

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

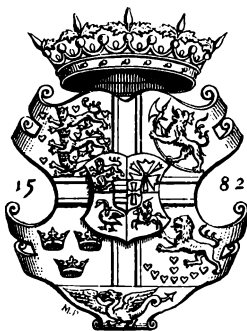
I UDDRAG

UDGIVNE VED

L. LAURSEN

AF

RIGSARKIVET.

1561—1565.

KØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1893—95.

Forord.

Da nærværende Bind af Kancelliets Brevbøger er en Fortsættelse af de tidligere af Rigsarkivet ved nuværende Arkivar C. F. Bricka i Aarene 1885—88 udgivne to Bind, omfattende Aarene 1551—60, vil det i Hovedsagen være tilstrækkeligt at henvise til det udførlige Forord til det første af disse Bind, men der maa dog gøres opmærksom paa nogle faa Forandringer.

Hovedgrundlaget for Udgaven er vel som tidligere de i Kancelliet førte Brevbøger, men det har nu været muligt tillige at bruge Koncepterne, da disse, der dengang vare splittede paa mange Steder, nu i det væsentlige ere blevne samlede. Kun ganske enkelte Koncepter have ikke været indførte; disse ere dog medtagne paa sædvanlig Vis, om man end her altid maa regne med den Mulighed, at Brevet ikke er blevet udstedt. Desuden ere de i Rigsarkivets 1ste Afdeling og Provinsarkiverne samlede Originaler benyttede til at supplere Brevbøgerne med, hvorved det har vist sig, at adskillige Originaler ikke have været indførte, og flere ville sikkert komme til, navnlig naar alle de lokale Arkiver blive samlede i Provinsarkiverne; nogle enkelte, hvorpaa man først er bleven opmærksom efter de paagældende Arks Trykning, ere allerede meddelte som Supplement. For Aarene 1563—82 ere Pante- og Gældsbreve ikke som tidligere indførte i »Registre«, men i en særskilt Pantebog, som derfor ogsaa er benyttet her. Ved Udgivelsen citeres først den Kilde, hvis Tekst

ligger til Grund for Brevudtoget (i de allerfleste Tilfælde Brevbøgerne). R. og T. betyde som tidligere »Registre« og »Tegnelser«, P. »Pantebog«, K. »Koncept«, Orig. »Original«.

Ved Redaktionen af Brevudtogene ere væsentlig de samme Principer fulgte som i de foregaaende Bind. Dog har det formedelst Brevenes stadig voksende Antal været nødvendigt at gøre en Del af Udtogene mere kortfattede, saaledes ere de stadig tilbagevendende Formularer ved Lensbreve, Forleningsbreve paa Kannikedømmer, Stadfæstelse af Privilegier osv. helt udeladte, ligesom ogsaa enkelte meget lange Breve, der indeholde Beretning om Krigsbegivenheder, og hvoraf de fleste ere trykte in extenso andensteds, ere stærkt forkortede; men ellers er intet af Betydning udeladt. Derimod har man nu for bestemte Arter af Breve kunnet nøjes med en simpel Henvisning til to andre i den sidste Tid udgivne Værker. For de større egentlige Forordningers Vedkommende henvises til Dr. V. A. Sechers Udgave af Forordningerne fra 1558—1660 og for Skøders og Mageskifters Vedkommende til det af Rigsarkivet udgivne Værk »Kronens Skøder«, hvorved dog maa bemærkes, at Skøder og Mageskifter paa Gods i Købstæder, der ikke medtoges i dette Værk, nu medtages her, ligsom ogsaa Breve paa Jus patronatus og Birkeret, der kun lige nævnedes i »Kronens Skøder«, her meddeles i sædvanligt Uddrag. Endvidere er det anset for rigtigst at medtage alle Breve vedrørende Island og Færøerne. Derimod har man ikke som i de to foregaaende Bind givet Rettelser til tidligere Udgavers Tekst.

Med Hensyn til den i Udgivelsen efter Fremkomsten af de to Bind for Aarene 1551—60 indtraadte Standsning og den foreliggende Fortsættelse kan endnu bemærkes, at det fra først af kun var Meningen ved hine første Bind at levere en Prøve paa, hvad der ved en Udgivelse som denne (helt igennem begrænset til korte Uddrag) kunde naas. Da imidlertid dette omfattende Arbejde saa godt som ganske vilde have optaget den Arbejdskraft og de Penge, der stode til Arkivets Raadighed, blev Fortsættelsen indtil videre

stillet i Bero. Naar det nu har kunnet genoptages, skyldes det en Forhøjelse af den Arkivet til literære Formaal bevilgede Konto med 1500 Kr., hvorved det er gjort muligt helt at henlægge Arbejdet med Udgivelsen uden for den egentlige Kontortid.

Arbejdet er af Rigsarkivaren overdraget undertegnede, dog under Tilsyn fra Arkivets Side, idet Arkivar, Dr. C. F. Bricka har gennemlæst hvert Ark af Teksten forinden Rentrykningen og Arkivsekretær Thiset har gennemset Registret for de adelige Personers Vedkommende. For de mange værdifulde Oplysninger og Berigtigelser, som de to Herrer have meddelt mig, kan jeg ikke noksom takke.

Rigsarkivet, i Juni 1895.

L. Laursen.

1. Jan. (Emsborg). Livsbrev for Dr. Albret Knoppert, Læsemester ved Universitetet, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, da M. Hans Svaaning har forbrudt sit ved ikke at residere ved Domkirken; naar han ikke læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 321.

— Forleningsbrev for Licentiat Conradt von Stenvigk, Kongens Livlæge, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, da M. Casper Mule har forbrudt sit ved ikke at residere ved Domkirken; naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 321 b.

— Befaling til Hr. Eiler Hardenberg, Hr. Magnus Gyldenstiern, Hr. Byrge Trolle og Peder Bilde straks at begive sig til Kiøbnehafns Slot, naar Joachim Beck til Førsløf, Rentemester, besøger dem med dette Brev, for at høre hans Regnskab, som han har afsluttet til sidste S. Michels Dag. T. 6, 377 b.

— Til Phicentius Juul. Da Kongen har befalet Hr. Herlof Trolle, Embedsmand paa Roskildegaard, at levere ham Tienderug til 40 Læster Brød, som skulle bages til Foraaret til Orlogsskibenes Behov, skal han tilsige Kronens Tjenere i sit Len til hver at modtage 1 Pd. Tienderug, male det, bage 4 Tdr. godt Kavringbrød deraf og levere det paa Kiøbnehafns Slot senest inden Midfaste. T. 6, 377 b.

— Lignende Befalinger til Jacob Skeel, Lauge Brock og Christoffer Trundssen hver at lade bage 30 Læster Brød af Kongens Tienderug, som Hr. Herlof Trolle skal levere dem. Udt. i T. 6, 378.

— Til Hr. Herlof Trolle og Jochim Beck, Rentemester. Da

der endnu ligger noget Gods i Kongens Fredejagt i Kiøbnehafns og Krogens Len, som Kongen vil mageskifte sig til, skulle de med det allerførste forskrive al Adelen samt gejstlige og verdslige, der have Gods i Fredejagten, til sig og i Overværelse af Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, handle med dem om dette Gods og udlægge dem Gods andensteds i Landet derfor. T. 6, 378.

1. Jan. (Emsborg). Til de høj lærde i Kiøbnehavn. Da Kongen ønsker Knardrup Gaard og Gods, som ligger i Fredejagten, til Mageskifte mod at udlægge Universitetet andet Gods i Stedet, skulle de, naar Hr. Herlof Trolle og Jochim Beck, Rentemester, tilsige dem, sende deres Fuldmægtige til disse med klare Registre paa alt Universitetets Gods i Kiøbnehafns og Krogens Len og bringe Mageskiftet til Ende. T. 6, 378 b. Orig. i Konsistoriets Arkiv¹.

— Befaling til Erich Bøller, der har lovet at sælge Kronen sit Gods i Fredejagten i Kiøbnehafns og Krogens Len for 1000 Dlr., at levere Jochim Beck, Rentemester, der har faaet Ordre til at betale ham Pengene, Skødet paa Godset. T. 6, 379.

— Til Hr. Verner Parsberg. Han skal købe 10 Læster saltet Torsk, skaffe noget Pumpetræ, Klapholt, Baandstager og Baandtømmer og med det første sende det altsammen til Kiøbnehafns Slot. T. 6, 379.

2. Jan. (—). Til Hr. Otte Krumpen. Da Fru Anne, Hr. Claus Podebuskis Enke, har berettet, at der er Trætte paa noget af det Gods, som ligger til Hundslund Kloster, og at Brevene paa dette Gods findes blandt Kronens Breve, som Hr. Otte Krumpen har i Værge, skal denne lade Kronens Breve gennemgaa og levere Fru Anne eller hendes Fuldmægtig de Breve, som maatte angaa Hundslund Klosters Gods, mod hendes Reversal derfor. T. 6, 379 b.

— Lignende Brev til Otte Brade. Udt. i T. 6, 379 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern, Hr. Herlof Trolle og Peder Bilde. Da Kongen af troværdige Folk har hørt, at de Lottringer og andre have noget for mod hans Riger og Lande, og at der sker store Hvervninger udenlands, har han sendt Bud ud allevegne for at skaffe yderligere Kundskab; de skulle derfor efter Rentemester Jochim Becks nærmere Undervisning sørge for Baads-

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hfst. 1537—1621 IV. 171.

mænd, Fetalje og andet til Orlogsskibene, saa at alt kan være rede til deres Udrustning til Foraaret. T. 6, 379 b. Orig.

2. Jan. (Emsborg). Til de højlerde ved Universitetet. Da M. Hans Thomessen har berettet for Kongen, at han vil begive sig til Universitetet, beder Kongen dem skaffe ham et Kald enten ved Universitetet eller andensteds, eftersom de finde ham duelig til. Orig. i Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. Fol. 752 c¹.

5. Jan. (Koldinghus). Til Borgemestre og Raad i Ribe. Da Kongen til førstkommende Fastelavn kommer til Ribe og venter nogle frømmede Herrer og Fyrster i Besøg der, skulle de skaffe Herberg og Værelser samt Staldrum til 500 Heste efter Lensmanden Hr. Niels Langes nærmere Ordre og befale Borgerne at have god Vin, ferskt Hamburgerøl og anden god fremmed Drik i Forraad, saa man kan faa det nødvendige til Købs. T. 6, 380 b.

— Til Bønderne i Skodborg Len. Da Kongen med det første agter sig til Ribe og der er Mangel paa Ildebrændsel der, skulle de, naar Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riberhus, tilsiger dem, hver hugge 5 Læs Ved i Kronens Skove under Skodborg Len efter Slotsfogden Peder Stubs Anvisning og siden føre dem til Riberhus; kun Adelens egne Arvetjenere skulle være fri for denne Ægt. T. 6, 381.

— Befaling til Peder Stub, Foged paa Skotborg, at anvise Bønderne, hvor de kunne hugge ovennævnte Ved til mindst Skade for Skoven; han skal sørge for, at det med det allerførste bliver hugget og bragt til Riberhus. T. 6, 382.

— Til Bønderne i Riber Len. Da Kongen i Anledning af de fremmede Fyrsters Besøg i Ribe har befalet Lensmanden Hr. Niels Lange at opkøbe Høns, Gæs, Kalve, Grise, fede Gjeldvæddere, Æg og andet til disses Underholdning samt Straafoder til Hestene, opfordres de til at sælge ham hvad de kunne undvære af ovennævnte Fetalje for en rimelig Pris. T. 6, 381 b.

— Til Superintendenterne i Jylland. Da Kongen har forordnet, at der skal holdes Bededage over hele Danmark Mandag, Tirsdag og Onsdag efter Kyndermisse Dag (3., 4. og 5. Febr.), saaledes som den medfølgende Skrivelse fra M. Hans Albretzen, Superintendent i Sjællands Stift, nærmere viser, skulle de befale Sogne-

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621. IV. 172.

præsterne baade i Købstæderne og paa Landet at forkynde disse Bededage og tilsige Folket til at gaa i Kirke disse 3 Dage. T. 6, 382.

6. Jan. (Koldinghus). Til Frandts Brochenhuse. Da Kongen paa Begæring af Fru Margrette Valckendorf, Jørgen Skinckels Enke, har bevilget, at den Forfølgning maa standse, som Frandts Brochenhuse paa Kronens Vegne har rejst mod nogle af hendes Bønder, skal han lade Sagen falde, dog Kronens Grund og Ejendom dermed uforkrænket. T. 6, 382 b.

— Til Palle Jul og Peder Krusse, Landsdommere i Nørrejylland, Jens Jul, Albret Skeel, Jørgen Rossenkrantz og Jørgen Barneckov. Da Forstanderne for Hospitalet i Randers have klaget over, dels at mange af Byens Borgere have en stor Del af Hospitalets Gods i Byen under sig uden nøjagtig Adkomst, dels at de have faaet Skøde paa noget af det imod tidligere Kongers Breve, skulle de med det allerførste mødes i Randers, stævne de Borgere for sig, som have købt eller i andre Maader faaet af Hospitalets Gods, og afsige en endelig, skriftlig Dom om deres Adkomst dertil. Hvis nogen af de 6 ovennævnte for lovligt Forfalds Skyld ikke kan møde, skulle de mødte have Fuldmagt til at tage andre gode Mænd i Stedet, ligesom det herved befales alle, som have noget af Hospitalets Jord og Ejendom i Værge, at møde med deres Breve og Beviser derpaa. T. 6, 383.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Kongen har givet sin Moder 500 Gotlands Astrag, som skulle ligge for Kiøbnehafns Slot, skal han sende dem hid, saasnart det kan gøres for Vinteren; er der ikke 500, skal han sende saa mange, der er. T. 6, 383 b.

— Til samme. Han skal skaffe denne Brevviser, Jørgen Jæger, en Kronens Gaard paa Sletten i Kiøbnehafns Len, uden Stedsmaal, men mod sædvanlig aarlig Landgilde. T. 6, 383.

— Til Hans Stygge og Jørgen Rossenkrantz. Da Borgerne i Randers have klaget over, at nogle af deres Enge have lidt Skade ved Møllestøvningen ved Drotningborg Slot, skulle de med det første taksere Skaden, undersøge, hvor der kan gøres Fyldest derfor af Slottets Ejendom, og indsende skriftlig Betænkning derom. T. 6, 384.

— Befaling til Jens Jul at skaffe denne Brevviser, M. Peter, der skal bryde nogle Sten i Egnen omkring Randers

til Bygningen paa Othenssegaard, den nødvendige Hjælp til Stenenes Brydning og Underhold til de 3 Karle, som M. Peter har med sig, og som skulle undervise de andre i at bryde Sten; naar Stenene ere brudte, skal han lade dem føre til Skibsbroen i Aarhus. T. 6, 384.

7. Jan. (Koldinghus). Til Otte Rud. Da Kongen vil lade opføre en Bygning paa Otthenssegaard straks paa Foraaret, skal han efter M. Peters nærmere Anvisning bestille Tømmer, Kalk, Sten og andet og skaffe Gravere og andre Arbejdsfolk, saa Arbejdet straks kan begynde. T. 6, 384.

8. Jan. (—). Fredebrev for Simen Seurinssen i Horstedt, der for en 7 Aar siden har ihjelslaet Claus Ibssen i Vindinge og er bleven svoren fredløs derfor; dog skal han stille den dræbtes Slægt og Venner tilfreds, saafremt dette Brev skal komme ham til gode. R. 7, 178.

— Lignende Brev for Hans Morthenssen i Almind, der ihjelslog Peder Gris i Tolstrup. Udt. i R. 7, 178 b.

— Til Christoffer Johanssen. Da Kongen har givet Fru Anne Glob, Hofmesterinde hos Kongens Moder, 50 Læs Ved, skal han lade disse hugge i Kronens Skove i sit Len, hvor der sker mindst Skovskade, og siden sende dem hid med en Pram. T. 6, 384 b.

9. Jan. (—). Til Otte Rud. Da denne Brevviserske, Marrinne Jensis, Borgerske i Boensse, har berettet, at hendes Husbond, Jens Bang, er bleven ham paa Kronens Vegne 40 Dlr.¹ og nogle Pd. Malt skyldig for Korn, Smør og andre Varer, som Jens Bang købte af hans Foged, og at hendes Husbond for kort Tid siden er gaaet under paa Søen med alt sit Gods, saa at hun nu sidder tilbage med stor Gæld og ringe Næring, har Kongen eftergivet hende ovennævnte Penge og Malt; Otte Rud skal derfor tilbagelevere hende hendes Mands Haandskrift derfor. T. 6, 384 b.

-- Til samme. Da denne Brevviserske, Margrette Knabis, Borgerske i Boensse, har berettet, at hendes Husbond, Knabe Mouritzøn, er bleven ham paa Kronens Vegne 16 Dlr. og nogle Pd. Malt skyldig for Korn, Smør og andre Varer, som Knabe Mouritzøn købte af hans Foged, og at hendes Mand for kort Tid siden er gaaet under paa Søen med alt sit Gods, saa at hun har maattet sige sig fra Arv og Gæld, har Kongen eftergivet hende

¹ Dlr. er glemt i Teksten.

ovennævnte Penge og Malt; Otte Rud skal derfor straks lade Byfogden udvurdere saa meget af Knabe Mouritzøns Gods, som Pengene og Maltet beløbe sig til, og levere det udvurderede til Margrette Knabis. T. 6, 385.

10. Jan. (Koldinghus). Til Hr. Eiler Hardenberg. M. Jacob Bartskeer, Borger i Lund, har faaet en Gaard i Aalborg af Kong Christian III paa den Betingelse, at han skal tilbyde Kronen den igen, hvis han vil afhænde den; da dette nu er Tilfældet, skal Hr. Eiler Hardenberg betale de 70 Dlr., som Gaarden er vurderet til, tage nøjagtigt Skøde af ham derpaa og indsende det til Kanceliet. T. 6, 385 b¹.

— Befaling til Prioren til S. Knud² at anvise Jørgen Suob 5 Bygningstræer, som Kongen har givet denne, i Klosterets Skove, dog hvor der sker mindst Skovskade. T. 6, 386.

— Lignende Befaling til Palle Ulfeld at anvise samme 5 Bygningstræer i Kronens Skove. Udt. i T. 6, 386.

11. Jan. (—). Kgl. Stadfæstelse for Morthen Guldsmid, Borger i Kolling, paa to Breve, det ene udstedt af Kong Frederik I paa Gottorp 1531, hvorved Hr. Matz Hanssen, Sognepræst til Erst Kirke og Vikarius i Kolling Bykirke, der har ladet bygge en Gaard og nogle Huse i Kolling vest for Torvet op til Kirkegaarden paa en Grund, hvis ene Halvdel han har købt af nogle Borgere der i Byen, og hvis anden Halvdel han har i Leje af Kirken, for sig og Arvinger faar Ret til at beholde Kirkens Halvpart af Grunden for den sædvanlige Leje mod fremdeles at opføre god Købstedbygning derpaa, — og det andet Kong Christian III's Stadfæstelse af ovennævnte Brev, dat. 1535. R. 7, 178 b.

12. Jan. (—). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern at lade slaa en Line, 60 Al. lang og 3 Traade tyk, og levere den til Claus Fiskers Bud, da denne skal lave nogle Fiskegarn til Kongen. Orig.

14. Jan. (Emsborg). Register paa Fetalje, som der er givet Befaling til at sende hid til Kongens Underholdning: fra Olborghus 30 Øksne, fra Skanderborg 245 Faarekroppe, fra Aarhus 1½ Læst Sild, ½ Læst Laks, ½ Læst Lønborgsalt, 4 Tdr. Ærter, 1 Td. Talg og ½ Læst Jærn. T. 6, 380.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen at lade medfølgende aabne

¹ Jvfr. Bricka, Kanc. Brevbøger 1556—60. S. 415.   ² Christiern Poulsen.

Brev om Rustningen forkynde paa Viborg Snapslandsting. T. 6, 380 b.

15. Jan. (Emsborg). Til Indbyggerne i Nørrejylland. Da Kongen har erfaret, at baade Adel, Borgere og Bønder ere meget forsømmelige med deres Rustning, paabydes det strængelig at have alt i Orden og straks at afhjælpe de Mangler, som maatte findes. T. 6, 387 b.

— Lignende Breve til Indbyggerne i Fyen, Sjælland, Laaland og Falster, Skaane, Nørrehalland, Sønderhalland og Langeland. Udt. i T. 6, 388.

— Befaling til Landsdommerne i ovennævnte Lande at forkynde medfølgende aabne Brev om Rustningen paa Landstingene og siden forvare det vel. T. 6, 388 b.

— Til Frantz Brochenhus. Denne Brevviser, Skipper Hans Melckeburg, har paa egne og Medrederes Vegne, Bergensfarere i Lubeck, klaget over, at Borgerne i Kertheminde, der have bjærget noget Gods fra et af deres Skibe, som strandede ved Byen, forlange højere Bjærgeløn, end Ret er, hvilket Frantz Brochenhus nærmere kan se af Redernes Supplikats til de Lybske og disses Brev til Kongen om denne Sag, hvilke begge medfølge; han skal derfor undersøge Sagen og sørge for, at de faa det bjærgede Gods for en rimelig Bjærgeløn. T. 6, 386 b.

— Til Pouel Stissen. Da Kongen har tilladt Steffen Løitzer til Sommer at sende 2 Skibe, hvert paa 100 Læster, til Island for at købe Svovl og udføre det, skal han være ham behjælpelig dermed, men tillige paase, at han ikke udfører mere, end de 2 Skibe kunne bære, samt at ellers ingen andre end Kongens egne Skibe udføre Svovl fra Landet. T. 6, 386 b.

— Til Professorerne i Kiøbenhavn. Da der skal bedrives mange grove Laster og uhyrlige Gærninger paa Island, og der ikke findes nogen Skik eller Ordning om Straffen derfor, havde Kongen befalet Superintendenterne der paa Landet at udarbejde en saadan; disse have derefter tilskrevet Kongen medfølgende Brev, hvori de blandt andet begære, at det maa overdrages Professorerne at udarbejde en saadan Ordning. Det befales derfor disse med al Flid at overveje Sagen og træffe en endelig Ordning, som de skulle affatte skriftlig og med det allerførste tilsende Kongen. T. 6, 387¹.

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 177 f.

18. Jan. (Emsborg). Til Oluf Pederssen, Tolder i Riibe. Da en, ved Navn Adolf Broweyler, af Colne har nogen ufortoldet Vin liggende i Riibe og Kongen behøver noget til sin Underholdning ved sit forestaaende Ophold der i Byen, skal han paa Kongens Vegne tage saa meget af Vinen, som med Rette skal svares i Told. T. 6, 389.

— Til Hr. Niels Lange. Da Kongen paa Rejsen til Riibe vil opholde sig en Nat mellem Vedle og Riibe, skal han, hvor det synes ham bedst, sørge for Herberg og Underhold til Kongen med Følge og for Staldrum og Foder til 500 Heste samt straks med dette Bud underrette Kongen om, hvor det bliver. T. 6, 389.

— Til Borgerskabet i Horssens. Da Kongen paa Rejsen til Riibe vil opholde sig en Nat i Horssens, skulle Borgerne sørge for Mad og Øl til Kongen med Følge samt for Staldrum og Foder til Hestene. T. 6, 389 b.

— Til Hr. Eiler Hardenberg, Hofmester, og Hr. Verner Parsberg. Da Holger Viffert, Hofsinde, har begæret Nes Gaard med Gods til Mageskifte mod Vederlag af sit Gods i Sjælland og Skaane, skulle de med det allerførste besigte Godset i Skaane, som er 4 Gaarde i Nørre Vandløse i Sørup Sogn i Lunde¹ H., 3 Gaarde i Søndre Vandløse, 1 Gaard i Slemind² Sogn og By, 2 Gaarde i Herredsted Sogn og By, 1 Gaard i Thomeruplille³, 2 Gaarde i Igelstrup, 1 Gaard i Østre Løngbye i Liungbye Sogn i Villands H., 2 Gaarde i Østersløf Sogn og By og 1 Gaard i Erry⁴ Sogn og By i Oxe H., og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 389 b.

— Lignende Befaling til Sten Rossensparre og Jesper Krause at besigte Godset i Sjælland, som er 1 Gaard i Tronerup⁵ i Hammers H., 1 Gaard i Blansløf, 1 Gaard i Skogerse⁶ By i Skogerse H. og 1 Gaard i Flyinsenne. Udt. i T. 6, 390.

19. Jan. (—). Forleningsbrev for Fru Anne Glob, Jørgen Urnes Enke, Hofmesterinde hos Kongens Moder, paa Asmind Kloster og Asmindgaard, som Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, nu har i Værge, uden Afgift. R. 7, 179 b.

— Til Pouel Stiissen. Da Kongen selv vil bruge Svovlhandelen paa Island og har tilskrevet de Lubske, Hamborger og Bremer om at afholde sig fra samme Handel, skal han paase,

¹ Ljunits. ² Slimminge, Vemmenhøg H. ³ Tommelille. ⁴ Arrie. ⁵ Vist Fejl-skrift for Torup. ⁶ Sandsynligvis menes Skovsø, Slagelse H. (Jvfr. Kronens Skøder S. 80).

at ikke andre fremmede end de, der have Kongens Tilladelse dertil, udføre Svovl og Salpeterjord fra Island. — Seddel i samme Brev: Da der skal findes Jord der paa Landet, som kan bruges til allehaande Farver, skal han undersøge denne Sag og sende Kongen Besked derom samt paase, at ingen fremmede udføre noget deraf. T. 6, 390 b.

19. Jan. (Emsborg). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern at sende ovennævnte Brev til Pouel Stiissen. T. 6, 390 b.

24. Jan. (Silkeborg). Til Fru Jutte, Knud Gyldenstierns Enke. Da Kongen har tilladt Jørgen Bernekov, Embedsmand paa Aakier Slot, at indløse Lund Slot paa Mors fra hende, skal hun tage imod Pantessummen af ham og overlevere ham Slottet med Pantebreve, klart Inventarium, Jordebøger og Breve. T. 6, 391.

25. Jan. (Hinge). Til Holger Rossenkrantz. Kongen har modtaget hans og Dr. Jeronimus Thenners, »vor« Raads, Skrivelse om Hertugen af Lüneborgs Ærinde og det Svar, som efter deres Mening skal gives denne, og er vel tilfreds dermed, hvorfor de paa Kongens Vegne skulle svare ham i Overensstemmelse med deres Skrivelse; da Hertugen har tilbudt Kongen sin Tjeneste, vil denne give ham 400 Dlr. i Løn, hvis han vil tjene som Oberst, og 300 Dlr., hvis han vil tjene som Ritmester; vil Hertugen gaa ind derpaa, skulle de straks underrette Kongen derom, som saa vil sende Hertugen en Bestalling. T. 6, 391 b.

29. Jan. (Emsborg). Anders Hanssen, Borger i Viborg, citat Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland, for deres Dom mellem ham og Anne, Jørgen Rentemesters Enke, angaaende nogle Penge, som hun paastaar, at hun har leveret ham paa Anders Barbyes Vegne, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 6, 392.

— Til Fru Anne Glob, Dronningens Hofmesterinde. Da Kongen kun havde givet hende Asmind Kloster med Ladegaard og tilliggende Ugedagsmænd i Forlening, saafremt Axel Jul ikke havde Livsbrev derpaa, og denne nu har været hos Kongen med Kong Christian III's Livsbrev¹, maa hun straks tilbagesende det Brev, hun har faaet paa Klosteret. T. 6, 392.

30. Jan. (—). Til Iffuer Krabbe. Kongen har befalet Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, at opsætte en Fyrlampe

¹ Bricka, Kanc. Brevbøger 1551—55. S. 163.

paa Skaffuen og holde den tændt om Natten, men erfarer nu, at Kronens Skove under Olborghus ligge for fjærnt til, at man der kan lade hugge Ved til Fyrlampen. Iffuer Krabbe skal derfor anvise Otte Brade eller hans Fuldmægtig Ved i Skovene i Horns Herred til at holde Lampen tændt med Sommeren igennem, skaffe Hjælp til at hugge det og lade det bringe hen, hvor Otte Brade tilsiger ham. T. 6, 392 b.

30. Jan. (Emsborg). Til Otthe Brade. Ovenstaaende Brev til Iffuer Krabbe, Embedsmand paa Skiffuehus, sendes ham; han skal sørge for, at Veddet straks bliver hugget og oplagt til Tørring. Skønt han meddeler, at han har talt med søfarende Mænd om den Tønde, som Kongen vil have lagt paa Skaffue Rev, og at de ikke anse den for nødvendig, befales det ham i alle Maader at rette sig efter Kongens Brev og, hvis Tønden ikke allerede er lavet, straks at lade den lave med stærke Jærnbånd og udlægge i rette Tid; henimod Vinteren skal den optages og opbevares godt til næste Foraar. T. 6, 393.

— Til Hans Johanssen. Da denne Brevviser, Hr. Seuren, Sognepræst til Hengi Kirke, har berettet, at han frygter for, at Hans Johanssen paa Kronens Vegne skal gøre ham Forfang med Oldengæld eller andet paa en Skovpart til den Præstegaard, han bor i, og at der kræves et Brændesvin af hans Præstegaard i Alumtoft til Vinderslef Sogn, hvilket ikke tidligere har været Tilfældet, fritager Kongen ham for begge Dele; ligeledes har Kongen tilladt Hr. Seuren i det følgende Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Vinderslef og Hørupe Sogne. T. 6, 393 b.

— Til Fru Anne Glob, Hofmesterinde. Disse Brevvisere, Lauritz Hanssen og Hans Jeppesen, have paa egne og Medfølgeres Vegne, 12 Forløftesmænd, berettet, at de ere gaaede i Borgen til hende for en Fange, som siden rømte bort, hvorfor hun har tiltalt dem for den Pengesum, de vare gaaede i Borgen med; da de nu imidlertid med stor Bekostning igen have fundet Fangen, saa han kan staa til Rette for sine Gærninger, maa hun ikke være for stræng imod dem, saa at de blive helt forarmede og med Hustru og Børn blive nødte til at tigge deres Brød. T. 6, 394.

31. Jan. (—). Livsbrev for Hans Johanssen, Embedsmand paa Silkeborg, paa noget Gods i Fyen, som Jomfru Anne Nielsdatter sidst havde i Værge, nemlig 2 Gaarde i

Lunde, 2 Gaarde i Bønstrup og 1 Eng op til Ulkendrop Mark, uden Afgift. R. 7, 36 b.

31. Jan. (Emsborg). Pantebrev til Christoffer Johansen, Embedsmand paa Hindzegaffuel, paa Hindzegaffuel Slot, som han selv har det i Værge, for 400 rinske Gylden i Guld og 1600 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. Han skal aarlig svare 200 Jochimsdlr. deraf, tjene Riget selvjerde med 4 geruste Heste og holde Kongen med medfølgende Folk og Heste 1 Nat om Aaret med Mad og Drikke og Hestefoder. R. 7, 37.

— Til Bønderne i Emsborg, Skanderborg, Kalløe, Aarhusgaards, Aakier, Silkeborg og Bygholm Len. De maa for Fremtiden ikke udgrave Ræve eller Ræveunger, ej heller ødelægge dem med Stamper og Armbørster, da fattige Folk have klaget over, at de lide Skade paa deres Kvæg, naar det uforvarende kommer paa Steder, hvor der er lagt Armbørster. T. 6, 394 b.

— Til Oluf Munck, Iffuer Krabbe, Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, og Jørgen Rantzau, Embedsmand paa Lønborrggaard. Da Hartuig Skram har begæret 1 Gaard, kaldet Drungstrup, 1 Gaard i Felling Torp, 1 Gaard i Nederbye i Felling, 1 Gaard, kaldet Gaardzviig, og 1 Gaard, kaldet Høgsviig, alt i Felling Sogn i Hamrom H., til Mageskifte mod Vederlag af sit Gods i Bølling, Hamrom og Vuldborg Herreder, skulle de inden 1. Maj besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 395.

1. Febr. (—). Til Eriich Rud. Hans Norbye har klaget over, at han ikke har faaet noget Vederlag for sin Gaard i Krogsbølle, som Borgerne i Nagskouf, hvem Kong Christian III gav Byen Krogsbølle til Overdrev, ogsaa have taget til sig; da Kongen ikke kender Gaardens Godhed og Tilliggende, skal Eriich Rud indsende klart Register over dens tilliggende Ager, Eng og Skov. T. 6, 396.

2. Febr. (—). Forleningsbrev for Jørgen Munck paa Kronens Part af Tienden af Brøndum og Nebel Sogne i Skadz Herred, uden Afgift. R. 7, 184.

— Kgl. Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Frandtz Banner til Kockedal og Almindeligt Hospital i Olborg. R. 7, 180. (Se Kronens Skøder.)

3. Febr. (—). Til Lunde Kapitel. Da Sthen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborg, der har en By, kaldet

Aagerup, i Forlening af Kapitlet, har begæret Kongens Forskrift til dette, efterdi Forleningstiden snart er udløben, beder Kongen Kapitlet om fremdeles at lade ham beholde ovennævnte Aagerup i Forlening. T. 6, 396.

3. Febr. (Emsborg). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør, har meddelt, at Skriveren der paa Toldboden kun har lovet Tjeneste ét Aar, hvilket nu er ude, skal han kalde Jens Mogenssen til sig og tale med ham om Sagen; hvis Skriveren er duelig, skulle de forhandle med ham om at blive i Kongens Tjeneste og blive enige med ham om Lønnen, hvis ikke, skulle de sørge for en anden duelig Mand. Da det i Dytterschen erobrede Skyts for største Delen skal være ladet med Kørnekruddt, og der skal være sprunget et eller to Stykker, da man vilde skyde dem af, maa han, naar Skibet kommer med Skytset, ikke lade det skyde af, men skal tage Loddene ud. T. 6, 396 b. Orig.

— Til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør. Kongen bifalder hans Forslag om at bekendtgøre for nogle af de nederlandske Søstæder og andre, som Amsterdam, Enchussen, Staueren, Campen, Bremmen, Hamborg og Embden, at der opsættes Fyrlamper og udlægges Tønder for Skaffuen, Kullen, Anholt og andensteds om Foraaret, og befaler ham i eget Navn skriftlig at meddele det til de Stæder, som han mener kunne have Brug derfor. Svar paa hans Forespørgsel om Skriveren (se det foregaaende Brev). T. 6, 397.

— Til Hr. Herlof Trolle, Admiral. Da han beder om Besked paa sin tidligere Skrivelse om Orlogsskibenes Udrustning, meddeles det ham, at Kongen med Rentemester Jochim Beck har tilskrevet ham samt Hr. Magnus Gyldenstierne og Peder Bilde¹, at de skulle gøre Orlogsskibene i Stand til at kunne løbe ud paa Strømmene straks paa Foraaret; Kongen mener, at denne Skrivelse for længe siden maa være kommen ham i Hænde. T. 6, 398.

— Tilladelse for Jørgen von Raade til at indløse Grindersløf Kloster fra Niels Jul. R. 7, 181.

— Befaling til Niels Jul til Astrop at modtage Pantesummen for Grindersløf Kloster af Jørgen von Raad og

¹ Se 2. Jan. 1561.

overlevere denne Klosteret med Pantebreve, klart Inventarium, Jordebøger, Breve og Register. Udt. i T. 6, 398.

5. Febr. (Emsborg). Mageskifte mellem Kapitlet i Viborg og Kronen. R. 7, 181 b. (Se Kronens Skøder under 11. Nov. 1560.)

— Til Hans Stygge, Jens Juuel, Gregers Ulfstand og Anders Banner. Da Fru Anne, Christiern Fassis Enke, begærer Kronens Rettighed i en Bondegaard i Høberg til Mageskifte mod Vederlag af sit Gods enten i Olsrode¹ eller i Aalsøe, skulle de inden Fastelavn besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 399.

— Særskilt Brev til Jens Juuel angaaende samme Sag; ovenstaaende Brev sendes ham. T. 6, 399.

6. Febr. (—). Forleningsbrev for Niels Jul til Astrop paa Kronens Part af Tienden af Grindersløf Sogn, uden Afgift. R. 7, 182.

— Aabent Brev, at M. Lavritz, Superintendent i Aarhus Stift, skal samle alle de Bøger, som findes ved Domkirken eller hos andre og tilhøre den, samt de, der herefter maatte blive givne til den, til et Bibliotek, som altid skal blive ved Magt; der skal affattes 2 Registre over Bøgerne, hvoraf Kannikerne skulle have det ene og Superintendenten det andet i Forvaring. R. 7, 182 b. Orig.²

— Til Otthe Brade, Embedsmand paa Aalborghus, Niels Torlofssen, Oluf Brockenhus, Jørgen Høg, Tommes Svendsen og Morten Krabbe. Da Fru Anne, Tommes Rodtz's Enke, har berettet, at Sandemænd i Hedensted H. for nogen Tid siden have gjort Markeskel mellem Østerstøfne og Vesterstøfne Marker, men have indstenet det videre, end det fra Arilds Tid har været, befales det dem inden 1. Maj at mødes paa Markeskellet og afsige en skriftlig Dom om dets Gyldighed. Bliver nogen forhindret i at møde, have de mødte Fuldmagt til at tage andre i Stedet; de skulle i Forvejen give Lodsejerne tilbørlig Advarsel. Orig. (underskrevet af Johan Friis til Heslager).

7. Febr. (—). Følgrebrev for Hr. Frederich, Borggreve von Donen, til Bønderne under Gisselfeld. R. 7, 327 b.

— Til Jochim Beck. Han har efter Meddelelse fra Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Helsingborg Slot, af den indsendte

¹ Aalsrode. ² Tr.: F. Nannestad, Hilaria Aarhus. S. 87 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 56 f. (i friere Gengivelse).

Skat nægtet at modtage nogle Mønter, som Husmænd og andre fattige i Helsingborg Len havde betalt i Stedet for Dalere, og sendt dem tilbage til Jacob Brockenhus; da disse fattige imidlertid for Armøds Skyld ikke have kunnet give Dalere, skal han tage imod den oppebaarne Mønt, bruge den til Kongens daglige Udgift og indlægge Dalere i Stedet. T. 6, 399 b.

8. Febr. (Emsborg). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da det paa medfølgende Register optegnede Gods hører til det af Peder Oxes Gods, hvori Kongen med Rigens Ret er indført, og ligger i Frede-jagten i Smørums og Try Herreder, skal han straks paa Kongens Vegne lægge det under Slottet. — Register: 2 Gaarde i Ledøue Sogn og By i Smørums H., 1 Gaard i Liungbymagle i Try H., 1 Gaard i Liønolt, 1 Gaard i Liunge og 1 Gaard i Blauersterud. T. 6, 400. Orig.

— Til Jørgen Rud. Han skal straks overlevere Hr. Fre-derich, Borggreve von Donen, Hofmarskal, Gislefeld Gaard med Korn, Avl og Oppebørsel og de Bønder, som Kongens Følgebrev indeholder; hvad Kvæg og Boskab der findes ud over det mod-tagne Inventarium, skal han sende til Roskildegaard til Hr. Herlof Trolde. T. 6, 400.

10. Febr. (—). Brev for Hans Due, Foged paa Emsborg, paa en Jord, kaldet Abbedens Langeland, mellem Døruppe og Ore Ladegaards¹ Marker i Ore Sogn, indtil videre og uden Afgift. R. 7, 182 b.

— Livsbrev for Jens Schriffuer paa Kroen ved Ems-borg; for desbedre at skaffe Gæsterne godt Underhold for deres Penge faar han endvidere Kronens Part af Tienden af Framløf og Skifholme Sogne paa Livstid og uden Afgift, Jord til 4 Ørte Korns Udsæd, Eng til 20 Læs Hø, en Humlehave og Enghave, det Kær, som ligger næst norden ved Kroen, aarlig fri Olden til 50 af hans egne hjemmefødte Svin, fri Ildebrændsel af Fælder og Traas, dog at han ikke hugger noget grønt uden Tilladelse og Anvisning af Lensmanden, frit Fiskeri i Søen med smaa Garn og Ruser samt fri Græsgang til 10 Kør, 60 Geder og Faar og 6 Øg. Han skal holde Kroen ved Magt, være Lensmanden paa Emsborg lydig og skaffe den vejfarende Herberg og Underhold for en rimelig Pris. R. 7, 183.

¹ Nu Vorladegaard, Tyrsting H.

10. Febr.¹ (Emsborg). Til Hans Johannsen, Jens Juul, Jørgen Bernekov og Eskild Gøye. Da Gregers Ulfstand til Estrup har begæret 6 Gaarde i Fafsing i Hal Herred til Mageskifte mod at udlægge 1 Gaard i Suinbo i Øster Lisbiere H., 1 Gaard i Sallerup og 4 Gaarde og 1 Bol i Kolling² i Sønder H., skulle de med det allerførste besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 400 b.

— Til Mogens Juul, Otte Brade, Jørgen Splid og Jens Marquordsen. Da Gregers Ulfstand til Estrup har begæret 2 Kronens Gaarde i Hermested Sogn i Horns H., kaldede Korsholt og Stenbeck, og 1 Gaard i samme Sogn, som ligger til Vor Frue Kloster i Aalborg, til Mageskifte mod Vederlag af sit Arvegods, skulle de med det allerførste besigte baade Kronens og Gregers Ulfstands Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 401.

16. Febr. (Ribe). Til Jørgen Thidemand, Landsdommer i Skaane. Da der mangler Tømmer til Orlogsskibenes Bygning og der i Skovene, som han har i Forlening, findes 2 Stavntræer og nogle Træer, som kunne bruges til Spil, skal han anvise Statholder Hr. Magnus Gyldenstierns Tømmere mænd samme Træer, hjælpe dem med Hugningen og derefter lade Træerne bringe ned til Stranden. T. 6, 401 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Ovenstaaende Brev sendes ham. Med Hensyn til hans Forslag om at lade ét Hus blive staaende paa Faffuerholm til Bryggerhus og andet Brug svares, at Kongen kun vil beholde Husene i Ladegaarden og aldeles ingen Udspisning vil have der; hvad Ladegaardsfogden skal have til sin Underholdning, skal leveres ham fra Frederichsborg. Han skal derfor lade Husene paa Faffuerholm nedbryde og igen opsætte ved Frederichsborg, saaledes som han tidligere har faaet Befaling til, sidst med Hr. Byrge Trolle. Rel. Jochim Beck. T. 6, 401 b.

— Til Indbyggerne i Moe³ og Alns⁴ Sogne. Da Kongen har sendt sin Salter, Frantz Pederssen, derhen for at salte nogle Læster Sild, skulle de tilstede ham 2 fri Dage hver Uge og for den almindelige Pris sælge ham alle de Sild, som de fange paa disse to Dage; handler nogen herimod, skal han have forbrudt Sil-

¹ Registranten har urigtigt Jan., Brevene ere indførte mellem Breve af 8. og 16. Febr., Kongen var ogsaa i Kolding 10. Jan. ² Kolind. ³ Møv, Fleskum H. ⁴ Als, Hindsted H.

dene og lide tilbørlig Straf, og det befales Kongens Embedsmænd at have Opsyn dermed. T. 6, 402. K. (indført paa K. af 16. Marts 1564).

18. Febr. (Ribe). Til Jørgen Seuerinssen i Hebo, Herredsfoged i Vester Herred. Da der er opkrævet Sandemænd til at gøre Herreds- og Markeskel mellem Øster og Vester Herred, Lydom og Borck, men Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Ribershus, ved Kongens Ærinde er forhindret i at møde, skal han lade hele Sagen henstaa til 1. Maj, da Jorden bliver bar og Hr. Niels Lange selv kan være tilstede. T. 6, 402 b.

— Lignende Befaling til Pouel Huitfeldt. T. 6, 402 b.

19. Febr. (—). Forleningsbrev for Hans Schrifuere, Slotsskriver paa Malmøhus, paa Kronens Part af Tienden af Hylle og Bonckeflod Sogne i Skaane, uden Afgift. R. 7, 448 b.

— Kgl. Stadfæstelse af Ribe Kapitels Privilegier. R. 7, 183 b. Orig.

— Til de høj lærde i Kiøbnehavn. Da der behøves en Læsemester i Medicinen ved Universitetet og Dr. Johan Golt, som var indkaldt, ikke kan komme, har denne Brevviser, Dr. Helias Rimbolt, ansøgt om at blive Læsemester; de skulle derfor undersøge hans Lærdom og Duelighed og, hvis den findes tilstrækkelig, lade ham faa Pladsen. T. 6, 403 b. Orig. i Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. Fol. 752 c¹.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Paa Begæring af Dr. Cornelius har Kongen tilladt, at dennes Tjener Clemind Smal, der agter at studere ved Kiøbnehavns Universitet, i 2 Aar efter dette Brevs Datum maa have fri Underholdning med Mad og Øl paa Kiøbnehavns Slot. T. 6, 403 b. Orig.²

— Til Verner Suale, Landsdommer i Fyen, Hening Quitzov, Jørgen Suob, Claus Brockenhus, Claus Bryske og Jacob Viffert. Da der er Trætte mellem Fru Anne, Giert Bryskis Enke, og Christoffer Johanssen, Embedsmand paa Hindzegaffuel, om et Stykke Jord paa Balslef Mark og et Gærde og Ledsted smstds., skulle de inden Paaske samles paa ovennævnte Jord, stævne begge Parter med deres Beviser for sig og dømme dem endeligt imellem. Kan nogen formedelst lovligt Forfald ikke møde, have de mødte Fuldmagt til at vælge en anden i Stedet. Det befales de stridende

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621. IV. 172 f.   ² Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621. IV. 173 f.

Parter at møde med deres Breve og Beviser, naar de tilsiges. T. 6, 404. K.

20. Febr. (Ribe). Til Oluf Wol, Otte Mortenssen og deres Medbrødre, 12 Forløftesmænd. De have for nogen Tid siden ved deres Fuldmægtige klaget over, at Fru Anne Glob, Jørgen Urnes Enke, tiltaler dem for en Sum Penge, hvormed de vare gaaede i Borgen til hende for en Karl, der slog hendes Foged ihjel og siden rømte, samt for Kost og Tæring, som hun har haft i den Sag; Fru Anne har nu paa Kongens Forbøn opgivet Tiltalen for Kost og Tæring, dog ikke imod Oluf Wol og Otte Mortenssen, derimod befales det dem alle straks at betale hende den Sum, de vare gaaede i Borgen med, saa at Kongen kan blive fri for videre Overløb i den Sag. T. 6, 404 b.

21. Febr. (—). Til Eyler Rønnov og Frantz Brockenhus. Da Helligaandsklosteret i Faaborg skal være henlagt til Underhold for de fattige i Hospitalet i Otthensse, skulle de med det allerførste mødes i Klosteret. undersøge, hvad Rente der aarlig kan svares deraf til de fattige, og afgive skriftlig Beretning derom. T. 6, 404 b¹.

— Tilladelse for Knud Hardenberg til at indløse Lyckov Slot fra Jens Bradis Arvinger. R. 7, 184 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Lyckov Slot fra 1. Maj af. R. 7, 184 b.

— Til Erich Løcke. Da Fru Jutthe Podebusk, Knud Gyldenstierns Enke, har klaget over, at han nægter at modtage en Del af Inventariet, som hører til Ø Kloster, af hende, befales det ham straks at modtage det, naar Fru Jutthe besøger ham med dette Brev, og at give hende nøjagtig Kvittans for det, han modtager. T. 6, 405.

— Til Albret Skeil. Peder Gyldenstiern, Hofsinde, har indberettet, at der er indkommet 3 Ankere og 2 store Kabeltov som Vrag nord for Torsminde, hvilke Kongen vil have sendt til Kiøbnehavn til Skibenes Behov; da Peder Gyldenstiern imidlertid ingen Tjenere har der, som kunne flytte disse Sager, skal Albret Skeil modtage dem af ham, give ham Kvittans derfor og siden sende dem til Otte Brade paa Aalborghus; Kongen har tilskrevet denne, at han skal sende dem videre til Kiøbnehavn, hvilket Brev sendes Albret Skeil til videre Besørgelse. T. 6, 405 b.

— Brev til Otte Brade angaaende samme Sag. T. 6, 405 b.

¹ Udenfor er skrevet: Nota at dette Brev gik ikke ud.

21. Febr. (Ribe). Til Kapitlet i Viborg. Da Kongen har forlenet Dr. Arnoldus Seratus med det Kannikedømme i Viborg Domkirke, som Kong Christian III henlagde til Underholdning for en lærd Mand i Lægekunsten, skal Kapitlet straks lade ham faa ovennævnte Kannikedømme, levere ham Halvdelen af den Rente, som det har oppebaaret deraf siden Henlæggelsen, og siden handle vel med ham. T. 6, 406.

— Skibsartikler for de Orlogsskibe, hvormed Hr. Herlof Trolle, Admiral, skal løbe i Søen. T. 6, 406. (Se Secher, Forordninger I. 94 ff.)

22. Febr. (—). Forleningsbrev for Dr. Arnoldus Seratus paa det Kannikedømme i Viborg Domkirke, som Kong Christian III har henlagt til en Dr. med.; han skal bo i Viborg og af al sin Evne hjælpe de syge, som søge hans Hjælp. R. 7, 186 b.

— Tilladelse for Jørgen Erichssen, Herredsfoged i Skadz Herred, der bor paa en Kronens Gaard i Allerup, som tidligere var Bondegods, men i sidste Fejde blev forbrudt til Kronen, og hvoraf nu nogle Bønder, der regne sig for Medarvinger, have solgt Halvparten, hvorved Kronens Rettighed bliver forkortet og Gaarden adsplittet, — til paa Kronens Vegne at inddele ovennævnte halve Gaard og siden svare Afgift deraf som af andet Krongods. R. 7, 185.

— Forleningsbrev for Fru Jutte Podbusch, Knud Gyldenstierns Enke, paa Vestervig Kloster, som Knud Gyldenstierne sidst havde det i Værg. Hun skal aarlig til S. Hans Dag svare 2200 Jochimsdlr. og gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf den ene Tredjedel tilfalder Kronen; alt Vrag, som strander under Lenet, skal hun lade bjærge paa egen Bekostning, gøre Regnskab derfor og levere det altsammen til Kronen; hun skal tjene Riget med 16 geruste Heste og holde Kongen med Folk og Heste 2 Nætter om Aaret. R. 7, 185 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Vestervig Kloster. R. 7, 186.

— Pantebrev for Livstid til Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riberhus, paa Dueholms Kloster for den Sum, han nu har det i Pant for; hvis hans Hustru, Fru Abbel Skeel, overlever ham, maa hun beholde Pantet uafløst, saa længe hun sidder som Enke; de skulle svare samme Afgift deraf som hidtil. R. 7, 187.

— Til Borgemestre og Raad i Ribe. Da Mette, Jacob Vi-

bis Hustru, har klaget over, at hendes Husbond, hende uvitterligt, handler og købslaar og i andre Maader forkommer af det Gods og de Penge, som hun har indført i hans Bo, skulle de undersøge Sagen og sørge for, at det af hende i Boet indførte Gods ikke bortkommer. T. 6, 409 b.

22. Febr. (Ribe). Til Axel Juul. Kongens Moder har paa sin Hofmesterinde Fru Anne Globbs Vegne begæret Kongens Forskrift til ham om velvillig at oplade Anne Glob Asmind Kloster med Ladegaard, Avl, Ugedagsmænd i Sognet og 2 Møller, samt 4 Gaarde i Vindum og 2 Gaarde i Arse¹, hvilket Gods han har Kong Christian III's Livsbrev paa; Kongen beder ham derfor om at oplade Fru Anne Godset; hvis han ikke vil uden Erstatning, vil Kongen udlægge ham andet Krongods derfor. T. 6, 411.

— Til Hr. Herlof Trolle. Paa hans indsendte Betænkning om, hvilke Skibe, der skulle bruges til Orlogs, og hvilke, der skulle løbe i Koffardifart og i andre Maader bruges i Kongens Tjeneste, og hans Spørgsmaal om, naar Orlogsskibene skulle løbe i Søen, svares, at Kongen om kort Tid selv vil komme til Kiøbnehavn og give endelig Besked, indtil den Tid skal han rette sig efter de tidligere givne Ordre; han skal i Forening med Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøbnehavns Slot, fragte et Skib, som kan føre Masterne fra Dantzick til Kiøbnehavn. T. 6, 411 b.

— Til Otte Brade. Da Iffuer Krabbe har meldt, at Kronen ikke har nogen lodskiftet Skov i Horns Herred, hvor han kan lade hugge Ved til Fyrlampen paa Skaffuen, har Kongen paany tilskrevet ham om at skaffe 50 Læs Ved til at begynde med og at bringe dem til det Sted, hvor Lampen skal opsættes; Otte Brade skal, naar Veddet kommer, lade det hugge og opbevare og straks, naar Vandet bliver aabent, sende Skibe til Norge for at hente saa meget Ved, Fur og andet, som behøves til at holde Lampen i Stand med, lade det hugge og oplægge til Tørring og endvidere bestille Ved i Forraad til næste Aar, saa at man ikke skal mangle om Foraaret, før man kan lade noget hente andensteds. T. 6, 412.

— Aabent Brev, at Hr. Lavritz, Sognepræst i Store Thønder, har klaget over, at hans Sognemænd ikke ville svare tilbørlig Tiende og ville tvinge ham til at dige og dæmme for Havet ligesom

¹ Aars, Aars H.?

Bønderne; det befales derfor Bønderne at svare deres Tiende efter Ordinansen med hver tiende Kærv og hvert tiende Høved og at svare deres Sognepræst Offer og anden Rettighed efter Ordinansen, Tienden skal saa deles i 3 Parter, hvoraf Kronen, Kirken og Præsten hver faar sin; endvidere skal Hr. Lavritz være fri for at dige og dæmme. R. 7, 187 b¹.

22. Febr. (Ribe). Til Bønderne for norden paa Island. Da fremmede hidtil have opkøbt alt Svovlet paa Island, saa Kongen igen har maattet købe i dyre Domme af dem, forbydes det herefter Bønderne at sælge Svovl til andre end Kongens Købmand, som nu er sendt derop og skal betale en rimelig Pris derfor med gode Varer. T. 6, 410.

— Til Eggert Hanssen, Lagnmand for norden paa Island. Ovenstaaende Brev sendes ham til Forkyndelse og Efterlevelse. T. 6, 410 b.

— Til Hr. Oluf, Superintendent for norden paa Island, angaaende samme Sag. T. 6, 410 b.

23. Febr. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Ovenstaaende tre Breve om Svovlhandelen sendes ham til videre Forsendelse med Skibene, naar de løbe til Island. T. 6, 412 b.

— Aabent Brev, at da Seuren Basse paa Helnes er død og hans Enke, Anne Bassis, paa ny har fæstet sin afdøde Husbonds Gaard, maa denne Brevviser, Chresten Elcker, der vil gifte sig med Anne Bassis, beholde Gaarden for den Indfæstning, Anne Bassis har givet, dog skal han holde Gaarden ved Magt og svare sædvanlig Afgift deraf. R. 7, 188 b.

— Ekspektancebrev for M. Hans Thomessen, Skolemester i Ribe, paa det første Kannikedømme, som bliver ledigt i Ribe Domkirke; naar et bliver ledigt, skal han møde hos Kongen med dette Brev for at faa nærmere Forvaring derpaa. Rel. M. Niels, Kongens Hofprædikant. R. 7, 188 b. Orig.

24. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Christoffer Guldsmed, Borger i Otthensse, bemyndiges til indtil videre at indkræve Renten af noget Altergods i Otthensse, hørende til Jomfru Marie Alter i Vor Frue Kirke smstds., hvilket Gods afdøde Frandz Mogenssen havde i Forlening, men hvoraf en, ved Navn Rasmus Beck, siden har oppebaaret og beholdt Renten, som Christoffer Guldsmed nu skal indkræve af ham. Den ene Halvdel

¹⁾ Jvfr. Bricka, Kauc. Brevbøger 1556—60. S. 448.

af Renten beholder Christoffer Guldsmid selv, den anden skal han dele mellem de fattige Personer, som gaa i Skolen der, efter Skolemesterens Anvisning og tage nøjagtig Kvittans af Skolemesteren derfor. R. 7, 38.

24. Febr. (Ribe). Aabent Brev, hvorved Christoffer Gyldenstierne til Iffuersnes, der har købt en Jord paa Svenstrup Mark af Borgerne i Meddelfar, fritages for sig og Arvinger for den Afgift, 3 Ørte 1 Skp. Havre (1 Skp. Havre af hver Ørte Land), som hidtil aarlig har været svaret til Hindzegaffuel Slot. R. 7, 38 b.

— Kgl. Stadfæstelse af et Gavebrev fra Mariager Kloster til Hr. Jørgen Lycke til Ofuergaard. R. 7, 189. (Se Kronens Skøder)¹.

7. Marts (Flensborg). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Han skal slippe Kongens Agerhøns paa Hørsholm løs paa Steder omkring Hørsholm, hvor han mener, at de kunne blive; Kongen har endnu ikke gjort Udlæg for Eskemossegaard, som Magnus Gyldenstierne ifølge sin Skrivelse har annammet, men vil selv med det første lade handle med Fru Anne, Hr. Johan Urnes derom. Hr. Byrge Trolle har faaet mundtlig Besked om Flytningen af Husene paa Fauersholm til Frederichsborg og deres Opsættelse der, hvorfor Hr. Magnus Gyldenstierne skal rette sig efter hans Anvisning. Orig.

28. Marts (Kolding). Til Hr. Niels Lange. Da han mener, at det vil kræve for stor Bekostning at istandsætte de mange, store og i høj Grad bygfaldne Huse paa Segeberg Gaard udenfor Ribe, og derfor har foreslaaet, at den store Lade og Øksenstald nedbrydes og sættes i Ladegaarden, og at Engen til Segeberg herefter bjærges til Ladegaarden, til at stalde Øksne med, befales det ham at handle heri saaledes som han mener, at det er Kronen tjenligst. Paa en Begæring af Bønderne der i Lenet om at maatte hjælpe deres gamle Huse med jordgravne Stolper svares, at Kongen ikke har i Sinde at bevilge noget ud over det, Kong Christian III har bevilget. T. 6, 414. K.

— Til Johan Høken. Kongen har paa sin Moders Forbøn tilladt ham at beholde Alling Kloster i dette Aar, men han maa aldeles ikke befatte sig med Jagten, ej heller hugge i Skovene,

¹ Tr.: *Dsk. Mag.* VI. 166 f. Tang Kristensen, *Lerchenfeldts Hist.* S. 26 f. (med urigtigt Aarstal 1556.).

Vindfælder dog undtagne; handler han herimod, vil Lenet straks blive taget fra ham. T. 6, 415 b. K.

28. Marts (Molding). Til Hans Johanssen. Brevet til Johan Høcken sendes ham til Besørgelse, og det befales ham at have nøje Opsyn med, at Johan Høcken overholder Bestemmelserne om Jagten og Skovene; han skal straks melde Overtrædelser, og han vil selv komme til at staa til Rette, saafremt Kongen mærker, at han ser gennem Fingre med Johan Høcken. T. 6, 414 b. K.

— Til Jørgen Rud. Kongen har tilladt Hr. Frederich, Borggreve von Dhonen, Hofmarskal, at beholde alle Bryggeredskaberne paa Gislefeld, alt det Fæ og Kvæg, der findes der, med Undtagelse af det, som Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, har sendt derned, samt alle de Senge, Jørgen Rud har faaet af Bønderne, hvorfor Jørgen Rud ingen Hinder maa gøre ham derpaa. Relatores: Holgier Rosekrantz og Herlof Trolle. T. 6, 415. K.

29. Marts (—). Til Iffuer Krabbe, Jens Jul, Otte Brade og Morthen Svendssen. Da Biørn Kaas har begæret 4 Gaarde i Vinckel, 1 Gaard i Seerstrup¹, 1 Gaard i Suenstrup, 1 Gaard i Høgslef, 2 Gaarde og 1 Bol i Østre Riis og 1 Gaard i Røgheldhede til Mageskifte mod Vederlag af sit Arvegods i Aarhusgaards og Olborg Len, skulle de med det allerførste besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 416. K.

1. April (Nyborg). Befaling til Eiller Rønnov, Henning Jørgenssen og andre Lodsejere i Holssøe at standse den Forfølgning, de have begyndt mod Kronens Bønder og andre Lodsejeres Tjenere i Eielschouf angaaende en Jord, som disse sidste for nogen Tid siden have indtaget til deres By, indtil de Sandemænd, som Beboerne i Eielschouf agte at opkræve, have gjort Skel mellem Byerne; befindes det saa, at Jorden hører til Eielschouf, skulle de helt standse Sagen, ellers maa der gaa saa meget derom, som Ret er. T. 6, 420 b. K.

2. April (—). Aabent Brev, hvorved det befales alle Kongens Embedsmænd og andre, som M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift, besøger med dette Brev, at skaffe ham fri Færge over Færgestederne, naar han er paa Visitats, samt de nødvendige Karle til at overføre ham og Tjenere med Heste og Vogne, da han

¹ Sejstrup, Fjends H.

har klaget over, at han plejer at have stort Besvær (»Platz«) med at komme over Færgestederne. T. 6, 421. K¹.

3. April (Nyborg). Tilladelse for Lauge Ulfstand til at indløse Rogsø Herred fra Gregers Ulfstand. R. 7, 190. K.

— Befaling til Gregers Ulfstand at overlevere Rogsø Herred med Jordebøger, Breve og Registre til Lauge Ulfstand, naar denne har betalt ham Pantesummen. T. 6, 421 b. K.

— Til Lauge Ulfstand. Ovenstaaende to Breve sendes ham; han skal med det allerførste indløse Rogsø Herred og begive sig til Kongen for at faa nærmere Forvaring derpaa. T. 6, 421 b. K.

— Befaling til samme til førstkommende 1. Maj at overlevere Biørn Kaas Vordingborg Slot og Len med klart Inventarium, Jordebøger, Breve og Registre. T. 6, 422. K.

— Til Biørn Kaas. Ovenstaaende Brev til Lauge Ulfstand tillige med et Følgebrev til Bønderne i Vordingborg Len sendes ham; han skal med det første begive sig til Kiøbnehafns Slot, hvor han skal faa sit Forleningsbrev og nærmere Besked. T. 6, 422. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Vordingborg Slot; han skal aarlig gøre Regnskab af Lenet. R. 7, 330.

— Befaling til Frandtz Bilde til førstkommende 1. Maj at overlevere Hans Holck Vardberg Slot og Len med klart Inventarium, Jordebøger, Breve og Register. T. 6, 422 b. K.

— Til Hans Holck. Ovenstaaende Brev til Frandtz Bilde tillige med et Følgebrev til Bønderne i Vardberg Len sendes ham; han skal begive sig til Kiøbnehafns Slot, hvor han skal faa sit Forleningsbrev og nærmere Besked. T. 6, 422 b. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Vardbiørg Slot. Udt. i R. 7, 449.

— Befaling til Otte Rud til førstkommende 1. Maj at overlevere Eschild Gøe Othensse Gaard og Len med klart Inventarium, Jordebøger, Breve og Registre. T. 6, 423. K.

— Til Eskild Gøe. Ovenstaaende Brev til Otte Rud tillige med et Følgebrev til Bønderne i Othenssegaards Len sendes ham; han skal med det første begive sig til Kiøbnehavn, hvor han skal faa sit Forleningsbrev og nærmere Besked. T. 6, 423. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Otthenssegaard. R. 7, 43. K.

¹ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 57.

3. April (Nyborg). Befaling til Eschild Gøie til førstkommende 1. Maj at overlevere Holgier Rosenkrandtz Schanderborg Slot og Len med klart Inventarium, Jordebøger og Breve. T. 6, 423 b. K.

— Til Holger Rosenkrandtz. Ovenstaaende Brev til Eschild Gøie tillige med et Følgebrev til Bønderne i Schanderborg Len sendes ham. T. 6, 423 b. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Skanderborg Slot; han skal aarlig gøre Regnskab af Lenet. Udt. i R. 7, 190 b. K.

— Befaling til Fru Jutte Podebusch til førstkommende 1. Maj at overlevere Frandtz Bilde Ørum Slot og Len med klart Inventarium, Jordebøger, Breve og Registre. T. 6, 424 b. K.

— Til Frandtz Bilde. Ovenstaaende Brev til Fru Jutte Podebusch tillige med et Følgebrev til Bønderne i Ørum Len sendes ham; han skal med det første begive sig til Kiøbnehafns Slot, hvor han skal faa sit Forleningsbrev og nærmere Besked. T. 6, 424. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Ørum Slot; han skal aarlig gøre Regnskab af Lenet. Udt. i R. 7, 190. K.

— Kgl. Stadfæstelse af Bogensse Bys Privilegier; Borgerne skulle beholde al den Ejendom og Overdrev, som hører til Byen, med Undtagelse af den Jord, som ligger til Harrisløfgaard, hvilken Jord Kongen har solgt til Jørgen Suaab. R. 7, 42.

— Til Christoffer Valckendorf. Da Kongens Broder, Hertug Magnus, Biskop til Øzel, Wick og Curland, med det første kommer til Kiøpnehavn for til Skibs at drage derfra til Liifland, befales det Christoffer Valckendorf at følge med Hertugen til Liifland; saa snart han mærker, at Hertugen drager her igennem Landet paa Vejen til Kongen, skal han straks begive sig til Kiøpnehafns Slot, hvor han skal faa nærmere Besked. T. 6, 424. K.

— Til Otte Rud. Da M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, har berettet, at M. Jørgen Jenssens Enke¹ har Livsbrev paa en af de til hans Underhold henlagte Gaarde, og at desuden en Del af Embedsgodset er kommet fra ham, ialt til et Beløb af $\frac{1}{2}$ Læst Korn, befales det Otte Rud aarlig at levere ham $\frac{1}{2}$ Læst Korn af Loftet, indtil han kan faa ovennævnte Gaard. T. 6, 424 b. K.

---

¹ Elsebe Lauritsdatter.

3. April (Nyborg). Til Hans Norbye. Da han har tillukket Kirkedøren for Hr. Hans Jenssen¹ og forment ham at holde Tjeneste i Kirken, fordi han skal have udgivet 2 Breve, det ene imod det andet, befales det ham nu, da Kongen har givet Præsten sit Oprejsningsbrev, igen at aabne Kirken og tillade Tjenesten; har han noget at klage over Præsten, maa han tiltale denne for de retmæssige Dommere, Lensmanden og Superintendenten. T. 6, 425. K².

4. April (—). Til Borgemestre og Raad i Assens, Foborg, Medelfar og Kierteminde. Det forbydes for Fremtiden at bruge Skolemesteren og Hørerne i Byen til Byskrivere eller i andre Byens Bestillinger, da Skolen forsømmes derved. T. 6, 425. K³.

— Til Erich Rud. Han skal sende 2 Læster Byg, som Kongen har givet sin Mormoder, Hertuginde Katrine af Saxen, til Lubeck og mod tilbørlig Kvittans levere dem til en Borgerske, Gesche Schaffners, der saa skal sende dem videre til Hertuginde. T. 6, 425 b. K.

— Til Stiftets Tjenere paa Langeland. Da Jørgen Marsvin, Embedsmand paa Thranezier, skal foretage nogen Bygning paa Slottet og der mangler Kalk og Sten, befales det dem at køre Kalk og Sten og at arbejde til Bygningen, naar de tilsiges. T. 6, 426. K.

5. April (—). Skøde til Johan Friis til Hesselagger, Kansler. R. 7, 330 b. (Se Kronens Skøder.)

7. April (—). Kvittans til Jørgen Vaale, Toldskriver i Nyborg, paa 16 Rosenobler, 12 af forrige og 4 af dette Aars Regnskab, hvilke han har leveret ind i Kongens Kammer her paa Slottet. R. 7, 43 b. K.

10. April (Sorø). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da han melder, at Tømmermanden Hans Luckov, der skal nedbryde den gamle Stald ved Slottet [i København], hvori Kongens Heste plejede at staa, har foreslaaet at sætte den ny Stald frem foran den gamle, der hvor Kalkboden staar, befales det Hr. Magnus med det første at lade den gamle Stald nedbryde og Pladsen gøre i Stand, da Kongen vil have Stalden staaende der⁴, men ellers opsætte Bygningen af

¹ Præst i Uggerslev, Skam H.   ² Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 249.   ³ Tr.: Secher, Forordninger. I. 109.   ⁴ I K. staar: thi vi ikke ere til Sinds at ville have samme Stald der standendis; dette er vist urigtigt eller ogsaa refererer det sig til Planen om at sætte Stalden, der hvor Kalkboden staar.

den ny Stald, indtil Kongen selv kommer did. Med Hensyn til hans Spørgsmaal om Indkøb af Vin, hvorom han tidligere har skrevet, og om Kongens Hensigt med de Øg, der ere komne fra Greven af Schuartzburgck, skal han faa Besked, naar Kongen kommer did, indtil den Tid skal han sørge for, at Øgene ikke komme til nogen Skade. T. 6, 426. K.

12. April (Roskilde). Forleningsbrev for Jacob Reuentlov, Sekretær, paa et Kannikedomme i Roskylde Domkirke, da der er blevet et ledigt ved Jens Rosengaards Død; naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 331 b. K.

13. April (— Sønd. quasimodogeniti). Til Vincentz Juel (ligelydende med det under 3. April indførte Brev til Christoffer Valckendorf). Udt. i T. 6, 424 b. K.

15. April (Kbhvn.). Til Borgerskabet i Korssør. Da det uden i nogen Maade at spørge Kongen eller Lensmanden har sat ny Borgemester og Byfoged i Byen, har Kongen befalet Lensmanden Jacop Schiel at genindsætte den tidligere Borgemester, Jens Schriifuier, i Embedet og at sætte en duelig Mand til Byfoged; Borgerne skulle være disse lydige og skulle holde Ting og Raadhus hver ottende Dag som i andre Byer, hvilket de have været forsmømmelige med. T. 6, 416 b.

— Befaling til Rigens Raad at møde til en almindelig Herredag i Kiøpnehavn til S. Hans Dag Midsommer, for at raadslaa om adskillige Rigens Ærinder. T. 6, 417. K.

— Til Undersaatterne paa Vespene. De skulle svare Simen Surbeck, hvem Kongen har sendt derop med et Skib, al den Tiende og Rettighed, som kan tilfalde Kongen der paa Landet, baade af Kongens egne Undersaatter og af fremmede, der bruge Handel og Næring for Landet; da han ogsaa skal købe Fisk og andet til Kongen og betale det med Varer, maa de ikke sælge noget til fremmede Købmænd, førend Simen Surbeck har faaet saa meget han behøver. T. 6, 417.

16. April (—). Til Rigsraader og Adel, som have Len paa Tjeneste. Kongen har som Hofklædningsfarve i Aar bestemt askefarvet Engelst til Kjortel med samme Farve i Ærmerne og med det kronede F ligesom sidste Aar, samt sorte Hatte og Hoser, hvorfor de skulle bestille samme Klædning til de Svende, som de paa Kongens Vegne skulle give Klædning af deres Len. T. 6, 417 b. K.

17. April (Kbhvn.). Kvittans til Jachim Beck, Rentemester, paa 84041 $\frac{1}{2}$ Jochimsdlr., som han har indlagt i 21 beseglede Fjerdinger i Kongens hvælvede Pengekammer paa Kiøbnehafns Slot, samt paa 79807 $\frac{1}{2}$ Mk. danske i hele og halve Markstykker; han har leveret Kongen selv Nøglerne baade til det hvælvede Kammer og til Kisterne. R. 7, 330.

— Mageskifte mellem Herlof Skaffue til Eskildstrop og Kronen. R. 7, 332. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Johan Friis til Heselagger og Kronen. R. 7, 333 (Johan Friis's Genbrev) og 333 b (Kongens Genbrev). (Se Kronens Skøder)¹.

— Til Rødbye, Stubbekiøping, Nagschouf, Nykiøping i Falster, Vardinborg, Prestøe, Kiøge, Nestved, Roschilde, Helssingør, Helssingborg, Vardbiørg, Laugholm, Halmstad, Auskier, Lyckov, Syluitzborg, Rodnebye, Aarhus, Trelleborg, Malmøe, Landtzkrone, Vee, Kallingborg, Korssør, Nyborg, Othensse, Skielskør, Nestved², Asnes, Medelfard, Kolding, Veidle, Horsnes, Aarhus og Ribe. Da Kongen har bragt i Erfaring, at de ofte, naar der kommer fremmede Her- rer eller andre til Byen, paa hans Vegne udkvitte og med Vogne befordre disse, skønt de ingen Bemyndigelse have dertil, forbydes dette for Fremtiden, med mindre de fremmede have Kongens Pas- bord eller kongelige Følgemænd (»Geleidsmænd«) med sig. T. 6, 418 b. K.

— Til efterfølgende Raader og Lensmænd: Holgier Rossen- krantz, Hr. Erich Krabbe, Hr. Jørgen Lycke, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde, Koruitz Ulfeld, Jens Ulfstand, Lauge Ulfstand, Niels Ulfstand, Erich Rud, Jørgen Rud, Biørn Kaas, Steen Bilde, Hartuig Bilde, Frantz Banner, Otte Bänner, Jacop Schiel, Erich Lange, Jørgen Randzou, Jørgen Marssvin, Erich Bilde, Erich Lycke, Frantz Brockenhusse, Malthe Jenssen, Lauge Brock, Hans Johanssen, Chri- stoffer Johanssen, Eschild Oxe, Jørgen Bernekov, Jørgen Brade, Erich Podebusch, Michel Sested, Jacop Sparre og Eschild Gøe. Da Kongen straks efter S. Hans Dag Midsommer omtrent agter at rejse til Holsten, skulle de følge ham hver selvfølger med gode Karle og Heste; Svendene skulle være klædte i askegraa Kjortler med samme Farve i Ærmerne og med det kronede F ligesom sidste Aar og i sorte Hatte og Hoser; de selv i aske-

¹ Tr.: Kirkehist. Saml. 2. R. V. 355 (i Udtog).

² Er ved en Fejl gentaget.

graa Peltsrocker, forbræmmede med sort Fløj, saaledes som nærmere kan ses af medfølgende to Mønstre; de skulle faa nærmere Underretning om, hvor og naar de skulle møde. T. 6, 418 b. K.

17. April (Kbhvn.). Befaling til Abbeden i Vidschild Kloster at lade hugge 500 Læs Ved til Fyrlampen paa Schafne Rev i Klosterets Skove, dog hvor der sker mindst Skovskade. Udt. i T. 6, 419 b¹.

18. April (—). Tilladelse for Hr. Bryge Throlde til Lildeø til straks at lade Kronens Mølle og Dæmning ved Aarhus nedbryde og bortføre, da han nu har leveret de 100 Øksne, som han havde lovet for den Skade, Kronen kunde lide derved. Møllen maa ikke mere opbygges og Aaen skal bestandig have sit fri Løb. R. 7, 449.

— Forleningsbrev for Fru Anne Globsdatter, Hofmesterinde hos Kongens Moder, paa Seber Kloster, som Hr. Christiern Friis sidst havde det i Værge, uden Afgift. Hun skal tjene Riget med 4 geruste Heste eller med 4 væragtige Karle til Skibs med Kost og Fetalje og skal gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf hun selv maa beholde Halvparten. R. 7, 190 b. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Seber Kloster. Udt. i R. 7, 191. K.

— Aabent Brev, at Kongen ved Peder Bilde har ladet forhandle med disse Brevvisere, Gødert Baselman og Hans von Køllen, om at tjene et Aar som Salpetersydere og er bleven enig med dem om følgende Betingelser: Kongen skal holde en 8 Tdr. stor Kedel til deres Brug, levere dem nogle Vinfade til Baller og andre smaa Kar og gennem Lensmændene skaffe dem det nødvendige Ved og Aske; derimod skulle de være forpligtede til at sælge Kongen hvert Centner lutret og klaret Salpeter for 6 Daler og til igen at fylde Gravene og planere Pladsen, hvor de grave efter Jord til Salpeter; hvad andet de behøve til deres Haandværk, skulle de selv bekoste. T. 6, 419 b. K.

— Til Jørgen Vale. Da Kongen har afslaaet en Begæring af Skipperne, der løbe gennem Øresund, om at maatte give Dalere og Mønt i Stedet for Rosenobler, da de ikke have saadanne, maa Jørgen Vale, naar han oppebærer Told i Nyborg, kun tage Rosenobler for den Told, der skal svares i Rosenobler, og Guld for den, der skal svares i Guld. T. 6, 419 b. K.

¹ Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 310.

20. April (Kbhvn.). Mageskifte mellem Kannikerne i Roskilde Domkirke og Kronen. R. 7, 334 b. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Vikarerne i Roskilde Domkirke og Kronen. R. 7, 341. (Se Kronens Skøder.)

21. April (—). Aabent Brev, at forkynde af Hr. Eyler Hardenberg i Skaane, af Hr. Peder Skram i Halland og af Hr. Verner Parsberg i Blekinge og Lister, at alle, der ere pligtige at holde Rustning, skulle møde til Mønstring Mand. efter Hell. Trefold. Søndag [2. Juni] paa de Steder, hvor de tilsiges. T. 6, 427. K.

— Til Hr. Eiller Hardenberg, Hr. Peder Schram og Hr. Verner Pasbiørg. De skulle straks lade forkynde medfølgende aabne Brev til Adel og alle andre, som ere pligtige at holde Rustning; siden skulle de mønstre disse, optegne paa klare Registre, hvor stærk enhver møder og hvilke Mangler der findes, og indsende Registrene. T. 6, 418. K.

— Til Borgerskabet i Købstæderne i Skaane. Da der skal være stor Uenighed mellem Borgerne og ske anden stor Uskikkelighed i Byerne, saa Kronens Rettighed aldeles forsømmes, har Kongen befalet Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, Hr. Lauge Brade, Jørgen Thidemand, Landsdommer i Skaane, og Knud Sparre at begive sig til Byerne i Skaane, undersøge og afgøre Stridighederne og sørge for, at Kronens Rettighed ikke forsømmes; det befales derfor Borgerne at være disse lydige som om Kongen selv var tilstede. T. 6, 427 b. K.

— Befaling til Hr. Lauge Brade, Jørgen Thidemand og Knud Sparre at møde til ovennævnte Hverv, naar Hr. Eyler Hardenberg tilsiger dem. Udt. i T. 6, 428. K.

— Til Borgerne i Halmstad. De skulle optage de Bundgarn, som de have sat for Byen, da Bønderne i Halmstad og Thøndersse Herreder have klaget over, at disse Bundgarn forhindre Laksen i at gaa op og derved ødelægge deres Laksefiskeri. T. 6, 427 b.

— Til Hr. Peder Skram. Han skal befale Borgerne i Halmstad at optage ovennævnte Bundgarn og maa for Fremtiden ikke tillade nogen at sætte saadanne, hvor det kan skade Laksefiskeriet. T. 6, 428 b.

23. April (Frederiksborg). Mageskifte mellem Kronen og Hr. Eyler Hardenberg til Matstrup. R. 7, 39. (Se Kronens Skøder under 22. April.)

23. April (Frederiksborg). Livsbrev for Jacob Sested og efter hans Død hans Enke, Fru Lene Viffert, saa længe hun sidder som Enke, paa Kierstrop Gaard og Len paa Tossing i Stedet for Hauelsse Gaard med mere Gods paa Sjælland, som Kong Christian III havde givet dem Livsbrev paa¹. Der skal aarlig svares 5 $\frac{1}{2}$ Læst Byg, 6 $\frac{1}{2}$ Læst Havre, 7 Tdr. Smør, 7 fede Køer, 150 Lam, 296 Gæs, 136 Høns, 66 $\frac{1}{2}$ Mk. 3 Sk. danske og gøres Regnskab for al uvis Rente, som falder paa Tossing, paa Nyborg Slot; dog skulle Jacob Sested og Hustru frit og uden Regnskab beholde den uvisse Rente af Kronens Landgildebønder i Bierbye Sogn, Kronens Part af Korntienden af samme Sogn samt Kierstrop Ladegaards Avl; de skulle gøre Riget tilbørlig Tjeneste deraf. R. 7, 40. K.

— Forleningsbrev for M. Clemend paa et Vikarie til S. Johannis Evang. Alter i Lunde Domkirke; han skal residere ved Domkirken. R. 7, 449 b.

— Til Johan Fris, Kansler. Kongen har af hans med Dr. Hieronimus Thenner fremsendte Skrivelse set, at han har talt med Didrich Beyer om alle nødvendige Sager, hvilket Kongen er vel tilfreds med, ligesaa at han mener, at der bør skrives til Hertug Magnus, Kongens Broder, om straks at begive sig til Kongen; da Kongen imidlertid venter, at hans Moder skal begive sig paa Rejsen førstkommande Mandag og at hans Broder da straks vil komme hid, kan der ikke inden den Tid sendes Bud til Hertugen, derimod overlades det ganske til Johan Fris's Betænkning, om der skal skrives til Hertugen undervejs om at skynde sig. T. 6, 428 b. K.

24. April (—). Mageskifte mellem Fru Ermegaard Brockenhus og Kronen. R. 7, 344 b. (Se Kronens Skøder.)

25. April (—). Til Joachim Beck, Rentemester. Han skal betale Frederich, Kongens Enspænder, de 160 Dlr., som denne har givet for de Vallakker, han førte hjem med sig, samt hvad Kongen maatte blive ham skyldig paa hans Fortæring paa denne Rejse. T. 6, 429. K.

— Befaling til Hans Johanssen og Jens Jul at være tilstede, naar Holger Rossenkrantz modtager Skanderborg Slot af Eskild Gøye, for at paase, at der overleveres klart Inventarium. Udt. i T. 6, 429 b. K.

¹ Erslev og Møllerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535--50. S. 446 f.

26. April (Frederiksborg). Tilladelse for Arrild Ugerup til straks at indløse Elleholm Slot og Len fra Hartuig Bilde. R. 7, 450.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Elleholm Slot. Udt. i R. 7, 450.

— Befaling til Hartuig Bilde at modtage Pantessummen for Elleholm Slot og Len af Arrild Ugerup og at overlevere ham Slottet. Udt. i T. 6, 429 b. K.

28. April (—). Livsbrev for Iffuer Juuel paa Beckemarcksgaard med tilliggende Gaarde, nemlig Stafnsterup, Ilkier, Forre, Brandborig, Puggaard og 1 Mølle, uden Afgift; han skal tjene Riget med 1 gerust Hest. R. 7, 191 b. K.

1. Maj (—). Til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da det Skib, som skal komme fra Dantzic med Master, nu er kommet til Sundet, skal han, som han tidligere har faaet Ordre til, lade det anholde og forhandle med Skipperen om for en rimelig Pris at sælge Kongen saa mange Master, denne behøver. Kongen har befalet Hr. Herlof Trolle at sende en Skipper til Helsingør for at bese disse Master, hvorfor Jens Mogenssen skal være tilstede og sørge for, at denne Skipper faar Masterne at se. Udt. i T. 6, 429 b.

— Befaling til Hr. Herlof Trolle angaaende ovennævnte Skipper. Udt. i T. 6, 430.

4. Maj (—). Til Jens Mogenssen. Han skal løsgive det Skib, som kom fra Dantziig med Master og som han fik Ordre til at anholde, og derimod opholde et Skib, som kommer med littouske Master. Udt. i T. 6, 430.

— (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Jørgen Ugerup paa Kronens Gods i Liungse¹ og Skiffue² Sogne i Vendsyssel, som Hr. Christiern Fris sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 7, 192. K.

— Følgebrev for Fru Magdalene Banner, Iffuer Krabbe Enke, til Bønderne under Skifhus Slot, som Iffuer Krabbe sidst havde i Værge. Udt. i R. 7, 192 b. K.

5. Maj (—). Mageskifte mellem Hans Lauritzen og Kronen. R. 7, 345. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev for Hr. Herlof Trolde til Bønderne under

¹ Lyngsaa, Albæk S.   ² Skøve, Dronninglund H.

Kiøbnehafns Slot, som Hr. Magnus Gyldenstiern nu har i Værge. Udt. i R. 7, 346.

6. Maj (Kbhvn.). Til M. Jørgen, Superintendent i Vendelbo Stift. Paa Begæring af Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, har Kongen tilladt, at Jens Jenssen i Giettorp, der for nogen Tid siden har beligget Marine Matzdatter i Vadzholt, nu maa tage hende til Ægte, skønt han tidligere har beligget en anden Kvinde, som var beslægtet med Marine Matzdatter i tredje Led. M. Jørgen skal derfor befale Sognepræsten at vie dem. T. 6, 431 b. K.

— Mageskifte mellem Jost Michelssen i Hammershøv og Kronen. R. 7, 192 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Claus Huitfeld, Landsdommer paa Laaland og Falster, Erich Rud, Embedsmand i Rafnsborrig Len, Mogens Falster, Herlof Skaffue, Jesper Kraufze, Eyler Kraufze, Erich Grubbe og Albret Oxe at dømme i en Trætte mellem Fru Karrine, Anders Gøyes Enke, og Mogens Erichssen, Embedsmand paa Olholm, paa Kongens Vegne om ret Marke- og Skovskel mellem Skouftemarck og Kierstrup Mark, mellem Florup og Kielstrup Marker og mellem Florup og Kierstrup Marker, da en tidligere kgl. Befaling til gode Mænd desangaaende ikke er bleven udført. De skulle mødes paa Aastedet inden S. Michels Dag, tage gamle Oldinge til sig, stævne begge Parter med deres Beviser for sig og, hvis der tidligere er gjort Skel, udvise og forny det, hvis ikke, da ride og gøre et ret Skel med Sten og Stabel. K.

7. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Fru Karine, Anders Gøyes Enke, — der til sine Sædegaarde Kierstrup og Kelstrup¹ har nogle Ugedagsmænd, som ligge udenfor Sognet, og som hun paastaar fra Arilds Tid have været fri for Skat, — al den Kongeskat, som de hidtil skulde have udgivet og som de tiltales for af Lensmanden paa Olholm Slot, mod at de for Fremtiden svare Skat som andre Adelens Tjenere og ikke regnes for fri, eftersom de bo udenfor Sognet. Dom. Canc. subscr. R. 7, 222. K².

— Til Hr. Otte Krumpen. Meddelelse om Mageskiftet med Jost Michelssen i Hammershøv og Befaling til at overdrage denne Gaarden i Hammershøv og derimod paa Kongens Vegne oppebære 3 Ørtuger Korn og 2 Mk. af den Gaard og det Gadehus, som Jost Michelssen har udlagt til Kronen. T. 6, 432 b. K.

¹ Kjelstrup, Errindlev S.   ² Tr.: Dsk. Mag. 3. R. V. 171 f.

7. Maj (Kbhvn.). Tilladelse for Hr. Jørgen Løcke til Offuergaard til at indløse Horns Herred i Vendsyssel fra Iffuer Krabbis Arvinger. Alt Vrag, som strander i Herredet, skal tilfalde Kronen med Undtagelse af Tømmer, som Hr. Jørgen Løcke selv maa beholde, ligeledes skulle Kronens Tjenere i Herredet være pligtige at køre til Skellighed til Olborghus. R. 7, 193 b. K.

8. Maj (—). Til Borgemestre og Raad i Kiøge. Da de for nogen Tid siden byggede et nyt Raadhus, fik de af Kong Christian III Tilladelse til at sælge af Overdrevet udenfor Byen til Kaalgaarde og Enghaver¹ og anvende de derved indkomne Penge til Raadhuset og andet Byens Bedste, hvorefter de saa solgte en stor Part af det til Borgerne i Byen; disse fik imidlertid dengang ingen Breve paa de købte Jorder, og Borgemestre og Raad have nu begæret, at Kongen vilde give Borgerne Breve derpaa. Kongen befaler dem i den Anledning at give Borgerne Breve paa de købte Jorder under Byens Segl; hvis nogen saa ønsker det, kan han faa Kongens Stadfæstelse derpaa. T. 6, 433 b. K.

— Pantebrev til Jørgen Bernekov, Embedsmand paa Aakier, paa Lund Slot paa Mors, som Knud Gyldenstiern sidst havde det i Værg, for 1500 Jochimsdlr., 1500 Mk. danske og 600 rinske Gylden, som han har laant Kronen. R. 7, 194 b. K.

— Følgebrev for Universitetet til Bønderne under S. Clare Kloster i Roskilde. R. 7, 346.

— Til Michel Schriffuer, Borgemester i Kiøbnehavn. Da Hertuig Bilde har klaget over, at Michel Schriffuer mod hans Vilje har solgt en ham tilhørende Part i Skibet Suanen, befales det denne at møde med sine Beviser i denne Sag til Herredagen i Kiøbnehavn til S. Hans Dag Midsommer. K.

9. Maj (—). Følgebrev for Peder Bilde til Bønderne under Roskildeggaard, som Hr. Herlof Trolde havde i Værg. K. Udt. i R. 7, 347.

— Følgebrev for samme til alle Provster, Sognepræster, Sognedegne og Kirkeværger i Sjælland. K. Udt. i R. 7, 347².

— Til Mogens Jul, Otte Brade, Erich Løcke og Erich Podebusk. Da Otte Banner har begæret 1 Gaard i Tolstrup i Uggerbye Sogn i Horns H.³ i Jylland til Mageskifte mod at udlægge

¹ K. har kun: Kaalhaver; ligesaa oprindelig T.   ² Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 160.   ³ Nu i Vennebjerg H.

1 Gaard i Sønder Trander Sogn og By i Fleskom H., skulle de med det første besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. K. Udt. i T. 6, 434.

9. Maj (Kbhvn.). Kong Frederik II's Sører. (Se Secher, Forordninger I. 109 ff.)

10. Maj (—). Tilladelse for Erich Bilde til Lindued til straks at indløse fra Jacob Reuentlov, Sekretær, den Part af Salling Herred, som denne har i Pant. R. 7, 41 b.

— Stadfæstelse af Helsingør Bys Privilegier. R. 7, 347 b. Orig.¹

— Befaling til Peder Bilde at overlevere de højtlærde i Kiøpnehavn Clare Kloster i Roskilde og levere Inventariet smstds. ind paa Roskildegård med klare, skrevne Registre derpaa. K. (indført paa K. af 9. Maj). Udt. i T. 6, 434².

— Befaling til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, og Jacob Brockenhus at besigte 1 Gaard i Hundzeng³ og 2 Gaarde i Belting i Skarolte Sogn i Froste H., som Sten Rossensparre ønsker til Mageskifte, og at indsende klare Registre derpaa. K. Udt. i T. 6, 434 b.

— Befaling til Jørgen Nagel, Jesper Kraufsse, Jens Ulfstand og Jacob Skiel at besøgte 1 Gaard i Offrebye Sogn og By i Otz H. og 1 Gaard i Verlebye⁴ i Skippings H., som Sten Rossensparre vil udlægge Kronen, og at indsende klare Registre derpaa. K. Udt. i T. 6, 434 b.

— Til Fru Grethe, Peder Rudz Enke. Da Kongen har befalet Sthen Rossensparre, Embedsmand paa Kallingborg, paa Kronens Vegne at indløse Kelstrup Len fra hende, skal hun overlevere denne Lenet, saasnart han har fuldgjort Pantebrevet. Orig.

11. Maj (—). Mageskifte mellem Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke, og Kronen. R. 7, 348. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Casper Jenssen, Kongens Bud, paa følgende aarlige Underholdning af Kallingborg Slot: 5 Tdr. Brød eller 25 Skpr. Mel, 14 Tdr. Øl eller 2 Pd. Malt og 10 Skpr. Humle, 2 levende Fedesvin, 6 levende Lam, 2 levende Fedeskaar, 6 levende Gæs, 1 Fjerd. Smør, 1 Fjerd. saltet Sild, 2 Vol røget Sild, 1/2 Td. saltet Fisk, 150 tørre Hvillinger, 100 Flyndere, 1 Skp. Boghvedegryn, 1 Skp. Byggryn, 1/2 Skp. Havregryn, 1 Skp.

¹ Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearchivet III. Tillæg S. 47 f. ² Tr.: Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 174. ³ R.: Hundzeg. ⁴ Maaske Verslev.

Ærter, 1 Fjerd. Eddike, 4 Skpr. Lønborgsalt, 10 Læs Ved, $\frac{1}{2}$ Læst Kul, 10 Par Høns, 1 Vol Æg, $\frac{1}{2}$ Oxe og 12 Mk. Pendinge. R. 7, 349.

11. Maj (Kbhvn.). Kvittans til Fru Anne, Hr. Magnus Gyldenstierns Hustru, paa hendes Regnskab for Smør, Ost, Uld, Fjer, Hør og alt andet, som hun har oppebaaret af Kronens Lade-gaarde paa Amage, Nyby og Fauherholm og andensteds, dette har hun igen solgt og derfor købt Dynevaar, Damask, Skellert, Makejer, Sardug og andet, hvoraf hun har lavet Kongen Sparlagensengkæder, Herredyner, Dundyner, Puder, Herrelagner og andre Lagner; endvidere paa hvad Lærred, Sengklæder og Dynevaar, som hun har ladet væve til Forbedring af Inventariet paa Kiøbnehafns Slot og leveret Kongen selv Registre paa. R. 7, 349 b.

— Til Adel, Prælater, Borgere og Bønder i Sjælland, Laaland og Falster, Fyen, Jylland og Langeland. Da Kongen med det første selv vil holde Mønstring, skulle de have deres Rustning rede, saa de kunne møde med den, naar de tilsiges. T. 6, 436. K.

— Befalinger til Landsdommerne i ovennævnte Lande straks at forkynde ovenstaaende Brev paa Landstinget. Udt. i T. 6, 436.

— Til Mogens Godske, Jørgen Nagel, Biørn Koes, Jens Ulfs-tand, Hr. Truids Søn, og Jacob Skiel. Da Fru Ide, Hr. Oluf Rossenkrantzis Enke, begærer 4 Gaarde i Aartued i Virsted Sogn i Ringsted H. til Mageskifte mod at udlægge 3 Gaarde og 1 Hus i Sandbye i Kundbye Sogn i Thudsse H., 1 Gaard i Studstrup i Mierløse H. og 1 Gaard i Flackeberig H., Sogn og By, skulle de med det første besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. K. Udt. i T. 6, 436.

12. Maj (—). Befaling til Abbeden af Soer at skaffe Matz Lauritssen, der skal gaa i Skole der, Værelse og Underhold i Klosteret ligesom andre Degne. K. Udt. i T. 6, 436 b.

— Foreløbigt Skøde til Hr. Verner Parsberg. R. 7, 450 b. (Se Kronens Skøder under 16. Maj.)

— Kvittans til Jochim Beck paa 42 Rosenobler, 9 Dobbeltdukater, 61 rinske Gylden og 3 Kroner, som han leverede ind i Kongens Kammer. Udt. i R. 7, 350.

[Omtr. 12. Maj] (—). Befaling til Hr. Herlof Trolle paa Roskildegaaard og Borgemestre og Raad i Kiøge iligen at sende hvad Post eller Breve, der komme did, til Kiøbnehavn og i Kongens Fraværelse levere dem til Johan Fris. K. Udt. i T. 6, 437.

[**Omtr. 12. Maj**]. Til Kapitlet i Roskilde. Da Kongen har til-ladt Jochim Beck, Rentemester, at faa det Gods i Faxinge i Borse H., som Kronen udlagde til S. Hansis Præbende for Præbendets Gods i Kiøpnehafns Len, til Mageskifte mod at gøre Kapitlet Fyldest af sit Arvegods efter indlagte Registers nærmere Anvisning, skal Kapitlet besigte Mageskiftagodset og, hvis det kan ske Fyldest, indsende Registre derpaa, hvorefter Brevet kan udfærdiges. Rel. Jochim Beck, Rentemester. T. 6, 437. K.

13. Maj (Kbhvn.). Livsbrev for Claus Fontein, Kongens Herold, der har opladt Kronen sit Livsbrev paa Farumgaard, paa Rønnebecksholm, som Biørn Saxtorp nu har i Værgе, med tilliggende Gods, nemlig 13 Gaarde og 2 Gadehuse i Rønnebecks By, 1 Gaard i Selberup¹, 1 Gaard i Stenstrup, 1 Gaard i Olstrup, 4 Gaarde i Bonderup, 2 Gaarde i Thuede og 3 Gaarde og 1 Gadehus i Fladsou, uden Afgift. R. 7, 350.

— Forleningsbrev for Claus Fonthein paa 5 Gaarde i Greffuinge, 1 Gaard i Boerup og 2 Gaarde i Grefuensvenge, uden Afgift. R. 7, 352.

— Forleningsbrev for Thorbern Bilde paa Braade Gaard i Sjælland, som Fru Dorethe, Niels Marquordssens, nu har i Værgе, mod at svare samme Afgift som Fru Dorethe. R. 7, 352 b.

— Til Anthonnis Bryske, Didrich Quitzov, Jørgen Suaab og Eskild Gøye. Da Pouel Skinckel begærer 4 Gaarde i Davstrup, 1 Gaard i Østrup og 1 Gaard i Vends H. til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods i Sjælland, skulle de besigte Kronens Gods og indsende klare Registre derpaa til Rentemester Jochim Beck. K. Udt. i T. 6, 438.

15. Maj (Hørsholm). Til Stheen Rossensparre. Da Thorbern Nielssen holder Geder ved Gundethued til stor Skade for Kronens og omkringboende Lodsejeres Skove, skønt det er forbudt at holde saadanne, hvor der kan ske Skovskade, og Thorbern Nielssens Geder »synderlige ere fordelte«, skal Stheen Rossensparre straks lade dem fange og slagte. T. 6, 438 b.

16. Maj (—). Skøde til Hr. Verner Parsberg til Harre-stedgaard. R. 7, 452. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Chrestiern Falkefænger paa

¹ Sipperup, Hammer H.

3 Falkelejer, det ene, kaldet Hilderbroe, i Landtzkronne Len i Skaane, de 2 andre, kaldede Olmenes og Backe, i Vardbierris Len i Halland, hvilke hans Fader, Fux Falkefænger, sidst havde i Værg. Han skal aarlig svare sædvanlig Told og Afgift og tilbyde Kongen alle de Falke, han fanger, før han drager ud af Riget med dem, Kongen har saa Ret til at tage hver tredje til en Pris af 6 Dlr. Stykket, men hvis han vil have flere eller andre Fugle, skal der forhandles om Prisen. Han maa ikke lade tage unge Falke af Reden. R. 7, 453.

24. Maj (Frederiksborg). Til Adel, Prælater, Borgere og Bønder i Skaane, Halland, Blekinge og Lyster. Da Kongen selv personlig vil holde Mønstring der i Landet, skulle de have deres Rustning rede, saa de kunne møde med den, naar de tilsiges. T. 6, 438 b.

25. Maj (—¹)(?). Til Jochim Beck. Da Corvitz Ulfeld har klaget over, at noget af Vor Frue Klosters Gods i Smørums og Try Herreder er lagt ind under Kiøpnehafns Slot, uden at der er gjort Klosteret Fyldest derfor, skal Jochim Beck beregne, hvor meget ovennævnte Gods kan beløbe sig til, samt overveje, hvor der kan udlægges Corvitz Ulfeld paa Klosterets Vegne Fyldest derfor, og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 440.

— Til Hr. Eiller Hardenberg og Jacop Brockenhusse. Da Niels Trolde har bevilget Kongen Torup Hovedgaard med Gods til Mageskifte mod at faa Ouitz Kloster i Skaane med saa meget af Klosterets Gods, at han kan have Fyldest deri, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 439.

— Til de samme. Rentemester Jochim Beck har faaet Betaling til at levere dem klare Registre paa ovennævnte Gods, hvorfor de skulle modtage disse af ham og med det allerførste besigte Godset. T. 6, 441 b.

26. Maj (—). Mageskifte mellem Kronen og Koruitz Ulfeld til Koxbølle. R. 7, 43 b. (Se Kronens Skøder under 28. Maj.)

— Forleningsbrev for Lizebet, Dr. Christiern Morsings Enke, paa 1 Gaard i Mølløfue, som hun nu selv har i Værg, fri for Ægt og Arbejde, men mod sædvanlig Landgilde. R. 7, 352 b.

¹ Brevet er kun dateret: Hørsholm; udenfor er skrevet: N. udi lige Maaede fik Jochim Beck Bestilling udi sit Dat. 25 Dag Maj Frederiksborg.

26. Maj (Frederiksborg). Til Borgemestre og Raad i Otthensse. Da Hans Mulis Slægt og Venner have berettet, at han er kommen for Skade at ihjelslaa en Borger i Otthensse og nu forfølges med Sandemænd for Bytinget, skønt hans Forfædre have faaet Adelsfrihed af Kong Christian I, befales det dem ikke at tilstede nogen Forfølgning der, men at henvise Sagen til Kongen og Rigsraadet. T. 6, 442.

28. Maj (—). Til Frandtzt Lavritzssen, Foged paa Krogen. Han skal atter lade Sognemændene i Assendrop¹ Sogn faa hvad Kalk og Disk, han paa Kongens Vegne annammede til Krogen Slot fra deres Sognekirke, da Kongen nu har bevilget, at Kirken, som en Tid har været lukket, igen maa aabnes. T. 6, 442.

29. Maj (—). Aabent Brev, at Alsinderop Kirke, der i nogen Tid har været lukket, igen maa aabnes, da Sognemændene i Alsinderop Sogn, som i den Tid have søgt til Ebbelholt Kirke, have klaget over, at denne ligger dem for fjærnt og har saa stor Bygning, at de ikke kunne holde den vedlige. Sognebeboerne skulle holde Kirken i Stand og have Sognepræst og Sognedegn fælles med Thierebye Sogn. R. 7, 353.

— Til Hr. Otte Krumpen i Haldtz Len, Holgiert Rossenkrandtzt i Skanderborg og Emsborg Len og Hans Johanssen i Silkeborg Len. Da der behøves Klodejærn til Arbejdet ved Kiøpnehafns Slot, skulle de paa Kongens Vegne købe alt det Klodejærn, som kan faas i deres Len, og sende det til Hr. Herlof Trolde paa Kiøpnehafns Slot; de skulle fremdeles hvert Aar i god Tid købe alt det Klodejærn, som falder i Lenet, til Kongen og sende det til Kiøpnehafns Slot. T. 6, 442 b.

— Lignende Befaling til Jacop Brockenhuse i Helssingborg Len, Hr. Peder Schram i Laugholms Len, Axel Viffert i Landzkrone Len og Erich Bøllie i Isolte Len om Skivejærn. T. 6, 442 b.

31. Maj (—). Stadfæstelse af det Privilegium, der blev givet Indbyggerne paa Sere² 11. Juli (Tirsdag efter S. Margarete Dag) 1542³. R. 7, 353 b.

2. Juni (—). Livsbrev for Oluf Jenssen i Torrope paa 1 Gaard smstds., som han selv har i Værge, uden Afgift, og paa 1 Jord, som Jep Matzen bruger for ham, mod en aarlig Afgift af 1 Td. Havre, 18 Sk. Landgilde, 1½ Mk. Gæsteri, 1 Bol-

¹ Alsønderup, Strø H.
1535—50 S. 241 f.

² Sejrsø.

³ Se Erslev og Møllerup, Dsk. Kancelliregistr.

svin, 1 Faar, 1 Lam, 1 Gaas, 4 Høns, 1 Læs Hø og 1 Otting Sild, derimod maa han være fri for den Ugedag, som gøres af ovennævnte Jord. R. 7, 354 b.

3. Juni (Esrom). Til Hr. Herlof Throlde. Kongen har modtaget hans Brev om den svenske Karl, der har ligget i Byen i 8 Dage, har tilbudt Kongens Tjenere Penge for at drage ind i Sverrig og har udspejdet Tallet og Navnene paa Kongens Skibe, samt, da Hr. Herlof saa talte med ham og befalede ham at blive i Byen, da han vilde tale nærmere med ham, er reden bort, saa at Hr. Herlof maatte lade ham hente tilbage af sine Svende. Da man maa formode, at alt dette ikke er sket med hans Herres Vilje, skal han straks lade Karlen sætte i det blaa Taarn og ligeledes holde den anden, som er med ham, i god Forvaring, indtil Kongen selv kommer did. T. 6, 443.

4. Juni (Krogen). Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 2 Portugaløser, 2 dobbelte Rosenobler, 2 dobbelte Dobbeldtukater, 1360 Rosenobler, 83 Dobbeldtukater, 512 Engelotter og 400 Goltgylden, som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Krogen paa Regnskab af dette Aars Told. R. 7, 355.

6. Juni (Esrom). Til Hr. Thage Thott og Hr. Verner Pasbjerg. Da der er Mangel paa Brændevad paa Kiøpnehafns Slot, skulle de straks lade hugge 3 Skibsladninger Ved i Kronens Skove i deres Len, hvor der sker mindst Skovskade, og lade det føre ned til Steder ved Stranden, hvorfra det kan hentes med Skibe. T. 6, 443 b.

7. Juni (Frederiksborg). Til Otte Brade. Da Fyrlampen paa Schaffuen til Kongens store Forundring endnu ikke holdes ved Magt og kun brænder 1 eller 2 Timer hver Nat, hvorover de søfarende klage, befales det ham atter at rette sig efter Kongens tidligere Befaling og at befale Tolderen smstds. at have flittigt Opsyn med Lampen. T. 6, 444 b.

9. Juni (—). Kvittans til Eskild Gøye, Embedsmand paa Otthenssegaard, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Skanderborg Slot i den Tid, han var Lensmand der, samt paa de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter. Hvad han blev skyldig har han med ret Inventarium leveret til Holger Rosenkrantz. R. 7, 195. K.

11. Juni (—). Til Hr. Niels Lange. Paa Anbefaling af M.

Niels, Hofprædikant, har Kongen bevilget, at Hr. Jens Simenssen, nu Kapellan i Kolding, maa blive Sognepræst til Andst og Giesten Sogne, da den nuværende Sognepræst er død; det befales derfor Hr. Niels Lange at sørge for, at det sker. T. 6, 445 b¹.

12. Juni (Frederiksborg). Mageskifte mellem Kronen og Vor Frue Kloster i Roskilde, som Koruitz Ulfeld har i Forlening, hvorved Klosteret faar 5 Gaarde i Hundinge i Thune Herred, 4 Gaarde i Julege², 1 Gaard i Huerstrup³, 1 Gaard i Salbytorp og Hasle Mølle for 1 Gaard i Smørumme, 5 Gaarde i Hoffue, Hoffue Mølle, 2 Gaarde i Skouffuerlund, 1 Gaard i Herløffue og 1 Gaard i Skebinge i Try Herred. R. 7, 355 b.

13. Juni (—). Mageskifte mellem Mogens Godske og Kronen. R. 7, 356. (Se Kronens Skøder under 14. Juni.)

— Til Jochim Beck og Eyller Grubbe. Da Kongen vil sende Jørgen von Holl, Hilmer von Munchhausen og Hilmer von Quernheim den Pension, som er lovet dem til førstkommande 9. Juli, henholdsvis 600, 600 og 300 Dlr., og har befalet Hr. Frederich von Dohnen at sende en Enspænder til Statholderen i Fyrstendømmerne, Henrich Randzov, med Pengene, skulle de levere den dertil valgte Enspænder Pengene. T. 6, 446.

— Til Jens Mogenssen. Kongen vil eftergive den Skipper fra Riga, Cornelius von Osthussen, der for en Maanedes Tid siden løb gennem Sundet og undlod at fortolde 10 Oxehoveder (»Huxhøffuit«) Brændevin, denne Sag, da Jens Mogenssen har berettet, at Skipperen ellers har været ærlig med sin Told; han skal derfor kun tage Tolden af ovennævnte Brændevin og saa lade Skipperen passere. T. 6, 446 b.

18. Juni (—). Til Jochim Beck og Eyller Grubbe. Da Kongen har eftergivet Anne Chresternsdatter de 5 Dlr., som stode til Rest paa hendes Mands Regnskab som Byfoged i Viiborg, skulle de straks forhøre hendes Regnskab og give hende endelig Kvittans. T. 6, 446 b.

— Til Borgemestre og Raad i Otthensse. Da Guldsmedene i Otthensse have klaget over, at der kommer mange til Byen, som udgive sig for Guldsmede, skønt de ikke ere gode for deres Haandværk, og at Borgemestre og Raad give en Del af disse Borger- skab, uagtet det er mod Recessen og den Skraa, de selv have givet

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 339 f.   ² Jyllinge, Sømme H.   ³ Hvedstrup, Sømme H.

om Guldsmødembedet der i Byen, forbydes det for Fremtiden at optage Folk i Lavet, der ikke opfyldte Recessens Fordringer om Dygtighed i deres Fag. T. 6, 447.

18. Juni (Frederiksborg). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskyldegaard, at lade Vor Frue Kloster i Roskyld faa det paa medfølgende Register optegnede Gods, hvilket Kongen har givet Klosteret til Mageskifte for noget af dettes Gods, der laa i Kongens Fredejagt. Orig.

19. Juni (—). Befaling til Frederich Chrestiernssen, Foged i Esserom, indtil videre at levere Hr. Hans, Sognepræst i Espindrup Sogn, 1 Pd. Byg, 1 Pd. Rug og 1 Pd. Havre aarlig af Esseroms Avl. T. 6, 447 b.

— Befaling til de højtlærde ved Universitetet at afgive Betænkning om, hvorvidt Hr. Peder Lauritssen, der af Nødværge har slaaet en Mand ihjel, men siden har stillet den dødes Slægt og Venner tilfreds og været i Lensmandens Minde for Sagen, atter kan komme til sit Præsteembede, hvilket han begærer. Orig. i Konsistoriets Arkiv¹.

23. Juni (Kbhvn). Til de Rigsraader og Lensmænd, som tidligere have faaet Ordre til at følge Kongen til Meissen. De skulle møde i Kolding senest 22. Juli hver med 3 Karle og 1 Stalddreng og med deres bedste Klæder og en Guldkaede og derefter følge Kongen til Leipzick. T. 6, 449.

24. Juni (—). Mageskifte mellem Lauritz Iffuerssen og Kronen. R. 7, 357. (Se Kronens Skøder.)

25. Juni (—). Livsbrev for Lauritz Iffuerssen paa noget Gods paa Halsnes i Sjælland, som han nu har mageskiftet bort til Kronen, nemlig Hovedgaarden Eldinge med 4 Gaardsæder, 2 Gaarde i Hald og 3 Gaarde i Hagendrop², uden Afgift, da han i Forvejen havde Livsbrev paa det Gods, som han fik til Mageskifte af Kronen. R. 7, 358.

26. Juni (—). Stadfæstelse af Viborg Bys Privilegier. Udt. i R. 7, 208 b.

— Befaling til Abbederne i Soer, Ringsted og Herritzvad og Priorerne i Andtvordschouf og S. Knud i Otthensse straks at sende 6 af de største og stærkeste Heste, de have, hid, da Kongen vil bruge dem i nogen Tid. Udt. i T. 6, 449 b.

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 176. ² Haagendrup.

26. Juni (Kbhvn.). Pantebrev til Hr. Jørgen Lycke til Offuergaard, Embedsmand paa Mariager Kloster, paa Horns Herred i Nørrejylland, som Iffuer Krabbe sidst havde det i Væрге, for 2000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen, og paa Ovegaard efter Fru Elses, Hr. Christiern Frissis Enkes, Død. Alt Vrag, som strander i Horns Herred, skal tilfalde Kronen med Undtagelse af Tømmer, som tilfalder Hr. Jørgen Lycke, der ogsaa skal svare samme Afgift af Ovegaard som Hr. Christiern Fris. R. 7, 195 b. K.

— Ekspektancebrev for Niels Pederssen, Skriver paa Bahu Slot, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, dog det Brev uforkrænket, som Kongen har givet sin Sanger Frederich Seufrensen. R. 7, 454.

— Forleningsbrev for Eiller Grubbe, Rentemester, paa Moruppe Len i Nørrehalland, som hidtil har ligget til Esserom, uden Afgift. R. 7, 454 b.

— Stadfæstelse af et Brev, dat. Laugholm d. 1. Sept. 1539, hvorved Kong Christian III stadfæster Kong Hans's Beskærmelsesbrev for Torckov Kirke og dens Gods og lover, at Kirken fremdeles maa nyde de Friheder over dens Gods og Bønder, som den fra Arilds Tid har haft. R. 7, 455 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Han skal befale alle Riddermændsmænd, Fruer, Jomfruer, Abbeder, Priorer, Provster og alle, som have Jordegods i hans Len, iligen i egen Person at begive sig til Kongen, saa at de sikkert ere tilstede paa Kiøbenhafns Slot den 5. Juli. Orig.

— Lignende Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaard. Orig.

27. Juni (—). Aabent Brev, at Bønderne under Emsborg heretter aarlig skulle svare Skriveren paa Emsborg 1 Skp. Byg hver, som Skik er paa andre Slotte, da der er lagt saa mange Herreder under Slottet, at Skriveren er nødt til at holde en Under skriver for at holde Registrene over Landgilden i Orden. R. 7, 196 b. K.

— Følgebrev for Jacop Brockenhuse, Embedsmand paa Helsingborg Slot, til de Bønder i Helsingborg Len, som hidtil have ligget til Kiøpnehafns Slot. R. 7, 455.

— Livsbrev for Christoffer Bang, Skriver paa Emsborg, paa et Vikarie i S. Knuds Kirke i Otthensse, som Hans Bang i Bogensse havde, og som nu Christoffer Bang selv har

i Forlening, dog skal han altid være pligtig at lade sig bruge i Kongens Tjeneste, naar det befales. R. 7, 44 b. - K.

27. Juni (Kbhvn.). Stadfæstelse for Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa en af 22 Adelsmænd foretagen Tovsforretning i Metelgaards og Heedegaards Skove. Da Skovene ere meget ødelagte af Havvinden og forfærdeligt Guds Vejr, bevilger Kongen, at de maa beregnes for halvt, nemlig 48 Svins Olden til en Td. Hartkorn. Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. V. 61 f. (efter Orig. i Mejlgaards Arkiv).

28. Juni (—). Stadfæstelse af Lyckovs, Auskiers og Konningsbacks Privilegier. Udt. i R. 7, 454.

— Forleningsbrev for Jens Kaaes til Øridgaard paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Viilberg og Ørid Sogne i Hammerum Herred. Udt. i R. 7, 197.

— Kvittans til Otte Rud til Møgelkier paa hans Regnskab over Indtægt og Udgift af Nesbyhofuits, Stiftets og S. Hans Klosters Len i den Tid, han har haft dem i Forlening, samt paa de i den Tid oppebaarne Kongeskatter. Han har leveret klart Inventarium fra sig til Eskild Gøye. R. 7, 45.

— Aabent Brev, at M. Niels, Kongens Hofprædikant, der har faaet Livsbrev paa et Kannikedomme i Roskilde Domkirke med Forpligtelse til at residere der, naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, alligevel i sin Livstid maa beholde sit Vikarie i Aarhus Domkirke, skønt han ikke kan residere der. R. 7, 358 b. K.

— Forleningsbrev for Hans Schriffuere, Borger i Helsingborg, paa Kronens Part af Tienden af Roes¹ og Vedløf² Sogne i Helsingborg Len, uden Afgift. R. 7, 466.

— Forleningsbrev for Frandtzt Villomssen, Tolder i Kiøpnehavn, paa Kronens Part af Tienden af Østre Vestrestad og Vestre Vestrestad Sogne, uden Afgift. Udt. i R. 7, 466 b.

— Til Jens Bilde. Skønt Borgemestre og Raad i Visbye have faaet Tilladelse til at oppebære hvad Told og Sise, der falder i Byen, til Byens og Havnens Vedligeholdelse, skal Havnen dog gro til og Byen i andre Maader forsømmes; Jens Bilde skal derfor indsætte en Byfoged i Byen, der skal oppebære ovennævnte Told og Sise, gøre Regnskab derfor og anvende den til Byens og Havnens

¹ Råus, Luggude H.   ² Wälluf.

Forbedring; [ligesaa skal han gøre Jens Bilde Regnskab for alt] Sagefald, hvoraf den ene Halvdel skal tilfalde Kronen, den anden anvendes til Skolen, Byen og Havnen. Da Renten til Helliggejsthus i Visbye ikke skal anvendes saa godt, som den burde, skal Jens Bilde undersøge Sagen og, hvis der findes nogen Forsømmelse, udnævne en eller to Mænd, der sammen med ham kunne paase, at al Renten anvendes til de fattige. Endvidere skal han, da der indføres og sælges meget Thydstøl paa Gotland, sammen med Borgemestre og Raad i Visbye sætte alt Thydstøl, der indføres, til en rimelig Pris, tage samme Sise deraf som af alt fremmed Øl her i Riget og gøre Kronen Regnskab derfor. T. 6, 451 b.

28. Juni (Kbhvn.). Til Borgerskabet i Visbye. Bønderne paa Gotland have klaget over, at de ikke kunne faa Humle, Staal, Salt og andet til deres Huses Ophold til Købs i Visbye, og kunne de undertiden faa det, maa de betale den dobbelte Pris, men alligevel forbydes det dem at handle med de fremmede, som indføre saadanne Varer; Kongen har derfor tilladt dem at købe disse Varer af de fremmede, naar de ikke kunne faa dem i Byen, men kunne de faa dem der for en rimelig Pris, maa de ikke købe andensteds. R. 7, 538.

— Mageskifte mellem Folmer Knob til Giulebo og Kronen. R. 7, 456. (Se Kronens Skøder.)

29. Juni (—). Livsbrev for M. Niels, Kongens Hofprædikan, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som han for nogen Tid siden blev forlenet med; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 359. K.

30. Juni (—). Forleningsbrev for Peder Krusse, Landsdommer i Nørrejylland, paa 12 Gaarde i Kiølbye i Slet Herred, som Hr. Christiern Friis sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 7, 197. K.

— Forleningsbrev for Palli Juul, Landsdommer i Nørrejylland, paa Kronens Part af Tienden af Stoby Sogn i Ulborg Herred, uden Afgift, i Stedet for Kronens Rettighed af Holstedbro, som han var forlenet med, men nu har opladt, og 1 Gaard, som han har udlagt til Vem Sognepræst. R. 7, 197 b. K.

— Til Jens Bilde. Han skal undersøge Bøndernes Klager over Borgerne i Visbye (se Brev af 28. Juni) og sørge for, at Bønderne kunne faa de nævnte Varer til Købs hos Borgerne for en

rimelig Pris, i modsat Fald maa han tillade dem at købe af de fremmede. T. 6, 452.

1. Juli (Kbhvn.). Artikler, hvorefter Jens Bilde skal vide at rette sig som Lensmand paa Visborg. T. 6, 452 b. (Se Secher, Forordninger I. 160.)

— Til Seffre[n] Kier, Tolder i Kolding. Christoffer Johanssen maa lade drive 100 Øksne fra Jylland gennem Kolding til sin Gaard Drennerup, hvor de skulle sættes paa Foder, Kronens Told dermed dog uforkrænket. Rel. Johan Friis, Kansler. Udt. i T. 6, 458 b.

— Til Hr. Niels Lange. Da Kongen har lovet Jørgen Munck, Hofsinde, det Korshus til Købs, der staar paa Seigebergsgaard udenfor Riibe, skal Hr. Niels Lange lade det vurdere af kyndige Folk og lade Jørgen Munck faa det, naar denne har betalt ham den Sum, det bliver vurderet til. T. 6, 459.

— Gavebrev til Hospitalet i Hellesingør paa Kronens Part af Korntienden og af al anden Tiende af Kreyme, Veybye, Helssinge og Blistrup Søgne. Forstanderne for Hospitalet skulle paase, at Tienden udelukkende anvendes til de fattiges Bedste, og gøre Regnskab for den. R. 7, 359 b. K¹.

— Fornyet Bekræftelse for Bønderne under Jungshoffuit Slot paa deres Fiskerleje paa Falsterbo, kaldet Jungshoffuit Leje, hvilket strækker sig fra Prestøe Leje til Aars Leje og fra de tyske Kors til den yderste Revle; de Breve, som de tidligere have faaet derpaa, ere nemlig bortkomne. R. 7, 457.

— Stadfæstelse af et Brev, dat. Kbhvn., 18. Sept. 1517, hvorved Kong Christian II forbyder alle at gøre Bønderne i Vemingshøgis Herred Hinder paa deres almindelige Skove og Skovveje, som de fra gammel Tid af have haft. R. 7, 457 b.

2. Juli (—). Til Pouel Stiissen. Da Kongen har overdraget Steffen Løitze og dennes Brødre og Frænder Svovlhandelen for norden paa Island, dog saa at Kronen først faar til sit Brug, maa han ingen Hinder gøre dem paa denne Handel og skal befale Bønderne for en rimelig Betaling at hjælpe dem med at bringe det købte Svovl ned til Stranden. Han skal endvidere befale Torsten Fønboessens Sønner at opgive det nye Paalæg, som de have lagt paa det Svovl, der graves paa deres Grund, og at nøjes med den gamle Afgift. T. 6, 459.

¹ Tr.: Hofman, Fundationer VII. 80 f.

2. Juli (Kbhvn.). Brev til Thorsten Føenboessøns Sønner at opgive samme Paalæg. T. 6, 448 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Hans Mule, Borger i Otthensse, der har slaaet Mogens Hanssen ihjel, den Bøde, han var falden i til Kronen derfor, da han har stillet den dødes Slægt og Venner tilfreds. R. 7, 45 b. K.

3. Juli (—). Stadfæstelse af Vææs, Aarhus's og Vardbiergs Privilegier. Udt. i R. 7, 454 b.

— Mageskifte mellem Holgerd Viffert, Hofsinde, og Kronen. R. 7, 198. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Fru Jutthe Podbusk, Knud Gyldenstierns Enke, paa Knud Gyldenstierns Regnskab for Indtægt og Udgift af Vesteruig og Ørum Len fra S. Hans Dag 1558 til S. Hans Dag 1559, da han fik Lenene paa Afgift; hvad hun blev skyldig, har hun dels betalt med rede Penge, dels leveret til Inventarium; endvidere faar hun Kvittans paa 3000 Dlr., som er hendes Afgift af Ørum og Vesteruig fra S. Hans Dag 1560 til samme Dag 1561, paa Regnskabet for Sagefald, Stedsmaal og Gæsteri fra S. Hans Dag 1558 til S. Hans Dag 1561, hvoraf Kronen faar den ene og hun selv de 2 Tredjedele, samt paa 38½ Dlr. for 77 Stykker Tømmer, der vare indkomne som Vrag. R. 7, 200 b.

— Kvittans til Albret Skiel, Embedsmand paa Bøulinge, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Vulborg og Hing Herreder fra 1. Maj 1558 til 1. Maj 1560, samt paa de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter. R. 7, 201.

— Kvittans til Niels Juuel til Astrup paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Beuling Len, Hing og Vulburge Herreder i den Tid, han har været Lensmand der, samt paa de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter og Hjælpevin. R. 7, 201 b.

— Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, paa 1 Portugaløs, 2 dobbelte Dobbelddukater, 750 Rosenobler, 13 Henrichusnobler, 62 Dobbelddukater, 150 Engelotter, 140 Goltgyl-den og 6 Kroner, som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Regnskab af dette Aars Told. Udt. i R. 7, 360.

4. Juli (—). Til Abbeden i Soer. Da Kongen har givet Jørgen Viig og hans Medarvinger en Sølvkande, en Sølvske og en Kalk, som findes der i Klosteret og have tilhørt afdøde Hr. Peder, Abbed i Esserom, skal Abbeden lade ham faa disse Sager. T. 6, 459.

4. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen frafalder alt Krav paa Oppebørsel, Faldsmaal, Kost og Tæring af Thorkild og Svend Pederssen, Brødre, for en Kronens Grund, kaldet Tøllingskraag, som de en Tid lang have brugt, men som nu af Ridemænd er tildømt Kronen; Holger Rosenkrantz til Boluer, Embedsmand paa Bygholm, har nemlig paa deres Vegne stillet Kongen tilfreds derfor. R. 7, 202 b.

— Skøde til Holger Rosenkrantz til Boluer. R. 7, 202. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Jesper Knudssen, Kældersvend, paa Kronens Part af Korntienden af Eltang Sogn i Brusk Herred. Udt. i R. 7, 202 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Marsuin paa Trane-kier Len paa Langeland, som han selv har det i Værge; han skal aarlig, at regne fra sidste 1. Maj, svare 400 Jochimsdlr. for den visse Rente og gøre Regnskab for Sagefald, Gaardfæstning og Oldengæld, saa at Kronen faar den ene Halvpart, han selv den anden; endvidere skal han tjene Riget selv sjette med 6 geruste Heste. R. 7, 46. K.

— Skøde til Detløf Norbye. R. 7, 203. (Se Kronens Skøder.)

— Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Hr. Thage Thott til Erichsholm og Lunde Domkapitel. R. 7, 458. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Christoffer Pax, Staldmester, paa Espolte Len i Gydinge Herred, som Claus Urne nu har i Værge, uden Afgift. R. 7, 459.

— Forleningsbrev for Jørgen Thidemand, Landsdommer i Skaane, paa Sørby Len, som er 11 Gaarde, uden Afgift. R. 7, 459 b.

5. Juli (—). Pantebrev til Knud Hardenberg paa Lyckov Len, som Jens Brade sidst havde det i Værge, for 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal aarlig svare 50 Dlr. deraf og tjene Riget med 4 geruste Heste eller med 4 vær-agtige Karle til Skibs, endvidere skal han gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf Halvdelen tilfalder ham, Halvdelen Kronen, og for alt Vrag, hvilket tilfalder Kronen alene. Den Bekostning, Knud Hardenberg straks faar med at befæste og gøre det ny Stenhus paa Slottet færdigt, skal betales ham af Kronens Del af den uvisse Rente,

derimod skal han for egen Regning holde Arbejdsfolkene med Mad og Øl. R. 7, 460.

5. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev, at Hr. Niels Lange og Knud Henrichssen i Røding mødte i Rette for Kongen om en Gaard i Røding med mere Gods i Nørre- og Sønderjylland, som Knud Henrichssen havde givet Hr. Niels Lange Skødebrev paa, hvilket Skødebrev Knud Henrichssen ikke har holdt. De bleve da enige om at henvise Sagen til en Voldgiftsret, bestaaende af 3 Riddermændsmænd fra hver Side, fra Hr. Niels Langes Albret Schiel, Pouel Huitfeld og Christoffer Munck, fra Knud Henrichssens Hans Styge, Peder Svendssen og Otte Galschøt, med Oluf Munck som Opmand. Disse Mænd skulle samles i Ribe Mandag efter Nativ. Marie [15. Sept.] og undersøge Sagen om dette Køb; hvad de vurderer Godset til ud over de 2000 Dlr., som Knud Henrichssen for lang Tid siden har faaet, skal Hr. Niels Lange betale denne og saa have Godset til arvelig Ejendom. Ere Voldgiftsmændene ikke enige, afgør Majoriteten Sagen, staa 3 imod 3, gør Oluf Muncks Stemme Udslaget. Hvis en af Parterne ikke møder med sine Voldgiftsmænd, eller de ikke møde allesammen, have de mødte Fuldmagt til at afgøre Sagen. Hvis Knud Henrichssen derefter gør Hr. Niels Lange nogen Hinder paa Godset, maa denne straks tage det til sig og fortsætte sin Forfølgning over hin. T. 6, 470.

— Skøde til Christiern og Jørgen Pederssen. R. 7, 360 b. (Se Kronens Skøder.)

6. Juli (—). Forleningsbrev for Hartuig Skram paa Kronens Part af Tienden af Stafning og Dedberg Sogne, uden Afgift. Udt. i R. 7, 203 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Danmark. Rigsraadet har af mærkelige Aarsager og paa Grund af paahængende store Pengeudgifter bevilget Kronen en almindelig Landehjælp af den menige Almue, saaledes at hver 10 jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 10 Jochimsdlr., hver 20 Bønder, som ikke have eget Jordegods, 10 Jochimsdlr.; Indestemænd, Pebersvende, Husmænd og Tjenestedrenge, som have Kornsæd, skulle hver give 1 Ort af 1 Dlr.; overalt skal den rige hjælpe den fattige; hver Smed, Skomager og Skrædder i Landsbyerne og hver Møller skal give $\frac{1}{2}$ Dlr.; de Ugedagsmænd, der bo for Kongens Gaarde og Klostrene, skulle hver give $\frac{1}{2}$ Dlr. Ingen skal være fri for denne Skat uden Adelens Ugedagsmænd, som gøre Ugedage og bo i samme Sogne,

hvor de af Adelens Sædegaarde ligge, hvorpaa den selv holder Avl, og Lensmændene skulle paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. Lensmændene skulle lægge Bønderne i Læg, opkræve Skatten og indsende den med klare Mandtal. Skriverne maa ikke oppebære Penge for at skrive Skatten. Skatten skal være ude inden førstkommende S. Mortens Dag. T. 6, 460. Origg. (til Villands Herred, Roskilde og Skjoldenæs Len).

6. Juli (Kbhvn.). Til Lensmændene over hele Danmark¹. Ovenstaaende aabne Brev sendes dem til Forkyndelse og Efterkommelse. Naar Skatten er indkrævet, skulle de sende den til Rentemester Jochim Beck. T. 6, 463. Origg. (til Peder Bilde og Fru Citzele Ulfstand, Knud Gyldenstiernis Enke).

— Forleningsbrev for Anthonis Bryske, Rigens Kansler, paa Kronens Part af Tienden af Vixlef² Sogn. K. Udt. i R. 7, 46 b.

— Forleningsbrev for Christoffer Mogenssen, Foged paa Kiøbnehafns Slot, paa Kronens Part af Tienden af Glad-saxe Sogn i Sockelundz Herred, uden Afgift. R. 7, 361.

— Skøde til Johan Friis til Hesselagger, Kansler. R. 7, 361 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Fru Magdalena Brade, Jørgen Urnis Enke, der har berettet, at hendes Sognekirke Katzeløsse i Luge Herred i Skaane er meget forfalden og ikke har Penge til at blive gjort i Stand for, for sig og Arvinger faar Kirken med Præstegaard og al Rettighed i Forsvar og Tilladelse til at oppebære dens Indkomst, mod at holde Kirke og Præstegaard ved Magt og sørge for gode Sognepræster. R. 7, 461.

7. Juli (—). Aabent Brev, at Tule Olssen i Aagerup maa have fri Græsgang hvert tredje Aar i Laugisaare, ligesom Lauritz Jørgenssen havde før ham. R. 7, 381 b.

— Forleningsbrev for Gregorius Koblanck paa Bur-løf Kannikedømme og et Vikarie til S. Trinitatis Alter i Lunde Domkirke, hvilke Antonius Brysche, Rigens Kansler, har opladt ham, at tiltræde efter Antonius Brysches Død; han skal, naar han tiltræder dem, residere ved Domkirken. R. 7, 461 b.

— Mageskifte mellem Fru Johanne Nielsdatter og Kronen. R. 7, 203 b. (Se Kronens Skøder under 25. Juni 1561.)

¹ De opregnes alle med deres Len. T. 6, 461.

² Vigerslev, Skovby H.

7. Juli (Kbhvn.). Forbud mod at opføre ny Vejrmøller i Thy, Salling og Mors, da derved Kronens og Adelens Vandmøller og de gamle Vejrmøller ødelægges. R. 7, 204 (Overstreget). Jvfr. 10. Juli.

— Mageskifte mellem Universitetet i Kiøbnehavn og Kronen. R. 7, 362. (Se Kronens Skøder.)¹

8. Juli (—). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Eiler Grubbe, Rentemester, og Andres von Eullenov, hvorved sidstnævnte faar et Kannikedømme i Riiber Domkirke i Stedet for et Kannikedømme i Lunde Domkirke. R. 7, 462.

— Livsbrev for Christiern Lange, Kancelliskriver, paa det Kannikedømme i Riber Domkirke, som Eiler Grubbe, Rentemester, bortbyttede til Andres von Eulenv, og som denne nu har afstaaet til Christiern Lange; naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 204 b.

— Mageskifte mellem Hr. Niels Lange til Kiergaard og Kronen. R. 7, 205. (Se Kronens Skøder.)

— Pantebrev til Hr. Jørgen Løcke paa det Gods, som Otte Banner, Morten Krabbe og Iffuer Krabbe have udlagt til Kronen, i Stedet for noget Gods i Horns Herred, som er blevet udlagt dem. R. 7, 206.

— Stadfæstelse for Hr. Hans Henrichssen, Kannik og Forstander i Duebrødre i Roskilde, paa et Pergamentsbrev, dat. 6. Maj 1561, hvorved Hr. Oluf Lauritzen, Abbed i Soer Kloster, paa Klosterets Vegne tilskøder Hr. Hans Henrichssen og hans Arvinger en Klosterets Gaard i Lamegaden i Roskilde nord op til den Plads, hvor S. Dionisii Kirke tidligere stod. R. 7, 364. K².

— Livsbrev for Hans Schovgaard paa Vram, Vesbye og Stubberup Len i Skaane, uden Afgift, dog først efter Farbroderen Hr. Hans Schovgaard til Gundestrups og dennes Hustru, Fru Elsebe Brades Død; han skal til Gengæld lade sig bruge i Kongens Ærinder, naar han tilsiges. R. 7, 462 b.

— Til Købstæderne i Danmark. Da der indløber mange Klager fra Købstæderne over Uenighed blandt Borgerskabet, har Kongen befalet de nærmest boende Lensmænd at have Købstæderne i Forsvar og at paase, at Borgemestre, Raadmænd og Byfogder varetage deres Embede paa rette Maade, og at Borgerne

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 177 ff. ² Tr.: Rørdam, Historiske Kildeskrifter I. 494 ff (efter R.).

ligesaa skikke sig tilbørligt mod Borgemestre og Raad; endvidere skulle de sørge for, at der indsættes dygtige Folk til Borgemestre, Raadmænd og Byfogder. Det befales derfor alle at være Lensmændene lydige og at henvende sig med mulige Klager til disse, der saa skulle sørge for, at enhver faar sin Ret. — Register paa Lensmændene og de Købstæder, som de skulle have i Forsvar. — I Sjælland: Biørn Kaas Prestøe, Vordingborg og Nestved; Niels Ulfstand Stege; Johan Friis Skielskiør; Jacop Schiel Korssør; Stheen Rossensparre Slaugetsse, Kallundborg og Nykiøping i Otz Herred; Lauge Brock Holbeck; Peder Bilde Ringsted og Roschilde; Hr. Herlof Trolle Kiøge, Slangerup og Helssingør. — I Smaalandene: Jørgen Brade Nykiøbing i Falster; Erich Rud Nysted, Nagschouf og Saxkiøping; Claus Huitfeld Stubkiøbing. — I Skaane og Halland: Axel Viffert Landtzkrone; Hr. Eiler Hardenberg Trelleborg, Ydsted, Lund, Falsterboe og Skanør; Jacop Brockenhus Helssingborg; Hr. Byrge Throlde Vee; Knud Hardenberg Lyckov og Auschier; Hr. Peder Schram Laugholm og Halmstad; Hartvig Bilde Aarhus; Hans Holck Vardberig og Falckenberg; Hr. Verner Parsberg Syluitzborg og Rodnebye; Erich Ugerup Symmershafn. — Paa Fyen: Eschild Gøie Othensse, Assens og Boensse; Frandtz Brockenhusse Nyborg, Kierte-minde, Foborg og Sueneborg; Christoffer Johanssen Medelfar; Jørgen Marssvin Rudkiøping paa Langeland. — I Nørrejylland: Hr. Niels Lange Riibe, Vaarde, Nykiøping i Mors; Jens Juel Aarhus, Ebbeltoft og Grindnue; Pouel Huitfeld Kolding; Holger Rossenkrandtz Horsnes og Veidle; Otte Brade Olborg, Seeby, Skafn og Hiøring; Fru Magdalene Banner Skiiffue; Peder Gyldenstierne Ringkøping og Holstebro; Albret Schiel Lemviig; Frandtz Bilde Tiisted; Hr. Otte Krumpen Viiborg og Hofbro. T. 6, 463. Orig. (til Roskilde og Ringsted, dat. 9. Juli)¹.

8. Juli (Kbhvn.). Til ovennævnte Lensmænd. Ovenstaaende aabne Brev til Købstæderne sendes dem til Forkyndelse og Efterlevelse. T. 6, 465.

— Til Kapitlet i Lund. Kongen har bevilget Hr. Verner Parsberrig en af Kapitlets Gaarde i Huiderup i Gaardstange Sogn til Mageskifte, mod at han udlægger Kapitlet Fyldest af sit Jordegods. T. 6, 465 b.

— Til Frandtz Brockenhus og Erich Bilde. Da Erich Rud

¹ Tr. (uden Listen): Historisk Tidsskrift V. 39 f. Secher, Forordninger I. 169.

vil udlægge Kronen 2 af sine Gaarde paa Hindtzholm, den ene i Stubberup, den anden i Lang, mod Vederlag i Kronens Rettighed af Kronens jordegne Bondegods i Salling Herred og By, skulle de med det allerførste besigte Godset, beregne, hvor meget der skal udlægges ham, og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 465 b.

8. Juli (Kbhvn.). Tilladelse for Claus Uthermarck til at drive 16 Øksne til Flensborg, Kronens Told dog uforkrænket. Udt. i T. 6, 466.

— Skøde til Hr. Thage Thott til Erichsholm. R. 7, 463. (Se Kronens Skøder.)

9. Juli (—). Mageskifte mellem Pouel Skinckel til Østrupe og Kronen. R. 7, 47. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Gregers Ulfstand til Estrup og Kronen. R. 7, 206 b. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Pouel Nielssen, Borger i Kiøbnehavn, til at indgrave og bebygge en Kronens Jord paa Dragøer, liggende mellem to Veje nord for det sundiske Fid, hvorpaa tidligere Anckloms Kompagni og en Købmandsbod stod; han maa derefter beholde den som arvelig Ejendom mod at svare sædvanlig Jordskyld, Told og anden Kronens Rettighed deraf. R. 7, 364 b¹.

— Kvittans til Hr. Herlof Trolde til Herlofsholm paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Roskildegaaards Len og Sjællands Stift i den Tid, han har været Lensmand paa Roskildegård, samt paa Kongeskatter af Kanniker, Vikarer, Præster, Klostre, Kirker og Bønder og paa Breve og Inventarium, som han har overtaget med Lenet. Hvad han blev skyldig, har han dels betalt, dels leveret Peder Bilde til Inventarium. R. 7, 365.

— Til Oluf Munck, Hr. Niels Lange, Palle Juel, Landsdommer i Nørrejylland, og Albret Schiel. Da Hartuig Schram har begæret 1 Gaard, kaldet Drungstrup, 1 Gaard i Felling Torp, 1 Gaard i Nederbye, kaldet Kophusted, 1 Gaard i Felling, kaldet Gaardtziwig, og 1 Gaard i Høgsviig, alt i Felling Sogn i Hamrum H., til Mageskifte mod at udlægge af sit Gods i Bølling og Hamrum H.: Gaasdal med et øde Bygge, 1 Gaard og 1 Bol i Vim, 1 Gaard i Giellerup og 1 Gaard, kaldet Foldagger, skulle de med det første i Hr. Erich Krabbis, Embedsmand paa Lundenes, eller hans Fuld-

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Diplomatarium II. 314.

mægtigs Overværelse besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 466 b.

9. Juli (Kbhvn.). Til Bønderne paa Seyre. Da de i Løbet af kort Tid ere blevne meget ulydige og ikke ville ægte og arbejde, befales det dem strængelig at være Lensmanden lydige og enten at gøre Sejlads som i Bispens Tid og hidtil, naar de tilsiges, eller ogsaa gøre Ægt og Arbejde til Dragsholm Slot som andre Slotstjenere, saafremt de ikke ville lide tilbørlig Straf. T. 6, 467.

— Befaling til Fru Ellene Gøie at overlevere Peder Bilde Skioldenes Len med klart Inventarium, Jordebøger og Breve; naar hun sender sit Brev paa Lenet til Rentemesteren, vil denne paa Kongens Vegne betale hende med »Daler og Opgæld, eftersom I bevilget haver«. T. 6, 467 b.

— Til Byfogden i Varde. Han har tidligere faaet Befaling til at lade Arven efter Hans Simenssen, der skød sig selv, følge dennes Barn til at betale hans Gæld med; da Barnet nu imidlertid er død, skal han betale Gælden af Arven og gøre Kongen Regnskab for Resten. T. 6, 467 b.

— Mageskifte mellem Peder, Pouel og Claus Huitfeldt og Kronen. R. 7, 365 b. (Se Kronens Skøder under 10. Juli.)

10. Juli (—). Tilladelse for Borgemestre og Raad i Landzkrona til at oppebære al Sisen af tysk Øl der for Byen i et Aar efter dette Brevs Datum, med Forpligtelse til at anvende den til Byens Befæstnings Fuldførelse. R. 7, 463 b.

— Til Herlof Throlde. Robbert Levit har paa egne og Medreders Vegne af Dandzick berettet, at nogle af deres Skibe ere gaaede under ved Norges Kyst, og at han har handlet med en af Kongens Undersaatter, ved Navn Mychel Vragere, om at optage det Gods, som staar paa Grunden i Havet, hvor Skibene gik under; nu gør Mychel Vragere ham Hinder paa det optagne Gods, hvorfor det befales Herlof Throlde at undersøge Sagen og at beordre Mychel Vragere til mod en rimelig Bjærgeløn at udlevere Robbert Levit og hans Medredere det af det optagne Gods, der med Rette tilhører dem. T. 6, 468.

— Til Provster, Præster og Bønder i Thye, Salling og Morsse. Da de have bygget mange ny Vejrmøller, hvorved Kronens og Adelens Vandmøller og de gamle Vejrmøller ødelægges, forbydes det alle ufri herefter at bygge Vejrmøller i disse Lande under Tab af Bygningen og al Bekostning. T. 6, 470 b.

10. Juli (Kbhvn.). Brev ad gratiam for Hr. Rasmus Jenssen, Sognepræst til Verløsse Sogn, paa den Præstegaard i Verløsse, som han nu selv bor i, uden Afgift. R. 7, 366 b.

11. Juli (—). Forleningsbrev for Hr. Jens i Sael paa Kronens Part af Tienden af Rye¹ Sogn i Ginding Herred. R. 7, 208.

— Aabent Brev, at da den Rente, som for nogle Aar siden blev henlagt til Underhold for Skolemesteren og 12 Degne i Lund, atter er kommen under Kronen, henlægges Kronens Part af Rug- og Bygtienden af følgende Sogne til samme Brug: Villi, Sørup, Snedstad², Barckagger³, Schorbye, Nybølle⁴ og Kasseløse Sogne i Liunetz Herred; Schurups, Ørsso, Tulstrup, Bedinge, Schiberup, Issie, Hemingsdynde, Simlinge, Aaby, Klagstrup, Vemindehoif, Slyminge, Svenstrup, Hasle-Bøsserup, Øuerup⁵, Espe og Solbjerg Sogne i Vemindehoifs Herred; Ring, Haasløf, Alstedvestre, Kiøbinge, Tomerup, Maglerup, Store Slogerup, Lille Slogerup, Boderup, Hameløf, Fulie, Kempinge⁶, Bøsserup, Huellinge, Store Hammer og Alstedøstre Sogne i Schiødtz Herred. 2 af Kannikerne skulle aarlig oppebære Tienden, som Stiftslensmanden skal lade levere i Lund, og paase, at den kun anvendes til trængende og dueilige Personer. R. 7, 463 b⁷.

— Forleningsbrev for Biørn Saxtrup paa Kronens Part af Tienden af Hørbye og Lybye Sogne i Froste Herred i Skaane, uden Afgift. R. 7, 464 b.

— Skøde til Christoffer Mogenssen, Slotsfoged paa Kiøbnehafns Slot, paa 3 Kronens Fid og Byggsteder paa Dragøer, hvilke Knud Pederssen, Slotsskriver paa Kiøbnehafns Slot, og Oluf Hanssen, Tolder paa Dragøer, have udlagt ham, dog skal der aarlig inden S. Dionisii Dag svares sædvanlig Jordskyld, Told og anden Rettighed deraf. R. 7, 367⁸.

— Befaling til M. Hans Tagessen, Superintendent i Riiber Stift, at visitere paa Vesterlandtzfiord, Amrom og Føer, da disse Lande ligge i Riiber Stift. Orig.⁹

12. Juli (—). Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roschildegaard, Stheen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborg, Herlof Schaffue til Eschilstrop og Jesper Krafze til Barsnes. De skulle

¹ Ryde. ² Snårestad. ³ Balckäckra. ⁴ Nøbbelsø. ⁵ Ønnarp. ⁶ Ligger nu i Reng Sogn. ⁷ Tr.: Rietz, Skånska Skolväsendets Hist. S. 206 f. ⁸ Tr.: O. Nielsen Kbhvns Diplomatarium II. 314 f. ⁹ Tr.: Kirkehist. Saml. I. 476.

med det allerførste samles paa Schioldenes Slot, besigte Bygningerne paa Slottet og Ladegaarden samt de til Slottet liggende Skove og indsende skriftlig Beretning om Besigtelsen. T. 6, 448.

12. Juli (Kbhvn.). Til Undersaatterne i Sjælland. Da Tallet paa fattige og syge i Almindeligt Hospital i Kiøpnehavn stadig forøges, saa at Renten ikke længere kan strække til til deres Underhold, have Forstanderne for Hospitalet besluttet at sende deres Bud ud om Hjælp, hvorfor alle opfordres til at komme dem til Hjælp med en Almissee. T. 6, 468 b.

— Tilladelse for Forstanderne for Almindeligt Hospital i Kiøpnehavn til aarlig at købe det nødvendige Ved til Hospitalets Ildebrændsel i Bosted Len og andensteds i Skaane, da de fattige i Hospitalet lide stor Mangel paa Brænde; dog skulle de betale en rimelig Pris derfor. T. 6, 468 b¹.

— Følgebrev for Fru Karine Krabbe, Niels Skiels Enke, til Bønderne under Tiistedgaard, paa Reckhals Gods i Mors og paa Hannes, hvilke Niels Skiel sidst havde i Værge. R. 7, 208.

— Forleningsbrev for Cornelius Bøssesmed paa en Gaard i Ottersløf² i Sjælland, uden Afgift; han maa fiske til eget Behov i den Sø, som hører til Gaarden. R. 7, 367 b.

— Skøde til Jens Anderssen Bagere, Borger i Kiøbnehavn, hans Hustru og deres Arvinger paa en Jord i S. Pedersstræde, som tidligere tilhørte Ebbelholtz Kloster og senere er tilfalden dem som Arv efter hendes Broder Christoffer Olssen, der tjente Peder Godske, tidligere Lensmand paa Kiøbnehavns Slot; de havde tidligere Kong Christian III's Ejendomsbrev derpaa, men det er brændt, da deres Hus brændte. De skulle være fri for Jordskyld, men ellers svare Kronens og Byens Tynge som andre Borgere. R. 7, 368³.

— Aabent Brev, at Mogens Krabbe til Vegholm og hans Arvinger maa have Kielstrup Kirke med Præstegaard i Veminhøifs Herred i Skaane i Forsvar og oppebære al Kirkens Tiende og Rettighed, mod at holde Kirken og Præstegaarden ved Magt og sørge for gode Sognepræster. R. 7, 465 (Overstreget)⁴.

[Omr. 12—14. Juli.] Brev til de Lensmænd, der havde faaet Ordre til at møde i Kolding S. Marie Magdalene Dag [22. Juli] for at følge Kongen ud af Riget, at Kongen formedelst nogle

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Diplomatarium IV. 573. ² Utterslev, Søhkelunds H.

³ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Diplomatarium II. 315. ⁴ Udenfor er skrevet: Nota, dette Brev blev med vrang Undervisning forhvervet, derfor antvordet Mogens Krabbe det fra sig igen.

mærkelige Ærinder paa denne Tid har opgivet Rejsen. Udt. i T. 6, 469 b.

13. Juli (Kbhvn.). Forleningsbrev for M. Pouel Mattsen, Læsemester ved Universitetet, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, da der er blevet et ledigt ved Anthonius Hanischs Død, dog skal han, naar han overtager Kannikedømmet, opgive det Vikarie smstds., som han nu er forlenet med; naar han ikke læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken, men ellers holde en Person, der i hans Sted kan synge og gøre Tjeneste i Koret, ligesaa skal han, naar Kapitlet ønsker at høre hans Mening i Kapitlets Sager, møde i Kapitlet og give sit Raad. R. 7, 368 b. K.

— Mageskifte mellem Chrestiern Munck og Kronen. R. 7, 465. (Se Kronens Skøder.)

14. Juli (—). Til Hr. Byrge Throlde, Stheen Rossensparre og Biørn Kaas. Da Vincentz Juel har begæret 4 Gaarde i Hasle i Sjælland til Mageskifte mod at udlægge 3 Gaarde i Lunge¹ af sin Hustrus Gods, skulle de med det allerførste besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 447 b.

— Forleningsbrev for Anders Godske, Borgemester i Kiøpnehavn, paa 2 Gaarde i Sjælland, kaldede Rosbecks Mølle, som Michel Schriffuer, Borger smstds., nu har i Værgе, uden Afgift. R. 7, 369 b².

— Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, paa 2 dobbelte Rosenobler, 180 Rosenobler, 3 Dobbeltdukater og 23 Engelotter, som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Regnskab af dette Aars Told. Udt. i R. 7, 370.

— Tilladelse for Villom Haffuersack og Villom Lassen, der ere tilsinds at bosætte sig i Lund som Dugmagere, til at bo der og i 3 Aar efter dette Brevs Datum at være fri for al Kronens og Byens Tynge, men de maa ikke drive anden Handel. R. 7, 466.

[Omr. 20—27. Juli] (Koldinghus). Til Borgerne i Randers. Hvis de som andre Købstædmænd i Riget ville give Kongen det Orlogsskib, som de have ladet bygge til Rigets Tjeneste, og levere det med Skyts og alt andet Tilbehør ved Kiøpnehafns Slot, vil Kongen gaa ind paa for Fremtiden at forskaane dem for Orlogsskibes Udrustning, men dog med det Forbehold, at de, hvis det

¹ Lyngе, Lyngе—Frederiksborg H. 315 f.

² Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Diplomatarium II.

behøves, skulle komme ham til Hjælp med Folk og Fetalje som andre Undersaatter, naar der kommer noget paa og Orlogsskibene skulle udrustes i Søen. T. 6, 473.

[Omtr. 20—27. Juli] (Koldinghus). Til Borgerskabet i Ebbeltoft, Skafn og Hiøring. Da Borgerskabet i Randers nu har givet Kongen det Orlogsskib, som det har ladet bygge til Rigets Tjeneste, og da Borgerskabet i ovennævnte Byer skal bekoste hvert sin Part i samme Skib med Skyts og anden Tilbehøring, hvilket endnu ikke er sket, befales det dem straks at udrede saa mange gode Baadsmænd af Byen, som de ere takserede for, og sende dem med Kost og Fetalje til Randers for at føre Skibet derfra til Kiøpneshafns Slot. T. 6, 472.

20. Juli (—). Forleningsbrev for Peder Hanssen, Renteskriver, paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Anthonis Hanisch, uden Afgift, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste. R. 7, 208 b.

21. Juli (—). Til Jost Ulfeld og Jørgen Juel. Da Kongen ønsker en Gaard i Hatz H., kaldet Hiølcken¹, til Mageskifte af Holgier Rossenkrandt mod at udlægge ham noget Krongods i Bierge H., nemlig 1 Gaard og 1 Bol i Brend² og 1 Bol i Huornum, [³skulle de med det første besigte Godset og indsende klare Registre derpaa]. T. 6, 472.

22. Juli (— Marie Magdalene Dag). Mageskifte mellem Christoffer Johanssen, Embedsmand paa Hindtzgaffuel, og Kronen. R. 7, 209 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Hans Bang, Borgemester i Medelfart, paa Kronens Part af Korntienden af Thanderup Sogn i Bog Herred, mod aarlig at svare 3 Ørte Rug og 2 Ørte Byg til Lensmanden paa Otthenssegaard. R. 7, 47 b. K⁴.

23. Juli (—). Til Jens Juel. Da Forstanderne for Alminde-

---

¹ Hylken. ² Bret. ³ Brevet slutter: thi bede vi eder og befale; den udelatte Slutning har sikkert været den almindelige Befaling til at besigte Godset. ⁴ R. 7, 322 b findes indført et Skøde af 22. Juli til Frederik v. Dohna, Hofmarskal, paa Gisselfeld Gaard og Gods, hvilket har været henført til 1561 (saaledes hos Rasmussen, Optegnelser om Gisselfeld, Erlev, Danmarks Len og Lensmænd og i Kronens Skøder); dette er dog sikkert urigtigt. Aarstallet i Registranten kan til Nød læses som 1560; og da Brevet desuden er dateret Odensegaard, hvilket ikke passer til 1561, og er underskrevet og med-beseglet af 22 Rigsraader, er det sikkert fra 1560, da Kongen og Rigsraadet vare samlede i Odense for at forhandle med Hansesæderne i Slutningen af Juni og hele Juli; af de underskrivende Rigsraader døde Iver Krabbe ogsaa allerede 27. April 1561. Jvfr. tillige Frederik v. Dohnas Følgebrev af 7. Febr. 1561 og Brev til Jørgen Rud af 8. Febr. s. A.

ligt Hospital i Aarhus have klaget over, at han gør dem Hinder paa nogle Penge og Lam, som Hospitalet hidtil har oppebaaret af Kronens Part af Tienden i Aakier Len, befales det ham, indtil nærmere Ordre, at lade Hospitalet faa ovennævnte Penge og Lam. T. 6, 471.

23. Juli (Koldinghus). Lignende Brev til Holger Rosenkrantz for Schanderborg Lens Vedkommende. T. 6, 471.

— Til Eschild Gøie. Da Mette Povelsdatter, Mogens Hanssens Enke, Borgerske i Ottensse, har klaget over, at Hans Mule, Borger smstds., der ihjelslog hendes Mand, ikke har stillet hende og hendes Børn tilfreds for dette Drab, skønt han har berettet saaledes for Kongen, og at »der sker hende et Hovmod efter det andet over den Skade, hun fanget haver«, skal Eschild Gøie befale Hans Mule straks at stille Mette Povelsdatter og hendes Børn tilfreds, saa Kongen kan blive fri for mere Overløb i den Sag; saafremt der kommer videre Klage, vil Sagen paany blive taget for og forfulgt med Retten. T. 6, 471 b.

[Omtr. **23. Juli**] (—). Til Jørgen Clavssen i Boensse. Oluf Pederssen i Løckegaard har klaget over, at Jørgen Clavssen har forhøjet Landgilden af en Jord, der ligger til hans Gaard og hører til et Vikarie i Boensse, og dernæst har opsagt ham Gaarden, da han ikke vilde svare den forhøjede Landgilde; det befales derfor Jørgen Clavssen at lade Oluf Pederssen beholde Jorden for den sædvanlige Landgilde. T. 6, 471.

[—]. Til Eschild Gøie. Da Hr. Jørgen, Sognepræst i Munkeboe, kræver mere af Kronens Bønder i Munkeboe, som Dr. Cornelius Hamsfort har i Forlening, end den Rente, som Kong Christian III har henlagt til det derværende Præsteembede, skal Eschild Gøie befale Hr. Jørgen at nøjes med den til Embedet henlagte Rente, at Kongen ikke skal nødes til at træffe anden Bestemmelse. T. 6, 471 b.

24. Juli (—). Mageskifte mellem Anders Johanssen og Kronen. R. 7, 210. (Se Kronens Skøder.)

25. Juli (—). Tilladelse for Godsche Brockenhus til at indløse Tystedgaard med det Gods, Niels Schiel havde i Værgedertil, fra Fru Karine Krabbe, Niels Schiels Enke. R. 7, 210 b.

26. Juli (—). Tilladelse for Hr. Johans, Arving til Norge og Hertug i Slesvig og Holsten, til nu at købe 200 Øksne i Nørrejylland og andensteds og toldfrit udføre dem. T. 6, 472 b.

26. Juli (Koldinghus). Befaling til Eschild Gøie at lade Jørgen Suob faa Ebbeløe, da Kongen har forlenet ham med den indtil videre. T. 6, 473.

— Aabent Brev, at Fru Anne Glob, Jørgen Urnis Enke, Hofmesterinde hos Kongens Moder, maa være fri for at holde de 2 af de 4 geruste Heste, som hun skulde holde af sin Forlening Seber Kloster. R. 7, 211.

27. Juli (—). Aabent Brev, at Johan Siibe, Guldsmid, der har lovet Kong Christian III¹ at bo i Kiøpnehavn og ikke andensteds, nu efter Dronning Dorotheas Begæring maa bo i Kolding, saa længe Dronningen ønsker det. R. 7, 211.

28. Juli (Nyborg). Kvittans til Jørgen Vale, Toldskriver i Nyborg, paa 23¹/₂ Rosenobel, 1 Dobbeltdukat og 1 Englot, som han har indleveret i Kongens Kammer her paa Slottet paa Regnskab af dette Aars Told. R. 7, 48. K.

31. Juli (Kbhvn.). Forleningsbrev for Fru Mette Hardenberg, Dirich Quitzous Enke, paa 3 Gaarde og 2 Bol i Biscopstorp, uden Afgift. R. 7, 48 b. K.

— Gavebrev til Koruitz Ulfeld til Koxbølle paa Graabrødre Kloster i Roskilde med Huse, Gaardsrum og Haverum, dog undtages Graabrødre Kirke med Kirkegaard, som er bestemt til Sognekirke der i Byen. R. 7, 370. K.

— Forleningsbrev for Frederich Seurensen paa et Vikarie til S. Gertrudis Alter i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Anthonis Hanisch; naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 370 b. K.

— Til Priorerne i Ringsted, Soer og Antvordschouf. Da Kongen med det første vil gøre sin Raad Dr. Hieronimus's Bryllup med Dr. Cornelius Hamsforts Datter paa Kiøpnehavns Slot, skulle de skaffe Bruden med hendes Slægt og Venner godt Herberg og god Underholdning med Mad og Øl i Klostrene, naar de komme did. T. 6, 473 b².

— Til Hans Holck paa Vardbiørg Slot. Han skal lade Christiørn Munck, Embedsmand paa Aggerhus, faa en Gaard, kaldet Langaas, i Morup Sogn i Vardbiørg Len, som denne har faaet til Mageskifte af Kronen, og derimod tage 2 Gaarde til sig i Vard-

¹ Bricks, Kanc. Brevbøger 1566—60 S. 59 f.

² Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 218.

biere Len, den ene kaldet Loftisgaard, den anden i Galtebeck, hvilke Christiern Munck har udlagt Kronen. T. 6, 473 b.

31. Juli (Kbhvn.). Befaling til Eschild Gøie at lade Hans Norbye faa en Gaard i Blastrup i Lunde Herred, som Kongen har givet ham, da han har klaget over, at han ikke fik Erstatning for en Gaard, han ejede i Krogisbølle, hvilken By Borgerne i Nagschouf fik Tilladelse af Kong Christian III til at nedbryde for at bruge Marken til Overdrev. T. 6, 474.

— Til Jacop Brockenhus. Han skal straks lade Hammersmedjen paa Jærnhytten gøre færdig, saa at der kan blive slaaet og udrækket saa meget Jærn, som Bøssesmeden ved Kiøpnehafns Slot behøver til Kongens Arbejde, og ligesaa den ved Bostad paabegyndte Teglggaard, hvor han skal lade brænde saa mange Mursten som muligt til Kiøpnehafns Slot. Da Kongen med det første sender sit Vedskib til Bostad efter Ved, skal han skaffe Skibet fuld Ladning og for Fremtiden sørge for, at der ikke sælges Ved til andre end Kongen og Hospitalet i Kiøpnehavn. T. 6, 474.

— Til Axel Viffert. Han skal straks sende alle de Mursten, han har af Kongens, til Kiøpnehafns Slot og fremdeles til Brugsmstds. lade brænde saa mange som muligt ved Fulesang. T. 6, 474 b.

— Befaling til Jens Bilde at lade hugge paa Gulland noget Tømmer, som Kongen har givet sin Moder til en Vandkunst, og sende det med et Skib til Kolding. T. 6, 475¹.

— Til de Rigsraader og Lensmænd, der skulle følge Kongens Moder til Zel. Da Hertug Vilhelm af Luneborg agter at holde Bryllup med Kongens Søster Dorothea paa Zel Hus den 12. Okt., skulle de følge Kongens Moder derhen og møde i Kolding den 24. Sept., Rigsraaderne med 8 Heste, 6 Karle og en Stald-dreng, Lensmændene og Hofsinderne selv femte med 4 Heste og 1 Staldklipper; de skulle tage deres bedste Klæder og Guldkæder med. — Register: Rigsraaderne Hr. Otte Krumpen, Henrich Randtzov, Hr. Jørgen Lyckev, Hr. Lauge Brade; Lensmændene Eyller Grubbe, Rentemester, Jens Ulfstand, Hr. Thrudis Søn, Marskal, Jørgen Randtzov, Køgemester, Niels Ulfstand, Jørgen Rud, Steen Bilde,

¹ Foran er indført en tysk Skrivelse fra Dronning Dorothea, at der skal hugges en 60—70 Stykker af det bedste røde Fyrretræ, 8 eller i det mindste 7 Al. lange og 11—13 Palme i Omkreds; de skulle hugges i rette Tid, saa at Barken bliver uskadt og fast paa Træet.

Frantz Banner, Hartvig Bilde, Otte Banner, Jacop Schiel, Erich Lange, Jørgen Marssvin, Erich Bilde, Frantz Bilde, Malte Jenssen, Lauge Brock, Jacop Sparre, Erich Podebusch, Michel Sested, Eschild Oxe, Christoffer Johanssen, Hans Johanssen, Biørn Kaas, Erich Lycke, Henrich Gyldenstierne, Jochim Brockdorp, Jørgen von Alefeld. T. 6, 475.

1. Aug. (Kbhvn.). Kvittans til Frantz Brockenhus til Brangstrop, Embedsmand paa Nyborg Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Trankier Slot og Kierstrupgaard i den Tid, han har været Lensmand der, samt paa de i samme Tid oppebaarne Kongeskatte. Hvad han blev skyldig, har han indført i Nyborg Lens Regnskab eller leveret Jørgen Marsuin og Jacob Sestede til Inventarium. R. 7, 49. K.

— Mageskifte mellem Otte Banner til Asdal og Kronen. R. 7, 211 b. (Se Kronens Skøder under 6. Sept. 1561.)

2. Aug. (—). Befaling til Eskild Oxe, Embedsmand i S. Peders Kloster i Lund, der nylig har faaet Ordre til at følge Kongens Moder ud af Landet, at bruge den samme Rideklædning til sig selv og sine Svende, som han fik Befaling til at bruge, da han skulde have fulgt Kongen til Meissen. Orig.

5. Aug. (Helsingborg). Pantebrev til Fru Anne Rosenkrantz, Albret Gøies Enke, paa Skioldenes Slot og Gods, som Peder Bilde nu har det i Værge, for 3000 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen; hun skal tjene Riget med 4 geruste Heste. R. 7, 371.

6. Aug. (—). Forleningsbrev for Hans Schriffuere paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Anthוניus Hanisch; naar han ikke længere er Slotsskriver paa Malmøhus, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 466 b.

— Til Hr. Herlof Trolde. Oluf Arridssen i Bandeberg har berettet, at Hr. Mogens Gyldenstiern for nogen Tid siden har ladet ham tiltale for en Jord, som han havde i Fæste af Abbeden i Esserom Kloster, og at han har maattet optinge til Hr. Mogens for denne Tiltale og love ham 330 Dlr., hvoraf han nu har betalt de 130; da han formedelst Fattigdom ikke kan betale mere, har Kongen eftergivet ham Resten, hvorefter Hr. Herlof Trolde skal rette sig. T. 6, 477.

— Til Fru Jute Podebusch, Knud Gyldenstierns Enke. Kongen har ønsket noget af hendes Gods i Salthen til Mageskifte og

hun har begæret noget Klostergoods i Stedet; da Kongen imidlertid ikke vil afhænde Klostergoods, skal hun, hvis hun vil lade Kongen faa Godset i Salthen, straks med dette Bud underrette Kongen om, hvad af Kronens hun da vil have. T. 6, 477 b.

6. Aug. (Helsingborg). Til Biørn Kaaes. Anne, M. Hansis, har berettet, at hendes Husbond for nogen Tid siden kom for Skade at slaa en Karl ihjel, Nævninge have svoret derom, og Biørn Kaaes har arresteret hans Korn og Kvæg, hvoraf han [paa Kongens Vegne] kræver Halvdelen; da hun er i stor Gæld, har hun begæret, at Arresten maatte hæves, og at hun maatte faa den Part af Godset, der kunde tilfalde Kronen, til at betale Gælden med, hvilket Kongen ogsaa har tilladt. Biørn Kaaes skal derfor lade hende faa Godset og befale Byfogden i Nestued at gøre det samme, hvis han har gjort Forbud paa noget. T. 6, 477 b.

9. Aug. (—). Til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, og Jørgen Vale, Tolder i Nyborg. Da Kongens Undersaatter, der handle paa Nederlandene, have klaget over, at de der plages med ny og usædvanlig Told, idet deres Kramfade slaas op og der tages Told af hvert Stykke, der findes deri, medens Kramfadene tidligere fortoldedes ubeset, skulle de to nævnte Toldere herefter tage samme Told af de Nederlandske som af de Engelske, dog undtages Campen, Deuenther og Schuole, som de tidligere have faaet Besked om. Endvidere skulle de tage samme Told af Hertug Hanssis og Hertug Adolf af Holstens Undersaatter som af andre fremmede. T. 6, 478¹.

10. Aug. (Sandby i Torne Herred). Befaling til Jachim Beck at betale denne Brevviser, Henrich Nachtegal, 1225 Dlr., for hvilke Kongen har købt Klenodier af ham. T. 6, 478 b.

— Til Frantz Brockenhus. Axel Valckendorf har klaget over, at han paany tiltaler hans Moders og Søskenes Bønder i Lamdrop for et Gærde mellem Gisle og Lamdrop, og at disse, naar de ville svare for sig, blive afviste formedelst det Fredløsmaal, som Frantz Brockenhus »paafulde« dem; da Kongen imidlertid tidligere har eftergivet dem dette, maa hverken Frantz Brockenhus eller hans Fogder »forvide« dem det i nogen Maade. T. 6, 479.

14. Aug. (Hellested i Torne Herred). Aabent Brev, at Borge-mestre og Raad i Helsingborg indtil videre maa oppebære 4 Alb.

¹ Tr.: Sechor, Forordninger I. 170.

for Heste og Vogn, 1 Alb. for hver Hest eller Øg, 1 Alb. for hver Oxe eller Ko og 1 Sk. for hver Kramkiste af alle Borgere og Bønder, der ville have deres Varer over Færgebroen ved Helsingborg; Pengene skulle anvendes til Broens Vedligeholdelse, da den tidt drives bort eller ødelægges af Storm og Højvande og Borgerskabet ikke selv formaar at holde den i Stand. Adelen skal for sit eget Gods, Heste og Vogne være fri for disse Bropenge. R. 7, 467.

14. Aug. (Hellested i Torne Herred). Aabent Brev, at Lugu Herredsting i Skaane altid skal holdes paa det Sted ved Helsingborg, hvor det nu ligger. R. 7, 468.

— Til Søster Mette Marsuinsdatter, Abbedisse i Mariboe. Paa hendes Begæring om en Befaling til gode Mænd angaaende den Trætte, der er mellem hende paa Klosterets Vegne og Fru Anne Glob, Jørgen Urnis Enke, om en Mølle, svares, at da det drejer sig om Fru Annes Ejendom, vil Kongen ingen Befaling lade udgaa, medmindre de begge ere enige om de Mænd, der skulle dømme; kunne de blive dette, vil Kongen, naar de meddele, hvem de ville have Befaling til, befale disse at dømme endeligt i Sagen. Med Hensyn til Trætten mellem hende og Axel Urne har Kongen ladet udgaa Befaling til gode Mænd i den Sag, hvorfor hun skal lade denne Befaling gaa for sig; mener hun saa bagefter, at der ikke er sket hende paa Klosterets Vegne Skel, vil Kongen hjælpe hende til Rette dermed. T. 6, 479¹.

15. Aug. (—). Til Jacob Brockenhus og Axel Viffert. Da der mangler Havre til at fodre med paa Kiøbnehafns Slot, skulle de straks sende saa meget af Kronens Havre, som de kunne undvære, did. T. 6, 479 b.

— Lignende Befaling til Hr. Eyler Hardenberg at sende 400 eller 600 Tdr. [Havre] til Kiøbnehavn. Udt. i T. 6, 479 b.

— Til Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane. Da Bønderne i Billinge have klaget over, at Hr. Mogens Gyldenstierne og Jørgen Bilde, efter deres Mening med Urette, have opbygget 2 Nybygger paa Billinge Mark, som ere dem til Trængsel, skal han undersøge Sagen og dømme, om disse Nybygger ere lovlig opførte eller ikke. T. 6, 479 b.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Hr. Peder Skram, der havde

¹ Tr.: Kall-Rasmussen. Musse Herred S. 163 f.

faaet Tilladelse til at oppebære al Kirkens Tiende og Rettighed til Sognekirken til hans Gaard Urup i Nørrejylland mod at anvende den til Kirkens Bedste, desuden imod Brevets Lydelse havde oppebaaret Kronens Part af Kvægtienden af Sognet, har Holger Rosenkrantz ladet hans Foged tiltale; Kongen har dog nu eftergivet Hr. Peder Skram det, han har oppebaaret af Kronens Part, mod at han for Fremtiden aldeles ikke befatter sig med den. T. 6, 480.

15. Aug. (Hellested i Torne Herred). Til Otte Brade. Skønt han i Anledning af tidligere Klager over Forsømmelser med Fyrlampen paa Skauffuen har faaet strængt Paalæg om at sørge for, at den holdes vedlige med Ild og tændes og slukkes til rette Tid, er der nu igen til Tolderen i Helsingør kommet Klager fra fremmede Skippere over, at Fyrpanden bliver daarlig tilset og at Ilden kun brænder til Midnat, hvorved de føle sig stærkt besværede, da de sætte deres Lid til denne Lampe og rette deres Kaas efter den. Kongen undrer sig højlig herover og befaler ham nu for tredje Gang at rette sig efter den givne Ordre, særlig da Nætterne fra nu af og til Martini blive lange og mørke; ligeledes skal han lade lægge Ved op til Foraaret. Føler han sig besværet herved og enten ikke kan eller ikke vil udrette det, skal han straks sige sig det fra, da Kongen saa vil sætte en anden til det. T. 6, 480 b.

16. Aug. (Baldringe i Herrested Herred). Pantebrev til Gotzsche Brockenhus paa Tistedgaard med tilliggende Gods, som han har indløst fra Niels Schiels Arvinger, for 2000 Jochimsdlr.; han skal tjene Riget med 2 geruste Heste. R. 7, 212.

— Til Kiøbnehavn, Kiøge, Kallundborg, Malmøe, Landzkrone, Ysted, Vardbiørg, Otthensse, Ribe, Veidle, Horssens, Aarhus og Aalborg. Kongen kan ikke finde sig i, at de og andre af hans Under-saatter, der drive Handel vestpaa, skulle svare den ny og usædvanlige Told, som de Nederlendiske og særlig de til Andorf for nogle Aar siden have ladet paalægge, da den er imod de Kontrakter, som Kejser Karl V og Kong Christian III have indgaaet herom; de skulle derfor straks samle de Borgere, der drive Handel vestpaa, paa Byens Raadhus, forfare, hvad Told de Nederlendiske i de sidste Aars Tid have paalagt disse ud over den Told, de fra Arilds Tid have givet, og under Byens Segl indsende skriftlig Beretning til Kancelliet, saa at man, naar det kommer til Forhandling med de Nederlendiske derom, desbedre kan holde sig deri. T. 6, 481 b.

16. Aug. (Baldringe i Herrested Herred). Til Jens Juuel. Da der til Tolderen i Helssingør er kommet Klager fra fremmede Skip-pere over, at Fyrlampen paa Anhalt bliver ilde »blusset« og kun brænder til Midnat, skal han straks undersøge Sagen og sørge for, at disse Mangler blive afhjulpne, saaledes som han tidligere har faaet Ordre til. T. 6, 482 b¹.

— Til Johan Friis, Kansler. Kongen samtykker i, at de Hollændere, der have været hos Kansleren, maa tillige med deres Baadsmænd drage hen, hvor de have noget at bestille; naar kun Skib og Gods blive liggende, og at den Hamborger, der ligger ved Holbeck, maa løbe til Holland med det Korn, han har købt, dog skal han sætte nøjagtig Borgen for, at han til en bestemt Tid vil møde igen med Skibet og lige saa meget Gods, som han har ført hid ind i Riget. — Seddel: Kongen sender ham en Skrivelse fra Jens Mogenssen, Tolder i Helssingør, hvori denne foreslaar, at der skal skrives til Borgemestre og Raad i de Købstæder, der handle vestpaa, om at kalde Borgerne for sig, forfare, hvad nye Paalæg der er paalagt dem i Nederlandene, og indsende skriftlig Beretning derom, samt at der skal skrives til Toldere og Byfogder i de Købstæder, som de Nederlender besøge, om at tage samme Told af dem som af de Engelske. Kansleren skal overtænke dette og, hvis han finder det rigtigt, lade Brevene skrive og sende til Kongen, der saa vil sende dem til Købstæderne. Brevene til Otte Brade og Jens Juuel om Fyrlamperne paa Skaffuen og Anhalt sendes ham til hurtig Besørgelse. Han skal passe paa, at Jens Mogenssens Brev ikke bortkommer. T. 6, 483 b.

— Til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer. Paa hans Forespørgsel, om han skal vedblive at opkræve den Told af Hertug Hansis og Hertug Adolfs Undersaatter, som han allerede har begyndt med, nemlig 1 Rosenobel af et Skib, ballastet med Sand, og 2 Rosenobler af et Skib, ladet med Købmandsvarer, eller tage mere, da Kongens sidste Skrivelse giver Ordre til at tage samme Told af dem som af andre fremmede, svares, at han skal blive ved, som han har begyndt. Kongen har skrevet til Otte Brade og Jens Juuel om Fyrlamperne paa Skaffuen og Anhalt. T. 6, 483.

— Til Indbyggerne i Fyen. Kongen har efter den hidtil-

¹ Tr.: Nye dsk. Mag. IV. 80.

værende Landsdommer Verner Suales Død udnævnt Peder Hundermarck til Øxendorf til Landsdommer i Fyen. T. 6, 482.

17. Aug. (Baldringe i Herrested Herred). Til Hr. Niels Lange. Da Kongen har givet Jørgen Munck det 2 Loftter høje Korshus paa Segeberggaard udenfor Ribe med Tømmer, Mursten, hugne Sten, Loftter, Døre, Vinduer, Indbygningstømmer i Kælder og andensheds og alt andet Tilbehør, maa Hr. Niels Lange ingen Hinder gøre ham derpaa. T. 6, 484.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildeggaard, at lade Koruitz Ulfeld til Koxbølle faa Graabrødre Kloster med Huse, Gaardsrum og Haverum, dog undtages Graabrødre Kirke og Kirkegaard. Orig.

18. Aug. (—). Aabent Brev, at Hr. Herlof Trolde 2 Byer Holdsted og Offuierdrup¹ med omtrent 20 Bønder, der ligge i hans Birk, herefter maa søge hans Sognekirke udenfor Schoukloster, der nu kaldes Herlofsholm, medens de hidtil have søgt Kirken i Nestved. R. 7, 372.

— Til Hr. Herlof Trolde. Da han med Koruitz Ulfeld har berettet, at Dr. Cornelius Hamsfort, Kongens Livlæge, vil ægte Dr. Bernhart Friissis Enke, Magdalene Payens, og siges, hvis Kongen tillader det, at være tilsinds at holde sit Bryllup samme Dag, som Kongen gør Dr. Hieronimus Thenners Bryllup, befales det ham, hvis Dr. Cornelius er saaledes tilsinds, at lade Brylluppet foregaa »under samme Kost« som Dr. Hieronimus's. — Seddel: Saasnart Dr. Cornelius kommer til Kiøbnehavn, skal han sige ham, at Kongen har befalet ham at gøre hans Bryllup under et med Dr. Hieronimus's, hvis han ønsker det. T. 6, 484 b².

— Til Otte Brade. Da en Person i Stae, ved Navn Jens Lauritzen, der for nogen Tid siden slog Jørgen Villassen ihjel, hvorfor han blev svoren fredløs, ligesom der blev udstedt Skøfflingsbrev over ham af Kong Christian III, siden ved vrang Undervisning har erhvervet sig Fredebrev af den nuværende Konge uden at have stillet den dræbtes Slægt og Venner tilfreds, skal Otte Brade befale Jens Lauritzen at rømme inden 6 Uger som andre fredløse Mænd, da han ellers efter den Tid vil blive greben og stillet for Retten. Udt. i T. 6, 484 b.

— Til Sten Rosensparre. Kongen har eftergivet Villom

¹ Vist Everup, Ø. Flakkebjærg H.

² Tr.: Rørdam, Historiske Kildeskrifter I. 685.

Hanssen, Borger i Kallingborg, det halve af den Læst Korn, som han skyldte Sten Rosensparre paa Kongens Vegne. Udt. i T. 6, 485.

23. Aug. (Børringe). Kongens Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, Holger Rosenkrantz og Koruitz Ulfeld, mellem Niels Matzen, Byfoged i Trelleborg, og Pouel Jude, Borgemester smstds., om en Baad, som for nogle Aar siden indkom som Vrag ved Byen, og som Pouel Jude skal have »forrykket«. Dommen gaar ud paa, at Pouel Jude skal være fri for al Tiltale, da han efter Hr. Magnus Gyldenstierns Ordre har sendt Baaden til Malmø Slot, ligesom Byfogden heller ikke skal være »Mand des værre«, fordi han har ledt efter Baaden og sagt, at den var bortkommen uden hans Vidende. T. 6, 485.

— Kongens Rettertingsdom, afsagt af de samme og mellem de samme, om et Manddrab, der for nogen Tid siden fandt Sted paa Falsterboe, og som Pouel Jude fik Skyld for. Dommen gaar ud paa, at Kongen i Betragtning af, at Begivenheden fandt Sted for 20 Aar siden, og at ingen hidtil har forfulgt den, aldeles har eftergivet Pouel Jude denne Sag; Byfogden, der paa Kongens Vegne har begyndt Sagen, skal være angerløs derfor. T. 6, 486.

— Kongens Rettertingsdom mellem Matz Matzen, Borger i Trelleborg, og Pouel Jude, Borgemester smstds., om nogle Tagsten, som sidstnævnte havde ladet tage af førstnævntes Hus og hænge op paa sit eget Hus. Dommen gaar ud paa, at Pouel Jude skal betale Stenene og desuden bøde til Bonden, Kongen og Byen efter Skaanske Lov. T. 6, 487.

— Kongens Rettertingsdom mellem Rasmus Bødicker, Borger i Trelleborg, og Pouel Jude, Borgemester smstds., der skal have sendt to Mænd til Rasmus Bødicker for at sige ham, at han skal tage Vare paa det Øg, som han »mærkede Fru Magdalene fra«. Dommen gaar ud paa, at Sagen ophæves, da Rasmus Bødickers Beviser ikke synes fyldestgørende, dog skal Rasmus Bødicker ej være »Mand des værre« derfor. T. 6, 487 b.

— Kongens Rettertingsdom mellem Pouel Jude, Borgemester i Trelleborg, og Trøels Arridssen, Borger smstds., om 17 Kærver Korn, som Pouel Judes Dreng uden dennes Vidende har taget fra Trøels Arridssen og ført ind i Pouel Judes Gaard; Pouel Jude klager nu over, at Trøels Arridssen har beskyldt ham for at have stjaalet Kærverne, medens denne gør gældende, at han

kun har ladet lyse efter Kærverne fra Prædikestolen. Dommen gaar ud paa, at Drengen igen skal sætte Kærverne, hvor han tog dem, og at hverken Pouel Jude, Trøels Arridssen eller Drengen skulle være »Mænd des værre« for den Sag. T. 6, 488.

23. Aug. (Børringe). Aabent Brev, at Jens Knudssen, Borgemester i Trelleborg, har været i Rette for Kongen med Pouel Jude, Borgemester smstds., og tiltalt denne for nogle Ukvemsord, som han har sagt til ham; da Pouel Jude dertil har svaret, at han kan bevise sine Ord, skulle begge Parter opsøge deres Beviser og imidlertid være suspenderede fra Borgemesterembedet; Kongen vil saa give nogle Raader og gode Mænd Befaling til at dømme i Sagen, og den, der faar Ret, skal igen komme til Borgemesterembedet. T. 6, 489.

— Befaling til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, Hr. Lauge Brade, Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, og Jørgen Bilde paa belejlig Tid at begive sig til Trelleborg og dømme i ovennævnte Sag mellem Borgemestrene Pouel Jude og Jens Knudssen. Samtidig skulle de dømme mellem Pouel Jude og Lauritz Ibssen, Borger i Trelleborg, der har klaget over, at Pouel Jude har bygget et Hus ind paa hans Grund og Ejendom og har skaaret noget Tømmer bort af hans Hus, skønt Pouel Judes Adkomstbreve ikke hjemle ham Ret til at bygge saa langt ind; endvidere skulle de mindelig afgøre eller afsige Dom i hvad andre Trætter, der kunne være mellem Borgerne i Byen, saa at Kongen en Gang for alle kan blive fri for videre Overløb i de Sager. Hvad Afgørelser de træffe, skulle de give beskrevne fra sig. Det befales de stridende Parter at møde for dem med deres Breve og Beviser og at rette sig efter deres Afgørelser. T. 6, 489.

24. Aug. (—). Til Axel Viffert og M. Tyge, Superintendent i Skaane. Forstanderne for Hospitalet i Ysted have berettet, at Hospitalet i Aarhus har 2 Gaarde i Albo Herred, som ere pantsatte til Jens Brade, og at Bønderne paa Gaardene ere villige til selv at indløse disse, for at de kunne komme til Hospitalet igen. Da Hospitalet i Ysted intet Jordegods har, skulle de undersøge, om Gaardene kunne undværes fra Hospitalet i Aarhus, og, hvis saa er, sørge for, at de blive indløste af Bønderne og henlagte til Hospitalet i Ysted. T. 6, 490.

25. Aug. (—). Oprejsningsbrev for Lauritz Ibssen, der har berettet, at han har tilfredsstillet Hans Bernekov paa Kong

Christian III's Vegne for den Forseelse, han har begaaet »i hans Befaling«. T. 6, 491.

27. Aug. (Kbhvn.). Mageskifte mellem Holger Rosenkrantz til Bolver og Kronen. R. 7, 233. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Byrge Trolle, Steen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborig, og Jesper Kraufse til Barsnes. Da Kongen ønsker 3 Gaarde i Liunge i Trye H. og 1 Gaard i Sæbye af Vincentz Juls Hustrus Gods til Mageskifte mod at udlægge denne 5 Gaarde og 2 øde Jorder i Hasle, skulle de med det allerførste besigte Godset og indsende klare Register derpaa. K.

— Befaling til Fru Sitzelle Ulfstand, Knud Gyldenstiernis Enke, for en rimelig Pris at købe 30 fede, slagtefærdige Øksne til Kongen der i Lenet¹ og siden sende dem til Kiøbenhafns Slot med klart Register over Priserne, hvorefter Rentemesteren skal betale hende Pengene. Orig.

28. Aug. (—). Aabent Brev, at Guenssøegaard med tiliggende 9 Gaardsæder, som M. Jesper Brockmand nu har i Værge, efter dennes Død skulle henlægges til Kongens Kapel i Roskilde Domkirke, som Henrich Holck nu er forlenet med, dog mod at der udlægges Kronen lige saa meget igen af Kapellets Gods. R. 7, 372 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Thidemand, Landsdommer i Skaane, paa Barckagger Len, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. R. 7, 468 b.

30. Aug. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Niels Kuntze, Borgemester i Malmø, paa 1 Gaard i Faarebeck i Salerup Sogn i Oxie Herred, uden Afgift. R. 7, 468.

31. Aug. (—). Kvittans til Jens Mogenssen paa 1 dobbelt Rosenobel, 7 dobbelte Dobbeltdukater, 900 Rosenobler, 12 Henricusnobler, 38 Dobbeltdukater, 100 Engelotter og 76 Goltgylde, som han har leveret Kongen paa Frederichsborg. Udt. i R. 7, 372 b.

1. Sept. (—). Befaling til Abbederne i Soer og Ringsted og Prioren i Antuordskouf hver at skaffe Hr. Frederich von Dounen, Marskal, to gode Sosvin til Levesvin af den store Svine-slægt, som de have i Klosteret. T. 6, 493.

— Til Jørgen Brade. Da han melder, at Dronning Sophia

¹ Villands Herred.

har skrevet til ham om at lade slaa 1 Læst Vildtbrad til hende paa Falster, sendes der ham, for at han ikke skal behøve at slaa Vildtbrad til hende paa Falster iaar, 1 Læst af den bedste og fedeste Vildtbrad, som Kongen har ladet slaa til sig selv, hvilken han skal sende videre til hende; hvis hun ønsker 1 eller 2 Tønder Daavildtbrad, maa han lade det skyde paa Bogenes. T. 6, 493.

2. Sept. (Frederiksborg). Til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør. Paa hans Forespørgsel om Indkøb af Drejl til Duge, Haandklæder og Bilæggere svares, at han skal købe 4 hele Stykker, Kongen vil saa selv lade det partere og »tilfly«. Da han har talt med den Person i Helssingør, som kan væve Drejl, og mærket, at han er villig til at træde i Kongens Tjeneste, skal »du for dig selv uformærket« forfare, paa hvilke Vilkaar og for hvilken Løn han vil tjene, og underrette Kongen derom, som saa vil give nærmere Ordre. T. 6, 493 b.

— Til Jens Juuel. En Engelskmand, hvis Gods var strandet i Aggershus Len, har for nogen Tid siden besøgt Kongen, der skrev til Christiern Munck, Embedsmand smstds., at han skulde lade Engelskmanden faa det ham tilhørende bjærgede Gods; Christiern Munck har derpaa svaret, at han havde sendt nogle Harnisker tillige med noget andet af det bjærgede Gods til Aarhusgaard, hvorfor Kongen gav Engelskmanden Brev til Jens Juuel om at udlevere Godset. Da Engelskmanden nu paany har besøgt Kongen og Dronningen af England ligeledes har skrevet om Godset, skal Jens Juuel straks med dette Bud give Kongen Underretning om, hvad Gods Christiern Munck har sendt, og hvor det er kommet hen, saa at Kongen kan give bestemt Svar. T. 6, 494.

— Stadfæstelse af Halmstad Bys Privilegier. R. 7, 469.

— Aabent Brev, at Borgerskabet i Halmstad herefter ikke skal besørge Kongens Folk eller Gods frem og tilbage med Heste og Vogne, medmindre de have Kongens Pasbord med dennes egen Underskrift, eller Byen faar Brev fra Kongen derom. R. 7, 469 b.

— Tilladelse for Borgemestre og Raad i Halmsted til i 1 Aar efter dette Brevs Datum at oppebære Kronens Sise og Rettighed af al fremmed Drik, der kommer til Byen, til Hjælp til Byens Befæstning, som de agte at begynde paa til Foraaret. R. 7, 469 b.

— Til Byfogden i Halmsted. Da Borgerne i Halmsted klage

over Besøg af ulovlige Havne omkring Byen og over Handel og Landkøb paa Landet, skal han, hvis der kommer Landkøbere til Byen og Borgerne med Skel kunne bevise, at de have brugt Handel og Landkøb mod Byens Privilegier, lade dem arrestere og hjælpe Borgerne til Ret over dem. T. 6, 494.

3. Sept. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Niels Hansen, Borgemester i Halmstad, der har berettet, at han for nogen Tid siden har haft et Bundgarnsstade i Stranden udenfor Halmstad Aa, hvilket han formedelst nogle uberettigede Klager maatte oplage, nu faar Tilladelse til at bruge et Bundgarnssæt vest for Kielstrup Bæk, dog maa det ikke sættes til Skade for nogen. R. 7, 470.

4. Sept. (—). Tilladelse for Hertug Adolf til at købe 200 Øksne i Danmark og toldfrit drive dem til Holsten. Udt. i T. 6, 495.

— Til Abbederne i Ringsted og Soer og Prioren i Anduordskouf. Da Kongen har tilladt Hertug Hans af Holsten at drive 100 Øksne, som han har købt her i Riget, gennem Sjælland, skulle de skaffe dem, der drive disse Øksne, frit Underhold med Mad og Øl og fri Græsgang til Øksnene hver 1 Nat. T. 6, 494 b.

5. Sept. (—). Følgrebrev for Hr. Herlof Trolde, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, til Bønderne i Thry Herred. R. 7, 373.

— Til Jochim Beck til Førsløf. Kongen sender ham en Supplikats fra Mattias Siuert, Dugfarver i Kiøpnehavn; han skal, som han tidligere har faaet Ordre til, bringe denne Sag til Ende, saa Kongen kan blive forskaanet for sligt Overløb. T. 6, 495.

6. Sept. (—). Forleningsbrev for Dirich Pederssen paa den Gaard i Fischerhofuit i Rolte Sogn, som han nu selv bor i, mod at svare samme Landgilde og Afgift som Faderen og gøre 2 Dages Arbejde hver Høst med at meje og slaa til Trygevelde. R. 7, 373 b.

7. Sept. (—). Forbud mod at hugge i Hack Ulfstands og hans Søskenes Enemærkeskove, saa længe han og hans Broder opholde sig hos Kongen; Hack Ulfstand har nemlig klaget over, at nogle af Kronens Bønder paa Sletten i Skaane »veldigelig« ere inddragne i flere af hans og hans Søskenes Skove, have afhugget dem og gjort dem stor Skade og truet med at gøre det samme ved andre af deres Skove, da de anse dem for Almindingskove. Hvis nogen mener, at Hack Ulfstand og hans Søsken-

have indtaget Almindingsskov, ville Kongen og Rigsraadet lade det undersøge. T. 6, 495 b.

7. Sept. (Frederiksborg). Til Jochim Beck. Han skal gennemse og ligne medfølgende to Registre, som Besigtelsesmændene have indsendt over Vincentz Juuls og Kronens Mageskifte-gods, lade dem forsegle af Besigtelsesmændene og derefter sende til Kongen med sin Forklaring, saa at der kan udfærdiges Mageskiftobreve derefter. T. 6, 496.

— Aabent Brev, at Testrup Markeder, ved hvilke der skal bedrives mange, store og grove Laster med Mandslæt, Tyveri og andet, saa at mange ikke ville besøge dem, af den Grund og for at forbedre Hofbroe, skulle henlægges til denne By, dog Kronens Told og Rettighed uforkrænkede. R. 7, 233 b.

— Til Simon Prytz, Tolder paa Skaffuen. Da Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, har berettet, at han bor for langt borte til at kunne have flittigt Opsyn med Fyrlampen paa Skaffuen, skal Simon Prytz antage en paalidelig Karl til at passe Lampen og selv paase, at den bliver passet godt. T. 6, 497.

[Omtr. 7. Sept.] Til Herredsfogden i Flackebiergs Herred. Jesper Kraufsse til Basnes, der har nogen Trætte med Thorbørn Daa, har klaget over, at han er bleven forhindret i sin Forfølgning der til Herredstinget, idet Thorbørn Daa fremlagde Kongebrev, at ingen maatte dele paa ham eller hans Gods, saa længe han er forhindret ved Kongens Tjeneste; men alligevel forfølger Thorbørn Daa ved sin Foged sine Dele over Jesper Kraufsse og andre. I Betragtning heraf og af, at Thorbørn Daa ikke længere ved Kongens Tjeneste er forhindret i at møde, befales det Herredsfogden at hjælpe Jesper Kraufsse saa meget, som Ret er, naar denne lovlig har forfulgt sine Sager, uanset det Brev, Kongen har givet Torbørn Daa. T. 6, 496.

8. Sept. (—). Befaling til Otte Brade og Erich Lange at besigte Obierg¹, Hølkedal² og Skrederegaarden i Møborg Sogn i Skodborg H., hvilke Kongen vil udlægge til Malte Jenssen, og at indsende klare Registre derpaa. T. 6, 497.

— Befaling til Hr. Herlof Trolde og Steen Rosensparre at besigte 1 Gaard i Sierslef³ i Strø Sogn i Try H. og 1 Gaard i Uglerup

¹ Aabjerg.   ² Hylidal.   ³ Sigerslevøstre, Strø H.

i Hørbye Sogn i Thudze H., som Malte Jenssen vil udlægge Kronen. Udt. i T. 6, 497 b.

9. Sept. (Kbhvn.). Kvittans til Hr. Christern Poulsen, Prior i S. Knudtz Kloster i Otthensse, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift fra 1. Maj 1560 til samme Dag 1561. Han blev skyldig 33 Dlr. 12 $\frac{1}{2}$ Sk. 3 Pend., som han betalte til Rentemester Jachim Beck, og desuden beholdt han 6 $\frac{1}{2}$ Td. 1 Fjerd. 1 $\frac{1}{2}$ Otting Smør, 7 Øksne, 18 Læster 9 Pd. 23 Skpr. Byg og Malt, 11 Læster 3 Pd. 8 Skpr. Rug og Mel, 4 Læster 9 Skpr. Havre, 1029 Skpr. Humle, 154 Sider Flæsk, 6 Kroppe 1 Fjerd. Oksekød, 92 Faare- og Lammekroppe, 44 Gaasekroppe, 1080 Hvillinger, 40 Flyndere, 45 Kabliav, 52 Langer, 107 Rokker, 4 $\frac{1}{2}$ Td. Sild, 1 Td. Torsk, 1 Td. Palli, $\frac{1}{2}$ Td. Aal, 2 Tdr. Lønborrigger Salt, 3 Tdr. Baisalt, 2 Tdr. Ærter, 3 Tdr. Boghvedegryn, 1 Fad Jærn, 8 $\frac{1}{2}$ Bismerpund 8 Mark Talg, 12 $\frac{1}{2}$ Td. Mjød og $\frac{1}{2}$ Td. Bergerfisk, for hvilket han fremdeles skal staa til Regnskab. S. Knuds Klosters Kopibog¹.

10. Sept. (Frederiksborg). Til Hr. Gustaf Olssen og Hr. Thure Bielcke. I Anledning af deres Begæring om at faa Kongen i Tale, da de af Kong Erich XIV af Sverrig ere sendte til ham med nogle »ilige og omliggende« Hværv, bedes de begive sig til Købnehavn og vente der en kort Tid; Kongen vil saa med det allerførste høre dem. T. 6, 498.

11. Sept. (—). Til Anders Knudssen, Tolder paa Falsterbo. Kongen har tilladt Steffan Løytzer at salte og udføre 2 Læster Oksekød af Riget til hans egen Husholdning. Udt. i T. 6, 498.

— Til Børgerskabet i Lyckov. Bønderne i Østreherred i Blekinge have klaget over, at de mangle Humle, Malt, Staal, Salt, Rug, Mel, Hør, Hamp og andet til deres Huses Ophold, og at de ikke kunne faa det til Købs i Lyckov, og have derfor begæret Tilladelse til selv at sejle til Tyskland og andensteds med Skibe efter saadant; da Kongen imidlertid har erfaret, at der er Kontrakt mellem Borgerne og Bønderne om, hvor mange og hvor store Skibe disse sidste maa sejle med, har han foreløbig ikke villet bevilge noget derimod, men det befales Borgerne i Lyckov at have ovennævnte Sager til Salg for en rimelig Pris, da Kongen ellers giver Bønderne den attraaede Tilladelse, hvis de atter forlange den. T. 6, 498 b.

¹ Tr.: *Dsk. Mag.* II. 76 f.

11. Sept. (Frederiksborg). Lignende Brev til Borgherskabet i Auskier. Udt. i T. 6, 498 b.

— Til Knud Hardenberg. Kongen har eftergivet Bønderne i Østreherred i Blekinge det halve af den paabudte almindelige Landehjælp, da de have berettet, at de for Armods Skyld ikke kunne svare hel Skat. T. 6, 499.

— Pasbord for Skipper Hans Glad selv tredje at rejse til Norge for at hugge Master til Skibene; det befales alle at skaffe ham Hjælp til at hugge Masterne og at føre dem ned til Ladestederne, Befordring til ham selv og de 2 Karle, der ere med ham, med Heste og 2 Vogne eller med Skydsheste, fri Færge over Færgestederne og Underholdning med Øl og Mad. T. 6, 499.

12. Sept. (—). Til Hr. Herlof Trolde. Peder Casse i Vellingørød har berettet, at han for nogen Tid siden blev tiltalt af Hr. Magnus Gyldenstiern for nogle Bier, der bleve udtagne af et Træ i Kronens Skov, og maatte love at betale 300 Dlr. for den Sag, hvoraf han nu har betalt de 93, men nu kan han for Armods Skyld ikke betale mere; Kongen har derfor eftergivet ham de 200 Dlr., mod at han fuldgør det ene Hundrede. T. 6, 499 b.

— Til Hr. Herlof Trolde. Karine Villems har berettet, at hendes Datter Gundal Villomsdatter er bleven beligget af en Karl, Anders Pederssen, med hvem hun var beslægtet i 4. Led, og har lovet at betale 11 Dlr. derfor. Kongen eftergiver hende Halvdelen deraf. T. 6, 500.

[Omr. 12—15. Sept.] (—). Til Hr. Herlof Trolde. Da Dorthe, Knud Heyes Enke, har begæret, at hun for sin Armods Skyld maa nyde Naadensaar af sin afdøde Mands Vikarie i Kiøbnehavn, hvis tilliggende Bønder nu ere annammede under Kronen, har Kongen tilladt hende at faa Halvdelen af den Rente, Vikariets Bønder skulle give. T. 6, 500 b.

15. Sept. (Kbhvn.). Mageskifte mellem Vincentz Jul til Heselmede og Kronen. R. 7, 374 b. (Se Kronens Skøder under 14. Sept.)

16. Sept. (—). Aabent Brev, at M. Frandtzt Anderssen, Kannik i Roskilde Domkirke, der har lovet at være Abbed i Ringsted Kloster, maa beholde det Gods og den Indkomst, som ligger til Helliggejsthus i Roskilde, mod at tilskikke en from Mand, som i hans Fraværelse kan have Opsyn med de fattige; endvidere maa han beholde procuratorium sex præbendarum til Paaske 1562, hvor-

efter en af Kannikerne inter quindecim skal have dette og Frandtz Anderssen dennes Kannikedømme; Frandtz Anderssen maa for Livstid beholde Ret til at optere ligesom de residerende Kanniker, dog skal han residere ved Domkirken, naar han ikke længere er Abbed. R. 7, 375 b.

16. Sept. (Kbhvn.). Følgrebrev for M. Frandtz Anderssen, Kannik i Roskilde, til Bønderne under Ringsted Kloster. R. 7, 381.

— Til Jørgen Rud. Da Jomfruerne Citzille og Johanne Oxe have klaget over, at han trods Kongens tidligere Befaling forholder dem deres Arvegods, som er $5\frac{1}{2}$ Pd. Kornskyld af Kiellekiers Gods, hvori Kongen blev indført, da han lod sig indføre i Peder Oxes Gods, befales det ham straks at udlægge dem dette Gods og at tilbagelevere Peder Oxes Søkende al den Rente, som han har oppebaaret af deres Gods i Sjælland og af Kiellekiers Gods, saafremt han ikke vil tiltales derfor. T. 6, 501 b. K¹.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaard, at bestille 100 Vogne, der kunne staa rede i god Tid imorgen i Roskilde for at føre Kongens Folk og Gods derfra til Ringsted Kloster. Orig.

21. Sept. (Odense). Til Jochim Beck. Da Kongen har befalet Eskild Gøye, Embedsmand paa Otthenssegaard, straks til Foraaet at lade den paa Gaarden paabegyndte Bygning gøre færdig, har denne opsat en Fortegnelse over de Ting, som skulle bestilles i Forraad til Bygningen, hvilken Fortegnelse nu sendes Jochim Beck; han skal skaffe Eskild Gøye Sagerne efter Fortegnelsen, dog ikke de der opførte saltede og tørre Fisk, hvorom der er skrevet til Hr. Niels Lange. T. 6, 503.

— Til Hr. Niels Lange. Da Kongen nu vil lade den paabegyndte Bygning paa Otthenssegaard gøre færdig og mangler Fisk til Arbejdsfolkernes Underhold, skal han med det første sende 15 Læster saltet Fisk og 40,000 Hvillinger herover. T. 6, 502.

— Til Peder Hundermarck, Landsdommer i Fyen. Han skal herefter paa Kongens Vegne afdringe med de Bønder i Fyen, der blive nederfældige og ville have Oprejsning, og med klare Registre gøre Kongen Regnskab for hvad de give derfor. T. 6, 503 b.

¹ Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 37.

22. Sept. (Odense). Til Borgemestre og Raad i Assens. De skulle lade Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, faa en Gaard i Nyrup, som tilhører Skolen i Assens, til Mageskifte og paase, at han udlægger Skolen lige saa godt Gods igen. T. 6, 503 b.

24. Sept. (Koldinghus). Aabent Brev, at Johan Siibe, Guldsmed, maa bo i Kolding, saa længe Dronning Dorothea ønsker det, og i den Tid nyde den Underholdning, som Kong Christian III har tilsagt ham¹; dog skal han være pligtig at arbejde for Kongen, naar det forlanges. R. 7, 234.

2. Okt. (Segeberg). Forleningsbrev for Peder Hundermarck, der har bevilget at være Landsdommer i Fyen, paa det Gods og Kronens Part af de Tiender, som Verner Svale havde i Forlening, uden Afgift og saa længe han er Landsdommer. R. 7, 50 b.

4. Okt. (—). Til Kapitlet i Viborg. Denne Brevviser, Hans Glaser af Andorp, har berettet, at der for nogen Tid siden under Lessø er strandet et bremisk Skib, tilhørende en Skipper Hans Niederhof, og at Godset, der dels tilhører Hans Glaser, dels Kong Erich af Sverrig, skal være bjærget; Kapitlet skal undersøge Sagen og derefter uden videre Forhaling lade ham faa alt det bjærgede Gods for en rimelig Bjærgeløn efter Sørenstens Lydelse, for at der ikke skal komme videre Klage fra ham. T. 6, 504.

6. Okt. (—). Til Hartuig Thomissen, Jost Ulfeld, Jens Juuel, Jørgen Juuel, Jørgen Bernekov og Folmer Rosenkrantz. Da Kongen vil mageskifte sig noget Gods til i Salten af Erich Skram, Iffuer Skram, Fru Juthe Podbusch, Knud Gyldenstierns Enke, og Fru Ide, Falck Gøyes Enke, skulle de, naar Holger Rosenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg, tilsiger dem, besigte Godset i Salten og undersøge, hvor der kan udlægges noget Krongods i Stedet, som ikke ligger i Vildtbanen; de skulle indsende klare Registre paa alt Mageskiftegodset. T. 6, 504 b.

— Til Bønderne i Vord og Thørsting Herreder. Da en Del Broer i disse Herreder over Aaer, der ere Herreds- og Markeskel, ere meget forfaldne, og det paahviler menige Herredsmænd at holde dem i Stand, paabydes det dem, naar Holger Rosenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg, tilsiger dem, straks at gøre Broerne i Stand og siden holde dem vedlige. Kunne de blive

¹ Bricks, Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 59 f.

enige med Holger Rosenkrantz om en bestemt aarlig Afgift til Kongen af hver Mand i Herrederne til Broernes Vedligeholdelse, har Kongen ikke noget derimod. T. 6, 505 b.

6. Okt. (Segeberg). Til Holger Rosenkrantz. Da Kongen vil bygge og befæste Skanderborg Slot, skal han lade Emsborg Kirke med Søvnehus, Omgang og andre unyttige Huse nedrive og anvende Sten, Tømmer og andet derfra til Bygningen paa Skanderborg. T. 6, 506.

— Forbud mod at rejse nogen Forfølgning paa Fru Margrete Valckendorf, Jørgen Skinckels Enke, eller hendes Gods i Fyen, saa længe hun er udenlands med Frøken Dorothea, Kongens Søster, og 6 Uger efter hendes Hjemkomst. Paa den anden Side maa heller ingen paa hendes Vegne rejse Forfølgning mod andre. T. 6, 504.

[Omr. 6. Okt.]¹ Aabent Brev, at Fru Margreta Valckendorf indtil videre maa oppebære Kirkens Part af Tienden og anden Rettighed til Regninge² Kirke, som er den rette Sognekirke til Lammehaffue, mod udelukkende at anvende den til Kirkens Bedste og tillige med Superintendenten i Fyens Stift paase, at Sognefolket forsørges med gode Sognepræster. R. 7, 49 b.

7. Okt. (—). Gælds brev til Johan Friis til Hesleagger, Kansler, paa 300 Engelotter, som Kongen lover at betale tilbage til førstkommende Jul. R. 7, 51.

— Til Pouel Stissen. Torbe Sichfussen har berettet, at hans Karl, Haldan Toraessen, er kommen for Skade i hans Nærverelse at slaa en Præstemand ihjel, hvorfor Torbe Sichfussen har optinget til den daværende Foged, Eggert Hanssen, og har faaet Kongens Fredebrev, men de gejstlige gøre ham endnu Hinder paa hans Fred, fordi Brevet ikke udtrykkelig siger, at den dræbte var en Præstemand; da Navnet paa den dræbte imidlertid nævnes, skal Pouel Stissen paase, at der ikke gøres Torbe Sichfussen Hinder paa hans Fred. T. 6, 506.

26. Okt. (Flensborg). Til Tolderen i Ribe. Da der tværtimod Kong Christian III's Skik om Sise af fremmed Øl indføres og sælges meget Hamborgerøl i Ribe, uden at der svares Sise deraf, befales det ham for Fremtiden at tage 12 Sk. i Sise af hver Td.

¹ Indført mellem Breve af 1. Aug. og 4. Nov.   ² Ringe, Gudme H.

Hamborgerøl, som sælges eller udtappes i Byen eller føres der igennem, og gøre Kongen Regnskab derfor. T. 6, 506 b.

29. Okt. (Kolding). Til Otte Brade. Da Otte Banner, Embedsmand paa Segelstrop, har berettet, at der er Trætte paa noget af Godset til Segelstrop, og at Brevene derpaa ere i Otte Brades Værge, skal denne levere Otte Banner disse Breve mod tilbørlig Reversal, at han, naar Brevene ere brugte, igen vil levere dem tilbage. T. 6, 507.

— Til Borgerskabet i Holstedbroe. Kongen har tidligere befalet Albret Skiel, Embedsmand paa Bøuling, at have Holstedbroe i Befaling; da Byen imidlertid ligger i Vulborg Herred, som Peder Gyldenstiern har i Forlening, har Kongen nu givet denne Byen i Befaling, hvorefter Borgerne skulle rette sig. T. 6, 507 b.

— Befaling til Eskild Gøye at levere Dr. Cornelius Hamsfort, Kongens Livlæge, 1 Læst Rug, som Kongen har givet denne. Udt. i T. 6, 508.

— Til Jochim Beck. Da Detløf von Alefeld, Embedsmand paa Møgelthønder, har berettet, at han har Hofklædning og Aarspenge til gode for nogle Aar, skal Jochim Beck undersøge, hvor meget der resterer af begge Dele, og paa Kongens Vegne levere ham det. T. 6, 508.

— Til Erich Rud. Han skal sende 1 Læst Rug og 2 Læster Byg, som Kongen har givet sin Mormoder, Fru Katharine, Hertuginde til Saxen, Engern og Westphalen, til Geske Skafners i Lybeck. Jochim Beck, Rentemester, har faaet Befaling til at sende ham $\frac{1}{2}$ Læst Sild, som Kongen ligeledes har givet sin Mormoder, hvilken han skal sende sammestedshen sammen med Kornet. T. 6, 508 b.

— Befaling til Jochim Beck at sende $\frac{1}{2}$ Læst Sild til Erich Rud. T. 6, 509.

30. Okt. (—). Til Pouel Huitfeld, Hartuig Thomessen, Anders Hanssen og Erich Lange. De skulle med det første samles paa Kieldkiers Gods i Nørrejylland og udlægge Peder Oxes Søstre den dem tilkommende Part deraf, hvori Kongen blev indført, da han blev indført i Peder Oxes Gods. De skulle forinden give Peder Oxes Søstre og deres Lavværge fornøden Advarsel og siden indsende klare Registre paa det Gods, de udlægge. T. 6, 509.

— Fornyet Forbud mod at uddrive Øksne af Riget paa

andre Steder end de almindelige Toldsteder, da Kong Christian III's tidligere Forbud¹ herimod ikke overholdes og Kronen derved mister sin Told; Bønderne skulle underrette Kongens Lensmænd eller Fogder om, hvor mange Øksne de sælge, og hvem der købe dem; driver nogen hemmeligt Øksne ud af Riget uden at svare Told, skal han have Øksnene forbrudt og desuden straffes som for andre stjaalne Koster. T. 6, 509 b.

31. Okt. (Kolding). Til Jens Jueel. Da Mogens Pederssen, Hofsinde, der er forlenet med et Vikarie i Aarhus Domkirke, har berettet, at han, medens hans Fader² levede, havde samme Vikarie med Herligheden, skal Jens Jueel lade ham nyde Vikariet med Herlighed og al anden Rettighed, indtil videre. T. 6, 510.

3. Nov. (Auvorskov). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roschildegaard, at skaffe Kongens Køgemester, Jørgen Se-stede, der er sendt herfra til Kiøbenhafns Slot med nogle Kokke og noget Køkkentøj, fri Underholdning med Mad og Øl og god Befordring med Heste og Vogne. Orig.

4. Nov. (—). Forleningsbrev for M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift, paa noget Kalentegods i Falster, som Hr. Lauritz i Stubbekjøping sidst havde i Værge, nemlig 1 Gaard i Vegerløs, 2 Gaarde i Stauerbye³, 1 Gaard i Schielbye, 3 Gaarde i Nørre Ørsløf, 1 Gaard i Biørnerup⁴, 1 øde Jord i Søstoftø og 1 Gadehus, alt uden Afgift, samt 1 Gaard i Rauenstrup og 1 Gaard i Eggede, hvoraf han i Stedet for Afgift skal skaffe Præsterne i Falster Vin og Brød til Kirkernes Behov. R. 7, 50. Orig.

— Til Eskild Gøye. Da Elssebe, M. Jørgens Enke, har klaget over, at hun trods Kongens Brev til Otte Rud endnu ikke har faaet den resterende Del af den Rente, som tilkommer hende af Naadensaaret efter hendes Husbond, befales det Eskild Gøye at levere hende det resterende. T. 6, 512.

— Til Lauritz Jenssen, Byfoged i Skielskøer. Da denne Brev-viser, Niels Jenssen, for nogen Tid siden ved Skielskøer har grebet en Karl, der blev henrettet for sine Misgærninger, maa han faa dennes Sadel, Bidsel, Sværd, Rør, Bælte og Pung. T. 6, 512 b.

— Til Hr. Niels Lange. Han skal aarlig paa Kongens Vegne af Riberhus levere Hr. Peder Snare i Ribe 1 Pd. Korn, 1 Fjerd.

¹ Bricka, Kauc. Brevbøger 1551—55 S. 402.

² Peder Ebbesen Galt.

³ R. har: Staf-

nerbye. ⁴ Bjørup.

Smør og 2 gode Sider Flæsk, hvilket Kongen har givet denne paa Livstid for hans Fattigdoms Skyld. T. 6, 512 b.

5. Nov. (Antvorskov). Stadfæstelse af Slaugelsse Bys Privilegier. R. 7, 470.

6. Nov. (—). Stævning for Jacob Skiel til Fru Hildeborg, Moritz Emichssens Enke, at møde til første almindelige Herredag i Anledning af nogle Rentepenge, som hun har oppebaaret af hans Foged Lauritz Nielssen og lovet at betale til Bertram von Alefeld, hvilket imidlertid ikke er sket, saa at Jacob Skiel derved har lidt stor Skade og har gjort stor Kost og Tæring, hvorfor han nu søger hende baade for Pengene og Omkostningerne. Udt. i T. 6, 513.

9. Nov. (Soro). Til Borgemestre, Raad og Byfogder i Vardberg, Halmsted, Falckenberg, Rodnebye, Syluitzborg, Lykov og Auskier. Da Kongen til Foraaret vil lade nogle Orlogsskibe løbe i Søen, skulle de befale alle Skippere, Styrmand og Baadsmænd, der løbe paa Hyre, ikke at tage Hyre, førend Kongen har faaet saa mange af den Slags Folk, som han behøver; enhver, der tager Hyre og sejler bort uden Kongens eller Lensmandens Tilladelse, vil blive straffet. T. 6, 510 b.

— Til Hans Holck for Vardberg, Hr. Peder Skram for Halmsted og Falckenberg, Hr. Verner Parsberg for Rodnebye og Syluitzborg og Knud Hardenberg for Lykov og Auskier. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse og Efterlevelse; de skulle snart faa Underretning om, hvor mange Skippere, Styrmand og Baadsmænd de skulle antage. T. 6, 511¹.

10. Nov. (—). Til Hr. Herlof Trolde. Han faar paany Befaling til saa snart som muligt at gøre Teglovnene ved Esserom, Ebbelholt og Krogen færdige, hvis det da ikke allerede er sket, og til at føre Ler did og stryge Sten, saa at man kan begynde at brænde Sten straks til Foraaret og blive ved hele Sommeren igennem. Ovenstaaende Breve til Købstæder og Lensmænd om Skippere, Styrmand og Baadsmænd sendes ham til Besørgelse, og der sendes ham Kopier deraf til hans egen Underretning. Han skal optegne, hvor mange Skippere, Styrmand og Baadsmænd der behøves til Orlogsskibene. T. 6, 511 b.

¹ Lignende Breve udgik til en Del norske Købstæder og Lensmænd (Norske Rigsregistr. I. 322 f.).

10. Nov. (Sørø). Til Fru Citzille Ulfstand til Liungbyegaard, Knud Gyldenstiernis Enke. Da Kongen har givet Hertug Hans af Holsten 20 Bjælker i Beckeskoufs Skove, skal hun, naar Hartuig Bilde besøger hende med dette Brev, beordre nogle af de Bønder, som hun har i Forlening, til med deres Heste og Vogne at hjælpe med til at føre Bjælkerne ned paa Vejen til Aahus. Orig.

12. Nov. (—). Til Hr. Rasmus Jenssen, Sognepræst til Verløse. Dr. Hieronimus Thenner har berettet, at der til det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som han er forlenet med, tilkommer ham en aarlig Afgift i Korn, Penge og Lam af Præsten i Verløse, men at Præsten har erhvervet Kongens Brev, at maatte være fri for denne Afgift indtil videre; da Kongen dengang ikke var rigtig underrettet, befales det Præsten fremdeles at svare Dr. Hieronimus Thenner den tilbørlige Afgift. T. 6, 513.

— Befaling til Prioren i Anderskouf at modtage Anne Christierns, hvem Kongen for hendes Armods og Vanførheds Skyld har tilladt at komme ind i Hospitalet i Anderskouf Kloster, hvis der er Rum i Sygestuen, og skaffe hende nødtørftig Underholdning. Udt. i T. 6, 513 b.

13. Nov. (—). Til Hr. Herlof Trolde. Han skal straks lade lave 5 stærke Stenvogne, der kunne bruges til at føre store Kampesten sammen til Frederichsborg Slot. Da han melder, at det Skib er kommet tomt tilbage, som blev sendt til Norge til Fru Sophie Lycke efter det saltede Kød og andet Gods, der blev forbrudt af Hamborgeren og tildømt Kronen, skal han tilskrive Fru Sophie, at Kongen aldeles intet vil eftergive deraf, og at hun øjeblikkelig skal udlevere alt Godset. Med Hensyn til de Hamborger-skibe, der ligge ved Kiøbnehafns Slot, mener Kongen ikke, at der er nogen Fare at befrygte, da det endnu stander udi Handel mellem os og dem, men hvis denne Handel ikke bliver til noget, skal Hr. Herlof faa nærmere Ordre. T. 6, 513 b.

— Befaling til Frantz Pouisk, Tolder paa Møen, at købe saa mange Torsk, vel forvarede med Salt og Træ, som han kan faa af de Fiskere, der fiske der under Landet, og saa snart som muligt sende dem til Kiøbnehafns Slot. T. 6, 514.

— Lignende Befaling til Niels Ulfstand at købe Torsk til Kongen af Fiskerne der under Landet. Udt. i T. 6, 514 b.

— Lignende Befaling til Erich Rud at købe Torsk af Fiskerne under Laalands Albue og i hans Len. Udt. i T. 6, 514 b.

13. Nov. (Sørø). Lignende Befaling til Simen Prys, Tolder paa Skaffuen, at købe Torsk og anden Fisk til Kongen der og sende den til Kiøbnehafns Slot. Kongen har befalet Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, at levere ham Mel og Malt til at købe Fisk for. Udt. i T. 6, 514 b.

— Befaling til Otthe Brade at levere Simen Prys Mel og Malt til at købe Fisk for. T. 6, 515.

15. Nov. (—). Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskilde-gaard. Da Kongen med det første rejser til Kallingborg og vil blive der i nogen Tid, skal Peder Bilde møde hos Kongen, saa snart denne kommer did. Orig.

18. Nov. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved det — da der trods Kong Christian III's Forbud¹ endnu findes mange Tatere her i Riget, der drage omkring paa Landsbyerne og bestjæle og bedrage Kongens Undersaatter, og da en Del af Lensmændene lade dem opholde sig i deres Len og Adelige ligeledes tillade dem at have deres Væsen og Værelse paa deres Godser — befales alle straks at forvise de Tatere, der findes i deres Len eller paa deres Gods. Tillader nogen kongelig Lensmand dem at opholde sig paa Kronens Gods, har han forbrudt sit Len og skal straffes som vedbør; huser nogen Adelig Tatere paa sit Gods, skal han erstatte den Skade, de gøre, og desuden straffes som udydig mod Kongens Bud. Enhver, der træffer en Tater her i Riget, maa fratage ham alt hans Gods og behandle ham som en fredløs Mand. T. 6, 515².

— Til Landsdommerne. Ovenstaaende aabne Brev om Tatere sendes til Forkyndelse paa 3 Landsting efter hinanden. De skulle tage Forkyndelsen beskrevet og siden passe godt paa Brevet. T. 6, 516³.

21. Nov. (Kallundborg). Til Borgemestre og Raad i Aarhus. Nogle Borgere der i Byen, hvem de efter Kongens Mandat have givet Befaling til at lade deres Huse tække med Sten, da Taget ellers straks vilde blive brudt af, have bedt om Udsættelse dermed til Foraaret, da det nu ikke er dem muligt at faa Sten, og have lovet at bestille Sten i Holland eller andensteds. Skønt Kongen ellers ikke vil lade sin Befaling falde, har han dog indrømmet dem Udsættelsen, men det befales Borgemestre og Raad til Foraaret,

¹ Bricka, Kancelliets Brevbøger 1561—66 S. 339. ² Tr.: Secher, Forordninger I. 172 ff. Dsk. Mag. VI. 56 f. (efter en Afskrift med Datum 27. Nov.). ³ Tr.: Dyrland, Tatere og Natmandsfolk i Danmark S. 368.

naar Skibene kunne sejle, at tilsige dem til at takke med Sten og, hvis de da forsømme det, at lade dem straffe. T. 6, 516.

21. Nov. (Kallundborg). Til Hr. Niels Lange. Forstanderne for Almindeligt Hospital i Ribe, Peder Brun og Bagge Jenssen, have begæret, at Kongen vilde unde Hospitalet de 20 Dlr., som Hr. Niels Lange har lagt dets Bønder sønden Ribe i Skat for, da Hospitalet har mange øde og forfaldne Huse at opbygge til For-aaret foruden andre Besværinger; Kongen har bevilget det og befaler Hr. Niels ikke at gøre Hospitalet nogen Hinder derpaa. T. 6, 516 b.

— Til samme. Da han har forespurgt, om Kongen vil indsætte en Superintendent i Riber Stift efter M. Hans Thagessen eller der efter Ordinansen skal finde Valg Sted, befales det ham at lade de lærde i Stiftet komme sammen og udvælge en Mand til Embedet, Kongen vil saa ogsaa lade høre om en duelig Person og siden beskikke den mest duelige til Superintendent. T. 6, 517.

— Til Hr. Herlof Throlde. Da Claus Daa har erklæret at ville gaa i Borgen for Christiern Hanssen i Nestued, der i nogen Tid har siddet fængslet paa Kiøbehafns Slot for sin For-seelse, og for sig og Arvinger har lovet at betale 1000 Jochimsdlr., hvis Christiern Hanssen ikke holder sit Løfte, har Kongen taget Claus Daa alene god for denne Borgen og befaler Hr. Herlof at blive enig med Claus Daa om det Forpligtelsesbrev, der skal udstedes til Kongen. T. 6, 517 b.

23. Nov. (—). Til Hr. Otte Krumpen. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Christoffer Rosenkrandz til Skiernes Død og befaler ham at indløse Sønderliung og Medelsom Herreder fra dennes Arvinger; han skal straks indsende de indløste Pantebreve, hvorefter Kongen vil tilbagebetale ham Pengene. Der sendes ham Brev til Christoffer Rosenkrandz's Arvinger om at modtage Pante-summen og overlevere ham Herrederne med Pantebreve, Jordebøger og Registre. T. 6, 518.

— Brev til Hr. Erich Krabbe, Peder Bilde, Steen Rosensparre, Frantz Banner og andre Christoffer Rosenkrandz's Arvinger om Ind-løsningen af Sønderliung og Medelsom Herreder. T. 6, 518.

— Til Peder Bilde. Da disse Brevvisere, Peder Fønboe i Egitzløflille, Oluf Matssen i Lundbye og Niels Smid i Thierebye, Kirketjenere til Thierebye Kirke, have klaget over, at de en Tid

lang have været delte og platsede af Jesper Kraufze og udviste af deres Gaarde, og at der ikke er nogen, der vil forsvare dem, skal Peder Bilde herefter have dem i Forsvar som Kirketjenere og paase, at der ikke sker dem nogen Uret. T. 6, 518 b.

25. Nov. (Kallundborg). Til Biørn Kaas. Han skal straks paa Kongens Vegne fra Hr. Anders Bildes Arvinger indløse 2 Gaarde i Kiøng i Hamers Herred, som ere pantsatte fra Skoufelofter til Hr. Anders Bilde, og lægge dem under Vordingborg Slot; der sendes ham Brev til Hr. Anders Bildes Arvinger om at modtage Pantesummen og overlevere ham Pantebrevet og Gaardene. T. 6, 521.

— Brev til Frantz Bilde, Thorben Bilde og andre Hr. Anders Bildis Arvinger om Indløsningen af ovennævnte 2 Gaarde i Kiøng. T. 6, 520 b.

27. Nov. (—). Til følgende Købstæder ved Søsiden: Kiøbnehavn, Kiøge, Stege, Vordingborg, Skielskøer, Kallingborg, Helssingøer, Prestøe, Kaarsøer, Nyekiøping i Otz Herred, Nyekiøping p. F., Stubbe-kiøping, Nyested, Nagskouf, Saxkiøping, Malmøoe, Ysted, Helssingborg, Landzkrona, Trelleborg, Aarhus, Symmershavn, Falsterbo, Skanøer, Bogensse, Kierteminde, Suinborg, Nyborg, Assens, Faaborg, Ribe, Aarhus, Kolding, Ebbeltoft, Tisted, Hoffbro, Aalborg, Horssens, Sebye, Nyekiøping p. M., Skaffuen, Randers, Skiffue, Vedle, Grindue, Holstedbroe, Lemuig, Høring, Ringkiøping, Lykov, Vardbiørg, Rodnebye, Auskier, Falckenberg, Halmsted og Syluitzborg. Da Kongen straks til Foraaret vil lade Orlogsskibene udruste og løbe i Søen, skulle de skaffe Kongen alle de Baadsmænd, Skippere og Styrsmænd, der kunne faas i Byen, og sende dem til Kiøbnehavn, saa at de sikkert ere der Paaskeaften; naar de komme der, skulle de faa nærmere Besked. T. 6, 521 b.

— Til Lensmændene over ovennævnte Købstæder. Ovenstaaende Brev til Købstæderne sendes dem til Besørgelse, og det befales dem at paase, at der skaffes duelige og søvante Folk. Da der skal indføres meget Hamborgerøl i Riget, som sælges i Købstæderne og andensteds, uden at der svares Kronen Sise deraf, skulle de befale Byfogderne i de Byer, de have i Forsvar, at tage 12 Sk. danske i Sise af hver Td. Hamborgerøl, der sælges eller udtappes i Byen, og at gøre Kongen Regnskab derfor. Viser nogen Byfoged Forsømmelse heri, skal han staa til Rette derfor, og Lensmændene skulle selv have Opsigt dermed. T. 6, 522. Orig. (til Peder Bilde paa Roskildegård).

27. Nov. (Kallundborg). Lignende Brev til Oluf Rose, Tolder i Rudbye, om at tage Sise af Hamburgerøl. Udt. i T. 6, 522 b.

30. Nov. (—). Stadfæstelse af Kallundborg Bys Privilegier. R. 7, 380 b.

— Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kallingborg, der have klaget over, at de have stort Besvær med at holde Skibsbroen ved Byen i Stand, indtil videre maa oppebære følgende Bropenge til dens Vedligeholdelse af hver vejfarende Borger og Bonde, der opskiber sine Varer der: 1 Sk. dansk af hver Hest og Vogn, 1 Alb. af hver Hest eller Øg, 1 Alb. af hver Okse, 4 Sk. af hver Læst Gods eller Korn og 1 Sk. af hver Kramkiste. Adelen skal være fri for Bropenge af sine egne Heste, Vogne og Gods. T. 6, 524.

— Livsbrev for Geert Matssen i Allers paa en øde Jord smstds., som han selv og Lauritz Hintze have i Værgе, uden Afgift. R. 7, 380.

— Til Jacob Brockenhus og Axel Viffert, Embedsmænd paa Helssingborg og Landzkronе. Da Kongen har tilladt Steen Rosen-sparre, Embedsmand paa Kallingborg, at faa 2 Gaarde i Beltinge og 1 Gaard i Skarolte af Lunde Kapitels Gods til Mageskifte mod at udlægge Kapitlet Fyldest af sit Gods, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 6, 523.

3. Dec. (Jagthuset Aunsø). Aabent Brev, at Jon Pederssen, Slotsskriver og Foged paa Kallø Slot, der vil ægte Anne Knudtz-datter, maa beholde Kongisgaarden paa Helnes for den Indfæstning, som Anne Knudtzdatter har givet deraf, mod at holde Gaarden ved Magt og svare sædvanlig Landgilde. R. 7, 377 b.

— Følgebrev for Fru Hilleborg, Lauritz Grubbis Enke, til Kronens Bønder i Steruede¹ og Raade², hvilke Lauritz Grubbe sidst havde i Værgе. R. 7, 378.

— Aabent Brev, at Peder Nielssen i Mielbye maa være fri for 2 Pd. Korn af den aarlige Landgilde af hans Gaard, saa længe han er Skovfoged over Arsnes Skov. R. 7, 378 b.

4. Dec. (—). Til Hr. Erich Krabbe, Peder Bilde, Frantz Banner og andre Christoffer Rosenkrantzis Arvinger. Da Kong Christian III har tilladt³ Erich Rosenkrantz til Langtind at indløse alt

¹ Sterrede, V. Flakkebjerg H. S. 233.

² Rude.

³ Bricks, Kanc. Brevbøger 1556—60

Rannes Gods i Nørrejylland og Christoffer Rosenkrantz til Skierne skal have haft en Del af Godset i Pant, skulle de modtage Pantesummen af Erich Rosenkrantz og overlevere ham Godset med Pantebrevene. T. 6, 524 b.

7. Dec. (Nygaard i Ods Herred). Gavebrev til Aarhus By. R. 7, 234 b. (Se Kronens Skøder.)¹

— Stadfæstelse af Aarhus Bys Privilegier. R. 7, 235.

— Til Hr. Verner Parsberg. Han skal som hidtil kun opkræve halv Skat af Kongens Undersaatter i Medelste, Bregne og Liistere Herreder, da de ved deres Fuldmægtige have berettet, at de for Fattigdoms Skyld ikke kunne svare hel Skat, som han nu har skrevet dem for. T. 6, 524 b.

— Til Hr. Herlof Trolde og Jochim Beck. Kongen har modtaget deres Skrivelse angaaende Mageskiftet med Fru Ingeborg, Peder Hansens Enke, mellem hendes Gods i Fredejagten og noget af Kronens Gods og er villig til at udlægge Fru Ingeborg det Gods, hun begærer for sit. De andre Sager, som de skrive om, skulle staa hen, indtil Kongen selv kommer til Kiøbnehavn, dog skal der paa Kongens Vegne oppebæres Landgilde af alt Gods i Try Herred, hvem det end tilhører, og Bønderne derpaa skulle for Fremtiden svare Kongen efter det derom udgaaede aabne Brev; kun Niels Anderssens Arvegods undtages. T. 6, 525.

11. Dec. (Frederiksborg). Til Frantz Brockenhus. Da Hans Michelssen, Borger i Suinborg, der har en Eng ved Suinborg i Leje af Kronen, har kastet en Grøft omkring den og i den Anledning tiltales af Frantz Brockenhus og af Borgemestre og Raad, da disse mene, at han har ladet grave paa deres, befales det Frantz Brockenhus at lade sin Forfølgning henstaa, indtil Kongen selv kommer der til Landet, og at forhandle med Borgemestre og Raad om at gøre det samme. T. 6, 525 b.

— Til Knud Giedde. Kronens Tjener Peder Lauritzen i Rørspield har berettet, at der i nogle Aar har været Trætte mellem ham og Christoffer Knudssen i Kierebjerg, der tillige med sine Naboer har lagt en Dæmning over Humble Aa, hvorved Vandet er drevet ud af sit Arildsleje og den gamle Grænse formørket mellem Kronens Ejendom til Rørspield og Christoffer Knudssens Grund, og desuden har opsat et Gærde paa Kronens Grund, hvoraf den ene

¹ Tr.: Hofman, Foundationer III. 191 f. J. R. Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 164.

Halvpart siden er nedtagen, medens den anden endnu staar, Kronens Bonde til Trængsel. Det forundrer i høj Grad Kongen, at Knud Giedde, der har Kronens Gods i Forlening, ikke har taget sig af den Sag og forsvaret Kronens Ejendom, og det befales ham alvorlig at forfølge Sagen og tage endelig Dom over Christoffer Knudssen samt i det Hele at forsvare de Bønder og det Gods, han er forlenet med, saafremt han ikke vil miste sin Forlening og selv staa til Rette, hvis han forsømmer noget. T. 6, 526.

11. Dec. (Frederiksborg). Brev til Herredsfogden i Søndre Asbo Herred angaaende Sagen mellem Peder Lauritzen og Christoffer Knudssen. Da Peder Lauritzen efter at have forfulgt sin Sag til Herredstinget blev henvist til Landstinget, har Landsdommeren igen vist ham tilbage til Herredstinget for der at faa en endelig Dom, hvorfor Herredsfogden straks skal stævne Sagen for sig og afsige en endelig, skriftlig Dom. T. 6, 526 b.

12. Dec. (—). Hr. Christiern Thøgerssen, Sognepræst til Gielderop Sogn, citat Hr. Niels Michelssen Lergaard, fordi denne gør ham Hinder paa Gielderop Sogn, skønt han efter Ordinansens Lydelse med Superintendentens Samtykke er kaldet af menige Sognemænd, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 6, 527 b.

— Til Albret Skiel. Paa hans Spørgsmaal om, hvad han skal gøre med en Strandfoged, der har taget noget Guld af et i Lenet indkommet Lig og forstukket det, hvorfor han siden er bleven fængslet, befales det ham at lade Sagen gaa til Tinge og at sende det fundne Guld til Kongen med klart Register derover; kan han opdage noget andet, skal han gøre sin Flid derfor og sende det, han faar, til Kongen. T. 6, 527 b.

13. Dec. (—). Aabent Brev, at Bønderne ved Strandsiden i Borssø Herred, der bo i en skarp og bar Egn, saa de ikke deraf kunne overkomme at svare deres rette Landgilde, maa i Overensstemmelse med Kong Christian III's¹ og tidligere Kongers Tilladelse bruge Sejladts og Fiskeri, naar der ikke er udstedt almindeligt Forbud, og udføre Stok, Sten og deres eget hjemmefødte Kvæg og derfor købe hvad de have behov til deres Huses Ophold; dog maa de ikke købe eller sælge til Forprang eller gøre Landkøb, før Kon-

¹ Erslev og Møllerup, *Dsk. Kancelliregistr.* 1535—50 S. 181.

gen selv kommer did og kan gøre en Skik derpaa; som kan være baade dem og Købstæderne lidelig. R. 7, 373 b.

13. Dec. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Jens Ibssen, Byfoged i Helsingør, paa 2 Fjerd. Smør af Bønderne i Egebecke og paa 1 Bundgarnsstade i Stranden lige nedenfor Egebeckegaarde, uden Afgift. R. 7, 377.

— Befaling til Jens Ibssen, Byfoged i Helssingør, at lade Frantz Gotfridssen faa en af de smaa, gamle Baade, der ere indkomne som Vrag ved Helssingør; dog skal den først have ligget Aar og Dag som Vrag. T. 6, 528 b.

— Befaling til Fru Sitzille Ulfstand til Liungbye, Knud Gyldestiernis Enke, at lade nogle Skibsplanker, som Kongen har ladet hugge i Skovene i hendes Len, bringe ned til Stranden ved Aarhus, saa at Kongen straks til Foraaret kan lade dem hente med Skibe. Orig.

14. Dec. (—). Kvittans til Jens Mogenssen paa 430 Rosnobler, 7 Henrichsnobler, 19 Dobbeltdukater, 43½ Engelot, 3 Philippusrealer, 3 ungers Gylden, 96½ Goltgylden, 2 Kejsergylden og 9900 Dlr., som han har leveret Kongen selv paa Regnskab. Udt. i R. 7, 377.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Da der behøves Knæ, Indholt, Bovholt, Bildholt, Køltræer, Bjælker og andet til Skibene og en Del af dette Tømmer skal kunne faas i Helleskov, Vongskov og Vebreskov, som Hr. Eyler Hardenberg har i Forlening, sender Kongen sin Tømmermand derover og befaler ham at anvise denne Tømmeret, skaffe ham Hjælp til at hugge og »oplette« det samt Øl og Mad; siden skal han sørge for, at Tømmeret bliver bragt ned til Stranden til Steder, hvor Skibene kunne hente det. T. 6, 529.

18. Dec. (Kbhvn.). Kvittans til Fru Zitzele Ulfstand til Liungbygaard, Knud Gyldenstierns Enke, paa 200 Dlr., 45 Dobbeltdukater, 45 ungers Gylden, 20 smaa Krossater, 1 Engelot og 3 i hinanden lænkede Ringe, som en Rømningsmand, ved Navn Brød, har indsat hos en Bonde i Guldløf, og som Fru Zitzele siden har ladet annamme som Rømningsgods og nu har indleveret i Kongens Kammer. R. 7, 471.

— Forleningsbrev for Chriestiern Nielssen, Koruitz Ulfeld til Kogsbøls Tjener, paa et Vikarie til Vor Frue Alter, som kaldes Primæ, i Roschilde Domkirke, hvilket Hans Lauritzen, Skriver paa Roschildegaard, har opladt Koruitz Ulfeld. R. 7, 376 b.

18. Dec. (Kbhvn.). Til Borgerne i Malmøe. Kongen har befalet Axel Viffert, Embedsmand paa Landzkroner Slot, at levere dem $7\frac{1}{2}$ Læster Byg, som de skulle gøre i Malt og siden lade brygge 60 Læster Øl af til Orlogsskibene, 8 gode Tønder Øl af hvert Pd. Byg; de skulle selv sørge for Humle og Tønder, men Rente-mesteren skal siden betale dem derfor. T. 6, 530.

— Lignende Breve om Brygning af Øl til følgende Købstæder: Landzkroner 40 Læster Øl af 5 Læster Malt, Trelborg 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læster 3 Pd. Malt, Ysted 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læster 3 Pd. Malt, Helssingborg Slot og By 40 Læster Øl af 5 Læster Malt, Helssingøer 20 Læster Øl af $2\frac{1}{2}$ Læster Malt, Krogen 50 Læster Øl af 6 Læster 3 Pd. Malt, Kiøbnehavn 100 Læster Øl af $12\frac{1}{2}$ Læster Malt, Kiøge 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læster 3 Pd. Malt, Prestø 5 Læster Øl af $7\frac{1}{2}$ Pd. Malt, Vordingborg 5 Læster Øl af $7\frac{1}{2}$ Pd. Malt, Stege 20 Læster Øl af $2\frac{1}{2}$ Læster Malt, Stubbekiøbing 10 Læster Øl af 15 Pd. Malt, Nyekiøbing 10 Læster Øl af 15 Pd. Malt, Nysted 5 Læster Øl af $7\frac{1}{2}$ Pd. Malt, Saxkiøbing 4 Læster Øl af $\frac{1}{2}$ Læster Malt, Nagskouf 20 Læster Øl af $2\frac{1}{2}$ Læster Malt, Nestved 15 Læster Øl af $22\frac{1}{2}$ Pd. Malt, Skielskøer 15 Læster Øl af $22\frac{1}{2}$ Pd. Malt, Kallingborg 10 Læster Øl af 15 Pd. Malt, Aarhus 30 Læster Øl af 4 Læster 4 Pd. Malt, af hvert Pd. 7 Tdr Øl, Aalborg 40 Læster Øl af $8\frac{1}{2}$ Læster Malt, af hvert Pd. 4 Tdr. Øl(!). T. 6, 529.

— Befaling til Axel Viffert at levere Købstæderne i Skaane ovennævnte Kvanta af Kronens Tiendebyg. T. 6, 530 b.

— Lignende Befaling til Peder Bilde med Hensyn til Købstæderne paa Sjælland. T. 6, 531.

— Lignende Befaling til Claus Huitfeldt med Hensyn til Stubbekiøbing og Nyekiøping. Udt. i T. 6, 531.

— Lignende Befaling til Erich Rud med Hensyn til Nysted, Saxkiøbing og Nagskouf. — Seddel: Han skal straks lade male 6 Læster Byggryn og sende dem til Kiøbnehavns Slot. Udt. i T. 6, 531.

— Lignende Befalinger til Otte Brade og Jens Juuel med Hensyn til Aalborg og Aarhus. Udt. i T. 6, 531 b.

— Befaling til Axel Viffert straks at lade bage 50 Læster godt Kavringbrød til Orlogsskibene og sende det hid. T. 6, 531 b.

— Lignende Befaling til Peder Bilde om 80 Læster Kavringbrød. Orig. Udt. i T. 6, 531 b.

18. Dec. (Kbhvn.). Lignende Befaling til Steen Rosensparre om 60 Læster Kavringbrød. Udt. i T. 6, 531 b.

20. Dec. (—). Forleningsbrev for Hr. Mogens Matzen, Skolemester i Lund, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Rasmus Sertorius; naar han ikke længere er Skolemester eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 7, 470 b.

— Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Gregers Ulfstand til Estrup og Helliggejsthus Kloster i Olborg. R. 7, 235 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Raaderne Hr. Eyler Hardenberg, Hr. Bryge Trolde, Hr. Erich Krabbe, Hr. Verner Parsberg og Peder Bilde at være tilstede hos Kongen Nytaarsaften, da han har noget vigtigt at tale med dem om. T. 6, 532.

— Til Jacob Brockenhus. Han skal straks befale Smedene i Jærnhytterne i hans Len, baade den, som tidligere boede i Lenet, og den, som nu er kommen, at slaa saa meget Jærn som muligt efter medfølgende Skabelon og Mønster; Kongen vil lade dem betale efter hvad Jærnet koster; Jacob Brockenhus skal paase, at det bliver slaaet, og siden sende det hid med de første Skibe, der løbe ud. T. 6, 532.

21. Dec. (— S. Thome ap. Dag). Livsbrev for Dr. Hieronimus Thenner, Kongens Raad, og hans Hustru Magdalena paa Vingodset i Fyen, dog først naar den nuværende Indehaver, Dr. Cornelius Hamsfort, Kongens Livlæge, er død; de skulle have det kvit og fri, men gifter Magdalena sig igen efter sin Husbonds Død, falder Godset tilbage til Kronen. R. 7, 51 b.

— Tilladelse for Benedictus Drusin, Kromand ved Frederichsborg Slot, til at sælge Humle, Staal, Salt og andre Varer til Bønderne der omkring. R. 7, 380.

22. [Dec.¹] (—). Pantebrev til Holger Viffert til Nes, Hofsinde, paa Bøvling Gaard, som Albret Schiel nu har den i Værg, for 1908 Dlr., som han har laant Kronen; han skal tjene Riget med 8 geruste Heste eller 8 væragtige Karle til Skibs og aarlig svare 300 Dlr., 20 Tdr. Smør, vel forvarede med Salt og Træ, 10 Tdr. Oxekød, 6 Tdr. Faarekød, 150 Sider Flæsk, naar der er Olden, 100 røgede Gæs, 14,000 Hvillinger og 24 Vorder Kabliav,

¹ Maanedens Navn er glemt.

hvilken Fetalje han paa egen Bekostning skal levere, hvor det tilsiges ham; han skal aarlig gøre Regnskab for alt Sagefald og Gaardfæstning og svare Kronen Halvparten deraf samt for alt Vrag, som strander i Lenet, hvilket altsammen skal tilfalde Kronen. R. 7, 237.

22. Dec. (Kbhvn.). Til Bønderne i Roskildgaards, Kallingborg¹, Kaarsøer, Vordinborg, Skioldenes og Holbeck Len. De skulle møde, hvor Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildgaard, eller de andre Lensmænd tilsige dem, modtage $\frac{1}{2}$ Pd. Rug hver, lade det male i Mel og siden bage i godt Kavringbrød, hvorefter de skulle levere Brødet, hvor de tilsiges; ingen fritages uden Adelens egne Arvetjenere. T. 6, 532 b.

— Befaling til Jacob Skiel om paa Peder Bildes nærmere Ordre at tilsige Bønderne i sit Len til at modtage Rug i Skelskøer og at lade sin Foged eller Skriver være tilstede og give Peder Bilde eller hans Fuldmægtig Kvittans for det udleverede Rug. T. 6, 533.

— Lignende Befaling til Fru Anne Rosenkrantz at tilsige Bønderne i Skioldenes Len til at modtage Rug i Kiøge og Roskilde. Udt. i T. 6, 533 b.

— Lignende Befaling til Lauge Brock at tilsige Bønderne i Holbecks Len til at modtage Rug i Holbeck. Udt. i T. 6, 533 b.

— Lignende Befaling til Biørn Kaae at tilsige Bønderne i Vordingborg Len til at modtage Rug i Prestøe. Udt. i T. 6, 533 b.

— Lignende Befaling til Christoffer Trundssen at tilsige Bønderne i Trøgeulde Len til at modtage Rug i Kiøge. Udt. i T. 6, 533 b.

23. Dec. (—). Kvittans til Pouel Fechtel, Møntmester i Kiøpnehavn, der i Kongens, Hr. Herluf Throlde og Rentemester Jochim Becks Nærværelse har gjort Regnskab for hvad ru Sølv, han har modtaget af Hr. Byrge Throlde til Lilleøe og Jochim Beck fra 1. Marts 1557, da han sidst gjorde Regnskab, til denne Dag, hvilket ialt beløb sig til 9983 lød. Mk. 15 Lod ru Sølv, som han har brændt og fineret til 8640 $\frac{1}{2}$ lød. Mk. 6 Lod 1 Ort fint Sølv; endvidere har han gjort Regnskab for 298,719 Mk. 3 Sk. 3 Pend. danske, som han sidste Aar har møntet til Kongen af ovennævnte Sølv, samt for Slagskatten for 886 lød. Mk. fint Sølv, udmøntede i Mark- og Toskillingsstykker, 8 Sk. dansk for hver lødig Mk., altsaa

¹ Maaske en Fejl for Tryggevelde

443 Mk., og dertil beregnet 219 Mk. danske, som han blev skyldig paa sidste Regnskab; det hele bliver saa 299,380 Mk. 3 Sk. 3 Pend. Derimod er hans Udgift: »først af Sølv, formøntet i danske Mønt 8640 $\frac{1}{2}$ lød. Mk. 6 Lod 1 Ort fint Sølv, item antvordet Jørgen og Johan Guldsmid i forskrevne vor Købstad Kiøpnehavn fint Sølv«, endvidere har han leveret Jochim Beck 297,911 $\frac{1}{2}$ Mk. danske i hele og halve Markstykker og betalt Isser Snider Løn for Arbejde og al anden Omkostning. Han blev da ialt skyldig 557 Mk. 6 Sk. 3 Pend. dansk, som han nu har leveret Rentemester Jochim Beck. Endelig har han gjort Regnskab for 25 $\frac{1}{2}$ lød. Mk. forgyldt Sølv og Afskav, som han forleden Aar modtog af Jochim Beck, og som han har ladet afdrive, hvorved der afgik 4 $\frac{1}{2}$ lød. Mk.; Resten, 21 lød. Mk., har han ladet skede og deraf faaet 2 $\frac{1}{2}$ lød. Mk. fint Guld, som han har leveret Kongen selv, og 19 lød. Mk. Sølv, som han har leveret Jochim Beck. R. 7, 378 b¹.

25. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Peder Bilde at levere Sognepræsterne og Kapellanerne her i Byen 3 Læster Korn, som Kongen har givet dem til deres Underhold iaar. T. 6, 533 b.

27. Dec. — 3. Juledag 1562). Kvittans til Joachim Beck, Rentemester, paa 12000 Dlr., som han har oppebaaret af Skatten til S. Morthens Dag og indlagt i Hvælvingen paa Kiøbenhavns Slot. R. 8, 225.

— Mageskifte mellem Erich Rud til Sandolt og Kronen. R. 8, 136. (Se Kronens Skøder under 7. Jan. 1562.)

1562.

1. Jan. (Kbhvn.). Til Frantz Brockenhus. Da Kongen har mageskiftet Kronens Rettighed i en fri Bondegaard i Strarup paa Fyen til Peder Huitfeld, Norges Riges Kansler, og hans Brødre og Medarvinger mod Vederlag af deres Gods paa Sjælland, maa han ingen Hinder gøre dem paa ovennævnte Rettighed. T. 7, 1 b.

¹ Tr.: Dsk. Mag. I. 166 f.

1. Jan. (Kbhvn.). Til Superintendenterne i Danmark. Da der indføres mange danske Bøger, som ere prentede i Tyskland og ikke ere gennemlæste af nogen lærd dansk Mand, hvilket kan befrygtes med Tiden at ville give Anledning til mange Sekter og meget ondt mod den rette Religion, og da desuden det rette danske Maal forvanskes derved, idet der ikke i Tyskland findes Correc-tores, som ere øvede i det danske Tungemaal, forbydes det for Fremtiden, eftersom der er gode Prentere i Kiøbnehavn, at sælge andre danske Bøger end de, der ere prentede i Kiøbnehavn, gennem-sete af de højtlærde ved Universitetet og forsynede med deres Vidnesbyrd for Godhed. Superintendenterne skulle, hver i sit Stift, paase, at dette Forbud overholdes, og befale alle Bogførere, der komme i deres Stift, ikke at falholde forbudne Bøger, da saadant vil medføre Bøgernes Konfiskation og anden tilbørlig Straf. Endvidere fornyes Kong Christian III's Paabud til Superintendenterne om at have nøje Opsyn med de latinske Bøger, der indføres og sælges i Riget, at der ikke findes noget i dem, som er imod den rette Religion eller kan vække Forargelse i den kristne Kirke; er det Tilfældet, skulle de forbyde deres Salg. T. 7, 1 b. Orig. (til Superintendenten i Fyens Stift)¹.

— Til Borgerskabet i Medelfar. Da vejfarende Folk, der komme til Byen, klage over, at der er stor Mangel paa Staldrum og Herberger, og at en Del af Borgerne, som have gode Raad til at herberge fremmede, nedtage Staldene og anden Bekvemmelighed i deres Gaarde for ikke at laane nogen Hus, befales det dem straks at bygge gode Staldrum, at herberge fremmede, der komme til Byen, og for en rimelig Pris at skaffe dem Øl og Mad, Hø, Havre og Straafoder. Kommer der videre Klager, skulle Borgemestre og Raad paa Kongens Vegne straffe derover. T. 7, 3.

2. Jan. (—). Livsbrev for Hans Mule, Borger i Otthensse, paa en Jord, kaldet Bishopsjorden, udenfor Otthensse, op til Gaasseholmen, hvilken Jord han nu selv har i Værge; han skal tjene Riget med 1 gerust Hest deraf. R. 8, 137.

— Mageskifte mellem Hans Pedersen og Kronen. R. 8, 225. (Se Kronens Skøder under 1. Jan.)

— Aabent Brev, hvorved det indskærpes, at det af Kong Chri-

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns. Universitets Hist. 1537—1621 IV. 181 f. Rørdam, Dsk. Kirke-love II. 59 ff. Secher, Forordninger I. 175.

stian III udstedte Forbud mod Udførsel af saltet Kød endnu staar ved Magt, og at Overtrædelser deraf ville medføre Konfiskation af Kødet og alle andre Varer, vedkommende har med at fare, samt Straf som for andre stjaalne Koster. T. 7, 4. Orig.

2. Jan. (Ålbhvn.). Til Lensmændene, der have Købstæder i Befaling. Ovenstaaende aabne Brev sendes dem til Forkyndelse i de Købstæder, de have i Befaling. De skulle befale Borgemestre, Raad og Byfoged i hver By at have nøje Opsyn med, at der ikke udføres saltet Kød, ligesom de ogsaa selv skulle have flittigt Tilsyn dermed. Endvidere skulle de med al Flid søge at faa opspurgt, om der tidligere er udført saltet Kød af deres Len, og, hvis saadant opdages, lade gaa tilbørlig Straf derover. T. 7, 3 b.

—(?)¹ Befaling til Superintendenterne over hele Riget at lade holde Bededage, eftersom hoslagte Skrivelse fra M. Hans Albretsen nærmere anviser. Udt. i T. 7, 15 b.

4. Jan. (Frederiksborg). Til Jochim Beck. Paa Begæring af Borgerskabet i Nestued om Eftergivelse af noget af den aarlige Byskat formedelst den store Fattigdom blandt Menigmand der i Byen, har Kongen eftergivet dem den resterende Byskat for sidste Aar, der skulde have været betalt til sidste S. Mortens Dag. T. 7, 4 b.

— Til Christoffer Trundssen. Kongen har fritaget Peder Boessen i Huerløse², Herredsfoged i Faxe Herred, for den aarlige Afgift af den Gaard, han bor i, nemlig 3 Mk. 15 Sk., 1 Tove Smør, 24 Sk. Gæsteri og 2 Dages Høstarbejde, saa længe han er Herredsfoged, da han ellers ikke har nogen Løn. T. 7, 8.

— Aabent Brev angaaende det samme. R. 8, 226.

— Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaaard, Hr. Herlof Trolle, Embedsmand paa Kiøbnehafns Slot, og M. Hans Albretsen, Superintendent i Sjællands Stift. Jens Ulstand, Embedsmand paa Solthe, har berettet, at han har fængslet Jacob Degn, Sogne-
degn i Spiellerup, der var berygtet for at drive nogen utilbørlig Handel, hvorefter denne godvillig har tilstaaet, at han og Hr. Jens, Sognepræst i Egede Sogn, tilsammen have brugt nogle Stykker, som ikke ere sømmelige. De skulle derfor kalde Præsten og Degnen for sig og først forhøre dem hver for sig, dernæst dem

¹ Da Brevet er indført mellem Breve af 1. og 3. Febr., er Jan. maaske en Fejlskrift for Febr.   ² Værløse, Faxe H.

begge sammen, og faa fastslaaet, hvad Degnen siger om Præsten, og hvad denne vedgaar eller benægter deraf, samt indsende skriftlig Beretning derom. T. 7, 8.

5. Jan. (Frederiksborg). Til Hr. Eyler Hardenberg. Bernhardus Hagensen har berettet, at han en Tid lang har haft Trætte med Oluf Hanssen om noget Gods paa Bornholm og har forfulgt Sagen saa vidt, at Godset blev ham tildømt; derefter begyndte han Sagen med Rigens Forfølgning for Rigens Kansler, en, ved Navn Peder Hanssen, tog Genbrev i Sagen, og Bernhardus Hagensen fik en 6 Ugers Stævning af Rigens Kansler, men saa har Peder Hanssen med vrang Undervisning faaet kgl. Befaling til Hr. Eyler og andre gode Mænd om at forhøre Sagen, hvorved Bernhardus Hagensen vilde blive draget fra sin Rigens Forfølgning. Da det imidlertid er sket ved urigtig Undervisning, skulle Hr. Eyler og de andre opsætte Sagen, indtil der er faldet endelig Dom ved Rigens Kansler. T. 7, 6¹.

6. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved det tillades Anders Holst og 11 andre Tatere med 16 Kvinder og 30 Børn ubehindret at drage ud af Riget, skønt de efter Kongens Forbudsbrev skulde have været straffede, dog skulle de straks begive sig paa Vej gennem Laaland og Falster og maa ikke besvære eller bedrage Kongens Undersaatter. Tøve de her i Landet, eller komme de igen, ville de uden al Naade blive straffede ved deres Hals. T. 7, 6 b².

— Befaling til Eskild Gøye at bestille Kongen et Sejerværk med Viser i Othense; Kongen vil selv skaffe Klokke til at slaa paa. Udt. i T. 7, 7.

8. Jan. (—). Befaling til Johan Friis straks at begive sig til Kongen, da nogle af det svenske Raad, nemlig Hr. Sten Erichsen, Hr. Bentte Gylthe med flere andre, ere paa Vejen her ind i Riget. Udt. i T. 7, 5.

— Befaling til N. at sende al den Kalk, han har paa Slottet, til Frederiksborg. Udt. i T. 7, 7.

— Lignende Befaling til Hr. Herlof Trolle. Han skal desuden lade hente Kalksten paa Saltholmen til 1000 Læster Kalk og føre dem med Skib til den nærmeste Havn, hvorfra de siden med Vogn kunne føres hid til Slottet. Udt. i T. 7, 7.

¹ Tr.: J. R. Hübertz, Akttstykker til Bornholms Hist. S. 276.
Hist. og Topogr. VIII. 163.

² Tr.: Saml. t. jydsk

10. Jan. (Frederiksborg). Til Hr. Niels Lange. Fru Jutte Podbusk, Knud Gyldensterns Enke, har berettet, at Provst Svend skal have forlenet en Kvinde, som var hos ham, med en Gaard i Nykiøbing i Mors, der tilhørte Vestervig Kloster; da Kvinden døde og hendes Arvinger vilde tage hendes efterladte Gods, lod Erick Rud, dengang Embedsmand paa Vestervig Kloster, paa Kongens Vegne Godset arrestere, hvorefter Gaarden blev tilslaaet og henstod saaledes, indtil den for nogen Tid siden brændte; det eneste, som reddedes, en Bryggepande¹, lod Fru Jutte føre til Vestervig Kloster. Hun klager nu over, at Hr. Niels Lange lader de Bønder tiltale, som førte Panden bort, og desuden gør hende Hinder paa nogle Sten i den afbrændte Gaard, som hun vilde bruge til Klosterets Bygning. Det befales ham i den Anledning at lade sin Tiltale falde og ingen Hinder gøre hende paa Stenene eller andet fra den brændte Gaard, da den tilhørte Vestervig Kloster og Fru Jutte vil bruge baade Pande og Sten til Kongens Bedste paa Vestervig Kloster. T. 7, 5.

11. Jan. (—). Til Axel Viffert. Da Niels Gregerssen, Vikar i Lund, berettede, at en af Bønderne til hans Vikarie havde Trætte med en Præst der i Landet, gav Kongen Axel Viffert Befaling til at tage sig af Sagen, efterdi han havde de gejstlige i Befaling; nu klager Niels Gregerssen over, at hans Bonde, skønt hans Sag er ret, ikke kan komme til nogen Ende dermed formedelst Præstens store Tilhæng, og at Axel Viffert har fængslet Bonden og kræver Faldsmaal af ham. Det befales derfor Axel Viffert, hvis de, der have været forlenede med Vikariet, have haft Hals og Haand med deres Tjenere, at lade Niels Gregerssen selv opkræve, hvad Bonden med Rette er falden i, og ikke at befatte sig dermed imod Kapitlets Statuter. T. 7, 5 b.

— Til Jørgen Lauritzen, Byfoged i Kiøge. Lauritz Mule, Forstander for Almindeligt Hospital i Kiøbnehavn, har berettet, at Mickel Blegindtzfar, der er død i Kiøge og har efterladt sig nogle Penge og noget Boskab, hvortil der endnu ingen Arvinger ere komne, i levende Live var tilsinds at give sit Gods til de fattige i Kiøbnehavns Hospital. Hvis der ikke inden Aar og Dag melder sig Arvinger og Godset altsaa tilfalder Kronen, skal Byfogden lade Hospitalet faa det; han skal paase, at der ikke bort-

¹ Bryggerkedel.

kommer noget af det. — Seddel: Da der findes Varer blandt Godset, som ikke kunne opbevares i Aar og Dag, skal han straks udlevere dem til Hospitalet, der, hvis der melder sig Arvinger inden Aar og Dag, skal tilbagelevere disse Varerne eller stille dem tilfreds derfor. T. 7, 9.

11. Jan. (Frederiksborg). Befalinger til Hr. Eyler Hardenberg, Hr. Byrge Trolle, Hr. Verner Pasberg, Peder Bilde, Erich Rud, Jørgen Rud, Niels Ulstand, Jacob Skiel, Claus Daa, Jacob Brockenhus, Jens Ulstand, Lauge Brock, Biørn Koos og Axel Viffert at være tilstede 25. Jan. paa Kiøbnehafns Slot, da Kongen venter nogle fremmede i Besøg. T. 7, 10. Orig. (til Peder Bilde).

— Aabent Brev, hvorved Baltzar Kaos, Bogfører i Kiøbnehavn, i 3 Aar efter dette Brevs Datum faar Eneret til at trykke en latinsk Bog, med Titel »Pastor sive pastoris optimus vivendi agendique modus«, af Dr. Niels Hemmingsen, Professor ved Kiøbnehafns Universitet. Eftertryk af Bogen medfører Konfiskation af Bøgerne og tilbørlig Straf. T. 7, 10 b.

12. Jan. (—). Til Bønderne i nedennævnte Herreder. Da de fattige Peblinge, der gaa i Skole i Købstaden N, lide stor Mangel paa Kost og Klæder, saa at mange af den Grund maa forlade Bogen, og da Købstædmændene ikke ere formuende nok til alene at underholde dem med deres Almisser, har Kongen tilladt Peblingenes Bud at drage omkring i Herrederne og bede om Almisse og opfordrer alle til at give dem. — Register paa de Herreder, hvori Skolerne maa bede om Almisse: Helsingborg Skole i Ludgude og Biere Herreder; Landtzkrone Skole i Rønneberg, Onse og Nørre Asboe Herreder; Lunde Skole i Torne, Haragger og Froste Herreder; Malmøe Skole i Oxe, Barre og Fers Herreder; Trelborg Skole i Skiødtz og Vemidhøy Herreder; Ysted Skole i Liunidt, Heridsta og Ingelsta Herreder; Sømmershafns Skole i Jeridsta og Albo Herreder; Vee Skole i Giers, Gynge og Søndre Asbo Herreder; Aarhus Skole i Villandt og Lister Herreder; Halmstad Skole i Aastad, Thøndersø, Halmstad og Høgs Herreder; Falckenberg Skole i Fiere og Viske Herreder; Vardberg Skole i Hemble og Faurødtz Herreder; Rodnebye Skole i Østre, Medelse og Brecken Herreder. T. 7, 11¹.

¹ Tr.: Frlis, Schielschiørs Beskriv. S. 562 f. (med urigtigt Aarstal 1553). Rietz, Skånska Skolväsendets Hist. S. 207 f. (efter Brevet til Indbyggjerne i Torne, Harjager og Froste H.). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 61 f. (efter Rietz).

12. Jan. (Frederiksborg). Befaling til Jens Bilde at bestille 90 Fyrrebjælker, 20 Al. lange og 1 $\frac{1}{2}$ Fod i Kanten, 100 Tylter Sparrer, 20 Al. lange og 1 Fod i Kanten, og 20 Tylter [Sparrer], 15 Al. lange og 1 Fod i Kanten, paa Gotland til Kongen; de skulle ligge rede til Foraaret, naar Skibene komme. Udt. i T. 7, 12.

— Befaling til Jacob Brockenhus at lade hugge nogle Egeblokke, hvoraf han kan lade skære 10,000 Stakitter; der sendes ham en Skabelon. Udt. i T. 7, 12 b.

— Befaling til Hr. Herlof Trolle at opsøge et gammelt Skib til Dronningen, der kan føre nogle Træer til en Vandkunst fra Gotland til Koldinghus. Udt. i T. 7, 12 b.

21. Jan. (Nyborg). Kvittans til Frandtz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg Slot, paa 500 rinske Gylden i Guld, som han havde oppebaaret af nogle lybsche Skippere, der med deres Skibe forløb Tolden ved Nyborg. R. 8, 137 b. K.

— Fredebrev for Hans Dirichsen Bartskeer, Borger i Nestued, der kom for Skade at slaa Henrich Schreder ihjel og blev svoren fredløs derfor; dog skal han stille den dræbtes Slægt og Venner tilfreds og maa ikke forlade Landet uden Kongens Tilladelse; hvis Kongen behøver ham, skal han lade sig finde villig. T. 7, 12 b.

— Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Nestued at optage M. Hans Dirichsen i Byen igen og hjælpe ham med at stille den dræbtes Slægt og Venner tilfreds. Udt. i T. 7, 13.

30. Jan. (Kbhvn.). Befaling til Otte Braade at udlevere Gregers Ulstand de Breve paa Kaarsholt¹, som findes i hans Forvaring, og indlægge dennes Reversal i Stedet. Udt. i T. 7, 13.

31. Jan. (—). Kvittans til Albret Schiel, Embedsmand paa Bøuling, paa en Taske med 55 Engelotter, 2 Rosenobler, 1 Dobbeltduk at og 19 rinske Gylden, funden paa en ved Harboeøre inddreven død Skibsmænd og ved Rentemester Jachim Beck indleveret i Kongens Kammer. R. 8, 2.

— Livsbrev for Jomfru Anne Marsuinsdatter paa en Jord i Otthensse udenfor den vestre murede Port, som har hørt til S. Annæ Alter i S. Albani Kirke, uden Afgift, men med Forpligtelse til at holde Bygningen derpaa i Stand. R. 8, 137 b.

¹ Korsholte, Horns H. i Jylland.

31. Jan. (Kbhvn.). Kvittans til Joachim Beck, Rentemester, der i Overværelse af Kongen, Korvitz Ulfeld, Rentemester Eyller Grubbe og Sekretær Hans Skoufgaard har gjort Regnskab for hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igen udgivet fra S. Michels Dag 1560 til samme Dag 1561, samt for hvad Klæde, Sardug og Lærred han paa Kongens Vegne har købt og igen udgivet. Han blev da skyldig: 10 Rosenobler, 1 Englot, 14 Goltgylden og 248 rydske Denninger, som han nu har indbetalt i Kongens Kammer; endvidere har han beholdt og skal siden staa til Regnskab for: 4 Sk. 1 Alb. danske, 8906 Dlr. 1 Sk. lybsk, 600 $\frac{1}{2}$ Lod $\frac{1}{2}$ Kvintin Sølv, 1576 $\frac{1}{2}$ Mk. 1 Alb. svenske, 26 Mk. 9 $\frac{1}{2}$ Sk. liflandsk Mønt, 11 lødige Mk. 4 $\frac{1}{2}$ Lod Klokkesølv, 20 hele Stykker 113 Al. 1 Kvarter Engelst og Munster, 12 $\frac{1}{2}$ Stykke 1 $\frac{1}{2}$ Al. Sardug, 23 $\frac{1}{2}$ Bolte 6 Al. Lærred, 11 $\frac{1}{2}$ Stykke 6 Al. Gøttingst og Nersk, 42 Stykker 7 Al. bemske Klæde, 1 Stykke 12 Al. Stetins Lærred og 10 store Hundreder 32 $\frac{1}{2}$ Al. Peckelin. R. 8, 226 b.

— Kvittans til Eyller Grubbe, Rentemester, der i Overværelse af Kongen, Corvitz Ulfeldt, Rentemester Joachim Beck og Sekretær Hans Skovgaard har gjort Regnskab for hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igen udgivet fra 15. Dec. 1560, da han blev Rentemester, til Nytaarsdag 1562. Han blev da skyldig: 937 Mk. 1 Sk. danske, 1052 Dlr. 1 Ort. 2 Sk. lybsk, som han siden skal gøre Regnskab for. R. 8, 228 b.

— Gavebrev til Hospitalet i Ydsted paa Kronens Part af Tienden af Bierresse og Store Harrested Sogne, dog maa den kun anvendes til de fattiges Bedste. R. 8, 381.

— Skøde til Hr. Herlof Throlde. R. 8, 381 b. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Anders Bing, Hofsinde, til at indløse Nederbye i Skaane fra sin Moder og sine Søsken. R. 8, 382.

— Befaling til Jens Kaas straks »at uddrage og gøre et Løb hid ind i Riget til Kiøbnehavn paa fire eller fem Hundrede Knægte«; der sendes ham 300 Dlr., som han kan bruge dertil mod at aflægge Regnskab til Rentemestrene. Udt. i T. 7, 13 b.

— Befaling til Hr. Eyler Hardenberg og Jacob Brockenhus at besigte 2 Gaarde i Onse Herred, kaldede Torup og Verslet, som Kongen vil udlægge Axel Viffert for Gods i Sjælland. Udt. i T. 7, 13 b.

— Til Jørgen Tidemand. Jacob Brockenhus, Embedsmand paa

Helsingborg, har berettet, at han har ladet forfølge en af Jens Bildes Tjenere, Jep Knudsen i Vram, til Herredsting og Landsting for nogle Enge, som han har ladet høste fra Kronens Tjenere i Helsingborg Len, og for nogle Øksne, som han har ladet stalde hos Kronens Bønder; da Jens Bildes Gaards[foged] Dithlef var Bondens Hjemmel for Øksnenes Opstaldning, forfulgte han ham fra Herredsting til Landsting, men da Dithlef paa Landstinget fremlagde Kongens Forbud mod at dele paa Jens Bildes Gods, saa længe denne er paa Gotland, vilde Jørgen Tidemand ikke tilstede nogen Forfølgning over dennes Tjenere. Da Kongens Brev imidlertid kun angaar Jens Bildes Jordegods, men ikke fritager hans Tjenere for Tiltale, skal Jørgen Tidemand lade Jacob Brockenhus eller hans Fuldmægtig vederfares hvad Lov og Ret er i denne Sag. T. 7, 13 b.

1. Febr. (Kbhvn.). Følgebrev for Hr. Otte Krumpen, Marsk, til Bønderne i Sønderliung og Medelsom Herreder, som Christoffer Rosenkrantz sidst havde i Værge, men som Hr. Otte Krumpen nu har faaet Tilladelse til at indløse. R. 8, 2 b.

— Til Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Helsingborg, Jørgen Biilde til Ellinge og Axel Viffert, Embedsmand paa Landtzkrone. Da der er stor Trætte i Ysted og Trelborg dels mellem Borge-mestre og Raad paa den ene og Borgerne paa den anden Side, dels mellem Borgerne indbyrdes, skulle de med det allerførste samles i disse Byer, stævne alle Sagerne for sig og endelig afgøre dem, enten i Mindelighed eller ved Dom. T. 7, 14 b.

— Tilladelse for Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riiberhus, til at indløse Møgelthynder Len fra Dietlof von Annheveldt. R. 8, 2.

— Til Ditlef von Anefeld. Paa hans Begæring om, at Møgelthønder Slot og Len, som han har i Pant, maatte blive indløst, har Kongen befalet Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riiberhus, at indløse det, hvorfor han skal modtage Pantessummen af denne og overlevere ham Lenet med Pantebrev, Jordebøger, Inventarier, Breve og Registre. T. 7, 15.

2. Febr. (—). Befaling til Erich Bilde at lade Kronens Ret-tighed af 3 fri Bøndergaarde i Saling Herred og By følge Erich Rud. Udt. i T. 7, 15 b.

— Befaling til Frantz Brockenhus straks paa Kronens Vegne at annamme 2 Gaarde paa Hindtzholm, den ene i Stubdrup, den

anden i Lang, hvilke Kongen har faaet til Mageskifte af Erich Rud. Udt. i T. 7, 15 b.

3. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Bønderne i Thorne, Hardagger, Onse og Bare Herreder hver at køre 2 Læs Mursten fra Fulesang til Malmøe. Udt. i T. 7, 15 b.

4. Febr. (—). Gavebrev til Superintendentembedet i Skaane. R. 8, 382. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, og Borgemestre og Raad i Malmøe. Da Kapitlerne i Roskilde og Lund eje en Del øde og meget forfaldne Jorder og Gaarde i Malmøe, og da de, der have disse i Værg, ikke kunne opbygge og holde dem i Stand formedelst den store Jordskyld og aarlige Leje, som de skulle svare deraf, befales det dem med det allerførste at besigte disse Jorder og Gaarde og, hvor Lejen er for høj, at nedsætte den til en rimelig Størrelse, dog saa at Kapitlerne ikke sker Uret derved. T. 7, 16.

— Befaling til Kapitlerne i Roskilde og Lund at sende deres Fuldmægtige til Malmøe, naar ovennævnte Besigtelse skal finde Sted, og at tage Hr. Eyler Hardenbergs og Borgemestre og Raads Lejeansættelser beskrevne. Udt. i T. 7, 16 b.

5. Febr. (—). Livsbrev for Jørgen Nagel paa Seber Kloster, som Fru Anne Glob, Jørgen Unis Enke, sidst havde det i Værg. Han skal aarlig svare 100 Jochimsdlr. deraf, gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf den ene Halvdel tilfalder ham selv, den anden Kronen, og tjene selv anden til Skibs, dog paa Kongens Underholdning. R. 8, 3.

— Mageskifte mellem Hr. Jørgen Lycke til Offuergaard og Kronen. R. 8, 7 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Heinrich vom Raade paa Siøgaard i Fyen med 4 Gaarde i Rønninge og 1 Gaard i Kabedrup¹, uden Afgift. R. 8, 138.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at der under Laaland udskibes meget ufortødt Gods, at der udføres Ved og andre forbudte Varer, at der kommer mange Folk, baade indlændiske og udlændiske, der ikke have Pasbord og ingen Besked give, ind og ud, og at en Del af det indførte Hamborger- og Tydstøl sælges og fortappes blandt Bønderne og andensteds, uden at Kronen faar nogen Sise deraf — befaler Erich Rud,

¹ Kappendrup, Aasum H.

Embedsmand i Raffuensborg Len, at have Opsigt med alt dette og at indsætte tro Havnefogder i alle Havnene i Raffuensborg Len og i de Birker, han har i Forlening, der skulle tilsværge ham paa Kongens Vegne at ville forhindre ovennævnte Ulovligheder; de skulle optegne, hvor mange Tdr. Hamborger- og Tydstøl enhver Købstædmand eller Bonde indfører, saa at Kronen kan faa sin Sise deraf. Endvidere befales det alle Kronens Bønder i Raffuensborg Len og i de Birker, der nu ligge under Halsted Kloster, at de af dem, som have Skuder og bruge Sejlads, hvert Aar skulle sejle en fri Rejse for Kronen med dens Korn, Fetalje, Indholt (»Indhalt«) og andet, som Lensmanden faar Befaling til at sende til Kiøbnehavn. T. 7, 16 b¹.

5. Febr. (Kbhvn.). Stadfæstelse af Slangerup Bys Privilegier, dog forbeholder Kongen sig Ret til at revidere og forandre dem. R. 8, 230.

6. Febr. (—). Gavebrev til Slangerup By, hvis Kirke er meget bygfalden og ikke rummelig nok, paa Slangerup Klosterkirke med Kirkegaard til Sognekirke og paa Klosterets Stenhus til Raadhus. R. 8, 230 b².

— Til alle fri jordegne Bønder. Da Kongen til Foraaret agter at lade Orlogsskibene løbe i Søen, har han med Rigsraadets Samtykke paabudt en Madskat af alle fri jordegne Bønder, saaledes at 10 af disse skulle lægges i Læg sammen og give 1 Okse, 1 Fjerd. Smør, 10 Sider Flæsk, 10 Faarekroppe og 10 Gaasekroppe, den rige hjælpe den fattige. De skulle møde, hvor Lensmændene tilsige dem, lade sig skrive for Skatten og levere den, hvor det befales dem. Madskatten skal være ude inden Paaske. T. 7, 19. K. (til Roskilde Len). Orig. (til Roskilde Len).

— Til Lensmændene. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse. De skulle lade Skatten skrive og oppebære, lade alle Øksnene drive til Kiøbnehavns Slot og sende Fetaljen med Vogne til de nærmeste Købstæder ved Strandsiden, hvor de skulle fragte Skibe til at føre den til Kiøbnehavn. Rentemesteren skal modtage Madskatten og give Kvittans derfor. — Seddel: De skulle tillige oppebære Madskatten af Købstæderne og sende den til Kiøbnehavn sammen med Bøndernes. — Anden Seddel: I Henhold til Kongens tidligere Befaling om at bestille Baadsmænd, Skippere og

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 178 f.   ² Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 62 f.

Styrmænd til Kongens Tjeneste i de Købstæder, som de have i Befaling, befales det dem straks at skaffe N. Baadsmænd og at befale Borgemestre og Raad at have Opsigt med, at det bliver due-lige og søvante Folk; de skulle være i Kiøbnehavn senest Paaske-aften; hvis der findes dygtige Styrmænd, skulle de ogsaa sørge for, at Kongen kan faa disse. — Register paa de Købstæder, der skulle stille Baadsmænd: Kiøbnehavn 100 Baadsmænd, Kiøge 15, Nestued 10, Roschilde 6, Skelskør 8, Korsør 6, Kallundborg 6, Nykiøbing i Otz Herred 4, Holbeck 4, Prestø 4, Vordingborg 4, Helsingør 15, Stege 15, Nykiøbing i Falster 6, Stubbekiøbing 10, Nysted 5, Saxkiøbing 4, Naskov 15, Rudkiøbing 5, Svinborg 12, Assens 12, Kirthminde 8, Faaborg 6, Bogens 6, Medelfart 6, Kolling 6, Riibe 34, Varde 6, Skiffue 5, Rinckiøping 15, Nykiøping i Mors 5, Aalborg 40, Sebye 6, Høring 6, Skagen 10, Grindov 5, Ebelthoft 5, Randers 10, Aarhus 10, Horsens 8, Vedle 4, Lemuig 6, Tisted 6, Holstedbroe 6, Malmø 50, Landtzkrone 20, Ysted 20, Trelborg 15, Falsterbo og Skanør 6, Simershavn 6, Aarhus 8, Elleholm 4, Solvitzborg 4, Rodnebye 6, Løckov 5, Ausker 5, Helsingborg 6, Lagholm 5, Halmstad 6, Falckenberg 5, Vardberg 10. T. 7, 19.

6. Febr. (Kbhvn.). Brev til Købstæderne i Sjælland, Fyen og Smaalandene om at svare en Madskat til førstkommande Paaske; de skulle sende den til vedkommende Lensmand, der saa atter skal sende den til Kiøbnehavns Slot. — Register: Kiøbnehavn 100 Læster Øl; Kiøge, Nestued, Stege, Nascov, Stubbekiøbing, Roschilde, Helsingør og Othense hver 100 Sider Flæsk, 1 Læst Oksekød, 1 Læst Faarekød, 1 Td. Smør og 10 Læster Øl; Skelskør, Slagelse, Kallingborg, Nykiøping i Falster og Faaborg hver 50 Sider Flæsk, $\frac{1}{2}$ Læst Oksekød, $\frac{1}{2}$ Læst Faarekød, 8 Læster Øl og $\frac{1}{2}$ Td. Smør; Svenborg og Assens hver 80 Sider Flæsk, 8 Tdr. Oksekød, 8 Tdr. Faarekød, 1 Td. Smør og 8 Læster Øl; Holbeck, Nykiøping i Otz Herred, Ringsted, Slangerup, Heddinge, Prestø, Vordingborg, Saxkiøping, Nysted, Rudkiøping, Medelfart, Kertminde og Bogenhse hver 40 Sider Flæsk, $\frac{1}{2}$ Læst Oksekød, $\frac{1}{2}$ Læst Faarekød, $\frac{1}{2}$ Td. Smør og 5 Læster Øl. T. 7, 17 b.

— Til alle Lensmændene. Da Kongen har indforskrevet til Kiøbnehavn en Mester, som kan gøre Klæde, naar han kan faa god Uld, og da der ikke kan faas Uld nok fra Kronens Slotte og Gaarde, skulle de bestille det saa, at alle i deres Len, der have

Uld at sælge, sende den til Kiøbnehavn og sælge den for en rimelig Pris til ovennævnte Mester; denne skal betale dem derfor, og, hvis han ikke kan, skal Rentemesteren betale. T. 7, 22. K. Orig. (til Peder Bilde).

7. Febr. (Kbhvn.). Mageskifte mellem Hr. Eiler Hardenberg til Matstrup, Hofmester, og Kronen. R. 8, 4. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Johan Friis til Hesselagger, Kansler, og Kronen. R. 8, 231. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Jørgen Biilde til Ellinge og Kronen. R. 8, 233. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Joachim Beck; Rentemester, paa 8000 Dlr., som han i 2 Fjerdinger har indleveret i Pengekammeret paa Kiøbenhavns Slot. R. 8, 234.

— Stadfæstelse af et Mageskifte, dat. Fred. eft. S. Galli Dag [17. Okt.] 1561, mellem Hr. Verner Parsberg og Lunde Domkirke, hvorved førstnævnté faar 1 Gaard i Huiderup By i Gaardstange Sogn i Froste Herred for 1 Gaard i Sallerup Sogn og By i Oxie Herred. R. 8, 382 b¹.

— Til Otte Braade. Da Tolderen i Olborg er død, har Kongen udnævnt denne Brevviser, Peder Stub, til Tolder, hvorfor Otte Braade paa Kongens Vegne skal modtage hans Ed om Troskab og god Regnskabsføring; hvis han ikke viser sig duelig, skal Otte Braade underrette Kongen derom. T. 7, 23.

8. Febr. (—). Befaling til Sognemændene i Slangerup Sogn herefter at bruge Klosterkirken som Sognekirke. R. 8, 234.

10. Febr. (—). Forleningsbrev for Biørn Kaas paa Vordingborg Len, som han nu selv har det i Værge; til sit og sine Folks Underhold og Slottets Forbedring skal han aarlig, beregnet fra 1. Maj, oppebære 3½ Læst Rug og Mel, 9 Læster Byg, 1 Læst 3 Pd. 3 Skpr. Havre, 13 Tdr. 2½ Skp. Smør, 18 Køer, 183 Faar og Lam, 87 Gæs, 190 Høns, 1½ Td. Honning, ½ Læst Sild, 13½ Læst Kul, al Avlen til begge Ladegaardene og ⅓ af den uvisse Rente. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste eller selv tiende til Skibs og holde 10 Bøsseskytter i Borgeleje. R. 8, 234 b.

11. Febr. (—). Aabent Brev, at Dr. Rasmus Lætus, Læse-

¹ Dette Brev er oversat ved Udgivelsen af „Kronens Skøder“.

mester ved Kiøbenhafns Universitet, maa faa Offre¹ Kirke ved Languedtzdam i Sjælland med tilliggende Rente og Præstegaard, naar den nuværende Sognepræst bliver forsørget med et andet Kald; han skal enten selv gøre Tjeneste eller holde en duelig Kapellan. R. 8, 236 b².

11. Febr. (Kbhvn.). Til Fru Margrette, Jesper Randtzous Enke. Da Kongen har tilladt Hr. Niels Lange at indløse Hundtzbeck, skal hun modtage Pantessummen af ham og overlevere ham Gaarden med Pantebrev, Jordebøger og Registre. T. 7, 23 b³.

12. Febr. (—). Tilladelse for Borgemestre og Raad i Kolding, der have ladet bygge en ny Skibsbro for deres By og anvendt stor Bekostning derpaa, til indtil videre at oppebære Bropenge af de Borgere og Bønder, der udskibe deres Varer der, nemlig 1 Sk. danske af hver Hest og Vogn, 1 Alb. af hver Hest eller Øg, 1 Alb. af hver Okse, 4 Sk. af hver Læst Gods eller Korn og 1 Sk. af hver Kramkiste, dog skulle de saa være forpligtede til at holde Broen i god Stand; Adelen skal være fri for Bropenge af dens egne Heste, Vogne og Gods. R. 8, 5.

13. Febr. (—). Mageskifte mellem Hr. Otte Krumpen, Marsk, og Kronen. R. 8, 5 b. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Steen Bilde til Vandaas. R. 8, 383. (Se Kronens Skøder.)⁴

— Befaling til Hans Johansen, Hartuig Tomsen, Jens Juel, Jørgen Juel, Jørgen Bernekov og Folmer Rosenkrantz straks at besigte det Gods i Salthen, som Kongen vil have til Mageskifte. Udt. i T. 7, 24.

— Til Povel Stisen. Han skal i den kommende Sommer begive sig her ned med Kongens Skibe, men forinden skaffe sig grundig Underretning om Handelen der paa Landet, saa at han kan give Kongen nøjagtig Besked derom, da denne selv herefter vil bruge den; endvidere skal han undersøge, om der kan drives Salteri og Handel i en Havn, kaldet Refuit. T. 7, 24.

14. Febr. (—). Tilladelse for Jacop Schiel til at indløse Schiiffuehus Len fra Fru Magdalene Banner, Iffuer Krabbis Enke, og andre Iffuer Krabbis Arvinger; naar han har indløst det,

¹ Rødovre, Sokkelunds H. ² Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 335 f. ³ Tr.: O. Nielsen, Hist. Efterretn. om Malt Herred S. 86. ⁴ Tr.: Falkman, Upplysningar om inkomster af andeligt gods i Skåne II. 23 f. (i svensk Oversættelse).

skal han begive sig til Kongen, der saa vil give ham yderligere Brev derpaa. R. 8, 6 b.

14. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Fru Magdalene Banner at overlevere Jacop Schiel Schiiffuehus Slot og Len med Pantebrev, Jordebøger, Inventarium og Breve, naar han har betalt hende Pantesummen. Udt. i R. 8, 6 b.

— Følgebrev for Jacop Schiel til Bønderne i Schiiffuehus Len. Udt. i R. 8, 7.

— Følgebrev for Hr. Niels Lange til Bønderne under Brincke, som Fru Bege, Jørgen Hanssens, nu har i Værge, men som herefter skulle svare til Riiperhus; han skal gøre Regnskab derfor. Udt. i R. 8, 7.

— Befaling til Hr. Niels Lange straks at annamme ovennævnte Gods. Udt. i R. 8, 7.

— Befaling til Fru Bege, Jørgen Hanssens, at overlevere Hr. Niels Lange Brincke. Udt. i R. 8, 7.

— Tilladelse for Hack Ulfstand til at indløse Anthofte og Streckhals Gods fra Fru Karrene Krabbe, Niels Schiels Enke, og andre Niels Schiels Arvinger. Udt. i R. 8, 6 b.

— Befaling til Fru Karrene, Niels Schiels Enke, at overlevere Hack Ulfstand ovennævnte Gods. Udt. i R. 8, 7.

— Livsbrev for Christoffer Guldsmid, Borger i Otthensse, paa et Vikarie til Jomfru Marie Alter i Vor Frue Kirke smstds., som han nu selv har i Værge, dog mod at give Halvdelen af Renten deraf til fattige Personer, som gaa i Skolen der i Byen. R. 8, 139.

— Aabent Brev, at Jens Ulfstandt, Embedsmand paa Solthe, herefter maa have alt Kronens Gods i Togxsvere med Møllen smstds. under Solthe Len til Gengæld for, at han har opladt Kronen den aarlige Rente, som han havde af Braade Len, Sterfvit¹ og Raade², samt af Solthe Gods i Nyrup og Bissrup med Nyrups Skov, hvilket han var forlenet med paa Livstid. R. 8, 237.

— Mageskifte mellem Albret Oxe til Nielstrup og Kronen. R. 8, 242 b. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev for Claus Huitfeldt til Bønderne i Krøginge Birk, som han herefter skal have paa Regnskab til Sørup. Udt. i R. 8, 187.

¹ Sterrede, V. Flakkebjerg H.   ² Rude.

14. Febr. (Kbhvn.). Til Claus Huitfeld. Ovenstaaende Følgebrev sendes ham. T. 7, 25.

— Til Fru Alhed, Jørgen Venstermandtz Enke. Da Kongen straks vil indløse Krøginge Birk, som hun har i Pant, skal hun sende Pantebrevet til Rentemester Jochim Beck, der skal betale hende Pengene, og siden overlevere Birket med klare Jordebøger og Breve til Claus Huitfeld. T. 7, 25.

— Til Fru Karine, Johan Høckens Enke. Da Kongen vil indløse Aling Kloster, skal hun sende Pantebrevene derpaa til Rentemester Jochim Beck, der skal betale hende Pengene, og overlevere Klosteret med Inventarium, Jordebøger, Breve og Registre til Hans Johansen, Embedsmand paa Silkeborg. T. 7, 25 b.

— Følgebrev for Hans Johansen til Bønderne under Alling Kloster; han skal gøre Regnskab deraf. Udt. i R. 8, 7.

— Til Hans Johansen. Ovenstaaende Følgebrev sendes ham. T. 7, 25 b.

— Tilladelse for Oluf Henrichsen, Borger i Kiøbenhavn, til iaar at sejle for norden i Norge med sit Skib og bruge Handel og Købmandskab, Kronens Told dog uforkrænket. T. 7, 26.

15. Febr. (—). Mageskifte mellem Niels Andersen og Kronen. R. 8, 237 b. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Niels Trolle og Kronen. R. 8, 240. (Se Kronens Skøder.)

— Til Lensmændene og alle, som have Jordegods og pleje at holde Rustning. Da Rustningen forsømmes meget, har Kongen udnævnt Raader til at mønstre dem og taksere dem for en passende Rustning, hvorfor det befales alle at møde i Købstaden N førstkommende S. Jørgens Dag [23. April] med deres Rustning og lade sig mønstre og taksere. Hvis der findes Mangler hos nogen, skulle de afhjælpe disse efter Raadernes Anvisning. T. 7, 26.

— Til nedennævnte Raader. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse paa Landstinget. De skulle møde S. Jørgens Dag i Købstaden N og mønstre Rustningen. Møder nogen med utilstrækkelig eller uduelig Rustning, skulle de taksere ham for en passende og optegne deres Taksationer paa klare Registre. — Fortegnelse over Mønstringsherrerne: i Jylland (Mødested Viborg) Hr. Otthe Krumpen, Hr. Erick Krabbe og Holger Rossenkrandt; i Fyen, Langeland og Thosing (Mødested Othense) Frandt Brockenhus, Christoffer Johanssen og Eskild Gøye; i Sjælland (Mødested Roskilde)

Peder Bilde, Hr. Herlof Trolle og Sten Rosensparre; i Skaane, Hal-land og Lister (Mødested Lund) Hr. Eyler Hardenberg, Hr. Peder Skram og Hr. Verner Pasberg. T. 7, 26 b.

18. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Kronens Bønder i Nødebo, Grønolt, Herlof, Gressit, Ølsted, Lyndbyelilde, Thiereby, Alsinderup, Karlebo, Blausterød, Lilderød, Liunge, Anesse, Helsing, Ulsø¹, Uggeløse, Giørløse, Strø og Skieffuinge Sogne herefter om Torsdagen at søge det Birketing, som Kongen nu har ladet lægge ved Frederichsborg Slot. T. 7, 28.

— Til Johan Friis, Kansler. Kongen sender ham 2 Skrivelser, den ene fra Biskoppen af Hildenshiem, den anden fra Biskoppen af Magdeborg og Hertug Henrich af Brunswig, angaaende Huset Styreuld. Da Biskoppen af Hildenshiem har givet Grev Gunter af Schwartzburg Tilladelse til at indløse dette Hus, hvilken Tilladelse findes i Kongens Tydske Kancelli, og Kongen derefter har givet Grev Gunter Tilladelse til ogsaa at indløse Kongens Part i Huset, skal Johan Friis opsætte et Svar paa Brevene og sende det til Kongen. Kongen har ladet hans Memorialer angaaende Afsendingene til Rusland forelæse for sig og vil efter hans Raad lade Sagen staa hen indtil Ditrich Behrs Ankomst; da denne skal være paa Rejsen hid og Kongen ikke endnu har bestemt sig, om han vil modtage ham og hans Ledsagere her eller selv rejse til Kiøbenhavn Slot og høre dem, skal Johan Friis, naar de komme, lade dem blive liggende der og underrette Kongen om deres Ankomst; denne vil saa træffe nærmere Bestemmelse. T. 7, 28 b.

19. Febr. (—). Til Jørgen Bilde og Biørn Saxtrop. Da Kongen i andre Ærinder vil bruge Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Helsingborg, der havde faaet Befaling til sammen med nogle andre gode Mænd at følge Hr. Eyler Hardenberg til Ydsted og Trelleborg for at dømme i de derværende Stridigheder, skulle de følge med i Stedet for ham, naar Hr. Eyler tilsiger dem. T. 7, 29.

— Til de højlerde ved Universitetet. Præsten Hr. Jens i Egede og en Degn, kaldet Jacob Degn, der vare tiltalte for at have bedrevet nogen Handel med hinanden, mødte i Rette for Kongen og nogle Rigsraader, men henvistes, da de hørte under den

¹ Uvelse, Lynge-Frederiksborg H.

gejstlige Ret, til deres rette Dommere; da de højtlærde imidlertid have afvist Sagen, fordi de ikke havde faaet kongelig Befaling til at dømme deri, befales det dem nu straks at tage Sagen for og afsige en endelig, skriftlig Dom om, hvorvidt de anklagede kunne blive ved deres Embeder eller ej. T. 7, 29 b¹.

19. Febr. (Frederiksborg). Til Johan Friis, Kansler. Albret Oxe, Jens Ulfstand og Eskild Oxe have begæret at faa den Dom beskrevet, som blev afsagt sidste Gang paa Kiøbnehafns Slot mellem Fru Mette Oxe paa den ene og Jens Ulfstand og Jomfruerne Ermegaard og Birgitte Bilde paa den anden Side; da Rigens Kansler ikke er tilstede, skal Johan Friis, der ved, hvorledes Rettergangen gik, lade Dommen affatte saaledes, som den blev afsagt. T. 7, 30.

20. Febr. (—). Aabent Brev, at M. Jacob Nielssen, Sognepræst til S. Nicolai Kirke i Kiøbnehavn, maa faa Gieuentofte Kirke i Sjælland med tilliggende Rente og Præstegaard, naar den nuværende Sognepræst faar et andet Kald eller godvillig vil afstaa Embedet. Han skal selv lade sig bruge som Sognepræst i Kiøbnehavn og holde en duelig Kapellan i Gieuentofte. R. 8, 244.

— Til Hr. Herlof Trolle. Kongen sender ham en Supplikats fra Henrich Monssen, Borgemester i Helsingør, angaaende det Gods, som Kronen ønskede til Mageskifte af denne; Kongen vidste ikke andet end, at den Sag var afgjort, og forstod ikke Hr. Herlof Tøttere end, at Henrich Monssen vilde tage Penge for sit Gods, hvorimod han nu ser, at der skal udlægges ham 2 Bøndergaarde i Skaane. Det befales Hr. Herlof straks at bringe Sagen til endelig Afslutning. T. 7, 30 b.

21. Febr. (—). Befaling til Johan Friis, Kansler, Peder Bilde, Jachim Beck og Eyler Grubbe med det første at forhøre Tolderen i Helsingør, Jens Mogenssens Regnskab; han har nemlig berettet, at han har meldt sig hos Rentemestrene Jachim Beck og Eyler Grubbe med det, men de have nægtet at forhøre det uden kongelig Befaling. T. 7, 31.

— Befaling til Kansleren, Peder Bilde og Jachim Beck at forhøre Rentemester Eyler Grubbes Regnskab. T. 7, 31 b.

22. Febr. (—). Til Johan Friis og Peder Bilde. Da Kongen har ladet Stævning udgaa over Mogens Krabbe, fordi han med

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 183.

vrang Undervisning havde erhvervet Kongens Brev paa hans Sognekirke¹, uden at omtale, at den laa til Lunde Kapitel, skulle de, eftersom begge Parter nu ere i Kiøpnehavn og Kongen ikke selv kan være tilstede, tage Sagen for og afsige en endelig Dom om Brevets Gyldighed. T. 7, 32.

22. Febr. (Frederiksborg). Til Johan Friis. Kongen bifalder de Svar, han har ladet opsætte til Ærkebispem af Magdeburg, Hertug Henrick af Brunswig og Bispen af Hildenheim, og sender ham Brevene tilbage underskrevne og forseglede, for at han kan levere dem til Buddet. Da Johan Friis har talt med Tage Otssen om Egeskovenes Forhugning i Norge, hvorved der sikkert, hvis det ikke forhindres, inden 10 Aar vil opstaa Mangel paa Egetømmer, og har foreslaaet at udstede Forbud mod Udførsel af Egetømmer til andre Steder end til Danmark til Kongens og dennes egne Undersaatters Behov, befales det ham at opsætte Forbudsbreve til Indbyggerne i Norge og Missiver til Lensmændene smstds. desangaaende og tillige Breve om Fiskeriets Ordning i Norge og derefter sende dem alle til Kongen til Underskrivelse. Med Hensyn til den Fordel, Lensmændene skulde have af Fiskeriet i Norge for flittigere at fremme det, indtil det rigtig kom i Svang, nærer Kongen Betænkelighed, thi hvis den nu bevilges dem, ville de efterfølgende ogsaa forlange den, hvorfor det synes bedst straks at gaa det forbi. T. 7, 32 b.

— Befaling til Fru Ane, Hr. Claus Podebuskes, at overlevere Koruitz Ulfeldt til Koxbølle Hundslund Kloster med Jordebøger, Breve, Registre og Inventarium, naar han har betalt hende Pantesummen. T. 7, 31 b.

23. Febr. (—). Tilladelse for Koruitz Ulfeldt til Koxbølle til at indløse Hundtzlund Kloster fra Fru Anne, Hr. Claus Podebuschs Enke; naar han har indløst Klosteret, skal han begive sig med Pantebrevene til Kongen, der saa vil give ham yderligere Brev derpaa. R. 8, 8 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Hundtzlund Kloster. Udt. i R. 8, 9.

24. Febr. (—). Til Hr. Niels Lange. Da Kongen har givet M. Pouel Matzen, Superintendent i Riber Stift, 1 Vogn og 2 Heste til Brug ved Visitats og andet, skal Hr. Niels lade en god

¹ Kjelstrup, Vemminghøjs H. Jvfr. S. 55.

Vogn lave og beslaa og købe 2 Heste. Udgiften skal han indskrive i sit Regnskab. — Seddel: Han skal levere M. Pouel 1 Læst Korn, Rug og Malt. Rel. M. Nicolaus, concionator regis. T. 7, 36 b.

24. Febr. (Frederiksborg). Til Kapitlet i Roskilde. Da det har berettet, at det kun har faaet Vederlag for en Del af det Gods, som det har udlagt til Kronen, skal det sende klare Registre paa det Gods, som det ikke har faaet Vederlag for, til Hr. Herlof Trolle og Jochim Beck, Rentemester. T. 7, 37.

— Til Hr. Herlof Trolle og Jochim Beck. Kongen vidste ikke andet end, at der var gjort Roskilde Kapitel Udlæg for alt dets Gods, men da det ikke er sket, skulle de, saasnart Kapitlet sender dem Registre paa det manglende, undersøge og optegne, hvad Gods der kan udlægges Kapitlet derfor; hvis der ligger noget af Kapitlets Gods paa Sletten, saa at Kongen ikke kan have anden Fordel end Ægt og Arbejde deraf, skal Kapitlet beholde det, medmindre der allerede er udlagt Gods derfor. T. 7, 37 b.

25. Febr. (—). Til Kapitlet i Lund. M. Niels, Sognepræst i Landtzkronne, har berettet, at han, der i nogle Aar har været Kannik i Lund, tidligere har faaet kongelig Skrivelse til Kapitlet, at det skulde lade ham nyde samme Rettigheder som residerende Kanniker, og at han nu er nærmest til at optere et bedre Kannikedømme og at faa en Residens, naar nogen dør, men frygter for, at der vil ske ham Uret, naar han ikke straks er tilstede; Kongen giver ham derfor sin Forskrift til Kapitlet om i Tilfælde af Oprykning at lade ham ske Ret. Da Hr. Eyller Hardenberg, Hofmester, har berettet, at Kantoren i Domkirken for Alderdoms og Svagheds Skyld ikke kan passe sit Embede i Kirken, har Kongen med Hr. Eyller tilskrevet Kapitlet, at det skal udnævne en lærd Mand, som straks kan overtage Forretningerne og siden blive Kantor, naar den gamle dør, hvorefter Kapitlet skal rette sig. T. 7, 40.

26. Febr. (—). Befaling til Joachim Beck og Eyller Grubbe at levere Elizabet »Trøllerin« 20 Dlr., som Kongen har givet hende til Tæring her fra Riget og hjem til hendes Hjemstavn (»Land-art«), og at indskrive dem i deres Regnskab. Udt. i T. 7, 41.

— Til Biørn Kaas. Kongen har tilladt sin Herold Clavs Fonthein nu paa denne Tid at holde de Ugedagsmænd i Rønnebeckholms By, hvormed han er forlenet, fri for Kongeskat, hvorefter Biørn Kaas skal rette sig. T. 7, 41 b.

26. Febr. (Frederiksborg). Til Johan Friis. Til Foræring til Grottfyrsten af Musco skal han lade det Enhjørningshorn, som han skriver om, beslaa; Guld det dertil kan han tage hos Rentemester Joachim Beck, men hvis denne ikke har saa meget, beder Kongen Johan Friis om at yde det til Laans. Naar der kommer fremmede did [til Kbhvn.], skal han lade dem blive der og ikke henvise dem til Kongen, førend han har underrettet denne om deres Ankomst og faaet nærmere Besked. Han skal sørge for, at de norske Breve om Forbud mod Udførsel af Egetømmer snarest muligt sendes til Lensmændene, at de kunne vide at rette sig efter dem, førend Skibene sejle ud. T. 7, 41 b.

27. Febr. (—). Skøde til Frederich, Borggreve von Dhonen. R. 7, 329. (Se Kronens Skøder.)

— Til Peder Bilde. Kongen har befaleet Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, for Fremtiden at oppebære til Frederichsborg Slot Kronens Part af Tienden og al Kirkehalmen af Nødebo, Grønolt, Herlof, Gressit, Ølsted, Lyndbyelille, Thierebye, Alsindrup, Karlebo, Blavsterød, Lillerød, Liuge, Anesse, Helssinge, Ulsø, Uggeløsse, Giørølse, Strø og Skiefvinge Sogne, der ere henlagte til Frederichsborg Birk, hvorfor Peder Bilde ikke maa gøre ham nogen Hinder derpaa. T. 7, 42.

— Til Hr. Herlof Trolle. Da Kongens Trompeter Chilian har berettet, at det Hus, som han en Tid lang har haft af en Borger i Kiøbenhavn, nu er blevet ham sagt op, og at Stadsskriveren Peder Pederssen til Paaske vil flytte ud af det, Kongen tilhørende, Hus, hvori han nu bor, har Kongen tilladt Chilian at faa dette Hus, hvis det bliver ledigt, hvorefter Hr. Herlof skal rette sig. T. 7, 42 b.

— Tilladelse for Kongen af Frankrigs Legat, Hr. Carolus Danzeus, til paa sin Herres Vegne at købe 18 Gangere her i Riget og toldfrit udføre dem. T. 7, 43.

— Til Johan Friis, Hr. Herlof Trolle og Joachim Beck. Kongen sender dem en Supplikats fra sin Vandfarver Matz von Zittert. Da Kongen nu har faaet Folk, som kunne gøre Klæde, og derfor ikke vil af med Vandfarveren, skulle de paa Kongens Vegne forhandle med ham om, hvad aarlig Løn og Underhold han skal have som Farver der i Byen, og sende Kongen Optegnelse om det, de blive enige med ham om; Kongen vil saa give Farveren Bestalling derefter. T. 7, 43 b.

1. Marts (—). Til Kapitlet i Viborg og Borgemestre og Raad

i Kiøbenhafn. Da det nu er paa den Aarstid, at Søfolk bruge Sej-
lads, skal Kapitlet som tidligere straks udlægge Tønden paa Trin-
delen under Lessø og holde den i Stand, ligesaa skulle Borgemestre
og Raad i Kiøbenhafn udlægge og vedligeholde de sædvanlige
Tønder paa Falsterboo Rev og andre Steder i Ørsund. T. 7, 44¹.

1. Marts (Frederiksborg). Befalinger til Jacob Brockenhus, Jens
Jul og Otte Brade at have nøje Opsyn med Fyrlamperne hen-
holdsvis paa Kulden, Anholt og Sckaffuen, da det nu er paa
den Aarstid, at Sejladsen bruges. T. 7, 45 b.

— Til Joachim Beck. Da Kongens Skifertækker agter at
bestille nogle Karle hid ind i Riget til Hjælp ved Tæknin-
gen, skal Joachim Beck levere ham nogle Penge paa Haanden,
som han kan give Karlene til Tæring; naar de komme hid, vil
Kongen forhandle med dem om, hvad Dagløn de skulle have mod
selv at holde sig med Mad og Øl. T. 7, 44 b.

— Til Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, Jørgen Biilde,
Knud Giedde, Biørn Saxtorp, Axel Viffert og Hertvig Biilde. Kon-
gens Undersaatter i Rørom have klaget over, at Folmer
Knob til Gylebo for nogen Tid siden har ladet indtæppe den Fæ-
drift, som hans Forfædre fra Arilds Tid have haft til Gylebo, og
har gjort Ager og Eng deraf, hvorefter han tilholder sig Fædrift ind
paa Røroms Fang og Alminding og forbyder Bønderne at drive
derpaa med deres Kvæg, samt at han har ladet bygge nogle Møller
og indtaget Damme og Løkker af Almindingen dertil. Det befales
derfor ovennævnte Mænd i Overværelse af Erich Ugerup, Embeds-
mand paa Gladsaxe, at møde paa nævnte Fædrift og Alminding og
dømme Parterne imellem. Kunne nogle ikke møde, have de mødt
Fuldmagt til at tage andre gode Mænd i deres Sted; de skulle i
Forvejen underrette Lodsejerne derom og give Dommen beskrevet
fra sig. T. 7, 44 b.

2. Marts (—). Til Eyller Rønnov. Da Fru Thale, Povel
Laxmandtz Enke, har berettet, at en Kronens Gaard er bleven
indskreven to Gange i det Mageskifte, hvorved hun afstod sit
Gods i Vildtbanen i Sjælland til Kronen, og derfor har begæret
end yderligere at maatte faa Brydegaard i Dreslette Sogn i Fyen,
skal han med det første besigte denne Gaard og afgive sin Betæn-
king om, hvorvidt den kan mistes fra Kronen. T. 7, 46 b.

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 573 f.

2. Marts (Frederiksborg). Til Hr. Lavridtz, Abbed i Herridtzvad Kloster. Da han agter at opbygge et Klosteret tilhørende øde Byggested i Sualøf Len, kaldet Monstrup, men der gøres ham Hinder derpaa, fordi det skal ligge i Fældeden, har han begæret Kongens Befaling til enten at opbygge det eller at oppebære Landgilde af Brugerne. Det befales ham i den Anledning at opbygge Byggestedet, hvis Klosteret har Ret dertil, men hvis ikke, saa at tiltale Brugerne for den aarlige Landgilde, de skulle svare til Klosteret. T. 7, 47.

4. Marts (—). Livsbrev for Peiter Bommel paa Kroen ved Frederichsborg Slot. Han maa sælge Humle, Salt, Staal og andre Sager til Bønderne og skal have saa megen Jord til Kroen, som han kan bruge med én Plov, og Eng til 60 Læs Hø, hvert saa stort som dem, Bønderne age til Frederichsborg Ladegaard; endvidere skal han, naar der er Olden, have fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin i Kronens Skove, fri Ildebrændsel af Vindfælder, dog at han ikke hugger noget grønt uden Lensmandens Tilladelse, og fri Græsgang til 40 Fæhøveder. R. 8, 244 b.

— Til Frandtz Brockenhus. Da Kongen er bleven enig med Peiter Bommel i Nyborg om dennes Overtagelse af Kroen ved Frederichsborg, skal Frandtz Brockenhus straks lade det Skib, som Borgerne i Nyborg med deres Medredere have bekostet til Rigets Tjeneste, gøre i Stand og forsyne med Skibsfolk, hvorefter han skal lade det af Peiter Bommels Gods, som denne vil have til Frederichsborg, indskibe derpaa og lade Skibet løbe ind for Nybe Aa eller Sundbye Færge med Godset. Udt. i T. 7, 47 b.

— Befaling til Joachim Beck at levere Peder Bommel 200 Dlr., som Kongen har laant denne paa 3 Aar til Overtagelse af Kroen ved Frederichsborg mod at faa hans Gaard i Nyborg i Pant; Joachim Beck skal sørge for, at der gives Kongen nøjagtig Forvaring for Pengene. Udt. i T. 7, 48.

5. Marts (—). Til Jacob Brockenhus. Da Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør, har undt Kongen en Gaard i Porup i Holbo Herred, der skylder $1\frac{1}{2}$ Pd. Korn, til Mageskifte og ønsker at faa en lige saa god Gaard i Helsingborg Len i Stedet, skal Jacob Brockenhus undersøge, hvor i Lenet der kan udlægges ham en saadan Gaard, og straks underrette Kongen derom. T. 7, 48 b.

— Til samme. Da der mangler Brænde paa Kiøbenhafns Slot, vil Kongen sende sine Vedskeibe ind under Bodsted efter

Brænde, hvorfor han skal forbyde Bønderne der at sælge Ved til andre end Kongen, dog den Tilladelse, som er givet Hospitalet i Kiøbenhafn, uforkrænket. T. 7, 48 b.

5. Marts (Frederiksborg). Søbreve for Jørgen Grøn med Skibet Ulven og Jachob von Meydeborg med Enhornet at løbe ind i Bæltet og blive liggende der for at paase, at ingen Skibe forløbe Tolden, og at ingen forbudne Varer udføres. T. 7, 49.

— Til Hr. Herlof Trolle. Kongen sender ham ovenstaaende 2 Søbreve og Brevet til Jacob Brochenhus om Forbud mod Salg af Ved i Bodsted Len til videre Besørgelse. Da han har faaet Brev fra Plattenslageren i Nørrenberg, at denne med det første vil komme her ind i Riget og, hvis Kongen ønsker det, medtage 2 Hammersmede og en Tømmermand, der forstaar sig paa at bygge Møller og Vandkunster, befales det Hr. Herlof at tilskrive Plattenslageren, at Kongen gærne ser, at han tager disse Folk med. Kongen er tilfreds med hans, Johan Friis's og Jochim Becks Handel med Henrick Monssen, Borgemester i Helsingør, at denne skal afstaa Gaarden Kattery¹ og 2 Gaarde i Fiellenstrup for 800 Dlr., hvorfor Hr. Herlof skal tage nøjagtigt Skøde af Henrick Monssen paa Godset og befale Rentemesteren at betale denne 46 Goltgylden og 60 Lod Sølv, som han har 2 Gaarde i Pant for af Eserom Kloster, mod Udlevering af Pantebrevene; Henrick Monssen maa som hidtil beholde Kronens Part af Tienden af Assemidrødtz Sogn. Kongen er ogsaa tilfreds med Hr. Herlofs Handel med Jens Mogenssen om Gaarden i Paarupe og har befalet Jacob Brockenhus at opsøge en Gaard, der kan udlægges ham i Stedet. Med Hensyn til Andris Lorcks Svend befales det ham at tage nøjagtig Orfejde af denne, lade ham forsværge Kongens Rige og Fyrstendømmer og saa lade ham løbe. — Seddel: Han skal befale Rentemesteren at betale Henrick Monssen de 800 Dlr., som denne skal have for sit Gods. T. 7, 49 b.

9. Marts (—). Befaling til Anders Knudssen, Borgemester i Køpnehafn, straks at gøre Rentemesteren Regnskab for al Indtægt og Udgift af Tolden og anden Rettighed i Falsterbo, da han ikke har gjort Regnskab for 3 Aar. T. 7, 51 b².

— Befaling til Oluf Rose, Tolder i Rødby, der til Kongens store Forundring i 4 Aar ikke har gjort Regnskab for Tolden, inden

¹ Kathøj, Lyngø-Kronborg H.   ² Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 574.

førstkommende 1. Maj at gøre Rentemesteren Regnskab derfor og betale alt, hvad han bliver skyldig. T. 7, 52.

9. Marts (Kbhvn.). Til Fru Magdalene, Jørgen Urnis Enke. Da Kongen behøver nogle hugne Sten til Bygningen paa Fredrichsborg og der skal være et Stenbrud paa hendes Grund, beder han hende tillade, at der brydes nogle Sten der. T. 7, 55.

— Til Fru Sitzel, Knud Gyldensterns Enke, og andre Greers Ulstans Arvinger. Da Kongen ved Eftersyn af Regnskaberne paa Rentekammeret er bleven opmærksom paa, at Greers Jenssen paa sit Regnskab af Vordingborg Len endnu skylder 849½ Mk. 3 Sk. 1 Alb. Krigsmønt og 53 Dlr. 3½ Mk. danske, befales det dem inden 1. Maj at betale Rentemesteren disse Penge. T. 7, 55 b.

— Til Niels Ulfstand. Da han til Kongens store Forundring ikke har betalt sin Afgift af Stege Slot og Len for de 4 sidste Aar, befales det ham at betale alt til førstkomende 1 Maj. Hvis der skal bygges noget paa Slottet, vil Kongen lade ham det vide og skaffe ham det nødvendige dertil. T. 7, 52.

— Befaling til Jacob Skeil inden 1. Maj at betale Rentemesteren alt, hvad han resterer med af sin Afgift. T. 7, 54.

— Til Frantz Bilde. Da han til Kongens store Forundring resterer med nogle Aars Regnskab af Silkeborg Len og med Afgift og Regnskab for det uvisse af Vregløf Kloster, som han havde i 2 Aar, befales det ham inden 1. Maj at gøre sine Regnskaber i Stand og betale Rentemesteren hvad han bliver skyldig. T. 7, 54 b.

— Til Claus Urne. Da der endnu ikke er gjort Regnskab for de Penge, der bleve medgivne ham og flere andre Raader til Tæring paa Rejsen til Rusland, befales det ham straks at sende Regnskabet til Rentemesteren og gøre det klart. T. 7, 53.

— Til de højlerde ved Universitetet. Da Dr. Christiern Morsing og Dr. Machabeus, tidligere Professorer ved Universitetet, have haft nogle danske Bibler under Hænder for at sælge dem, og Dr. Christiern har indlagt 1500 Dlr. og Dr. Machabeus 571½ Dlr. i Universitetets Kiste, befales det de højlerde straks at levere Rentemesteren Pengene, da de tilkomme Kongen. T. 7, 53 b.

— Til Oluf Munck. Da han endnu ikke har gjort Regnskab for nogle Hundrede Bibler, som han, da han havde Olborg Slot i Forlening, modtog af Dr. Christiern Morsing og Dr. Macabeus for

at sælge dem i Vendelbo Stift, befales det ham inden 1. Maj at sende klart Regnskab og Betaling til Rentemesteren. T. 7, 53.

10. Marts (Kbhvn.). Til Hr. Anders N, Vikar i Aarhus. Da han, medens han var Skriver paa Aarhusgaard, har modtaget nogle Hundrede Bibler af Dr. Christiern Morsing og Dr. Macabeus for at sælge dem i Aarhus Stift, men endnu ikke har gjort Regnskab eller indbetalt Penge derfor, befales det ham inden 1. Maj at gøre Regnskab for Rentemesteren og indbetale Pengene. T. 7, 57.

— Til Albret Tydske, Sisemester i Nestued. Da han ikke har gjort Regnskab for de sidste 3 Aars Sise, befales det ham inden 1. Maj at møde hos Rentemesteren og gøre det klart. T. 7, 57.

— Til Fru Ane, Hr. Jahan Urnis Enke. Da hun og hendes Børn ere pligtige at betale Halvdelen af hendes Søn Laue Urnis Gæld til Kronen og en stor Del deraf endnu ikke er betalt, befales det hende og Børnene inden 1. Maj at betale Rentemesteren det resterende. T. 7, 56.

— Befaling til N N at komme Kongens Salter i Niibe til Hjælp med Ildebrændsel, da han har stor Mangel derpaa. K.

— Stadfæstelse af Holbeck Bys Privilegier, dog forbeholder Kongen sig Ret til at revidere dem. R. 8, 245 b.

— Følgebrev for Frantz Brockenhusse, Embedsmand paa Nyborg, til 2 Bønder i Rynckebye, 2 i Reinge, 1 i Brangstrup, 4 i Søinge¹, 1 i Geissing paa Thosing, 1 i Hørup, 2 i Hørup Præste- og Degnegaard, 1 i Viby, 1 i Hinsnab², 1 i Meskouf, 5 i Biscopstorp, 1 i Flødstrop, 1 i Kirsindrup, 1 i Hundstrup, 1 i Gunderstrup og 2 i Auensløf. Han skal gøre Regnskab derfor. R. 8, 9 b og 139 b.

— Til Frantz Brockenhus. Der sendes ham Følgebrev til de Kronens Bønder, Kirketjenere og Præstetjenere, som en Tid lang have været bortforleuede fra Slottet, at de nu igen skulle svare dertil. Han skal ligeledes paa Kongens Vegne oppebære Kronens Part af Tienden af Ringe og Hørupe Kirker, Homlet³ Kirke paa Langeland og Skouese Kirke, som hidtil har været bortforlenet. Hvis nogen af dem, der ere forleuede med dette Gods, fremkommer med Livsbrev derpaa, skal han lade dem beholde Godset og underrette Kongen derom. T. 7, 56 b.

11. Marts (—). Til samme. Elsebe Peittersdatter, hvis

¹ Søndinge, Gudme H.   ² Hersnap, Bjerge H.   ³ Humble.

Husbond er rømt af Riget, har berettet, at hendes Mands i Nyborg beslaglagte Gods nu har staaet i Aar og Dag, hvorfor hun begærer at maatte faa det, da det kun bestaar af nogle gamle Dyner og andre ikke meget nyttige Ting. Hvis Godset med Rette tilhører Kongen og hendes Beretning er sand, maa Frantz Brockenhus lade hende faa Godset. Udt. i T. 7, 57 b.

11. Marts (Kbhvn.). Befaling til Claus Urne, Dag og Nat uspart, da det er meget magtpaaliggende, at begive sig til Kongen med sit Regnskab for de paa Toget ind i Rusland udgivne Penge. T. 7, 58.

— Tilladelse for Biørn Kaas, Embedsmand paa Vordingborg, til straks at indløse det Skarpenbergers Gods fra Jacob Skiel, Embedsmand paa Korsøer. R. 8, 9.

— ¹ Befaling til Jakob Skeil at modtage Pantessummen for Skarpenbergs Gods af Biørn Kaas og overlevere ham Godset med Pantebreve, Jordebøger og Registre. T. 7, 59 b.

— Forleningsbrev for Otte Rud paa Korsøer Len, som Jacob Skiel sidst havde det i Værge; han skal tjene Riget med 6 geruste Heste, give 100 Dlr. i aarlig Afgift, gøre Regnskab for alt Sagefald og svare Kronen det halve deraf, samt underholde Kongen med Følge og Heste, saa ofte Vejen falder der forbi. R. 8, 246.

— Til Jens Ulfstand. Da Marcus Dav fra Husum har berettet, at nogle ham tilhørende Skibsredskaber, Kabler, Ankere og Sejl, ere strandede i Vestervig Len og af Lensmanden sendte til Christoffer Trundsen, der skal have brugt dem til Kongens Skibe, skal Jens Ulfstand undersøge, hvilke Skibsredskaber det var, og hvor meget de vare værd, og blive enig med Marcus Dav om en rimelig Erstatning derfor. T. 7, 58 b.

— Til Jørgen Vale. Da Kongen har erfaret, at han undertiden drager bort fra Nyborg for at passe sine egne Forretninger, særlig paa Tider, da Skibene sejle, hvorved de, der besøge Toldstedet, forsinkes og Tolden forsømmes, forbydes det ham at drage bort fra Byen eller tilbringe nogen Nat udenfor den, saa længe Skibene kunne formodes at sejle. T. 7, 59.

13. Marts (Frederiksborg). Til Otthe Gyldenstiern til Estuat-

¹ Brevet er dateret 6. Marts, hvilket sikkert er urigtigt, da det er indført mellem Breve af 11. og 13. Marts og Kongen desuden denne Dag var paa Frederiksborg; det er ogsaa efter al Sandsynlighed udstedt samme Dag som det foregaaende Brev for Biørn Kaas.

gaard. Da M. Matz Huid, Sognepræst i Holstebro, har berettet, at han har Tiltale til Otthe Gyldenstiern for nogle Breve og Vidnesbyrd, som denne har faaet af sin Moder, Morbroder og andre vildige Personer, og for en Herredstingsdom, en Landstingsdom og en Dom af Rasmus Kleinsmid, Byfoged i Holstebro, hvorved hans Hustrus Part i Estuatgaard fravendes ham, — befales det Otthe Gyldenstiern at møde for Kongen og Rigsraadet til første almindelige Herredag med sine Breve, Beviser og Domme i denne Sag, dog hermed hver Mands Dele og Forfølgning til Herredsting, Landsting og andensteds uforkrænkede. T. 6, 61 b.

13. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jachim Beck og Eyler Grubbe at levere Fredrich Pommer, Statholderen i Holsten Hendrich Rantzovs Tjener, Penge til at betale nogle Ritmestre og Hauptleute med, som Kongen har i sin Tjeneste, og til at betale den søde Vin med, som Kongen lod købe i Miszen, hvilket ialt beløber sig til 1311 Dlr. 20 Sk. 8 Pend. lybsk; de skulle tage Kvittans derfor. T. 7, 63.

[Omtr. 13.] **Marts (—).** Til Frantz Lauertzen, Foged paa Krogen. Da der fra Skaane med Skib skal føres Tømmer, Sten, Kalk og andet til Bygningen her, skal han befale Kronens Bønder i Sognene omkring Nibe Aa at møde ved Stranden med Heste og Vogne for at føre de allerede ankomne Mursten, Kalk og Tømmer hid, samt for Fremtiden, saa ofte Jørgen Munck, Embedsmand her, tilsiger ham, skaffe Vogne dertil. T. 7, 63 b.

14. Marts (—). Forleningsbrev for Jørgen Rud til Vedbye paa Peder Oxes Gods paa Borneholm, hvori Kongen med Rogens Ret er indført, paa Vingsted Mølle i Grested Sogn i Thøril Herred, 2 Gaarde i Kielkier og 2 Gaarde og 1 Bol i Rafninge By samt til Erstatning for det Gods, der er afhændet fra Frisgaards Len, som Jørgen Rud har i Værge, paa 3 Gaarde i Testrup paa Sjælland, uden Afgift. R. 8, 384. K. Orig.¹

— Til Hr. Peder Skram. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Baadsmænd og om Udførselen af saltet Kød og andre forbudne Varer. Med Hensyn til Udskrivningen af Baadsmænd skal han rette sig efter den sidste Skrivelse, da Kongen ikke vil udskrive alle de Baadsmænd, der findes i Købstæderne, hvorved disses Skibe vilde blive nødte til at blive liggende i Havnene, og

¹ Tr.: Vedel Simonsen. Familie-Efterretn. om de danske Ruder II. 51 f.

derfor har sat et bestemt Antal af hver By. Kongen er tilfreds med hans Foranstaltninger i Købstæderne med Hensyn til Udførselen af forbudne Varer. — Seddel: Da han i Anledning af Befalingen til at bestille Uld spørger, om det skal være engelsk eller dansk Uld, befales det ham at bestille alt, hvad han kan faa af begge Slags. T. 7, 64.

14. Marts (Frederiksborg). Til Peder Bilde, Erich Bøller, Christoffer Lunge, Fru Lene, Hr. Hans Krausis, Fru Ane, Hr. Johan Urnis, og Fru Margrette, Jens Rossengaardtz. Da de have noget Gods i Try Herred i Fredejagten, hvilket Kongen ønsker til Mageskifte, skulle de med dette Bud sende Kongen Registre paa deres eget Gods og paa det Gods, som de ønske til Mageskifte derfor. T. 7, 65.

16. Marts (—). Til Hr. Eyler Hardenberg og Otthe Brade. Da den sidst paabudte Skat endnu ikke er indkommen fra deres Len, befales det dem med det allerførste at lade Skatten oppebære og at indsende den til Rentemesteren med klare Mandtal. T. 7, 65 b.

17. Marts (—). Forleningsbrev for Frederich Christiernssen paa Hornessøholms Gaard, som Asgud Michelssen har opladt ham, uden Afgift; han skal være Lensmanden paa Frederichsborg lydig. R. 8, 247. K.

— Livsbrev for Didrich Fechtel — hvis Fader Pouel Fechtel har opladt Kronen 5 Gaarde, 2 kaldede Lindholm, 2 Mørdrup og 1 Raaren ved Helssingør, som han havde i Pant af Esserom Kloster — paa det Kannikedømme og Vikarie i Lunde Domkirke, som M. Peder Iffuerssen nu har i Værge, dog først at tiltræde efter dennes Død. Han skal studere boglige Kunster, at han i Fremtiden kan tjene Religionen, og efter sin Studietid residere ved Domkirken. R. 8, 385. K.

— Til Haruig Bilde. Da Kronen har mange øde Jorder i Aahusgaardz Len, hvoraf den ikke har anden Fordel end den Landgilde, der svares deraf, skal han lade disse øde Jorder bebygge og siden bortleje dem. T. 7, 68 b.

— Følgebrev for Hartuig Bilde, Embedsmand paa Aahusgaard, til Bønderne under Aahus Hospital. R. 8, 386. K.

— Befaling til Eske Pedersen, Forstander i Aahus Hospital, at overlevere Hospitalet med klart Inventarium, Jordebøger, Breve og Registre til Hertuig Bilde, Embedsmand paa Aahusgaard. T. 7, 69.

17. Marts (Frederiksborg). Til Kongens Kansler. Han skal selv forhøre sig hos den Juveler, der er kommen til Køpnehavn med Klenodier, om den nøjeste Pris paa hvert enkelt Stykke og tinge saa meget som muligt om Prisen, hvorefter han skal sende Kongen sin Betænkning derom; han skal lade Juveleren skrive efter det smukke Halsbaand, da Kongen ønsker at se det. Han maa ikke lade Juveleren komme til Kongen, førend han har svaret paa denne Skrivelse og igen faaet Svar fra Kongen; ligeledes skal han opholde Johan Guldsmid, indtil han faar nærmere Ordre. T. 7, 66.

— Til Hr. Herlof Trolle. Da Huset til Toldboden ved Helsingør nu er tilhugget og han spørger, om Kongen selv vil udse det Sted, hvor Toldboden skal staa, eller Tolderen Jens Mogenssen skal gøre det, befales det ham at undersøge det Sted, som Hr. Mogens Gyldenstiern tidligere har udset til Toldbod, og skrive Kongen til derom, han skal saa faa nærmere Besked. Kongen vil ikke have noget af den Vin, som Kældersvenden har smagt paa, og som skal være tjenlig for Kongens egen Mund. T. 7, 66 b.

— Til Jens Mogensen. Paa hans Forespørgsel om, hvorvidt han skal tage Told af Fyrsters Vin, der føres gennem Øresund, svarer, at han skal tage Told af al Vin; hvis en Skipper ikke kan faa Rosenobler til Tolden, maa Jens Mogensen, ligesom sidste Sommer, veksle Dalere med Kongens Rosenobler; lige overfor Nederlænderne, der ville give Dobbeltdukater, Engelotter og Goltgylde med i Tolden, skal han holde saa haardt som muligt paa Rosenobler. Skipperen Hendrick Stradzburg af Lybke, der løb gennem Bæltet uden at fortolde, skal han ikke arrestere, naar han kommer i Sundet, da Kongen har eftergivet ham dette. Han skal udtage lige saa megen rinsk Vin til Kongen som i forrige Aar. T. 7, 69.

18. Marts (—). Til Hr. Erich Krabbe, Frantz Banner og andre Christoffer Rosenkrantzis Arvinger. Peder Biilde og Steen Rossensparre have været hos Kongen med en Skrivelse fra dennes Moder, hvori hun beder om, at Kongen vil udlægge Christoffer Rosenkrantzis Arvinger Fyldest for den Skade, som Christoffer Rosenkrantzis Enge og Ejendom til Skierne lede ved Møllestøvningen ved Dronningborg. Da Kongens Moder for Tiden er borte fra Riget og Kongen derfor ikke ved, hvor hun vil udlægge Kronen Fyldest igen, maa Sagen staa hen. T. 7, 70.

— Til Johan Friis, Kansler. Disse Brevvisere, 2 Hammer-

smede, have berettet, at de ere paa Rejsen fra Norge til Tyskland for der at skaffe sig nogle Svende i deres Haandværk, og have begæret Penge til Tæring og anden Nødtørft; da Kongen ikke kender deres Stilling og man kan befrygte, at de ville løbe deres Vej med Pengene, sender han dem til Kansleren, der skal udspørge dem og siden afgive sin Betænkning om Sagen. T. 7, 71.

18. Marts (Frederiksborg). Til Hofmesteren [Hr. Ejler Hardenberg], Axel Tønnessen og Hr. Herlof Trolle. De skulle, Dag og Nat uspart, sende al den brændte Kalk, de have af Kronens, hid, da der allerede nu mangler Kalk til Bygningen her. T. 7, 73.

— Til Hr. Herlof Trolle. Da Kongen har befalet Pouel Stissen, Embedsmand paa Island, at bestille al den Tran (»Trauen«), der falder paa Island, hvilket vil beløbe sig til nogle Læster, skal Hr. Herlof lade udruste 2 gode Skibe, hvert paa mindst 100 Læster, og sørge for, at de blive forsynede med duelige Skibsfolk og Styr mænd; de skulle saa besejle Island for norden, men ikke andensteds, og hente ovennævnte Tran og desuden saa meget Svovl, de kunne bære; naar han har udset Skibene, skal han underrette Kongen om deres Navne og lade opsætte nogle Artikler, hvorved man kan holde Skibsfolkene i Lydighed. Da de Løitzers Forskrivning lyder paa, at de skulle lade al den Svovl, de føre fra Island, lutre i København, skal han sørge for, at det Hus, hvori Svovlen skal lutres, bliver færdigt til rette Tid, saa at Forsinkelse dermed ikke kan tjene til Paaskud for at fordre Lutringen foretaget et andet Sted; han skal paa Kongens Vegne træffe Afgørelse med Hensyn til Pladsen for Svovlhuset. T. 7, 71 b.

— Til Jachim Beck og Eyler Grubbe. De skulle straks bestille alt, hvad der behøves til at købe for paa de 2 Skibes Rejse til Island, og skaffe Købmanden alt, hvad der hører til en saadan Rejse. T. 7, 72 b.

— (**Kbhvn.**). Til alle, der besøge Fiskerlejerne Nibe og Siibersund. Da Kongen har befalet Otte Brade, »vor« Raad og Embedsmand paa Olborg Slot, og Salteren Bartel Stingere at salte 60 Læster Sild til Slottenes og Orlogsskibenes Behov, skulle de have fri 2 Dage om Ugen, fra Lørdag Aften til Mandag Aften, til at købe Sild mod at betale dem efter gammel Sædvane. Lensmanden skal befale alle »Nedkarle og Vodkarle« at tilbyde Salteren de Sild, de fange i den Tid, og ikke holde sig af Vejen dermed, saaledes som de tidligere have gjort; hvis nogen ikke vil lade Salteren faa de Sild, han fanger, og

ej vil komme i Land og optælle dem, førend Købedagene ere til Ende, skal Lensmanden straffe derover. K¹.

19. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jachim Beck og Eyler Grubbe at levere M. Pouel Matzen, Superintendent i Riber Stift, til videre Besørgelse 40 Dlr., som Kongen har givet en dansk Person, Rasmus Katholm, der studerer i Vittenberg, og at levere M. Claus Skauboe 20 Dlr., hvilke Kongen har givet Isach Mouritzen, der studerer ved Universitetet i Købehavn og bor hos M. Claus Skauboe. T. 7, 73 b².

20. Marts (—). Til Jochim Beck og Eyler Grubbe. Da Kongen har laant Hr. Julius, Hertug til Brunswig og Lønborg, 4000 Dlr., skulle de levere dennes Sekretær, Johan von Drey, denne Sum mod Bevis derfor. T. 7, 74.

— Til Hr. Otte Krompen. Peder Gyldenstjerne, Hofsinde, har for kort Tid siden faaet kongelig Befaling til Hr. Otte og flere gode Mænd angaaende en Trætte mellem ham og Niels Jul til Aaberg om Markeskellet mellem Madum og Veyersse, men da Niels Jul sidste Vinter ogsaa har faaet Befaling til nogle gode Mænd angaaende samme Sag og agter at lade denne Befaling fuldgøre vor Herres Himmelfarts Aften [6. Maj], frygter Peder Gyldenstjerne, der nu er hos Kongen og ikke saa snart kan forløves, at Kronen og andre Lodsejere derved kunne komme til at lide Skade; hvis Hr. Otte og de andre gode Mænd ikke kunne fuldgøre Kongens Befaling, inden Niels Juls Befaling gaar for sig, hvad Kongen dog helst ser, skulle de møde vor Herres Himmelfarts Aften og paase Kronens og andre Lodsejeres Tarv. T. 7, 74 b.

— Til Johan Friis, Kansler. Kongen har af hans Skrivelse og hosfølgende Supplikats fra Undersaatterne i Bergen set, at disse have lidt Skade ved Ildebrand, og er ikke utilbøjelig til at hjælpe dem, dog har Erick Rossenkrantz i denne Anledning nedsendt sin Betænkning over en Del af Undersaatternes Begæringer, hvilken herved sendes. Johan Friis skal gennemse Undersaatternes Begæringer og sende Kongen sin Betænkning derom, men han maa ikke lige overfor disse lade sig mærke med, at Erich Rossenkrantz

¹ Koncepten har oprindelig været dateret 15. Febr. 1562, i Stedet for Bartel Stingere har der staaet Jørgen Lipper og i Stedet for Raad Tjener. Da Otte Brade først blev Rigsraad i Begyndelsen af 1563, er det vist kun en Forglemmelse, at 1562 ikke er rettet (jvfr. ogsaa Dateringsstedet), dog har det ikke været muligt at finde et saadant Brev de følgende Aar. ² Tr.: Ny kirkehist. Saml. I. 479.

har skrevet til Kongen om deres Begæringer. Han skal sende Supplikatsen og Erick Rossenkrantz's Betænkning tilbage. T. 7, 75 b.

20. Marts (Frederiksborg). Til Borgemestre og Raad i København. Da en Del af Hofsinderne have klaget over, at de ikke kunne faa Herberg i Byen, skønt de ere villige til at betale deres Værter baade for Fortæringen i disses Huse og for de Stuer og Kamre, hvori de bo, samt over, at en Del af de fornemste i Byen, der skulde give de andre Eksempler paa Villighed, ere mest uvillige, befales det Borgemestre og Raad at undersøge Sagen og skaffe Hofsinderne Herberg. Kongen vil befale disse i alle Maader at skikke sig tilbørligt i deres Herberg. T. 7, 76¹.

— Til Axel Tønnessen. Kongen har tilladt menige Sognemænd i Huse Sogn i Skaane iaar at oppebære Kronens Part af Tienderug og Tiendebyg til Istandsættelsen af deres forfaldne Kirke, hvorfor han ingen Hinder maa gøre dem derpaa. T. 7, 76 b.

21. Marts (—). Forleningsbrev for M. Vessel Pallessen. Kannik i Lund — der af Kapitlet er valgt til at forestaa Kantorembedet, da den nuværende Kantor, M. Peder Iffuerssen, formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke kan forestaa det længere — paa Kantordømmet i Lund, dog først efter M. Peders Død. R. 8, 386. K.

23. Marts (—). Søbrev for et Skib, der skal løbe fra Københavns Slot til Borringholm² og tilbage igen. T. 7, 78.

— Til Bønderne for norden paa Island. Da Kongen selv vil købe al den Lyse og Tran, som kan faas paa Island, forbydes det dem at sælge deraf til andre end Kongens Købmand, der skal betale dem med gode Varer derfor. T. 7, 85³.

— Lignende Brev til Bønderne for sønden paa Island (dog staar heri Foged i Stedet for Købmand). Udt. i T. 7, 85 b.

— Til Bønderne for norden paa Island. Da Kongen ved sin Overdragelse af Svovlhandelen for norden paa Island til Steffen Loitze har forbeholdt sig Ret til at udføre Svovl til eget Brug, sender han nu sin Købmand, Hans Nielssen, derop med 2 Skibe for at købe saa meget Svovl, som Skibene kunne bære, hvorfor det befales alle at sælge ham Svovl til en rimelig Pris; han skal betale med gode Varer derfor. Da det første Køb af alle Varer med Rette

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 674 f.   ² Borringholm staar kun i Overskriften. selve Brevet har kun: til vort Land B., ligesom hverken Skipperens eller Skibets Navn nævnes   ³ Tr.: Ketilson, Kgl. Forordn. til Island II. 10.

tilkommer Kongen og dennes Købmand sidste Aar har faaet Dom af Sysselmanden og andre Landets Indbyggere over nogle, der vilde gøre ham Hinder derpaa, forbydes det paany at sælge Svovl til nogen, før Kongens Købmand har faaet 2 Skibsladninger. T. 7, 79.

23. Marts (Frederiksborg). Til Eggert Hanssen, Lagmand for norden paa Island. Ovenstaaende Breve til Bønderne for norden paa Island sendes ham til Forkyndelse, og det befales ham at være Kongens Købmand behjælpelig med at faa de 2 Skibsladninger Svovl samt paase, at Kongens Ret til det første Køb overholdes, og at der overhovedet ikke sælges Lyse eller Tran til andre end Kongens Købmand. T. 7, 80 b.

— Til Hr. Oluf, Superintendent for norden paa Island. Han skal være Kongens Købmand behjælpelig med at faa ovennævnte Svovl og paase, at Kongens Forkøbsret overholdes. T. 7, 81 b.

— Til N, Sysselmand for norden paa Island. Da Kongen har sendt 2 Skibe op til Island efter Svovl, hvorefter det ene skal løbe ind i Øyefjord, det andet i Hussevig, maa Sysselmanden ikke lade nogetsomhelst fremmed Skib løbe ind i disse Havne. Han skal være Kongens Købmand behjælpelig med at faa Ladning. T. 7, 82.

— Til Pouel Stissen, Embedsmand paa Island. Brevet til Sysselmanden og Brevet til Eggert Hanssen med de i dette indlagte Skrivelser sendes ham til videre Besørgelse. Da Kongen ikke ved Navnet paa Sysselmanden, skal han overskrive Brevet til denne og sende ham det saa hurtigt som muligt. Brevet til Bønderne for sønden paa Island sendes ham selv til Forkyndelse. Han skal paase, at Kongens Befalinger overholdes, og at Steffen Løitzes Fuldmægtige ikke handle med andet end Svovl, samt give Kongen Underretning derom, hvis han mærker noget saadant. Da Købmændene fra Stæderne føre Falkefængere med sig til Landet, fange Falke og udføre dem uden at svare Told deraf, befales det ham at tage sædvanlig Told af alle Falkefængere og, hvis de ikke ville svare den, da at arrestere de Falke, de have fanget. Han skal nøje undersøge hele Landets Tilstand, saa at han, naar han kommer til Kongen, kan give fuld Besked om, hvad Fordel Kongen kan have der i Landet, enten af Svovl, Farve eller Malm. T. 7, 82 b.

— Til Hr. Gillebert, Superintendent i Skalholt Stift, og alle Provster og Præster i samme Stift. Da Kongen har ladet grave og bestille en stor Mængde Svovl paa Island, skulle de, naar Pouel

Stissen, Embedsmand paa Island, tilsiger dem, med deres Tjenere, Heste og Vogne lade ovennævnte Svovl føre ned til Ladesteder, hvorfra det kan udskibes. T. 7, 77.

[**Omr. 23. Marts**]. Register paa Kongens Skippere og Skibe. der ere løbne ud efter Kongens Befaling: Seuerin Schaubo med Køge Høg og Hans Holst med Hanen til Island for norden, Gert Køpping med Jomfruen til Island for vesten, Rasmus Kruse med Hjorten til Island for sønden, Jens Skauboe med Bjørnen og Boo med Berger Grib til Vespensø, Huit Roes med Oslo Krael og Jørgen Jonsen med Svanen til Ferø. T. 7, 79.

24. Marts (Frederiksborg). Til Johan Friis. Hendrick Nielssen har været hos Kongen paa sin Søster Fru Margrettis Vegne og meddelt, at hun begærer en By, kaldet Chyse, tilhørende Marrebo Kloster, til Mageskifte for sit Gods i Fredejagten, hvilket han nærmere kan se af hoslagte Supplikats og Registre. Da Kongen er tilsinds at afstaa hende denne By og at give Klosteret Vederlag derfor, skal Johan Friis gøre Kongen Forslag om nogle gode Mænd til at besigte begge Parters Gods, samt sammen med Rentemesteren overveje, hvor Kongen kan gøre Klosteret Fyldest; Kongen vil saa siden skrive til Abbedissen derom. T. 7, 86.

25. Marts (—). Til Jacob Brochenhus. Han skal straks lade bryde 6 Sten, i Længden og Bredden mindst efter indlagte Maal, men de maa godt være længere og bredere, og hurtig sende dem til Krogen. Der sendes ham 40 Dlr. for de 2 hvide Vognklepperter, han sendte Kongen, og saasnart han underretter Kongen om Prisen, skal han faa Betaling for de 2 sodede Heste, som Kongen har faaet af ham. T. 7, 87.

26. Marts (—). Til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester. Da han har bedt om, at der maatte blive sendt Skibe efter de 600 Læster Kalksten, som han efter Kongens Befaling har ladet bryde til Bygningen her paa Slottet, befales det ham, eftersom Kongen nu ikke har Skibe, der kunne hente den, selv at fragte Skibe til at bringe den til Krogen, hvor Kongen vil lade den brænde; ligeledes skal han med det allerførste sende den brændte Kalk, som han har faaet Skrivelse om. T. 7, 87 b.

— Til Frantz Brockenhus. Da Christoffer Pallesen har begæret 2 af Kronens Gaarde i Halagger i Sjælland til Mageskifte mod Vederlag af sit Gods paa Hintzholm, skal han med det første besigte Godset i Halagger og derefter udse lige saa meget af Christoffer

Pallesens Gods paa Hintzholm, men kun saadant, som ligger belejligt for Kronens Gaard smstds., samt indsende klare Registre derpaa. T. 7, 87 b.

26. Marts (Frederiksborg). Til Jens Mogenssen. Kongen har tilladt sin Svoger Hertugen af Pryssen at føre 30 Fade rinsk Vin, som hans Tjener, Weinhold Kempen, skal købe, toldfrit gennem Sundet. T. 7, 89.

27. Marts (—). Til Jens Jul. Da han trods Kongens alvorlige Befaling endnu ikke har ladet de Kanniker ved Aarhus Domkirke tiltale, der have »forsiddet« deres Residenser og ladet dem forfalde, medens de have anvendt den oppebaarne Kirkens Rente paa deres egne Arvegaarde, befales det ham atter at tiltale alle, der have ladet Residenser forfalde, og, hvis nogle ere døde, da deres Arvinger for den Forringelse, som uvildige Dannemænd skønne, at Residenserne have lidt; hvis nogen Prælat eller Kannik, der har ladet sin Residens forfalde, ejer Arvegaarde der i Byen, skal han straks inddrage dem under Kronen, indtil de sætte deres Residens i samme Stand, hvori de modtog den. Da M. Thomas, Kantor smstds., i høj Grad skal forhugge de Domkirken tilhørende Skove, hvormed han er forlenet, ja endog skal omhugge hele grønne Bøge og føre dem med Grene og alt til Byen, hvor han anvender det hele paa sine egne Arvegaarde, hvorved han ikke alene ødelægger Skovene, men ogsaa udtræller de Bønder, han har i Værge, befales det Jens Jul, der forresten skal vide god Besked med det meste af det, at skaffe sig nøje Underretning om alt, hvad han ikke allerede ved, og tilskrive Kongen klar Besked derom. T. 7, 89 b.

— Til Hr. Herlof Trolle. Eyler Grubbe til Houfdal, Rentemester, der agter at bebygge en Jord, som han har faaet der i Byen [København], har begæret at maatte faa et Hus, der støder op til Jorden, hvilket tidligere brugtes af Bryggerne til Lavshus, men nu staar øde; Hr. Herlof skal undersøge Sagen og gøre sit bedste til, at han kan faa Huset, da der ingen bor deri. T. 7, 93.

28. Marts (—). Til Aarhus Kapitel. Da Eyler Grubbe til Houfdal, Rentemester, har berettet, at det lige overfor ham har ladet sig mærke med, at det vil gøre ham Hinder paa noget Gods til det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som han er forlenet med, og som M. Hendrick Brockhof sidst havde i Værge, befales

det Kapitlet uden videre Klammer at lade ham nyde Kannikedømmet med Gods og al Rettighed som residerende Kannik. T. 7, 91.

28. Marts (Frederiksborg). Til Johan Friis. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder om sit og de andre Raaders Besøg hos den polniske Ambassadør og om dennes indtrængende Begæring om at faa Kongen selv i Tale. Kongen finder det dog betænkeligt nu at give ham Audiens, da det tidligere er blevet afslaaet, og har heller ikke hørt, at nogen Herre af andre Herrers Sendebud er bleven nødt til at give dem Audiens mod sin Vilje; det vilde heller ikke være heldigt, om han siden kunde prale af at have tvunget Kongen til at give ham Audiens. Johan Friis skal nøje overveje Sagen og tilskrive Kongen sin Betænkning derom. — Seddel: Kongen talte for kort Tid siden her paa Slottet med Frederich von Dhonen, Marskal, og bad ham, naar han talte med Ambassadøren, der er hans Morbroder, da at undskylde Kongen og sige, at denne ved Svaghed var forhindret i at høre ham; Frederich von Dhonen fortalte, at samme Ambassadør for nogle Aar siden var hos Hertug Hendrich af Brunswig, og da denne for Sygdoms Skyld ikke kunde høre ham, erklærede han at ville rejse bort uden at tilkendegive sit Ærinde, hvorfor Hertugen alligevel blev nødt til selv at høre ham. Kongen mener dog, hvis Ambassadøren vil gøre det samme her, at hans Lejlighed er anderledes end Hertug Hendrichs. T. 7, 91 b.

— Til Hr. Herlof Trolle. Da Knud Skriver nu skal der fra Slottet, har Kongen ikke noget imod hans Forslag om i hans Sted at antage Niels Skriver, der en Tid lang har tjent Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, hvis Hr. Herlof finder ham duelig til Pladsen. T. 7, 93 b.

29. Marts (—). Befaling til Jens Jul, Embedsmand paa Kaløe, Morthen Suenssen, Oluf Brockenhus og Niels Mouritzen at være tilstede, naar Hans Johanssen, Embedsmand paa Silkeborg, overtager Alling Kloster, og paase, at der overleveres ham klart Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet til Klosteret hørende; endvidere skulle de besigte Klosterets Skove og indsende skriftlig Beretning baade om Overleveringen og Besigtelsen. T. 7, 94.

30. Marts (—). Livsbrev for Hans Bussert, Borgemester i Kiøbnehavn, der har opladt Kronen sit Livsbrev paa Sthroe Gaard, paa en Gaard i Husome i Sockelundz H., uden Afgift. R. 8, 247 b. K.

30. Marts (Frederiksborg). Forleningsbrev for samme paa en Gaard i Husome, uden Afgift. R. 8, 248. K.

— Ekspektancebrev for Hans Canis, Kongens Apotheker, paa det første Apothek, som herefter bliver oprettet i Riget; imidlertid skal han lade sig bruge i Kongens Tjeneste og ikke begive sig derfra uden Kongens Samtykke. R. 8, 249. K¹.

31. Marts (—). Pantebrev til Anders Bing, Hofsinde, paa Nederbye i Ingelsted Herred for 390 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. R. 8, 387. K.

— Til de højlræde i Kiøbnehavn. Hendrich Nielssen, Landsdommer i Sjælland, har berettet, at han paa Kongens nærmere Approbation er bleven enig med dem om et Mageskifte, hvorved han faar 2 Gaarde i Borup² i Seby Sogn i Løffue Herred for 1 Gaard i Togerup³ By i Faxe Sogn og Herred og 1 Gaard i Gisløf⁴ i Løffue Herred. Hvis hans Gods er ligesaa godt som Universitetets Gods og dette sidste ikke ligger ved Fredejagten, har Kongen ikke noget imod Mageskiftet. T. 7, 94 b.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Jochim Halephage, Fuldmægtig for nogle Købmænd i Lybeck og Rodstock, har klaget over, at disse ikke kunde faa Lov til at bjærge noget Gods fra et af deres Skibe, der sidste Aar strandede under Falsterboe, førend de havde lovet Hr. Eyler Fjerdeparten af det bjærgede Gods, og at dennes Foged desuden til stor Skade for Godset har befalet dem at lade Bønderne besørge Bjærgningen, hvilket de altsammen mene er mod Kongens Sørret. Hr. Eyler skal undersøge Sagen og lade dem faa Godset for en rimelig Bjærgeløn samt paase, at Kongens Sørret overholdes. T. 7, 95.

2. April (—). Til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør. Han skal igen tage samme Told af de nederlendiske Skibe, der komme i Sundet, som før den hundrede Pending blev paabudt og sige de nederlendiske Skippere og Købmænd, at Kongen for Kongen af Spaniens Skyld har ladet den hundrede Pending falde, men kun paa den Betingelse, at Kongens Under-saatter, der handle i Nederlandene, i lige Maade blive fri for ny og usædvanlig Told; sker det ikke, kunne de vente, at den hundrede Pending igen vil blive opkrævet. T. 7, 46.

¹ Tr.: Archiv f. Pharmaci og Chemi XVII. 263.
⁴ Gjernslev.

² Buerup.

³ Tokkerup.

2. April (Esrom). Stævning for Lauritz Siersen i Østre Marcker Sogn og Jes Anderssen i Vestre Marcker Sogn over Hans Beritzen, Landsdommer paa Borneholm, for en Dom, han har afsagt mellem dem og deres Hustruers Broder, Rasmus Køler, hvorved noget Gods, der var tilfaldet dem med deres Hustruer, er fradømt dem, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 7, 102 b.

6. April (Frederiksborg). Til Hans Styge. Da Kristoffer Gøe til Auendzberg efter Ebbe Andersen har faaet en Gaard, kaldet Liusholt, i Nøruangs Herred, paa hvis Ejendom to af de nærmeste Byer gøre ham Hinder, og der findes Breve paa denne Gaard i S. Hansis Kloster i Horsens, skal Hans Styge levere ham disse Breve mod hans Reversal for, at de ville blive leverede tilbage, saasnart de ere benyttede. T. 7, 96 b.

— (**Kbhvn.**). Tilladelse for Jacob Eskissen til at faa en Skiffue Kirkes Jord, kaldet Blussejord, straks naar Faderen, Eski Christiernssen, Borger i Skiffue, der nu har den i Værg, er død, dog mod at svare sædvanlig Landgilde til Skiffue Kirke. R. 8, 10. K.

— Til Peder Bilde og Steen Rosensparre. Da Eyler Krause har overladt Kronen noget Gods i Fredejagten i Th[r]y Herred til Mageskifte, nemlig 3 Gaarde i Strøllille og Herligheden af 2 Gaarde i Rørbeck, og i Stedet begærer 1 Gaard i Tybjerglille, 1 Gaard i Affuersie, 1 Gaard i Skuderløse, 1 Jord paa Affuersie Gade, tilhørende en Gaard under Ringstet Kloster, og Herligheden af 2 Kirkegaarde, der ligge til Tybiere Kirke, — skulle de med det første besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 97.

— Til Jens Bilde. Kongen har tidligere skrevet ham til om at købe 30 Køer og 2 Tyre af de bedste og skønneste, han kan faa paa Gotland, men da han ikke er vis paa, at han har faaet Brevet, gentages Befalingen. Han skal sende dem til Frederichsborg Slot og lade sit eget visse Bud følge med dem. T. 7, 98 b.

7. April (—). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Joachim Beck til Førsløf og Kapitlet i Roskilde. R. 8, 249. K. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Hr. Eyler Hardenberg og Kronen. R. 8, 251. (Se Kronens Skøder.)

— Til Axel Viffert, Embedsmand paa Landzkronne Slot, og

M. Vetzell Pallessen, Vicekantor i Lunde Domkirke. Da Steen Rosensparre, Embedsmand paa Kallingborg Slot, af Kongen har faaet 3 Lunde Kapitels Gaarde til Mageskifte, de to i Beltinge og den tredje i Skaroltte By, mod at udlægge Kapitlet Fyldest af sit Gods, skulle de, naar Steen Rosensparre tilsiger dem, besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 99.

7. April (Kbhvn.). Til Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, og Axel Viffert, Embedsmand paa Landzkronne Slot. Da Steen Rosensparre, Embedsmand paa Kallingborg Slot, har begæret 1 Gaard i Huntzeng og 2 Gaarde i Belting i Scharolte Sogn i Frørste Herred til Mageskifte mod Vederlag af sit Gods i Kallingborg Len, skulle de med det første besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 99 b.

8. April (—). Befaling til Hr. Mogens Gyldenstjerne til Stiernholm iaar at lade de Svende, hvormed han skal tjene Riget, klæde i sorte Kjortler, sorte Hatte og røde Hoser med samme Mønster og Farve i Ærmerne som sidste Aar. Orig.

— Lignende Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård. Orig.

9. April (Frederiksborg). Til [Hr. Magnus Gyldenstjerne¹]. Han skal ikke lade Lauritz Bøsestøber i Kiøpnehavn støbe mere Skyts til Kongen, men tage Kobberet fra ham, hvis han har noget, og forvare det vel. Orig.

10. April (—). Til Hr. Eiler Hardenberg. Da de Skibe, hvorpaa han og de andre Afsendinge skulle rejse til Rusland, blive færdige førstkommende Mandag, og da den Fredstilstand, som Russerne have bevilget, udløber om kort Tid, hvorfor de endelig maa være derovre inden den Tid, da det ellers vil være til stor Skade for Kongen og umuliggøre al Forhandling iaar, skal han bestemt møde paa Købnehafns Slot førstkommende Onsdag og gaa under Sejl, saasnart Vinden blæser. T. 7, 102 b.

— Til Hr. Herlof Trolle. Da han sidst talte med Kongen paa Kiøbnehafns Slot, tilkendegav han sit Ønske om at fratræde Kiøbnehafns Len, men fik ikke noget Svar, da Kongen fik andre Forretninger; det meddeles ham nu, at Kongen vil lade ham fratræde til førstkommende 1. Maj. T. 7, 103.

— Søbrev for Torbern Daa til Volderup, der med Orlogs-

¹ Brevet er sikkert til Magnus Gyldenstjerne, men Udskriften bagpaa er ulæselig.

skibet »den flyende Geist« skal løbe fra København til Bergen efter Bergefisk og paa denne Rejse have Opsigt med, at søfarende Folk ikke overfaldes af Sørøvere og Fribyttere, hvilke han skal nedlægge, hvor han træffer dem; mærker han, at der er Sørøvere under Norge, skal han forblive der en 3 Maaneders Tid. T. 7, 104.

10. April (Frederiksborg). Befaling til nedennævnte Købstæder hver at modtage N Knægte i Borgeleje og skaffe dem Øl og Mad indtil videre, derimod skulle de ikke være pligtige at holde nogen Knægts Gæster med Øl og Mad, ligesom de heller ikke, da Knægtene føre stort Tros med sig med Kvinder og Børn, skulle besværes med at underholde det. Det staar enhver Borger frit for at yde Underholdning eller Penge i Stedet, i sidste Tilfælde 4 Sk. danske daglig. Dersom de allerede have Bøsseskytter eller andre hos sig, skulle de straks befale disse at rejse til Københavns Slot. — Fortegnelse over Købstæderne: Malmø 100 Knægte, Landzkrona 50, Lund 20, Lagholm 15, Halmsted 30, Falckenberg 10, Vardberg 30, Wee 20, Auskeer 10, Løckaa 10, Rodnebye 15, Sølitzborg 5, Aaahus 25, Semershavn 15, Ysted 40, Trelleborg 30, Falsterbo og Skanør 15. Summa 440 Knægte. T. 7, 105. K. (til Brevets Tekst).

— Til Borgemestre og Raad i Helsingborg. Kongen har til Istandsættelse af Skibsbroen der ved Byen givet dem 6 af de Træer, der ligge i Byen og ere førte ned fra Herritzuadz Skove; Byfogden har faaet Befaling til at levere dem Træerne. T. 7, 106 b.

12. April (—). Tilladelse for Richardus Poley til iaar at fange Falke i Danmark og føre dem til England, dog skal han for de Falke, han udfører, skaffe Kongen et Par levende Fasaner. T. 7, 107.

— Til Hr. Niels Lange. Detlef von Anefelt, Raad, har beklaget sig over, at Hr. Niels Lange, til hvem han skal overlevere Møgelthønder Slot, kræver et Inventarium, som Peiter Rantzau skal have leveret fra sig, men som han nægter at have modtaget; det befales derfor Hr. Niels Lange at undersøge Sagen og kun kræve det Inventarium, som Detlef von Anefelt virkelig har modtaget. T. 7, 107 b.

13. April (—). Til Biørn Kaas. Jacob Holst har berettet, at han for nogen Tid siden er kommen i Trætte med en Karl, ved Navn Michel Jostsen, hvorved de begge have faaet Saar og Skade,

derefter har Michel Jostsen ladet nogle af hans Penge beslaglægge i Nestued, hvilke han nu begærer igen at maatte faa; Kongen har eftergivet Jacob Holst denne Sag og tillader ham at faa de af hans arresterede Penge, som kunde tilfalde Kronen. T. 7, 108.

13. April (Frederiksborg). Til nedennævnte Raader og Lensmænd. Da Kongen iaar vil lade opsætte nogle Staldøksne paa Fauherholm, Ebbelholt¹ og Esserom, skulle de hver købe N gode og friske Øksne til lavest mulige Pris og optegne hver Sælgers Navn og de af ham købte Øksnes Antal og Pris. De skulle foreløbig udlægge Pengene, Kongen vil saa betale dem, naar de lade Øksnene fremdrive. — Register: i Sjælland Hr. Herlof Trolle 200 Øksne, Peder Bilde 200, Steen Rosensparre 100, Lauge Brock 80, Otto Rud 50, Jens Ulfstand 50, Abbeden af Soer 50, Abbeden af Ringsted 50, Prioren af Anderskou 50; i Skaane Hr. Eyler Hardenberg 200, Jacob Brochenhus 100, Axel Viffert 100, Erick Ugerup 50, Hartuig Bilde 50, Hr. Magnus Gyldenstiern 50, Abbeden af Herritzuad 50. T. 7, 108 b. Orig. (til Peder Bilde og Hr. Magnus Gyldenstjerne).

— Til Hr. Jørgen Lycke. Da han melder, at han mangler Skibe til at fremsende den Kalk paa, som han har faaet Befaling til at købe, sender Kongen ham Breve til Borgemestre og Raad i Olborg, Randers og Hofbro, at de paa hans Ordre skulle skaffe ham Skuder i disse Byer; han skal i Forvejen blive enig med Sælgerne om Prisen for Kalken og med Skipperne om Fragten og underrette Lensmanden her, Jørgen Munck, derom, der saa skal betale baade Kalken og Fragten, naar Skibene komme. T. 7, 110.

— Til Hofbro, Randers og Aalborg. De skulle skaffe nogle Skuder, der kunne hjælpe Hr. Jørgen Lycke med at føre de 500 Læster Kalk, han skal købe, fra Mariager til Sundbye Færge. T. 7, 111 b. K.

— Aabent Brev, at Jørgen Lorch, Raad hos Hertug Hans af Holsten, har berettet, at han har faaet Fuldmagt af Hans Vagner til at oppebære nogle Penge, som Brod Ericksen skal have stjålet fra Hans Vagner i Hendrick Masebeckers Hus i Lybeck og siden indsat i Forvaring hos en Kronens Undersaat i Blekinge. Det befales derfor alle at lade ham faa Pengene, hvor han kan opspørge dem. T. 7, 110 b. Orig.

¹ Nævnes kun i Orig.

13. April (Frederiksborg). Til Axel Viffert. Da Christoffer Scheffer har begæret, at der maa gaa Dom over den paa Lantzkrone Slot fangne Karl, der myrdede hans Dreng og fratog ham hvad han havde at fare med, befales det ham at forhøre Morderen og lade hans Bekendelser om, hvad Gods den myrdede havde, og hvor det er blevet af, opskrive under Dannemænds Segl, saa at man kan vide at svare dertil, hvis der i Fremtiden bliver Tale derom. Da han har leveret Kongen nogle Reb, der bleve fundne hos Morderen og skulle tilhøre Christoffer Scheffer, skal han blive enig med denne om en Pris derfor og betale den, men lade, som om det ikke kommer Kongen ved. Han skal lade brænde saa megen Kalk som muligt og sende den hid under Landet. T. 7, 112. K.

— Til Johan Friis, Kansler. Ovenstaaende Brev, der er skrevet efter hans Betænkning, sendes ham til Besørgelse. Jens Mogenssen, Tolder i Helssingør, var hos Kongen igaar, og berettede omtrent de samme Tidender, som Johan Fris har berettet. T. 7, 111. K.

— Til Erich Ugerup. Da Kongen er bleven enig med nogle af Adelen om at begynde et Bjærgværk i Skaane i Gladsaxe Len. og da de Bjærgmænd, som de have der, lide Mangel paa Brænde og andet, befales det ham for en rimelig Pris at skaffe dem Brænde og hvad andet de behøve, naar det kan faas til Købs i Lenet. T. 7, 112 b. K¹.

15. April (Esrom). Aabent Brev, hvorved Seffren Kold fritages for at svare Landgilde af sin Gaard i Halløsse, saa længe han holder den i Stand og er Lensmanden paa Frederichsborg lydig. R. 8, 252 b.

17. April (—). Til Johan Friis. Da der er kommet flere Knægte, der ville i Kongens Tjeneste, og han spørger, om han skal antage flere, befales det ham at lade dem mønstre, antage de duelige og forhandle med dem om en Løn af 1 Mk. om Ugen. T. 7, 113. K.

— Til Hr. Eyler Hardenberg, Jacob Brockenhus og Jens Ulfstand. Som Svar paa deres Skrivelse meddeles dem, at Kongen aldeles ikke har hørt noget om, at Hertug Magnus har indladt sig i nogen Handel med Kongen af Sverrig eller Hærmesteren.

¹ Tr.: Kjøbenh. Selsk. Skrifter VII. 406.

Med Hensyn til deres Forespørgsel om, hvorvidt de, da Kongen af Sverrig har udstedt Forbud mod at besøge Rusland, i Tilfælde af, at de møde de svenske Skibe i Søen og ikke ere dem stærke nok, skulle tage Kursen ad Øsel og den Vej ind i Rusland, befales det dem at rette sig efter den dem medgivne Afsked og sejle til Narffuen, da Kongen ikke tror, at Kongen af Sverrig eller nogen anden vil gøre hans Skibe nogen Hinder. T. 7, 113. K.

18. April (Esrom). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Peder Kock, der for nogen Tid siden fik sit Ben skudt af og derfor af Kong Christian III fik Brev paa Underholdning med Klæder og Føde i Helnekircke Kloster for Livstid, hvilket han ogsaa har haft, saa længe Abbed Christiern havde Klosteret, har nu klaget over, at Hr. Magnus gør ham Hinder derpaa; det befales derfor denne at rette sig efter Kong Christians Brev. T. 7, 119 b. K.

— Til Peder Bilde og Steen Rosensparre. Da de i deres Skrivelse have udtalt Betænkeligheder ved Mødestedet og Mødetiden for den Mønstring, der skal holdes, har Kongen foreløbig opsat den, dog skulle de samle alle Lensmænd og Adelige, der skulle holde Rustning, paa et bekvemt Sted, forkynde Kongens Brev for dem, lade dem taksere for Rustning og indsende klare Registre derpaa, samt paalægge dem at have alt rede, skønt der ingen Mønstring finder Sted. T. 7, 116 b. K. Orig.

19. April (—). Til Abbeden af Soer. Da de højlræde ved Universitetet have berettet, at de ikke længere kunne tage Vare paa og underholde deres Medbroder, M. Eyler, der er gaaet fra Forstanden, skal Abbeden skaffe ham et Kammer og Underhold i Klosteret og en Person til at passe paa ham; bliver Sygdommen heftigere, skal han passe nøje paa, at han ikke slipper ud og gør Skade. T. 7, 117 b. K.

— Befaling til Biørn Kaaes straks, uden al Undskyldning, at tiltale og forfølge Erich Huas, der tjener Jesper Krausze til Basnes, fordi han har skudt Dyr i Kronens Skove og ført dem bort. T. 7, 118. K.

— Befaling til Enuold Lauritzen, Foged paa Malmøehus, at modtage en Rode Knægte, som Rentemester Jochim Beck har faaet Befaling til at sende derover for at ligge i Borgeleje, og indtil videre skaffe dem Underhold med Mad og Øl. T. 7, 118 b. K.

— Lignende Befaling til Knud Giedde, som ligger i Slotsloven paa Helssingborg. Udt. i T. 7, 118 b. K.

21. April (Esrom). Følgebrev for Hr. Niels, Prior i Antvordschouf Kloster, til 8 Bønder i Ulstrup i Løve Herred og 1 Bonde i Schouesse¹, at de herefter skulle svare Klosteret. R. 8, 253.

— Følgebrev for Forstanderne for Hospitalet i Kiøpneshavn til Mølleren i Hoffue Mølle i Smørum Herred, 3 Bønder i Smørumsoffre og 3 Bønder i Aagerup i Bolderups Sogn, at de herefter skulle svare Hospitalet. Udt. i R. 8, 253.

22. April (—). Til Kapitlet i Lund. Kongen ser af deres Skrivelse, at Didrich Fechtel har været hos dem med Kongens Brev paa det Kannikedømme og Vikarie, som M. Peder Iffuerssen havde, og at de anse det for stridende mod Kapitlets Statuter, at han faar dette Kannikedømme, hvorfor de have tilbudt ham det, som han med Rette burde optere, hvilket han ikke har villet modtage. Da Kongen imidlertid for nogen Lejligheds Skyld har gjort den Handel med Møntmester Pouel Fechtel, at dennes Søn Didrich skulde have ovennævnte Kannikedømme, bedes Kapitlet rette sig derefter. T. 7, 119. K.

24. April (—). Stadfæstelse af Sebye Bys Privilegier, givne af Kong Frederik I den 10. Aug. 1524. R. 8, 10 b. Orig².

— Til Niels Anderssen og Jesper Kraufze. Da Jacob Skeel har berettet, at han har Trætte med sine Søskende og med det første skal i Rette med dem, saa at han ikke selv personlig kan overlevere Otte Rud Inventariet paa Korsøer Slot til 1. Maj, skulle de være tilstede, naar Inventariet overleveres, og paase, at alt gaar rigtigt til. T. 7, 120. K.

— Til Peder Bilde. Da Kongen har sat en til at have Opsyn med Skovene i Try og Holbo Herreder, skal han herefter ikke befatte sig med Kirkeskovene i disse Herreder, hvilke han hidtil har haft i Forsvar. T. 7, 120. K. Orig.

— Til Jochim Beck. Da Kongen har lagt en Gaard i Fredejagten, som M. Jesper Brockmand, Ærkedegn i Aarhus Domkirke, havde i Forlening, ind under Kronen, skal Jochim Beck udlægge ham en lige saa god Gaard paa Sletten i Stedet. T. 7, 120 b. K.

¹ Skovsg, Slagelse Herred. ² Brevet af 10. Aug. 1524, der er indført her, er trykt i Saml. t. jydsk Hist. og Top. X. 172 (efter Orig.).

24. April (Esrom). Til samme. Da Niels Ulfstand, Embedsmand paa Stege, der resterer med omtrent 1000 Tdr. Havre af Afgiften af Stege Len, har beklaget, at han ikke for Tiden kan skaffe saa megen Havre, har Kongen tilladt ham at give Penge for en Del af Havren, 18 Sk. for Tønden. T. 7, 122 b.

— Michel Gram, Borger i Assens, citat Peder Hundermarck for 2 Domme, denne har afsagt, den ene mellem Michel Gram og Christiern Jude, Byfoged i Assens, den anden mellem Michel Gram og Borgemestre og Raad i Assens, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 7, 121.

— Til Hr. Eyler Hardenberg eller hans Foged paa Malmøhus i hans Fraværelse. Hr. Magnus Gyldenstiern har klaget over, at en Bonde, Lasse Drucken, der har slaaet Hans Bardskier [el. hans Bartskeer] ihjel, hvorfor Hr. Magnus har ladet ham forfølge til Tinge og gøre fredløs, nu gaar omkring ved Hr. Magnus's Gaard med sit Rør og skyder i Skove og Moser, ligesom man kan befrygte, at han brænder en Gaard af eller gør andet Forræderi; det befales derfor Hr. Eyler at lade ham gribe og afstraffe. T. 7, 121. K.

— Til Bønderne under Skiffuehus. Da Fru Magdalene Banner, Iffuer Krabbis Enke, til Opbygning af sin Gaard har købt nogle Mursten af Hr. Otte Krumpen og har begæret, at Kronens Bønder maatte hjælpe hende med at bringe dem til Gaarden, befales det dem at møde med Hest og Vogn, hvor hun tilsiger dem, og hver køre et Læs Mursten. T. 7, 121 b og Udt. i R. 8, 14 b.

— Til Hr. Otte Krumpen. Han skal i sit Len skaffe Fru Magdalene Banner, Iffuer Krabbis Enke, nogle Vogne til at føre de af ham købte Mursten til hendes Gaard i Salling, dog skal han tilsige de Bønder, der bo belejligst. T. 7, 122.

25. April (—). Mageskifte mellem Kapitlet i Roskilde og Kronen. R. 8, 255. (Se Kronens Skøder.)

— Til Jørgen Ugerup. Da Undersaatterne i Seebye have begæret at maatte faa noget Tømmer til Hjælp til Istandsættelse af deres Havn, der har lidt stor Skade, skal han i Kronens Skove, som han har i Forlening, skaffe dem noget Tømmer af Vindfælder og hallinde¹ Træer af Eg og Bøg, som ikke ere til Skovskade. T. 7, 123. K.

— Til Jørgen Nagel, Hans Norbye og Knud Stenssen. Da

¹ Visnede.

Kongen vil bruge dem paa Orlogsskibene, skulle de straks begive sig til Kiøbnehafns Slot, hvor de ville faa nærmere Besked. T. 7, 123. K.

26. April (Esrom). Til Johan Friis, Kansler. I Anledning af hans Skrivelse om de Skibe, der skulle ud paa Strømmene, og om Efterretninger fra Løse meddeles det ham, at Kongen igaar var paa Krogen, hvor Borgemesteren og Tolderen smstds. meldte de Tidender, de havde fra Sverrig, hvorom Tolderen allerede tidligere havde skrevet, hvilket Brev hermed sendes; disse Tidender gik ud paa, at Hr. Peder Brade er sendt til Dronningen af Skotland, og da Meningen dermed maa være et Frieri, mener Kongen ikke, at den svenske Konge i Sommer vil lade sine Skibe løbe fra Løse gennem Sundet, og finder det derfor unødvendigt at gøre stor Bekostning paa Udrustning af Skibe eller at udlægge mere end 3 Skibe paa Strømmene; Las Anderssen skal være Admiral over disse, Jørgen Nagel hans Løjtnant, Hans Norbye og Knud Steenssen Hovedsmænd paa de 2 andre Skibe; Brevene til disse om at møde i Kiøbnehavn sendes ham til videre Besørgelse, ligesom det befales ham at lade udfærdige Skibsartikler og Bestallinger. Da Anders Lorich har faaet Brev fra den Luneborger, som ligger i Lubke, om at komme til ham, meddeles der ham Tilladelse dertil, da Kongen nu ikke har stor Brug for ham, dog skal han vedblive at skrive Kongen til, naar han erfarer noget magtpaaliggende. Da han har sendt et Brev fra en Borger i Treptou, hvori denne tilbyder Kongen 2 nye Skibe, som ligge i Kiøbnehavn, til Købs, har Kongen skrevet til Borgeren, at han vil lade Skibene bese og, hvis de ere gode, lade Borgeren komme til sig, for at de kunne handle derom. Med dette Brev skal Johan Friis sende en kyndig Mand afsted, der kan bese Skibene; hvis de ere gode, maa denne lade Borgeren følge med tilbage til Kongen. T. 7, 123 b. K.

— Til Hr. Herlof Trolde. Kongen er vel tilfreds med, at Skibet Achilles bliver sendt til Norge efter Savdeler, og befaler ham at sørge for, at det kommer afsted. T. 7, 123 b.

27. April (—). Befaling til Kronens Bønder i Espindrupe, Grested, Veybye, Ramløse og Søeborg Sogne og i Haffuerholm, Huornebye, Harritzhee, Sande, Jonstrup, Espendrupe, Reerstrup og Munckegaard herefter at svare Fogden i Esserom med Ægt og Arbejde, men svare Landgilde, Gæsteri, Gaardfæstning, Sagefald og anden Rettighed til Krogen. R. 8, 253 b.

27. April (Esrom). Til Jacob Brockenhus eller hans Foged og Skriver i hans Fraværelse. Da han i Anledning af Kongens Befaling om at købe 100 Øksne til Opstaldning har berettet, at der kun er saare smaat Fæ i hans Len, og at han er bange for ikke at kunne faa Øksne i Lenene der omkring, da de andre Lensmænd købe dem op, saa at han ikke kan levere Kongen tjenlige Varer, befales det ham at købe saa mange gode Øksne som muligt i Lenet eller andensteds, dog kun saadanne, der kunne gives Købmænd i Bytte for gode Staldøksne, thi det er ikke Kongens Mening at købe og opstalde Vraglingsfæ. T. 7, 125. K.

28. April (—). Til Indbyggerne i Sjælland. Da der sidste Vinter er død mange Svin og meget andet Kvæg paa Landsbyerne og andensteds i Sjælland, særlig foranlediget ved at de døde Dyr ikke straks bleve førte ud af Byen og adskilte fra det andet Kvæg, befales det, for at forebygge, at der til Sommer, naar der bliver større Varme, opstaar Pestilens eller anden farlig Sygdom baade blandt Mennesker og Dyr, straks at lade alt dødt Fæ bringe udenfor Byen og nedgrave saa dybt, at andet Kvæg ikke kan komme til det og forgives deraf. Overbevises nogen om Forsømmelighed heri, skal han bøde 3 Mk. danske til sit Herskab og 1 Td. Øl til Bymændene. T. 7, 126. K¹.

— Til Frantz Brockenhus for Kiøbnehafns og Krogens Len, Peder Bilde for Roskilde Len, Steen Rosensparre for Kallingborg Len, Otte Rud for Kaarsøer Len, Biørn Kaas for Vordingborg Len, Hr. Byrge Trolde for Jungshoffuit Len, Jens Ulfstand for Solte Len, Lauge Brock for Holbeck Len, Fru Anne Rosenkrantz for Skioldenes Len, —² for Draxholm Len. Ovenstaaende aabne Brev sendes dem til Forkyndelse paa alle Herredsting, og det befales dem at paase dets Overholdelse. T. 7, 126 og 127. K. (til Brevets Tekst).

— Breve til Kiøbnehavn, Kiøge, Roskilde, Nestued, Helssingøer, Skelskøer, Slagelse, Ringsted, Slangerop, Heddinge, Prestøoe, Vordingborg, Holbeck, Kallingborg, Nykiøping i Aatz Herred og Korsøer af lignende Indhold som Brevet til Indbyggerne paa Sjælland, dog sættes Bøden her kun til 3 Mk. danske, Halvparten til Kronen og Halvparten til Byen. Endvidere skal den, der hemmelig kaster

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 181 f. ² Navnet er glemt, Hr. Ejler Hardenberg var Lensmand paa Dragsholm.

dødt Kvæg ud paa Gader og Stræder for anden Mands Port, Dør eller Have, bøde 6 Mk. for hver Nat, det har ligget der; Fogden skal have Fuldmagt til at pante for Bøderne og skal have 8 Sk. for sin Umage. T. 7, 129 b. K¹.

28. April (Esrom). Til Kapitlet i Roskilde. Kongen har tilskrevet Borgemestre og Raad smstds. om Nedgravning af dødt Kvæg og befaler herved Kapitlet at paase, at alle gejstlige holde sig dette Paabud efterrettelige, saa at Borgerne ikke, hvis der kommer Pestilens, kunne undskylde sig med de gejstliges Forsømmelse. T. 7, 127 b. K.

— Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Kiøbnehavn. Der sendes dem en Kopi af det Brev, som Kongen har sendt til Købstæderne i Sjælland, om Udførelsen af døde Dyr af Byerne. Da der hersker stor Urenlighed i Kiøbnehavn, baade paa Gader og Stræder, under Voldene og lige udenfor Portene, befales det dem at paaminde Borgerne om hver 8. Dag at føre saadan Urenlighed langt udenfor Byen; viser nogen Forsømmelighed heri, skal han bøde efter Borgemestres, Raads og Byfogeds Ansættelse; Fogden har Ret til at udpante for Bøden og skal have 8 Sk. danske for sin Umage. T. 7, 128 b. K².

29. April (—). Gavebrev til Hospitalet i Helssingør. R. 8, 254. Orig. (Se Kronens Skøder.)³

— Livsbrev for Anthonius Thomessen, Byfoged i Helssingborg, paa en Jord, kaldet Munckevong, med Ager og Eng, og 1 Eng og Mose ved Liussekuld til Strømgangen i Mosen udenfor Helssingborg, hvilke han nu selv har i Værge. R. 8, 388.

30. April (—). Skøde til Peder Terkelssen, Borger i Aarhus, paa en Jord smstds. i Sneffuerstien, paa Hjørnet imod Sturisgade, hvilken hørte til Hierusalems Alter og sidst paaboedes af Hr. Peder Jespersen. Han skal sætte god Købstadbygning med Tegtag derpaa, holde den ved Magt, svare sædvanlig Afgift til Kronen og Byen og hvert Aar til S. Hans Dag Midsommer 1 Mk. danske i Jordskyld til Hospitalet smstds. R. 8, 11 b.

— Lignende Skøde til Chrestiern Erichssen paa en Jord paa Graffuen i Aarhus, som har hørt til S. Peders ad Vincula Alter og sidst paaboedes af Hr. Peder Abildgaard; han skal aarlig svare 3 Mk. danske deraf til Hospitalet. Udt. i R. 8, 12.

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 182 f.   ² Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. IV. 575. Secher, Forordninger I. 183.   ³ Tr.: Hofman, Fundationer VII. 81 f.

30. April (Esrom). Skøde til Hr. Anders Thomessen paa en Jord paa Medelgade i Aarhus, sønden op til S. Olai Kirkegaard, hvilken Jord hørte til S. Margarete Alter og paaboedes af Hr. Anders Schriiffuere. Han skal aarlig svare 2 Mk. danske i Jordskyld til Skolen. Udt. i R. 8, 12 b.

— Skøde til Hr. Anders Ibssen paa en Jord paa Sturisdgade i Aarhus, som har hørt til Assumptionis Marie Alter. Han skal aarlig svare 1¹/₂ Mk. danske til Skolen deraf. Udt. i R. 8, 13.

— Følgebrev for M. Jesper Brockmand til Peder Nielsen i Sualerup i Ars Herred. Udt. i R. 8, 12 b.

— Gavebrev til Oluf Nielsen, Borger i Othensse, der har opladt Kronen en Grund smstds. sønden paa S. Albans Kirkegaard og vesten op til den Gaard, som Kongen købte af Peder Bild, dog med Ret til at nedbryde og selv bruge Huset derpaa, — paa en Have udenfor Othensse op til Nesbyhoffuitz Sø, at tiltræde, naar Magdalena Michels, som nu har den i Værge, dør; der skal svares 1 Pd. Korn aarlig til Kronen deraf. R. 8, 140 og 168¹.

— Følgebrev for Eschild Gøie til Bønderne under Nyborg Slot og Escheberg Gaard samt Stiftens Tjenere paa Langeland og Thossing og i Salling Herred, hvilke Frantz Brockenhus nu har i Værge. R. 8, 140 b.

— Følgebrev for Arrild Ugerup til Bønderne under Othenssegaard og til Præster, Degne og Kirke- og Præstetjenere. Udt. i R. 8, 141 b.

— Følgebrev for Frandtz Brockenhus til Bønderne under Kiøpnehavn og Abramstorp. Udt. i R. 8, 254.

— Mageskifte mellem Vikarerne i Roschilde Domkirke og Kronen. R. 8, 258. (Se Kronens Skøder.)

— Til Jens Juuel. Kongen ser af hans Skrivelse, at han har ladet Kannikerresidenserne i Aarhus og Kapitlets Skove besigte, og befaler ham at paase, at Residenserne nu virkelig blive holdte i Stand, og at Skovene ikke forhugges; hvis Bønderne, som Kannikerne foregive, have hugget i Skovene uden disses Vidende, skal han lade dem straffe. Han maa nu igen ophæve Arresten paa Kannikernes og Vikarernes egne Arvegaarde. T. 7, 130 b. K.

— Befaling til Pouel Skinckel, Jørgen Suob, Henning Quitzov og Palle Ulfeld at være tilstede, naar Arrild Ugerup mod-

¹ I R. 8, 140 er Brevet kun for Livstid, hvilket dog næppe er rigtigt.

tager Olthenssegaard af Eskild Gøye, og under deres Segl optegne det overleverede Inventarium. T. 7, 131. K.

1. Maj (Esrom). Befaling til Bønderne i Holbo Herred at være Frandtz Schriffuer, Foged paa Krogen, lydige med Ægt og Arbejde og hvad andet han tilsiger dem. R. 8, 254 b.

— Til Axel Viffert. Da Knud Giedde har berettet, at der er Trætte paa noget af det Gods, som han er forlenet med, særlig paa en Gaard i Maglebye Len, kaldet Rørspield, og at Brevene vedrørende denne Gaard findes blandt de Kronens Breve, som Axel Viffert har i Værge, ligesom der ogsaa hos Axel Viffert findes en Bog over alt Bispedømmets Gods med tilliggende Ejendom, befales det Axel Viffert, naar Knud Giedde tilsiger ham, selv personlig at møde paa Tinge eller andensteds, hvor Sagen forhandles, med ovennævnte Breve og Bog og forsvare Kronens Gods; naar Brevene og Bogen ere benyttede, skal han igen indlægge dem i god Forvaring. T. 7, 131 b. K.

2. Maj (—). Aabent Brev, at de Markeder, som hidtil ere holdte ved Holløsse, Gurffue, Ebbelolt, Espindrup og Esserom, for Fremtiden skulle holdes ved Frederichsborg Slot paa de samme Tider. R. 8, 255.

— Til Hr. Erich Krabbe. Da han til Ostrop Len har en Gaard i Vendsøssel, kaldet Booes¹, der ligger det Kronens Gods, som Jørgen Ugerup, Hofsinde, er forlenet med, til stor Trængsel baade med Fædrift og i andre Maader, beder Kongen ham overlade Jørgen Ugerup denne Gaard mod at faa en lige saa god Kronens Gaard i Stacksted i Stedet; han skal straks tilskrive Kongen Svar derpaa. T. 7, 132. K.

— Forskrift til Peder Bilde for Jacob Ulfeld, Hofsinde, der har berettet, at han tidligere har talt med Peder Bilde om at faa noget af dennes Gods i Bauelsse til Mageskifte og ogsaa har faaet nogen Fortrøstning derpaa. Hvis det er muligt for Peder Bilde, beder Kongen ham opfylde Jacob Ulfelds Begæring. T. 7, 132 b. K.

5. Maj (Frederiksborg). Til Hr. Niels Lange. Da Kongen for Øjeblikket ikke kan undvære Jørgen Munck, Embedsmand her, der har bedt om Orlov for at være tilstede paa Skiftet efter sin Moder-søster² sammen med Hr. Niels Lange og sine andre Medarvinger,

¹ Baas, Dronninglund H.   ² Ellen Kaas, gift med Erik Tornekrans.

befales det denne paa Skiftet at varetage Jørgen Muncks Sag. T. 7, 133. K.

5. Maj (Frederiksborg). Til Jochim Beck. Da Kongen for Fremtiden vil lade Kronens Part af Tienden af Ramløse og Valbye Sogne, som Almindeligt Hospital i Kiøbnehavn hidtil har haft, oppebære til Ladegaarden ved Esserom, skal han i Stedet udlægge Hospitalet Kronens Part af Tienden af 2 Sogne paa Sletten. Han skal saa snart som muligt i Kiøbnehavn købe 6 Tylter Egetømmer, 12 Al. langt, 11¹/₂ Tylt Fyrretømmer til Bjælker, 12 Al. langt, 1000 Lægter og 2000 Lægtesøm til de Øksentalde, der skulle bygges paa Esserom Ladegaard; dog maa Tømmeret ikke være altfor stort, da Kongen vil lade Husene lerslaa, ikke mure. T. 7, 133 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern, Hr. Herlof Trolde og Choruitz Ulfeld. Til Kongen, der paa deres Opfordring havde skrevet til sin Svoger, Kurfyrsten af Saxen, om at skaffe nogle Berggeseller til deres Bjærgværk i Skaane, er der nu kommen Skrivelse fra denne tillige med nogle Berggeseller; de skulle selv handle med disse, saa at de ikke kunne have noget at klage over, der kunde bringe dem til igen at rejse bort; de skulle endvidere sørge for, at andre faa det at vide og derved bevæges til uopfordrede at begive sig ind i Riget. T. 7, 134. K¹.

— Til Frederich Chrestenssen, Foged i Esserom. Han skal for Fremtiden oppebære Kronens Part af Tienden af Grested, Morum, Helsing, Tibercke, Espindrup, Ramløse og Valbye Sogne; han skal være Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederiksborg, lydig og skal, naar han behøver Penge til at lønne Tømmermænd, Teglsvende eller andre Gaardens Folk med, melde det til denne, der saa skal skaffe ham dem; naar han mangler Ved til Teglovnen ved Gaarden, skal han melde det til Borchort von Papenheim, der saa skal anvise ham Ved i Kronens Skove. T. 7, 134 b.

6. Maj (—). Mageskifte mellem Malte Jenssen til Holmegaard og Kronen. R. 8, 13. (Se Kronens Skøder under 23. April 1562.)

— Til Hr. Niels Lange. Da han og andre gode Mænd have faaet Befaling til at dømme i Sagen mellem Otte Brade paa

¹ Tr.: Kiøbenh. Selsk. Skrifter VII. 424.

Kongens og Hr. Jørgen Løcke paa egne Vegne [angaaende¹] Lunkier² og Hr. Eiler Hardenberg, Hofmester, og Holger Rosenkrantz ere forhindrede ved andre Rigens Ærinder, har Kongen befalet Oluf Munck og Hans Stygge at møde i disses Sted for sammen med de andre at dømme i Trætten Mandag efter Hell. Trefold. Søndag [25. Maj]. T. 7, 136. K.

6. Maj (Frederiksborg). Befalinger til Oluf Munck og Hans Stygge at møde som Dommere i Sagen mellem Otte Brade og Jørgen Løcke. T. 7, 135. K.

7. Maj (—). Til Hr. Jørgen Løcke, Otte Brade og Frantz Banner. Da Christoffer Lunge vil overlade Kronen 2 Gaarde i Fredejagten i Siersleføstre i Strø Sogn og Herred, hvilke ere Sletbogods og uden Skov, og i Stedet har begæret noget af Kronens Gods i Horns Herred i Vendsyssel til Mageskifte, skulle de med det allerførste besigte Kronens Gods i Horns Herred, undersøge, hvor der kan udlægges ham skovløst Gods for ovennævnte 2 Gaarde, og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 136 b. K.

8. Maj (—). Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaard. Rasmus Villomssen, Borgemester i Slangerup, har berettet, at en Person for nogen Tid siden har stjålet en Baad fra ham, har »landløbet« den og siden er rømt derfra; nogen Tid efter har Bent Gregerssen, som var Anders Barbyes Foged, taget Baaden med alt Tilbehør og opslidt den, skønt Rasmus Villomssen tit æskede den igen; da Bent Gregerssen heller ikke vil give Erstatning for Baaden, skal Peder Bilde undersøge Sagen og hjælpe Rasmus Villomssen til Erstatning for Baaden. Orig.

— (**Kbhvn.**). Kvittans til Hr. Christiern Pouelssen, Prior i S. Knudtz Kloster i Otthensse, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift fra 1. Maj 1561 til 1. Maj 1562. Han blev da skyldig 123½ Dlr. 20½ Sk. 1 Alb., som han betalte til Rentemester Joachim Beck; endvidere beholdt han og skal siden staa til Regnskab for 8 Tdr. Smør, 10 Læster 4½ Pd. 5 Skpr. Rug og Mel, 24½ Læst 3½ Pd. 7 Skpr. Byg og Malt, 2½ Læst 8 Skpr. Havre, 1041 Skpr. Humle, 2 Tdr. Gryn, 2 Tdr. Ærter, 7 levende Øksne, 10 Malkekør, 1 Tyr, 12 Kvier og »Kvægkalve«, 25 Stude og Studkalve, 3 Øg, 2 Foler, 60 Svin, 6½ Krop 1 Fjerd. Nødekød, 63 Faarekroppe, 109 Gæs, 1011 Sider Flæsk, 14 Bismerpund 4 Mk. Talg,

¹ R. og K. have: under Lunkier.   ² Lavenkær, Hindsted H.

12900 Mursten, 700 Snese Hvillinger, 17 Rokker, 33 Kabliav, 35 Langer, 5 Tdr. Sild, $7\frac{1}{2}$ Td. 1 Fjerd. Torsk, 1 Td. Palli, $\frac{1}{2}$ Td. Aal, $8\frac{1}{2}$ Td. Mjød, $4\frac{1}{2}$ Td. Baisalt, 1 Td. Lønborgsalt, $11\frac{1}{2}$ Al. Engelst og 8 Al. grovt Klæde. S. Knuds Klosters Kopibog¹.

9. Maj (Frederiksborg). Frederik II's Gaardsret. (Se Secher, Forordninger I. 184 ff.)

— Til Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, Jørgen Bilde, Axel Viffert og Lauge Ulfstand. Da Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, er udenlands i Kongens Ærinde og derved forhindret i sammen med de andre gode Mænd at dømme i Trætten mellem Jens Knudssen, Borgemester i Trelleborg, og Pouel Jude, Borgemester smstds., angaaende nogle Skældsord, som den sidste har brugt om den første, og i Trætten mellem Lauritz Ibssen, Borger smstds., og Pouel Jude, der skal have opsat et Hus til Trængsel for Lauritz Ibsens Hus og have skaaret noget Tømmer af dette, — gives der dem Fuldmagt til straks at begive sig til Trelleborg, stævne Parterne for sig og dømme dem imellem; endvidere skulle de afgøre hvad andre Trætter, der kunne være mellem Borgerne, og give alt beskrevet fra sig. T. 7, 137. K.

— Til N. N.². Kongen har for nogen Tid siden givet Hospitalet i Helsingør Kronens Part af Tienden af Blystrup og Veibye Sogne og erfarer nu, at Hospitalet skal have undt en Borger samme Tiende med Halmen, mod at han svarer en aarlig Genant deraf; hvis Hospitalet ikke selv bruger Halmen til sit Kvæg, vil Kongen lade Tienden oppebære til Eserom Ladegaard, beholde Halmen og svare Hospitalet hvad Tienden kan beløbe sig til i Korn. Han skal derfor straks underrette Kongen om, hvorledes det forholder sig³.

13. Maj (—). Aabent Brev, at Siersløfvestre Kirke igen maa oplukkes og være Sognekirke for Siersløfvestre Sogn, da Sognemændene have klaget over, at de have for langt til Gressit Kirke, hvorhen de havde faaet Befaling at søge, og da begge Sognene ere formuende nok til hvert at holde sin Sognepræst. Sognemændene skulle selv sørge for en Sognepræst, og Kirkeværgerne for Siersløfvestre Kirke skulle igen have Kalk, Disk og andre Ornamente, der maatte være komne fra Siersløfvestre Kirke til Gressit. R. 8, 259⁴.

¹ Tr.: Dek. Mag. II. 78 ff.

² Maaske til Fogden paa Esrom, Frederik Christensen.

³ Tr.: Hofman, Fundationer VII. 82.

⁴ Tr.: Rørdam, Dek. Kirkelove II. 63 f.

13. Maj (Frederiksborg). Til Erich Rud. Der sendes ham en Skrivelse fra Johan Rantzov til Breidenberg, hvori denne klager over, at han nu for nylig har lagt nogle Kirketjenere ind under Raffuensborg Len, hvilke hidtil have hørt til Aaleholm Len, som Johan Rantzov har i Forlening; han skal nøje undersøge, til hvilket Len disse Kirketjenere tidligere have hørt, og tilskrive Kongen fuld Besked derom. T. 7, 141. K.

— Til Kapitlet i Aarhus. Giort Pedersen, der tidligere har erhvervet Kongens Tilladelse til at faa noget af Kapitlets Gods til Mageskifte og kgl. Befaling til gode Mænd om at besigte Godset, har nu været hos Kongen med Besigtelsen; da det heraf ses, at han vil udlægge Kapitlet lige saa godt Gods i Stedet og derudover endnu en Gaard i Ning Herred, kaldet Logishøf, maa Kapitlet lade Mageskiftet gøre i Stand. T. 7, 142.

— Til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør. Paa hans Spørgsmaal, om han skal tage Told af nogle Master, tilhørende Dronningen af England, hvilke ventes til Sundet fra Dansken, svares, at han skal tage sædvanlig Told deraf og lade sig mærke med, at han ikke kender noget til Brevenes Indhold. De Murmestre, som han har bestilt, og som allerede ere komne, vil Kongen med det første lade hente hid; han skal opkøbe den Skifersten, som kommer til Byen, og underrette Kongen derom, der saa vil sørge for, at den bliver ført hid. T. 7, 142 b.

— Til Hans Johanssen, Jens Juel, Otte Brade og Hans Stygge. Da Fru Ide, Falck Giøis Enke, har begæret 4 Gaarde i Rampten i Nørre H. til Mageskifte mod at udlægge Kronen 2 af sine Gaarde, den ene, kaldet Ebbestrup, i Galthen Herred, den anden i Brabant i Hosluf¹ Herred, og da Kongen desuden vil have hendes Part i Salten Skov til Magelæg for noget af Kronens Gods, skulle de (Hans Johanssen og Jens Juel valgte af Kronen, Otte Brade og Hans Stygge af Fru Ide) med det første besigte begge Parter Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 143 b.

14. Maj (—). Tilladelse for Hr. Magnus Gyldenstiern til nu at sende et Par levende Øksne til sin Vært i Lubeck, Didrick Gise. T. 7, 144.

17. Maj (—). Befaling til Otte Brade straks at indløse alt det Gods, som den nuværende og tidligere Abbeder have

¹ Hasle.

pantsat fra Vidskilde Kloster, og at indsende Registre derpaa. T. 7, 144 b.

17. Maj (Frederiksborg). Til Hr. Niels Lange. Da han melder, at Kronens Gaard Brincke er ledig, befales det ham at lægge den under Riberhus og at sætte Bønder derpaa, som kunne svare Kronen aarlig Landgilde. Kongen er tilfreds med det Inventarium, som han har modtaget paa Møgeltønder, og vil ikke, at han yderligere skal tiltale Detlof von Anefeld. T. 7, 145.

19. Maj (—). Kvittans til Steen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborg Slot, paa et S. Hans Billede af Sølv, 1 trind Sølvskaal (»Sølvnap«), 1 lille Guldalk og Disk, 3 andre Kalke og Diske af Sølv og forgyldte, 5 store og smaa Monstranser, de 4 af Sølv og den 5. af Kobber, 1 Nøddeskal, beslaaet med Sølv, 1 Tavle, beslaaet med Sølv, 1 lille Kæde med en Tavle ved, 1 Kors med en Kobberfod og 2 Bøger, hvilket han altsammen har annammet i Bosie Kloster og nu leveret ind i Kongens Kammer paa Frederiksborg Slot. R. 8, 260¹.

— Til alle Lodsejerne i Houtrop, Lundagger og Barsebeck. Steen Rossensparre, Embedsmand paa Kalundborg, har berettet, at der er Trætte mellem Lodsejerne i Houtrop og Lundagger paa den ene og Lodsejerne i Barsebeck paa den anden Side om noget Tørveskær, og at Sagen har været til Herredsting og Landsting, men er bleven opsat, fordi mange af Lodsejerne havde Kongens Brev, at ingen maatte dele paa dem og deres Gods. Da Bønderne i Barsebeck alligevel bruge den omstridte Mark til at skære Tørv i og i andre Maader, hvorved den ødelægges, forbydes det alle Lodsejerne i ovennævnte 3 Byer at bruge Marken, førend der er falden endelig Dom. T. 7, 146.

20. Maj (—). Søbrev for Lauritz Andersen, Admiral, der tillige med Skibshovedsmændene, Jørgen Nagel, Jørgen Jensen og Knud Stenssen skulle løbe i Øresund med Skibene Fortuna, Hercules og Hector og have Opsigt med de fremmede Orlogsskibe, der løbe igennem Sundet; hvis nogen løber derigennem uden at stryge Topsejlet for Krogen eller sætte for Helsingør, skal han behandles som Rigets Fjende. T. 7, 147.

— Søbrev for Jørgen Jenssen og Knud Steenssen. T. 7, 146 b.

¹ Tr.: Friis, Adelsfamilien Rosensparre S. 28 f.

20. Maj (Frederiksborg). Befaling til Peder Biilde at lade Dr. Peder Palladii Enke faa Kronens Part af Tienden af Gentofte Sogn iaar. T. 7, 147.

— Aabent Brev, at Kongen har antaget Gotrick Passemand til Salpetersyder paa følgende Betingelser: til sit Arbejde maa han bruge de Kedler, Kar og andre Redskaber, som Kongen har leveret ham, derimod skal han holde sig selv med Ved, Aske, Underholdning og alt andet, hvad han behøver; han skal have 8 Dlr. for hvert Centner lutret Salpeter og desuden aarlig 1 Okse og 2 Svin; naar han sendes nogenstedshen for at bruge sit Haandværk, og Kongen der har øde Klostre eller andre »Værelser«, skal han have Arbejdsplads der, ligesom Kongens Embedsmænd samt Borgemestre og Raad efter Lejligheden skulle skaffe ham fri Vogne, naar han skal sende den lutrede Salpeter til et eller andet Sted. Naar han fratræder Tjenesten, skal han tilbagelevere alle de Redskaber, som han har modtaget. T. 7, 148.

29. Maj (Kolding). Forleningsbrev for Mogens Matzen, Foged paa Koldinghus, paa Kronens Part af Tienden af 12 Gaarde i Viif, uden Afgift. Udt. i R. 8, 14 b.

3. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Hans Michelssen, Borger i Suenborg, det Delemaal, han var falden i, fordi han ved at indhegne en Enghave, som han har i Forlening af Kronen, med Dige og Grøft, da han ikke havde Ris og Tjørne, har indtaget noget mere, end der tidligere har ligget til Haven, for at rette Grøften af; han maa herefter dele og forfølge sine Sager til Herredsting, Landsting, Byting og andensteds, som om denne Lovsøgelse ikke var sket. T. 7, 148 b.

4. Juni (—). Stadfæstelse af Svinborg Bys Privilegier. Udt. i R. 8, 141 b.

— Til Eskel Gøe. Da Byfogden i Suenborg skal have udført 2 Skuder Ved imod Kongens Forbud, skal han, der har Byen i Befaling, begive sig did, undersøge Sagen og, hvis det forholder sig saaledes, tiltale Byfogden. T. 7, 149 b.

— Følgebrev for Hack Ulfstand, Hofsinde, til Bønderne i Isolte Len, som Erich Bøller sidst havde i Værge. R. 8, 388 b.

— Til Hans Berritzen, Landsdommer paa Bornholm, og Sueder Hetting [ø: Ketting], Embedsmand paa Hammershus. Da Peder Hanssen har berettet, at han har Tiltale til dem, fordi de have fradømt ham og

flere Høstru Gundelsens Arvinger 3 Gaarde, skønt han ikke var lovlig tilkaldt, skulle de møde til første almindelige Herredag med deres Breve og Beviser imod ham og undgælde hvad Ret er. T. 7, 150 b.

4. Juni (Kbhvn.). Til Jens Bilde. Kongen sender ham med Skipper Hans Egsted 20 store Læster Malt og 10 Læster Rug til Visborg Slots Behov og befaler ham at sende 20 Læster Tjære, de 30 Køer, som han tidligere har faaet Skrivelse om, samt saa mange Lægter og Skattebrædder, som Skibet kan bære, tilbage igen med samme Skipper til Kiøbehafns Slot. Det befales ham alvorligt at have nøje Opsyn med Visborg Slot. T. 7, 151. K. (i Udtog).

— Søbrev for Skipper Hans Egstedt at gøre ovennævnte Rejse med Skibet Lammet. K. (i Udtog).

— Til Jacob Skeil. Da Kongen har bragt i Erfaring, at hans Broders Hustru, Fru Kirsten Rudtzdatter, skal tiltage sig stor Bestilling i Skiffue Len og saa godt som regere Lenet for ham, og da hun tidligere har haft stor Trætte med Iffuer Krabbe og Kronens Ejendom smstds., vil Kongen ikke længere lade ham beholde Skiffue Len, men befaler ham straks at modtage sine Penge igen af Fru Magdalene, Iffuer Krabbes Enke, og overlevere hende Lenet med Pantebreve og alt andet, som bør følge det. T. 7, 153¹.

— Til Fru Magdalena Banner. Ovenstaaende Brev til Jacob Skeil sendes hende med Befaling til straks at indløse Lenet fra ham. Naar hun har indløst Lenet, skal hun sende Bud til Kancelliet, hvorefter hun skal faa Følgebrev til Bønderne. T. 7, 153 b.

— Befaling til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør, for Fremtiden at tage samme Told af Hertugerne Hans og Olf af Holstens Undersaatter, der løbe gennem Sundet med deres Skibe og Gods, som af andre fremmede. T. 7, 154.

— Følgende Sogne lægges til Fredrichsborgh Slot: Nødeboe, Grønnolt, Herluf, Østede², Gressedt, Lundbyelilde, Uppe-sundbye, Udesundbye, Jordlunde³, Thierrebye, Aldsinderuppe, Karleboe, Lilderød, Liunge, Annesse, Helsing, Asminderud, Vuolsse⁴, Ugeløsse, Gørsløsse, Strøe, Skeffuinge og Siersløufvester Sogne. —

¹ Tr.: Vedel Simonsen, Familie-Efterretn. om de danske Ruder II. 112. Skeel, Optegn. om Familien Skeel S. 85. ² Ølsted, Strø H. ³ Hjørlande, Lyng-Frederiksborg H. ⁴ Uvelse, Lyng-Frederiksborg H.

Samme Dag henlægges disse Sogne under Fredrichsborge Birke-ting, dog Brevet af 18. Febr. i sine Klausuler og Dato uforandret. T. 7, 151 b.

4. Juni (Kbhvn.). Følgende Sogne i Try Herred lægges til Kiøbnehafns Slot: Vixø¹, Stenlisse, Ølstykke, Snostreppe, Slagslunde, Gamløse, Thoruppe paa Halsnesse, Meylbye paa Halsnesse, Vinderudt, Chremme², Slangeroppe, Farom, Blausterud og Sellarudt³ Sogne. T. 7, 152.

5. Juni (—). Optegnelse om, at hele Holbo Herred svarer til Krogen med Undtagelse af Helsing og Anesse Sogne, der svare til Fredrichsborge Slot, ligesaa svarer Tiikiøf Sogn i Lunge Herred til Krogen. Udt. i T. 7, 154.

— Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len hver at lade hugge N Lad Brændeved i Kronens Skove, hvor der sker mindst Skovskade, og straks føre det ned til de nærmeste Ladesteder ved Stranden, hvor Kongens Skibe kunne hente det, da der mangler Ildebrændsel paa Kiøbnehafns Slot. — Bahus Len 3 Lad, Syluitzborg 3 Lad, Elleholm 2 Lad, Gladsaxe 3 Lad, Vordingborge 3 Lad og Lyckov 3 Lad. T. 7, 154 b.

— Til Bønderne over hele Riget. Da Kong Christian III's Forbud mod at udføre Brændeved af Riget overtrædes af mange, uden at disse til Kongens store Forundring lide nogen Straf derfor, forbydes det atter paa det strengeste at udføre Brændeved, Tømmer, Bord, Klapholt, Baandstager eller andre Tømmervarer samt overhovedet forbudte Varer af Riget. Ingen maa sejle ud med Skib eller Varer, hverken inden- eller udenlands, uden Lensmandens Søbrev paa hvad Varer, de have ladet, og hvorhen de ville løbe, ligesaa skulle de, naar de komme tilbage, møde for Lensmanden med Bevis for, hvor de have været og losset og ladet. Overtrædelser af disse Paabud medføre Konfiskation af Skib og Gods og Straf for Ulydighed mod Kongens Befaling. T. 7, 155. K. (stilet til Indbyggerne paa Gotland)⁴.

— Lignende Forbudsbreve til Købstæderne, kun sættes her Borgemestre og Raad og Byfoged i Stedet for Lensmanden. T. 7, 160 b. K. (stilet til Ringkøbing og Holstebro).

¹ Vexø, Ølstykke H.   ² Kregome, Strø H.   ³ Søllerød, Sokkelunds H.   ⁴ Tr.: Saml. af kgl. Forordn. Kbhvn. 1590. Fol. Aijj. Lovsaml. 1643 Fol. Ffijj. Secher, Forordninger I. 198 ff. (hvor det er oversat, at Forbudsbrevet til Købstæderne er indført i Registranten).

5. Juni (Kbhvn.). Til Lensmændene over hele Riget¹. Ovenstaaende Forbudsbreve til Bønderne og Købstæderne sendes dem til Forkyndelse paa Herredstingene og i Købstæderne. De skulle paase, at Forbuddet overholdes, og de ville i Tilfælde af Forsømmelse fra deres Side selv komme til at staa til Rette derfor. T. 7, 156.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskyldegaard, eller hans Foged i hans Fraværelse at lade brygge saa megen Eddike, som kan faas af 2 Læster Malt, lade den lægge i gode Fade og siden sende til Kiøpnehafns Slot, hvor han skal tage Kvitans af Slotsskriveren for Modtagelsen. Orig.

— Til Fru Sitzille Ulfstand til Liungbyegaard, Knud Gyldenstierns Enke. Kongen har fritaget Bønderne i Neesom² og Giemsøø³ Sogne for at køre Tømmer fra Skovene ned til Ladestederne, som hun har beordret dem til, da de have klaget over, at de besværes meget derved, idet kun faa have Vogne og Egnen desuden er lidet fremkommelig med saadanne formedelst Sten og Klipper. Orig.

— Til Frantz Brockenhus. Da Kongen har givet sin Hofprædikant M. Niels Nielssen det to Loftet høje Hus paa Havelsøogaard til at sætte paa hans Kannikeresidens, skal Frantz Brockenhus straks lade Huset nedbryde og alt Tømmer, Mursten, Tagsten og andet føre til Roschild, enten tillands eller tilvands. T. 7, 170 b.

6. Juni (Frederiksborg). Til Peder Bilde. Naar ovennævnte Hus kommer til Roschild, skal han lade det samle (»saffne«) og opsætte paa Stene; den øvrige Bekostning med Huset skal M. Niels selv bestride. T. 7, 171.

— Til Kronens, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kloster-, Kirke-, Provste- og Præstetjenere i Sømme og Lille Herreder. Da Kongen har befalet Frandtz Brockenhus, Embedsmand paa Kiøbenhafns Slot, at gøre Vejen ved Solbierge udenfor Kiøbenhavn i Stand, befales det alle og enhver at møde med Heste og Vogne ved Solbierge og hver køre 5 Læs Brosten og 5 Læs Sand til Vejen. K.

— Lignende Befaling til Tune, Bieffuerskoufs, Stefns og Faxe Herreder. K. (i Udtog).

¹ De opregnes alle med deres Len og de Købstæder, de have i Forsvar. ² Näsum, Villands H. ³ Gemshög, Listers H.

7. Juni (Frederiksborg). Befaling til Christoffer Johanssen at lade tage 10 Stykker levende Da a vildt, Hjort og Hind, paa Bogøe, hvilke Kongen har givet Grev Anthonius af Oldenborg til hans Dyregaard, og paa Kongens Bekostning sende dem med et Skib til Slesvig, hvor Greven vil tage imod dem; han skal sørge for, at de ikke komme til Skade paa Rejsen. T. 7, 162.

— Til Eyler Rønnov. Kongen takker meget for de 5 Køer og 1 Tyr, som Eyler Rønnov har foræret ham, skønt han ikke vilde, at denne skulde have sat sig i den Bekostning, og lover at forskyldte det. T. 7, 162 b.

8. Juni (—). Til Steen Rossensparre. Da Kongen har tilladt Christoffer Urne at komme ud af sit Fængsel paa det Brev, som han og hans Forlovere have givet Kongen, skal Steen Rossensparre løslade ham og lade ham drage hjem til hans Gaard. T. 7, 164.

— Til Hr. Niels Lange. Da Kronen har flere øde Jorder i Riibe, som Helligaandsjorden og andre, hvoraf den kun har liden Fordel, skal han, hvis det forekommer ham gavnligt, ved nogle uvildige Mænd fra Tinget lade disse øde Jorder sætte for Jordskyld og overdrage dem til Folk, der ville give denne Jordskyld, saa at de kunne blive bebyggede. T. 7, 168.

9. Juni (—). Forleningsbrev for Henrich Nielssen, Landsdommer i Sjælland, paa 5 Gaarde i Kapelseby, 3 Gaarde i Storeseby, der ere Gaardsæder til Sebygaard, og Kronens Part af Tienden af Seby Sogn, uden Afgift. R. 8, 260 b.

— Forleningsbrev for Niels Kaas, Sekretær, paa et Kannikedømme i Roskilde, som er ledigt efter Hr. Niels Black. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 261 b.

— Forleningsbrev for Jens Anderssen, Lokat i Roskilde Skole, paa et Vikarie til Marie Magdalene Alter i Roskilde Domkirke, som Hr. Erich Henningsen sidst havde i Værge. Naar han ikke længere er Lokat eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 262.

— Til Kapitlet i Roskilde, Prior vicariorum og det ganske Konvent smstds. Da Jens Rosengaard, tidligere Kannik i Roskilde Domkirke, skal have taget noget Gods, tilhørende Seuerini Alter smstds., til sig og delt det mellem sig og sine Medarvinger, skulle de straks underrette Kongen om, hvem der har

funderet dette Vikarie, og hvad Ret Jens Rosengaard har haft til at tage Godset, og lade Fundatsen og de andre Breve derpaa op-søge, saa Kongen kan faa klar Besked om Vikariat. T. 7, 164.

9. Juni (Frederiksborg). Til Peder Bilde og Steen Rossen-sparre. Da Kongen vil mageskifte sig noget Gods til af Fru Margrette, Jens Rossengaards Enke, i Fredejagten i Try Herred mod Vederlag i Fridzgaard og tilliggende Gods, skulle de besigte begge Parters Gods, udlægge hende Fridzgaard og saa meget af det tilliggende Gods, som der kan tilkomme hende for hendes Gods, og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 164 b.

— Til de samme. Ovenstaaende Befaling sendes dem med Paalæg om at udføre den med det allerførste. T. 7, 165 b.

10. Juni (—). Stadfæstelse for Erich Jesperssen af et aabent Papiersbrev, dat. 30. Jan. (Fredag efter S. Pouels Dag conuersionis) 1562, hvorved Jesper Daa til Enggaard med sin Hustrus, Fru Anne Friisdatters, Samtykke skænker sin Tjener Erich Jesperssen 500 Jochimsdlr., at udbetale efter Jesper Daas Død, og 1 Gaard i Vedbye i Sindersse Sogn efter Fru Anne Friisdatters Død. R. 8, 141 b.

— Kirstine Jepesdatter citat Borgemestre, Raad og Byfoged i Landtzkrone, fordi de have fængslet hende, beskyldt hende for Voldssager og siden søgt at tvinge hende til at forsværge Byen, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 7, 168.

— Til Jakob Beck og Eyler Grubbe. Kongen har gennemset de af dem opsatte Fortegnelser over, hvorledes Lensmændene for Fremtiden skulle have Kronens Regnskabsslotte og -Gaarde, men savner deri de Len, som Erick Rud har paa Laaland, hvorfor det befales dem straks at fastsætte, hvad han skal have til Underholdning deraf, og hvor mange Folk han skal have, det sidste dog kun til Nødtøft, da han ikke har noget »bestillet« Hus; ligesaa skulle de, da der er stor Herlighed med Olden dertil, ogsaa ramme Kongens Bedste heri; han skal tjene med 8 væragtige Karle deraf. Kongen finder det rigtigt, at Dronning Sophie herefter faar den aarlige Sum af Rentekammeret, som hun hidtil har faaet af Raunsborg Len, dog skulle de indhente Johan Friis's Betænkning derom. — Seddel: De skulle gøre op med Kongens Enspænder Jens Fux hvad han har ladet gøre for Kongen til Brundsuig og betale ham derfor. T. 7, 166.

13. Juni (Frederiksborg). Til Lauritz Anderssen, Admiral. Han meldte gennem Jørgen Nagel, Skibshovedsmand, at han havde anholdt 2 Skibe i Sundet, og Kongen gav denne mundtlig Besked derpaa; da der imidlertid nu er kommet nye Oplysninger ved en Skrivelse fra Jens Mogensen, Tolder i Helsingør, befales det Lauritz Anderssen at lade disse Skibe løbe videre og iøvrigt ikke at opholde Skibe eller Købmænd, der have svaret deres Told, dog Orlogsskibe undtagne. T. 7, 167.

14. Juni (—). Til Jochim Beck og Eyler Grubbe. Da der endnu er nogle Regnskabshuse, der ikke ere satte efter den nye Ordning, saasom Gladsaxe, Aarhus, Lyckov og flere andre, skulle de straks bestemme, hvor meget Lensmændene skulle have til Underholdning af alle Len, der ikke ere pantsatte, og hvor stærke de skulle tjene deraf, og indsende klare Registre derpaa, for at Lensmændene i Tide kunne faa Besked derom, og for at Kongen, hvis nogen besværer sig derover, kan sætte en anden Lensmand. De skulle straks med dette Bud sende Registret paa Halsted Kloster og Rafvensborg Len, hvorom de tidligere have faaet Skrivelse. — Efterskrift: Efter at Brevet er skrevet, har Kongen faaet Registret over Genanten af Halsted Kloster og Rafvensborg Len samt det over Ørum Lens Genant. T. 7, 168 b.

[—] Til ?¹. Han skal befale Kongens Teltmager at gøre det grønne Telt færdigt til Kongen, skaffe ham hvad der behøves dertil, betale hvad det kommer til at koste og sørge for, at Kongen faar det med det allerførste. T. 7, 169.

14. Juni (—). Livsbrev for Dr. Hieronimus Thenner, der har lovet at blive i Kongens Tjeneste sin Levetid, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som Hr. Niels Black sidst havde i Væрге, dog mod saa at opgive det Kannikedømme smstds., som han nu er forlenet med. Naar han ikke længere kan tjene daglig til Hove, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 263.

— Til Kapitlet i Roskilde. Da Kongen har forlenet Dr. Jeronimus Thenner, Raad, med det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som afdøde Hr. Niels Black havde i Væрге,

¹ Brevet er udateret, men indført mellem Breve af 14. Juni og lige efter Brevet til Rentemestrene, det mangler Overskrift. Begyndelsen — „Sameledes bede vi dig“ — gør det tvivlsomt, om Brevet er til Rentemestrene, da der jo nævnes 2 i det foregaaende Brev, dog tyder „sameledes“ derpaa.

beder Kongen Kapitlet at rette sig derefter og ej at tillade, at nogen gør ham Hinder derpaa. T. 7, 169 b.

14. Juni (Frederiksborg). Til Jens Mogenssen. Kongen ser af hans Skrivelse, at det Tækketobber, som han har bestilt i Dantzick til Kongen, vil komme til at koste 14 Polnisch Gylden pr. Centner; han skal beregne, hvad Kobberet ialt vil koste, sende saa mange af Kongens Penge til Dantzick og tilskrive en af sine Bekendte smstds. om at modtage Kobberet, betale Pengene og paa Kongens Bekostning sende det til Helsingør. T. 7, 170.

— Befaling til Frandtz Brockenhus at sende Kongens Breve til nogle Lensmænd i Sjælland, Skaane, Jylland og Fyen med sine visse Bud og lade disse tage skriftlig Besked med tilbage. Udt. i T. 7, 169 b.

15. Juni (—). Forleningsbrev for M. Niels, Kongens Hofprædikant, paa et Vikarie i Aarhus Domkirke efter Hr. Christoffer Mychelssen. Udt. i R. 8, 15.

— Livsbrev for Mouritz Jenssen i Sørup paa den Gaard smstds., som han selv har i Værg, fri for Landgilde, Ægt og Arbejde. R. 8, 263 b.

— Til Hr. Hans Skovgord, Niels Jul til Astrop og Fru Kirstine Rudtzdatter. Da de have Gods i Pant af Vedskild Kloster og Kongen har befalet Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, at indløse alt det Gods, som er pantsat fra Klosteret, skulle de sende ham Kopier af deres Pantebreve, melde ham, hvor de ville modtage deres Penge tilbage, og overlevere ham Godset med Pantebrevene, saasnart de have faaet Pengene. T. 7, 172.

— Befaling til Abbeden i Vedskild Kloster at sende Otte Brade Registre paa alt det Gods, som han og tidligere Abbeder have pantsat fra Klosteret, med Oplysning om Pantsummernes Størrelse. T. 7, 173.

16. Juni (—). Til Hr. Niels Lange. Da Kongen har undt Fru Magdalene Banner, Ifver Krabbis Enke, den Gaard i Balum¹ By i Hiercke Sogn i Harre Herred, som hun har i Pant af Duholm Kloster, til Mageskifte, skal han tage Vederlag derfor af hendes eller hendes Børns Gods og betale hende de Penge, som Gaarden i Balum stod i Pant for. T. 7, 173 b.

19. Juni (Kbhvn.). Befaling til Hr. Otte Krumpen, Hr.

¹ Bajlum.

Erich Krabbe og Peder Bilde at være tilstede hos Kongen SS. Petri et Pauli app. Dag [29. Juni] for at lade sig bruge i den svenske Handel. Udt. i T. 7, 174.

19. Juni (Kbhvn.). Befaling til Hr. Herlof Trolle at følge Dithrich Beer ind i Lifland i Kongens Ærinde. Udt. i T. 7, 174.

— Befaling til Jens Bilde at lade hugge paa Gothland 50 Tylter Tømmer, saa langt som muligt, til Kongen, at lade det allerede hugne Tømmer oplægge i god Forvaring og underrette Kongen om, hvor store Skibe, der skulle sendes derefter. Udt. i T. 7, 174.

— Søbrev for Otte Stissen, der skal løbe i Øresund med Mercurius. Udt. i T. 7, 147.

— Til [Erik Ugerup, Lensmand paa Gladsaxe]. Da Blasius Melde, Skriver paa Bjærgværket i Gladsaxe Len, har berettet, at nogle af Berggesellerne sætte sig op imod ham og true og undsige ham, befales det ham, hvis de vedblive dermed, at beskytte Blasius og straffe de opsætsige med Fængsel og Jærn. Orig.¹

20. Juni (—). Forleningsbrev for Seffren Lassen, Borger i Holstebro, paa Broen smstds. med dertil liggende Brokorn og anden Rettighed, med Forpligtelse til straks at opsætte nye Pæle, Bulvfæl og Rækker paa begge Sider og siden holde Broen i Stand. R. 8, 15.

— Kvittans til Frandtze Brockenhus, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, paa alt hvad han har oppebaaret og igen udgivet af Nyeborig, Hagenschouf, Thranekier, Tosing og Eschebierig Len samt paa den aarlige Afgift af Hagenschouf og Kirestrup i den Tid, han har haft disse Len i Forlening. Hvad han blev skyldig, har han dels indbetalt til Rentemester Jochim Beck, dels leveret Eschild Gøye til Inventarium tillige med Ejendomsbrevene paa det købte Bondegods. R. 8, 143 b.

— Stadfæstelse for Hr. Christiern Pouelssen, Prior i S. Knudz Kloster i Otensse, paa et aabent Pergamentsbrev, dat. 28. Sept. 1561, hvorved Brødrene i S. Knudz Kloster tilsige Hr. Christiern Pouelssen, der nu har været Prior i 32 Aar og haft stort Besvær og Bekostning dermed, men nu er meget skrøbelig, for det Tilfælde, at han kommer af med sin Befaling, det Kammer, nærmest op til Søvnehuset, med et lille Herberg paa begge Sider og et Loftsrum, som han selv har ladet bygge, kvit og frit for

¹ Tr.: Kiøbenh. Selsk. Skrifter VII. 406 f.

Livstid. Endvidere skal han beholde Jordkælderens sønden for Kirken, Klosterhaven sønden for Skolen og alt Boskab, Klæder og Klenodier, som han selv har anskaffet, dog det Inventarium uformindsket, som han modtog af sin Formand. Efter hans Død skal det altsammen frit komme tilbage til Klosteret igen. R. 8, 144 b.

21. Juni (Kbhvn.). Kvittans til Frandtze Bilde til Søeholm, Embedsmand paa Ørum Slot, paa alt, hvad han har oppebaaret og igen udgivet af Silkeborg, Vardbierig og Vrelof Klosters Len i den Tid, han har haft dem i Forlening. Hvad han blev skyldig, har han dels betalt til Rentemestrene, dels leveret fra sig som Inventarium. R. 8, 15 b.

— Forleningsbrev for Jacob Jude paa den Gaard i Vongede¹ i Sjælland, som Lauritz Veste døde fra, uden Afgift, men mod at lade sig bruge i Kongens Tjeneste til hvad han kan. R. 8. 264.

23. Juni (u. St.). Til Kapitlet i Lund. Da der skal gøres Dithrich Fechtel, Søn af Kongens Møntmester, Hinder paa Residensen til det Præbende, som Kongen har forlenet ham med efter M. Peder Ifverssen, befales det Kapitlet at lade ham faa Residensen, da han har faaet Præbendet og skal residere ved Domkirken. T. 7, 175 b.

25. Juni (Frederiksborg). Til Borgere og Bønder paa Falster. Da mange af dem holde Hunde og dermed jage efter Ællinger og Ruænder eller have Hunde, der løbe omkring i Mark og Skov, fordrive Dyrene og ødelægge Jagten, forbydes det alle Borgere og Bønder herefter at holde Hunde, store eller smaa, medmindre disse ere bundne, eller det ene fremmer Ben er afhugget, samt at jage efter Ællinger, Ruænder eller andre Fugle. Hvis nogen af Adelens Tjenere forbyrde sig herimod og deres Husbond ikke vil straffe dem derfor, skal Lensmanden have Ret til at tiltale dem. T. 7, 176².

— Lignende Brev til Borgere og Bønder paa Laaland. Udt. i T. 7, 177.

— Befaling til Tolderen og Byfogden³ ikke at tillade, at der føres Landsknægte over til Skaane. Udt. i T. 7, 177.

26. Juni (—). Aabent Brev, at Kapitlet i Viiborg herefter skal have de 2 Kannikedommer, Fløe og Loldrup Præbender,

¹ Vangede, Sokkelunds H.   ² Tr.: Secher, Forordninger I. 200.   ³ Byens Navn er glemt, det skal maaske være Helsingør.

som Kong Christian III henlagde til Underhold for Læsemesteren og Skolemesteren i Viiborg, i Forsvar; vil nogen føre Trætte paa det dertil liggende Gods, skal han advare Kapitlet derom, der saa skal opsøge Brevene derpaa og dermed forsvare Godset. R. 8, 16. Orig¹.

26. Juni (Frederiksborg). Til Jens Jul. Da Kongen har tilladt Mette, Hr. Christoffer Michelsens Enke, iaar at maatte oppebære Kronens Part af Tienden af Folbye Sogn, som hendes Husbond sidst havde i Væрге, maa han ingen Hinder gøre hende derpaa. T. 7, 177.

27. Juni (—). Befaling til Prioren i Andvordskouf at forvare Hans Hønie i »Prisonen« eller i et andet Kammer, saa at han ikke kan have nogen Udsigt eller faa nogen i Tale. Udt. i T. 7, 177 b.

— Til Bønderne i Steffuens, Bieffuerskoufs og Ramsse Herreder. Da Kongen har befalet Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Kiøbnehafns Slot, at istandsætte Vejen mellem Kiøbnehavn og Køge og særlig Broerne i Køge Vejler, befales det enhver under Faldsmaal at yde 8 Sk. danske til Vejens og Broernes Istandsættelse og inden S. Margarettæ Dag levere dem til Herredsfogden, der igen skal indbetale dem til Lensmanden. K.

— Befaling til Bønderne i Thune og Lilde Herreder hver at køre 20 Læs Tømmer, Sten og Sand til ovennævnte Vejs og Broers Istandsættelse. K. (i Udtog).

28. Juni (—). Forleningsbrev for M. Lauritz Fønbo paa det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som Hr. Hans Henrichssen, Kannik i Roskilde Domkirke, har opladt ham. Han skal residere ved Domkirken. R. 8, 16 b.

— Aabent Brev, at Hr. Hans Henrichssen maa beholde bona communia af det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som han har opladt sin Søstersøn M. Lauritz Fønboe. R. 8, 17.

— Befaling til Johan Gillessen Falckner, Borger i Amsterdam, at bestille 40 gode, 2 Aar gamle, Kvier til Kongen, at faa saa snart som muligt. Udt. i T. 7, 178 b.

1. Juli (Kbhvn.). Kvittans til Eschild Gøie, Embedsmand paa Nyborg, paa alt, hvad han har oppebaaret og igen udgivet af Othenssegaard med Ladegaarde i den Tid, han har haft dem i

¹ Tr.: L. Engelstoft, Universitets-Annal. 1811. II. 259 f.

Forlening. Hvad han blev skyldig, har han dels indbetalt til Rentemesteren, dels leveret Arrild Ugerup til Inventarium. R. 8, 145 b.

1. Juli (Kbhvn.). Til Borgemestre og Raad i Ribe. Da Anne, Jørgen Pederssens Enke, Borgerske i Ribe, har klaget over, at hun og hendes 2 Kuld Børn endnu ikke have faaet Arven efter deres Fader skiftet, skønt hun tit har tilbudt det, befales det dem med det allerførste at stævne hende, hendes Børn og Svogre for sig, skifte Arven mellem dem og give det beskrevet fra sig. K.

2. Juli (—). Befaling til Bønderne i Sømme Herred hver især at køre 15 Læs Brosten og Sand til Forbedring af Vejen ved Solbierge. K. (i Udtog paa K. af 6. Juni).

3. Juli (—). Til Claus Hvitfeld. Da Henrich Rantzov, Statholder i Fyrstendømmerne Slesvig og Holsten, har befalet Tolderen i Rødbye paa Kongens Vegne at standse 2 Kobler Heste, der vilde over der, indtil nærmere Ordre, befales det Claus Hvitfeld paa Kongens Vegne at købe og betale det Kobbel, hvori de smærreste Heste ere, og levere dem til Grev Gunter til Swartzburgs Tjener. — Seddel: Han maa ikke give over 12 Dlr. for nogen Klipper, men hvis han kan faa nogle til lavere Pris, skal han gøre sin Flid derfor. T. 7, 178 b.

— Til Lensmanden paa Aahus (Gladsaxe og Tranekier). Kongen har ved at gennemse hans og andre Regnskabsfogders Regnskab fundet megen unyttig Kost og Tæring deri og har derfor berammet en ny Ordning for alle Regnskabsslotte. Der sendes ham hermed et Register, hvorefter han for Fremtiden skal holde sig paa Aahusgaard (Gladsaxe og Tranekier) med sig selv, sine egne Folk og Gaardens Folk; naar Kongen selv eller Hofsinderne med Heste komme did, eller der skal holdes anden Besværing, skal det ske paa Kongens Bekostning. Han skal straks læse Registret igennem og underrette Kongen om, hvorvidt han vil beholde Gaarden paa disse Betingelser eller ej, da Kongen ikke vil forandre Ordningen og ej heller som hidtil bortforlene Lenene til Kronens Skade. K.

6. Juli (—). Mageskifte mellem Christoffer Lunge til Odden og Kronen. R. 8, 264. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da der skal udføres megen Kalk fra Mariager til Tyskland baade af fremmede og Kongens egne Under-saatter, befales det ham nøje at paase, at der for Fremtiden ikke udføres Kalk eller Kalksten fra hans Len. T. 7, 179.

6. Juli (Kbhvn.). Til Hr. Niels Andersen, Prior i Anderschouf. Da Erich Rud har været hos Kongen med et af Prioren underskrevet Register paa noget Klosteret tilhørende Gods i Laaland, som han ønsker til Mageskifte for noget af sit Gods her i Landet, bevilger Kongen det, saafremt Erich Ruds Gods er ligesaa godt som Klosterets, og befaler Prioren at paase, at Klosteret sker Fyldest. T. 7, 179 b. Orig.

— Befaling til Bønderne i Abramstrop¹ Len under Faldsmaal at møde paa Abramstropgaard, hver modtage 1 Ørtug Rug, lade den male i Mel og bage i Kavringbrød, samt sende dette til Kiøbnehafns Slot senest til S. Laurentii Dag [10. Aug.]. T. 7, 180 b.

— Befaling til Abbederne i Soer og Ringsted og Prioren i Andvordskouf hver at lade bage 100 Tdr. Kavringbrød i Klosteret og lade det sende til Kiøbnehafns Slot saa snart som muligt. T. 7, 181 b.

7. Juli (—). Til Oluf Munck, Fru Ermgaard Bilde og Fru Anne, Christoffer Gyldensterns Enke. Da de have en Gaard i Fiendtz Herred, der ligger belejligt til Hald Slot, har Kongen befalet Hr. Othe Krumpen at handle med dem derom og beder dem unde Kronen Gaarden for Vederlag efter uvildige Mænds Skøn samt tilkendegive Hr. Otte, hvad Gods de ønske i Stedet. T. 7, 181 b.

— Befaling til Claus Daa, Jesper Kravse, Michel Sestede og Niels Trolle at besigte Kronens Skove til Korsøer Slot, naar Otte Rud tilsiger dem, undersøge, hvad der er hugget deri i Jacob Skiels Tid, og indsende skriftlig Beretning. T. 7, 182.

8. Juli (Helsingør). Befaling til Eschild Gøye at lade et lybsk Skib, kaldet Stradtzborg, der nu indlader Tømmer og Deler under Norge og snart vil løbe gennem Bæltet, arrestere, naar det kommer der, indtil nærmere Ordre; kommer der andre Skibe, ladede med Tømmer og bestemte til Tyskland, skal han ogsaa lade dem »anholde paa en Ret«. T. 7, 183.

9. Juli (—). Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingør, paa 300 Engelotter, som han har leveret ind i Kongens Kammer paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 265 b.

10. Juli (Frederiksborg). Til Peder Biilde, Embedsmand paa

¹ I Overskriften til Brevet staar: Roschilde Len.

Roskildegaard. Da Hr. Gunter, Greve til Svatzborg, vil begive sig paa Hjemrejsen herfra førstkommande Mandag og vil opholde sig en Nat paa Roskildegaard, skal han skaffe ham og Følge Natteleje og Underholdning og god Befordring med Heste og Vogne derfra og til Ringsted. Orig.

11. Juli (Frederiksborg). Til Ebbe [o: Enevold] Lauritzen, Foged paa Malmø. Da der her i Riget er Mangel paa Kalk, medens den Kalk, der kan faas i Skaane og andensteds, udføres til Tyskland og andre fremmede Steder, befales det ham nøje at paase, at der herefter ikke udføres Kalk fra Malmø Len til Udlandet, men at den bliver solgt og anvendt her i Riget. T. 7, 185 b.

— Lignende Breve til Axel Viffert paa Landtzkrone og Jens Bilde paa Gothland. Udt. i T. 7, 186 b.

— Til Simen Prysse, Tolder paa Skafven. Skønt han tidligere har faaet Befaling til at have Opsyn med Fyrlampen paa Skafven, klage de fremmede Skippere dog over, at Lampen forsømmes meget, hvorfor det atter befales ham at paase, at den holdes i Stand, saafremt han ikke selv vil staa til Rette, hvis der sker nogen Skade. T. 7, 187 b.

— Til Borgemestre og Raad i Skafven. Da Otte Brade, der skal forsyne Fyrlampen paa Skafven med Ved, er for langt borte til altid at kunne have Opsigt med den, og da den Karl, som han har sat til at passe Lampen, er meget forsømmelig, skulle de hver Nat, saa længe Lampen skal brænde, sætte 2 Borgere til sammen med Karlen at passe Lampen, saa Ilden sikkert holdes vedlige hele Natten igennem. T. 7, 188 b.

— Tilladelse for Sten Rosensparre til nu at købe og udføre 2 Skibsladninger Tømmer fra Norge, dog maa han kun anvende dem til sin egen Bygnings Behov. T. 7, 189.

13. Juli (—). Til Sten Rosensparre. I Anledning af Trætten mellem ham og Fru Thale, Povel Laxmandtz Enke, har Kongen ladet søge i Kancelliet og sender ham hermed en Fortegnelse over den Handel, som er foregaaet mellem Kongen og hende, men kan deraf ikke se, at hun har nogen Ret, da hun har faaet Fyldest for Aalefiskeriet i andet Jordegods. T. 7, 190.

15. Juli (—). Ekspektancebrev for Franciscus Amsfortius, der har lovet at tjene Kongen som Sangmester, paa det første Kannikedømme, der bliver ledigt i Roskilde Domkirke. R. 8, 266.

15. Juli (Frederiksborg). Til Dronning Dorothea. Hr. Jens, Sognepræst til Holme Kloster, har berettet, at Sognemændene i Krarup Sogn efter deres Præsts Død have besøgt hende og an søgt om alene at maatte holde en Sognepræst, skønt Sognet ikke formaar det og det strider mod den Ordning, Kong Christian III har gjort om Holme Klosters, Flenninge, Hogerup og Krarup Kirker¹. Kongen sender en Kopi af Christian III's Brev derom og beder hende i Overensstemmelse dermed at lade Hr. Jens komme til Krarup Sogn, da Kongen ikke vil, at hans Faders Breve skulle krænkes, og heller ikke venter, at hun vil det. T. 7, 190 b².

— Til Eline, Henning Gags Enke. Da hendes afdøde Husbond staar igen med 2 Aars Regnskab af Bornholm, befales det hende straks at gøre Mogens Uf paa Kongens Vegne Regnskab og levere ham hvad hendes Husbond med Rette bliver skyldig tillige med de Forlenings- og Befalingsbreve, han har haft paa at oppebære Kronens Rettighed. T. 7, 191 b.

— Forleningsbrev for Povel Jacobsen paa Kronens Falkeleje, Trotteberg, i Halmstad Herred, som han nu selv har i Værge; han skal svare sædvanlig Told og Afgift deraf og tilbyde Kongen alle de Falke, han fanger, førend han fører dem ud af Riget, Kongen har saa Ret til at tage hver tredje til en Pris af 6 Dlr. Stykket, og hvis Kongen vil have flere Falke eller andre Fugle af ham, skal han sælge dem for en rimelig Pris; han maa ikke tage unge Falke af Reden. T. 7, 192 b.

— Aabent Brev, at alle, der ville stævne Fru Johanna Nielsdatter, Hans Lyckis Enke, til at forsvare hendes og hendes Børns Gods i Nørrejylland, skulle stævne hende paa Eskier, da hun nok holder Avl baade paa Eskier og Hafnøe, men kun sjælden opholder sig paa Hafnøe; tidligere er hun nemlig bleven stævnet snart paa den ene, snart paa den anden Gaard. Orig.

18. Juli (—). Til Frandtz Brockenhus. Da han melder, at Skibene Mercurius og Hector ere lække, skal han straks kalde dem hjem i Havnen, lade Otte Stissen følge med hjem og lade Skibene undersøge og istandsætte; Knægtene paa disse 2 Skibe skal han sætte over paa de 2 andre Skibe, Fortuna og Hercules, der endnu i nogen Tid skulle løbe i Sundet. Da Kongen til Foraaet vil lade opsætte 2 eller 3 Skibe, skal han bestille det

¹ Se Rørdom, Dsk. Kirkelove I. 409.

² Tr.: Rørdom, Dsk. Kirkelove II. 64 f.

dertil nødvendige Tømmer og spørge sig for, hvor Kongen kan faa en forstandig Tømmermand, ligesom han skal sørge for, at det Tømmer, som er bestilt til Ladegaarden, kommer tilstede saa snart som muligt. Naar han har udrettet sine Ærinder i Lenet, skal han begive sig til Kongen. T. 7, 193.

18. Juli (Frederiksborg). Til Frandtze Bilde. Da Fru Jutte Podbusk, Knud Gyldensterns Enke, har klaget over, at han oppebærer Told af norske Mænd, Bagger og andre, som komme med Tømmer til de Birker, der ligge under Vestervig Kloster, skønt de sejle ind i Klosterets Strand, befales det ham, da Stranden er Kronens paa begge Sider, at lade Fru Jutte oppebære Tolden af saadanne Skibe, saa langt Klosterets Strand rækker. T. 7, 194.

19. Juli (—). Livsbrev for Christoffer Sterneberg og efter hans Død hans Hustru Karenne, saa længe hun sidder som Enke, paa Stenoltgaard, som Pouel Laxmand havde den i Værge, fri for Landgilde, Ægt og Arbejde. Han skal tjene Riget med 1 gerust Hest, hvorimod hans Hustru skal være fri derfor, og han maa have fri Ildebrændsel af fornede¹ Træer og Vindfælder, derimod maa han ikke hugge nogen grøn Eg eller Bøg uden Anvisning af Lensmanden paa Frederichsborg. R. 8, 266.

— Forleningsbrev for samme paa Stenolt Mølle mod at svare sædvanlig Landgilde deraf. R. 8, 267 b.

— Befaling til Tomas Jude, Byfoged i Helsingborg, straks paa Kongens Vegne at købe alt det Ege- og Fyrretømmer, som Borgerne eller fremmede have oplagt der i Byen, og sende det ind i Daugløkke Slette samt tilskrive Jørgen Munck, hvor meget Tømmer han har købt, og Prisen derpaa; denne skal saa betale ham. T. 7, 194 b.

— Lignende Befaling til Axel Viffert. Udt. i T. 7, 194 b.

— Lignende Befaling til Matz Skiel at købe Tømmer og sende det hid. Udt. i T. 7, 194 b.

— Til M. Hans Albretssen, Superintendent i Sjælland. Da Gud for Syndens Skyld har hjemsøgt disse Lande med ustadigt Vejr og usædvanlig Regn, saa der kan befrygtes stor Skade paa Grøden paa Marken, hvis det ikke bliver bedre, befales det ham at sørge for, at alle Præster paa Søndage og andre Dage, naar der holdes Prædiken, fra Prædikestolen formane Folk til

¹ Visuøede.

Pønitense og Bøn til Gud, at han vil afvende den velfortjente Straf og give godt Vejr, saa at den rigelige Grøde kan komme vel i Hus. T. 7, 195¹.

25. Juli (Frederiksborg). Følgebrev for Palle Ulfeld til Bønderne til Vor Frue Alter i Bogensse, som Jens Claussen nu har i Værge, at de herefter skulle ligge til Rudgaard. Udt. i R. 8, 146.

— Følgebrev for samme til Bønderne i Schoufbye, som Erich Bøller sidst havde i Værge, at de herefter skulle ligge til Rudgaard. Udt. i R. 8, 146 b.

— Befaling til Erich Bøllers Arvinger straks at lade Claus Huitfeld indløse Naugelsti Birk. Udt. i R. 8, 146 b.

— Følgebrev for Claus Huitfeld til Bønderne i Naugelsti Birk. Udt. i R. 8, 146 b.

26. Juli (—). Til Hans Johansen. Da Hr. Melchior, Sognepræst til Thorning Sogn, har klaget over, at der gøres ham Hinder paa de 3 Ørtuger Korn, som Kong Christian III henlagde fra Ungstrup Kirke til Sognepræsten til Thorning Kirke, befales det Hans Johansen, der har de gejstlige i Lenet i Forsvar, at undersøge Sagen og inddele de 3 Ørtuger Korn til Thorning Kirke fra den, som gør Præsten Hinder derpaa, samt paase, at intet med Urette kommer fra Kirken eller Præsten. T. 7, 195.

— Til Anders Stissen, Foged paa Helsingborg. Da Bonden paa den Gaard paa Kulden, som Kongen har henlagt til Bjærgværket smstds., ikke vil rømme Gaarden og undsiger Bjærgfolkene, skal Anders Stissen skaffe ham ud af Gaarden og sætte ham i Fængsel, indtil han sætter nøjagtig Borgen for, at han ikke vil tilføje Bjærgfolkene nogen Skade. T. 7, 197 b.

— Til Jens Jul. Da han for nogen Lejligheds Skyld har afvist de 12 Degne, der ifølge Kong Christian III's aabne Brev skulle have Underhold paa Aarhusgaard, befales det ham atter at skaffe dem Underhold og indskrive det i sit Regnskab. T. 7, 198.

— Til Jens Mogensen. Da der kommer mange Skibe i Sundet, som ikke have Søbreve, og da Kongen synes, at de Toldsedler, han har set, ere meget for slette og ikke forklarede nok, befales det Jens Mogensen for Fremtiden ikke at fortolde Skibe uden

¹ Tr.: Ny kirkelhist. Saml. II. 476 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 66.

at have set deres Søbreve og at udfærdige sine Toldsedler efter hosfølgende Mønster. — Seddel: Da Orlogsskibene nu igen skulle gaa i Havn for Kiøbnehafns Slot, skal han have nøje Opsyn med de fremmede Skibe, der løbe gennem Sundet, kun lade dem løbe igennem, der have Søbreve eller Certifikatser fra deres Hjemstavn, og arrestere alle andre indtil nærmere Ordre. T. 7, 198¹.

26. Juli² (Frederiksborg). Befaling til Borgerskabet i Slangerup at være Jørgen Munck lydigt, da Byen ligger i Frederichsborg Birk. T. 7, 208.

— (u. St.). Aabent Brev, at Hr. Lauritz, Sognepræst i Høberg og Elsborig Sogne, indtil videre uden Afgift, maa oppebære Kronens Part af Tienden af disse Sogne, da han ikke har tilstrækkelig Underholdning, fordi den tidligere Sognepræst endnu har en Del af Renten af disse Sogne. R. 8, 17 b.

28. Juli (Frederiksborg). Til Bønderne i Kiøbnehafns, Krogens og Abramstrop Len. Da der gærdes meget i disse Len, saa at Kronens Skove staa i Fare for at blive forhuggede, hvis der ikke i Tide findes andre Raad, befales det alle inden førstkommende 1. Maj at sætte Stengærder om deres Gaarde, Haver og Vange, hvor der er Sten at faa, og, hvor dette ikke er Tilfældet, at opkaste Diger og Grøfter, besatte med Pilestave, omkring dem. Da Kongens Undersaatter skulle besværes meget med Ægt og Førsel, har Kongen bestemt at bruge Rustvogne, men da Vejene overalt ere dybe og onde samt meget snævre, saa at man ikke kan komme frem med den Slags Vogne, skulle Bønderne, naar Frantz Brockenhus tilsiger dem, straks fylde Vejene op og gøre dem i Stand med Stenbro, møde med Heste og Vogn, hvor der er Aar og onde Bække, føre Sand og Sten til og hjælpe med til at lave gode Broer derover samt overalt gøre Vejene et sjællandsk Kvarter bredere end nu; endvidere skulle de lade alle deres Vogne gøre et sjællandsk Kvarter bredere end nu. T. 7, 199.

— Lignende Brev til Frederichsborg Len, lydende paa Jørgen Munck. Udt. i T. 7, 200.

— Til Jochim Beck. Han skal sende til Frederichsborg Slot til Arbejdsfolkenes Bispisning 150 Voger Fisk, 2 Læster Vildt-

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 576 f. Secher, Forordninger I. 200 f. (undtagen Sedlen). ² Brevet har i Registranten sikkert urigtigt Aarstallet 1563.

brad og $\frac{1}{2}$ Læst Sælspæk af den Fisk, Vildtbrad og Sælspæk, som Erich Rosenkrandtz har sendt ned. Angaaende Erich Rosenkrandtz's Begæring om Malt og Flæsk til Arbejdsfolkene ved den Bygning, som han har for Haanden, ved Kongen ikke, om det kan undværes fra Kiøbnehafns Slot, da der holdes stor Spisning der, og der ogsaa gaar meget til her, saa længe Bygningen varer. Der sendes ham Breve til videre Besørgelse til Erich Rosenkrandtz om at købe Tran til Kongen og sende det og Fisk hid. T. 7, 200.

29. Juli (Frederiksborg). Til Arild Ugerup. Da Kongen vil, at de 7 Gaarde i Fyen, som Hans Norbye har i Forlening, her-efter skulle ligge til Othensegaard, skal han skaffe sig at vide, hvor de ligge, og straks lægge dem under Othensegaard; der sendes ham Følgebrev til Bønderne. T. 7, 202 og Udt. i R. 8, 146 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne. Udt. i R. 8, 146 b.

— Til Eschild Gøie. Jacob Sestede har klaget over, at han efter Kongens Befaling gør ham Hinder paa noget Stiftets Gods og nogle Kirketjenere paa Tosing, og at hans Skriver paa Nyborg Slot forholder ham Kvittanser for den Afgift, som han har leveret der paa Slottet, fordi Skriveren ikke har faaet det Skriverskorn, som Bønderne paa Tosing udgive; da Kongen ikke tidligere vidste Besked, men nu erfarer, at Jacob Sestede har Kiestrupgaard i Forlening paa samme Vilkaar som Frandtz Brockenhus, befales det Eschild Gøie ikke at gøre ham Hinder paa ovennævnte Gods og at give sin Skriver Ordre til at levere Jacob Sestede de omstridte Kvittanser, da denne holder sin egen Skriver og Eschild Gøies Skriver aldeles ikke har noget at gøre med Oppebørselen af Landgilden paa Tosing og derfor heller ikke har Krav paa Skriverskorn. T. 7, 202 b.

30. Juli (—). Til Byfogden i Skanør. Da Borgerne i Sønderborg, der have berettet, at de fra Arilds Tid have haft deres Fiskeboder paa Skanør og brugt Sommerfiskeri der, indtil det for nylig blev dem forbudt, nu have begæret igen at maatte bruge Fiskeri der, har Kongen tilladt det for iaar, dog Kronens Told og Rettighed uforkrænkede; Byfogden skal paase, at de ikke efter den Tid fiske der uden Kongens Tilladelse. T. 7, 203 b.

31. Juli (Kbhvn.). Kvittans til Eiller Grubbe, Rente-mester, paa 4000 Jochimsdlr., som han har leveret ind i Penge-kammeret paa Kiøbnehafns Slot paa Regnskab. R. 8, 389.

— Til Jens Jul, M. Lauritz, Superintendent i Aarhus, og Las

Fog, Borgemester. Da Hans Johanssen har berettet, at Hr. Anders Povelsen, Sognepræst i Almind, hvem han havde tiltalt for en Skov, denne paastod at have Kong Christian III's Brev paa, hvilket viste sig ikke at være rigtigt, under Sagen gav en efter Hans Johanssens Mening unøjagtig Lov mod ham, skulle de tillige med Kapitlet i Aarhus Domkirke undersøge Sagen og afsige en skriftlig Dom om denne Lovs Gyldighed. T. 7, 204.

31. Juli (Kbhvn.). Til Hans Stygge. Da der er Trætte paa noget Gods til Silkeborg Slot og han har Nøglen til de Breve paa dette Gods, der findes paa Silkeborg Slot, skal han, naar Hans Johanssen tilsiger ham, begive sig til Silkeborg og sammen med denne opsøge Brevene, levere dem til Hans Johanssen og indlægge Reversal i Stedet, at de efter endt Benyttelse ville blive leverede tilbage. T. 7, 205. K.

—¹ Til Holger Rosenkrantz. Da han tidligere har faaet Befaling til at forhandle med nogle Lodsejere i Salten om noget Gods smstds., som Kongen ønsker til Mageskifte, befales det ham endvidere, hvis det ikke nu kommer til Ende dermed, at forhandle med Lodsejerne om at afholde sig fra Jagten i Salten Skov og at blive enig med hver enkelt om den Vildtbrad, som Kongen aarlig skal give ham, indtil Mageskiftet kommer i Stand. T. 7, 208 b.

—¹ Til Hartvig Thomesen, Jens Jul, Hans Johansen, Folmer Rosenkrantz, Jørgen Bernekov og Jørgen Jul. Da de Søndag efter S. Bartholomei Dag [30. Aug.] skulle fuldgøre den Befaling, de tidligere² have faaet angaaende det Gods i Salten, som Kongen ønsker til Mageskifte, befales det dem, for det Tilfælde at Mageskiftet ikke kommer til nogen endelig Afslutning, at sætte hver Lodsejers Skovpart for Oldensvin og give deres Ansættelse skriftlig fra sig. T. 7, 209.

[Omtr. Juli]³. Befaling til efterskrevne Købstæder at holde N Landsknægte foruden dem, de allerede have: Malmøe 30, Landtzkrone og Halmsted hver 10, Aahus, Søluitzburg, Rodnebye og Trelborg hver 5, Ydsted 20. Udt. i T. 7, 207 b.

2. Aug. (Kbhvn.). Til Peder Bilde. Da Hr. Jørgen Nielsen, Sognepræst til S. Michels Kirke i Slagelse, har klaget

¹ Brevet har i Registranten sikkert urigtigt Aarstallet 1563. ² Jvfr. ovenfor S. 105.

³ Brevet er kun dateret 1563; det er dog sikkert fra 1562, da det er indført midt imellem Breve af Juli 1562.

over, at Kapellanen til S. Pæders Kirke smstds. trods Kong Christian III's Forordning¹ om Kirkerne i Slagelse gør ham Hinder paa den aarlige Rente og Herlighed af samme Annekskirke, befales det Peder Bilde, der har de gejstlige i Forsvar, at paase, at Hr. Jørgen ingen Uret lider. T. 7, 210.

3. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Knud Hardenberg paa Lyckov Slot og Len for 1000 Jochimsdlr. Han skal aarlig svare 500 Jochimsdlr. deraf og tjene Riget med 6 geruste Heste eller 6 væragtige Karle til Skibs. R. 8, 389.

— Til Hr. Niels Lange. Han skal sørge for, at de »friis« Køer, som han har bestilt til Kongen, blive gode og [komme] i »Lagtid«. Da han har meldt, at Undersaatterne i Møgelthønder Len begære at maatte købe Egetømmer i Norge til deres Siles, Slusers og Husbygnings Behov, sendes der ham aabent Brev, at Kongen har tilladt det, dog kun paa den Betingelse, at de stille ham Borgen for, at det udelukkende anvendes til ovennævnte Brug. Føre de det udenlands, eller sælge de det til fremmede, have de forbrudt deres Boslod til Kronen og skulle straffes som for stjaalne Koster. T. 7, 205 b.

— Aabent Brev, at Bønderne i Møgelthønder Len maa udføre Egetømmer fra Norge til ovennævnte Brug. T. 7, 206.

5. Aug. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved noget Gods, som Niels Jul til Astrop nu har i Værge, henlægges under Bøvlinggaard, nemlig Clostersgaard i Homellom Sogn, 1 Gaard paa Bierg og Blocksgaard i Fabierg Sogn, 1 Gaard og Lilbjerggaard² i Romme Sogn, 1 Gaard i Kallidsøe i Thøring Sogn, 1 Gaard i Hoffue Sogn, 1 Gaard i Fiering Sogn, nogle Toftejorder i Skotborg Herred og 1 Stykke Hus og Kaalgaard i Lemuig. R. 8, 17 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Bernneckov, Embedsmand paa Aakier, paa Kronens Part af Tienden af Gasom og Hem Sogne, dog skal han svare en saadan aarlig Afgift deraf, som han kan blive enig med Lensmanden paa Aarhusgaard om. R. 8, 18 b.

— Til Bønderne i Vardberig Len. Da Kongen har befalet Lensmanden Hans Holck at foretage nogen Bygning paa Vardberig Slot, skulle de efter Tilsigelse af Hans Holck eller hans

¹ Klemmebrevet af 9. Maj 1555.

² Maaske Bjerregaard i Rom Sogn.

Fuldmægtig age med deres Heste og Vogne og i andre Maader hjælpe med til at gøre Bygningen færdig; kun Adelsens egne Arve-tjenere skulle være fri. T. 7, 211. K.

5. Aug. (Frederiksborg). Til Jacob Brockenhus. Da Borgerne i Helsingborg have begæret Tilladelse til at drage til Sildefiskeriet med deres Skuder og Baade for at søge deres Næring der, har Kongen tilladt det og sender, for bedre at skaane Borgerne, 4 Vognheste derover, der skulle bruges til at føre hvad Tømmer og Sten, der kommer did til Kongens Brug, ned til Stranden; Jacob Brockenhus skal derfor opstalde dem paa Slottet, skaffe dem Foder og bruge dem til ovennævnte Arbejde. T. 7, 211. K.

— Til Johan Brochenhus til Leerbeck, Jørgen Jul til Laage, Pouel Affuelgaard, Peder Skiel, Johan Jul og Niels Claussen i Nees. Da Matz Thygessen i Skødegaard har berettet, at Sandemænd i Jerløf Herred 2 Gange have gjort Markeskel mellem Torsted og Skøde Marker, og at 6 Sandemænd have svoret mod 2, befales det dem med det allerførste at mødes paa Markeskellet, at stævne alle Lodsejerne for sig og undersøge Skellets Gyldighed; hvis det findes at være urigtigt, skulle de sætte et nyt med Stabel og Sten. Hvis nogen ikke kan møde, have de mødte Fuldmagt til at tage andre i Stedet. Orig.

6. Aug. (—). Søbrev for Hermand Høyer, der med Skibet Havfruen skal løbe fra Kiøbnehafns Slot ind i Østersøen og passe paa, at intet Tømmer, Brændevad, saltet Oksekød eller andre forbudte Varer udføres til Tyskland eller andre fremmede Steder. T. 7, 211 b. K.

7. Aug. (—). Til Holger Rosenkrantz. Kongen har tilladt Hr. Rasmus Pederssen i Aarhus iaar at oppebære Kronens Part af Tienden af Bordom¹ Sogn til sin Underholdning, saafremt den ikke er forlenet bort til nogen anden. T. 7, 212.

— Til Johan Friis, Hr. Otte Krumpen, Bryge Trolde, Hr. Erich Krabbe og Peder Bilde. Da Hr. Erich, Konge i Sverrig, har sendt nogle Raader til Kongen, hvilke nu ere i Helsingør og imorgen ventes til Kiøbnehavn, og da Kongen ikke kender dissers Hværv og ikke har nogle Raader hos sig, skulle de med det allerførste møde i Kiøbnehavn. T. 7, 212 b. K.

— Til Arild Ugerup. Han maa paa Kongens Vegne købe de

¹ Borum, Framlev H.

70 Tylter Savdeler, som en Borger i Kierteminde har tilbudt ham, hvis de da ere gode og kunne faas for en rimelig Pris; derefter skal han lægge dem i god Forvaring, indtil de skulle bruges til Gaardens Bygning. De 2 Gaarde der til Gaarden, hvilke Jacob Valckendrop vil kende sig Rettighed til, skal han forsvare, da de have ligget dertil i Biskoppernes Tid og derefter under Kronen fra Kong Christian III's Tid. T. 7, 212 b. K.

7. Aug. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Lensmanden paa Bøuling paany faar Befaling til at paase, at ingen løber langs med Stranden eller befatter sig med Vrag og strandet Gods uden Strandfogderne og de af Lensmændene tilskikkede, da der klages over, at mange der i Lenet trods Kong Christian III's Forbud derimod stjæle strandet Gods; forbryder nogen sig herimod, skal Lensmanden lade straffe over hans Hals som for andre stjaalne Koster. T. 7, 213. K¹.

— Aabent Brev, hvorved det tillades Forstanderne for Almindeligt Hospital i Randers at indfri og indtale det Gods, der i Tidens Løb er solgt eller pantsat til Adelen og andre eller i andre Maader med Urette fravendt Hospitalet, ligesom det paabydes alle Herredsfogder, Landsdommere og andre at være dem behjælpelige dermed. T. 7, 214. K.

8. Aug. (—). Stadfæstelse for Peder Pederssen, Forstander for Almindeligt Hospital i Randers, af 3 aabne Papirsdomme, udgivne af Hr. Jørgen Lycke til Offuergaard, Jørgen Berneckov til Kieldrup, Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørrejylland, Hans Stygge til Holbeckgaard, Jørgen Rossenkrantz til Holme og Morten Svendssen til Vodnesgaard, dat. Drotningborg Mandag efter Visit. Marie [6. Juli] 1562: — 1. Dom mellem Hospitalets Forstandere og Borgemestre og Raad i Randers angaaende 1 Jord ved Vesterport, som de have solgt til Hans Stygge, og 1 Gaard, kaldet Priergaard, som Peder Ebbessen, Embedsmand paa Aarhusgaard, M. Matz Lang og M. Jørgen Samssing, Forstandere for Hospitalet, have solgt til Borgemestre og Raad. Dommen erklærer Salgene for ugyldige og tilkender Hospitalet Godset igen, saafremt Borgemestre og Raad ikke kunne bevise, at ovennævnte 3 Mænd have haft Fuldmagt til at sælge. — 2. Dom mellem Hospitalets Forstandere og Jens Bay, Borgemester, Peder Huid, Peder

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 201.

Jenssen, Jens Lavritzen, Raadmænd, Knud Galten og Matz Anderssen angaaende nogle Abildgaarde, Haver og Jorder, der tidligere have ligget til Hospitalet, men som de nu tilholde sig med nogle af M. Jørgen Samssing og Jens Bødkier udgivne Skødebreve, samt mellem samme og Anders Bay om 24 Sk. Jordskyld af hans fædrene Gaard. Dommen erklærer Skødebrevene ugyldige og tilpligter Anders Bay til at betale de 24 Sk. til Hospitalet. — 3. Dom mellem Hospitalets Forstandere og Peder Jenssen, Raadmand, angaaende nogle Haver og Enge. Dommen tilkender Hospitalet disse. R. 8, 19.

8. Aug. (Frederiksborg). Til Jørgen Lycke. Da Kong Christian III har givet Almindeligt Hospital i Randers nogle Jorder i Randers By af S. Hans's Gods og Brevene derpaa findes i Mariager Kloster, skal han opsøge og levere disse Breve til Forstanderne for Hospitalet imod deres Reversal derfor, for at de dermed kunne forsvare Hospitalets Gods. T. 7, 214. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at Borgemestre, Raad og Byfoged i Riibe lade de Personer, der gaa i Byens Skole, gribe og indsætte i Byens Fængsel, naar de forse sig mod nogen, uagtet det er mod gammel Skik og Skolens Frihed og Skolemesteren er villig til i Skolen at straffe saadanne Forseelser — for Fremtiden forbyder dette og befaler Borgemestre, Raad og Byfoged, hvis nogen Degn eller Pebling forser sig, at melde det til Skolemesteren, der saa skal straffe med Ris eller anden Straf; herfra undtages dog Manddrab og andre grove Laster og Synd; i saa Tilfælde skulle Skolemesteren og Superintendenten, hvis Brøden er saa stor, at de ikke med god Samvittighed kunne straffe den med Ris eller anden Straf i Skolen, overgive Misdæderen til Borgemestre, Raad og Byfoged, der skulle indsætte ham i Byens Hægte og siden straffe ham som Ret er. Orig¹.

9. Aug. (—). Livsbrev for Hr. Jørgen Lycke, Embedsmand paa Mariagger Kloster, paa Buderup og Gieste Broer i Gislom Herred, hvilke Lauge Michelssen, der havde Livsbrev paa dem, har opladt ham, da de vare meget bygfaldne og han ikke selv formaaede at holde dem i Stand. Hr. Jørgen maa oppebære det dertil liggende Brokorn og anden Rettighed mod straks at gøre Broerne i Stand med

¹ Tr.: Terpager, Ripæ Cimbricæ S. 504 f. (efter Orig.). R. Nyerup, Hist.-statist. Skildring af Tilet. i Dømm. og Norge III. 1. 55 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 67 f. (efter en Afskrift). Secher, Forordninger I. 202 f.

stærke Pæle, Stolper, tykke Bulfjæl og stærke Rækker paa begge Sider og brolægge dem med Sten og Grus ved begge Ender. R. 8, 22.

9. Aug. (Frederiksborg). Til Bønderne i Hadz Herred. Fornyelse af Kong Christian III's Forbud¹ mod at holde Hunde, store eller smaa, medmindre de staa bundne eller ere lemmede paa det ene Ben, da mange skulle sidde det tidligere Forbud overhørige. T. 7, 214 b. K.

— Til Hr. Niels Lange. Da Fru Margrete, Jesper Rantzous Enke, har klaget over, at kun Bønderne under Skotborg Slot tilsiges, naar der skal føres Fisk eller andet til Kongens Behov fra Ribe til Kolding eller andensteds, medens Bønderne under Hundsbeck forskaanes derfor, befales det ham at lade Bønderne under begge Gaarde hjælpe hinanden med hvad Førse og Ægt der forefalder. T. 7, 215. K.

— Til Byfogden i Skanøer. Da Borgerne i Flensborg, der have berettet, at de fra Arilds Tid have haft Boder og brugt Sommerfiskeri i Skanøer, indtil Byfogden nu paa Kongens Vegne har forbudt dem det, have begæret at maatte bruge det endnu i denne Sommer, eftersom de have gjort store Bekostninger paa deres Fiskeredskaber, har Kongen tilladt dette, dog Kronens Told og Ret uforkrænkede. T. 7, 215 b. K.

— Befaling til Kapitlet i Ribe at levere Olaus Theophili 50 Dlr. iaar og lige saa meget næste Aar af de Penge, som de efter Kong Christian III's Befaling² aarlig skulle lægge op af bona communia i Kapitlet til Underhold for en Dr. med., indtil der bliver et Præbende ledigt, som kan blive udlagt til en saadan Person; han har nemlig nu forbrugt sit Patrimonium paa Studier her i Riget og i Tyskland, men vil dog gerne endnu i nogen Tid studere Medicin; han skal være forpligtet til siden at bosætte sig der i Byen og lade sig bruge i sin Kunst. T. 7, 216. K³.

10. Aug. (—). Livsbrev for Matz Blytækker paa den Gaard i Soderup⁴ i Fyen, som han selv bor i, fri for Ægt og Arbejde, men mod at svare sædvanlig Landgilde til Nyborg Slot og at lade sig bruge som Blytækker paa Kongens Slotte og Gaarde. R. 8, 147.

¹ Bricka, Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 34.   ² Erslev og Møllerup, Dsk. Kancelliregistranter 1535—50 S. 274 f.   ³ Tr.: Herholdt, Archiv f. Lægevidenskabens Hist. i Danm. I. 178 f.   ⁴ Saaderup, Vinding H.

10. Aug. (Frederiksborg). Livsbrev for Henrich Fecthel, Møntmester Poul Fechtels Søn, paa det Kannikedømme og Vi-karie i Lunde Domkirke, som M. Peder Iffuerssen havde i Værge, og som hans afdøde Broder Didrich havde Forleningsbrev paa. Naar han ikke studerer mere, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 390. K.

— Befaling til Erich Rud at sende 2 Læster Byg, som Kon-gen har givet sin Mormoder, Fru Katharina, til Gesse Skaf-ners i Lubeck. Udt. i T. 7, 216 b. K.

15. Aug. (—). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern straks at begive sig til Kiøpnehavn, da Kongen vil raadslaa med ham i Anledning af de Sendebud fra Sverrig og Polen, der ere komne did for at tale med Kongen. Orig.

18. Aug. (—). Livsbrev for M. Niels Nielssen, Kongens Hofprædikant, paa en Gaard i Almind og paa Kronens Part af Tienden af Almind Sogn, uden Afgift. R. 8, 22 b.

21. Aug. (—). Stadfæstelse for Fru Mette Munck, Iffuer Juls Enke, paa Kronens Rettighed i S. Peders Kirke i Viborg, hvilken Kong Frederik I gav Hr. Magnus Gøye, hvis Arvinger overlode den til Hermand Skeel, der saa igen oplod den til Iffuer Jul. R. 8, 23.

23. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev, at de 6 Degne, der af Kong Christian III forordnedes til at synge og gøre daglig Tjeneste i Sognekirken i Helssingør, herefter skulle have deres Underholdning i Almindeligt Hospital i Stedet for som hidtil paa Krogen Slot; til Gengæld skal Lensmanden paa Krogen, saa længe denne Ordning varer, aarlig levere Hospitalets Forstandere 1 Læst Korn, Rug og Byg, 1 Td. Smør, 1 Par Øksne, 8 Svin og $\frac{1}{2}$ Læst Torsk. R. 8, 268. Orig¹.

— Befaling til Bønderne paa Halsnes og i Vinderød og Kre-ginge² Sogne at levere Kronens Part af Tienden der, hvor Frandtzt Brochenhus tilsiger dem. R. 8, 268 b.

— Befaling til Enuold Lauritzen, Foged paa Malmøehus, at sende 20 Læster Malt og 2 Læster fersk Smør hid. Udt. i T. 7, 217.

— Befaling til Axel Viffert at sende 10 Læster Malt og 2 Læ-ster Smør hid fra Landzkrone. Udt. i T. 7, 217.

¹ Tr.: Hofman, Fundationer VII. 82 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 68 (i friere Gen-givelse). ² Kregome, Strø H.

23. Aug. (Kbhvn.). Befaling at sende 2 Læster fersk Smør hid fra Helssingborg. Udt. i T. 7, 217.

— Befaling at sende 2 Læster Smør hid fra Herritzuad Kloster. Udt. i T. 7, 217.

— Tilladelse for Frantz Schriffuer, Borger i Kierteminde, til at lade en Skipper, Anders Bødkier, løbe til Norge efter en Skibsladning Egetømmer, som han maa bruge til sine egne Huses Bygning eller sælge til Kongens Undersaatter her i Riget. K. Udt. i T. 7, 217.

24. Aug. (—). Stadfæstelse for Christoffer Guldsmæd, Borger i Otthensse, af 2 aabne Pergamentsbreve, det ene, dat. 7. Aug. 1559, hvorved Borgemestre, Raad og Kæmner i Otthensse bortleje en Jord og Have udenfor Vesterport til Thomes Søvremsen Schriffuere, Foged i Dalum, hans tilkommende Hustru og et af deres Børn for en aarlig Leje af 24 Sk. danske. Dør Thomes Schriffuere, inden han faar Hustru eller Barn, maa hans nærmeste Arving for en rimelig Pris oplade Haven til en anden, dog kun til en, som er Borger i Otthensse, — det andet, dat. 22. April (Mandag efter quasimodogeniti Søndag) 1560, hvorved Thomes Søvremsen sælger sin Ret til ovennævnte Have til Christoffer Guldsmæd. R. 8, 147.

— Til Arild Ugerup og Prioren i S. Knuds Kloster i Otthensse. Da der skal være bortkommet noget af det Vikariegoods, som Christoffer Guldsmæd, Borger i Otthensse, har i Befaling, og Lauritz Jenssen smstds. skal have faaet en af Vikariets Jorder uden anden Forvaring derpaa end et Brev fra Borgemestre og Raad, skulle de stævne alle, som have faaet af Vikariegodset, for sig, deriblandt ogsaa Lauritz Jenssen med hans Breve paa Jorden, og afsige en skriftlig Dom, om Godset igen bør komme tilbage til Vikariatet, om Borgemestre og Raads Brev kan hjemle Lauritz Jenssen Jorden, og om han har holdt Bygningen paa Jorden ved Magt. T. 7, 217 b. K.

25. Aug. (—). Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Skielskøer. Da de gennem Kansleren Johan Friis have givet tilkende, at der er mange øde Klosterjorder og en øde Klosterkirkegaard i Skielskøer, befales det dem at lade 8 uvildige Borgere sætte disse for aarlig Jordskyld, hvorefter Kongen vil give dem, der faa Jorderne for denne Jordskyld, Brev derpaa. Hvad Mursten og Kalk der findes i den gamle Kirke, maa de bruge til

Byens Kirke og Raadhus, mod at rydde Pladsen, saa at der kan bygges derpaa, og anvende Gruset derfra til at forbedre de onde Veje udenfor Byen med. T. 7, 220 b.

25. Aug. (Kbhvn.). Befaling til nedennævnte Lensmænd at købe Øksne, der ere tjenlige til at slagte, i deres Len til billigst mulige Pris og sende dem til Kiøbenhafns Slot med klare Registre over Sælgernes Navne og Prisen paa hvert Par Dyr. De skulle foreløbig lægge Pengene ud, Rentemesteren skal saa betale dem, naar Øksnene komme. — Register: Thage Thot af Bahu og Vigen 200 Øksne, Hans Holck af Vardbiere Len 200, Pouel Huidfeld 50, Hr. Peder Skram 100, Hr. Verner Parsberg 100, Knud Hardenberg 100, Fru Citzelle af Villens Herred 50, Lauge Ulfstand 50, Byrge Trolde af Gers Herred 50, Jacob Sparre af Fers Herred 50, Hr. Lauge Brade 50, Lauritz Anderssen 30, Hr. Hans Skoufgaard 20, Jacob Brockenhus 200, Steen Rosensparre 100, Biørn Kaas 50, Jens Juuel 50, Eskild Oxe af S. Peders Kloster 50, Hr. Mogens Gyldenstiern 50. (K.: Summa 1550, hvert Stykke 4 Dlr., er 6800 Dlr(!).) T. 7, 218 b. K. Orig. (til Fru Sidsel Ulfstand).

— Befaling til Jens Bilde at sende 20 Skippund smeltet Talg, 2 Læster Ost, 100 Oksekroppe, 500 Faarekroppe og 4 Læster Smør hid. Udt. i T. 7, 219 b.

27. Aug. (—). Aabent Brev, at Mogens Uf herefter paa Kongens Vegne skal oppebære Kronens og Stiftets Rente og Rettighed paa Borneholm, mod aarlig at svare Kronen 5¹/₂ Td. Smør paa Kiøbenhafns Slot, gøre Regnskab for alt vist og uvist, som han oppebærer ud over de 5¹/₂ Td. Smør, og svare Kronen Halvdelen deraf. R. 8, 390 b¹.

— Følgebrev for samme til Bønderne paa Borneholm. R. 8, 391.

— Forleningsbrev for Mogens Uf paa S. Jørgens Hospital paa Borneholm. Han skal forsørge saa mange fattige Mennesker i Hospitalet, som dettes Rente kan taale, med nødvendig Underholdning. R. 8, 391 b. K².

— Til Hr. Christiern Pouelssen, Prior i S. Knuds Kloster i Otthensse. Erich Bilde til Lindued og Otte Brockenhus til Vollersløf

¹ Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 277 f. ² Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 278.

have paa egne og menige Sognemænds Vegne i Stenløse Sogn klaget over, at de, der hidtil have haft en Sognepræst fra Klosteret, som er draget ud og har gjort Tjeneste i Kirken om Søndagen og paa Højtidsdage, besværes meget, naar de ved Nattetid skulle hente Præsten til en, der ligger paa sit yderste, eller i andet nødvendigt Ærinde, dels ved den lange Vej og dels ved at Klosteret, hvori Præsten boer, er tillaaet om Natten, saa at de ikke straks kunne faa ham og nødes til at henvende sig til fremmede Præster. I den Anledning have de begæret at maatte faa en Sognepræst, der altid kan bo ved deres Kirke, hvilket Kongen ogsaa har tilladt; Prioren skal derfor tillade ovennævnte Sognemænd at have egen Sognepræst, udlægge denne en af Klosterets Gaarde, som ligger belejligt for Kirken, til Præstegaard og lade ham faa al Præsterenten af Sognet. T. 7, 220. K.

27. Aug. (Kbhvn.). Til Arild Ugerup, Embedsmand paa Otthensegaard, Axel Urne til Siøegaard, Erich Bilde til Lindued og Hr. Christiern Pouelssen, Prior i S. Knudz Kloster i Otthensse. Da alle Vikariegaarde i Otthensse, der indehavdes af Folk, som ikke havde Kongens Brev derpaa, ad Rettens Vej ere blevne tildømte Kronen, skulle de med det første mødes i Otthensse og i Forening med nogle Borgere sætte disse Vikariegaarde for en rimelig aarlig Jordskyld, samt udlægge en af Gaardene til Bolig for Landsdommeren i Fyen. T. 7, 221. K.

28. Aug. (—). Gavebrev til Hr. Jens. R. 8, 23 b. (Se Kronens Skøder.)¹

29. Aug. (—). Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingør, paa 22 Portugaløser, 1 dobbelt Rosenobel, 9 dobbelte Dobbeltdukater, 4604 Rosenobler, 64½ Dobbeltdukat, 3 Milreser, 621½ Engelt, 7 ungers Gylden, 3 Crusater, 3 Kroner, 148 Goltgylden, 12 Henricusnobler, 1 Stykke skotsk Guld og 5000 Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøbenhafns Slot paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 269.

31. Aug. (Mandag efter S. Hans Dag decoh., Kbhvn.). Skøde til Frantz Brochenhuse til Brangstrop. R. 8, 149. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Arløsse Kirke skal ødelægges og Sognefolket søge til Førsløf Kirke, da denne nu ved Byerne Harre-

¹ Tr.: K. Hansen, Beskrivelse over Skanderborg Slot S. 19.

steds og Hanschoufs¹ Henlæggelse derfra til Hyllinge har faaet Rum til flere Folk, og da Arløsse Sogn, der er Anneks til Førsløf Sogn, ikke selv formaar at holde en Præst. Hvad Ornamente, Klokker, Kalk, Sten og Tømmer der findes i Arløsse Kirke, skal bruges til Førsløf Kirkes Forbedring. R. 8, 269 b².

31. Aug. (Kbhvn.) Til Jens Bilde. Da han i sin Skrivelse og de medfølgende Artikler har tilkendegivet de Besværinger, som Undersaatterne paa Gotland have af Forbuddet mod Udførsel af Tømmer, Kalk og Brændeved, maa han lade det blive ved det gamle, dog skal han undersøge, om der ikke med Lempe kan lægges en Told paa hvad Tømmer, Kalk og Brændeved der udføres, saa at Kronen kan have nogen Fordel deraf, og indsende sin Betænkning derom. T. 7, 222 b. K.

1. Sept. (—). Pantebrev til Biørn Kaas, Embedsmand paa Vordingborg, paa Skarpenbiergs Gods i Fiendtz Herred [og] i Salling, som Jacob Skeel til Heignit sidst havde i Pant, for 1600 Mk. danske, 300 Goltgylden og 300 Jochimsdlr. Godset bestaar af 4 Gaarde i Hiercke i Harre Herred, 2 Gaarde i Nautrup, 4 Gaarde i Viom, 4 Gaarde i Harre, 2 øde Gaardsejer i Gluginge³, 1 Gaard i Ottinge, 1 Gaard i Aalbeck, 1 Gaard i Nesbeck i Røding Herred, 1 Gaard i Groffue, 1 Gaard i Frammersløf, 1 Gaard i Nesbeck i Henborre Herred, 6 Gaarde i Trevad, 2 Gaarde i Aakier og 1 Gaard i Sørup i Fiendz Herred. R. 8, 24.

— Pantebrev til Corvitz Ulfeld til Koxbølle paa Hundzlund Kloster for 3500 Jochimsdlr. og 3000 rinske Gylden, som i Lubeck og Hamborg gænge og gæve ere; naar Kongen vil indløse Klosteret, skal det ske i Tiden omkring 1. Maj. Han skal holde Klosteret ved Magt, skaffe Jomfruerne tilbørlig Klæde og Føde og tjene Riget selvferde med 4 geruste Heste eller 4 væragtige Karle til Skibs. R. 8, 25. K.

— Mageskifte mellem Fru Margrette Arnefeld, Jens Rossengaards Enke, og Kronen. R. 8, 270. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Jørgen Bilde til Ellinge. R. 8, 392. K. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Thage Thot til Erichsholm. R. 8, 392 b. (Se Kronens Skøder.)

¹ Hagenskov, Ø. Flakkebjærg H. Harre H.

² Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkeløve II. 69.

³ Glynge,

1. Sept. (Kbhvn.). Gavebrev til Almindeligt Hospital i Kiøbenhafn paa Kronens Part af Tienden af Toxuerre, Renebecks, Lundby, Nestelsø og Olstrup Sogne i Hammers Herred, af Efferdrop, Beldring, Allersløf og Ørsløf Sogne i Borsse Herred samt paa Kronens Part af Tiendekornet af Ringstedetorp, hørende til S. Hanssis Sogn i Ringstede, til Erstatning for nogle andre Tiender, der ligge Kronen belejligt og herefter skulle svares paa Kronens Ladegaarde. R. 8, 270 b.

— Til Axel Viffert. Da Sognemændene i Høffue¹ og Assaas² Sogne have klaget over, at han sælger den Tiende, som han paa Kronens Vegne oppebærer af disse Sogne, til fremmede udenfor Sognene, skønt Sognenes Beboere lide stor Mangel paa Foder til deres Kvæg, befales det ham at lade dem faa Halmen og Foderet af Tienden for samme Afgift, som andre ville give. T. 7, 226. K.

— Til Jacob Brockenhus. Da der vil bruges mange Mursten til Bygningen paa Kiøbnehafns Slot, skal han lade grave Ler og hente Ved, saa at han med det allerførste kan lade brænde Mursten baade i Tegloven der ved Slottet og i den ved Baasted og siden sende dem hid. T. 7, 226 b. K.

— Lignende Befaling til Axel Viffert at lade brænde i Tegloven ved Landzkrone Slot og i den ved Fulesang. Udt. i T. 7, 226 b. K.

— Lignende Befaling til Abbeden i Herritzuad Kloster at lade brænde saa mange Mursten som muligt og sende dem ned til nærmeste Ladested, hvor Frantz Brockenhus kan lade dem hente med Skibe. Udt. i T. 7, 226 b. K.

— Befaling til Enuold Lauritzen, Foged paa Malmøe, at lade brænde saa mange Kalksten som muligt og sende Kalken hid. Udt. i T. 7, 227. K.

— Til Pouel Fechtel, Møntmester. Kongen har paa Begæring af Hr. Lauge Brade tilladt, at han maa mønte 250 Jochimsdlr., hver 8 vejende 1 lød. Mk. Sølv og hver Mk. holdende 15 Lod fint, til denne paa dennes egen Bekostning, da saadanne Dalere ikke ere lette at faa og Hr. Lauge Brade skal bruge dem. T. 7, 227 b. K³.

¹ Höja, S. Asbo H. synkende Værdi S. 419.

² Assaas.

³ Tr.: Dek. Mag. I. 107 f. Scharling, Pengenes

6. Sept. (Frederiksborg). Til Jørgen Brade. Da Dronning Sophia har skrevet til ham om 1 Læst Vildtbrad og 2 eller 3 Tdr. Raavildtbrad, befales det ham at lade slaas 1 Læst Vildtbrad, men ikke mere, og at paase, at der ikke under dette Paaskud slaas til andet Brug; han maa ogsaa sende Dronningen 2 eller 3 Tdr. Raavildtbrad og noget Daavildtbrad. T. 7, 228.

— Til Johan Friis. Med Hensyn til den Karl, Erich Huas, som sidder fangen der paa Slottet, befales det ham og Hr. Otthe Krompen. da det er Kongens alvorlige Mening ikke at lade saadan Ulydighed gaa ustraffet hen, at føre ham til Tinge og lade Mestermanden være tilstede for at gøre ham hans Ret efter Dommens Lydelse; hvis han imidlertid kan faa nogen til at gaa i Borgen for 1000 Dlr., at betale straks til Kongen for hans Misgærning, og han med Brev og Segl og vederhæftig Loven vil forpligte sig til straks at drage til Thy eller Mors og altid forblive der, vil Kongen dog benaade ham. T. 7, 228 b.

8. Sept. (—). Forleningsbrev for Eiler Grubbe til Houfdal, Rentemester, paa Provstiet i Lunde Domkirke med det Vikarie smstds., som Claus Urne sidst havde i Værge. R. 8, 393. K.

— Aabent Brev, hvorved det befales alle kongelige Embedsmænd og andre at være Hendrich von Morchel, Borger i Deuenter, behjælpelige med at faa de Penge, som han har tilgode i Danmark og Norge, men hidtil trods store Bekostninger ikke har kunnet faa inddrevet. T. 7, 229.

9. Sept. (—). Livsbrev for Frantz Lauritzen, Skriver paa Krogen, paa et Vikarie i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Claus Urne. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 271. K.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at købe eller pante med Eggert Bilde, da hans Broder Frantz Bilde, der har berettet, at han er meget vanvittig, saa at han selv ikke kan forestaa sit Gods, har faaet Kongens Tilladelse til at tage Godset til sig mod aarlig at gøre Eggert Bilde Regnskab deraf og skaffe ham Underhold som en Riddermandsmand, saa længe han lever. R. 8, 272. K.

13. Sept. (Odense). Forleningsbrev for Peder Mortensen, Skriver paa Otthenssegaard, paa Kronens Part af Tienden af Marslef Sogn, uden Afgift. R. 8, 151. K.

24. Sept. (Segeberg). Til Johan Friis, Kansler. Kongen har modtaget hans Skrivelse tillige med de medfølgende Breve fra Lifland og har i Anledning af Meddelelsen om Ambassadørernes Tilbagekomst fra Rusland og de fremmede, som følge med dem, skrevet til Frantz Brockenhus om at skaffe Herberg osv. til disse. Kongen har skrevet til Raader og Lensmænd om at være tilstede i Kiøbnehavn førstkommende 2. Nov., hvilke Breve sendes ham til videre Besørgelse paa Kongens Bekostning. Da det er usikkert, om Kongen selv kan naa tilbage til Kiøbnehavn til denne Tid og Hofsinder og Heste i alt Fald ikke kunne, skal Johan Friis overveje, hvorledes alt bedst kan ordnes indtil Kongens Ankomst, og paa Kongens Vegne sætte Folk til at være hos de fremmede og skaffe dem hvad de behøve. Om alt saadant skal han tilskrive Frantz Brockenhus sin Betænkning. T. 7, 230.

— Til Frantz Brockenhus. Da den rydske Kejzers Kansler og en Greve med deres Følge, ialt 150 Mand, ventes her til Landet sammen med Kongens Ambassadører til Rusland, skal han sætte 2 Gaarde i Kiøbnehavn i Stand til de fremmede, gøre deres Værelser stadselig i Stand med Tapeter og andet, skaffe dem god Underholdning, købe Brændevin, Romani Bastert og anden stærk Drik til dem og iøvrigt rette sig efter Johan Friis's Ordre. T. 7, 231 b.

— Til Lensmændene og Raadet. Da Kongen venter nogle fremmede Sendebud, skulle de møde i Kiøbnehavn førstkommende 2. Nov. og tage deres Guldkæder og bedste Klæder med sig, derimod behøve de ingen Heste at have med. T. 7, 230.

— Register paa de Lensmænd, som bleve forskrevne til sidste Herredag: Erich Rud, Frantz Bilde, Erich Podebusk, Jørgen Rud, Otthe Rud, Eskel Gøye, Erich Bilde, Hans Johanssen, Christoffer Johanssen, Frantz Banner, Otthe Banner, Niels Trudssen, Greers Trudssen, Erich Rossenkrantz, Biørn Kaas, Hertuig Bilde, Eskel Oxe, Jørgen Brade, Axel Thønnessen, Claus Daa, Erich Lange, Maltthe Jenssen, Palle Ulfelt, Jørgen Suab, Otthe Brade, Hendrich Gyldenstiern, Jørgen Bernekov, Jørgen Marsuin, Jacob Sparre, Erich Ugerup, Lauge Brock, Arrild Ugerup, Pouel Huitfeldt, Jacob Sested, Michel Sested, Jørgen Rantzov, Niels Jul til Astrup, Albret Skeil, Erich Løcke. T. 7, 229.

— Til Hofmesteren [Hr. Eyler Hardenberg]. Da Kongen af hans Brev til Johan Friis ser, at han og de andre Ambassadører

ere paa Rejsen hjem, og at den rydske Kejsers Sendebud, ialt 150 Mand, ventelig ville følge med dem, har Kongen befaleet Frantz Brockenhus at ordne det fornødne med Hensyn til disses Ophold, hvorfor Hofmesteren skal tale med denne og ordne alt paa bedste Maade; Kongen kommer selv, saasnart han har udrettet sine Ærin-
der. T. 7, 231.

8. Okt. (Koldinghus). Kvittans til Seuerin Kier, Tolder i Kolding, paa 240 Dlr., som han har leveret Hertug Hans af Holsten for 15 Portugaløser, som Kongen fik af denne. R. 8, 26. K.

10. Okt. (—). Befaling til Seuren Kier, Tolder i Kolling, at lade Christoffer Johanssen, Embedsmand paa Hintzgauel, drive 100 Øksne gennem Kolding til hans Gaard Drenderup, hvor de skulle opsættes paa Foder, dog skal der tages Told af dem som af andre Staldøksne. Relator Eggert Ulfelt. T. 7, 232.

11. Okt. (—). Til Pouil Abbeldtgaardt til Vrandrup, Johan Brockenhus til Lerbeck, Johan Jul til Donslundt, Peder Skiel til Hesselballe, Niis Claussen i Nos og Matz Raale. Eriick Høg¹, Embedsmand paa Koldinghus, har berettet, at Sandemænd i Jerlef Herred 2 Gange have gjort Markeskel mellem Torstedt og Skøde Marker, hvorved 6 Sandemænd have svoret imod 2, efter hans Mening med Urette; da han endvidere klager over, at ovennævnte 6 Mænd tidligere have været paa Marken, men ikke fuldgjort Kongens Befaling, befales det dem nu med det allerførste at mødes paa Markeskellet, at stævne alle Lodsejerne for sig og at dømme, om Markeskellet er gjort med Rette; hvis ikke, skulle de straks gøre ret Markeskel med Sten og Stabel. Er nogen forhindret i at møde, have de mødte Fuldmagt til at tage andre i Stedet. Det befales Parterne i Sagen at møde med deres Breve og Beviser. K.

13. Okt. (Odense). Til Erich Bilde til Linduid, Arrild Ugerup til Ugerup, Embedsmand paa Otthenssegaard, Jørgen Suob og Henning Quitzov. Da Kongen har undt Pouel Skinckel en Kronens Gaard i Bro i Vendz Herred til Mageskifte tillige med Gaardens Part i Kronens Skov, skulle de med det allerførste i Overværelse af Christoffer Johanssen, Embedsmand paa Hindzgaffuel, udlægge Pouel Skinckel den Gaarden efter dens Landgilde tilkommende Part af Skoven. T. 7, 232 b.

¹ Saaledes har Konc., men det er sikkert urigtigt, da Povl Hvittfeld paa den Tid var Lensmand paa Koldinghus.

13. Okt. (Odense). Til N. N.¹. Da Kongen har givet Anders Duncker i Kyng, hvis Søn og Datter bleve brændte for deres Misgerninger, deres til Kronen forbrudte Gods, maa der ikke gøres ham Hinder derpaa, ligesom han heller ikke yderligere maa tiltales. T. 7, 233.

17. Okt. (Frederiksborg). Stadfæstelse for Peder Pederssen, Raadmand i Kiøge, af et Pergamentsbrev, dat. Kiøge Byting, Mandag eft. S. Margarete Dag 1561 [14. el. 21. Juli], hvorved Borgemester Christiern Rose paa Byens Vegne tilskøder Peder Pederssen en Enghave udenfor Vesterport. R. 8, 272 b. K.

21. Okt. (—). Forleningsbrev for Lauritz Hanssen, Skriver paa Landzkroner Slot, paa det Kannikedomme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Claus Urne. Naar han ikke er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 394. K.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskiildegaard, at sende alle de Brolæggere, der findes i Roskiilde, hid for at arbejde for Kongen; Kongen vil lade dem betale for deres Arbejde. Orig.

22. Okt. (—). Kvittans til Herluf Trolde til Herlufsholm paa hans ved Knud Pederssen, Skriver paa Kiøbnehafns Slot, aflagte Regnskab for Indtægt og Udgift af Kiøbnehafns Len i den Tid, han har haft det i Forlening. Hvad Korn, Smør, Fetalje, levende Kvæg og andet han blev skyldig, har han leveret Slotsskriveren, ligesaa har han leveret alt Tapeteri med Herredyner, Lagner, Senge og Tilbehør paa alle Herrekamre til Fru Anne, Frantz Brockenhussis, med et klart Inventarium derpaa. R. 8, 273 b. K.

23. Okt. (—). Befaling til Bønderne i Sømme Herred at møde med deres Heste og Vogne ved Frederichsborg Slot, naar Jørgen Munck, Embedsmand smstds., tilsiger dem, for hver at køre 4 Læs Brosten og 10 Læs Sand til Slottet; kun Adelens egne Arvetjenere skulle være fri for denne Ægt. Orig.

24. Okt. (—). Befaling til Bønderne under Skotborg Slot at være Fru Margrete Rantzou, Jesper Rantzous Enke, lydige med Ægt, Pløjning og Høstdagsarbejde i samme Udstrækning som dengang, da Holuads Ejendom brugtes til Slottet, eftersom hun nu med Kongens Tilladelse atter har lagt den under Slottets Avl. R. 8, 32 b. K.

¹ Overskriften har kun: Anders Duncke fik Brev, saa lydendes; men der siges ikke, til hvem det er stilet; Brevet begynder med: Vor Gunst tilforn.

24. Okt. (Frederiksborg). Til Oluf Schriiffuer, Byfoged i Roschilde. Da Kongen til sit Brug har taget det Bly, der laa paa Søvnehuset i Vor Frue Kloster i Roschilde, skal han straks lade Tagstenene tage af den øde S. Morthens Kirke og lade dem lægge paa Søvnehuset. T. 7, 269 b.

30. Okt. (—). Til Frantz Brockenhus. Kongen sender disse Brevvisere til ham med en Løve; han skal betale dem 120 Dlr. for Løven, hvilket Kongen er bleven enig med dem om, og desuden hvad de have fortæret paa Rejsen herind med Løven, samt tage nøjagtig Kvittans af dem derfor. Han skal sætte en god Karl til at passe Løven og lade ham tage Undervisning hos disse Brevvisere i Løvens Behandling, baade med Spisning og i andre Maader; da Løvens Hus er for lille, skal han lade gøre et, der er to Gange saa stort og af Træ ligesom det gamle. T. 7, 235.

— Til Jochim Bech. Da han for nogen Tid siden har faaet Befaling til at forhandle med Hans Lauritzen om alt det Gods, denne har til Ejendom, Forlening eller Pant i Holbo og Try¹ Herreder, skal han straks sende klar Besked om denne Forhandling, om Hans Lauritzen havde noget Gods i Pant, og om det er ham afløst. T. 7, 235 b.

5. Nov. (Kbhvn.). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, og Assens Skole. R. 8, 151. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til nedennævnte Byer at modtage N Baadsmænd i Borgeleje og skaffe dem Øl og Mad efter den derom gjorte Skik. — Aarhus 25, Horssens 25, Veyle 20, Riibe 60, Vaarde 15, Viborg 25, Holstebro 10, Skibe 10, Lemuigk 10, Gryndov 5, Ebeltoft 5. T. 7, 236.

— »Borgelejebreve til Styr mænd, lydende Ord fra Ord som forskrevet staar, Item Holbeck 5, Heddinge 5, Nykiøbing i Aas Herred 5 Bøsseskytter«. Udt. i T. 7, 236.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø at modtage 20 Landsknægte af dem, som ligge i Landzkrona. Udt. i T. 7, 236.

— Befaling til Kallingborg at modtage 5 Styr mænd. Udt. i T. 7, 236.

6. Nov. (—). Til Kapitlet i Lund. Da Frantz Villomssen, Tolder ved Kiøbnehafns Slot, der er forlenet med et Kannikedomme

¹ Registranten har urigtig: Vey.

i Lunds Domkirke, har klaget over, at Kapitlet ikke vil tilstede ham Optats og anden Rettighed som andre Kanniker, fordi han ikke residerer ved Domkirken, befales det Kapitlet at unde ham dette, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste, hvorfra han ikke kan undværes; naar han forløves derfra, skal han residere ved Domkirken. T. 7, 236 b. K. eller Orig.

7. Nov. (Kbhvn.). Til N. N. Da Kongen paa Søndag fjorten Dage, som er den 22. Nov., vil gøre nogle gode Mænds Bryllupper paa Kiøpnehafns Slot og i den Anledning vil lade den store Sal og nogle Kamre drage, skulle de laane Kongen de nødvendige flamske Sengklæder, Silketapeter og Sperlagen, være tilstede med dem her paa Søndag otte Dage og i Forening med nogle andre drage og tilfly ovennævnte Sal og Kamre. K.

— Stadfæstelse af Skanøer Bys Privilegier. R. 8, 394 b. K.

10. Nov. (—). Forleningsbrev for Knud Pederssen, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, paa Duebrødre Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som Hr. Hans Henrickssen sidst havde i Værg. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken; desuden skal han forsørge de fattige Folk, som indskikkes der, og de fattige Degne med tilbørlig Underhold og Bolig efter Fundatsen. R. 8, 274. K.

11. Nov. (—). Skøde til Hr. Otte Krumpen. R. 8, 26. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Jacob Brockenhus til Nackebøl. R. 8, 152 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Bønderne i Østerende Ballum, Vesterende Ballum, Bødzbølle Ballum og Hussum Ballum, ialt 48 Mand, der ligge til Ribberhus, herefter maa have Brinckegaards Jord med Undtagelse af Brincke Mølle med Tilliggende samt 1 Bol med tilliggende Blokke og 1 Pendingehus med Kaalhøve. De maa skifte Jorderne mellem deres Gaarde og nedbryde og bruge alle Husene paa Brinckegaard med Undtagelse af Stenhuset, som Kongen har befalet Hr. Niels Lange at nedbryde og bruge til Kongens Bedste. Gaardene skulle aarlig svare 60 Jochimsdlr. af den nu mellem dem skiftede Jord, og naar en Gaard bliver ledig, skal den ny Fæster fæste sin Part af ovennævnte Jord af Lensmanden paa Ribberhus. R. 8, 27. K.

— Stadfæstelse af Rudkiøbing Bys Privilegier. R. 8, 155.

11. Nov. (Åbhvn.). Aabent Brev, at en øde Jord, som Mogens Hage i Vethersløf har i Leje af Ringsted Kloster og bruger til sin Gaard, herefter maa blive ved Gaarden, da denne ellers vil blive saa ringe paa Avl, at man ikke vel kan nære sig deraf; dog skal der svares sædvanlig Landgilde deraf, ligesom Jorden skal fæstes af Klosteret, hver Gang Gaarden bliver ledig. R. 8, 275. K.

12. Nov. (—). Mageskifte mellem Albret Skiel og Mariagger Kloster. R. 8, 27 b. (Se Kronens Skøder.)¹

13. Nov. (—). Aabent Brev, at Demetrius Ralli Paleologus af Candien i 3 Aar efter dette Brevs Datum kun skal svare den 100. Ame af hvad græsk og spansk Vin han fører ind i Danmark eller gennem Kongens Strømme; efter den Tid skal han svare Told som andre fremmede. R. 8, 275 b. K.

— Forleningsbrev for M. Jacob Nielssen, Sognepræst til S. Nicolai Kirke i Kiøbnehavn, paa det Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Jesper Brochmand. Naar han ikke længere er Sognepræst, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 395. K.

— Befaling til Jørgen Munck at følge med denne Brevviser, Frantz Brockenhus's Tjener, omkring i Kiøbnehavns Len, bese de der opstaldede Øksne og udtage saa mange af dem, som han mangler til Opstaldning paa Kronens Ladegaarde. T. 7, 241 b.

— Til Borgerne i Halmstad. Paa deres Besværinger svares dem, at Kongen ikke paa denne Tid kan fritage dem for at holde Landsknægte, derimod maa de udføre Fyrretømmer, som det fra Arilds Tid har været sædvanligt².

14. Nov. (—). Til nedennævnte Lensmænd og Bisper. Da en stor Del af Sognedegnene ere saa vankundige og ulærde, at de ikke kunne læse eller skrive, end sige synge eller forestaa Latinen, befales det dem herefter ingen Sognedegne at ansætte, der ikke kunne læse og skrive eller ikke ere saa dygtige i Latin, at de ved alle høje Fester kunne synge al Messen paa Latin og ellers hver Søndag Officium og Halleluja; hvor der allerede er ansat saadanne ukyndige Personer, skulle de afsættes, og dygtige Personer ansættes i deres Sted³. — Register: i Sjællands Stift Peder Bilde og

¹ Tr.: Dsk. Mag. VI. 167 f.   ² Tr.: Richardson, Hallandia S. 140.   ³ Tr.: Kirkehist. Saml. 3 R. II. 160 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 69 f. Secher, Forordninger I. 203 f.

M. Hans Albritzssen; i Skaane Stift Axel Viffert og M. Thøge; i Fyens Stift Arrild Ugerup, Eskiel Gøye og M. Niels Jesperssen; i Laaland Erich Rudt; i Falster Claus Huitfeldt; i Aarhus Stift Jens Jul, Hans Johanssen, Holger Rossenkrantz og M. Lauritz; i Riber Stift Hr. Niels Lange og M. Pouel Matssen; i Viborg Stift Hr. Otthe Krompen og M. Kiel; i Vendelboe Stift Otthe Brade og M. Jørgen Morthenssen. T. 7, 242. Orig. (til Peder Bilde).

14. Nov. (Kbhvn.). Til Borgerskabet i Vee. Det paabydes paany for Fremtiden kun at tække med Tegltag og at afbryde alt Straatag der i Byen og erstatte det med Tegltag, da Byen tit er bleven hjemsøgt af Ildebrand og en stor Del af Byen saaledes for nylig er afbrændt, hvilket væsenlig skyldtes Husenes Straatag. Hvis der herefter sker nogen Brandskade af den Grund, skal den, hvis Fejlen er, erstatte Skaden. T. 7, 243¹.

— Til Sueder Ketting. I Anledning af hans Skrivelse om Trætten paa noget af Ejendommen til Hamershus og om den Dom, der er gaaet ham helt imod, angaaende noget allerede bortkommet Gods, hvis Indehavere han havde stævnet for Retten, befales det ham paany at indtale og inddele den bortkomne Ejendom; han skal faa de Befalinger, Stævninger og Forskrifter, han behøver. Da han melder, at der trænges til en Landsdommer der paa Landet, vil Kongen med det første indsætte en. T. 7, 243 b.

— Til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, Hr. Lauge Brade, Sten Rosensparre og Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Helssingborg. Kronens Bønder i Rørum i Albo Herred have berettet, at der er Trætte mellem dem og Folmer Knob, Hofsinde, om nogen Overdrev og Fægang, som han gør dem Hinder paa, om nogle Mølle damme, som han har gravet og inddæmmet, og om nogle Løkker, som han har indtæppet inden deres 4 Markeskel. Da de tidligere kgl. Befalinger om at dømme i Trætten ikke ere blevne fuldgjorte, befales det nu ovennævnte Mænd med det allerførste at mødes paa Aastederne og dømme i Sagen, dog skulle de forinden give Lodsejerne fornøden Advarsel. K.

19. Nov. (—). Til Peder Hundermarck, Landsdommer i Fyen. Matz Kortssen i Lyckisholm paa Langeland havde paa egne og sin Tjenestekarl Lauritz Matzens Vegne stævnet Jens Huas og dennes 2 Sønner, Marquord og Melchior, samt Jørgen Gotfridssen

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 204 f.

i Rette for Kongen, fordi de vare gaaede ind i hans Hus, havde slaaet hans Karl og gjort anden Skade; da hverken Jens Huas eller nogen anden paa de andres Vegne mødte og Kongen vil have en Ende paa Sagen, skal han stævne begge Parter for sig paa Lands-tinget og dømme dem endelig imellem. K.

20. Nov. (Kbhvn.). Mageskifte mellem Niels Juul til Aabierg og Kronen. R. 8, 28. (Se Kronens Skøder under 21 Nov.)

— Stadfæstelse for Frantz Schriffuer, Borger i Kierte-minde, af et Papirsbrev, dat. Kierteminde 12. Okt. 1562, hvorved Frantz Schriffuer og Hustru, Anne Pedersdatter, der ingen Børn have, gensidig sikre hinanden Nydelsen af alt deres Gods for Livs-tid. R. 8, 153 b. K.

— Til Otthe Brade og Jens Jul, Embedsmænd paa Olborghus og Kalløe. Da Fru Magdelene Banner, Iffuer Krabbis Enke, har begæret 1 Gaard i Oxenuad By i Dalby Sogn i Honsborre Her-red i Salling, Hagens Mølle i Lybye Sogn i Nørre Herred, 2 Gaarde i Sørup og 1 Bol i Egeris By i Skiffue Sogn i Fiendz Herred til Mageskifte for 2 Gaarde i Kollind i Sønder Herred og 1 Gaard i Sellerup¹, skulle de med det allerførste besigte Godset og ind-sende klare Registre derpaa. T. 7, 244 b.

— Til Frantz Brockenhus. Da Borgemestre og Raad i Kiøge have klaget over, at der bruges Handel og Landkøb af fremmede og andre i ulovlige Havne i Faxe og Stefns Herreder, befales det ham at paase, at saadant ikke sker. T. 7, 245.

21. Nov. (—). Stadfæstelse af Køøge Bys Privilegier. R. 8, 276. Orig.

— Befaling til Otthe Brade straks at indsende til Kancelliet klare Registre paa Superintendenten i Vendelbo Stift M. Jørgens aarlige Indkomst. T. 7, 245 b.

— Til Palle Jul. Da Kongen har tilmageskiftet Niels Jul til Oberg 2 Gaarde, Torpgaard og Dykier, i Hardsyssel, hvilke Palle Jul har i Pant, skal denne overlevere Niels Jul Gaar-dene; hvis han i den Anledning ikke længere vil beholde det øvrige Gods, han har i Pant, skal han underrette Kongen derom, der saa vil tilbagebetale ham de laante Penge. T. 7, 246.

— Befaling til Bønderne i Føuling Sogn aarlig i god Tid at

¹ Saldrup, Sønder H.

føre Kronens Part af Tienden af Sognet til Ladegaarden ved Riberhus, hvilket mange hidtil have nægtet. T. 7, 246 b.

21. Nov. (Kbhvn.). Til Ribe, Veidle, Horssens og Aarhus. Da Kongen nu til Sommer vil lade den paabegyndte Bygning paa Skanderborg Slot gøre færdig, skulle de straks paa Foraaret efter Holger Rossenkrantz's Tilsigelse sende alle de Murmestre og Kalkslagere, der findes i Byen, til Skanderborg Slot, hvor de skulle arbejde med paa Bygningen; Kongen vil betale dem for deres Arbejde. T. 7, 247.

— Til Hr. Otte Krumpen, Marsk, Peder Biilde og Sten Rosen-sparre, tiltagne af Kongen, og Biørn Anderssen, Biørn Kaas og Lauge Brock, tiltagne af Fru Anne Rosenkrantz, Albret Gøyes Enke, samt 13 Oldinge. Fru Anne Rosenkrantz har berettet, at der er Trætte om det rette Skel mellem Gieltoftegaards Fang og Enemærke og Flintinge Fang, mellem Gieltoftegaards Skov, kaldet Fru Silis Holt eller Rafnholt, og Flintinge og Hørde Fange, mellem Krenckerups Fang og Enemærke og Flintinge Fang, mellem Gieltoftegaards Enemærke, Nørmosse, og Gieltoftegaards Fællesskov, mellem Gieltofte Mark og Nørmosse, samt mellem Bregnehaffue og Gieltofte Mark, ligesom hun ogsaa har klaget over, at nogle Vidnesbyrd i Sagen, afgivne af de Mænd, som Trætten angaar, ikke ere nøjagtige; det befales derfor ovennævnte Mænd at mødes paa Aastederne og afsige endelig Dom om Markeskellet og Vidnesbyrdenes Nøjagtighed; hvis hverken Fru Annes eller hendes Modparts Skel forekommer dem rigtigt, skulle de gøre et nyt med Sten og Stabel. Hvis nogen er forhindret i at møde, have de mødte Fuldmagt til at tage andre i Stedet; de skulle i Forvejen give Lods-ejerne tilbørlig Advarsel. K.

23. Nov. (—). Til Hans Johanssen. Da der vil medgaa meget Bygningstømmer til Bygningen paa Skanderborg Slot, skal han efter Holger Rossenkrantz's Tilsigelse anvise denne Tømmer i Kronens Skove i Silkeborg¹ Len, dog hvor der sker mindst Skovskade. T. 7, 248 b.

— Til Holger Rossenkrantz. Ovenstaaende Brev sendes ham; han skal lade Tømmeret hugge, naar den rette Tid er. — Seddel: Hvis han ikke i Skovene til Silkeborg kan faa Tømmer, der kan

¹ Registranten har urigtig: Skanderborg; i Brevet til Holger Rossenkrantz staar rigtig: Silkeborg.

bruges til Bygningen, maa han hugge det nødvendige i Skovene til Skanderborg¹. T. 7, 248.

24. Nov. (Kbhvn.). Tilladelse for Sognemændene i Ø Klosters Sogn til at nedbryde S. Lauritz Kapel paa Øland og bruge Stenene og Tømmeret derfra til Istandsættelse af deres Sognekirke, Ø Klosters Kirke, der er meget bygfalden. R. 8, 29. K.

25. Nov. (—). Skøde til Ribe By. R. 8, 29 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Hr. Niels Lange at paase, at Hospitalet i Riibe faar fuldt Vederlag af Malte Jenssen for den af Hospitalets Gaarde, som Kongen har undt denne til Mageskifte. T. 7, 243.

— Befaling til Abbeden i Ringsted herefter ikke at befatte sig med Klosterets Gods i Mierløse Herred, kaldet Arnacke, hvilket Kongen agter at mageskifte bort, da det skal være bart Gods og ligge langt fra Klosteret. T. 7, 249.

— Befaling til Bønderne i Bierge Herred hver at hugge 6 Læs Ved i Vinter og ligesaa til Sommer i Kronens Skove efter Jacob Brockenhus's Anvisning samt at føre det ned til Stranden ved Bodsted eller Gryden, hvorfra det med Kongens Vedskibe kan føres til Kiøbnehafns Slot, hvor der er stor Mangel paa Ildebrændsel. T. 7, 249.

26. Nov. (—). Kvittans til Fru Citzelle Bilde, Niels Parsbierigs Enke, paa hendes og hendes Husbonds Regnskab af Vreløf Kloster og Kraagen Slot, da hun nu har betalt den sidste Rest, hun var skyldig derpaa. R. 8, 276 b. K.

— Til Biørn Kaas. Da Kronen ejer mange øde Gaarde og Jorder i Nestued, hvoraf den ingen Fordel har, skal han i Forening med Borgemestre og Raad sætte disse for aarlig Jordskyld og afhænde dem til Borgere eller andre, der kunne sætte god Købstadbygning derpaa og svare Afgifterne til Kronen og Byen. T. 7, 249 b.

— Til Peder Bilde og Steen Rossensparre. Da Herlof Throlle har begæret 2 Gaarde i Fredzløf² i Ringsted Herred og 2 Gaarde i Assøye³ i Bieffuerskouf Herred til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods i Nørrejylland, skulle de med det allerførste besigte Kronens Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 250.

¹ Registranten har urigtig: Silkeborg.   ² Frerslev.   ³ Aashøj.

26. Nov. (Kbhvn.). Lignende Befaling til Jens Jul at besigte 2 Gaarde i Nøddeløf¹ i Hadz Herred og 2 Gaarde i Braband i Haslund Herred, hvilke Herlof Throlle vil udlægge Kronen for ovennævnte Gods. T. 7, 250.

27. Nov. (—). Mageskifte mellem Christoffer Gøye til Affuensberg og Kronen. R. 8, 277. (Se Kronens Skøder.)

28. Nov. (—). Skøde til Johan Friis. R. 8, 278. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Matz Stenssen, Landsdommer i Nørrehalland, og Kronen. R. 8, 396. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Hack Ulfstand, Hofsinde, til at indløse Aas Kloster fra Thage Thots Arvinger. R. 8, 396 b. K.

— Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøøer, paa 904 Rosenobler, 3 Henrichsnobler, 19 Engelotter, 2 ungers Gylden, 166 Goltgylden og 700 Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøbnehafns Slot paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 279.

— Aabent Brev, at Henrich Piiphering, der vil bosætte sig i Olborg og skatte og skylde som andre Borgere, maa faa Borgerskab i Byen, skønt han har »Madskab« med nogle Borgere i Lubeck og er forpligtet til at blive deri i 6 Aar. Han skal være Borgemestre og Raad lydig, skatte og skylde næst den bedst formuende i Byen og svare Told og anden Rettighed som andre fremmede af de Varer, han ind- og udfører paa danske og udlændiske Skibe, da han bruger fremmede Penge. I 6 Aar efter dette Brevs Datum maa han være fri for Sandemændstov, Nævningstov og andre Tov, der kunne hindre ham i hans Handel, men efter den Tid skal han udtræde af »Madskabet« i Lubeck og handle og vandle som andre Borgere i Olborg. R. 8, 29 b. K.

— Befaling til Enuold Lauritzen, Foged paa Malmø Slot, at lade hugge 30 Læs Ved i Kronens Skove, hvor der sker mindst Skovskade, og levere dem til M. Bastian, Kongens Bartskeer, paa dennes Gaard i Malmø. Udt. i T. 7, 252.

— Befaling til Bønderne i Helsingborg Len at bryde Sten til Kongens Bygning, naar Jacob Brockenhus tilsiger dem, og med deres Heste og Vogne føre dem ned til de Steder, som Jacob Brockenhus tilsiger dem. Udt. i T. 7, 252.

---

¹ Nølev.

28. Nov. (Kbhvn.). Til Kapitlet i Riber Domkirke. Da M. Seuren Matzen, som har Kong Christian III's Brev paa det første Kannikedomme, der falder i Riber Domkirke, har klaget over, at der gøres ham Hinder derpaa, saa at han hverken kan faa nogen Rente eller blive delagtig i bona communia, skønt han residerer ved Domkirken og gør Tynge og Tjeneste som andre Kanniker, befales det Kapitlet at rette sig efter Kong Christians Brev og Kapitlets Statuter. T. 7, 252.

— Til Peder Bilde og Steen Rossensparre. Da Frantz Banner har begæret noget S. Agnete Klosters Gods i Eensløf¹ i Rye Sogn i Valborg Herred med 1 øde Jord smstds., hvilket Gods Byrge Trolle har i Forlening, til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods, skulle de med det første i Overværelse af Byrge Trolle besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 252 b.

29. Nov. (—). Befaling til Byrge Trolle at paase, at der sker Klosteret Fyldest ved ovennævnte Mageskifte. T. 7, 253 b.

— Til Pouel Huitfeld. Da Kongen har ladet opsætte 3 Skibe paa Holmen og behøver nogle Skibsplanker, Knæer, Stivere og andet Indholtstømmer dertil, hvilket skal kunne faas i hans Len, skal han anvise Kongens Tømmermand, hvor saadant Tømmer kan faas i de Skove, som han har i Forlening, skaffe ham Hjælp til Hugningen og Underhold, saa længe den varer, samt lade det hugne Tømmer føre ned til de nærmeste Ladesteder, hvorfra det kan hentes med Skib; han skal tage Kvittans for Tømmeret af Frantz Brockenhus. T. 7, 254.

— Befaling til Peder Bilde iaar at levere Sognepræsterne og Kapellanerne til de 3 Sognekirker i Kiøbnehavn 2 Læster Korn, som Kongen har givet dem til deres Underholdning. T. 7, 254 b.

— Til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da Kongen har ladet bygge et Toldhus ved Helsingør, skulle alle Skippere, der komme i Sundet, herefter fortoldes i dette, ligesom Skriveren Davit Hanssen altid skal være tilstede og have Bolig i Toldhuset. Alle Toldbreve, der udgives paa Toldboden, skulle herefter udstedes i Tolderens og Skriverens Navn og under begges Segl. T. 7, 254 b.

30. Nov.² (—). Forleningsbrev for Matz Pederssen

¹ Jenslev.   ² R. har urigtig: 1563.

paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Hans Schult. Naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 398 b. K.

30. Nov. (Kbhvn.). Skøde til Otte Brade til Knudstrup. R. 8, 397. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Herlof Trolle og Jens Ulfstand, Hr. Truis Søn. Da Christoffer Pallessen har begæret 2 Gaarde, kaldede Haldagregaaarde, i Haldagermagle i Sjælland til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods paa Hindzholm, skulle de med det allerførste besigte Haldagregaaarde og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 255.

— Til Klaus Huitfeldt. Da han trods Kong Christian III's Bestemmelse om, at de Vikarier, der blive ledige i Kiøbnehavn, skulle henlægges til Underhold for Sognepræster og Kapellaner smstds., skal have taget Godset til Elilgii Alters Vikarie, der er blevet ledigt, til sig, befales det ham at indsende Fundatsen paa Vikariet og de Breve, han har derpaa, da Kongen ikke ved, hvad Ret han har til Godset. T. 7, 255 b.

— Til Jørgen Thimand. Kongen har tidligere befalet ham at dømme i Trætten mellem Sten Rosenspare, Embedsmand paa Kallingborg, paa Kronens Vegne og Fru Tale Ulfstand, Pouel Laxmandz Enke, om Aalefiskeriet i Ring Sø, hvilket hører til et Fæste, der var udlagt Fru Tale i hendes Mageskifte med Kronen, men forblev ved denne, da hun nægtede at modtage det og fik Gods andensteds derfor; Fæstet haves nu i Forlening af Sten Rosenspare. Jørgen Thidemand har imidlertid vægret sig ved at dømme i Sagen og henvist den til Kongen og Rigsraadet. Der sendes ham nu paany en klar Kopi af Handelen mellem hende og Kronen med Befaling til at afsige en endelig Dom om, hvorvidt hun med Rette kan tilholde sig Fiskeriet eller Del deri, da Godset, hvortil det hører, ikke er hendes og ej heller hører til Bosie Kloster. T. 7, 256.

— Befaling til Axel Viffert at lade hugge Knæ, Indholt og andet Tømmer til Skibenes Behov i Søsteruppe Skove efter denne Brevvisers nærmere Anvisning og siden lade det bringe ned til de nærmeste Ladesteder, saa at det kan hentes med Skib. T. 7, 257.

1. Dec. (—). Tilladelse for Niels Juul til Astrop til at indløse Grindersløf Kloster for den Sum, som Jørgen von Rade havde det i Pant for, og for den Sum, Sebyegaard stod i Pant for, og hvormed Jørgen von Rade forhøjede Pantesummen for

Klosteret. Niels Juul og hans Hustru Margrete Sandberg maa beholde det uafløst i deres Livstid og deres Arvinger efter deres Død, indtil det indløses, derimod skal Vilstedgaard med hvad andet Gods, Niels Juul har i Pant af Kronen, efter hans Død frit falde tilbage til Kronen uden nogen Indløsning. R. 8, 30 b. K¹.

1. Dec. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved det paany forbydes alle andre at sælge den Postil af Dr. Niels Hemingssen, Læsemester ved Universitetet, som Baltzer Kaos, Bogfører i Kiøbenhavn, fik Eneret til at lade trykke og sælge i 5 Aar, her i Riget før disse 5 Aars Udløb; han har nemlig klaget over, at nogle fremmede Bogførere have ladet Postillen trykke og nu sælge den her i Riget. Handler nogen herimod, har han forbrudt Bøgerne til Kongen, og Baltzer Kaos skal have Magt til at lade ham arrestere og tiltale. R. 8, 279 b.

— Skøde til Fru Citzele Ulfstand. R. 8, 399. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Laue Ulfstand. Da Kongen har Brug for 200 Bjælker, 22 Al. lange og 1½ Fod i Kanten, og saadanne Bjælker kun kunne faas i Beckeskoufs Skove, har Kongen talt med hans Hustru Fru Giørrel derom og sender med det første sin Tømmermand derover for at hugge dem, hvorfor han skal lade sin Foged anvise denne, hvor Bjælkerne kunne faas med mindst Skovskade, samt saadanne Steder, hvorfra de kunne føres ned til Ladestederne. T. 7, 257 b.

— Befaling til Hartuig Bilde at skaffe Tømmermændene, der skulle hugge Bjælker i Beckeskoufs Skove, Hjælp til Hugningen og Underholdning, saa længe denne varer, samt at sørge for Vogne og Heste til at bringe Bjælkerne ned til Ladestederne med. Udt. i T. 7, 258.

— Lignende Befaling til Axel Thønnessen med Hensyn til det Tømmer, der skal hugges i Søsteruppe Skov. Udt. i T. 7, 258.

— Befaling til Pouel Huitfeldt at skaffe 300 Skibsplanker. Udt. i T. 7, 258².

— Til Laue Trudtzen. Naar Hertuig Bilde tilsiger ham, skal han lade de Bønder, som han har i Forlening, begive sig til Becke-

¹ Ved K. findes Koncept til Niels Juels Forpligtelsesbrev om Vilstedgaards osv. Tilbagefalden til Kronen. ² Udtoget lyder kun: 300 Skibsplanker af Pouel Huitfeldt.

skouf Skove med Heste og Vogne for at bringe det hugne Tømmer ned til Ladestederne. T. 7, 258.

1. Dec. (Kbhvn.). Lignende Befaling til Fru Citzele Ulfstand, Knud Gyldenstierns Enke. Orig.

— Til Erich Ugerup. Da Borgemestre og Raad i Aahus have berettet, at Byens Havn er bleven fyldt med Sand og helt vil blive øde, hvis de ikke faa nogen Hjælp, skal han skaffe dem noget Bygningstømmer i Kronens Skove i Lenet, hvor der sker mindst Skovskade. T. 7, 258 b.

— Til Holger Rossenkrantz. Da Jørgen Bernekov, Embedsmand paa Lund Slot paa Mors, har begæret 2 Mariagger Klosters Gaarde, der kaldes Randerup¹ og ligge belejligt ved hans Gaard Kelderop, til Mageskifte mod Udlæg af sit og sin Hustrus Gods i Horns Herred i Sjælland, skal han med det allerførste besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 259.

— Brev til Hr. Jørgen Lykke, at Kongen har bevilget ovennævnte Mageskifte, saafremt Jørgen Bernekovs Gods er lige saa godt som Klosterets. T. 7, 259.

[Omtr. 1.] **Dec. (—).** Aabent Brev, at Borgerne i Ribe, der have besværet sig over, at Borgerskabet i Kolding har faaet Kongens Tilladelse til at oppebære Bropenge af dem, der opskibe Gods ved Kolding, hvilket de mene strider mod deres Privilegier, maa en Gang for alle betale Halvparten af hvad Skibsbroen ved Kolding har kostet og siden være fri for Bropenge. R. 8, 31.

2. Dec. (—). Kvittans til Fru Lene Ulfstand, Ebbe Ulfelds Enke, paa Ebbe Ulfelds Regnskab for Indtægt og Udgift af Lyckov og Aahus Len fra den Tid, da han fik dem, indtil hun blev dem kvit. Hvad hun blev skyldig, har hun dels betalt Rentemester Jochim Beck, dels leveret til Inventarium. R. 8, 280 og 401. K.

— Forleningsbrev for Matz Stenssen, Landsdommer i Nørrehalland, paa 1 Gaard i Søndre Huidinge By i Skaane, som han selv har udlagt til Kronen, uden Afgift. R. 8, 400. K.

— Forleningsbrev for Steen Bilde til Vandaas paa Fønie Len og de 2 Gaarde i Offuerholm, som Mogens Krabbe nu har i Værge, uden Afgift, men mod tilbørlig Tjeneste. R. 8, 400 b. K.

— Forleningsbrev for Tord Skoning, Kongens Tjener,

¹ Registranten har her urigtig: Banderup; i Brevet til Jørgen Lykke staar Randerup.

paa Landgilden af 1 Gaard i Øllof i Malmø Len, som er 1 Pd. Rug, 1 Pd. Byg, 1 lød. Mk., 8 Sk. Gæsteri, 2 Læs Ved og [1] Foder-nød. Han skal tjene Riget med 1 Hest og paa Kongens Bekostning lade sig bruge i Kongens Ærinder. R. 8, 401. K.

3. Dec. (Kbhvn.). Forleningsbrev for M. Baltzar Jacobsen paa Ærkedegnedømmet i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Holger Skalre. Han skal residere ved Domkirken og gøre Tjeneste som Ærkedegn. R. 8, 401 b. K.

— Stadfæstelse for Rodne, Nexee, Suanicke og Hasle paa Baaringholm af et Brev om Landkøb, dat. Kbhvn., Tirsdag efter Martini (12. Nov.) 1555¹. R. 8, 402 b. K.

— Befaling til Anthonius Bryske, Erich Bilde, Arrild Ugerup og Eskel Gøye at besigte 1 Gaard i Buckerop i Søllested Sogn i Boge Herred, 1 Gaard i Skandershaffue, 1 Gaard i Rørmosse, 1 Gaard i Liusholt, 1 Gaard i Fallen samt Kronens Rettighed i 1 jordeggen Bondeggaard i Buckerop, som Hr. Eyler Hardenberg ønsker til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods i Sjælland, og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 260.

4. Dec. (—). Befaling til Steen Rossensparre og Jens Ulfstand at besigte 1 Gaard i Skellingsved By i Skandrop Sogn i Tudze Herred, 1 Gaard i Auffuerup² By i Giersløf Sogn i Løffue Herred, 1 Gaard i Asmindrup i Thimerup Sogn i Ars Herred, 1 Gaard i Uberup By og 1 Gaard i Holtu i Stefns Herred, som Hr. Eyler Hardenberg vil udlægge Kronen for noget Gods i Fyen. T. 7, 260 b.

— Forleningsbrev for Frantz Schriffuer, Borger i Kierteminde, paa Kronens Part af Korntienden af Mesinge Sogn paa Hindzholm, mod en aarlig Afgift af 20 Dlr. til Lensmanden paa Nyborg. R. 8, 154 b. K.

— Tilladelse for Byen Rodne paa Borneholm til herefter at føre et Vaaben med 3 hvide Torsk i blaat Felt, da dens Fuld-mægtige, Henrich Olssen og Peder Ibssen, Raadmænd, have be-rettet, at Byen hidtil ikke har haft noget Vaaben, men har brugt et Segl, hvori der staar 3 Fisk. R. 8, 403. K³.

— Aabent Brev til alle Bønder i Danmark, at Danmarks Riges Raad for nogen mærkelig Rigens Lejlighed har bevilget en almindelig Skat og Landehjælp af den menige Almue over hele

¹ Bricks, Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 405.   ² Aagerup, nu i Arts Herred.   ³ Tr.: Dsk. Mag. II. 98. Thura, Bornholms Beskrivelse S. 128.

Danmark, saaledes at hver 10 jordegne Bønder, der have og bruge frit Bondegods, enten de ere en eller flere paa Stavnen, skulle lægges i Læg sammen og give 2 Dlr. eller 6 Mk. danske Pendinge hver, de, der bo paa frit Bondegods og have Fæstegaard, men ikke have eget Ejendomsgods, skulle ligesaa give 2 Dlr. eller 6 Mk. danske, dog skulle de Bønder, der iaar have givet Madskat, kun give 1 Dlr. el. 3 Mk.; Bønder, der ikke have eget Bondegods, men have Fæstegaard og bruge Avl, skulle hver give 1 Dlr. el. 3 Mk. og lægges i Læg paa 20; alle Indestemænd, Pebersvende, Husmænd og Tjenestedrenge, som have Kornsæd, skulle hver give $\frac{1}{2}$ Dlr. el. 24 Sk. danske; hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester og Kjeltring, der bor paa Landsbyerne, og hver Møller, der ikke bruger Avl, skal give 1 Dlr.; de Ugedagsmænd, der bo for Kongens Slotte, Gaarde og Klostre skulle give $\frac{1}{2}$ Dlr.; kun Adelens egne Ugedagstjenere, der gøre Ugedage og bo i samme Sogne, hvor Adelen Sædegaarde ligge, ere fri for denne Skat, og Lensmændene skulle paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. Skatten skal være ude inden førstkommende Fastelavn, og overalt skal den rige hjælpe den fattige. Skriverne skulle ingen Penge have for at skrive Skatten. T. 7, 263 b. Orig. (til Villands Herred)¹.

4. Dec. (Kbhvn.). Til Lensmændene over hele Danmark². Ovenstaaende aabne Brev sendes dem til Forkyndelse i Lenet. De skulle straks lægge Bønderne i Læg og skrive dem for Skatten, sørge for, at den kommer ud til rette Tid, og straks sende den til Rentemester Jochim Beck. T. 7, 261. Orig. (til Peder Bilde).

5. Dec. (—). Følgebrev for Frantz Brockenhus til Bønderne i Engelbecks Len samt de Kronens Bønder i Bierge Herred, som bleve lagte fra Helssingborg til Bodsted og Sandager Len og for nogen Tid siden svarede til Kiøbnehafn, at de herefter skulle svare »hid«. Udt. i R. 8, 404.

— Til Peder Bilde. Da Hr. Verner Pasberg, Embedsmand paa Syluitzborg, har begæret at faa en Skovlod i Daderup, tilhørende Sandbye Præstegaard, til Mageskifte for en Skovpart nord for Daderup, der ligger op til Præstens Skov, har Kongen bevilget dette, efterdi Præsten er gaaet ind derpaa, dog skal Peder Bilde, der har de gejstlige i Forsvar, paase, at der sker Præsten Fyldest. T. 7, 265.

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 205 f.   ² De opregnes alle med deres Len.

5. Dec. (Kbhvn.). Til Sueder Ketting. Borgemestre og Raad i Rodne have klaget over, at han har taget Kælderen under Raadhuset fra dem og brugt den til egen Fordel og til Byens Skade, at han udviser af Byens Grund og tiltager sig samme Ret som andre Lensmænd, der have Købstæder i Forlening, skønt ingen Lensmand før ham har befattet sig dermed, samt at han besværer dem med usædvanligt Gæsteri saasom Studting (»Stauting«). Det befales ham derfor at give Kælderen tilbage, at lade Borgemestre og Raad selv raade for Byens Grund og ikke at indføre nye Paalæg. T. 7, 266 b¹.

— Til Otthe Brade. Da Bønderne til Hospitalet i Aalborg rigtignak skulle trykke sig ved at gøre Ægt og Arbejde til Hospitalet og skulle være sat lavere med Gæsteri end Kronens og Adelens Bønder, som de bo i By sammen med, skønt de give samme Landgilde og have samme Ejendom i Marken som disse, skal han i Forening med Forstanderne paase, at Bønderne gøre deres Ægt og Arbejde til Hospitalet, samt kalde Bønderne for sig og sætte dem for passende Gæsteri. T. 7, 267.

— Aabent Brev til alle Indbyggerne paa Sjælland, at Kongen har beskikket Biørn Anderssen til Veinstrup til Landsdommer paa Sjælland, da Hendrich Arnfelt har frasagt sig Embedet. T. 7, 266.

6. Dec. (—). Forleningsbrev for Biørn Anderssen til Vinstrup, der har bevilget at være Landsdommer i Sjælland, paa Fredsgaard med tilliggende Gods, saa vidt det ikke er mageskiftet bort eller i andre Maader kommet derfra, uden Afgift. R. 8, 280 b. K.

— Forleningsbrev for Fru Dorethe Maltisdatter, Peder Krusis Enke, paa Vischomgaard med 3 Gaarde smstds., som Peder Kruse sidst havde i Værg, uden Afgift, dog skal hun tjene Riget med 1 gerust Hest. R. 8, 31 b. K.

— Befaling til Jens Pederssen i Brudgaard, Peder Hierichssen i Bredstrup, Peder Nerrop smstds., Søffren Kirial i Dolmer, Thomes Smed i Villesø og de andre Bønder, som for nogen Tid siden henlagdes til Hospitalet i Grindov, og som M. Jesper Brochmand sidst havde i Værg, herefter at svare Forstanderne for Hospitalet i Aarhus, da Hospitalet i Grindov er ødelagt og Kongen

¹ Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 282.

har bevilget, at dettes Gods stadig skal forblive Hospitalsgods. R. 8, 32. K.

6. Dec. (Kbhvn.). Forleningsbrev for Fru Citzelle Bilde, Niels Parsbergs Enke, paa Kronens Part af Tienden af Allerom Sogn i Helssingborg Len, uden Afgift. Udt. i R. 8, 404.

— Befaling til Kapitlet i Ribe at lade Biørn Kaas til Stadrup, Embedsmand paa Vordingborg, faa 2 af Kapitlets og Domkirkens Gaarde i Skatz Herred, den ene i Arndrop, den anden i Brixel¹, til Mageskifte, dog skal Kapitlet paase, at det og Domkirken faa Fyldest derfor. T. 7, 267 b.

— Til Rentemesteren. Da Kirstine, Dr. Peder Paladii Enke, har klaget over, at hun i 2 Aar ikke har haft anden Bolig end den, som hun selv har lejet sig, befales det ham at skaffe hende fri Bolig og erstatte hende den Husleje, hun har udgivet. T. 7, 268.

— Til alle, som have frit Jordegods i Skaane, Halland, Bleking og Lister. Da der skal findes store Mangler ved Rustningen, har Kongen ladet alle Kronens Len taksere saa højt som muligt derfor og befalet Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, at forhandle med dem og taksere dem hver især for Rustning af deres Arvegods. De skulle derfor møde, naar og hvor Hr. Eyler tilsiger dem, lade sig taksere af ham og virkelig holde den Rustning, de takseres til. T. 7, 268 b.

— Til Sten Rossensparre. Da Fru Tale, Pouel Laxmandz Enke, har klaget over, at en Gaard i Borlund er tilskrevet hende 2 Gange i hendes Mageskifte med Kronen, skal han udlægge hende en lige saa god Gaard af Bosie Klosters Gaarde. T. 7, 269.

— Befaling til Bønderne nærmest omkring Malmø at føre de Rysser derfra til Lund, naar Hofmesteren tilsiger dem. Udt. i T. 7, 268.

9. Dec. (Frederiksborg). Til Hr. Eiller Hardenberg. Da Kongen har givet de fremmede Ambassadører fra Rusland deres Afsked, at skulle drage til Lund og faa deres Underholdning der, skal Hr. Eiller sørge for, at de straks komme derover, og skaffe dem Underholdning. Kongen har befalet Folmer Knob og Peder Daa at være hos Russerne og vare paa dem samt at melde, naar de trænge til noget; de skulle være Hr. Eiller lydige, ligesom ogsaa

¹ Briksbøl.

Axel Viffert skal skaffe, hvad han kan, til de fremmedes Underholdning. Da Folmer Knob allerede er draget over, skal Hr. Eiller beordre Frantz Bilde eller en anden til med Peder Daa at ledsage Ambassadørerne til Lund. T. 7, 270.

10. Dec. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Hans Holck, Embedsmand paa Vardberig, paa noget Vidskyld Klosters Gods i Vendsyssel, nemlig 1 Gaard, kaldet Refskier, 6½ Gaard i Vidstid og alle de Gadehuse, som ere byggede paa Røgle og Frestrup Grund, og som Hans Holck tidligere har faaet Forleningsbrev paa, uden Afgift, men mod at gøre Riget tilbørlig Tjeneste. R. 8, 33. K.

— Til Jacop Brockenhus, Admiral, og Axel Viffert, Embedsmand paa Landtzkrone. Da Fru Anne Bilde, Jens Bradis Enke, har berettet, at der endnu ikke er gjort Fyldest for det Gods i Sjælland, som Jens Brade afstod til Kronen, og hun nu paa sine Børns Vegne har begæret noget Gods derfor, nemlig 1 Gaard, kaldet Throelstrup, i Store Haragger Sogn i Frøste Herred, 1 Gaard og Kronens Rettighed i 1 Skattegaard i Thengelsaas, 1 Gaard i Søderød¹ i Giers Herred og 1 Fæste i Lii, skulle de med det allerførste besigte dette Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 272 b.

— Befaling til Otte Brade at besigte 1 Gaard i Stubdrup i Jerløf Herred i Vendsyssel, hvilken Otte Banner begærer til Mageskifte for noget af sit Gods i Sjælland, og at indsende klare Registre derpaa. T. 7, 271.

— Befaling til Otte Brade at udlægge Otte Banner, Embedsmand paa Seigelstrup, Fyldest af Kronens Gods under Olborghus for de 5 Gaarde i Stadbeck i Vendsyssel, der laa til Seigelstrup, hvilke bleve udlagte til Christoffer Lunge for hans Gods i Fredejagten. T. 7, 271.

— Til Oluf Schriffuer, Byfoged i Roschilde. Anne, Frantztz Guldsmeds, Borgerske i Roschilde, har berettet, at hendes Husbond blev skilt fra sin første Kone og fik Tilladelse til at gifte sig igen, og at Oluf Schriffuer siden har krævet den første Hustrus Boslod og desuden udtaget for 40 Mk. af Frantz Guldsmeds efterladte Gods for det Faldsmaal, denne faldt i, fordi han ikke bar et Brev i Rette, som det var ham paalagt. Da Kongen imidlertid har

¹ Sæderød.

eftergivet hende begge Dele, maa han ingen Hinder gøre hende paa Godset, skal tilbagebetale det allerede oppebaarne og lade Forfølgningen falde, hvis den er begyndt. T. 7, 271 b.

11. Dec. (Frederiksborg). Streng Befaling til Bønderne under Almindeligt Hospital i Aarhus at være Hospitalets Forstandere lydige med Ægt, Arbejde, Pløjning og andet, hvilket de hidtil ikke have været. Udt. i T. 7, 272 b.

— Til Arrild Ugerup. Da M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, har klaget over, at hans Residens i Othensse er meget forfalden og »taglam«, skal Arrild Ugerup undersøge den og afhjælpe Manglerne. T. 7, 273.

— Til Arrild Ugerup og Eschild Gøye. Da Brevene paa Præstegaardene i Fyens Stift og deres Tilliggende næsten alle findes hos Præsterne og mange ere bortkomne ved Præsternes Afgang eller Død, hvorved tit Præstegaardene og Kirkerne lide Skade, skulle de, hver saa vidt hans Befaling strækker sig, lade alle de Breve registrere, der findes hos Sognepræsterne, i Kirkerne eller hos Kirkeværgerne og angaa enten Præstegaardene og deres Ejendom eller Kirkerne og deres Rettighed. Der skal affattes 3 Registre, hvoraf et indlægges i Kirken, et bliver hos Lensmanden og et indsendes til Kancelliet. Endvidere skulle de, da Sognepræsterne tit lade Præstegaardene forfalde og bygge egne Gaarde i Købstæderne og paa Landsbyerne, der komme til deres Arvinger, tilholde Sognepræsterne til at holde Præstegaardene i Stand. T. 7, 273 b.

— Til Povel Huitfeld. Da Halmsted er befæstet og der kun er ringe Opsigt med den, skal han begive sig derind med sine Svende og Folk og have Opsyn med alt, om noget hastigt paakommer. Der sendes ham Breve til Borgerskabet i Byen og til de Knægte, der ligge der, at de skulle være ham lydige. T. 7, 274.

— Befaling til Borgerskabet i Halmsted at være Povel Huitfeld lydigt. Udt. i T. 7, 274 b.

12. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Henrich Smid i Malmøe faar Eneret paa i 3 Aar efter dette Brevs Datum at lade trykke et Vocabularium paa Dansk og Latin, som han selv har kolligeret og siden ladet korrigere af de højlærde ved Universitetet. R. 8, 404.

— Til Jens Juel, Hans Johanssen, Otte Brade, Embedsmænd paa Kalløe, Silkeborg og Olborghus, og Folmer Rosenkrantz. Da

Erich Podebusch til Bistrup har begæret 5 Gaarde i Knudstrup til Mageskifte mod Udlæg af 1 Gaard i Haldtz Len, kaldet Thoufgaard, og noget Gods i Fyen, og Kongen har bevilget det, saafremt Gaardene i Knudstrup ikke ligge i noget frit Kronens Birk, skulle de paa Erich Podebusches Kost og Tæring besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 274 b.

12. Dec. (Frederiksborg). Befaling til Hr. Niels Lange til Foraaret at sende 4000 Hvillinger til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 7, 275 b.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildeggaard, at levere Kronens Bønder i Lenet Rug til 60 Læster Kavringbrød og Byg til 5 Læster Gryn; naar disse have bagt Rugen i Brød og malet Byggen til Gryn, skal han lade det altsammen pakke i Tønder og sende til Kiøbnehafns Slot inden Midfaste Søndag [8. Marts]. Orig.

— Befaling til nedennævnte Lens Lensmænd at sende Brød, Flæsk og Gryn til Kiøbnehavn til Skibenes Underholdning til førstkommende Midfaste: Vordingborg Len 50 Læster Brød, Kaarssøer Len 40 Læster Brød af Tienderugen, Thryggeuelde Len 30 Læster Brød af Tienderugen, Roskilde Len 60 Læster Brød og 5 Læster Gryn, Raffuensborg Len 50 Læster Brød og 5 Læster Gryn, Kallingborg Len 60 Læster Brød og 3 Læster Gryn, Holbeck Len 30 Læster Brød, Abramstrup Len 30 Læster Brød og 3 Læster Gryn, Malmø Len 100 Læster Brød, 6 Læster Gryn og 1000 Sider Flæsk, Landtzkrone Len 80 Læster Brød, 5 Læster Gryn, 500 Sider Flæsk, Helsingborg Len 40 Læster Brød af Tienderugen, 5 Læster Gryn og 1000 Sider Flæsk, Nyborg Len 50 Læster Brød, 6 Læster Gryn, 500 Sider Flæsk, Othensse Len 40 Læster Brød, 6 Læster Gryn, 500 Sider Flæsk, Rudgaardtz Len 20 Læster Brød og 500 Sider Flæsk, Schanderborg Len 100 Læster Brød og 1000 Sider Flæsk, Silkeborg Len 50 Læster Brød og 500 Sider Flæsk, Aarhus og Kalløe Len 100 Læster Brød og 1000 Sider Flæsk, Olborg Len 100 Læster Brød og 1000 Sider Flæsk, Hald Len 100 Læster Brød og 500 Sider Flæsk. — Summa 1130 Læster Brød, 44 Læster Gryn og 8000 Sider Flæsk. Udt. i T. 7, 275 b.

— Aabent Brev, at Jep Jørgenssen har været i Rette for Kongen og Rigsraadet med Jesper Krafssse angaaende nogle Køer og Kalve, som denne havde frataget ham, og hvorom der har været ført en lang Trætte; de forligtes saaledes, at Jesper Krafssse leverer

Kvæget tilbage og erstatter Jep Jørgenssen den Skade, denne har lidt ved at undvære det saa længe, men saa bliver fri for yderligere Tiltale i denne Sag, ligesom ogsaa de til Herredsting eller andensteds udgaaede Breve og Domme ikke skulle komme ham til Hinder. T. 7, 276 b.

12. Dec. (Frederiksborg). Til Hr. Eyller Hardenberg. Otte Anderssen, Borger i Kiøpnehavn, har klaget over, at hans Hustrus Broder, Christiern Iffuerssen, der sidste Sommer tjente Hr. Eyller som Skriver paa et Skib og gjorde nogle Rejser for ham, nu forkortes ved Regnskabsaflæggelsen og er bleven kastet i Taarn og Fængsel for 50 Dlr., skønt han er villig til at gøre Regnskab i upartiske og paa Skibshandel og Købmandskab kyndige Købmænds Nærværelse og svare hvad disse kende ham skyldig til. Det befales derfor Hr. Eyller at lade Regnskabet prøve af upartiske Købmænd og lade Christiern Iffuerssen ske, hvad Ret er. T. 7, 277.

13. Dec. (—). Forleningsbrev for Jacob Skiel paa Hoelgaard, som Erich Lange har haft den i Værge, mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Udt. i R. 8, 34. K. (i Udt.).

— Livsbrev for Niels Byg, Forstander for Almindeligt Hospital i Aarhus, paa den til Kronen forbrudte Halvpart i en Gaard paa Graven smstds., som han ejede i Forening med sin nu bortrømte Stifsøn Seuerin Byg, dog paa den Betingelse, at alt hans Gods efter hans Død skal tilfalde Hospitalet. R. 8, 34 b. K.

— Til Biørn Anderssen. Da Jesper Krafse har berettet at have Tiltale til Herredsfogden i Flackeberg Herred for en Dom mellem ham og Jep Jørgenssen om nogle Køer og Kalve, skal han i Forening med nogle andre gode Mænd undersøge Sagen og dømme om, hvorvidt Herredsfogdens Dom er saa tilbørlig som den burde være. T. 7, 277 b.

— Til Kapitlet i Roskilde. Da Kongen til Kirken paa Frederichsborg Slot behøver 4 Alterklæder med Tilbehør og 4 Messehagler og erfarer, at saadanne findes der i Domkirken, skal det lade Hans Schoufgaard, som Kongen har sendt did, udtage disse Ting af Kapitlets og Domkirkens smukkeste Messerede og sende dem hid. T. 7, 278. Orig.

18. Dec. (—). Til Fru Margrete, Jens Rosengaardtz Enke. Kapitlet i Roskilde har ønsket at indløse de 2 Gaarde, som det pantsatte til hendes Husbond, men skønt det paa lovlig Vis har forkyndt Løsen og tilbudt hende Pengene, har hun ikke villet mod-

tage disse og udlevere Gaardene. Det befales hende derfor straks at gøre dette, saafremt Kongen ikke skal befale Kapitlet igen at tage Gaardene og indlægge Pengene i Landekisten og hende at staa Kapitlet til Rette for den lidte Skade samt for Kost og Tæring. T. 7, 278 b.

18. Dec. (Frederiksborg). Befaling til alle kgl. Embedsmænd og andre at være Anders Anderssen, Borger i Helsingør, behjælpelige med at faa hans Tilgodehavende hos nogle Købmænd fra Straalsund, der nu bruge Sildefiskeri i Norge. Udt. i T. 7, 279.

19. Dec. (—). Forleningsbrev for Otte Brockenhus, Sekretær, paa Ærkedegnedømmet i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter M. Jesper Brockmand. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken og gøre Tjeneste som Ærkedegn. R. 8, 35. K.

— Befaling til Otte Brade at sende 10 Læster Malt og 5 Læster Rug til Bahus, 10 Læster Malt og 5 Læster Rug til Vardberig, saasnart Skibene kunne løbe til Foraaret, og at tilskrive Lensmændene om at opbevare Kornet og betale Skipperne den Fragt, som han bliver enig med disse om. T. 7, 280 b.

— Til Frandtz Brockenhus. Kongen har tilladt Anne Throldtz i Hestangis Mølle, hvis Husbond nylig er død, fremdeles at beholde Møllen for et rimeligt Stedsmaal, naar hun sætter Borgen for at ville holde Møllen i Stand og svare den sædvanlige Landgilde. T. 7, 280 b.

20. Dec. (—). Til Hr. Eyller Hardenberg. Det har forundret Kongen i høj Grad, at han paa egen Haand har indsat Borgemestre i Threlleborg og nægtet den af Christian III indsatte Borgemester Pouel Jude at beklæde Embedet længere, skønt han ikke er afsat af Kongen; det befales ham derfor straks at lade Pouel Jude igen blive Borgemester og befale Borgerne at være ham lydige. T. 7, 281 b.

21. Dec. (—). Til Lensmændene i Skaane. Da Kongen nu har ladet Adelen takserer for Rustning af dens Arvegods og Lensmændene for Rustning af Lenene, skulle de tjene Kongen med N Heste med Harnisk og gode Karle og have alt i Beredskab, saa at de straks kunne lade sig bruge, naar de tilsiges. T. 7, 282.

22. Dec. (—). Til Jørgen Bilde, Stheen Bilde og Hartuig Bilde. Lauge Ulfstand har berettet, at der i Beckeschouf staaer nogle, Kongen tilhørende, Breve, som i lang Tid intet Tilsyn have

haft, og endvidere at der er Trætte paa noget af Beckeschouf Klosters Gods, hvorpaa han ingen Breve kan finde. De skulle derfor med det første mødes i Beckeschouf, i Lauge Ulfstands Nærværelse optage Kisten, registrere alle Brevene og opsætte 3 Registre under deres og Lauge Ulfstands Segl, hvorefter et leveres til denne, et indlægges i Brevkisten og et indsendes til Kancelliet. Naar de have gennemset Brevene og haft dem i en varm Stue, saa at Dampen er slaaet af dem, skulle de lægge dem i god Forvaring under deres og Lauge Ulfstands Segl; dog skulle de, hvis der findes Breve paa det omtrættede Beckeschouf Gods, levere disse til Lauge Ulfstand og indlægge dennes Reversal derfor i Kisten. T. 7, 283 b.

23. Dec. (Frederiksborg). Til Frandtz Brockenhus. Da Hans Nielssen, Borger i Kiøpnehavn, har klaget over, at Povel Hanssen og Arvinger med Urette have bygget 2 Huse paa den ham tilhørende Gaards Grund i Færgestrædet, hvori Maren, Peder Refs Datter, nu bor, skal han med det første i Forening med uvildige Borgemestre og Raadmænd afsige en endelig, skriftlig Dom om, hvorvidt Povel Hanssen har bygget med Rette paa Gaardens Grund eller ej. T. 7, 284 b¹.

24. Dec. (—). Brev til Niels Jonssen om at afstaa Kronen sin Gaard i Hestkier for Vederlag. Udt. i T. 7, 286.

27. Dec. (—). Til Johan Friis, Kansler. Paa hans Skrivelse om Steffen Løitze, der er kommen did til Byen, svares ham, at Kongen ikke for Øjeblikket vil lade denne komme hid og heller ikke ved noget at forhandle med ham om ud over det, som han mundtlig gav Johan Friis Besked om, da de sidst talte om den Sag. I Overensstemmelse hermed skal han i Forening med Frandtz Brockenhus og Dr. Hieronimus Thenner forhandle med Steffen Løitze om den Handel, der er mellem denne og Kongen, og meddele Kongen hans Svar derpaa. Da han skriver om Brev til Statholder Henrich Randzov, meddeles det ham, at Kongen hver Dag venter Brev fra denne med sit eget Bud, som for kort Tid siden sendtes til ham; kommer der ikke nogen vis Kundskab med dette Bud, vil Kongen »tiltænke derom«. T. 7, 284 b.

28. Dec. (—). Forleningsbrev for M. Baltzer Jacobssen, Ærkedegne i Lunde Domkirke, paa et Kannikedomme smstds., som er ledigt efter M. Holger Skalre. R. 8, 404 b.

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 577.

29. Dec. (Frederiksborg). Til Otte Brade. Da Niels Jonsen til Thorstelund har en Gaard i Hestkier paa Handtholm, der ligger belejligt til Ørum Slot, har Kongen skrevet til ham om at faa den til Mageskifte og befaler nu Otte Brade at forhandle med ham derom og, hvis han vil afstaa den, at udlægge ham Fyldest derfor af Kronens Gods paa Sletten. T. 7, 285 b.

1563.

1. Jan. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Peder Lycke paa Kleyenstrupgaard¹ i Fyen, som Henrich Glob sidst havde den i Væрге, uden Afgift og fra førstkommende 1. Maj af. R. 8, 155 b. K².

— Mageskifte mellem Christoffer Ulfeld til Jershaffue og Kronen. R. 8, 156. (Se Kronens Skøder under 29. Nov. 1562.)

— Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, paa 23 Portugaløser, 1 dobbelt Rosenobel, 9 dobbelte Dobbeltdukater, 5527¹/₂ Rosenobel, 64¹/₂ Dobbeltdukat, 15 Henrichsnobler, 3 Milreser, 940¹/₂ Engelot, 9 ungers Gylden, 3 Crusater, 3 Kroner, 1 Stykke skotsk Guld, 367 Goltgylden og 5850 Dlr., som han paa 4 Tider har leveret ind i Kongens Kammer af dette Aars Told ved Helssingøer. R. 8, 281. K.

2. Jan. (—). Til Indbyggerne paa Bornholm. Grundet paa de mange Trætter mellem Indbyggerne indbyrdes og mellem dem og Lensmanden paa Hammershus, hvorom der allerede er udgaaet nogle Stævninger til første almindelige Herredag, har Kongen bestemt at høre alle disse Sager til førstkommende S. Michels Dag paa Kiøpnehafns Slot, hvorfor det befales alle, der have Trætter, at udtage Stævning over deres Vederpart og at møde for Kongen og Rigsraadet til den Tid med deres Breve og Beviser. T. 7, 286³.

¹ Klingstrup, Sunda H.   ² Udenfor er skrevet: Efter Peder Lyckis Død fik hans Hustru, Fru Lizebet Urne kongl. Maj^{ts} Brev paa Kleinstrup, ad gratiam. Kbhvn. 22 Dec. 1563.   ³ Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 283.

2. Jan. (Frederiksborg). Til Sveder Ketting. Kongen sender ham de begærede Stævninger, for at han dermed kan indtale noget Fiskevand og anden Ejendom, der med Urette er kommet fra Hammershus. Han skal være tilstede med sine Breve og Beviser paa Kiøpnehafns Slot til S. Michels Dag, da Kongen vil høre alle bornholmske Sager, ligeledes har Kongen befalet Mogens U at møde der til samme Tid, hvor da deres Strid om Jagt og andet skal blive afgjort. T. 7, 286 b¹.

— Til Jens Bilde. Kongen har modtaget hans Skrivelse om den Sørøver, der bortførte et Skib under Gotland, med Kopi af Sagens hele senere Gang i Danzick og er vel tilfreds med den Dom, som Borgemestre og Raad smstds. have afsagt, hvorfor der ingen videre Bekostning skal gøres. T. 7, 287.

— Til Eschild Gøye. Der er kommet mange Klager over hans Broder Henrich Gøye, saaledes at han for nylig er gaaet ind i Nestved Kirke, medens Folket stod for Alteret og Præsten uddelte Sakramentet, »vældeligen« har taget Kalken og uddrukket den og opædt alt det Brød, han kunde finde paa Alteret, skønt det allerede var konsekreret, hvilket Kongen paa ingen Maade vil eller kan taale eller »hannem til Gode holde«; endvidere har han taget Silke, Saien, Sardug og andre Kramvarer af Borgernes Boder og Kramme samt Harnisk og Værge af deres Huse og bortskænket og omkommet det andensteds. Eschild Gøye skal derfor straks sætte sin Broder i Forvaring, saa at han ikke kommer ud og gør yderligere Skade, da Eschild Gøye saa vil komme til at staa til Rette for hans Geringer, ligeledes skal han betale hvad Broderen har fratabt Folk. T. 7, 288.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Nestved at give alle, der have noget af det Gods, som Henrich Gøye har taget fra Borgere der i Byen (jvfr. ovenstaaende Brev), Ordre til at levere det tilbage til de rette Ejermænd, hvilket flere have nægtet. Vil nogen alligevel ikke gøre det, skal han tiltales. T. 7, 287 b.

— Pasbord for Knud Alssing til Norge efter nogle Baadsmænd, som han skal føre til Kiøpnehavn, lydende paa deres og hans Underholdning med Mad og Øl og de nødvendige Heste, Vogne og Skydsheste til ham selv. Udt. i T. 7, 289 b.

3. Jan. (—). Til Borgemestre og Raad i Riibe. Kongen sen-

¹ Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 283 f.

der dem en Kopi af Hertug Hans af Holstens Svar paa de af dem fremsatte Klager over hans Forbud i den Egn; have de mere at berette, skulle de opsætte det skriftlig og sende det til Kongen, at denne saa kan betænke, hvad han videre vil gøre. T. 7, 289 b.

3. Jan. (Frederiksborg). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård, med det første at møde i Kiøpnehavn for sammen med Johan Friis, Kansler, Byrge Trolle og Frantz Brockenhus at forhøre Jochim Becks og Eyler Grubbis Regnskaber. Orig.

5. Jan. (—). Mageskifte mellem Axel Viffert og Kronen. R. 8, 281 b. (Se Kronens Skøder.)

6. Jan. (—). Befaling til alle i Sjælland, der have frit Jordegods, at møde med deres Rustning i Roskilde Vor Frue Dag Kyndermisse [2. Febr.], da Kongen selv formedelst de store Forsømmelser med Rustningen vil holde Mønstring der. T. 7, 290.

— Til Biørn Anderssen eller Landstingsskriveren. Ovenstaaende Brev sendes til Forkyndelse paa Landstinget. T. 7, 290.

— Til Hans Johanssen. Da Christoffer Gøye har berettet, at der er Trætte paa Homble Mark og Mølle, der tidligere laa til Silkeborg Slot og siden af Kong Christian III mageskiftedes bort til hans Fader, Hr. Mogens Gøye¹, skal han blandt Kronens Breve der paa Slottet opsøge de paa denne Ejendom lydende Breve og levere dem til Christoffer Gøye mod hans Reversal, at han vil levere dem tilbage efter endt Benyttelse. Reversalen skal han indlægge blandt Brevene. T. 7, 290 b.

— Til Christoffer Trundssen. Da der er stor Mangel paa Ildebrændsel paa Kiøpnehavns Slot, har Kongen bestemt, at en under Thrøgeuld liggende Skov, kaldet Fiit, der ligger belejlig ved Prestøe Fjord, saa at Kongens Vedskibe kunne hente Ved der, herafter skal ligge under Kiøpnehavns Slot, hvorfor han ikke mere skal befatte sig med den. T. 7, 291.

7. Jan. (—). Mageskifte mellem Fru Sophia Glob til Harritzkiær og Kronen. R. 8, 282 b. (Se Kronens Skøder under 16. Dec. 1562.)

9. Jan. (—). Forleningsbrev for Niels Anderssen, Høvedsbaadsmand paa Skibet Fortuna, paa det Hus i Kongens Gade

¹ Kronens Skøder I. 14.

i Kiøbnehavn øst for Hans Dreyes Hus, som han nu selv har i Værge, uden Afgift, dog skal han holde Huset i Stand og lade sig bruge som Hovedsbaadsmand. R. 8, 284. K¹.

9. Jan. (Frederiksborg). Til Johan Friis, Kansler. Kongen har modtaget hans Skrivelse om hans, Frandtz Brockenhus's og Dr. Hieronimus Thenners Forhandling med Stheffen Løytze og ser deraf, at denne er tilsinds selv at skrive til Kongen; hvis han gør det, skal han faa et tilbørligt Svar, som han næppe gerne hører, da Kongen ikke vil forandre den Besked, som han har givet Kansleren i den Sag. T. 7, 291.

— Befaling til Peder Bilde iaar at lade M. Hans Mogenssen faa den Kornafgift, som Professorerne i Kiøbnehavn skulle give Kronen af Vor Frue Sogn i Roskilde og af Glim Sogn. Udt. i T. 7, 291 b.

10. Jan. (—). Befaling til samme herefter aarlig at lade brænde 50 Læster Milekul af Vindfælder og andre Træer, som ikke ere til Skovskade, i Kronens Skove til Turebye og siden sende dem til Kiøbnehavns Slot. Rel. Jochim Beck. Orig. Udt. i T. 7, 292.

17. Jan. (Kbhvn.). Gavebrev til Steffen Brenner, Kongens Sejermager, paa den Kronens Bod paa Østregade i Kiøbnehavn vest for Drejer Hans Meyers Bod, som han nu selv bor i, dog paa den Betingelse, at han bliver boende i Danmark hele sin Levetid, og at han eller hans Arvinger, hvis de ville sælge den, kun sælge den til Kronen. R. 8, 284 b. K¹.

— Aabent Brev, at Kongen har antaget Steffen Brenner til sin Sejermager paa den Betingelse, at han bliver boende hele sin Levetid i Danmark og istandsætter Kongens egne Sejerværker, naar de faa Brøst, dog skal Kongen paa sin Bekostning sende dem til ham og lade dem hente igen; for nye Sejerværker skal Kongen betale ham samme Pris som andre. I aarlig Løn skal han have 30 Dlr. af Kongens Kammer og en sædvanlig Hofklædning og desuden være fri for al borgerlig Tyng. R. 8, 285. K.

— Aabent Brev, hvorved Sejermager Steffen Brenners Hustru Karine Clausdatter for det Tilfælde, at hun overlever sin Mand, fritages for al borgerlig Tyng, saa længe hun sidder som Enke. R. 8, 285 b. K.

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 316 f.

17. Jan. (Kbhvn.). Pantebrev til Hack Ulfstand, Hofsinde, paa Isolte Len i Skaane, som Erich Bøller sidst havde det i Værg, for 1000 Mk. danske, som Kronen er ham skyldig; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 8, 405. K.

18. Jan. (—). Tilladelse for Borgerne i Vardberg til indtil videre at slagte og udføre de Øksne, som de købe udenfor Danmark, dog skulle de svare Byfogden samme Told af hver Td. Kød, de udføre, som der svares andensteds i Riget, og enhver, der udfører saltet Kød, skal have Borgemestres og Raads Certifikats, at Kødet ikke er købt i Danmark; Udførsel af Kød, købt i Danmark, medfører Konfiskation af Skib og Gods samt Straf som en utro og ulydig Undersaat. R. 8, 406. K.

— Til Hans Holck. Da Kongen har tilladt Borgerne i Vardbiereg at faa noget Tømmer i Kronens Skove til Broer, Bolværker, Stakitter og anden Byens Befæstning, og at Lynberg og Thorpe Sogne herefter maa være Annekser til Vardbiereg Bykirke, skal han lade dette ske, dog skal han sørge for, at den Præst, der nu har disse Sogne, bliver stillet tilfreds, og at Sognene herefter forsørges med en god Kapellan. Han skal endvidere underrette Kongen om, hvorledes Hospitalet i Vardbiereg er stillet, da Borgerne have begæret, at det maatte faa Kronens Part af Tienden af Kirkerne i Vische Herred, samt forbyde de omkringboende Bønder at bruge Landkøb eller Forprang til Skade for Borgerne i Vardbiereg. T. 7, 293 b.

— Aabent Brev, hvorved Baltzar Kaos, Bogfører i Kiøbnehavn, faar Eneret for 6 Aar paa at trykke de af Professor, Dr. Niels Hemingssen paa Latin skrevne Commentaria over Epistola Jacobi. R. 8, 286.

— Magesifte mellem Vikarerne i Roskylde og Kronen. R. 8, 287. (Se Kronens Skøder.)

— Til følgende Købstæder: Kiøpnehavn, Kiøge, Nestved, Roskilde, Schielskøer, Kaarssøer, Kallundborg, Nykiøbing i Otz Herred, Holbeck, Prestøe, Vordingborg, Stege, Nykiøbing i Falster, Stubkiøping, Nysted, Saxkiøping, Nagschouf, Rudkiøping, Svinborg, Assens, Kierteminde, Faaborg, Bogensse, Medelfart, Nyborg, Kolding, Riibe, Varde, Schiiffue, Ringkiøbing, Nykiøbing i Morsse, Aalborg, Sebye, Hiøring, Schaufn, Grindov, Ebbelthoft, Randers, Aarhus, Horssens, Vedle, Lemvig, Thiisted, Holstebro, Malmø, Landtzkrone, Ydsted, Threlleborg, Falsterboe og Schanøer, Simmershavn, Aahus,

Syluitzburg, Eleholm, Rodnebye, Lyckov, Auskier, Helssingborg, Laugholm, Halmsted, Falckenberg, Vardberg. Da Kongens Undersaatter hidtil ere løbne gennem Øresund uden at stryge Sejlene og give sig tilkende for Tolderen, har dette medført, at fremmede gøre det samme for at slippe for Told ved at lade, som om de ere Kongens Undersaatter. Det befales derfor alle Kongens Undersaatter at stryge Sejl for Krogen, stoppe der og fremvise deres Søbrev og Certifikation for Tolderen. T. 7, 292 b¹.

18. Jan. (Kbhvn.). Befaling til Eschild Gøye, Arrild Ugerup, Palle Ulfeld, Eyller Rønnoy, Christoffer Johanssen og Erich Bilde kun at holde et Hold Mynder og 2 Kobler Støvere i deres Len og jage »skelligen« dermed. Udt. i T. 7, 295.

— Befaling til Eschild Gøye at sende de 12 bedste Skibsbyggere, der kunne faas i Nyborg, Kiertemynde, Foborg og Svinborg, til Kiøpnehavn; Admiralen skal betale dem det Arbejde, som de udføre for Kongen. Udt. i T. 7, 295.

— Brev til Johan Gillessen, Borger i Amsterdam, om at skaffe Kongen en duelig Organist, der er ledig og ugift, og saa snart som muligt sende ham til Kongen, da denne mangler en saadan: Kongen vil aarlig give Organisten 30 Dlr., en Hofklædning og fri Underholdning. T. 7, 295 b.

19. Jan. (—). Befaling til Knud Hardenberg kun at tage den samme Skat af Bønderne i Østreherred i Blekinge, som Bønderne i Syluitzburg Len svare, da de have berettet, at de ikke have givet mere, førend han nu har takseret dem til hel Skat. T. 7, 295 b.

22. Jan. (Tibberup). Til alle, der eje frit Jordegods i Sjælland og Smaalandene. Den til Vor Frue Dag Kyndermisse [2. Febr.] berammede Mønstring i Roschild skal holdes af Johan Friis, Kansler, og Frandtz Brockenhus, Embedsmand paa Kiøpnehavns Slot, hvorfor alle skulle møde med deres Rustning, lade sig taksere af disse og rette sig efter deres Befalinger som om det var Kongens egne. T. 7, 296.

— Til Jochim Beck. Da Kongen ønsker at beholde det Svovl, der efter hans Regnskabsopgørelse med Kongens Købmand Hans Nielssen for Handelen for norden paa Island tilkommer denne, ialt 6 Læster 4 Tdr. 2¹/₂ Skippd. 6¹/₂ Lispd., skal han betale

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 207 f.

Hans Nielssen 20 Dlr. for hver Td. og lade de 500 Dlr., som Kongen har laant ham, staa til næste Regnskab. T. 7, 297.

23. Jan. (Tibberup). Forleningsbrev til Forstanderne for Hospitalet i Malmø paa de fattiges Vegne paa Kronens Part af Tienden af Effuerløf Sogn i Torne Herred og Giødedef Sogn i Bare Herred, da Hospitalet kun har en ringe Underholdning; dog maa Tienden kun anvendes til de fattiges Bedste. R. 8, 406 b.

27. Jan. (Hørsholm). Befaling til begge Rentemestrene aarlig at give Kort Kock 16 Dlr. og 1 Hofklædning i Løn. Udt. i T. 7, 297.

29. Jan. (—). Til Frantz Brochenhuse, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Da den Karl, der havde berettet, at Mogens Erichssen med Urette havde fængslet ham og havde forgrebet sig med Jagten og Kronens Skove, er løben bort, skønt Kongen havde befalet ham at blive paa Kiøpnehafns Slot indtil nærmere Ordre, skal han sørge for, at han kommer tilstede igen og forbliver paa Slottet, indtil Kongen har været i Laaland og undersøgt Sagen. Orig.

1. Febr. (Frederiksborg). Skøde til Christiern Lange, Kancelliskriver, paa Helligaandsgaarden i Ribe med Grund og Bygninger og paa et Stykke af Helligaands Kirkegaard øst for Helligaandsgaarden, hvilket strækker sig ud til Adelgaden imod Korsbrødregaard. Han skal sætte god Købstadbygning derpaa og aarlig svare Kronen 3 Mk. Jordskyld deraf. R. 8, 35 b¹.

— Forleningsbrev for Fru Margrete Ugerup, Erich Bøllers Enke, paa Søuede Len i Skaane, som Axel Viffert nu har i Værgе til Landzkrona Slot, uden Afgift, men mod tilbørlig Tjeneste. R. 8, 407.

— Følgebrev for samme til Bønderne i Søuede Len, at de skulle svare hende fra førstkommende 1. Maj af. Udt. i R. 8, 407 b.

— Til Axel Thønnessen. Da Kongen har forlenet Fru Margrete Ugerup, Erich Bøllers Enke, med Søuede Len fra førstkommende 1. Maj, skal han til den Tid overlevere hende Lenet og straks give Kongen klar Besked om, hvor Lenet ligger, hvor mange Bønder der hører dertil, hvor meget det skylder og hvad Ejendom og Herlighed der ligger dertil. Udt. i T. 7, 303 b.

[Omr. 1.—7. Febr.] Til Rentemestrene. Kongen sender dem

¹ Tr.: Terpager, Ripæ Cimbricæ S. 521 f.

et Register, som Peder Bilde og Stheen Rosenspar have affattet over Gods, som Eyller Kraufsse ønsker til Mageskifte af Kronen og igen vil udlægge denne; da Godset ikke er lignet, skulle Rentemestrene gøre dette og derefter sende klart Register til Kongen med Kongens eget Bud; de skulle saa siden faa nærmere Besked. T. 7, 304.

[Omr. 1.—7. Febr.] Til nedennævnte Lensmænd. Da Kongen har forlenet N Len, som de hidtil have haft, til N. N. og igen forlenet dem med N Len, skulle de til 1. Maj overlevere N. N. deres Len med klar Jordebog, Inventarium, Breve og Register og siden begive sig til Kancelliet for at faa Forleningsbreve paa N Len og Følgebreve til Bønderne. — Biørn Kaas Helssingborg; Lauge Brock Thryggeuldt; Niels Thrudssen Vordingborg paa Regnskab; Christoffer Thrudssen Espholtz Len kvit og fri; Jacop Brochenhus Stege. T. 7, 304 b.

7. Febr. (Kbhvn.). Til Corvitz Ulfeld og Jacop Brockenhus. Da Hr. Stheen Erichssen, Hr. Gabriel Christiernssen og Hr. Jørgen Fincke, Kongen af Sverrigs Raader, forgangen Dag ere komne til Kiøpnehavn og Hr. Stheen med Vold har villet ride fra Byen uden Pasbord eller nogen Besked, saaledes som de kunne se af medfølgende Kopi af Borgemestres og Raads Beretning, har Kongen sendt Koruitz Viffert til Kongen af Sverrig med en Skrivelse, hvorfra der herved sendes dem en Kopi. T. 7, 305. Orig¹.

9. Febr. (Borsholm). Stadfæstelse for Christiern Huas af en Dom, dat. Nørreherreds Ting, Onsdag før app. Simonis et Jude Dag [26. Okt.] 1558, mellem ham og M. Matz Huid, Sognepræst i Holstedbro, hvorved Christiern Huas tilkendes sin Part i den Lod i Suostrupgaard, i 1 Gaard i Bønderup og i 1/2 Gaard i Vegerslef, som hans Forældre og han selv have faaet i Hr. Oluf Pederssens og Hustrus Gods. R. 8, 36.

— Til [Hr. Jørgen Lykke]. Da Kongen af Salteren i Dockedals Regnskab har set, at hver Læst Sild kommer til at staa Kronen i 26 Dlr., har han forhørt Tolderen om Salteriets Tilstand; denne har saa berettet, at han maa give 2 Sk. for hver Ol Sild, hvilket er 2 Alb. mere for hver Ol end i Nybe, og at Kronen ikke har større Fordel paa Købet af Sild end andre Køb-

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 577.

mænd. Endvidere har Kongen undersøgt, hvorledes det har forholdt sig med Salteriet i Mariager Fjord i tidligere Kongers Tid, og derved set, at Kronen tidligere havde alle de Bundgarnsstader i Mariager Fjord, som den vilde udsætte, hvortil Abbedissen i Klosteret skaffede hvad Pile, Brændeved, Vogne og andet som Kronens Saltere og Fiskere forlangte; naar der ikke med Kronens Bundgarn blev taget saa mange Sild, som Salteren havde Salt og Tønder til, havde Kronen den Ret over alle Bundgarn i Mariager Fjord, at de hver skulde give Kronen én Nats Fiskeri, dog fik Abbedissen hvert Aar Kongens Forskrift derom med Salteren, og paa denne Maade behøvede Kronen slet ingen Sild at købe. Det forundrer Kongen, at Retten til at holde Bundgarnsstader nu forholdes Kronen, og da han heller ikke kan tro, at hans Fader har forlenet Jørgen Lykke med Rettighed til de fri Nætters Fiskeri af alle Bundgarn i Fjorden ud over den Ret, Abbedissen havde, befales det ham med dette Bud at tilskrive Kongen fuld Besked. K¹.

12. Febr. (Frederiksborg). Til N. N². Kongen har ladet hans Register vedrørende hans Mageskifte med Kronen overlægge og ser deraf, at han blandt andet begærer 1 Gaard fra Roschilde Kapitel og noget Gods fra Ringsted Kloster, og at Kronens Gods har god Skov og desuden er bedre paa Ager og Eng end hans, der er slet Gods og aldeles uden Skov; Kongen havde ikke ventet, at han vilde forlange en saadan ubillig Handel. Da Kongen desuden ikke vil bortmageskifte Kirke- eller Klostergoods, skal han paa et nyt Register optegne Gods af Kronens paa Sletten, lige saa godt som hans eget, og med det første sende det til Kongen. T. 7, 305 b.

13. Febr. (—). Befaling til Hr. Jørgen Lycke at tilsige Kronens Undersaatter i Mariagger Len, der brænde og sælge Kalk, til at føre den til Kiøpnehafns Slot og sælge den til Lensmanden smstds., samt at forbyde dem at sælge til andre, førend ovennævnte Lensmand har faaet nok til Kongens Bygning. Udt. i T. 7, 306.

14. Febr. (—). Forleningsbrev for Frantz Banner paa Børglum Kloster. Han skal aarlig svare 400 Dlr., 30 Læster Malt, 6 Tdr. Smør, 1 Læst saltet Oksekød, 300 Sider Flæsk og 100 fede Gæs deraf og paa egen Bekostning levere det paa Kiøbne-

¹ Tr.: *Dsk. Magazin* VI. 169. *Tidsskr. for Fiskeri* II. 163 f. ² Der er Plads aaben til Navnet.

hafns Slot eller andensteds, hvor han tilsiges, ligesom han aarlig til 1. Maj skal gøre Regnskab for al uvis Rente og for Indtægten ved Salget af Vindfælder og Smaaskov og levere Kronen Halvparten deraf. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste. R. 8, 37.

14. Febr. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Frantz Bilde paa Ørum Slot, som han nu selv har det i Værge. Han skal aarlig deraf svare 500 Jochimsdlr. og Halvparten af den uvisse Rente samt tjene Riget med 6 geruste Heste. Kongen forbeholder sig hvad Told og Vrag der falder i Lenet, ligesom ogsaa Gods og Skibsredskaber, der købes af Skippere eller søbrudne Mænd, skulle komme Kongen til Bedste efter godt Regnskab. R. 8, 37 b.

— Forleningsbrev for Arild Ugerup paa Otthenssegaard, som han nu selv har den i Værge. Han maa som aarlig Genant til sig selv, sine Svende og alt dagligt Folk paa Gaarden og i Ladegaardene aarlig af den visse Rente oppebære 600 Mk. Penge, 6 Læster Rug og Mel, 10 Læster Byg, 6 Læster Havre, 8 Tdr. $1\frac{1}{2}$ Fjerd. Smør, 26 Bolsvin, 16 Køer, 100 Lam, 100 Gæs, 150 Høns, 5 Fjerd. Sild og 2 Tdr. Aal. Kongen forbeholder sig al S. Hans Klosters og Nesbyhouitz Avl med alle tiliggende Løkker og Enge, dog skal Lensmanden deraf have Rufoder til sine Heste og fersk Smør, Mælk og Ost til sin Husholdning, ligesaa forbeholder Kongen sig Korn- og Kvægtienden samt al anden Rettighed af Kirker og Præster i Lenet. Lensmanden skal gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde den ene Tredjedel, ligesaa skal han gøre Regnskab for alle Vindfælder, fornede Træer og Smaaskov, der sælges, og maa selv beholde Halvdelen af Indtægten. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og maa ikke beregne Kronen nogen Udgift, naar han rejser i dens Ærinde inden Riget. Regnskabet skal aflægges til 1. Maj uden al længere Forhaling. R. 8, 157.

— Forleningsbrev for Jørgen Marsuin paa Tranekier Slot, som han nu selv har det i Værge. Han skal svare 500 Dlr. og 1 Læst Hvede i Afgift af den visse Rente og Avlen til Slottet samt holde sig selv, sine Svende og Folkene paa Slottet og i Ladegaarden deraf, ligesom han ogsaa skal holde Slottet og Ladegaarden i Stand. Desuden maa han oppebære Halvdelen af den uvisse Rente og af Indtægten ved Salget af Vindfælder og fornede Træer; han skal tjene Riget med 6 geruste Heste. R. 8, 158 b.

— Forleningsbrev for Erich Rud paa Halsted Klo-

sters Len og Rafnsborig Len med tilliggende Herreder og Birker. Han maa i aarlig Genant oppebære al vis og uvis Rente til Halsted Kloster samt al Klosters Avl, derimod skal han til hver 1. Maj gøre Regnskab for den visse og uvisse Rente af Rafnsborig Len samt for Tiendekorn, Præste- og Kirkegæsteri og al den Rettighed, der kan falde hos Præste-, Degne- og Kirketjenere i Laaland; endvidere maa han til sin Husholdning i Halsted oppebære Halvparten af de Kongen tilkommende Sild og Torsk af Fiskeriet ved Laalands Albue, ligesaa maa han beholde Halvdelen af hvad Penge eller Havre der kommer ind ved Salget af fornede Træer, Vindfælder eller Smaaskov. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og holde Klosters og Ladegaardens Bygninger i Stand. Kongen forbeholder sig al Told, Sise og Vrag, der falder i Lenene, og vil selv svare Dronning Sophia hendes Rettighed af Rafnsborig Len, som er aarlig 200 Dlr. af den visse Rente og Halvparten af Sagefald og Oldengæld. R. 8, 187.

14. Febr. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Christoffer von Festenberg, kaldet Packs, Kongens Staldmester, paa Holbeck Len, som Lavge Brock nu har det i Værg, uden Afgift, dog skal han holde Bygningerne paa Slottet og Ladegaarden i Stand og tjene Riget med 6 geruste Heste. Han maa ikke jage paa Kronens Fællesskove, der indløbe paa Vildtbanen i Kallundborg Len, thi Kongen vil have Jagten der fredet ligesom paa Enemærkeskovene. R. 8, 288.

— Forleningsbrev for Peder Biilde paa Roskyldegaard, som han nu selv har den i Værg. I aarlig Genant maa han oppebære 800 Mk. Penge, 8 Læster Rug, 12 Læster Byg, 5 Læster Havre af den visse Rente, 11½ Td. 1 Fjerd. Smør, 40 Bolsvin, 16 Køer, 126 Lam, 150 Gæs, 200 Høns og 1 Td. Aal af den visse og uvisse Rente, al Avlen til Roskyldegaard (dog forbeholder Kongen sig Rufoder deraf til sine Heste, naar han kommer did) og Halvparten af den uvisse Rente, derimod forbeholder Kongen sig Tienden og al Rettigheden af Kirker og Præster i Stiftet, hvoraf han dog vil lønne Stiftsskriveren. Peder Biilde skal gøre Regnskabet op til 1. Maj, tjene Riget med 10 geruste Heste og maa ikke beregne Kongen nogen Udgift, naar han rejser i Kongens Ærinder inden Riget. R. 8, 289.

— Forleningsbrev for Otthe Rudt paa Kaarsøer Slot, som han nu selv har det i Værg, for en aarlig Afgift af 200 Dlr.

og Halvdelen af den uvisse Rente, som han skal gøre Rentemesteren Regnskab for til 1. Maj, derimod forbeholder Kongen sig alt Vrag, der falder i Lenet. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste og skaffe Kongen med Følge og Heste fri Underholdning, naar de komme did. R. 8, 290.

14. Febr. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Jacob Brockenhus, der er beskikket til øverste Admiral, paa Steege Len, som Niels Ulfstand nu har det i Værg, uden Afgift, saa længe han er Admiral; dog skal han skaffe Tolderen paa Brøndehøffue sædvanlig Underholdning om Høsten og gøre Kongen Regnskab for Kronens Rettighed af Fiskerne paa Brøndehøffue og alle de andre Fiskerlejer paa Møen med Sise, Sagefald, Told og andet, som Tolderen plejer at oppebære af Fiskeriet, samt for alt Vrag, der falder i Lenet. Han skal være forpligtet til at være tilstede i Kiøbenhafn, have dagligt Opsyn med Skibe, Skibsredskaber og Skibsfolk og paa sin Bekostning holde en god Skriver, der paa gode Registre kan optegne alt hvad der bruges til Orlogsskibene, hvorfor Jacob Brockenhus selv skal gøre Regnskab. R. 8, 291 b¹.

— Forleningsbrev for Biørn Kaas paa Helssingborg Slot med underliggende Herreder, som Jacob Brockenhus nu har i Værg. Han maa i aarlig Genant oppebære 1472 Mk. Penge, 7 Læster Rug og Mel, 14 Læster Byg, 10 Læster Havre, 40 Skattekøer, 200 Faar og Lam, 200 Gæs, 600 Høns, 2 Læster Smør, 2 Læster saltet Fisk, 62 Sider Bolflæsk, 31 Bolgalte og 388 Heste Gæsteri af den visse Rente, al Avlen til Slottet og Tredjeparten af den uvisse Rente, derimod skal han til 1. Maj gøre Regnskab for alt andet ligesom ogsaa for al Told og Vrag i Lenet. Han skal tjene Riget med 24 geruste Heste, ikke tilregne Kongen nogen Tæring, naar han bruges inden Riget, og holde Kongen i Nats Gæsteri om Aaret. R. 8, 407 b.

— Forleningsbrev for Christoffer Trundssen paa Espholts Len i Gydinge Herred, som Christoffer von Festenberg, kaldet Packs, Kongens Staldmester, nu har i Værg, uden Afgift, men mod tilbørlig Tjeneste. R. 8, 409.

— Mageskifte mellem Universitetet i Kiøbenhafn og Kronen. R. 8, 292 b. (Se Kronens Skøder.)²

¹ Tr.: Paludan, Beskrivelse over Møen II. 310.
tets Hist. 1527—1621 IV. 190 f.

² Tr.: Rørdaam, Kbhvns Universi-

14. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Axel Viffert at lade Sognemændene i Kiøbinge Sogn i Giertz Herred oppebære Kronens Part af Tienden, som er falden i Sognet sidste Aar, til deres Klokkes Istandgørelse. Udt. i T. 7, 306.

— Befaling til Biørn Kaas og Axel Viffert paa Erich Ugerups Kost og Tæring at besigte 2 Gaarde i Bierløf i Ferilde¹ Sogn i Gydinge Herred, som Erich Ugerup ønsker til Mageskifte af Kronen, og 2 Gaarde i Lundbye i Vordingborg Len, som han vil udlægge i Stedet, og at indsende klare Registre derpaa. Udt. i T. 7, 306 b.

— Til Peder Bilde, Otte Rud, Jørgen Marsuin og Erich Rud. Da Kongen ved at gennemse nogle Lensmænds Regnskaber har fundet megen unyttig Kost og Tæring deri, har han ladet beramme en Skik, hvorefter der skal holdes paa alle Regnskabsslotte, hvilken herved sendes dem til Efterkommelse. T. 7, 306 b.

— Befaling til Thønns Jude, Byfoged i Helssingborg, at lade Peder Effuerdssens Hustru og Børn faa det Gods, som er tilfaldet Kongen for dennes Utroskabs Skyld, og som »forskrevne Tolder har arresteret«. Udt. i T. 7, 307.

15. Febr. (u. St.). Befaling til Borgemestre og Byfoged i Helsingør ikke at lade ubekendte Tyskere eller Svenskere komme over til Skaane, medmindre de have Pasbord af Raadet, som Kongen har forordineret til at give Besked paa Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 7, 302 b.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Jørgen Marsuin at sende en brun Hest, som Kongen har laant ham, til Frederichsborg og at give Buddet, der skal føre den hid, Ordre til at passe godt paa den. Udt. i T. 7, 307.

— Til Hr. Eyller Hardenberg og Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har ikke hørt det mindste fra Koruitz Ulfeld og Jacop Brockenhus, der bleve sendte til Kongen af Sverrig for endelig at erfare, hvad man kan vente sig af ham, siden de kom ind i Sverrig, skønt de have kgl. Enspændere med sig, som de skulde sende tilbage med Breve og Besked; det skyldes sikkert ikke deres Forsømmelse, og Kongen frygter for, at det formenes dem at sende Bud hid, da der i Sverrig skal holdes langt nøjere Opsigt

¹ Færløf.

med Breve og Bud end her i Riget. Da der nu er nogle svenske Raader paa Rejsen her igennem Riget til Tyskland, hvis Bestilling man ikke kender, da de ikke have noget Ærinde til den danske Konge, har denne besluttet at lade dem opholde, dog med Lempe, indtil der kommer Bud fra de danske Sendebud i Sverrig. De skulle straks med dette Bud sende en skriftlig Betænkning til Kongen om denne Sag. T. 7, 307 b. Orig. (til Hr. Magnus Gyl-denstjerne).

15. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Thonis Jude at udspørge fremmede Folk, svenske og andre Købmænd, om, hvilke ny Tidender, der begive sig i Sverrig, og melde dem til Kongen eller Raadet. Udt. i T. 7, 308.

16. Febr. (—). Forskrift for Jacop thom Berge til Jens Ulfstand paa Baahus om at hjælpe ham til hans Tilgodehavende, 58 Dlr., efter Robbert Hetviig, der »kom sig selv om Halsen«, hvis han da kan bevise sin Fordring og der endnu er noget af Robbert Hetviigs Gods tilbage. Udt. i T. 7, 308.

— Befaling til Biørn Kaas at lade det øde Kloster i Prestøe nedbryde saa nær som Kirken, lade Tømmeret sætte for sig og de renhugne Sten ligesaa for sig i en Hob til Kongens Behov samt sætte en tro Karl til at passe paa, at der ikke bortkommer noget deraf. Udt. i T. 7, 308 b.

17. Febr. (—). Mageskifte mellem Anders Blick og Kronen. R. 8, 38 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Axel Viffert at besigte 1 Gaard i Bishops-thogerup i Skaane, som Hr. Hans Schoufgaard begærer til Mageskifte for 1 af sine Gaarde paa Sjælland, og at indsende klart Register derpaa. Udt. i T. 7, 303 b.

18. Febr. (—). Befaling til Jacop Brockenhus at lade de Ugedagsmænd i Sandbye, som Lauritz Anderssen har i Forlening, være fri for den Skat, de nu ere takserede for. Udt. i T. 7, 303.

— (u. St.). Befaling til Biørn Kaas at forbyde Færgemændene ved Vordingborg og alle andre, der have Skuder, at overføre Tyskere eller Svenskere, medmindre de have Kongens Pasbord eller Johan Friissis eller Frandtzt Brockenhussis. Udt. i T. 7, 302 b.

20. Febr. (Sorø). Pasbord for Hr. Stheen Erichssen til Grefsnes, Friherre, Hr. Gabriel Christiernssen og Hr. Jørgen

Fincke, der i Kongen af Sverrigs Ærinde skulle rejse til Tyskland. T. 7, 299.

20. Febr. (Sors). Til Johan Friis. Kongen er vel tilfreds med hans Udkast til et Brev til Kongen af Sverrig, har ladet Brevet renskrive derefter og sender ham det underskrevet og beseglet, for at han kan levere det til den Karl, der bragte Kongen af Sverrigs Brev, og give ham Afsked. Med Hensyn til Johan Schougaard skal han opstille en Orfejde i skarpest mulige Form, at han i alle Maader vil være Kongen i Danmark lydig, og at han og alle hans Slægtninge og Venner ville være Peder Gyldenstjerne, Marskalk, og dennes Slægt og Venner ubevarede med Ord og Gerninger. Naar Johan Skougaard har underskrevet og beseglet den, skulle Johan Friis og Frandtz Brockenhus lade ham komme af Taarnet, men forvise ham Kongens Gaard, da Kongen ikke vil have nogen, der sætter sig op imod hans Marskalk eller andre, der føre Befaling. T. 7, 301.

— Til samme. Kongen har, siden han kom hid, faaet Skrivelse fra Hr. Stheen Erichssen om Pasbord og har sendt denne et saadant, men erfarer nu af Buddet, at han og de andre igaar ere dragne fra Kiøpnehavn, hvilket forundrer Kongen mere end meget, da han ikke havde ventet, at det var blevet dem tilladt at drage bort, førend de havde faaet Kongens Tilladelse. T. 7, 302.

[Omr. 20. Febr.] Oluf Munck citat Fru Kirstene Lycke for en Dom, som hun har faaet paa Viborg Landsting over nogle til hans Gunst aflagte Vidnesbyrd om, hvorvidt enten Lodviig Munck eller dennes Moder, Fru Karrene, er død først, samt for nogle Vidner, som hun har imod ham i denne Sag, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 7, 302.

— Samme citat Erich Schram, Mogens Jostssen, Jens Spend, Erich Lange, Malthé Jenssen og Fru Kirstene Friis i samme Sag at møde som ovenfor. Udt. i T. 7, 302 b.

— Samme citat Axel Juel og Palle Juel for deres Dom paa Viiborg Landsting i samme Sag. Udt. i T. 7, 302 b.

21. Febr. (Sors) Stadfæstelse for Anders Nielssen i Fadersbøl af et Pergamentsbrev, dat. Skoufbye Herredsting, Onsdag før Fabiani og Sebastiani Dag [14. Jan.] 1562, angaaende Ejendommen til den Gaard, som Palle Ulfeld, Embedsmand paa Rudgaard, har skiftet mellem Anders Nielssen og Niels Trulssen, der nu begge bo i Gaarden. R. 8, 159.

21. Febr. (Sorø). Til Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Jørgen Lycke, Embedsmand paa Mariagger Kloster, Jens Jul og Otte Brade, Embedsmænd paa Kalløe og Olborghus. Da Hr. Peder Schram, Hr. Erich Krabbe, Peder Bilde, Stheen Rosensparre og andre Christoffer Rosenkrantzis Arvinger have berettet, at Møllen ved Schierne samt Engene til Schierne Hovedgaard og andet tiliggende Gods have lidt Skade ved Møllestøvningen ved Drotningborg Slot, og at Kongens Moder har lovet dem Erstatning, naar gode Mænd have takseret Skaden, befales det ovennævnte Mænd at møde, naar Kongens Moder tilsiger dem, og i Overværelse af Lensmanden paa Dronningborg vurdere den lidte Skade og indsende Beretning derom. T. 7, 298 b.

24. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Tolderen i Assens at lade Jørgen Hanssen og Hans Mule i Othense udføre 1000 Øksne toldfrit fra Assens. Udt. i T. 7, 298.

26. Febr. (Kbhvn.). Kvittans til Joachim Beck til Førsløf, Rentemester, paa 3500 Dlr. og 12000 Mk. danske, som han har leveret ind i Kongens Pengekammer paa Kiøbenhafns Slot. R. 8, 293 b.

— Lignende Kvittans til Eyller Grubbe til Lystrop, Rentemester, paa 4000 Dlr. Udt. i R. 8, 293 b.

— Befaling til David Handssen, Toldskriver i Helssingør, ufortøvet at flytte ind i Toldhuset og der sammen med Jens Mogenssen oppebære Kronens Rettighed. Udt. i T. 7, 297 b.

— Befaling til N. N. iligen at begive sig hid for at lade sig bruge til Søs paa Kongens Orlogsskibe. K.

27. Febr. (—). Mageskifte mellem Fru Ide Ulfstand, Falck Gøyes Enke, og Kronen. R. 8, 39. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Kapitlet i Roskylde og Kronen. R. 8, 294. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Claus Daa til Rafvenstrop. R. 8, 296. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Fru Anne Biilde, Jens Bradis Enke, og Kronen. R. 8, 297. (Se Kronens Skøder.)

28. Febr. (—). Forskrift for Hans Nielssen, Borger i Helssingør, til Jens Ulfstand paa Baahus om at være ham behjælpelig med at faa sit Tilgodehavende, 56 Jochimsdlr., efter Robbert Hetviig, der »kom sig selv om Halsen«. Udt. i T. 7, 297 b.

1. Marts (Frederiksborg). Befaling til Hans Lund at lade Kongen faa alle de, 18 og 17 Al. lange, Bjælker og Sparrer, som Koruitz Ulfeldt har liggende paa Sielssøe; Kongen vil igen give Koruitz Ulfeldt ligesaadant Tømmer. Udt. i T. 7, 308 b.

2. Marts (—). Til Johan Friis. Kongen har modtaget hans Skrivelse om de svenske Udsendinges Forlangende hos ham samt en Skrivelse fra Hr. Stheen Erichssen, Hr. Gabriel Christiernssen og Hr. Jørgen Fincke og har givet dem et skriftligt Svar, hvoraf der sendes ham en Kopi, for at han, hvis de videre tale til ham, kan vide, hvad han skal svare dem. Han skal passe nøje paa, at ingen af de svenske eller nogen dem vedrørende, der nu ere i Kiøpnehavn eller siden komme did, komme ud af Byen, førend han faar nærmere Besked fra Kongen. Kongen har gennemlæst Koncepten til Johan Schovgaards Orfejde og befaler ham at lade denne besegle og underskrive en med Koncepten stemmende Orfejde, hvis han vil ud, og siden lade ham passere, da Kongen for ingen Pris længere vil have ham i sin Tjeneste. T. 7, 308 b.

— Følgebrev for Hans Spiegel til Bønderne i Ønestad og Strøe Len. Udt. i T. 7, 309.

— Til [Borgemestre og Raad i] nogle Købstæder ved Søsiden. Da mange af Kongens Undersaatter ved Søsiden løbe forbi Nyborg uden at stryge og give sig tilkende for Tolderen, have fremmede deraf taget Anledning til at sejle gennem Bæltet i Stedet for gennem Øresund og ogsaa at løbe forbi Nyborg uden at standse eller give Told. Skønt Kongen ellers ikke har i Sinde at besvære sine Undersaatter med nye Toldpaalæg, skulle de kalde Borgerne sammen paa Raadhuset og befale alle dem, der bruge Sejlads gennem Bæltet, at stryge for Nyborg og fremvise deres Søbreve og Certifikatser for Tolderen, at han kan se, hvem de ere, hvad deres Ladning er, og hvorhen de skulle; enhver, der har fremmed Gods inde, skal svare tilbørlig Told deraf, ligesaa skulle alle, der indtage Købmansgods i en af Byerne og ville sejle gennem Bæltet, ikke svare Told deraf i Byen, men svare den til Tolderen i Nyborg, dog skulle Skipperne alligevel tage Certifikatser af Borgemestrene og fremvise dem for Tolderen. Endvidere skulle de befale alle fremmede, der losse og lade for Byen og ville løbe gennem Bæltet, at stryge for Nyborg, fremvise deres Søbrev, og betale Told der. Løber nogen, enten Indlænding eller Udlænding, gennem Bæltet uden at stryge for Nyborg og besøge Tolderen, har

han forbrudt Skib og Gods. — Register paa Købstæderne: i Fyen Suenborg, Kertheminde, Nyeberg, Assens, Bogensse, Faaborg; i Sjælland Kiøpnehavn, Schielschør, Kallundborg, Kiøge, Nestved, Kaarssør, Prestø; i Jylland Aarhus, Aaleborg, Hofbroe, Ebbelthoft, Riibe, Veidle, Horsens, Randers, Grindov, Kolding; i Skaane Malmøe, Ydsted, Threlleborg, Landtzkrone; Flensborg. T. 7, 309 b¹.

2. Marts (Frederiksborg). Til Borgemestre og Raad i nedenævnte Købstæder. Da der indføres meget fremmed Øl til Danmark og Norge baade af Kongens egne Undersaatter og af Udlændinge, hvorved Kongens Undersaatter i høj Grad besværes uden dog at ville undvære det, skulle de, for at Drikningen af fremmed Øl enten maa aflægges eller Undersaatternes Besværing komme Kronen til gode, befale Tolderen eller Sisemesteren at tage 1 Mk. danske i Sise af hver Td. Rostocker, Sundisch, Barsbiir, Wismars, Kolbergs, Bernovst og alt andet tysk Øl og 1½ Mk. danske eller ½ Dlr. af hver Td. Hamburger, Lubsch og andet fremmed Øl, der indføres i Hamburger-tønder, og at gøre Rentemesteren Regnskab derfor. — Register paa Købstæderne: i Sjælland Kiøpnehavn, Kiøge, Prestø, Helsingør, Vordingborg, Nestved, Schielskør, Kossør, Kallundborg, Holbeck, Nykiøping, Storehedinge, Stege; i Falster Stubbekiøping, Nykiøping; i Laaland Nagschov, Saxkiøping, Rodnebye, Nysted; i Fyen Nyborg, Suenborg, Boensse, Medelfar, Assens, Kierteminde, Faaborg; i Langeland Rudkiøping; i Jylland Kolding, Riibe, Varde, Ringkiøping, Lemviig, Veidle, Olborg, Nykiøping, Aarhus, Horsens, Randers, Grindov, Ebbelthoft, Schaufn, Sebye, Tiisted, Hofbroe; i Skaane Malmøe, Landtzkrone, Helssingborg, Falsterboe, Schanøer, Sømmerhavn, Threlleborg, Ydsted, Aarhus; i Blekinge Syluitzborg, Eleholm, Auschier, Lyckov, Rodnebye; i Halland Halmsted, Falckenbiere, Varbiere, Laugholm, Kongensback. T. 7, 311².

— Lignende Brev til Lensmændene, hvorved de faa Ordre til at befale Bønderne i deres Len at svare samme Sise som ovenfor af fremmed Øl og til at indsætte en Tolder eller Sisemester i Lenet til at oppebære den og gøre Rentemesteren Regnskab derfor. T. 7, 312.

3. Marts (—). Befaling til Frandtz Brockenhus at lade Christoffer Thrundssen faa »Normanden«, hvis den ikke er be-

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 209 ff.   ² Tr.: Secher, Forordninger I. 211 b. Jvfr. Norske Rigsgesegister I, 370 f.

stemt til at løbe ud med Lauritz Anderssen; hvis saa er, skal han udsøge ham et andet Skib, der er mindre »paa Dragt« end Hinden. Udt. i T. 7, 313.

5. Marts (Frederiksborg). Befaling til Frandtz Brockenhus her- efter intet at lade fiske i Langvadtdam, der er udlagt til de højlerde. Udt. i T. 7, 313¹.

— Befaling til Frandtz Brockenhus blandt Kongens Skibe at opsøge to »lempelige«, vel besejlede, Skibe til Lauritz Anderssen og udruste dem med Fetalje, Skyts, Krudt og Lod; han skal lade de Bestallinger skrive, som Jørgen Grøn fik, Kongen vil saa underskrive og besegle dem og sende dem tilbage til Frandtz Brockenhus. Udt. i T. 7, 314 b.

— Til Johan Friis. Da han melder, at Hr. Steen Erichs- sen og de andre Svenske have begæret at maatte lade deres Heste komme ud, for at de ikke skulle blive ødelagte, tillader Kongen dem at lade Hestene ride op og ned ad Gaderne, da de ere mere vante til at gaa paa Sten end paa slet Jord, derimod maa de ikke komme udenfor Portene eller ud med Voldene, og han skal passe nøje paa dem. Med Hensyn til den Herremand, som de polnische have begæret Pasbord for til Danzick og siden til Kongen af Polen, og som de sige er Hertug Johan af Findlandtz Tjener, skal han tale med de polnische og, hvis deres Foregivende er rigtigt, give ham Pasbord. Kongen har faaet Brev fra Hr. Gabriel Christiernssen og Hr. Jørgen Fincke, hvori de begære Til- ladelse til at rejse og erklære, at de ikke have noget at skaffe med Hr. Steen; da Kongen har skrevet dem alle til med Frandtz Bro- ckenhus, mener han, at det foreløbig er Svar nok. Lige i dette Øjeblik har Kongen modtaget et Brev fra Koruitz Ulfeld til Johan Friis, har brudt det og deraf set, at Koruitz Ulfeld og Jacop Brockenhus ere i Skaane paa Hjemrejsen; Brevet sendes ham, og han skal i Betragtning heraf give den pfaltzgreviske Tjener Pasbord og lade ham rejse. I Anledning af Hr. Steens Skrivelse til ham anser Kongen det for rigtigst, at han taler med denne og giver ham tilbørligt Svar. T. 7, 313 b.

6. Marts (—). Til Johan Friis. Kongen har modtaget en Skrivelse fra Hr. Sthen Erichssen, Hr. Gabriel Christierns- sen og Hr. Jørgen Fincke, hvori de gøre Undskyldning og berette,

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. IV. 578.

hvorledes det gik til, da de vilde drage af Byen, samt begære Til-ladelse til at rejse, endvidere en anden Skrivelse fra Hr. Gabriel Christiernssen og Hr. Jørgen Fincke, hvori de erklære, at de ikke vare tilstede, da Hr. Sthen handlede med Vagten i Byporten, og aldeles ikke have vidst noget derom, hvorfor de bede om at maatte rejse. Kongen agter imidlertid at lade det blive ved det Svar, han engang har givet dem, hvilket Johan Friis skal sige dem, hvis de spørge ham nærmere om Svar. Da han melder, at en Frandzoes, som ogsaa er af det Selskab, løber omkring i Byen, tit kommer til Slottet for at tale med ham og ikke vil blive i sit Herberg, skal han give Borgemestre og Raad Ordre til alvorlig at befale denne Frandzoes at blive i sit Herberg og ikke at komme paa Ga-den, da han ellers maa tage Skade for Hjemgæld, hvis der tilstøder ham noget. T. 7, 314 b.

6. Marts (Frederiksborg). Mageskifte mellem Biørn Kaaes til Starupgaard og Kronen. R. 8, 40. (Se Kronens Skøder.)

— Stadfæstelse for Baltaser Giiseler, Borger i Kiøbenhavn, af et Pergamentsbrev, dat. Flensborg, Onsdag efter Søndag Invoc. [1. Marts] 1531¹. R. 8, 298.

— Befaling til Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Kiøpne-hafns Slot, at tage 2 Fade stærk Vin ud af Kongens Kælder der paa Slottet og sende dem hid tillige med 3 Læster Rostockerøl og 1 Læst Gaas. — Seddel: Han skal straks sende 4 Herre-senge med Tilbehør hid af de Dynere og Klæder, der findes paa Kiøpnehafns Slot. Orig.

7. Marts (—). Befaling til Oluf Munck at lade Biørn Kaas faa det paa medfølgende Register optegnede Gods, som Kongen har mageskiftet til ham. Udt. i T. 7, 315.

8. Marts (—). Befaling til Biørn Kaas at give Borgemestre og Raad i Nestved Brev paa nogle øde Jorder smstds., der tilhøre Kronen, dog mod at der svares Jordskyld og anden Tyngte til Kro-nen og Byen; Kongen vil saa siden stadfæste Brevet. Udt. i T. 7, 315 b.

— Forskrift for Kirstene, Peder Hanssens, til Frandtz Brockenhus at lade hende beholde Borrupgaard, som hun selv bor i, i dette Aar for sædvanlig Landgilde. Udt. i T. 7, 315 b.

¹ Erslev og Møllerup, Frederik I's danske Registranter S. 277.

9. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev, at Jep Hanssen maa beholde et Gaardsted øst for hans Gaard, hvilket Oluf Jomfrugod for lang Tid siden paaboede og Jep Hanssens Fader havde i Værgе før Jep Hanssen, uden yderligere Indfæstning, da han har fæstet det 2 Gange i 5 Aar, første Gang af Claus Huitfeld og anden Gang af Erich Rud, derimod skal han svare sædvanlig Afgift deraf. R. 8, 188 b.

— Tilladelse for Bodil Peder Vinds i Engelholm, der holder aabent Gæstehus og herberger vejfarende Mænd, til indtil videre at holde en egen Skude paa 3 eller 4 Læster og med den lade sejle til Tyskland efter Tydstøl, Mel og andre Varer, som hun behøver til sit Huses Ophold; dog skal hun svare Byfogden i Helssingborg sædvanlig Told og Sise af de hjemførte Varer, og hun maa ikke sælge dem ud af Huset andre til Forprang. R. 8, 409 b.

10. Marts (—). Livsbrev for Hans Jenssen, Slots-skriver paa Malmøhus, paa en Kronens Jord i Malmø, liggende næst Slottet, mod at sætte god Købstadbygning med Tegltag derpaa og aarlig svare Kronen 4 Dlr. i Jordskyld. Hvis hans Arvinger efter hans Død ville sælge Bygningen eller Kongen igen vil lægge Ejendommen under Kronen, skal den opførte Bygning vurderes af uvildige Dannemænd og Kongen betale hans Arvinger derfor efter disses Vurdering. R. 8, 410.

— Skøvlingsbrev for Hr. Eyller Hardenberg over en Karl, ved Navn Jens Hanssen, der rømte af hans Tjeneste for Tyveri, at alle skulle være ham behjælpelige med at gribe Rømningsmanden. Udt. i T. 7, 316.

11. Marts (—). Befaling til Jacop Brockenhus at give Ordre til, at Fyrlampen paa Kulden bliver tændt om Aftenen og brænder hele Natten, saaledes som det tidligere alvorlig er skrevet til ham. Udt. i T. 7, 316.

— Søbrev for Lauritz Anderssen, Skibshovedsmand, der skal løbe i Østersøen med Skibet Hector for at paase, at der ikke udføres forbudte Varer; han skal anholde de Skibe, der have forbudte Varer inde, og sende dem til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 7, 316.

— Lignende Brev for Jørgen Jenssen paa Ulven. Udt. i T. 7, 316.

— Befaling til Jørgen Rud at levere Fru Margrete, Jens

Rosengardtz Enke, det Smør og Smaaredsel, som han forrige Aar har oppebaaret af det Gods, Kronen udlagde hende til Mageskifte, da Kronen har oppebaaret Landgilden af det af hende udlagte Gods; trods tidligere Befalinger derom er det nemlig endnu ikke sket. T. 7, 316 b.

11. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jochim Beck som den, der har lignet Godset, at undersøge Fru Margretes, Jens Rosengardtz' Enkes Klage over, at hun har faaet 2 Pd. Korn for lidt ved hendes Mageskifte med Kronen, og siden give Kongen Underretning derom. K. Udt. i T. 7, 317.

[Omr. 11. Marts.] Til Hr. Jørgen Lycke. Da Kongen har sendt sin Sildesalter med Træ og Salt til Salterboden ved Muleberg for at salte 50 Læster Sild til at købe Kabelgarn for, skal Hr. Jørgen Lycke skaffe denne 1 Nats frit Fiskeri af alle de Bundgarn, der staa, naar det er godt Sildevejr, og lade optegne, hvor mange Ol Sild han faar af hvert Bundgarn. Udt. i T. 7, 316 b.

12. Marts (Frederiksborg). Befaling til hele Raadet iligen at begive sig til Kiøpnehafns Slot, saa at det sikkert er tilstede senest Palmelørdag [3. April], da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med det om. T. 7, 317. Orig. (til Peder Bilde).

— Til Jørgen Randtzov. Otte Claussen til Nørreholm har berettet, at nogle Troldfolk for nogen Tid siden have beskyldt en, ved Navn Berthel Nielssen, for at have været med til at forføre Otte Claussens Hustru og Børn; da Berthel Nielssen, der var rømt et Aars Tid for denne Sag, nu er kommen tilbage og er bleven fængslet af Jørgen Randtzov, befales det denne at passe godt paa ham og, hvis det opkrævede Nævn sværger ham Trolddom over, da at lade ham pinlig forhøre i Otte Claussens Nærværelse og uden al Undskyldning lade gaa saa meget, som Ret er, over ham, hvis han findes skyldig. T. 7, 317 b.

13. Marts (—). Forbud mod indtil videre at udføre Korn, Havre, Øksne, Kød, Flæsk, Smør eller anden Fetalje fra Skaane, Halland, Bleking og Lister, da der er en mærkelig Dyrtid paa Korn og Fetalje, saa at Kornet nu koster mere, end det i lang Tid har kostet. Overtrædelse af Forbuddet medfører Konfiskation af Varerne og tilbørlig Straf. T. 7, 318.

— Befaling til Hr. Eyller Hardenberg, Axel Viffert, Jacop Brockenhus, Knud Hardenberg, Hr. Peder Schram, Hartuig Bilde, Hans Holck, Hr. Verner Parsbiørg, Erich Ugerup og Arrild Ugerup eller

hans Foged at lade ovenstaaende Forbud mod Udførsel af Korn og Fetalje forkynde i de Købstæder, de have i Forlening, paabyde Borgemestre, Raad og Byfogder at vaage over dets Overholdelse i Købstæderne og selv paase dets Overholdelse i Lenet. T. 7, 319 b.

13. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jørgen Thidemand, Landsdommer i Skaane, Knud Jenssen, Landsdommer i Sønderhalland, Matz Stheenssen [Landsdommer] i Nørrehalland eller den, der har Befaling i hans Sted, at lade ovenstaaende Forbud mod Udførsel af Korn og Fetalje forkynde paa Landstinget. T. 7, 320.

— Befaling til Jørgen Nagel, Jørgen Spliid, Jacop Skiel, Malthé Jenssen, Erich Bilde, Peder Lycke, Hans Lauritzen, Erich Ugerup og Matz Stheenssen Dag og Nat uspart at begive sig til Kiøpnehavn, da Kongen vil lade nogle Orlogsskibe udruste i Søen og vil bruge dem derpaa. Jacop Brockenhus, Admiral, skal give dem nærmere Besked, naar de komme til Kiøpnehavn. T. 7, 318 b.

— Befaling til Stheen Rosensparre at udgøre 2 Bartskærer med Kister og andet Tilbehør, 2 Pibere og 2 Trommeslagere af de Købstæder, han har i Forlening, og Dag og Nat uspart at sende dem til Kiøpnehavn, hvor de skulle faa nærmere Besked af Jacop Brockenhus. T. 7, 318 b.

— Lignende Befaling til Biørn Kaas om 2 Bartskærer og 2 Pibere og Trommeslagere; dog maa han ikke tage af Bartskæerne i Nestved, som Kongen agter at bruge i andre Maader. Udt. i T. 7, 319.

— Befaling til Nagschouf, Saxkiøping, Nyested, Stubbekiøping, Nyekiøping og Roschilde hver at udgøre 1 Bartskær, 1 Piber og 1 Trommeslager. Udt. i T. 7, 319.

— Befaling til Jochim Beck og Eyller Grubbe at levere Jacob Brockenhus, Admiral, hvad han behøver til Orlogsskibene til Bol-saner¹, Silke til Fænniker og andet, som han befaler dem. Udt. i T. 7, 319.

14. Marts (—). Til alle Lensmænd, der have Købstæder i Befaling. Da Kongen kun fritog Købstædmændene for at holde Orlogsskibe til Rigets Tjeneste paa den Betingelse, at de overlode Kronen alt det Skyts, Lod og Krudt, der hørte til Skibene, og da en stor Del af samme Skyts med Tilbehør endnu ikke er frem-

¹ Flag, Vimpel.

kommet, skulle de undersøge, om der i de Købstæder, de have i Forlening, findes noget Skyts, der hørte til ovennævnte Orlogsskibe, og, hvis saa er, straks sende det til Kiøpnehafns Slot. T. 7, 320 b. Orig. (til Peder Bilde paa Roskildegaaard).

14. Marts (Frederiksborg). Til Byrge Throlde, Peder Bilde, Stheen Rosensparre, Jacop Ulfeld, Claus Ulfeld, Mogens Godsche, Jørgen Rud, Otte Rud, Herlof Schauffue, Jesper Krausse, Eyller Krausse, Claus Daa, Lauge Brock, Erich Valckendorp, Biørn Anderssen, Fru Anne Rosenkrantz, Fru Elsse, Peder Suobs, Fru Zitzele Schauffue, Mickel Sested, Jens Thruiddsen, Niels Thruiddsen, Jfr. Birgitte og Ermegaard Bilde, Fru Ide paa Valløe og Biørn Kaas. Da Kongen vil lade Koruitz Ulfeld begrave i Vor Frue Kirke i Kiøpnehavn Søndag d. 28. Marts, skulle de møde i Kiøpnehavn Lørdagen før og følge ham til hans Lejersted om Søndagen. T. 7, 321.

— Til Frantz Brochenhus, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Han maa igen løsgive de 2 Skibe fra Nyeløsse, som vilde til Stockholm med Sild, hvilke han har anholdt. Naar Koruitz Ulfeldz Lig kommer til Kiøpnehavn, skal han lade tage Maal af Kisten og paa Kongens Bekostning lade gøre et Fløjels Dække, som kan lægges paa Kisten og hænge ned baade paa Siderne og paa Enderne. Orig.

15. Marts (—). Befaling til Johan Friis og Frandtz Brockenhus at »beraadslaa« om, hvorvidt Kongen af Sverrig skulde understaa sig til at forbyde de Baadsmænd, som Kongen har forskrevet fra Norge, at drage gennem Sverrig, samt at lade Breve skrive til Købstæderne i Danmark om flere Baadsmænd og sende dem hid til Besegling. Udt. i T. 7, 321 b.

— Befaling til Frandtz Brockenhus at forhandle med den Bøssesestøber, som Prinsen af Uranien har sendt herind, om en aarlig Besolding; Johan Baptist skal yderligere berette ham, hvad han begærede »der ude«. Udt. i T. 7, 321 b.

16. Marts (—). Livsbrev for M. Niels Nielsen, Hofprædikant, paa S. Lauritz Kapel i Roskylde Domkirke, som Korvitz Ulfeld sidst havde i Værge; han skal aarlig svare 60 Jochimsdlr. til Universitetet i Kiøbenhavn efter dettes Fundatses Lydelse og residere ved Domkirken, naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, dog maa han blive boende i den Kanikeresidens, han nu har, og skal ikke besværes med at modtage andre Residenser. R. 8, 299.

16. Marts (Frederiksborg). Til Hr. Niels Lange. Da Hertug Hans af Holsten paa Kongens Skrivelse til ham om de af Borgerne i Riibe forebragte Klager og om Uenigheden mellem Kongens og Hertugens Undersaatter i Schotborg Len blandt andet har svaret, at han ikke kender noget til en saadan Uenighed i Schotborg Len, skal Hr. Niels opsætte en klar Redegørelse for, hvorledes det forholder sig med denne Uenighed, og enten sende den til Kongen eller selv tage den med, naar han, som befalet, begiver sig til Kongen, for at Kongen siden kan sende den til Hertugen. Kongen vil beskikke nogle Raader og gode Mænd til sammen med Hertugens Tilforordnede at møde paa Schotborg eller derhos 3. Maj og enten til Minde eller Rette forhandle al Uenighed baade med Borgerne i Riibe og Kronens Undersaatter i Schotborg Len. T. 7, 322.

— Befaling til Jacop Brockenhus at lade de samme Skibsfolk som forrige Aar besøge Island for norden, for at de kunne blive Kaasen kyndige, og at skaffe nogle dertil egnede Skibe. Udt. i T. 7, 322 b.

17. Marts (—). Befaling til alle Købstæderne i Skaane at give alle Baadsmænd der Ordre til straks at begive sig til Kiøpnehafns Slot, hvor Kongen ved sin Admiral vil antage de duelige og give dem Maanedspenge; de maa ikke lade nogle Baadsmænd løbe ud, førend de have været i Kiøpnehavn og tilbuddt Admiralen deres Tjeneste. T. 7, 322 b.

— Til Oluf Ibssen. Jens Jude i Haffuenløf har berettet, at han har Tiltale til Lauritz Ibssen smstds. for Trolldom og Djævelskab, som denne har paaført hans Søn, og at han har forfulgt Sagen saa vidt, at Herreds- og Landenævn have svoret Lauritz Ibssen fredløs derfor, men naar Lauritz Ibssen undertiden føres til Tinge og opbydes, kan han dog ingen Ret faa over ham; det befales derfor Oluf Ibssen straks at lade Lauritz Ibssen fængsle, naar han igen opbydes til Tinge, og uden videre »Skudsmaal« lade gaa Dom over ham. T. 7, 323.

— Befaling til Johan Gillessen i Amsterdam at bestille 2000 Klinker, 2000 dobbelte torgovsche Sten og 50 Tdr. Cement til Kongen og at sende det til Helssingør med Skibe. Udt. i T. 7, 323.

— Befaling til Axel Viffert med det allerførste at sende Kongen et klart Register over Gaarde og Fæster i Ønestad og Strøe Len, hvert Len for sig, med de paaboende Bønders Navne

og Landgilde samt over de Kirke- og Præstegaarde, om der findes nogen, som han og andre før ham have haft i Forlening dertil og oppebaaret Herligheden af; Kongen har modtaget Registret over Søfde Len og hans Skrivelse og vil med det første tage Bestemmelse derom. I Anledning af hans Undskyldning med Hensyn til den Bonde, der har klaget til Kongen, fordi Axel Viffert havde forfulgt ham med Rette for hans Forseelse, meddeles det ham, at Kongen kun skrev til ham efter Bondens Beretning; han skal lade Bonden vederfares, hvad Lov og Ret er, men lade ham staa til Rette, hvis han har forset sig. T. 7, 323 b.

19. Marts (Frederiksborg). Forleningsbrev for Franciscus Amsfortius, Kongens Sangmester, paa et Kannikedomme i Roskilde Domkirke, da der er blevet et ledigt efter Korvitz Ulfeldt, dog kun saa længe han tjener som Sangmester. R. 8, 300¹.

— Forleningsbrev for Jesper Skammelsen, Kongens Kældersvend, paa Ellingegaard paa Halsnes med tilliggende Gaardsæder, uden Afgift, saa længe han er Kældersvend. Han maa have fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin i de tilliggende Skove og fri Gærdsel og Ildebrændsel til Nødtørft, dog at han ikke hugger noget grønt, Eg eller Bøg, som er til Skovskade. R. 8, 300 b.

— Befaling til Jens Jenssen i Ebbelthoft, Foged paa Halsnes, at holde en Karl, ved Navn Niels Jenssen, som der er svoret Manddrab over, tilstede og straks selv føre ham hid, saafremt han ikke, hvis Karlen ikke fremkommer, selv vil gaa i dennes Sted og lide dennes Straf. T. 7, 324.

— Til Jens Bilde. Kongen har modtaget hans Skrivelse med det andet, han sendte, og befaler ham ikke at fjærne sig fra Landet [Gulland] eller Slottet, førend han faar nærmere Besked; han skal holde god Vagt baade paa Slottet og paa Landet og have nøje Opsigt med, hvem han lader komme op paa Slottet til sig. Hvis han erfarer noget sikkert og magtpaaliggende fra Liifland, Sverrig eller andensteds, skal han underrette Kongen derom med et vist Bud. T. 7, 324 b.

20. Marts (—). Aabent Brev, at Adeltinget paa Island herefter skal holdes paa et andet bekvemt Sted, da den Holm, hvorpaa det hidtil holdtes, er »af Vand forganget«. R. 8, 513.

— Stadfæstelse for Jon Mortenssen, Indbygger paa Island, af

et Pergamentsbrev, dat. Mødrevelde i Øfjorden 29. Aug. 1560, om et Skifte. R. 8, 513 b.

20. Marts (Frederiksborg). Fuldmagt for Pouel Stiissen, Embedsmand paa Island, til at handle med Domkirken for sønden paa Island og nogle Undersaatter smstds. om nogle Jorder i Guldbringis Syssel og andensteds, som Kongen ønsker til Mageskifte. R. 8, 514¹.

— Aabent Brev, at alle paa Island, der herefter blive befundne i aabenbart Kætteri, skulle være udsleger og miste Livet samt have deres Gods forbrudt til Kronen, at Hor og andre Sager, hvorom Islands Lov intet melder, skulle dømmes efter den her i Riget udgangne Reces, og at Superintendenterne der paa Landet skulle sørge for den gejstlige Ordinans's Overholdelse. R. 8, 515 b².

— Forbud mod at sælge Klippere eller Vildtvarer paa Island, førend de ere tilbudte Kongens Lensmand. R. 8, 514 b³.

— Forleningsbrev for Erich Arnessen paa Skreder Kloster paa Island. R. 8, 515.

— Lignende Brev for Gunder Gislessen paa Rønneuelle Kloster. Udt. i R. 8, 515 b.

— Tilladelse for Eggert Hanssen, Lagmand for norden paa Island, til at ægte Stenund Jonsdatter, som han en Tid lang har haft hos sig, og som har været besøvet af en med Eggert Hanssen beslægtet Person. R. 8, 516.

— Befaling til Eggert Hanssen, Lagmand for norden og vesten paa Island, til næstkommende Adelting at afsige Dom i Trætten om nogle Jorder, tilhørende Hielgefeldtz Kloster, hvilke nogle Bønder ville tilholde sig. T. 7, 325.

— Til Niclaus og Fusse Thorstensønner paa Island. Da Kongen ønsker de dem tilhørende Svovlbjærge for norden paa Island til Mageskifte og har befalet Lensmanden Pouel Stiissen at forhandle med dem derom og enten udlægge dem nogle Gaarde eller lade dem faa nogle Len uden Afgift i nogle Aar i Stedet, beder Kongen dem samtykke heri og have Pouel Stiissen betroet i den Handel. T. 7, 325 b.

¹ Tr.: Ketilson, Kgl. Forordn. til Island II. 14 f. ² Tr.: Finni Johannæi Hist. Eccl. Isl. III. 13 f. Ketilson, Kgl. Forordn. til Isl. II. 16 f. Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 79 f. ³ Tr.: Ketilson, Kgl. Forordn. til Island II. 18 ff. Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 78 f.

20. Marts (Frederiksborg). Til Superintendenten i Skalholt. Han har begæret, at Skalholt Domkirke, der er meget byg-falden og for stor at holde i Stand, maa nedbrydes og bygges mindre af samme Tømmer, og at der maa sælges af Kirkens Jord til denne Bygning. Da Kirken har rigelig Rente, befales det ham at opkræve den og anvende den til Bygningen. T. 7, 326.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes at købe eller tilpante sig noget af afdøde Koruitz Ulfelds Gods af Erich Ulfeld, da Kongen, der lovede Koruitz Ulfeld at være hans Broder Jacop Ulfeld en naadig Herre, ikke gerne ser, at Koruitz Ulfelds efterladte Gods kommer i fremmede Hænder, og det er at befrygte, at Broderen Erich Ulfeld skal lade sig bevæge til at afhænde det Gods, der tilfalder ham; bliver Erich Ulfeld nødt til at sælge eller pantsætte noget Gods, skal han tilbyde Jacop Ulfeld det til en rimelig Pris. Alle herimod indgaaede Handeler skulle være ugyldige og de, der handle med ham, have tabt deres Penge. T. 7, 326 b.

[Omr. 20. Marts.] Befaling til Frandtz Brockenhus at levere Hr. Jørgen, Sognepræst til Farum, 2 Pd. Korn iaar af Kro-nens Part af Tiendekornet af Farum Sogn og siden paase, at Kong Christian III's Brev derpaa¹ holdes. Udt. i T. 7, 326².

— Til Frandtz Brockenhus. Da Hr. Jørgen, Sognepræst til Siøeborg Kirke, har berettet, at Matz Schiel, Foged paa Krogen, har gjort Forbud paa nogle Mensalia, der fra Arilds Tid have ligget til Præstens Underholdning, skal Frandtz Brockenhus undersøge denne Sag og, hvis Præsten ikke kan faa sin nødtørftige Underholdning af Sognets Tiende og andet, forfare, hvor der kan udlægges ham saadan »i det Sted, han ombærer forskrevne Korn-rente af Bønderne«. T. 7, 326 b.

21. Marts (Frederiksborg). Til Johan Friis, Biørn Kaas, Frandtz Brockenhus, Otte Rud, Stheen Rosensparre og Jens Mogenssen. Da der er kommet en Karl, ved Navn Jochim Holepoge, her ind i Landet, der holder sig aldeles ubekendt, skal have flettet sit Skæg og indstukket det, og da man ikke kan vide, hvad Anslag han har i Sinde, skulle de lade ham anholde, hvis han kommer til Færgestederne, og ingen Skibe eller Færger lade løbe ud, førend de have undersøgt, hvad Folk de have inde. T. 7, 327.

¹ Klemmebrevet af 9. Maj 1556.

² Tr.: Rørdam, *Dsk. Kirkelove* II. 71.

21. Marts (Frederiksborg). Befaling til Frandtz Brockenhus at lade Mestermændene »komme over« den Bøsseskytte, der blev taget i Porten med 2 Harer og indsat i Taarnet, lade ham pinlig forhøre om, hvor længe han har drevet samme Skyden, hvor mange Dyr og Harer han har skudt, og hvor han har gjort af dem, og siden underrette Kongen derom. T. 7, 327 b.

— Til samme. Niels Pederssen i Hogedrup¹ paa Halsnes, fra hvis Gaard der skulde tages nogen Jord og lægges til et Gaardsæde smstds. for at gøre det ligesaa godt som hans Gaard, har ladet handle med Kongen og faaet Lov til at beholde Jorden mod at give 1 Par Øksne derfor, hvorfor Frandtz Brockenhus skal modtage disse og lade ham beholde Jorden. T. 7, 328.

— Til Johan Friis. Kongen har ladet Hr. Sthen Erichsens Brev til Johan Friis forelæse for sig og befaler denne at svare Hr. Sthen, hvis han kræver yderligere Svar, at Kongen vil lade alt staa hen, indtil der kommer Bud fra Kongen af Sverrig. De 2 Købmænd fra Lubeck, som ere komne fra Sverrig, og de Købmænd, som ere komne sammestedsfra med Heste og have ligget 8 Dage i Kiøpnehavn, maa han give Pasbord. Kongen har skrevet til Borgemestrene om at befale de Svenske, der ligge i Kiøpnehavn, at give deres Svende Ordre til at holde sig i deres Herberg og kun at komme paa Gaden, naar de ride deres Heste ud. T. 7, 328 b.

24. Marts (—). Befaling til Frandtz Brockenhus at lade Lauritz Lock i Thømmerup paa Halsnes beholde al den Jord, som fra Arilds Tid har ligget til hans Gaard, og paa Kongens Vegne oppebære 1 Par Øksne af ham derfor. Udt. i T. 7, 328 b.

25. Marts (—). Gavebrev til Læsemesterembedet i Riibe. R. 8, 42. (Se Kronens Skøder.)²

— Befaling til alle, der bruge Fiskeri paa Fiskerlejerne Liist, Søndre Rømme, Mandøe, Fanøe, Longleige, Søndreside, Vestreside og Nyemynde, herefter aarlig én Dag mellem 1. Maj og Pinsedag, naar Hospitalets Fuldmægtige tilsige dem, af hvert Skib at give Almindeligt Hospital i Riibe en Lod af alle de Fisk, der fanges denne Dag, da Hospitalet har stor Mangel paa Fisk. Kongens Fogder skulle have Opsyn med, at dette Paabud overholdes. T. 7, 329.

¹ Haagendrup.

² Tr.: Terpager: Ripæ Cimbricæ S. 223.

25. Marts (Frederiksborg). Til Prioren i S. Knudtz Kloster. Da Kongen har bestilt nogle Tagsten til Frederichsborg Slot i Hesteberg Teglgaard ved Dalum Kloster, skal Prioren efter nærmere Tilsigelse af Arrild Ugerup, Embedsmand paa Othenssegaard, befale Klosterets Tjenere at begive sig til ovennævnte Teglgaard og føre Tagstenene derfra ned til Færgestederne, enten til Nyborg eller til Kiertemynde. T. 7, 329 b.

— Befaling til Arrild Ugerup efter nærmere Tilsigelse af Frandtz Brockenhus at befale de Bønder, han har i Forlening, at føre Sten ned til Ladestederne. Udt. i T. 7, 329 b.

27. Marts (Kbhvn.). Kvittans til Joachim Beck, Rentemester, paa 4000 Dlr. og 24000 Mk. danske, som han har leveret ind i Kongens Pengekammer paa Kiøbenhafns Slot. Udt. i R. 8, 301.

— Lignende Kvittans til Eyller Grubbe, Rentemester, paa 12000 Dlr. Udt. i R. 8, 301.

— Aabent Brev, at Lensmanden paa Island med 24 af de fornemste Mænd paa Landet herefter aarlig skal kalde alle de af Lagmændene udgivne, omstridte Domme for sig og dømme om deres Gyldighed, da Lagmændenes Domme undertiden ere uretfærdige og kun kunne appelleres til Kongen, hvilket bringer mange fattige, der ikke have Raad til at søge deres Ret her i Riget, fra det, de have Ret til. Mener nogen sig atter forurettet ved deres Kendelse, maa de klage hos Kongen og Rigsraadet. R. 8, 517 b¹.

— Aabent Brev, at Præsterne paa Island herefter skulle tage Kollats paa deres Sogn af Lensmanden. R. 8, 518 b².

— Simen Surbeck citat Pouel Viigfussen, Lagmand for sønden og østen paa Island, fordi han sidste Sommer har ægget de engelske Købmænd, der besejle Vespenøe, til mod Kongens Forbud at handle med Kongens Undersaatter der, førend Kongens Skibe vare ladede, og fordi han har befalet sine Fiskere at forholde Kongens Foged den Tiende, der tilkommer ham paa Kronens Vegne, at møde i Danmark til førstkommende S. Mychels Dag, saafremt han ikke vil være udsleger. Udt. i T. 7, 330³.

— Til Erich Rud, Claus Huitfeld, Jørgen Brade og Mo-

¹ Tr.: Ketilson, Kgl. Forordn. til Island II 10 ff. (med urigtig Dato 17. Marts). Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 80 f. ² Tr.: Finni Johannæi Hist. Eccl. III. 14. Ketilson, Kgl. Forordn. til Island II. 20 f. Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 81 f. ³ Tr.: Ketilson, Kgl. Forordn. til Island II. 24 f.

gens Erichssen. Da der kommer mange Klager over Dyrtyd paa Korn og anden Fetalje, foranlediget ved at der udføres meget deraf, bliver Kongen nødt til at have Opsyn dermed, for at Riget ikke helt skal blive »forblottet«, og befaler dem derfor straks overalt i deres Len at forbyde alle at udføre Korn, Øksne, Kød, Flæsk, Smør, Fisk eller anden Fetalje, førend de faa Kongens Tilladelse dertil; Overtrædelser heraf medføre Tab af Skib og Gods og desuden tilbørlig Straf, og Lensmændene skulle selv staa til Rette, hvis de se gennem Fingre med nogen. T. 7, 330 b.

27. Marts (Kbhvn.). Lignende Befaling til Borgemestre, Raad og Byfogder i Sjælland, Laaland og Falster samt Tolderen i Rudbye om ikke at tillade nogen at udføre Korn og Fetalje. Orig. (til Kallundborg). Udt. i T. 7, 331 b.

— Befaling til Erich Rud og Claus Huitfeldt at sende, hvad Korn og Fetalje der tilkommer Kongen af deres Len, til Kiøpneshavn; Borgemestre og Raad i Stubkiøping og Nagschov skulle skaffe de nødvendige Skibe, og hvad disse ikke kunne tage, skulle Kronens Bønder i Raffuensborg Len fremføre med deres Skibe. Udt. i T. 7, 331.

— Brev til Borgemestre og Raad i Nagschouf og Stubbekiøping desangaaende. Udt. i T. 7, 331.

— Befaling til alle, som fri og frelse kendes, gæve og ugæve, i hele Nørrejylland personlig at møde i Aarhus førstkommende 23. April, da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med dem om; de behøve ikke at tage Heste med. K.

28. Marts (—). Forleningsbrev for Frandtz Brockenhus til Brangstrop, Embedsmand paa Kiøbenhavns Slot, paa Vor Frue Kloster i Roskylde med Undtagelse af Kronens Bønder i Odtz Herred, der hidtil have ligget til Klosteret, men som Kongen nu selv vil forbeholde sig; han skal holde de indgivne Jomfruer med Klæder og Føde. R. 8, 301 b.

— Forbud mod at udføre Heste, store eller smaa, af Danmark, da der nu er stor Mangel paa gode danske Heste, saa at Kongen ikke kan faa til sit eget Behov. Den, som gør det, skal have forbrudt, hvad han har med at fare, og straffes, som vedbør, og de Borgemestre, Raadmænd, Toldere, Byfogder eller andre, der tillade det eller se gennem Fingre med nogen, skulle selv lide tilbørlig Straf. T. 7, 331 b.

28. Marts (Kbhvn.). Til alle Lensmænd¹, der have Købstæder i Befaling. Ovenstaaende Forbud sendes dem til Forkyndelse. De skulle befale Borgemestre, Raad og Byfogder at have Opsyn med Forbuddets Overholdelse, ligesom de ogsaa selv skulle have Opsyn dermed. T. 7, 332. Orig. (til Peder Bilde paa Roskildegaaard).

— Til Landsdommerne i Nørrejylland, Fyen, Sjælland, Laaland og Falster, Skaane, Nørrehalland, Sønderhalland og Langeland. Ovenstaaende Forbud sendes dem til Forkyndelse paa Landstingene; de skulle siden lade Brevet forvare vel. T. 7, 332 og 334 b.

30. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, at give Jens Ibssen, Byfoged smstds., Ordre til straks imorgen at begive sig til Kiøpnehavn til Frandtzt Brockenhus med den svenske Karl, der ligger i Herberg hos ham og fulgte Coruitz Viffert ned fra Sverrig, samt levere Byfogden hosliggende Brev, som denne atter skal levere til Frandtzt Brockenhus. Udt. i T. 7, 334 b.

— Til Stheen Rosenspar. Der sendes ham Følgebrev til alt det Gods i Otz Herred, der hidtil har ligget til Vor Frue Kloster i Roskilde, som afdøde Koruitz Ulfeld sidst havde i Værg, med Befaling til straks at lægge det under Kallundborg Slot. Da Kongen vil sende Hr. Stheen Erichssen, Hr. Gabriel Christiernssen, Hr. Jørgen Fincke, Arved Giøstafssen, en Frandzoes og de svenske adelige, som de have med sig, til Kallundborg, skal han, naar de komme did, skaffe dem gode Kamre paa Slottet og god Underholdning samt paase, at ingen kommer til dem eller taler med dem uden Kongens Tilladelse. Han skal beholde dette stille og uformeldet hos sig. T. 7, 335.

31. Marts (—). Tilladelse for Jacob Ulfeld til at indløse Hundzlund Kloster fra hans Medarvinger, hans Broder Coruitz Ulfelds Arvinger. Naar han møder hos Kongen med de indfrie Pantebreve, skal han faa Brev derpaa. R. 8, 42.

— Bestalling for Mattheus Møller von Acken som Krudtmager og Bøsseskytte med en aarlig Løn af 100 Mk. danske, 7 Al. Engelst, 6 Al. Gøttinsk, 2 Øksne, 4 Svin, 3 Fjerd. Smør (1 Pd. hver Maaned), samt 1 Otting Sild, 20 islandske Fisk, 1½ Otting Gryn, 1½ Otting Ærter, 1 Td. Brød og 3 Tdr. Øl hver Maaned og Bolig i den Krudtmølle, som Frandtzt Brockenhus, Em-

¹ De opregnes alle med de Købstæder, de have i Befaling. T. 7, 332 b.

bedsmand paa Kiøbenhafns Slot, anviser ham. Naar han bruges som Bøsseskytte i (»til«) Marken, skal han desuden have Løn som andre Bøsseskytter. R. 8, 302. K. (se 13. April).

31. Marts (Frederiksborg). Til N. N.¹ Da Borgerne i Helsingøer have klaget over, at det i Anledning af det udstedte Forbud mod at udføre Korn og Fetalje fra Skaane forbydes dem at bruge deres Axeltorv der i Byen og at overføre noget til deres Huses Ophold, har Kongen i Betragtning af, at det er hans egne Undersaatter, og at de ellers ingen Tilføring eller Axeltorv have, tilladt dem at købe det nødvendige til deres Huses Ophold i »eders« By og overføre det til Helssingøer. T. 7, 335 b.

1. April (—). Forleningsbrev for Hans Skoufgaard, Sekretær, paa Provstiet paa Thyrholm, som Coruitz Ulfeld sidst havde det i Væрге, uden Afgift. R. 8, 42 b.

— Til Hr. Hans Skoufgaard. Kongen kan ikke afstaa ham den Gaard, han begærer til Mageskifte for 2 af sine Gaarde her i Landet, som Kongen vil have, da den ligger belejligt til Landtzkrone Slot og i en By, der helt tilhører Kronen, er bedre end hans Gods, der er bart og »lempeligt« paa Ager og Eng, og desuden før har været nægtet andre, der vilde have den. Han skal derfor begære noget andet Gods, der er lige saa godt som hans eget. T. 7, 336.

— Befaling til Axel Viffert at lade Borgerne i Landtzkrone til Byens Nytte beholde det Skib og Skyts, som de skulde have sendt til Kiøpnehavn, og at tillade dem at udføre, hvad de ikke selv behøve af den norske Sild, de have. Han skal straks lade det Stykke Vold for Byen gøre færdigt, som er afmaalt, og som Jacop Brockenhus lod paabegynde, og tage Ed af Seffren Schriffuer, som Menigheden har udvalgt til Borgemester. Udt. i T. 7, 335 b.

— Til nedennævnte Købstæder. Da Kongen til Sommer vil lade nogle Orlogsskibe udruste i Søen, skulle de straks lade det Skib gøre færdigt, som de skulle stille til Rigets Tjeneste, og sende det med gode Redskaber, Skyts, Krudt, Lod, Fetalje, gode Folk og andet nødvendigt til Kiøpnehafns Slot, hvor Admiralen Jacop Brockenhus nærmere skal tilkendegive deres Fuldmægtige paa

¹ Overskriften mangler, men Brevet er sikkert til Borgemestre og Raad i Helsingborg, jvfr. Gehejmearch. Aarsb. III. T. S. 33.

Skibene Kongens Vilje. — Register: Kiøpnehavn 1 Skib; Schielschøer, Kaarsøer og Slagelssø tilsammen 1; Nestved, Vordingborg og Prestøe tilsammen 1; Malmøe 1; Ysted, Threlleborg, Falsterboe og Schanøer og Lund tilsammen 1; Landkrone, Helssingborg, Halmstad, Falckenbiørg, Laugholm og Vardbiørig tilsammen 1; Aahus, Vee, Sømmershavn, Syluitzbørg, Rodnebye, Elleholm, Lyckov og Auschier tilsammen 1; Aarhus 1; Viibørg, Hovbroe, Schiiffue og Seebye tilsammen 1; Nyekiøping, Tiisted, Lemviig, Ringkiøping og Holstebro tilsammen 1; Olbørg 1. T. 7, 337.

2. April (Frederiksbørg). Befaling til Jens Mogenssen at tilbagelevere Matz Bendtssen og Anders Lauritzen deres Segl og opheve Arresten paa deres Skibe samt at tillade Skipperen paa det andet Skib, som Kongen har beordret ham til at hente ind for Byen, at faa Kongen i Tale; denne vil give ham tilbørligt Svar. Udt. i T. 7, 336 b.

4. April (—). Til Fru Elsse Ulfstand. Da Kongen har erfaret, at der, da hendes Husbond Thage Thot fik Aas Kloster i Forlening efter Abbeden, fandtes Kalke, Diske og andet Sølv, Messehagler, Korkaaber og andre Ornamente samt Klokker i Kirken og Kvæg, Korn, Smør, Fisk, Flæsk med mere Fetalje samt Boskab med Tilbehør og Inventarium i Klosteret, befales det hende at overlevere Hack Ulfstand, Hofsinde, Klosteret og tilliggende Gods med Jordebøger, Inventarium, Breve, Register og alt, hvad hendes Husbond har modtaget, saafremt hun ikke vil staa til Rette for mulige Mangler. T. 7, 338.

— Befaling til Lauge Brock at tillade de Bønder, der have ladet Korn ved Holbeck, at løbe ud med det, Kronens Told og Rettighed uforkrænket, dog skal han tage den Forpligtelse af dem, at de enten selv ville bruge det eller kun sælge det til Rigets Indbyggere. Udt. i T. 7, 338 b.

— Gavebrev til Almindeligt Hospital i Vardbiørg paa Kronens Part af Tienden af alle Sognene i Vische Herred i Halland, da Hospitalet hidtil ikke har haft anden Underholdning end de Almisser, som Kronens Undersaatter smstds. og andet godt Folk have givet det; dog skal Tienden udelukkende anvendes til de fattiges Bedste. R. 8, 410 b.

— Til Axel Viffert og M. Thyge. Da Borgerskabet i Vardbiørig har begæret, at Linbiørig og Thorpe Sogne herefter maa være Annekser til Bykirken smstds., efterdi Sognepræsten der

kun har en ringe Underholdning, skulle de med det første undersøge denne Sag og give Kongen Underretning derom. T. 7, 338 b.

5. April (Kbhvn.). Til Hans Holck. Da Borgerne i Vardbiereg og Falckenberig have begæret Tilladelse til trods Forbuddet mod Udførsel af Fetalje at maatte udføre og sælge de norske Sild, som de med stor Bekostning have saltet iaar, da de ikke kunne opbevares ret længe, har Kongen tilladt dem nu at sælge ovennævnte Sild her i Riget eller i Tyskland, dog maa de ikke løbe til Reffuel dermed eller under det Skin udføre andre forbudne Varer. I Anledning af hans Skrivelse om de 2 Sogne, som Borgerne i Vardbiereg begære at maatte blive Annekser til deres Bykirke, meddeles ham, at Kongen har skrevet til Axel Viffert og M. Tyge, Superintendent i Skaane, om nærmere Oplysninger. Kongen har ladet aabent Brev udgaa om Henlæggelsen af Kronens Part af Sognetienderne i Vische Herred til Vardbiereg Hospital. Han skal ubemærket have et paalideligt Bud i Sverrig for at erfare, hvad der sker der; hvis han erfarer noget magtpaaliggende, skal han, Dag og Nat uspart, underrette Kongen derom. T. 7, 339 b.

— (**Frederiksborg**). Pantebrev til Palle Juul, Landsdommer i Nørrejylland, paa Sandferd Gaard og Mølle i Stedet for noget Gods, han havde i Pant, hvilket Kongen nu har mageskiftet bort. R. 8, 43.

— Mageskifte mellem Fru Magdalena Banner og Kronen. R. 8, 43 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Rentemesteren. Kongen sender ham et Gælds-brev paa 3000 rinske Gylden fra Othe Brade, Embedsmand paa Aalborg-hus, til Kronen med Befaling til at annamme Pengene af ham; hvis Othe Brade vil give nogle Portugaløser, maa han tage dem til 15 Dlr. Stykket, men ikke højere. Der sendes ham endvidere et Gælds-brev fra Hinrich Piiphering til Kronen paa 100 Goltgyl-den, hvilke han ogsaa skal annamme af Othe Brade. T. 7, 339.

— Til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da han mener, at der bør gaa Dom i Sagen om den Vin, der blev »opskibet fra Helsingør og ind for Kiøbnehavn», har Kongen befalet Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Kiøbnehavns Slot, at tage Kongens Admiral, Borgemestre og Raad i Kiøbnehavn og andre agtede og forfarne Mænd til sig og med dem dømme i Sagen, hvorfor Jens Mogenssen imorgen skal begive sig til Kiøbnehavn, gaa i Rette om Sagen paa Kongens Vegne og tage Dommen beskreven. T. 7, 341.

5. April (Frederiksborg). Breve til Kapitlet i Aarhus, at Kongen har tilladt, at det mageskifter noget af Kapitlets Gods med Lauritz Schram, dog at Kapitlet faar Fyldest, og til Jens Jul og Hans Johanssen om at være tilstede og paase, at Kapitlet ikke kommer tilkort. Udt. i T. 7, 342.

6. April (—). Tilladelse for Seuerin Rasmussen, Borger i Randers, der har opladt Kongen sin Gaard smstds. for den Sum, som denne har forstrakt ham med, til i 4 Aar efter dette Brevs Datum at bo i Gaarden, fri for Husleje, men med Forpligtelse til at holde Gaarden i Stand. R. 8, 44 b.

— Brev til Borgemestre og Byfoged i Skelskøer, at Kongen har tilladt deres Medborgere at udføre det Korn af Borrebye Landgilde, som de have købt af Johan Friis, dog Kronens Forbud, Told og Rettighed dermed uforkrænkede; Borgemestre og Byfoged skulle paase, at der ikke under det Skin udføres andre forbudne Varer. Udt. i T. 7, 342.

— Befaling til den sjællandske Adel at være tilstede i Kiøbnehavn 4. Paaskedag [14. April]. Orig. (til Jørgen Bryske og Jørgen Rud). Udt. i T. 7, 342.

7. April (—). Livsbrev for Rasmus Villomssen paa Kroen ved Frederichsborg Slot med Tilladelse til at sælge Humle, Salt, Staal, Klæde og andre Varer til Bønderne for en rimelig Pris. Han skal desuden have saa megen Jord, som han kan bruge med én Plov, Eng til 60 Læs Hø, hvert saa stort som de, Bønderne age til Frederichsborg Slot, fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin i Kronens Skove, fri Græsgang til 40 Fæhøveder og fri Ildebrændsel af Vindfælder, derimod maa han ikke hugge noget grønt, medmindre det anvises ham af Lensmanden. Han skal være forpligtet til at skaffe de rejsende Herberg og god Underholdning for en rimelig Pris. R. 8, 303 b.

— Tilladelse for samme til at holde egen Skude, der kan sejle til Tyskland eller andensteds efter Tydstøl, Mel, Humle, Salt, Staal og andet; hvad Tydstøl han hjemfører i 1 Aar efter dette Brevs Datum, maa han have sise frit. R. 8, 303.

— Pantebrev til Hack Ulfstand, Hofsinde, paa Aas Kloster i Halland, som Thage Thot sidst havde det i Værge, for 1000 Dlr. og 1000 Lod Sølv, som Kronen er ham skyldig; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 8, 411.

— Til Hans Johanssen. Da Bønderne i Sininge By i Silcke-

borg Len, der hidtil have brugt Fiskeri med Ruser og smaa Garn i en Kronens Sø til Silkeborg mod en aarlig Afgift til Slottet af 150 tørre Gedder, nu skulle understaa sig til at gøre store Vod at drage med og dermed forfiske Søen, skal han straks forbyde disse Bønder og alle andre at drive nogetsomhelst Fiskeri i nogen af Kronens Enemærkesøer i Lenet, fratage Bønderne alle deres Vod og Fiskeredskaber og slette dem af Jordebogen for de 150 Gedder. T. 7, 342 b.

7. April (Frederiksborg). Befaling til Holger Rossenkrantz at komme Kronens Bønder i Skanderborg Len, der have stor Mangel paa Korn til Saaning og egen Underholdning, til Hjælp med en 8 eller 10 Læster Korn; han skal tage Betaling af de formuende, eftersom Kornet gælder, og lade de fattige faa det til Laans, dog skulle de siden betale derfor. T. 7, 343.

8. April (—). Brev til Marcus Hesz, at han med sit Selskab skal holde Fyrlampen paa Kulden ved Magt, saa at den tændes tidlig om Aftenen og brænder hele Natten, saafremt han og Selskabet ikke ville staa til Rette, hvis der sker Skadé ved deres Forsømmelse; hvad han udlægger, skal hans Selskab igen betale ham. Udt. i T. 7, 343.

9. April (—). Livsbrev for Anne Jacobsdatter, Hofprædikant M. Niels Nielssens Hustru, i Tilfælde af at hun overlever sin Mand, paa Kronens Part af Tienden af Almind Sogn og paa den Gaard i Almind, som M. Niels nu har i Værgé, kvit og fri, dog forfalder Brevet, hvis hun gifter sig igen; desuden tilledes det hende at blive boende i M. Nielsis Gaard i Kolling, fri for Skat, Landsknægtehold og al Kongens og Byens Tynge, saa længe hun ikke driver Købmandskab, dog skal det være hende tiladt at købe til hendes eget Huses Ophold. R. 8, 45.

10. April (—). Tilladelse for Hr. Johan Rantzov til selv at lade de 15 Læster Korn oppebære, som han aarlig skal have af Kronens Tiende i Oleholms Len, og siden indlægge dem i Nysted Kloster, da han har klaget over, at der undertiden gøres ham Hinder derpaa. R. 8, 189.

— Til nedennævnte Købstæder. Da Kongen endnu behøver nogle Hundrede Læster Øl til Orlogsskibene, skulle de med det allerførste brygge N Læster godt Øl, 8 Tdr. Øl af hvert Pd. Malt med 6 Skpr. Humle til hvert Pd.; Rentemesteren skal betale dem for Humlen og de Tønder, som de lægge til af deres egne. T. 7, 345.

10. April (Frederiksborg). Til Lensmændene, der have Købstæder i Befaling. Brevene til Købstæderne sendes dem til videre Besørgelse. De skulle levere Købstæderne N Læster Malt og sørge for, at Kronens Bønder i Lenene komme til Hjælp med de nødvendige Øltønder og levere disse til Borgemestre og Raad i Byerne, der saa siden skulle uddele dem til Borgerne. — Register. Hofmesteren: Malmøø 100 Læster Øl af $12\frac{1}{2}$ Læst Malt, Falsterboe og Skanøer 12 Læster Øl af $1\frac{1}{2}$ Læst Malt, Trelleborg 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. Malt, Ysted 40 Læster Øl af 5 Læster Malt; Axel Viffert: Landzkrona 60 Læster Øl af $7\frac{1}{2}$ Læst Malt; Jacob Brockenhus: Helsingborg 24 Læster Øl af 3 Læster Malt; Frantz Brockenhus: Kiøge 50 Læster Øl af 6 Læster 3 Pd. Malt, Hedinge og Slingerup hver 12 Læster Øl af $1\frac{1}{2}$ Læst Malt; Claus Huitfeldt: Stege, Stubbekøbing og Nykøbing hver 24 Læster Øl af 3 Læster Malt; Erick Rudt: Naskouf 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. Malt, Nysted 10 Læster Øl af 1 Læst 3 Pd. Malt; Steen Rossensparre: Kallingborg 20 Læster Øl af $2\frac{1}{2}$ Læst Malt; Prioren i Anderskouf: Skelskøer 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. Malt; Abbeden af Soer: Nestued 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. Malt; Eskeld Giøe: Suenborrig 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. Malt; Arril Ugerup: Bogens 12 Læster Øl af $1\frac{1}{2}$ Læst Malt, Kerteminde 24 Læster Øl af 3 Læster Malt; Jens Jul: Aarhus 40 Læster Øl af 5 Læster Malt; Holger Rossenkrantz: Horssens 30 Læster Øl af $3\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. Malt, Vedle 25 Læster Øl af 3 Læster $1\frac{1}{2}$ Pd. Malt. T. 7, 343 b.

11. April (—). Breve til Hr. Otte Krompen, Holger Rossenkrantz, Hr. Niels Lange, Otthe Brade, Jens Jul, Jørgen Rossekrantz, Frantz Bilde, Holger Thønnessen, Peder Gyldenstiern og Fru Magdalene Baner [i Jylland]; Eskel Giøe, Arrild Ugerup og Christoffer Johanssen i Fyen, Jørgen Marsuin paa Langeland om Forbud mod Udførsel af Korn og anden Fetalje (ligelydende med Brevet af 27. Marts). T. 7, 345.

12. April (—). Til Hofmesteren. Da han paa Byen Malmøes Vegne har berettet, at det Skib, som Byen skulde holde til Rigets Tjeneste og maa have faaet Ordre til at udruste, er strandet, og at Byen derfor har begæret at maatte give Penge i Stedet, befales det ham at tilsige Byen til straks at skaffe et godt Orlogsskib med Folk, Fetalje, Skyts, Lod, Krudt og andet Tilbehør og sende det til Kiøpnehavn, thi vel havde Kongen givet Byen Lov til at bruge Skibet, saa længe det ikke behøvedes til Rigets Tjeneste, men det var

ikke hans Mening at skaane den derfor, hvis noget kom paa. Byen maa beholde sit Skyts til eget Brug, dog at Skibet bliver forsynet med godt Skyts. T. 7, 346.

13. April (Kbhvn.). Bestalling for Rolof von Deuentter som Krudtmager og Bøsseskytte med samme Løn som Mattheus Møller von Acken (se 31. Marts) og fri Bolig eller 5 Dlr. om Aaret til Husleje. R. 8, 308 b. K.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Rodnebye at istandsætte Byens Vold, Grave og anden Befæstning efter Hr. Verner Pasbergs Anvisning. Udt. i T. 7, 346 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Ausker indtil videre at holde de Knægte, der ligge der i Byen og nu have faaet Ordre til at begive sig til Rodnebye, med Kost og Fetalje i Rodnebye. Udt. i T. 7, 346 b.

— Lignende Befaling til Lyckou at holde deres Knægte med Kost og Fetalje i Rodnebye. Udt. i T. 7, 346 b.

— Befaling til Bønderne i Vardberg Len, hvem de end tjene, at gøre Gengærd til de Knægte, der ligge i Vardberg, efter Hans Holcks Anvisning. Udt. i T. 7, 347.

— Befaling til samme efter Hans Holcks Tilsigelse at begive sig til Vardberg med deres Heste og Vogne og arbejde der paa egen Kost i 4 Dage. Udt. i T. 7, 347 b.

— Til Hans Holck. Da Vardbierge By skal være meget forfalden, har Kongen sendt Hr. Peder Skram did for at bese Byen og Befæstningen. Der sendes ham Brev til Bønderne i Lenet om hver at arbejde 4 Dage ved Vardbierge; han og Hr. Peder Skram skulle befale Borgemestre og Raad at opskrive, hvem der kommer for at arbejde, for at Bygningen kan gaa hurtigt for sig, og sætte en paalidelig Tilsynsmand derover. Kongen vil lægge 150 Knægte ind i Byen, hvorfor han med Hr. Peder Skram skal overveje, hvor megen Fetalje der vil behøves til dem; der sendes ham Brev til Bønderne om at gøre en Gengærd, som han skal befale Byfogden at modtage og siden gøre Regnskab for. T. 7, 347.

14. April (—). Forleningsbrev for Holger Rosenkrantz til Boluer paa Trøggeueld Gaard, Solrød By, som er 18 Gaarde, med Solrødz Enghave og Mosede By, som er 6 Gaarde, uden Afgift, dog forbeholder Kongen sig Kronens Skov Fiit under Trøggeueld, der allerede er lagt under Kiøbnehafns Len. R. 8, 304.

14. April (Kbhvn.). Til de Riddermændsmænd, der tillige med Raadet skulle skaffe Fetalje til Kongen og Krigsfolket. Da Kongen har udnævnt N. N. til øverste Proviantmester i N, skulle de efter hans Tilsigelse lade sig bruge i samme Bestilling og gøre sig al Flid for, at Fetaljen fremkommer uden Forsømmelse. — Register paa Proviantmestrene: i Skaane Hofmesteren øverste Proviantmester, Knud Sparre, Jørgen Timandt, Biørn Saxtrup, Axel Thønnessen og Biørn Kaas Tilforordnede; i Halland Hr. Peder Skram øverste Proviantmester, Knud Jude og Claus Claussen Tilforordnede; i Sjælland Herluf Throlle, Stheen Rossensparre, Herluf Skauffue og Biørn Anderssen [Fetaljen at levere] til Jørgen Rantzou, »paa kongl. Maj^{tes} Fane forordineret«; i Fyen Eyler Rønnov, Erick Bilde, Henning Quitzov og Pouel Skinckel [Fetaljen at levere til] Thomes Holst, »paa kongl. Maj^{tes} Fane forordineret«; i Jylland [i Ribe Stift] Hr. Niels Lange, Johan Brockenhus, Christoffer Munck og Oluf Staffuerskovf; i Vendelbo Stift Otthe Brade, Mogens Jul og Erick Løcke; i Viborge Stift Hr. Jørgen Løcke i Hr. Otte Krompens Sted, Christoffer Stygge, Palle Jul og Enduold Krusse; i Aarhus Stift Jens Jul, Mortthen Suenssen, Anders Kristierssen, Folmer Rossenkrantz og Oluf Brockenhus; i Blekinge Hr. Verner Pasberigg, Felix Jenssen og Otthe Anderssen; i Smaalandene Claus Huitfeldt, Erich Grubbe, Albret Oxe og Lauge Venstermandt. T. 7, 348 b.

— Befaling til alle Købstæderne at lade de Mænd, som Kongen har beordret til at sørge for Fetalje, faa al den Fetalje, som Byen kan undvære, dog skal der handles saaledes derom, at det ikke bliver til Skade for Byerne; disse skulle ogsaa skaffe Skibe, hvis det behøves, og føre Fetaljen til de Steder, som de Tilforordnede befale dem. T. 7, 350. Orig. (til Randers) i Provinsarkivet i Viborg.

— Befaling til alle Prælater, Kanniker og ganske Kapitel, Abbeder, Priorer, Provster, Præster, Købstædmænd og Bønder at lade Kongens øverste Proviantmestre og Tilforordnede faa al den Fetalje, de kunne undvære. Hvad disse love derfor, skal blive holdt. T. 7, 350 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover de Mænd, der skulle sørge for Fetalje, at ville holde dem skadesløse for hvad de med deres Breve og Segl love Kongens Undersaatter for den Fetalje, de faa til Købs eller Laans. T. 7, 351. K. (dat. 16. April) til Claus

Huitfeldt, Erick Grubbe, Albret Oxe og Lauge Venstermand for Laaland og Falster.

14. April (Kbhvn.). Befaling til Hans Holck at modtage al den Fetalje, som Kongen har givet Ordre til at sende til Vardberg Slot til Kongens egen og Krigsfolkets Underholdning, optegne den paa klare Registre, give Kvittans derfor og siden lægge den i god Forvaring indtil nærmere Ordre. T. 7, 351 b.

— Befaling til Adel, Købstædmænd og Bønder i Skaane, Halland, Blekinge og Lister at være Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, lydige, da Kongen i sin Fraværelse har befalet ham at have Opsyn med alt, hvis der kommer noget paa. T. 7, 351 b.

15. April (—). Mageskifte mellem Fru Elsse Skauffue og Kronen. R. 8, 304 b. (Se Kronens Skøder.)

— Stadfæstelse af Hedinge Bys Privilegier, dog forbeholder Kongen sig Ret til at revidere dem i Overensstemmelse med Rigets Tarv. R. 8, 305 b.

— Forleningsbrev for Rasmus Villomssen, der har Kroen ved Frederichsborg Slot, paa 3 Bundgarnsstader i Stranden for Esberegierde med den Jord, der ligger til de 3 Pendingshuse ved Esberegierde; han skal svare samme Afgift deraf til Kronen, som Bønderne hidtil have svaret. R. 8, 306.

— Forleningsbrev for Biørn Anderssen, Landsdommer i Sjælland, paa 4 Gaarde i Fuleberig, 2 i Arløse, 1 i Kaxstrup og 1 i Kastrup, hvilke Henrich Arnefeld nu har i Værge, til Erstatning for noget Gods, som Kongen har taget af det, som Biørn Anderssen er forlenet med paa Embeds Vegne. R. 8, 306 b.

— Til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift. Da Frantz Bilde, Embedsmand paa Ørum Slot, der skal ud med Kongens Orlogsskibe, har begæret at maatte faa sin Sognepræst Hr. Matz i Horne med som Skibsprædikant, skal M. Niels forhandle med Hr. Matz om med det allerførste at begive sig hid og med Hr. Jørgen i Suaninge om at gjøre Tjeneste baade i Horne og Suaninge Sogne, indtil Hr. Matz kommer hjem igen. Orig. i Provinsarkivet i Odense. Udt. i T. 7, 353 (med Dato 16. April)¹.

16. April (—). Aabent Brev, at Kron-, Stifts-, Kapitels-, Hospitals-, Kloster- og Kirketjenerne i Kalslund, Gram, Frødtz og Tystrop Herreder samt Obekier og Biørnsløckis Mark herefter skulle

¹ Tr.: Saml. til Fyens Hist. og Topogr. I. 76 f. (efter Orig.).

ligge til S. Nicolai Klosters Birk, som Kong Christiern I oprettede for Klosterets egne Tjenere og paa dets Mark i Tunge og paa Tunge Mark samt for dets Tjenere i Thued, da Lensmanden paa Riiberhus ikke kan forsvare det vidt spredte Gods, ej heller opkræve Skat og anden Tyngde deraf. Lensmanden paa Riiberhus skal lægge Birketinget paa et belejligt Sted. Endvidere henlægges Kron-, Kapitels-, Hospitals-, Kloster- og Kirketjenerne i Huidning Herred til Lustrop Birk, i Høffuers Herred til Ballum Birk og i Thønder og Rangstrop Herreder til Møgeltønder Birk. R. 8, 45 b¹.

16. April (Kbhvn.). Mageskifte mellem Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, og Kronen. R. 8, 160. (Se Kronens Skøder.)

— Pantebrev til Hans Spigel paa Ønnestad og Strø Len i Skaane, som han har indløst fra Axel Viffert for 667 Gyl- den i Guld, 400 Dlr., 1200 Mk. danske og 500 Mark i danske Hvider; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 8, 411 b. Orig.

— Til Adelen i hele Jylland. Da Hr. Jørgen Lycke og Otte Brade paa Kongens Vegne skulle forhandle med den om nogle magtpaaliggende Ærinder, skal den møde, hvor disse tilsige den, og rette sig efter hvad de paa Kongens Vegne foregive. T. 7, 352.

— Befaling til Klostrene i Sjælland strax at sende de væragtige Karle hid, som de skulle holde til Rigets Tjeneste, med Harnisk og gode Skibsværger, da Kongen nu vil lade Orlogsskibene løbe i Søen; samtidig skulle de uden al Forsømmelse sende Fetalje til N Personer i 6 Maaneder efter indlagte Seddels Lydelse. T. 7, 352 b.

— Befaling til Borgerskabet i Nestue at skaffe Herberg til nogle fremmede Folk med deres Heste, som Kongen nu sender til Byen, og siden rette sig efter Jens Ulfstands Anvisning; de fremmede skulle selv betale hvad de fortære. Udt. i T. 7, 352 b.

17. April (—). Tilladelse for Otte Brade til at beholde det Vedskild Klosters Gods, som han har indløst, indtil det afløses ham for Pantesummen. R. 8, 46 b.

— Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, paa 100 Rosenobler af dette Aars Told. Udt. i R. 8, 307.

— Kvittans til Eyler Grubbe paa 1 Portugaløs, 22 Rose-

1) Tr.: Secher, Forordninger I. 215 f.

nobler, 2 Dobbeltdukater, 5 Engelotter, 21 rinske Gylden og 1 Krone. Udt. i R. 8, 307.

17. April (Kbhvn.). Følgebrev for Lauge Brock til Bønderne under Vordingborg Slot fra førstkommande 1. Maj af; han skal aarlig gøre Regnskab af Lenet. Udt. i R. 8, 307.

— Mageskifte mellem Otte Banner og Kronen. R. 8, 307 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jørgen Suob, Christoffer Johanssen, Hans Johanssen, Eskild Gøye, Palle Ulfelt, Arrild Ugerup, Lauge Brock, Otthe Banner, Erick Rossekrantz, Greers Trudzen, Voislof Vobitzer, Erick Valckendorf, Claus Daa, Jacob Ulfelt, Michel Seestedt, Frantz Banner, Erick Hardenberg, Lauritz Skram og Jacob Seestedt at møde med alle deres Svende og Heste, deres bedste Klæder og Guldkæder i Kolling den 17. Juni og siden følge Kongen ind i Holsten. T. 7, 353. K.

— Til Oluf Munck, Hr. Erick Krabbe, Anthonius Bryske, Rigens Kansler, Hr. Jørgen Lycke, Otthe Brade og Jens Jul. Der skal være Trætte mellem Kongens og Hertug Hans af Holstens Undersaatter om Skotborge Aa mellem Jedsted og Vilslef, idet Aaen der deler sig i 3 Strømme og der er Tvivl om, hvilken af disse der danner Skellet mellem Nørre- og Sønderjylland; Bønderne i Jedsted have ført Sten over Strømmene ind i Vilslef Mark, der ligger i Nørrejylland, have slaet Fiskegaarde over Strømmene mellem begge Lande og forment Indbyggerne i Vilslef deres Fiskeri imod gamle Kongebreve; Frodz Herreds Bønder og Bryder have jordstenet Kronens Ejendomme mellem Thued og Obekier, med Undtagelse af nogle Stufenge, som de af Harrebye vedkende sig, og hvad der blev tilbage, have Sandemændene i Herredet bortsvoret fra Byerne, baade Ildebrændsel og Fædrift, hvorved Byerne ere blevne fordærvede; endvidere have Sandemændene iaar bortsvoret Klynegrøft og Ildebrændsel, som i lang Tid har hørt til Riberhus. Der skal ogsaa gøres Ribe Hinder paa dets Friheder og Strømme fra Liist og nord paa, saa langt Byens Frihed rækker, og være udstedt Forbud mod at gøre Byen Tilføring fra Sønderjylland, ligesom Borgerne i Byen heller ikke maa handle med Bønderne i Sønderjylland, skønt der i Ribe ikke er udstedt andre Forbud end det til hele Riget udgaaede Forbud mod Udførsel af Tømmer og alle i Sønderjylland frit kunne købe og handle i Ribe og endnu frit besøge Fiskerierne paa Ribe Strømme og i Nørrejylland fra Liist og alle

Fiskerlejerne foruden hvad anden Handel de bruge i Kongens Riger. Desuden have Sandemænd for faa Aar siden bortsvoret Kra-rupe Hussted, Mark og Kær, Vesterlunde Hussted og Mark og Mundbiørg fra Kronen. Det befales derfor ovennævnte Mænd at mødes i Ribe førstkommende Sønd. Cantate [9. Maj] og sammen med de af Hertug Hans beskikkede Raader begive sig paa Aastederne, undersøge Forholdene og afgøre Trætten, enten til Minde eller Ret. T. 7, 355.

17. April (Kbhvn.). »Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør, fik kongl. Maj^{tes} Brev om Baadsmænd, Styrmand og Bøsseskytter af de fremmede Skibe, som løbe gennem Sundet, efter og naar Frantz Brockenhus hannem tilsigendes vorder.« Udt. i T. 7, 356 b.

— Til Peder Bilde, Otte Rud, Abbederne af Ringstedt og Soer, Prioren af Anderskouf, Eskild Gøye, Eyler Rønnou, Palle Ulfelt, Arrild Ugerup og Christoffer Johanssen. Da Kongen daglig venter Post fra Tyskland og selv skal sende Breve derned, skulle de altid have en god Postklipper tilstede, der Dag og Nat kan staa rede til at føre Kongens Postbud og Breve frem. T. 7, 358 b. Orig. (til Peder Bilde)¹.

— Dom mellem Hr. Jørgen Lycke paa egne og Otthe Brade paa Kronens Vegne om Lunkier². Dommen gaar ud paa, at Otthe Brade skal beholde al den Ejendom, som Sandemænd og Ridemænd have tilsvoret og tilredet ham, at alle i denne Sag udgivne Vidnesbyrd skulle være døde og magtesløse, og at Hr. Jørgen Lycke maa tiltale dem, som han har faaet det mistede Gods af. T. 7, 357. Orig.

— Brev for Lambret von Hald af Deuentter, der har lovet med Skibe at gøre Kongen og dennes Undersaatter Tilførsel af Korn og anden Fetalje, at alle, han møder, skulle hjælpe ham paa det bedste. T. 7, 357 b.

— Til N. N. Da Kongen har befalet Johan Friis, Kansler, og

¹ Brevet til Christoffer Johansen — der er trykt i Aktst. etc., udg. af Fyens Stifts lit. Selsk. I. 159 og i Nyrop, Den danske Boghandels Hist. I. 100 — befaler ham at holde en god Postklipper og Postvogne i Middelfart til at føre Kongens Post derfra og til Rugaard samt at befale Borgemestre og Raad i Middelfart at sørge for, at der altid er Skibe og Baade tilstede, der kunne overføre Posten. — T. 7, 356 b er indført et Udtog af et Brev, stilet til Peder Bilde, Otthe Rud, Abbederne af Ringsted og Soer og Prioren af Anderskouf, om at holde Postklipper og Postvogne. Det er sikkert det samme Brev som det T. 7, 358 b indførte, skønt dette kun taler om Postklippere; Ordet Postvogne synes nemlig paa dette Sted at være glemt i Brevbogen, jvfr. det trykte Brev til Christoffer Johansen og Orig. til Peder Bilde. ² Lavenkær, Hindsted H.

Antonius Bryske at tilkendegive Adelen paa Langeland Kongens Ærinde, skal han møde i Otthense Mand. efter Sønd. Jubilate [3. Maj] for at erfare Kongens Vilje. K.

18. April (Kbhvn.). Befaling til Bønderne for norden paa Island at sælge Kongens Købmand, Hans Nielssen, der er sendt derop med to Skibe, al den Svovl og Tran, de to Skibe kunne bære; han skal betale dem en rimelig Pris derfor med gode Varer; det forbydes dem at sælge til andre. R. 8, 521.

21. April (Rudgaard). Befaling til Eskild Oxe til Løgitzmosse at begive sig ind paa det Skib, som Frantz Biilde har i Befaling, og der lade sig bruge i Rigets Tjeneste. Orig.

24. April (Koldinghus). Til Jochim Beck. Naar Kongens Købmand Hans Nielssen har forklaret sit Regnskab over den Handel, han paa Kongens Vegne har drevet paa Island, skal Jochim Beck høre det og ligne og lægge det paa samme Maade som sidste Aar; hvis alting er udrettet i Overensstemmelse med det Kongens Brev, som Hans Nielssen har paa Handelen, skal han afkøbe denne det ham tilkommende Svovl til en Pris af 20 Dlr. Tønden ligesom sidste Aar og straks betale ham Pengene. T. 7, 359.

9. Maj (Segeberg). Til Peder Biilde, Embedsmand paa Roskiildegaaard. Da Kongen med det allerførste vil begive sig til Kiøpnehafns Slot, skal han have 50 Vogne rede, der postvis kunne føre Kongens Folk og Gods fra Roskilde til Kiøpnehavn. Orig.

— Befaling til Borgerskabet i Vedle at brygge saa mange Læster Øl til Orlogsskibenes Behov, som Holger Rosenkrantz befaler dem; Holger Rosenkrantz skal skaffe dem den nødvendige Malt, derimod skulle de selv sørge for Humle og Tønder, men Rentemesteren skal betale dem derfor, naar Øllet fremsendes. Orig. i Provinsarkivet i Viborg.

10. Maj (—). Forleningsbrev for Greger Kobelang paa Holmstrup Præbende i Aarhus Domkirke, hvilket Anthonis Bryske, Rigens Kansler, har faaet af Eyler Grubbe, Rentemester, for et Kannikedømme i Lund og nu atter har opladt Greger Kobelang. Naar denne ikke længere gør daglig Tjeneste i Rigens Kancelli, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 47.

— Forleningsbrev for Eyler Grubbe, Rentemester, paa et Kannikedømme og et Vikarie i Lunde Domkirke, som Anthonius Bryske, Rigens Kansler, med Kongens Samtykke har op-

ladt ham i Stedet for det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som Eyler Grubbe var forlenet med, uden Afgift og Tynge ligesom Kannikedømmet i Aarhus; han skal nyde samme Friheder med Skifte-gods, »Bolgods« og anden Herlighed som de residerende Kanniker. R. 8, 412 b. K.

20. Maj (Kbhvn.). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildeggaard, altid at holde 2 Postklippere rede paa Roskildeggaard, der kunne bringe Breve til Kongen derfra til Kiøpnehavn og Breve fra Kongen til Tyskland fra Roskilde til Ringsted Kloster. For at Brevene hurtigere kunne komme frem, skal han bestille Postklippere eller gode Heste og 2 Vogne, der daglig kunne staa rede paa hver anden eller tredje Mil, samt paalidelige Karle til at fremføre Posten. Orig.

— Til [Klavs Hvitfeld¹]. Da Kongen daglig venter Bud og Breve fra Tyskland og ligeledes sender Breve derhen, skal han straks bestille 2 Postklippere, som altid kunne staa rede, en paa denne Side Guldborg Færge i Falster, en anden paa hin Side i Laaland, til at føre de Breve, der komme ind i Riget, derfra til Gobnes Færge og de Breve, der skulle til Tyskland, derfra til Mariboe Kloster; ligesaa skal han holde en Postklipper ved Gobnes Færge til at føre Brevene til Guldborg Færge. K.

[—] Register paa dem, der fik Kongens Brev om at holde Postklippere til at befordre Kongens Postbud og Breve: i Roskilde Peder Bilde, i Ringsted Abbeden, i Soer Abbeden, i Antvordschouf Prioren, i Korssør Otte Rud, i Nyeborg Eschild Giøe, i Othensse Arrild Ugerup, i Assens Eyller Rønnou, i Kiøge Borgemestre og Raad, i Prestøe og Vordingborg Lauge Brock, mellem Vordingborg og Mariebo Claus Huitfeld, i Mariebo Abbedissen, i Rødbye Erich Rud. T. 7, 359.

— Til Axel Viffert. Da nogle Prælater og Kanniker i Lund og særlig M. Hendrich have ladet deres Gods og Fetalje flytte fra Lund til Malmøe og derved indjaget Folk Skræk, hvilket i høj Grad forundrer Kongen, ligesom om M. Hendrich skulde vide mere end andre Folk, skal han lade dette Brev læse for Kapitlet og befale dem, der have flyttet Gods og Fetalje til Malmøe, at hente det tilbage, da Kongen ellers giver det til Pris eller arresterer det. T. 7, 359 b.

¹ K. har intet Navn, men den maa være til Klavs Hvitfeld.

20. Maj (Kbhvn.). Befaling til Assens, Medelfard, Boensse og Faaborg at møde med deres Skuder og store Baade paa Harsløfnæs, naar Eyller Rønnov, Eschild Gøie og Erich Bilde tilsige dem, for at overføre 3000 Ryttere. Udt. i T. 7, 360.

— Lignende Befaling til Suenborg, Kiertheminde og Nyborg om at overføre Rytterne fra Nyborg til Korssør. Udt. i T. 7, 360.

— Til Erich Rud¹, Otte Rud og Lauge Brock. Da Kongen venter nogle fremmede Ryttere, som Eschild Gøie skal lade føre over fra Fyen til Sjælland, skulle de, naar disse komme, hver lade en af deres Svende følge dem, den første Nat til Slagelse, den anden til Ringsted og den tredje til Roskilde og skaffe dem Øl, Mad, Hø, Havre og Straafoder for Rytternes egne Penge. T. 7, 360 b.

— Befalinger til Vordingborg, Prestøe, Kiøge, Kaarssør, Slau-gelsse, Ringsted, Roskilde, Assens, Othensse og Nyborg at lade deres Stalde gøre i Stand og at have Øl, Mad, Hø, Havre og Straa-foder i Forraad til de fremmede Ryttere. Udt. i T. 7, 361.

— Til Claus Huitfeld, Jørgen Brade, Erich Rud, Mogens Erichssen og Lauge Brock. Da Kongen med det første venter et mærkeligt Antal fremmede Ryttere ind i Riget, der ville drage gennem Laaland og Falster, skulle de straks befale Bønderne i deres Len at gøre Tilførsel til de Steder, hvor Rytterne skulle have deres Natteleje, at disse kunne faa Øl og Mad og Foder til deres Heste; de skulle befale Borgerne i Byerne paa Vejen at skaffe Stald-rum samt Fetalje og Foder; Rytterne skulle betale for alt, da Kongen har givet dem deres Maanedspenge. De skulle efterhaanden lade Bønderne gøre Gengærd til de Knægte, der komme, da disse skulle have fri Underholdning for hurtigere at komme frem og for ikke efter egen Vilje at besvære Kongens Undersaatter. — Seddel i Erich Ruds Brev: Kongen sender ham til Forkyndelse et Brev til alle Kronens Undersaatter i Laaland og Falster om at sende alle deres Skuder, Færger og Baade over til Helgehavn for der at mod-tage Kongens Krigsfolk og overføre dem til Rødbye. Kongen har befalet Rentemester Eyller Grubbe at underrette ham om, naar Krigsfolket kommer til Helgehavn. T. 7, 361.

— Lignende Befaling til Abbedissen i Mariboe (den Artikel om Tilførsel og Gengærd til Knægtene udeladt). Udt. i T. 7, 361.

— Lignende Befaling til Arrild Ugerup, Eschild Gøie, Otte

¹ Da Erik Rud var Lensmand paa Ravnsborg, er Navnet vistnok forskrevet.

Rud og Peder Bilde (dog den Artikel om Gengærd til Knægtene udeladt). Udt. i T. 7, 361 b.

20. Maj (Kbhvn.). Lignende Befaling til Eyller Rønnov og Fru Anne, Albret Giøes (dog den Artikel om Staldrum og Gengærd udeladt). Udt. i T. 7, 361 b.

[Omtr. 20. Maj]. Befaling til Prioren i Antvordschouf at lade slaa 20,000 Hesteskosøm til Kongen og skaffe dennes Smed Christoffer en god Klipper med Rustning, saa at han kan være rede til at følge Kongen, naar han tilsiges. Udt. i T. 7, 360.

— Brev til Abbeden i Soer om en brun »Ronehest« til Albret Smed. Udt. i T. 7, 360 b.

21. Maj (—). Stadfæstelse af Ebbeltoft Bys Privilegier. R. 8, 47 b.

— Til Jacop Brockenhus. Da han har indberettet, at Østersøen ikke kan bevogtes, medmindre Orlogsskibene som hidtil holdes adskilte, hvorved disse imidlertid kunne udsættes for Fare, samt at der snart vil blive Mangel paa Fetalje paa Orlogsskibene, befales det ham at rette sig efter den mundtlige Besked og at bevogte Søen saa godt som muligt, saa at der ikke kommer flere Skibe ud af eller ind i Sverrig, men dog tillige paase, at ingen af Orlogsskibene overraskes. Han skal forhandle med Sueder Ketting om at modtage de svenske Karle, som han har taget paa Krejerten og de 2 Skuder, og skaffe dem Arbejde paa Slottet, men tillige passe paa, at de ikke komme bort. Hvis han kan faa noget Skyts af de Skibe, der løbe igennem, maa han paa Kongens Vegne laane det og give sit Brev derpaa; Kongen har befalet Rentemesteren at sende ham nogle Dalere, som han kan have ved Haanden. Der sendes ham et Brev til Jens Bilde. T. 7, 362 b.

— Til Jens Bilde. Kongen sender ham nogle Læster Malt og nogen Humle, som han skal brygge i Øl; desuden skal han lade købe 20 Læster Rug i Dantzick og male i Kavringsbrød samt samle saa megen Fetalje som muligt der paa Landet, saa at Orlogsskibene, hvis det gøres behov, kunne faa Fetalje hos ham og blive fri for at løbe tilbage til Kiøpnehavn. T. 7, 366 b.

— Til samme. Da Kongen har tilladt de rydsche Købmænd at faa en Gaard i Visby, hvori de kunne have deres Bolig og bruge deres Handel, og Hr. Eyller Hardenberg har berettet, at Rasmus Schriffuers Gaard der i Byen skal være tjenlig dertil og kunne faas, skal Jens Bilde paa Kongens Vegne købe

og betale denne Gaard og levere de rydsche Købmænd den. T. 7, 364.

21. Maj (Kbhvn.). Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøge at have Øl og Mad samt Foder i Forraad, da Kongen med det første vil lade nogle Fænniker Knægte og nogle Ryttere mønstre der i Byen; Rytterne skulle selv betale for deres Fortæring, da de have faaet deres Maanedspenge. T. 7, 363 b. Orig i Provinsarkivet i København.

— Til Matz Thorbiernssen. Paa hans Forespørgsel om, hvilke Tilsagn han maa gøre Adelen og andre [i Sverrig], der ville gange Kongen til Haande, svares ham, at han maa love Adelen, at Kongen vil være den en naadig Herre og unde den de samme Privilegier som i Danmark, og Købstadmænd og Bønder, at Kongen vil beskytte dem mod Vold og Uret og behandle dem saaledes, at de skulle takke derfor. Han skal følge Kongen paa Toget, men skal forinden faa nærmere Ordre om, naar han skal møde, og ellers gøre sin største Flid i den ham betroede Handel. T. 7, 365.

— Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at lade bage N Læster Brød til Kongens og Krigsfolkets Behov, beholde dem hos sig foreløbig og siden fremsende dem samtidig med Gengærden fra Jylland. — Olborghus 50 Læster, Børghum Kloster, Vidschild Kloster og Skanderborg hver 40 Læster og Aarhusgaard 30 Læster. — Summa 200 Læster, der skulle føres til Vardbiereg. — Nyborg Slot, Othenssegaard, S. Knudtz Kloster, Ringsted Kloster, Krogen og Landtzkrone Slot hver 30 Læster, Andtvordschouf Kloster, Soer Kloster, Kallingborg Slot og Malmø Slot hver 40 Læster, der skulle føres til Skaane. T. 7, 367.

— Befaling til Proviantmestrene i Jylland¹ straks at indsende Registre og Regnskab paa den Fetalje, som de efter Kongens Befaling have oppebaaret, til Rentemester Jochim Beck, og sende Fetaljen med deres visse Bud til de nærmeste Købstæder ved Søsiden, hvor de skulle bestille Færger og Skuder til at føre den over til Vardbiereg; Kongen har sendt en af sine Tjenere til Vardbiereg for at modtage Fetaljen og kvittere for den. T. 7, 367 b.

22. Maj (—). Lejdebrev for Lauritz Knudssen, Kongen af Sverrigs Sekretær, at han frit maa komme til Kongen for at udrette sit Ærinde og siden drage bort igen; hvis Kongen af Sver-

¹ Listen over disse, der er indført, er enslydende med den S. 244 trykte.

rig vil sende en, to eller flere Raader hid sammen med Lauritz Knudssen, skulle de være medindbefattede i dette Lejde med deres Følge og Gods, dog at de ikke ialt blive over 20 Personer stærke. T. 7, 369.

22. Maj (Kbhvn.). Til Lauge Brock og Jens Ulfstand, Embedsmænd paa Vordingborg, og Solte. Da Kongen ønsker 1 Gaard i Ugerløsse By i Horns Herred til Mageskifte af Claus Ulfeld for 1 Gaard i Renge By i Vordingborg Len, skulle de med det allerførste besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 369 b. Orig.¹

— Befaling til alle, der have frit Jordegods, i Skaane, Halland, Blekinge og Lister at møde, hvor Hr. Eyller Hardenberg og Byrge Throlde til Lilleøe, hvem Kongen har overdraget at forhandle med dem om nogle magtpaaliggende Ærinder, tilsige dem, og rette sig efter alt hvad de paa Kongens Vegne foregive. T. 7, 370.

— Befaling til Hr. Byrge Throlde om sammen med Hr. Eyller Hardenberg at samle Adelen i Skaane, Halland, Blekinge og Lister og forhandle med den om nogle Penge. Udt. i T. 7, 371.

— Pasbord for Herlof Throlde, Steen Rosenspar, Herlof Skaufue og Biørn Anderssen til alle Kongens Undersaatter, at disse skulle skaffe dem eller deres Fuldmægtige de nødvendige Heste og Vogne til at fremføre den Fetalje med, som Kongen har befalet dem at oppebære. Udt. i T. 7, 371 b.

— Lignende Breve til Købstæderne om at skaffe de nødvendige Skuder. Udt. i T. 7, 371 b.

— Stævning til Christiern Huas, hvem M. Matz Huid, Sognepræst i Holstedbroe, har Tiltale til for en af Kongen stadfæstet Herredstingsdom, afsagt af Matz Bunde i Skindbierig, Herredsfoged i Nør Herred, mellem dem angaaende en Søsterlod i Suostrup Gaard og Gods, samt for nogle Landstingsdomme, lydende paa ovennævnte Herredstingsdom, at møde med disse Domme til første almindelige Herredag, dog hver Mands Tiltale til Herredsting, Landsting og andensteds dermed uforkrænket. K.

¹ Orig., der stemmer med det i Brevbogen indførte Brev, er siden brugt som Koncept, idet Jens Ulfstand er rettet til Biørn Anderssen, Landsdommer i Sjælland, og Ugerløsse til Gierlef; Datoen er derimod uforandret, skønt man kan formode, at det saaledes rettede Brev er udgaaet senere.

23. Maj (Kbhvn.). Livsbrev for Lauritz Søffrensen i Dallerup og hans Hustru Boeld paa et Bol smstds., tilhørende S. Hans Kloster i Horssens, hvilket han har fæstet af Hans Stygge; der skal svares sædvanlig Landgilde deraf. R. 8, 48.

24. Maj (—). Befaling til Hr. Mogens Gyllenstiern til Stiernholm at være tilstede i Kiøbenhafn Tirsd. efter Hell. Trefold. Sønd. [8. Juni], da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med ham om. Orig.

26. Maj (—). Til Jacop Brockenhus. Han skal paase, at der ingen Skibe, store eller smaa, løbe ind i eller ud fra Sverrig, uden at han faar at vide, hvem de ere, hvorhen de ville, og hvad de have inde, og at der ikke indføres Fetalje eller Krigsrustning; Skibe med saadan Ladning skal han anholde. Kommer der Skibe, der have Brev til Gotland, skal han lade dem oplægge der og lade Ladningen udskibe, efterdi Søbrevet lyder did. Han skal holde Skibsflaaden godt sammen og se at faa nogle smaa Skibe paa Gotland, der kunne løbe omkring i Søen og skaffe Kundskab, Kongen vil ogsaa sende ham et lille Skib herfra, derimod kan den af ham begærede Jagt, der ligger ved Vardbiert, ikke undværes derfra; hvad Skyts, Krudt, Lod, Fetalje og andet han laaner paa Kongens Vegne, maa han give sit Brev paa, Kongen vil saa siden betale det. Han skal lade de to Skibe, som Lauritz Anderssen og Hans Lauritzen have i Befaling, løbe ind for Ydsted for at ledsage de rydsesche Sendebud derfra og omkring Reffuel i Liifland, indtil de ere i Behold. Kongen har befalet Sueder Ketting at lade ham faa Fetaljen af Bornholm, dog mod tilbørlig Kvittans; han skal lade den Fyrblase, der tilhørte Hr. Byrge Nielssen, oplægge i god Forvaring paa Bornholm eller Gotland; han maa købe fersk Kød eller Fisk til de syge, dog kun til Maadelighed og uden for stort Pengespild. Kongen ønsker ikke, at Albret Beck, som han har foreslaaet til Løjtnant hos Lauritz Anderssen, skal have nogen Befaling paa noget Skib, men vil, at han bliver stille enten hos Jacop Brockenhus eller en anden. T. 7, 372.

— Til samme. Da Kongen har erfaret, at de Høvedsmænd, som Jacob Brockenhus sender ud, lade sig sætte i Land, saasart de have kastet Anker, blive længe ude og bedrive adskillig Modvillighed, ham uadspurgt, befales det ham at kalde Høvedsmændene sammen og tilkendegive dem, at de ville blive straffede som

ulydige mod Kongens Befaling, hvis de gaa i Land eller løbe nogenstedshen uden hans Tilladelse eller blive længere ude, end han har befalet dem. T. 7, 373.

27. Maj (Frederiksborg). Befaling til Hans Holck at modtage Lauge Brockenhus selv fjerde paa Vardbiere Slot, da han skal tage imod den Fetalje, der kommer did, samt skaffe ham gode Kældere og Gaarde til at forvare Fetaljen i. Udt. i T. 7, 373 b.

28. Maj (—). Forleningsbrev for Hans Skougard, Sekretær, paa Kronens Part af Tienden af Hoslef¹ Sogn i Fyen mod en aarlig Afgift af 24 Dlr., som han skal levere Lensmanden paa Odensegaard. R. 8, 161.

— Livsbrev for Petther von Meintz, Kongens Drabant, paa Borgeleje og Underholdning paa Nyborg Slot samt en Hofklædning og 8 Dlr. om Aaret, dog mod efter Evne at lade sig bruge paa Slottet i Kongens Tjeneste. R. 8, 161 b.

— Aabent Brev, at Kirkeværgerne ved Kirkerne i Refs, Hassing, Hundborg og Hildersløf Herreder, der hidtil have beholdt den af dem oppebaarne Kirkens Rente hos sig, hvorved Kirkerne have lidt stor Skade, da mange ere døde og afgangne, herefter aarlig i god Tid skulle opkræve Kirkens Rente og være pligtige at have den tilstede, naar Regnskabet høres. Hvis Kirkeværgerne blive længere i Befalingen og ere vederhæftige, maa de beholde den og anvende den til Kirkens Gavn, men hvis der indsættes nye, skulle de afgaaede straks overlevere disse alt, hvad de have af Kirkens, med klare Registre; vil en afsat Kirkeværger ikke straks udlevere alt, hvad han bliver Kirken skyldig, skulle de nye Kirkeværger tiltale og forfølge ham derfor. T. 7, 374 b².

— Til Frandtz Bilde. Da Povel Schriffuer i Thisted i nogle Aar skal have hørt Kirkernes Regnskab i Refs, Hassing, Hundborg og Hildersløf Herreder og skal have Registrerne over Provsten paa Thyeholms Indtægt af Kirkerne samt Kirkernes Registre og Regnskabsbøger hos sig, skal Frandtz Bilde straks befale ham at overlevere denne Brevviser, Christoffer Christiernssen, alt saadant. T. 7, 376.

— Til Eyller Løcke. Da han tilholder sig nogen Rettighed til Reer, Handsted og Virøe³ Kirker i Thy, hvorved Provsten

¹ Haarslev, Skovby H.
lerslev H.

² Tr.: Secher, Forordninger I. 222 f.

³ Vigsøe, Hil-

mener at lide Uret, befales det ham ingen Hinder at gøre Provsten paa disse Kirker, men, hvis han mener at have Ret til dem og kan bevise det med nøjagtige Breve, da at møde med disse, at Kongen deraf kan erfare Lejligheden. T. 7, 375 b.

28. Maj (Frederiksborg). Befaling til nedennævnte Kapitler at levere nogle Heste til at drage Skyts paa dette Tog. — Roschilde 2, Lund, Aarhus, Viiborg og Riibe hver 4 Heste. Udt. i T. 7, 376 b. Orig. (til Ribe Kapitel) i Provinsarkivet i Viborg.

29. Maj (—). Pantebrev til Jacob Ulfeld til Kougisbøl paa Hundzlund Kloster for 3500 Dlr. og 3000 rinske Gylden i Guld; naar Klosteret indløses, skal det ske ved 1. Maj. Kongen forbeholder sig alle Bundgarnsstader og alt Sildefiskeri i Stranden, da han selv vil holde en Salter der til at salte Sild. Jacob Ulfeld skal tjene Riget med 4 geruste Heste eller 4 væragtige Karle til Skibs og skaffe Klosterjømfruerne Klæder og Føde efter den derom gjorde Skik. R. 8, 48 b.

— Befaling til Jørgen Brade, Erich Rud, Mogens Erichssen og Claus Huitfeldt at forlægge alle de Knægte, der herefter komme ind i Riget, i Købstæderne paa Laaland og Falster, da Skaane allerede er helt forlagt og Sjælland næsten med, samt sørge for, at de blive underholdte der og ikke gøre Bønderne nogen Overlast. T. 7, 377.

— Til Erich Rosenkrandtz. Kongen beder ham laane sig 10,000 Dlr. paa nøjagtigt Brev og Segl og med det første sende dem samt at handle med Adelen og de fornemste Borgere i hans Len om at laane Kongen Penge; denne vil betale dem tilbage til en vis Termin. Udt. i T. 7, 376 b.

30. Maj (—). Befaling til Jens Mogenssen at købe en Skibsladning Salt, da der er stor Mangel paa Salt i Halland og der omkring, sende den til Halmsted og tilskrive Povel Huitfeldt om at lade den oplægge i god Forvaring. — Seddel: Han skal købe endnu en Skibsladning Salt, sende den til Vardbiereg og tilskrive Lensmanden Hans Holck om at oplægge den i god Forvaring indtil nærmere Ordre. T. 7, 377.

— Til Arrild Ugerup. Kongen vil, efter at have erfaret Lejligheden om hans Regnskab af Othenssegaard, hvilket han nu har aflagt for Rentemesteren, lade ham beholde Gaarden med underliggende Len paa Regnskab i dette Aar. T. 7, 378.

31. Maj (—). Til Byfogden i Roschilde. Kongen har for

nogle mærkelige Aarsagers Skyld fritaget Kannikerne smstds. for at underholde nogle af de fremmede Folk, Ryttere og Knægte, der ventes til Roschilde og skulle blive liggende der en kort Tid, mod at de paa anden Maade skulle komme Kongen til Hjælp, naar de tilsiges, hvorefter Byfogden skal rette sig. T. 7, 379.

31. Maj (Frederiksborg). Til de høj lærde i Kiøpnehavn. Da Dr. Hieronimus Thenner, Raad, hvem Kongen har tilladt at faa den Kronens Gaard i Kiøpnehavn, som Lic. Caspar Paselick nu har i Værg, vil unde Universitetet denne Gaard i Stedet for den Universitetet tilhørende Residens, hvori han nu bor, beder Kongen dem føje ham heri, da hans Begæring ikke er til Skade for Universitetet; Kongen vil siden stadfæste den herom gjorte Handel. T. 7, 379 b. Orig. i Konsistoriets Arkiv¹.

— Til Superintendenten i Sjællands Stift. Kongen vil, at der med det første skal holdes Bededage over hele Riget, og har befalet sin Hofprædikant M. Niels Nielssen at tilskrive ham nærmere derom, hvorefter han straks skal bestemme Tiden og Formen for Bededagene, tilskrive Superintendenterne i alle Stifterne al Besked derom og sende disse Breve til Kongen, der saa vil sende dem til Superintendenterne sammen med sine egne Breve til disse om denne Sag. T. 7, 380.

1. Juni (Kbhvn.). Befaling til nedennævnte Købstæder at modtage N Landsknægte, som Jacop Seested og Jacop Vintz, Høvedsmand, skulle forlægge der en kort Tid, og skaffe dem Herberg og Underholdning med Mad og Øl indtil nærmere Ordre; Kongen vil med det allerførste igen forskaane dem for disse Knægte. — Heddinge, Schielschøer, Slagelsse, Kallundborg, Nykiøping i Othz Herred, Holbeck, Ringsted, Slangerup, Nagschouf, Nykiøping, Stubbe-kiøping og Nysted hver 1 Fænnike, Nestved og Stege hver 2. T. 7, 381 b.

2. Juni (—). Til alle Købstæderne. Da Indbyggerne i Hal-land, Bleking og Lister lide stor Mangel paa Korn, har Kongen tilladt dem at købe Korn til deres Huses Ophold i Købstæderne og andensteds i Riget, men de maa ikke udføre det af Riget; hvis andre i Riget lide Mangel paa Korn, maa det ene Land hjælpe det andet. T. 7, 382 b.

3. Juni (—). [Til Superintendenterne]. Da der skal holdes

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1637—1621 IV. 195 f. (efter Orig.). O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 579.

Bededage over hele Riget førstkomende 12., 13. og 14. Juli, hvorom det nærmere ses af vedlagte Skrivelse fra Dr. Hans Albretsen, Superintendent i Sjællands Stift, skulle de sørge for, at alle Provster og Præster i deres Stift holde disse Bededage, og at alt gaar ordentlig til. T. 7, 383 b. Orig. (til Superintendenten i Aalborg Stift) i Provinsarkivet i Viborg.

4. Juni (Kbhvn.). Befaling til Indbyggerne i Skaane at gøre Tilførsel med Hø og Strøelse til Lejrene smstds. og sælge det til Rytterne, for at disse ikke skulle tage selv. Udt. i T. 7, 388.

— Tilladelse for Indbyggerne i Helgehavn til at købe 50 Læster Havre i Laaland og Falster til fremmede Hestes Underholdning, dog Kronens Told dermed uforkrænket. Udt. i T. 7, 388 b.

5. Juni (—). Til Peder Bilde, Abbederne i Ringsted og Soer, Prioren i Antvordschouf, Otte Rud, Eschild Gøye, Arrild Ugerup, Eyller Rønnov og Borgemestre og Raad i Assens. Da der trods Kongens tidligere Skrivelser til dem skal herske stor Forsømmelse med Posten herfra og til Assens, saa at Folk allerede have klaget over den langsomme Befordring, befales det dem atter at holde Vogne og Postklippere i Overensstemmelse med de tidligere Skrivelser, saa at Bud og Breve til og fra Kongen straks kunne befordres, og, hvis de ikke selv personlig kunne være tilstede, da at lade deres Foged have dagligt Opsyn dermed, saafremt de ikke selv ville staa til Rette for Forsømmelser. T. 7, 388 b. Orig. (til Peder Bilde)¹.

— Til Jens Bilde. Kongen har modtaget to Skrivelser fra ham og befaler ham, skønt Kongen ikke venter noget uvenligt af nogen, at have nøje Opsyn baade med Visbye og Visborg Slot, saa at han, hvis han skulde blive hjem søgt, kan vide sig forvaret. Han skal løsgive det af ham anholdte, i Lubeke hjemmehørende, Skib, som er kommet fra Aabo i Finland med Smør, Hør og Huder og med Søbrev af Hertug Johan af Finland, ligesaa maa han lade de Bud passere, der komme did med aabne Pasbord, og som han ikke har mistænkt for at fare med Praktikker, derimod skal han anholde saadanne Personer, som han mærker have Ærinder, der ere til Skade for Riget, og straks underrette Kongen derom. Hvis han kan faa noget magtpaaliggende at vide, skal han straks underrette Kongen derom. T. 7, 389 b.

¹ Orig. paabyder, at der skal holdes Postklippere og Vogne paa Roskildegaaard samt halvvejs mellem Ringsted og Roskilde og mellem Roskilde og København.

6. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at Kongen har sendt Jens Ulfstand, Embedsmand paa Solte, ud for sammen med Kongens Øverste, Daniel Randtzov, at drage omkring til alle Købstæder i Skaane, undersøge, hvor mange Knægte hver Hovedsmand har, og udsøge en Plads, hvor Knægtene kunne samles og slaa Lejr, saa at man bedre kan gøre dem Tilførsel for deres Penge. Det befales derfor alle at gøre Tilførsel til Lejren efter Jens Ulfstands Anvisning. T. 7, 391¹.

[Omtr. 6. Juni]. Befaling til Erich Rud og Lauge Brock at bestille Skuder og Færger til at føre Ryttere og Knægte fra Falster til Vordingborg med, for at de ikke skulle falde Kongens Undersaatter til Besvær. Udt. i T. 7, 391.

7. Juni (Kbhvn.). Mageskifte mellem Hell. 3. Kongers Kapel i Roskylde Domkirke og Kronen. R. 8, 309. K. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Sebastian Schuendt, kgl. Sekretær, paa S. Jørgens Hospital og Gaard udenfor Roskylde, uden Afgift, at tiltræde efter den nuværende Indehaverskes, Dorethea Heroldz, Død, dog skal han saa opgive den aarlige Fetalje, som Kongen har givet ham Brev paa for hans Tjeneste. Han skal holde Hospital og Kirke i Stand, holde den der stiftede Gudstjeneste vedlige og skaffe de fattige og syge, der ere eller komme ind i Hospitalet, sædvanlig Underholdning. R. 8, 310. K.

— Forleningsbrev for Stheen Rossensparre, Embedsmand paa Kallingborg Slot, paa alt det Gods til Bosie Kloster, som endnu ikke er mageskiftet bort, og som han selv har i Værge, uden Afgift, dog skal han saa selv afholde alle sine Udgifter, naar han rejser eller bruges i Rigets Ærinder inden Riget. R. 8, 413 b. K.

8. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Byrge Trolles Pant i Jungshoffuedt Len forhøjes med 1888¹/₂ Jochimsdlr. og 223 Lod Sølv, tilsammen regnet for 2000 Dlr., som han har laant Kronen; han skal gøre samme Tjeneste deraf som tidligere. P. 1. (Overstreget.)

— Gældsbreve til Aarhus Kapitel paa 652 Dlr., at betale tilbage til S. Jacobi Dag 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 19 b.

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 378 f.

8. Juni (Kbhvn.). Lignende Breve til Aarhus By paa 1583¹/₂ Dlr.¹, til Randers paa 1030 Dlr., til Horsnes paa 850 Dlr., til Kallundborg paa 321 Lod Sølv, til Skielskøer paa 60 Lod Sølv og 383 Mk. danske, til Nyekiøping i Otz Herred paa 98¹/₂ Dlr. og 85 Lod Sølv og til Præstøe paa 240 Mk. danske og 40 Lod Sølv. Udt. i P. 20.

— Lignende Brev til Johan Friis til Hesselagger, Kansler, paa 10,000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. Orig. (skaaren).

— Lignende Brev til Hr. Niels Lange til Kiergaard paa 4000 Jochimsdlr. Orig. (skaaren).

— Lignende Brev til Hr. Otte Krumpen til Truidzholm paa 4000 Jochimsdlr. Orig. (skaaren).

— Lignende Brev til Hr. Erick Krabbe til Bustrup, Embedsmand paa Lundenes, paa 1000 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Eiler Krafse til Assendrop paa 316¹/₂ Lod Sølv og 41¹/₂ Dlr. 1 Ort, tilsammen regnet for 200 Dlr. Orig.

— Lignende Brev til Jørgen Bryske til Toftholm paa 50 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Fru Kristine Ulfstand til Thoftholm, Karl Bryskes Enke, paa 150 Mark danske i Markstykker. Orig.

— Lignende Brev til Fru Anne Friisdatter til Enggaard, Jesper Daaes Enke, paa 50 Jochimsdlr. Orig. (skaaren).

— Lignende Brev til Fru Anne Klausdatter til Katholm, Kresten Fastis Enke, paa 60 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Iffuer Rask til Rask paa 50 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Christoffer Rosenkrandt til Lunderupgaard paa 300 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Morthen Krabbe til Bøgested paa 100 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Lavritz Schram til Korssøgaard paa 200 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Fru Kirstine Rudtzdatter til Jungedtegaard, Jarmen Scheels Enke, paa 200 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

---

¹ Brevet til Aarhus er trykt: Hübertz, Aktst. vcdk. Aarhus I. 164 f. (efter Orig. Raadstuearkivet).

8. Juni (Kbhvn.). Lignende Brev til Jørgen Rantzov til Lønborg paa 350 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Morthen Suendsen til Vosnis paa 200 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Oluf Stafverskouf til Hennegaard paa 40 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Jens Spend til Raninggaard paa 100 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Otte Banner til Asdal paa 300 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Niels Juel til Astrup paa 300 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Christoffer Urne til Ryegaard paa 200 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til M. Matz Huid til Estvadgaard, Sognepræst til Holstebro, paa 100 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Jørgen Spliid, Embedsmand paa Ollegaard, paa 100 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Frantz Banner til Kockedal paa 500 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Envold Kruesse til Vinge paa 50 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Gregers Ulfstand til Vosborig paa 300 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Jørgen Skram til Theelle paa 50 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Eyller Lycke til Thorp paa 200 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Henrick Gyldenstiern til Aagaard paa 100 Jochimsdlr. Orig. (uden Segl).

— Lignende Brev til Fru Dorethe til Meilgaard, Niels Markordsens Enke, paa 20 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Fru Grette Bryske til Vonserop, Peder Rudtz Enke, paa 150 Mk. danske i Markstykker. Orig.

— Lignende Brev til Fru Mergrette Skielsdatter til Skougaard paa 30 Jochimsdlr. Orig.

— Lignende Brev til Erick Rosenkrandt til Langtind paa 200 Jochimsdlr. Orig.

8. Juni (Kbhvn.). Lignende Brev til Fru Ane, Hr. Claus Podebuschis Enke, paa 300 Jochimsdlr. Orig. (skaaren).

— Lignende Brev til Palle Juel til Strandit paa 150 Jochimsdlr. Orig. (skaaren).

— Lignende Brev til Fru Elsse Rosenkrandt, Hr. Christiern Friis's Enke, paa 200 Jochimsdlr. Orig. (skaaren).

— Lignende Brev til Fru Mette Oxe til Birckholm, Hans Bernekous Enke, paa 302 Lod Sølv og 447 Mk. danske i Markstykker. K.

— Lignende Brev til Fru Karine Valckendorf til Kieldstrop, Anders Gøyes Enke, paa 50 Jochimsdlr. K.

— Lignende Brev til Claus Ulfeld til Kragerup paa 200 Jochimsdlr. Rel. Jochim Beck. Kopi (underskreven af Fru Kirstine Ulfeld, Morten Svendsens Enke, og 14. Okt. 1587 indleveret af hende paa Haderslevhus).

— Lignende Brev til Niels Throlde til Braade paa 200 Jochimsdlr. Rel. Jochim Beck til Førsløf, Rentemester. Kopi (indleveret 16. Okt. 1587 i Kongens Kancelli paa Haderslevhus af Jacob Trolle).

— Lignende Brev til Fru Kiersten Friisdatter paa 400 Dlr. Kopi (indleveret 25. Okt. 1587 paa Haderslevhus af Albert Friis).

— Lignende Brev til Michel Seestedt, Embedsmand i Gafnø Kloster, paa 300 Jochimsdlr. Kopi (indleveret 18. Sept. 1587 af Niels Parsberg paa Nygaard).

— Befaling til Eschild Gøye at give Tolderen i Nyeberg Ordre til at befale de lubsche Skibe, der komme fra Olborg, at blive liggende der i nogen Tid, thi Kongen har erfaret, at der ligger nogle svenske Skibe i det Farvand, hvorhen de skulle, hvilke kunne gøre dem Skade. Udt. i T. 7, 391 b.

— Lignende Brev til Borgemestre og Raad i Olborg. Udt. i T. 7, 391 b.

9. Juni (—). Kvittans til Jacop Brockenhus, Embedsmand paa Stege, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Helsingborg Len i den Tid, han har haft det i Forlening, og af Landzkrone Len i de $4\frac{1}{2}$ Aar, han havde det til Helsingborg, samt paa de oppebaarne Landeskatter. Hvad han blev skyldig har han leveret fra sig til Inventarium. R. 8, 414. K.

— Befaling til Adelen og alle, som fri og frelse kendes, i Skaane at begive sig til Malmøe med Heste og Harnisk og

være Hofmesteren lydig, dog undtages Lensmændene paa Slottene og de faste Huse, der skulle blive der. Udt. i T. 7, 391 b.

9. Juni (Kbhvn.). Lignende Brev til Riddermændsmændene i Sønder- og Nørrehalland at møde i Halmsted og være Pouel Huitfeld lydige. Udt. i T. 7, 392.

— Befaling til Pouel Huitfeld at indsamle Gengærden hos Præsterne og Bønderne efter det Register, som Hr. Peder Schram vil levere ham, og indlægge den i god Forvaring i Halmsted. Udt. i T. 7, 392.

— Befaling til Bønderne i Skaane at gøre Tilførsel til Malmøe, Landtzkrone og Helsingborg, for at Krigsfolket ikke skal løbe ud paa Landsbyerne og tage hvad de behøve med Magt. Udt. i T. 7, 393.

— Til Jens Mogenssen. Naar der kommer Skibe med Rug i Sundet, skal han paa Kongens Vegne tage 5, hver paa 30—40 Læster eller noget over, sende 1 til Kiøpnehavn, 1 til Malmøe, 1 til Landtzkrone, 1 til Vardberig og 1 til Halmstad og tage Forpligtelsesbrev af Skipperne paa, at de ville føre Rugen derhen; Kongen har befalet Lensmændene paa disse Steder at sørge for, at Borgerne og Bønderne smstds. købe og betale Rugen. Han skal købe alt det Klæde, der kommer i Sundet, sende det hid og give Købmændene Forvaring paa Kongens Vegne, at det vil blive betalt om et Aar eller til den Tid, han kan faa fastsat. T. 7, 392.

— Til Hr. Eyller Hardenberg, Frans Brockenhus, Axel Viffert, Hans Holck og Pouel Huitfeld. De skulle sørge for, at Borgerne og Bønderne købe ovennævnte Rug til deres Huses Ophold og til at underholde Krigsfolket med, saa at Skipperne med det første kunne faa losset og faa deres Betaling. T. 7, 392 b.

10. Juni (—). Til Hr. Verner Parsbjerg og Hartuig Bilde. Kongen har befalet Sthen Rosenspar at sende en Skibsladning Rug til Aarhus, hvilken de, naar den kommer, skulle sælge til Underaatterne i deres Len til 10 Sk. danske Skæppen; de skulle oppebære Betalingen i rede Penge og gøre klart Regnskab derfor. T. 7, 393 b.

— Skrivelse til Frandt Banner om at laane Kongen et grovt Kobberskyts; hvis det bliver borte eller kommer til Skade, vil Kongen stille ham tilfreds derfor. Udt. i T. 7, 394.

— Tilladelse for Oluf Nielssen, Borger i Othenesse, til at udføre en Skibsladning Malt til Tyskland mod at købe en Skibs-

ladning Rug og sælge den til Rigets Indbyggere for en rimelig Pris; Kongens Forbud og Told hermed dog uforkrænkede. Udt. i T. 7, 394.

10. Juni (Kbhvn.). Befaling til alle Lensmænd, der have Købstæder i Befaling, at begive sig til Købstæderne og der udtage saa mange Baadsmænd, Skippere, Styrmand og Tømmermænd, som de kunne faa, og som kunne bruges paa Kongens Skibe, og straks sende dem hid, da det er meget magtpaaliggende; de skulle tage en Bekendelse af Admiralen paa, hvor mange de sende. T. 7, 394.

— Til Hans Holck. Kongen har modtaget hans Skrivelse om de Efterretninger, han har faaet fra Sverrig, og befaler ham med al Flid at forfare Lejligheden, straks melde Kongen alt magtpaaliggende og have Slottet og Byen i god Forvaring. Kongen har befalet Hr. Jørgen Lycke og Otte Brade at sende al den Fetalje, som de have samlet i Vendelboe Stift og indskibet i Olborg, derfra til Vardberg Slot, hvor han og Lauge Brockenhus skulle lægge den i god Forvaring; Lauge Brockenhus skal siden anvende den til Kongens Bedste og gøre Regnskab derfor. T. 7, 394 b.

— Til Lensmændene over Stifterne. Da Kongen behøver en stor Sum Penge til de mange Krigsfolk, skulle de straks kalde alle Herredsprovster og Kirkeværger for sig med Kirkernes Regnskabsbøger, undersøge hvad Forraad af Guld, Sølv eller rede Penge Kirkerne have enten ved Kirken, hos Kirkeværgerne eller hos andre og sende alt, hvad de kunne finde, til Rentemester Jochim Beck med klare Registre derpaa; dog skulle de lade en Kalk og Disk blive ved hver Kirke; endvidere skulle de hos Kapitlerne faa at vide, hvad liggende Skat eller Klenodier Domkirkerne have, og sørge for, at Kongen ligeledes faar det. Provster, Kirkeværger og Kapitler skulle levere alle disse Ting fra sig under deres Ed, og hvis nogle Provster have oppebaaret mere af nogen Kirke, da de hørte dens Regnskab, end det fra gammel Tid har været sædvanligt, skulle de gøre Regnskab derfor og udlevere det. T. 7, 395 b.

— Til Stheen Bilde. Da der løber mange Folk sammen paa Grænsen og man kan frygte for et Indfald, skal han handle med de Gydinge og »fortrøste« dem, saa de blive ved godt Mod og passe paa alt; Kongen vil med det første sende nogle Hageskytter, der sammen med Gydingerne skulle forsvare Grænsen,

dog skal han sørge for, at der ikke gøres Angreb paa de Svenske eller tages noget fra dem; Hageskytterne skulle selv betale alt, hvad de tage af Kongens Undersaatter, da Kongen har taget dem i Ed og givet dem Maanedspenge, hvilket han med bedste Lempe kan foregive Bønderne, dog at der ikke gøres nogen »Rumor« deraf. T. 7, 397 b.

10. Juni¹ (Kbhvn.). Befaling til Greers Jul at begive sig ind paa Trannekier Slot, da Kongen agter at bruge Jørgen Marsuin, Embedsmand smstds., i Rigens Bestilling, holde Slottet i en Slotslov i Jørgens Fraværelse og passe vel paa alt; hvis nogen vil gøre Landgang, skal han møde med Landets Indbyggere og gøre Modstand. T. 7, 398.

[Omtr. 10. Juni]. Brev til Christen Munck om at laane Kongen 4000 Dlr. og forhandle med Adelen i Lenet om Penge efter medfølgende Registers Lydelse. Udt. i T. 7, 397.

10. Juni (Kbhvn.). Til Herlof Throlde i Sjælland, Eyller Røn-
nov og Erich Bilde i Fyen, Børge Throlde og Hr. Verner Parsbjerg i Skaane, Hr. Niels Lange i Riiper Stift, Hr. Jørgen Lycke² i Viiborg Stift, Otte Brade i Vendelboe Stift, Jørgen Rosenkrantz² i Aarhus Stift og Povel Huitfeld i Sønder- og Nørrehalland. Da Kongen behøver mange Penge til Krigsfolkenes Besolding, og Raa-
det og Adelen allerede have laant Kongen en stor Sum, skulle de forhandle med alle Prælater, Kanniker og Vikarer, der residere ved Domkirkerne, og de formuende Borgere i Købstæderne om hver især at laane Kongen saa mange Penge som muligt paa Kongens Brev og Segl til en vis Termin. T. 7, 396 b.

11. Juni (—). Breve til Kapitler, Provster, Præster og Borgere om at laane ovennævnte Mænd paa Kongens Vegne Penge og have dem betroet deri, som om det var Kongen selv. T. 7, 399.

— Forleningsbrev for Jørgen Rosenkrantz paa Kal-
løe Len, som Jens Juel nu har det i Værge. I aarlig Genant skal han have 336 Mk. danske, 8 Læster Rug og Mel, 12 Læster Byg og Malt, 7½ Læst Havre, 100 levende Svin, 24 levende Køer, 150 Lam, 150 Gæs, 300 Høns, 12 Tdr. Smør, 299 Gæsteriheste af den visse Rente samt al Avlen til Slottet med al Affødning og anden Fordel til Ladegaarden med Undtagelse af Halvparten af de Heste-

¹ Registranten har sikkert urigtig: Juli.

² Jvfr. under 18. Juni.

føl, der falde paa Slottets Stod, dog skal han selv skaffe Hingst til Stoddet og underholde de Kongen tilkommende Føl og Foler, indtil denne lader dem hente. Han skal gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde den ene Tredjedel, og for alt Vrag, ligesom han skal tjene Riget med 8 geruste Heste. R. 8, 49 b¹.

11. Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev for Jørgen Marsuin paa Tranekjær Slot, som han nu selv har det i Værge; han skal aarlig svare 500 Jochimsdlr. deraf til 1. Maj og tjene Riget med 6 geruste Heste. R. 8, 162.

— Forleningsbrev for Christoffer Bang paa 2 Gaarde i Quindstrup² i Vendz Herred tillige med det andet Købstad- og Landgods, som Hans Bang sidst havde i Værge, og som Christoffer Bang nu selv har i Forlening; han skal aarlig svare Sognepræsten til S. Hans Sogn i Othense sædvanlig Afgift efter den af Kong Christian III gjorde Fundats. R. 8, 162 b.

— Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 1 dobbelt Maximilian og 1998 Rosenobler, som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 311. K.

— Skøde til Hr. Verner Pasberg. R. 8, 415. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Bønderne i Helsingborge Len at gøre Tilførsel til de Ryttere, som ligge i Helsingborge. Udt. i T. 7, 398 b.

— Befaling til Bønderne i Sjælland, baade Adelens Tjenere og andre, at møde med deres Heste og Vogne, naar Herluf Trolle og Steen Rossensparre tilsige dem, for at bringe den Fetalje, disse have bestilt her i Landet, til de af dem befalede Steder. T. 7, 398 b.

— Befalinger til Assens, Otthensse, Nyborge, Korsøer, Ringsted, Roskylde, Slangerupe og Helsingør at skaffe Staldrum til de fremmede Ryttere — og til Lensmændene, der have disse Købstæder i Befaling, at lade 2 af deres Svende ledsage Rytterne fra et Natteleje til et andet. Udt. i T. 7, 399.

¹ Samme Brev er indført R. 8, 65 b, men med en Del Afvigelser. Genanten bestemmes her til: 336 Mk. danske, 10 Læster Rug og Mel, 12 Læster Byg og Malt, 10 Læster Høvre, 100 levende Svin, 24 levende Køer, 8 Skattestude, 150 Lam, 150 Gæs, 5 Tdr. Sild, 43 Tdr. Salt, 13½ Td. 2 Skpr. Gryn, 3 Tdr. Flyndere, 4 Tdr. Aal, alle Hønsene efter Jordebogen og 12 Tdr. Smør samt al Avlen osv. (som ovenfor). Han maa beholde Halvdelen af den uvisse Rente. ² Kindstrup.

11. Juni (Kbhvn.). Befaling til Bønderne i Danmark at lade sig mønstre paa de Steder, hvor de dertil tilfornede tilsige dem, og siden holde deres Rustning og Værger tilstede. — Register paa Lensmændene, der skulle mønstre Bønderne: Hr. Niels Lange i Riberhus, Møgelthønder, Vesterlandsfiordt, Kollinghus og Hønborg Len; Fru Madalene Banner i Skiffuehus Len; Fru Margrette, Jesper Rantzous, i Skodborg Len; Hr. Erich Krabbe i Lundenes og Aastrup Len; Holger Viffert i Bøuling Len; Peder Gyldenstiern i Hing og Voldborg Herreder; Frantz Bilde i Ørum Len; Otthe Banner i Segelstrup Len; Otthe Brade i Olborg Len og Hedensted Herred; Jørgen Rossenkrantz i Kalløe, Dronningborg, Aarhus og Aakier Len; Hr. Otthe Krompen i Haldz Len; Hans Johanssen i Silkeborg Len; Holger Rossenkrantz i Skanderborg og Bygholm Len; Hr. Jørgen Lycke i Horns Herred; Greers Ulfstand i Røgsø Herred; Voitzlof Vobitzer i Trøieborg Len; Christoffer Johanssen i Hindzgauffuel Len; Arrild Ugerup i Otthensse Len; Palle Ulfelt i Rudgaard Len; Erich Bilde i Saling Herred; Eyler Rønnou i Hagenskouf Len; Eskel Gøye i Nyborge Len; Jacob Seested paa Thosing; Jørgen Marsuin i Trannekier Len. T. 7, 400.

— Til Biørn Kaas og Axel Viffert. Da Kongen venter nogle fremmede Ryttere til Skaane, skulle de, naar disse komme, forlægge dem i Helsingborg og de nærmestliggende Byer, hvor de skulle bestille Staldrum og andet nødvendigt; de skulle befale Bønderne at gøre Tilførsel, saa Rytterne kunne faa Underholdning for deres Penge, da man ellers kan befrygte, at de tage selv og gøre Bønderne Skade; dog skal den Fetalje, som allerede er samlet, forblive urørt indtil nærmere Ordre. — Seddel: Der sendes dem aabent Brev til Bønderne, at de skulle gøre Tilførsel, hvilket Brev de med det første kunne lade forkynde. T. 7, 407 b.

12. Juni (—). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Fredrichsborg, paa 4000 Dlr., som han har oppebaaret af Hans Mule og Jørgen Hanssen, Borgere i Otthensse, for Øksne, han paa Kongens Vegne har solgt dem, hvilke Penge han nu har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Regnskab. K. Udt. i R. 8, 311.

— Til Holger Rossenkrantz, Lauge Brock, Christoffer Pax, Byrge Throlle, Otthe Rudt, Stheen Rossensparre, Jørgen Munck, Frantz Brockenhus og Jacob Brockenhus i Sjælland; Biørn Kaas, Hr. Peder Skram, Hr. Mogens Gyldenstiern, Hans Holck, Hr. Verne[r] Pasberg, Knud Hardenberg, Hartuig Bilde, Erich Ugerup, Hr. Eyler

Hardenbiere, Axel Viffert og Arrild Ugerup i Skaane; Eskel Gøye, Arrild Ugerup, Christoffer Johanssen, Palle Ulfelt og Eyler Rønnov i Fyen; Morthen Suendssen, Hr. Niels Lange, Hr. Erich Krabbe, Peder Gyldenstiern, Holger Viffert, Frantz Bilde, Otthe Brade, Hr. Jørgen Lycke, Jørgen Rossenkrantz for Dronningborg og Kalløe Len; Jens Juel, Jørgen Bernekov og Holger Rossenkrantz i Nørrejylland, Jørgen Brade, Erick Rudt og Claus Huitfeldt i Smaalandene og Jørgen Marsuin paa Langeland. Da der løber nogle fremmede Skibe i Søen og man ikke kan vide, om disse ville gøre Landgang og foretage sig noget fjendtligt, skulle de straks lade Bønderne ved Søsiden i deres Len oprejse Bavner og holde Strandvagt; hvis der sker Indfald, skulle Bønderne, naar de se Baverne brænde og høre Kirkeklokkerne ringe, begive sig til Stranden med deres Vaaben og gøre Fjenderne Modstand. T. 7, 401.

12. Juni (Kbhvn.). Befaling til Lauge Brock, Erich Rud og Claus Huitfeldt selv at holde Postklippere paa de forordnede Steder, saa at Kongens Post og Breve, Dag og Nat uspart, kunne komme frem, saafremt de ikke selv ville staa til Rette for mulige Forsømmelser. Udt. i T. 7, 402.

— Til Bønderne i Gyding Herred. Kongen takker dem, fordi de ere dragne op for at gøre de Svenske Modstand, hvis disse ville foretage noget fjendtligt mod Riget, dog maa de ikke gøre Indfald eller forgribe sig mod de Svenske, medmindre de blive nødte dertil. T. 7, 402.

13. Juni (—). Skøde til Otthe Brade til Knudstrup. R. 8, 50 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jørgen Bilde at følge med Hr. Verner Pasberg for at handle med de gejstlige i Skaane om at laane Kongen Penge. Udt. i T. 7, 402 b.

— Befaling til Hr. Jørgen Lycke i Hr. Otthe Krompens Sted at handle med Kapitler, Provster, Præster og Købstadmænd i Viborg Stift om at laane Kongen Penge; de derom udgaaede Breve sendes ham. Udt. i T. 7, 404.

— Lignende Befaling til Jørgen Rossenkrantz at træde i Hr. Jørgen Lyckis Sted i Aarhus Stift. Udt. i T. 7, 404.

— Til Hr. Verner Pasberg og Hertuig Bilde. Da Kongen har forandret Bestemmelse og befalet Steen Rossensparre at sende Rugen til Malmø i Stedet for, som før meddelt, til Rodnebye og har befalet Slotsfogden smstds. at modtage den og sælge den til Bøn-

derne i Blekinge, skulle de befale de Bønder i deres Len, der ville købe Rug, at købe den i Malmøø til 10 Sk. Skæppen. T. 7, 402 b.

13. Juni (Kbhvn.). Befaling til Stheen Rossensparre at sende 1 eller 2 Skuder, ladede med Rug, til Malmøø og levere Rugen til Slotsfogden mod Kvittans. Udt. i T. 7, 403.

— Befaling til Enduold Lauritzssen, Foged paa Malmø, at sælge ovennævnte Rug til Blekingssfarerne og gøre Regnskab derfor. Udt. i T. 7, 403.

— Befaling til Jens Mogenssen, Tolder i Helsingør, at være Christoffer Thrundzen behjælpelig, da han er sendt ned for at besigte de ved Helsingør liggende Skibe og deraf udtage dem, der kunne bruges til Orlogsskibe, til Kongen og for at udtage saa meget Skyts og saa mange Baadsmænd, som de ikke udtagne Skibe kunne undvære; de af de tiloversblevne Skibe, der ere komne østerfra og ville vesterpaa med Rug, maa han lade løbe. T. 7, 404.

— Pasbord for Jacob Sparre og Dr. Zacharias Wil-
lingck, Raad, der skulle følge nogle fremmede Fyrster gennem Danmark, at alle efter deres Tilsigelse skulle skaffe fyrstelig Underholdning, Færger over Færgstederne og de nødvendige Heste og Vogne. T. 7, 403 b.

14. Juni (—). Befaling til Jacob Mouritzssen at begive sig til Vardbiørg med Dr. Zacharias, naar Danmarks Raad tilskrifer ham derom, modtage nogle fremmede Fyrster, der komme fra Sverrig, ledsage dem gennem Landene og skaffe dem og deres Følge Underholdning. Udt. i T. 7, 403 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Jylland og Fyen. Da der behøves mange Penge til Krigsfolkets Besolding og anden Rigens Nødtørft, har Rigsraadet bevilget en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver 10 jordegne Bønder, der eje frit Bondegods, skulle lægges i Læg sammen og give 40 Dlr., hver 20 Bønder, som ikke have eget Bondegods, 40 Dlr.; Indestemænd, Pebersvende, Husmænd og Tjenestedrenge, som have Kornsæd, skulle hver give 1 Dlr., hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester og Kæltring, der bor paa Landsbyerne, og hver Møller 2 Dlr., naar de ikke bruge Avl, og 4 Dlr., naar de bruge Avl, og Kronens og Adelsens Ugedagsmænd hver 1 Dlr.; overalt skal den rige hjælpe den fattige, og ingen skal være fri for denne Skat. Skatten skal være

ude inden S. Michels Dag. Hvis nogen ikke kan skaffe Dalere, maa han give 2 Lod Sølv eller 3 Mk. danske for hver Dlr. Lensmændene skulle lægge Bønderne i Læg og opkræve Skatten. Skriverne maa ikke oppebære Penge for at skrive Skatten. Bønderne skulle møde, naar og hvor de tilsiges, og lade sig skrive for Skatten. T. 7, 404 b. Orig. (til Aalborghus Len).

14. Juni (Kbhvn.). Til Lensmændene i Jylland og Fyen¹. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse. De skulle straks lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Skatten kommer ud inden S. Michels Dag; saa snart de have oppebaaret Skatten, skulle de sende den til Rentemester Jochim Beck. Hvis der findes nogle formuende Fogder og Bønder i deres Len, skulle de forhandle med dem om at laane Kongen nogle Penge mod Kongens Brev paa Pengenes Tilbagebetaling til en vis Termin. T. 7, 406.

— Til Jørgen Vale, Tolder i Nyborg. Kongen har paa Forbøn af Borgemestre og Raad i Liubcke ophævet Arresten paa noget Claus Globich i Liubcke tilhørende Gods, der fandtes paa et af Jørgen Vale der for Byen anholdt svensk Skib, hvorfor denne skal lade Claus Globich faa alt det ham tilhørende Gods. Rel. Dr. Hieronimus Thenner. T. 7, 408 b.

— Befaling til Proviantmestrene i Skaane og Halland at »forvesle« det af den samlede Proviant, som ikke kan gemmes længe, iblandt Bønderne og atter opkræve det, naar Krigsfolket rykker op, samt straks at begive sig til Kongen, naar de erfare, at han er »hidkommen«. Udt. i T. 7, 408.

— Befaling til Proviantmestrene i Sjælland og Smaalandene straks at sende al den Fetalje, de have samlet, til Kiøbnehavn. Udt. i T. 7, 408.

— Befaling til Proviantmestrene i Fyen straks at sende den af dem indsamlede Fetalje til Va[r]dbierg med Undtagelse af Øllet, som de skulle sende til Kiøbnehavn til Orlogsskibenes Behov. Udt. i T. 7, 408 b.

— Befaling til Proviantmestrene i Jylland at sende al den opsamlede Fetalje til Vardbierg, hvor Lauge Brockenhus skal give dem Kvittans derfor. Udt. i T. 7, 408 b.

— Befaling til Hans Holck og Lauge Brockenhus at »forvesle« det af Proviantmestrene til dem sendte Øl, som er surt, eller som

¹ De opregnes alle med deres Len.

ikke duer at opbevare længe, og igen at brygge fersk Øl til Kongens egen Fanes Underhold, samt at holde den af dem oppebaarne Fetalje i Forraad til Kongens egen Fane indtil nærmere Ordre. T. 7, 409.

14. Juni (Kbhvn.). Befaling til Hans Holck at modtage 30 Læster Salt, som Frantz Brockenhus har faaet Befaling til at sende til ham, lade det støde smaat, pakke i hele og halve Tønder og Fjerdinger og lade disse tilslaa og opbevare paa Slottet, at Kongen kan lade det sende efter sig, hvor han rykker frem med Krigsfolket. T. 7, 409 b.

15. Juni (—). Befaling til Pouel Huitfeldt at opkræve den af Hr. Peder Skram og Claus Thot i Halland skrevne Fetalje og lade den oplægge og forvare i Halmsted, saa at den ikke fordærvet; hvis nogle ikke kunne give Korn, maa de i Stedet give Penge¹. Udt. i T. 7, 409 b.

— Befaling til samme at lade de Gengærdsøksne, som han opkræver af Bønderne i Halland, drive til Sneestrup og lade dem »slaa i Græs«; hvis nogle ere tjenlige at slagte, skal han lade dem slagte og lade Kødet salte i Tønder og forvare vel. Hvis han mærker, at de Svenske ere for Haanden og man kan befrygte et Indfald, skal han lade de Øksne, som han har ladet slaa i Græs, drive til Halmsted. T. 7, 410.

— Befaling til samme at tillade Bønderne i Halland at udføre og sælge Smør og Laks og igen købe Korn og andet til deres Huses Ophold, da Kongen har tilladt sine Undersaatter at handle med hinanden. T. 7, 410.

16. Juni (—). Til Hr. Eyler Hardenberg. Da Voitzlaf Vobitzer har tilskrevet Kongens hjemmeladte Raader hoslagte Brev, hvori han foreslaar at sende nogle Raader til Skaane, naar Knægtene skulle mønstres og tages i Ed, for at tilkendegive dem, hvem der skal være deres Øverste, befales det Hr. Eyler at være tilstede ved denne Lejlighed, gaa i Ringen og foregive Knægtene Daniel Rantzou som Øverste, Voitzlaf Vobitzer som Kommisarius og Jens Ulfstand som Mønstringsherre sammen med Voitzlaf Vobitzer. T. 7, 410 b.

— Til Voitzlaf Vobitzer. Ovenstaaende Brev til Hr. Eyler Hardenberg sendes ham til Besørgelse. T. 7, 411.

¹ Registranten har her urigtig: Korn.

16. Juni (Kbhvn.). Befaling til Erick Rud at lægge de Knægte, der ligge hos Bønderne paa Landsbyerne i Laaland, ind i Købstæderne smstds., saaledes at der kommer til at ligge 3 Fænniker i Naskouf, 2 i Nysted og 2 i Marreboe. T. 7, 411.

— Lignende Befalinger til Jørgen Brade og Claus Huitfeldt at lægge 3 Fænniker Knægte i Nykiøbing og 3 i Stubbekiøbing. Udt. i T. 7, 411 b.

18. Juni (—). Søbrev for Jørgen Prip, der med Skibet Svanen skal løbe i Øster- og Vestersøen, holde Strømmene rene, gøre de Svenske og deres Tilhængere Modstand og forhindre Tilførsel til Sverrig, efterdi den svenske Admiral har overfaldet den danske Admiral, har taget 3 Orlogsskibe og daglig foruretter Kongens Undersaatter paa Kongens Strømme. K¹.

19. Juni (—). Til Biørn Kaas og Axel Thønnessen. Da Kongen har befalet Michel Schriffuere i Kiøbnehavn og Hans Schriffuer, Borger i Helsingborg, at begive sig til Helsingborg Slot for at opskrive al den Gengærdsfetalje, der sendes did af Indbyggerne der i Landet, skulle de optegne Fetaljen sammen med disse og, naar Toget gaar for sig og Fetaljen skal føres efter, levere dem den paa Regnskab mod tilbørlig Kvittans, for at de igen kunne sælge og »forvesle« den til Kongens Bedste. T. 7, 411 b.

20. Juni (Koldinghus). Tilladelse for Kongens Moder til at oppebære Kronens Part af Korntienden af Brusk, Andst, Holmandz, Jerløf og Endl² Herreder; hvad den overstiger 4 Læster Korn skal hun gøre Kronen Regnskab for. R. 8, 53 b.

— Tilladelse for Jens Klyne, Borger i Riibe, til at udføre 40 sjællandske Læster Malt, dog Kronens Told og Forbud dermed uforkrænkede. K. Udt. i T. 7, 413.

22. Juni (Haderslevhus). Til Hr. Niels Lange. Da det ved de af Kongen og Hertug Hans gjorte Forbud har vist sig, at Indbyggerne i Riibe ikke kunne undvære Hertugens Undersaatter og at disse endnu mindre kunne undvære hine, bevilger Kongen, at Hertugens Undersaatter maa købe hvad de behøve i Riibe, saafremt de ville gøre Indbyggerne i Riibe Tilførsel og handle med dem som Venner og Naboer, men ellers ikke. T. 7, 444.

¹ Brevet, hvori der først har staaet: vore Høvedsmænd Jørgen Prip og Vitus Brun, er forsynet med Segl og har oprindelig været en Orig. Vitus Brun er saa overstrøget og »vore Høvedsmænd« rettet til »vor Høvedsmand«; men siden har man skrevet Henrich Hog ovenover Jørgen Prip. ² o: Elbo.

23. Juni (Kbhvn.). Forsikringsbrev til Fru Margrete Rantzov, Jesper Rantzovs Enke, at Kongen vil gøre hende samme Forvaring paa de 500 Dlr., hun har laant Kongen, som de andre af Adelen have faaet. K. Udt. i T. 7, 413.

— Befaling til Abbeden i Herritzuad straks at lade lave 18 Par stærke Hjul, borede med en stor Naver, til det Skyts, som skal bruges til Skibs, og straks sende dem til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 412.

24. Juni (—). Befaling til Eskel Gøye straks at hidsende hvad brugeligt Skibsskyts han har paa Slottet og levere det til Hr. Peder Skram, Admiral, mod dennes Kvittans. T. 7, 412.

25. Juni (—). Til Bønderne i N Herreder. Da Kongen har befalet Jørgen von Holl og Munchhaussen at blive liggende med deres Regimenter henholdsvis i Roschilde og Kiøge med de nærmeste Landsbyer, mønstre dem og holde dem i god Orden, skulle Bønderne straks gøre Tilførsel til Lejrene med Øl og Fetalje og sælge det til Knægtene for en rimelig Pris, for at disse ikke skulle gaa ud og røve. T. 7, 413. K. Orig. (til Tune Herred).

26. Juni (—). Til Holger Rosenkrandtz i Trygeveld Len og Fru Anne Rosenkrandtz i Schioldenes Len. Da Kongen har befalet Hilmer von Munckhaussen med hele sit Regiment Knægte at slaa Lejr i Kiøge og de nærmest liggende Landsbyer, mønstre det der og paase, at Knægtene ikke, som hidtil, røve fra Bønderne, skulle de befale Bønderne i deres Len straks at gøre Tilførsel til Knægtene, for at disse ikke skulle tage selv eller Kongen blive nødt til igen at sprede Knægtene og forlægge dem mellem Bønderne. T. 7, 417 b. K.

— Befaling til Bønderne i Faxe og Sthefns Herreder at gøre Tilførsel med Øl og Fetalje til 3 Fænniker Knægte, der skulle have Lejr i Hedinge under Øverste Hilmer von Munckhaussens Regimenter og Opsyn, og sælge dem det til en rimelig Pris. T. 7, 416 b. K.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Hedinge at lade Kongens Hovedsmænd, Grastorffer¹, Johan von Holl og Henrich Thimme, blive liggende en kort Tid der i Byen med 3 Fænniker Knægte. T. 7, 417. K.²

— Befaling til Eschild Gøye at levere denne Brevviser,

¹ K. har: Gerstorffer.

² Paa K. er udenfor skrevet: Frederich von Thihussen.

Kongens Bøsseskytte, det Skibsskyts, som han tidligere har faaet Ordre til at sende til Kiøpnehafns Slot; Bøsseskytten, der er forsynet med kgl. Pasbord, skal følge Skytset til Kiøpnehavn. T. 7, 415. K.

26. Juni (Kbhvn.). Befaling til Hans Johanssen at sende sit visse Bud til Hald Slot efter 2 der staaende Stykker Kobberskyts, som Hr. Otte Krumpen, Marsk, har laant Kronen, give Kvittans derfor og derefter lade dem bringe til Aarhus; der sendes ham Breve fra Hr. Otte Krumpen til dennes Foged og Skriver paa Hald om at udlevere Skytset og fra Jens Jul til dennes Foged paa Aarhusgaard om at sende Skytset videre til Kallundborg Slot, hvis Lensmand har faaet Ordre til at sende det til Kiøpnehavn. T. 7, 414 b. K.

— Befaling til Sthen Rosensparre eller hans Foged i hans Fraværelse at sende ovennævnte 2 Stykker Skyts fra Kallundborg til Kiøpnehavn. K. Udt. i T. 7, 415.

— Befaling til Hr. Verner Parsbjerg og Knud Hardenbjerg hemmelig at undersøge, hvorledes det gaar til i Skærene, om der bygges Skibe, og da hvor mange, og straks underrette Kongens tilforordnede, hjemmeladte Raader derom samt om hvad andet magtpaaliggende de erfare. T. 7, 415. K.

— Befaling til Albret Schiel og Peder Huitfeldt at sende alle de Skibe hid, som de i Helssingøer have antaget til Kongens Tjeneste, og selv forblive der, indtil Kongen har faaet de nødvendige Skibe; Tolderen smstds. maa ingen Skibe lade sejle derfra, førend han har underrettet Hr. Peder Schram, Admiral, om deres Ankomst, og denne har ladet undersøge, om de kunne bruges som Orlogsskibe. De skulle laane det mest mulige Skyts af de didkommende Skibe, men dog lade dem beholde saa meget, at de kunne forsvare sig dermed, og ligesaa udtage Baadsmænd, indtil Kongen har faaet nok. Kongen kan ikke forstaa, at 2 af de bedste Skibe, som først kom did, have faaet Tilladelse til at sejle videre, og befaler dem at give Tolderen Ordre til nøje at passe paa, at ingen Skippere, Styrmand eller Baadsmænd hemmelig snige sig bort paa Skibe. T. 7, 415 b.

— Befaling til alle Købstæderne i Jylland til Brug paa Orlogsskibene, der med det allerførste skulle udrustes, hver at sende 1 Bartskær med Kiste og Tilbehør, 1 Piber og 1 Trommeslager til Kiøpnehavn til Hr. Peder Schram, der skal give dem nærmere Besked. K. Udt. i T. 7, 417 b.

26. Juni (Flensborg). Tilladelse for Jacop Pouilssen til at udføre 20 Læster Malt fra Skielskør og 15 Læster Malt fra Nestved¹, dog skal han lige overfor Borgemestre og Raad i Skielskør og Nestved forpligte sig til ikke at sælge det udenfor Riget; handler han herimod, har han forbrudt Skib og Gods og skal desuden lide tilbørlig Straf. K. (eller Kopi). Udt. i T. 7, 414.

29. Juni (Kbhvn.). Til Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland. Da Holger Rosenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg Slot, ved Rigens Bestilling er forhindret i selv at være tilstede og svare til de Sager, som han dels paa Kronens og dels paa egne Vegne har at forfølge til Landsting, skulle de, naar saadanne Sager komme i Rette for dem, paase, at der ikke sker ham Uret, og ikke forhale ham Retten med lang Opsættelse, da saadant er til stor Bekostning baade for ham og Kronen. K.

30. Juni (—). Fornyet Befaling til [Lensmændene i] Skiolde-nes, Trygeulde, Holbeck og Sthege Len at give Bønderne i deres Len Ordre til at gøre Tilførsel med Øl og Fetalje til Lejren (Skioaldenes, Trygeulde og Sthege til Lejren i Kiøge og Holbeck til Lejren i Roskilde) og sælge det til Knægtene til en rimelig Pris, for at Kongen ikke skal blive nødt til igen at lægge Knægtene blandt Bønderne. K.

— Til Borgemestre og Raad i Helsingborg. Da Bertel Suart, med hvem Jacob Brockenhus for kort Tid siden har handlet om at lade sig bruge paa Orlogsskibene, og hvem han har lovet Frihed for al borgerlig Tyng, saa længe han tjener til Skibs, har klaget over, at de have skrevet ham i Skat for 16 Dlr. og lagt en stor Hob Ryttere ind i hans Hus, som have tæret der og siden ere dragne bort uden at betale, skulle de lade ham være fri for al borgerlig Tyng, saa længe han er paa Orlogsskibene, og sørge for, at han faar Betaling for de fremmede Rytteres For-
tæring. K.

4. Juli (—). Befaling til Bønderne i Volborg Herred med det allerførste at gøre Tilførsel til de omkring Roskild indlagte Knægte, der mangle Underholdning, saafremt de ikke ville have Knægtene forlagte mellem sig. Orig. (udstedt af Raadet).

— Lignende Befaling til Bønderne i Horns Herred. Orig. (udstedt af Raadet).

¹ De 15 Læster Malt fra Nestved ere glemte i Registranten.

6. Juli (Kbhvn.)¹. Til alle Købstæder i Sjælland. Da Kongen straks vil lade Knægtene i Sjælland mønstre og lægge i 2 Lejre, skulle de gøre Tilførsel med Øl og Fetalje til disse og sælge det til Knægtene for en rimelig Pris, saaledes som den bliver sat af Profossen; Øversterne skulle sørge for, at Prisen bliver ordentlig, og Bønderne skulle i Tilfælde af, at Knægtene tage sig selv til Rette, klage til Øversterne, Jørgen von Holl og Hylmer von Munichhausen, der skulle skaffe dem Oprejsning. K. Udt. i T. 7, 418.

— Lignende Befaling til Bønderne i Sjælland. Lensmænd, Abbeder og Priorer skulle tilholde Bønderne til at gøre Tilførsel. K. Udt. i T. 7, 418.

— Befaling til Hr. Verner Parsbierg, Sthen Bilde og Biørn Kaas at skaffe Kongen 2—300 raske Karle i Gydinge Herred, der kunne bruges paa det forestaaende Tog som Skansegrave; de skulle være forsynede med Økser, Hakker og Spader og være rede om 14 Dage, dog maa ingen tvinges til at lade sig bruge i denne Tjeneste. — Seddel: De skulle ordne det saaledes med Karlene, at disse tage Fetalje med sig til 8 eller 14 Dage. T. 7, 418 b. K.

7². Juli (—). Pantebrev til Morthen Suendssen til Vodznéz paa 2 Gaarde, hvoraf den ene kaldes Damsgaardt, 3 Bol og 1 Gadehus i Vodznéz By i Skiødstrup Sogn i Liisberg Herred for 1000 Jochimsdlr. og 20 Rosenobler, som han har laant Kronen. P. 1 b. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Til Eschild Gøye. Da der endnu kun er kommet en ringe Del af de Tagsten, som han fik Befaling til at sende til Daugløkke Slette til Brug paa Ladegaarden ved Frederichsborg, befales det ham straks at sende de resterende, for at Laden kan blive tækket. T. 7, 419. K.

— Fredebrev³ for Seuerin Anderssen i Dreibye, der slog sin Broder Oluf Anderssen ihjel og blev svoren fredløs derfor; dog skal han først stille den Dræbtes Slægt og Venner tilfreds, hvis dette Brev skal komme ham til Bedste. K. Udt. i T. 7, 420.

— Til Adelen i Nørrejylland. Da Kongen har erfaret, at der er samlet et Antal Krigsfolk »noget nerverendis« i Tyskland, og man kan befrygte et Indfald i Kongens Riger eller Fyrstendømmer, befales det dem strengelig at have deres Rustning rede, saa at

¹ i Registranten er Udtoget udateret. Lejdebrev.

² P. har: 8.

³ Registranten har urigtig:

de, naar Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Jørgen Lycke, Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz tilsige dem, straks kunne begive sig til Kolding, blive der indtil nærmere Underretning fra Hertugerne Hans og Adolf og siden efter hines Tilsigelse følge med uden Riget for at kæmpe mod Kongens Fjender. T. 7, 419. K.

7. Juli (Kbhvn.). Lignende Befaling til Adelen i Fyen efter Tilsigelse af Eschild Gøye, Anthonnis Bryske og Eyller Rønnov. Udt. i T. 7, 420. K. (i Udtog).

— Til Hr. Niels Lange. Da Jørgen von der Hude, hvem Kongen efter Hr. Niels Langes Begæring havde befalet at begive sig til Vidschel Kloster og have Borgeleje der, nu har været hos Kongen med Kong Christian III's Livsbrev¹ paa Underholdning til sig selvanden, Hø, Havre og Straafoder til 2 Heste, Hofklædning til 2 Personer og 200 Mk. danske, og da han formedelst Alderdom og Svaghed ikke kan lade sig bruge i Rigets Tjeneste, befales det Hr. Niels at skaffe ham hvad Kong Christian III's Brev lover ham. T. 7, 420. K.

8. Juli (—). Gælds-brev til Fru Karine til Vardho, Palli Skrams Enke, paa 30 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. Orig.

10. Juli (Frederiksborg). Forleningsbrev for Frederich Leyel, Borger i Helssingøer, paa det Bundgarnsstade sønden for Sobecken, som han nu selv har i Værge, mod at svare samme Afgift som hidtil. R. 8, 311 b.

— Befaling til de nu i Kiøpnehavn forsamlede Raader at have Frantz Brochenhuse, hvem Kongen har befalet at tale med dem om noget, betroet, som om det var Kongen selv. Orig.

— Til Matz Skiel paa Krogen, Biørn Kaas paa Helsingborg, Axel Viffert paa Landzkrona, Hr. Eiler Hardenberg, Hofmester, Lauge Brock paa Vordingborg, Steen Rosensparre paa Kallundborg, Otte Rud eller hans Foged paa Korsør, Eskild Gøye, Christoffer Johanssen paa Hindzgaue, Jørgen Brade eller Erich Grubbe paa Nykiøping, Erich Rud for Rødbye og Claus Huitfeld. Da adskillige fremmede rejse ud af og ind i Landet og det er at formode, at en Del ere Kundskabere, der forfare Landets Lejlighed, skulle de hver i sit Len paase, at kun de komme over, der have Pasbord, underskrevet af Kongen selv eller de hjemmeladte Raader;

¹ Se Erslev og Møllerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 462.

dog undtages Kongens egne Undersaatter, der kendes og have hjemme i Landet, og de, der have ilig Post til Kongen. K. Udt. i T. 7, 422.

10. Juli (Frederiksborg). Lignende Befaling til Borgemestre, Raadmænd og Byfogder ved Færgestederne. Udt. i T. 7, 422 b.

— Tilladelse for Matz Schiel, Foged paa Krogen, til trods Forbuddet at udføre 20 Øksne fra Sjælland til hans Gaard Hesselballe. K. Udt. i T. 7, 422 b.

— Befaling til Undersaatterne i Skaane at begive sig med deres Heste og Vogne til de Steder, som Proviantmestrene tilsiige dem, og flytte den Fetalje, disse give dem Ordre til; Ulydighed vil blive straffet. K. Udt. i T. 7, 422 b.

12. Juli (Kbhvn.). Til Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kallø, Erich Schram, Lauritz Schram, Otte Banner, Jens Claussen og Niels Jonssen. Da Hr. Jørgen Lycke, Embedsmand paa Mariagge Kloster, mener, at den Befaling, som Fru Agatha Poggewisch, Envold Jenssens Enke, har faaet til dem angaaende Trætten mellem¹ dem i Lonkier, er forhvervet med vrang Undervisning og strider imod Recessens Bestemmelse, at ingen ved kgl. Breve maa drages fra Herredsting, Landsting eller Rigens Kansler, skulle de sætte Sagen ind for Rigens Kansler, hvor den allerede er begyndt, for at Jørgen Lycke ikke skal have noget at beklage sig over. (K.: Rel. Kansler per Hans Schougaard.) T. 7, 422 b. K.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø at sende en Guldsmid med 4 Svende hid, der kunne hjælpe til med at udslaa Sølv paa Mønten, samt at laane Kongen 12 Kedler, 6 paa 4 Tdr. og 6 paa 3, og sende dem hid; Kongen vil betale Guldsmidene for deres Arbejde. K. Udt. i T. 7, 423.

— Befaling til Hans Holck og Lauge Brockenhus straks at sende Kongen klare Registre paa al den af dem oppebaarne Fetalje og at underrette Kongen om, hvorvidt de, naar han sender dem noget Rug og Malt, kunne faa det malet, bagt og brygget; hvis de kunne faa nogle tomme Skuder og ville sende dem til Kiøpnehafns Slot, vil Kongen sende dem tomme Tønder, Havre og andet, som der vil blive Brug for paa det forestaaende Tog; endvidere skulle de meddele Kongen, hvad der vil blive mest Brug

¹ Registranten har urigtig: emod.

for til at befordre Kongens Krigsfolk med, at det i Tide kan anskaffes. Hvis de have faaet noget Kød, som ikke er tjenligt at sælge til Krigsfolket, skulle de enten »forvesle« det og købe levende Øksne i Stedet eller sende det tilbage til dem, som have sendt det. T. 7, 423 b.

15. Juli (Kbhvn.)¹. Tilladelse for Pether Pomerening, Borger i Flensborg, til at udføre 10 Læster Byg fra Bogensse til Flensborg med Forpligtelse til at lade dem gøre i Malt, brygge Øl deraf og siden sælge det i Kongens Feltlejr; Kronens Forbud og Told hermed dog uforkrænkede. T. 7, 424. K.

— Pantebrev til Hans Johanssen, Embedsmand paa Silkeborg, paa Alling Kloster, som han selv har det i Væрге, for 3000 Jochimsdlr., hvilke Kronen er ham skyldig; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 2 b. (Overstreget.)

— Pantebrev til Fru Ermegaardt Biilde, Hr. Jørgen Podebuschis Enke, paa Vischom Gaard og By, som er 9 Gaarde og 1 Kirkebol, der hidtil have ligget til Haldt Slot, for 500 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen; dog skal hun ikke befatte sig med Kirkens Rettighed af Kirkebolet. P. 4. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Befaling til Bønderne i Gierdtz Herred, hvem de end tjene, at gøre Tilførsel til Lejrene og sælge Fetalje og andet til Krigsfolket, da Kongen daglig sender Ryttere og Knægte til Skaane, hvor disse skulle slaa Lejre og siden Dag for Dag rykke frem. Krigsfolkene skulle betale, da de have faaet deres Maanedspenge. K. Udt. i T. 7, 425.

— Befaling til Lensmændene i Helsingborg, Landtzkrone og Malmøehus Len, Froste, Ferditz, Gierdtz, Albo og Villandtz Herreder at lade Kongens aabne Brev forkynde og siden holde Bønderne til at gøre Tilførsel. K. Orig. (til Sidsel Ulfstand). Udt. i T. 7, 425.

— Til Borgerne i Malmø og Landtzkrone. Da Daniel Rantzov, Øverste, har berettet, at de ikke have villet tillade Knægtene der i Byerne, som han har kaldt til Lejren i Lund, at drage bort, førend de havde betalt deres Gæld, hvorved Kongens mærkelige Anslag forhindres, befales det dem at lade Knægtene drage bort og at optegne paa klare Registre hvad Knægtene ere dem

¹ I Registranten er Brevet udateret.

skyldige samt levere Registrene til Daniel Rantzov, der skal skaffe dem deres Betaling. K. Udt. i T. 7, 425¹.

16. Juli (Kbhvn.). Befaling til nedennævnte Byer hver at laane Kongen N Heste og straks sende dem hid med deres egne Bud, da Kongen behøver mange Heste til at trække Skytset paa det forestaaende Tog. — Kiøpnehavn 30 Heste, Kiøge, Othensse og Landtzkronne hver 12, Roschilde og Nestved hver 8 og Malmøe 24. T. 7, 426. K.

— Til Axel Veffert (Grevn af Schuartzburg og Helmer von Queren), Biørn Saxstrup (Frantz von Bulov, Jossua von Qualen, Johan von der Wisch), Knud Spar (Jørgen von Holl), Jørgen Thidemand (Daniel Randtzov) og Knud Jude (Hilmer von Munchhausen). Da Kongen med det første vil rykke op mod Fjenderne med Krigsfolket, skulle de skaffe Fetalje til ovennævnte Øverstes Regimenter, hvor de lejre sig; der sendes dem aabent Brev til de Borgere og Bønder, som de maa bruge dertil. Hvad Gengærdsfetalje, Øksne, Lam og andet, som de have oppebaaret der i Landet, skulle de sende til Vardbiørg og aldeles ikke bruge noget deraf til Krigsfolket paa denne Tid. T. 7, 413 b. K².

— Til Biørn Kaas eller hans Foged i hans Fraværelse. Da Josua von Qualen, Ritmester, har klaget over, at den ham anviste Lejr er for lille til hans Ryttere og saa forblottet, at han ingen Fetalje eller anden »Redelighed« kan faa til Købs, eftersom Johan von der Wisches Ryttere have plyndret der, hvorfor han og hans Ryttere maa købe deres Underholdning i Frandtz von Bulovs Lejr, befales det Biørn Kaas at skaffe Josua von Qualen en rummelig Lejr og sørge for Tilførel til den; endvidere skal han udse 3 belejlige Lejre til Grevn af Schuartzborgs Ryttere og befale Bønderne at gøre Tilførsel dertil, naar Rytterne komme over. T. 7, 428. K.

— Befaling til Borgerne i Nykiøping By og Bønderne i Nykiøping Len at være Erich Grubbe til Olstrup lydige, der i Jørgen Bradis Fraværelse skal ligge i Slotsloven paa Nykiøping Slot og have Opsigt med Slottet, Byen og Lenet. T. 7, 426.

— Pasbord for Hertug Erich af Brunsviig og Luneborg, at alle skulle skaffe ham og Følge fri fyrstelig Underholdning, Vogne og Færger over Færgestederne paa hans Rejse herfra

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 379 (efter Udtoget i Registranten).
Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 379 f.

² Tr.:

over Kolding til Holsten efter Tilsigelse af Frandtz Banner og Gre-gers Ulfstand, der skulle følge Hertugen paa denne Rejse. T. 7, 425 b. K.

16. Juli (Kbhvn.). Pasbord for Jørgen Rantzov, der skal være Proviantmester ved Kongens egen Hoffane og drage omkring i Riget for at købe Fetalje til denne, at alle skulle skaffe ham Befordring med Heste, Vogne og Færger og sælge ham Fetalje. T. 7, 427. K.

— Lignende Pasbord for Thomes Holste. Udt. i T. 7, 427. K. (i Udtog).

— Befaling til [Abbeden i] Soer og [Prioren i] Anderschouf at skaffe Christoffer von Festenberg, kaldet Packs, der har Mangel paa Ved til Ildebrændsel paa Holbeck Slot, idet Kronen ingen Skove har til Slottet, det nødvendige Ved af Vindfælder og andre Træer, som ikke ere til Skovskade, og Olden i Klostrenes Skove til saa mange af hans egne hjemmefødte Svin, som han sender til dem. T. 7, 427 b. K.

— Tilladelse for Hans Parther og Henrich Lesse af England, der paa egen Bekostning ville lade søge efter noget Gods, der strandede med deres Skib under Anhalt og siden af Storm og Vand er slaaet fra Land og blevet i Stranden, til uhindret at beholde det Gods, som de kunne opfiske, og som med Rette tilkommer dem. T. 7, 427 b. K.

— Befaling til Borgerne i Skelskøør, hvoraf mange skulle sætte sig op imod Borgemestre og Raad med Trusler og mange unyttige Ord, herefter at være Borgemestre og Raad lydige, saafremt de ikke ville straffes paa Liv og Gods. K¹.

— Tilladelser for Leber Strotman og Jacob Rentzing af Munster til at udføre henholdsvis 30 og 50 Læster Malt til Tyskland, Kronens Told og Forbud dermed dog uforkrænkede, den sidste tillige med Forpligtelse til at føre Proviant til Lejren. K.

17. Juli (—). Pantebrev til Erich Hardenberg til Mattrop paa Tranholms Gods i Nørrejylland, hvis han overlever sin Fader, Hr. Eyler Hardenberg, der nu har Pantebrev for Livstid paa Godset, mod at forhøje Faderens Pant med 211 Lod ungersk

¹ Dette oprindelige Udkast er siden rettet: i Stedet for Skelskøør er sat: mange af vore Undersaatter her i vort Rige, og Borgemestre og Raad er rettet til Byfoged i Begyndelsen af Brevet, men ikke i Slutningen, hvorved Brevet bliver meningsløst.

Guld og 300 Lod Sølv, som han nu har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 5.

17. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Magdalenne Banner, Iffuer Krabis Enke, paa Skiiffuehus Len, som hun nu selv har det i Værge, for 6000 Mk. lybsk, 2500 Jochimsdlr., 192 Lod ungensk Guld, 501½ rinsk Gylden i Guld og 600 Lod Sølv, som hun har laant Kronen; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 6. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Pantebrev til Fru Juthe Podebusch, Knudt Gyldenstierns Enke, paa Vesteruig Kloster, som hun nu selv har det i Værge, for 169½ Lod ungensk Guld, 69 Lod Kroneguld, 1000 Goltgylden og 600 Lod Sølv, som hun har laant Kronen; hun skal aarlig til S. Hans Dag Midsommer svare 2300 Jochimsdlr. deraf, tjene Riget med 16 geruste Heste og gøre Regnskab for alt Vrag, der strander i Lenet, hvilket altsammen skal tilfalde Kronen. P. 7. (Overstreget.)

— Aabent Brev, hvorved Christopher Johanssens Pant i Kierckebye Gods i Fyen forhøjes med 1000 Dlr., som han har laant Kronen i Guld, Sølv og Dalere; han skal gøre samme Tynge og Tjeneste deraf som hidtil. P. 8. (Overstreget.)

— Tilladelse for Rasmus Villomssen, der efter Kongens Befaling er flyttet fra Slangerup til Kroen ved Frederichsborg, til at beholde sin Gaard i Slangerup med tilliggende Ager og Eng, dog skal den Mand, der lejer Gaarden, svare borgerlig Tynge som andre Borgere. R. 8, 311 b.

— Fredebrev for Pouel Lauritzen i Klotrup og Hustru Anne Jensdatter, over hvilke Milcher Børialssen smstds. har ladet sværge Hærværk, fordi de ikke vilde rømme den Gaard, hvoraf de vare udviste, og som han siden har faaet gjort fredløse; Kongen eftergiver dem ogsaa det, som de vare faldne i til Kronen derfor. K. Udt. (fejlagtigt) i T. 7, 429¹.

— Aabent Brev, hvorved Forbudet² mod Udførsel af Heste hæves af Hensyn til Undersaatternes Næring, dog maa der ikke udføres Heste, der ere mere end 10 Dlr. værd Stykket, og der skal svares sædvanlig Told. Den, der udfører Heste til højere Værdi, har forbrudt alt hvad han har med at fare. K. Udt. i T. 7, 429 b.

¹ Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. II. 398.

² Af 28. Marts 1563.

17. Juli (Kbhvn.). Befaling til Landsdommerne at lade det aabne Brev læse paa Landstingene og siden opbevare det vel. K. Udt. i T. 7, 430.

— Brev til Tolderne angaaende Forbudets Hævelse med den nævnte Indskrænkning. K. Udt. i T. 7, 429 b.

18. Juli (—). Pantebrev til Vincentz Jul til Heslemedt paa 1 Gaard, kaldet Broeng, 1 Bol, kaldet Fretost, og 1 Gaard i Oxebøl, alt i Aal Sogn i Vester Herred, for 400 Goltgylden, som han har laant Kronen. P. 9. (Overstreget.)¹ Orig. (skaaren).

— Tilladelse for Gregers Vulfstandt til Estrup til at indløse Orlofgaard fra Jørgen Splidt og siden beholde den som Pant mod at forhøje Pantessummen med 200 Lod Sølv og 97 Lod ungersk Guld, som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 9 b.

— Gældsbrief til Hr. Jørgen Lycke til Offuegaardt paa 4136 Jochimsdlr., som han har laant Kronen i godt gjort Sølv og ungersk Guld, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 11. Orig. (skaaren).

— Pantebrev til samme paa Gislom Herred, der nu ligger til Aalborg Slot, og paa Offuegaardt, dog først efter Fru Elzabets, Hr. Christiern Friises Enkes, Død, for 2000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal gøre Regnskab for alt Vrag, der strander i Gislom Herred, hvilket med Undtagelse af Tømmer, der tilfalder ham selv, altsammen skal tilfalde Kronen, og skal svare samme Afgift som Hr. Christiern Friis af Offuegaardt, naar han faar den. P. 11 b. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Aabent Brev, hvorved Otthe Banners Pant i Segelstrup forhøjes med 500 Lod Sølv og 180 Lod ungersk Guld, som han har laant Kronen; han skal gjøre Tjeneste deraf som hidtil. P. 29 b². Orig. (meget ødelagt).

— Aabent Brev, hvorved Fru Karine Krabbes, Niels Skiels Enkes, Pant i Reckhals Gods i Thy og Hannis forhøjes med 500 Lod Sølv, som hun har laant Kronen. Udt. i P. 30.

— Aabent Brev, hvorved Erich Rossenkrandt til Langtindts Pant i Rannis Gods forhøjes med 106 Lod ungersk Guld, 3 Lod 1 Ort rinsk Guld, 330 Lod Sølv, 348 Mk. Penge og 60

¹ Udenfor er skrevet: Nota dette Brev findes herefter skrevet og forandret 20. Juni 1565.

² Udenfor er skrevet: Otte Banner haver efterskrevet Pendingene, som han har Segelstrup for, for Livsbrev paa samme Len.

Mk. i Klippinge, som han har laant Kronen. Udt. i P. 30 b. (Overstreget.)

18. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Oluf Muncks Pant i Øslof Kloster forhøjes med 1600 Dlr. og 1200 Mk. danske, beregnet ialt til 2000 Dlr., som han har laant Kronen. Orig. (skaaren). Udt. i P. 31. (Overstreget.)¹

— Til Borgerne i Malmø. Da de Ryttere, der ligge omkring Helsingborg, lide stor Mangel paa Havre og derfor afslaa Kongens Undersaatters Korn og fodre deres Heste dermed, befales det ovennævnte Borgere, der skulle have Havre nok, men ikke ville sælge deraf, at gøre Tilførsel til Lejren ved Helsingborg med Havre og afhænde den til en rimelig Pris, saafremt de ikke ville have forbrudt al den Havre, der findes i Byen. K.

[Omtr. 18. Juli.] Til Malmø. Da Kongens Øverste har klaget over, at de have tilintetgjort den Skik, som Kongen ved Hr. Eyl-ler Hardenberg og andre gode Mænd har ladet gøre om Købet paa den Fetalje, de skulle sælge til Knægtene, og nu besvære disse med ubilligt Køb, hvilket i høj Grad forundrer Kongen, befales det dem at holde sig til den derom gjorte Skik, saafremt Kongen ikke skal gribe til andre Forholdsregler; endvidere skulle de, da de have Havre, sende den til Rytterlejren ved Helssingborg og sælge den for $\frac{1}{2}$ Dlr. Tønden til de fremmede Ryttere, der have Mangel paa Havre. T. 7, 430. K.

19. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Iffuer Lunge til Thirsbeck paa 10 Gaarde i Ollerop By og Sogn i Sund Herred i Fyen og 1 Gaard i Eresøe² By og Sogn i Eyl Herred i Nørrejylland, hvilken hører til S. Knudtz Kloster i Otthensse, for 850 Jochimsdlr., 100 Goltgylden og 100 Lod Sølv, som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 13.

— Pantebrev til Claus Daae til Raffuenstrup paa 3 Gaarde i Broe, 1 Gaard i Eybye, 1 Gaard i Kierckebye og 1 Gaard i Oreslef i Vendtz Herred og 1 Gaard i Aaskov i Vindinge Herred for 50 Lod ungersk Guld, 400 Jochimsdlr. og 600 Lod Sølv, som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 14. (Overstreget.)³

— Til Jørgen Munck. Da Kongen behøver 150 Læster Brød

¹ I P. er Brevet indført efter Brev af 26. Juli med Tilføjelsen: Datum ut supra, men Orig. har 18. Juli. ² Erridsø, Elbo H. ³ Udenfor er skrevet: dette Gods haver han intet uden det kan være den Gaard i Aaskov.

til Orlogsskibene, skal han levere Bønderne i Lenet al den Rug og Mel, som han kan undvære, og befale dem straks at bage det i Kavringbrød, hvorefter han skal sende Brødet hid; hvis han ikke har Rug eller Mel nok til de 150 Læster Brød, skal han befale Bønderne at hente det manglende paa Kiøpnehafns Slot. T. 7, 430. K.

20. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Hr. Magnus Gyldenstiernne paa Helnekiercke Kloster i Skaane, som han nu selv har det i Værgе, for 2429 Jochimsdlr. 1 Ort og 1141 $\frac{1}{2}$ Lod Sølv, som han har laant Kronen; han skal tjene Riget med samme Antal geruste Heste som Abbeden og holde Klosteret med Præst, Degn, Sang og anden Gudstjeneste ligesom Abbeden. P. 15. (Overstreget.) Orig.

— Pantebrev til Otthe Claussen til Nørholm paa 3 Gaarde i Vesterbeck, 1 Gaard og 1 Bol i Skamstrup og 1 Gaard i Haltrup i Øsse Sogn i Skatz Herred for 68 Lod »ringere $\frac{1}{2}$ Kvintin« ungersk Guld og 4 $\frac{1}{2}$ Lod $\frac{1}{2}$ Kvintin rinsk Guld, som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 16.

— Skibsartikler for Hr. Peder Schrams Flaade. T. 7, 432 b¹.

— Befaling til Axel Veffert straks at bestemme et Hus i Lund til de syge Landsknægte, da Kongen paa Begæring af Øversterne har indrømmet disse et saadant; Øversterne skulle selv vælge en Forstander, der skal oppebære de syge Knægtes Maanedspenge og underholde dem dermed. K. Udt. i T. 7, 442 b.

— Befaling til Peder Hundermarck, Landsdommer i Fyen, om i Henhold til medfølgende Supplikats fra Hans Jepssen i Paaruppe Mølle at tage dennes Sag for sig og hjælpe ham saa meget, som Ret er, saa at han ikke skal have Behov yderligere at beklage sig. K. (med Udskrift bagpaa).

21. Juli (—). Pantebrev til Fru Anne Parsberg til Iffuersnes, Christopher Gyldenstierns Enke, paa 10 Gaarde i Derop² og 1 [Gaard] i Brede i Fyen for 131 Lod ungersk Guld, 28 Lod 1 $\frac{1}{2}$ Kvintin rinsk Guld, 100 Goltgylden, 200 Jochimsdlr. og 1088 Lod Sølv, som hun har laant Kronen; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 17. (Overstreget.)

— Pantebrev til Henrich Gyldenstiern til Aagaardt

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 94 ff.

² Dærup, Baag H.

paa Vidskildt Kloster, som han nu selv har det i Værge, for 4000 Jochimsdlr., 1500 ungerske Gylden og 1000 Lod Sølv, som han har laant Kronen; han skal tjene Riget med lige saa mange geruste Heste som Abbeden, holde Klosteret med Præst, Degn, Sang og anden Gudstjeneste som i Abbedens Tid og, da han er bleven fri for at holde Peblinge i Klosteret som hidtil, paa egen Bekostning blive enig med Superintendenten i Viiburg Stift om en Sum Penge en Gang for alle, hvis Rente herefter skal bruges til at underholde det samme Antal Peblinge i Viiburg Skole. Kongen forbeholder sig 4 Bundgarnsstader ved Hals og 1 fri Nats Fisk af alle de Bundgarnsstader, der udsættes der for Landet. P. 18 b. (Overstreget.)

21. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Metthe Munck, Iffuer Juls Enke, paa Hollumgardt i Lem Sogn i Nørrejyland, som hun nu selv har den i Værge, for $9\frac{1}{2}$ Lod ungersk Guld, 40 Lod rinsk Guld, 400 Jochimsdlr. og 100 Lod Sølv, som hun har laant Kronen; hun skal gøre tilbørlig Tjenest deraf. P. 34 b.

— Gælds-brev til Sognepræsterne i Bog Herred paa 486 Mk. danske og 136 Lod Sølv, som de have laant Kronen, og til M. Michel, Provst smstds., paa 30 Dlr., at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 20 b.

— Lignende Brev til Provster(!) og Sognepræster i Vendtz Herred paa 450 Mk. danske i Sølv og danske Penge. Udt. i P. 21.

— Gælds-breve til Medelfart paa 246 Lod Sølv og 531 Mk. danske og til Assens paa 690 Lod Sølv og 465 Mk. Penge, at betale tilbage til S. Jacobi Dag 3 Aar efter dette Brevs Datum. Udt. i P. 20 b. Kopi (indleveret paa Haderslevhus 22. Okt. 1587).

— Kvittans til Hr. Christiern Pouelssen, Prior i S. Knuds Kloster i Othensse, paa $534\frac{1}{2}$ Dlr., 331 Lod Sølv og 300 Mk. danske, ialt beregnet til 800 Dlr., som han fra Klosteret har sendt til Rentemester Jochim Beck. R. 8, 163 b.

— Stadfæstelse for Borgemestre og Raad i Assens af et Mageskifte mellem Hr. Eyler Hardenberg og Skolen i Assens. Udt. i R. 8, 163 b. (Jvfr. Kronens Skøder under 5. Nov. 1562.)

— Befaling til Kiøge, Helssingør og Helssingborg straks at sende alle de Baadsmænd, der findes i Byen, til Kiøpnehavn. K. Udt. i T. 7, 442 b.

— Befaling til Sthen Bilde saa hurtig som muligt at rydde,

jævne og istandsætte de Veje i Gydinge Herred, som løbe ad Calmar til, saa at Kongen med Krigsfolket til Fods og til Hest og Rustvognene og Skytset kan komme frem. T. 7, 443. K.

21. Juli (Kbhvn.). Lignende Befaling til Hr. Verner Parsbierig i Bleking. K. Udt. i T. 7, 443.

— Lignende Befaling til Abbeden af Herritzvad. K.

22. Juli (—). Lignende Befaling til nedennævnte Lensmænd straks at istandsætte alle Veje og Broer i deres Len, som løbe ad Vardberg og Calmarn til. — Register paa dem, der skulle istandsætte Broer og rydde Veje: Axel Thønnissen skal istandsætte Gydinge Bro; Hr. Lauge Brade skal rydde Vejene i Froste Herred, saa at Rustvognene kunne gaa derigennem; Byrge Throlde i Gierdtz Herred; Hartuig Bilde skal istandsætte Aarhus Bro; Fru Zitzelle skal rydde Vejene i Villandt Herred og istandsætte Broen mellem hende og Syluizborg; Knud Hardenbiere skal rydde Vejen i sit Len og istandsætte Brømsebro; Biørn Kaas skal rydde Vejene i Gydinge Herred og istandsætte Strøbelstrup Bro, Egbro, Syndersløe Bro og Engelholms Bro; Hr. Peder Schram skal istandsætte Laugholms Bro og de andre Broer paa den Vej; Hr. Magnus Gyldenstiern skal istandsætte alle Broerne i Halmstad Herred og Hans Holck alle Broer paa Alfarvej i sit Len. K. Udt. i T. 7, 443 (kun Registret).

— Gældsbrief til Hans Spiegel, Embedsmand paa Borrebye, paa 5 lød. Mark og 7 Lod Kroneguld i 2 gjorte Kæder, 22 Rosenobler, 12 Dobbeltdukater, 17 Engelotter og 3 Realer, som han har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 21 b.

— Gældsbreve til Vordingborg paa 322 $\frac{1}{2}$ Mk. danske og 27 Lod Sølv, til Suenborg paa 540 Lod Sølv og 230 Dlr., til Holbeck paa 60 Lod Sølv og 360 Mk. Penge og til Bogense paa 104 $\frac{1}{2}$ Lod Sølv og 143 Mk. 4 Sk. Penge, at betale tilbage til S. Jacobi Dag 3 Aar efter dette Brevs Datum. Udt. i P. 20 b.

— Aabent Brev, hvorved Jacop Ulfelds Pant i Hundtzlunds Kloster forhøjes med 63 $\frac{1}{2}$ Lod ungersk Guld, 99 Dobbeltdukater, 534 Lod Sølv og 25 $\frac{1}{2}$ Dlr. Udt. i P. 22. (Overstreget.)

— Pantebrev til Hartuig Skram til Detberglundt paa Dromstrop, 1 Gaard i Torp, 1 Gaard i Nerbye i Felling, Høgsvig og Gaardtzvig, alt i Felling Sogn i Hamrom Herred, for 500 Joachimsdlr., som han har laant Kronen. P. 22.

22. Juli (Kbhvn.). Kvittans til Borgemestre og Raad i Tisted, der ved deres Fuldmægtig Christiern Juul have leveret Rentemester Jochim Beck 132 Lod Sølv og 141 Dlr., ialt beregnet til 207 Dlr., som de vare takserede til at betale for deres Part i det Orlogsskib, Kongen lod købe til Rigets Behov i Stedet for det Skib, som de tillige med andre vare pligtige at holde. R. 8, 54.

— Lignende Kvittanser til Borgemestre og Raad i Holstedbroe, Lemuig og Ringkiøbing paa 221¹/₂ Dlr., 277¹/₂ Mk. danske og 268¹/₂ Lod Sølv. Udt. i R. 8, 54 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Bang, Borger i Assens, paa Kronens Part af Tienden af Turup Sogn i Fyen for en aarlig Afgift af 1¹/₂ Pd. Rug og 1¹/₂ Pd. Byg til Otthenssegaard. R. 8, 164.

— Skøde til Pouel Bang, Tolder i Assens. R. 8, 164. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Michel Schriffuer, Borger i Kiøbnehavn, paa Kronens Part af Tienden af Gladsaxe Sogn i Sjælland, uden Afgift. R. 8, 312.

— Befaling til Michel Schriffuer og Hans Schriffuer, der ere antagne som Proviantskrivere, at rette sig efter Frantz Brockenhus's Ordre; Kongen vil betale dem hvad de skulle have i Løn til sig selv og deres Tjenere. T. 7, 446.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz, Jens Juel og Hans Johansen eller deres Fogder i deres Fraværelse at lade brænde saa mange Mursten som muligt og sende dem med Vogne til Schanderborg, da Kongen til Foraaret igen vil tage fat paa Bygningen der. T. 7, 445. K.

— Til Borgemestre og Raad i Horsens. Da Em Kloster skal have haft mange byggede Gaarde, øde Jorder og andre Ejendomme i Horsens, hvoraf Abbeden en Tid lang ingen Rente eller Jordskyld har kunnet faa, ligesom Lensmanden siden heller ingen Afgift har faaet, skønt der findes mange Breve og Adkomster derpaa, saaledes som Holger Rosenkrantz eller hans Fuldmægtig nærmere kan berette dem, befales det dem straks at undersøge disse Gaardes og Jorders Forhold, hvor mange det er, hvem der har dem, hvorledes de ere komne fra Klosteret, og hvorfor der ikke er svaret Jordskyld og Afgift deraf, samt siden hjælpe Holger Rosenkrantz eller hans Fuldmægtig til Ret over dem, der have forrykket og fordulgt disse Ejendomme. T. 7, 445. K.

23. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Christopher Schonning, Borgemester i Horsnes, paa 2 Gaarde i Vore Herred, kaldede Purup og Birckenæs, for 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han maa bruge Birckenæs som Avlsgaard under sin egen Plov, dog skal han blive enig med Bonden paa Gaarden om frivillig at vige for ham. P. 23.

— Pantebrev til Otthe Rudt til Møglekier paa 2 Gaarde i Øster Nybel i Rorup Sogn i Bierre Herred i Nørrejylland for 500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 24.

— Pantebrev til Olluf Nielssen, Borger i Otthensse, paa en Kronens Jord udenfor Otthensse, kaldet Tholdelundt, der ligger nord op til den Have, han har Brev paa at maatte faa efter Magdalene Michels's Død, for 200 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 24 b. Orig. (skaaren).

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roschildegaard, straks at lade bage 30 Læster Brød til Orlogsskibene og sende dem hid tillige med 500 Sider Flæsk, 1 Læst Smør og 1 Læst Gryn. Orig.

— Aabent Brev, at Kongen har sendt Hr. Peder Schram, Admiral, ud med Skibsflaaden for at løbe i Østre- og Vestresøen og kæmpe imod Kongen af Sverrig, hans Forbundsfejer og dem, der ville bringe ham Hjælp eller Tilførsel, dog skal det under Kongens højeste Straf og Unaade være ham forbudt under Skin deraf at forurette nogen fra Kongens Riger og Fyrstendømmer, Kongens Forbundsfejer eller nogen, som ikke er i Forbund med Kongen af Sverrig eller gør ham Tilførsel¹. T. 7, 431. K².

— Til Pouel Huitfeld. Paa hans og Borgerne i Halmstads Begæring om, at den Fetalje, som findes der, maa blive der og ikke blive ført til Vardbiærg, befales det ham at lade Fetaljen blive i Byen, indtil Kongen kommer dertil, og, hvis noget af Fetaljen vil blive fordærvet eller Øllet blive surt, da at sælge det og straks lægge fersk i Stedet. Kongen vil efter Borgernes Begæring befale alle Ritmestre, Øverst og Høvedsmænd at sørge for, at Korn og anden Grøde, der staar paa Jorden, saa vidt muligt bliver skaanet. T. 7, 447 b. K.

¹ Paa K. er derefter tilføjet i Randen: Artikel i Høvedsmændenes Breve: men udi alle Maade være vor Admiral paa vore Vegne hørig, lydigh og følgagtigh udi hvis han hannem befaledes og tilsigendes vorder. K. har oprindeligh lydt paa Claus Skiel Høvedsmand paa „Normand“.

² Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 93 f.

[23. Juli.] Register paa det Kobberskyts, som Kongen har laant: af Hr. Magnus Gyldenstierne 1 Stykke, der vejer $3\frac{1}{2}$ Skippd. 4 Lisd. 6 Skaalpd., og 1 Stykke, der vejer 8 Skippd., 1 Lisd. mindre; af Peder Bilde $\frac{1}{2}$ Kobberslange, der vejer $3\frac{1}{2}$ Skippd. 6 Lisd., 1 Jærnslange og 2 andre Jærnstykker; af Hr. Otte Krumpen 1 Stykke, der vejer 1 Skippd. 8 Lisd. 4 Skaalpd.; af Frandt Banner 1 Stykke, der vejer $1\frac{1}{2}$ Skippd. 4 Lisd. 4 Skaalpd., med Erich Erichssens Vaaben paa og 1 Stykke, der vejer $4\frac{1}{2}$ Skippd. 9 Lisd., med de Rosenkrantzers Vaaben paa; af Hendrich Gyldenstiern Knudtzsøn 4 Stykker, der henholdsvis vejede $4\frac{1}{2}$ Skippd. 1 Lisd., 2 Skippd. 5 Lisd., 2 Skippd. 5 Lisd. og 2 Skippd. 7 Lisd., alle med Hr. Knud Gyldenstierns Vaaben paa; af Holger Rosenkrantz det Skyts, som kom fra Nesbyegaard og vejede 2 Skippd. $6\frac{1}{2}$ Lisd. 6 Skaalpd., og som Peder Bilde annammede. Udt. i T. 7, 446 b.

23. Juli (Kbhvn.). Gældsbrev til Hr. Mogens Gyldenstiern til Stiernholm paa ovennævnte Kobberskyts. K.

— Lignende til Frantz Banner og Hendrich Gyldenstiern. K. (i Udtog).

24. Juli (—). Pantebrev til Prødbiørn, Jfr. Karine og Jfr. Anne Gyldenstierne, Knudt Gyldenstiernes Børn, paa Han Herred i Nørrejylland, som Otthe Braade nu har det i Værg, for 263 Lod ungorsk Guld, $86\frac{1}{2}$ Lod Kroneguld, 601 Lod Sølv og 133 Jochimsdlr.; Kongen forbeholder sig alt Vrag, der strander i Herredet, og der skal gøres sædvanlig Tjeneste. P. 25. (Overstreget.)

— Pantebrev til Hr. Erich Krabbe til Bustrop paa Lundenes Len, som han nu selv har det i Værg, for 87 Lod ungorsk Guld, $55\frac{1}{2}$ Lod møntet ungorsk Guld, 36 Lod, et Kvintin mindre, rinsk Guld, 232 rinske Gylden, 650 Lod Sølv og 2401 Dlr., som han har laant Kronen. P. 26. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Aabent Brev, hvorved Jørgen Berneckovs Pant i Lundt paa Moers forhøjes med 75 Lod ungorsk Guld, $19\frac{1}{2}$ Lod 1 Kvintin Kroneguld og 480 Lod Sølv, som han har laant Kronen. Orig. (skaaren). Udt. i P. 31². (Overstreget.)

— Skøde til Dr. Hieronimus Thenner paa en Kronens Gaard og Grund i Kiøbnehavn, som Dr. Peder Capetein boede i og

¹ P. har 18.   ² I P. er Brevet indført efter Brevo af 26. Juli med Tilføjelsen: Datum ut supra, men Orig. har 24. Juli.

som Licentiat Casper Paszelick, »vor Raad«, nu har i Leje; han skal være forpligtet til at holde den vedlige med god Købstadbygning med Tegltag. R. 8, 312 b¹.

24. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev, at Kongen formedelst det store Antal Krigsfolk, der er antaget til Toget ind i Sverrig, vil komme til at mangle Fetalje dertil og derfor nødes til at kræve en Madskat; Provster, Præster og Købstadmænd skulle hver give saa meget, som de kunne undvære og kunne blive enige med Lensmændene om, Bønderne skulle lægges i Læg paa 20 og give hver 10² Skpr. Mel, 20 Skpr. Malt, 5 Pd. Flæsk, 5 Lam, 1 levende Okse, 4 Pd. eller 1 Fjerding Smør, 4 Pd. Ost, 10 Skpr. Havre og 5 Sække, hver paa 1 Td. Madskatten skal straks leveres til Lensmændene. T. 7, 448 b. Koncepter. Orig. (til Villands Herred).

— Befaling til Axel Viffert i Landzkrona Len, [Hr. Ejler Hardenberg i] Malmøe [Len], Erich Ugerup eller hans Foged, [Bjørn Kaas i] Helssingborg [Len], Byrge Throlde, Knud Hardenbierig, Hr. Peder Schram eller hans Foged, Hartuig Bilde, Hans Holck, Hr. Verner Parsbierig, Hr. Lauge Brade i Froste Herred, Jacop Sparre i Fers Herred, Hr. Magnus Gyldenstjerne i Halmsted Herred, Fru Zitzelle Ulfstand i Villandt Herred og Lunde Kapitel straks at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde og sørge for, at Madskatten udkommer. K. Orig. (til Sidsel Ulfstand). Udt. i T. 7, 448 og 449 b. K. eller Afskrift (med Dato 26. Juli).

— Brev til Kapitlet i Lund om at komme Kongen til Hjælp med saa stor en Madskat som muligt, saaledes som det kan blive enigt med Hr. Eller Hardenbierig om. K. Udt. i T. 7, 449 b.

— Til M. Kield, Superintendent i Viborg Stift. Da Kongen har forlenet Hendrich Gyldenstjerne med Vidschild Kloster og fritaget ham for at holde en Skole i Klosteret som hidtil paa den Betingelse, at han betaler en Sum en Gang for alle til det samme Antal Personers Underholdning, befales det M. Kield at træffe en Overenskomst med Hendrich Gyldenstjern om denne Sums Størrelse og siden anvende den til [Viborg] Skoles Ophold og lade Peblingene komme i denne Skole. T. 7, 450. K.

[Omtr. 24. Juli.] Til Abbeden i Vidschild Kloster. Da Hendrich Gyldenstjerne har berettet at have handlet med ham om Vid-

¹ Tr : O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 317.

² R. har 20.

schild Kloster, ved hvilken Lejlighed han erklærede at ville fratræde det, hvis Henrich Gyldenstierne maatte faa det i Forlening, har Kongen forlenet denne med Klosteret, hvorfor Abbeden skal overlevere ham det med Jordebøger, Registre, Inventarium og andet. Han skal optage Registre over de afleverede Jordebreve, selv beholde et og indsende et til Kancelliet. T. 7, 450 b. K.

25. Juli (Kbhvn.). Følgebrev for Henrich Gyldenstern til Bønderne under Vedskild Kloster. K.

— Pantebrev til Peder Biilde til Suanholm paa Thurebyegaard, som han nu selv har den i Værge, for 116 Lod ungersk Guld, 634 Lod Sølv og 466 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 27. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Pantebrev til Frans Banner til Kockedal paa Børglum Kloster for 293 Lod $\frac{1}{2}$ Kvintin ungersk Guld, 47 rinske Gylden i gjort Guld, 180 Goltgylden, 401 Lod Sølv og 300 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal aarlig svare 100 Jochimsdlr., 30 Læster Malt, 6 Tdr. Smør, 1 Læst saltet Oksekød, 300 Sider Flæsk og 100 fede Gæs og paa egen Bekostning levere det, hvor det befales ham, aarlig til 1. Maj gøre Regnskab for den uvisse Rente og for Indtægten ved Salget af Vindfælder og Smaaskov, hvoraf han selv maa beholde den ene Halvdel, og tjene Riget med 6 geruste Heste. P. 27 b. (Overstreget.)

— Pantebrev til Jochim Beck til Førsløf, Rentemester, paa 8 [Gaarde] i Diurløf¹ i Belderinge Sogn for 400 ungerske Gylden i gjort Guld og i 1 Portugaløs, 600 Lod Sølv og 100 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 28 b. (Overstreget.)

— Befaling til Malmøe og Landtzkrone daglig at bage Brød, føre det til Lejren og sælge det til Krigsfolkene for en rimelig Pris, hvilket de til Kongens store Forundring aldeles have undladt, skønt de have faaet Ordre dertil og have Rug nok, saa at der nu er stor Mangel paa Brød i Lejren; kommer der yderligere Klager, vil Kongen straffe dem alvorligt for deres Ulydighed. Naar Kongen drager op med hele Hoben, skal der daglig bages Brød og føres efter Lejrene, og der skal udnævnes nogle Borgere, der skulle besørge denne Tilførsel og tage imod Betaling for hvad Brød og anden Fetalje der leveres. — Seddel til Malmøe: De 100 Læster

¹ Dyrlev, Baarse H.

Øl, som Byen skal brygge til Kongen, skulle leveres her paa Slot-
tet inden førstkommande Onsdag Aften. T. 7, 451. K.

25. Juli (Kbhvn.). Til Borgemestre og Raad i Falsterboe og Schanøer samt Tolderne i Malmøe og Kiøpnehavn. Da Kongen har tilladt Rigets Indbyggere at udføre og sælge Sild, Huder, Skind og Talg, skulle de lade alle, der have købt saadanne Varer her i Riget, løbe ud dermed og tage Kronens Rettighed af dem. Kongen har endvidere ophævet Forbudet¹ paa Fetalje for alle de Købmænd, der ville gøre Krigsfolkene i Kongens Lejr Tilførsel, og har bestemt, at der herefter kun skal gives 6 Mk. i Sise af hver Læst tysk Øl, som indføres her i Riget. T. 7, 424 b. K.

— Pasbord for Voislaf Vobitzer, der skal være Commissarius og øverste Mønstringsherre over Jørgen von Holls Regiment, at alle skulle skaffe ham god Befordring med Heste og Vogne og rette sig efter hans Befaling. T. 7, 452. K.

— Lignende Pasbord for Diderich Ber paa Helmer von Munckhaussens Regiment. Udt. i T. 7, 452. K. (i Udtog).

— Aabent Brev, hvorved Indbyggerne i Halmstad fritages for Sise i et Aar for bedre at kunne fuldføre den Befæstning, som de have begyndt om deres By².

26. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Herlof Trolles Pant i Ring Kloster forhøjes med 144 Lod gjort ungersk Guld, 316 Lod Sølv og 451 Dlr., som han har laant Kronen. Udt. i P. 30 b. (Overstreget.)

— Aabent Brev, hvorved Erich Valchendorps Pant i Høystруп forhøjes med 140½ Lod ungersk Guld og 400 Lod Sølv, som han har laant Kronen. Udt. i P. 31.

— Gælds-brev til Holgerdt Rosenkrandt til Boluer paa 1000 Jochimsdlr., 575 Lod gjort Sølv, en Guldkæde, der vejede 296 ungerske Gylden, og 6½ Skippd. 4 Lispd. 4 Skaalpd. Bly, hvert Skippd. beregnet til 10 Dlr., at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 31 b.

— Lignende Brev til Fru Kierstine Friisdatter paa 99½ Lod gjort ungersk Guld og 393 Lod gjort Sølv, som hun har laant Kronen. Kopi (indleveret 25. Okt. 1587 paa Haderslevhus af Albert Friis).

¹ Af 13. Marts 1563.

² Tr. (i Udtog): Richardson, Hallandia S. 141.

26. Juli (Kbhvn.). Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, paa 2000 Rosenobler paa Regnskab. Udt. i R. 8, 313.

27. Juli (—). Pantebrev til Anders Pederssen til Birckilse paa 2 Gaarde i Oubye¹ By og Sogn, 1 Gaard, kaldet Biørnkier, i Bierstedt Sogn og 3 Gaarde i Nørhalle² i Bierstedt Sogn, alt i Kier Herred, for 128 $\frac{1}{2}$ Lod gjort ungersk Guld og 604 $\frac{1}{2}$ Lod gjort Sølv, som han har laant Kronen. P. 32 b. Orig. (skaaren).

— Pantebrev til Sthen Rosensparre til Skarolt paa det Gods i Skaane, som blev tilbage fra Bosie Kloster, og som han nu selv har i Værge, for 92 Lod ungersk Guld, 356 Kroner i gjort Guld, 699 Lod gjort Sølv, 559 Jochimsdlr. og 1 Mk. danske, som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 33 b. Orig. (skaaren)³.

28. Juli (—). Pantebrev til Eyler Rønnov til Huidkielt paa 6 Gaarde i Rudme i Sundtz Herred, Hundstrup Præstegaard og 2 Gaarde i Gunderstrup for 90 Lod gjort ungersk Guld, 60 møntede Goltgylden og 500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 36.

— Pantebrev til Jørgen Braade til Thostrup paa 3 Gaarde og 1 Gadehus i Velrødt, 1 Gaard i Hørredt, 1 Gaard i Styrrede og 1 Gaard i Pouelstrup, alt i Rødinge Sogn i Thorne Herred, af Dalby Klosters Gods for 886 $\frac{1}{2}$ Jochimsdlr. og 246 $\frac{1}{2}$ Lod gjort Sølv, som han har laant Kronen. P. 39.

— Pantebrev til Erich Bilde til Linduedt paa 5 Gaarde i Diernes Sogn og By i Salling Herred for 400 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. Orig.

— Pantebrev til Olluf Mauritzen til Bollerup paa 16 Gaarde i Hasle By og Sogn i Ringstedt Herred for 166 $\frac{1}{2}$ Lod ungersk Guld, beregnet til 686 ungerske Gylden, 500 Goltgylden og 1471 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 35.

— Pantebrev til Fru Citzelle Biilde, Jost Høgs Enke, paa Kølstedt⁴ Gaard og Mølle, som hun nu selv har i Værge, for 43 $\frac{1}{2}$ Lod gjort rinsk Guld og 400 Lod gjort Sølv, som hun har laant Kronen. P. 37.

¹ Aaby.   ² Nørre-Holme.   ³ Tr.: Friis, Efterretn. om Adelsfam. Rosensparre S. 39.   ⁴ Kjølsekegaard, Dronninglund H.

28. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Niels Munck til Giessing paa 1 Gaard i Sønderbeg i Sønderliung Herred for 200 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 38.

— Pantebrev til Jens Jul til Alstedt og Erich Lange til Engelstholt paa Hoelgaardt i Nørrejyland, som Jacob Scheel nu har den i Værg, for 3000 Dlr., som de have laant Kronen. P. 38 b. (Overstreget.)

— Pantebrev til Claus Brysk paa Sebygaardt i Sjøland, som Henrich Nilssen nu har den i Værg, for 121½ Lod ungarsk Guld og 720 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 40 b. (Overstreget.)

— Gælds-brev til Palle Jul til Strandet paa 102 Kroner i gjort Kronguld og 64 Lod Sølv, som han har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. Orig. (skaaren).

— Aabent Brev, at nedennævnte Mænd, der ere fødte paa Kronens Gods i Laaland og nu have købt sig løs og betalt Erich Rud, Embedsmand i Halsted Kloster, derfor, herefter ej skulle deles til Stavns, men maa bo, hvor de ville. — Fortegnelse paa de Bønder¹, der ej skulle deles til Stavns: Hans Hiøg og Matz Mortenssen i Torbi hver 20 Dlr., Hans Gundessen² i Bondholmsgaard 34, Hans Smidt³ i Torpe 14, Jep Lauritzen og Hans Kalf i Skoubøl hver 16, Jep Raft i Thierebi 16, Matz Heire i Thorpelund 12, Oluf Smid i Grimsted 10, Hans Sprøgger i Thaars 10, Anders Bentssen i Arning 16, Hans Raft i Thaars 14 og Hans Anderssen i Kallingaard 34; i Naxskouf Anders Kalle og Oluf Krog hver 30, Oluf Kalle 20, gamle Oluf Kalle, der tidligere havde givet Peder Oxe 15 Dlr., gav nu ikke mere end 10 Dlr., Peder Smid, fattig Borger, 12, Las Laaduiig, Fisker, 8, Anders Pors og Hans Nielssen, Fiskere, hver 10, Christoffer Perssen, Vægter, haver intet, Hendrich Anderssen, Møller, intet, Pouel Raft intet, Jørgen Lauritzen, Fisker, 6, Olluf Matzen Suarer, Anders Hanssen, Olluf Perssen og Rasmus Hanssen, Fiskere, hver 4, Olluf Matzen, Drager, 3, Lauritz Boussen og Nis Boussen, Tjenestedrenge, 16 Dlr., Hans Lauritzen, Tue Pederssen og Peder Olssen, Baadsmænd, hver 6, Nis Anderssen, Fisker, 12, Pouel Matzen, Fisker, 10 og Nis Anderssen, Fisker, 6. K. T. 7, 452 b.

— Lejdebrev for Jørgen Busk, der ihjelslog Thøger

¹ T. har: Fiskere.

² K. har: Gonssen.

³ T. har: Gunde.

Tømmermand, saa længe han er Skipper paa Kongens Orlogsskibe og 6 Uger efter. K. Udt. i T. 7, 454.

28. Juli (Kbhvn.). Fuldmagt for Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder, Johan Friis, Kansler, Børge Throlde til Lilleø og Frandtz Brockenhus til Brangstrup, Kongens hjemmeladte Raader, og Jochim Beck, Rentemester, til at optage Penge til Laans paa Kongens Breve og sætte Kron- og Kloster-gods i Pant derfor, hvis Mønten i Kiøpnehavn, medens Kongen er paa Toget ind i Sverrig, kommer til at mangle Penge til Krigsfolkets Lønning; de udgivne Breve, der skulle udstedes i Kongens Navn og under hans Segl og underskrives af Jochim Beck, vil Kongen holde, som de af ham selv underskrevne. T. 7, 454.

— Aabent Brev, at Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder, Johan Friis, Kansler, Byrge Throlde til Lilleø, Frandtz Brockenhus til Brangstrup og Jochim Beck til Førsløf, Rentemester, skulle være tilstede paa Kiøpnehavns Slot og varetage Forretningerne, medens Kongen er fraværende paa Toget mod Sverrig, hvorfor det befales alle at adlyde dem, som om Kongen selv var tilstede. T. 7, 455. K.

29. Juli (—). Gælds-brev til Holgerdt Rosenkrandt paa 37½ Dlr. 12 Sk. danske i gjort Sølv, som han har leveret Møntmester Pouel Fegthel, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 32.

— Lignende Brev til Fru Elsse Rosenkrandt, Hr. Chrestiern Friis's Enke, paa 800 Lod Sølv i gjort Sølv og Dalere, som hun har laant Kronen. Orig. (skaaren).

— Pantebrev til Fru Margretthe Ugerup, Erich Bøllers Enke, paa Søfde Len i Skaane, som hun selv har det i Værg, for 450 rinske Gylden i Guld, som hun har laant Kronen; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 41. Orig.

— Pantebrev til Hr. Otthe Krumpen paa Sønderliung og Medelsom Herreder, som han nu har i Værg til Haldt Slot, for 6000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; i de første 3 Aar maa han ikke oppebære andet af Herrederne end Halvdelen af den uvisse Rente, men efter den Tid have dem som et frit Pant mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 41 b. (Overstreget.)

— Pantebrev til samme paa Spøttrupgaard og Rø-

dinge Birk for 526 ungerske Gylden og 2811 Dlr.¹ som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Orig. (meget ødelagt). Udt. i P. 42. (Overstreget.)

29. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Skipper Hans Carsten fra Lubeck, der har solgt Kongen 3500 Vognskud (de 2500 store og 1000 smaa)², at betale ham 647 Dlr. derfor til S. Dionisii Dag [9. Okt.] ved Tolderen paa Falsterboe. R. 8, 313.

— Aabent Brev, at Hr. Eyller Hardenberg i Kongens Fraværelse fra Riget skal have Opsigt med alt i Skaane; det befales alle at være ham lydige, at have deres Rustning rede, straks at møde med den, naar og hvor han tilsiger dem, og siden være den tilforordnede Ritmester Axel Viffert lydig. T. 7, 457. K.

— Aabent Brev, at Frantz Brochenhuse, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, i Kongens Fraværelse skal have Opsigt med alt i Sjælland; det befales alle at møde med Heste, Harnisk og Værge, naar og hvor han tilsiger dem, og hjælpe til med at forsvare Fædrelandet. K. Udt. i T. 7, 458.

— Lignende Brev til Laaland og Falster, lydende paa Erich Rud; endvidere befales det, at ingen maa komme ind i eller ud af Landet uden først at have besøgt Erich Rud og givet sig tilkende. K. Udt. i T. 7, 457 b.

— Aabent Brev, at Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Jørgen Lycke, Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz i Kongens Fraværelse fra Riget skulle have Opsigt med alt i Nørrejylland; det befales alle at være dem lydige og at møde, hvor de befale dem, hvis noget paakommer, samt at drage paa egen Kost og Tæring, hvis de skulle bruges udenfor Landet, dog vil Kongen siden erstatte dem deres Udlæg. T. 7, 456. K.

— Aabent Brev til alle, som fri og frelse kendes, i Fyen, at Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg Slot, skal være deres Ritmester og i Kongens Fraværelse have Opsigt med alt; det befales alle at have deres Rustning rede og at møde, hvor han tilsiger dem; hvis de skulle give sig ud af Landet, længere end til Kolding, skulle de selv betale for sig, dog vil Kongen siden tilbagebetale dem deres Udlæg. K. Udt. i T. 7, 458.

¹ P. har urigtigt: 2511.

² Teksten, hvori der formentlig er indløbet en Føj, lyder saaledes: XXXV^c Vognskud, iij^c grot, j^c klein.

Juli¹ (Kbhvn.). Til N. N. Da Hans Jepssen i Paaruppe Mølle har berettet, at et Brev ved en ringe Forsømmelse af Guds Vejr og Vand er bleven beskadiget, og at han nægter at give dette Brev beskrevet og beseglet igen, skønt det findes i Tingbogen, befales det ham at opsøge alt den Sag vedrørende i Tingbogen og give Hans Jepssen det beskrevet og beseglet. K.

— Pasbord for Frantz Holst, Borger i Ribe, og Christiern Jenssen paa Villom Apotekers Vegne, der skulle føre Fetalje til Lejren og sælge den der. K.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes at rejse Dele eller forfølge saadanne paa Johan Fris til Heselagger og det Gods, han har i Forsvar, saa længe han med de andre hjemmeladte Raader skal være tilstede paa Kiøbnehafns Slot og 6 Uger derefter. K.

— (U. St.). Lignende Brev for dem, der skulle følge Kongen ud af Riget. K.

30. Juli (—). Pantebrev til Jens Thammessen til Hielmesleufgaardt paa Kronens Part af Tienden af Tholstrup og Stenomme Sogne i Vendsyssel for 600 Lod gjort Sølv, som han har laant Kronen. P. 42 b.

— Gældsbrief til Lauritz Jul i Eskeer paa 20 Lod Sølv, som han har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. Kopi (underskreven af Jørgen Jul og indleveret af denne 31. Okt. 1587 i Kancelliet paa Haderslevhus).

— Forleningsbrev for Hr. Peder Skram til Urup paa Kronens Herlighed af de Kirkebol og øde Jorder, som høre til Biercke² Kirke, og som Abbeden i Vore Kloster tidligere havde i Værge, uden Afgift. R. 8, 54 b.

— Aabent Brev til Laaland og Falster om Madskat (lige lydende med Brevet af 24. Juli). Udt. i T. 7, 449 b. K. (i Udtog paa K. af 24. Juli).

— Befaling til Adelen i Fyen at have Anthonis Brysche, Rigens Kansler, og Eyller Rønnov betroet i nogle vigtige Hverv, som disse paa Kongens Vegne skulle give den tilkende. T. 7, 458. K.

— Befaling til Købstadmænd og Bønder i Fyen at være ly-

¹ Dette og de følgende 3 Breve ere kun daterede: Juli, Kbhvn., det sidste endog kun Juli; da Kongen drog over til Helsingborg den 30. Juli, ere de senest fra denne Dag, men rimeligvis tidligere. ² Østbirk, Vor H.

dige imod Anthonis Brysche, Rigens Kansler, og Eyller Rønnov, der skulle være tilstede og have Opsyn med alt, naar Eschild Gøye, Embedsmand paa Nyborg Slot, hvem Kongen har befalet at være den fynske Adels Ritmester, i paakommende Tilfælde drager ud af Landet med Adelen. T. 7, 458 b. K.

30. Juli (Kbhvn.). Til Hr. Verner Parsbierig eller hans Foged i hans Fraværelse. Da de svenske Skibe have været efter et af Kongens Skibe, der var sendt ud efter Tømmer, og have drevet det ind i en Havn i hans Len, kaldet Hellewich, hvorfra Skibet, der bevogtes af de Svenske, ikke tør løbe ud, skal han, da Folkene paa Skibet lide Mangel paa Fetalje, skaffe dem Underholdning en kort Tid og passe paa, at Skibet ikke overfaldes; Kongen vil med det første sende sine Orlogsskibe til Undsætning. T. 7, 459. K.

— (**Helsingborg**). Aabent Brev, at Jørgen Berger, der har lovet paa egen Bekostning fra nu af og til Mortensdag at holde Lygten paa det paa Kulden opsatte Taarn vedlige, derfor skal have 30 Dlr. til Mortensdag; han skal hver Nat skaffe 12 store Lys, der kunne bruges i Lygten og brænde Natten ud, lade dem tænde, naar Solen gaar ned, og holde dem tændte hele Natten. Klages der over Forsømmelser, skal Jørgen Berger selv staa til Rette. T. 7, 495. K.

31. Juli (—). Til Jens Mogensen, Tolder i Helsingør. Michel Papick, Borger i Dantzick, har berettet, at han for nogen Tid siden er bleven arresteret med Skib og Gods ved Helsingør, fordi han medførte en Certifikats fra Dantzick, lydende, at Skibet hørte hjemme i Dantzick, og nu paa ny er bleven arresteret, da det har vist sig, at andre have haft Part i Skibet. Jens Mogenssen maa dog under de nuværende Forhold lade ham passere, men skal tage den medførte Certifikats fra ham tillige med den Forskrift, Borgemestre og Raad i Dantzick have givet ham, og de andre Breve, han har derom, samt tage Borgen af ham paa, at han vil staa til Rette, naar det forlanges. T. 7, 494. K.

— Til Provster, Præster og Bønder i Froste, Fers og Bare Herreder. Da Kongen med det første venter et Antal Krigsfolk til Hiernerup, skulle de efter Biørn Saxtrups Anvisning gøre Tilførsel dertil med al Slags Fetalje, saa Krigsfolkene kunne faa det nødvendige til Købs. T. 7, 494 b. K.

— Til Hr. Mogens Gyldenstiern. Da Hertug Adolf har til-

skrevet Kongen, at han sender denne 2 Skibe, skal Hr. Mogens underhandle med Skipperne og Skibsfolkene om, hvad de skulle have, og derefter lade Skibene løbe ud og følge Kongens Orlogsskibe; endvidere skal han lade Skibet Nattergalen først følge det Skib, der skal gaa til Vardberg med det grove Skyts, og derefter de 3 Skibe, der ere sendte i Vestersøen, hvor det skal rette sig efter den disse medgivne Besked; han maa ikke glemme at sørge for de Redskaber, der skulle bruges til at flytte det grove Skyts ud af Skibet med. Kongens Aftale med Pouel van Sara var, at Feltskytset skulde sendes med Skib fra Kiøpnehavn til Vardberg; denne Bestemmelse er nu forandret, hvorfor Hr. Mogens skal sende det til Helsingborg, hvorfra Kongen saa vil lade det føre videre over Land. Han skal straks imorgen sende alle de kgl. Vaaben hid, hvorunder Kongen i Kiøpnehavn har ladet prente: Salvegarde. — Seddel: Han skal desuden lade trykke Ordet »Salvegarde« under 200,000 kgl. Vaaben og iligen sende dem efter Kongen med et vist Bud; endvidere skal han sige til Høvedsmanden paa Nattergalen, at han og de andre 3 Skibe i Vestersøen skulle tage alle de Rostocker og stralsundiske Skibe, de kunne faa fat i, og sende dem til Kiøpnehavns Slot. T. 7, 496. K. Orig.

31. Juli (Helsingborg). Til Hr. Verner Parsberg. Da han melder, at han ikke, som det var befalet ham, kan faa de Veje, som løbe ad Bremsebro, færdige, fordi han ikke har vidst det tidligt nok, befales det ham at gøre sin yderste Flid for at faa Vejene ryddede og satte saaledes i Stand, at Kongen kan komme frem med Krigsfolk, Rustvogne, grovt Skyts og andet. Han skal straks kalde Joen Andersen og andre, som han kan forlade sig paa, til sig og forhandle med dem om fremdeles at gøre deres bedste for at faa Bønderne i Smaaland til at gaa Kongen til Haande, til at gøre Oprør, saa snart de mærke, at Kongens Folk gøre Angreb, fængsle Kongen af Sverrigs Fogder, Lensmænd og andre Tilhængere og sende dem til Hr. Verner og til at gøre deres Flid, hvis de kunne erobre enten Slotte eller Gaarde til Kongen. Kongens Breve til den svenske Almue sendes ham, hvilke han ved paalidelige og dertil egnede Personer maa lade forkynde for dem med Tilsagn om, at Kongen bestemt vil holde de Løfter, som han giver i Brevene. T. 7, 497. K.

1. Aug. (—). Pantebrev til Hr. Lauge Brade til Krog-

holm paa Fulthofthe og Heglinge Len, som han nu selv har dem i Værge, for 1500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 81.

1. Aug. (Helsingborg). Kvittans til Jens Mogensen, Tolder i Helsingør, paa 245 Rosenobler, som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. Udt. i R. 8, 315.

— Befaling til Kongens hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn og Jochim Beck at have nøje Tilsyn med, at Mønten har Fremgang, og at Møntmesteren forstrækkes med det nødvendige Sølv og Dalere til at mønte af; hver 14. Dag skulle de sende hvad der er møntet til Kongen, hvor denne er, og levere det til N. N. til Krigsfolkets Behov. T. 7, 498. K.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Hvis de Knægte, der ligge i Malmø, mangle Penge, Krudt eller Lod og forlange saadant af ham, skal han straks skaffe dem det, saa Kongen kan have villige Folk, hvis noget kommer paa, og Kongens Undersaatter kunne faa deres Tilgodehavende; han skal lade det, som han forstrækker Knægtene med, afkorte, naar de mønstres og faa Betaling. Hvis han har Brug for dem paa Vagten i Byen eller paa Slottet, skulle de modtage Løsen af ham og rette sig efter hans Befaling. T. 7, 498 b. K.

— Lignende Befaling til Axel Viffert angaaende Knægtene i Landzkrone. Udt. i T. 7, 499. K.

— Befaling til Statholderen og de andre hjemmeladte Raader i Kiøpnehavn at skaffe Knægtene i Malmø og Landzkrone, der skulle følge Hr. Lauge Brade op mod Grænsen, Penge, Krudt og Lod, hvilket siden skal afkortes dem, naar de faa deres fulde Maaned betalt. K. Udt. i T. 7, 499.

— Befaling til al Adelen i Skaane, med Undtagelse af Lensmændene paa Malmø, Landzkrone og Helsingborg, at begive sig til Vee med Heste, Harnisk og Svende og rette sig efter Hr. Lauge Brades Ordre. K.

2. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Nils Jonssen til Thostelundt paa 1 Gaard i Haffuerslof Sogn og By i Aars Herred, 1 Gaard i Vestbye og 1 Eng, kaldet Skiøffuelingsbro, i Huornum Herred for 400 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 43.

— Pantebrev til Jørgen Schram til Thielle paa Kronens Part af Tienden af Kuorning, Ørum, Thielle og Føulum Sogne i Sønderliung Herred for 150 Jochimsdlr. og 300

Lod Sølv, som han har laant Kronen; dog skal Havretienden af disse Sogne som hidtil svares til Superintendenten i Viiburg Stift. P. 44. (Overstreget.)¹

2. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Jørgen Kønning, Borge-mester i Olborg, paa Egholm Ø ved Olborg, hvorpaa der er 3 Gaarde, for 536 Lod gjort Sølv og 732 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 44 b. (Overstreget.)²

— (**Helsingborg**). Til Jens Bilde, Embedsmand paa Visborg. Da han har tilskrevet Hr. Peder Skram, Admiral, at han godt kunde have taget nogle svenske Skibe, hvis han havde vidst Kongens Vilje, befales det ham nu at opbringe de svenske og revelske, hvor han kan faa fat i dem, samt alle deres Tilhængere og alle, der gøre dem Bistand og Tilførsel, ligesaa skal han indtil nærmere Ordre anholde Rostocker og stralsundiske Skibe og Gods »paa en Ret«. T. 7, 499 b. K.

— Til Otthe Brockenhus, Sekretær. Kongen sender ham 2 Kopier af nogle udgangne Breve, hvilke han straks skal lade trykke, 150 Eksemplarer af hver Slags; han skal først tage et Aftryk af hvert og korrigere det, saa at mulige Fejl kunne blive rettede, derefter skal han, naar Brevene ere trykte, besegele dem med det ham overlevereede kgl. Signet og sende dem til Kongen i god Forvaring, saa at Seglene ikke blive trykkede, alt saa hurtigt som muligt. T. 7, 500. K.

— Befaling til Hans Holck at sende Jørgen Brade til Tostrup, der skal være øverste Proviantmester paa det forestaaende Tog, klar Besked paa, hvor megen Fetalje, der er kommen til Vardberg, og hvor megen han kan skaffe til Kongens Krigsfolk. K. Udt. i T. 7, 500 b.

— Til de hjemmeladte Raader i Kiøpnehavn. Kongen har modtaget deres Skrivelse tillige med et Brev fra Jens Bilde, hvori denne melder, at hvis Orlogsskibene skulle udspises af Gotland, vil der blive Mangel paa Brød og Øl, medmindre der sendes Mel, Malt og Humle derover til at bage og brygge af. For at Admiralen ikke skal behøve at sende Bud til Kiøpnehavn efter hvad han behøver, skulle de derfor tale med Rentemesteren og, hvis der kan undværes Mel, Malt og Humle, sende det til Jens Bilde. T.

¹ Udenfor er skrevet: er indløst.

² Udenfor er skrevet: satisfactum.

7, 501. K. Orig. (stilet til Hr. Magnus Gyldenstjerne og fejlagtig dateret: 2. Juli Helsingborg).

2. Aug. (Helsingborg). Afsked, som Kongen har givet Hr. Lauge Brade til Krogholm: Han skal opskrive den skaanske Adel og have den øverste Befaling over denne samt over en Fæn-
nike Knægte, der ligger i Malmø, og en, der ligger i Landzkrone; Leon Packemor skal være hans Løjtnant og Steen Bilde og Hans Spigel skulle hjælpe Hr. Lauge med Raad og Daad og lade sig bruge efter hans Undervisning. Derefter skal Hr. Lauge begive sig til Vee med Rytterne og Knægtene for at trøste de Gydinge Herredsmænd og andre og, om fornødent, hjælpe dem; hvis Smaalænderne samtlige ville hylde Kongen, skal Hr. Lauge, alt som Lejligheden begiver sig, gøre dem Undsætning og i Forening med dem angribe Fjenderne. Fremfor alt skal han skaffe sig god Kundskab om, hvad der foregaar paa Søen, og, hvis han erfarer, at Kongens Skibe vinde Søen, kalde de 2 andre Fænniker Knægte i Malmø og Landzkrone til sig for om fornødent at udrette noget med dem; hvis derimod Kongens Skibe blive slaaede eller Smaalænderne ikke ville gaa Kongen til Haande og Hr. Lauge med sin Hob bliver trængt, kan han tage sin Tilflugt til Malmø og Landzkrone. Han skal passe nøje paa, at de Smaalandske, hvis de gaa Kongen til Haande, ikke blive besværede af Kongens Krigsfolk, men faa Betaling for hvad de levere Krigsfolket til Underholdning. Han skal altid lade Kongen vide, hvorledes Lejligheden begiver sig i den Landsende. K.

3. Aug. (—). Pantebrev til Fru Johanne Nilsdatter til Eskier, Hans Lyckis Enke, paa 2 Gaarde i Thruue i Vibbestrup¹ Sogn, 1 Gaard, kaldet Stocholm, 1 Gaard i Vibbestrup, 1 Gaard, kaldet Fragtrup, 4 Gaarde i Doens, 1 øde Bygge, kaldet Hiedtz², i Valsgaardt Sogn, 2 Gaarde i Rastrup³ By og Sogn, alt i Hedenstedt Herred, og 1 Gaard i Ballum⁴ i Rosløf Sogn i Har Herred i Salling for 1200 Dlr., som hun har laant Kronen. P. 82.

— Til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester. Paa hans Begæring om en Skrivelse til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn om at skaffe ham Skibe til den Fetalje, han har ladet oppebære til Krigsfolkets Behov, befales det ham at gøre sig den største Flid for at faa Skibe til Fremføring af Fetaljen i Malmø og de andre Købstæder,

Vebbestrup, Hindsted H.

² Hjedsgaard.

³ Rostrup.

⁴ Bajlum, Harre H.

han har i Befaling, og, hvis det behøves, at skrive til Axel Viffert, Embedsmand paa Landzkrona, om ogsaa at skaffe Skibe der i Byen. Da Jørgen Brade til Thaastrup skal være øverste Proviantmester paa Toget, skal Hr. Eyler sende denne klare Registre over den Fetalje, han har oppebaaret, med Oplysning om, hvorhen den er sendt, og hvad der endnu er i Forraad, og iøvrigt rette sig efter Jørgen Brades Skrivelser, som om det var Kongens egne. T. 7, 501 b. K.

3. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Iffuer Jul paa Kronens Part af Tienden af Romme Sogn i Skodborg Herred for 100 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 46.

— Pantebrev til Nils Krabbe til Hessel paa 2 Gaarde i Alsrede i Alssø Sogn, 1 Gaard i Vedelbye By og Sogn, 1 Gaard i Refne By og 1 Gaard i Homo By og Sogn, alt i Sønder Herred, for 414 Lod Sølv og 293 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 45 b.

— Aabent Brev, at Jørgen Prip, der har laant Kronen 100 Jochimsdlr., maa bruge Snardrupgaardt, som han paa sin Hustru Agnete Skencks Vegne har Livsbrev paa, under sin egen Plov som Avlsgaard og efter sin Hustrus Død have den i Pant, indtil den indløses; dog skal Bonden, der nu bor i Gaarden, beholde Husene indtil S. Valdburgs Dag for at udtære sit Foder. P. 46 b.

— Pantebrev til Christiern Huas til Kaas paa 1 Gaard i Reemsø¹ By og Sogn, 2 Gadehuse og Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard og Herligheden af 1 Degnebolig i Gierel By og Sogn og 1 Gaard i Hammeløf By og Sogn, alt i Nørre Herred, for 800 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 47 b. Orig. (skaaren).

— Pantebrev til Christopher Lunge til Oden paa Kronens Rettighed af 1 fri Bondegård og Herligheden af 1 Præstegaard og 1 Kirkebol i Thørringe og af Uggerbye Præstegaard samt paa Kronens Part af Tienden af Thørringe, Uggerbye og Bierbye Sogne i Vendsyssel for 800 Dlr. i Guld, Sølv og Dalere, som han har laant Kronen. P. 48. Orig. (skaaren og stærkt ødelagt).

— Gældsbrief til Hans Hussom, Jørgen Knudssen og Pouil Poppe, Borgere i Olborg, paa 650 Jochimsdlr. og 300 Mk. i danske Markstykker, som de have laant Kronen, at betale tilbage

¹ Rimsø, Nørre H.

3 Aar efter dette Brevs Datum. Kopi (under Byens Segl og indleveret af Pouil Poppe 26. Okt. 1587 i Kancelliet paa Haderslevhus).

3. Aug. (Kbhvn.). Lignende Brev til Borgerskabet i Olborg paa 123 $\frac{1}{2}$ Dlr., 826 $\frac{1}{2}$ Mk. danske i Markstykker og 1962 Lod Sølv, som det har laant Kronen. Kopi (under Byens Segl og indleveret af Borgemestre og Raad i Aalborg 26. Okt. 1587 i Kancelliet paa Haderslevhus).

— Til Frandtz Banner. Da Jens Hanssen i Stensbeck skal have noget Børlum Bispestifts Gods i Værge, uden at Kongen kender Vilkaarene derfor og Forvaringen derpaa, skal Frandtz Banner undersøge Sagen og, hvis Jens Hanssen ikke har Livsbrev eller nøjagtig Forvaring paa Godset, enten tage dette fra ham eller lade ham laane Kongen en Sum Penge derpaa. T. 7, 459 b. K.

4. Aug. (—). Pantebrev til Albret Malthiissen til Myllerup paa 1 Gaard, kaldet Bustedt, i Veggerbye Sogn i Horum Herred, 1 Gaard i Rokielde¹ i Ellessøu Sogn og Kronens Part af Tienden af Feltballe Sogn for 243 Lod Sølv og 378 $\frac{1}{2}$ Dlr., som han har laant Kronen. P. 49.

— Pantebrev til Lauritz Krusse til Rørbeck paa Kronens Part af Tienden af Siersløf Sogn for 131 Lod Sølv og 134 $\frac{1}{2}$ Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 50.

— Gavebrev til Baptista Jenssen. R. 8, 416. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Biellerup Sogn udenfor Lund henlægges som Anneks til S. Laurentii Kirke i Lund, hvis Kapellan herefter skal gøre Tjeneste som Sognepræst i Sognet og oppebære Præsterenten deraf. R. 8, 415 b².

— (**Helsingborg**). Til Hr. Eyler Hardenberg. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at han ikke, som befalet, kan skaffe Penge, Krudt og Lod til Knægtene, og begærer, at Kongen vil skrive derom til de hjemmeladte Raader og dem, der have Mønten i Befaling. Han ved imidlertid nok selv, at disse have nok at bestille, desuden er han selv nærmere ved Haanden, og Kongen mente, at han i Betragtning af sin Stilling ikke saa »slet« vilde slaa Kongens Befaling fra Haanden og henvise denne til at skrive til andre

¹ Raakildegaard, Ellidshøj Sogn.

² Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 71 (efter en Afskrift).

derom; hvis det kunde bringe ham selv nogen synderlig Fordel, fandt han maaske ogsaa nok Raad til at skaffe det. I alle Tilfælde skal han gøre sit yderste for at faa Knægtene betalte, og hvis han lægger noget ud af sine egne Penge, vil Kongen tilbagebetale det. T. 7, 502. K.¹

5. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Knudt Steenssen til Lundbye paa 6 Gaarde i Lundbye, 1 Gaard i Torpedt², 1 Gaard i Suerborg og 2 Gaarde i Ring, alt i Hamers Herred, for 748 Jochimsdlr. og 904 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 50 b. Orig.

— Pantebrev til Jens Marquordssen til Lengisholm paa 2 Gaarde og 2 Gadehuse i Irup³ i Jelling Sogn i Horns Herred for 400 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 51 b.

7. Aug. (Halmstad). Til Hans Holck. Da Jørgen von Holl med sit Regiment Knægte og 3 Faner Ryttere vil komme til Vardberg imorgen Aften og de 2 andre Regimenter samt Kongen selv med alle de andre Ryttere straks ville følge efter, skal han gøre sit yderste for at skaffe Fetalje, særlig Brød, Øl og Havre, hos Bønderne enten til Hjælp, Laans eller for Penge; derimod maa han kun, naar andet ikke kan skaffes, sælge Krigsfolket til Skellighed af den Fetalje, som haves i Forraad; ligeledes skal han lade al den Rug, han har eller kan faa, male i Mel og lade brygge Øl. T. 7, 505. K.

— Befaling til Jens Ulfstand Trudsen at begive sig til Kiøpnehafns Slot og rette sig efter Frantz Brockenhus's og de andre hjemmeladte Raaders Ordre. K. Udt. i T. 7, 503.

— Befaling til Hr. Eyler Hardenberg at lade bage saa meget Brød som muligt hos Bønderne og i Købstæderne og iligen sende det til Feltlejren enten til Lands eller til Vands, da der er stor Mangel paa Proviant, særlig Brød. Kongen kan ellers blive nødt til at tillade Krigsfolket at tage, hvor det kan faa noget, hvis han ikke vil sørge for Tilførsel. K. Udt. i T. 7, 504.

— Lignende Befaling til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 504 b. K.

— Befaling til Otthe Rud at sørge for, at Daniel Rantzov straks imorgen drager op med sit Regiment Knægte og begiver sig

¹ Tr.: Hist. Tidsskr. V. 416 f.

² Lundbytorp.

³ Jerup, Elling Sogn.

her igennem Byen [Halmstad], hvor han skal faa Ordre om, hvor han skal have sin Lejr; endvidere skal han sørge for, at al Proviant, der haves, baade Gengærd og andet, bliver ført med hid til Knægtenes Underholdning, dog skal han lade de Sutlere¹ med Fetalje, som Jørgen von Holl har bestilt, og som beraabe sig paa ham, passere. T. 7, 504 b. K.

7. Aug. (Halmstad). Befaling til Hr. Lauge Brade at gøre sin yderste Flid med de Hverv, som Kongen har overdraget ham, og fremfor alt at have vis Kundskab ude baade til Lands og til Vands for at erfare, hvad Fjenden foretager sig og hvorledes det gaar med Kongens Skibe, saa at han kan rette sine Sager derefter. For at han kan blive saa meget stærkere lige overfor Fjenden, har Kongen ladet aabent Brev udgaa til Bønderne i Skaane, at de skulle have deres Vaaben rede og, naar Hr. Lauge tilsiger dem, udruste hver 10. Mand, der skal drage op og være Hr. Lauge lydige, hvilket Brev sendes ham tillige med et Brev til Landsdommeren om at forkynde det. Kongen har befalet Hr. Verner Parsberg, Embedsmand paa Syluitzburg, med Undersaatterne i Blekinge at gøre Fjenderne Modstand, hvis disse ville gøre Indfald. T. 7, 503 b. K.

— Befaling til Bønderne i Skaane at sidde rede med deres Vaaben, følge Hr. Lauge Brade, Mand af Hus, naar han tilsiger dem, og efter hans Anvisning hjælpe til med at gøre Fjenden Modstand, hvis denne, medens Kongen er paa Toget, skulde gøre Indfald i Skaane, Halland eller Bleking. K.

8. Aug. (—). Til Hr. Verner Parsberg. Kongen har modtaget hans Skrivelse om de Tidender, der haves i den Egn, og befaler ham at opbyde alle Blekingsfarere og give dem Ordre til med Vaaben og Værge at møde, hvor han tilsiger dem, for, om fornødent, at afværge Rigets og deres egne Fjender; der sendes ham til Forkyndelse et aabent Brev til Almuen, at den skal være ham lydige. Han skal, som tidligere befalet, med bedste Lempe handle med de svenske Bønder i Smaaland, love dem sikker Opfyldelse af Kongens Løfter i dennes Brev og erklære, at det Skrig, Kongens Uvenner føre paa Bane, at han vil handle saa jammerlig med de Svenske, aldrig har været hans Mening, tværtimod vil han fri dem af det Tyranni, hvori de nu ere; der sendes ham

¹ o: Markententere.

12 Breve til Bønderne i Smaaland, som han kan bruge efter Lejligheden, og 2 Breve til Adelen; hvis nogle af den ville gaa over til Kongen, vil denne vise sig saaledes imod dem, at de skulle takke derfor. Kongen samtykker i, at Skansegraverne blive hjemme i Blekinge. T. 7, 507. K.

8. Aug. (Halmstad). Befaling til Bønderne i Blekinge og Lister at sidde rede med deres Vaaben og Værger, saa at de paa Hr. Verner Parsbergs Tilsigelse kunne, Mand af Hus, Dag og Nat uspart, drage op og gøre Fjenden Modstand. K.

— Befaling til Jochim Beck at modtage af Axel Urnis Fuldmægtig 1000 ungerske Gylden og 2000 Dlr., som Axel Urne vil laane Kronen, og give Kvittans derfor. K. Udt. i T. 7, 505 b.

— Befaling til Biørn Kaas, Embedsmand paa Helsingborg Slot, straks at besørge de Breve til Kongen, som Jens Mogensens, Tolder i Helsingør, skriver til Kongen og sender ham til videre Besørgelse. K. Udt. i T. 7, 506.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø og Landzkrona at lade bage saa meget Brød og brygge saa meget Øl som muligt og lade det føre efter med Skib »imod Elfsborg«, saa at Krigsfolket kan faa saadant for en rimelig Betaling. T. 7, 507. K.

— Til Aarhus, Randers, Horsens, Vedle, Olborg, Gryndue, Ebeltoft, Sebye, Hiøring, Skaffuen, Helsingør, Helsingborg, Kiøpneshavn, Malmø, Landzkrona, Kiøge og Kolling. Da det forsamlede Krigsfolk behøver megen Fødtøj, særlig Brød, Øl og Havre, skulle de straks bage saa meget Kærlighedsbrød og andet Brød og brygge saa meget Øl som muligt og siden sende det tillige med al den Havre, de kunne skaffe, til Vardberg, hvor Lensmanden Hans Holck skal sige dem, hvorhen de videre skulle føre det. Naar det kommer til Lejren, skal den øverste Proviantmester Jørgen Brade modtage og betale det; enhver, der viser sig forsømmelig, vil blive straffet. T. 7, 506. K.

— Befaling til Kirkevægerne i Skaane Stift iaar at lade alt Kirkekornet i Stiftet følge Axel Viffert, Embedsmand paa Landzkrona Slot, der skal oppebære det paa Kongens Vegne; ligeledes befales det alle Sognemændene at levere Tienden i Negene, eftersom Axel Viffert tilsiger dem. T. 7, 508. K.

— Befaling til Axel Viffert at lade Brevet til Kirkevægerne i Skaane Stift forkynde, siden oppebære Kirkekornet tillige med Kronens Part af Tienden, saavidt den ikke er forlenet

bort, og lade Rugen deraf male i Mel, Bygget gøre i Malt og Havren indlægge i god Forvaring. K. Udt. i T. 7, 510. .

8. Aug. (Halmstad). Tilladelse for Gert von Deunther, Borger i Kiøpnehavn, til at udføre 5 Læster Smør til Tyskland, dog skal han saa være forpligtet til at gøre Tilførsel til Kongens Feltlejre med Øl og Brød, Kramvarer og andet, som Krigsfolket behøver. K. Udt. i T. 7, 509¹.

— Til Johan Friis, Hr. Mogens Gyldenstiern, Byrge Trolle og Frantz Brockenhus. Da Kurfyrst Augustus af Saxen har laant Kongen 100,000 Dlr. mod at faa et af Kongen og nogle Rigsraader beseglet Brev derpaa, beder Kongen dem besegle medfølgende, af Kongen og flere Rigsraader allerede beseglede Brev til Hertugen paa Pengene. Med Hensyn til deres Forespørgsel om, hvorvidt de maa bryde de til Kongen adresserede Breve, ved denne ikke rettere end, at han før sin Afrejse gav dem Besked derom, og befaler dem nu atter at bryde alle de Breve, hvorpaa der ikke staar: til Kongens egen Haand, og hvis der findes nogen Bestilling deri, som de kunne udrette, da at gøre det. Hvad sikkert de erfare enten om Kongens Skibe eller andet magtpaaliggende, skulle de straks melde Kongen. T. 7, 509. K.

— Befaling til Borgerskabet i Lund, der tidligere har faaet Ordre til at være Hr. Eyler Hardenberg paa Kongens Vegne lydigt, herefter at være Axel Viffert lydigt, da Byen ligger i hans Len, og at henvende sig til ham med Besværinger, naar dets Borgemestre og Raad nægte det Ret. T. 7, 510 b. K.

9. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev til Sjælland, Jylland, Skaane, Fyen, Langeland, Laaland, Falster og Halland, hvorved Forbudet mod Udførsel af Fetalje, hvorover der har været mange Klager, forandres saaledes, at der maa udføres Smør, Sild, Fisk, Huder, Skind og Talg, Klippere under 10 Dlr. og gamle, store, afredne Heste, som ikke ere duelige for en Hofmand; derimod skal Forbudet mod Udførsel af Korn, Flæsk, Kød og Græsøksne fremdeles staa ved Magt. T. 7, 460. K. Orig. (til Skaane, underskrevet af Magnus Gyldenstiern og Johan Friis).

— Aabent Brev til Sjælland, Jylland, Skaane, Fyen, Langeland, Laaland, Falster og Halland, at der skal holdes god Vagt baade i Købstæderne og Landsbyerne og holdes Kontrol med, hvad

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvas Dipl. IV. 579.

vejfarende og fremmede Folk der huses om Natten, da Kong Erich af Sverrig skal have nogle Hundrede Mordbrændere i hemmelig Bestilling, hvilke han agter at sende ind i Riget for at afbrænde Stæder og Byer og gode Mænds Gaarde. T. 7, 460 b. K.

9. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Lensmændene at lade ovenstaaende aabne Breve forkynde paa Landstingene. K. Udt. i T. 7, 461.

— Til Mogens Jul, Niels Krabbe, Tygge Krusse, Jens Thomessen, Erich Koes og Anders Pederssen. Da Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand i Mariagger Kloster, har klaget over, at det Markeskel, som Sandemændene i Huorum Herred gjorde om Pouelstrup Mark i Grofløf Sogn, er blevet forrykket, hvorved han lider Tab paa sin Ejendom, skulle de forsamles paa ovennævnte Mark, tage de endnu levende af de ved Markeskellet brugte Sandemænd til sig, undersøge Sagen og forny Skellet, hvor det maatte være forrykket, samt give deres Afgørelse skriftlig fra sig. Kan nogen ikke møde, have de mødte Fuldmagt til at tage andre gode Mænd til sig i Stedet, dog skal Otthe Brade, Embedsmand paa Olborg-hus, eller hans Fuldmægtig personlig være tilstede, da Befalingen ellers ingen Magt skal have. K.

10. Aug. (—). Pantebrev til Folmer Rosenkrantz til Sthensballe paa Kronens Rettighed af følgende Kirketjenere i Vor Herred: 2 i Nøbille¹, 1 i Øritzløf, 1 i Aas, 4 i Monberg, 1 i Brigstedt, 1 i Biørstrup, 1 i Vedslet, 1 i Vesterbirck, 3 i Siuendt² og 1 i Tholstrup for 500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 52 b.

— Pantebrev til Jomfru Ingeburg Biille, Hr. Andersses Datter, paa Øtz Kloster i Skaane med 2 Møller og Klosterets Bønder i Øtz, Guamsøe³, Vissel⁴, Torp og Askerødt, som er det hele Øtz Sogn, for 72 Dobbeltdukater, 31 Rosenobler, 42 Engelter, 2 Portugaløser og 549 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen. P. 53 b. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Gælds-brev til Iffuer Skram til Vuldbierg paa 50 Lod Sølv, som han har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. Orig.

— Pasbord for Gert Remmesnider i Kiøbnehavn, der skal føre Fetalje til Lejren og sælge den der. K. (paa K. af Juli).

¹ Nebel.² Søvind.³ Vist Fejlskrift for: Svansø.⁴ Vressel.

11. Aug. (Feltlejren for Varberg). Befaling til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn at modtage 4000 Dlr. af Fru Else Ulfstand, Tage Tots Enke, og give hende Pantebrev paa Sualø Len. K. Udt. i T. 7, 512.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kallundborg at lade brygge saa meget Øl som muligt og iligen sende det til Vaardbierig tillige med al den Havre, de kunne undvære; her skal Lensmanden Hans Holck give nærmere Besked om, hvorhen det videre skal føres. Naar det kommer til Lejren, skal det leveres til den øverste Proviantmester Jørgen Braade, der skal betale for det. Forsømmelse vil blive straffet. Orig. i Provinsarkivet i København.

12. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Christopher Munck til Kroxgaardt paa 2 Bol, det ene kaldet Thude, det andet Knude, i Schadtz Sogn og Herred for 100 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 54 b.

— **(Feltlejren for Varberg).** Gavebrev til Frantz Jensen. R. 8, 416 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn og Jochim Beck. Kongen har idag modtaget deres Skrivelse om Guldsmeden Hans de Villa og det Guld, denne har under Hænder til Forarbejdning, med deres Forespørgsel om, hvorvidt han maa beholde det hos sig i sit Hus eller skal indlægge det paa Slottet; da Guldsmeden har aflagt Ed og tilsagt tro Tjeneste, mener Kongen, at man for Guldsmedens Skyld uden Fare kan lade Guldet blive hos denne, indtil det bliver færdigt, og mulig Fare ved Opløb, Tyveri, Forræderi eller sligt kunne de forebygge ved at lade holde god Vagt Dag og Nat, hvortil der i denne Tid ogsaa ellers er Grund nok; iøvrigt ville de hos Hans Drejer paa Drejerkammeret finde Besked om, hvor meget Guld af hver Slags Guldsmeden har modtaget, og denne har faaet Befaling til at tilbagelevere lige saa meget af hver Slags. Da der skal være en Del Penge færdige paa Mønten, skulle de med det allerførste sende dem til Kongen; Biørn Kaas har faaet Ordre til med sine Heste og Svende at ledsage Pengene til Kongen. T. 7, 512. K.

— Befaling til Erick Grubbe, der ligger i Slotsloven paa Nykiøping, at lade skyde 12 Tdr. Hjortvildtbrad, 2 Tdr. Daavildtbrad og 2 Tdr. Raavildtbrad, som er fedt og godt, saaledes som Dronning Sophie har skrevet til Jørgen Brade om; derefter

skal han forvare det vel med Salt og Træ og sende det til hende. K. Udt. i T. 7, 514.

12. Aug. (Feltlejren for Varberg). Befaling til Bønderne i Sønderhalland, undtagen Adelens, at være tilstede med deres Heste og Vogne eller Postklippere i Halmstad og andensteds, hvor og naar Pouel Huitfeldt tilsiger dem, og hjælpe til med at besørge Kongens Breve og Bud fra Kiøpnehavn og andensteds og tilbage dertil igen, saa at de, Dag og Nat uspart, kunne komme frem. T. 7, 513. K.

13¹. Aug. (—). Til Jochim Beck. Kongen har modtaget hans Skrivelse og deraf set Raadets Mening om Guldsmeden Hans de Villa, hvorefter han har skrevet til Raadet og Jochim Beck. Kongen finder det bedst, at han sender en af sine egne Skrivere op med de Penge, som ere møntede, og har igaar skrevet til Raadet og sendt det et Brev til Biørn Kaas, at denne selv med sine Heste og Svende skal følge med Pengene til Kongen. T. 7, 515. K.

— Befaling til Bønderne i Sønderhalland hver at modtage 1 Pd. af Kronens Kirkerug, hvor Pouel Huitfeldt, Embedsmand paa Snestrup, tilsiger dem, lade det male i Mel og bage i Kavringbrød og siden levere Brødet, hvor Pouel Huitfeldt giver dem Ordre til; kun Adelens Arvetjenere skulle være fri herfor. K. Udt. i T. 7, 515 b.

14. Aug. (—). Aabent Brev, at alle Fogder, Embedsmænd, Borgemestre, Raadmænd og andre skulle være Frantz Jensen, Borger i Landzkrone, behjælpelige med at indkræve det endnu resterende af den Fetalje, som Bønderne i Skaane skulle levere til Krigsfolkets Underholdning, og med siden at føre det til Feltlejren. K. Udt. i T. 7, 514.

— Befaling til Jens Mogensen, Tolder i Helsingør, at anholde det Mel, der kommer i Sundet, og sende det til Hans Holck paa Vardberg Slot, der skal betale det. Udt. i T. 7, 514 b. K. (i Udtog).

— Befaling til Bønderne i Oste og Halmstad Herreder at møde i Vardberg, naar og saa ofte Hans Holck eller dennes Fuldmægtig tilsiger dem, modtage 10 Skpr. Rug hver, lade den male i

¹ T. har urigtig: 14.

Mel og bage i Kavringbrød og siden levere Brødet igen paa Vardberg Slot. Udt. i T. 7, 514 b. K. (i Udtog).

15. Aug. (Kbhvn.). Livsbrev for Nicolaus Torstenson, der har tilskødet Kronen alle de paa hans Grund værende Namer og Svovlbjærge, paa Munkethueraa Kloster, som Sira Hal-dor Benedichson sidst havde i Værge, uden Afgift i 6 Aar og efter den Tid mod en aarlig Afgift af 80 Dlr. R. 8, 529.

— Livsbrev for Fuse Thorstensson, der har tilskødet Kronen alle de paa hans Grund værende Namer og Svovlbjærge, paa Nordre Syssel, som Mogens Jonssen sidst havde i Værge, og paa Kronens Gaard Miørrefieldt med Gilsbacke for norden paa Island, uden Afgift i 6 Aar og efter den Tid mod sædvanlig Afgift; han maa oppebære alle 6 Mærkemaal og derunder i Syslet, men hvad der falder derudover, skal han gøre Regnskab for. Han skal være Sysselmand i Syslet. R. 8, 530¹.

— Pasbord for Michel Ulf paa Villom Apotekers Vegne, der skal føre Fetalje til Lejren og sælge den der. K. (paa K. af Juli).

16. Aug. (—). Lignende Pasbord for Hans Kock og Michel Viborg, Borgere i Kiøpnehavn. K. (paa K. af Juli).

— Pantebrev til Fru Metthe Huitfeldt, Erich Rosenkrantzis Enke, paa 2 Gaarde, 1 øde Jord og 1 Gaardsæde, kaldet Hullen, i Kielrødt i Thiifstrup Sogn i Fleckebergs Herred for 500 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen. P. 55.

— (**Feltlejren paa Hammersø**). Befaling til Bønderne i Høgs Herred at være tilstede, naar og hvor Lensmanden paa Laugholms Fuldmægtige tilsige dem, med deres Heste og Vogne for at bringe Kongens Bud og Breve frem og tilbage. K. Udt. i T. 7, 516 b.

— Til Hr. Eyler Hardenberg, Axel Thønisen, Jacob Sparre og Biørn Kos. Da den skaanske Adel, der nu efter Hr. Lauge Brades Tilsigelse har forsamlet sig i Vee med Heste og Svende, skal være meget svag, ikke over 130 Heste, skulle de straks udrede deres Svende med Heste og Harnisk og befale dem iligen at begive sig til Vee og der rette sig efter Hr. Lauge Brades Ordre. — Register paa de Heste, de skulle sende: Hr. Eyler Hardenberg og Biørn

¹ R. 8, 527 findes indført Skødebrevet fra Fuse og Nicolaus Torstensønner til Kronen paa de i Brevene omtalte Namer og Svovlbjærge, det er dateret Øfjord, 15. Aug. 1563.

Kos hver 12, Axel Thønisen 8 og Jacob Sparre 6 Heste. T. 7, 516 b. K.

17. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Gotzich Brochenhus's Pant i Thystedtgaard forhøjes med 100 Dlr., som han har laant Kronen. Udt. i P. 31 b.

— (**Feltlejren paa Hammersø**). Til Hr. Otthe Krumpen og Jørgen Rosenkrantz. Da Kurfyrsten af Saxen og andre Fyrster og Herrer have sendt Sendebud for at forhandle om Fred mellem Kongen og den svenske Konge, hvilke Sendebud allerede skulle være komne til Rostock, agter Kongen, saafremt Kongen af Sverrig vil sende Sendebud til dette Møde, ogsaa at sende dem derhen, hvorfor de skulle holde sig rede til, saasnart Statholderen i Fyrstendømmerne Henrick Rantzov tilskriver dem, at rejse til Lubeck og vente der, indtil Henrick Rantzov og Dr. Jochim Hencke, der ogsaa skulle bruges i denne Handel, komme did. De skulle rette sig efter Henrick Rantzovs Anvisning og den dem medgivne Instruks. T. 7, 517. K.

18. Aug. (—). Livsbrev for Peder Lauritzsen i Høigeland og hans Søn Helli Pedersen paa den Gaard i Høigeland, som Peder Lauritzsen selv ibor, 1 Gaard i Leerbjerg og Tredjeparten i en halv Gaard i Jerditze, uden Afgift, da Peder Lauritzsen trolig har ladet sig bruge i Kongens Bestilling og Kongens Krigsfolk i hans Fraværelse have ødelagt og borttaget hans Gods. R. 8, 417.

— Tilladelse for Torkild Pedersen, Borger i Kungsbacke, til, indtil videre, med sin egen Skude at udføre hvad Varer han har at sælge, Kronens Told dog uforkrænket, mod at forpligte sig til at føre Øl og Brød til Kongens Feltlejre, saa længe Krigen varer. T. 7, 518. K.

— Tilladelse for Byrge Trolle, Embedsmand paa Jungshoffuit, og Jens Ulfstand, Embedsmand paa Solt, til at sælge 20 Læster Malt til en Købmand, der atter maa udføre det til Tyskland mod at forpligte sig til at føre Fetalje til Kongens Feltlejre. K. Udt. i T. 7, 518 b.

19. Aug. (—). Til Hans Holck. Da Kongen har givet sit hjemmeladte Raad Ordre til at sende de herefter i Kløpnehavn møntede Penge til ham paa Vardberg og lade en Skriver følge med, skal han, saa ofte der kommer Penge, selv med sine Svende og Heste ledsage Pengene til Kongen og lade den

medfulgte Skriver optælle dem efter Tallet til Penningemesteren. T. 7, 519. K.

19. Aug. (Feltlejren paa Hammersø). Befaling til Frantz Brockenhus saa hurtig som muligt at sende 1 Læst Gaas, 1 eller 2 Fade Embecksøl, 1 Fad Mumme og 4 Læster fersk Rostockerøl til Kongens egen Kælder, hvor der er Mangel paa Øl. K. Udt. i T. 7, 519.

— Til Hans Holck. Da han gennem Holgierd Rosenkrantz har spurgt om, hvad han skal gøre med den Hollænder, befales det ham straks at tage hans Skib og Gods og indlægge Folket i Herberg i Vardberg By indtil videre. Han skal for sig selv, saa at det ikke kommer Kongen ved, tale med de Svenske, som Kongen har ladet indlægge der paa Slottet, og foreholde dem at skikke sig som ærlige Mænd i deres Indlager og ikke sende nogen, hverken skriftlig eller mundtlig, Kundskab fra sig; desuden skal han lade holde god Vagt og befale sine Folk at passe paa, at der ingen Bud eller Breve udgaar fra de Svenske. T. 7, 519 b. K.

— Aabent Brev, at Bønderne i Lando, Ørmerualde, Fiero¹, Hunebalse², Torie, Orisø, Valde, Slebs, Lindume, Onsale, Gjellinge, Forlande og Idar Sogne, hvis Gods og Penge ere blevne dem fratagne, og hvis Huse tildels ere blevne brændte og nedbrudte af Kongens Krigsfolk, maa faa saa meget Bygningstømmer i Kronens Skove, som de behøve til at opbygge deres Gaarde med, dog skulle de søge vedkommende Lensmænd derom, der skal lade dem det anvise, hvor Skovene lide mindst Skade. T. 7, 520 b. K.

20. Aug. (—). Pantebrev til Hans Holck, Embedsmand paa Vardebierg, paa 1 Gaard, kaldet Røggel, hvori der bor 4 Mænd, med 1 Bolig, som nylig er bygget paa samme Gaards Eje, Friistrup By, som er 5 Gaarde og 6 Bol, Kølvrang, som er 2 Gaarde, 2 Gaarde, kaldede Refshede³, alle Kronens Lejeenge paa Røggel og Friistrup Marker mellem Brodskoufs⁴ Ejendom og Rye Aa, 1 Gaard, kaldet Refskier⁵, 6¹/₂ Gaard i Viidstedt By og alle de Gadehuse, der ere byggede paa Gaardenes Grund, for 2000 Dlr., som han har laant Kronen. P. 83. (Overstreget.) Orig.

22. Aug. (Kbhvn.). Forleningsbrev for Biørn Anders-

¹ Fjæraas.
H.

² Hanhals (Registranten har urigtig: Funebalse).
⁴ Bratskov, Ø. Han H.

³ Røvhede, Kær

⁵ Røvkørgaard, Kær H.

sen, Landsdommer i Sjælland, fra hvem Kongen har taget noget Gods i Hasle, der hørte til Biørn Anderssens Embedslen Fritzgaard, paa følgende Gods i Stedet: 6 Gaarde og 1 Gildehus i Blangsløf i Hammers Herred, 2 Gaarde i Ubye i Borsse Herred, 1 Gaard i Nørretued, 4 (Gaarde) og 1 Mølle i Fredereslef i Ringsted Herred, 3 Gaarde i Tifstrup¹ i Flackebiergis Herred, 3 Gaarde i Haldagrelilde og 4 Soer Klosters Gaarde i Jeressie i Thune Herred. R. 8, 313.

23. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Joseph Mus paa 1 Gaard i Scharom i Alstedt Sogn i Moers for 104 Dlr., som han har laant Kronen. P. 55 b.

24. Aug. (—). Pantebrev til Sthen Rosensparre til Skarolt paa Strøe Len, som er 13 Gaarde i Strøe By og Sogn i Froste Herred, for 300 Dlr., som han har laant Kronen. P. 56 b. (Overstreget.) Orig.

25. Aug. (Feltlejren for Elfsborg). Til Hr. Eyler Hardenberg, Axel Viffert, Biørn Kaas og Hans Holck. Da her er Fæ nok, har Kongen ladet de af dem hidskikkede Øksne drive tilbage, hvorfor de igen skulle tage mod disse og enten sælge dem eller opsætte dem paa Foder; ligesaa skulle de, hvis de have flere Øksne, beholde disse og ramme Kongens Gavn med dem. Da her særlig mangler Brød, Øl og Havre, skulle de sende saa meget heraf, som de kunne faa hos Bønderne, i Købstæderne eller andensteds, til Feltlejren og tilholde Bønderne til at gøre Tilførsel, for hvilken der nok skal blive givet Betaling. T. 7, 521 b. K.

— Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. Da Hr. Gøstaf Olsen skal ligge ved Grænsen med en Del svenske Ryttere i den Hensigt, saasnart Kongen begiver sig ind i Sverrig med Krigsfolket, at rykke ind i Skaane og Halland og skænde og brænde der, vil Kongen for at forebygge saadant lade den sjællandske og fyenske Adel opskrive og sende ind i Skaane, hvorfor Raadet straks skal lade aabne Breve udgaa i Kongens Navn til Adelen i Sjælland og Fyen, at den straks med sine Svende og Heste skal begive sig til Skaane og der sammen med den skaanske Adel rette sig efter Hr. Lauge Brades Ordre. Raadet skal skrive til Hr. Lauge Brade om at modtage disse Ryttere. T. 7, 522. K.

— Befaling til Hr. Lauge Brade at skaffe sig Kundskab om, hvor Hr. Gøstaf Olsen med sine Ryttere er, hvor stærk han er,

¹ Tjustруп, Ø. Flakkebjerg H.

og hvad hans Anslag er; Kongen har beordret det hjemmeladte Raad til straks at opskrive den sjællandske og fyenske Adel og befaler Hr. Lauge at passe godt paa, saa at han ikke bliver overrasket, hvis der sker et Indfald. T. 7, 522 b. K.

25. Aug. (Feltlejren for Elfsborg). Til Hr. Mogens Gyldenstjerne og Hr. Peder Skram eller deres Fogder i deres Fraværelse. Da Bønderne i Halmstad Herred ikke, saaledes som det er befaleet, ville modtage Rug af Hans Holck, Embedsmand paa Vardberg, for at lade den male i Mel og bage i Kavringbrød, skulle de straks lade deres Fogder tilholde Bønderne til ufortøvet at rette sig efter Hans Holcks Ordre, da de ellers ville blive straffede som ulydige. T. 7, 523. K. Orig. (til Mogens Gyldenstjerne).

— Befaling til Jochim Beck med det første at sende en Sum Penge til Betaling af de Knægte, Kongen har liggende i Halmstad og andensteds i Skaane og Halland, og med det hjemmeladte Raad at gøre sit yderste for at holde Mønten ved Magt, saa at Kongen kan faa Penge til Krigsfolkene. T. 7, 524. K.

26. Aug. (Kbhvn.). Til Lensmændene for Stifterne. Da der er stor Mangel paa Fetalje i Feltlejren, vil Kongen iaar lade oppebære al Kirkens Part af Kirkekornet, Rug, Byg og Havre, til Krigsfolkets Underholdning, hvorfor de straks skulle befale Kirkeværgerne at lade Kornet tærskes og gøre rent og siden levere det, hvor det befales dem; da Kirkekornet ikke kan blive bagt og brygget hurtig nok, har Kongen befaleet Bønderne hver at bage 1 Td. Kavringbrød af deres egen Rug og brygge 1 Td. Øl af deres egen Malt og Humle, hvilket igen skal betales af Kirkekornet, og selv at lægge Tønder til. De skulle sende den oppebaarne Kirkehavre til den nærmeste Købstad ved Søsiden og opbevare den der indtil nærmere Ordre, og hvis der bliver noget Byg tilovers, lade det male i Gryn og sende til Kiøpnehavn. T. 7, 462 b. K.

— Til alle Lensmændene. De skulle lade medfølgende aabne Brev til Bønderne om Bagning og Brygning forkynde i deres Len og sørge for, at Bønderne straks udføre det. Hvis nogle af Bønderne mangle Malt og Humle, skulle de skaffe dem det og siden, naar Brødet og Øllet er færdigt, lade det føre ned til den nærmeste Købstad ved Søsiden, hvor de skulle bestille Skibe, der kunne ligge rede til at indtage det og føre det til Lejren, naar

det befales. Naar de have faaet Brødet og Øllet, skulle de igen betale Bønderne for deres Korn, Humle og anden Bækostning med det af Stiftsskriverne modtagne Kirkekorn og, hvis dette ikke slaar til, med Kronens Korn eller Penge og indskrive det i Regnskabet. T. 7, 461 b. K. Origg. (til Mogens Gyldenstjerne, Frantz Brockenhus og Peder Bilde).

26. Aug. (Feltlejren for Elfsborg). Til Jens Mogensen, Tolder i Helsingør. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han spørger om, hvor mange Læster Rug han skal bestille til Krigsfolket, og melder, at han staar i Handel med 3 Skibe, der ere ladede med Rug, og mener at kunne faa dem; da der imidlertid ikke er mange Møller i denne Egn, vil Kongen lade det staa hen med at bestille Rug, hvorfor han skal lade de 3 Skibe sejle deres Vej, hvis de da ikke allerede ere afsejlede til Feltlejren. Derimod skal han gøre sin yderste Flid for at skaffe Kongen en 800 Læster af det Mel, der kommer i Sundet, og, efterhaanden som han faar det, sende det til Kiøpnehavn og Krogen for der at blive bagt i Kavringbrød; Kongen har befalet Raadet paa Kiøpnehavns Slot at sørge for, at Melet straks bliver bagt i Brød og sendt til Elfsborg. Paa hans Forespørgsel om de straalsundske Skibe befales det ham at anholde alle de store, men at lade alle Smaaskibe og Krejterter, der komme med Fetalje til Feltlejren, passere og handle med alle af Stæderne og andenstedsfra om at gøre Tilførsel, særlig med Brød og Øl, de skulle nok faa Betaling derfor; Fetaljen skal føres ind for Elfsborg, hvor Kongen saa vil bestemme, hvor den videre skal føres hen. Han skal gøre sin Flid for at erfare, hvorledes det staar til med Kongens Orlogsskibe, og hurtig melde Kongen det med hvad andre magtpaaliggende Ting han ved. T. 7, 525. K.

—¹ Følgebrev for Niels Jonsen til Bønderne under Elfsborg og i Marcke samt til alle de Bønder, der herefter gaa Kongen til Haande. K. Udt. i T. 7, 524.

— Følgebrev for Matz Torbensen til Bønderne i Sønderbo, Vesbo, Øsbo og i hele Tiherreds Lag. Udt. i T. 7, 524. K. (i Udtog).

— Til Hans Holck. Kongen har modtaget hans Skrivelse tilige med det Brev, som de fremmede der paa Slottet have

---

¹ Maanedens Navn er glemt i Registranten.

udgivet, og finder det tilstrækkeligt, dog skal han holde Haand i Hanke med de fremmede og ikke tillade dem at gaa udenfor Porten; Brevet sendes ham tilbage til Opbevaring. Han skal se at faa fat paa nogle, der bære svenske Breve ind i Skaane, Halland og Blekinge, og, hvis det lykkes, lade dem forvare indtil videre. Kongen har truffet anden Bestemmelse og vil forskaane ham for, at følge Pengene op, saa han kan blive tilstede paa Varberg. De af Kongens Skibe, der endnu findes der for Slottet, skal han med det første igen sende til Kiøpnehavn, da de skulle bruges til at føre Fetalje paa til Kongen. K. Udt. i T. 7, 526 b.

26. Aug. (Feltlejren for Elfsborg). Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne at købe 80 Læster Slange- og Kørnekrudt til Kongen, hvør han hurtigst og bedst kan faa det, og sørge for, at det iligen kommer til Kiøpnehavns Slot, hvor Kongen saa kan lade det hente. K. Orig. Udt. i T. 7, 526 b.

— Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. I Anledning af dets Forespørgsel om, hvad det skal gøre med det Guld, der fandtes blandt de Penge, Kurfyrsten af Saxen har laant Kongen, befales det dem indtil videre at beholde dette hos sig; Kongen vil lade Brevet til Kurfyrsten paa Pengene udfærdige her og sende det til Statholder Henrich Rantzov med dennes herværende Tjener. Da Hans Holck ikke i egen Person kan begive sig fra Vardberg, skal Raadet ikke, som tidligere befalet, sende de møntede Penge til Vardberg, men indtil nærmere Ordre beholde dem hos sig. Kongen er lykkelig kommen til Elfsborg med Krigsfolket og har belagt Slottet, saa ingen kan hverken komme ud eller ind; hvis det grove Skyts havde været her i rette Tid, mener Kongen allerede at have kunnet tage Huset, men han vil nu forsøge, »hvad der for er at udrette«. Hvis de Svenske ikke ere værre, end de hidtil have ladet sig fornemme, haaber Kongen, at alting vil gaa godt, og at det ikke vil blive saa haardt at gaa paa, som Tidenderne have lydt; der laa 7 Skibe for Slottet, det ene brændte Kongens Folk for 2 Nætter siden, de fire erobrede Skibshøvedsmanden paa Nattergalen i denne Nat, deraf skal et ejes af en ved Navn Kroll, der selv er inde paa Slottet og siges at have Bestalling baade af Kongen og Svensken; hvis det er saa og han falder i Kongens Hænder, skal han faa tilbørlig Straf¹. Raadet

¹ I Stedet for dette Punktum har Registranten kun: Med andre Ærinder, hans kongl. Matt lod skrive om, hvorledes tilgik for for^{ne} Elfsborg.

skal sørge for, naar Jens Mogensen sender 800 Læster Mel did, at det bliver sendt omkring til Borgere og Bønder i Kiøpnehafns og Krogens Len for at blive bagt i Kavringsbrød, og siden sende Brødet til Elfsborg. T. 7, 527. K.

27. Aug. (Elfsborg Feltlejr). Befaling til Hans Holck at komme Lauris Holgierdsen, Helle Olsen, Bent Albritsen, Erick Andersen, Anders Suendsen, Matz Suendsen, Anders Nielsen og Kirstine Torstens i Helligesagre Sogn til Hjælp til Skellighed med noget Bygningstømmer i Kronens Skove, hvor der sker mindst Skovskade, da Kongens Krigsfolk have nedbrudt og brændt deres Gaarde og frtaget dem deres Gods og Penge. K. Udt. i T. 7, 528.

— (**Kbhvn.**). Pantebrev til Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørrejylland, paa 2 Gaarde og 1 Bol i Ulfstrup i Ørum Sogn, 1 Gaard i Glesborg, kaldet Vestregaardt, 1 Gaard i Laand¹ og 5 Gaarde og 1 Bol i Fiellerup, alt i Nørre Herred, for 700 Dlr. i Dalere og gjort Sølv, 2 Lod Sølv regnede for 1 Dlr., som han har laant Kronen. P. 57 b. (Overstreget.)

— Pantebrev til Fru Abbel Brede, Michel Halsis Enke, paa 15 Gaarde og 4 Gaardsæder i Giersløf By og 9 Gaarde i Nesbye i Vemmenshøj Herred, hvilket Gods Michel Hals havde til Nesbyeholm, for 1500 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 58. Orig.

28. Aug. (—). Pantebrev til Iffuer Jul til Biggom paa Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard i Biggom i Nørreliung Herred for 200 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 58 b. (Overstreget.)²

— Pantebrev til Nils Rossenkrandt til Halkier paa 1 Gaard i Aars og 1 Bol i Voremstrup i Aars Herred, 1 Gaard i Sondrup og 4 Bol i Skiiffuom i Slet Herred og 1 Gaard i Vinge i Melsom Herred for 350 Jochimsdlr. i Dalere og gjort Sølv, hver 2 Lod Sølv regnede for 1 Dlr., som han har laant Kronen. P. 59.

— Tilladelse for Hans Thessingek af Lubeck, der har solgt Kongen nogen Krigsudrustning og lovet at gøre Tilførsel til Lejren, til at udføre 1 Læst saltet Oksekød fra Malmøe, dog Kronens Told uforkrænket. K. Udt. i T. 7, 463 b.

— (**For Elfsborg**). Livsbrev for Las Thommesen i Snar-

¹ Laen, Glesborg Sogn.   ² Udenfor er skrevet: Jesper Nielssen til Biggom haver eftergivet Pendingene for Livsbrev paa samme Bol.

drup paa Snardrupgaard¹, dog skal han først indløse den fra Jørgen Prip, der har den i Pant for 100 Dlr., og levere Kongen det indløste Pantebrev. T. 7, 528. (Overstreget med den Tilføjelse: Denne forskrevne Kopi er og indskreven i Registranten.)

29. Aug. [Kbhvn.]. Til al Adelen. Da Kongen har befalet Hr. Lauge Brade til Krogholm at drage til Vehe med den skaanske Adel og andet Krigsfolk og blive liggende i den Egn for at gøre de Svenske Modstand, hvis de ville gøre Indfald, skal den med Svende og Rustning straks begive sig over til Skaane til Vehe eller hvor Hr. Lauge Brade opholder sig og siden være ham lydig; ligesaa skulle alle Fruer og Jomfruer og andre, der ere pligtige at holde Rustning, sende deres Svende og Rustning derhen. T. 7, 463 b. K.

— ² Befaling til Lensmændene at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde paa Landstinget. K. Udt. i T. 7, 464 b.

— (**Feltlejren for Elfsborg**). Tilladelse for Hans Andersen paa Styrsøe til at sejle ind i Danmark med sin egen Skude og købe og udføre Korn til Styrsøe til sin egen Underholdning. Udt. i T. 7, 576.

— Lignende Tilladelse for Suend Hansen paa Styrsøe. Udt. i T. 7, 576.

30. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Herlof Schaffue til Eskelstrup paa 2 Gaarde i Giørsløf og 1 Gaard, kaldet Hesleholm, i Bieffuerskoufs Herred, 1 Gaard i Klippedt i Norderup Sogn, 1 Gaard i Kagstrup i Ørsløf Sogn og Kronens Rettighed af 3 Kirkegaarde, den ene i Kagstrup, den anden i Farindeløse og den tredje i Thuingelstrup, i Ringstedt Herred for 622¹/₂ Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 60. Orig.

— Pantebrev til Jens Claussen til Boller paa 1 Bol, kaldet Biørnstrup, i Thors Sogn i Børlum Herred for 100 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 60 b.

— Pantebrev til Thorchildt Pederssen paa Kronens Part af Tienden af Føylinge Sogn i Thørsting Herred for 160 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 61. (Overstreget.)

— Pantebrev til Peder Suendssen paa Kronens Part af Tienden af Hemstedt³ Sogn i Hatting Herred for 132 Lod Sølv, som han har laant Kronen. Udt. i P. 61 b.

¹ Snorupgaard, Hornum H.

² Registranten har 28. Aug.

³ Hedensted.

30. Aug. [Kbhvn.]. Befaling til Eschild Gøye straks at sende en af Bøsseskytterne hid med 2 Læster af Kongens Krudt der paa Slottet [Nyborg]. Orig. Udt. i T. 7, 464 b.

— (**Feltlejren for Elfsborg**). Til Hr. Otte Krumpen, Hr. Niels Lange, Jørgen Rosenkrantz i Aarhus Stift, Eskild Gøye i Fyens Stift og Hr. Eyler Hardenberg i Skaane. Da Kongens hjemmeladte Raad har faaet Ordre til i Kongens Navn at lade Breve udgaa til hele Riget om at gøre Tilførsel med Brød og Øl til Lejren og til at kræve saa megen Fetalje af Bønderne, som disse kunne undvære, og da det derefter har ladet Breve udgaa om at bage Brød og brygge Øl, skulle de tillige med Lensmændene paase, at de af Raadet i Kongens Navn udstedte Breve straks efterkommes i N Stift, og at ovennævnte Brød og Øl hurtigt kommer til Feltlejren. Den allerede hos Undersaatterne bestilte Fetalje og Gengærd skal sendes til Kiøpnehavn, dog skal Brød, Øl og Havre sendes til Feltlejren. Endvidere skulle de forhandle med Købstædmændene om for sig selv at gøre Tilførsel til Feltlejren med Brød, Øl og Havre; hvad de tilføre skal blive dem betalt, saa at de selv skulle have Gavn deraf. T. 7, 529. K.

— Lignende Brev til Otthe Brade, Embedsmand paa Aalborg-hus, for Vendelbo Stifts Vedkommende. Da han i sin Skrivelse til sin Broder ytrer, at Borgere, Præster og Bønder ikke agte det hjemmeladte Raads Skrivelser meget, saa maa han vel erindre, at Kongen har befalet alle at være Raadets Ordre lydige, og det forundrer derfor denne meget, at han ikke i sit Len holder over, at Raadets Befalinger efterkommes; det befales ham at paase, at dette sker, da de ulydige ellers ville komme til at lide Tiltale. Da han skriver, at Hr. Jørgen Løcke vil tilholde sig mere til Gislum Herred, end der med Rette tilkommer ham, befales det ham at lade Hr. Jørgen faa hvad der tilkommer ham, men at beholde hvad der tilkommer Kronen under Slottet, og hvis Hr. Jørgen mod Forventning gør Krav paa mere, »vide I eder derudinden uden vor udtrykte Befaling at skikke«. Han skal forhandle med Borgerne i Olborg og de andre Købstæder i Lenet om at føre Brød, Øl og Havre til Feltlejren, de skulle faa rede Betaling derfor. T. 7, 530. K.

— Befaling til Hr. Peder Skram eller hans Foged i hans Fraværelse, Pouel Huitfeld, Biørn Kaas og Hans Holck, som tidligere paabudt, at holde Post tilstede til at besørge Kongens Bud og Breve

frem og tilbage. — Yderligere Artikel i Hans Holcks Brev: Hvis Vinden er god, skal han sende Budene med Baad til Kongen, for at de hurtigere kunne komme frem. T. 7, 528 b. K.

31. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Olluf Brochenhus til Hemidstrup paa Kronens Part af Tienden af Odder Sogn i Hatz Herred for 50 Jochimsdlr. og 88 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 61 b. (Overstreget.)¹

— Pantebrev til Hans Stygge til Holbeckgaardt paa Bulderup² By i Gislom Herred, som er 7 Gaarde og 1 Bol, samt paa Kronens Rettighed af Kirkegaardene i Roxø Herred, hvilket Gods Hans Stygge nu har Livsbrev paa, for 500 Lod Sølv, som har laant Kronen. P. 62 b.

— (**Før Elfsborg**). Befaling til Hans Holck ikke at tiltale nogle Bønder i Sønderhalland for Landgilde, da Kongen har eftergivet dem denne iaar, efterdi Krigsfolket paa Gennemmarchen har brændt deres Gaarde og taget deres Gods og Penge. — Navnene paa Bønderne: Jørgen Degen, Anund Nielsen, Erick Torkildsen og Peder Ericksen i Valdbye, Niels Olsen i Serøø, Byrge Suendssen, Anders Suendssen, Helli Børisen, Anders Nielsen og Lauritz Jonsen i Kouig, Lauritz Andersen og Biørn Krag paa Kulen, Byrge Torckildssen i Bausbo, Byrge Nielssen i Buekie, Suend Perssen i Søffueriald, Olluf Olssen, Formen Anderssen, Hans Marquordsen og Olluf Aluersen i Haffuerø, Peder Ottersen paa Torød, Eskild Suendssen i Høgaas, Peder Lassen i Egenes og Peder Lauritzen i Buekie. Rel. Hr. Herlof Trolle. K. Udt. i T. 7, 531 b.

2. Sept. (—). Tilladelse for Fru Magdalene Banner, Iffuer Krabbis Enke, til at føre 50 Øksne, som hun har købt til sit eget Brug, fra Sjælland og Skaane til Jylland, dog skal hun stalde dem paa sit eget Foder. K. Udt. i T. 7, 532.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Jens Holgerssen og Hans Holck straks at sende alle de levende Øksne hid til Kiøpnehafns Slot, som ikke behøves til Bispisningen der [Bahus og Varberg]; her skulle Øksnene slagtes til Skibsflaadens Behov. De skulle lade deres egne visse Bud følge Øksnene hid og tage Kvittans for dem. K. (til Brevet til Jens Holgersen). Udt. i T. 7, 464 b.

— Pasbord for en Karl, som skal drive samme Øksne hid. Udt. i T. 7, 465. K. (i Udtog).

¹ Ovenover er skrevet: Dette haver kongl. Maj. selv indløst paa Skanderborg, mense Novembri 1680.   ² Boldrup.

2. Sept. (Kbhvn.). Befaling til Vidschild Kloster at sende Kobber til Skyts hid. Udt. i T. 7, 465 b. K. (i Udtog).

3. Sept. (—). Pantebrev til Christopher Urne paa 3 Gaarde i Hadersløf¹ og 2 Gaarde og 1 Bol i Brostrup i Aars Herred for 503 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 63.

— Pantebrev til Hr. Magnus Gyldenstiern til Stiernholm paa Therne Mølle, 1 Gaard, kaldet Hiortholm, 1 Gaard i Egelsøe², 1 Gaard i Røckerup og 1 Bol, kaldet Malertorp, i Skaane for 500 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 63 b. Orig.

— [Kbhvn.]. Til Erich Rud. Da der er Mangel paa Brød i Feltlejren, skal han sørge for, at alt det Mel, som resterer af den paabudte Gengærd i Rafnsborg Len, med det allerførste bliver bagt i godt, smaat Kavringbrød efter Landsdommer Claus Huitfeldts nærmere Anvisning; endvidere skal han paa Landstinget lade forbyde alle, der have Skuder og Baade, at føre nogen ud af Landet; de fremmede, som ville ud af Landet, skulle begive sig til de almindelige Færgesteder og der fremvise deres Pasbord og give Besked. K. Udt. i T. 7, 465 b.

— Lignende Befaling til Mogens Erichssen paa Oleholm om at lade bage Brød i sit Len. Udt. i T. 7, 465 b. K. (i Udtog).

— Lignende Befaling til Erich Grubbe paa Nykiøping Slot. Udt. i T. 7, 465 b. K. (i Udtog).

— Befaling til Claus Huitfeldt paa Gidssør at levere Lensmændene i Nykiøping, Rafnsborg og Aaleholm Len alt det Mel, som resterer af Gengærden i hvert Len; endvidere skal han fordele de 8 Læster Gengærds malt, 4 til Stubbekiøping og 4 til Nykiøping, og befale Borgerne smstds. ufortøvet at brygge dem i Øl, saaledes som de tidligere have faaet Befaling til; hvad Humle og Tønder de anskaffe hertil vil Kongen betale dem. K. Udt. i T. 7, 466³.

4. Sept. (Feltlejren for Elfsborg). Aabent Brev om Prisen, der maa tages for den Fetalje, der føres til Lejren: for hver Td. dobbelt dansk Øl 5 Mk. danske, for hver Td. slet dansk Øl 4 Mk. danske, for hver Td. tysk Øl 8 Mk. danske, for 1 Fad Pryssing 9 Dlr., for 1 Ame Vin 13 Dlr., for 1 Td. tysk Mel 2¹/₂

¹ Haverslef. ² Iglesjø, Vemmenhøgs II. ³ I en Optegnelse (vedlagt Konc.) om samme Breve tilføjes: Desligeste, at Claus Huitfeldt lader de Gengærdsalm gaa en Tid lang i Ævred („Affrit“) og forbedre dem; han skal faa derom ydermere Besked med det første.

Dlr., for 1 Td. dansk Mel 2 Dlr., for 1 Td. vel bagt dansk Brød 5 Mk., for 1 Td. gement dansk Brød 4 Mk., for 1 Td. Brød bagt af tysk Mel 6 Mk., for 1 Td. tysk Hvedebrød eller Hvedekavring 8 Mk., for 1 Td. grovt Salt $3\frac{1}{2}$ Mk. og for 1 Td. Lyneborgsalt 3 Dlr. Overtrædelser af denne Takst ville blive straffede. K.¹

5. Sept. (Feltlejren for Elfsborg). Til Kiøpnehavn, Malmøe, Landtzkrone, Helssingør, Helssingborg, Grindov, Aarhus, Ebbelthoft, Horssens, Veidle, Kiøge, Randers, Nestved, Roschilde, Schielschøer, Korssør, Kallunborg, Nykiøping i Otz Herred, Holbeck, Prestøe, Vordingborg, Stege, Nykiøping i Falster, Stubkiøping, Nysted, Saxkiøping, Naschof, Rudkiøping, Suinborg, Assens, Kiertheminde, Faaborg, Bogensse, Mede[l]fardt, Riibe, Varde, Schiiffue, Nykiøping i Mors, Alborg, Seebye, Hiøring, Skaffuen, Lemviig, Thiisted, Holdstebro, Othensse og Nyeborg. Da mange sidde det af Kongens hjemmeladte Raader til Købstæderne ved Søsiden udstedte Paabud om at gøre Tilførsel til Lejren med Proviant, særlig Øl og Brød, overhørige, indskærper Kongen paany dette Paabud og lover dem rede Betaling for de tilførte Varer. T. 7, 466. K. (til Brevets Tekst)².

— Til Lauge Brockenhus. Da han skriver, at nogen Fetalje, saltet Kød, Fisk og andet, der nu er paa Vardberg Slot, ikke tjener til at sendes til Lejren, skal han levere Hans Holck, der mangler Fetalje til Vardberg Slots Behov, saa meget, denne behøver, mod Kvittans derfor og sende Resten til Kiøpnehavns Slot. T. 7, 534 b. K.

— Til Hr. Lauge Brade. Da han melder, at Knægtenes Maaned er ude, og begærer at faa at vide, hvor han skal have Penge til at betale dem med, befales det ham at give Knægtene de Penge paa Haanden til Laans, som han har faaet fra Raadet i Kiøpnehavn og Hartuig Bilde; Kongen vil saa, naar han endelig afbetaler alle Regimenterne, ogsaa lade disse Knægte betale. Hvis han mangler Krudt og Bly til de andre Knægte, som han vil lade »fødre« til sig, skal han skrive til Raadet, der har faaet Ordre til at skaffe ham saadant, naar han skriver derom; derimod kan Kongen ikke skaffe ham Feltskyts, hvorfor han skal se at faa noget til Laans hos Adelen i Skaane og selv udlaane sit

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 230 f.   ² T. 7, 532 er indført et Brev af samme Indhold og med samme Datum til alle Købstædmænd i Nørrejylland og Fyen.

eget, hvis han kan undvære noget¹. Den begærede Trompeter kan han lade kalde fra Kiøpnehavn. T. 7, 534. K.

5. Sept. (Feltlejren for Elfsborg). Kvittans til Axel Viffert for 50 Skydsheste, som han har købt til Kongen og leveret dennes Skænk Koruitz Viffert i Feltlejren for Elfsborg. K. Udt. i T. 7, 532.

— Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. I Gaar Morges Kl. 7 lod Kongen det grove Skyts angribe Elfsborg og lod det uafbrudt vedblive dermed til Kl. 1 Eftermiddag; mellem Kl. 2 og 3 overgav Besætningen sig paa Naade og Unaade, og Kongen kan ikke tro andet, end at Gud har slaaet Hovedsmanden og hans Folk, der vare 700 Mand stærke, med Skræk, thi skønt en Del af Muren var nedskudt, havde de dog ikke behøvet at overgive Slottet, da det var vel forsynet med Proviant og andet nødvendigt og de kun havde mistet 5 Mand; havde Kongen været der inde, vilde han ikke saa let have opgivet det, og hvis de andre Svenskere ikke ere værre end disse, bliver alting godt. Kongen selv var i betydelig Fare; som han stod i en Skanse, blev der skudt fra Slottet med en halv Slange, og Loddet gik ikke $\frac{1}{2}$ Alen over Kongens Hoved imellem Greven af Suartzburgk og Grev Johan af Oldenburg, hvilken sidste Suset af Loddet slog saaledes, at han faldt baglængs ned paa Ryggen; derefter gik Loddet lige over Jørgen von Holl, der laa og sov, og ramte en af hans Hovedsmænd og slog hans Arm itu. Kongen vil blive her en 5—6 Dage og derefter drage videre². Skønt Øversterne ikke tro, at Krigsfolket i Hispanien, Frankrig eller andensteds have lidt mere Hunger end Kongens Krigsfolk her, ere disse dog vel tilfredse og erklære, at selv om de ikke faa deres rede Betaling straks, vide de vel, at Kongen er dem vis nok, kun begære de, at der maa skaffes Brød, hvorfor Raadet skal sørge for, at der bliver gjort Tilførsel, særlig af Brød, til Lejren; der sendes Raadet Brev til Købstædmændene i Jylland og Fyen om at gøre Tilførsel, hvilket Raadet skal lade forkynde. For kort Tid siden skrev Kongen til Raadet om at sende alle de møntede og rede Penge hid; hvis det ikke allerede er sket, skal det straks sende dem. T. 7, 533. K.³

6. Sept. (—). Til samme. Kongen sender det de i Elfs-

¹ I Registranten ender Brevet her.
(efter Registranten) Nye dsk. Mag. VI. 149 f.

² I Registranten ender Brevet her.

³ Tr.

borg fangne Riddermændsmænd og andre, som det skal skaffe ærlige Herberger i Kiøpnehavn, hvor de kunne faa tilbørlig Underholdning for deres Penge; det skal passe paa, at de ikke undvige. K. Udt. i T. 7, 536.

6. Sept. (Feltlejren for Elfsborg). Tilladelse for Petther Pomerening, Raadmand i Flensborg, der har lovet at føre Brød, Øl og anden Proviant til Kongens Feltlejr, til at udføre 30 Læster Byg fra Fyen til Flensborg, Kronens Forbud og Told dog uforkrænkede. K. Udt. i T. 7, 535 b.

— Lignende Tilladelse for Berent Skomager i Lubeck til at udføre 50 Læster Byg, som han har liggende i Malmø, til Tyskland. Udt. i T. 7, 536. K. (i Udtog).

— Lignende Tilladelse for Lauris Sandmeier, Borger i Nestved, til at udføre 20 Læster Byg til Tyskland. Udt. i T. 7, 536. K. (i Udtog).

7. Sept. (—). Gælds brev til Christiern Munck, Embedsmand paa Aggershus, paa 1400 Jochimsdlr. og 1 Guldkæde, der vejer 400 ungerske Gylden, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 88.

— (**Kbhvn.**). Til Prælater, Kanniker, Vikarer, Provster, Præster, Købstædmænd og Bønder i Aarhus Stift, hvem de end tilhøre. Da Kongen nu er rykket op mod Fjenden med et stort Antal Krigsfolk og mangler Fetalje til disses Underholdning, nødes han til, mere end han gerne vilde, at besvære dem med at komme ham til Hjælp med Fetalje og beder hver især at yde saa meget, de kunne undvære og kunne blive enige med Jørgen Rosenkrantz, Anders Sandberg, Folmer Rosenkrantz og Oluf Brockenhus om, samt levere det, hvor disse tilsige dem. T. 7, 469. K.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz, Anders Sandbiørg, Folmer Rosenkrantz og Oluf Brockenhus straks at lade ovenstaaende Brev forkynde og siden gøre deres yderste Flid for at skaffe saa megen Fetalje som muligt. Den indsamlede Fetalje skulle de føre til Aarhus og opbevare den der, indtil de faa Ordre fra de hjemmeladte Raader om, hvorhen de skulle sende den. T. 7, 470. K.

— Kvittans til Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg, paa 24 halve Tønder Krudt, som han har ladet levere ind paa Tøjhuset ved Kiøpnehavns Slot af det Krudt, han modtog til Inventarium paa Nyborg Slot. R. 8, 164 b.

— Pantebrev til Erich Basse til Siørup paa Kronens

Rettighed af følgende Kirkegaarde: 2 i Orderup¹, 1 i Tydeberig, 2 i Queredt² i Thersløsse Sogn og 1 i Virstedt³ for 400 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 66 b. (Overstreget.)

7. Sept. (Kbhvn.). Pantebrev til Peder Huitfeldt, Norges Riges Kansler, paa Houbye Birk paa Laaland, som er 11 Gaarde og 1 Gadehus, for 1000 Jochimsdlr. og 1000 Lod Sølv, som han har laant Kronen; han skal holde en god Birkefoged; Kongen forbeholder sig alt Vrag. P. 65.

— Pantebrev til Anders Sandberg til Quelstrup paa 3 Gaarde i Vertrup⁴ i Thorning Sogn i Lysgaardt Herred for 500 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 66. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

8. Sept. (—). Pantebrev til Mogens Erichssen til Bramsløkke paa 1 Gaard i Øritzløf i Lunde Herred i Fyen og 1 øde Gaard og 1 Gadehus i Store Mosse⁵ paa Laaland for 500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 67.

— Til Korsøer og Medelfar. Da Fru Magdalena Banner, Iffuer Krabbis Enke, der har købt nogle Øksne i Sjælland og Skaane, hvilke hun vil føre over til Nørrejylland og sætte paa Foder der, er bange for, at hendes Bud ikke ville faa Tilladelse til at passere Færgestederne med disse Øksne, befales det dem at lade disse Øksne passere. K. Udt. i T. 7, 467.

— (**Feltlejren for Elfsborg**). Til Hr. Peder Skram, Admiral. Kongen sender ham 4 Skibe, et fra Upslov, et fra Thønsberg, et fra Salsborg og en af sine egne Pinker, hvilke han skal bruge ved Skibsflaaden til Kundskab og andet nødvendigt; han skal altid tilskrive Kongen, hvorledes det gaar, og hvad magtpaaliggende han erfarer. T. 7, 537 b. K.⁶

9. Sept. (Kbhvn.). Pantebrev til Albret Skiel til Fusingøe paa Spørringe Gods i Vester Lysberg Herred, som er 11 Gaarde og 3 Jorder, for 1000 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 68. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— [—]. Befaling til Lensmændene straks at indkræve det Brød og Øl, som Kongen har givet Bønderne Befaling til at bage og brygge af deres eget Korn, og siden sende det med Skibe til Kiøpnehavn, hvor de skulle faa Kvittans for det

¹ Orup, Tybjerg H.
sted H.
II. 94 f.

⁴ Vattrup.

² Kværede, Terslev Sogn, Ringsted H.
⁵ Store Musse, Musse H.

³ Vigersted, Ringsted H.
⁶ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr.

leverede; der sendes dem Breve til Borgemestre og Raad i Købstæderne om at skaffe Skibe i Byerne til Overførsel af Brødet og Øllet. Kongen har befaleet N. N. at drage omkring i Lenene med Lensmændenes Fogder og indkræve ovennævnte Brød og Øl, da det er Kongen meget magtpaaliggende at faa det snart. T. 7, 467 b. K.

9. Sept. (Kbhvn.). Skrivelse til Borgemestre og Raad i Købstæderne om Skibe; de skulle med Provianten sende en vis Karl, der kan paase, at intet bortkommer, og kan gøre Rede for alt, hvad han fremfører. K. Udt. i T. 7, 468.

10. Sept. (—). Pantebrev til Nils Anderssen til Kastrup paa 4 Gaarde i Marcki i Tadtze Herred, 1 Gaard og Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard i Thorslunde, Herligheden af 1 øde Kirkejord og 1 øde Byggested til Suinninge Kirke, af 1 øde Jord i Hefdis Mark, der svarer Landgilde til Biergebye Kirke, og af 2 Kirkegaarde og 1 øde Jord i Stigsbierebye, der give Landgilde til Kirken smstds., samt $\frac{1}{2}$ Pd. Korn af 1 Gaard i Tredløse for 600 Dlr. i Sølv og møntede Dalere, som har laant Kronen. P. 64¹.

— (**For Elfsborg**). Befaling til Tolderen paa Falsterbo indtil nærmere Ordre at anholde alle ved Falsterbo og der omkring værende Skibe og Baade samt alle, der senere komme did. K. Udt. i T. 7, 537 b.

— Befaling til Biørn Kaas og Jens Mogenssen at rette sig efter den tidligere Ordre til kun at lade de Folk komme over Færgestedet der, som have Kongens eller Raadets Pasbord. K. Udt. i T. 7, 538.

11. Sept. (—). Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. Kongen ser af dets Skrivelse, at Axel Urne har skrevet til Jochim Beck om at sende de møntede Penge til Lejren, men at det indtil nærmere Besked fra Kongen selv vil rette sig efter dennes tidligere Skrivelse; Kongen mener, at Raadet nu maa have faaet hans sidst afsendte Skrivelse om denne Sag, og befaler det i Henhold til denne med det første at sende alle de paa Mønten færdige Penge hid med Skib. Dets Begæring om, at de Skibe, der ere sendte hid med Fetalje, maa blive lossede og komme tilbage, skal blive opfyldt, ligesaa gaar Kongen ind paa dets Forslag om, at de af Adelen i Sjælland og Fyen, der skulle skaffe Fetalje eller andet til Kon-

¹ Udenfor er skrevet: Dette Gods haver k. M. ladet annamme, dog haver han Brevene.

gen, samt de, der formedelst Alderdom og Sygdom ikke kunne være paa Færde, maa blive hjemme, derimod skulle deres Svende med Heste og Harnisk møde hos Hr. Lauge Brade i Skaane. — Seddel: Kongen bifalder Raadets Forslag om at lade Steen Rosen-spar, Eskild Gøie og Lauge Brock blive hjemme ved Slottene. T. 7, 536 b. K.

11. Sept. (For Elfsborg). Til Hr. Eyler Hardenberg, Frantz Brockenhus, Hr. Peder Skram eller hans Foged, Hans Holck, Pouel Huitfeld, Biørn Kaas, Axel Viffert, Jens Mogenssen og Knud Schrif-fuer, Tolder paa Falsterbo. Da flere af Landsknægtene forløbe Regi-menterne uden Pasbord eller Besked og hemmelig begive sig ind paa de i Stæderne hjemmehørende Skibe, hvor de tage Baads-mandsklæder paa, indtil de komme i Søen, skulle de sende alle Landsknægte eller andre løse Karle, tyske eller danske, der komme fra Feltlejren og ikke have Kongens Pasbord eller Forlovsbreve, underskrevne og beseglede af Obersterne Jørgen von Hol eller Hilmer von Munichhaus, tilbage til Lejren igen; ligesaa skulle de, naar der kommer Skibe fra Feltlejren, undersøge, om der findes Knægte ombord, der ikke have Pasbord eller Forlovsbreve, og, hvis saa er, sende dem tilbage. T. 7, 538. K.¹

— Befaling til Otte Brade at lade Hr. Jørgen Løcke følge Gislum Herred i Overensstemmelse med det ham derpaa givne Brev, da Hr. Jørgen nu har skrevet til Kongen og denne har undersøgt Sagen. K. Udt. i T. 7, 539.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Ovenstaaende Brev sendes ham til videre Besørgelse med Meddelelse om dets Indhold. K. Udt. i T. 7, 539.

12. Sept. (—). Tilladelse for Katharina, Marthen Schul-tis Enke, og Ingeborg, Jochim Schultis Enke, Borgersker i Flensborg, til tilsammen at udføre 60 Læster Byg fra Danmark til Flensborg, dog Kronens Forbud og Told uforkrænkede. K. Udt. i T. 7, 539 b.

— Tilladelse for Anders Dagsen, Byfoged i Halmstad, der har haft stor Besværing med Kongens Krigsfolk og andre Kongens Bestillinger, til at udføre hvad Egetømmer og Stived han nu har liggende i Halmstad til Tyskland, dog Kronens Forbud og Told uforkrænkede. K. Udt. i T. 7, 540.

¹ Efter K. skulde det, der angaar Skibene, ikke optages i Brevene til Hans Holck, Hr. Peder Skram og Povl Hvitfeld.

12. Sept. (Kbhvn.). Pantebrev til Niels Trolde til Braade paa Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard i Thønnerup¹ i Mierløsse Herred, der svarer Landgilde til Holbeck Kirke, Herligheden af nogen Agerjord og Eng paa Luderup Mark, der svarer Skyld til Risløf Kirke, naar den er i Vang, samt Herligheden af en anden Eng i samme Mark, der svarer Skyld til Helløfmagle Kirke, naar den er i Vang, for 100 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. Kopi (indleveret 16. Okt. 1587 i Kancelliet af Jacob Trolle).

14. Sept. (—). Til Lensmændene over hele Riget. Da mange vrage den af Kongen slaaede firestugede Mønt, skønt Kongen ved sine aabne Breve paa Landstingene har ladet den forkynde gæng og gæv, skulle de befale alle at modtage den i Køb og Salg til den Værdi, som den er sat og slaaet for, og straffe dem, der ikke ville det. T. 7, 468 b. K. Origg. (til Peder Bilde og Sidsel Ulfstand, den sidste dat. 15. Sept.).

15. Sept. (For Elfsborg). Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. Kongen har nu i denne korte Tid udrettet »hvad os stod at gøre« og vilde gjerne have været i Vending med Fjenderne, men disse holdt sig altid af Vejen, naar de mærkede hans Ankomst; da Vinteren nu stunder til og man daglig kan vente ustadigt Vejr, har han ladet Elfsborg besætte og vil lade en Del af Knægtene løbe, forløve nogle af Rytterne og lægge 22 Fænniker Knægte af Jørgen von Hols Regiment og 6 Faner Ryttere i Borgeleje i Købstæderne i Halland og deromkring ved Grænsen; naar det saa bliver Frost til Vinter og det grove Skyts kan komme frem, vil han igen hjemsøge Fjenden. Kongen vil lade 2 Faner Ryttere drage ud gennem Sjælland og Smaalandene, hvorfor Raadet skal sørge for Tilførsel til deres Nattelejer paa Vejen og lade Bønderne paa Adelvejen og langs med Vejen bortføre hvad de have, saa at de, hvis Rytterne ville tage noget, kunne vide sig forvarede; dog ønsker Kongen ikke, at dette skal rygtes, hvorfor Raadet skal foregive, at der ventes flere Krigsfolk, men han har ikke villet forholde sit tro Raad det. Raadet skal lade mønte saa mange Penge som muligt og sende dem til Halmstad, hvorhen det ogsaa skal sende alt det Guld, Kongen har ladet mønte, og det, Kurfyrsten af Saxen har ydet til Laans. Da de fleste Folk blive liggende i

¹ Tømmerup.

Vardberg og Halmstad, skal det sørge for Tilførsel af al Slags Proviant dertil. — Seddel: Efterdi Hr. Peder Brade skal ligge med en Forsamling ved den norske Grænse og true med Indfald, har Kongen tænkt paa at lægge 2 Faner Ryttere og 10 Fænniker Knægte i Borgeleje i Norge, der kunne afværge dette Indfald og siden gøre Angreb derfra, naar Kongen igen rykker op fra denne Side, dog er der endnu ikke besluttet noget endeligt. T. 7, 540. K.

16. Sept. (For Elfsborg). Til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder paa Kiøpnehafns Slot. Da Daniel Rantzov, Øverste, har berettet, at den Profos, som han havde sat over sine Knægte i Kiøpnehavn, skal være bleven afsat og en anden, ved Navn Svarte Hans, indsat i Stedet, befales det Hr. Magnus at genindsætte den gamle Profos og ikke lade Svarte Hans faa noget med Knægtene at gøre. Orig.

17. Sept. (—). Befaling til Fogder, Lensmænd og alle andre i Norge og Halland at rette sig efter Jørgen Rantzovs Tilsigelser og undsætte ham med hvad han mangler. K. Udt. i T. 7, 541 b.

—¹ (**Kbhvn.**). Pantebrev til Jfr. Ingierdt Nielsdatter og Jfr. Giertrudt Nielsdatter, Søstre, paa 1 Gaard og 1 Bol i Gerup i Hassing Herred for 156¹/₂ Jochimsdlr. 1 Ort og 86¹/₂ Lod Sølv, som de have laant Kronen. P. 69. Orig. (skaaren).

18. [Sept.] (—). Pantebrev til Fru Anne, Christiern Fasses Enke, paa Kronens Rettighed i 1 jordegen Bondegaard i Hiøberig i Kalløe Len for 350 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen. P. 69 b.

20. Sept. (Varberg). Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. Kongen har ladet gøre et Overslag over den Fetalje, der nu findes paa Elfsborg Slot, og hvad der yderligere behøves til den der indlagte Besætnings Underholdning, og sender det hermed et Register over den endnu manglende Fetalje med Befaling til at gøre sig al mulig Flid for at skaffe denne Fetalje did saa snart som muligt. T. 7, 542. K.

23. Sept.² (Kbhvn.). Pantebrev til Godske Friis til Vadsted paa 1 Gaard i Vadsted i Hammel Sogn i Giern Herred

¹ P. har 16.   ² I P., hvor Brevet er indført mellem Breve af 23. Sept. og 2. Okt., er det rigtig dateret: 23. Nov.

for 300 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 71. Orig. (skaaren).

23. Sept. (Kbhvn.). Pantebrev til Henrich van Rade paa Siøgaardt i Fyen med 4 Gaarde i Rønninge By og 1 Gaard i Kabledrup¹, som han nu selv har i Værgе, for 500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 70 b. (Overstreget.)

— (**Varberg**). Befaling til Jørgen Rantzov, Embedsmand paa Elfsborg, at lade den nyeste og bedste Bulstue i Gamle Løse med alt Tilbehør nedtage af en Tømmermand, som med Flid kan afmærke den, og siden med en Skude sende den til Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Kiøbnehafns Slot; Tømmermanden skal følge med for igen at opsætte Bulstuen. T. 7, 542 b. K.

— Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. Da Kongen har faaet en Skrivelse fra Henrick Rantzov, Statholder i Fyrstendømmerne, hvori denne tilbyder at laane Kongen 5442 Gyldenrealer, hver regnet til 72 Sk. 4 Pend. lybsk, ialt 12000 Dlr., har Kongen udfærdiget medfølgende Forvaringsbrev derpaa, som de skulle besegle med Kongens Signet og sende til Henrick Rantzov med denne hans Tjener og 2 visse Karle, der have Forstand paa ovennævnte Guld; naar disse have modtaget Pengene, skulle de levere Henrick Rantzov Brevet og siden føre Guldet hid. Der sendes Raadet en Kopi af Kongens Skrivelse til Kurfyrsterne af Saxens og Brandenburgs, Hertugen af Brunsvigs og Landgreven af Hessens Raader i Rostock med Befaling til straks at sende den til Hr. Otthe Krumpen og Jørgen Rosenkrantz og tilskrive dem om at holde sig færdige til at rejse, saaledes som tidligere befalet. T. 7, 543. K.

24. Sept. (—). Livsbrev for Seffren Sort paa Backegaard i Valde Sogn i Fiere Herred, som han nu selv ibor, uden Afgift. R. 8, 417 b.

25. Sept. (—). Livsbrev for Hr. Lauris Jensen paa Aas og Vendige² Sogne, som han nu selv har i Værgе, dog skal han prædike Guds Ord uforfalsket, gøre tilbørlig Tjeneste som Sognepræst og holde Præstegaarden i Stand, da han i modsat Fald forbryder Brevet; han maa herefter være fri for den Td. Smør, som han hidtil har givet til Aas Kloster af Vendige Præstegaard. R. 8, 418.

¹ Kappendrup. Aasum H.

² Veddige, Viske H.

25. Sept. (Varberg). Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn. Kongen har modtaget dets Skrivelse tillige med det medfølgende Brev fra Hr. Jørgen Lycke og Lic. Caspar Paselick, hvori disse melde om de Praktikker, der drives mellem Kongen af Sverrig og Hertug Erick af Brunsvig om sidstnævntes Krigsfolk, som Svensken ønsker at faa; der sendes det en Skrivelse til Hr. Peder Skram desangaaende, som det straks med et fuldvist Bud skal sende ham. Raadet skal, som tidligere befalet, gøre sit yderste for at sende 100,000 Dlr. i Mønt til Halmstad til at afbetale de Knægte med, som Kongen vil afskedige. T. 7, 544. K.

— Til Hr. Peder Skram, Admiral. Kongen har erfaret for sikkert, at Kongen af Sverrig staar i Underhandling med Hertug Erich af Brunsvig om at faa de Krigsfolk, som denne har liggende i Oliue Kloster, en Mils Vej fra Dantzick, og vil lade sine Orlogsskibe løbe ind under den pommerske Side, enten ind for Lauenborg eller Kolberg, for at indtage Krigsfolkene og føre dem til Sverrig samt paa Rejsen besøge Kongens Krigsflaade; Rygtet gaar, at de Svenske ere 28 Skibe stærke og allerede ere i Søen, Kongen ved dog ikke, hvad der er sandt. Peder Skram skal straks meddele de lubske Hovedsmænd dette, raadslaa med dem og i Forening med dem forhindre de Svenskes Forsæt, fremfor alt maa de ikke, hvis de paa nogen Maade kunne hindre det, lade de svenske Skibe komme ind under den tyske Side, for at de ikke skulle sætte deres Anslag igennem. Han skal med det allerførste meddele Kongen, hvorledes det staar med Skibene, og hvad Tidender han har. T. 7, 544 b. K.¹

— Tilladelse for Nilaus Nilssen, Borger i Kiøpnehavn, til at udføre 50 Læster Malt til Tyskland, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede. K. Udt. i T. 7, 545 b.

— Befaling til Jørgen Rantzov, Embedsmand paa Elfsborg, at modtage 150 Læster Brød, som Kongen sender ham med et af sine egne Skibe, og med det første sende Skibet tilbage; han skal med samme Skipper tilskrive Kongen, hvorledes det er fat med de 2 ny Skibe, som ligge der for Slottet, og hvorledes alt staar til. K. Udt. i T. 7, 545 b.

28. Sept. (Halmstad). Kvittans til Jochim Beck, Rente-

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 95 f.

mester, paa 65000 Goltgylden og 15504 Klippinge ungersk Guld, hver Klipping paa 1 ungersk Gylden, hvilke han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. Udt. i R. 8, 315 b.

28. Sept. (Halmstad). Til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn og Jochim Beck. Da Jochim Beck i sin Skrivelse har spurgt om, hvad der skal slaas paa det Kroneguld og rinsk Guld, som Kongens Guldsmid paa Holmen ved Kiøpnehavns Slot har under Hænder for at mønte, for at adskille dette fra det allerede møntede ungerske Guld, overlader Kongen dette til Raadets Betænkning, dog skal der paa den ene Side staa et F med en Krone paa; de skulle sørge for, at det bliver møntet saa snart som muligt. Da der af de 100,000 Dlr., som de skulde sende til Halmstad, kun er kommen 50,000, skulle de gøre deres yderste for straks at sende de andre 50,000. — Seddel: Da der vil blive Brug for meget Brød til Krigsfolket iaar, mener Kongen det rigtigst, at der passes nøje paa, at der ikke udføres Rug, hvorfor Raadet, hvis det anser det for raadeligt, skal lade Breve udgaa til alle Købstæder om nøje at vaage over, at der intet Korn udføres uden Kongens Tilladelse. T. 7, 548. K.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Da Vejret ser ustadigt ud og Vejene ere besværlige at komme frem ad med meget Folk formedelst den stadige Regn, har Kongen opsat Toget, indtil det bliver Frostvejr, og vil forløve en 30 Fænniker Knægte og en 1100 Ryttere, men beholde en 30 Fænniker Knægte og en 2000 Ryttere, der skulle fordeles i Købstæderne i Skaane; da det er bestemt, at der skal indlægges et stort Antal i Malmø, Landzkrona og de andre omkringliggende Købstæder, skal han befale Borgerne straks at købe Brød, Øl og anden Proviant samt Hø, Havre og Straafoder i Forraad, saa at Krigsfolkene kunne faa det nødvendige for deres Penge, og Kongen lover i saa Tilfælde Borgerne Beskyttelse mod Uret og Straf over dem, der forøve saadan. Han skal skaffe Rug, lade den male i Mel og bage i Kavringbrød og indlægge dette i god Forvaring, saa at Kongen kan have noget at tage med, naar han atter rykker op. — Seddel: Han maa ikke tale om disse Kongens Forsæt, for at enhver ikke skal faa dem at vide. T. 7, 546 b. K.

29. Sept. (—). Gælds-brev til Peder Bild, Embedsmand paa Bradzbiarg, paa 50 Rosenobler og 50 Engelotter; som han har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 88 b.

29. Sept. (Halmstad). Til Hr. Otthe Krumpen og Jørgen Rosenkrantz. Da den svenske Konges Forordnede skulle være i Stralsund, har Kongen sendt Bud til Kurfyrstens [af Sachsen] og de andre Fyrsters Ambassadører, der ligge i Rostock, for at erfare Lejligheden, hvorfor de skulle begive sig til Segberg for at være nærmere ved Haanden, hvis Kongen faar en saadan Besked, at han vil lade samme Møde besøge; her skulle de vente, indtil de faa nærmere Skrivelse fra Kongen med Instruks, Kredens og anden Afsked. T. 7, 549. K.

— Befaling til Hr. Lauge Brade straks at lade Knægtene drage til Landzkrone og forløve Herremændene hver til sit, da han ikke er stærk nok til at tage det op med Fjenden, der forstærker sig meget og har gjort et Anslag om uformodet at overfalde ham. T. 7, 549.

30. Sept. (—). Til nogle af Adelen i Danmark. Da Kongen fremdeles vil fulddrive det paabegyndte Tog ind i Sverrig og vil bruge sin egen indfødte Adel dertil, skulle de følge ham paa dette Tog med saa mange Svende med Heste og Harnisk, som de kunne stille og ville have Besolding paa, og møde paa Kiøpnehafns Slot Lørdag d. 18. Dec. Da Vogne ikke kunne bruges paa Vejene, skulle de have Heste med, der kunne bære Kurve, Sække eller Rosbaarer til hvad de medtage. Kongen vil give dem samme Sold som de fremmede Ryttere, nemlig 12 Gylden pr. Hest om Maaneden. T. 7, 549 b. K.

— Aabent Brev til alle Riddermændsmænd i Fyen, Jylland, Sjælland og Skaane, der ikke have faaet ovenstaaende Skrivelse og maatte ønske at komme med paa Toget, at de kunne møde i Kiøpnehavn d. 18. Dec. med alle de Heste, de ønske Besolding paa, for at lade sig indskrive og mønstre; Kongen vil ligeledes give dem 12 Gylden pr. Hest om Maaneden. Da Vogne ikke kunne bruges paa Toget, skulle de medføre Kurve, Sække eller Rosbører og Heste til at bære disse. T. 7, 550. K.

— Til Hr. Peder Skram, Admiral. Kongen har erfaret, at nogle svenske Skibe skulle have været i Søen og uhindret have udrettet deres Ærinder, skønt det var Hr. Peder Skram vitterligt, ligesaa at svenske Skibe løbe til Stralsund og tilbage igen, saa ofte de ville, og at nylig nogle svenske Skibe ledsagede 3 andre Skibe, der vare ladede med Folk og Varer, over »i deres Behold«, saaledes som det er tilskrevet Kongen for vist, hvilket forundrer

denne at høre; ligesaa forundrer det ham mere end meget, at Hr. Peder ikke har sendt hverken Bud eller Skrivelse, siden han løb ud, skønt Kongen 2 Gange har skrevet til ham om at sende Efterretning om hvad der var passeret. Det befales ham derfor straks at sende Underretning om Flaadens Tilstand og hvad han har udrettet samt saa vidt muligt at hindre alle Skibe i at løbe ind i eller ud af Sverrig, da der nu er mange Praktikker paa Færde, hvorved Fjenderne ville søge at forstærke sig med fremmede Folk, Proviant og andet nødvendigt, hvis de danske Skibe komme af Vejen eller de nogenlunde kunne se deres Snit dertil. Han skal hindre disse Anslag og blive i Søen, saa længe han kan hjælpe sig for Isen; mangler han Fetalje eller andet, skal han skrive derom, det skal da straks blive skaffet. T. 7, 551. K.¹

30. Sept. (Halmstad). Befaling til Sten Rosensparre at skaffe Hr. Steen Ericksen, Hr. Gabriel Christensen og Hr. Jørgen Fincke, der nu igen sendes til Kallundborg, Ophold og Underholdning paa Slottet ligesom tidligere og at passe godt paa alt. K. Udt. i T. 7, 551².

— Aabent Brev, hvorved Borgerne i Vardberg indtil videre fritages for Sise af det Tystøl, som de selv indføre i Byen, og faa Tilladelse til at slagte hvad Øksne og Fæ de faa fra Sverrig, indsalte Kødet og udføre det til Tyskland, dog paa den Betingelse, at de holde Befæstningen om Byen i god Stand. R. 8, 418 b.

[**Omtr. Sept.**] Kancellioptegnelse om Pasbord for Folk, der føre Proviant til Lejren eller Flaaden:

»Frederich Gertzmann, Christoffer von Horn, Hans Hybens Pasbord at føre i Lejret.

Villom Apotheker, Hildebrand Hackman i lige Maade Pasbord. Clemend Esbernssen med Zacheus med Fetalje til Skibsflaaden. Erich Friis, Jens Pederssen Pasbord til Lejret.

Richart Peterssen et von Flensborg.

Niels Hammer, Hans Pouelssen, Gregers Nielssen 1 Pasbord.

Simon Aurich, et Wittenbergis Bud, et slet Pasbord her fra i Lejret.

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskrifter II. 96 f. fam. Rosensparre S. 14.

² Tr. (after Registranten): Friis, Adels-

Jacob Skreder og Michel Lauritzen med Fetalje udi Lejret Pasbord.

Michel Remmesnider, Otte Sadelmager og Diderich Skomager med Fetalje udi Lejret.

Hans Feed, Lauritz Hanssen, Lauritz Jenssen, Børre Ogessen, Oluf Vagtmester og Jacob i et Pasbord.

Henrich Costerman et Pasbord i Lejret, dat. 4 Dag Septembris.

Katrin Costermans, Cornelii Costermans Hustru, et Pasbord i Lejret.

Hans Sadelmager Pasbord her fra i Tyskland.

Laurentz Bundtmager og Henrich Bundtmager her fra udi Tyskland.

Engelbret Johanssen er skikket med Salt fra Marstrand og ind udi Lejret.

Albret Bredzer, Skomager her i Kiøbnehavn, Pasbord paa Tilføring med Øl og Brød udi Lejret, dat. den 20. Septembris 1563.

Henrich von Hartz og Sebald Feigel von Nørenbreg her fra Købnehavn i Lejret.

Pouel Clemitzsen i Vegle et Søpasbord at føre til kgl. Maj. Lejr. «

1. Okt. (Halmstad). Aabent Brev, hvorved Borgerne i Laugholm fritages for Sise af det Tystøl, som de selv indføre i Byen, dog kun saa længe Fejden varer og paa den Betingelse, at de gøre Kongens Krigsfolk Tilførsel med Øl, Brød og anden Nødtørft. R. 8, 419.

— Til det hjemmeladte Raad i Kiøbnehavn. Kongen har modtaget dets Skrivelse af 27. Sept., hvori det melder, at de 3 Maaneder, for hvilke Orlogsskibene vare udfetaljede, udløbe den 16. Okt.; da Svenskerne imidlertid have mange Praktikker for og ville forstærke sig med Folk, Fetalje og andet, hvis Kongens Skibe løbe hjem, har Kongen skrevet til Hr. Peder Skram, Admiral, om at holde Søen, saa længe han kan være paa Færde for Is, hvilket Brev sendes Raadet, der med det allerhurtigste skal sende det til denne, ligesom det ogsaa skal sørge for Fetalje til Skibene, saa længe de blive i Søen. Kongen anser det for rigtigst at lægge Landsknægtene paa Skibene og Skibsfolkene i Borgeleje i Købstæderne i Sjælland, Smaalandene, Fyen og Jylland, da de ikke kunne faa Plads her i Landet og Kongen ikke vil af med Skibsfolkene, eftersom de igen skulle bruges, saasnart Skibene kunne sejle. Raadet skal tænke paa nogle smaa Skibe, der kunne bruges i Vinter efter

Lejligheden. Kongen venter, at de Knægte, der nu ligge i Kiøpnehavn, komme af Vejen, inden Skibene komme hjem, for at de ikke skulle vække Mytteri blandt Knægtene paa disse. Raadet maa tage Penge i Mønten til at betale Skibsfolkene med og skal raadslaa om, hvorledes der med bedste Lempe skal handles med de fremmede Skippere om fremdeles at blive i Kongens Tjeneste med deres Skibe, da Kongen ikke finder det raadeligt nu at aftakke dem. Kongen har forløvet 3 Faner Ryttere og 30 Fænniker Knægte og beholder 2000 Heste og 30 Fænniker Knægte, der skulle lægges i Borgeleje i Købstæderne her i Landet, indtil det bliver Frost, da Kongen saa igen vil rykke frem; skulde Fjenderne imidlertid brænde og ødelægge noget her i Landet, maa man lade det ske og lade, som man ikke ser det, indtil man igen kan gengælde det. Kongen har endnu intet Mod til Fred og haaber, at det ingen Nød skal have med Pengene, da Omslaget nu stunder til, hvor Kongen vil sørge for at blive undsat; han vil med det allerførste selv komme til Kiøpnehavn for at tale mundtlig med Raadet om alting. Raadet skal i Kongens Navn skrive til alle Købstæder i Riget, at hver Skomager skal gøre 10 Par stakkede Støvler til Knæet, der skulle uddeles til Knægtene i deres Løn og bruges paa Toget til Vinter; de skulle leveres i Kiøpnehavn senest 14 Dage før Jul. Jochim Beck skal lade udtage saa meget Klæde som muligt af alle Slags i Lubeck og Hamborg til Kongen. T. 7, 561. K. (beskadiget).

1. Okt. (U. St.). Tilladelse for Simon Richert, Borger i Rostock, til at købe og toldfrit at udføre 4 Øksne her fra Riget til Tyskland. Rel. Johan Fris, Kansler. K. Udt. i T. 7, 471.

2. Okt. (Kbhvn.). Pantebrev til Mauritz Podebusch til Kørup paa 1 Gaard i Thørresse, 2 Gaarde i Korup¹ og Kronens Part af Tienden af Aurnes² Sogn i Skam Herred for 600 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 72. Orig. (skaaren).

3. Okt. (Halmstad). Aabent Brev, hvorved Borgerne i Halmstad, saa længe Krigen varer, fritages for Sise af det Tystøl, som de selv indføre i Byen, og faa Tilladelse til at udføre Stived samt til at slagte de Øksne, de kunne faa fra Sverrig, indsalte Kødet og udføre det til Tyskland, dog Kongens Forbud hermed uforkrænkede. R. 8, 419 b³.

¹ Kørup.   ² Agernæs.   ³ Tr. (i Udtog og med urigtig Dato: 30. Okt. Halmstad): Richardson, Hallandia S. 141.

3. Okt. (Halmstad). Til Bønderne i Nørre Asbo, Sønder Asbo, Bierg og Lugu Herreder. Da de Svenske undertiden falde ind i Gyding Herred, saa at Indbyggerne der stadig maa være rede til at gøre dem Modstand, og Kongen ikke vil, at alt Besvær alene skal hvile paa disse, skulle hver 9 Bønder i ovennævnte Herreder straks udruste den 10., raske og duelige Karle, med gode Værger, Armbørst og Rør og sende dem ind i Gyding Herred for at hjælpe Gydingerne med at holde Vagt efter Lensmanden paa Helsingborg, Biørn Kaas's nærmere Anvisning, samt forsyne de udrustede med Underholdning, saa længe de bruges i Rigets Tjeneste. T. 7, 556.

— Befaling til Biørn Kaas at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde for Almuen og straks udskrive Udbudskarlene, saa at de hurtig maa komme Gydingerne til Undsætning. K. Udt. i T. 7, 556 b.

— Til Hans Holck. Kongen har sendt det af ham hidsendte Register over Mangler der paa Slottet [Varberg] og hvad han begærer til Afhjælpning deraf til Raadet i Kiøpnehavn og Rentemester Jochim Beck og befalet dem at gøre deres Flid for at skaffe ham det; Kongen vil sørge for, at han faar saa meget som muligt, hvis han ikke skulde faa det hele, og samtykker i, at han beholder de 2000 Dlr., som han skulde have betalt til S. Mortens Dag, bruger dem til Løn til Folkene paa Slottet og andet nødvendigt og gør klart Regnskab for dem. T. 7, 557. K.

— Befaling til Jørgen Rantzov, Embedsmand paa Elfsborg, at undersøge, om der, saaledes som det er meddelt Kongen, findes en stor Hob Stangjærn i det Skib, der ligger sunket for Elfsborg, og, hvis saa er, gøre sin største Flid for at optage det; hvis han har noget Jærn paa Slottet, som han kan undvære, skal han sende det til Kiøpnehavn tillige med Stangjærnet; dersom han ikke selv kan skaffe Skibe til at fremføre det med, skal han skrive til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Bahu, om at skaffe saadanne. Udt. i T. 7, 557.

— Befaling til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn og Jochim Beck at betale Ditrich Behr hans resterende Løn efter det af Rentemesteren her udarbejdede Register og at udtage et stateligt, forgyldt Sølvstob af Hvælvingen og paa Kongens Vegne forære ham det. K. Udt. i T. 7, 559.

4. Okt. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Otthe Claussen til

Nørholms Pant i 3 Gaarde i Vesterbeck, 1 Gaard og 1 Bol i Skamstrup og 1 Gaard i Halterup i Skadtz Herred forhøjes med 200 Jochimsdlr. og 210¹/₂ Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 72 b.

4. Okt. (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Oliua Krabbe, Iffuer Lyckis Enke, paa 4 Anduorskof Klosters Gaarde i Esolt¹ i Kierckerup Sogn i Sjælland for 500 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen. P. 73 b. Orig. (skaaren).

— Befaling til Biørn Anderssen straks paa Landstinget at lade kundgøre for Bønderne i Sjælland, at de herefter skulle holde alle Adelfarveje fra By til By i Stand efter Recessens Lydelse, hvilket de hidtil trods mange kgl. Befalinger have forsømt; Forsømmelser ville blive straffede. K. Udt. i T. 7, 471.

—² (Halmstad). Livsbrev for Michel Gyding paa den Kronens Gaard i Vixø, som han nu selv har i Værge, uden Afgift, dog mod trolig at lade sig bruge i Rigets Tjeneste. R. 8, 315 b.

— Aabent Brev, at Michel Gyding, »vor« Tjener, skal begive sig ud med Landemærket med det Folk, der er ham »tilgivet«, og af al sin Magt gøre Fjenden Afbræk; alle de Svenskere, der ville gaa ham til Haande og sværge til ham paa Kongens Vegne, maa han antage; alle kgl. Embedsmænd og andre skulle være ham behjælpelige. T. 7, 560 b.

— Befaling til Bønderne i Halmstad Herred og Laugholms Len at føre Hø, Havre, Straafoder, Øl, Brød, Høns, Gæs, Øksne, Faar, Smør og andet til Rytterne og Knægtene i Halmstad, for at disse ikke skulle tage selv. Udt. i T. 7, 559 b.

— Befaling til Hans Holck at give Borgerne i Vardberg Ordre til at købe det nødvendige i Forraad til Underhold for 2 Fænniker Knægte, der skulle ligge i Vinterlejr der i Byen, og at sende Skibe ud inden Vinteren for at købe det, hvis de ikke kunne faa det »der nærværendes«. Hvis Fjenderne komme saa stærke, at han mærker, at Byen ikke kan holdes, skal han tage saa mange af Knægtene, han synes, ind paa Slottet, men dog lade saa mange blive i Byen, at de sammen med Borgerne kunne forsvare den saa længe som muligt. Kongen har givet Lauge Brockenhus Ordre til at levere ham al den Fetalje, han har af

¹ Ersholt, V. Flakkebjærg H.

² Registranten har urigtig: 1564.

Kongens, og derefter begive sig til Kiøpnehavn, hvorfor han skal modtage og kvittere for Fetaljen. T. 7, 559 b. K.

4. Okt. (Halmstad). Befaling til Axel Viffert at undersøge hvad Skade Helli i Brønshouf, Morthen i Hollegaard, Knud i Mesilt og Anders i Kollerup have lidt paa deres Gaarde, Gods, Penge og Kvæg af Kongens Krigsfolk, og at lade dem være fri for Landgilde iaar, hvis de have lidt nogen Skade. Udt. i T. 7, 560.

7. Okt. (Kbhvn.). Befaling til alle Købstæder over hele Riget at lade hver Skomager i Byen gøre 10 Par gode, stakkede Støvler, der naa til Knæet, af godt, tykt, smidigt Læder, da Vinteren nu staar forhaanden og Krigsfolket mangler Knæstøvler til at gaa med paa de skidne og onde Veje. Støvlerne skulle være færdige 14 Dage før Jul og straks sendes til Kiøpnehavn; Kongen vil betale Skomagerne for deres Arbejde. T. 7, 471 b. K.

8. Okt. (Landskrone). Befaling til de Lensmænd, der have Købstæder i Befaling, at forbyde Udførsel af Rug, Byg, Havre eller andet Korn, Øksne og anden Fetalje fra Byerne til Udlandet uden Kongens Tilladelse, da Kongen behøver megen Proviant til de mange Krigsfolks og Orlogsskibenes Behov; Lensmændene selv skulle paase, at intet udføres fra deres Len, og maa ikke se gennem Fingre med nogen eller lade Borgemestre, Raad og Byfogder gøre det, hvorimod enhver, der overtræder Forbudet, skal have forbrudt alt, hvad han har med at fare. — Seddel i Poffuel Huitfeldtz Brev: Da Kongen har tilladt Borgerne i Halmsted at slagte, salte og udføre de Øksne, som de kunne faa fra Sverrig, maa han ikke hindre dem deri. — Lignende Seddel i Hans Holckis Brev angaaende Borgerne i Vardbiorg. — Seddel¹: Han maa ikke tillade, at der udføres Øksen- eller Kohuder af Riget. K. T. 7, 472 b. Orig. (til Peder Bilde).

9. Okt. (U. St.). Befaling til Lensmændene i Sjælland samt Claus Huitfeld og Erich Rud i Smaalandene straks at sende alt det Øl og Brød, som Bønderne i deres Len have brygget og bagt, til Kiøpnehavns Slot. T. 7, 473. K.

10. Okt. (Malmø). Tilladelse for Thomas Holst til at udføre 30 Læster Byg her fra Riget, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede. K. Udt. i T. 7, 555 b.

¹ Ovenover staar skrevet: nescio cui.

10. Okt. (Malmø). Befaling til [Borgemestre og Raad i] Malmø, Landzkroner, Ydsted og Helsingborg ikke at tillade, at der udføres Øksne der fra Landet for deres By uden Kongens Tilladelse. K. Udt. i T. 7, 556.

— Befaling til Hr. Eyler Hardenberg, Axel Viffert og Biørn Kaas at paase baade i Købstæderne og paa Landet i deres Len, at der ikke udføres Øksne uden Kongens Tilladelse. T. 7, 555 b. K.

11. Okt. [Kbhvn.]. Befaling til Abbeden af Soer og Prioren af Andvordschouf hver at modtage henholdsvis 30 og 24 Heste, der en føje Tid skulle holdes paa Foder i Klosteret, samt en Dreng for hver 2 Heste til at passe dem; de skulle skaffe Drenge Underholdning og Hestene Foder. — Seddel i Abbeden af Soers og Prioren af Andvordschoufs Breve: Førstnævnte skal straks lade slaa 10,000 Hestekosøm og 6000 Hesteko, sidstnævnte 8000 Hestekosøm og 2000 Hesteko og med det første sende dem hid til Slottet. T. 7, 473 b. K.

— (Kbhvn.). Til Abbeden i Ringsted og Peder Bilde. Da Kongen nu sender 54 Heste og 27 Personer til Klostrene [Sorø og Antvorskov], hvilke skulle underholdes en Nats Tid der paa Gaarden [Roskildeggaard og Ringsted Kloster], skulle de skaffe Underholdning til Personerne og Foder til Hestene. T. 7, 474. K.

— (Malmø). Livsbrev for Jacob Møller, Borger i Malmø, paa en Giøderslef Kirkes Jord, som Peder Jensen i Giøderslef sidst havde i Værg, dog mod aarlig at svare sædvanlig Skyld til Kirken. R. 8, 420.

— Aabent Brev, hvorved Kongen kalder en Sag mellem Hr. Otte Krumpen og Oluf Mule, Erick Hardenbergs Foged, der paa sin Husbonds Vegne forfulgte en Trætte til Vradtz Herredsting og nu af Hr. Otte sigtes for at have sagt Løgn inden Tinge og trues med at gøres nederfældig, ind for sig og Raadet til Dom. K. Udt. i T. 7, 555.

— Til Hr. Magnus Guldenstjerne eller hans Foged i Helnekirke. Da der er Mangel paa Staldrum i Lund, hvor begge Kongens Hoffaner ligge, skal Hr. Magnus skaffe Plads til saa mange af Kongens Tjenere med deres Heste som muligt i Helnekirke Kloster; hvad Hø, Havre, Straafoder og andet de faa af ham skulle de betale. Orig.

13. Okt. (Kbhvn.). Til Borgemestre, Raad og Byfogder over hele Riget. De skulle sørge for, at de tidligere bestilte Støvler

blive leverede til rette Tid, og desuden befale hver Skomager at gøre 10 Sække af tyndt, smurt Læder eller Kalveskind, hver Sæk 1 Al. bred og 3 Kvarter dyb med en stærk Rem til at trække Sækken sammen med om Halsen, hvilke Sække skulle sendes hid sammen med Støvlerne. T. 7, 474 b. K.

13. Okt. (Kbhvn.). Pantebrev til Palle Jul til Strandet paa Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde: 2 i Skioldrup, 3 i Suebom¹, 1 i Nørre Onsildt, 1 i Suenstrup, 1 i Throe, 1 i Sem og 2 i Skiødstrup², alle i Onsildt Herred, 1 i Gulløf, 1 i Grandsløf, 2 i Skiødt, 1 i Lopdrup, 1 i Hatzagger, 2 i Haffrom, 1 i Huolberg, 1 i Thosløf³, 1 i Sal og 1 i Veerløf⁴, alle i Vulburgs⁵ Herred, 6 i Haldt, 5 i Lenedt⁶, 1 i Sputtrup⁷, 1 i Jenom, 2 i Dyrebye, 2 i Kartrup⁸, 1 i Forderup⁹, 3 i Torp¹⁰, 1 i Throe og 1 i Koustedt, alle i Nørrehald Herred, for 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 75 b.

— Pantebrev til Axel Jul til Villestrup paa Kronens Part af Tienden af Gle[s]borg og Ørum Sogne i Nør Herred for 200 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 74.

14. Okt. (—). Pantebrev til Hans Lauritzen, Stiftsskriver i Viiburg Stift, paa Kronens Part af Tienden af Skalz Sogn i Rindtz Herred og paa Kronens Rugtiende af Semestedtz¹¹ Sogn for 100 Jochimsdlr. og 300 Mk. danske, som han har laant Kronen. P. 76.

— Befaling til Otte Brade straks at lade Hr. Jørgen Lycke følge alle de Kirker og Kirketjenere i Gislom Herred, som Otte Brade hidtil har haft i Befaling; Hr. Jørgen skal gøre Regnskab for al Oppebørslen af disse. T. 7, 475. K.

— Befaling til Hr. Peder Schram straks at sende Skibet Nattergalen hid med de fornemste af de Polnische, som han har fanget, og særlig en Dr. Oluf Jacopssen, som er svensk og har krogede Fødder, tillige med de andre Svenskere, som der maatte være deriblandt, samt en Karl, Tacke, som tidligere er løbet her fra Riget og nu er taget af Jørgen Grøn; hvis der er saa mange Fanger, at det ikke vil være sikkert at sætte dem alle ind paa Nattergalen, skal han lade et andet »lempeligt« Skib tage en Del af dem og føre dem hid. Han skal nøje passe

¹ Snæbum.   ² Skrødstrup.   ³ Vist Hvorslev.   ⁴ Vejerslev.   ⁵ o: Hovlbjærg.
⁶ Linde.   ⁷ Spentrup.   ⁸ Kastrup.   ⁹ Faarup.   ¹⁰ Terp.   ¹¹ Simsted, Rinde H.

paa de Fanger, som han beholder hos sig paa Skibene. T. 7, 475 b. K.¹

14.² Okt. (Kbhvn.). Befaling til alt Raadet at møde hos Kongen paa Kiøpnehafns Slot 14 Dage før Jul, da denne har noget magtpaaliggende at raadslaa med det om. T. 7, 476. K.

15. Okt. (—). Pantebrev til Fru Citzille Ulfstandt, Knud Gyldenstierns Enke, paa 3 Ringstedt Klosters Gaarde i Hadstrop i Thone Herred paa Sjælland for 250 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen. P. 76 b.

16. Okt. (—). Kvittans til Biørn Kaas, Embedsmand paa Helssingborg, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Vordingborg Len i den Tid, han har haft det i Forlening. Hvad han blev skyldig har han dels betalt Rentemester Jochim Beck, dels leveret Lauge Brock til Inventarium. R. 8, 314 b.

— Til Bønderne i Jylland, Fyen, Sjælland og Smaalandene. Da Kongen nu igen vil begive sig paa Tog ind i Sverrig og behøver mange Heste til at føre Fetalje paa, er han bleven enig med de tilstedeværende Raader om, at hver 20 Bønder, Adelens saa vel som Kronens, skulle lægges i Læg sammen og stille 2 Heste og 1 Karl til at passe dem, derimod skulle de intet Tøj bekoste til Hestene, kun et Bidsel til at føre dem i; de skulle forsyne Karlene med Tærepengge til dem selv og Hestene paa Toget og ville efter Togets Slutning faa deres Heste tilbage igen. Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo i de samme Sogne, hvori dens Gaarde, hvorpaa den selv holder Avl, ligge, skulle være fri for at udrede disse Heste. T. 7, 476. K. Orig. (til Roskilde Len).

— Befaling til alle Lensmændene at lade ovenstaaende Brev forkynde og siden sørge for, at Hestene og Karlene komme til Kiøpnehavn 14 Dage før Jul. K. Orig. (til Peder Bilde). Udt. i T. 7, 477.

— Forbud mod at udføre Heste, store eller smaa, af Riget, førend Kongen træffer anden Bestemmelse, under Straf af Tab af Hestene og alt andet, som Overtræderne have med at fare. K. Udt. i T. 7, 477 b.

— Befaling til Assens, Medelfart, Kolling, Ribe, Kiøpnehavn, Rødbye, Olborg, Vaardingborg, Korsøer, Malmø, Ydsted, Landzkrone og Helsingborg Toldsteder ikke at tillade, at der udføres

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 97 f.

² K. har: 15.

Heste af Riget, da Kongen har ladet Forbud udgaa derimod. K. Udt. i T. 7, 477 b.

16. Okt. (Kbhvn.). Befaling til Lensmændene i Jylland og Fyen straks at møde hos Rentemester Jochim Beck med den Kongeskat, de have oppebaaret i deres Len, tillige med klare Mandtal derover; endvidere skulle de indkræve alle Restancer af tidligere Aars Skatter og tage dem med sig; selv om de ikke saa hurtig kunne faa Restancerne inddrevne, skulle de alligevel indlevere klare Registre over dem til Rentemesteren, at han kan rette sig derefter. T. 7, 479. K.

— Til nedennævnte Lensmænd. De skulle befale alle Fiskerne paa N Fiskerlejer at løbe til Kiøpnehavn med alle de saltede Torsk og Kuller, som de have eller herefter fange, og sælge dem til Kongen, der vil lade Rentemesteren eller Slotsskriveren her betale dem. — Jørgen Rosenkrantz paa Anholt, Otte Brade paa Skagen, Jørgen Marsuin paa Langeland, Jacop Brockenhussis Foged paa Møen, Biørn Kaas under Kulden, Mogens U paa Bornholm at levere Admiralen saltet Torsk, Erich Ugerup i Semershavn. T. 7, 478 b. K. (til Brevets Tekst). Optegnelse (dat. 10. Okt.) om de enkelte Breves Indhold.

— Til Købstæderne ved Søsiden over hele Riget. Kongen har formedelst Undersaaternes Klager over den nye Sise af indført Thydschtøl igen opgivet denne Sise, hvorfor Byfogder og Toldere herefter skulle oppebære 8 Sk. danske i Sise af hver Td. Thydschtøl, der indføres, og gøre Rentemestrene Regnskab derfor. T. 7, 478. K.

17. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Borgerne i Landzkrone fritages for Sise af alt det Tystøl, som de selv indføre for deres By, saa længe denne Fejde varer. K.

— Til Hr. Steen Erickssen, Hr. Gabriel Christensen, Friherrer, og Hr. Jørgen Fincke. Kongen har idag modtaget deres Skrivelse, dat. Kallundborg den 9. d. M., og deraf set deres Forslag i denne forehavende Krigshandel, ligesaa har Hr. Johan Greve til Hoya, konfirmeret Biskop til Osnabrugge, efter deres Begæring talt til Kongen derom, men da Kongen af Sverrig ikke blot har forulempet Kongen paa hans kongelige Højhed, gode Navn og Rygte, men ogsaa i sine Skrivelser har erklæret Kongens Breve til ham for løgnagtige og usande, skønt de kunne bevises at være sande, hvilket ogsaa ved første Lejlighed skal ske saa aabenbart, at alle maa er-

kende .det, saa er Kongen betænkelig ved at slutte Fred og vil i Tillid til Guds Bistand fuldføre sit Forehavende. K.

18. Okt. (Kbhvn.). Befaling til Landsdommerne at lade Kongens Forbud mod at udføre Heste af Riget forkynde paa Landstingene. K. Udt. i T. 7, 482.

— Kvittans til Jens Mogenssen, Tolder i Helssingøer, paa 2578 Rosenobler, som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 315.

— Befaling til Hr. Niels Lange og Otte Brade straks at sende alt det Øl og Brød, som Bønderne i deres Len have brygget og bagt til Kongen, til Elsborg Slot og levere det til Jørgen Randtzov, Embedsmand smstds., mod dennes Kvittans derfor. T. 7, 487. K.

— Til Hans Holck. Da Borgerne i Vardbiørg og Halmsted samt det der liggende Krigsfolk have klaget over Mangel paa Skyts i Byerne, hvis noget skulde komme paa, skal han af Kongens Feltskyts paa Vardbiørg Slot levere Vardbiørg 4 Stykker og Halmsted 4 Stykker. Hvis nogle af de svenske Bønder, der have svoret, komme til Vardbiørg for at handle, skal han passe nøje paa, at der ikke er noget falsk derunder; hvis der ikke er det, maa Borgerne sælge dem Korn, dog kun lidt, »næppist hver Mand til sit eget Huses Ophold«, derimod maa de ikke sælge de Svenske Salt; hvis han mærker, at der er noget under, skal han dog sørge for, at de intet faa. T. 7, 481 b. K.

— Til Pofvel Huitfeldt. Da der skal være Brøst paa Befæstningen for Halmstad og Borgerne og det derværende Krigsfolk selv ville arbejde paa Befæstningen, hvis de kunne faa Tømmer til Stakitter og Værn, skal han skaffe Borgerne det nødvendige Tømmer i Kronens Skove, dog saaledes at Skovene saa vidt muligt ikke forhugges. Som alt tidligere mundtlig befales det ham nu atter at antage en duelig Person til Kommisskriver; Kongen har givet Ordre til, at der skal gøres Tilførsel der til Byen med Fetalje og andet nødvendigt, saa længe Vandet er aabent. Hvis nogle af de svenske Bønder, der have svoret, komme til Halmstad osv. (lig Brevet til Hans Holck). — Seddel: Hvis han mangler Skyts der i Byen, har Kongen befalet Hans Holck paa hans Anmodning at levere ham 4 Stykker Skyts af Feltskytset paa Vardbiørg Slot. T. 7, 482. K.

— Befaling til Bønderne i Skaane at gøre Tilførsel

med Hø, Havre, Straafoder og Fetalje til de Købstæder, hvor Kongens Krigsfolk ere indlagte i Vinterlejr, og sælge det til disse, saa at de ikke skulle have Aarsag til at tage fra Kongens Under-saatter. K.¹ Udt. i T. 7, 479 b.

18. Okt. (Kbhvn.). Til Hofmesteren. Da Krigsfolket mangler Tilførsel og særlig Rytterne mangle Hø, Havre og Straafoder, skal han sørge for, at Bønderne gøre flittig Tilførsel med saadant og andet nødvendigt, saa at Krigsfolket kan faa det nødvendige for sine Penge og ikke skal behøve at tage selv. Der sendes ham et aabent Brev til Bønderne derom. T. 7, 480. K.²

— Lignende Brev til Axel Viffert paa Landtzkrone. Udt. i T. 7. 481. K. (i Udtog).

— Til Hofmesteren. Da Grev Gunther af Schuartzborg har talt med ham om Ildebrændsel til de fremmede Ryttere der i Byen [Malmø], skal han, for at Rytterne ikke skulle gøre Borgerne Skade paa deres Huse og Bygninger, anvise dem Ildebrændsel ved Vebre eller andensteds, hvor der er store Skove, derimod maa de ikke hugge i Byringe Skove eller de andre smaa Skove der omkring; han skal tale med Grev Gunther om at sørge for, at Rytterne lade hugge til Skellighed og ikke til Upligt og Overflod. De Svenskere, som han melder ere strandede i Lenet, skal han lægge i Herberg i Købstæderne indtil videre og passe godt paa, at de ikke undvige. Der sendes ham aabent Brev til Bønderne i Lenet om at age til Slottet, saa længe de fremmede Folk blive liggende i Byen; Kongen har bestilt, at der straks bliver sendt Skibe for at overføre »det Folk«. T. 7, 480 b. K.

— Til N. N. Kongen har tilladt Gert von Deuenter at føre 20 Øksne til Kiøpnehavn, hvilke han og 2 andre have købt i Skaane til deres Huses Ophold, dog Kronens Forbud hermed uforkrænket. K.³ Udt. i T. 7, 489.

[Omtr. 18. Okt.] Befaling til Peder Bilde at bestille 100 Læster Kul til Kongen i Thurebye Len og sende dem til Kiøbnehavn inden S Martini. Udt. i T. 7, 486 b.

— Befaling til Borchhart Papenheim at bestille Kulved til 100 Læster Kul i Dragsholm Len. Udt. i T. 7, 486 b.

¹ K. er dateret: Hafniæ valde sero in hospitio Domini Johannis de Schougardt 18. Oct. 1563. ² K. er dateret: Hafniæ intempesta nocte in cubiculo D. Jo: Schougardi 18. Oct. 1563. ³ Paa K. er tillige skrevet: Hans Thuessen 3 Øksne, Jørgen Matzen 2 Øksne, Christoffer Brender 4 Øksne, Peder Syuerssen 4.

[Omtr. 18. Okt.] Befaling til Biørn Kaas at bestille 100 Læster Kul og sende dem hid til Kiøpnehavn inden S. Martini. Udt. i T. 7, 486 b.

— Til Kapitlet i Lund. Da Frandtzt Villomssen, Tolder ved Kiøpnehavns Slot, har berettet, at der er Trætte mellem ham og Eyler Grubbe til Lystrup, Rentemester, om noget Gods til Lunde Kapitel, kaldet mensalia, som er faldet efter M. Holger Schaldre, skal Kapitlet straks kalde Sagen for sig og afsige en skriftlig Dom eller Forligelse imellem dem. T. 7, 489 b.

18. Okt. (Kbhvn.). Til Bønderne i Villandtzt, Gierdtzt og Albøe Herreder. Da Fjenden nu ligger dem for Døren, truer og undsiger dem og lader sig forlyde med at ville gøre et Indfald, har Kongen befalet Hr. Verner Parsbiørg at have Opsyn dermed og medgivet ham nogle Ryttere og Knægte for dermed at forstyrre Fjendens Anslag, hvorfor Bønderne skulle være ham lydige og, hvis det behøves, hjælpe ham med at gøre Fjenderne Modstand. De skulle sælge Krigsfolket Hø, Havre, Straafoder og andet for Penge, saa at det ikke skal have behov at tage selv. T. 7, 484 b. K.¹

19. Okt. (—). Lignende Befaling til Borgerskabet i Aahus og Vehe om at være Hr. Verner Parsbiørg lydigt og efter hans Anvisning modtage de Ryttere og Knægte, der skulle ligge der i Byen; Kongen har givet Ordre til, at der skal gøres Krigsfolket Tilførsel. T. 7, 485 b. K.

— Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Malmøe at lade Pouel Fechtel, Møntmester i Kiøpnehavn, føre 3 Læster saltet Oksekød, 3 Tdr. Lammekød, 1 Fjerd. Tunger, 1 Td. Sennep og nogle Rødder og Roer fra Malmøe til Kiøpnehavn til sit Huses Underholdning. K. Udt. i T. 7, 490 b.

— Bestalling for Jens Morthenssen som Byfoged i Holbeck. Udt. i T. 7, 490 b.

21. Okt. (Frederiksborg). Til Johan Friis, Kansler. Han skal lade Grev Gunther af Schuartzborg faa noget Tin, som er kommet fra Elfsborg, naar denne sender Bud efter det, da Kongen har givet ham det. Kongen har givet Ordre til, at Jacob Vindtzt, Kongens Høvedsmand, skal begive sig did [Kbhvn.] og antage en Fænrike Knægte, hvorfor Johan Friis skal sørge for, at det gaar for sig. Kongen vil give Doktoren al Besked om Handelen med Stefan

¹ K. er dateret: Hafniæ sero in ædibus Johannis Schougardi 18. Oct. 1563.

Loitze. Torben Bille har Daniel Rantzov, under hvem han ligger, befalet at begive sig til Skaane med sine Knægte og have Borgeleje der, og Kongen er tilfreds dermed. Han skal skrive til Hans Holck om at sørge for, at Borgerne i Vardberg købe saa megen Fetalje, de kunne betale, af den Fetalje, som Borgerne i Riibe have sendt til Varberg, ligesom ogsaa Hans Holck selv, der trænger til Fetalje paa Slottet, skal handle med dem om at faa noget deraf og træffe en Handel, som kan være lidelig. T. 7, 554.

22.¹ Okt. (Frederiksborg). Til Johan Friis, Hr. Mogens Guldensstiern, Byrge Trolle og Frantz Brockenhus. Da Kongen har ladet handle med Steffan Løytze om Laan af en Sum Penge, saaledes som Dr. Hieronimus Thenner nærmere skal berette dem, og Steffan Løytze har forlangt nogle af Raadet til Forlovere, beder Kongen dem, for at man kan faa Pengene straks, at love derfor; senere vil Kongen faa andre af Rigens Raad til ogsaa at love derfor, hvilket for Tidens Kortheds Skyld nu ikke kan ske saa hurtig. Kongen vil holde dem skadesløse for deres Løfte. T. 7, 554 b. K.

— Kvittans til Jochim Beck paa 400 Gyldenrealer, som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. Udt. i R. 8, 316.

— Tilladelse for Niels Kallissen, Borger i Flensborg, til at udføre 7 Læster Byg her fra Riget til Flensborg, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede, mod af sin yderste Formue at gøre Tilførsel med Vin, Brød og Øl til Krigsfolkene i Malmø saa hurtig som muligt; han skal tage Bevis af Borgemestre og Raad i Malmø for, hvor meget han fører did. K. Udt. i T. 7, 553 b.

23. Okt. (—). Tilladelse for Themme Badstuemand, Borger i Kiøpnehavn, til at udføre $2\frac{1}{2}$ Td. saltet Oksekød fra Malmø til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 553. K. (i Udtog).

— Tilladelse for Hans Rebslager, Borger i Kiøpnehavn, til at udføre $4\frac{1}{2}$ Td. Oksekød fra Malmø til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 553. K. (i Udtog).

25. Okt. (—). Tilladelse for Borgerskabet i Raadneby til indtil videre at udføre Tømmer og Klapholt samt at være fri for Sise af alt Tystøl, de indføre for Byen, saa længe denne Fejde varer. Udt. i T. 7, 552 b. K. (i Udtog).

— (**Falkenberg**²). Befaling til Frantz Brockenhus at levere Steffan Jæger 1 Okse, 2 Svin, 2 Pd. Mel, 1 Fjerd. Smør og

¹ K. har 21.

² Dette er vistnok en Fejl for: Frederiksborg.

2 Pd. Malt, som Kongen har givet ham til hans Husholdning. Udt. i T. 7, 552 b.

26.¹ Okt. (Frederiksborg). Til Steen Rosenspare. Kongen har paa Begæring af Hr. Steen Ericksen, Hr. Gabriel Christenssen og Hr. Jørgen Fincke tilladt disse at spadserere udenfor Slottet [Kallundborg] og at ride i Marken, hvorfor han undertiden og efter Lejligheden skal tilstede dem dette; dog skal han selv med sine Tjenere følge dem og have Opsigt med alt. T. 7, 552 b. K.

— Mageskifte mellem Herlof Trolde til Herlofsholm og Kronen. R. 8, 55. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Peiter Holst paa Borgeleje og Underholdning paa Nyborg Slot samt en Hofklædning og 8 Dlr. om Aaret, dog mod efter Evne at lade sig bruge paa Slottet i Kongens Tjeneste. R. 8, 165.

— Til Gregers N., Skriver paa Aarhusgaard. Da Kongen behøver et mærkeligt Antal Læster Brød til Krigsfolket, skal han straks lade male Mel og bage saa meget Kavringbrød som muligt og sende det til Kiøpnehavn inden Jul samt befale Købstædmændene der i Byen og i Ebbeltoft og Grindov ligesaa at bage saa meget Kavringbrød som muligt og til samme Tid sende det til Kiøpnehavn, hvor de skulle faa Betaling derfor. K.

28. Okt. (Kbhvn.). Livsbrev for Peder Seurensen paa det Kannikedømme i Viborg Domkirke, som Kong Christian III henlagde til Underhold for en lærd Mand i Lægekunsten i Viborg, og som nu er blevet ledigt. Han skal opholde sig en 3 Aars Tid i Udlandet, enten i Frankrig, Italien eller andensteds, og flittig studere Lægekunsten, hvorefter han skal residere ved Viborg Domkirke og lade sig bruge i sin Kunst. R. 8, 56 b².

— Til Kapitlet i Viborg. Kongen har undt Peder Søffrensen det Kannikedømme, som er ledigt efter en Doktor i Medicinen, dog skal han endnu studere Medicin i 3 Aar, hvorefter han skal bo ved Viborg Domkirke. Da der er en »synderlig Forhaabning i ham«, have de høj lærde i Kiøpnehavn givet ham deres Part af Naadensaaret til hans Studiers Forbedring, ligesom Kongen ogsaa har givet ham den Part, der tilkommer den afdøde Doktors Arvinger, hvis disse ikke komme tilstede. Kongen beder Kapitlet rette sig efter denne Forskrift. Udt. i T. 7, 576.

¹ K. har 25.   ² Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. til den danske Medicinal-Hist. I. 15.

28. Okt. (Kbhvn.). Til følgende Lensmænd, der have Herreder: Holgierd Viffert, Peder Gyldenstiern, Otthe Banner, Hans Johansen, Gregers Ulfstand, Christoffer Johansen, Arild Uggerup, Palle Ulfeld, Erick Bilde, Eskild Gøye, Jacob Sested, Jørgen Marsuin, Hr. Niels Lange, Fru Margrete Rantzov, Fru Magdalene Banner, Fru Edle Hardenberg, Otthe Brade, Jørgen Rosenkrantz, Eyler Rønov, Holgierd Rosenkrantz, Vojitzlaf Vobitzer, Hr. Jørgen Lycke, Fru Ane, Jens Juls Enke. Da de til Kongens store Forundring endnu ikke have efterkommet hans tidligere Befaling om iligen at indsende den Skat, de have oppebaaret i deres Len, med klare Registre, befales det dem alvorligt uden videre Forsømmelse at indsende den tillige med alle Restancer af tidligere Skatter, ledsagede af klare Mandtal, saafremt de ikke ville have Kongens Unaade og erstatte den derved foranledigede Skade. T. 7, 576 b.

29. Okt. (—). Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, at lade Hertug Hans af Holstens Undersaatter paa Haslefnes faa saa megen Sæderug, som de behøve, i Fyen, mod at de igen indføre lige saa megen Rug af deres egen, hvilket Kongen paa Hertugens Begæring har tilladt. T. 7, 577 b.

30. Okt. (—). Befaling til al Adelen i Sjælland straks at begive sig hid med de Heste, Harnisker og Svende, som de ere takserede for, da Kongen af Sverrig skal være neddragen i Halland med sin Krigsmagt og Kongen derfor idag er brudt op herfra for at forhindre Fjendens Forsæt; de skulle, naar de komme her, faa nærmere Besked af det hjemmeladte Raad. T. 7, 578.

31. Okt. (Helsingborg). Befaling til Hr. Mougens Gyldenstjerne at sende saa mange som muligt af sine Svende med Heste og Harnisker hid til Landet, saa de sikkert ere i Laugholm førstkommende Onsdag [3. Nov.]. Orig.

1. Nov. (Malmø). Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Malmø, Landzkrone og Helsingborg at passe paa, at ingen Hofmænd eller Landsknægte slippe bort der fra Byen enten paa Byens eller paa fremmede Skibe, med mindre de have Kongens, den øverste Løjtnants eller Øversternes Pasbord; hvis de vise Forsømmelse, ville de selv komme til at staa til Rette. K. Udt. i T. 7, 562 b.

— Tilladelse for Lauris Faruere og Matz Diricksen, Borgere i Flensborg, til at købe 50 Læster Korn her i Riget til Bedste for sig selv og menige Kongens Undersaatter i S. Hans Sogn i

Flensborg, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede, mod at gøre Tilførsel med Proviant til Kongens Krigsfolk. Udt. i T. 7, 563.

1. Nov. (Malmø). Befaling til Bønderne i Medelsted Herred, der ved deres Fuldmægtig Oluf Pellessen i Vang have begæret Hjælp mod de Svenske, der true alle, som ikke ville gaa dem til Haande og give Brandskat, med Rov og Brand, at være ved frit Mod og ikke gaa Fjenderne til Haande eller give Brandskat, da Kongen vil sørge for, at de med det allerførste blive undsatte. Hvis de forholde sig vel og lide Skade af Fjenden, vil Kongen hjælpe dem med Bygningstømmer og skaane dem med aarlig Skat og Landgilde, derimod ville de, der gaa Fjenden til Haande, blive hjemsøgte med Rov og Brand. K.

2. Nov. (—). Livsbrev for en af Olluf Pellesens Sønner, som er duelig dertil, paa den Gaard i Vong, som Olluf Pellesen nu ibor, at tiltræde efter dennes Død uden Fæste og Stedsmaal, dog skal han være Lensmanden paa Elleholm lydig og svare Kronen sædvanlig aarlig Landgilde. R. 8, 420 b.

— Livsbrev for Thomis Jude i Abekaas paa det Aale-dræt ved Mosby Aas, som han nu har i Værgе og selv har op-ryddet, mod aarlig at svare $\frac{1}{2}$ Td. Aal paa Malmøhus. R. 8, 421.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Adelen i Smaalandene (lige-lydende med den til Adelen i Sjælland under 30. Okt.). Udt. i T. 7, 578 b.

3. Nov. (Frederiksborg¹). Tilladelse for Jørgen Sested, Køgemester, til at indløse Holgaard med tilliggende Gods fra Erich Lange og Jens Juels Arvinger. R. 8, 57.

— (**Kbhvn.**). Til alle Lensmænd i Sjælland, Fyen og Smaalandene. Da hver 20 Bønder i deres Len skulle lægges i Læg sammen og stille 2 Heste og 1 Karl til at passe dem, medens mange Husmænd gaa fri og ingen Besværing bære med Bønderne, skulle de, hvor der er føre og stærke Husmænd, lade disse følge med Hestene og lade Bønderne give dem Tæring med, saa at Bønderne kunne blive hjemme og passe deres Gaarde og Avl. T. 7, 579. K. Orig. (til Peder Bilde).

5. Nov. (—). Pantebrev til Fru Dorothea, Peder Krus-sis Enke, paa Kronens Part af Tienden af Hørbye og Øls

¹ Dateringsstedet er næppe rigtigt.

Sogne og Kronens Rettighed af 1 Gaard i Hørbye i Jylland for 207¹/₂ Jochimsdlr., som hun har laant Kronen. P. 77 b.

6. Nov. (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Margrette Skiel, Jørgen Rostrups Enke, paa 2 Gaarde og 1 Gadehus i Skjærringe og 1 Gaard, kaldet Runggaardt, i Fremløf Herred for 500 Dlr. i gjort Sølv og Dalere, som hun har laant Kronen. P. 78.

— (**Laugholm**). Til Bønderne i Gyding Herred. Den tidligere Befaling til at begive sig til Laugholm tilbagekaldes, og det befales dem at blive hjemme, være Steen Bilde til Vandaas og Matz Torbernsen til Hesleholm lydige og, om fornødent, hjælpe til med at gøre Fjenderne Modstand. K.

9. Nov. (Kbhvn.). Pantebrev til Axel Arnefeldt til Palsgaardt paa Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde: 1 i Bierge, 1 i Huornum, 1 i Vredstedt¹, 1 i Klackerundt², Herligheden af al Raarup Kirkejord og en Jord i As³ Sogn, alt i Bierge Herred, 2 Gaarde i Daugaardt, 1 i Engom, 1 i Løssing og 2 i Kiørning⁴, alle i Hatting Herred, og 1 i Vyf⁵ i Brusche Herred for 500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 79.

11. Nov. (—). Pantebrev til Fru Abbelle Brede, Michel Halsis Enke, paa Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde i Skaane: 3 i Ønerup, 3 i Store Bedinge og 1 i Jordbierige, for 423 Lod Sølv, som hun har laant Kronen. P. 80. Orig.

— (**Halmstad**, S. Mortens Dag). Til Hans Holck. Da Kongen af Sverrig har opfordret ham til at overgive Vardberg Slot og meddelt ham, at han med Storm havde erobret Halmstad, underretter Kongen ham om, at Fjenden nok har ligget 14 Dage og mere for Halmstad med et stort Antal Ryttere og Knægte og søgt at vinde den, men Krigsfolkene og Borgerne i Byen sloge ham vældig af, saaledes to Gange en Dag, da han stormede, saa at han mistede mange Folk; sidste Mandag [8. Nov.] henad Aften kom Kongen hid med sine Krigsfolk, og da Fjenderne straks om Natten droge bort, satte han efter dem om Morgen med Rytterne og nogle faa af Knægtene og kom i Vending med dem, hvorved der paa deres Side blev henved 2500 Ryttere og Knægte; de andre toge Flugten, og Kongen frajagede dem næsten alt det Skyts, de havde her, henved 30 Kobberstykker, deriblandt nogle saare skønne. Kongen haaber

¹ Vrigsted.

² Klakring.

³ Assens.

⁴ Korning.

⁵ Viuf.

nu, at Fjenden betænker sig, forinden han lægger sig for flere af hans Huse eller Købstæder. Hvis Fjenden angriber Vardberg Slot eller By, skal Hans Holck holde sig som en ærlig Mand, hvorom Kongen forøvrigt ingen Tvivl nærer, og befale Borgerne at skikke sig som tro Undersaatter. Hoslagte Brev til Jens Ulfstand paa Bahus skal han ved et vist Bud levere denne selv i Hænde. T. 7, 563 b. K.

12.¹ Nov. (Halmstad). Befaling til Christiern Skram straks at skaffe 200 Øksne hos Bønderne i Laugholms Len og, Dag og Nat uspart, sende dem til Halmstad samt erklære Bønderne, at Kongen vil lade Krigsfolket drage ud og inddrive deres Kvæg, hvis de ikke selv godvillig sende Øksnene, thi kunne de gøre de Svenske Tilførsel, mener Kongen, at de ere langt nærmere til at gøre ham det. T. 7, 563. K.²

— Til Biørn Kaas i Helsingbor Len og Christiern Skram i Laugholms Len. Da Kongen igen vil lade Krigsfolket gaa i Vinterlejr i Skaane, skulle de bestille Gengærd og Tilførsel (til Biørn Kaas: i Engelholm og andensteds, til Christiern Skram: i Laugholm og andensteds) i deres Len, hvor Krigsfolket skal have Nattelejer, saa at det for Penge kan faa Fetalje til sig selv og Foder til Hestene. K. Udt. i T. 7, 565.

— Befaling til Frantz Brochenhus at sende Kongens største Pram med gode Baadsmænd og Skibsfolk til Halmstad for at indtage det fra de Svenske erobrede grove Skyts og føre det til Kiøpnehavn. K. Udt. i T. 7, 565.

— Til Bønderne i Østre Herred i Blekinge. Paa deres Begæring om Hjælp mod de Svenske, der have gjort dem stor Skade paa Gods og Penge og stadig true dem, meddeler Kongen dem, at han i disse Dage har været i Handel med de Svenske, har nedlagt henved 2500 Ryttere og Knægte og erobret deres bedste Skyts, hvorfor han formoder, at de herefter ikke skulle være saa frimodige til at angribe hans Undersaatter. Da Kongen agter med det allerførste yderligere at hjem søge Fjenden, skulle Bønderne yde denne tapper Modstand og ikke ved Trusler lade sig forskrække til at give Brandskat, hvilket vil blive straffet, hvorimod Kongen, naar de forholde sig vel, vil ramme deres Bedste, hvis de lide Skade af Fjenden. K.

¹ K. har: S. Mortens Dag.

² Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 98 (efter K.).

12. Nov. (Halmstad). Befaling til Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Jylland, og Biørn Anderssen, Landsdommer i Sjælland, at hjælpe Holger Rosenkrantz's Fuldmægtig saa meget, som Ret er, og ikke opholde Sagerne, da Holger Rosenkrantz er forhindret ved Rigens Bestilling i selv at være tilstede og forsvare det Gods, som han paa Kronens og egne Vegne har i Værge. K. Udt. i T. 7, 565.

— (**Kbhvn.**). Pasbord for Otto von der Mede, Dr. Hieronimus's Karl, der med en Hest skal rejse til Holsten. K.¹

— (**Halmstad**). Befaling til Morten Suendsen, Embedsmand paa Kollinghus, at indkræve den resterende Skat i Kolling og Hønborg Len, da Hr. Niels Lange ingen Fogder har der i Egnen, og siden levere den til Niels Lange. Udt. i T. 7, 563.

13. Nov. (—). Til Hr. Niels Lange. Paa hans Forespørgsel om, hvorledes han i Anledning af det modtagne Forbud mod Udførsel af alle Slags ædende Varer, Oksehuder og andet skal forholde sig med Hertugerne Hans og Adolfs Undersaatte, meddeles det ham, at Kongen har tilladt Riibe, der ikke vel kan blive ved Magt uden at maatte handle med disse, at sælge dem Korn og andet til deres Huses Ophold, mod at de igen gøre Kongens Undersaatte Tilførsel; Hr. Niels skal paase, at alt gaar ligeligt til. Kongen sender ham et Brev til Morten Suendsen om at opkræve de resterende Kongeskatter i Kolling og Hønborg Len efter de Registre, som Hr. Niels Lange leverer ham. T. 7, 565 b. K.

— Befaling til Dr. Hans Albrechtsen, Superintendent i Sjællands Stift, straks at skrive til alle Superintenderne om at sørge for, at der bliver holdt Bededage baade i Købstæderne og paa Landet i Anledning af den over Svenskerne sidste Tirsdag [9. Nov.] vundne Sejr. T. 7, 566. K.²

— Tilladelse for Erick Lycke til at udføre 30 Læster Korn til Flensborg, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede. Udt. i T. 7, 566 b.

— Tilladelse for Peder Sax, Borger i Flensborg, Hans Luders og Heyne Busch af Lubeck til at udføre 50³ Læster Byg, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede, mod at gøre Tilførsel til Vinterlejren og Feltlejren med ligesaa megen Proviant, som

¹ K. har oprindelig været en Orig., underskrevet af Johan Friis, med Dato 6. Nov.

² Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 478 (efter T.).

³ Registranten har: 60.

Kornet kan beløbe sig til, Tønde mod Tønde, og sælge det for en rimelig Pris. K. Udt. i T. 7, 566 b.

14. Nov. (Halmstad). Befaling til Hr. Verner Parsberg at skaffe de 3 Fænniker Knægte, som Kongen har sendt til Aarhus for at ligge der i nogen Tid og, om fornødent, lade sig bruge mod Fjenderne, Underholdning og andet nødvendigt for deres Penge. K. Udt. i T. 7, 567.

— Befaling til Bønderne under Laugholm Slot og i Halmstad Herred at lade sig bruge med Ægt og Arbejde efter Pouel Huitfeldts Tilsigelse og at være ham lydige. K.

15.(?) Nov.¹ (—). Til Hr. Niels Lange. Da Undersaatterne i Riibe og Riiber Len have klaget over ikke at maatte udføre Malt og andre Varer og da der nu er Guds Velsignelse af Korn, har Kongen tilladt Udførsel af Korn og andre Varer fra Riiber Len og har ladet Breve udgaa om Udførsel af Heste, dog skal Hr. Niels paase, at Landet ikke forblottes, og at der holdes til Raade med Fisk og andre Varer. K. Udt. i T. 7, 568.

19. Nov. (Kbhvn.). Til Lensmændene i Fyen og Nørrejylland. Da Bønderne have besværet sig meget over den tidligere Befaling, at hver 20 Bønder skulle stille 2 Heste til at bære Fetalje til Feltlejren og 1 Karl til at passe dem, og særlig over Karlen, er Kongen tilfreds med, at de i Stedet give 30 Dlr. eller, hvis de ikke have Dalere, 2 Lod Sølv for hver Dlr.; Kongen vil saa selv skaffe Heste. De skulle sørge for, at Pengene blive fremsendte med klare Mandtal senest til Jul. T. 7, 483 b. K.

— Til Axel Urne. Da Kongen har erfaret, at Sørupgaard paa Falster og Vixnes Birk paa Laaland, som han har faaet i Pant, ligge saa belejligt med Skove og anden Herlighed, at Kongen ikke kan undvære dem, har Jochim Beck faaet Befaling til straks at indløse dem, hvorfor Axel Urne skal modtage sine Guldkæder og Penge igen af denne og overlevere Claus Huitfeldt Gaard og Birk. T. 7, 579 b.

20. Nov. (—). Til Tolderen i Rodbye. Da Kongen til sin store Forundring har hørt, at de Krigsfolk, som han har forløvet, blive besværede med utilbørlig Færgeløn, særlig i Rodbye, idet hver maa give $\frac{1}{2}$ Dlr., somme endog 1 Dlr., skal

¹ I Registranten er Brevet dateret Halmstad 25. Nov., medens Koncepten er udateret; da Kongen imidlertid ikke var i Halmstad den 25. Nov., er 25. maaske en Fejl for 15.

Tolderen sørge for, at Færgemændene ikke kræve utilbørlig Færgeløn af dem, der drage ud af Riget. T. 7, 581.

21. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Eskild Gøie at lade Anne Hardenberg, Knud Ebbesens Enke, oppebære Kronens Part af Tienden af Vindinge Sogn iaar. Udt. i T. 7, 581 b.

— Befaling til Axel Viffert at annamme S. Peders Kloster i Lund med Inventarium og andet og herefter aarlig at gøre Regnskab derfor; dog har Kongen tilladt Eskild Oxes Arvinger at lade deres Foder udtære der i Klosteret. Udt. i T. 7, 581 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne under S. Peders Kloster i Lund. Udt. i T. 7, 582.

— Befaling til Pouel Huitfeldt at opbevare nogen Havre, som Kongen vil sende til Halmstad, saa at den kan være rede at føre med, naar Kongen til Vinter igen vil drage op. Kongen har befalet de Skibe, der ligge ved Vardberg med Fetalje, at begive sig til Halmstad, hvorfor Pouel Huitfeldt skal modtage og opbevare Fetaljen og lade Skibene passere. Udt. i T. 7, 582.

— Til Hans Holck. Kongen har modtaget hans Skrivelse med en Kopi af Kong Erichs Brev til Borgere og Krigsfolk i Vardberg og deraf erfaret Sagernes Stilling og hvad den svenske Konge berømmer sig af at have udrettet for Halmstad; han skal sørge for, at den svenske Konges Brev bliver sendt til Kongen. I Anledning af hans Begæring om flere Knægte meddeles det ham, at Kongen har sendt endnu en Fænnike Knægte til Byen Vardberg, saa at han, hvis han behøver Knægte paa Huset, kan tage saa mange, han vil, af dem, der ligge i Byen; Ryttere kan Kongen for nogen Aarsags Skyld ikke sende did nu, men mener heller ikke, at det er haardt fornødent, derimod skal han med det første faa Bøsse-skytter. Han skal give de Skippere, der ligge med Proviant i Havnen, Ordre til at sejle til Halmstad og oplægge den der; Kongen har skrevet til Pouel Huitfeldt om at modtage den. Da han melder, at et Stykke er sprunget, og at han har fængslet Bøsseskytten, der skød det i Stykker, befales det ham at løslade denne og sende Stykket hid for at blive omstøbt. T. 7, 582 b.

22. Nov. (—). Til Abbeden af Soer. Da Kongen har taget nogle af de Biørn Andersen, Landsdommer i Sjælland, paa Embeds Vegne tillagte Gaarde og i Stedet udlagt ham 4 Soer Klosters Gaarde i Jersie, skal Abbeden lade ham faa disse. Udt. i T. 7, 583.

24. Nov. (Frederiksborg). Til Hans Holck. Kongen sender ham 20 Bøsseskytter, hvilke han kan bruge paa Slottet [Varberg], indtil de til Foraaret skulle bruges paa Orlogsskibene. Udt. i T. 7, 583 b.

— Befaling til Pouel Huitfeldt at gøre sit yderste for, at de Skibsplanker, der ere huggede og savede i Engerød Skove til Kongen, straks blive førte til Stranden, saa at det Skib, som det hjemmeladte Raad sender did, kan føre dem hid. Udt. i T. 7, 583 b.

— Til Herlof Trolle til Herlofsholm. Kongen har modtaget hans Skrivelse og deraf set, at han er syg og svag; han undskylder, at Herlof Trolle ikke selv er kommen til ham, og tillader ham at [begive sig hjem, indtil det bliver bedre¹]. Naar han igen bliver til Pas, skal han straks begive sig til Kongen og indrette sine Ærinder saaledes, at han igen kan komme over til Greven af Schwartzburg. Orig.

— Befaling til Jochim Beck at gøre Afregning med og betale Melcher von Groningen, Andreis von Stadzfort, Michel Holst, Augustin von Oldenbrandenburgk, Hans von Breistede og Richert Holst, Landsknægte, deres tilgodehavende Løn, da disse, der bleve fangne sidste Pinsedag af de Svenske og holdte i Fangenskab i 3 Maaneder uden at ville sværge til Fjenden, efter at være komne ud paa ny have tjent Kongen i 3 Maaneder og have forlangt Betaling af Jochim Beck, der imidlertid henviste dem til Kongen om Besked. K.² Udt. i T. 7, 567.

25. Nov. (—). Befaling til Jochim Beck at gøre Afregning med Gert von Gerzen og Jørgen Prenger af Lubke for Vin, Brød, Krudt og andet, som de ifølge de dem af Pouel Huitfeldt derpaa givne Breve have leveret denne i Halmstad, og betale dem med Huder, Talg og andre Varer, der kunne undværes, samt Penge, for at de siden kunne være villigere til at gøre Tilførsel. K. Udt. i T. 7, 567.

— Til samme. Da Jens Kaas's Skriver har meddelt, at de Knægte, der ligge under Jens Kaas i Befæstningen paa Elfsborg, have nogen Løn tilgode, men at Joachim Beck har

¹ Der findes her et Hul i Brevet og der kan kun læses: at i give eder . . . saa længe Gud vil gøre . . . bed. . . tther, men Meningen er sikkert den ovenfor angivne.

² Paa Konc. er Navnet Hans Stenhugger skrevet ud for de andre.

henvist ham til Kongen, da han krævede denne, befales det Joachim Beck at gøre Afregning med Skriveren og betale Pengene, da Summen jo kun bliver større, jo længere det varer; dog skal han fradrage hvad Laan, Rustning, Værger og andet Knægtene tidligere have faaet, og som ikke allerede er afregnet. K. Udt. i T. 7, 567 b.

26. Nov. (Frederiksborg). Befaling til Pouel Huitfeldt at levere Hr. Peder Skram nogle Bønder, der ligge under Laugholm Slot, men nu holdes fangne i Halmstad, fordi de have sluttet sig til de Svenske og hjulpet dem; Peder Skram skal lade dem straffe paa deres Hals, saaledes som de have fortjent. K. Udt. i T. 7, 568.

— (**Kbhvn.**). Mageskifte mellem S. Jørgens Hospital ved Roskilde og Kronen. R. 8, 316 b. (Se Kronens Skøder.)

27. Nov. (Frederiksborg). Gavebrev til Halmstad By. R. 8, 422 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Borgerne i Halmstad i de første 5 Aar skulle være fri for al Told og Sise, hvor i Danmark og Norge de komme med deres Gods og Købmandsvarer, da de af yderste Formue have hjulpet til med at forsvare Byen mod de Svenske og desuden have været besværede af Kongens egne Krigsfolk. R. 8, 421 b.

— Aabent Brev, at Øffreby Sognemænd herefter skulle søge til Halmstad Bykirke og svare Sognepræsten der deres Tiende og anden Præsterente, da Øffreby Sognekirke er ødelagt af Fjenderne og Ornamenterne borttagne, og det vil falde Sognefolket vanskeligt igen at opbygge Kirken. Øffreby Kirke skal helt nedbrydes og Klokke, Bly, Sten, Tømmer og andet anvendes til Halmstad Kirkes Forbedring. R. 8, 422.

— Tilladelse for Las Hovslaaer, der er født her i Riget, men en Tid har boet i Løse i Sverrig, hvor hans Gaard og Gods er bleven brændt i denne Fejde, til at bosætte sig i en af Købstæderne her i Riget og der bruge sit Embede, dog skal han være Lensmand, Borgemestre, Raad og Byfoged lydig og gøre sædvanlig Tynge. T. 7, 583 b.

28. Nov.¹ (—). Befaling til Bønderne i Fers og Froste Herreder at føre Brændeved til Krigsfolkene, der ligge i Borge-

¹ Registranten har urigtig: Okt.

leje i Lund og Landzkrone, og sælge dem det for en rimelig Pris, da de lide stor Mangel derpaa. K. Udt. i T. 7, 568 b.

29. Nov. (Frederiksborg). Til Biørn Kaas. Da Rytterne og Knægtene i Lund og Landtzkrone mangle Tilførsel og han er bleven enig med Grev Gunther af Schwartzborg om, at to Herreder i hans Len skulle gøre Tilførsel, skal han befale baade Kronens og Adelens Bønder i disse 2 Herreder at tilføre Krigsfolket Fetalje, Øl, Brød, Hø, Havre og andet nødvendigt efter Axel Vifferts nærmere Anvisning, at hugge Ved i de Skove, som Grev Gunther har talt med ham om, og føre det ned til Stranden, hvor Krigsfolket med Skuder kan lade det hente. K. Udt. i T. 7, 568 b.

— Tilladelse for Anders Schriffuere, Borgemester i Flensborg, der har gjort Tilførsel til Krigsfolket og lovet fremdeles at ville gøre det, til at udføre 15 Læster Byg eller Malt til Tyskland, Kronens Forbud og Told dog uforkrænkede. K. Udt. i T. 7, 569.

— Lignende Tilladelse for Lauf von Geldern til at købe 30 Læster Malt i Fyen eller Nørrejylland og udføre det til Tyskland. K. Udt. i T. 7, 569.

— Lignende Tilladelse for Schwibrecht Meyger og Arendt Kocker til at købe 30 Læster Byg eller Malt i Skaane og udføre det til Tyskland; saafremt de ikke flittig gøre Tilførsel, skulle de lide Tiltale derfor. K. Udt. i T. 7, 569.

— Lignende Tilladelser for efternævnte til at købe Korn i Fyen eller Nørrejylland og udføre det: Schwibrecht Meyger 20 Læster Malt eller Byg, Ludecke Loheman 20 Læster, Jobst Dethering, Hans Hüge og Hans Tasche 60 Læster, Herman Sadtler og Meynolf Berendal 20 Læster, Jens Knudsen, Borgemester i Trelborg, 40 Læster, N. N., Borgemester i Ydstede, 40 Læster, Niels Jenssen, Borger i Aarhus, 20 Læster fra Jylland. K. Udt. i T. 7, 569.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Erich Rud ikke at udsende Øl eller Brød i denne Vinter, men opbevare det til Foraaret, saa at det uden Fare kan sendes hid til Orlogsskibene, da det Skib, han sendte hid med Fetalje, forgik; han skal sende 30,000 Baandstager hid. Udt. i T. 7, 584 b.

— Befaling til Claus Huitfeld med det allerførste at sende 30,000 Baandstager hid. Udt. i T. 7, 584 b.

— Befaling til Eyler Rønnov og Anthonis Bryske først at

sende det af dem oppebaarne Øl og Brød til Foraaret, da det Skib, som Erich Rud sendte hid med Fetalje, er gaaet under i en Storm. Udt. i T. 7, 584 b.

30. Nov. (Frederiksborg). Til alle Købstæder i Sjælland og Skaane. Da mange trods Kongens tidligere Paabud om at tage den nu møntede Mønt for fuld Værdi ikke blot kræve mere end dobbelt Betaling for deres Varer, men tit endog helt forskyde Kongens Mønt, befales det paany alle at tage den til fuld Værdi af Krigsfolket og andre, som de handle med, da de ellers uden al Naade ville blive straffede paa Livet. T. 7, 570. K.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Købstæderne at lade ovenstaaende Brev forkynde og at paase dets strænge Overholdelse baade overfor sig selv og Byens Borgere. Udt. i T. 7, 570 b.

— Befaling til Hr. Peder Skram at beordre Bønderne i sit Len til at møde med deres Heste og Vogne i Laugholms Skove eller andensteds i Lenet, hvor Kongen har ladet hugge Tømmer til Orlogsskibene, og hjælpe til med at føre Tømmeret ned til de nærmeste Ladesteder, hvorfra det siden med Skib kan føres hid. Udt. i T. 7, 585.

— Lignende Befaling til Hr. Mogens Gyldenstiern angaaende det Tømmer, som er hugget i Kronens Skove i Halmstad Herred. Udt. i T. 7, 585.

— Lignende Befaling til Hans Holck angaaende Tømmeret i hans Len; han skal tilskrive Peder Huitfeldt, Admiral, hvor han lader Tømmeret føre ned, for at denne kan sende et Skib derefter, der kan føre det hid. Udt. i T. 7, 585 b.

— Lignende Befaling til Biørn Kaas angaaende Tømmeret i hans Len. Udt. i T. 7, 585 b.

1. Dec.¹ (—). Gavebrev til Sebastian Schuend, kgl. Sekretær, paa en Kronens Gaard og Grund paa Vestergade i Kiøpnehavn med Forpligtelse til at sætte god Købstadbygning derpaa og siden holde den vedlige. R. 8, 317 b.²

— Ekspektancebrev for Dr. Hans Albritsen, Superintendent i Sjællands Stift, paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, dog andre tidligere udgivne Ekspektancebreve dermed uforkrænkede. R. 8, 317.

— Forleningsbrev for Frantz Jensen paa Kronens

¹ Dette og det følgende Brev have i Registranten urigtig Aarstallet 1564.
O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 317 f.

² Tr.:

Part af Tienden af Hertzlef Sogn, som Jørgen Rasmusen sidst havde i Forlening, uden Afgift, men med Forpligtelse til at lade sig bruge i Kongens Tjeneste, hvor det behøves. R. 8, 424.

1. Dec. (Frederiksborg). Befaling til Jochim Beck at levere Hildebrand Guldenstiern, Hofsinde, der skal betale 500 Dlr. i Holsten til Jul og ikke kan faa Dalere, denne Sum i Dalere mod Vederlag i møntet ungersk Guld; hvis han ikke straks kan betale det møntede ungerske Guld, skal han give sit Brev paa at betale det i det seneste til Nytaar. K. Udt. i T. 7, 573.

— Til Jens Bilde, Embedsmand paa Visborg. Da M. Johan Ritzenberger, Borger i Hamborg, har berettet, at han og hans Madskab (»Marschaft«) have haft Kongens Tilladelse til at hente noget Gods i Reuel, som de havde tilhandlet sig før Fejden, skal Jens Bilde, der har ladet det i Stralsund hjemmehørende Skib, der havde Godset inde, arrestere med Folk og Gods, lade dem faa deres Gods og løsgive de Personer, der tilhøre dem, men indtil videre anholde Skibet og de Folk og det Gods, der tilhøre de Stralsundiske. T. 7, 572 b. K.

3. Dec. (—). Til Johan Friis. Da den frantziske Legat nu er kommen til Kiøpnehavn og har meddelt ham, at hans Herre har befalet ham at forlige Kongen med Kongen af Sverrig, kan han sige til Legaten, »at den Umag maa han have i Fordrag«, thi det er sikkert ikke de Svenskes Mening at indlade sig paa Forlig uden den danske Konges Skade og denne ønsker slet ikke Forlig, men vil forsøge sin Lykke videre. Kongen vil paa ingen Maade tillade Legaten at rejse til Sverrig, thi Johan Friis ved jo selv hvad der siges, at han udrettede sidste Gang, han var der, hvilket lidet var til Kongens Bedste. Da Kongen med det første venter Raadet til Kiøpnehavn, men selv ikke kan komme did saa snart, skal Johan Friis stille alt i Raadslag om »denne vor forehavende Handel« og om Fetalje og andet magtpaaliggende, saa at alt des snarere kan afgøres, naar Kongen kommer did. T. 7, 571. K.

— Befaling til Frantz Villemssen, Tolder for Kiøpnehavns Slot, at være Rasmus Villomsen i Kroen ved Frederichsborg, der har klaget over Mangel paa Rostockerøl til de fremmede, som altid komme der, behjælpelig med at faa det nødvendige Øl for Penge, naar denne eller hans Fuldmægtig tilsiger ham. K. Udt. i T. 7, 572.

3. Dec. (Frederiksborg). Befaling til Peder Biilde, Embedsmand paa Roskildegaaard, eller hans Foged smstds. at være Rasmus Villomsen, der mangler Korn i Kroen, behjælpelig med at faa hos Kirkeværgerne ved en 4 eller 6 nærliggende Kirker det Korn, som disse kunne undvære; Rasmus Villomsen skal betale dem derfor. T. 7, 572 b. K.

— Til Lensmændene i hele Fyen, Jørgen Marsuin, Jacob Sestved, Prioren til S. Knudz Kloster i Odense, [Abbederne i] Soer og Ringsted og [Prioren i] Anduordskouf. Da Kongen først til Foraaaret, naar Orlogsskibene skulle udrustes, faar Brug for den Fetalje, som de have oppebaaret i deres Len og nu have i Forraad, og Fetaljen imidlertid kan ligge og blive fordærvet, skulle de udlaane den til formuende Bønder og andre, der ville have den, mod at disse straks til Foraaret give ligesaa megen Fetalje igen, som de laane; dog maa de kun udlaane den til sikre Personer, der kunne betale den tilbage til Tiden. T. 7, 585 b.

— Tilladelse for Henrick Kamperbecker og hans Madskab (»Marschafft«), der have gjort Tilførsel til Kongens Feltlejr, til at købe 100 Læster Byg i Nørrejylland og udføre dem til Tyskland, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede, mod at forpligte sig til ogsaa i Fremtiden af yderste Formue at gøre Tilførsel med Proviant og andet og sælge det for en rimelig Pris; hvis de ikke gøre det, skulle de staa Kongen til Rette derfor. K. Udt. i T. 7, 571.

4. Dec. (—). Livsbrev for Thomis Smed paa den Kronens Gaard i Nedre Drøbye, som han nu selv har i Værg, uden Afgift; til Gengæld skal han altid med al Flid hjælpe Kongens Heste, der blive syge eller fange Skade, dog skal Kongen betale, hvad han køber dertil. R. 8, 318.

—¹ Livsbrev for M. Christiern Nielsen paa det Kanikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter afdøde M. Niels Pouelsen. R. 8, 424 b.

— Skøde til Hans Spiegel. R. 8, 425. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Erick Rud, Mogens Erichsen og Claus Huitfeldt nøje at vaage over, at det tidligere udgaaede Forbud mod Udførsel af Fetalje og Korn overholdes, da Kongen har erfaret, at der udføres mange Ærter der af Landet og sælges til

¹ Dette Brev har i Registranten urigtig Aarstallet 1564.

fremmede, skønt Kongen tidligere har befalet dem at købe alle de Ærter, der kunne faas der i Landet, til Orlogsskibene; de skulle købe alle de Ærter, de kunne faa hos Undersaatterne, Kongen vil betale disse derfor. T. 7, 586.

5. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Henrich Guldenstiern at anvise Jørgen Busk, Skipper paa Fortun, der er sendt ud for at hugge Knæer og andet Tømmer til Kongens Skibsbygnings Behov, hvor saadant Tømmer kan faas i Klosterets¹ Skove, samt skaffe ham Hjælp til Hugningen og Underholdning til sig selvanden, saa længe han hugger der; naar Tømmeret er hugget, skal han lade det føre ned til de nærmeste Ladesteder og tilskrive Frantz Brockenhus, hvor det er ført ned, for at denne kan sende Skib efter det. Udt. i T. 7, 586 b.

— Lignende Brev til Otthe Brade om Hugning af Tømmer og Knæer i hans Len. Udt. i T. 7, 587.

7. Dec. (—). Lignende Befaling til Jørgen Brade, Erich Rud og Abbeden af Herritzuad om Hugning af Tømmer i deres Len. Udt. i T. 7, 587.

9. Dec. (—). Til Lauge Brock. Kongen har befalet Peder Bilde, Embedsmand i Roskilde, at sende Kronens Part af Tiendebygget i Lauge Brocks Len til Købstæderne i samme Len for der at blive gjort i Malt, men da Borgerne lide stor Mangel paa Ved, skal Lauge Brock straks anvise enhver, der har faaet Byg, til hvert Pd. Byg 2 Læs Ved af Vindfælder, El eller andre Træer, der ikke bære Frugt. K.²

10. Dec. (Frederiksborg). Befaling til Johan Friis at levere Vincentz Jul og Peder Guldenstjerne 5000³ Dlr. i Klippinge til at forstrække Rytterne under begge Kongens Hoffaner med, og straks sende dem afsted dermed. K. Udt. i T. 7, 573.

12. Dec. (—). Til Jens Bilde. Denne Brevviser, Thyge Pouelsen, har berettet, at han er bleven anholdt med sit Gods paa Gotland som født i Rostock, men gør gældende, at han i lang Tid har brugt Handel her i Riget og ikke i Rostock; da Kongen nu igen har opgivet Arresten paa Rostockerne, skal Jens Bilde lade Thyge Pouelsen faa alt hans arresterede Gods. T. 7, 574. K.

— Tilladelse for Claus Jan, der har gjort Tilførsel til Kon-

¹ Vitakøgl Kloster. ² Nederat paa K. er skrevet: Næsted og Prestegæde. ³ Saaledes K., Registranten har: 500.

gens Feltlejr og lovet fremdeles at ville gøre det, til at købe 80¹ Læster Malt eller Byg i Nørrejylland og udføre dem, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede; hvis han viser sig forsømmelig med at gøre Tilførsel, skal han lide Tiltale derfor. K. Udt. i T. 7, 574.

12. Dec. (Frederiksborg). Lignende Tilladelse for Henrich Reinicke af Rostock til at købe 20 Læster Byg eller Malt i Jylland. Udt. i T. 7, 574 b. K. (i Udtog).

13. Dec. (—). Lignende Tilladelse for Thitus Pouelssen til at købe 4 Læster Byg eller Malt i Nørrejylland. Udt. i T. 7, 574 b. K. (i Udtog).

14. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Bønderne i Helsingborg Len at møde med deres Heste og Vogne i Helsingborg Skove efter Biørn Kaas's eller dennes Fuldmægtigs Tilsigelse og føre Kronens huggede Tømmer ned til de nærmeste Ladesteder; kun Adelens egne Arvetjenere skulle være fri for denne Ægt. T. 7, 587 b.

15. Dec. (—). Befaling til Erick Rud og Claus Huitfeldt at lade forkynde paa Landstinget, at Bønderne paa Laaland indtil videre skulle holde de Heste hjemme, som de ere takserede til at stille til Kongens Brug, samt skaffe sig stærke, bæredygtige Heste og ikke fremsende saadanne smaa Heste, som nogle allerede have gjort. — Seddel i Erick Rudz Brev: Han skal sørge for, at disse Brevvisere, der ere udgjorte med Heste af Mosse Herred, faa deres Udlæg paa Rejsen hid og tilbage igen af de Bønder, der have udgjort dem. T. 7, 587 b.

17. Dec. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Hans Bagge, Slotsfoged paa Landzkroner Slot, paa 1 Gaard i Helligshøj², som Frantz Schriffuer sidst havde i Værg, uden Afgift. R. 8, 428.

— Til Kapitlet i Lund. Kongen har modtaget dets Undskyldningsbrev angaaende det Gods, kaldet Mensa, som faldt efter M. Niels Poulsen, og som Frantz Villomsen, Tolder, har begæret. Hvis sidstnævnte havde været privilegeret, havde han ikke behøvet Kongens Forskrift, men da den gaves ham, havde Kongen ventet, at Kapitlet havde ladet ham faa Godset; da det nu henstiller Sagen til Kongens Afgørelse, befaler denne Kapitlet straks at lade Frantz Villomsen faa Godset. T. 7, 575. K.

18. Dec. (—). Tilladelse for Anthonis von Stiten, Borgemester

¹ Registranten har: 70.

² Hillesbøj, Rønnebergs H.

i Lubke, til at købe 6 Læster Havre her i Danmark og udføre dem til Lubke, Kronens Forbud dog uforkrænket. K. Udt. i T. 7, 575 b.

18. Dec. (Frederiksborg). Tilladelse for Henrich Niehof af Lubke, der har gjort Tilførsel til Lejren og lovet fremdeles at gøre det, til at købe 40 Læster Byg eller Malt i Fyen eller Nørrejylland og udføre det, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede; hvis han viser sig forsømmelig med at gøre Tilførsel, skal han staa Kongen til Rette derfor. K. Udt. i T. 7, 575 b.

— Lignende Tilladelse for Bartel Busch til at købe 60 Læster Byg eller Malt i Nørrejylland og udføre dem. Udt. i T. 7, 576. K. (i Udtog).

19. Dec. (Kbhvn.). Tilladelse for Henrich von Stratzburg til at udføre 20 Heste til Tyskland, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede. Udt. i T. 7, 579.

20. Dec. (—). Søbrev for Anders Valther, der skal løbe med en Skibsladning Ærter fra Straalsund til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 588.

22. Dec. (—). Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, paa Kongens Vegne at levere Olluf Nielsen, Borger i Odense, 2300 Dlr. til førstkommende Roskilde Marked for noget engelsk Klæde, Munsters Klæde, Arask, Saien, Sardug og andet Tøj, som Kongen har købt af ham til Krigsfolkets Brug. Udt. i T. 7, 588 b.

— Befaling til Jep Smed i Nørre Ørløf og hans Medfølgere, 15 Mænd i Sønder Herred, der af Erich Grubbe ere opkrævede til at udlede, hvem der har skudt en Hjort i Kongens Vildtbane i Skoven til Nykiøping Slot, men have opsat Sagen fra Tid til Tid, til inden 6 Uger at tage Sagen for, undersøge den og dømme skriftligt deri. K.

— Gældsbrief til Borgerskabet i Coldinge paa 1200 Lod Sølv, som det har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. Orig. i Provinsarkivet i Viborg.

23. Dec. (—). Til Hr. Erich Krabbe. Kongen ser sig nødsaget til at pantsætte nogle Slotte for at faa Penge til at betale Krigsfolkene med, deriblandt Lundenes, som han kan faa 10,000 Jochimsdlr. til Laans paa; hvis Hr. Erich kan laane Kongen denne Sum udover det allerede laante, ser Kongen helst, at han beholder Slottet, men hvis han ikke kan det, vil Kongen give

ham Forvaring for hans Tilgodehavende i hans andre Forleninger og lade dem, der ville laane de 10,000 Dlr., faa Lundenes; han skal give bestemt, skriftligt Svar med dette Bud, da Kongen paa ingen Maade kan undvære Pengene. T. 7, 588 b.

23. Dec. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Kongen efter Raadslagning med Rigens Raad igen har ophævet Forbudet mod Udførsel af Byg, Malt, Heste, Huder, Skind, Talg og Staldøksne, da mange af Rigets Indbyggere have klaget over, at deres Næring betages dem derved, derimod skulle de udstedte Forbud mod Udførsel af andre Varer fremdeles staa ved Magt. T. 7, 589.

— Befaling til Landsdommerne i Jylland, Fyen, Sjælland, Langeland, Laaland og Falster at lade ovenstaaende Brev forkynde for Bønder, Borgere og Udlændinge og indlægge det i god Forvaring med Paategning om, paa hvilken Dag det er læst. Udt. i T. 7, 590.

24. Dec. (—, Juleaften). Kvittans til Jens Mogensen, Tolder i Helsingør, paa 2 dobbelte Rosenobler, 301½ Rosenobel, 1 Henricusnobel, 20½ Dobbeldtdukat, 225½ Engelt, 1 dobbelt Kejsergylden, 1 ungarsk Gylden, 1 Kejsergylden og 260 Goltgylden, som han leverede Kongen selv i dennes eget Kammer, samt paa en næstet Cypreskiste, der kom til Frederichsborg. Udt. i R. 8, 318 b.

— Befaling til Olluf Pedersen, Tolder i Riibe, at betale Frederich Knebel i Lubeck 800 Dlr. i Hamborg for noget Klæde, som Kongen fik af ham til Krigsfolket. Udt. i T. 7, 592 b.

— Til Lensmændene over hele Danmark¹. Da Bønderne have besværet sig meget over Kongens Befaling, at hver 20 skulle stille 2 Heste til at bære Fetalje og 1 Karl til at passe Hestene med den nødvendige Underholdning til Karlen og Hestene, og særlig have besværet sig over Karlen, har Kongen truffet den Bestemmelse, at hver 20 Bønder i Stedet maa give 30 Dlr. eller 2 Lod Sølv for hver Dlr. eller, hvis de hverken kunne give Dalere eller Sølv, danske Penge; Kongen vil saa selv sørge for Heste. Lensmændene skulle sørge for, at Pengene komme ud med det allerførste, og siden fremsende dem med klare Registre. T. 7, 590.

— Aabent Brev, at hver jordegen Bonde i Laaland skal

¹ De opregnes alle med deres Len. T. 7, 591.

komme Kronen til Hjælp med 1 godt, fedt Svin eller 2 gode, færdige Sider Flæsk og hver Krontjener, som ikke har frit Bondegods, med 1 Side Flæsk inden førstkommende Fastelavn. Erich Rud skal skrive og lægge dem i Læg sammen og sende Svin og Flæsk hid. Udt. i T. 7, 592 b.

24. Dec. (Kbhvn.). Brev for Othe Brade til alle Købstæder, han har i Befaling, om at skaffe ham Skuder til at føre den Fetalje, som han oppebærer i sit Len samt i Aastrup, Ørum, Segelstrup og Skiffue Len og Han Herred, hid til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 593 b.

25. Dec. (—). Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Nykiøping i Mors, Hofbro og Randers. Da Hr. Othe Krumpen har faaet Befaling til at sende al den Fetalje, han kan faa i sit Len, til Kiøpnehavn, skulle de efter hans eller hans Fuldmægtigs Tilsigelse skaffe ham alle de Skuder og Skibe, der ligge for deres By, for en »temmelig« Fragt og lade dem løbe til Landzkrona, Kiøpnehavn eller andensteds, hvor de faa Ordre til. Udt. i T. 7, 593.

— Befaling til Lensmændene at være Raadet behjælpelige med at opkræve Fetaljeskatten i deres Len¹. Udt. i T. 7, 594.

— Til Lensmændene i Jylland, Fyen, Sjælland og Smaalandene. Da Kongen formedelst den langvarige Krig ikke godt saa hurtig kan levere de Bønder, der have faaet Befaling til af deres eget Korn at brygge 1 Td. Øl og bage 1 Td. Brød til Kongen, det Korn af Kronens Korntiende, som han lovede dem til Vederlag, skulle de forhandle med Bønderne om at lade det staa hen til næste Aar og befale alle de Bønder, der endnu ikke have brygget og bagt, straks at gøre det, saa at Lensmændene kunne gøre Regnskab derfor sammen med den oppebaarne Madskat. T. 7, 594. Orig. (til Peder Bilde).

— Befaling til Hofmesteren og Axel Viiffert uden al Forsømmelse at lade brygge saa meget Øl som muligt paa Slottene, i Købstæderne og hos Bønderne i deres Len, saa at det kan ligge rede til at tages med, da Kongen med det første vil rykke op paa det forestaaende Tog. Udt. i T. 7, 594.

— Befaling til menige Købstædmænd i Aarhus at hjælpe

¹ Kun Overskriften er indført med den Bemærkning: Det er Meningen paa de Breve, hvorfor det ikke fornøden er her at indskrives.

Kongen med nogen Fetalje til Krigsfolket, hvorom Jørgen Rosenkrantz nærmere skal handle med dem, og siden sende den hen, hvor Jørgen Rosenkrantz eller dennes Fuldmægtig tilsiger dem. Udt. i T. 7, 593 b.

27. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Hr. Otthe Krumpen, Hr. Niels Lange, Otthe Bragde og Jørgen Rosenkrantz hver i sit Stift at handle med de Købstædmænd, der sidst ikke hjalp Kongen med Fetalje, om nu at komme til Undsætning med nogen Proviant efter deres Formue og eftersom de kunne blive enige med ovennævnte Lensmænd om. Udt. i T. 7, 595.

— Til Prælater, Kanniker og Vikarer, Provster og Præster, Borgerskab og Bønder i Viborg Stift. Da Kongen formedelst den store Mængde Fetalje, der medgaar til Krigsfolket og Orlogsskibene, nødes til at besvære sine Undersaatter mere end han ellers ønskede, beder han Viborg Kapitel om endnu at yde 40 levende Staldøksne, 20 Skippd. Flæsk, $\frac{1}{2}$ Læst Smør, $\frac{1}{2}$ Læst Faarekød, 50 Tdr. Brød og 100 Tdr. Havre, Provster, Præster og Købstædmænd om at hjælpe med Fetalje efter deres Formue, saaledes som Hr. Otte Krumpen eller dennes Fuldmægtig takserer dem til, og hver 20 Bønder om tilsammen at give 1 fed Okse, 1 Fjerd. Smør, 5 Sider Flæsk, 10 Faarekroppe og 6 Tdr. Brød; de skulle levere Fetaljen saa snart som muligt, hvor Hr. Otte Krumpen eller dennes Fuldmægtig tilsiger dem. T. 7, 595 b.

— Befaling til Jørgen Koning, Borgemester i Aalborg, der har laant Kongen 1000 Dlr. og faaet Eggø under Aalborghus i Pant derfor, straks at overlevere Øen med Pantebrevet til Otthe Bragde og modtage Kongens Gældsbrief paa Pengene ligesom andre, da han tidligere med andre af sine Medborgere har lovet for sin Part at laane Kongen 1000 Dlr. uden Pant. Udt. i T. 7, 596 b.

— Befaling til alle Kron-, Kapitels-, Kirke- og Klostertjenere i Søme, Valdborg¹, Lille og Tune Herreder hver at modtage 5 Skpr. Rug af Peder Bilde paa Roskildegaard eller Svenstrup, lade dem male i Mel og bage i Kavringbrød og levere det i Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 595.

— Skøde til Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kalløe. R. 8, 57 b. (Se Kronens Skøder.)

— (—, 3. Juledag 1564). Pantebrev til Hr. Nils Lange

¹ Dette nævnes ved en Fejltagelse 2 Gange.

til Kiergaardt paa Hundtzbeckgaard, som han nu selv har den i Værge, for 4000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 84 b. (Overstreget.) Orig.

27. Dec. (Kbhvn., 1564). Forleningsbrev for Christiern Nielsen i Jerresøe, Herredsfoged i Eld Herred, paa Kronens Part af Tienden af Jerresøe Sogn, uden Afgift. R. 8, 65.

— Forleningsbrev for Fru Anne Skram, Jens Juels Enke, paa Kronens Part af Tienden af Huese og Nykiercke Sogne, dog mod at svare samme Afgift deraf som hendes Husbond. Udt. i R. 8, 65.

28. Dec. (—)¹. Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at lade male Gryn til Orlogsskibene og sende dem hid senest til Midfaste, vel forvarede i gode Tønder. — Roskildeggaard, Kallundborg, Othensegaard, Aarhusgaard, Skandelborg og Aalborg Slot hver 6 Læster, Vordingborg, Erich Rud, Sora, Anduordskouf, Nyborg, S. Knudz Kloster og Kalløe hver 4 Læster og Ringsted Kloster 3 Læster. Orig. (til Peder Bilde). Udt. i T. 7, 597.

— (—, 1564). Til Oluf Munck, Jørgen Fassi, Erich Rosenkrantz, Niels Kaaes, Lauritz Skram og Jørgen Skram. Da Kapitlet i Viborg Domkirke for nogen Tid siden har opkrævet Sandemænd og gjort Markeskel mellem Vester Herup og Suingardsti Fælles- og Endelsmark, mellem Vester Herup og Øster Herup Marker og mellem Vester Herup, Sinding og Trerup Marker, og Christiern Huas mener, at det er urigtigt, befales det ovennævnte Mænd med det allerførste at møde paa Markerne og dømme om, hvorvidt Markeskellet skal blive ved Magt eller ej. Hvis Markeskellet findes at være rigtigt, skulle de undersøge, om Christiern Huas dog ikke bør have Part i Suingardsti Fælles- og Endelsmark over Markeskellet. K.

— (—, 1564). Gavebrev til Michel Kok, hans Hustru Agate Pedersdatter og deres Arvinger paa den Gaard i Kiøpnehavn, som han nu selv har i Værge. Michel Kok skal tjene som Huskok paa Kiøpnehavns Slot, saa længe han lyster, for en rimelig Løn, holde Gaarden i Stand med Tegltag og svare Tynge som andre Borgere. R. 8, 319.

— (—, 4. Juledag). Forleningsbrev for Hr. Hans Benckel paa Kronens Part af Barsbeck Sognetiende, uden Afgift. Udt. i R. 8, 432 b.

¹ I Registranten er Brevet udateret.

28. Dec. (Kbhvn.). Pantebrev til Jørgen Brade til Thorstrup paa S. Peders Kloster i Lund, som Eskildt Oxe sidst havde det i Værg, for 3000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste eller 4 væragtige Karle til Skibs. P. 85 b. (Overstreget.)

— Befaling til Jørgen Munck at sørge for, at al den Torsk, der findes paa Gilleleie, straks kommer hid, hvor Kongen har befalet sin Tolder at betale den efter det Køb, som Jørgen Munck gør derom. Udt. i T. 7, 597 b.

— Befaling til Biørn Kaas at bestille al den Torsk, der findes paa Kulden, til Kongen. Udt. i T. 7, 597 b.

— Befaling til Jørgen Brade, Claus Huitfeld, Erich Rud og Mogens Ericksen at sørge for, at al den Torsk, der kan faas i deres Len, med det allerførste kommer hid, hvor Tolderen har faaet Befaling til at betale den efter det af dem indgaaede Køb; for at de, der fremsføre Torsken, ikke skulle løbe andenstedshen med den, skulle de tilskrive Jochim Beck, hvor mange Torsk enhver Skipper har inde, og denne skal saa igen bringe Bevis med tilbage for at have afleveret dem. Udt. i T. 7, 599.

— Befaling til Bønderne i Oxe, Barre, Skøtz, Vemmindehof, Liunitz og Herrested Herreder under Faldsmaal at gøre Tilførsel til Malmø til Krigsfolkene med Hø, Havre, Straafoder og anden Fetalje, saa at disse ikke skulle behøve at tage selv. Udt. i T. 7, 598.

— Befaling til Herrested Herred at gøre Tilførsel til Threlleborg. Udt. i T. 7, 598.

— Befaling til Ingelsted og Jerrested Herreder at gøre Tilførsel til Ydsted. Udt. i T. 7, 598.

— Befaling til Sønderhalland at gøre Tilførsel til Vardberg. Udt. i T. 7, 598.

— Befaling til Abbeden af Herritzuad at skaffe Peder Huitfeld med 2 Karle Underholdning, saa længe han udser Tømmer i Klosters Skove til Kongens Orlogsskibe, og iøvrigt aldeles at rette sig efter hans Befalinger. Udt. i T. 7, 597 b.

— Befaling til Bønderne i Gydinge og Nørre Asbo Herreder, med Undtagelse af Adelens Arvetjenere, hver at møde med Heste og Vogne i Herritzuod Klosters Skove for at føre det der til Kongens Skibsbygning huggede Tømmer ned til Helsingborg, at det siden kan hentes med Skib der. Udt. i T. 7, 598 b.

28. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Hans Holck at lade det af Pouel Huitfeldt i Vardberg Skove huggede Tømmer føre ned til de nærmeste Ladesteder, medens dette gode Føre staar. Udt. i T. 7, 598 b.

— Til Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, Mougens Jul og Christofer Lunge. Da Jens Clausen til Boller har begæret et Bol, kaldet Biørnstrup, i Tor Sogn i Burglum Herred til Mage-skifte mod Udlæg af sit Gods i Jelstrup ved Segelstrup, skulle de med det første besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 599.

— Til Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg, og Jørgen Suob. Da Eyler Rønnov vil lade et gammelt Møllested ved Krogsbølle i Skam Herred opstøve, men frygter for, at Støvningen skal løbe paa Kronens Ejendom smstds., og derfor har begæret for Vederlag at maatte faa saa meget af Kronens Jord, som Møllestøvningen bortstøver, skulle de med det første undersøge, hvor meget der kan bortstøves, naar Møllestøvningen er i sit højeste Flodemaal, udlægge Fyldest derfor af Eyler Rønnovs Jord i samme Mark og indsende klare Registre derpaa. K.

30. Dec. (—). Befaling til Jacob Vintz om sammen med Lauge Brock, Embedsmand paa Vordingborg, som paa Kongens Vegne skal forhandle med nogle Knægte, der ligge i Vordingborg, at begive sig til Knægtene og rette sig efter Lauge Brocks Ordre. K.

— Til Borgerne i Kiøge og Prestø. Da Kongen har befalet Lauge Brock, Embedsmand paa Vordingborg Slot, at antage nogle i Vordingborg liggende Knægte og sende dem hid, skulle de efter Lauge Brocks eller dennes Fuldmægtigs Ordre skaffe Knægtene Øl og Mad en Nats Tid i deres By. K.

31. Dec. (—). Befaling til Pouel Huitfeldt at tage Herredsfogden og andre gode Mænd til sig og med dem kalde de Bønder i Halland for sig, der for Gunst og Gave og uden at være nødte til det have opført sig forræderisk imod Kongen og dennes Undersaatter smstds., samt idømme dem deres fortjente Straf og lade den fuldbyrde; derimod maa de tage deres Undskyldning for god, der kunne bevise at være blevne overfaldne af Fjenden og tvungne til at slutte sig til ham. De skulle give Dommene beskrevne fra sig. T. 7, 600.

— (**Odensegaard**). Til Jahan Friis og Frantz Brockenhus.

Kongen har modtaget deres Skrivelse, at de Polnische uden deres Vidende og Vilje have sat den afdøde polnische Greves Lig ind paa det Skib, hvorpaa de bleve tagne i Søen, og have villet sejle bort dermed under Paaskud af, at Kongens Pasbord tillader dem at passere med alt deres Gods. Kongen har derfor søgt Besked om Pasbordet og fundet, at dette ikke indbefatter Skibet, hvilket ogsaa vil ses, hvis de Polnische ville fremvise det, derimod har Kongen leveret dem et Brev til Kongen af Polen med en Kopi deraf, hvori han udtrykkelig giver Kongen af Polen at forstaa, at han har arresteret Skibet og 2 Personer, der vare derpaa og fandtes at være Svenske; Kongen vil derfor ikke løsgive Skibet, hvilket han ogsaa har skrevet til Grev Gunther af Schuartzborg, derimod maa de Polnische sætte Liget og deres Folk ind paa det Skib, som Kongen vil lade løbe til Dantzick, eller de maa ogsaa selv hyre et Skib dertil. Denne Besked skulle de meddele dem og tillige give dem at forstaa, at Kongen mener efter den nuværende Lejlighed at have bevist dem stor Naade, deres Konge til Ære, og at han ikke havde ventet, at de uden at spørge ham eller Raadet vilde føre Liget eller andet Gods ind paa det forbrudte Skib. T. 7, 601.

1564.

3. Jan. (Koldinghus). Befaling til Jørgen Munck at skaffe den Karl, Kongen sender til Frederichsborg for at indlægge den nødvendige Is i Isgraven smstds., Hjælp og hvad andet der hører til, og at lade Kornmaaleren paa Slottet være tilstede, for at han kan se og lære, hvorledes han skal bære sig ad dermed. Udt. i T. 7, 602.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Knud Jude, Landsdommer i Sønderhalland, Axel Anderssen, Niels Jonsen og Pouel til Flinterup at dømme nogle Bønder i Halland, der sidde fangne paa Laugholms Slot, fordi de unødte have handlet forræderisk mod Kongens Undersaatter smstds., og at lade dem straffe. Udt. i T. 7, 602.

4. Jan. (Kbhvn.). Befaling til Biørn Kaas at bestille 100 Baadsmænd til Kongens Orlogsskibe fra Kulden og andensteds i hans Len og fra Helsingborg By, saa at de sikkert ere her tilstede inden Midfaste Sønd. [12. Marts]. Udt. i T. 7, 602 b.

— Befaling til Axel Jul at udtage 100 Skibsfolk, Styrmand og Baadsmænd paa Lesøe. Udt. i T. 7, 602 b.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz at bestille 100 Baadsmænd af Anholt, Grindu, Ebeltoft og Hellenes. Udt. i T. 7, 603.

5. Jan. (Haderslev). Til Axel Juel. Da Christoffer Urne for kort Tid siden har været paa Landstinget i Nørrejylland, har overfaldet Axel Juel med Skændsord og »afæsket« ham af Tinget, har Kongen indmanet hans Forlovere »her« i Kiøpnehavn, men da nogle af Christoffer Urnes Venner mene, at han endnu ikke rettelig har forbrudt sit Brev, skal Axel Juel møde i Kiøpnehavn senest 26. Jan. med alle de Breve og Beviser, han kan faa, om, hvorledes Christoffer Urne har skikket sig, siden han kom af Fængslet, imod sit Brev og Løfte baade imod ham og andre. T. 7, 604 b.

— Befaling til de af Christoffer Urnis Forlovere, der ikke ere tilstede, at komme hid og svare til det Bepligtelsesbrev, som de have lovet for Christoffer Urne. Udt. i T. 7, 604 b.

— (**Flensborg**). Til Hr. Otte Krumpen. Kongen har nu til-
ladt Christoffer Urnes Forlovere, hvilke Hr. Otte tidligere fik Befaling til at indmane i Kiøpnehavn, at rejse hjem mod igen at møde i Kiøpnehavn 26. Jan. og der »indeholde«. Da nogle af Christoffer Urnes Venner mene, at denne endnu ikke rettelig har forbrudt sit udgivne Brev, skal han paa det yderste udspørge og tage Bevis paa, hvorledes Christoffer Urne har handlet til Landsting og andensteds, siden han kom ud af sit Fængsel; Beviserne skal han sende til Kiøpnehavn senest til 26. Jan. med sit eget visse Bud. T. 7, 605.

7. Jan. (Kbhvn.). Befaling til Hans Holck at udruste det Skib, der i Sommer blev taget fra de Hollænder, med Skipper, 1 Styrmand, Baadsmænd, Ankere, Tov, Fetalje og andet og lade det øbe ind i Upslo Fjord, hvor Christiørn Munck, Embedsmand paa Aggershus, skal lade det lade med tykke Savdeler til Orlogsskibene og siden sende det til Køpnehavn. Medfølgende Brev til Christiørn Munck skal han levere Skipperen til Besørgelse. T. 7, 606.

7. Jan. (Kbhvn.). Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø med det allerførste at gøre en god Skik og Politi paa den Proviant, som Krigsfolkene der i Byen købe til deres Underholdning, da disse højlig have beklaget sig over, at de maa betale den paa det allerdyreste; Kongen har befalet Bønderne i de nærmeste Herreder at gøre Tilførsel til Byen. T. 7, 606 b.

12. Jan. (—). Befaling til Købstæderne ved Søsiden at sende Skibstømmermænd til Kiøpnehavn; Byfogden skal give dem Tærepenge hid, og Kongen vil siden betale dem for deres Arbejde. — Register: i Fyen fra Kiertemynde Lauritz Mogensen, Chresten Skabye, Bertel Tømmermand, Niels Thulle og Hans Bast; fra Suenborg Peder Øboe; fra Faaborg Peder Taasing; fra Assens Clemend Skibsbygger selvanden; fra Medelfar Niels Skibsbygger og Børge Skibsbygger; fra Bougense saa mange, der findes; i Sjælland fra Skielskør saa mange, der er at faa; fra Helsingør Las Hoppenov; fra Nysted saa mange, der er at faa; fra Vordingborg Jørgen Vordingborg; fra Prestøe saa mange, der er at faa; i Laaland (!) fra Stubbekiøping saa mange, der er at faa; fra Nykiøping Niels Halslig; fra Stege saa mange, der er at faa; i Skaane fra Landzkrone Dauit Skotte, Peder Andersen, Peder Gynge, Søfren Jonsen og Oluf Skibsbygger; fra Ydsted, Threlleborg, Semershavn og Offuis saa mange, der er at faa. — Desuden skal der overalt foruden dem, hvis Navne ere nævnte, sendes saa mange, der er at faa. Udt. i T. 7, 607.

14. Jan. (—). Befaling til Otthe Brade i Aalborg Len, Erich Lange i Drotningborg Len, Fru Anne Skram i Aarhus Len og Borgemestre og Raad i Ebeltøft, Grindu, Hofbro, Sebye og Skauffuen at opsøge og optegne ved Navn alle de dygtige Skippere, Styrmande og Baadsmænd, der findes i Købstaden N, og sende dem hid senest til Midfaste Sønd. [12. Marts], da Kongen til Foraaet atter vil lade Orlogsskibene løbe i Søen. — Seddel: De skulle lade Henrich Høg faa de Baadsmænd, han optegner i deres By. T. 7, 609.

— (**Kiel**). Forleningsbrev for Dr. Hans Albritsen, Superintendent i Sjællands Stift, paa det Kannikedomme i Roskilde Domkirke, som efter Kapitlets Statuter nu er ledigt efter M. Hans Munster; naar han ikke længere er i den Befaling, han nu har, eller er Professor ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 319 b.

14. Jan. (Kiel). Til Borgemestre, Raad og Tolder i Aalborg. Da Borgemestre og Raad i Lubeck have tilkendegivet, at nogle af deres Medborgere have saltet nogle Sild i Aalborg og paa andre Fiskelejer i Jylland, men nu ikke maa udføre dem, befales det at lade Sildene passere, Kronens Told dog uforkrænket. Udt. i T. 7, 610¹.

— Til Jochim Beck. Da Claus von der Wisch med det første vil hente sin afdøde Broder Henrich von der Wisches Heste og Rustning ud af Danmark, skal Jochim Beck, naar hans Fuldmægtig møder med dette Brev, regne med ham og betale hvad Kongen bliver Henrich von der Wisch skyldig af hans Løn. T. 7, 610.

— Til Jens Bilde, Embedsmand paa Visborg. M. Johan Ritzenberg har nu ved Statholder Henrick Rantzov paa ny begæret at faa det Skib løsladt, som Jens Bilde har arresteret, da han og hans Selskab havde fragtet det, før Fejden begyndte, og at faa Betaling for et Fad Hamp, som Jens Bilde har taget af Johan Ritzenbergs og dennes Selskabs Gods til Slottets Behov. Hvis det forholder sig saaledes som det medfølgende Brev fra M. Johan Ritzenberg til Henrich Rantzov viser, skal Jens Bilde løsgive Skib, Skibsredskaber og det Gods, som tilhører Johan Ritzenberg og hans Selskab, samt betale hvad Hamp og andet han har taget. T. 7, 610 b.

16. Jan. (—). Tilladelse for Hermen Radenberch til at købe 100 Læster Byg og Malt her i Riget og udføre dem, Tolden dog uforkrænket. Udt. i T. 7, 611.

17. Jan. (—). Ekspektancebrev for Dr. Albricht Knoppartz ældste Søn paa det første Kannikedomme, som bliver ledigt i Roskilde Domkirke, dog paa den Betingelse, at han skal studere og følge Skolen, saa at han kan blive Kongen og Riget nyttig. Udt. i R. 8, 320.

— Befaling til Hr. Christiern Poulsen, Prior i S. Knudz Kloster i Odense, straks med sit eget visse Bud at sende klar Besked paa det Gods, som er lagt fra S. Knudz Kloster til Synderborg. Udt. i T. 7, 611 b.

18. Jan. (Ekernførde). Tilladelse for Hans Blome til at købe 300 Tdr. Havre i Danmark og siden udføre dem, Kronens Rettighed dog uforkrænket. Udt. i T. 7, 611 b.

¹ Tr.: Saml. til jydsk Hist. og Topogr. VII. 290.

21. Jan. (Flensborg). Tilladelse for Borgemestre og Raad i Lubeck til at udføre 20 Læster Havre til Lubeck, Kronens Forbud dog uforkrænket. Udt. i T. 7, 611 b.

— Tilladelse for samme til at købe Rug i Fyen og Jylland og udføre den til deres Orlogsskibes Udrustning og andet Byens Behov, dog skulle de Borgere, der købe Rug, have Borgemestres og Raads Brev, at saadan Rug skal udføres til Byens Nød- tørf og ikke andenstedshen. T. 7, 612 b.

— Befaling til Adel og Lensmænd, der skulle holde Rustning, i Skaane, Halland, Blekinge og Lister at møde med deres Heste, Harnisker og Svende, naar og hvor Grev Gunther af Schuartzborg, Kongens Feltoberst, tilsiger dem, for at gøre de Svenske Modstand, der daglig forstærke sig paa Grænsen med Ryttere og Knægte og allerede have gjort Indfald i Halland og Blekinge; Kongen har befaleet Grev Gunther at overveje med de hos ham værende Raader, hvorledes der bedst kan gøres Modstand. T. 7, 612.

22. Jan. (—). Forleningsbrev for Folmer Rosenkrantz paa Aarhusgaard, som Jens Jul sidst havde den i Værge; i aarlig Genant skal han oppebære 400 Mk. danske, 4 Læster Rug og Mel, 6 Læster Byg, 4 Læster Havre, 6 Tdr. Smør, 80 Brændesvin, 8 Skattekøer, 80 Lam, 80 Gæs, 100 Høns og 2 Tdr. Gryn, Tredjeparten af al uvis Rente og Halvparten af Ladegaardens Avl, Korn, Smør og Foder, og af alle Affødinge; han skal tjene Riget med 8 geruste Heste, ikke beregne Kongen nogen Udgift, naar han rejser i Kongens Bestilling inden Riget, og holde en Skriver, en Kældersvend og 2 Maltgørere med Mad og Øl af Genanten, hvorimod deres Løn i Klæder og Penge skal indskrives i Regnskabet. Hvert Aar til S. Valdburgis Dag [1. Maj] skal han gøre klart Regnskab for al vis og uvis Rente, der med Fradragelse af Genanten skal tilkomme Kongen, ligesaa for alt Vrag, for Korn- og Kvægtiende, Præstegæsteri og al Herlighed af Præster og Kirker i Aarhusgaards, Drotningborgs og Aakiens Len, hvilket altsammen skal tilfalde Kronen. R. 8, 58.

— Følgebrev for samme til Provster, Præster, Degne, Kirke- og Præstetjenere i Aarhusgaards, Drotningborgs og Aakiens Len. Udt. i R. 8, 60.

— Forleningsbrev for Hr. Hans Skaaning, Kapellan til S. Nicolai Kirke i Kiøbnehavn, paa det Vikarie i Roskilde

Domkirke, som er ledigt efter Frederich Sanger; naar han ikke længere er Kapellan eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 320.

23. Jan. (Flensborg). Forleningsbrev for Andres Lorch, »vor Tjener«, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Erich Krabbe, dog mod at lade sig bruge i Kongens Tjeneste, hvor det behøves; naar han formedelst Sygdom, Alderdom eller anden skellig Aarsag ikke kan tjene længere, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 321.

— Befaling til Købstædmænd og Bønder i Fyen, Langeland, Taasinge, Sjælland, Laaland, Falster, Skaane, Halland, Blekinge og Lister at sidde rede med deres Rustning, saa at de, hvis Kongen vil bruge dem mod Fjenden, Dag og Nat uspart, Mand af Hus, kunne begive sig til de befalede Steder. T. 7, 612 b.

— Befaling til Ridderskabet, Borgere og Bønder i Nørrejylland at sidde rede med deres Rustning, saa at de straks kunne møde, naar og hvor Hr. Otthe Krumpen tilsiger dem; alle, der ikke have den Rustning færdig, som de ere takserede for, skulle skaffe sig den. Udt. i T. 7, 613.

24. Jan. (—). Forleningsbrev for Christiern Heggelund, Kancelliskriver, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Niels Graffuersen, Sanger; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet eller studerer ved noget Universitet, skal han lade gøre sædvanlig Tjeneste ved Domkirken. R. 8, 432.

25. Jan. (—). Befaling til Palle Ulfeld at anvise Kongens Moders Fuldmægtig 6 Ege i Rudgaardz Skove, hvilke Ege Kongen har givet hende. Udt. i T. 7, 614.

— Til Frantz Brockenhus og Axel Viffert. Da Borgemestre og Raad i Flensborg have lovet at skaffe Hr. Niels Lange nogle Skibe for en »temmelig« Fragt til at føre den i hans Len oppebaarne Fetalje did, skulle de sørge for, at disse Skibe straks faa losset, naar de komme did, og uhindret faa Lov til at løbe deres egen Rejse. T. 7, 614.

27. Jan. (—). Til Anthonis Bryske, Rigens Kansler, og Niels Block i Rold, Herredsfoged i Hedensted Herred. Da de gode Mænd, der i Sagen mellem Hr. Jørgen Lycke og Fru Agatha Pogeusch om nogen Ejendom under Laanekier skulde dømme om nogle af 24 Mænd og Hr. Pouel Pedersen og Jacob Nielsen

aflagte Vidnesbyrd, nu have dømt disse ved Magt, agter Hr. Jørgen at forfølge sin Sag ved Rigens Ret, hvorfor det befales dem uden al Forhaling at hjælpe ham heri saa meget, som Ret er. T. 7, 614 b.

28. Jan. (Flensborg). Tilladelse for Erick Lycke, Embedsmand i Ø Kloster, til at indløse det Gods i Nørre Herred, som Axel Juel, Landsdommer i Nørrejylland, har i Pant. R. 8, 60.

— Befaling til Axel Juel at modtage Pantessummen for Godset i Nørre Herred af Erich Lycke og overlevere denne Godset. Udt. i T. 7, 616.

— Til Jørgen Rosenkrantz. Da Erich Lycke, Embedsmand i Ø Kloster, har begæret 2 Gaarde og 1 Bol i Fiellerup By og Sogn i Nørre Herred og et Stykke Skov, der tidligere laa til Fiellerup Kirke og nu ligger til Aarhusgaard, til Mageskifte mod Udlæg af 2 Gaarde i Kielstrup i Mols Herred og 1 Gaard i Biørnstrup¹ i Vor Herred, skal han sammen med Holgierd Rosenkrantzis Foged paa Skandelborg Slot besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 616 b.

— Til Hans Jahansen, Palle Juel, Erich Lange og Erich Lycke. Da Jørgen Skram har begæret nogle Mariagger Klosters Enge i Grouholm Kær i Nørreliung Herred til Mageskifte mod Vederlag af sit Gods, skulle de i Overværelse af Hr. Jørgen Lycke besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 615 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tillader Silvester Franck, Amtmanden paa Gaaterup Mouritz Rantzovs Skipper, toldfrit at løbe gennem Øresund med Mouritz Rantzovs Skib og Gods, saa længe den Bestilling varer, som Kongen har givet ham til med Skibet Dragen at maatte tage paa de Svenske og deres Tilhængere. T. 7, 615².

— Tilladelse for Borgemestre og Raad i Lubeck til iaar toldfrit at føre den dem tilhørende Vin gennem Øresund og Bæltet, dog skulle Skipperne have Borgemestres og Raads Brev paa, at Vinen tilhører dem, og fremvise dette for Tolderen. T. 7, 616.

1. Febr. (Koldinghus). Forleningsbrev for Hans Bang, Borgemester i Medelfar, paa Kronens Part af Tienden af Asperup Sogn i Fyen, uden Afgift. R. 8, 165 b.

¹ Bjødstrup.

² Tr.: Dsk. Mag. III. 244 f.

2. Febr. (Koldinghus). Befaling til Hans Jahansen og Hans Stygge at opsøge blandt Rigets Breve paa Silkeborg nogle gamle Lavhævder, Sandemændsbreve og andre Breve vedrørende en Trætte om en Jord mellem Affuindzbierg, Hørup og Hummel Mark, saaledes som Fru Karine, Niels Skiels, har berettet, og at møde med disse Dokumenter for de gode Mænd, der have faaet Befaling til at dømme i Sagen, saa at disse kunne rette sig derefter; siden skulle de igen indlægge Brevene i god Forvaring. Udt. i T. 7, 617.

— Til Hr. Otthe Krumpen. Da Axel Arnefeld til Palsgaard har klaget over, at hans Søstersøn Otthe Guldenstjerne har slaaet sin Broder Niels Guldenstjerne ihjel, hvorfor han ikke har givet Slægt og Venner et godt Ord, end sige stillet dem tilfreds, og nu ovenikøbet truer Axel Arnefeld, overfalder hans Tjenere og Folk og gør ham anden Fortræd, saa at han ikke ved sig sikker (»felig«) for ham, skal Hr. Otthe med det første kalde Otthe Guldenstjerne for sig, undersøge Sagen og tage Haanden af ham paa, at han vil være Axel Arnefeld og dennes Folk ubevaret med Ord og Gerning og, hvis han har nogen Tiltale til denne, vil forfølge den til Herredsting og Landsting; ligesaa skal han befale ham at stille sin Broders Slægt og Venner tilfreds for det begaaede Drab, for at Kongen ikke skal tiltænke anderledes derom, hvis der kommer yderligere Klage. T. 7, 617 b.

— (Kbhvn.). Befaling til Bønderne i Ramsø Herred, med Undtagelse af Adelens egne Arvetjenere, at møde med deres Heste og Vogne ved Bolle Led, naar Fru Ane Rosenkrantz eller hendes Fuldmægtig tilsiger dem, for at føre noget Tømmer, der er hugget i Soer og Ringsted Klosters Skove til Kongens Behov og siden ført did, til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 618 b.

4. Febr. (Kolding). Til Erich Lange, Jahan Brockenhus, Jørgen Bernekov og Jacob Skram. Da Anders Christensen til Quelstrup har begæret 1 Gaard, kaldet Riisbøl, i Hedensuig Sogn i Slaugs Herred til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods enten i Hønborg Len, Andst Herred eller Jerløf Herred, »som Dronningen, Kongens Fru Moder, har bevilget og samtykt«, skulle de besigte Mageskiftegodsset og indsende klare Registre derpaa. Udt. i T. 7, 618 b.

5. Febr. (—). Forleningsbrev for Seffuerin Kier, Borgemester i Kolling, paa Kronens Part af Tienden af Skanderup Sogn, uden Afgift. R. 8, 60 b.

6. Febr. (Kbhvn.). Til Borgerne i Aarhus og Randers. Da Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kalløe, har berettet, at Bønderne i Aarhus Stift frygte for ikke at kunne brygge dueligt Øl til Orlogsskibene, men have tilbudt at give Malt i Stedet, eftersom de kunne blive enige med ham om, skulle Borgerne i ovennævnte Byer brygge saa meget Øl som muligt; Bønderne skulle betale dem med Korn for Øllet, Tønder og hvad andet de bekoste, eftersom Jørgen Rosenkrantz paa Bøndernes Vegne kan blive enig med dem om. T. 7, 619.

7. Febr. (—). Befaling til Jens Bilde, Embedsmand paa Visborg, at modtage 100 Knægte, som Kongen sender derover for at ligge paa Slottet, og lade dem sværge til ham paa Kongens Vegne; de ere antagne paa Aarspenge og afbetalte med Klæde og Penge for $\frac{1}{2}$ Aar fra sidste Jul af, ligesom de desuden have faaet 1 Dlr. paa Haanden hver; de Knægte, som Kongen har liggende der paa Maanedspenge, skal han sende tilbage og levere Jochim Beck klare Registre over hvad han har forstrakt Knægtene med, for at denne kan afkvitte det i deres Løn. Kongen sender ham med denne Brevviser, Skipper Mouritz Pop paa Skibet Enhjørningen, 14 $\frac{1}{2}$ Læst Byg, regnet 16 Tdr. i Læsten, 12 Tdr. Slangekrudt og 6 Tdr. Svovl til Brug paa Slottet. Enhjørningen maa han beholde og bruge, derimod skal han levere Mouritz Pop 2 andre Skibe, det ene liggende i Sliide Havn, det andet, som er en Prytz, ladet med Jærn, ved Visborg. T. 7, 619 b.

11. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Raadet og de Lensmænd, som have Herreder i Forlening, at møde i Roskilde senest Midfaste Sønd. [12. Marts], da Kongen har noget meget magtpaaliggende at tale med dem om; de skulle medtage deres Skrivere tillige med klare Registre paa den sidst oppebaarne Landehjælp, paa de af Bønderne i Stedet for Heste oppebaarne Penge og paa alle Restancer af begge Ydelser. T. 7, 620 b. Orig. (til Peder Bilde).

12. Febr. (—). Forleningsbrev for Pouel Bang, Borge-mester i Assens, paa Kronens Part af Tienden af Kerndrup Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 8, 165 b.

— Til Otthe Bragde, Embedsmand paa Aalborg. Da Lasse Thomesen i Snardrup har berettet, at Jørgen Prip, der har laant Kronen 100 Dlr. paa Snardrupgaard, dermed vil gøre ham husvild og besvære ham yderligere, end det Forleningsbrev,

Kongens Fader har givet Jørgen Prip og Hustru, hjemler ham Ret til, og da Lasse Thomesen har tilbudt selv at udlægge 100 Dlr. til at indfri Gaarden med, dog Jørgen Prips tidligere Forleningsbrev dermed uforkrænket, skal Otthe Bragde modtage Pengene af Lasse Thomesen, indløse Pantebrevet dermed og sende det til Kongen. Nedenstaaende Brev til Jørgen Prip sendes ham. T. 7, 620.

12. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Jørgen Prip at overlevere Otte Bragde Snardrupgaard med de Breve, han har derpaa. Udt. i T. 7, 621.

— Befaling til Otthe Bragde at tilskrive Kongen, hvorvidt den Fetalje, han tidligere fik Ordre til at sende til Elfsborg, er kommen dertil eller ej, og hvis den ikke er kommen, straks at gøre sit yderste for at fremsende den, da Kongen mærker, at der er stor Mangel paa Fetalje for Elfsborg. Udt. i T. 7, 621 b.

13. Febr. (—). Forleningsbrev, udstedt paa Kongens Moders Forbøn, for Hr. Christoffer Knopff, Kongens Moders Hofprædikant, paa et Kannikedømme i Viborg Domkirke, kaldet Rauenstrup Præbende, som er ledigt efter Hr. Erich Krabe, dog kun saa længe han er Hofprædikant og mod at han har en fuldmyndig Prokurator ved Viborg Domkirke til i hans Fraværelse at forsvare Bønderne. R. 8, 61.

— Forleningsbrev for M. Hans Mogensen, Læsemester ved Universitetet i Kiøpnehavn, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Lic. Conrad von Steinwick; naar han ikke længere læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 322.

— Til Jens Kaas. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at Jørgen Rantzov er død, og at han og Packemoer tillige med Slotsfogden og andre have forseglet Kister og Døre, hvori Kongens Gods findes. Da Huset [Elfsborg] ikke godt kan være uden Amtmand, giver Kongen Jens Kaas det i Befaling og paalægger ham at passe nøje paa det, hvis Fjenderne vise sig derfor; Kongen har befalet Rentemesteren at sende en Skriver did for at optage Inventarium. Da Mickel Packemoer, Hovedsmand, har faaet Befaling til at drage til Kiøpnehavn med sine Knægte, hvor Kongen vil betale hvad han skylder ham paa hans Fænnike, skal Jens Kaas sende klare Registre hid over den Forstrækning i Proviant og andet, som disse Knægte have faaet der paa Slottet, for at det kan blive afkortet i deres Betaling.

Naar Mickel Packemoer er draget bort, skal Jens Kaas handle med sine Knægte om at tjene paa Aarspenge; Kongen har befalet Rentemesteren at levere Jens Kaas's Skriver 1500 Dlr. til at forstrække Knægtene med, indtil Kongen faar Besked om, hvorvidt de ville tjene paa Aarspenge eller ej; Jens Kaas skal med det første skrive Kongen til herom og iøvrigt lade Kongen alt magtpaaliggende vide med visse Bude. T. 7, 621 b.

13. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Jochim Beck straks at sende en Skriver over for at optage Inventarium paa Elfsborg Slot og at levere Jens Kaas's Skriver 1500 Dlr. paa Regnskab til at forstrække Knægtene med; Jens Kaas skal have et Eksempplar af Inventariet, og Skrивeren skal tage et andet med sig tilbage. T. 7, 622 b.

— Til Hr. Otthe Krumpen. Da de fremmede Ryttere trykke sig ved at rykke op mod Fjenderne, vil Kongen opskrive nogle af sine egne Landsaatter og bruge dem, hvorfor Hr. Otthe, der er Rigens Marsk, og hvis Befaling udæsker, at han »er hos i slig Handel«, skal ruste sig med Heste og Harnisk og med det første begive sig hid over til Landet og lade sig bruge mod Fjenderne. T. 7, 623¹.

— Befaling til Frantz Brockenhus at levere Rasmus Hansen, Kongens Sporemager, den Skude, der ligger ved Toldboden i Kiøpnehavn, og som Arild Hack, Kongens Skibshøvedsmand, tog fra de Svenske, tillige med Ankere, Tov, Sejl og andre Skibsredskaber, der fandtes derpaa, da Kongen har givet ham den. Udt. i T. 7, 623 b.

— Til Jens Bilde. Kongen har modtaget hans Skrivelse tillige med de Breve, som han har taget paa et der under Landet opbragt Skib, og befaler ham i Anledning af hans Forespørgsel at lade de Rostocker passere, da Kongen er bleven enig med dem, men at anholde de Stralsundiskes Skibe, Folk og Gods indtil nærmere Ordre. Da der paa et af de to tidligere tagne Skibe skal findes en Sadel og anden Rustning, som »statlig skal være tilflyet«, befales det ham at sende disse Sager hid, hvis det kan gøres uden Fare. Han skal holde de Skibe, han har taget (»bekommet«), med det, der er paa dem, i god Forvaring, indtil Kon-

¹ Tr.: Hist. Tidsskr. V. 429.

gens Skibe ere i Søen og han uden Fare kan sende dem til Kiøpnehavn. T. 7, 623 b.

14. Febr. (Frederiksborg). Forleningsbrev for M. Daud Thommesen paa et Kannikedømme og et Vikarie i Lunde Domkirke, som ere ledige efter Peder Dringelberg; han skal være pligtig til hver Uge i Domkirken at læse 2 Lektier i Theologi eller Filosofi, hvoraf unge Personer og andre, der besøge hans Lektier, kunne forbedres. R. 8, 429.

— Befaling til alle Skibshovedsmænd, som Kongen har forordnet at skulle til Skibs iaar, at møde inden Midfaste Søndag [12. Marts] i Kiøpnehavn, hvor de skulle faa nærmere Besked. Udt. i T. 7, 624 b.

— Til Biørn Kaas og Axel Viffert. Da Bønderne trods Kongens tidligere Befaling endnu ikke have ført det i Herritzuod Skove til Kongens Skibsbygning huggede Tømmer ned til Ladestederne, hvad enten nu Forsømmelsen skyldes Fogderne eller andre, befales det dem alvorlig straks at tilsige Bønderne i deres Len til, Dag og Nat uspart, at møde med deres Heste og Vogne og nedføre Tømmeret, saa at Kongens Skibe kunne hente det og Kongens Arbejde gaa for sig. T. 7, 624 b.

— Anmodning til Lic. Caspar Paselick eller hans Hustru i hans Fraværelse om at give Arnoldus de Fine, Kongens Organist, Brev paa det efter Hans Lund i Roskilde Domkirke ledige Vikarie, som de have Tilladelse til at bortforlene. T. 7, 625.

15. Febr. (—). Befaling til Eskild Gøie, Embedsmand paa Nyborg, at levere Jacob Hansen, Kongens Skipper i Nyborg, den der liggende blekingske Baad, som Kongen har givet ham. Udt. i T. 7, 625 b.

16. Febr. (—). Mageskifte mellem Mogens Erichsen til Bramslycke og Kronen. R. 8, 166. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jens Kaas, Embedsmand paa Elfsborg, at indskibe hvad der findes af Kabelgarn, Jærnbolter og andet paa Slottet og kan bruges til Skibene samt hvad der findes af gamle Kedler, Kobbergryder og andet og ikke duer til at bruges paa Slottet paa den Lodsmands Pinke, hvormed Kongen har sendt sin Skibshovedsmand Lauritz Norbye did for at føre disse Sager til Kiøpnehavn. T. 7, 626.

17. Febr. (—). Befaling til Hans Holck at sende 4 eller 6 af de Bøsseskytter, der ligge i Borgeleje paa Vardberg Slot, til

Elfsborg, da Bøsseskytterne der ere svenske og ikke til at tro; Kongen har skrevet til Jens Kaas om at sende disse svenske Bøsseskytter hid ned. Udt. i T. 7, 627.

17. Febr. (Frederiksborg). Aabent Brev, at Jørgen Berger, der har lovet paa egen Bekostning at holde den i Taarnet paa Kulden opsatte Lampe i Stand, saaledes at han hver Nat fra Midfaste til St. Mortens Dag skaffer 12 Lys, der kunne brænde hele Natten lige fra Solens Nedgang uden at slukkes, herfor skal have 200 Mk. danske aarlig og Kronens Gaard Kuldegaard, uden Afgift og med fri Ildebrændsel af Vindfælder paa Kulden. For-sømmes Lampen, skal han selv staa til Rette derfor. T. 7, 627.

18. Febr. (—). Aabent Brev, at der herefter i Lunde Stift kun maa indsættes Herredsprovster med den Lensmands Samtykke, der har de gejstlige i Befaling, da den tidligere Indsættelse af saadanne uden hans Vidende har medført, at der undertiden er indsat uduelige Personer. T. 7, 629 b¹.

— Til Sognemændene i Grimstrup og Ore² Sogne. Da de efter deres tidligere Sognepræsts Død have valgt dennes Søn til Præst og, da Superintendenten ikke kendte ham bekvem og indsatte en anden, have forskudt denne og endelig villet beholde den første, ja endog siden have valgt en tredje, saa der nu er tre, der strides om Sognene, har Kongen, for at forhindre saadan Uskikkelighed andensteds og straffe dem for deres Haardnakkethed, for Fremtiden frtaget dem Retten til at kalde Sognepræst, der nu skal beskikkes af Lensmanden og Superintendenten, og indsat denne Brev-viser, Hr. Eskild Clemedsen, til Sognepræst i Sognene. R. 8, 61 b.

— Til Borgemestre og Raad i Landzkrone. Da det Skib, som Byen i Forening med Helsingborg og flere Byer i Halland skal udruste til Rigets Tjeneste, skal staa paa Grund der for Byen, og da de besvære sig haardt over iaar at skulle udrede Skibet med Folk og Fetalje, fritager Kongen dem derfor, mod at de straks sende Skibet med Ankere, Tov, Sejl, Skyts, Krudt, Lod og andet Tilbehør til Kongens Admiral i Kiøpnehavn og tage Kvittans af ham derfor. Kongen sender dem nogle Baadsmænd, der skulle hjælpe dem Skibet af Grunden og siden føre det hid i Forening med Byens Baadsmænd; Borgerne skulle skaffe Kongens Baadsmænd Underholdning. T. 7, 628.

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 238 f.

² Aarre, Skads H.

18. Febr. (Frederiksborg). Til Hr. Eyler Hardenberg, Axel Viffert og Biørn Kaas. Da der udføres meget Korn og Fetalje fra Skaane, saa at Kongen frygter for, at Landet skal blive forblottet, skulle de straks bestille det saa i Købstæderne og paa Færgestederne, at der aldeles ingen Øksne, Fetalje eller Korn udføres uden Kongens Tilladelse. T. 7, 628 b.

— Befaling til Borgerskabet i Thisted at være Godske Brockenhus, Embedsmand smstds., lydigt. T. 7, 628 b.

— Befaling til Godske Brockenhus at have Thisted i Befaling. Udt. i T. 7, 629.

19. Febr. (—). Forleningsbrev for Jochim, Kongens Sanger, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Hans Skoubo; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kantoriet eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 429 b.

— Forleningsbrev for Lauris Tuesen, Skolemester i Kiøpnehavn, paa det Kannikedomme i Lunde Domkirke, som efter Kapitlets Statuter er ledigt efter Hr. Hans Skaubo; naar han ikke længere er Skolemester eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 430.

— Forleningsbrev for Christoffer von Festenberg, kaldet Packs, Kongens Staldmester, paa Strandlenet i Sjælland, som Hr. Erick Krabbe sidst havde det i Værg; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 8, 322 b.

— Aabent Brev, hvorved det igen tillades Jyder og Norbagger at besøge en Havn, kaldet Nesbyaa, og handle der ligesom tidligere, da Hr. Oluf, Abbed i Sora Kloster, har berettet, at Jyderne tidligere kom der med Torsk og anden saltet Fisk og Norbaggerne med smaat Tømmer, saa at Klostrene, Sora, Anduordskouf og Ringsted, kunde faa Fisk og Bønderne Tømmer til deres Huses Bygning til Købs i denne Havn, medens de nu, da nogle Købstædmænd have faaet Havnen forbudt, i Købstæderne maa betale den dobbelte Pris for disse Varer og tit endda slet ikke kunne faa dem; dog skal Lensmanden paa Korsør Slot paase, at der handles med Ret, og at der ingen forbudne Varer udskibes. R. 8, 323 b.

— Skøde til Fru Sibilla Guldenstierne, Eskild Gøyes Hustru, og hendes Arvinger paa den Kronens Jord i Nestued, hvorpaa Sortebrødre kloster stod med Abildhave, Gaard og Gaards-

rum, tillige med de derpaa værende Bygninger; hun skal sætte god Købstadbygning med Tegltag derpaa og indhegne Haven og Gaarden med Planker, ikke med Gærde. R. 8, 324.

19. Febr. (Frederiksborg). Befaling til Tolderen i Helsingør indtil nærmere Ordre med Lempe at opholde de med Tømmer ladede Skibe, der ville til Udlandet, derimod maa han lade de Skibe passere gennem Sundet, der føre Tømmer ind i Riget. Udt. i T. 7, 629 b.

— Befaling til Frantz Brockenhus at lade Nielavs Nielsen, Borger i Kiøpnehavn, faa den svenske Klinkert paa 30 Læster, som blev taget sidste Sommer, med dertil hørende Redskaber, da hans Skib, der var en Bojert og gjorde Tilførsel med Proviant til Halmstad, blev opbrændt af Kongens egne Krigsfolk. Udt. i T. 7, 631.

— Tilladelse for Jacob Ulfeld til nu at udføre 10 Læster Rug til Tyskland. Udt. i T. 7, 631.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tillader Jacob Ulfeldt, Embedsmand i Hundzlund Kloster, — der har klaget over, at hans Broder Erich Ulfeld ikke vil betale sin Part af deres afdøde Broder Koruitz Ulfelds Gæld, skønt han paa Skiftet har faaet sin fulde Broderlod i alt dennes efterladte Gods — at tage saa meget af det Erich Ulfeld tilfaldne Gods til sig, som han dels har betalt af den Erich Ulfeld tilkommende Part af Gælden, dels kommer til at betale, og beholde det, indtil Erich Ulfeld igen betaler ham hans udlagte Penge. T. 7, 631.

20. Febr. (—). Pantebrev til Mogens Erichssen til Bramsløkke paa Kronens Rettighed af 3 jordegne Bøndergaarde i Øritzløf og 1 jordeggen Bondegaard i Hiorsløf i Lunde Herred i Fyen for 500 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 86.

21. Febr. (—). Til N. N. Da Biørn Kaas, Embedsmand paa Helsingborge Slot, har nogle Penge til gode hos Borgemester Nyels Anderssen, men ikke kan faa dem, skønt han tit har krævet dem og har Brev paa dem, skulle de stævne Sagen for sig og hjælpe Biørn Kaas til hans Betaling. K.

22. Febr. (—). Aabent Brev, at Sognepræsten i Malmø, for bedre at kunne have sin Underholdning i denne dyre Tid, indtil videre maa oppebære al Præstetiende og Præsterente af Sallerup Sogn mod at skaffe Sognet en duelig Kapellan, som Superintendenten kender god. R. 8, 430 b.

22. Febr. (Frederiksborg). Aabent Brev, at Kapellanen i Landzkrone, for bedre at kunne have sin Underholdning i denne dyre Tid, indtil videre maa oppebære al Præstiende og Præsterente af Oriø¹ og Vadensø Sogne mod at gøre tilbørlig Tjeneste i Sognene. R. 8, 431.

— Forleningsbrev for Jørgen Christensen, Raadmand i Landzkrone, paa Kronens Part af Tienden af Herslef Sogn, uden Afgift. R. 8, 432.

— Befaling til Jochim Beck straks at skaffe Henricke Hes, hvem Kongen har antaget som Ætser med en aarlig Løn af 20 Dlr., en sædvanlig Hofklædning, Underholdning paa Slottet [Kbhvn.] samt hvad han behøver til sit Arbejde, Hofklædningen og noget paa Haanden af de 20 Dlr. samt siden skaffe ham hvad han behøver til sit Arbejde og bestille ham Underholdning paa Slottet. Udt. i T. 7, 632.

23. Febr. (—). Forleningsbrev paa 20 Aar fra førstkomende 1. Maj for Palle Ulfeld paa Rudgaard Len, som han nu selv har det i Værge; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste, aarlig til 1. Maj svare 200 Jochimsdlr. og levere dem til Rentemesteren, skaffe Kongen med Hofsinder og Følge tilbørlig Underholdning, saa tit deres Vej falder der forbi, og underholde andre Kongens Tjenere, der besøge ham med kgl. Pasbord. Dør Palle Ulfeld før de 20 Aars Udløb og hans Hustru, Fru Margret Beck, overlever ham, maa hun beholde Gaarden paa de samme Vilkaar, indtil de 20 Aar ere forbi, men dø begge forinden, skal Gaarden straks falde tilbage til Kronen. R. 8, 167.

— Befaling til alle Bønder i Lille, Thune og Ramsø Herreder at møde med deres Heste og Vogne ved Broerne mellem Kiøpnehavn og Kiøge og hjælpe til i 2 Dage med at gøre dem i Stand. Udt. i T. 7, 632.

— Befaling til Claus Huitfeldt at lade oppebære det Flæsk, som Bønderne paa Falster tidligere have faaet Befaling til at komme Kongen til Hjælp med; hver Side Flæsk skal veje 2 Bismerpund, og hvis en Side ikke vejer saa meget, skal der lægges et Stykke Flæsk af en anden Side paa, saa at man faar fulde 2 Pd. T. 7, 632 b.

— Befaling til Jørgen Brade at lade sine Fogder indkræve

---

¹ Ørje, Rønneberg H.

det Flæsk, som Bønderne i hans Len skulle udgive, og føre det til de Steder, som Claus Huitfeldt tilsiger dem. Udt. i T. 7, 632 b.

23. Febr. (Frederiksborg). Lignende Befaling til Mogens Erichsen for hans Lens Vedkommende. Udt. i T. 7, 633.

24. Febr. (—). Pantebrev til Michel Selle, Borger i Kiøpnehavn, paa Rosbeckegaard i Sjælland, som Borgemester Anders Godske nu har i Værg, for 600 Mk. danske i runde Markstykker og 200 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 87. Orig.

— Befaling til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehavn at levere Børge Trolle 2000 Dlr. foruden de 10,000 Dlr., han tidligere har faaet, til at besolde Daniel Rantzovs Knægte med, da denne har bevilget disse at maatte blive mønstrede, samt af yderste Formue at sende Humle, Malt og anden Fetalje til Halmstad, da Knægtene lide stor Nød for Underholdning. Udt. i T. 7, 633 b¹.

— Befaling til Børge Trolle at modtage ovennævnte 2000 Dlr. til at betale Daniel Rantzovs Knægte med og i deres Betaling at afkvikte hvad Penge, Rustning, Værger, Rør, Klæde og andet de have oppebaaret. Udt. i T. 7, 633 b².

— Befaling til Erich Rud at forbyde Udførsel af Ærter fra Laaland, da Kongen selv vil beholde alle dem, der kunne faas, til Orlogsskibene, og at købe saa mange som muligt af dem og sende dem til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 633.

— Befaling til Frantz Brockenhus at levere Daniel Rantzovs Fuldmægtig 1 Fad rinsk Vin, som Kongen har givet Daniel Rantzov. Udt. i T. 7, 633³.

—⁴ (U. St.). »Antal paa Baadsmænd at førdre af Købstæderne i Sjælland og Smaalandene«: Frantz Brochenhusse af Kiøpnehavn 150 Baadsmænd, af Kiøge 50, af Hedinge og Stefns Herred 60, af Krogens Len 20; Lauge Brock af Prestøe 20, af Vordingborg 20, af Vordingborg Len 20, af Nesthuedt 30; Byrge Trolle af Jungshouidtz Len 30; Jacob Brochenhus af Stege 30, af Brøndehøffue og hele Møen 30; Claus Huitfeldt af Stubbekiøpping 30; Jørgen Brade af Nykiøpping 30, af Nystedt 20, af Nykiøppings Len 30; Mogens Erichssen af Olholms Len 30; Erich Rudt af Nagskouf 30, af Raunsborg Len 30; Jørgen Munck af Gilleleye 30; Johan

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 388.   ² Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 388.   ³ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 387 f.   ⁴ I Registranten er Optegnelsen uden Dato.

Friis af Skielskøer 30; Otthe Rudt af Korssøer 20; Sthen Rosen-sparre af Kallundborg 30, af Kallundborgs Len 20, af Nykiøping i Otz Herred 10, af Samssøe 20, af Seere 10; Christopher Pags af Holbeck 10. T. 7, 652 b. K.

25. Febr. (Frederiksborg). Fuldmagt for Fru Magdalene Banner, Iffuer Krabbis Enke, til paa Kronens Vegne at købe 1 Gaard. R. 8, 62 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Fru Magdalenne Banner, Iffuer Krabbis Enke, har sendt sin Skipper med et Skib til Bahus Len i Norge for at føre en Skibsladning Egetømmer til hendes egen Bygnings Behov derfra til Skiffue, hvorfor det befales alle at hjælpe Skipperen paa det bedste og ingen Hinder gøre ham. T. 7, 634.

— Befaling til Borgerskabet i Kiøpnehavn at levere de 75 Læster Øl, som det refterer med, og som Herlof Skauffue og Biørn Andersen handlede med det om, da de storlig gøres behov til Skibenes Udredning. Udt. i T. 7, 634.

— Befaling til Eyler Grubbe, Rentemester, at gøre Afregning med Christoffer Gaadendorf og Brødrene Christoffer, Bartram og Henrich Rantzov, der nu have aftakket, naar Frederik von Dhonen efter Kongens Befaling først har mønstret deres Heste og Folk, og at levere Pouel von Anefeldz Tjener paa Christoffer Gaadendorfs Vegne 200 Dlr. i Klippinge paa Regnskab af hans Løn mod Kvittans derfor; hvad hans Løn beløber sig højere vil Kongen handle med ham om at lade staa til næste Om-slag, paa hvilket Kongen vil betale ham med enkelte Dalere. Lige-saa skal han betale de 3 Rantzover deres Tilgodehavende i Klippinge og fradrage hvad de have faaet paa Haanden. T. 7, 634 b.

26. Febr. (—). Livsbrev for Jørgen Pedersen, Byfoged i Kiøpnehavn, og hans Hustru, Marine Thønisdatter, paa den Gaard i Vigitzlef¹ i Sjælland, som de nu have i Værge, at bruge som Avlsgaard, uden Afgift, og for Jørgen Pedersen alene paa Kronens Part af Tienden af Oureydre² Sogn næst Stranden, uden Afgift. R. 8, 321 b.

— Befaling til Eskild Gøie at lade Hans Michelsen, Borger i Suenborg, — der er bleven fældet for falsk Vidne og siden, da Eskild Gøie vilde gaa i Rette med ham om hans 2 Fingre, er bleven fængslet af denne, fordi han hverken vilde gaa i Rette eller

¹ Vigerslev, Sokkelunds H.

² Nu Hvidovre, Sokkelunds H.

sætte Borgen — føre i Rette for uvildige Dommere og tage Dom for sig i den Sag. T. 7, 635.

26. Febr. (Frederiksborg). Følgebrev for Jørgen Sested til Bønderne i Kraagens Len; endvidere befales det hver Mand i Lenet at hugge 6 Læs Ved i Kronens Skove efter Skovfogdernes Anvisning, naar Jørgen Sested tilsiger dem, og med deres Heste og Vogne føre dem ned til Stranden ved Kraagen eller andensteds, dog skulle de derfor ikke afkvittes noget i den Ved, som de desforuden ere pligtige at age til Kraagen. Udt. i T. 7, 635.

— Tilladelse for Hans Kellinghus, Borger i Flensborg, til at købe og udføre en Skibsladning Fyrretømmer til sin egen Bygnings Behov fra Norge til Flensborg, Kronens Told dermed dog uforkrænket. Udt. i T. 7, 635 b.

28. Febr. (—). Mageskifte mellem Jørgen Bernekov til Kiellerup og Kronen. R. 8, 63. (Se Kronens Skøder.)

29. Febr. (—). Befaling til Eskild Gøy, Embedsmand paa Nyborg, at levere Hertug Hans af Holstens Bud 8 af de Øg, der gaa paa Sproe, hvilke Kongen har givet Hertugen. Udt. i T. 7, 636.

— Befaling til de Bønder i Holbo Herred, der ligge til Kraagen, herefter aarlig, da der er stor Mangel paa Brændeved paa Kiøpnehafns Slot, hver at hugge 12 Læs Ved efter Skovfogdernes Anvisning, de 6 om Sommeren til S. Hans Dag og de andre 6 mellem S. Michels Dag og S. Mortens Dag efter Lensmandens nærmere Ordre, og føre dem ned til Stranden ved Hollere¹ Mølle paa disse to Tider for ikke at blive hindrede om Høsten eller paa andre ubekvemme Tider af denne Ægt. Kongen har tilladt Lensmanden at sælge dem Ildebrændsel og andet nødvendigt i Skovene, hvor der ingen Skovskade sker, for Havre, Høns, Gæs og Lam. T. 7, 636.

— Tilladelse for Dronning Dorothea, Kongens Moder, til at sælge den Rug, der tilkommer hende af hendes Livgedingshuse, til Købmænd, der igen maa udføre den, Kronens Forbud og Told dermed dog uforkrænkede. T. 7, 637.

— Tilladelse for Rasmus Villomsen, Borger i Malmø, til at udføre 30 Læster Byg til Tyskland, Kronens Told og Forbud dog uforkrænkede. Udt. i T. 7, 637. .

¹ Hulerød.

1. Marts (Frederiksborg). Følgebrev for Jørgen Munck til Bønderne paa Halsnes, i Kreumme og i hele Drotningholms Len, at de herefter skulle svare ham og søge til Frederichsborg Birketing. Udt. i T. 7, 637 b.

— Følgebrev for Matz Skiel til Bønderne i Abramstrup Len. Udt. i T. 7, 637 b.

— Pasbord for Jens Jude paa Skibet Job, der skal sejle »herfra« til Dantzken med Sild. K.

2. Marts (—). Befaling til Eskild Gøie og Arild Uggerup straks at lade Kronens Tiendebyg samt alt det Byg, Kronen iaar faar af Kirkerne i deres Len, gøre i Malt og sende til Kiøpnehavn sammen med alt det andet Korn og Fetalje, de have oppebaaret i deres Len. Der sendes dem Breve til Købstæderne om at modtage ovennævnte Korn og Fetalje og føre det til Kiøpnehavn. T. 7, 638.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at skaffe gode, tætte Købmandsskibe til at føre N Læster Korn og Fetalje til Kiøpnehavn. — Register i Eskild Gøies Brev: Suenborg 50 Læster, Kierte-minde 30, Faaborg, Rudkiøping og Nyborg hver 20. — Register i Arild Uggerups Brev: Bogens og Medelfar hver 20 Læster, Assens og Otthens hver 40. Udt. i T. 7, 638 b.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen straks at lade alt Kirkernes Tiendebyg og Landgildebyg, der tilkommer Kronen i Viborg Stift, gøre i Malt hos Kirkeværgerne og de rige Bønder i Stiftet samt betale disse for deres Umage og Bekostning med Rug eller Havre, eftersom han kan blive enig med dem om. T. 7, 639.

— Til Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Viborg Stift. Da Hr. Otthe Krumpen, Marsk, har faaet Befaling til at sende hvad Korn og Fetalje han paa Kongens Vegne oppebærer i Stiftet til Kiøpnehavn, skulle de hver føre 1 Læs Korn eller Fetalje ned til Stranden efter Hr. Otthe Krumpens eller hans Fuldmægtigs nærmere Anvisning. T. 7, 639 b.

3. Marts (Kbhvn.). Til Kolding, Aarhus, Randers og Hofbro. Da Kongen har befalet (i Brevet til Kolding) Hr. Niels Lange og (i Brevene til Aarhus, Randers og Hofbro) Hr. Otthe Krumpen at sende hvad Korn og Fetalje de paa Kongens Vegne have oppebaaret til Kiøpnehavn, og da de mangle Skibe til at fremsende det paa, befales det ovennævnte Byer straks at tilfly alle Skibe, der findes for Byerne, og sørge for, at hvert Skib fører en Ladning

Korn eller Fetalje til Kiøpnehavn og ikke sejler ud eller indtager fremmed Gods, førend det har gjort en saadan Rejse. T. 7, 640.

3. Marts (Kbhvn.). Til Hr. Otte Krumpen og Hr. Niels Lange. Det meddeles dem, at Kongen har ladet skrive til ovennævnte Byer om at skaffe Skibe, hvorfor de straks skulle lade det oppebaarne Kirke- og Tiendebyg gøre i Malt og sende til Kiøpnehavn sammen med det andet Korn og Fetalje, der tilkommer Kongen. T. 7, 640 b.

— Tilladelse for Dronning Sophia til at købe 600 Tdr. Havre her i Riget og udføre dem til hendes Livgedingshus Kiel. Udt. i T. 7, 641.

— Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskyldegaard. Indlagte Supplikats fra Hr. Oluf Pederssen, Sognepræst i Julege¹, om den Hinder, der gøres ham paa hans Præstegaard, sendes ham med Befaling til at undersøge Sagen og sørge for, at Præsten faar hvad der med Rette tilkommer ham. Orig.

— [Til N Byer.] De skulle straks sende det Orlogsskib, som de have udrustet til Rigets Tjeneste sidste Sommer, til Kiøpnehavns Slot med Skyts, Lod, Krudt og andet Tilbehør og levere det til Admiral Peder Huitfeld, der skal tilkendegive dem Kongens nærmere Bestemmelse med Hensyn til Skibet. K.

— Pasbord for Thord Suendssen, Borger i Marstrand, der skal sejle herfra til Dantzken med Sild. K. (paa K. af 1. Marts).

— Lignende Pasbord for Petter Holner, der skal sejle herfra til Stetin eller Straalsund med Sild. K. (paa K. af 1. Marts).

[Omtr. 3. Marts.] Tilladelse for Hans Maulberbaum von Køllen, der har gjort Tilførsel med Vin og andet til Krigsfolket og lovet fremdeles at gøre det, til at købe Heste her i Riget, hvor han vil, og Byg og Malt i Fyen og Jylland og siden udføre det, Kronens Told dermed dog uforkrænket. K. (paa K. af 1. Marts)².

4. Marts (Kbhvn.). Livsbrev for Hr. Pouel Nielsen paa Buderup, Grauløf og Ordestrup³ Sogne med Præstegaarde og al Sognepræstens Rente og Herlighed, da han nu har været hos Kongen med et Brev, udstedt af Hr. Chrestiern Pouelsen og med-beseglet af M. Kield Jul, Superintendent i Viborg Stift, hvorved

¹ Jyllinge, Sømme H.   ² Nedenunder er skrevet: Diderich Rotzfeld herfra til Tyskland med 2 Heste. Johan Skeuin von Andorf.   ³ Aarestrup, Hornum H.

Hr. Chrestiern Pouelsen oplader Hr. Pouel Nielsen ovennævnte Sogne. R. 8, 64¹.

4. Marts (Kbhvn.). Befaling til Erich Rud og Claus Huitfeld, Dag og Nat uspart, at sende al den Fetalje og Malt hid, som de have oppebaaret og ladet gøre, og at paase i alle Købstæder der i Landet, at ingen Skibe løbe ud eller gøre nogen Rejse for sig selv, førend de have ført en Skibsladning Fetalje hid. Udt. i T. 7, 641 b.

— Til Byrge Trolle og Axel Urne. Da Kongen har sendt dem til Halmstad med Penge for at mønstre og afbetale Daniel Rantzovs Regiment, meddeles det dem, at Kongen nu har talt med Daniel Rantzov, der har bevilget straks at ville drage over og lade alle sine Knægte mønstre for de 4 første Maaneder efter den første Mønstringsseddel og at afregne Knægtene hvad de have faaet til Laans eller skyldte for Harnisker, Værger og Fetalje; naar Knægtene ere betalte for 4 Maaneder efter den første Mønstringsseddel, vil han lade mønstre overalt og gøre en ny Mønstringsseddel paa alle de Knægte, der ere levende og tilstede. Hvis Pengene kunne strække til, maa de paany give Knægtene noget paa Haanden, naar disse ere mønstrede, hvorefter de skulle begive sig til VardbiERG og ligesaa handle med og betale de der liggende Knægte. T. 7, 642².

— Til Borgerskaberne i Malmø, Landzkrona, Ydsted, Helsingborg, Threlleborg og Aarhus. Da de have lidt stort Afbræk i deres Næring ved de mod Udførsel af Korn og andre Varer udstedte Forbud, tillader Kongen dem at udføre Byg, Malt og Heste til Tyskland, Kronens andre Forbud dermed dog uforkrænkede, mod at enhver, der udfører saadanne Varer, igen indfører Humle, Salt, Staal og andre Varer, som Kongens Undersaatter have Brug for, og i Forvejen tilkendegiver Tolderen, hvad han udfører og igen indfører. T. 7, 642 b.

— Til Biørn Kaas. Da Jacob Grubbe har begæret Kronens Rettighed i 2 Bøndergaarde i Villinge³ i Lugu Herred til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods, skal Biørn Kaas besigte begge Parter Gods og indsende klare Registre derpaa. Udt. i T. 7, 643 b.

— Fornyet Tilladelse for Isach Pederssen, Borger i Ystedt, til at udføre 8 Læster Byg og 2 Heste, en rød og en graa; han

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 437 f.

² Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 388 f.

³ Vøllinge, Luggude H.

havde nemlig tidligere faaet Tilladelse til at udføre 8 Læster Korn, men da han kom i Søen, blev han slaaet tilbage til Ystedt, hvorfra det siden blev ham forbudt at løbe ud, da der i Mellemtiden var udgaaet Forbud mod Udførsel af Korn. K.

5. Marts (Kbhvn.). Befaling til Claus Huitfeld straks at sende en lille Skude hid med alt det Flæsk og Kød, han har, saa at den sikkert er her inden Lørdag Aften [11. Marts]. Udt. i T. 7, 643 b.

6. Marts (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøge ufortøvet at sende alt det Øl hid, som de tidligere have faaet Skrivelse om, saa at det sikkert er her inden førstkommende Lørdag. Udt. i T. 7, 643.

— Aabent Brev, at Kongen har betroet Jørgen Sested Krogen Slot; han skal holde Slottet i en tro Haand til Kongen og Danmarks Rige og hvert Aar til 1. Maj gøre Regnskab for al vis og uvis Rente, der altsammen skal tilfalde Kronen; for sin Tjeneste skal han aarlig have 100 Dlr., Foder og Maal til 6 Heste og sædvanlig Hofklædning til 3 Karle og 1 Dreng, desuden maa han, naar han bortlejer nogle Kronens Gaarde eller aftinger med nogen for Sagefald, selv beholde 1 Dlr. for hver 10 Dlr., han faar paa Kongens Vegne. R. 8, 324 b.

— Til Biørn Kaas. Da Bønderne i Baadsted have klaget over, at han tiltaler dem for ikke at have hjulpet til med at føre Skibstømmeret ned fra Herritzuod Skove, skønt de daglig besværes med at age Ved til Ladestedet Baadsted og derfor ikke kunne gøre andre Ægter, har Kongen eftergivet dem dette Delemaal og bevilget, at de for Fremtiden kun skulle besværes med at føre Ved til Baadsted. T. 7, 644.

8. Marts (—). Forleningsbrev for Baruch Skot, Kancelliskriver, paa Skalsse Præbende i Viborg Domkirke, som er ledigt efter Hr. Erich Krabbe; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 66 b.

— Følgebrev for Jørgen Ugerup til Lauritz Sørenssen i Boes. K. Udt. i T. 7, 645.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Korssøer og Skielskør at arrestere alle Skibe og Skuder der for Byen og befale dem at løbe ind for Kiertheminde for at føre Korn og Fetalje derfra til Kiøpnehavn efter nærmere Besked af Arildt Uggerup eller dennes Foged i Otthensse. Udt. i T. 7, 644 b.

8. Marts (Kbhvn.). Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøge, Nesthuedt, Kallingborg, Malmøe, Kiøpnehavn og Roskilde med det allerførste at sende fra hver By til Kiøpnehavn 1 Bartskeer med Kiste og Redskaber, 1 Piber og 1 Trommeslager, der skulle bruges til Skibs. Udt. i T. 7, 645.

— Til Axel Viiffert. Kongen har paa Begæring af Borger-skabet i Landtzkronne tilladt det at udføre nogle Læster Sild, som det har saltet i Norge og nu har liggende i Landtzkronne, til Tyskland, mod til Gengæld at indføre Humle, Salt, Staal og andre Varer; Axel Viiffert skal dog paase, at der ikke udføres saa meget, at Byen bliver forblottet, og at der igen indføres Varer. T. 7, 645.

— Befaling til Borchort von Papenheim med det allerførste at lade udhugge saa meget Stuvholt (»Stuholt«) som muligt til Skibsbygningens Behov i Skovene nærmest ved Hyrringsholm. Udt. i T. 7, 645 b.

— Befaling til Jørgen Munck og Jørgen Sestede at give hver Bonde i Frederiksborgs og Krogens Len Ordre til at hugge 1 Læs Brændeved, hvor der sker mindst Skovskade, og føre det til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 646.

9. Marts (—). Forleningsbrev for Claus Plumme, Hofskrædder, paa en Kronens Gaard i Kiøbnehavn i Leerstredit vest for Kompagniet paa Hjørnehuset og paa den nørre Side, hvilken Gaard Johan Guldsmid sidst iboede, uden Leje. R. 8, 325 b.¹

— Befaling til Eskiild Gøye at forhandle med Borgemestre og Raad i Nyburg, Svinborg, Faaborg og Kiertheminde om med det allerførste at sende henholdsvis 10, 30, 15 og 20 væragtige Baadsmænd til Kiøpnehavn; endvidere skal han tilsige alle de unge, væragtige Baadsmænd paa Smaaøerne omkring Nyburg, de skulle faa nærmere Besked hos Admiralen. Udt. i T. 7, 646.

— Befaling til Jørgen Marsuyn eller hans Foged paa Thrankier at sende 10 Baadsmænd fra Rudkiøping og saa mange unge Baadsmænd og Fiskere, som han kan faa paa Langeland. Udt. i T. 7, 646.

— Befaling til Arild Uggerup eller hans Foged paa Otthenssegaard at sende 20 Baadsmænd fra Otthensse, 10 fra Bogens og 20 fra Asnes. Udt. i T. 7, 646 b.

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 325 f.

9. Marts (Kbhvn.). Befaling til Christopher Johanssen at skaffe 10 Baadsmænd fra Medelfart. Udt. i T. 7, 646 b.

10. Marts (—). Til Michel Selle. Da nogle af de Borgere, der ladede (»lode«) i Nyløsse, have ligget i Vinterlejr i Nederlandene med deres Skibe og nu igen udruste og lade disse for at løbe tilbage til Norge eller andensteds, hvorfra de kunne faa deres Gods ind i Sverrig, befales det Michel Selle at passe nøje paa og, hvis de komme der under Landet eller i hans Farvand, da at anholde dem. T. 7, 646 b.

— Til Jens Koes. Kongen sender ham 21 Læster Øl til Elfsborg Slots Behov og har leveret hans Fønrik og Skriver 2000 Dlr. i Mønt til hans Knægtes Besolding og Packemordtz Løjtnant 1000 Dlr. til at forstrække dennes Knægte med. Der er skrevet til Otthe Brade, Embedsmand paa Olborghus, om det Korn og Fetalje, som denne skulde sende Jens Koes, og det vil sikkert komme med det første, hvis det ikke allerede er kommet; Jens Koes skal straks tilbagesende med dette Skib hvad der af Kabelgarn, Boldavit, Kravelspiger, Jærnstænger og andet kan bruges her og undværes der paa Slottet, saaledes som han tidligere har faaet Brev om. Han skal passe nøje paa Slottet. T. 7, 647.

— Befaling til Landsdommeren paa Langeland til i Forening med Fogden paa Trannekier i Jørgen Marsuins Fraværelse at give Bønderne der paa Landet Ordre til at levere det Brød og Øl, som de skulle komme Kongen til Hjælp med, og føre det til Kiøpnehavn paa deres egne Skibe; ingen Borger eller Bonde, der har Skude, maa løbe ud dermed, førend han har gjort en Rejse til Kiøpnehavn med ovennævnte Øl og Brød. K. Udt. i T. 7, 648.

— Til N. N. Da Hr. Peder Skram formedelst Sygdom og Svaghed ikke selv kan være tilstede paa Laugholm Slot, skal han straks begive sig ind paa Slottet med sine Svende og passe paa det. K.

11. Marts (—). Til Sthen Rossensparre, Biørn Anderssen, Eyller Kraufse og Lauge Brock. [Da Fru Anne Rosenkrantz, Albret Gøjes Enke, har begæret¹] noget Gods i Rastedt og Kartoffhe i Laaland til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods i Falster og Laaland, skulle de besigte begge Parter Gods og indsende klare Registre derpaa. Udt. i T. 7, 648 b.

¹ Det indklamrede er oversprunget i Registranten.

11. Marts (Kbhvn.). Tilladelse for Frederich Kneffuel, Raadmand i Lubeck, til at udføre 18 Læster Havre fra Asnes, Suinborg og Bogens og 6 Læster Havre fra Kallingborg og Skiel-skøer til Tyskland som Betaling for Tilgodehavende hos Indbyggere i ovennævnte Byer, Kronens Told og Forbud dermed dog ufor-krænkede. K. Udt. i T. 7, 648 b.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård, eller hans Foged i hans Fraværelse at give Raadet, som Kongen har forskrevet der til Byen, Ordre til straks at begive sig hid, da Kongen vil blive her. Orig.

12. Marts (—). Forleningsbrev for Fru Birgitte Gøye, Herlof Troidis Hustru, paa Kappelgaarden i Sjælland, som Johan Guldsmid sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 8, 326. K.

— Forleningsbrev for Fru Karine Pedersdatter, Matz Thorbernssens Enke, paa Kronens Part af Tienden af Stobye og Gemløse¹ Sogne i Gydinge Herred, mod at svare en skellig Afgift deraf, og paa Kronens Part af Tienden af Brobye og Glemager Sogne i Gydinge Herred, uden Afgift. R. 8, 433. K.

13. Marts (—). Pantebrev til Axel Viffert til Axeluold paa Sualøf Len under Heritzuad Kloster, som er 2 Gaarde i Torløse, 1 Gaard i Kiøflinge, 1 Gaard i Hosterdsloffene², 9 Gaarde, 1 Præstebol, 1 Fæste og 1 Gadehus i Sualøf, 16 Gaarde i Sønder Sualøf, 1 [Gaard] i Skoufneben, 4 Gaarde i Karletofte, 1 Gaard i Kielstrup, 1 Gaard i Føllested³, 1 Gaard og 1 Vejrmølle i Tyrup, 1 Gaard i Lønstrup, 1 Gaard i Staffenstrop, 1 Gaard i Bolstofte, Skoufsgaarden og 1 Gaard i Hesselryd, for 4000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 89. K.

— Befaling til Fogden paa Stege at tilholde Fiskerne, der salte Torsk under Møen, til kun at sælge den for Kiøpnehavn og at gøre Køb med dem om den og henvise dem til Rentemesteren, der skal betale dem. K. Udt. i T. 7, 649.

14. Marts (—). Befaling til nedennævnte Adelsmænd og andre ufortøvet at begive sig hid, da Kongen vil bruge dem paa Orlogsskibene iaar; de skulle her faa nærmere Ordre, og Kongen vil handle med dem om deres Besolding, saa de skulle have ham at takke. — Register paa dem, der skulle til Skibs i Østersøen vor Herres Himmelfærds Dag [11. Maj]: Herlof Trolle,

¹ Gumløse.

² Haastenslev, Onsjø H.

³ Filested, Rønnebergs H.

Admiral, Christopher Mogenssen, Peder Munck, Hans Prysz, Foged, og Just Menerth paa Fortuna; Peder Huitfeldt, Lauge Brochenhusse og Anders Friis paa Mercurius; Erich Rudt og Jacob Ulfeldt paa Svenske Jomfru; Pouel van Zara, David, Her van Ungenadt, Loduich Munck og Johan Schougaardt paa Krabat; Hans Lauritzen og Lauge Venstermandt paa Lybske Christoffer; Otthe Rudt, Henrich Gyldenstern, Knudtz Søn, og Jørgen Fogedt paa Byens Løve; Niels Trolle og Olluf Kallips paa Danske Christoffer; Vicentz Jul, Iffuer Koes og Piil van Nimuegen paa Elefanten; Jørgen Brade, Henrich Høg og Francke Hanssen paa Arken; Frantz Brochenhus og Peder Daae paa Solen; Arrild Uggerup og Christiern Sørenssen paa David; Jacob Scheel og Hans Bintze paa Kind Gottes; Christopher Rosenkrantz og Thorle Bildt paa Papegøjen; Otthe Galskyt paa Flyvende Gejst; Claus Schell paa Engelske Kætter; Tygge Krusse paa Jonas; Jørgen Jenssen og Harthuig Høcken paa Falk van Olborg; Iffuer Jul og Knudt Reuentlov paa Bjørnen; Erich Lycke og Lauritz Grøn paa Jægeren; Niels Matzen, Hans Perssen, Per Hanssens Søn, og Jørgen Høg paa Høgen; Enuoldt Krusse og Otthe Munck paa Morian; Jacob Midelborg paa Gøgen; Asmus Storom paa Skotske Pinke; Jørgen Grøn paa S. Jørgens Bojert; Matthis Dampsfleedt paa Hertug Adolfs Pinke; Arildt Olssen paa Enchyskeske Jomfru; Christiern Juul paa Grib van Kongsberg og Block van Munster paa Normanden. T. 7, 649. K. (til Brevets Tekst).

14. Marts (Kbhvn.). Til Mogens Erichssen. Da Borgerne i Nystedt, der for nogen Tid siden fik kgl. Brev til ham om at maatte hugge Ildebrændsel i Olholms Skove efter deres Privilegiers Lydelse, nu hugge saa meget, de lyste, baade i de Skove, deres Privilegier omhandle, og i andre, der ikke indeholdes deri, befales det ham ikke at tillade dem at hugge mere Ildebrændsel, end der bliver anvist, og at forfølge dem til Tinge, hvis de handle herimod. Udt. i T. 7, 650 b. K.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helssingør, Christiern Lange, Frederich Legel og Davidt Hanssen, Toldskrivere smstds., at handle med de fremmede Skibe, der løbe gennem Sundet, om saa mange Baadsmænd, de kunne faa, paa god Betaling. Udt. i T. 7, 651.

15. Marts (—). Forleningsbrev for Oge Anderssen Ba-reus, Kongens Sanger, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som

er ledigt efter M. Henning¹; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kantoriet eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 433 b. K.

15. Marts (Kbhvn.). Befaling til Axel Veffert atter at beordre Bønderne i sit Len til at føre det i Herritzuad Skove huggede Skibstømmer ned fra Søndersløf Bro til Helssingborg, da de hidtil dels slet ingen Ægt have gjort med ovennævnte Tømmer, dels kun én. Hvis nogen viser sig forsømmelig, skal han lade ham straffe, hvis han ikke selv vil staa til Rette derfor. K. Udt. i T. 7, 651 b.

— Til Abbeden af Herredtzvaad Kloster. Da Bønderne under Klosteret endnu ikke have ført Tømmer til Orlogsskibenes Bygnings Behov ned til Helssingborg, skønt Kongen tidligere har befalet ham at tilsige dem dertil, befales det ham paany under Fortabelse af hans Len, hvis det ikke sker, at beordre de omkringboende Bønder til at møde med deres Vogne ved Søndersløf Bro og der modtage et Læs og føre det ned til Helssingborg. Udt. i T. 7, 651. K. (i Udtog).

— Befaling til Jørgen Sestede straks at lade brænde 100 Læster Milekul i sit Len og, Dag og Nat uspart, sende dem til Mønten i Kiøbnehavn, hvor Møntmesteren skal betale Kullene og stille dem tilfreds, der fremføre dem. — Seddel: Han skal straks i Kronens Skove, hvor der sker mindst Skovskade, lade hugge saa mange Stuvholt som muligt og lade dem føre ned til de nærmeste Ladesteder, saa at Skibene kunne hente dem. K. (kun til Hovedbrevet). Udt. i T. 7, 652.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Aarhus og Nyborg at have nøje Opsyn med de Baadsmænd og Skibsfolk, der drage over Færgestederne uden Pasbord, da Kongen har erfaret, at disse hemmelig stjæle sig bort af Tjenesten, samt at fængsle alle, der ikke have Pasbord, og sende dem hid. K. Udt. i T. 7, 651 b.

— Lignende Befaling til [Borgemestre og Raad i] Kallundborg og Korsør. Udt. i T. 7, 652 b.

— Til Borgemestre, Raad og Byfogder i Symmershafn, Ydsted, Nestued og Olborg. Da nogle (indlagt medfølger en Fortegnelse² over Navnene) af de Baadsmænd, der skulle stilles af deres By til

¹ Navnet er glemt i Registranten.

² Denne Fortegnelse findes ikke indført.

Kongens Orlogsskibe, hemmelig holde sig tilbage, og de se gennem Fingre dermed, befales det dem alvorlig straks at sende Baadsmændene hid til Admiralen under Ledsagelse af 2 Borgere fra Byen og, hvis nogle vægre sig, da at fængsle dem og sende dem hid. K. Udt. i T. 7, 652.

15. Marts (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at der finder stor Uskikkelighed Sted paa Kirkegaardene i Kiøpnehavn, særlig paa S. Nicolai Kirkegaard, idet der er lagt almindelig Ride- og Kørevej over denne, ligesom der henlægges Tømmer og sammenhugges Huse paa den, for Fremtiden forbyder enhver at drive nogen Haandtering paa den; Kirkeværgerne til S. Nicolai Kirkegaard skulle straks indhegne Kirkegaarden, forsyne den med de nødvendige Rister og Porte til Udelukkelse af Svin og Fæ og Forhindring af Riden og Køren over Kirkegaarden. Henlægger nogen Tømmer eller sammenhugger Huse paa Kirkegaarden, skal han have forbrudt Tømmeret, Halvdelen til Kongen og Halvdelen til Kirken; vise Kirkeværgerne sig forsømmelige, ville de blive straffede. T. 7, 653 b. K.¹

16. Marts (—). Aabent Brev, at Lauritz Mule, Hospitalsforstander i Kiøbnehavn, uden Afgift maa beholde den Gaard i Brøndzhøv, som Kongen mageskiftede sig til af Roskilde Kapitel, og som Hr. Erich Krabbe har forlenet ham med, dog kun saalænge han er Hospitalsforstander. R. 8, 326. K.

— Befaling til alle, der udsætte Garn og fiske efter Sild i Moe og Alns Sogne, at tilstede Kongens Salter Frans Seuerenssen, der er sendt derover for at salte nogle Læster Sild for Kongens Penge, 2 fri Dage hver Uge efter hans Tilsigelse, paa hvilke de skulle sælge ham alle de Sild, de fange, til det almindelige Køb; enhver, der handler herimod, skal have forbrudt Silden og straffes, og det paabydes alle Fogder og Embedsmænd, særlig i Mariager Kloster, at have nøje Opsyn hermed og at skaffe Salteren Ildebrændsel og Vogne til at føre Kongens Gods ind og ud med. T. 7, 654 b. K.²

— Kvittans til Eiler Rønnov, Steen Rosensparre, Christoffer Ulfeld, Henning Quitzov, Albret Skiel, Frantz Dyre, Gregers Ulfstand, Erich Lange, Johan Brockenhus, Frantz Banner, Erich Hardenberg, Erich Podebusk, Jørgen Bryske, Baltzer Maltissen, Peder

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 434 f. (efter K.). Secher, Forordninger I. 240 f.
² K. har oprindelig været en Orig., dat. 16. Febr. 1561.

Munck, Loduig Munck, Johan Skoufgaard samt Fruerne Lizebet Urne, Mette Rønnov og Birgitte Banner paa deres afdøde Husbonders, Peder Lyckis, Jacob Viffertz og Claus Bryskis, Vegne paa 10,000 Dlr., hvilke de som Forlovere for Christoffer Urne af Rigens Raad ere blevne dømte til at betale, da Christoffer Urne ikke har holdt det Kongen 1562 givne Brev, og som de nu have betalt Rentemester Jochim Beck paa Kongens Vegne. De skulle herefter være angerløse for deres Løfte, hvorimod Kongen forbeholder sig sin Tiltale til Christoffer Urne personlig. R. 8, 327.

17. Marts (Kbhvn.). Stadfæstelse for Rasmus Kaabeløs, Borger i Suinborg, af et Brev, dat. Suinborg 21. Febr. 1564, hvorved han og hans Hustru Karine Nielsdatter gensidig sikre hinanden, at den længstlevende i sin Livstid skal beholde begges Gods. R. 8, 169.

— Aabent Brev, hvorved Kongen giver Hans Svenske, Christoffer Pederssen, Peder Remmesnider, Anders Remmesnider, Rasmus Jørgerssen, Jørgen Olssen, Jørgen Bager, Hans Iffuerssen, Anders Huid, Peder Knivsmid, Niels Lauritzssen, Jens Stub, Rasmus Jenssen, Albret Hanssen, Thomes Holse, Niels Pederssen, Lauritz Bendssen, Hans Skinder, Peder Nielssen Glarmester, Jesper Matzsen, Hans Bager, Gregers Pederssen, Peder Anderssen, Jens Snedker, Peder Olssen, Hans Skrædder, Peder Kedelsmed, Peder Bøssesmed, Niels Kedelsmed, Rasmus Bødker, Niels Suerkissen, Hans Paaske og Lauritz Bang, Borgere i Suinborg, der bleve gjorde nederfældige for et Vidnesbyrd, som de aflagde med Borge-mestre og Raad smstds. imod Hans Michelssen angaaende Albret Guldsmids Hat, deres Mandhelig igen, da de have optinget til Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg, for denne Sag. K.

— Befaling til Borgerskabet i Væe at lade sig finde villigt til at befæste Byen, som er ufast, og gøre Fjenden Modstand efter Harthuig Bildes Anvisning, da Kongen nu sender dem nogle Ryttere til Hjælp og har ladet udgaa Brev til Almuen i Gierds og Villandt Herreder om at hjælpe til med at befæste Byen og til Harthuig Bilde om at have Opsyn med alt. Udt. i T. 7, 654.

— Befaling til Bønderne i Giers og Villandt Herreder at begive sig til Væe, naar Hartuig Bilde tilsiger dem, for at hjælpe til med at befæste Byen, saa at de kunne have deres Tilflugt der, hvis Fjenden, der forsamlers sig ved Landemærket, vil gøre Indfald; de skulle gøre Tilførsel til Rytterne smstds., for

at disse ikke skulle blive nødte til at drage bort igen. K. Udt. i T. 7, 654 b.

17. Marts (Kbhvn.). Befaling til Hartuig Bilde med det allerførste at begive sig til Vee for at paase, at Byen bliver befæstet, og at sørge for, at Bønderne gøre Tilførsel til Rytterne. K. Udt. i T. 7, 655.

18. Marts (—). Befaling til Arrild Uggerup at begive sig ind i Væe og indtil videre lade sig Rytterne smstds. være befalede, da Hack Ulfstand, Hofsinde, nu er hos Kongen og ikke kan være tilstede. K. Udt. i T. 7, 655.

— Gavebrev til Peder Nielssen, Bøsseskytte, og hans Medarvinger. R. 8, 67. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Michel Selle under Norge med Nattergalen selv tredje at løbe ind for Oslo og der indtage Erich Rosenkrandtzis og Effuert Bilds Karle, der ere komne ned til Aggershus med Skat og Penge, og løbe ind for Kiøbnehavn med dem; dog maa kan ikke løbe ind i Havnen, men skal blive liggende paa Reden indtil nærmere Ordre. Han skal befale Hovedsmændene paa de andre 3 Jagter at blive ved Marstrand og Elfsborg og at passe godt paa de svenske Skibe, der ventes fra Vesten. K. Udt. i T. 7, 655.

— Befaling til Jens Koes straks at sende den halve Kartove, der staar for Porten paa Elfsborg, og som han tidligere fik Befaling til at sende til Kiøbnehavn, til Jens Ulfstand paa Bahus, da denne har Mangel paa Skyts, og at sende hvad andet Skyts han kan undvære smstdshen og med dette Bud underrette Kongen om, hvad Skyts han sender. K. Udt. i T. 7, 655 b.

— Til Mort[en Svendsen]. Da Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riberhus, har berettet, at nogle Bønder i Kollinghus Len staa tilbage med Madskat og Penge for Heste, befales det ham at opkræve Restancerne efter Hr. Niels Langes nærmere Anvisning. K.

19. Marts (—). Aabent Brev, hvorved følgende Gods: 1 Gaard i Grendsted i Medelsom Herred, 1 Gaard i Udbye i Rogsø Herred, 2 Gaarde og 1 Bol i Korstrop i Hald Herred i Kalfføe Len, 1 Gaard i Afferii¹ i Omer Syssel, 1 Gaard i Fordrop² i Hald Herred, 1 Gaard i Offuenskouf i Louens Sogn i Gislom Herred, 2 Gaarde i Vaare³ i Rogsø Herred, 1 Gaard i Bode og 1 Gaard i

¹ Asfærg, N. Hald H.

² Faarup, N. Hald H.

³ Vor.

Ørested i Rogsø Herred, der ifølge den af Holgerd Rosenkrandz til Boluer fremlagte Kopi af hans »Forældres« Fundats er henlagt til nogle daglige Messers Afholdelse i Mariager Kloster, — nu, da Messerne ere ophørte, henlægges til Hospitalet i Horssens til nogle fattiges Underholdning. For den visse Rente af Godset skal der altid holdes 5 Senge med Klæder og andet nødvendigt i Hospitalet, og Holgerd Rosenkrandz og hans Arvinger, der besidde Boluer, skulle have Ret til at belægge Sengene med 5 fattige og syge Personer, der tillige skulle have deres Føde af Godsets visse Rente. Holgerd Rosenkrandz og hans Arvinger til Boluer maa oppebære og beholde den uvisse Rente af Godset for at have det i Forsvar og skulle, da Godset ligger vidt spredt, have Fuldmagt til at bortskifte det for andet. Den visse Rente skulle de aarlig levere Hospitalets Forstander, og for at vaage over dens Anvendelse skal hvert Aar til 1. Maj Lensmanden paa Bygholm i Forening med Holgerd Rosenkrandz og hans Arvinger eller hvem de tilskikke i Overværelse af Superintendenten i Aarhus Stift høre Forstanderens Regnskab og kvittere det. Naar der skal indsættes en ny Hospitalsforstander, skal det ske med Holgerd Rosenkrandz's og hans Arvingers Samtykke. R. 8, 67 b. K.¹

19. Marts (Kbhvn.). Gavebrev til Sognemændene i Halsted Sogn i Laaland paa S. Olufs Kapel smstds. med Sten og Tømmer for dermed at istandsætte deres meget bygfaldne Sognekirke, hvilket de klage over ikke at kunne gøre ved egen Hjælp. R. 8, 189 b.

— Aabent Brev, at Villom N., Borger i Lund, der skal være Hovedsmand over Bønderknægtene i Helssingborg og Lantzkrone Len og lade sig bruge mod Rigens Fjender, maa være fri for Landsknægtehold og al anden Kronens og Byens Tyng, saa længe han har denne Befaling. R. 8, 433 b. K.

— Befaling til Axel Thunissen at sælge de Heste, som Bønderne der i Landet [Skaane] have udgjort til Kongen, og som han har sat paa Foder hos Kirke- og Præstetjenerne, da de ere Bønderne til stort Besvær og ere smaa og uduelige til »Dragt«, hvis Kongen engang skulde behøve dem; han skal gøre klart Regnskab for Salget. K. Udt. i T. 7, 656.

20. Marts (—). Til Otte Brade. Kongen har paa Begæring af

¹ Tr.: Dsk. Mag. VI. 170 ff.

Borgerne i Olborg tilladt dem nu at udføre al den Vaarsild, de fange, til Tyskland, da den alligevel ikke kan opbevares længe, Kronens Told dermed dog uforkrænket; de skulle i Stedet indføre Humle, Salt, Staal og andet, som de behøve til deres Huses Op- hold. K. Udt. i T. 7, 656.

20. Marts (Kbhvn.). Til Lensmændene, der have Stifterne i Befaling. Da nogle Rigsraader og Adelige, der ere tilstede her hos Kongen, hver for deres Person have bevilget Kongen nogen Fetalje til Orlogsskibenes Udrustning, skulle de ligesaa handle med Adelen, Provster, Præster, rige Borgere og Bønder om nu at hjælpe Kongen med nogen Fetalje, særlig Flæsk, Smør og Kød, alt efter enhvers Formue og eftersom Lensmændene kunne blive enige med dem om. Kongen sender dem et aabent Brev derom og befaler dem straks at indkræve Fetaljen, føre den til belejlige Købstæder ved Søkanten og sende den med Skib til Kiøpnehafn. T. 7, 656 b. K.

— Kreditiv for N. N. til Riddere, Riddermændsmænd og Fruer i N. Stift. K. Udt. i T. 7, 657.

— Befaling til Hr. Niels Lange straks at sende sine visse Bude ud til alle Købstæder og omliggende Øer, som han har i Befaling, for der at skaffe Kongen saa mange Baadsmænd og søfarende Folk som muligt og, Dag og Nat uspart, da der er stor Mangel paa Baadsmænd til Orlogsskibene, sende dem hid med sine egne visse Bude og med klare Registre over deres Navne; Admiralen skal her give dem nærmere Besked. K. Udt. i T. 7, 657 b.

— Til N. N. Kongen har eftergivet Niels Kørring i Ør- ring hans Landgilde for iaar, da hans Gaard og Gods er bleven brændt af de Svenske i denne Fejde. K.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helssingør. Der sendes ham en Supplikats fra Hans Forste af Danzigk med Befaling til at levere denne det Skrift, hvorfor Jens Mogensen arresterede det Skib, Hans Forste havde Part i, saa at Hans Forste kan vide, hvem han maa tiltale for Skade, Kost og Tæring. K.¹

21. Marts (-). Pantebrev til Fru Margrette Reuen-

¹ Brevet har oprindelig været en Orig., men er rettet, og den ovenfor angivne Befaling skrevet til nedenunder; udenfor denne er atter skrevet en Befaling til at opsøge det i Supplikatsen ommeldte Skrift og, hvis det ikke er til Skade for Kronen, levere Hans Forste det; da ingen af disse Befalinger er overstreget, er det uvist, hvilken der skal gælde.

louf, Hr. Erick Krabis Enke, paa Aastrup Slot i Vendsyssel med tilliggende Herreder, som hun nu selv har i Værge, for 87 Lod ungarsk Guld, 55 $\frac{1}{2}$ Lod møntet ungarsk Guld, 36 Lod, 1 Kvintin mindre, rinsk Guld, 232 rinske Gylden, 650 Lod Sølv og 2401 Dlr., som hun har laant Kronen; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 90 b. (Overstreges.) Orig. (skaaren).

21. Marts (Kbhvn.). Tilladelse for Vincentz Juul til straks at indløse Bøulinggaard fra Holgerd Vefferdtz Arvinger og beholde den som Pant paa de samme Betingelser. R. 8, 69 b.

— Aabent Brev, at Sitze, Baltzer Tilesens Enke, Borgerske i Kiøpnehavn, for sin Armods Skyld maa være fri for Skat, Landsknægtehold og al anden kongelig og Byens Tynge i et Aar efter dette Brevs Datum. Udt. i T. 7, 644 b.

— Til Erich Rud. Da Kongen nu er bleven enig med Arent Køckert og Hans Thessing, Borgere i Lybeck, der have laant Grev Gynter af Suartzborg 3000 Dlr., hvilke denne paa Kongens Vegne har udgivet, om at betale dem med Byg, en laalandsk Læst for hver 50 Dlr., skal han levere dem saa meget Byg, han kan skaffe, og tage Kvittans af dem derfor, for at Kongen kan vide, hvor meget der resterer, hvis Erich Rud ikke kan betale dem hele Summen med Byg. K. Udt. i T. 7, 657 b.

— Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildtgaard. Kongen sender denne Brevviser til ham med noget Jærn, hvilket han i Gaardens Smedje skal lade smede i Tærninger efter medfølgende Skabelon og siden iligen sende hid til Slottet; han skal lade smede $\frac{1}{2}$ Td. fuld. Orig. Udt. i T. 7, 657 b.

— Lignende Befaling til Sthen Rossensparre og Jørgen Sestede. Udt. i T. 7, 657 b.

— Befaling til Hans Holck at sende Bøsseskytterne Jens Jude, Daidt Myndst, Knudt Jude, Lasse Riiber, Bent Hallandtz-fader, Niels Krudtmager, Hans Riiber, Michel Jude og Chresten Dus til Kiøpnehafns Slot til Orlogsskibenes Behov. Udt. i T. 7, 658.

22. Marts (—). Skøde til Fru Jahanne Sparre til Hage-løsse. R. 8, 434 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Eskild Gøye at ladé Fru Anne Hardenberg til Koxbølle oppebære Kronens Part af Vindinge Sogne-tiende for næste Aar uden Afgift. K. Udt. i T. 7, 658.

— Befaling til Axel Viffert at laane paa et Aars Tid Barck-

aggers Sognemænd Kongens Part af Sognetienden til Sædekorn. Udt. i T. 7, 660 b.

22. Marts (Kbhvn.). Til nedennævnte Købstæder. Da Kongen straks efter Paaske vil lade Orlogsskibene udruste og foruden de fremmede vil bruge nogle af sine egne Undersaatter paa dem, skulle de stille N væragtige Karle, vel rustede med Harnisk, gode Værger, Hager og lange Spyd, og sætte en Borgemester og Raadmand til at kommandere dem, møde med dem i Kiøpnehavn 16. April og modtage nærmere Ordre. Viser nogen sig forsømmelig enten med Udrustningen eller Fremsendelsen, vil Kongen lade det straffe alvorligt. — Viborg 50 Karle, Aa[l]borg 100, Nykiøping i Mors 30, Skibe 20, Aarhus 50, Horsens 40, Randers 50, Grindou 10, Ebeltoft 10, Hoffbroe 15, Schaben 15, Sebye 20, Hørringe 10, Thiistedt 30, Riiper By 100, Varde 40, Ringkiøping 20, Holstebro 20, Lemuich 20, Kollinge 30, Vedle 30, Kiøpnehavn 150, Køge 50, Hedinge 10, Prestøe 15, Stege 40, Stubbekiøping 20, Nykiøping i Falster 20, Nystedt 10, Nagskov 40, Saxkiøping 10, Maribo 10, Vordingborg 10, Nesthødt 40, Skelskør 30, Slagelse 20, Kallundborg 20, Nykiøping i Odtz Herred 10, Holbeck 15, Roskilde 30, Ringstedt 10, Slangerup 10, Helssingør 10, Korssør 10, Otthensse 50, Svenborg 50, Assens 30, Faaborg 20, Medelferdt 10, Bogens 10, Kiertheminde 20, Nyborg 10, Rudkiøping 10, Malmø 100, Landtzkronne 50, Ydstedt 40, Trelborg 30, Falsterboe og Schanør 10, Lundt 20, Helssingborg 10, Semershagen 10. — Summa 1800¹ Karle. — Seddel i Brevene til Aarhus, Randers, Horsens, Vedle, Aalborg, Viborg, Kollinge², Otthensse, Svenborg, Riipe, Varde og Ringkiøping: Hver By skal straks sende 1 Piber, 1 Trommeslager og 1 Bartskeer hid til 16. April og fylde Bartskeerens Kiste med alt Tilbehør. T. 7, 658 b.

23. Marts (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Suinborg at give Frantz Bartskeer, Borger smstds., Ordre til at være i Kiøpnehavn Sønd. misericord. [16. April] i det seneste for at lade sig bruge som Bartskeer hos Frantz Brockenhus paa Orlogsskibene; de skulle skaffe ham en Kiste med alle dertil hørende Redskaber. K.

— Lignende Befaling til Otthense at sende en af de bedste Bartskeerer hid til samme Tid. K. (i Udtog).

¹ Ved Sammenlægning faas kun: 1780.

² Fejlagtig nævnt 2 Gange.

23. Marts (Kbhvn.). Pantebrev til Henning Quitzov til Sandagger paa 9 Gaarde og 2 Bol i Jersore By i Klinte Sogn og 1 Gaard i Nørre Østerbølle¹ i Sandagger Sogn i Fyen for 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 91 b.

24. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Fru Anne Rossenkrantz's, Albrit Gøvis Enkes, Pant i Skioldenes Slot forhøjes med 500 Jochimsdlr., 1500 Mk. danske i runde Markstykker og 800 Lod gjort Sølv, som hun har laant Kronen. P. 92 b. (Overstreget.) K.

— Stadfæstelse for Jørgen Skram til Thiele af et Mageskifte med Mariagger Kloster. R. 8, 70. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Dronning Dorothea, Kongens Moder, til nu at udføre den Landgildehavre, som hun oppebærer i Fyen, til Tyskland. K. Udt. i T. 7, 661.

— Til Palle Jul, Lauritz Skram og Jørgen Skram. Da Hr. Otte Krumpen, der skulde handle med Adelen i Viborg Stift om at komme Kongen til Hjælp med nogen Fetalje til Orlogsskibenes Udrustning, nu er forhindret hos Kongen, sender Kongen dem det ham tilskrevne Brev og et Kreditiv til Adelen med Befaling til at »optage« disse, rette sig efter dem samt skaffe Kongen saa megen Fetalje som muligt og sørge for, at den fremkommer snarest med klare Registre over enhvers Hjælp. K. Udt. T. 7, 661.

— Befaling til Arrildt Ugerup, Erich Løcke, Godsche Brochenhusse, Erich Rudt, Peder Munck, Jacob Ulfeldt, Johan Schougaard, Hartuig Høicken, Lauge Brochenhus, kgl. Sekretær, Erich Bilde, Henrich Gyldenstern, Frantz Baner, Olluf Munck eller hans Søn Iffuer Munck, Loduig Munck, Jacob Rostrup, Anders Friis, Knud Røuentlou og Erich Podebusch at møde i Kiøpnehavn 16. April². Udt. i T. 7, 661 b.

— Befaling til Jørgen Munck, Borchort von Papenheim og Jørgen Sestedt at beordre Bønderne i deres Len til at brænde saa mange Kul som muligt til Kongen og at anvise dem Ved dertil i Kronens Skove nærmest Kiøpnehavn. Naar Kullene ere brændte, skulle de underrette Kongen om, hvor de ere brændte, for at denne saa kan lade dem hente med sine Rustvogne. K. Udt. i T. 7, 662.

¹ Nørre-Esterbølle, Skovby H.

² Registranten har fejlagtig: Marts.

24. Marts (Kbhvn.). Befaling til Henrich Mogenssen med Lempe at opholde alle de Skibe, der komme enten østfærds eller vestfærds gennem Sundet, dog skal han fortolde de stetinske og lade dem løbe, da de have lovet at føre Proviant og andet ind i Riget; endvidere skal han anholde alle de Skibe, der sejle igennem med Kobber, da Kongen vil købe deraf. K. Udt. i T. 7, 662.

25. Marts (—). Mageskifte mellem Erich Løcke og Kronen. R. 8, 70 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til nedennævnte Lensmænd straks at lade hugge N Læs Ved i Kronens Skove og levere dem til Symen Prytz, Tolder paa Skaffuen, til Fyrlampen, da der mangler Ved til dens Vedligeholdelse. — Frans Banner 100 Læs, Otthe Banner, Erich Podebusch og Fru Margretthe, Erich Krabbis Enke, hver 50 og Henrich Gyldenstiern 300 Læs. K. Udt. i T. 7, 662 b.

— Til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift. Hans Norbye har klaget over, at hans Sognepræsts Hustru har indladt sig i Trætte med hans Hustru og uden al Aarsag forulempet hende og hendes Børn med spotske Ord og Slag, hvilket Hans Norbye i Tilfælde af Gentagelse kunde blive nødt til at »vederføre«; da han dog helst vilde undgaa dette, har han begæret at blive denne Præst kvit; M. Niels skal derfor skaffe Hans Norbyes Sognepræst et andet Kald og lade Sognemændene kalde en duelig Person i Stedet. Orig. i Provinsarkivet i Odense¹.

— Aabent Brev, at der til Orlogsskibenes Udredning skal gives i Madskat af hver Provst og Sognepræst paa Landsbyerne i Sjællands og Fyens Stifter 1 Fjerd. Smør, 2 Sider Flæsk, 2 Faarekroppe og 4 Gaasekroppe. Lensmændene skulle skrive dem for Skatten, lægge dem i Læg og paase, at den rige hjælper den fattige. Skatten skal være ude inden 16. April og leveres, hvor Lensmændene tilsige dem. T. 7, 662 b. K.

— Befaling til Peder Bilde, Arild Ugerup eller hans Foged, Eskild Gøye, Erich Rud og Claus Huitfeldt at forkynde ovenstaaende aabne Brev, lægge Provster og Præster i Læg, oppebære Fetaljen, sende den til Kiøpnehafns Slot og levere den til Hr. Jørgen Løcke mod hans Kvittans derfor. K. Udt. i T. 7, 663 b.

— Aabent Brev, at Bønderne i Sjælland, Fyen, Langeland,

¹ Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 271 f.

Laaland og Falster, Møen og Taasinge, hvem de end tjene, skulle give en Madskat til Orlogsskibenes Udredning, saaledes at hver 20 skulle lægges i Læg sammen og give 1 Okse, 1 Fjerd. Smør, 10 Sider Flæsk og 20 Gaasekroppe; Lensmændene skulle lægge dem i Læg sammen, saaledes at den rige hjælper den fattige. Skatten skal være ude inden 16. April og skal leveres, hvor Lensmændene tilsige dem. T. 7, 664. K.

25. Marts (Kbhvn.). Befaling til Jens Trudssen, Jørgen Sestede, Fru Anne Rosenkrantz, Lauge Brock, Holgerdt Rosenkrantz, Peder Bilde, Jørgen Munck, Otthe Rudt, Christopher Paigs og Sten Rosen-sparre i Sjælland; Eskildt Gøye, Erich Bilde, Palle Ulfeldt, Arildt Uggerup, Eyler Rønou og Christopher Johanssen i Fyen; Jørgen Marsuyn, Claus Huitfeldt, Erich Rudt og Jacob Brochenhusse at forkynde ovenstaaende aabne Brev, lægge Bønderne i Læg, opkræve Skatten, sende den til Kiøpnehafns Slot og levere den til Hr. Jørgen Løcke mod dennes Kvittans derfor. K. Udt. i T. 7, 664 b.

26. Marts (—). Forleningsbrev for Jens Fux, Kongens Enspænder, paa Verebro Mølle i Semme Herred, som Claus Møller sidst havde den i Værge, og paa Kronens Part af Tien-den af Steenløsse-magle Sogn, alt uden Afgift. R. 8, 328 b.

— Forleningsbrev for Hr. Peder Skram paa Laugholm Slot, uden Afgift; han skal holde Slottet i en tro Haand. Udt. i R. 8, 436. K. (i Udtog).

— Stadfæstelse for Erich Nielssen af et Brev, dat. Tirsd. efter S. Dionisii Dag [14. Okt.] 1550, hvorved Lauritz Seuerinssen, Abbed i Herritzuad Kloster, forlener Michel Jude og hans Hustru Anne med en Herritzuad Klosters Gaard, kaldet Munckebo, i Skaane, uden Afgift. Det forbydes derfor alle at gøre ovennævnte Anne og hendes nuværende Husbond Erich Nielssen Hinder paa Gaarden, saa længe hun lever. R. 8, 435. K.

— Pasbord for Jochim Brochdorff paa en Rejse til Holsten. K.

— Aabent Brev, at Herredsfogden i Ringsted Herred herefter maa oppebære og uden Afgift beholde 1 Skp. Havre af hver Bonde i Herredet, der søger sin Ret til Ringsted Herredsting, da Fru Anne Rosenkrantz, Albret Gøyes Enke, har berettet, at der ikke er tillagt Embedet noget, og at den nuværende Herredsfoged forlanger enten at blive fri for Bestillingen eller at faa noget for sin Umage. R. 8, 328.

26. Marts (Kbhvn.). Befaling til Erich Ipssen, der formener at have Brev paa endnu i nogle Aar at maatte beholde Odtz Kloster, hvormed Kongen har forlenet Jomfru Ingeborg Bilde, at lade hende se Brevet, for at hun kan vide, om han endnu har nogle Aar tilbage; hvis saa er, skal han alligevel i den tilbagestaaende Tid give hende den Landgilde og Afgift, som han aarlig plejer at svare Kronen. K. Udt. i T. 7, 665.

— Befaling til Jens Spend, Hartuig Skram, Gregers Holgerdsen og Mogens Mogenssen at møde paa Lundenes Slot, naar Fru Margrete Reuentlov, Hr. Erich Krabbis Enke, tilsiger dem, for at besigte Inventarium, Bygninger og Jordebog, som hun leverer til Oiuf Munck, og de til Slottet hørende Skove og Kær. K.

— Befaling til Hartuig Bilde, Biørn Koes og Axel Veffert at tage Borgemestre og Raad henholdsvis i Aahus, Helsingborg og Landzkrone til sig og forhandle med Borgerne smstds. om at tage Klippinge i Betaling af Knægtene for de Penge, som de have laant disse, samt for Kost, Sko, Klæder og andet, som de have til gode hos disse; Kongen betaler nemlig Knægtene med Klippinge og har lyst disse gænge og gæve over hele Riget under Straf paa Livet for at nægte at tage dem derfor. K. Udt. i T. 7, 665 b.

27. Marts (—). Til Købstædmænd og Bønder i Skaane, Hal-land, Blekinge og Lister. Da de trods Kongens tidligere Befaling til at tage de Klippinge, som han har ladet mønte i denne Fejde, for gænge og gæve, alligevel vægre sig derved og sætte deres Varer, som de sælge derfor, til mere end dobbelt Værdi, paabydes det særdeles strengelig alle at tage denne Mønt for den satte Værdi og at sælge deres Varer til rimelig Pris i Klippinge; enhversomhelst, der foragter Kongens Mønt eller sælger sine Varer højere, end Ret er, vil blive straffet paa Livet. T. 7, 666 b. K.

— Befaling til Borgerskabet i Malmø at laane Landsknægtene, der ligge der i Byen, Fetalje og andet nødvendigt, da disse have klaget over, at de ikke kunne faa saadant, medmindre de straks have rede Penge at betale med, og derved lide stor Nød; Kongen vil sørge for, at det bliver betalt, naar Knægtene blive mønstrede og afbetalte. K. Udt. i T. 7, 666.

— Gavebrev til Annicke, Hans Prytzis Enke, Borgerske i Nyborg, paa den halve Part i hendes og hendes Husbonds Gaard smstds., der nu har staaet Aar og Dag, uden at hendes afdøde

Husbonds Arvinger have meldt sig, og derfor er tilfalden Kronen; hun skal holde Gaarden i Stand med god Købstadbygning under Tegltag og svare sædvanlig Afgift deraf. R. 8, 169 b.

27. Marts (Kbhvn.). Kvittans til Fru Anne Thenhus, Frantz Brockenhussis Hustru, paa 680 Al. Hørgarnslærred og 320 Al. Blaargarnslærred, som hun har ladet spinde og væve og nu har leveret fra sig paa Kiøbnehafns Slot. R. 8, 329.

— Livsbrev for Matz Seurensen paa Hospitalet i Slauelesse med S. Jørgens Gods og Hospitalets Gods, som han nu selv har det i Værge; han skal skaffe de fattige og syge Mennesker i Hospitalet Underholdning med Føde og Klæder og paase de fattiges Tarv, saa at der ingen Klage kommer over ham; endvidere skal han være fri for Landsknægtehold og al borgerlig Tynge. R. 8, 329.

— Pasbord for Hr. Burchart, Greve til Barby, der med sine Folk og Heste skal rejse herfra til Tyskland. K.

— Befaling til alle, som fri og frelse kendes i Nørrejylland, gifte og ugifte, at møde i egen Person i Aarhus førstkommende 23. April for at erfare Kongens Vilje, da denne har noget at tale med dem om, som er baade ham og dem magtpaaliggende; de behøve ikke at tage Heste med sig. T. 7, 666.

— (U. St.). Til Rigens Kansler. Da Fru Kirstine Løcke, Christoffer Urnis Hustru, har taget adskillige Vidnesbyrd angaaende Fru Karines, Mogens Muncks, Død, over hvilke dog Oluf Munck har faaet Kongens Stævning, hvormed han nu holder hende fra hendes Forfølgning til Herredsting, Landsting og Rigens Kansler, befales det Kansleren at tilstede hende Forfølgning til Landsting, da Kongen med sit Brev ikke vilde drage nogen fra sin Ret. K.

30. Marts (Kbhvn.). Befaling til Borgerne i Køge og Roskiilde at modtage 3 Fænniker Knægte, der en kort Tid skulle ligge der, og for Penge skaffe dem Herberg, Øl og Mad. Udt. i T. 7, 670 b.

— Til Hr. Eyller Hardenberg, Hofmester. Da denne Brevviser, Peder Stinger, har berettet, at de Udbudsmænd, der ligge i Rodnebye, ere Borgerne meget skyldige og ikke kunne betale, førend de faa deres Maanedspenge, skal Hr. Eyller undersøge denne Sag og sørge for, at alt gaar ligeligt til, saa at der ikke kommer Klage fra nogen af Parterne, og at Bønderne ikke besværes over Maade. T. 7, 670 b.

30. Marts (Frederiksborg). Til samme. Valentin Manstein, Høvedsmand, har berettet, at en af hans Knægte og dennes Hustru have frastjaalet ham 200 Gyldenklippinge paa 2 Klippinge nær og 100 enkelte Dalere og »til troer Hænde« leveret dem til en Borger i Falsterboe, der er bleven fængslet for denne Sag og har bekendt at have modtaget ovennævnte Guld, men saa er død kort efter i Fængselet. Da Knægten og dennes Hustru have tilstaaet at have stjaalet Pengene og have staaet til Rette for deres Misgerninger, og Borgeren har bekendt at have modtaget Pengene, skal Hr. Eyller paa Kongens Vegne indvise Valentin Manstein efter dennes Begæring i den afdøde Borgers Hus, Jord, Skude og andre Efterladenskaber, saa at han kan faa Erstatning for sit Tab. — Seddel: Han skal befale Borgerne i Malmø at sende Knægtene i Byen Fetalje og andet nødvendigt efter det til Borgerne sendte Brev og forkynde Brevet om Klippinge for Borgere og Bønder. T. 7, 671.

— Til Eyller Grubbe. Som han vil se af indlagte Supplikats er denne Brevviser, Willicke Enthes van Mentheda, for nogen Tid siden bleven aftakket fra Kongens Ryttere og mener at have sit »Antog« og noget af sin Besolding til gode; da Kongen ikke kender Sagen, har han henvist ham til Eyller Grubbe og befaler denne at betale ham hvad der med Rette tilkommer ham, dog mener Kongen ikke at være ham noget »Antog« skyldig, da han selv tilbød sin Tjeneste og boede i Helssingør. T. 7, 670.

— Befaling til Abbeden af Soerdt at lade Jesper Kraufze, Eyller Kraufze, Erich Rudt og flere af deres Slægt og Venner faa Nattelage der i Klosteret en Nats Tid med Fru Lenes, Hr. Hans Kraufzis, Lig, dog for deres Penge efter deres eget Tilbud. Udt. i T. 7, 670.

31. Marts (—). Til Hr. Niels Lange. Formedelst de mange Klager og Trætter om Grimstrup og Aare Sogne i Riiper Stift har Kongen gjort en Forandring derpaa, hvilket han kan se af det udgaaede aabne Brev og Kongens Skrivelse til ham om Sognene; da den nye Ordning evig skal holdes ved Magt, skal han, hvis han finder denne Brevviser, Hr. Nils Polssen, duelig til at være Sognepræst, skaffe ham et eller to Sogne i Stiftet, som han kan have sin Underholdning af. Kongen sender ham Hr. Nils's Supplikats. T. 7, 672 b.

31. Marts¹ (**Frederiksborg**). Til Herlof Trolle. Da den Karl, der som Styrmand paa Skibet Laksen satte dette til paa Hjemrejsen fra Jylland med Fetalje og derfor blev dømt til at erstatte Skaden eller miste Halsen, ikke kan betale Skaden, skænker Kongen ham Livet paa den Betingelse, at han sin Livstid vil tjene Kongen som Baadsmand eller andet inden Skibsborde, hvortil han er duelig; hvis han viser sig forsømmelig mere, skal han lide den Straf, han nu er idømt. T. 7, 672.

1. April (—). Forbud til Købstædmænd og Bønder i Sønder- og Nørrehalland mod at sælge Korn, Salt eller andre Varer til de Svenske, hvilket mange hidtil have gjort trods det tidligere Forbud; enhver, der gjør det, skal have forbrudt alt, hvad han ejer, til Kongen og skal straffes paa sin Hals. T. 7, 673.

— Befaling til Axel Viffert at forstrække Bønderne omkring Halmestedt med Sædekorn af det Tiendekorn, Byg og Havre, som Kronen har liggende i Halmestedt. Han skal affatte klare Registre over, hvad enhver modtager, for at han kan vide, hvor meget han igen skal indkræve. T. 7, 673 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Halmestedt at hjælpe til med at gøre den Befæstning færdig, som Kongen lader foretage om Byen, for at denne kan have saa meget des bedre Beskyttelse, hvis noget skulde komme paa. T. 7, 673 b.

— Til Pouel Huithfeldt. Da han melder, at de svenske Bønder have begæret at maatte beholde deres Gaarde ubrændte mod at sørge for, at intet bliver brændt eller røvet fra Kongens Undersaatter, medmindre Hærmagt kommer og bliver dem for stærk, tillader Kongen ham at indlade sig i Handel med dem derom, skønt han mener, at dermed kun lidet er udrettet, og Kongens Undersaatter allerede have lidt stor Skade; men det skal siges til de Svenske, at de, hvis der bliver plyndret eller brændt for Kongens Undersaatter, kunne forlade sig paa, at Kongen straks vil hjemsege dem og lade brænde for Fode. Med Hensyn til Proviant mener Kongen, at Pouel Huithfeldt vil faa Tilførsel, da Skibene nu kunne sejle, derimod kan Kongen ikke lade noget af sin Fetalje føre did, før end hans Skibe blive udrustede. Forbudsbrevet mod at sælge Fetalje til de Svenske sendes ham til Forkyndelse og Efterlevelse. Da han melder, at Befæstningen for Byen endnu ikke er færdig, og

¹ Brevet er dateret 31. (?) Juni, men indført mellem Breve af 30. og 31. Marts.

at der mangler Penge dertil, befales det ham af al Magt at fremme Bygningen deraf og selv at udlægge de nødvendige Penge; Kongen vil siden betale ham efter klart Regnskab. Kongen har skrevet til Borgerskabet i Halmestadt om at hjælpe til med Byens Befæstning; det vilde ikke tjene at handle haardt med det, da han jo selv ved, hvilke Besværinger det har haft i Aar. Brevet til Axel Viffert om at laane Bønderne Sædekorn sendes ham til Besørgelse. T. 7, 674.

2. April (Frederiksborg). Tilladelse for Borgerne i Sømmershavn til at udføre Heste fra Skaane til Tyskland, Kronens Told og Rettighed dermed uforkrænkede. Udt. i R. 8, 439.

— Til Johan Friis, Hr. Otthe Krumpen og Hr. Jørgen Lycke. I Anledning af deres Skrivelse har Kongen bestilt Kul til Mønten og mener, at der allerede er fremkommet en Hob. Kongen samtykker i, at den francotz Legat sender Bud ind i Sverrig for at begære Førdringsbrev, men finder det betænkeligt at give ham kgl. Pasbord, derimod har han ikke noget imod, at de give ham deres Pasbord eller Breve til Kongens Lensmænd paa Vejen. T. 7, 675 b.

— Befaling til Jens Koes en kort Tid at skaffe de 2 Fæniker Knægte, der sendes til Baehus, Øl og Brød der paa Slottet [Elfsborg], naar de komme did, indtil Jens Vulfstand, Embedsmand paa Baehus, kan opkræve Gengærd af Bønderne til deres Underholdning; hvad Øl han »undfanger« til Knægtene skal han optegne paa klare Registre og sende disse til Kongen, der siden vil skaffe ham lige saa meget Øl igen. T. 7, 676 b.

— Til Herlof Trolle. Da Svenskerne ruste sig stærkt og igen ville for Baehus og skulle have faaet nogle store Murbrækere saa nær, at de ikke ere 4 Mil fra Slottet, skal han straks lade 1 halv Kartove, 1 Kvarterslange med de nødvendige Lod samt $\frac{1}{2}$ Læst Slangkrudt, $\frac{1}{2}$ Læst Kørnekrudt og noget Bly indskibe paa en af Kongens Jagter og sende en forstandig Karl afsted med den til Baehus, saa snart Vinden bliver fjøelig. — Seddel: Hvis han ikke straks har en Jagt ved Haanden, skal han skaffe et andet Skib; han skal sende 200 Lod til hvert Stykke. Da Jens Holgerssen mangler Bøsseskytter, skal han med samme Skib sende den gamle Fyrverfer og 2 andre Bøsseskytter did. T. 7, 675.

3. April (—). Til samme. Da han har talt med Pouel van

Sara om den halve Kartove, der skulde sendes til Bæhus, og derved erfaret, at en Slange var bedre til at skyde gennem Skansekurve med, befales det ham i Stedet at sende 2 Slanger med de nødvendige Lod og tilskrive Jens Holgerssen al Besked derom, da Kongen har skrevet til denne, at der sendes ham en halv Kartove. T. 7, 679.

3. April (Frederiksborg). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at købe 200 Ruller Boldavit til Kongens Orlogsskibe, saa snart der kommer Skibe i Sundet med saadant inde, og iligen sende det til Kiøpnehavn. Udt. i T. 7, 676 b.

— Til samme. Da der med det første ventes en stor Skibsflaade til Sundet fra Vesten, skal han, naar der kommer 50, 100 eller flere Skibe i én Flaade, sende en Skude eller stor Baad ud imod dem og befale dem at stryge og sætte bag Slottet ved Lappen og ikke løbe forbi Slottet, førend de faa nærmere Besked, da de ellers maa tage Skade for Hjemgæld, hvis der vederfares dem noget. T. 7, 678.

— Til Knud Schriffuer, Skriver paa Kiøpnehavns Slot. Da der er kommen en Skipper ind for Byen fra Helssingør, der har Sukker inde af det bedste Slags, og der er gjort Køb med ham derom til 7 Styvere Pundet, befales det Knud Schriffuer at købe samme Sukker til Kongen. T. 7, 680.

— Tilladelse for Jørgen Mar, Borger i Symershavn, til at udføre 10 Læster Malt til Tyskland, Kronens Told dermed dog uforkrænket. Udt. i T. 7, 678.

6. April (Kbhvn.). Forleningsbrev for Stheen Bilde paa Kronens Part af Tienden af Melbye, Stoubye, Øenestedt og Fierleuf Sogne i Gyding Herred. Udt. i R. 8, 436.

— Livsbrev for Knud Hanssen i Egetunge paa den Kronens Gaard smstds., som han nu selv har i Værg, uden Afgift, da han har lidt stor Skade af Fjenderne og af Kongens egne Krigsfolk. R. 8, 436.

— Forleningsbrev for Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, paa Kronens Part af Tienden af Asmindrød Sogn, uden Afgift. R. 8, 330 b.

— Tilladelse for Jochim Sprengel til at udføre 12 Tdr. Aal, 4 Deger Huder og 12 Pd. Smør til Tyskland, Kronens Forbud og Told dermed dog uforkrænkede, mod at forpligte sig til af yderste Formue at gøre Tilførsel til Kongens Krigsfolk. Udt. i T. 7, 680 b.

6. April (Kbhvn.). Til Hr. Eyler Herdenberg. Da en Karl, ved Navn Tore Hack, der skal have tjent Hr. Thure Trolle paa Byrckvaare for Dyreskytte og er lam i begge Hænder og har den ene Tommelfinger hugget af, skal være kommen ned fra Sverrig til Skaane, hvor han gaar omkring i Stodderklæder som Spejder, skal Hr. Eyler have visse Bude ude baade i Købstæderne og paa Landsbyerne og, hvis han kan faa fat paa Karlen, sende ham til Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot. T. 7, 680 b.

— Til Otthe Braade. Kongen sender Peder Hallandtzfar over til ham med et Skib for at hente Fetalje til Slottet her, hvorfor han straks skal indskibe al den Fetalje af Olborghussis Indkomst, som han kan undvære, saa at Skibet hurtig kan komme paa Hjemrejsen. Rel. Jens Vulfstandt, Embedsmand her smstds. — Seddel: Han skal med det første sende nogen Havre til Lensmanden paa Elfsborg Jens Kaaes til Underholdning for dennes Heste og ligesaa sende nogle Læster Havre til Malmøe og sælge den til de fremmede Ryttere, som ligge der, Tønden for $\frac{1}{2}$ Dlr. T. 7, 681.

7. April (—). Befaling til Adelen i Sjælland at møde i Kiøpnehavn førstkommande 17. April, da Kongen har noget magtpaaliggende at forhandle med den om; hvis Kongen ikke selv er tilstede, skulle nogle Raader tilkendegive den hans Vilje. T. 7, 681 b¹.

8. April (—). Livsbrev for Erick Arnessen paa Screder Kloster paa Island, som han nu selv har det i Værge, mod at svare samme Afgift som hidtil. R. 8, 532 b.

— Forleningsbrev for Haldar Skulessen paa Tyckebye Kloster paa Island, som han nu selv har det i Værge, mod at svare samme Afgift som hidtil. R. 8, 532.

— Aabent Brev, at Jonas von Lutzenborg, Kongens Vintapper, maa bo i Kiøbnehavn og være fri for al Skat, Landsknægtehold og anden borgerlig Tyngelse, saa længe han tjener som Vintapper. R. 8, 331².

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at købe saa megen Humle fra Dantzick, som han kan tænke behøves, da der bruges megen Humle til Kongens Slotte og Gaarde

¹ Tr.: Vedel Simonsen, Familie-Efterretn. om de danske Ruder II. 52 f.
O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 326.

² Tr.:

og der ingen er at faa her i Riget, ligesaa skal han paa Kongens Vegne købe saa meget rødt Klæde, som behøves til at drage Toldboden med. — Seddel: Der sendes ham Brev til Borge-mestre og Raad i Dantzick om Humlen, hvilket han kan bruge efter Lejligheden, samt en Afskrift, som de Lybske have sendt til Kongen, om de Tidender, de have erfaret. Han skal have nøje Opsyn med de Skibe, der løbe gennem Sundet, særlig Hamborger, Engelske og Hollændere, og ikke lade dem løbe bort, førend han har faaet Besked fra Kongen. T. 7, 682.

8. April (Kbhvn.). Befaling til Kapitlet i Viiburg at levere denne Brevviser, Hans Pederssen, til Hjælp til hans Studier hvad det endnu har i Forraad af den aarlige Rente, som det oppebar af det af Kong Christian III til en Dr. med. henlagte Kannikedomme, medens dette stod uforlenet. T. 7, 682 b¹.

— Befaling til samme at have flittigt Tilsyn med den paa Trindelindt udlagte Tønde og at sætte en paalidelig Karl paa Læssø til at vare paa, at Tønden ikke af Storm og Uvejr fordrives fra sit rette Sted; hvis dette sker, skal Kapitlet straks igen lade den lægge paa det Sted, hvorfra den drev. T. 7, 685. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Jørgen Rossenkrantz at have flittigt Opsyn med, at Fyrlampen paa Anholt holdes tændt hele Natten Sommeren igennem, dog maa der ikke som hidtil hugges Ved til Lampen i den Gran- eller Fyrreskov, der findes paa Anholt, da denne derved i høj Grad forhugges og med Tiden bliver øde; han skal lade hugge Ved andensteds. T. 7, 685 b.

— Til Otthe Brade. Da der trods de tidligere Skrivelser og mundtlige Befalinger til ham om Fyrlampen paa Schaugen allerede i disse Dage er kommet Klager fra fremmede Skippere, der have sejlet den Vej, over Forsømmelser ved Lampen, idet den vel tændes om Aftenen, men ikke brænder mere end et Kvarter ud paa Natten, hvilket i høj Grad undrer Kongen, befales det ham endnu en Gang alvorlig at sørge for, at Lampen holdes tændt hele Natten igennem, saafremt han ikke vil staa til Rette for Forsømmelserne. T. 7, 686 b.

— Til Biørn Kaas. Da Kongen har gjort en Handel med Jørgen Berger om at holde den paa Taarnet paa Kulden opsatte

¹ Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. t. den dsk. Medicinal-Hist. I. 15.

Lygte vedlige med Lys, og fremmede Skippere, der ere sejlede den Vej, allerede have klaget over, at der finder stor Forsømmelse Sted med Lygten, skal Biørn Kaas befale Jørgen Berger at holde Lampen i Stand efter hans Bestillings Lydelse, saafremt han ikke vil staa til Rette for Forsømmelserne. T. 7, 683 b.

8. April (Kbhvn.). Til Jørgen Rosenkrantz. Da Kongen vil bruge ham i Rigets Handel til Rostoch, saaledes som han kan se af indlagte Kopi, skal han holde sig rede dertil, dog skal han ikke begive sig paa Rejsen, førend han faar nærmere Besked fra Kongen. T. 7, 685 b.

11. April (—). Pantebrev til Christoffer Blick paa 1 Borglum Klosters Gaard, kaldet Borholt¹, i Vendsyssel for 500 Lod Sølv, som han har laant Kronen. P. 93 b. (Overstreget.)

— Forleningsbrev for M. Anders Pederssen paa et Kannikedomme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Henning, Kannik smstds.; han skal straks residere ved Domkirken. R. 8, 437.

— Til Biørn Kaas. Da et af Kongens Skibe med Fetalje er strandet og forgaaet og en Del af Fetaljen skal være opkommen under Kulden i Biere Herred og andensteds i hans Len, skal han undersøge dette og, hvis han kan opspørge noget af Fetaljen, straks annamme den og sende den hid. T. 7, 688.

— Til Pouel Stigssen. Kongen sender ham sine Breve om den Svovlhandel, Pouel Stigssen har gjort med Nicolaus og Fusse Thorstensønner paa Island, og har for at vise sin naadige Vilje mod disse ud over den Tid, Pouel Stigssen er bleven enig med dem om, forlænget deres Breve med 2 Aars Frihed paa det, der er forlenet og udlagt dem; han skal igen skaffe Kongen deres Ejendomsbreve beseglede og velflyede. Endvidere skal han saa snart som muligt skaffe Kongen de Heste og Øg, hvorom han tidligere har faaet Skrivelse, og sørge for, at de komme ufordærvede frem. T. 7, 688 b.

— Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård, Biørn Anderssen, Landsdommer i Sjælland, Borgemestre, Raad og Byfoged i Roskilde. Da Kronens Købstædgaarde samt Kapitels- og Kirkegaarde i Roskilde ere meget forfaldne og de Borgere, der have lejet dem, klage over at være satte for højt i Jordskyld,

¹ Burholt, Børglum H.

saa at de ikke kunne evne at istandholde dem, ligesom de heller ikke ville opbygge de allerede forfaldne og øde Gaarde, medmindre de maa faa dem til Ejendom, befales det dem med det første at samles i Roskilde og sætte ovennævnte Gaarde og Jorder for en rimelig Jordskyld, saa at Brugerne kunne holde dem i Stand; endvidere skulle de give Borgerne Ejendomsbreve paa de øde og forfaldne Gaarde med de Vilkaar, der bør være i saadanne Breve, saa at Gaardene kunne blive opbyggede og der kan gøres Kronen og Byen Tyng og Besværing deraf. Deres Afgørelse skulle de give skriftlig fra sig under deres Segl. T. 7, 689.

11. April (Kbhvn.). Følgebrev for Hans Holck til Bønderne [ø: Kirke- og Præstetjenerne] i Varbierge Len. Udt. i R. 8, 437 b.

— Til Hans Holck. Kongen sender ham 10 Læster Brød, 10 Læster Malt og nogen Humle, da han har meldt, at han mangler Brød og Øl til de i Vardberg liggende Krigsfolk. Der er skrevet til Axel Viffert om at laane Bønderne omkring Vardberg 6 Læster Byg til Sædekorn, hvilket han kan meddele dem. Der sendes ham Følgebrev til Kirketjenerne der i Lenet. — Seddel: Da meget af Brødet paa Slottet er blevet fordærvet og det ikke hjalp, at det blev ombagt, maa han udspise det blandt fattige Folk og trængende Bønder der omkring. T. 7, 690 b.

— Lignende Skrivelse til Pouel Huitfeldt om fordærvet Brød. Udt. i T. 7, 691.

— Befaling til Axel Viffert at forstrække Kronens Bønder i Vardbergs Len, der have Mangel paa Sædekorn, med 6 Læster Tiendebyg efter klare Registre og igen tage Betaling af dem, Skæppe for Skæppe eller rimelige Penge i Stedet, naar de faa indhøstet. Da Kirke- og Præstetjenerne i Vardberg Len ere meget ulydige, har Kongen befalet Hans Holck at have dem i Befaling indtil videre, hvorfor Axel Viffert skal lade dem følge ham. T 7, 689 b.

— Til Jens Bilde paa Gulland. Saa snart han mærker, at Kongens Skibe ere i Søen, og at Passagen er sikker, skal han sende alle de Skibe, han har anholdt sidste Aar, med det derpaa værende Gods samt alle de Fanger, han har, hid og lade en fuldt paalidelig Karl følge med med en Skrivelse om, hvorledes alt forholder sig med Skibene og Godset, og hvad Besked han har faaet af Fangerne, thi der har allerede været nogle fra Antuerpen,

Dantzick og andre Steder og vedkendt sig en Del af Godset, hvorfor Kongen af hans Skrivelse og hans Tjeners mundtlige Beretning vil erfare alle Omstændigheder for siden at kunne give Besked derefter. Han skal sørge for, at Fangerne blive holdte i godt Hægte paa Vejen. T. 7, 690.

12. April (Kbhvn.). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt disse 2 Skippere at løbe til Dantzick eller Rostock med deres Skibe for der at sælge deres Salt, dog skal han tage deres Forpligtelsesbrev paa, at de, hvis deres Skibe eller noget af deres Salt eller Gods kommer til Sverrig eller Reuel enten formedelst Storm og Uvejr eller fordi deres Skibe med eller mod deres Vilje blive tagne og førte derhen, ville betale lige saa mange Tusinde Dlr., som deres Skibe og Gods blive vurderede til; Skibene og Godset skulle straks vurderes og Vurderingssummen indføres i deres Forpligtelsesbreve; endvidere skulle de inden førstkommende S. Jacobi Dag [25. Juli] bevise for ham, hvor de have losset og afhændet deres Varer, under samme Bøde som ovenfor. Han skal, indtil Kongens Flaade løber ud, anholde alle andre Saltskibe, medmindre han faar anden Besked. Skibe med Ballast, der komme i Sundet, maa han fortolde og lade løbe, dog skulle de forinden give ham lignende Forpligtelsesbreve som ovenfor; de straalsundische Skibe, der herefter komme i Sundet, skal han fortolde paa sædvanlig Vis og lade løbe. Rentemesteren mener, at Kongen endnu behøver 100 Skippd. Humle, hvorefter Henrich Mogenssen skal rette sig. Der sendes ham et Brev, som en Nederlænder har skrevet, hvoraf han kan se deres Anslag, og det befales ham at gøre sig Flid for at faa fat i denne Person eller andre saadanne og, hvis han fanger dem, da at sende dem hid til Slottet. — Seddel: Kongen tillader ham at antage et Bud paa Genant, der altid kan bringe Breve og andet magtpaaliggende til Kongen. Kommer der Skibe, der have noget synderligt inde, som han kan tænke kan tjene Kongen, skal han underrette denne om, hvad der er tilfals, og skal saa siden faa Besked om, hvorvidt Kongen ønsker noget deraf. De Skibe, der komme til Sundet fra Dantzick og ville vestpaa, maa han lade passere, naar de have givet deres Rettighed, derimod skal han med bedste Lempe opholde dem, der komme vestfra og ville østpaa, indtil han har talt med Kongen, hos hvem han skal indfinde sig førstkommende Torsdag. T. 7, 691 b.

13. April (Kbhvn.). Mageskifte mellem Jacob Grubbe til Røgle og Kronen. R. 8, 438. (Se Kronens Skøder.)

— Pasbord for denne Brevviser, Claus Møller, der efter Daniel Rantzovs, Kongens Øverstes, Beretning staar i Handel med en Borger i Halmestadt om en Skude, som han vil købe, og hvormed han vil gøre Tilførsel med Fetalje til Kongens Krigsfolk; særlig vil han sejle til Aarhus efter nogen Fetalje, han har købt der, føre den til Lejren og sælge den til Krigsfolket for en rimelig Pris. T. 7, 692 b¹.

14. April (—). Gældsbrief til Jørgen Busk paa 200 Dlr. for Fjerdeparten af et Skib, som Kongen købte af ham, at betale til førstkommende Juledag. R. 8, 72 b.

— Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa 400 Dlr., som han indleverede i Kongens Kammer, og som Holger Rosenkrantz fik med til Tæring ind i Tyskland. Udt. i R. 8, 331.

— Tilladelse for Suedert Ketting til nu at købe en Skibsladning Egetømmer i Blekinge og udføre den til Tyskland, Kronens Told dermed dog uforkrænket. Udt. i T. 7, 694.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøge og Roskiilde endnu i nogen Tid at skaffe de Knægte, som ligge der, Mad og Øl og at opskrive, hvad deres Tæring beløber sig til, da Kongen ikke kan lade dem mønstre og give Besked saa hurtigt, som han agtede; naar Knægtene blive mønstrede og betalte, hvilket skal ske med det første, skulle Borgemestre og Raad faa deres Betaling. T. 7, 695 b.

[Omtr. 14. April.] Til Borgemestre og Raad i Aahus. Da de, naar Byfogden i Byen kommer til dem med Sager angaaende Kongens Rettighed, skulle opsætte disse, hvorved en Del forsømmes og Kronens Ret krænkes, befales det dem alvorlig at sidde Raad og Ret, naar han kommer for dem med saadanne Sager, uden Opsættelse hjælpe ham hvad Ret er og give det beskrevet fra sig, at Kongen ikke skal tiltænke anderledes derom. T. 7, 695 b.

15. April (Kbhvn.). Befaling til alle i Fyen, der fri og frelse kendes, at møde paa Nyburg Slot førstkommende 27. April, da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med dem om. T. 7, 696.

— Lignende Befaling til Riddermændsmænd paa Lauende. Udt. i T. 7, 696.

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 390 f.

15. April (Kbhvn.). Anmodning til Bønderne over hele Riget, hvem de end tilhøre, om at laane Kongen alle de Klippinge, de have, og levere dem til Lensmændene inden førstkommende Sønd. Cantate [30. April]; Kongen vil igen betale dem med rund Mønt, saa at det i alle Maader skal være dem uden Skade. T. 7, 697. Orig. (til Roskilde Len).

— Til de Lensmænd, der have Herreder¹. Ovenstaaende Brev sendes dem til øjeblikkelig Forkyndelse; derefter skulle de handle med Bønderne om Laanet af Pengene, gøre deres bedste for at faa dem saa hurtig som muligt og med klare Registre over Laanenes Størrelse sende dem til Rentemester Jochim Beck inden Sønd. Cantate². T. 7, 697 b. Orig. (til Peder Bilde).

16. April (—). Bestalling for Anders Hallandsfar som Byfoged i Landzkrone. R. 8, 439 b.

— Tilladelse for Borgerne i Aarhus til at udføre Byg, Malt, Huder, Skind, Talg og Tømmer til Tyskland og i Stedet købe Humle, Salt, Staal og andre Varer til deres Huses Ophold, Kronens Told dermed dog uforkrænket. Udt. i R. 8, 440.

— Befaling til Steen Rossensparre at lade Dr. Jeronimus Thenner, Kongens Raad, udtage nogle Breve af Folen paa Kallundborg og føre dem med sig; dog skal han indlægge en Reversal paa de Breve, han udtager. T. 7, 698 b³.

— Befaling til Henrich Mogenssen at udskrive denne Brevviser, Lambret von Halthen, af Toldregisteret og kvittere for 101½ Dlr. 1 Sk. danske i hans Told, hvilke Kongen endnu skylder ham for Vin, som han har indført og solgt til Kongen. T. 7, 699 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Nyekiøpping i Otz Herred at skaffe en Skude eller to til at hidføre noget Smør, Flæsk og Kød, der er bjærget under Veggeseide fra en af Kongen fragtet Skude, som er strandet. T. 7, 699 b.

18. April (—). Til Otthe Brade og Jørgen Rossenkrantz. Da Fru Anne Skram, Jens Juls Enke, har begæret et Stykke Skov,

¹ I Registranten er Brevet kun stilet til Lensmændene i Nørrejylland, der allé opregnes med deres Len, ligesom Befalingen til Bønderne oprindeligt ogsaa kun har været stilet til Nørrejylland; der er dog sikkert udgaaet Breve til Lensmændene over hele Riget, hvad ogsaa det bevarede Brev til Peder Bilde viser. ² Derefter er tilføjet: udi de jyske og fyenske Breve, at samme Klippinge skulle være ude til Pinsedag førstkommende. Ex Frederiksborg 19. April. ³ Tr.: A. D. Jørgensen, Udsigt over de dsk. Rigsarkivers Hist. S. 218.

der ligger til Huolgaardt, til Mageskifte, skulle de med det allerførste besigte denne Skov, beregne det Gods, hun skal udlægge derfor, og indsende klare Registre derpaa. T. 7, 700.

18. April (Kbhvn.). Til Bønderne i Gyddinge Herred. Da de Svenske, der ligge paa Grænsen, undertiden true med at falde ind i Herredet og Bønderne saa straks tilsiges at være rede til at afværge Indfaldet, hvorved deres Næring forsømmes meget, har Kongen, for at de kunne blive hjemme og passe den, befalet Sten Bilde til Vandoes at antage nogle ledige, unge og raske Karle, der altid skulle holde Vagt paa Grænsen og gøre Fjenderne Modstand, hvis det behøves. Kongen beder derfor Bønderne besolde disse »Væbnere«, ligesom de andre Undersaatter i Skaane gøre, og hver Maaned at levere Sten Bilde Pengene dertil, saa at de selv kunne være fri for Overløb; ingen, der er pligtig at udgøre den tiende Bonde, skal være fri for denne Udgift. Kongen vil med Guds Hjælp med det allerførste »foretage de Middel«, at de ikke længe skulle besværes med denne Udgift. T. 7, 700.

— Befaling til Borgemestre og Raad over hele Riget at forhandle med Borgerne i deres By om at laane Kongen alle de Klippinge, de have, oppebære dem og med klare Registre over Laanerne sende dem inden Pinsedag [21. Maj] til Rentemester Joachim Beck, der igen skal skaffe dem paa Menighedens Vegne Forvaring derpaa; Kongen vil betale Pengene tilbage med rund Mønt. T. 7, 701. Orig. (til Kallundborg) i Provinsark. i København. Orig. (til Middelfart).

— Lignende Befaling til Lensmændene over hele Riget. T. 7, 701 b.

19. April (—). Til Henrich Mogenssen. Kongen sender ham en Supplikats fra nogle nederlandske Vinkøbmænd og befaler ham, hvis disse ikke have andet fordægtigt¹ Gods inde end Vin, at lade dem passere, naar de have givet deres Told, dog skulle de give ham deres Forpligtelsesbrev, at de ikke ville løbe andenstedshen med det end til Dantzick, Kongsberg og andre Byer, som han ved ikke ere gode svenske, og som han skal nævne i Brevet; paa Hjemrejsen skulle de bevise for ham, hvor de have losset, alt under den Fortabelse, som tidligere er sat. T. 7, 702.

— (**Frederiksborg**). Til samme. Da han har begæret at er-

¹ Registranten har: fordregtigt.

fare Kongens Vilje med Hensyn til de 40 Skibe, der i Dag ere indkomne for Helssingøer, hvoriblandt der er to skotske Mænd med deres Skibe og en fra Harlinge med 12 Heste, medens Resten er Hollændere, hvoraf nogle have Vin, andre Ballast inde, befales det ham at fortolde de hollandske Skibe og Skibet med de 12 Heste og lade dem løbe, naar de have givet ham deres Beplygtelsesbrev, derimod skal han anholde alle skotske og hamborgske Skibe og ikke lade dem løbe bort uden Kongens særlige Tilladelse. T. 7, 703 b.

19. April (Frederiksborg). Befaling til samme at lade Hertug Albrecht af Prytzens Fuldmægtig løbe toldfrit gennem Sundet med nogen Vin, som Hertugen har købt og begæret at faa toldfrit gennem Sundet. T. 7, 704.

— Til Borgemester, Raad og Kirkeværger i Slaugelsse. Hans Schougaardt, kgl. Sekretær, har klaget over, at Kirkeværgerne til Michelis Kirke i Slaugelsse i denne dyre Tid foretage megen unødig Bygning paa Kirken og dennes Gaarde og Boder, hvorved Kirkens Penge forkommes, paalægge Kirken adskillig Udgift med at lønne Organisten og andet og bortleje og bortbebreve Kirkens Gaarde og Jorder, alt uden at spørge Hans Schougaardt, der har Jus patronatus til Kirken. Det befales dem derfor kun at bygge, naar det ikke kan opsættes, ikke at udgive af Kirkens Penge uden Hans Schougaardts Samtykke samt ikke at bortleje og bortbebreve Kirkens Gaarde eller Ejendom uden Hans Schougaardts Vidende. T. 7, 702 b.

— Til Hr. Verner Parsberg. Kongen har modtaget de Breve, som han har sendt i den »Visktaske«, hvilke Breve en Svensker, der var indkommen for Rodnebye paa en Skude, skal have efterladt sig; Kongen ser saare ugerne, at denne Karl undkommer; da Skipperen og en anden Karl, der siger, at han er en Rostocker, ere anholdte, befales det ham straks at sende Karlene i god Forvaring til Jens Vulfstandt paa Kiøpnehafns Slot og at lade deres Skude og Gods beskrive og opbevare indtil nærmere Ordre. Han skriver, at Krigsfolket i Aahus ikke kan faa Tilførsel, fordi Bønderne i Villantz Herred have faaet Befaling til at gøre Tilførsel til Rytterne i Væe, og foreslaar derfor at lægge Villantz Herred til Aahus og et andet Herred til Væe, men Kongen ved ikke rettere end, at Knægtene, der laa i Aahus, ere komne derfra, desuden nævner Hr. Verners Brev intet nærmere ved Væe

liggende Herred, og Kongen kan heller ikke indse, hvad Besværing Bønderne kunne have af at gøre Tilførsel til Rytterne, da de jo ikke ere nødte til det og faa Betaling for deres Varer. Hvad magtpaaliggende han erfarer skal han lade Kongen vide. Da Bønderne i Villantz Herred besvære sig ved at grave og hjælpe til med at befæste Væe, maa de forskaanes derfor, naar de ikke gjerne ville gøre det til Bedste for sig selv og andre omliggende Herreder. T. 7, 704.

19. April (Frederiksborg). Til Abbeden af Herretzvad. Da han har tilbudt at ville hjælpe til med nogen Fetalje til Orlogsskibenes Udrustning og der er Mangel paa Fetalje dertil, skal han komme til Hjælp med 500 Sider Flæsk, 1 Læst Smør og 20 Øksne, hvilken ringe Hjælp Kongen naadigt paa denne Tid vil til Takke antage, og sende denne Fetalje til Hr. Jørgen Lycke paa Kiøpnehafns Slot. Da Kongen ikke har nogen at sende efter det Vandfad, som Abbeden vil unde ham, skal han straks sende det hid med sin egen visse Karl. T. 7, 705.

20. April (—). Gældsbrief til Johan Friis til Hesselagger, Kansler, paa 3000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 94. (Overstreget.)

— Til Henrich Mogenssen. En Nederländer, Johan Karnelis, der har Vin inde, og en Vestfriislænder, Tiarck Allichson, der har 5 Læster Salt inde foruden Ballast, maa han fortolde og lade løbe, dog skulle de give ham deres Forpligtelsesbrev, og Friislænderen skal desuden efter sit eget Tilbud sætte de 5 Læster Salt i Land og enten sælge dem eller lade dem ligge, indtil han kommer tilbage. Han maa fortolde og lade passere alle de Nederlændere, der nu ere komne i Sundet med Ballast, dog skulle de først give ham deres Forpligtelsesbrev, ligesom han ogsaa med Flid skal undersøge Ballasten, for at der ikke skal være andre Varer hemmelig skjulte i Skibet. En lubsk Mand, Kort Bennecke, der har et Skib med Salt, maa han fortolde og lade passere, dog skal denne paa tidligere fastsat Maade forpligte sig til kun at sejle til Lubeck dermed. T. 7, 706.

— Befaling til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Horns Herred straks at møde med Heste og Vogne ved Abromstrupgaard, naar Fogden smstds., Matz Skiel, tilsiger dem, hver modtage $\frac{1}{2}$ Pd. Rug, tørre det og male det i Mel og siden levere det, hvor Matz Skiel befaler;

endvidere skulle de, da Grøften, der skal graves ved Abromstrup, nu paa det nærmeste skal være færdig, straks, naar Matz Skiel tilsiger dem, møde med Skovle og Spader og paa egen Kost hver grave og færdiggøre et Rodemaal af Grøften efter Matz Skiels Anvisning. T. 7, 707.

20. April (Kbhvn.¹). Til Jahan Friis, Byrge Trolle, Hr. Jørgen Lycke og Herlof Trolle. Kongen modtog i Aftes deres Skrivelse, hvori de foreslaa at lægge de til Kbhvn. komne Udbudsmænd i Borgeleje i Kallundborg og Nykiøping i Odtz Herred, da der ikke er Plads der i Byen, ligeledes har han nu faaet deres Brev om det Oprør, der i Aftes fandt Sted i Byen mellem nogle danske Udbudsmænd og nogle af Kongens Drabanter. Da Skibene forhaabentlig snart ville være rede, og man jo dog skal betale hvad Udbudsmændene fortære, anser Kongen det for bedst at lægge Udbudsmændene paa Ammage, for at de kunne være nær ved Haanden, og for at man kan have Opsyn med dem; de andre Borgelejer ville falde for langt borte for de Folk, der ere komne langvejs fra. Da Drabanterne havde Uret, kunde Kongen vel lide, at de blive fængslede, og at der gaar hvad Ret er derom. Da der er Rum i disse Skibe, skulle de sørge for, at de faa det tidligere bestilte Mel, Malt og Humle med sig til Trundhiem. T. 7, 687.

— Aabent Brev, at Rasmus Villomsen, der har opladt Kongen sit Brev paa Kroen ved Frederichsborg Slot og nu vil bo i Kiøbnehavn, maa være fri for Landsknægtehold, Skat, Sise og al anden borgerlig Tyngte i 5 Aar efter dette Brevs Datum. R. 8, 331 b. K.

— Befaling til Folmer Rossenkrantz, Christopher Jahanssen og Eskildt Gøye at sørge for, at Borgemestre og Raad i Aarhus, Medelferdt og Nyburg skaffe de af Adelen i Nørrejylland, der med deres Heste og Harnisk skulle til Kiøbnehavn, fri Færger til disse selv, deres Heste og Gods, naar de komme did; endvidere skulle de paase, at de Skuder, der først løbe ud og overføre Folk, straks begive sig tilbage igen og hjælpe til med at overføre andre, indtil alle ere komne over. T. 7, 707 b.

— Brev til Borgemestre, Raad og Byfogder i Aarhus, Medelferdt og Nyburg angaaende det samme. Udt. i T. 7, 708.

¹ Dateringsstedet, Kbhvn., synes efter Brevets Indhold næppe at kunne være rigtigt; man skulde snarere vente Frederiksborg.

21. April (Frederiksborg). Til Byrge Trolle. Kongens sidste Besked var, at de Skibe, der skulde til Trundhiem med Kongens Krigsfolk, kun skulde forsynes med Øl og Brød, men ikke med anden Fetalje, til Knægtene, men da Byrge Trolle nu har talt med Herlof Skauffue og Christopher Trundssen derom og derefter har foreslaaet, at der straks bliver forordnet Fetalje ind paa Skibene til Knægtene, da disse ellers ville fortære Skibsfolkenes Proviant, befales det ham at skaffe Fetalje til Knægtene ind paa Skibene for 3 Uger, inden hvilken Tid Kongen venter at Skibene komme frem, og at faa dem afsted saa snart som muligt. T. 7, 708 b.

— Til Pouel Huitfeldt. Kongen har af hans Beretning set, hvad Michel Gydinge har udrettet, og befaler ham at have nøje Opsyn med alt, at have sin visse Kundskab ude saa meget som muligt og straks at melde Kongen alt magtpaaliggende. Da denne Brevviser med Flid lader sig bruge i Kongens Tjeneste og fremdeles skal bevise sig tro, skal Pouel Huitfeldt, naar Lejligheden giver sig, skaffe ham en af Kronens Bøndergaarde der i Lenet. T. 7, 708.

22. April (—). Pantebrev til Jørgen Bernekov til Kiellerup paa Kronens Gods paa Mors og Hannes, som Hr. Erich Krabe sidst havde i Værge, for 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 94 b. (Overstreget.) K.

— Forleningsbrev for Peder Nielssen, Kongens Sanger, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Søffren Lumme; naar han ikke længere tjener i Kantoriet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 440 b.

23. April (—). Forleningsbrev for Jens Severensen, Kongens Køkkenskriver, paa Halvparten af Kronens Gaard i Farum, uden Afgift, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste; han skal aarlig have nødtørftig Ildebrændsel, Vogntømmer og Gærdsel af Vindfælder i Kronens Skove, dog skulle Skovfogderne anvise det, samt fri Olden i Kronens Skove til sine hjemmefødte Svin. R. 8, 332.

25. April (Kbhvn.). Til Jørgen Seestede. Da meget af det Brød, som Kongen har ladet indlægge paa Toldboden ved Helssingøer, skal være »formulet« og vil blive aldeles fordærvet, hvis der ikke i Tide ses til det, befales det ham straks at lade se

til det, lade det adskille, lade det friske Brød lægge i god Forvaring, tilse, at det ikke fordærvs, og straks lade det »formulede« Brød ombage og forferske. T. 7, 709.

26. April (Kbhvn.). Befaling til Axel Veffert at skaffe Kongens Ryttere i Lundt og Landtzkrønne, der mangle Havre til deres Heste, 1 Td. Havre paa hver Hest og optegne hver enkelt Navn og det, han faar, paa klare Registre, hvilke skulle sendes til Rentemesteren, at han derefter kan afkvikte Havren i Rytternes Besolding. T. 7, 709 b.

— Til Claus Huitfeldt. Da en af Peder Huitfeldts Karle uden skellig Aarsag er gaaet ind i et Hus, tilhørende en af Fru Anne Rossenkrantz's, Albret Gøyes Enkes, Bønder, og har ihjelslaaet en af hendes Tjenere, hvilken Sag hun nu vil forfølge med Rette, befales det ham, naar Sagen kommer for, at hjælpe hende saa meget, som Ret er, og at give en klar, skreven Dom fra sig. K.

— Til Henrich Mogenssen. Da de Svenske lade sig forlyde med at ville løbe ud og med Magt føre alle de Skibe, de kunne faa fat paa, til Sverrig for dermed at bespise Landet, og Kongen derfor ikke anser det for raadeligt at tillade Skibe at løbe i Østersøen, førend Kongens Skibsflaade løber ud, hvilket med Guds Hjælp vil ske i den kommende Uge og med første søjelige Vind, skal han, indtil Flaaden løber ud, anholde de Skibe, som ere komne, og alle, der herefter komme. Han skal hidsende de Hager og anden Krigsrustning, der fandtes paa det der [Helsingør] indkomne Skib, købe 200 Læster Salt til Kongen og betale det med Rug og Malt, 24 Tdr. for hver stor Læst Salt, men kan han faa bedre Køb, skal han gøre sig Flid derfor. T. 7, 710.

27. April (—). Befaling til Borgerne i Malmø og Landtzkrone at laane Kongen nogle Kedler til at koge i paa Orlogsskibene og inden førstkommende Søndag [30. April] sende dem hid, hvor Kongen vil lade dem veje og vurdere for, hvis de skulde blive sønderslaaede eller bortkomme, da at kunne betale dem efter deres Værdi. — Fra Malmø 3 Kedler hver paa 4 Tdr., 4 hver paa 5, 2 hver paa 2, og 1 paa 3; fra Landtzkrone 1 paa 5, 1 paa 4, 1 paa 3 og 1 paa 2 Tdr. T. 7, 710 b.

— Aabent Brev, hvorved det paany befales alle at tage de i denne Fejde møntede Klippinge for fuld Værdi, som er 3 Mk. for 1 Dlr., hvilket hidtil ikke er sket; skønt Kongen kunde have

god Grund til at straffe derfor, vil han dog nu nøjes med at advare dem, men for Fremtiden vil enhver, der foragter denne Mønt eller sætter sine Varer til højere Pris, end de blive betalte med Dalere, uden al Naade blive straffet paa Halsen. Trykt Patent. K. (se 10. Dec. 1564)¹.

28. April (Kbhvn.). Til Lensmændene, som have Herreder, over hele Riget. Kongens fornyede Paabud om at tage de i Fejden slaaede Klippinge for gænge og gæve sendes dem til Forkyndelse paa alle Herredsting, 3 Ting efter hinanden. De skulle paase, at Paabuddet overholdes, og lade alle, der ringeagte det, straffe paa Livet og ophænge i Galgen, at andre kunne se det og agte Kongens Bud; hvis de se gennem Fingre hermed, ville de selv komme til at lide derfor. T. 7, 711 b. Orig. (til Fru Jutte Podebusk i Han Herred).

— Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Købstæderne. Kongens fornyede Paabud om at tage de i Fejden slaaede Klippinge for gænge og gæve sendes dem til Forkyndelse paa Raadhuset. De skulle vaage over Brevets Overholdelse og lade opsætte en Galge paa Markedet i Byen, hvori enhver, der overtræder dette Kongens Paabud, straks skal hænges. Orig. (til Svendborg, til Vejle (i Provinsark. i Viborg), til Aarhus (i Raadstuearkivet smstds.))².

— Aabent Brev, at Dr. Adrianus Junius, der har lovet at bo i Kiøbnehavn et Aar og lade sig bruge som Prof. med. ved Universitetet og som Livlæge hos Kongen, nu til Paaske af Kongens Kammer skal have 120 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til 2 Personer; da han er kaldet af Universitetet til Professor, skal denne Besolding følge ham efter Universitetets Statuter; hvis Kongen vil bruge ham, skal han skaffe ham fri Underholdning og Udkvitning, og Stipendiet skal følge ham, selv om han ved Kongens Tjeneste forhindres i at varetage sin Lektur. Hvis Dr. Adrianus efter Aarets Forløb vil blive her i Riget, vil Kongen give ham et gejstligt Len i Stedet for Pensionen. R. 8, 332³.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helssingør. Da der skal være kommet nogle Skibe ind for Helssingør med engel-

¹ Tr.: Dsk. Mag. III. 111 f. (efter Patentet). Secher, Forordninger I. 246 ff. ² Brevet er ikke indført i Registranten; Brevet til Svendborg er trykt i Nye dsk. Mag. VI. 601; Brevet til Aarhus i Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 176 f. Det hos Vedel-Simonsen, Odense Byes Historie II. 2. 132 citerede Brev til Odense har det ikke været muligt at finde. ³ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 199.

ske Faar og hollandsk Fæ ombord, skal han faa at vide, hvor mange der er, og hvor meget de koste, og underrette Kongen derom, da denne agter at beholde dem. K.

28. April (Kbhvn.). Befaling til [samme] at undersøge alle de skotske Skibe, der ligge i Sundet, helt ned i det aller-underste for at forvisse sig om, hvorvidt de have andre Varer inde end Klæde, og straks tilskrive Kongen al Besked derom. K.

— Til Oluf Munck. Da Fru Margrete Reuentlov, Hr. Erich Krabbis Enke, har berettet, at mange Bønder i Lundenes Len staa til Rest med Landgilde, Sagefald, Gaardfæstning, Gæsteri, Kongeskatter og andet, og at hun har noget Gods paa Lundenes, som hun vil have flyttet til Bustrop, skal han befale sine Fogder at tilholde Bønderne i Lenet til at betale Fru Margretes Fuldmægtige ovennævnte Restancer og, hvis de ikke ville, da hjælpe hende med at forfølge dem ad Rettens Vej; han skal skaffe hende de nødvendige Vogne til Godsets Flytning. K.

29. April (—). Livsbrev for Anne Lauritzdatter paa S. Jørgens Gaard ved Kallindborg, hvis hun overlever sin Husbond, Vincentz Brockmandt, der nu har Gaarden i Værgе, mod stadig at underholde 4 fattige og syge Personer med Klæder, Føde og Senge i Hospitalet. R. 8, 333. K.

— Til [Lensmanden paa] Trøggeueld, Lauge Brock, Claus Huitfeld og Erich Rud. Da Kongen har aftakket nogle Knægte, der nu ere paa Vejen til Tyskland, skulle de befale Bønderne i deres Len at gøre Gengærd med Øl og Mad til et Sted paa Vejen, saa Knægtene kunne faa Underholdning for deres Penge, og lade deres Svende og Folk være tilstede for at paase, at Bønderne ingen Overlast lide. De skulle befale Bønderne langs med Vejen at gemme deres Gods, for at Knægtene ikke skulle tage det, og sørge for, at Knægtene straks komme over Færgestederne. K.

30. April (—). Søbrev for Vincentz Juul, Skibshovedsmand, der med Skibet Elefanten skal følge Admiral Herlof Trolde i Østre- og Vestresøen for at kæmpe mod Kongen af Sverrig. K.

— Til Jørgen Sestede. Da Kongen af de fremmede Skippere, der have været her, har erfaret, at der er strandet et fremmed Skib, at noget af Godset er bjærget, og at der deriblandt skal være 2 Cypresskrin, det ene overtrukket med Fløjel, befales det ham straks at undersøge, hvor disse 2 Skrin ere komne hen, tage dem og sende dem hid med et vist Bud; naar Skipperen eller Køb-

manden, hvem de tilhøre, kommer did, skal han blive enig med dem om Prisen, og Kongen vil saa siden betale Skrinene. De af Tolderen købte Køer og Faar skal han lade slaa i en Græshave, lade dem gaa der og passe flittig paa dem, indtil de blive tilpas at drive til Frederichsborg Slot. T. 7, 713 b.

April. Til Tolderen i Helssingøer. Kongen har modtaget hans Skrivelse om de Baadsmænd, han allerede har faaet, og befaler ham fremdeles at gøre sin største Flid for at skaffe saa mange som muligt; de fem engelske Skibe og den Skotte maa han lade passere, naar de have givet deres Told og han har faaet Baadsmænd af dem, dog skulle de give ham en stærk Forpligtelse, at de under Skibs og Godsens Fortabelse ikke ville løbe til fordægtige Steder eller til Fjendeland »med Minde eller Uminde«. Han skal paase, at ingen Skippere føre fordægtige Varer gennem Sundet, og skal sende de Rør og Rustninger, han har fundet paa de to Hollænderskibe, til Jens Vulfstandt, Lensmand paa Kiøpnehafns Slot, at denne kan ophænge dem i god Forvaring; naar de to Skippere saa have givet deres Told og undsat Kongen med Baadsmænd, maa han lade dem passere mod deres Forpligtelsesbrev. T. 7, 714¹.

— Befaling til samme at lade disse Brevvisere, Skipperne Pether Kodde og Branth Villomssen van Rarip, der have Vin inde og ville til Riige dermed, passere, naar de have svarret deres Told og undsat Kongen med Baadsmænd, dog skulle de efter den tidligere fastsatte Form give deres Forpligtelsesbrev, at de ikke ville løbe andensteds end til Riige dermed. T. 7, 714 b.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helssingøer. Da han melder, at en Skipper har 4 unge Kvier inde og vil have 8 Dlr. for Stykket, befales det ham at købe dem til Kongen, hvis han mener, at de ere Kongen gavnlige, ligesaa skal han af det Fæ, som han melder at de andre Skippere have inde, nogle 2, andre 3 Stykker, købe det, som han kan tænke kan være Kongen gavnligt; de engelske Faar og Lam, der ere paa Skibet, skal han købe og betale, og han skal overalt se at faa saa godt Køb som muligt. Kongen har skrevet til Jørgen Sestede paa Krogen om at

¹ Foran dette Brev er skrevet: Herefter følger nogle Kopier, som ingen Datum findes udi og skal dog refereris til April Maaned. Derefter følger 3 Breve til Tolderen, et Skattebrev til Bornholms Indbyggere (af 17. Juni, her udat.) samt 2 norske Breve. Registranten slutter saa med: Christiern Hegellundt Ripensis finit 22. Juli 1564.

modtage det købte Fæ. Marcus Hes, Raadmand i Kiøpnehavn, har faaet Befaling til at begive sig til Helssingør for i eget Navn (men dog til Kongen) at handle med de fremmede Skippere om Salt og købe det, hvorfor Henrich Mogenssen skal være ham behjælpelig dermed, dog maa han ikke lade sig mærke med, at Marcus Hes handler for Kongen. T. 7, 716.

1. Maj (Kbhvn.). Skibsartikler for de Orlogsskibe, hvormed Hr. Herlof Trolle skal løbe i Søen. (Se Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 510—19.)

— Aabent Brev, at Melchior Podlitz maa bo i Kiøbnehavn og være fri for al kgl. og Byens Tynge i sin Livstid, dog mod at lade sig bruge i Kongens Tjeneste, naar han tilsiges, og lade de Tilsagn falde, som Kongen og Kongens Fader have givet ham om Besolding og andet. R. 8, 333 b. K.

2. Maj (—). Fredebrev for Las Findt i Hieller¹ paa Tyreholm, der for nogen Tid siden kom for Skade at ihjelslaa Niels Møg der smstds. og blev svoren fredløs derfor; dog skal han stille den dræbtes Slægt og Venner tilfreds. T. 8, 2.

3. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Hr. Magnus Gyldenstiern, Byrge Trolle, Herlof Trolle og Sten Rosensparre, der have sagt god for ham til Hr. Meinert, Herre von Bøyren, og Peter Klein for 5000 Dlr., at betale hos Borge-mestrene i Burstedhude til næste Aarsdag 1565, og til Frederich Cederitz, Veit Salvelder, Caspar Smit og Jørgen Nagler, Hovedsmænd, for 12,000 Dlr., at betale i Veit Salvelders Hus i Lubeck, at holde dem skadesløse for disse Løfter. Hvis Kongen ikke betaler og ovennævnte Adelsmænd maa betale, skulle de have Hagenskouf Slot i Pant for Pengene. R. 8, 334.

— Til Michel Pederssen, kaldet Gydinge. Kongen har gennem Herlof Trolde erfaret, hvad han har udrettet i Sverrig, og befaler ham at rykke videre frem, saa vidt han kan. Da Daniel Rantzou skal rykke op i Sverrig med sit Regiment Knægte, skal Michel Pederssen begive sig til denne, naar han kommer derind, raadslaa med ham og anvise ham, hvor han bedst kan rykke ind og udrette noget; Kongen har alvorlig befalet Daniel Rantzou og Hovedsmændene at holde godt Regimente og intet tage fra de Svenske, der ville gaa Kongen til Haande. Kon-

¹ Hellerød, Refs H.

gen har befaleet Steen Bilde at sende Bud til ham for at erfare Lejligheden; de skulle blive enige om, hvorledes de bedst skulle angribe. Kongen vil lønne ham for hans tro Tjeneste. Orig.

3. Maj (Kbhvn.). Til Peder Huitfeld. Da Hr. Peder Skram, Embedsmand paa Laugholm, har Tiltale til ham for den tiende Pending af et med Gods ladet Skib, som Peder Huitfeld for nogen Tid siden tog i Østersøen, skal Peder Huitfeld møde i Rette med Hr. Peder Skram for Kongen og de her tilstedeværende Rigsraader førstkommende Fredag [5. Maj] med sine Breve og Beviser i den Sag. K.

4. Maj (—). Kvittans til Oluf Munck til Thuis paa 5000 enkelte Dalere, som han har leveret Rentemester Jochim Beck, af den Sum, han har lovet at laane Kronen paa Lundenes Len, som han selv har i Værge. R. 8, 71 b¹.

— Forleningsbrev for Christiern Juul paa Kronens Part af Tienden af Nissom Sogn i Vulburg Herred, uden Afgift. R. 8, 72.

— Stadfæstelse for Jacob Ulfeld af et Pergamentsbrev, hvorved hans Hustru, Fru Anne Flemming, bevilger, at hendes Mand, hvis han overlever hende og de ikke have Livsarvinger sammen, i sin Levetid maa beholde Bauelsegaard med alt det øvrige Gods i Sjælland og Jylland, som hun har arvet efter sin Fader Jacob Flemming. R. 8, 335.

— Lignende Stadfæstelse for Fru Anne Flemming paa Sielsø og Koxbølle med hvad andet Gods hendes Husbond, Jacob Ulfeld, har arvet efter sin Fader Knud Ulfeld og sin Broder Corvitz Ulfeld. Udt. i R. 8, 335.

5. Maj (—). Tilladelse for Hr. Knud Hanssen, Sognepræst i Viglen, til at bo i Stubbekiøbing og være fri for Landsknægtehold og al anden borgerlig Tyngde, saa længe han lever. Udt. i R. 8, 190. †

— Fornyet Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helssingør, at købe alt det Boldavit og Kabelgarn, der kommer i Sundet, og straks sende det hid; ligesaa skal han købe 100 Læster Salt i Forraad til billigst mulige Pris. Da Kongen mangler Tov til Orlogsskibene, skal han, naar der kommer store Skibe vesterfra, Saltskibe eller andre, der have Tove paa 14, 13 og 12 Tom-

¹ Tr.: Genealog. og biograph. Archiv. S. 210 f.

mer og 150 Favnes Længde inde, straks skrive til Kongen derom og opholde Skibene, saa at Kongen kan sende Bud did for at bese Tovene og siden blive enig med Skipperne. T. 8, 6.

5. Maj (Kbhvn.). Til Voitzlaf Vobitzer, Embedsmand paa Trøye-borg. Hoslagt sendes der ham en Supplikats fra Jens Kiergaard, hvori denne klager over, at den Kro, som han for nogen Tid siden har fæstet, er bleven nedbrudt af Voitzlaf Vobitzers Skrivelser, og at han besværes imod Retten; det befales Voitzlaf Vobitzer at paase, at der i ingen Henseende gøres ham Uret. K.

6. Maj (—). Pasbord for Hr. Otte Krompen, Marsk, og Jørgen Rosenkrantz paa deres Rejse ind i Tyskland. K.

— Befaling til Claus Hvitfeldt at underholde Hr. Otthe Krumpen og Jørgen Rosenkrantz paa Getzøer, hvis Vinden har arresteret dem, indtil Børen igen vil føje dem. — Seddel: Da Tæringen i Rostock er dyr, skal han efter ovennævnte Raaders mundtlige eller skriftlige Tilsigelse skaffe dem Øksne, Lam og anden Fetalje, for at Kongens Omkostning kan blive mindre, ligesaa maa han, hvis de forlange det, lade skyde noget Vildthrad og sende dem det, dog skal han paase, at under dette Skin intet andet skydes eller ødelægges. Udt. i T. 8, 7 b.

— Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Korsøer, der tidligere have faaet Ordre til at bestille Byens Færger og Skuder over til Nyburg for at hjælpe til med at overføre Adelen fra Nørrejylland og Fyen med Heste og Harnisk, straks at sende alle Skuder og Færger did, naar Eskildt Gøye eller hans Fuldmægtig tilsiger dem, for at indtage og frit overføre ovennævnte Adel. T. 8, 7.

— Befaling til Jens Koes at lade Michel Zeel, Borger i Kiøpnehavn, og Hans Schriffuer, Borger i Helssingborg, eller deres Fuldmægtig faa den for Elsborg Slot sunkne Krejert med derpaa værende Redskaber, Takkell, Tov og andet. T. 8, 7¹.

7. Maj (—). Pantebrev til Vincentz Jul paa Bøulinggaard, som Holger Viffert sidst havde den i Værg, for 1908 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal aarlig svare 300 Jochimsdlr., 20 Tdr. Smør, 10 Tdr. Oksekød, 6 Tdr. Faarekød, 150 Sider Flæsk, naar der er Olden, 100 røgede Gæs, 14000 Hvillinger og 24 Vorder Kabliav og levere Fetaljen paa sin Be-

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 580.

Bekostning, hvor det befales ham; endvidere skal han gøre Regnskab for alt Sagefald og Gaardfæstning, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, og for Vrag, der strander i Lenet, hvilket alt sammen skal tilfalde Kronen, samt tjene Riget med 8 geruste Heste eller 8 væragtige Karle til Skibs. P. 95 b. (Overstreget.)

7. Maj (Kbhvn.). Tilladelse for Jens Klyne, Borger i Riipe, til, indtil videre, at udføre Egetømmer, Fyrretømmer, Master og andet Tømmer fra Norge til Tyskland, da Forbuddet mod Udførsel af Tømmer nu er opgivet, dog Kronens Told dermed uforkrænket. T. 8, 7 b.

— Til Henrich Mogenssen. I Henhold til den tidligere Meddelelse til ham om, at der ventes nogle skotske Skibe til Sundet, der ville løbe ind i Sverrig, befales det ham at have Baade rede, som han, naar Skibene komme, kan sende ud imod disse for at befale dem at sætte paa Lappen og ikke løbe forbi Slottet, førend det tillades dem. Kongen har givet Jørgen Sestede Ordre til med Kongens Drabanter, der ere sendte til Krogen, at hjælpe ham med at anholde Skibene. Da Hr. Magnus Gyldenstiern har skrevet til ham om et Saltskib, der skal komme i Sundet og have Pasbord fra Horn, befales det ham ikke at lade noget Skib passere, der har et saadant Pasbord, men anholde det og give Hr. Magnus Underretning derom. T. 8, 8 b.

8. Maj (—). Befaling til samme at give de Skibe, der ligge ved Helssingøer, Ordre til at sejle ned til Kongens Skibsflaade, der nu er udlagt paa Strømmen, og siden følge den, naar den løber ud; dog skal han indtil nærmere Ordre anholde alle Rostocker Skibe og alle andre Skibe, der have Rostocker Gods, Vin eller andet inde. T. 8, 11 b.

— Gælds brev til Dirich Mumme, Borger i Kiøpnehavn, paa 1500 Mk. Klippinge, som han har laant Kronen. Orig. (skaaren)¹.

— Til Bønderne i Skaane og Halland. Da Frederich, Borggreve til Dohen, med nogle Ryttere er sendt ind i Sverrig for at gøre Fjenden Nederlag, skulle de efter hans Tilsigelse gøre Udførsel med Fetalje og Foder til Rytternes Lejre og sælge det til dem for en rimelig Pris. T. 8, 9 b.

¹ Nedenfor har Ejler Grubbe 28. Aug. 1566 skrevet, at han denne Dag har modtaget 400 Dlr. og 100 Dlr. i runde Marker af Didrik Mumme.

8. Maj (Kbhvn.). Befaling til Riddermændsmænd, Fruer og alle, der fri og frelse kendes, i Sjælland at møde med deres Svende, Heste og Harnisker, saa mange som muligt, i Kiøpnehavn Lørd. efter Hell. Trefold. Sønd. [3. Juni], da Kongen vil bruge dem paa det forestaaende Tog til Sverrig; møder nogen med flere Heste, end han er takseret til at stille, vil Kongen holde ham det uden Skade, ligesom han vil give dem samme Besolding paa hver Hest, de møde med, som de tyske Ryttere faa. T. 8, 10 b.

9. Maj¹ (—). Til Riddermændsmænd, Fruer, Jomfruer, Købstædmænd og Bønder i Skaane, Fyens, Riiber, Aarhus, Viiburg og Vendelboe Stifter. Da mange ikke besøge Kirken, naar Superintendenterne paa Kongens Vegne tillyse Bededage, befales det alle, eftersom Kongen nu paany har anordnet Bededage over hele Riget, at begange og fuldende disse Dage under Guds frygt, Bøn og Paakaldelse, saafremt de ikke ville lide tilbørlig Straf. T. 8, 11 b. Orig. (til Vendelboe Stift). Bekræftet Kopi (læst i Viborg)².

10. Maj (—). Befaling til Superintendenterne over hele Riget at forkynde og lade holde Bededage Mandag, Tirsdag og Onsdag efter Hell. Trefold. Søndag [29., 30. og 31. Maj] efter hoslagte Skrivelse fra Dr. Hans Albretssen, Superintendent i Sjællands Stift. De skulle lade medfølgende aabne Brev om Bededagenes Iagttagelse forkynde. T. 8, 12. Origg. (til M. Kjeld Juel i Viborg og M. Jørgen i Vendelboe Stift) i Provinsark. i Viborg³.

— Pantebrev til Erich Løcke, Embedsmand i Ø Kloster, paa 2 Gaarde og 1 Bol i Ulstrup i Ørum Sogn, 1 Gaard i Glesborg, kaldet Vestregaard, 1 Gaard i Laand og 5 Gaarde og 1 Bol i Fiellerup, alt i Nørre Herred, for 700 Dlr. i Dalere og gjort Sølv, hver 2 Lod regnede til 1 Dlr. P. 96 b. (Overstreget.) K. (Defekt.) Orig. (skaaren).

— Aabent Brev, at Hr. Matz Bronn, Sognepræst i Stockemarcke, der har berettet, at der gøres ham Hinder paa nogen Jord til hans Præstegaard, indtil videre maa bruge al den Jord, som nu med Rette ligger til og fra Arilds Tid har ligget til hans Præstegaard. R. 8, 190 b.

— Aabent Brev, at Hans Simenssen i Kienemarcke⁴, hvem

¹ I Registranten er Brevet dateret 10. Maj, men Orig. og Kopi have 9. Maj. ² Tr.: Dsk. Mag. VI. 87 (efter en Afskrift, stilet til Skaane). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 73 f. (efter en Afskrift, stilet til Fyen). ³ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 74 f. ⁴ Vist Tjennemærke, Sønder H., Laaland.

hans Naboer ville gøre Hinder paa en Gadejord smstds., som han har fæstet af Erich Rudt, Embedsmand i Halstedt Kloster, indtil videre maa bruge denne Jord under sin Gaard, dog mod at svare Kronen den Afgift, som Lensmanden har sat. R. 8, 191.

10. Maj (Kbhvn.). Lignende Brev for Rasmus Hanssen paa det Gods, som han har fæstet af Erich Rudt og tidligere Lensmænd. Udt. i R. 8, 191 b.

— Forleningsbrev for Stheen Bilde til Vandaas paa Sandbye og Hørrie Len i Gydinge Herred, hvilke Lauritz Anderssen sidst havde i Værge, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste. R. 8, 444 b.

— Til N. N. Troels Thorssen, der med Hustru og Børn er draget til sin Svoger Suend Gunderssen i Dyrum, efter at de Svenske havde brændt hans Gaard og taget hans Gods og Penge, har nu klaget over, at N. N.'s Foged vil dele ham ud af Gaarden og sætte en anden Mand ind til hans Svoger; det befales derfor N. N. at lade ham blive boende hos Svogeren, da denne vil give ham Husrum, og at paase, at der ikke gøres ham Uret. K.

11. Maj (—). Til Herlof Trolle. Kongen har modtaget hans i Dag daterede Skrivelse, hvori han raader til ikke at anholde de Skibe, der komme i [Sundet], og har derefter tilskrevet Tolderen, at han skal tage Skippernes Ed og Beplygtelse paa, at de ville sejle til Dantzick, Kønsberg, Rostock, Stralsundt og under den pommerske Side, men ikke andenstedshen, hvilket Herlof Trolle ogsaa skal have Opsigt med. Kongen billiger hans Forehavende med Skibsflaaden og den af ham gjorte Ordning. T. 8, 13.

— Til Axel Veffert. Da Friderich, Borggreve til Dhonen, Ritmester, med nogle Ryttere er sendt ind paa den svenske Grænse, skal Axel Veffert strax skaffe 200 Tdr. Havre og sende dem til Halmestedt til Ritmesteren, at denne kan uddele dem blandt Rytterne. T. 8, 13 b.

— Til Jørgen Sestede. Da Frederich, Borggreve von Dhonuv, Ritmester, der med nogle Ryttere er sendt ind paa den svenske Grænse, mangler Brød til disses Underholdning, skal Jørgen Sestede straks tale med Tolderen, bestille en Skude, der kan indtage 6 eller 7 Læster af det paa Toldboden i Helssingøer liggende Brød, og sende det til Halmestadt til ovennævnte Ritmester, at denne kan lade det uddele til Rytterne. T. 8, 15.

11. Maj (Kbhvn.). Befaling til nedennævnte Adelige i Skaane straks at udruste N Svende med gode Heste, Harnisker og Værger og sende dem til Vee, hvor de skulle være den 19. Maj og siden være Sten Bilde lydige. — Hr. Eyller Hardenberg 8 Heste, Hr. Lauge Brade 6, Byrge Trolle 4, Biørn Koes 6, Axel Veffert 6, Harthuig Bilde 4, Erick Uggerup selv med sine Svende og Heste, Jacob Sparre 3, Fru Gørrel, Lauge Vulfstandts, 3, Fru Magdalene, Byrge Jenssens, 2, Herredtzvaad Kloster 4, Fru Anne, Hr. Claus Podebusches, 2, Knudt Sparre 3, Aage Olssen selv med sine Svende, Heste og Harnisk, Fru Citzel, Knud Pederssens, 3, Fru Anne, Jens Bradis, 2, Mogens U til Oddersberg 1, Felix Jenssen selv anden, Fru Beathe Myrre, Most Jenssens, 1, Otthe Anderssen til Jungstorp 1, Fru Karine, Matz Torberssens, 1, Jørgen Bilde 2, Hans Spiegel 1, Fru Jahanne, Hr. Oge Bradis, 1, Hr. Hans Schougaardt 4, Fru Anne Bilde, Jens Rotfeldtz, 1, Fru Elze Tagis 1, Fru Christentze 1, Fru Magdalene, Jørgen Urnis, 1, Mogens Krabbe 2 Heste. T. 8, 14 b.

— Til Peder Bilde og Lauge Beck. Da Kongen har faaet noget Gods til Mageskifte af Eyler Kraufze og skal udlægge denne Gods i Stedet, skulle de besigte Kronens Gods, som er 1 Gaard og 1 øde Gadejord i Auersie under Vordingborg Slot og 1 Gaard i Ølsiemagle ved Køge under Vor Frue Kloster, samt undersøge, om Eyler Kraufze kan faa Herligheden af 2 Kirkegaarde i Kalslundt, der svare Landgilde til Vor Frue Kloster i Roskilde, for Herligheden af 2 Kirkegaarde i Rørbeck, som han har. De skulle indsende skriftlig Betænkning. T. 8, 17.

13. Maj (Frederiksborg). Befaling til nedennævnte Købstæder hver at brygge N Læster Øl, 8 Tdr. godt Øl af hvert Pd. Malt, da Kongen endnu behøver nogle Hundrede Læster Øl til Orlogsskibene, og, Dag og Nat uspart, sende det til Kiøpnehafns Slot. Kongen har befalet N. N. at skaffe dem N Læster Malt, medens de selv skulle skaffe Humle og Tønder, hvorfor dog Rentemester Jochim Beck paa Kongens Vegne skal betale dem. — Følgende Købstæder fik Brev om at brygge Øl til Orlogsskibenes Behov paa 1½ Maaned fra den 2. Juni 1564: Kiøpnehavn 200 Læster Øl, hvortil Slottet skal levere 25 Læster Malt, Malmøe 100 Læster Øl, hvortil Axel Viffert skal levere 12½ Læst Malt, Landtzkrone By og Slot 100 Læster Øl, hvortil Axel Viffert skal levere 12½ Læst Malt, Trelborg 40 Læster Øl, hvortil Axel Viffert skal levere 5 Læ-

ster Malt, Ydstedt 60 Læster Øl, hvortil Axel Viffert skal levere $7\frac{1}{2}$ Læst Malt, Semershagen 30 Læster Øl, hvortil Erick Ugerup skal levere $3\frac{1}{2}$ Læst 3 Pd. Malt, Aarhus 60 Læster Øl, hvortil Axel Viffert skal levere $7\frac{1}{2}$ Læst Malt, Helssingborg Slot og By 50 Læster Øl, hvortil Biørn Kaaes skal levere $5\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. Malt, Helssingøer og Krogen 60 Læster Øl, hvortil Jørgen Sestede skal levere $7\frac{1}{2}$ Læst Malt, Køge 60 Læster Øl, hvortil Peder Bilde skal levere $7\frac{1}{2}$ Læst Malt. — Summa 760 Læster Øl. T. 8, 15 b.

13. Maj (Frederiksborg). Befaling til Lensmændene over ovennævnte Byer at levere Byerne saa mange Læster Malt, som medfølgende Register udviser. (I Brevet til Axel Viffert tillige en Seddel om at levere Malt til Malmøe, Trelleborg, Ydstedt og Aarhus.) T. 8, 16.

— Til Hans Holck. Da Bønderne i Vardberg Len have klaget over, at de sidste Aar have været meget besværede af de Svenske og Kongens egne Krigsfolk, der have nedbrudt og afbrændt deres Gaarde og røvet deres Kvæg, Korn og Penge, hvorfor de begære at maatte blive forskaanede for Landgilde og at maatte blive hjulpne med noget Tømmer til deres Gaardes Opbygning, befales det ham at eftergive dem en Del af sidste Aars Landgilde, alt eftersom de have lidt Skade til, og, hvor denne er for stor, at eftergive dem hele Aarets Landgilde samt hjælpe dem med noget Tømmer af Kronens Skove. T. 8, 17 b.

— Tilladelse for Undersaatterne i Halland, der sidste Aar have lidt stor Skade af de Svenske, til at købe saa meget Rug og Byg, som de behøve til Sædekorn og deres egne Huses Behov, i Danmark, hvor det er dem mest belejligt, dog maa de ikke bruge det til andet. T. 8, 18.

— Til Jochim Beck. Da Kongen har købt et Skib, kaldet Arken, af nogle Borgere i Dantzick, skal han, naar disse besøge ham med dette Brev, straks betale dem en Fjerdedel af Købesummen. T. 8, 18.

14. Maj (—). Befaling til de Hofsinder, der have Borgeleje i Vee, at være Harthuig Bilde, der skal have Befaling over dem, lydige og henvende sig til ham med deres Besværinger. T. 8, 18 b.

— Til Axel Viffert. Da Kongen har befalet Biørn Koes, Embedsmand paa Helssingborg, at skaffe Daniel Rantzov 20 Heste, der kunne bære Kløv, skal Axel Viffert, hvis Biørn

Koes ikke har saa mange af Kongens Heste, skaffe ham de manglende tillige med Kløvsadler og andet Tilbehør og sende dem til ham. T. 8, 18 b.¹

14. Maj (Frederiksborg). Til Hr. Mogens Gyldenstern. Paa hans Forespørgsel om forskellige Ærinder gives der ham følgende Besked: Kongen har befalet M. Hermandt at færdiggøre hvad der behøves til det Skyts, der skal føres med paa Toget ind i Sverrig, hvorfor Hr. Mogens skal skaffe denne det dertil nødvendige, ligesom han ogsaa skal »tilfly« hvad andet han anser for nødvendigt til Arkeliet; han skal forhøre sig hos Cornelis, Kongens Smed, og, hvis denne mangler Jærn, da bestille det i Nederlandene eller andensteds, hvor saadant kan faas, ligesaa skal han i Tide skaffe det nødvendige i Forraad til Kongens Skibe. Han skal med det første sende saa megen Humle og Malt, som han anser for nødvendigt, til Jens Bilde paa Gotland og befale ham straks at lade det brygge i Øl og siden sende dette til Orlogsskibene, naar Admiralen tilsiger ham, dog at det Øl, der skal brygges i Købstæderne, alligevel bliver brygget og lagt tilrede. De Jærnlod, der skulle være formurede paa Kiøpnehafns Slot, skal han lade tage ud, undersøge, til hvilket Skyts de kunne bruges, og underrette Kongen om, hvor mange og hvilke Lod han der faar. Kongen har skrevet til Lensmændene paa Aggershus og Baehus i Overensstemmelse med Hr. Mogens's Mening; Forbuddet mod Udførsel af Heste er ophævet, og han maa give dem, der forlange det, Pasbord, men skal paase, at ingen mistænkelige faa Pasbord, og at ingen under det Skin søge noget hemmeligt og forræderisk. Kongen har befalet, at Lauritz Jenssen skal følge Daniel Rantzov og vare paa ham og have 1 Stykke Engelst til at klæde sig og sine Folk i og 100 Dlr., hvilket Hr. Mogens straks skal skaffe ham. T. 8, 19. Orig.²

15. Maj (—). Ekspektancebrev for Christoffer Holste paa det første Kannikedømme, som bliver ledigt i Lunde Domkirke, dog tidligere givne Tilsagn dermed uforkrænkede. R. 8, 441.

— Til Jochim Beck. Af medfølgende Brev fra Bartholomeus

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 396. IV. 580 f.

² Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl.

Tinappel, Raadmand i Lubeck, til Frantz Brochenhusse og i dennes Fraværelse til Dr. Hieronimus Thenner vil han se, at de 12 Tømmermænd, som Borgemestre og Raad i Lubeck efter Kongens Begæring have sendt hid, have klaget over, at deres Dagløn forholdes dem, og at man henviser dem til Lubeck, naar de kræve den. Da Kongen selv har skrevet efter dem, maa Jochim Beck betænke, at det ikke er Kongens »Lempe«, at de skulle henvises til deres Herrer i Lubeck om Betaling, ej heller har det været Kongens Mening, hvorfor han straks skal regne med dem og afbetale dem med Undtagelse af 38 Dlr., som Bartholomeus Tinappel har forstrakt dem med, og som nu skulle afkortes og sendes denne. T. 8, 20.

16. Maj (Esrom). Til Herlof Trolle. Der sendes ham en Kopi af et Brev fra Borgemestre og Raad i Lubeck, hvoraf han kan se den til dem komne Kundskab og deres Betænkning; han skal raadslaa med den lybske Admiral om alt og siden gøre hvad han kan tænke at være Fjenderne til størst Afbræk. Naar der gaar Bud hid, skal han skriftlig underrette Kongen om, hvorledes alting staar til hos ham. T. 8, 21.

— Til de højlerde i Kiøpnehavn. Kongen har modtaget deres Skrivelse om Grunden til, at de ikke kunne bifalde det af Dr. Jeronimus Thenner begærede Mageskifte med Universitetet, og samtykker i at lade Sagen henstaa, indtil han selv kommer til Kiøpnehavn. Det paalægges dem nøje at vaage over alt Universitetets Gods, at intet bortkommer ved Mageskifte eller paa anden Maade uden Kongens særlige Tilladelse. T. 8, 20 b. Orig. i Konsistoriets Arkiv¹.

— Befaling til Eskiild Gøye straks at lade beskrive og tilstedeholde den bortrømte Søndag Skomagers Gods, hvor han kan opspørge det, enten i Nyburg eller andensteds, og at gøre sin største Flid for at faa fat paa ham selv. T. 8, 20 b.

— Til Biørn Kaas og Axel Viffert, Embedsmænd paa Helsingborg og Landtzkrone. Da Fru Leenne, Jacob Seestedtz Enke, har opladt Kongen Kerstropgaard paa Tossinge med alt det Gods smstds., hun har i Forlening, og Kongen igen vil forlene hende med Dalbye Kloster og lige saa meget af dets Gods, skulle de med det første begive sig til Dalbye, registrere Klosteret med Ejen-

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621. IV. 200 (efter Orig.).

dom og Herlighed og saa meget af Godset, som svarer til det Gods, Fru Leenne mister paa Tossinge, hvorover Rentemester Jochim Beck skal sende dem et Register, opskrive Skove og anden Herlighed til Godset og indsende klare Registre derpaa. T. 8, 22.

16. Maj (Esrom). Til Jochim Beck. Ovenstaaende Brev sendes ham med Befaling til at sende det til Biørn Kaas og Axel Viffert tillige med en Fortegnelse over det Gods, Fru Leenne oplader, og hvad hun skal have igen. Han skal modtage de 4000 Dlr., som Hr. Nils Lange har fremsendt, lade dem pakke i en Fjerding og forvare dem indtil nærmere Ordre. — Seddel: Stephan Løitze har skrevet til Kongen, at Kongens Købmand Hans Nilssen har ladet sig mærke med at kunne sælge Kongens Svovl 30 Dlr. dyrere pr. Td. end Stephan Løitze, hvorfor denne er tilfreds, at der leveres ham 50 Læster at sælge, dog Stephan Løitzes Rettighed dermed uforkrænket; da Hans Nilssen skal staa i Handel med en fremmed Købmand om Svovl og denne ønsker 2 eller 4 Tdr. Svovl til Prøve, skal Jochim Beck levere Hans Nilssen 2 Tdr. Svovl til dette Brug. T. 8, 21.

17. Maj (—). Til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Dalbye Kloster og Gods, hvilket Kongen, da han mener at kunne gøre sig en synderlig Fordel af Kierstrup Gaard og Gods paa Thossinge, som Fru Leenne, Jacob Sestedt Enke, har opladt, igen vil udlægge hende; der er skrevet til Biørn Kaas og Axel Viffert om at registrere Klosteret og saa meget af dets Gods, som Godset paa Thossinge beløber sig til, og Hr. Eyler skal, hvis hans Lejlighed kan begive sig saa, overvære Registreringen. T. 8, 24.

— Til Hans Holck. Da Daniel Rantzou ønsker at faa en svensk Fange, Claus Claussen, der sidder der paa Slottet [Varberg] og skal lade sig forlyde med at kende Vej og Sti i Sverrig og at ville lade sig bruge trolig i Kongens Tjeneste, med paa Toget ind i Sverrig, maa Hans Holck lade ham faa denne Fange, hvis han mener, at Svenskeren ikke omgaas med Skalkhed; dog skal han, hvis han lader ham følge med, tage tilbørlig Ed af ham. T. 8, 22 b.¹

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 397 f.

17. Maj (Esrom). Til Bønderne i Kiøpnehafns, Krogens, Frederichsborg, Abramstorp, Roschilde, Skioldenes, Holbeck, Kallundborg, Korssøer, Tryggeueldt, Vordingborg og Stege Len. Da der behøves en mærkelig stor Hob Øl til Orlogsskibene, skulle hver 20 Bønder komme Kongen til Hjælp med 20 Tdr. Øl, den rige hjælpe den fattige; til hver Td. Øl skal bruges 3 Skpr. Malt og $\frac{1}{2}$ Skp. Humle; det skal brygges hos Folk, der have Bryggerede, og leveres paa Kiøpnehafns Slot senest inden S. Bodels Dag [17. Juni]. De skulle selv skaffe gode Tønder, hver forsynet med 10 Baand. T. 8, 23. Orig. (til Roskilde Len).

— Befaling til Lensmændene i Sjælland straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Øllet bliver brygget og leveret til ovennævnte Tid. T. 8, 22 b. Orig. (til Peder Bilde).

— Til Hr. Magnus Gyldenstjerne til Stiernholm. Da Kongen anden Pinsedag [22. Maj] vil rejse fra Frederichsborg til Malmø, skal han straks alvorlig tale med Rentemester Jacob Beck, at denne skal sende en af sine Skrivere til Malmø med saa mange Klippinge som muligt, saa at han sikkert er der førstkommande Tirsdag [23. Maj]; Pengene skulle leveres til Axel Urne, der skal beholde dem hos sig indtil videre. Orig.

18. Maj (Frederiksborg). Til samme. Der sendes ham et Brev fra Borgemestre og Raad i Malmø med Befaling til straks at tilskrive Kongen sin Betænkning om, hvorvidt Malmø nu kan fritages for at brygge Øl til Skibene og det Øl, som skulde brygges der, kan fordeles paa andre Købstæder, der ikke have lidt saadan Besværing; naar Folket rykker op, kunde Malmø hjælpe til med at brygge og med andet Besvær. Han skal straks skrive til Kongen, at denne kan faa bestemt Besked, førend han drager herfra. Orig.

— Til Hr. Magnus Gyldenstern, Byrge Trolle og Jochim Beck. Da nogle Skippere af Dantzick have krævet Betaling for deres Skibe, som Kongen har taget, skulle de forhandle med dem om at overlade Kongen disse Skibe for en skellig Fragt, saa længe denne bruger dem; siden skal hver faa sit Skib igen eller saa mange Penge, som det er vurderet til. Med den Skipper, hvis Skib er blevet paa Falsterboe Rev, skulle de handle om øjeblikkelig Betaling for Fjerdeparten af Skibet og Kongens Brev paa Resten, at betale til S. Dionysii Dag [9. Okt.] ved Tolderen i Helssingør eller

paa Falsterboe, eftersom de kunne blive enige med ham om. De skulle underrette Kongen om Resultatet af deres Forhandlinger. T. 8, 24 b.

18. Maj (Kbhvn.). Livsbrev for Frederich Christiensen, Foged paa Frederichsborg Slot, paa 1 Gaard, kaldet Kongsgaarden, i Stefn's Herred og 1 Gaard, kaldet Hornessøholm, i Holbo Herred, hvilke Gaarde han nu selv har i Værgе, uden Afgift; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han holde 1 gerust Hest og lade sig bruge med den. R. 8, 335 b.

19. Maj (—). Aabent Brev, at Anders von S. Anneberg, Bøsseskytte, og hans Hustru maa bo i Kallundborg og være fri for Skat, Landsknægtehold og al kgl. og borgerlig Tyngе, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste. R. 8, 336.

— (**Frederiksborg**). Pantebrev til Jørgen Marsuin til Dybeck paa Snaersta og Barsøe¹ Byer i Liunis Herred i Skaane samt 2 Gaarde i Vementzhøj Herred, den ene, kaldet Skodgaarden, i Vementzhøj, den anden i Skiberup, for 3000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; dog undtages Kronens Part af Tienden af Snaersta Sogn, der er lagt til Skolen i Lund. P. 97 b.

— Pantebrev paa Livstid til Jørgen Sestedt, Embedsmand paa Krogen, paa Holgaard med Gods i Nørrejylland, som han nu selv har det i Værgе, for 3000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; naar han ikke længere er Lensmand paa Krogen, skal han gøre tilbørlig Tjeneste af Holgaard. P. 98 b. (Overstreget.)² R. 8, 72 b. (men med urigtig Dato: 10. Maj). K.

—³ Forleningsbrev for Rasmus Villomsen, Byfoged i Kiøbnehavn, og Hans Nilsen, Borger smstds., paa 2 Bundgarnsstader uden for Esperegierde med dertil liggende Boliger, mod at svare samme Afgift deraf til Frederichsborg Slot som Rasmus Villomsen, der hidtil har haft dem i Værgе. R. 8, 336 b. K.

— Befaling til Jørgen Sestede igen at lade Sognepræsten i Siøborg selv oppebære den aarlige Kornlandgilde af de 3 Bønder i Møng⁴, som han tidligere har oppebaaret den af, medens den nu i nogen Tid har været oppebaaret til Krogen, mod at den

¹ Nu Bjæresø, Herrestad H.

² Udenfor er skrevet: fik siden Skødebreve derpaa.

³ Registranten har: Kbhvn.

⁴ Myngе, Holbo H.

saa ydedes Præsten af Loftet der; Herligheden og den uvisse Rente af Gaardene skulle aarlig svares til Krogen. T. 8, 25 b.

19. Maj (Frederiksborg). Til Hofmesteren. Da Kongen har faaet Bud, at hans Moder med det første kan ventes, og han derfor ikke kan begive sig til Malmø, skal Hofmesteren lade det bestaa med at forskrive Adelen i sit Len til Lund, men i sit eget Navn tilskrive alle fri og frelse og alle, der have Jordegods, i Skaane, at de skulle sidde rede med deres Rustning, saa at de straks kunne følge med paa Toget ind i Sverrig, naar de tilsiges. T. 8, 24 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiernne til Stiernholm. Kongen har i Aftes modtaget hans Skrivelse tillige med Admiral Herlof Trolles Brev om de Ting, denne mangler og vil have sendt, og befaler ham saa vidt muligt at skaffe Herlof Trolle disse Ting. Jørgen von Holle, Øverste, har faaet Ordre til at sende 150 Hageskytter til Hr. Magnus, der igen skal sende dem videre til Admiralen. Kongen vil have det Krudt, der ligger paa det blaa Taarn paa Slottet [Kbhvn.], til Esserom, hvor der findes skønne Hvælvinger; derved kommer det af Vejen og er dog nær baade ved Helsingør og Kiøpnehavn; Hr. Magnus skal tilskrive Kongen sin Betænkning derom. I Anledning af det, han skriver om Frantz Brochenhuse, befales det ham at skaffe sig bestemt Besked og underrette Kongen derom. Han skal sørge for, at Skibene Krabaten og den svenske Jomfru blive færdige hurtigst muligt og blive sendte til Flaaden. Som tidligere meddelt var det Kongens Mening at rejse herfra til Malmø paa Mandag [22. Maj], men lige nu har han faaet Brev fra sin Moder, at hun kommer hid enten i Dag eller i Morgen, ligesom ogsaa Hertug Adolf ventes hid, hvorfor Rejsen til Malmø maa staa hen. Hr. Magnus skal derfor sende saa mange Klippinge som muligt til Pendingemesteren, Axel Urne, i Malmø, at denne kan forstrække Knægtene dermed, og fremdeles lade mønte saa mange som muligt, saa at der hver Uge kan sendes 20,000 Dlr. i Klippinge eller om muligt 40,000. — Seddel: Af de oversendte Klippinge skal Jørgen von Hols Knægte have Størsteparten, dog skal Grevens Ryttere have en 2—3000 Dlr. Han skal underrette Kongen om, hvor meget han mener at kunne sende over hver Uge. Orig.

— Befaling til Peder Bilde, Abbederne i Ringstedt og Soerdt, Prioren i Anduorskouf og Borgemestre og Raad i Korssøer at

holde Vogne rede straks efter Pinse, da Kongen til den Tid venter Hertug Adolf af Holsten hid. — Seddel [i Breven^e til Klosterne]: Da Kongen straks efter Hell. Trefold. Sønd. [28. Maj] venter nogle Adelige fra Nørrejylland og Fyen hid med deres Heste og Harnisk, skulle de, naar disse komme til Klosteret, laane dem Hus og skaffe dem fri Underholdning med Mad og Øl og Hø, Havre og Straafoder til deres Heste paa en Nats Tid. T. 8, 25. Orig. (til Peder Bilde).

21. Maj (Frederiksborg). Til Borgemestre, Raad [og Byfogder] i Kallundborg, Korssøer og Skielskøer. Fornylse af den tidligere Befaling til i Tide at sende alle ved Byen liggende Skuder og Færger over til N for der at indtage og frit overføre de fra Nørrejylland og Fyen kommende Adelige med deres Rustning; hvis de ikke kunne overføre dem paa én Gang, skulle de løbe tilbage og vedblive at overføre, indtil alle ere komne over. T. 8, 26.

— Befaling til Borgemestre, Raad og Byfogder i Aarhus og Nyburg at sørge for, at Byens Skuder og Færger ere tilstede henimod den Tid, da Kongens Undersaatter komme did og ville over, for at sætte disse over. Udt. i T. 8, 26.

— Befaling til Hr. Lauge Brade for Froste Herred, Jacob Sparre for Fers Herred, Hofmesteren for Dagstrup og Axel Viffert for Sønder og Nørre Huidning at tilsige Bønderne til at gøre Tilførsel til Rytterne i Lundt med Fetalje, Hø, Havre og Straafoder og sælge det til dem for en rimelig Pris. T. 8, 26 b.

— Til Jochim Beck. Da Borgemestre og Raad i Malmøe have klaget over, at de formedelst den store Besværing, som de i dette Aar have haft og endnu daglig have med Kongens Krigsfolk, ikke kunne brygge det Øl, som de have faaet Befaling til, hvilket Kongen ogsaa selv har forfaret, har Kongen fritaget dem derfor og befaler Jochim Beck at fordele Brygningen af det Øl, Malmøe skulde have leveret, mellem de andre Købstæder. T. 8, 26 b.

22. Maj (—). Til Hans Holck. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han begærer nogle Krigsfolk sendte til Vardberg, da de Knægte, som laa der, nu ere rykkede op med Daniel Rantzou og Borgerne i Byen ere meget for svage til at modstaa Fjenden, hvis denne skulde belejre Byen. Kongen mener dog ikke, at det har nogen Nød, da Fjenden vel, naar han erfarer, at Kongens Folk ere inde i Sverrig, faar andet at gøre end at belejre Kon-

gens Slotte og Byer, og selv om han gør det, vil han blive hjem-søgt af Kongens Befalingsmænd, saa snart de høre det, saa at Lejren der ikke vilde blive langvarig; da desuden Kongen selv med det første vil begive sig ind i Sverrig med sin vældige Hob, anser han det ikke for nødvendigt at sende Krigsfolk og har heller ingen saa hastig ved Haanden; Hans Holck maa derfor tale og handle med Borgerne og selv have Opsyn med alt. T. 8, 27¹.

23. Maj (Frederiksborg). Til Bønderne i Halland. Da Knud Jenssen, Landsdommer i Sønderhalland, skal rykke ind over Landemærket mod Sverrig med nogle danske Skytter for der at have Opsigt med alt, skulle alle, hvem han tilsiger, straks møde med Vaaben og Væрге, rykke op med ham og være ham lydige. Kongen vil til Gengæld være dem en naadig Herre. T. 8, 27 b.

— Befaling til Hr. Peder Schram og Pouel Huitfeldt, Dag og Nat uspart, at fremsende den Fetalje, som Kongen sender efter Frederich von Dhonov og Daniel Rantzou ind i Sverrig, naar den kommer til deres Len; hvis de ellers paa disses Skrivelser eller Bud kunne befordre dem noget til bedste, skulle de straks gøre det. T. 8, 29².

— Til Hr. Frederich, Herre von Dhonen. Kongen har modtaget hans Skrivelse og har befalet straks med Otthe Brochenhusse at sende 2000 enkelte Dalere til ham til hans Ryttere og 10,000 Dlr. i Klippinge til Daniel Rantzou til Knægtene; paa hans Begæring om en dansk Skriver sender Kongen ham sin Sekretær Otthe Brochenhusse, der skal lade sig bruge efter hans Befaling. Alle de Ryttere, hvorom Hr. Frederich og Kongens Øverste have skrevet, dog ikke Thames Holdst, hvem Kongen ikke kan undvære, da han saa ingen Kvartermester har, naar han skal rykke op med Hoben, have faaet Ordre til at følge med Otthe Brochenhusse. Kongen ved for Øjeblikket intet bestemt om, hvor Steen Bilde er draget ind. Paa hans Begæring om Undsætning for det Tilfælde, at de skulde erobre noget fast Sted eller lade noget befæste, meddeles ham, at Kongen om en 3 Uger selv vil rykke op med hele Hoben og da komme dem til Undsætning. Enspændere kan Kongen ikke skaffe ham, da de for største Delen ere bortsendte. Kongen har

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 404 f. I. 405.

² Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R.

efter hans Betænkning befalet Knud Jude med 100 danske Skytter at begive sig ind over Landemærket for at have Opsyn med Broer og andet. Kongen var ikke tilbøjelig til efter hans Begæring at sende nogle Læster Øl til Laugholm, men han kan ikke gøre det saa snart, da der endnu til Orlogsskibene mangler meget Øl, som hurtig skal sendes efter disse; der er derfor skrevet til Hr. Magnus Gyldenstiern derom. Hvis han kan tænke, at noget kan udrettes med Kongens Breve eller paa anden Maade, skal han underrette Kongen derom, der saa vil lade det bestille. T. 8, 28.

23. Maj (Frederiksborg). Til Hr. Mogens Gyldenstiern. Kongens Kommissær, Frederich von Dhonen, har meldt, at det i Sverrig oprykkede Krigsfolk mangler Fetalje, særlig Øl, og har begæret, at der maatte blive sendt Øl til Laugholm, hvor han saa vilde lade det hente. Da der imidlertid formedelst Orlogsskibenes Udredning ikke saa hurtig kan sendes Øl did, mener Kongen det rettest, at der sendes nogle Læster Malt og Humle til Laugholm og Halmestadt for der at brygges i Øl, hvilket Frederich von Dhonen saa siden kan hente; Hr. Mogens skal tilskrive Kongen sin Betænkning derom. T. 8, 28. Orig.

— Til samme. Kongen sender ham en Supplikats fra Borgerne i Trelleborg, hvori disse besvære sig over den paabudte Ølbrygning til Orlogsskibene, med Befaling til, da Brygningen maa gaa for sig, at tale med Rentemesteren om, hvorledes man kan komme dem til Hjælp, saaledes at de kunne brygge Øllet, og siden at bringe Sagen i Orden. Orig.

— Befaling til Klostrene i Sjælland hvert at skaffe Kongen 4 af de stærkeste Heste, der findes i Klosteret, og holde dem tilstede indtil nærmere Ordre, da de skulle bruges paa det forestaaende Tog. De skulle straks med dette Bud underrette Kongen om, hvorvidt han kan faa Hestene. T. 8, 29.

24. Maj (—). Til Hr. Magnus Guldenstjerne til Stiernholm. Hoslagt sendes der ham en Supplikats fra Niels Bringelssen, Borger i Oddeuold, hvori denne klager over Kongens Salter Jørgen Lipper; da de 2 i Supplikatsen nævnte Farbrodersønner, der skulle være Niels Bringelssens Medarvinger, ere i Sverrig, kan Kongen ikke se, at der kan tilkomme dem nogen Arvedel her i Riget; hvis derimod Niels Bringelssen for sin egen Person har nogen Tiltale til Salteren, skal Hr. Magnus kalde dem begge for sig og hjælpe dem saa meget, som Ret er. Orig.

24. Maj (Frederiksborg). Til Jochim Beck. Kongen sender ham en Supplikats, som Jens Kaas's Skriver har overleveret paa dennes Vegne, og befaler ham i Forening med Axel Urne eller, hvis denne ikke er tilstede, da alene at foretage Jens Kaas's Sedler og Regnskab og gøre det klart med Skriveren; han skal undersøge, hvor meget Kongen skylder Jens Kaas paa dennes Fænnike, og, da der næppe straks er saa mange Penge for Haanden, at man dermed kan betale hele Resten, skaffe Jens Kaas saa mange Penge som muligt til at forstrække Knægtene med, at disse ikke skulle gøre Mytteri. T. 8, 29 b.

25. Maj (—). Livsbrev for Jens Ouessen, Borger i Aarhus, paa den Gaard i Langballe, som hans Fader Rasmus Jenssen sidst havde, fri for Ægt og Arbejde, men mod at svare sædvanlig Landgilde deraf. R. 8, 74.

— Befaling til Lensmændene i Jylland, Fyen, Sjælland og Smaaløndene hver at købe N Slagtestude i deres Len, da der behøves meget Slagtefæ til Udspisningen paa Kiøpnehafns Slot og til Orlogsskibene; de skulle se at faa saa godt Køb som muligt og betale med de Kongens Penge, som de have; hvis disse ikke slaa til, skal Rentemesteren betale dem Resten, naar de fremsende Kvæget med klare Registre over Priserne og Sælgerne. Studene skulle være paa Kiøpnehafns Slot senest inden S. Hans Dag Midsommer [24. Juni]. — Register: Kiøpnehafns Len 100 Stude, Frederichsborg Len 50, Krogens Len 30, Roskilde [Len] 50, Skioldenes Len 30, Ringsted Klosters Len 20, Soerdt Klosters Len 40, Anduorskoufs Len 40, Vordingborgs Len 50, Korssøer Len 30, Holbecks Len 20, Abramstrups Len 20, Kalløe Len 50, Aarhusgaards Len 50, Schanderborgs Len 100, Silkeborgs Len 50, Haldtz Len og Viiburg Stift 200, Olborg Len og Vendelbo Stift 200, Riiber Len og Stift 300, Lundenes Len 50, Schiffue Len 50, Hindtzgaffuel [Len] 30, Otthens Len 40, Hagenskouf [Len] 40, Niiborg Len 40, Trankier [Len] 40, S. Knudtz Kloster i Otthensse 40, Claus Huitfeld 40 og Erich Rudt 40. T. 8, 30.

— Til Jens Koes, Hovedsmand paa Elfsborg. Paa hans ved Michel Zell og Hans Schriffuer tilkendegivne Ærinder gives der ham følgende Besked: Kongen vilde nok lade ham faa Hageskytter, mod at han saa til Gengæld undværede nogle af de høje »Soldnere«, men for Øjeblikket kan det ikke ske; dog vil Kongen tiltænke derom efter Lejligheden; de Herremænd under hans

Fænnike, der have begæret Tilladelse til at holde en 30—40 Heste, hvorpaa de kun forlange Foder, men ingen Besolding, maa gøre dette, og Kongen vil skrive til Otthe Brade om at sende nogle Læster Havre til ham til disse Heste. Han kan ikke faa den Pinke, som han har begæret igen at faa op til Slottet, da den er sendt andenstedshen, derimod har Kongen givet Ordre til i Stedet at skaffe ham en Jagt med saa mange Baadsmænd og Tømmermænd, som kunne undværes, hvilken Kongen mener maa være kommen til ham for længe siden. Øksne kan Kongen ikke skaffe ham herfra, da det er for langt at drive dem, saa han maa selv skaffe sig nogle der omkring. Den Brandskat, som nogle Bønder have tilbudt, men som han ikke har villet modtage, førend han kendte Kongens Vilje, skal han oppebære og bruge til at forstrække Knægtene med og i andre Maader. Det »formulede« Brød paa Slottet, som Krigsfolket ikke kan bruge, maa han afhænde til Almuen, hvis den kan have nogen Hjælp deraf, og i Stedet tage hvad den kan undvære til Slottets Behov og Knægtenes Underholdning. Kongen kan ikke nu skaffe ham nogen Slotsskriver, saa han maa selv se, hvad Raad han kan finde paa. — Seddel: Da Knægtene under hans Fænnike ikke kunne faa alt deres Tilgodehavende straks, har Kongen befalet Rentemesteren at give hans Mønsterskriver Dalere med til at forstrække Knægtene med; Kongen vil med det første afregne med disse. T. 8, 31.

26. Maj (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Hr. Niels Langes Pant i Møgelthønder Slot og Len forhøjes med 4000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. R. 8, 74 b. P. 100. (Overstreget.) Orig.

27. Maj (—). Befaling til Bønderne i Laugholms Len at møde med deres Heste og Vogne, hvor Fogden paa Laugholm tilsiger dem, og føre den Proviant, der skal sendes til Krigsfolket i Sverrig, derhen, hvor de, der have Befaling derpaa, anvise dem. T. 8, 31 b.

28. Maj (—). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at afkøbe denne Brevviser Cornelius Janssen de 40 Læster Salt, som denne vil til en af de pommerske Købstæder med, da det ikke er uden Fare at lade Salt komme derhen og Kongen selv behøver det; siden skal han sende ham til Kiøpnehavn for at losse. Orig.

— Befaling til Fru Elline, Jørgen Rantzovs Enke, der har til-

budt at forhøje sit Pant i Lønneborggaard, at laane Kongen endnu 2000 Dlr. derpaa og straks levere dem til Rentemester Jochim Beck, hos hvem hun skal finde Brev derpaa. T. 8, 32.

28. Maj (Frederiksborg). Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaaard. Da Kongen førstkommende Onsdag [31. Maj] vil rejse herfra til Malmø og vil være i Lund om Aftenen, skal han straks sende 3—4 af sine Klippere i Forvejen til Helsingborg, hvor de skulle afvente Kongens Ankomst, og selv møde hos Kongen paa Tirsdag for at følge med til Malmø. Der sendes ham et Brev fra Kongen til Hertug Adolf, hvilket han skal lade sin Foged opbevare; naar Hertugen kommer did, skal Fogden levere Brevet til Eskild Gøye, der igen skal levere Hertugen det; hvis Hertugen kommer til Roskilde paa Tirsdag ad Aften eller før, skal Fogden dog beholde Brevet stille hos sig, men kommer Hertugen først paa Onsdag, skal Brevet overleveres. Orig.

— Til Hr. Magnus Guldenstjerne til Stiernholm. Kongen har modtaget hans Skrivelse og deraf med Tilfredshed set, at han allerede har sendt Øl til Halmstad til Krigsfolket i Sverrig og har købt (»betinget«) stetinisch Øl til Orlogsskibene, ligesaa at Kongens Skibe i Norge have erobret 4 Jagter. Kongen er tilfreds med, at han har bestilt Stangjærn og Stenkul. Der er skrevet til Anders Jude om at betale Johan Gillessen de 1600 Dlr., Kongen skylder denne, med færøiske Varer. I Aftes lod Kongen paany skrive til Jørgen von Holl om de 150 Skytter og venter derfor, at de nu komme med det første; naar de komme, skal Hr. Magnus sende dem til Admiralen. Hvis han faar Efterretninger fra Orlogsskibene, skal han underrette Kongen derom. Orig.

29. Maj (—). Til samme. Kongen har tilladt denne Brevviser, Jochim Utthermarck, der skal lade sig bruge i Søen ved Kongens Orlogsskibe, men nu for sin Nødtørfts Skyld har maattet indtage en Fragt af nogle Skotter, at sejle til Skotland med Godset, dog skal han derefter hurtig begive sig til Orlogsskibene. Hr. Mogens skal derfor lade ham passere. Orig.

— Til samme. Da Kongen, Prinsen af Uranien til Ære, har frigivet disse Brevvisere, Jacob van Sinsig og Rollof Grøneuldt, Hollændere, der ere fangne i Kiøpnehavn, og ligesaa paa den frantzoeske Legats Forbøn disse Brevvisere, Franciscus Roiert, Villom Picholt og Regnolt Sesne, der ere Frantzoser, skal Hr. Magnus lade dem passere efter først at have ladet dem gøre en Orfejde,

som Nichel Druckenbrot i det tyske Kancelli skal opsætte. T. 8, 32 b. Orig.

29. Maj (Frederiksborg). Befaling til samme straks at kalde Petter, Kongens Perlestikker, til sig og alvorlig befale ham at udføre hvad Kongens Hofskrædder Claus Plum paa Kongens Vegne beordrer ham til. Orig.

— Til Biørn Koes. Da Kongen har tilladt Hertug Ulrich af Mechelborg at lade bryde nogle Sten i Helssingborg Len til hans Bygnings Behov, skal Biørn Koes skaffe Hertugens Tjener Hjælp til at bryde og oplette Stenene og føre dem ned til Stranden for en rimelig Betaling. T. 8, 32.

30. Maj (—). Til Hr. Magnus Guldenstjerne. Da Erich Rud behøver mere Fetalje til sit Skib, end han selv kan føre, skal Hr. Magnus lade en Krejert indtage den resterende Fetalje og følge med Erich Rud, naar han løber ud. Orig.

2. Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev for Niels Kundzse, Borgemester i Malmø, paa 5 Gaarde og Fæster i Faarebeck, 4 Gaarde i Katterup og 1 Gaard i Tulstrup, alt i Sallerup Sogn i Oxie Herred, uden Afgift. R. 8, 441 b.

— (**Malmø**). Befaling til Hr. Jørgen Lycke at lade sende saa meget Brød og Havre som muligt til Rodnebye, da Kongen med det første vil drage op med Krigsfolket ad Calmaren til. T. 8, 32 b.

— Lignende Befaling til Otthe Brade. Udt. i T. 8, 33.

— Lignende Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern. Brevene til Hr. Jørgen Lycke og Otthe Brade sendes ham til Besørgelse, og det befales ham at skaffe den danske Adel, der kommer til Kiøpneshavn, Foder og Maal der paa Slottet. T. 8, 33. Orig.

— Til Sten Bilde. Da Kongen har truffet Aftale med ham om Toget ind i Sverrig og erfarer, at han allerede er draget op, befales det ham ikke at drage længere ind i Fjendens Land, end at han, hvis denne bliver overlegen, »kan med en Hest naa Grænsen«, at Fjenden ikke skal gøre Kongen Spot og Nederlag, hvorved der kan opstaa Skræk iblandt Folket. T. 8, 33.

5. Juni (Kbhvn.). Livsbrev for Nickel Druckenbrodt, Kancelliskriver, der har forpligtet sig til at blive i Danmark hele sin Levetid og lade sig bruge i Kongens Tjeneste, paa det Kannedømme i Roskild Domkirke, som efter Kapitlets Statuter

er ledigt efter Jacob Reventlev; naar han ikke længere tjener i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 337. K.

6. Juni (Kbhvn.). Pantebrev til Hans Nielsen, Borger i Kiøpnehavn, paa 2 Gaarde i Hussome i Sockelundz Herred for 500 Jochimsdlr. P. 100 b. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Pantebrev til Jens Ulfstandt til Skaberssø, Embedsmand paa Bahu, paa Kronens Gods i Tørringe By i Skaane for 2000 Jochimsdlr. P. 101 b. (Overstreget.)¹ K. Orig.

— Kvittans til Fru Anne Skram til Alstedt, Jens Juels Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Kalløe Slot og Aarhusgaard i den Tid, hendes Mand havde dem i Forlening, samt paa de i samme Tid oppebaarne Konge-, Kirke- og Madskatter; hvad hun blev skyldig har hun dels leveret Jørgen Rossenkrantz paa Kallø og Folmar Rossenkrantz paa Aarhusgaard til Inventarium, dels betalt Rentemester Jochim Beck med rede Penge. R. 8, 75.

— Forleningsbrev for Bente Nielsdatter, Frantz Schriffuers Enke, paa Kronens Part af Tienden af Seebye Sogn i Skaane, uden Afgift. R. 8, 442.

8. Juni (—). Til Bønderne i Jylland. Til Krigsfolket og Orlogsskibene har Danmarks Riges Raad bevilget en Madskat af Nørrejylland, saaledes at hver 20 Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 1 levende Okse, 1 Fjerd. Smør og 10 Sider Flæsk, den rige skal hjælpe den fattige, og Skatten skal være ude inden S. Olluf Konges Dag [29. Juli]; kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo i de samme Sogne, hvori Adelens Sædegaarde, hvorpaa den selv holder Avl, ligge, skulle være fri for denne Skat. T. 8, 35 b.

— Til Lensmændene i Jylland. Ovenstaaende aabne Brev om Madskat sendes dem til Forkyndelse og Efterkommelse. Naar de have oppebaaret Madskatten, skulle de straks lade Øksnene drive til Kiøpnehavns Slot og Fetaljen føre til de nærmeste Købstæder ved Strandsiden, hvor de for en skellig Fragt skulle fragte Skibe til at føre den til Kiøpnehavn; Fragten skal Jochim Beck siden betale dem. Proviantmesteren Biørn Anderssen skal modtage Fetaljen og give Kvittans derfor. T. 8, 35.

— Til Bønderne i Falster, Olholms og Rauensborgs Len. Til Brug paa Orlogsskibene skulle hver 20 Bønder komme Kongen til Hjælp med 20 Tdr. Øl, den rige hjælpe den fattige; til

¹ Ovenover er skrevet: er uigenløst.

hver Td. Øl skal der bruges 3 Skpr. Malt og $\frac{1}{2}$ Skp. Humle, og Øllet skal brygges hos Folk, der have Bryggerede. De skulle selv skaffe Tønder til Øllet, hver Tønde med 10 Baand, og levere det, hvor Claus Huitfeldt befaler dem, inden Vor Frue Dag visitationis [2. Juli]. T. 8, 34 b.

8. Juni (Kbhvn.). Til Erick Rud, Claus Huitfeldt og Mogens Erichssen. Ovenstaaende Brev sendes til Forkyndelse paa Falster [og Laaland]. Øllet skal leveres i Nykiøping og Stubkiøping senest til Vor Frue Dag visitationis; her skal der fragtes Skibe, der skulle løbe til Skibsflaaden med Øllet, men forinden de sejle afsted, skal der sendes Proviantmester Biørn Anderssen Besked om alt med klare Registre over Skippernes Navne og det Øl, hver har inde, og tages Skrivelse af ham til Admiralen. — Seddel: De skulle hidsende alle de Ærter, de kunne faa. T. 8, 33 b.¹

— Forbud mod at rejse Delemaal paa Lauge Brock eller dennes Gods i Danmark, saa længe han er paa Rigens Rejse ind i Sverrig og 30(!) Uger efter hans Tilbagekomst².

— Befaling til nedennævnte Lensmænd straks at lade male N Læster Byggryn til Orlogsskibene og iligen sende dem hid. — Peder Bilde 4 Læster, Sten Rossensparre, Jens Vulfstand, Jørgen Munck og Jørgen Sestede hver 6 og Matz Skeel 4. T. 8, 35. Orig. (til Peder Bilde).

9. Juni (—). Befaling til Sten Rossensparre at levere Morthen Lubertssen og Hans Thessing, Borgere i Lubeck, 26 Læster Byg og Malt, som endnu restere af de 3000 Dlr., hvorfor Erich Rudt efter deres Overenskomst med Greven af Suartzburg skulde levere dem Korn, indskrive dem i sit Regnskab og tage Kvittans derfor. Udt. i T. 8, 36.

11. Juni (—). Til Axel Viffert og Jacob Sparre. Da Frederich van Dhonen straks skal rykke op med de Ryttere, der ligge i Lundt, skulle de befale Borgerne smstds. at gøre op med Rytterne; hvad disse saa blive skyldige vil Kongen betale med Korn eller andre Varer. De Rustninger og Værger, Borgerne maatte have i Pant af Rytterne, skulle de uden Hinder lade disse faa. T. 8, 36 b.

— Til Knudt Hardenberg. I Anledning af hans Skrivelse til lige med et Brev fra Peder [Brahe], Greve til Vissingsborg,

¹ Det indførte Brev angaar kun Falster.

² Tr.: Brasch, Vemmetoftes Hist. I. 242.

Claus Ackesson, Ridder, og Olluf Lauritzen, hvori disse begære Kongens Lejde til Rostock, sendes der ham et Lejdebrev, baade paa Tysk og Dansk, med Befaling til at sende det til den, der har sendt ham de Svenskes Brev. Hvis de Svenske ville drage gennem Kongens Rige, skal han opholde dem, straks underrette Kongen derom og ikke lade dem drage videre, førend han faar nærmere Ordre. T. 8, 39.

12. Juni (Kbhvn.). Til Kapitlet i Roschiilde. Kongen har til-ladt Biørn Anderssen, Landsdommer i Sjælland, at faa 2 af Kapitlets Gaarde i Ormeagger til Mageskifte mod igen at udlægge lige saa godt Gods. T. 8, 40.

13. Juni (—). Til Herlof Trolle. Der sendes ham en Kopi af det Lejdebrev, Kongen har givet de svenske Afsendinge til Fredshandelen i Rostock, for at han kan vide at rette sig derefter, hvis de ville rejse til Skibs til Rostock. Han skal paase, at der ikke gøres dem Uret, men have de flere Folk med sig, end Lejdet indeholder, skal han fratage dem de Personer, de have for mange. Han skal altid underrette Kongen om, hvorledes det staar til, og hvilke Tidender han har. T. 8, 41.

— Forleningsbrev for Fru Lene Viffert, Jacob Sestødtz Enke, der har opladt Kronen hendes afdøde Husbonds Brev paa Kierstrupgaard paa Thossing, paa Dalbye Kloster i Skaane, som Hr. Eylerdt Hardenberge nu har i Værg, med tilliggende Gods: 35 Gaarde og 5 Gadehuse, der ingen Jord have i Marken, i Dalbye, 1 Mølle i Dalbye Fællesmark, 14 Gaarde og 3 Gadehuse i Ønnitzløf, 12 Gaarde i Souidstrup, 3 Gaarde og 3 Fæster i Bonderup, 2 Gaarde i Sønder Uglerup, 1 Gaard i Nørre Uglerup, 9 Gaarde i Lunderup By i Bonderup Sogn, 3 Gaarde i Østre Biellerup, 3 Gaarde i Vestre Biellerup, 1 Fæste i Valbye i Hedinge Sogn, 5 Gaarde i Albente, Albente Mølle, 2 Gaarde i Eserup Sogn og 1 Gaard, kaldet Thruelstrup, uden Afgift, saa længe hun sidder som Enke, dog skal hun gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 8, 442.

— Befaling til Købstædmænd og Bønder i Skaane at være lydige mod Biørn Kaas og Axel Viffert, Embedsmænd paa Helssingborg og Landtzkronne, der ere beskikkede til Proviantmestre, gøre Tilførsel til Krigsfolket og med Skibe, Skydsheste eller Vogne hjælpe til med at føre Proviant efter Krigsfolket efter Proviantmestrenes Tilsigelse. Den Proviant, Biørn Kaas og Axel Viffert købe af dem, vil Kongen betale. T. 8, 40 b.

13. Juni (Kbhvn.). Fuldmagt for Nils Kaas, Sekretær, til sammen med Borgemester og Byfoged i Nestvedt at begive sig til Gislefeldt for at opskrive den nu afdøde Frederich von Dhonens der efterladte Gods, Boskab og Kvæg og forsegle Kister, Skrin og Døre, hvor hans Gods sættes i Forvaring, at intet bortkommer, førend Broderen kommer tilstede. Det befales Frederich von Dhonens Foged paa Gislefeldt ikke at fordølge eller underslaa noget af Godset, saafremt han ikke vil lide Straf. T. 8, 41 b.

— Befaling til Walther Skotte og Peder Nilssen, Borgemester [og Byfoged¹?] i Nesthuedt, at møde paa Gislefeldt og deltage i ovennævnte Forretning. T. 8, 40.

15. Juni (—). Gældsbrief til Niels Juel til Astrup paa 400 Lod Sølv, at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. R. 8, 75 b.

— Livsbrev for Frantz Iffuerssen i Strandbyegaardt paa Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Ressen Sogn i Skodborrig Herred, uden Afgift. R. 8, 76.

— Følgebrev for Fru Lene Viffert til Bønderne under Dalbye Kloster. Udt. i R. 8, 444.

— Følgebrev for Christoffer Gadendorf til Kronens Bønder paa Thosing. Udt. i R. 8, 170.

— Befaling til Eskiild Gøye til efter Christopher Gadendorphs Tilsigelse i Forening med nogle gode Mænd eller Borgemestre og nogle Raadmænd i Suenborg at have Opsigt med det paa Kerstorp overleverede Inventarium og gøre klare Registre derpaa under deres og Christopher Gadendorphs Segl; derefter skulle de besigte Kronens Skove smstds. og Bygningerne paa Gaarden og sende Jochim Beck skriftlig Beretning derom under deres Segl. T. 8, 42.

— Befaling til Jens Biilde at indskibe i det til ham sendte kgl. Skib 3000 Stenlægter og saa mange huggede Gullandtz Bord, som Skibet kan bære, og med det første sende det tilbage. Udt. i T. 8, 41.

— Til Seueren Schriffuer, Borgemester i Kolding. Kongen har givet Nils Matzen, Borger smstds., Udsættelse med Betalingen af de 200 Dlr., han skylder Kongen, til førstkomende S. Michaelis Dag, dog skal han gøre Seueren Schriffuer

¹ Peder Nielsen nævnes som Byfoged i Bricks, Kanc. Brevbøger 1556—60.

paa Kongens Vegne nøjagtig Forvaring, at han til den Tid sikkert vil betale, hvis ikke, maa Kongen tage hans Gaard der i Byen. T. 8, 42.

16. Juni (Kbhvn.). Befaling til Dr. Hans Albretssen at skrive til Superintendenterne over hele Riget om at paalægge alle at takke Gud for de i Norge og paa Søen vundne Sejre over Fjenden. — Seddel: Stenvigsholms Erobring 2. Pinsedag [22. Maj] meddeles ham. T. 8, 42 b.

— Til Herlof Trolle. Kongen har modtaget hans Skrivelse af 1. Juni. Stenuigsholm er tilbageerobret. Kongen har skrevet til Borgemestre og Raad i Lubeck om at overlade ham de svenske Fanger, men ville de mod Forventning ikke det, kan Kongen dog ikke tillade, at de føres bort, da hans Skibe jo vare med; Herlof Trolle skal passe godt paa Fangerne og se straks at faa dem i Kongens Hænder. Kongen vil ikke kalde ham¹ tilbage fra Krabaten. De herværende Kobberstykker ere vist for lange til at bruges paa Skibe, men naar Herlof Trolle opgiver, hvor lange de længste maa være, vil Kongen sende dem, hvis de kunne bruges. Han maa gøre de Strolsundisches og Griibsuoldisches Skibe og Gods til Prise, da de ere gode Svenske og en Sundische 2—3 Gange er løben ind i Calmarsund med Salt og andre Varer. Jens Bilde maa antage de danske² Folk. De 400 Hageskytter kunne ikke sendes nu, men Kongen vil huske paa det. Det, hvorom han har skrevet til Hr. Magnus Gyldenstiern, skal med det første blive bestilt. T. 8, 43 b.

— Til [Borgemestre og Raad i] Købstæderne i Nørrejylland. Kongen har bestilt »udi alle omliggendes Steder«, at der gøres Tilførsel for Fyldest til det i Sverrig opsendte Krigsfolk, hvorfor de straks skulle befale deres Medborgere at gøre Tilførsel med al Slags Fetalje, særlig Øl, Brød og Havre, ligesom de ogsaa selv skulle gøre det, til Halmestadt eller Helssingborg og sælge den der for skelligt Værd. T. 8, 43.

— Befaling til Hans Bang at betale Olluf Bager, Borger i Otthensee, 500 Dlr., der endnu staa til Rest for Klæde og andre Varer, som Kongen har faaet af ham til Krigsfolket. T. 8, 45.

— Befaling til Jacob Sparre at tilholde Bønderne i sit Len til i Henhold til det udgaaede aabne Brev at stille Vogn, Heste og

¹ o: Poul v. Zara.

² T. har: danske, der maaske ogsaa kan betyde danzigske.

Karl og fremføre Fetalje efter Biørn Kaas's og Axel Vifferts Anvisning. T. 8, 43 b.

17. Juni (Kbhvn.). Til Bønderne i Skaane. Da Biørn Kaas og Axel Viffert skulle skaffe Proviant til det i Sverrig indrykkede Krigsfolk, skulle hver 3 Mand udgøre en god, færdig Vogn med 2 Heste og en Karl til at køre den og dermed føre Fetalje ind i Sverrig efter ovennævnte 2 Mænds Anvisning, saafremt de ikke ville have Kongens Unaade. Det befales alle Lensmænd eller deres Fogder at sørge for, at Vognene straks fremkomme. — Tilføjeelse i det til Pouel Huitfeldt sendte Brev: De skulle efter Pouel Huitfeldtz Befaling baade skaffe Proviant af deres eget for Penge og fremføre Proviant. T. 8, 46 b.

— Befaling til Hr. Peder Skram at give Bønderne i sit Len Ordre til at være Pouel Huitfeldt lydige og med deres Heste og Vogne føre Proviant og andet til Krigsfolket; han skal ogsaa selv have Opsigt med, at intet forsømmes. T. 8, 47 b.

— Til Hans Holck. Han skal befale sin Foged, Guldbrandt Olssen, at begive sig til Daniel Rantzov med sine Heste og følge ham paa Toget ind i Sverrig. Da Sønder- og Nørrehalland efter Pouel Huitfeldtz Anvisning skulle gøre Tilførsel til Daniel Rantzov og dennes Knægte og de af Kongens Ryttere, der følge ham, skal Hans Holck paa det bedste fremme de af Kongens Forordnede givne Ordre. T. 8, 45 b.¹

— Befaling til [Borgemestre og Raad i] Stege, Nagskouf, Nystedt, Nykiøping, Stubbekiøping, Suenborg, Asnes, Midelferdt, Bogens, Kiertheminde, Faaborg, Vordingborg, Saxekiøping, Nesthvedt, Skiel-skør, Kaarssøer, Kallundborg, Kiøpnehavn, Køge, Judstedt, Trelleborg, Falsterboe og Schanør, Malmøe, Landtzkronne og Helssingborg at anholde alle stralsundische og griibsvoldische Skibe med Gods, hvor de kunne faa fat paa dem, da de Stralsundische og Griibsvoldische ere de Svenske gunstige og gøre dem al mulig Tilførsel. T. 8, 48.

— Lignende Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, Peder Stub, Tolder i Aalborg, og Jørgen Valle, Tolder i Nyburg. Udt. i T. 8, 48 b.

— Følgebrev for Hr. Niels Lange til Bønderne under

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 422 f.

Lundines Slot, som Oluf Munck sidst havde i Væрге. Udt. i R. 8, 76 b.

17. Juni (Kbhvn.). Kvittans til Eyler Grubbe til Lystrop, Rentemester, paa 9 Portugaløser, 168 Rosenobler, 9 Henricusnobler, 1½ Dobbeltdukat, 11 Engelotter, 1 Krone, 14 ungerske Gylden og 19 rinske Gylden, som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. R. 8, 337 b.

— Til Fru Eddel Hardenberg, Frantz Bildis Enke. En har tilbudt at laane Kongen 16000 Dlr. paa Ørum Slot, men da hun tidligere har talt til Kongen om Slottet, maa hun beholde det mod straks at laane Kongen de 16000 Dlr.; vil hun ikke det, maa hun betænke, at Kongen maa søge sin Fordel som han bedst kan. Hun skal straks med dette Bud tilskrive Kongen sin endelige Beslutning. T. 8, 45 b.

— Til Bønderne i nedennævnte Mænds Len. Da Kongen har befalet N. N. at lade bage N Læster Kavringbrød til Krigsfolket og Orlogsskibene, skulle de efter Lensmandens eller hans Fuldmægtigs Tilsigelse hver modtage 5 Skpr. Rug, lade dem male i Mel, bage 1 Td. godt Kavringbrød deraf og straks sende det til Lensmanden, at han kan sende det hid; kun Adelens egne Arvetjenere skulle være fri. — Peder Bilde 104¹ Læster Brød, Sten Rosensparre 106, Jens Ulfstandt 106, Jørgen Munck 86, Matz Skiel 24, Biørn Kaas 20, Axel Viffert 50 Læster Brød og 5 Læster Gryn, Folmer Rosenkrandt 80, Eskiildt Gøye 50 og Arildt Uggerup 50. T. 8, 47.

— Til Peder Bilde. Ovenstaaende Brev til Bønderne sendes ham med Befaling til at lade det forkynde og siden lade bage 100 Læster Kavringbrød i sit Len. Han skal sende Brødet til Proviantmester Biørn Andersen paa Kiøpnehafns Slot og tage Kvittans derfor. Orig.

— Aabent Brev til Bønderne paa Borringholm, der hidtil have været forskaaede for Landehjælp, Madskat og anden Besværing, at Rigsraadet har bevilget, at hver fri Bonde, der har frit Jordegods, skal give 6 Dlr. i Skat, hver Bonde, der ikke har frit Jordegods og sidder for Landgilde, 3 Dlr.; Axel Veffert, Lensmand paa Landtzkronne, skal lægge dem i Læg paa 10, saa den rige hjælper den fattige; hver Skrædder og Smed paa Landsbyerne skal

¹ Her som ved de følgende er indbefattet de Læster Byggryn, som de samme 8. Juni fik Befaling til at lade male (jfr. S. 457).

give 2 Dlr., hver Pebersvend, Husmand og ledig Karl 1 Dlr.; Hjælpen skal være ude inden S. Jacobi Dag [25. Juli]. T. 7, 715 (uden Dato) og T. 8, 50 b.

17. Juni (Kbhvn.). Befaling til Axel Viffert i Henhold til medfølgende aabne Brev om Skat straks at lægge Bønderne paa Borryngholm i Læg og sørge for, at Skatten kommer ud inden S. Jacobi Dag, samt sende den til Rentemester Jachim Beck. T. 8, 46.

18. Juni (—). Forleningsbrev for Erick Kaas paa Kroens Part [af Tienden] af Harritzløf og Linde Sogne, mod at svare en skellig Afgift deraf efter Overenskomst med Lensmanden paa Aarhusgaard. R. 8, 77.

— Befaling til Morthen Suendssen at opkræve Restancerne af Pengeskatterne i Koldinghus og Hønborg Len, hvilke Bønderne trykke sig ved at udgive, og levere dem til Hr. Nils Lange; endvidere skal han, naar denne sender ham Kongens aabne Brev om Proviant af Nørrejylland, lægge Bønderne i Læg, oppebære Provianten og levere den til Hr. Nils Lange. T. 8, 48 b.

— Befalinger til Folmer Rossenskrandt og Jørgen Rossenskrandt straks at lade Teglgaarden der for Slottet (Gaarden) gøre færdig, brænde saa mange Mursten som muligt i Sommer og lade dem føre ned til Stranden og opsætte paa belejlige Steder, hvor Kongens Skibe kunne hente dem. T. 8, 49.

— Lignende Befalinger til Abbederne af Soerdt og Ringstedt og Prioren af Anduorschof, dog med den Forandring: og lade dem staa rede indtil nærmere Ordre. Udt. i T. 8, 49.

— Befaling til Lauris Jenssen at lade sig bruge paa Toget ind i Sverrig og være lydig mod Kongens Kommissærer, Peder Bilde og Sten Rosensparre, der ere affærdigede med Krigsfolket paa dette Tog; Kongen vil give ham Besolding som andre Ryttere og i alle Maader afskyld hans tro Tjeneste. T. 8, 49 b.

— Befaling til Bønderne i Ørum, Kuorninge, Thielle og Føylom Sogne herefter rettelig at svare Jørgen Schram Kronens Part af Tiendekornet, hvormed Kongen har forlenet ham, hvilket hidtil ikke alle have gjort; i modsat Fald skal Jørgen Schram eller hans Fuldmægtig i Forening med Herredsfogden og flere Dannemænd have Ret til at omkaste deres Korn, ligesom de ogsaa selv skulle staa til Rette derfor. T. 8, 49 b.

19 Juni (—). Kgl. Stadfæstelse for Axel Arnfeldt til Palsgaardt af et Pergamentsbrev, dat. Iggum, Torsd. før S. Barto-

lomei Dag [20. Aug.] 1556, hvorved Bege Christiernsdatter, Christiern Pederssens Enke, i Iggum med sin Datter Marrenne Christiernsdatters Samtykke giver sine Datterbørn, Erich, Jørgen og Otthe Jenssen 1 Gaard i Skanderup og 1 Bol i Tifkier, som ere tilfaldne hende efter hendes Fader og Moder. R. 8, 77.

19. Juni (Kbhvn.). Mageskifte mellem Eyler Kraufse og Kronen. R. 8, 338. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Claus Hvitfeldt, Mogens Erichsen, Erich Rudt og Jacob Brochenhus's Foged paa Møen at paase, at der intet Brændeved udføres der fra Landet [Laaland, Falster og Møen] til Udlandet, hvilket hidtil skal være sket trods det tidligere udgaaede Forbud. Udfører en af Kongens Undersaatter Ved eller sælger det til fremmede, skal han straffes paa Livet og have sin Hovedlod forbrudt; udfører en fremmed Ved uden Kongens Til ladelse, har han forbrudt Skib og Gods og skal straffes. T. 8, 50¹.

— Til Jørgen Tiidemandt, Landsdommer i Skaane, Biørn Kaas, Embedsmand paa Helssingborg, og Sten Bilde til Vandoes. Da Kongen har bevilget Fru Sophie Kaas Sandbye Len og Lagebro Mølle i Gyedinge Herred til Mageskifte mod Udlæg af hendes Gods, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 8, 51 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Skaane, hvem de end tjene, at hver 9 Mand skulle udruste den tiende med Harnisk, gode Værger og Tæring og sende Udbudsmændene til Helssingborg senest til 3. Juli, da Kongen vil lade dem mønstre og siden bruge dem mod Rigets Fjender. T. 8, 52.

— Lignende Brev til Sjællandsfarerne, at de skulle sende deres Udbudsmænd til Kiøpnehavn. Udt. i T. 8, 52.

— Befaling til Landsdommerne i Skaane og Sjælland straks at lade ovenstaaende aabne Breve forkynde paa Landstingene. T. 8, 52 b.

— Pasbord for Jørgen von Oxenbruch, der har lovet at gøre Tilførsel til Krigsfolket med Proviant og andet nødvendigt. K.

20. Juni (—). Pantebrev til Fru Karine Krabbe, Niels Skiels Enke, paa Kronens Rettighed af 1 Gaard i Kuols By i Fiendz Herred for 100 Jochimsdlr. P. 102.

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 250 f. (hvor Brevets Overskrift er vildledende).

20. Juni (Kbhvn.). Mageskifte mellem Fru Anne Rosenkrantz, Albrect Gøies Enke, og Kronen. R. 8, 339. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Peder Bilde eller hans Foged i hans Fraværelse at lade Kirstine, Dr. Petri Palladii Enke, faa Kronens Part af Tienden af Gienthofthe Sogn iaar. Udt. i T. 8, 52 b.

— Til Symen Schriffuer, Byfoged i Judstedt. Denne Brevviserske, Margret Hansdatter, har berettet, at hendes Husbond for nogen Tid siden slog en Mand ihjel, blev landflygtig derfor og siden paagreben, hvorefter hun, da hun hørte, at han skulde aflives, kastede noget af sit eget og hendes Husbonds Kobber ned i en Brønd, i hvilken Anledning Byfogden har taget baade hendes og hendes Husbonds Part i deres Gaard, Have, rørligt og urørligt Gods, saa at hun nu intet har til at føde sig og sine Børn med. Formedelst hendes Fattigdom eftergiver Kongen hende Sagen, saa at hun igen maa faa sin Part, og tillige giver han hende hendes Mands Part i Gaard og Have, hvilken tilhørte Kronen efter hans Død. T. 8, 52 b.

22. Juni (—). Pantebrev til Christoffer Blich paa 1 Børglum Klosters Gaard, kaldet Borholdt, i Vendsyssel for 570 Lod Sølv, 450 Mk. og 1 Portugaløs. P. 103. K.

— Pantebrev til Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riiberhusse, paa Lundenes Slot og Len, som Hr. Erich Krabbe sidst havde det i Værge, for 16000 Mk. lybsk, hvormed han indløste Møgeltønder Slot fra Detlef von Anefeld, 4000 Dlr., hvormed han forhøjede Pantet paa Møgeltønder, og 5000 Dlr., som Olluf Munck havde laant Kronen paa Lundenes Slot, og som Hr. Niels Lange nu har betalt ham, ialt 17258 Dlr.; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 103 b. (Overstreget.) K.

— Pantebrev til Jens Løndinge paa Kronens Part af Tienden af Gyllinge Sogn i Hatz Herred for 200 Jochimsdlr. P. 104 b. (Overstreget.)

— Livsbrev for Oluf Ryther, Slotsskriver paa Møgelthønder, paa den Kronens Gaard i Møgelthønder Len, kaldet Spiudholm, som Hr. Niels Lange har givet ham Fæstebrev paa, dog mod at svare sædvanlig Afgift deraf. R. 8, 78 b.

— Lignende Brev for Lauritz Mickelssen, Slotsskriver

paa Riberhus, paa 1 Gaard, kaldet Raade, i Møgelthønder Len. Udt. i R. 8, 79.

22. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at Dr. Carnelius Hamfort maa beholde det gejstlige Gods til Aarhus Domkirke, som han har faaet efter M. Jesper Brockmand, med de samme Rettigheder og Friheder som denne. R. 8, 79¹.

— Livsbrev for M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, paa det Kalentegods i Falster, som Hr. Lauritz i Stubbekjøbing sidst havde i Væрге, nemlig 1 Gaard i Vegerløsse, 2 Gaarde i Stauerbye, 1 Gaard i Skielbye, 3 Gaarde i Nørre Ørsløf, 1 Gaard i Biørnerup², 1 øde Jord og 1 Gadehus i Søstofte, 1 øde Jord i Stødstrup, 1 øde Jord i Eskelstrup, 1 øde Jord i Sundbye Mark, 1 Humlegaard og 2 Kalentehuse i Nykiøbing, der bruges af Hr. Lauritz, Kapellan, og Claus Jacobssen, Slotsfoged, alt uden Afgift, samt paa 1 Gaard i Egede og 1 Gaard i Raunstrup, dog skal han for Renten af disse 2 Gaarde skaffe Præsterne i Falster Vin og Brød efter den derom gjorte Fundats; da han paa sin Visitats i Smaalandene ikke har anden Tilflugt end at besvære Præsterne eller ligge paa sin egen Pung, maa han selv bruge Gaarden i Raunstrup som Avlsgaard, hvorfor Hans Degn, der nu har den, straks skal rømme den og igen flytte paa sit rette Degnebol. R. 8, 191 b.³

— Forleningsbrev for Jens Severensen, Kongens Køkkenskriver, paa Kronens Gaard i Farum, uden Afgift, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste; han maa efter Skovfogdernes Anvisning faa nødtørftig Ildebrændsel, Vogntømmer og Gærdsel af Vindfælder i Kronens Skove og have fri Olden til sine egne hjemme-fødte Svin. R. 8, 329 b.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Hvis han igen kommer i Slag med de Svenske og vinder Sejr, skal han derefter løbe til Warnow og se at faa fat i det svenske Skib, der i Vinter har ligget og endnu ligger ved Warnow; dog skal han straks, naar han kommer, sende Bud til Borgemestre og Raad i Rostock om at udlevere Skibet, uden at nogen Blodsudgydelse kan ske, da Kongen i modsat Fald vil lade dem undgælde derfor med dere; Privilegier her i Riget; Kongen sender ham en Kopi af sin Skrivelse til sine

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. I. 686. hist. Saml. V. 425 ff.

² Bjørup, Nørre H.

³ Tr.: Ny kirke-

Raader i Rostock desangaaende og henstiller denne Handel til hans Betænkning, hvorfor han skal raadslaa med den lubsche Admiral og sine andre »medhavende« derom og siden udrette alt paa bedste Maade. T. 8, 53 b.

23. Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev til Skolemesterembedet i Othensse, der kun har en ringe Underholdning, paa det Vikariegoods paa Vestergade i Othensse, som laa til S. Anna Alter i S. Albani Kirke og for nogen Tid siden ved Dom blev vundet fra Jomfru Ane Marsuinsdatter af Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster, paa Kongens Vegne. R. 8, 170 b.

— Pantebrev til Fru Lisabet Urne, Peder Løckis Enke, paa Klindstrupgaard med 7 Gaardsæder og 1 Mølle, som hun nu selv har i Værge, for 1000 Lod Sølv i Sølv og Dalere; naar Godset indløses, vil Kongen betale hende for hvad hun har bygget paa Klindstrup i den Tid, hun har haft det. R. 8, 171. Orig. (skaaren).

— Aabent Brev, hvorved Ditrich Mumme, Borger i Kiøbnehavn, for Livstid fritages for al borgerlig Tynge med at holde Ryttere, Landsknægte og Baadsmænd. R. 8, 330 b. K.

— Til Claus Hvitfeldt. Da Fru Anne Rosenkrantz har begæret 1 Nykiøpping Hospitals Gaard i Kartoffhe paa Laaland til Mageskifte mod at udlægge Hospitalet en mere belejlig Gaard paa Falster og Kongen har bevilget det, saafremt Hospitalet faar Fyldest, skal han besigte begge Parters Gods og, hvis der sker Hospitalet Fyldest, lade Mageskiftet være, hvilke Kongen saa siden vil stadfæste. T. 8, 54.

— Befaling til M. Kieldt Jul, Superintendent i Viburg, og Kapitlet smstds. at kalde Forstanderen for Hospitalet i Viiburg for sig, da han i lang Tid ikke har gjort Regnskab, skønt et Brev af Kongens Fader paabyder ham aarlig at gøre Regnskab i Lensmandens, Superintendents, Kapitlets og Borgemestres og Raads Overværelse, og høre alle hans resterende Regnskaber. R. 8, 54 b.

24. Juni (—). Befaling til de Lensmænd i Sjælland, der have Herreder, at sørge for, at hver tiende Mand af Bønderne i Henhold til Kongens Brev kommer til Kiøbnehavn til den bestemte Tid; hver 9 Mand skulle udrede 18 Mk. til den sendtes Underholdning og levere dem til en Lægsmænd, der kan føre dem hid, saa

at Udbudsmændene derfor kunne faa 2 Maaneders Underholdning. T. 8, 54 b.

24. Juni (Kbhvn.). Befaling til Axel Valchendorp, Jacob Valchendorp, Ulfeldt Ulfeldt, Anders Koes, Emiche Koes, Nils Henrichssen, Jens Bodt, Egerdt Henrichssen og Erich Hardenberg, der ikke kom med paa det svenske Tog, at møde i Kiøpnehavn i egen Person med deres Heste, Harnisk og Svende for siden at lade sig bruge paa Toget. T. 8, 55.

— Befaling til Hr. Nils Lange ikke at gøre Mauritz Podebusches Bonde videre Trætte paa en Eng i Thanum Kær, paa hvilken de tidligere Lensmænd paa Lundenes have trættet, saa længe Mauritz Podebusch er paa Rigets Rejse ind i Sverrig. T. 8, 55 b.

— Forbud mod at rejse eller forfølge Delemaal paa Erich Rossenkrandtzt eller hans Gods, saa længe han er paa Rigets Rejse ind i Sverrig og 6 Uger efter hans Hjemkomst. Orig.

29. Juni (Frederiksborg). Befaling til alle Indlændiske og Ud­lændiske, der besøge Fiskerlejerne paa Skagen, herefter at svare Tolderen smstds. den sædvanlige Told, hvilket mange i nogle Aar have undladt at gøre, nemlig 2 Sk. af 1 Td. Sild, 2 Sk. af 1 Td. saltet Fisk, 4 Sk. af 1 Td. Tran, 2 Sk. af 1 Vorde Kabliav, 1½ Sk. af 100 Kuller, 4 Sk. af 100 Skader, 4 Sk. af 100 Brokker, 2 Sk. af 1 Td. Pilrokker, 2 Sk. af 1 Td. Sund og Maver, ½ Sk. af 100 Flyndere og 2 Sk. af 1 Td. pakket Tørfisk; kun Adelen, der fisker i egen Forstrand eller henter Fisk i Fiskerlejerne med egne Baade og Vogne, skal være fri herfor; enhver anden, der ikke svarer sin Told, skal have forbrudt hvad han har med at fare. T. 8, 55 b.¹

30. Juni (—). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Mønstringen paa Holmen og en Seddel over de udmønstrede og tilbageblivende. Der sendes ham Breve til Hr. Peder Skram og Axel Viffert om at skaffe de Tømmer­mænd og Savskærere, som han sender til Halland, Hjælp og lade Tømmeret føre ned til Stranden. Kongen giver ham Fuldmagt til at købe det ham tilbudte Salpeter og befaler ham at indlægge alt det Øl, som kommer did, i Kongens Stald ved Slottet, indtil han kan faa Skibe, der kunne føre det til Flaaden. Da Steffan

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 252.

Loitze, der har bestilt Øl til Kongen, melder, at Øllet er dyrt der, men ikke, hvor meget Læsten koster, vil Kongen foreløbig lade det blive ved de 100 Læster, som Steffan Loitze allerede har bestilt, hvorfor Hr. Magnus skal skrive til denne, at han, saa snart Øllet er færdigt, skal sende det til Admiralen og tage Kvittans derfor og underrette Hr. Magnus om Prisen, for at Kongen derefter kan bestemme, om han vil lade bestille mere hos Steffan Loitze. Orig.

30. Juni (Frederiksborg). Befaling til Mogens Erichssen at lade Fru Anne, Albret Gøyes Enke, følge Kronens Rettighed i de fri Bøndergaarde og Kirkegaarde i Kartoffhe og Raastedt, som Kongen har mageskiftet til hende, og igen lægge det af hende udlagte Gods under Olholm, alt eftersom medfølgende Register udviser. Udt. i T. 8, 86 b.

1. Juli (—). Kvittans til Frandtzt Lauritzen, Slotsskriver paa Krogen, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Krogen Slot fra den Dag 1555, da han modtog Inventariet af Nils Parsberg, og til 1. Maj 1564 samt paa de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter. Hvad han blev skyldig har han leveret Jørgen Sested til Inventarium. R. 8, 344 b.

— Til Jens Vulfstandt. Kongen bebrejder ham uden Ordre at have hidsendt alle Kongens Drabanter, skønt han kun havde faaet Ordre til at sende Drabanttrommeslageren; alt er jo sikkert her, og de fremmede, der ere komne hid, ere alle Venner; »men ehure om alting, kunde vi vel lide, at du sligt ikke understod dig uden vor Befaling, thi vi det ikke have eller lide ville«. T. 8, 56.

— Befaling til samme at skaffe den skotske Ritmester, hans Løjtnant og hans Fændrik hver en god stærk Hest; Kongen vil betale hvad de koste. T. 8, 56 b.

2. Juli (—). Til Otthe Braade. Da Jens Vulfstandt, Embedsmand paa Baehus, gentagne Gange har begæret Hjælp mod de Svenske, der ligge paa Grænsen og undertiden gøre Indfald, og nu har skrevet, at Fjenderne nylig have slaaet nogle af Kongens Under-saatter ihjel og endnu true dem, vil Kongen sende nogle af Lands-folket derop, da de fremmede Krigsfolk alle ere sendte ind i Sverrig. Otthe Braade skal derfor straks udtage 300 væragtige Karle i Vendsyssel med Vaaben, sætte en duelig Karl til Hovedsmand over dem, sørge for, at de faa Fetalje med for nogen Tid, sende

dem med Skib til Baehus paa Kongens Bekostning og befale dem at rette sig efter Jens Vulfstandts Ordre; Kongen vil igen bekende det med al Naade. Han skal sende dem afsted saa hurtig som muligt og maa ikke anse Gunst, Gave eller anden Fordel, men alene se paa, at det bliver duelige Karle. T. 8, 57 b. K.

2. Juli (Frederiksborg). Befaling til Bønderne i Vendsyssel at udgøre ovennævnte 300 Karle efter Otthe Brades Anvisning og forsyne dem med Underholdning for en kort Tid. Ingen, der bliver udgjort, maa købe sig løs eller paa anden Maade handle sig fri. T. 8, 56 b.

3. Juli (—). Aabent Brev, at Frandtzt Lauritzen maa bo i Helsingør og indtil videre være fri for Hold, Skat og al borgerlig Tynge. R. 8, 345. K.

5. Juli (Helsingør). Befaling til Jochim Beck at købe alt det Sindal, han kan faa i Kiøpnehavn, hvad Farve det end har, og med det første sende det til Jørgen van Holl tillige med det Sindal, som Hans Drejer har af Kongens. Udt. i T. 8, 58.

6. Juli (—). Befaling til Jochim Beck at skaffe Josue van Qualles Skriver 2000 enkelte Dlr. og 500 Dlr. i Klippinge til Josue van Qualles Krigsfolk. Udt. i T. 8, 58.

7. Juli (Borsholm). Til Hr. Mogens Gyldenstiern. Da Dr. Jeronimus Thenner trods flere kgl. Forskrifter endnu ikke har kunnet faa den Gaard, som han begærer til Mageskifte af de højjerde, skal Hr. Mogens befale nogle at bese begge Gaardene og siden handle dem imellem, saa at Mageskiftet ikke skal opsættes længere. T. 8, 59. Orig.¹

— Til samme. Da Kongen vil sende de svenske Fanger, der ere komne fra Elfsborg og nu ligge i Kiøpnehavn, ind paa Slottene Flensburg, Segeberg og Krempen, skal han tilskrive Kongen Fangernes Navne og sin Betænkning om, hvorledes de bedst kunne fordeles, og hvem der kan følge dem derhen. Hans Betænkning om de 5 Fænniker Knægte, der skulle forløves, og om de 300 Heste, han har faaet Advarsel om skulle blive staaende i Malmøe, har Kongen modtaget. T. 8, 59 b. Orig.

8. Juli (—). Tilladelse for Valther Albrechssen, Borger i Malmøe, til at købe 10 Læster Malt i Skaane og udføre dem

¹ Tr.: Nye Dsk. Mag. VI. 218 f. (efter Orig.). O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 592 (efter Registrantea).

til Tyskland, Kronens Told og Forbud dermed dog uforkrænkedes, mod igen at købe gode Varer her ind i Riget og siden gøre Tilførsel til Lejren. Udt. i T. 8, 59.

8. Juli (Borsholm). Lignende Tilladelse for Peter Kinlach, Borger i Landtzkronne. Udt. i T. 8, 59.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Borgemestre og Raad i Lubeck, hvorved de tillade Kongen at beholde de svenske Fanger, som han paa Kongens Vegne maatte begære, tillige med en Skrivelse fra samme til den lybske Admiral, hvilken han skal overlevere denne. Saa snart han faar Fangerne, skal han sende dem i god Forvaring til Kiøpnehafns Slot og tilskrive Kongen, hvorledes alt gaar. T. 8, 59 b.

— (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hr. Rasmus Reimersen, Sognepræst i Helsingør, paa den Afgift, som Frandtz Lauritzen giver af Kronens Part af Tienden af Thiikiøb Sogn. R. 8, 345 b. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

9. Juli (—). Til Henrich Mogenssen. Siden Kongens Skrivelse til ham i Gaar om at anholde alle Skibe i Sundet er der kommet Skrivelse fra Kongens Admiral, hvori denne klager over Mangel paa Baadsmænd paa Orlogsskibene; det befales derfor Henrich Mogenssen at gøre sig al Flid for at faa saa mange Baadsmænd som muligt af de Skibe, der komme baade fra Østen og Vesten. Med Hensyn til den Skipper, han skriver om, befales det ham at sende det i dennes Skib fundne Harnisk, Panser og anden Krigsrustning til Kiøpnehavn og, naar han har faaet Baadsmænd og Told af ham, lade ham passere til Dantzick med hans Vin mod Forpligtelsesbrev. T. 8, 60.

— Befaling til Bønderne i Østre Herred i Blekinge, der have berettet, at de Svenske have gjort Indfald i Herredet, samdrægtelig at gøre Fjenden Modstand, hvis han igen gaar over Grænsen; da Kongens Krigsmagt allerede er i Anmarch mod de Svenske, ville disse ogsaa snart faa andet at tage Vare end at overfalde dem og andre af Kongens Undersaatter. Kongen vil naadig bekende deres Trovillighed. T. 8, 62 b.

— Befaling til Hr. Verner Parsberg at komme Bønderne i Østre Herred i Blekinge til Undsætning mod Fjenden; da Kongens vældige Hob nu rykker op imod Fjenden, saa Kongen gerne, at denne ogsaa blev angreben paa den anden Side, hvorfor Hr. Verner skal betænke, hvorledes dette bedst kan udføres, dog saaledes, at

Kongens Undersatter ikke lide noget Nederlag, der kunde give Fjenden Mod. T. 8, 63.

10. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev, at Kongen har beskikket Hr. Jørgen Lycke, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Sten Rossensparre til som Kommissærer i Kongens Sted at følge Feltøverstn Hr. Gunther, Greve til Svartzburg, paa Toget ind i Sverrig for at raade ham og paase, at der holdes godt Regimente blandt Krigsfolket, at der udrettes noget mod Fjenden og at der ikke bliver Mangel paa Proviant; hvis nogle Svenske ville »tilfalde« Kongen, skulle de sørge for, at hvad der bliver lovet disse ogsaa bliver holdt. Det befales alle at være dem lydige, som om Kongen selv var tilstede. T. 8, 64.

— Bestalling for Niels Vulfstandt, Hr. Trudis Søn, som Tøjmaster paa det forestaaende Tog mod de Svenske; det befales alle at skaffe ham Skovle, Spader og andet, som han behøver, for at Artilleriet desbedre kan komme frem. T. 8, 64.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Ydstedt og Trelleborg at lade deres Skibe ligge rede til, efter Axel Urnes Anvisning, at overføre til Køge de Knægte, der ligge der i Byerne og nu skulle aftakkes. Udt. i T. 8, 63 b.

— Til Abbeden af Herridtzvadt. Da de Skove til Landtzkronne Slot, hvoraf Lensmanden kan have Ildebrændsel til Slottet, kun ere ringe, har Kongen bestemt, at de 2 Gaarde Kloverødt, der hidtil have ligget til Herridtzvadt Kloster, herefter skulle ligge til Landtzkronne. T. 8, 63 b.

11. Juli (—). Pantebrev til Christoffer Pallisen og hans Hustru, Fru Marine Jul, paa 5 Gaarde i Hundzlef By i Bierg Herred i Fyen for 1000 Jochimsdlr. P. 105. K.

— Til Bønderne i Sjælland. Kongen, der for nogen Tid siden hjemsendte de af dem til Kiøpnehavn sendte Udbudsmænd, har nu faaet andre Tanker og befaler derfor paany hver 9 Mand at udgøre den tiende med Vaaben og Værge og, Dag og Nat uspart, sende ham hid. De skulle ingen Penge medgive de Udbudsmænd til Tæring, der leverede deres Penge til Rentemesteren, da Kongen vil forsørge dem med det nødvendige. T. 8, 65.

— Befaling til Lensmændene over hele Sjælland at paase, at Udbudsmændene fra deres Len iligen komme til Kiøpnehavn. T. 8, 65.

— Befaling til alle Kron- og gejstlige Tjenere i Bieffuerskouf

Herred at møde med deres Heste og Vogne, hvor Jens Trudssen eller hans Fuldmægtig tilsiger dem, for at bringe noget Tømmer til Bøsselader, som Kongen har ladet hugge i Soer Klosters Skove der i Herredet, til Kiøpnehavn. T. 8, 66.

11. Juli (Kbhvn.). Til Eskylt Gøye. Da Kongen har sendt Lauge Beck til ham med 6 fangne svenske Herremænd og deres 6 Svende, skal han skaffe de 6 Herremænd 1 eller 2 Kamre paa Slottet og Underholdning paa en Nats Tid, lade Svendene indlægge i Byen og befale deres Værter at passe paa, at de ikke gaa ud af Herberget. Han skal bestille Vogne, der den næste Dag kunne føre Fangerne til Otthensse, og skrive til Palle Ulfeldt om at møde der med sine Svende og følge Lauge Beck og Fangerne til Flensborg, ligesom han ogsaa selv skal lade sine Svende følge med [til Odense] og sørge for, at der i hver Vogn er en Svend hos hver Fange. Han skal, indtil nærmere Ordre, lade Svendene indlægge i Herberg i Otthensse og »bestille«, at de ikke gaa ud over Rendestenen. T. 8, 65 b.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Luduig Munck er ankommen med Brev og mundtlige Hverv fra ham; der er sendt et Mandat til Sueder Ketting om Mønten der paa Landet [Bornholm]; Krigsfolket rykker op i Morgen, Rigens Raad har dog ikke villet tillade Kongen at følge med, ligesom ogsaa Greven af Suartzburg og Jørgen van Holl have fraraadet det. Det overlades til Herlof Trolle selv at bestemme, hvad der skal gøres i de 6—8 Uger, hvori denne mener endnu at kunne holde Søen. Om at lægge 8 smaa Skibe i Vinterleje under Gotland skal han faa nærmere Besked. Han maa give den lubske Admiral Brev paa, at de Lubske skulle faa deres Part af Ransonen for de svenske Fanger, og at disse skulle blive holdte tilbørligt; ligesaa vil Kongen holde hvad der er lovet Fangerne af dem, der have grebet dem. Kongen billiger hans Hjemsendelse af den syge Jørgen Brade og hans Handel med Skibet Mercurius og vil, saa snart Skibene, der ere i Norge, komme tilbage, sende dem til ham, derimod kan Folket ikke tages bort fra Rodnebye, da de Svenske saa straks kunne indtage Byen, men Kongen vil sende 400 Karle og 400 tyske Knægte til at besætte Skibene med i de afdødes Sted og saa mange Baadsmænd som muligt. Kongen billiger ogsaa hans Anholdelse af de Skibe med Salt, som Kongen havde tilladt at sejle til Naruen, dog maa han lade dem sejle derhen,

men ikke andenstedshen, naar han har gjort Søen ren. Spørgsmaalet om at besøge Reffuel maa han selv betænke, dog har Kongen hørt, at der skal være fladt Vand og ond Indsejling, ligesaa skal han, hvis han vil udrette noget paa Øeland, passe paa, de svenske Skibe ikke overraske ham. T. 8, 66 b.

12. Juli (Kbhvn.). Til samme. Sidste Uge skrev Kongen til ham og sendte samtidig Lubecks Borgemestres og Raads Skrivelse til den lubske Admiral om at udlevere de svenske Fanger og de Lubskes Brev til Kongen; alle Brevene sendtes Knudt Hardenberg til videre Besørgelse. Kongen begærer kun de fornemste af Fangerne, som Jacob Bagge, Hr. Aruedt Trolle, Christopher Anderssen, Peder Pois og Borgemesteren af Stockholm, men overlader til Herlof Trolle selv at forlange flere, hvis han anser det raadeligt. Med Hensyn til de Skibe, der ere forløvede med Salt til Naruen, kunde Kongen vel i Tide have forandret det, hvis det var blevet forlangt, men han vil herefter sørge for, at ingen faar Tilladelse til at løbe paa det Farvand. — Seddel: For det Tilfælde, at de til Knud Hardenberg sendte Breve ikke saa snart komme ham i Hænde, sendes der ham hermed en Kopi af de Lubskes Brev til Kongen. Hvis den lubske Admiral kun vil overgive Fangerne, naar de allesammen følges ad, mener Kongen det ikke raadeligt af den Grund at afslaa det. T. 8, 68.

— Aabent Brev, hvorved Fru Elne Bang, Jørgen Rantzowis Enke, faar sin Mands Pant i Lønborggaard forhøjet med 1100 Dlr. Orig. (skaaren). K.

13. Juli (—). Til Peder Bilde. Da de Ryttere, som laa under Hr. van Dhonav, og som Thames Fassie har i Befaling, henved en 60—70 Heste, endnu ikke ere »beskedne« under nogen Fane, og den fyenske Fane skal være meget svag, skal han befale Rytterne at rykke under den fyenske Fane og rette sig efter Ritmesteren Mauritz Podebuskes Ordre. T. 8, 69 b.

— Til Henrich Mogenssen. Da Kongen behøver 40 Læster Salt til Skanderborg Slot, skal han handle med en Købmand, der kommer i Sundet med saa meget Salt, om at løbe til Aarhus dermed, hvor Lensmanden paa Skanderborg skal betale ham med godt Malt for Saltet efter dettes højeste Pris, eller, hvis Skipperne vægre sig ved at løbe til Aarhus, paa anden Maade ramme Kongens Gavn, da Saltet ikke kan undværes. T. 8, 69 b.

[Omtr. 13. Juli.] Til Steen Bilde. Da han, sidste Gang han

var hos Kongen, erklærede, at Sandbyegaard var bedre paa Ejendom og Tilliggende, end den var agtet for, skal han, der tillige med flere gode Mænd skal besigte den i Anledning af det forestaaende Mageskifte med Fru Sophie Kaas, for sin egen Person paase, at særlig Sandbyegaard bliver beskrevet, og at Kongen ikke sker for kort deri, saafremt han ikke vil gøre Udlæg af sit eget Gods, hvis Kongen ikke faar Fyldest i Mageskiftet. T. 8, 70.

14. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev, at Henrich Dreyr, Klejnsmed, der har lovet at udføre alt Arbejde til Kongens eget Brug, selv paa egen Bekostning skaffe Jærn og Kul og siden sælge Kongen det til en rimelig Pris, maa beholde den Bolig kvit og fri, som han nu selv bor i, og være fri for al borgerlig Tyngelse, saa længe han arbejder for Kongen. R. 8, 345 b.

— Tilladelse for Claus Smitt, Borger i Flensburg, til at købe 12 Læster Rug her i Riget og udføre dem til Flensburg, Kronens Told og Forbud dermed uforkrænkede. Udt. i T. 8, 70 b.

— Tilladelse for Jørgen Niemacker, Teltmager, til at udføre noget Smør. Udt. i T. 8, 70 b.

15. Juli (—). Befaling til Eskildt Gøye at ledsage Jochim Brochdorp til Hagenschov Slot, modtage det af Eyler Rønø overtagne Inventarium, overlevere det til Jochim Brochdorp, klart beskrevet og beseglet med flere gode Mænds Indsegl, og sende Rentemesteren en dermed ligelydende Kopi. T. 8, 70 b.

— Befaling til Eyler Rønø at overlevere Jacob Brochdorp Hagenskou Slot og Len med klare Registre, Jordebøger, Inventarium og andet. Udt. i T. 8, 71.

17. Juli (Frederiksborg). Til Jens Ulfstandt, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Jørgen Jespersen, Borgemester i Seebye, der var kommen til Kiøpnehavn i den Mening der at træffe Otthe Rudt, som havde faaet Befaling til at høre en Sag mellem ham og en af Otthe Rudtz Bønder, Gert Borchhorst, har klaget over, at Jens Ulfstandt har villet fængsle ham og tilsidst har indmanet ham i et Herberg, hvorfra han ikke maatte gaa ud, skønt Jørgen Jespersen ikke ved i nogen Maade at have forbrudt sig mod ham. Da Sagen endnu ikke er kommen til Ende og Kongen ikke kan se, at den i nogen Maade vedkommer Jens Ulfstandt, befales det ham straks at løslade Jørgen Jespersen. T. 8, 71.

18. Juli (—). Befaling til Holgerdt Rossenkrantz at købe det til Skanderborg Slot nødvendige Salt af en Skipper fra Hol-

land, med hvem Tolderen i Helssingør har handlet om at løbe til Horsnes med Salt, og betale ham med Rug, Malt og andre Varer; endvidere skal han ud over disse Varer og hvad Skipperen køber for rede Penge skaffe denne saa meget Rug, Malt og andre Varer, at han faar fuld Ladning, og lade sit fuldtvisse Bud følge med til Holland for at sælge samme Korn og Varer der til Kongens Bedste. T. 8, 71 b. K.

19. Juli (Frederiksborg). Befaling til Eskiildt Gøye straks at sende alle de Foler og unge Heste, der staa der for Nyburg, med Berideren til Frederiksborg og skaffe denne Hjælp til at fremføre dem, saa at de ikke fordærvs undervejs. Udt. i T. 8, 72.

— Tilladelse for Jørgen Maer, Borger i Simershaften, til at udføre noget Malt af Riget, da han paa egne og flere Medborgeres Vegne staa i Handel med en Hollænder om en Skibsladning Salt og kan betale med Malt, dog Kronens Told og Forbud dermed uforkrænkede. Udt. i T. 8, 72.

20. Juli (—). Tilladelse for Jens Koes, der har optaget et af de Skibe, som laa sunkne for Elfsborg, og har ladet Tømmeret deri opføre til Slottets Behov, til selv at beholde Skibet. T. 8, 73 b.

— Befaling til Dr. Hans Albrechtsen, Superintendent i Sjællands Stift, at tilskrive alle Superintendenterne, at de skulle lade holde Bededage i deres Stift, da Kongens Krigsfolk nu ere rykkede ind i Sverrig og den svenske Flaade skal være for Haanden i Søen. T. 8, 74.

21. Juli (—). Til Bønderne i Fyen, hvem de end tjene. Da der endnu behøves meget Øl til Orlogsskibene og Kongens Under-saatter her i Landet nylig ere komne til Hjælp med Øl, skulle de ogsaa hver 20 lade brygge 20 Tdr. godt Øl, den rige hjælpe den fattige, og til hver Td. Øl bruge 4 Skpr. Malt og den nødvendige Humle, saa Øllet kan forvares; derefter skulle de levere Øllet i gode Tønder, hvor Anthonius Brysk og Eskildt Gøye tilsige dem. T. 8, 74 b.

— Befaling til Anthonius Brysk og Eskildt Gøye at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde paa Landstinget, sørge for, at Øllet straks bliver brygget, og lade det føre ned til de belejligste Købstæder ved Søsiden, hvor de skulle fragte Skuder, der kunne føre Øllet til Kiøpnehafns Slot; her skal Biørn Anderssen modtage det

og give Kvittans derfor, og Jochim Beck, Rentemester, skal betale Skipperne Fragten efter deres Skipperne medgivne Skrivelse. T. 8, 74.

21. Juli (Frederiksborg). Til Herlof Trolle. Kongen har modtaget hans Skrivelse af 16. Juli og befaler ham at sende Syluester Francke, der er kommen til ham i Flaaden fra Naruen med sit Skib, velforvaret til Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot og lade Skibet løbe til Kiøpnehavn for at losse, da Varerne, der ere i Skibet, ikke ere gode at have hos sig, naar man skal kæmpe med Fjenderne. Da de Lubsche besvære sig stærkt over, at Kongen tillader saa mange at løbe paa Naruen, har Kongen skrevet til sine Raader i Rostock om at tale med de lubsche Sendebud derom, og Herlof Trolle skal, naar han taler med den lubsche Admiral, sige, at Kongen baade i disse og andre Maader vil være de Lubsche fremfor andre til Vilje; Kongen vil underrette ham om Raadernes Svar. Han skal med det første melde Kongen, hvorledes det staar til hos ham. T. 8, 75¹.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. En Borgemester, en Raadmand og en Borger fra Malmøe have paa Byens Vegne forebragt nogle Besværinger og have faaet mundtligt Svar derpaa; da de blandt andet have klaget over, at Krigsfolket har gjort Skade baade paa Befæstningen og paa Borgernes Gaarde, Huse og Haver og tildels skal være draget bort uden at betale sin Gæld til Borgerne, skal han i Forening med Borgemestre og Raad vurdere Skaden, optegne paa klare Registre hvad enhver Krigsmand er bleven Borgerne skyldig, og indsende Vurdering og Registre. T. 8, 76 b.

— Til Peder Bilde og Sten Rossensparre. Paa deres fornyede Begæring om Penge har Kongen givet Ordre til at sende dem 2000 [Dlr.]. Kongen har faaet Skrivelse fra Daniel Rantzou om Mytteriet blandt dennes Knægte og har i Henhold til deres Skrivelse allerede truffet Foranstaltninger med Hensyn til Tilførselen og vil fremdeles gøre alt muligt for at skaffe den. Der er givet Feltøverstens Grev Gunther af Suartzburg al Besked om, »hvor med de svenske Bønder forhandles skal«. Der er skrevet til Daniel Rantzou om de Knægte, der skulle forløves af Jørgen van Holls Regiment. T. 8, 76².

¹ Tr. (tildels): Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 298.
Kildeakr. 2. R. I. 430.

² Tr.: Rørדם, Hist.

22. Juli (Frederiksborg). Befaling til Jochim Beck at sørge for, at Axel Urne kan komme afsted med den Sum Penge, der skal sendes til Greven, Jørgen van Holl og Daniel Rantzov, førstkomende Mandag eller Tirsdag [24. el. 25. Juli] og kan naa Hæren, inden den kommer for langt ind i Sverrig. T. 8, 77 b.¹

— Befaling til Axel Urne at gøre sig rede til at drage afsted paa Mandag eller Tirsdag med Pengene til Krigsfolket, nemlig 10,000 Dlr. til Greven af Suartzburg, 10,000 til Jørgen van Holl, 10,000 til Daniel Rantzov og 2000 Dlr. til Peder Bilde. T. 8, 77 b.¹

— Befaling til Henrich Mogenssen at betale disse Brevvisere, Jost og Villom Blytækkere 7 Dlr. hver og deres Svend Christiern 3½ Dlr., hvilke Kongen efter sin Bygmester Pitthers Beretning er dem skyldig for deres Arbejde paa Taarnet paa Kulden, og indskrive dem i sit Regnskab. T. 8, 78.

— Befaling til Rasmus Villomssen, Byfoged i Kiøpnehavn, at lade Kongens Bartskeer, M. Michel N., faa hvad Boskab, Husgeraad, Sengklæder, skaarne Klæder og Bartskeerredskaber der kunde tilfalde Kongen efter M. Hans Bartskeer og hans Hustru Karine M. Jørgens i Høfbroestrede i Kiøpnehavn. Udt. i T. 8, 78².

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder. Med Hensyn til hans Forslag om at sende nogle af de Bønderknægte, han har, til Halmestadt er der at betænke, om Kongen kan være forvaret dermed, hvis noget kommer paa; dog overlader Kongen det til ham, kun at han skaffer nogle krigskyndige Folk til at befale over Bønderne. Til Hovedsmanden Leo Packemor, der med sit Selskab vil over til Skaane, skal han sige, at han nok maa drage til Øversten, men Kongen vil hverken give ham eller de andre af-takkede Løn efter Afregningsdagen, da han ikke mere behøver deres Tjeneste. T. 8, 77.

[Efter 22.]³ **Juli (—).** Befaling til [Hr. Magnus Gyldenstjerne] at lade Leo Packemor begive sig over til Øverste Jørgen von Holl, dog med den Besked, som Kongen tidligere har skrevet ham til. — Seddel: Leo Packemor maa tage en Dreng med sig over. Orig.

24. Juli (Abrahamstrup). Til Henrich Mogenssen. Naar de i

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 431. 582.

² Datoen er nu ulæselig.

³ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV.

Sundet liggende Skibe have udgivet deres Rettighed, skal han give dem Ordre til at sejle til Kongens Admiral i Østersøen og blive hos ham, indtil han forløver dem; han skal underrette Admiralen om, hvor mange han sender; dog maa han ikke lade Hamborgere eller andre løbe, som han har faaet Ordre til ikke at lade passere. T. 8, 79. K.

24. Juli (Abrahamstrup). Til Jens Bilde. Kongen har modtaget hans Skrivelse med Fangen og de tilsendte Breve og takker ham for hans Flid. Da de Riuoldische i Pommern gøre Fjenden Tilførsel og der er meget understukket Værk blandt Købmændene, skal han have nøje Opsigt dermed og anholde alle, der gøre Fjenderne Tilførsel eller i andre Maader »os ere under Øjen«, paa en Ret. Han skal straks melde Kongen hvad magtpaaliggende han erfarer. T. 8, 79. K.

— Til Hr. Magnus Gyldenstern. Ifølge en Skrivelse fra Hr. Verner Persberg, Knud Hardenberg og Sueder Ketting ere nogle svenske Skibe under Bornholm løbne ind i Flaaden til nogle lubsche fra Naruen kommende Koffardifarere, ligesom de ogsaa have taget nogle blekingske Skibe og Fiskerbaade og et af Kongens Fetaljeskibe, kaldet det gotlandske Lam; da Kongen mener, at sidstnævnte Skib kom til Kiøpnehavn kort før Kongens Afrejse, skal Hr. Magnus give Kongen Besked derom samt om, hvorvidt der er andre Fetaljeskibe ude. Hr. Magnus skal sende de Lubsches Originalbrev, som Dr. Jeronimus Thenner skal levere ham, til Admiralen og skaffe denne Folk og Fetalje saa snart som muligt. Af medfølgende Brev fra Jens Bilde, som han skal læse og sende tilbage, vil han se, at denne sender en svensk Hovedsmand som Fange til Kiøpnehavn; han skal udspørge denne om hans Hverv hos Greven og lade ham pinlig forhøre, hvis han ikke vil ud med Hovedsagen, hvilket Kongen dog ikke vilde have gjort, hvis han havde ladet sig bruge i ærlige Sager. Fangens Udsagn skal han straks melde Kongen. — Seddel: Kongen billiger, at han vil sende Udbudsmænd til Skibs, og anser det for rigtigt, at Admiralen faar 200 Hageskytter af de paa Aarspenge antagne Knægte. Han skal skaffe de Bønderknægte, der kunne skyde, men ikke have Rør, saadanne af Kongens. Det overlades til ham selv, hvorvidt han vil kalde en af Hovedsmændene fra Roskilde til Kiøpnehavn. Kongen sender ham en Hjortesimle og et Raadyr. T. 8, 79 b. K. (til Hovedbrevet).

24. Juli (Abrahamstrup). Til Herlof Trolle. Den 7.¹ ds. skrev Kongen til ham om de svenske Fanger og sendte Knudt Hardenberg Brevet med Bilag til Besørgelse; siden skrev Kongen til ham med Loduig Munck. Igaar meldte Knudt Hardenberg, at han for længe siden har sendt Brevene afsted med sin egen Skude, men er bange for, at den er bleven tagen af de Svenske, da den endnu ikke er vendt tilbage; Kongen sender derfor Originalen af de Lub-sches Brev til Herlof Trolle, for at denne kan fremvise det for den lubsche Admiral og komme til Ende med ham om Fangerne, og befaler ham med det første at underrette Kongen om, hvorvidt han har modtaget Brevene eller ej. For kort Tid siden sendte Kongen ham med Las Ydstedt Kopi af en Skrivelse til Raaderne i Rostock om den naruische Sejlads; Raadernes Svar derpaa og Kongens Skrivelse til dem igen vil han kunne se af hoslagte Kopier. De Skibe, der have Kongens Tilladelse til at sejle, og som han har anholdt, mener Kongen det rigtigst at lade passere, naar Søen er klar, men ikke før; Tolderen i Helssingør skal lade nogle Saltskibe og andre Skibe, der ligge i Sundet, løbe til Herlof Trolle, der saa, hvis det er uden Fare, maa lade dem løbe til ufordægtige Steder, men ellers skulle de blive, indtil han forløver dem. Angaaende de fra Statholderen i Liiflandt til ham skrevne Breve skal han med det første faa Besked. Skibene ere endnu ikke komne fra Norge. Kongen haaber, at Herlof Trolle nu skal blive undsat med Folk og Fetalje. T. 8, 82.

— Til alle Bønder i Lille, Thune og Ramsø Herreder. Da Jens Vulfstandt, Embedsmand paa Kiøpnehavn, har faaet Ordre til at istandsætte Broerne og de onde Veje mellem Kiøpnehavn og Kiøge paa den Side, der ligger mellem Kroen og Kiøpnehavn, skulle de hver i 2 Dage køre Sten og Jord og hjælpe til med at istandgøre Broer og Veje; de, der ikke have Heste og Vogne, skulle arbejde med Skovle og Spader. T. 8, 80 b.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Da der trods Kongens Brev til Bønderne i Skaane om at udgøre Heste og Vogne til at føre Proviant til Krigsfolket og hans mundtlige Løfte til Kongen om at drage Omsorg derfor endnu resterer mange Vogne fra hans Len, skal han sørge for, at disse Heste og Vogne med gode Karle til at køre dem møde, hvor Biørn Kaas og Axel Viffert befale, og føre Proviant op. Han skal straks lade sine Heste og Karle

¹ Skal vel være den 8., se ovenfor S. 471.

med Undtagelse af 2 eller 3 drage op med de øvrige Folk, som Kongen har beordret til at følge med og vare paa Provianten. T. 8, 83 b.

25. Juli (Abrahamstrup). Til Bønderne i Villandtz, Giers og Gyding Herreder og Aarhus Len. Da de heller ikke have fremsendt saa mange Heste, Vogne og Karle, som de skulde, skulle de udgøre dem, naar Biørn Kaas og Axel Viffert tilsige dem, og lade dem fremføre Proviant efter disses Anvisning. Det befales N. N.'s Foged og Befalingsmand i Herrederne at sørge for, at Kongens Befaling straks bliver udført, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. T. 8, 84. K.

— Til Fru Citzel, Knud Pedersens. Da der slet ingen Vogne ere komne fra hendes Forlening Villandtz Herred, befales det hende at sørge for, at Kongen finder samme Lydighed der i Herredet som andre Steder, og at Vognene straks fremkomme, saafremt Kongen ikke skal tiltænke anderledes derom. T. 8, 84 b.

— Befaling til Sten Bilde at forhandle med Bønderne i Gynding Herred om godvillig at udgøre Heste, Vogne og Karle til at føre Proviant ind i Sverrig, da det er meget magtpaaliggende; han skal straks sende de Knægte, han har antaget, til Proviantvognene, der skulle ind i Sverrig, for at de tillige med de øvrige dertil forordnede Folk kunne føre Vognene sikkert frem og tilbage. Iøvrigt skal han passe paa Grænsen i Gyndinge Herred, at der intet Indfald sker. T. 8, 81.

— Til Jens Vulfstandt, Hr. Trudis Søn. Skønt Kongen for længe siden har befalet ham at lade en Skibsladning Kalksten bryde paa Saltholmen til Hertug Ulrich af Mechelborg og nylig har skrevet til ham om at skaffe Hertugens Fuldmægtig Hjælp til at indlade Kalkstenene, erfarer han dog nu til sin store Forundring, at det endnu ikke er sket, hvorfor det alvorlig befales Jens Vulfstandt straks paa Kongens Bekostning at skaffe Hertugens Fuldmægtig Kalkstenen og Hjælp til at indlade den. Kongen saa gærne, at det, han engang havde befalet, ogsaa blev udført. T. 8, 81 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Fyen, hvem de end tjene, at hver 9 skulle udruste den tiende med Harnisk og Værge og straks sende ham hen, hvor Eskildt Gøye befaler; denne skal deraf udtage 300 veludrustede Karle og sende dem til Kiøpnehavn; Bøn-

derne skulle skaffe disse til Kongen sendte Udbudsmænd 2 Maaneders Underholdning. T. 8, 83.

25. Juli (Abrahamstrup). Brev til Eskildt Gøye om det samme. Udt. i T. 8, 83.

26. Juli (—). Forleningsbrev for Hr. Hans Ibsen, Prædikant i Viborg, paa Kronens Part af Tienden af Selde Sogn i Saling, uden Afgift. R. 8, 81.

— Tilladelse for Frantz Møller, Borger i Dantzig, til iaar at lade en Skibsladning Master løbe gennem Øresundt vestfærds eller ind i Spanien, dog Kongens Told dermed uforkrænket. Udt. i T. 8, 85.

29. Juli (Skullerup). Til Biørn Kaas og Axel Viffert. Da Kongen idag har faaet Skrivelse fra Krigskommissærerne, at der er stor Mangel paa Proviant til Krigsfolket, særlig Brød, og at de i nogle Dage have maattet ligge stille og vente paa Proviant, befales det dem at gøre deres yderste for at faa Proviant, særlig Brød og Salt, sendt efter Krigsfolket og at skaffe de nødvendige Folk til sikkert at føre Provianten op og ledsage Vognene ned igen. De skulle iligen tilskrive Kongen, hvor megen Proviant der allerede er sendt op, hvor meget af hver Slags der endnu er i Forraad, og hvor længe de mene at kunne gøre Efterføring. T. 8, 85 b. K.¹

— Til Hr. Jørgen Lycke, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Sten Rosensparre, Kongens Kommissærer. Kongen vil gøre alt muligt for at skaffe dem Efterføring til Ennekiøping, og hvis de kunne se Raad til, at der uden Fare kan gøres Efterføring længere ind i Landet, vil Kongen straks give Befaling dertil. For 5 Dage siden drog Kongens Pengemester Axel Urne afsted til dem med 32,000 Dlr. Om Skytset har Kongen »taget Afsked« med Feltøverstens Greven af Suartzburg, og det er ikke Kongens Mening, at de skulle belejre noget fast Hus, men tage deres rette Tog ad Stockholm. Kongen haaber, at hans Skibe imidlertid skulle komme i Træfning med de svenske enten i Søen eller i Skærene, sejre over disse og saa kunne møde for Stockholm med det nødvendige Skyts. T. 8, 86. K.²

30. Juli (Frederiksborg). Befaling til Claus Huitfeldt at indkræve det resterende af det Øl, som Indbyggerne paa Laaland

¹ Paa K. er skrevet: Item til Hofmesteren. ² Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 432 f.

og Falster skulle komme Kongen til Hjælp med, fragte Skuder for en lidelig Fragt til at føre det til Flaaden og levere det til Admiralen mod dennes Kvittans. Kongen er tilfreds med, at der gives dem, der blive fragtede, noget paa Haanden, og at han betaler dem Resten, naar de have fuldendt Rejsen. Udt. i T. 8, 86 b.

31. Juli (Helsingborg). Gælds brev til Stien Bilde til Vandaas paa 500 Dlr., at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 106 b.

1. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Biørn Koos til Starupgaard faar fri Birkeret over alt det Gods, han nu har eller herefter faar i Hygsløf¹ Sogn i Fiendtz Herred, mod altid at holde et Birketing og en Birkefoged der; endvidere skal hans Gods i Østerris, som er 2 Gaarde og 1 Bol, herefter høre til Hygsløf Birk og Sogn og Bønderne derpaa søge Hygsløf Birk og Kirke. R. 8, 79 b. K.

— Til Hans Holck. Da han i Anledning af Kongens aabne Brev, at Kirke- og Præstetjenere i Vaardberg Len herefter skulle svare til Vaardberg Slot, vil tilholde sig den hidtil til Kirker og Præster svarede Landgilde og anden Rettighed og nu begærer Besked derom, meddeles det ham, at det ikke har været Kongens Mening og meget mindre hans Befaling, at han i nogen Maade skulde befatte sig med Kirkernes og Præsternes Rettighed, hvorfor han uhindret skal lade denne følge dem; den vigtigste Grund til Henlæggelsen under Vaardberg var hans Klage over, at Slotstjernerne besværedes haardt med Ægt og Arbejde, og at han ingen Hjælp havde af de andre; derfor angik Befalingen ogsaa kun Ægt, Arbejde og anden Kronens Rettighed. T. 8, 87².

2. Aug. (—). Til Herlof Trolle. Kongen har faaet hans Skrivelse, at han vil opsøge Fjenden, saa snart han har indtaget det nu herfra afsendte Folk og Fetalje. De svenske Fanger, som han har sendt hid, ere endnu ikke ankomne. Kongen har ladet de af de svenske Fanger skrevne Breve forelæse for sig og har ikke noget imod, at de blive sendte ind i Sverrig; ligeledes har Kongen hørt Herlof Trolles paatænkte Brev til Kong Erick og har ikke noget imod, at det udgaar, dog henstiller han det alt til Herlof Trolles Betænkning. Igaar kom nogle af Kongens Jagter

¹ Højselev.   ² Tr.: Falkman, Upplýsingar etc. II. 25 f. (i svensk Oversættelse).

fra Norge med 3 fangne Svenske, Øversten Claudius Gallus med en Frandtzos og 2 svenske Herremænd, samt henved 20 svenske Fanger, der vare Befalingsmænd og af Svensken indsendte i Norge. Da Kongen har faaet Skrivelse fra sin Statholder i Liiflandt om Skibe og Folk, vil han med det første sende nogle Skibe til Herlof Trolle med de Krigsfolk, som han vil have ind i Liiflandt; Herlof Trolle skal betænke Sagen og enten sende 2 eller 3 af disse Skibe til Liiflandt med Folkene eller skaffe nogle andre Pinker eller Fribyttere, der kunne sendes did og paase, at der ikke gøres Tilførsel til Reuel eller Parnou. T. 8, 87 b.

3. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev til Bønderne i Skaane, at hver 4 Mand skulle udgøre den femte med Vaaben og Værge og Underholdning for en Maanedes Tid, da nogle Svenske have lagt sig paa Vejen mellem de i Sverrig indrykkede Krigsfolk og Landemærket og have indtaget Passene, saa at der ikke kan gøres Tilførsel til Krigsfolket, ligesom man kan befrygte et Indfald af dem i Skaane, naar Krigsfolket er rykket langt op. Udbudsmændene skulle møde, naar og hvor N. N. tilsiger dem, og lade sig bruge mod Fjenden efter disses Ordre. T. 8, 88 b.

— Til Eyller Hardenberg, Biørn Kaas og Axel Viffert. De skulle lade medfølgende aabne Brev forkynde og sørge for, at Udbudsmændene straks blive udgjorte og komme sammen paa et bejligt Sted, eftersom de alle tre kunne blive enige om. De skulle straks underrette Kongen om, naar og hvor Folket samles, at han kan bestemme, hvem der skal følge det. T. 8, 88.

— Befaling til Axel Urne, der formedelst Fjendernes Besætning af Passene er draget tilbage til Herridtzuadt Kloster med Pengene, at blive der, indtil enten Fjenderne blive slagne eller Passene igen blive aabne. Udt. i T. 8, 89¹.

4. Aug. (—) Lejdebrev for Anders Findssen til fra nu af og til S. Jacobi ap. Dag [25. Juli] uhindret at færdes i Danmark og søge sin Ret til Herredsting, Landsting og andensteds; han har nemlig berettet, at han i lang Tid har tjent Fru Agatha Powisch og hendes afdøde Husbond, Jenuol Jenssen, men nu er bleven forført for Fru Agatha af nogle Uvenner, der have tillagt ham nogle Ord om hende, hvilke han ikke vil vedstaa, og er bleven nødt til at drage af Landet fra Hustru og Børn, da Fru Agatha har staaet

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 440.

ham efter Liv, Ære og Velfærd og med vrang Undervisning har erhvervet Skøflingsbrev over ham, skønt han har tilbudt at ville møde for upartiske Dommere. Hvis han ikke inden ovennævnte Tid kan rense sig for Fru Agathas Beskyldninger, maa han vende tilbage til sit Behold igen; dog maa han ikke i Mellemtiden forurette nogen, da Lejdet saa er forbrudt. Det befales alle Landsdommere, Herredsfogder og andre, som han kommer for, nøje at granske hans Sag og uden al Forhaling dømme deri. T. 8, 89 b.

5. Aug. (Kbhvn.). Til Herlof Trolle. Berndt Prentzet, Borger i Rostock, har klaget til Borgemestre og Raad smstds. over, at hans Skib er bleven anholdt ved Flaaden, skønt han kun vilde sejle til Riige; hvis Sagen forholder sig saaledes og Herlof Trolle ikke har anden Tiltale til Berndt Prentzet, skal han lade ham passere, mod at han forpligter sig til kun at sejle til Riige. T. 8, 90 b.

— Til Jens Biilde. Da Sekretæren fra Riige har berettet, at nogle rigesche Varer, tilhørende nogle Borgere i Visborg, sidste Aar ere blevne tagne under Gothland og indførte paa Visborg Slot, skal han tilskrive Kongen, hvorledes det forholder sig dermed, hvorfor de ere blevne tagne og hvorvidt de endnu ere tilstede eller ikke. Udt. i T. 8, 90 b.

— Befaling til Jørgen Berneckov og Jørgen Svabe at lade sig bruge som Proviantmestre paa dette Tog, saafremt de ikke ville have Kongens Unaade, da Kongen har lidt stort Tab ved, at der hidtil ikke har været nogen Proviantmester ved Krigsfolket; der sendes dem en dansk og en tysk Skriver, som de kunne bruge. T. 8, 91.

— Befaling til Jørgen Sestede straks at bestille Skuder for Byen [Helsingør], indskibe det paa Helssingør Toldbod liggende Brød derpaa og sende det til Halmestedt til Pouel Huitfeldt. Udt. i T. 8, 91.

— Til Hr. Eyller Hardenberg, Biørn Kaas og Axel Viiffert. For at Krigsfolket, der nu er draget ned mod Grænsen formedelst stor Mangel paa Proviant, ikke længe skal ligge og fortøve Tiden, skulle de skaffe saa mange Vogne som muligt og, Dag og Nat uspart, sende dem til Lejren med Brød og Øl; endvidere skulle de lade alle de Skuder, de kunne faa, med Proviant og sende dem til Halmestadt. T. 8, 91 b.

5. Aug. (Kbhvn.) Til Pouel Hvitfeldt. Da Kongens Fader har givet Borgerne i Halmestedt Graabrødrekloster smstds. »med nogen Besked« og en Del af Klosteret endnu staar unedbrudt, skal han underhandle med Borgerne om at overdrage Hus og Grund til Kongen, der saa vil betænke dem paa anden Maade; endvidere skal han straks meddele Kongen, hvem der har Syndrom Gaard og Len og Tyelin¹ i Værge, hvad det er for Gods, hvad det renter, og om Kongen kan undvære det. T. 8, 91 b. K.

7. Aug. (—). Til Sten Bilde, Clausis Søn. Da Fru Sophia Kaas har berettet, at der ingen Avl var til Sandbyegaard, da hendes Husbond, Lauritz Anderssen, og hun overtog den, ligesom der heller ikke var saaet noget til Gaarden, medens han nu tilholder sig Avlen til Gaarden, befales det ham at rette sig selv deri, hvis hendes Angivelse er rigtig, og lade hende faa den hende tilkommende Avl; ligesaa skal han lade hende beholde Gaarden til S. Valburgs Dag, da hun vil blive aldeles husvild, hvis hun skal flytte nu, og er villig til at give sædvanlig Landgilde af Gaarden til den Tid. T. 8, 92 b. K.

— Til Pouel Hvitfeld og Biørn Kaas. Da Kongen har befalet Hr. Jørgen Lycke at købe nogle Øksne i Lejren, skulle de sende en 16—20 Karle til Hr. Jørgen Lycke, hvilke skulle drive Øksnene til Kiøpnehavn; dog skulle de ikke sige disse, hvad deres Bestilling skal være der, men kun befale dem at være Hr. Jørgen lydige. T. 8, 93. K.

— Befaling til Christopher Jahanssen at overlevere Jesper Blomme, hvem Kongen har tilladt at indløse Hindtzgaffuel Slot og Len, samme Slot og Len med klare Registre og Jordebøger; Kongen vil i Stedet give Christopher Jahanssen Pantebrev paa Kierckebye Gods, som han selv har i Værge, for samme Sum, som Hindtzgaffuel stod i Pant for. Udt. i T. 8, 92.

8. Aug. (—). Befaling til N. N. at begive sig til Hindtzgaffuel Slot, naar Jesper Blomme eller dennes Fuldmægtig tilsiger dem, for at have Tilsyn med, hvad Inventarium, Breve, Jordebøger og andet Jesper Blomme modtager, og for at besigte Bygningerne paa Slottet og Ladegaarden og de tilliggende Skove; der skal affattes 2 Registre under deres Indsegl,

¹ Navnet er skrevet som ovfr., men maaske skal det snarere forstaaes som Tye Len; det har dog ikke været muligt at finde noget Len af dette Navn.

hvoraf det ene skal leveres til Jesper Blomme og det andet indsendes til Rentemester Jachim Beck. T. 8, 95.

8. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Lensmændene i Stifterne i Jylland, Fyen og Sjælland at give alle Adelige Ordre til paa det alleriligste i egen Person med deres Heste og Harnisker at begive sig hid, da Kongen behøver flere Heste og Ryttere og en Del er bleven hjemme, da Adelen sidste Gang blev opskreven; de skulle ogsaa selv sende deres Svende, Heste og Harnisker og maa ikke se gennem Fingre med nogen, der nogenledes kan gøre Rejsen, og tillade ham at blive hjemme. T. 8, 93. K.

— Befaling til Borgemester og Raad i Halmestadt at holde den Marketenter, der ihjelslog Byfogden i Halmestadt og nu sidder fangen, i god Forvaring, da Kongen har befalet Daniel Rantzou at lade ham straffe; hvis denne ikke vil lade ham straffe, vil Kongen sørge for, at det sker. T. 8, 95¹.

— Aabent Brev, at Kejseren, Kongen af Frankrig og andre Fyrster have tilbudt at ville mægle mellem Kongen og Kong Erich af Sverrig, hvilket Tilbud Kongen ogsaa har modtaget, skønt han noksom har været forårsaget af de Svenske til den Fejde. De ovennævnte Fyrster sendte derefter deres Legater til Rostock, hvorhen Kongen ogsaa sendte sine Sendebud med den fornødne Fuldmagt, men efterat Sendebudene havde ventet efter de Svenske i lang Tid og med stor Bekostning, have disse nu afslaaet Handelen, hvorefter Sendebudene ere dragne hver til sit. Kongen vil ikke undlade at tilkendegive sine Undersaatter dette, for at de kunne se, at Svensken vil Krig, og at Kongen er nødt til at forvare sig. T. 8, 94.

9. Aug. (—). Befaling til Landsdommerne i Jylland, Fyen, Sjælland, Smaalandene og Skaane straks at lade ovenstaaende aabne Brev læse paa Landstingene og siden forvare det vel. T. 8, 93 b.

— Gældsbrev til Jesper Olsen, Borgemester i Kiøpnehavn, paa 1050 Mk. danske, deriblandt 450 runde Markstykker. Udt. i P. 106 b.

— Skøde til Marine Seuerinsdatter, Nils Glambecks Enke, og Fru Birgitte Josopsdatter, Torkild Pedersens Enke. R. 8, 80 b. (Se Kronens Skøder.)

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 440 f.

9. Aug. (Kbhvn.). Til Herlof Trolle, Admiral, og Jens Bilde. Kongen har nu efter Raadslagning med nogle af sine Raader betænkt sig anderledes med Hensyn til de Stralsundiske og Gribswaldiske, hvis Skibe og Gods han havde givet dem Ordre til at anholde, og befaler dem at lade alle pommerske Skibe, ogsaa stralsundiske og gribswaldiske, passere, med mindre de erfare, at de have gjort Fjenden Tilførsel eller ville undsætte ham med deres Skibe og Gods; de allerede anholdte Skibe med Gods skulle de holde uforrykket tilstede indtil nærmere Ordre. T. 8, 96.

12. Aug.¹ (—). Befaling til Claus Huitfeldt om i Henhold til Kongens tidligere Skrivelse til ham nu at lade en Hjort og nogle Raadyr skyde og sende til Kongens Raader i Rostock samt siden skaffe dem Vildtbrad, naar de skrive derom; dog skal han paase, at der under det Skin ikke skydes eller ødelægges noget Vildt. T. 8, 69.

— Befaling til Fru Margrette, Hr. Erich Krabis Enke, at overlevere Hr. Niels Lange, hvem Kongen har tilladt at indløse Lundenes Len, alle de til Lenet hørende Registre, Breve og Jordebøger. T. 8, 69.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Axel Viffert igen at lade Abbeden i Herritzuad Kloster faa de Klosterets Bønder i Kloberød, der tidligere fik Befaling til at svare til Landtzkrone Slot; dog skal Abbeden saa anvise Axel Viffert Ildebrændsel i disse Gaardes Skove, naar der er Mangel derpaa paa Slottet. T. 8, 96 b.

— Tilladelse for Lauritz Tamsen, Borger i Otthensse, til at udføre 2 Læster Smør og 15 Skippd. Flæsk til Tyskland, Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 8, 97.

— Lignende Tilladelse for Christen Biørnkier, Borger smstds., til at udføre 2 Læster Smør og 5 Skippd. Flæsk. Udt. i T. 8, 97.

— Til Hr. Eyller Hardenberg. Hans Skrivelse om de Undskyldninger, som Bønderne i Malmøe Len og der i Landet komme med, med Hensyn til de Udbudsmænd, de skulle udgøre, er modtaget; Kongen har igaar tilskrevet ham en Besked, hvorved det endnu skal blive, og befaler ham at sørge for, at Bønderne sidde rede med deres Vaaben og Værger. T. 8, 97.

---

¹ Dette og det følgende Brev ere indførte mellem Breve af 12. og 13. Juli, og Aug. er maaske en Fejl for Juli.

13. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Jens Ulstand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, at lade Hr. Hans Skoning, Kapellan til S. Nicolai Kirke [i Kbhvn.], faa Kronens Part af Tienden af Ølstykke Sogn iaar. Udt. i T. 8, 97 b.¹

14. Aug. (—). Til samme. Han skal befale Kongens Smed, Cornelius, paa Holmen at antage 2 Karle, der altid kunne beslaa Kongens Rustvogne og andre Vogne og holde dem i Stand; der sendes ham 2 Spigre, hvorefter han skal lade Smeden slaa 7500 af hver Slags og siden sende dem hid. Udt i T. 8, 97 b.²

17. Aug. (—). Stadfæstelse for Niels Jonssen i Tolstrup af et Brev, hvorved Frantz Anderssen, Abbed i Ringsted Kloster, lejer Niels Jonssen nogen Ringsted Klosters Jord. R. 8, 346.

— Til Bønderne i Gydning Herred. Da en Svensk, ved Navn Lasse Tapperiider, skal have berettet for Fjenderne oven for Grænsen, at de svenske Skibe have slaaet Kongens Skibe af Søn og nu ligge i Øresundt, hvilket er Grunden til, at Kongens Folk saa hurtig ere dragne ned af Sverrig, og desuden lader sig forlyde med at ville gøre en Forsamling og falde ind i Gydning Herred, meddeles det dem, at Lasse Tapperiiders Beretning om Skibene er aabenbar Løgn, og at Kongens Ryttere og Knægte, der for nogen Aarsags Skyld ere dragne tilbage fra Sverrig, ikke ligge langt borte og have Ordre til at komme dem til Hjælp, naar de forlange det af Krigskommissærerne; Kongen har endvidere befalet, at de Knægte, som ere sendte fra Gydning Herred til Hoben, skulle vende tilbage igen og hjælpe til med at forsvare Herredet, hvorfor han ogsaa haaber, at Bønderne holde god Vagt og ikke tillade Fjenden at gøre Indfald. T. 8, 103.

— Til Biørn Kaas. Kongen har modtaget hans Meddelelse om Lasse Tapperiider og det Indfald, som Gydningerne trues med, men mener, at Gydningerne nok selv forsvare sig; dog skal Biørn Kaas lade den Fetalje, der er ført op mod Grænsen, føre længere ned i Landet, saa der ikke behøves saa stærk Bevogtning, og sende de Gydninge Knægte ind i Gydninge Herred for at holde Vagt der; der er skrevet til Steen Rosensparre, Krigskommissær. T. 8, 104 f.

¹ Tr.: O Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 582.

² Tr.: O Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 582 f.

17. Aug. (Frederiksborg). Til Steen Rosensparre. Da Kongen for nogle mærkelige Aarsagers Skyld har forskrevet Peder Bilde hid og Greven ogsaa er kommen hid, medens Kongen endnu ikke er kommen til Ende med nogen Handel eller ved, hvad der yderligere skal foretages, kan hans Begæring om at rejse hjem ikke bevilges, førend Kongen faar nærmere Besked. Hvis Rytterne spørge ham om, hvorefter de skulle rette sig, skal han befale dem at forholde sig stille, indtil de faa Ordre fra Kongen. Indlagt følger et Brev fra Biørn Kaas; Kongen mener dog, at det har ingen Nød, og at Gydningerne nok forsvare sig mod mulige Indfald, dog skal han, hvis det gøres nødvendigt, sende dem nogle Ryttere til Hjælp. T. 8, 104.

— Til Hans Holck. Kongen har modtaget hans Skrivelse og vil saa snart som muligt sende ham nogle Knægte og Ryttere, men straks kan det ikke ske; han skal se at forstærke de skotske Krigsfolk noget, saa de kunne gøre Fjenden Modstand, ligesom han ogsaa skal handle med Borgerne i Vardberg om at skikke sig tilbørligt mod Skotterne og ikke forlange ubillig Betaling af dem for deres Underholdning. T. 8, 104.

— Befaling til alt Raadet at møde i Kiøpnehavn saa snart som muligt, da Kongen har noget magtpaaliggende at forhandle med det om. T. 8, 103 b.

19. Aug. (Esrom). Forleningsbrev for M. Peder Paulinus, Sognepræst i Roskilde, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, da der er et ledigt efter Hr. Seuren Olssen, Kannik smstds. R. 8, 345 b.

21. Aug. (Kbhvn.). Til Hr. Verner Parsberg. Paa hans Begæring om Hjælp i Anledning af, at de Svenske ere komne for Løckov med et Antal Knægte og en Fane Ryttere, svares, at Kongen ikke saa hurtig kan sende Folk, hvorfor han selv skal samle saa mange Folk som muligt og gøre Fjenden Modstand. T. 8, 105.

22. Aug. (—). Pantebrev til Fru Edle HardenbiERG, Frantz Bildis Enke, paa Ørum Slot og Len for 5451½ Jochimsdlr., 817 Lod Sølv og 420 Mk. danske i runde Markstykker; hun skal gøre samme Tjeneste og svare samme Afgift som hendes Husbond, dog maa hun i Afgiften afkvitte Renten af ovennævnte Penge, 5 Dlr. for Hundredet. P. 107. (Overstreget.) K. Orig. (skaaren).

22. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Karine Pedersdatter, Matz Torbiørnsens Enke, paa Gedestorpggaard for 200 Dlr. i Sølv og Dalere. P. 108.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Kongen har i disse Dage modtaget hans Skrivelser og vil saa snart som muligt sørge for, at der bliver bestilt Boldavit, Lærred, Beg, Tjære og andet Skibstilbehør; det største af de to paa Holmen opsatte Skibe vil forhaabentlig blive færdigt til Paaske og vil blive saaledes forsynet med Indholt og andet nødvendigt, at man skal banke haardt paa det, før det gaar igennem; Kongen haaber, at det skal blive Fortuna noget ligt. Da Fortuna og Mercurius skulle give sig stærkt i Storm, maa han, hvis han mener at kunne bestaa de Svenske med de andre Skibe, sende disse to Skibe hjem, hvor der straks skal blive taget fat paa Arbejdet med dem. Hvis han erfarer noget bestemt om det Skib, som endnu er borte, skal han straks melde Kongen det; der kan endnu ikke skrives noget bestemt om, hvorledes det staar med Krigsfolket til Lands, men han skal, hvis Gud vil, faa Skrivelse derom med første Bud. — Seddel: Dersom han med Flaaden kan komme mellem de svenske Skibe og Skærene og kan holde dem ude derfra i nogen Tid, anser Kongen det for godt, hvis det da nogenlunde kan lade sig gøre, at sænke et eller to Skibe i Dybet, som man skal ind i til Skærene, saa at de Svenske blive nødt til at løbe til Kalmarsund, hvor man, hvis Krigsfolket kan komme derop, naar Frosten indtræder, kan gøre Skibene mærkeligt Afbræk; han skal raadslaa med den lybske Admiral og andre forstandige Mænd derom. T. 8, 105 b.

— Befaling til Jens Bilde straks at lade det Skib losse, som Kongen har sendt did til Gutland med Korn og andet nødvendigt til de Krigsfolk, som Kongen agter at lade ligge med Skibene der, og skaffe det fuld Ladning af Tjære og andre her tjenlige Varer, saa det med det alleriligste kan komme tilbage igen. Udt. i T. 8, 107.

— Befaling til Johan Gillessen Falckenner i Ambsterdam at købe 300 Ruller fransk Boldavit og saa hurtig som muligt sende det til Tolderen i Helsingør; hvad det koster skal han skriftlig tilkendegive Kongen, der saa vil lade ham betale derfor. Udt. i T. 8, 108.

24. Aug. (Helsingborg). Til Hans Holck. Da de Svenske ofte falde ind over Grænsen og det skotske Krigsfolk ikke er stærkt

nok til at gøre dem Afbræk, skal han af Undersaatterne i sit Len udtage saa mange faste og raske Karle, han kan faa, og sende dem til det skotske Krigsfolk tillige med nogle af sine egne Svende og Fogder. T. 8, 108.

25. Aug. (Helsingborg). Befaling til Bønderne, hvem de end tjene, i Sjællands Stift, Fyen, Langeland og Taasinge, Riiper, Vendelbo, Viiborg og Aarhus Stifter, Laaland og Falster om hver 9 at udruste den tiende med Vaaben og Værge samt Underholdning for 2 Maaneder og straks sende dem til Kiøpnehafns Slot, hvor de skulle faa nærmere Besked; Kongen behøver nemlig endnu et Antal Krigsfolk og vil bruge sine egne Undersaatter. T. 8, 108 b.

— Befaling til Hr. Eyller Hardenberg, Hr. Otte Krumpen, Hr. Niels Lange, Peder Bilde, Axel Viffert, Biørn Kaas, Claus Huitfeld, Eskild Gøye, Otte Brade og Folmer Rossenkrantz at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde og siden sørge for, at der udgøres duelige Folk, og at de komme til Kiøpnehavn saa snart som muligt. T. 8, 109. Orig. (til Peder Bilde).

28. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Landsdommerne over hele Riget at lade det aabne Brev om, at hver 9 Bønder skulle udruste den tiende, forkynde paa Landstingene. Udt. i T. 8, 110.

— Kvittans til Holger Rosenkrantz til Boluer, Embedsmand paa Skanderborg Slot, og Lic. Casper Paselick paa 11,000 Goltgylden og 38,722 $\frac{1}{2}$ Dlr. 9 $\frac{1}{2}$ Sk. danske, som de have modtaget af Kurfyrst Augustus til Saxen og nu leveret Rentemester Jochim Beck, og paa 152 $\frac{1}{2}$ Dlr., som Holger Rosenkrantz har modtaget til Tæring paa Hjemreisen, hvormed hele den Sum er fyldestgjort, som de havde modtaget af Kurfyrsten. R. 8, 346 b.

— Til Pouel Huitfeld. Anders Nielssen, Borger i Halme-sted, er kommen for Skade af Nødværge at ihjelslaa en Landsknægt, som var en Claudit, i hvilken Anledning Byfogden paa Kongens Vegne har arresteret hans Gods; da Kongen imidlertid nu har eftergivet ham hvad han var falden i derfor, skal Pouel Huitfeld befale Byfogden at udlevere det arresterede Gods og siden passe paa, at Anders Nielssen ikke overfaldes eller forurettes. T. 8, 109 b.

— Befaling til Borgerskabet i nedennævnte Byer straks at brygge N. Læster Øl til Orlogsskibene, selv skaffe Tønder til det

og siden sende det til Kiøpnehafns Slot. — Malmø 160 Læster Øl, hvortil Hofmesteren skal levere 20 Læster Malt og Tolderen 10 Skippd. Humle; Landzkronne 80 Læster Øl, hvortil Axel Viffert skal levere 10 Læster Malt og Tolderen 5 Skippd. Humle; Kiøpnehavn 240 Læster Øl, hvortil Jens Ulfstand skal levere Bryggerne 30 Læster Malt og; 15 Skippd. Humle; Kiøge 60 Læster Øl, hvortil Peder Bilde skal levere $7\frac{1}{2}$ Læst Malt og Byfogden 4 Skippd. Humle; Næstved 30 Læster Øl, hvortil Peder Bilde af Tiendemalten skal levere 45 Pd. Malt og Sisemesteren 2 Skippd. Humle; Helsingør 30 Læster Øl, hvortil Jørgen Munck skal levere 45 Pd. Malt og Tolderen 2 Skippd. Humle. Summa 600 Læster Øl. T. 8, 110 b.

28. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Hr. Eyller Hardenberg, Peder Bilde, Jens Ulfstand, Axel Viffert og Jørgen Munck at levere Borgerne i N. ovennævnte Kvanta Malt og at sørge for, at Øllet med det første bliver brygget og sendt til Kiøpnehafns Slot. T. 8, 110.

— Befaling til Tolderne i Falsterbode, Malmø, Landzkronne, og Helsingør, Byfogden i Kiøge og Sisemesteren i Nestved at levere Borgerne i N. ovennævnte Kvanta Humle. T. 8, 111.

— Befaling til Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Steffuens Herred at møde med deres Heste og Vogne, hvor og naar Jens Ulfstand tilsiger dem, for at føre noget Tømmer hid, som Kongen lader hugge i Kronens Skove der i Herredet til nogle Bøsselader. Udt. i T. 8, 112.

29. Aug. (—). Livsbrev for Niels Lauritzen, der i Rigens Tjeneste til Skibs er bleven skudt af de Svenske, saa at han er bleven Krøbling, paa Underholdning med Klæder og Føde i Herritzvaad Kloster. R. 8, 445 b.

— Til Lauge Brock, Claus Huitfeld, Olluf Rosse, Erich Rudt, Jørgen Brade, Borgemestre og Raad i Korssør eller Otte Rudt og Borgemestre og Raad i Skielskør. Da Kongen har aftakket nogle tyske Ryttere og erfarer, at disse have meget Fæ med sig, for største Parten taget fra Kongens Undersaatter, hvilket de ville udføre af Riget, maa de ikke lade nogen udføre Fæ over Færgestederne, medmindre de have Pasbord, som er underskrevet af Kongen selv og ikke er ældre end dette Brev; er Pasbordet ældre, skulle de anholde dem, indtil de faa nærmere Ordre. T. 8, 112.

29. Aug. (Kbhvn.). Til Jørgen Marsuin og Hack Ulfstand. Da Kongen har erfaret, at de tillade mange Ryttere under deres Faner at drage bort, og at en Del selv tager Forlov og rider derfra, hvorved man kan befrygte, at Folkene ere borte, naar man skal rykke hurtig op, forbydes det dem herefter at forløve nogen fra Fanen uden Kongens Tilladelse, og det befales dem at foreholde Rytterne, at Bortfjernelser uden Tilladelse ville medføre Straf. T. 8, 113.

30. Aug. (—). Befaling til Borgerne i Vee at anskaffe sig Harnisker, lange Bøsser og gode Værger, da de Svenske forstærke sig ved Grænsen og kunne formodes at ville falde ind i den Landsende. T. 8, 113 b.

31. Aug. (—). Pantebrev til Hr. Jørgen Løcke til Offuergaard paa Gislom Herred, som han nu selv har det i Værge, og paa Offuergaard, hvis han overlever Fru Elsse, Christiern Friis Enke, for 6136 Jochimsdlr. i Dalere og gjort Sølv og Guld; han skal gøre Regnskab for alt Vrag, der strander i Gislom Herred, og levere det til Kronen med Undtagelse af Tømmeret, som han selv maa beholde, ligesaa for Kronens Part af Tienden og Kronens Rettighed af Kirke- og Præstetjenere og anden gejstlig Rente i Gislom Herred, hvilket skal komme Kronen til Bedste. P. 108 b. (Overstreget.) K. Orig. (skaaren).

— Forleningsbrev for Hr. Lauge Brade, der har berettiget, at Kong Erich i Sverrig har bortgivet hans Hustrus Gods der, paa de Belckers Gods paa Fyen, Langeland og Møen, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 8, 171 b.

— Tilladelse for Pouel Huitfeld til at udføre 1½ Læst Smør og 1½ Læst saltet Kød til Tyskland og igen købe hvad han behøver til sit Huses Ophold. Udt. i T. 8, 114.

— Aabent Brev, at Kongen har befalet Hr. Otthe Krumpen, Marsk, at være Feltøverst og Hr. Jørgen Lycke at være Løjtnant og har sendt dem tillige med flere Rigsraader ind i Sverrig mod Fjenden; det befales alle at være Hr. Otthe Krumpen og Rigsraaderne lydige, og Kongen lover at holde de af disse givne Tilsagn til de Fjender, der ville gaa Kongen til Haande. Orig.

— Befaling til Købstædmænd og Bønder over hele Skaane af yderste Formue at gøre Tilførsel til Kongens Krigsfolk, hvor de drage, og sælge til dem for Penge, saa at Krigsfolket ikke

skal nødes til at blive tilbage af Mangel paa Underholdning. Udt. i T. 8, 114.

31. Aug. (Kbhvn.). Til Biørn Kaas, Axel Viffert, Hr. Lauge Brade, Jacop Sparre, Fru Sitzille, Knud Pedersens, Børge Trolle og Erich Ugrup. Da Fjenderne ere faldne ind i Blekinge ved Lyckov og brænde og skænde der, har Kongen sat Hr. Otte Krumpen, Marsk, til Feltøverst for Krigsfolket og befalet ham at rykke op mod Fjenden, hvorfor de, hver i sit Len, skulle befale Bønderne straks at gøre saa megen Tilførsel som muligt til Aahus og andensteds, hvor Krigsfolket drager, og sælge den til en rimelig Pris. T. 8, 114. Orig. (til Sidsel Ulfstand).

— Befaling til Borgerskabet i Malmøe, Landzkronne, Helsingborg, Trelleborg, Ydstedt og Symmershafn af yderste Formue at føre Proviant til Aahus og sælge den til Krigsfolket, lige-saa skulle de lade gøre saa mange Sko som muligt i Byerne, sende dem til Lejren og sælge dem til Krigsfolket til en rimelig Pris. T. 8, 114 b¹.

— Befaling til Biørn Kaas og Axel Viffert straks at sørge for, at alt det Brød, der ligger i Øster Liungbye Kirke, tillige med alt andet Brød, som de kunne skaffe, straks bliver ført til Helsingborg og Landzkronne og derfra videre med Skib til Aahus, hvor det skal sælges til Krigsfolket. Udt. i T. 8, 115.

1. Sept. (—). Pantebrev til Fru Lene Ulfstand, Ebbe Ulfeltz Enke, paa 1 Gaard i Bonderup, 1 Gaard i Agerup, 1 Gaard i Guelrødt og 3 Gaarde i Koxholt, alt i Blenterup Sogn i Thorne Herred i Skaane, for 600 Jochimsdlr. i Dalere og gjort Sølv. P. 110. K.

— Følgebrev for Holger Rosenkrantz til disse efterskrevne Bønder i Jylland ved hans Gaard. — Register paa de Svenskes Tjenere i Sereslef: Jens Trouelssen, Unge Jens Perssen, Frandt Olufssen, Søffueren Nielssen og Niels Persen. Udt. i R. 8, 172.

— Skøde til Borgemestre og Raad i Kiøpnehavn paa en Kronens Plads smstds. mellem Hr. Lauge Bradis Gaard og det gamle Tøjhus, dog skulle de med det allerførste lade Pladsen brolægge og siden altid lade den ligge fri for Kiøpne-

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 443 f.

hafns Indbyggere til at skibe deres Varer ind og ud paa. R. 8, 347.

1. Sept. (Kbhvn.). Aabent Brev til Bønderne i Jylland, Fyen, Sjælland og Smaalandene, at Danmarks Riges Raad af Hensyn til den store Udgift til Krigsfolkets Besolding har bevilget en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver 10 Bønder, baade jordegne, Kronens og Adelens, skulle lægges i Læg sammen og give 60 Mark i Klippinge; Indestemænd, Pebersvende, Husmænd, og Tjenestedrenge, som have Kornsæd, skulle hver give 3 Mk.; hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Kæltring og Møller, der bor paa Landsbyerne, men ikke bruger Avl, skal give 3 Mk., og de, der bruge Avl, 6 Mk.; de Ugedagsmænd, der bo for Kronens Slotte, Gaarde og Klostre, skulle hver give 3 Mk.; overalt skal den rige hjælpe den fattige og ingen skal være fri uden Adelens egne Ugedagsmænd, der gøre Ugedage og bo i de samme Sogne, hvori Adelens Sædegaarde, hvorpaa den selv holder Avl, ligge, dog skulle Lensmændene paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. Skatten skal være ude senest inden S. Morthens Dag, og Skrivelserne maa ingen Penge oppebære for at skrive Skatten. T. 8, 115 b. Orig. (til Han Herred).

— Til Lensmændene i ovennævnte Lande¹. Ovenstaaende aabne Brev sendes dem med Befaling til straks at lade det læse, lægge Bønderne i Læg, skrive Skatten og straks indsende den til Rentemester Jochim Beck. T. 8, 116 b. Orig. (til Peder Bilde).

— Aabent Brev, at Kongen og Rigsraadet have besluttet, at Trætter og Forfølgninger angaaende Ejendom mellem de Adelsmænd, der ere paa Toget, og dem, der sidde hjemme, skulle opsættes, indtil hine komme hjem, da de hjemmesiddende have klaget over, at de tit tiltales af de paa Toget værende Adelsmænds Fogder, og at der saa, naar de ville svare dertil, fremlægges kgl. Breve, hvorved det forbydes at føre Trætte paa de fraværende og deres Gods, hvorefter de hjemmesiddende afvises. T. 8, 118².

— Befaling til Landsdommerne over hele Riget, med Undertagelse af Halland, at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde paa Landstingene samt lade befale til alle Herredsting, saa at alle kunne vide at rette sig derefter. Udt. i T. 8, 119.

¹ De opregnes alle med deres Len.

² Tr.: Secher, Forordninger I. 266.

1. Sept. (Kbhvn.). Til Pouel Huitfeld. Det til Halmsted sendte Brød, der for største Delen er mullet, skal han enten lade bage om eller paa anden Maade forvende til Kongens Bedste; da Kongen ikke agter at lade sit Tog gaa denne Vej paa denne Tid, er det ikke nødvendigt at sende Havre til Halmsted. Det Brev, som den svenske Olluf Drage, hvem Reimer Rode har fanget og vil ransone for 150 Dlr., har skrevet til sin Hustru, maa sendes til hende, dog skal Svaret derpaa sendes Pouel Huitfeld, for at han kan vide hvad der skrives om; naar Olluf Drage har ransonet sig hos Reimer Rode, skal han vel bevogtet sendes hid, hvor han indtil videre skal blive underholdt. Da Michel Pederssen skal være meget svag af den Skade, han har faaet, skal Pouel Huitfeld forstrække ham med hvad han behøver, at han igen kan komme til sit Helbred, og skaffe ham et bedre Logi, indtil han bliver tilpas. Hvad sikkert og magtpaaliggende han erfarer, skal han straks lade Kongen vide. — Seddel: Der sendes ham 3 Breve, de 2 fra Erich Kragge¹ til dennes Fader og Hustru og det tredje fra Lauritz Matzen til hans Sønner, hvilke han efter Lejligheden maa sende over Landemærket, for at de kunne komme Adressaterne i Hænde; kommer der Svar derpaa, skal han sende disse ind til Kancelliet. T. 8, 119 b.

— Befaling til Jørgen Sestedt at forbyde al Overførsel til Skaane ved Gilleleie under Tab af Liv og Gods og at straffe alle Overtrædere. Udt. i T. 8, 120 b.

— Til Biørn Kaas og Axel Viffert. Da Daniel Rantzovs Knægte, som Kongen har kaldt ned i Skaane, nu snart kunne ventes, skulle de tilsige Bønderne og i andre Maader sørge for Tilførsel til de Nattelejer, hvor Knægtene skulle ligge paa Vejen, for at disse ikke selv skulle løbe ud og tage. Udt i T. 8, 120 b.²

3. Sept. (—). Befaling til Jacop Brocktorp, Jesper Blome, Palle Ulfeld, Arild Ugerup og Eskild Gøye at indkræve, hver i sit Len, det Ø1, som Bønderne endnu restere med. Udt i T. 8, 121.

— Befaling til Hr. Eyller Hardenberg, Biørn Kaas og Axel Viffert at lade Nils Ulfstand eller dennes Fuldmægtig faa alt det Skyts, som de have staaende paa deres Forleningsslotte, med op i

1 c: Kage.

2 Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 444.

Sverrig og at befale alle Skansegravere i deres Len at følge Nils Trudsen. Udt. i T. 8, 121.

3. Sept. (Kbhvn.). Til Købstæderne over hele Riget. Kongen har ophævet alle de tidligere udstedte Forbud mod Udførsel af Varer, med Undtagelse af Forbudene mod Udførsel af Havre, saltet Kød, Græsøksne, Honning, tørre og saltede Fisk, dog skal det mod Erlæggelse af Tolden være tilladt at udføre den Sild, som saltes her i Riget og i Norge; da Kongen nu paany har ladet Krigsmagten rykke op mod Fjenderne, der tage deres Tog gennem Blekinge, skulle de af deres yderste Formue gøre Tilførsel til Aahus med Øl, Brød, Havre og anden Proviant samt befale Skomagerne at gøre Sko og Støvler, sende dem til Lejren og sælge dem til Krigsfolket. Alle, der ville besøge Fiskeriet i Norge, skulle tage Vaaben med sig, særlig lange Bøsser, saa at de kunne hjælpe til med at gøre Fjenderne Modstand. — Register i Brevet over den Fetalje, som hver By er takseret til: i Sjælland Kiøpnehavn 100 Læster Øl, 50 Læster Brød, 400 Tdr. Havre og 200 Sider Flæsk, Kiøge 20 Læster Øl, 20 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Prestø 6 Læster Øl og Brød og 20 Tdr. Havre, Stege 20 Læster Øl, 10 Læster Brød, Sild og Fisk, Vordingborg 6 Læster Brød og Øl og 20 Tdr. Havre, Hedinge 2 Læster Øl, 1 Læst Brød og 20 Tdr. Havre, Nestvid 5 Læster Øl, 3 Læster Brød og 50 Tdr. Havre, Skielskør 4 Læster Øl, 2 Læster Brød og 50 Tdr. Havre, Holbeck 200 Tdr. Havre, Kallundborg 6 Læster Øl, 3 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Nykiøping 3 Læster Øl, 2 Læster Brød og 50 Tdr. Havre, Helsingør 10 Læster Øl og 4 Læster Brød; i Smaalandene Nykiøping i Falster 5 Læster Øl, 3 Læster Brød og 20 Tdr. Havre, Nysted 4 Læster Øl, 2 Læster Brød og 20 Tdr. Havre, Nagskouf 10 Læster Øl, 6 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Stube-kiøping 6 Læster Øl, 4 Læster Brød og 50 Tdr. Havre, Saxkiøping 3 Læster Øl, 2 Læster Brød og 20 Tdr. Havre; i Skaane og Halland Malmø 50 Læster Øl, 50 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Landzkrona 30 Læster Øl, 20 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Threlborg 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Ydsted 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og 300 Tdr. Havre, Aahus 10 Læster Øl, 10 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Vee 10 Læster Øl, 10 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Syemerhavn 6 Læster Øl, 3 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Falsterboe og Skannør 4 Læster Øl og 2 Læster Brød; i Fyen Othensse 30 Læster Øl, 10 Læster

Brød og anden Fetalje, Suinborg 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og anden Fetalje, Assens 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og anden Fetalje, Boensse 6 Læster Øl og 4 Læster Brød, Middelfar 6 Læster Øl og 4 Læster Brød, Foborg 5 Læster Øl og 3 Læster Brød, Kierteminde 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Nyborg 6 Læster Øl og 4 Læster Brød, Rudkiøping paa Langeland 5 Læster Øl og 3 Læster Brød; i Nørrejylland Olborg 30 Læster Øl, 20 Læster Brød og 300 Tdr. Havre, Randers 10 Læster Øl, 6 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Aarhus 20 Læster Øl, 6 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Horsens 20 Læster Øl, 6 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Vedel 20 Læster Øl, 6 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Kolling 10 Læster Øl og 5 Læster Brød, Seebye 5 Læster Øl og 3 Læster Brød, Grindnu 4 Læster Øl og 2 Læster Brød, Ebbeltoft 4 Læster Øl og 2 Læster Brød. Udt. i T. 8, 122. Orig. (til Kallundborg).

3. Sept. (Kbhvn.). Til Bønderne i Vaardberg Len, hvem de end tjene. Da Fjenderne ligge lige ved Grænsen og true dem, og det skotske Krigsfolk, som Kongen har sendt derind, alene ikke er stærkt nok til at modstaa Fjenderne, skulle de, naar Hans Holck, Embedsmand smstds., eller dennes Fuldmægtig tilsiger dem, hjælpe til med at gøre Fjenderne Modstand og i det Hele rette sig efter Hans Holcks Ordre. T. 8, 121.

— Befaling til Bønderne i Vaardberg Len at gøre tilbørlig Gengærd efter Tilsigelse af Hans Holck eller dennes Fuldmægtig til det Krigsfolk, som Kongen har sendt til Vardberg, og til de Bønder, der skulle ligge til Landeværn. Udt i T. 8, 122.

4. Sept. (—). Til Pouel Huitfeldt og Mickel Pedersen. Da nogle danske Skytter, som Michel Pedersen havde i Befaling, og som løb bort fra ham, nu ere komne tilbage og have begæret at maatte komme til Naade igen, vil Kongen for denne Gang eftergive dem det, hvorfor de paany maa antage dem og lade dem sværge, men de skulle foreholde dem, at, hvis de siden forse sig, skal denne Sag staa aaben, og de ville da blive straffede ved Halsen. T. 8, 124.

— Til Hr. Peder Skram. Paa Begæring af Borgerne i Halmstad, der bo i en bar Egn, hvor de ikke kunne faa Tømmer til deres Bygninger og Byens Befæstning og Ved til Ildebrændsel, har Kongen tilladt dem at købe Tømmer og Ved, hvorfor

han skal befale alle i sit Len, der have saadant til Salg, at føre det til Halmstad og sælge det der til en rimelig Pris. T. 8, 124.

5. Sept. (Kbhvn.). Befaling til Axel Viffert at holde en Karl, der er i hans Tjeneste, til Stede i stærk, nøjagtig Borgen indtil nærmere Paaæskning af Hr. Jørgen Løcke, da denne har klaget over, at Karlen har sagt nogle Ord, der efter hans Mening ere hans Lempe og gode Rygte for nær. T. 8, 124 b.

6. Sept. (—). Stadfæstelse af et Mageskiftebrev, dat. 1564, udstedt med Kongens Tilladelse af Tygge Jenssen, Forstander for Helliggejsthus i Nykiøping paa Falster, til Fru Anne Rosenkrandt til Krenckerup, Albret Gøyes Enke. R. 8, 193 b.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen straks at samle alle de Udbudsknægte, der skulle udgøres af Viborg Stift, og sende dem fra Olborg til Vardberg med Skib. T. 8, 125.

— Befaling til Hans Holck at skaffe ovennævnte Udbudsknægte, omtrent 300 i Tallet, Underholdning paa Vardberg. T. 8, 125.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Olborg at skaffe Skibe til ovennævnte Udbudsknægtes Overførsel. T. 8, 125 b.

— Befaling til Lensmænd, Købstædmænd og Bønder i Skaane at rette sig efter Peder Bildes og Otte Brades Befalinger, da disse ere sendte over til Skaane for hos Borgere og Bønder at indkræve den Fetalje, hvorom der er udgaaet Brev. T. 8, 125 b.

— Tilladelse for Borgemestre og Raad i Lubeck til at købe 30 Læster saltet Kød i Nørrejylland og udføre det. Udt. i T. 8, 126.

— Aabent Brev til Bønderne i Malmø, Landzkrone og Helsingborg Len, Froste, Fers, Villands og Giers Herreder, Gladsax og Aahus Len, at hver 6 Bønder skulle udgøre 2 Heste og 1 Vogn med en Karl til at føre Fetalje ind i Sverrig efter Kongens Krigsfolk. Orig. (til Villands Herred), dat. 7. Sept. Udt. i T. 8, 125.

— Til Hr. Eyler Hardenberg, Hr. Lauge Brade, Børge Trolle, Fru Sitzele, Biørn Kaas, Axel Viffert, Jacob Spare, Erick Uggerop og Herttug Bilde. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse. De skulle straks lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Heste og

Vogne blive sendte til Aahus til Hr. Jørgen Løcke, der saa skal give nærmere Besked. T. 8, 126.

6. Sept. (Kbhvn.). Til Bønderne i Malmø, Landzkrone, Helsingborg og Gladsax Len, Froste, Fers, Gers og Villandz Herreder. Da Krigsfolket nu skal rykke op mod Fjenden gennem Blekinge, skal hver Mand, Dag og Nat uspart, skaffe sig 1 Td. Øl, 1 Td. Brød, $\frac{1}{2}$ Pd. Smør, 1 Td. Havre, $\frac{1}{2}$ Pd. Ost, 1 Lam og 1 Gaas, sende det til Aahus og sælge det for den fastsatte, rimelige Pris til Krigsfolket; Proviantmesteren skal være tilstede for at skaffe dem Betaling for Varerne og optegne enhver ved Navn, der fremfører Fetalje. T. 8, 126 b.

— Til Hans Holck, Christiern Munck og Jens Holgersen. Da mange i deres Len sælge de Svenske Salt og andre Varer og derved styrke disse, skulle de under Trusel om Straf forbyde al saadan Handel. T. 8, 127.

— Til Jens Ulfstand, Christiern Munck, Kiøpnehavn og Malmø. Da Fiskeriet i Marstrand nu stunder til og synes at love et godt Udbytte, men man kan befrygte, at de Svenske ville overfalde Fiskerne, vil Kongen sende nogle Jagter til Marstrand for at forsvare disse, hvorfor de ogsaa hver skulle udruste en Jagt med Folk, Fetalje, Skyts, Lod og Krudt og lade den støde til Kongens Jagter. T. 8, 127 b.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Da Krigsfolket med det første skal rykke op mod Calmarn og der er givet Befaling til at sende al Provianten til Aahus, skal han skaffe 2 eller 3 Jagter eller Pinker, der kunne ligge udenfor Aahus og passe paa, at de, der føre Fetalje did, ikke blive overfaldne eller borttagne af de Svenske; Kongen vil give Ordre til at sende en Jagt herfra samme-stedshen. T. 8, 128.

— Befaling til Biørn Kaas at lade den Tiltale falde, som han har rejst mod Bønderne i de 3 nærmest Grænsen liggende Sogne i Gydinge Herred, fordi der ikke hver 3, men kun hver 5 Mænd have udgjort en Vogn; da Kongen udstedte Brevet til Skaane om Vognene, bevilgede han nemlig disse Sogne denne Lettelse. T. 8, 128.

— Befaling til Biørn Kaas, Axel Viffert og M. Tyge, Superintendent i Skaane, at tage en Præst, ved Navn Vindcentius, der formedelst nogle Beskyldninger er afsat fra sit Embede og have i Hægte af Steen Bilde til Vandaas, for sig og i Steen Bildes

Nærværelse udspørge ham om, hvem der har »førdret« ham til Gydinge Herred, hos hvem han har været, og hvad han har udrettet. De skulle indsende skriftlig Beretning om Præstens Bekendelser. T. 8, 128 b.

7. Sept. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen tillader Byen Medelfart, der herefter skal ligge under Kongens eget Fadebur, at bruge de Jorder i Marken med Huse og Haver, som den hidtil har brugt, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf og sædvanlig Afgift af Færgerne for Byen; Byen maa endvidere bruge den sædvanlige Marsvinejagt og Aaledræt i Sundet mod at svare Tolderen smstds. Kronens Rettighed deraf; Byfogden skal oppebære Kronens Rettighed af Sagefald, Førlov og andet der i Byen. Borgerne maa have fri Græsgang til deres Heste, Fæ og Svin paa Heinet og Fenøø for samme Leje som hidtil, derimod forbeholder Kongen sig Oldengæld af deres egne Svin, som de drive i Skovene til Slottet, hvilken Tolderen skal oppebære. R. 8, 172 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Hospitalet i Lund og Helliggejsthus smstds., som Ærkedegnen i Lund har i Forsvar, i sin Beskærmelse og fritager Bønderne derunder for Ægt og Arbejde, med Undtagelse af Ægt til Kongens Fadebur, saaledes som Kong Christian III tidligere har bevilget. R. 8, 445.

8. Sept. (—). Forleningsbrev for Lauritz Nielssen paa et Vikarie i Aarhus Domkirke, som Hr. Peder Vinther sidst havde i Værge; naar han ikke længere studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 81. Orig i Provinsark. i Kbhvn.

10. Sept. (Frederiksborg). Til Herlof Trolle, Admiral. Kongen har modtaget hans Skrivelse, dat. Torsd. den 7. Sept. under Bornholm. For nogen Tid siden havde Kongen sendt Krigsfolket ind i Sverrig ad den lige Vej til Ennekiøpinge og havde haabet, at det skulde naa frem til Holveien og der udrette noget mærkeligt, hvortil ogsaa Jørgen von Hols og Daniel Rantzaus Regimenter vare og, saa vidt Kongen ved, endnu ere villige, men Grevens Ryttere, der altid have gjort og endnu gøre alt Mytteri, tillige med dem, der ligge under Kongens egen Hoffane og under Josue von Qvalen, vare uvillige; de vare Aarsag til, at Krigsfolket rykkede tilbage til Skaane uden at udrette synderligt. Da den Svenske nu i egen Person

er rykket ind i Blekinge, har erobret Lyckou og efter de til Kongen komne Tidender (hvoraf Hr. Magnus Guldenstjerne har faaet Befaling at sende ham en Afskrift) agter at rykke længere frem, har Kongen paany underhandlet med Grevens Ryttere, der ogsaa ere gaaede ind paa at tjene endnu i 2 Maaneder; Kongen vil nu lade Krigsfolket drage op mod Fjenden og haaber, at det kan komme til Kamp med ham. Da der imidlertid i Længden ikke kan udrettes noget med Grevens Ryttere, særlig hvis man skal rykke op ved Vintertide, har Kongen skrevet til sin Svoger, Kurfyrsten af Saxen, om at skaffe 2 gode »Gesvader« Ryttere herind, hvilke han vil gøre sig al mulig Umage for at faa denne til at besolde i nogen Tid. Kongen har skrevet til sin Svoger og Søster om at møde ham i Segeberg, ligeledes har han ladet udskrive en Landdag i Slesvig-Holsten, hvor han vil lade sig hylde, og rejser i den Anledning til Fyrstendømmerne paa Onsdag 8 Dage [v: 20. Sept.]. Alt dette skal Herlof Trolle dog holde stille hos sig. T. 8, 129¹.

12. Sept. (Frederiksborg). Tilladelse for Berndt Dressing, Borger i Lubick, til at udføre 3 Læster saltet Kød, 2 Læster Aal og 2 Læster Laks fra Skaane til Lubick, Kronens Told hermed uforkrænket; dog skal han være forpligtet til at føre Proviant til Krigsfolket. Udt i T. 8, 130.

— Lignende Tilladelse for Jacob Bryggemand, Borger i Steatin, til at købe 50 Læster Havre i Nørrejylland og udføre dem. Udt. i T. 8, 130.

13. Sept. (—). Befaling til Herlof Trolle, Admiral, at lade Skipperne Simen Grensing, Henrick Bonchorst, Mickel von Gerden, Elert Fresse, Hans Weisse, Hans Snit die Suerte og Otto Hemans passere, naar de besøge ham med dette Brev. Udt. i T. 8, 130.

14. Sept. (—). Til Holger Rosenkrans. Da han selv maa blive hos Kongen, der vil bruge ham »i andet Forfald«, har Kongen tilladt Anders Grøn at blive hjemme for at have Opsyn med de Slotte og det Gods, som Holger Rosenkrans har i Værge, hvorfor denne paa Kongens Vegne skal befale ham dette. T. 8, 130 b.

— Til Eskild Gøye. Da han har ladet den Troldkone ind-

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 444 ff.

sætte paa Slottet, der skal have forgjort Erich Valckendorfs Søster, Fru Margrette Valckendorf, og efter andre Folks Begæring skal have brugt sin Trolddom og Djævelskunst, skal han, for at man kan faa at vide, hvem der er skyldig i denne ukristelige Gerning, lade hende sidde endnu i nogen Tid ubrændt og lade Erich Valckendorf og andre Fru Margrettes Venner faa hende i Tale og i Dannemænds Overværelse udspørge hende om, hvem der har været i Raad og Gerning med hende ved Fru Margrettes Forgørelse. Landsdommeren og Superintendenten der i Landet have faaet Brev om at tage Herredsprovsterne og andre gode Mænd til sig og udspørge hende om, hvad hun har gjort, hvorfor hun har forgjort Fru Margrette, og om nogen har bevæget hende dertil. Hvis hun bekender noget paa nogen, skal han lade dem faa hende i Tale i ovennævnte gode Mænds Nærværelse og lade hendes godvillige Bekendelse nedskrive under de tilstedeværendes Segl. Efter denne Bekendelse maa han, da hun er dømt, lade hende pinlig forhøre; hvad hun saa bekender, skal han ligeledes lade opskrive. T. 8, 130 b.

15. Sept. (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Fru Magdalena Banners, Iffuer Krabbes Enkes, Pant i Schiffuehus Len forhøjes med 2000 Jochimsdlr. P. 111. (Overstreget.)

— Forleningsbrev for Olluf Kuld, Provianskriver, paa Kronens Part af Tienden af Thølløsse Sogn. R. 8, 347 b. K.

— Forleningsbrev for Joannes Canis, Kongens Apotheker, paa Farumgaard, som Jens Køkkenskriver sidst havde i Forlening, uden Afgift; han skal i Skovene have fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin, fri Gærdsel og Vogntømmer til sine egne Vogne samt nødtørfig Ildebrændsel af Vindfælder, dog at Kongens Skovfoged anviser ham saadant. R. 8, 348. K.

— Tilladelse for de højtlærde i Kiøpnehavn til at opsige Lektierne og forløve Studenterne, indtil Sygdommen bedrer sig. Udt. i T. 8, 131.

16. Sept. (—). Pantebrev til Fru Johanna Nielsdatter til Eskier, Hans Løckis Enke, paa Hedensted Herred, som Otte Brade nu har i Værg, for 2500 Jochimsdlr.; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf, svare $\frac{1}{2}$ Læst Smør aarlig til S. Hans Dag og gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf hun selv maa beholde Halvparten. P. 111 b. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

16. Sept. (Frederiksborg). Livsbrev for Olluf Stercke i Sierslefvestre og Jacob Fiskere i Hagerup paa et Aalefiskeri udenfor Ringe Bæk mellem de smaa Vejler og Sandrevet ved Pedershage, mod aarlig til S. Mortens Dag at svare 1 Td. Aal. vel forvaret med Salt og Træ, paa Frederichsborg. R. 8, 348 b. K.

18. Sept. (—). Til Stiftslensmændene Peder Bilde, Axel Vifert, Claus Huitfeld, Eskild Gyøe, Arrild Uggerop, Hr. Otte Krumpen, Hr. Nils Lange, Holger Rosenkrantz, Hans Johannsen, Folmer Rosenkrantz og Otte Brade. Da Kongen nødes til iaar at oppebære Kirkens Part af Tiendekornet, skulle de straks give Kirkeværgerne Ordre til at lade Kirkekornet tærse, lade Byggen gøre i Malt og opbevare dette tillige med Rugen og Havren indtil nærmere Ordre; dog maa hver Kirke beholde 1 Pd. Korn til at købe Brød og Vin for. T. 8, 135.

— (**Roskilde**). Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, og Byrge Trolle at skaffe Michel Gydinge, der har tilkendegivet Kongen nogle Anslag, som han vil foretage mod Fjenderne, en 3—400 duelige Karle til hans Foretagende og fly ham hvad han iøvrigt begærer. Orig.

— Til de samme og Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Da Cordt Guldener, Fribytter, og hans »Anhængere« have klaget over ikke at kunne komme til nogen Ende med deres Modpart, skulle de kalde »samme Parti« for sig, undersøge Sagen og dømme deri. Orig.

20. Sept. (Antvorskov). Befaling til Fru Anne Rosenkrantz at tilsige Bønderne i Herredet [Ringsted] til at møde med deres Heste og Vogne, naar Kongen selv eller hans Fadebur kommer til Ringsted Kloster, og hjælpe til med at flytte Kongens Folk og Gods, hvilket de hidtil efter Abbeden i Ringsted, M. Frands Andersens Beretning have fortrykket sig ved, skønt de ere pligtige at køre. T. 8, 131 b.

— Befaling til Fru Birgete Bylle, Christoffer Gyøes Hustru, at tage Jfr. Karine Guldenstiern, Otte Guldenstierns Datter, til sig og beholde hende indtil nærmere Ordre fra Kongen. Udt. i T. 8, 131 b.

21. Sept. (—). Stadfæstelse for Jørgen Bernekov til Kiellerup, Embedsmand paa Lund Slot i Mors, af et Brev, dat.

4. Sept. 1564, hvorved hans Hustru, Fru Anne Clausdatter, erklærer af egen, fri Vilje at have sluttet den Kontrakt med sin Husbond, at den længstlevende af dem skal beholde begges Løsøre, Købe- og Pantegods, Bo og Boskab uden al Afgift til sin Død, hvorefter det falder til de rette Arvinger. R. 8, 82. K.

21. Sept. (Antvorskov). Forleningsbrev for M. Hans Thommesen, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Kiøpnehavn, paa et Kannedømmeme i Riber Domkirke, som er ledigt efter Christiern Hegelund; naar han ikke længere er Sognepræst eller læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 82 b. K.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder, Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, og Byrge Trolle. Kongen sender dem 2 Breve fra Admiral Herlof Trolle og Krigskommissærerne til Gennemlæsning og Overvejelse; de skulle træffe Afgørelse om de deri omhandlede Sager og i Forening tilskrive Admiralen og Krigskommissærerne deres Afgørelse, da der vil medgaa for lang Tid, hvis de først skulle tilskrive Kongen deres Betænkning, dog skulle de skriftlig underrette Kongen om, hvorledes det bliver ordnet. Da Kommissærerne ikke give anden Grund for, at de ikke rykke frem, end Mangel paa Proviant, skulle de gøre sig al mulig Umage for at sende saa megen Proviant som muligt efter dem, for at de ikke skulle have den Undskyldning. Kongen har allerede bestilt Postklippere og Postvogne, der skulle staa rede i Roskylde, halvvejs mellem Roskylde og Ringsted, i Ringsted, Soer og Anduordskouf, og vil fremdeles bestille, eftersom han drager frem; hvis det synes dem raadeligt, at der bestilles Post paa Vejen til Smaalandene og der igennem, maa de paa Kongens Vegne gøre det. — Seddel (ikke indført i Registranten): Admirals og Kommissæernes Breve skulle de sende tilbage til Kongen, naar de have brugt dem. T. 8, 132. Orig.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Skrivelserne fra Herlof Trolle og Kommissærerne sendes ham. Kongen anser det ikke for raadeligt at lade Skibene løbe i Havn før S. Mortens Dag, hvis de kunne blive ude saa længe, da man ellers kan befrygte, at den Svenske uformodet giver sig i Søen og enten fører Folk ind i Landet eller i anden Maade bruger sin Fordel; dette skal Hr. Magnus og de andre Raader nærmere overveje. Kongen vil igen lade Skibet Fortuna udruste, da det vil være større Ære for dette Skib,

der har tjent længe, at dø ærlig for Fjenderne end at blive op-
 hugget paa Land; Magnus Guldenstiern skal derfor, naar Skibet
 kommer i Havn, lade det losse og lade det besigte af Jacop Bagge,
 der har lovet at give Anvisning paa, hvorledes det kan gøres i
 Stand, saa det endnu kan bruges i 10 eller 20 Aar, samt af Kon-
 gens egne Skibsbyggere, Skippere og andre kyndige Mænd; han
 skal saa straks med al Kraft lade tage fat paa Istandsættelsen og
 skaffe Tømmer hos Lensmændene; selv om det ikke kan bruges
 10 eller 20 Aar, men kun en 4 Aar eller saa længe denne Fejde
 varer, er det godt. Da Kommissærerne klage over Mangel paa
 Penge blandt Krigsfolket, skal han sørge for, at Mønten holdes
 ved Magt, og at Møntsvendene ikke, som hidtil, faa Lov til at
 raade sig selv; hvis Axel Urne ikke, som befalet, allerede er
 rejst afsted med Penge til Krigsfolket, skal han straks begive sig
 afsted med alle de Penge, som ere rede paa Mønten. Da der
 skal være bedre Køb vestpaa end i Saxelande, skal han skrive til
 Johan Jellessen Falekner om at købe Salpeter og sørge for, at
 Kongen faar det saa snart som muligt; Kongen vil tale med
 Statholderen i Fyrstendømmerne og andre, om de kunne bestille
 noget, ligesaa vil han befale Otte Brade at skaffe saa stor Tilfø-
 rel som muligt til Halmstad fra Olborg og den Egn. Hans
 Betænkning om Krigsfolket og hvad Hr. Peder Skram har tilskrevet
 ham har Kongen »naadigst forstandet« og befaler ham og de an-
 dre Raader at overveje det og beslutte derom. De skulle i For-
 ening skrive til Greven om at sende 100 Heste ind i Hal-
 land, hvilket Kongen ikke finder uraadeligt, hvis det kan ske;
 hvis ikke, kan man se, hvad han svarer dertil. — Seddel: Da Hr.
 Magnus mener, at Toget ind ad Calmarn til kun vil være lidt
 eller intet bevendt, og foreslaar, at Krigsfolket drager ind paa et
 andet Sted og handler mod Fjenderne, som disse have handlet mod
 Kongens Undersaatter, skal han raadslaa med de andre Raader
 derom og tilskrive Kommissærerne deres Betænkning; hvis Krigs-
 folket drager ind andensteds, skal der sørges for, at Passene blive
 bevogtede saa godt som muligt, at ikke Fjenden igen skal trænge
 ind i den Landsdel, hvor han sidst var. Hvis Pesten i Kiøpne-
 hafn ikke hører op, førend Skibene komme i Havn, maa han
 paa ingen Maade lade Krigsfolkene og Baadsmændene komme
 ind i Byen, men skal anbringe dem andensteds, hvor han synes,
 ligesaa skal han betænke, om han ikke »nogensteds paa Bygden«

kan skaffe Møntmesteren med Mønten »Værelse«, hvis Sygdommen blandt dennes Svende ikke hører op, for at Møntningen ikke skal standse. — Ny Seddel: Hvis det besluttet at lade Krigsfolket drage en anden Vej, skal der træffes Bestemmelse om, hvorhen Feltjelen skal sendes, da Kongen ikke ved, om det er raadeligt at sende den til Aarhus, medmindre Grænsen er saa stærkt besat, at der ingen Fare er for Fjenderne. T. 8, 132 b. Orig.

22. Sept. (Antvorskov). Til Herlof Trolle, Admiral. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Fortuna. Jo længere han kan blive ude med Flaaden, des bedre er det jo, og Kongen saa gerne, at han blev ude til S. Mortens Dag, dog overlades det altsammen til hans egen Betænkning. Naar han begiver sig paa Hjemrejsen, skal han lade saa mange af de »smerste« Skibe, som han synes, blive ude, sende Peder Huitfeld ind paa et af dem som Admiral og befale ham at passe vel paa under Rostock, Strolsund og andensteds paa det Farvand, at der ikke gøres de Svenske Tilførsel; endvidere skal han alvorlig befale Peder Huitfeld og dem, der blive ude hos ham, ikke paa nogen Maade at tage fra Rostocker, Sundiske, Pommerske eller andre, der ikke ere Fjender, medmindre de have Fjendegods inde eller det kan bevises, at de bringe Fjenderne Hjælp og Tilførsel; bliver der klaget og det viser sig, at Kongens Folk have Uret, ville de blive straffede paa Livet. Hvis han synes, at Nattergalen skal være et af de Skibe, der skulle blive ude, maa han skrive til Hr. Magnus Guldenstiern om at sende det ud, hvis det da ikke allerede er hos ham. — Seddel: Da han vil begive sig under Øland og paa de svenske Farvande, henstiller Kongen til ham, om det ikke var muligt at løbe saa nær, at han kunde se, hvorledes det staar til med de svenske Skibe, og hvis det ikke er muligt at gøre dem Afbræk med Skibene, om der da ikke ved Baade og Espinger enten kunde sættes Ild paa dem eller paa anden Maade gøres dem Skade; herom skal han raadslaa med sine medhavende. T. 8, 136.

— Befaling til Bønderne under Kierstrupgaard paa Tossing at gøre Tjeneste til Gaarden med Pløjning, Ægt, Høstarbejde og andet som fra Arilds Tid og som andre Under-saatter, hvilket de efter Christoffer Gadendorpfs Beretning have vægret sig ved. T. 8, 135 b.

— Til Hofmesteren. Da Greven af Suartzborg har erklæret,

at der trænges haardt til Befæstning i Blekinge, og har begæret nogle Bønder til Hjælp derved, skal Hofmesteren befale Bønderne i de nærmest liggende Herreder at møde til dette Arbejde med Skovle og Spader. Der sendes ham aabent Brev derom, hvilket han kan lade forkynde efter Lejligheden. T. 8, 134 b.

22. Sept. (Antvorskov). Aabent Brev til Bønderne i Skaane at møde med Skovle og Spader, naar og hvor Hr. Eyler Hardenberg tilsiger dem. T. 8, 134 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Paa Forbøn af den franske Legat, Hr. Karolus Danzeus, har Kongen løsgivet alle de under Norge fangne franske Fribyttere, dog skulle de gøre nøjagtig Orfejde og forpligte sig til at møde i Kiøpnehavn paa en bestemt Tid, eftersom Hr. Magnus kan blive enig med Legaten om, for at staa enhver til Rette, der har noget at klage over dem. Hr. Magnus skal derfor overlevere Legaten Fribytterne paa disse Betingelser. Rel. Dr. Hieronymus Thenner. T. 8, 135 b. Orig.

24. Sept. (Nyborg). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da de i Nestvid indlagte svenske Fanger have for stor Frihed, idet det ikke alene tillades dem at gaa ud i Byen, men ogsaa ud i Marken, hvor det lyster dem, skal Hr. Magnus straks sende dem efter Kongen ind i Holsten tillige med de svenske Fanger, som endnu maatte være i Kiøpnehavn; han skal lade Karle følge med, der uden Fare kunne føre dem frem, og sende en klar Fortegnelse over de fremsendte Fanger; Kongen vil saa lade dem lægge paa Steder, hvor de kunne være forvarede. Der sendes ham Breve til Herlof Skaffue, Lensmand paa Stenuigsholm, og til Jacob Wintze, Høvedsmand¹. T. 8, 137.

— Til samme. Hvis Skibsflaaden kommer i Havn, førend Kongen vender tilbage, maa ingen Skibshøvedsmænd drage nogenstedshen, førend Kongen selv kommer tilstede. Da de Udbudsmænd, der ligge her i Landet, forøde og drikke deres Tærepengge op og desuden hugges, slaas og lemlæste hinanden, skal han skyndsomst sende en af de gamle Drabanter herover for at have Opsyn med dem. Kongen vil befale Borgemestrene her at sørge for, at Udbudsmændene med det iligste komme over. Orig.

26. Sept. (U. St.). Til [samme]. Da der skal møntes Smaa-

¹ Jvfr. Norske Rigs-Registranter I. 436 f.

mønt og der mangler et Værelse til Møntmesteren, skal han befale Kongens Skibsbygger Cornelius for en Tid at overlade Møntmesteren sin nuværende Bolig paa Holmen og igen at flytte ind i sin tidligere Bolig. Orig.

29. Sept. (Flensborg). Befaling til Jens Bilde at løsgive Hertugerne af Pommerens Undersaatter, hvis han har saadanne fangne paa Gotland, dog skal han tage nøjagtig Orfejde af dem. — Seddel: Han skal i Vinter lade hugge saa meget Tømmer, Bjælker og Sparrer, som muligt, lade det føre ned til Ladestederne og straks paa Foraaret tilskrive Hr. Magnus Guldenstierne, hvor meget der er hugget, at Kongen siden kan lade det hente med Skibe. T. 8, 137 b.

30. Sept. (—). Til Hr. Niels Lange. Paa hans Spørgsmaal om, hvorledes han skal forholde sig med den svenske Fange, som Kongen har sendt til Riberhus for at ligge der i nogen Tid, befales det ham at passe godt paa ham, at han ikke undkommer. T. 8, 138 b.

2. Okt. (—). Til Hr. Magnus Guldenstiern og Johan Friis. Da der klages over Mangel paa Smaamønt, skulle de sørge for, at der bliver møntet Smaamønt; de skulle endvidere med det første skriftlig tilkendegive Kongen, hvorvidt de anse det for raadeligt, at han skriver til sin Svoger, Kurfyrsten af Saxen, om at sende en Møntmester og nogle Møntsvende hid, og at der bliver oprettet en Mønt i Roskylde paa et bekvemt Sted, da Sygdommen regerer saa stærkt blandt Møntsvendene i Kiøpnehavn. T. 8, 138 b. Orig.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern og Raadet. Kongen har modtaget en Skrivelse fra Hr. Jørgen Løcke og Hr. Verner Persberg, hvori disse berette, at der ligger nogle svenske Pinker, Skuder og store Rorsbaade under Blekinge, som ville plyndre Kongens Undersaatter paa Øerne under Landet og forhindre Passagen for Fetaljeskibene, der føre Fetalje til Krigsfolket, ligesaa at Krigsfolket mangler Penge. De skulle derfor se at sende en, to, eller tre Jagter eller nogle smaa Pinker hen under den blekingske Side for at passe paa, at Fetaljeskibene uhindrede komme frem, og sørge for, at der tilføres saa megen Fetalje som muligt, hvorfor de skulle lade deres Breve udgaa til Købstæderne om at levere den Fetalje, de ere takserede for, og til Hofmesteren og Lensmændene om at sørge for, at dette sker. Da Axel Urne ikke selv er

kommet afsted med de 20,000 Dlr., skulle de befale ham straks at begive sig til Hoben med alle de Penge, der ere færdige paa Mønten, og siden efterhaanden sende Penge til Krigsfolket, at det ikke skal have det til Undskyldning. Kongen er vel tilfreds med den Skrivelse til Kommissærerne, som de have medgivet Sten Rosensparre, og befaler dem at tilskrive Kommissærerne, at de alvorligt skulle sørge for, at der foretages et Tog ind i Fjendens Land, enten paa den ene eller den anden Side, for at Krigsfolket ikke saaledes skal ligge stille, fortære Fetalje og intet udrette for Pengene. T. 8, 140 b.

2. Okt. (Flensborg). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Kongen forundrer sig meget over Axel Urnes Dristighed ved trods Kongens Befaling at blive tilbage og sende sin Skriver afsted med Pengene; Hr. Magnus skal derfor befale ham straks at begive sig til Kommissærerne med alle de Penge, der ere rede paa Mønten, og sørge for, at der bliver skrevet alvorligt til Kommissærerne i Overensstemmelse med Kongens Skrivelse til ham og de andre Raader. T. 8, 139. Orig.

— Til Hr. Jørgen Løcke, Hr. Verner Persberg, Hr. Lauge Brade og Steen Rosenspare, Kommissærer. Kongen har modtaget Hr. Jørgen Løckis og Hr. Verner Persbergs Skrivelse, men kan for Øjeblikket ikke gøre dem nogen Fortrøstning, da alle Skibene jo ere i Søen, dog skal der blive givet Ordre til at sende Skibe til det Farvand, hvis der kommer nogle Jagter tilstede eller der kan findes paa andet Raad. Kongen har truffet Foranstaltninger med Hensyn til Penge og Fetalje og haaber, at det skal blive befordret saa meget som muligt. Raadet har efter Kongens skriftlige Befaling raadslaaet om Toget og givet Steen Rosenspare dets Betænkning derom med; da den ene af de to Maaneder, som Rytterne sidste Gang svore paa, næsten er til Ende, uden at der er udrettet noget, befales det dem alvorligt at sørge for, at Toget gaar for sig ind i Fjendens Land, hvor der kan gøres Fjenden mest Afbræk, thi det bliver for besværligt altid at have Hoben liggende i Kongens eget Land, hvor den udarmer Befolkningen, og daglig at skulle give den Sold, uden at der udrettes noget. T. 8, 139.

— Befaling til Hr. Eyler Rønnov straks at tilskrive Kongen sit Gensvar paa indlagte Skrivelse fra Jochim Brochtorp, Embedsmand paa Hagenskouf. T. 8, 140.

— Befaling til Otte Brade at sørge for Tilførsel til Halm-

stad fra Købstæderne og andensteds i hans Len, da Kongen nu har beordret nogle Krigsfolk ind i Halmstad og Halland. T. 8, 140.

12. Okt. (Flensborg). Skøde til Hr. Jørgen Lycke til Of-fuergaard. R. 8, 83. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jørgen Munck straks med dette Bud at tilskrive Kongen, hvorledes alt staar til, om der »vanker« nogen Sygdom eller Dødsfald paa Slottet [Frederiksborg] og der omkring, og hvorledes det gaar med Bygningen paa Ladegaarden. T. 8, 141.

— Til Jochim Bech. Da han har købt 108 Stykker Munsters Klæde af Jacob Rensing og derpaa er bleven denne 1000 Dlr. skyldig ud over det, han har betalt, har Kongen befalet Tolderen i Ribe at betale disse Penge; de 22 Stykker Klæde af samme Slags, som Jacob Rensing endnu har liggende i Kiøpnehavn og vil sælge til samme Pris, maa han købe, hvis han mener, at det er til Kongens Gavn, og skrive til Tolderen i Ribe om at betale det. Da Jacob Rensing endvidere, hvis det gøres behov, har tilbudt til Foraaret eller i Faste at skaffe Kongen endnu 100 Stykker eller mere af samme Klæde, skal han heri vide at ramme Kongens Gavn. T. 8, 141 b.

— Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Ribe, at betale Jacob Rensing, Borger i Munsther, ovennævnte 1000 Dlr. til Foraaret i Hamborg af Øksentolden mod Tilbagelevering af Rentemesterens Haandskrift paa Pengene, hvilken han skal forvare hos sit Regnskab; køber Rentemesteren mere Klæde af samme og skriver til ham derom, skal han ogsaa betale det til samme Tid. T. 8, 141 b.

— Befaling til Borgerne i Købstæderne i Olborg Len at gøre Tilførsel til Elsborg og det i den Egn liggende Krigsfolk efter Otte Bradis Anvisning og sælge til en rimelig Pris. Udt i T. 8, 141.

13. Okt. (—). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder, Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, og Byrge Trolle. Da Henrik Steen, der, som Kongen tidligere har skrevet, har Trætte med Claus Muckou og dennes »Anhængere«, har berettet, at de ere blevne enige om at møde i Rette i Liubick, skulle de ovennævnte gøre deres Flid for at faa Sagen bragt til Ende i Kiøpnehavn, men, hvis dette ikke kan ske, da lade dem gaa til Liubick; dog skal det omstridte Skib og Gods forblive i Kiøpnehavn indtil nærmere Ordre. Orig.

13. Okt. (Flensborg). Til Krigskommissærerne. Kongen har af Hr. Jørgen Løckis, Hr. Verner Persbergs og Hr. Lauge Bradis Skrivelser til to af de hjemmeladte Raader i Kiøpnehavn set, at de nu ville rykke op med Hoben, hvorfor de begære, at der maa blive sørget for Proviant, Havre og Vogne til Efterføring, da Toget ellers ikke bliver langvarigt; men da det jo ikke vel er muligt at ordne alt saaledes, at der intet mangler, synes der kun at være lidet Haab om at udrette noget, hvis Toget straks skal opgives, naar der kommer Mangel. Da Sten Rossensparre nu imidlertid sikkert er kommen til dem og de af ham have erfaret de hjemmeladte Raaders Betænkning om Toget, befaler Kongen dem at foretage et Tog enten paa den ene eller den anden Side og gjøre Fjenderne Afbræk, for at ikke al denne Omkostning skal være gjort til ingen Nytte. T. 8, 142.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Kongen har læst Kommissærerne's Skrivelse, der formodentlig er afsendt, førend Sten Rossensparre kom tilbage, da han ikke skriver med; hvad de nu ville gøre efter hans Tilbagekomst, maa Tiden vise. Kongen har læst Jens Holgersens og Jens Kaas's Brev og befaler ham i Forening med de andre Raader at raadslaa om, hvorledes det gamle Løsse kan ødelægges og de i den Landsende forstærkes saaledes, at de kunne gøre Fjenden Afbræk, saa det norske Fiskeri desto tryggere maa gaa for sig. Han skal skaffe den skotske Høvedsmand saa mange Penge, der kunne undværes, og lade ham faa nogle danske Knægte, som han kan indøve og bruge mod Fjenden; ligeledes skal han sørge for, at Michel Gydinge med sin Hob med det allerførste kommer paa Toget og udretter noget. Han skal skriftlig underrette Kongen om, hvor mange danske Udbudsfolk der i alt ere komne over fra Jylland, Fyen og Sjælland, baade til Skibs fra Olborg og over Land, hvorledes de ere fordelte og hvem der er deres Befalingsmænd. Da den skotske Høvedsmand har tilbudt at ville skaffe Kongen nogle Folk fra Skotland, vil Kongen skrive til Johan Baptist om denne Sag, naar den skotske Mand, hvis Skib er arresteret i Diepen i Frankrig, kommer hid og melder Kongen sin Afsked med den skotske Høvedsmand. Da Hr. Magnus af denne har forstaaet, at han og hans Folk ville tage Tømmer i Norge i Betaling og selv ville hente det, anser Kongen, der synes, at dette er et godt Anslag, det for raadeligt, at der, hvis der kan blive besluttet noget bestemt derom, i Tide skrives til Lensmændene

i Norge om efter Lejligheden at lade hugge Tømmer, dog henstilles alt dette til Hr. Magnus's bedre Betænkning. Kongen samtykker i, at Malmø bliver fri for at sende en Jagt til Marstand. Kongen vil beholde de Bøsselod, som Simen Surbeck har købt til ham, da han anser det for godt Køb, og hvis denne kan bestille flere enten hos den samme Købmand eller hos andre, finder Kongen det godt. Da Pouel Møntmesters Svoger skal være død, skal Hr. Magnus, skønt Kongen ikke mener, at Pouel Møntmester med Ære saaledes kan sige sig af med Mønten, naar Nøden trænger og andre ikke saa hurtig kunne faas, dog forlange bestemt Besked af ham og tilskrive Kongen hvad der skal bestilles derom samt tale med Rentemesteren om, hvorvidt det er gavnligt igen at hidkalde den Møntmester af Munster, som tidligere var i Tjenesten, at ikke Mønten skal standse. — Seddel (ikke indført i T.): Da Kongen mener, at de to Hager, som han har bestilt hos Smeden Cornelius, nu maa være færdige, skal Hr. Magnus modtage dem, lade gøre 2 Kister af tynde Brædder, overtrække dem med vekset Lærred eller andet, for at de ikke skulle blive vaade, lade Hagerne »bevinde« og med dertil hørende Redskaber lægge i Kisterne, hvilke han saa skal sende til Kongen. »I ville hermed handle som det sig bør, efterdi I i eders unge Dage selv haver været en Skytte og vide med Haandværket om at gange.« T. 8, 142 b. Orig.

13. Okt. (Flensborg). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Hr. Otte Krumpen og Byrge Trolle. Kongen har i disse Dage modtaget to Skrivelser fra Hr. Jørgen Løcke, Hr. Verner Persberg og Hr. Lauge Brade til dem, hvori de melde, at Feltøverst, Grev Gunther af Suartzburg, har beklaget sig til dem over, at det Fæ, som han har købt i Sverrig, er blevet anholdt ved Færgestederne i Laaland. Som de vel vide, have Kongens Undersaatter klaget over, at der drives en stor Hob Øksne og Fæ gennem Landet, og at Driverne tage alt det Kvæg, de kunne faa fat i paa Vejen, ligegyldigt hvem det tilhører, og give til Svar, naar det kræves tilbage, at det var svensk Fæ; Kvæget er derefter paa Undersaatternes Begæring blevet anholdt, dog vidste Kongen ikke, at det var Grevens Kvæg, og endnu mindre kunde han tro, at dennes Folk vilde handle uretfærdigt mod Kongens Undersaatter; siden har en af Grevens Tjenere meldt, at godt 70 af dennes Øksne vare blevne anholdte ved Rudbye, hvorefter han straks fik Skrivelse til

Tolderen om at lade ham passere med Øksnene. Dette kan Raadet skrive til Kommissærerne som Svar. Kongen nærer ikke stort Haab om, at der vil blive udrettet noget paa Toget, hvis det skal afbrydes, saafremt Kommissærerne ikke blive forsynede med alt, men venter, at Pengene ville blive givne ud og Fetaljen fortæret til ingen Nytte som hidtil. Da Kongen ikke ved, hvor Krigsfolket er, og hvad det foretager sig, skulle de med det første lade Kongen det vide, samt have Kundskabere ude paa Grænsen, undersøge, hvorledes det har sig med Orlogsskibene, og ligeledes lade Kongen det vide. Der er skrevet til Otte Brade om Tilførsel for Penge fra Olborg Len og udstedt aabent Brev derom til Købstæderne i Lenet; Otte Brade har ogsaa lovet at sende en 40 jydsk Læster Malt til Elsborg, saa snart han kan faa det lavet, samt saa meget Kød som muligt, hvilket de skulle meddele Jens Kaas, at han kan rette sig derefter og lade Jens Holgersen faa hvad han ikke selv behøver. Kongen henstiller til dem, om der ikke kan sendes nogle danske Folk derop, da de have begæret Forstærkning, og befaler dem fremfor alt at overveje, hvorledes man kan ordne det saaledes med det norske Sildefiskeri, at det ikke bliver forstyrret eller forhindret af Fjenderne. T. 8, 143 b. Orig.

15. Okt. (Flensborg). Befaling til Bønderne paa Thossing at tiende retfærdigt og fremføre Tienden i Negene til Gaarden. Udt. i T. 8, 146.

17. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved det befales de Bønder, som Kronen fik ved sit Mageskifte med Fru Anne Rosenkrantz, Albricht Gøyes Enke, i Stedet for nogle Bønder under Oleholm Slot, der altid havde været pligtige at holde Broerne for Slottet og Bygningerne paa Ladegaarden og andensteds i Stand samt at gøre Ægt og Arbejde til Slottet, — herefter at gøre samme Tynge til Slottet; bor nogen saa langt borte, at han ikke kan gøre Ægt og Arbejde til Slottet, skal Lensmanden i Stedet paalægge ham anden lidelig Besværing. Viser nogen sig ulydig, skal Lensmanden tiltale ham. R. 8, 194. K.

— Tilladelse for Hr. Johan Rantzov til at udføre 4 Læster af sin Forleningshavre fra Laaland. Udt. i T. 8, 146 b.

18. Okt. (—). Aabent Brev, at Jens Nielsen, der en Tid har tjent som Fyrbøder i tyske Kancelli og nu vil bosætte sig i Kiøpnehavn, maa være fri for Skat, Sise, Landsknægtehold,

Vagt og al borgerlig Tyngde i 15 Aar efter dette Brevs Datum. R. 8, 349. K.

20. Okt. (Flensborg). Forleningsbrev for Claus Daae til Rafnstrup paa 4 Ringsted Klosters Gaarde i Helloflille i Sjælland, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 8, 349 b. K.

--- Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gaarde. K.

— Befaling til Abbeden af Ringsted Kloster at overlevere Claus Daa ovennævnte 4 Gaarde i Helloflille. Udt. i T. 8, 146 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Kongen har modtaget hans Skrivelse tillige med de medfølgende Breve fra Kommissærerne om den af Fjenderne paabegyndte Befæstning ved Løckou, der, hvis den bliver fuldført, vil være let at holde mod Fjenderne; han skal derfor raadslaa med de andre Raader derom og straks sende en kyndig Mand op for at besigte Befæstningen og derefter straks lade tage fat paa dens Fuldførelse, hvis det viser sig at kunne være Riget gavnligt; ligesaa skal han tilskikke en Mand til at overtage Lenet og sende nogle Tømmermænd med ham, der kunne bygge paa Huset, samt tænke paa noget Folk til at forsvare det. Hvis Befæstningen ikke menes at kunne være Riget gavnligt, er det bedre, at den straks bliver sløjft, end at Fjenderne siden skulle kunne finde Tilflugt der. Da Kongen baade af Kommissærernes Breve og af et Brev fra Greven har set, at Krigsfolket gerne vil rykke frem og fremfor alt begærer Tilførsel af Proviant, skal Hr. Magnus saa vidt muligt sørge for Tilførsel og skrive til Hofmesteren om at drage flittig Omsorg for Tilførsel fra Skaane. Kongen har gennemlæst de Tidender, som Claus Foed har berettet, og befaler Hr. Magnus fremdeles at melde hvad magtpaaliggende han erfarer. Kongen skrev for nogen Tid siden til ham om at tale med Rente-mesteren om Tilbagekaldelsen af den tidligere Møntmester og befaler ham nu med det første at sende en Betænkning derom. Han skal overveje, hvorledes der sikrest kan sendes Penge til Krigsfolket, og tilskrive Hans Holck sin Betænkning om det danske Krigsfolk, der er ankommet til dennes Len. — Seddel (ikke indført i T.): Han skal underrette Kongen om Dødeligheden i Kiøpnehavn og om Sundhedstilstanden i Soer og Anduordschof, da Kongen med det allerførste vil begive sig til Sjælland og tage Ophold i ovennævnte Klostre. Hoslagte Brev til

Jacob Bagge fra dennes Hustru maa han overlevere Jacob Bagge og tillade denne igen at skrive til sin Hustru, dog skal Hr. Magnus læse Brevet. T. 8, 146 b. Orig.

23. Okt. (Flensborg). Til samme. Efter hans Betænkning har Kongen skrevet til Admiralen Herlof Trolle om at hjemforløve Skibshøvedsmændene og Skibsfolkene indtil nærmere Ordre. Da Kongen gerne selv vil tale med Admiralen, har han straks sendt dette Bud til ham med Brev, men vil med det iligste tilskrive Hr. Magnus angaaende de andre Punkter i hans Skrivelse. Orig.

24. Okt. (—). Til samme. I Anledning af hans Skrivelse om Orlogsskibene har Kongen kaldt Admiralen, Herlof Trolle, til sig for at raadslaa med ham om alt; Kongen er vel tilfreds med, at han har sendt Penge til Krigsfolket, og befaler ham at gøre sig al mulig Flid med at skaffe Proviant til Krigsfolket. Hvis Mickel Schriffuer ikke skulde blive til Pas til paa Kongens Vegne at besøge det norske Fiskeri, henstilles det til Hr. Magnus's Betænkning, hvem der saa skal sendes. Kongen vil raadslaa med Herlof Trolle og de andre herværende Raader om de 250 Knægte, der ere i Aarspenge, og med det første tilskrive ham sin Betænkning derom. Da den Tid, hvori de tyske Ryttere havde lovet at tjene, er nær ved at udløbe, vil Kongen ikke forholde ham, at de, der paa Kongens Vegne handlede med Greven og Rytterne, have berettet, at disse have lovet, »at dersom de komme for Fjenderne og de byde dem Hovedet, ville de ikke drage af eller fordre nogen Afsked«, og da Kongens Folk nu efter de indløbne Tidender ere for Calmarn, haaber Kongen, at Rytterne ikke ville drage bort, førend Lejligheden bliver anderledes. Kongen vil med det første lade skrive om Møntsvende, skønt han mener, at de ville blive »onde« at faa. Han skal saa vidt muligt »bestille« hvad Jens Bilde begærer. — Seddel (ikke indført i T.): Da nogle svenske Skibe og Gallejer skulle være komne til Strolsund, skal han hurtig lade skrive til Kongens Skibe, der ligge under Gotland, om at passe paa, at de svenske Skibe ikke »uretfærdiget« komme tilbage. T. 8, 147 b. Orig.

25. Okt. (—). Pantebrev til Hans Johanssen, Embedsmand paa Silkeborg, paa Alling Kloster, som han nu selv har det i Værge, for 4600 Jochimsdlr. og 400 rinske Gylden i Guld. P. 112. (Overstreges.)

— Til Jochim Bech. Da Hans Blome har tilbudt at skaffe

Kongen en stor Hob Klæde, Saien og Sardug til Krigsfolket og vil tage Huder, Talg, Smør og andre Købmandsvarer i Stedet, saa Kongen gerne, om Jochim Bech kunde samle for en 6—7000 Dlr. deraf eller i alt Fald saa meget, han kan, og vilde sende det til Kongens Købmand i Liubick, hvorfra Kongen saa vil besørge det bragt til Hamborg; han skal straks underrette Kongen om, hvor meget han mener at kunne samle af ovennævnte Varer. — Seddel: Hvis han kunde skaffe for en 10,000 Dlr. af alle Slags Varer, saa Kongen det gerne; han skal sørge for, at de hurtigt komme afsted til Liubick, da det er meget magtpaaliggende, og anslaa dem til en saadan Pris, at det kan være Kongens Fordel, dog ikke saa højt, at Købmanden derved skal bevæges til at afslaa Handelen. T. 8, 148.

29. Okt. (Haderslev). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Af den af Hr. Jørgen Løcke sendte Kopi vil han have set, hvad Kommis-særerne have tilskrevet Kongen, og hoslagt følger en Kopi af Kongens Svar derpaa; der er skrevet omtrent i samme Mening til Greven af Suartzburg, Jørgen von Hol og Daniel Rantzou, og Kongen vil ikke forlægge Krigsfolket i Købstæderne. Da Greven af Suartzburgs Ryttere ikke ville vente længere end til deres Tids Udløb, skal han, hvis Greven trænger haardt paa for at faa dem bort, skaffe Skuder og Skibe til dem ved de Købstæder, han selv synes. Proviantmesteren Biørn Anderssen maa rejse hjem, hvis han kan undværes, dog skal Hr. Magnus træffe Aftale med ham om, naar han igen skal møde. Da Kongens Farver og Dugbereder ere døde, vil Kongen skrive til Statholderen i Slesvig og Holsten, Henrick Rantzou, om at skaffe andre. Hr. Magnus skal med det allerførste underrette Kongen om, hvorledes det bliver ordnet med Krigsfolket og Grevens Ryttere. — Seddel: Han skal raadslaa med de andre Raader, om det ikke kan lade sig gøre at forlægge Kongens Baadsmænd og Skibsfolk hos de rige Præster, Fogder og formuende Kloster- og Kronbønder, for at man til Foraaret kan være saa meget vissere paa dem, og om Kongen ikke kan faa nogle Hjælpesvin; han skal underrette Rentemester Jochim Beck om det, de blive enige om, og sørge for, at det bliver bestilt. — Kongen har nu været i Fyrstendømmerne, hvor alt er gaaet efter Ønske med Hylding og andet, men Landsaaterne have af flere Grunde ikke villet hylde Kongens Broder Hertug Hans; Kongen har ikke kunnet mærke andet end, at de Holster alle mene ham det godt. Imorgen vil Kongen drage til Kolding,

hvor han vil tøve 3 Nætter, og derfra til Nyborg, hvor han vil blive, indtil han har haft Bud i Soera og Anduorskouf og faaet at vide, om der er Sygdom der; hvis der er fredeligt for Sygdom dér eller i Kallundborg eller Vordingborg, vil Kongen straks begive sig did, hvis ikke, vil han blive i Nyborg; han vil nemlig ikke gerne nu, da han kommer fra en fremmed Luft, drage hen, hvor der er Sygdom, men fly den saa længe som muligt; men skal det endelig være, vil han i Guds Navn begive sig til den. Hr. Magnus skal saa hurtig som muligt faa Kongens Baadsmænd og Skibsfolk ud af Kiøpnehavn, at Sygdommen ikke skal komme imellem dem; da der sidste Foraar var Mangel paa Baadsmænd, anser Kongen det for raadeligt at sende nogle Skippere eller andre kyndige Folk til Stæderne eller andensteds for der at antage nogle Baadsmænd, som de maa give $\frac{1}{2}$ eller 1 Gylden paa Haanden og straks lade løbe ind i Riget, hvor man saa maa se at forlægge dem i Købstæderne i Jylland eller andensteds i Vinter; venter man til Foraaret, er der ingen Baadsmænd at faa; han skal give dem, der blive sendte ud, nogle Penge med. T. 8, 148 b. Orig. (kun sidste Del af Seddelen).

29. Okt. (Haderslev). Til Hr. Jørgen Løcke, Hr. Verner Persberg, Hr. Lauge Brade og Steen Rossensparre, Krigskommissærer. Kongen har idag faaet deres Skrivelse, at de nu igen ville rykke tilbage til Aahus; Kongen havde ventet, at der var blevet udrettet mere paa dette Tog, men da det efter den tilkendegivne Lejlighed ikke har været muligt, maa det blive derved. Der skal udses en Lejr til Krigsfolket hinsides Grænsen i Fjendens Land imod Halmstad eller andensteds midt for Landet, for at Krigsfolket ogsaa kan faa Proviant og andet af Fjenderne og kan være saa meget nærmere, hvis Fjenden gør Indfald enten paa den ene eller den anden Side. I denne Lejr skal Krigsfolket blive til hen paa Vinteren, naar Vejret bliver saaledes, at man igen kan udrette noget (thi Kongen har hørt af Feltøversten og af Jørgen von Holl, at Kongen af Frankrigs Folk have ligget i Marken hele Vinteren igennem); Kongen vil sørge for, at der føres Proviant og andet did. De skulle tale med Feltøversten og Øversterne om disse Sager og hurtigst muligt melde Kongen, hvorledes det bliver ordnet. Kongen mener, at de nu maa have faaet Penge, da Hr. Magnus Guldenstjerne for kort Tid siden har sendt 35,000 Dlr. til dem. T. 8, 150. K.

29. Okt. (Haderslev). Til Jochim Beck. Da en i Holsten har tilbudt at laane Kongen 15,000 Dlr. mod Forvaring »noget nærværendes« i Kronens Len, skal han, efterdi Kongen ikke ved, hvad der er frit, med det første tilskrive Kongen, hvad der kan sættes i Forvaring for ovennævnte Sum, og opgive den aarlige Rente dertil. T. 8, 150 b.

1. Nov. (Kolding). Forleningsbrev for Henrich Bang, Borgemester i Medelfard, paa Kronens Part af Tienden af Syndrebye Sogn i Fyen, mod en aarlig Afgift af 4 Pd. Rug og 3½ Pd. Byg til Odensegaard. R. 8, 173. K.

— Befaling til Jørgen Marsuin, Mouritz Podebusk og Hack Ulfstand, Ritmestre, ikke uden Kongens Tilladelse at forløve nogen fra deres Faner, men holde dem tilstede indtil nærmere Ordre; nedennævnte Brev sendes dem til Overlevering. T. 8, 150 b.

— Befaling til menige Ryttere under ovennævnte 3 Faner, hvoraf nogle have begæret at maatte forløves, at blive ved Fanen, da Kongen for mærkelige Aarsagers Skyld ikke kan undvære dem. T. 8, 151.

— Befaling til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, at modtage nogle Svin, som Hertug Adolf af Holsten har lovet at sende did med Skib, og levere Hertugens Bud, der besøger ham med dette Brev, Kongens forgyldte Tøj med Tilbehør, »som vi pleje at rende over Balgen«, samt 2 Kedeltrommer og Karlen, som slaar paa dem; ligesaa skal han tage 4 Fade god Vin ud af Kongens Kælder og levere Budet dem. — Seddel: Naar Svinene komme, skal han straks lade dem drive til Frederichsborg og levere dem til Lensmanden smstds. T. 8, 151.

4. Nov. (Nyborg). Til Raadet i Kiøpnehavn. Kongen har idag modtaget dets Skrivelse, dat. 26. Okt., at det venter Greven af Suertzburg til sig for at faa Besked og anser det for raadeligt, at Kongen i egen Person begiver sig til Sjælland. Med Hensyn til Greven har Kongen givet Hr. Jørgen Løcke mundtlig Besked, og han har sendt to af sine Tjenere af Adelen over til Sjælland for at undersøge, om der er sikkert for Sygdom i Soer, Anduordskouf og Kallundborg (dog er det allerede sagt Kongen, at Folk begynde fluks at dø paa Landsbyerne omkring Soer); saa snart Kongen faar at vide, hvor der er sikkert, vil han begive sig over til Sjælland; hvis Sygdommen ikke havde været, havde han for længe siden

været der; kan det ikke være andet, vil han komme. — Seddel: Kongen har læst Pouel von Saras Supplikats og billiger, at han hjemforløves; de skulle befale Rentemesteren at beregne hans Tilgodehavende og blive enig med ham om, hvor meget han skal have udbetalt straks; det øvrige vil Kongen give ham Forvaring paa, naar Raadet skriver derom. Endvidere skulle de handle med Pouel von Sara om at blive staaende i Kongens Tjeneste paa samme Bestalling og samme aarlige Pension som hidtil; naar Kongen faar nærmere Besked fra dem, vil han give ham en ny Bestalling. T. 8, 151 b. Orig.

6. Nov. (Nyborg). Aabent Brev, at Peder Friis, Borgemester i det nu af Fjenderne ødelagte Rodnebye, og hans Arvinger uhindret maa beholde al den Ejendom inden og uden Byen, som han havde, inden Byen brændte. R. 8, 446. K.

— Til Hertuig Bilde, Embedsmand paa Aarhusgaard. Da Peder Friis, Borgemester i Rodnebye, har opført sig vel i denne Fejde og har mistet alt, hvad han ejede, skal Hertuig Bilde indsætte ham til Forstander for Aarhus Hospital og lade ham med Hustru og Børn faa Bolig og Underholdning i Hospitalet, indtil Kongen paa anden Maade kan sørge for ham. T. 8, 152 b.

— Gavebrev til Degneembedet i Vøfling¹. R. 8, 173 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Fru Anne Hardenberg, Knud Ulfeldz Enke, paa Kronens Part af Tienden af Vindinge Sogn, uden Afgift. R. 8, 174. K.

— Forleningsbrev for Niels Schriffuer, Slotsskriver paa Bahus, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Christiern Heggelund; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste paa Bahus, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 446 b. K.

— Til Otte Brade og Folmer Rosenkrantz. Da Krigsfolket i Halland lider stor Mangel paa Underholdning, skulle de gøre deres største Flid for at faa Borgerne i de Købstæder, som de have i Befaling, til for Penge at føre Øl, Brød, Kød, Havre og andet til Vardberg og Halmstad, ligesom de ogsaa selv skulle skaffe alt, hvad de kunne, dog saaledes at den Proviant, der tidligere er bestilt til Elfsborg, uden Forsømmelse fremkommer. T. 8, 152 b.

¹ Veflinge, Skovby H.

6. Nov. (Nyborg). Befaling til Søren Kier, Borgemester i Kolding, at tage Enkeltdalere i Øksentold, da Købmændene først betale Told, naar de komme hjem fra deres Marked, og derude kun handle med Dalere. Kongen er tilfreds, at Borgerne i Kolding sende den Fetalje, de ere takserede for, til Kiøpnehavn med det allerførste. De 200 Dlr., som Niels Matzen i Kolding skylder Kongen, maa blive staaende til Paaske, hvorfor Søren Kier skal tage ny Forvaring derpaa. T. 8, 153.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Hr. Otte Krumpen og Byrge Trolle. Da denne Brevviser, Gillius Saxen, skal have Trætte med en Liubicker, og Berent Popping, der blev fangen under Gotland og nu er indlagt i Kiøpnehavn, skal vide Besked om denne Sag, skulle de i deres Paahør lade Gillius Saxen og Popping komme til Ords eller lade Borgemestre og Raad i Byen forhøre begge Parter og sørge for, at Popping giver bestemte Svar paa de af Gillius Saxen stillede Spørgsmaal; Svarene skulle gives Gillius Saxen nøjagtig beskrevne. T. 8, 153.

8. Nov. (Eskebjærg). Befaling til Anthonis Briske, Rigens Kansler, og Eskild Giøj at besigte 3 jordegne Bøndergaarde i Vester Hessenge, som Erich Rud begærer til Mageskifte for Gods paa Hindzholm, og indsende klare Registre derpaa. Udt. i T. 8, 153 b.

— Til Hans Johanssen, Embedsmand paa Silkeborg, og Erich Lange, Embedsmand paa Drotningborg. Da Anne Skram, Jens Juels Enke, har begæret 1 Gaard i Vonge i Nøruongs Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Lemerstrup By i Hatz Herred, skulle de besigte Gaardene og indsende klare Registre derpaa. Udt. i T. 8, 153 b.

9. Nov. (—). Til Hr. Magnus Gu[l]denstiern. Da Mauritz Rantzou og Hans Blomme, der havde Gods paa det paa Kongens Vegne anholdte Skib, hvorpaa Seluester Francke var, ere blevne enige med Kongen om, at de skulle have Skibet igen tillige med alt det Gods, der tilhørte dem og en ved Navn Johan Møller, medens Resten skal blive tilstede, sendes der ham 2 af dem overleverede Registre paa de Købmænd og Skibsfolk, der havde Gods inde, og paa dette Gods, hvormed ovennævnte Mænd ikke maa befatte sig; Skibet og Resten af Godset skal han udlevere deres Fuldmægtig mod et klart Register derover; dog har Kongen forbeholdt sig alt Zobel og Maar og alt Kabelgarn og Hamp, der findes paa Skibet, samt alt det Skyts, han kan bruge. — Seddel:

Han skal holde Skipperen paa Mauritz Rantzous Skib, Seluester Francke, tilstede og skaffe Mauritz Rantzous Tjener Hjælp til at sætte Godset ind paa Skibet. T. 8, 154.

10. Nov. (Eskebjerg). Til Hans Stygge og Hans Johansen, Embedsmand paa Silkeborg. Da Fru Karinne, Niels Skiels Enke, i Anledning af Trætten paa Hørup Mark atter har begæret de i Brevkammeret paa Silkeborg opbevarede Breve desangaaende, hvilke hun tidligere har haft, til Laans, skulle de begive sig til Slottet, opsøge Brevene paa Hørup Mark og levere hende dem mod nøjagtigt Brev paa at ville levere dem tilbage, naar de ere brugte; dette Brev skulle de opbevare vel. T. 8, 154 b.

12. Nov. (—). Til Hr. Jørgen Løcke. Da de 3 Faner Ryttere under Greven af Suartzburg ikke ville tjene længere, skal han i Henhold til den Besked, han fik, da han sidst var hos Kongen, gøre sig al Flid for at faa dem ud af Riget, for at Kongens Undersaatter ikke længere skulle besværes af dem, og for at de tilbageblivende Ryttere og Krigsfolk bedre kunne faa deres Underholdning, men sørge for, at Borgere og Bønder først faa deres Tilgodehavende hos Rytterne; Kongen har ogsaa skrevet til Greven af Suartzburg. Da denne har tilbudt at hjælpe Henrich von Vardberg til at faa 400 Ryttere i Bestilling til Kongen, skal Hr. Jørgen tale med Greven derom. T. 8, 155.

14. Nov. (—). Gavebrev til Pouel Bang, Borgemester i Assens. R. 8, 174 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jochim Beck, Rentemester, at købe Hamp og Kabelgarn efter Herlof Throlles Tilsigelse, da der trods Kongens tidligere Befaling til ham om at gøre det er stor Mangel derpaa; han skal straks tilskrive Kongen klar Besked derom. T. 8, 155.

15. Nov. (Nyborg). Til Raadet i Kiøpnehavn. Greven af Suertzburg har erklæret det for umuligt at tilfredsstille hans Ryttere med de af Kongen dertil bestemte 6000 Dlr. og begærer yderligere 10,000 Dlr.; da Kongen ikke straks kan skaffe denne Sum, har han skrevet til Greven om at forhandle med Rytterne paa saa ringe en Sum som muligt. Da det er til Skade baade for Kongen og Indbyggerne, hvis Rytterne skulle blive liggende længere i Skaane, og man kan befrygte, at de kunne vække Mytteri blandt de tilbageblivende Folk, skal Raadet gøre alt muligt for at skaffe de nødvendige Penge. Kongen husker ikke rettere end, at Eyl-

ler Grubbe, Rentemester, havde 6000 Dlr. af Kongens hos sig, hvorfor Raadet skal forhøre sig hos ham derom og, hvis han ikke allerede har sendt dem afsted, befale ham at sende alle de Dalere, han har af Kongens, til at afbetale Rytterne med. Naar alt er ordnet med Greven, skulle Johan Friis, Hr. Otte Krumpen og Byrge Trolle straks begive sig hid og skrive til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, om at følge med, da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med dem om; der er skrevet til Hofmesteren om at følge med, naar han faar Raadets Bud. T. 8, 155 b.

15. Nov. (Nyborg). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da man kan formode, at de Svenske, naar de se deres Tid, ville gøre Kongen Anfægtning paa Bahus, Vardberg Slot og By, Halmstad og Aggershus, skal Hr. Magnus, hvis det ikke allerede er sket, i Tide sørge for, at de blive forsynede med Folk, Proviant, Skyts, Lod og Krudt; Kongen anser det for hensigtsmæssigt at bruge det danske Folk dertil og befaler Hr. Magnus med det første at indberette, hvorledes det staar sig dermed. T. 8, 156 b.

17. Nov. (—). Befaling til Jomfru Mette Marsuinsdatter, Abbedisse i Marebo Kloster, at lade sin Foged bestille 200 Tdr. Ærter hos Klosterets Bønder og siden sende dem til Kiøpnehavn med klare Registre over Sælgernes Navne og Prisen paa hver Tønde; Registrene skulle leveres til Rentemesteren, der skal betale Ærterne derefter. Udt. i T. 8, 156 b.

— Lignende Befaling til Bendt i Knobbelycke at bestille 200 Tdr. Ærter. Udt. i T. 8, 156 b.

18. Nov. (—). Til Erick Rud, Jørgen Brade, Claus Huidtfeld og Mogens Erichsen. Da der, som de ville se af Hr. Magnus Guldenstierns Skrivelse til dem, skal hugges noget Skibstømmer i Laaland og Falster, skulle de straks, hver i sit Len, skaffe Hjælp til Tømmerets Hugning, lade det føre ned til de Ladesteder ved Stranden, hvor det bedst kan indskibes, og underrette Hr. Magnus om Stederne, at han kan sende Skibe derhen for at føre det til Kiøpnehavn. T. 8, 157.

— Til Mickel Pedersen, kaldet Gydinge. Da han med det danske Krigsfolk har været inde i Sverrig, men nu formedelst den overflødige Regn og Vandflod er draget ned til Kongens eget Land for at blive der, indtil Vejret bliver bedre, og mangler Proviant og Penge, er der givet Ordre til at sende Proviant til Vardberg, lige-

som der ogsaa vil blive sendt Penge til ham. Han skal blive liggende i Nørrehalland ved Vardberg og der omkring og, hvis han allerede er draget længere ned, drage der op igen, for at han kan være nærmere ved Haanden, hvis Fjenderne gøre Indfald ved Baahus for at hindre det norske Fiskeri. Saa snart det bliver Vejr dertil, skal han igen være paa Færde og gøre Fjenderne al mulig Skade, særlig formene dem deres Lejr og Tilflugt i Gamle Løsse og ødelægge de Skibe og Baade, som de have ladet udruste der for at hindre det norske Fiskeri. Han skal formane sine Folk til at forholde sig som ærlige Danske og love dem, at Kongen vil belønne deres tro Tjeneste. T. 8, 158.

18. Nov. (Nyborg). Befaling til Hans Holck at hjælpe Mickel Pedersen Gydinge og hans Folk paa det bedste og sørge for, at de blive forlagte paa bekvemme Steder og faa nødvendig Tilførsel af Proviant og andet. T. 8, 158 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Der er skrevet til Michel Pederssen og Hans Holck, hvilke Breve han skal sende til dem tillige med sin egen Betænkning. Lensmændene paa Olborg og Aarhusgaard have faaet Ordre til at sørge for Tilførsel til Vardberg og Halmstad fra Købstæderne i deres Len. Brevet til Lensmændene i Laaland og Falster om Hugning af Skibstømmer sendes ham til videre Besørgelse. — Seddel: Da han i sin sidste Skrivelse har ønsket, at en af Adelen blev Øverste for det danske Krigsfolk, skal han tilskrive Kongen, hvem han mener det bør være, hvorefter Kongen vil lade alt bestille derom. Da Kongens Skippere have begæret at maatte faa den Fetalje, som de tidligere plejede at faa, henstiller Kongen denne Sag helt til ham. — Ny Seddel (ikke indført i T.): Han skal hidsende 4 Par af de smaa Ragæs, som fanges paa Amage, og befale Budet, der fremfører dem, at passe godt paa dem, at de ikke dø eller fordærvs paa Vejen, da Kongen agter at sende dem ud af Landet. — Ny Seddel (ikke indført i T.): Han skal sende Bud til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, eller hans Foged og befale ham at sende sig 2 Par af de største hvide Duer der paa Slottet, som ere Mager; Hr. Magnus skal saa senere sende Duerne hid sammen med Gæssene. T. 8, 157 b. Orig.

20. Nov. (—). Til Hr. Eiler Hardenberg. Da det i Skaane liggende tyske og danske Krigsfolk har klaget over, at Prisen paa den tilførte Fetalje sættes højt over den af Øversterne og Kongens

Tilforordnede satte Takst, skal han baade selv og ved sine Fogder paase, at Fetaljen tilføres og sælges til den fastsatte Takst. T. 8, 159 b.

20. Nov. (Nyborg). Befaling til Raadet paa Kiøpnehafns Slot at gøre sig al mulig Umage for at skaffe en Sum Penge til at forstrække de danske Ryttere i Skaane med, da disse have klaget over stor Mangel paa Penge og begæret Undsætning. T. 8, 159. Orig.

— Tilladelse for Jørgen Strubin, Raadmand i Stutin, til at udføre 4 Tdr. saltet Kød til Tyskland, Kronens Told dermed dog uforkrænket. Udt. i T. 8, 159.

— Til Borgemestre og Raad i Roskyld. Peder Bilde, Embedsmand paa Roskyldgaard, har berettet, at Jacob Bommel, der boede i Roskyld og nu er død, var ham paa Kongens Vegne nogle Penge skyldig og desforuden har efterladt sig en stor Gæld, til hvis Betaling der ikke findes meget, dog skal Jacob Bommel have haft en Have op til Herritzborg Vang, ved hvilken Peder Bilde mener at kunne komme til sin Betaling. Borgemestre og Raad skulle derfor, naar Jacob Bommels Arvinger komme did, tage uvil-dige Dannemænd til sig og vurdere Haven, saa at den, som Peder Bilde vil unde Haven, stiller ham tilfreds for hans Tilgodehavende, saa vidt Haven kan strække; hvis denne ikke slaar til, skulle de hjælpe ham til Betaling i Jacob Bommels Løsøre. T. 8, 159 b.

25. Nov. (—). Befaling til Lensmændene i Stifterne i Jylland, Fyen og Sjælland at give alle af Adelen i deres Stift, der sidste Sommer vare med paa Toget og nu ere hjemforløvede eller i andre Maader bortdragne fra Hoben, Ordre til, Dag og Nat uspart, igen at begive sig hver til sin Ritmester i Henhold til deres aflagte Faneed. T. 8, 160. Orig. (til Peder Bilde).

— Til Jochim Beck, Rentemester. Da han har skrevet, at han, naar han faar Kongens Vilje at vide, vil finde Raad til at betale de 2 Hovedsmænd, der ligge hos Christiern Munck med deres paa Aarspenge antagne Knægte og have begæret deres halve Aars Løn i Klæde og Penge, befales det ham med det første at skaffe Knæg-tene deres Klæde og Penge for det halve Aar. Der sendes ham en Kopi af Kongens Brev til Christiern Munck¹ med Befaling til, hvis

¹ Se Norske Rigs-Registranter. I. 439.

han kan tænke sig, at denne kan udrette andet nyttigt, da selv at skrive til ham derom. T. 8, 160 b.

25. Nov. (Nyborg). Til samme. Da Kongen endnu ikke har faaet det Register, som han har befalet ham at affatte over alle pantsatte Len i Riget med Opgivelse af Pantessummernes Størrelse og hvad der yderligere kan laanes derpaa, befales det ham straks at gøre det færdigt og tage det med sig, naar han kommer til Kongen. T. 8, 161 b.

26. Nov. (—). Livsbrev for Peder Holst, Borgemester i Nyborg, paa en Kronens Jord udenfor Byen, kaldet Birkehoffuit, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. R. 8, 175. K.

— Befaling til Bønderne i Horns, Han og Venneberg Herreder, at hver 9 Mænd skulle udrede 10 Mk. danske til den tiendes Underholdning og sende dem til Otte Brade, der skal sende dem videre til de danske Knægte. Udt. i T. 8, 161 b.

27. Nov. (—). Forleningsbrev for M. Jens Block paa et Kannikedømme i Viborg Domkirke, kaldet Huorum Præbende, som er ledigt efter afdøde Michel Jensen. R. 8, 84. K.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder. Da Bernhert Pøpping, der blev sat i Fængsel, fordi han vægrede sig ved at give et bestemt Svar paa de af Gilius Sasse forelagte Artikler (jvfr. ovfr. under 6. Nov.), siden er kommen løs igen uden at have erklæret sig, skal han straks erklære sig paa Artiklerne eller igen sættes i Fængsel. Orig.

28. Nov. (—). Til samme. Hans Forslag om at overlade den Købmand fra Dantzick, der er i Byen og forlanger Varer i Betaling for en 4900 Dlr., som han har forstrakt Kongen med, de 7 Læster Svovl, der ere komne fra Island for sønden, bifalder Kongen, da han ikke kan se, at det er imod den med de Løitzer sidst sluttede Handel, dog skal Hr. Magnus sørge for, at Købmanden tager dem til den højest mulige Pris; endvidere skal han forhandle med Købmanden om paa ny at skaffe det nødvendige Kabelgarn, Hamp og andet til Orlogsskibenes Udrustning, hvilket Kongen redelig vil betale. Kongen vil siden tale med Admiralen Herlof Trolle om, hvorledes Varerne lettest med det første kunne komme fra Dantzick. — Seddel (ikke indført i T.): Den engelske Mand, der af nogle engelske Købmænd var sendt til Sverrig med Breve og nu er indlagt i Kiøpnehavn, maa efter Begæring af Symon Suerbeck, Kongens Købmand, igen komme løs og hjem til England,

dog skal Symon Suerbeck sige god for ham, ligesom han selv skal gøre en Orfejde. T. 8, 163 b. Orig.

28. Nov. (Nyborg). Til samme. Da Kongen, der har lovet at laane Hertug Adolf af Holsten nogle Gyldenstykkets- og Fløjlstapeter og har sendt denne Brevviser afsted for at udtage dem, erfarer, at der er et opslaaet paa Frederichsborg i Grevens Kammer og et paa Kiøpnehafns Slot ligesaa i Grevens Kammer, skal Hr. Magnus lade det paa Frederichsborg hente til sig tillige med de andre, der findes i Sølvkammeret og paa Kiøpnehafns Slot, bese dem, indlægge 3 af de skønneste i en Kiste og sende dem hid med denne Brevviser. Han skal lade Rentemesterens Skriver eller en anden være tilstede, naar Tapeterne udtages, for at have Tilsyn dermed og siden tillukke Kisterne og Kammeret. T. 8, 164. Orig.

— Til Bønderne i Gydinge Herred, hvem de end tjene. Da mange af dem trods det tidligere derom udgaaede Brev ere Sten Bilde til Vandaas ulydige med at holde Vagt og i andre Maader, slutte Fred med Fjenderne, købe af og sælge til dem og tilføre dem Salt og andre Varer, befales det strengelig alle og enhver at være Sten Bilde lydige og afholde sig fra al Handel og Vandel med Fjenderne. Alle, der overtræde dette Paabud, ville blive straffede paa Livet. T. 8, 162.

— Til Steen Bilde. Ovenstaaende Brev sendes ham til Forkyndelse. Han skal med bedste Lempe tilholde dem til at vise sig som tro Undersaatter ligesom hidtil; Kongen vil til Gengæld være dem en naadig Herre. Han skal straffe alle ulydige, have god Opsigt med Vagt og gøre Fjenderne al mulig Modstand, hvis de gøre Indfald. T. 8, 163.

— Til Biørn Kaas, Embedsmand paa Helsingborg. Han skal befale alle de Kronens Tjenere, han har i Befaling, at holde god Vagt sammen med de andre Herredsmænd og være Steen Bilde lydige. Da han ikke selv kan være borte fra Slottet, skal han i Betragtning af Sagens Vigtighed befale sine Fogder og Tjenere at hjælpe Steen Bilde med at holde godt Regimente blandt Bønderne og fremfor alt forhindre Mytteri iblandt dem. T. 8, 161 b.

— Til Voitzla Vobitzer, Embedsmand paa Trøiborg. Da hans Fogder trods Befalingen til Lensmændene i Stifterne om at oppebære Kronens Tiendekorn gøre Lensmanden paa Riberhus Hinder paa Kronens Tiendekorn af Trøiborg Len, befales det

ham herefter ikke at befatte sig med Tiendekornet og at give sine Fogder Ordre til ingen Hinder at gøre Lensmanden paa Riberhus derpaa. T. 8, 164 b.

29. Nov. (Nyborg). Befaling til Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg, straks at indløse Herridsted Birk fra Effuert Bild og lægge det ind under Nyborg Slot. Udt. i T. 8, 164 b.

30. Nov. (—). Til [Bønderne i] Othensegaard, Rudgaard, Hinds-gaffuel og Hagenskouf Len. Da de endnu staa til Rest med noget Øl og Brød af det, som de ere takserede for, skulle de, saa snart det bliver færdigt, sende det til Nyborg til Eskild Gøye, der skal lade dem afskrive derfor. Udt. i T. 8, 165.

— Til Christoffer Schriffuer, Foged paa Othenssegaard. Da Kirkeværgerne til Fraude Kirke have begæret at maatte beholde Kirkens Part af Tienden for dette Aar til Istandsættelse af Kirken, hvis Tag tildels er blæst af i den Storm og Guds Vejr, det har været, men Kongen ikke kan undvære Tienden, skal han blive enig med Blytækkerne om, hvad de skulle have for at lægge Taget, og betale det tillige med hvad der købes dertil og iøvrigt bekostes til Nødtørft paa Kirken. T. 8, 165.

— Befaling til Bønderne i Aastad og Faritz Herreder at møde med deres Heste og Vogne i de Skove, der anvises dem, og føre Tømmer derfra ned til de Steder ved Stranden, som Hr. Peder Skram udviser dem. Udt. i T. 8, 165.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Han skal faa den dandsker Købmand til at tage Svovlet saa dyrt som muligt, dyrere end de Løitzer hidtil have solgt det, og tage hans Brev paa, hvormeget Svovl, han har faaet, og til hvilken Pris, for at man kan fremvise det, hvis de Løitzer siden ville tale noget derom. T. 8, 165 b. Orig.

— Til samme. Han maa lade Mouritz Rantzou beholde de 4 af de 9 Timmer Maar, der fandtes paa dennes Skib, men skal ellers rette sig efter den tidligere Skrivelse til ham om dette Skib. — Seddel: Da Kongens Buntmager er død, skal han lade en tro, forstandig Karl udtage de 4 Timmer Maar til Mouritz Rantzous Tjener, men paase, at han faar af dem, der vare paa Skibet, og at Dørene paa Kammeret, hvori Kongens Pelsværk [»Foder«] er, igen blive vel tillukkede. T. 8, 165 b.

I. Dec. (—). Aabent Brev, at Laurentz Benedict, Bogtrykker i Kiøpnehavn, maa være fri for Vagt, Hold, Skat, Sise og al borgerlig Tyngde, saa længe han lever. R. 8, 350. K.

1. Dec. (Nyborg). Til Voitzla Vobitzer, Embedsmand paa Trøiborg. Da Jochim Beck, hos hvem Voitzla Vobitzers Bud nu har været med Skatten af Trøiborg Len, har berettet, at han af Registrene har set, at mange Bønder i Lenet have nægtet at give Skat, skal Voitzla Vobitzer straks tiltale alle saadanne og forfølge dem til Lovens Ende, hvis de ikke rette for sig. T. 8, 166.

2. Dec. (—). Ekspektancebrev for M. Seffren Matzen paa det første Kannikedømme, der bliver ledigt i Riber Domkirke, dog tidligere givne Tilsagn hermed uforkrænkede. R. 8, 84 b.

4. Dec. (—). Tilladelse for Hans Nielsen, Borger i Kiøpneshavn og Kongens Købmand for Norden paa Island, til at besejle Hopsaas Havn i Skaufjord og med sit Selskab bruge Handel der mod at svare sædvanlig Told, holde Kronens Friheder ved Magt og sælge Undersaatterne gode Varer til en rimelig Pris. Handelen i denne Havn er nemlig bleven frataget Hamborgerne, fordi de have brugt urigtigt Maal og Vægt, bedraget Almuen med fordærvelige Varer og oprørt Menigheden mod Kongens Befalingsmænd der paa Landet. R. 8, 543 b.

— Aabent Brev til Bønderne paa Laaland og Falster, at ingen maa udføre Ærter under Fortabelse af det, som de have med at fare. Udt. i T. 8, 166 b.

— Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Ribe straks paa Kongens Vegne at arrestere alt den afdøde Seueren Suendsens Gods i Ribe, da hans Hustru Sophie Iffuersdatter har frasaagt sig Arv og Gæld og han skal skyld Kongen en stor Sum Penge. T. 8, 166 b.

— Befaling til Hr. Nils Lange, Embedsmand paa Riberhus, straks at indkræve de 600 Dlr., som Kongen har laant Anne, Jørgen Pedersens Enke, da Tilbagebetalingsdagen for længe siden er forløben, og derefter sende dem til Jochim Beck. T. 8, 167 b.

— Aabent Brev, hvorved Kōngen lover at betale Mouritz Podebusk 900 Jochimsdlr. til førstkommande Roskyld Marked for et Diamantkors, som Peder Bilde og Eskild Gøye, der paa Mouritz Podebuskes Vegne havde tiltalt en Juveler Henrich Nachtigal for en Gæld til Mouritz Podebusk paa 900 Dlr., have faaet af Juveleren i Betaling og nu have overladt Kongen efter dennes Begæring. T. 8, 167.

[Omtr. 4. Dec.] Tilladelse for Jørgen Marsuin, Ritmester, til

at forløve Christoffer Giøe, der er kommen til Skade ved at blive slæbt af en Hest, saa at han ikke kan ride eller føre Fanen, og overdrage en anden Fanen, indtil Christoffer Giøe bliver helbredet. T. 8, 166 b.

5. Dec. (Nyborg). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Michel Pedersen, kaldet Gyding, med det første at indløse Øwitz Kloster og forlene ham med det. R. 8, 446. K.

6. Dec. (—). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da Kongen vil lade hugge 2000 Knæer og andet Skibstømmer til Orlogsskibene i Kronens og Klostrenes Skove i Sjælland, skal Hr. Magnus straks sende Tømmermænd ud paa Skovene for at hugge ovennævnte Tømmer, hvor saadant findes. Han skal sørge for, at Tømmeret uden Forsømmelse kommer til Kiøpnehavn. Nedenstaaende Brev til Lensmænd, Abbeder og Priorer sendes ham tillige med kgl. Pasbord, at Bønderne i andre Len skulle hjælpe til med at fremføre Tømmeret, naar det hugges saa langt borte, at ét Lens Bønder ikke kunne føre det til Kiøpnehavn. T. 8, 167 b. Orig.

— Til Kongens Fogder og Embedsmænd, Abbeder og Priorer i Sjælland. De skulle lade Kongens Tømmermænd hugge Skibstømmer i Skovene, skaffe dem Underholdning og Hjælp til Hugningen og siden, naar Tømmeret er hugget, de nødvendige Heste og Vogne til at føre det til Kiøpnehavn med. T. 8, 168.

7. Dec. (—). Ejendomsbrev for Claus Skrædder, Borger i Nyborg, paa den Gaard paa Søndergade smstds., som han nu selv ibor, og som Kong Christian III har bebrevet ham¹. R. 8, 175 b. K.

— Befaling til Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, saa hurtig som muligt at sende 1000 Sider Flæsk til Jens Kaas paa Elfsborg. Udt. i T. 8, 169.

8. Dec. (—). Pantebrev til Christoffer Skonning, Borge-mester i Horssens, paa Kronens Part af Tiendekornet af Hanstedt og Lundom Sogne i Nørrejylland for 500 Lod Sølv og 1000 Mk. Klippinge. Udt. i P. 113 b.

— Forleningsbrev for M. Oluf Olsen, Sognepræst til S. Clemend i Aarhus, paa et Vikarie smstds., som er ledigt efter Michel Schriffuer. Udt. i R. 8, 85. K. (i Udt.).

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da nogle, der kende den

¹ Se Bricka, Kanc. Brevbøger 1551—56 S. 89.

svenske Fange Jacob Bagge, have sagt, at den Frihed, som han hidtil har haft til at tale med hvem han vil og til at sende sin Dreng i Byen, naar og hvor det behager ham, ikke er uden Fare, og at man kan formode, at han enten skriftlig eller mundtlig sender Bud ud om det, han erfarer, skal Hr. Magnus straks lade Halvdelen af Vinduerne i Hr. Eskis Kammer tilmure, indsætte Jacob Bagge og hans Dreng i Kammeret, altid holde Døren lukket, saa at han ikke kommer ud, hverken i Kirke eller andensteds, og kun lade den Karl tale med ham, der »spiser« ham, til hvilken Bestilling han skal vælge en tro Person. Da Staffen Dam, der er fangen i Roskyld, ogsaa gaar frit ud og ind, hvor han lyster, skal Hr. Magnus sørge for, at han ikke faar Tilladelse til at gaa ud, og at der passes vel paa med hvem han taler. Han skal lade de fra Straalsund hjemkomne Orlogsskibe indlægge i Havnen, da det ikke er raadeligt nu at lade dem løbe ud igen. — Seddel: Han skal befale Kongens Arkelimester at lade gøre gode, stærke Klodelod og Stangelod og gode engelske, stakkede Lader til Skibsskytset. T. 8, 169.

8. Dec. (Nyborg). Befaling til Herlof Trolle, Admiral, at lade Købstadmændene i Horsens faa en Klokke, der hænger i Ring Kloster, til deres Bykirke mod i Stedet at sende lige saa meget godt Kobber, som Klokken vejer, til Kiøpnehavn. T. 8, 169.

9. Dec. (—). Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Landzkrone, straks at lade den store Klokke i Lunde Domkirke nedtage og sende til Kiøpnehavns Slot. T. 8, 170.

10. Dec. (—). Befaling til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehavn, og Christoffer Mogenssen at affatte 2 Registre over de paa Bremerholm og Kongens Orlogsskibe værende Skibsredskaber med mere, levere Knud Schriffuer det ene og indlægge det andet paa Slottet i god Forvaring. Udt. i T. 8, 170 b.

— Bestalling for Knud Pedersen som øverste Skibsskriver paa Bremerholm. Han skal have i Forvaring og gøre Regnskab for alle Skibsredskaber, Ankere, Tov, Kabler, Kabbelgarn, Hamp, Tjære, Beg, Tømmer, Jern og andet til Skibene henhørende og skal have 2 Skrivere under sig, der skulle tjene paa Holmen og rette sig efter hans Ordre. Naar han mangler noget til Skibene, skal han forlange det hos Statholderen paa Kiøpnehavns Slot, Lensmanden smstds. og Rentemesteren og, hvis disse ikke kunne skaffe det, da straks skrive til Kongen derom. Kan han selv skaffe det

manglende, skal han gøre sig Flid derfor, og hvad han køber eller udtager paa Kongens Vegne, vil denne betale. Han skal være Admiralen lydige som Kongen selv. Han skal dog vedblive at varetage Skriverstuen og Slotsskriveriet paa Kiøpnehafns Slot. T. 8, 170 b.

10. Dec. (Nyborg). Aabent Brev om Livsstraf for ikke at tage Klippinge til deres paalydende Værdi (ligelydende med Brev af 27. April 1564, men her specielt anvendt paa Handelen med Krigsfolket). K.

— Befaling til Hr. Peder Skram, Hans Holck, Pouel Huitfeldt og Biørn Kaas at hjælpe Frantz Brochenhus, der skal være Øverste over de danske Knægte og nu straks skal begive sig derover for at holde Mønstring, udmønstre de udelige Knægte, erstatte dem med gode Folk og siden lægge Knægtene i Vinterlejr i Vardberg og Halmstad, indtil de skulle bruges mod Fjenden; de Knægte, der ikke kunne faa Plads i ovennævnte Byer, skulle forlægges i de nærmeste Landsbyer for hurtig at kunne samles, hvis noget kommer paa, og for at der kan gøres dem Tilførsel, saa at de ikke besvære Bønderne. T. 8, 171 b.

— Befaling til alle danske Knægte, Hovedsmænd og Befalingsmænd i Skaane og Halland at være den udnævnte Øverste Frantz Brochenhus lydige. T. 8, 172.

11. Dec. (—). Krigsartikler for det danske Krigsfolk. T. 8, 172 b. (Se Secher, Forordninger I. 260—74).

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke, Hr. Verner Parsberg og Hr. Lauge Brade, Krigskommissærer, at være tilstede og hjælpe Holger Rossenkrantz, Peder Bilde, Herlof Trolle og Sten Rossensparre, der ere sendte over til Skaane for at mønstre de tyske Landsknægte. T. 8, 178 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, at give Marten Hochsteder og Caspar van Beuchling Ordre til straks at begive sig til Halmstad og rette sig efter Frantz Brockenhus's Ordre. Orig. T. 8, 179 b.

— Befaling til Lodvig Munck, Johan Skougaard og Effuerdt Bild at begive sig til Halmstad med deres Heste og Harnisk og rette sig efter Frantz Brockenhus's Ordre; for at de hurtigere kunne komme frem, sendes der dem hermed et kgl. Pasbord. T. 8, 179.

— Befaling til Jens Ulfstandt, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, at levere Claus Fonthein 4 Fade Osmund og en af de

2 skotske Jakker, som Kongen har hængende paa Harnisk-kammeret i Kiøpnehavn. T. 8, 179.

11. Dec. (Nyborg). Befaling til Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, at sende saa meget af Kongens Havre, som han kan undvære fra Slottet, til Vardberg til Hans Holck. T. 8, 179.

12. Dec. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Købstæderne i Vendsyssel efter Otte Brades Tilsigelse at skaffe Skibe, der kunne løbe til Olborg og indtage den Havre og Fetalje, som Otte Brade har faaet Ordre til at sende til Lejren. T. 8, 171.

— Befaling til Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riberhus, at købe 30 Læster saltet Fisk til Kongen og sende dem til Kiøpnehavn. Udt. i T. 8, 171.

— Befaling til Eskild Gøye at købe 20 Læster saltet Torsk til Kongen og sende dem til Kiøpnehavn. Udt. i T. 8, 171.

— Til Provster og Sognepræster over hele Riget. Da Kongen har Brug for en stor Mængde Kobber og ikke kan vente, indtil han kan faa det til Købs, har han tillige med de herværende Rigsraader anset det for raadeligt, at hver Præst skal give 5 Lispd. Kobber, de 3 Lispd. Grydekobber og de 2 Lispd. Keddekobber, for hver Kirke, han har. Kobberet skal være ude inden førstkommende Kyndelmisse [2. Febr.]. T. 8, 186. K.

— Til Lensmændene i Stifterne. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse. Da alle Sognene ikke ere lige gode, skulle de kalde alle Provster og Præster til sig, overveje Lejligheden med Provsterne og siden lægge dem i Læg saaledes, at den rige hjælper den fattige. T. 8, 185 b. K.

13. Dec. (—). Pantebrev til Hans Spiigel til Borebye paa Gladsaxe Len for 6000 Jochimsdlr.; dog forbeholder Kongen sig al Tolden af Fiskerlejerne der omkring samt hvad Byskat, Sagefald og anden Rente der gaar af Sømershavn; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste. P. 112 b¹.

— Gavebrev til Olluf Nielssen, Borger i Odense. R. 8, 176. K. (Se Kronens Skøder.)

— Brev for Hans Matzsen, Landstingsskriver i Fyen, paa et Hus i Othense op til Elendehuset med det Udskud, som er op til Huset, og den Jordkælder, som er under Elendehuset, uden Afgift, saa længe han er Landstingsskriver. R. 8, 177. K.

¹ Udenfor er skrevet: er indløst og haver han det nu udi Forlening.

13. Dec. (Nyborg). Livsbrev for Fru Anne Parsberg, Christoffer Gyldenstierns Enke, paa en Ubye Kirkes Jord, som i lang Tid har ligget til en af hendes Gaarde i Ubye, men for nylig er bleven fæstet bort til en anden; dog skal hun svare sædvanlig Afgift deraf til Ubye Kirke. R. 8, 177 b. K.

— Tilladelse for Johan Friis, Kansler, til nu at udføre saa megen Havre, som han har liggende. Udt. i T. 8, 179 b.

14. Dec. (—). Befaling til alle Riddere, Riddermændsmænd, Købstadmænd og Bønder i Nørrejylland at være lydige mod Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, og Jørgen Rossenkrantz, Embedsmand paa Kallø, der paa Kongens Vegne skulle have Opsigt med alt der i Landet. T. 8, 179 b.

— Befaling til alle Købmænd, Kræmmere og Vandtsnidere i Othensse, der have engelsk Klæde, Fløj, Damask, Skellert, Arrask, Saien, Sardug, Lærred og anden Silke til Salg, straks at begive sig til Malmøe med deres Varer, hvor Kongen vil betale dem en rimelig Pris derfor; for at de hurtigere kunne komme frem, sendes der dem hermed kgl. Pasbord paa fri Befordring og Færger. T. 8, 180. K.

— Aabent Brev, at Kongen har udnævnt Hr. Otte Krumpen, Marsk i Danmark, til Feltøverste og Hr. Jørgen Løcke til hans Løjtnant osv. (som Brev af 31. Aug. s. A.). T. 8, 180 b¹.

— Befaling til Hofmesteren at skaffe Feltøverst, Hr. Otte Krumpen, med Følge og Gods god Befordring med Heste og Vogne og hjælpe ham med at faa Tilførsel for Penge, hvor han slaar Lejr. T. 8, 181.

— Lignende Befaling til Axel Viffert. Udt. i T. 8, 181.

— Til Jens Kaas, Embedsmand paa Elfsborg. Otte Brade, der tidligere har faaet Ordre til at sende ham 40 Læster Malt og saa meget saltet Oksekød som muligt, beretter nu at have sendt 30 Tdr. Kød, og at Maltet laa indskibet for Aalborg, da han drog derfra, og ventelig nu er kommet til Jens Kaas. Kongen har endvidere befalet Otte Brade at sende ham 1000 Sider Flæsk og Rentemesteren at sende ham nogle Penge og nogle Stykker Klæde til Uddeling blandt Knægtene. I Anledning af hans Melding om, at Fjenderne true med at ville angribe Elfsborg, befales det ham at passe nøje paa og skikke sig som en ærlig Mand. T. 8, 181.

¹ Tr.: Hist. Tidsskr. V. 430.

15. Dec. (Nyborg). Til Hans Holck, Embedsmand 'paa Vardberg. Kongen har befalet Otte Brade at sende Havre og andet nødvendigt til Vardberg og at sørge for, at Købstæderne i hans Len og der omkring gøre saa megen Tilførsel som muligt. Han skal se at faa at vide, hvorledes Lejligheden begiver sig i den Egn, og underrette Kongen derom. T. 8, 182.

— Til Købstæderne over hele Riget. Da Kongen inden 20. Dag Jul [13. Jan.] vil lade Krigsfolket mønstre og afbetale og behøver en stor Sum Penge dertil, er han bleven enig med de henværende Rigsraader om at kræve N. Dlr. i Sølv eller danske Penge af hver Købstad til dette Brug, hvorfor de inden 20. Dag. Jul skulle sende disse Penge til Rentemester Jochim Beck. — Register: Kiøpnehavn 12000 Dlr. Klippinge, Helsingør 2000 Dlr., Køge 6000 Dlr., Roschyde 1200 Dlr., Nestued 4000 Dlr., Skelskøer 1200 Dlr., Slagelse 800 Dlr., Korsør 800 Dlr., Kallundborg 800 Dlr., Nykiøping i Otz Herred 400 Dlr., Holbeck 800 Dlr., Hedinge 300 Dlr., Slangerup 400 Dlr., Prestøe 400 Dlr., Vordingborg 1000 Dlr., Ringsted 400 Dlr., Steege 4000 Dlr.; Stubbekiøping 1000 Dlr., Nykiøping i Falster 1000 Dlr., Nagskouf 4000 Dlr., Nysted 600 Dlr., Saxkiøping 300 Dlr., Marrebo 1000 Dlr., Rodbye 1000 Dlr.; i Fyen: Otthensse 6000 Dlr., Suinborg 4000 Dlr., Kerteminde 1000 Dlr., Nyborg 1200 Dlr., Assens 4000 Dlr., Faaborg 2000 Dlr., Medelfart 1200 Dlr., Bogenesse 1000 Dlr. og Rudkiøping 600 Dlr.; i Nørrejylland: Kolding 2000 Dlr., Ribø 8000 Dlr., Varde 1200 Dlr., Ringkiøpinge 1000 Dlr., Nykiøpinge i Mors 600 Dlr., Tystedt 800 Dlr., Holstebrou 1200 Dlr., Skiffue 400 Dlr., Lemvig 1200 Dlr., Houbrou 400 Dlr., Viborg 4000 Dlr., Olborg 8000 Dlr., Høringe 300 Dlr., Sebye 400 Dlr., Schagen 800 Dlr., Randers 3000 Dlr., Ebeltoft 300 Dlr., Grindnu 400 Dlr., Aarhus 8000 Dlr., Horssens 4000 Dlr., Vedle 2000 Dlr.; i Skaane: Malmøe 8000 Dlr., Landzkrona 4000 Dlr., Lund 2000 Dlr., Helsingborg 1200 Dlr., Vee 1000 Dlr., Aarhus 1500 Dlr., Semershavn 600 Dlr., Ydsted 4000 Dlr., Threlborg 2000 Dlr. og Falsterbo og Skannør 400 Dlr. T. 8, 186 b.

— Befaling til de Lensmænd, der have Købstæderne i Befaling, at sørge for, at ovennævnte Penge blive indsendte fra Købstæderne til Rentemesteren inden 20. Dag Jul. T. 8, 188.

— Til Bønderne over hele Riget, hvem de end tjene. Da Kongen straks til Foraaret vil lade Skibsflaaden udruste og behøver en stor Hob Fætalje dertil, have de tilstedeværende Rigsraader be-

vilget Kongen en almindelig Fetaljehjælp, eftersom der intet andet Raad er at finde; saaledes at hver 10 Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 1 Okse, 1 Fjerd. Smør, 5 Sider Flæsk, 10 tørre Gæs, 5 Faarekroppe, 30 Skpr. Malt, 20 Skpr. Humle og 10 tomme Tønder, hver med 10 Baand. Fetaljen skal være ude inden Midfaste. Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo ved de Sædegaarde, hvorpaa Adelen selv holder Avl, og i samme Sogne, hvori Sædegaardene ligge, fritages for denne Hjælp. T. 8, 189.

15. Dec. (Nyborg). Til de samme. Da de danske Udbudsknægte have stor Mangel paa Penge til at købe for, er Kongen og de tilstedeværende Rigsraader blevne enige om, at hver 9 Mænd skulle udlægge til den tiende, som er udgjort, 30 Mk. danske til 3 Maaneders Underholdning, for at Udbudsknægtene ikke skulle besvære Bønderne mere, end ret og billigt kan være. Pengene skulle være ude inden førstkommande Kyndelmisse [2. Febr.]. T. 8, 190. Orig. (til Roskilde Len, dat. 11. Dec.).

— Til Lensmændene over hele Riget. Ovenstaaende 2 Breve sendes dem til Forkyndelse; de skulle oppebære Fetaljen og Pengene og siden sende dem til Kiøpnehavn, hvor de skulle levere Fetaljen til Biørn Anderssen, Proviantmester, og Pengene til Christiørn Lange, Kancelliskriver, der skal udgive dem til Knægtene og gøre Regnskab for dem. — Seddel: Da mange af Udbudsknægtene ere meget ulydige, hvilket skyldes, at de udskrevne have faaet Til-ladelse til at leje andre i deres Sted, og da flere af de uddragne have forkommet deres Harnisk og Værger og ere løbne hjem fra Hoben, skulle Lensmændene undersøge, om der i deres Len findes hjemløbne Udbudsknægte, og da sende saadanne til Hoben igen; hvis nogle ere uduelige, skulle de udtage duelige Folk og sende dem i Stedet. T. 8, 188 b. Orig. (til Jutte Podebusk, kun Hovedbrevet).

16. Dec. (—). Pantebrev til Erich Bang i Romeg paa Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Gellerop og Alom¹ Sogne for 350 Dlr. Udt. i P. 113 b.

—² Pantebrev paa Livstid til Fru Anne Løcke paa Herligheden af alle Kirke- og Præstetjenere i Gierløf Herred for 400 Jochimsdlr. Orig. (skaaren). P. 114.

— Forleningsbrev for Thorlof Bilde paa Hollum-

¹ Avlum, Hammerum H.

² P. har urigtig: 16. Jan.

gaard og et Bol, kaldet Vandiskrog, i Hollom Sogn i Jerlof Herred, hvilke Hr. Erich Krabbe og hans Hustru, Fru Margrete, efter ham have fæstet til Thorlof Bilde. Udt. i R. 8, 85.

16. Dec. (Nyborg). Mageskifte mellem Fru Anne Skram til Alsted, Jens Juls Enke, og Kronen. R. 8, 85. K. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev for Peder Munck til Bønderne under Odensegaard, som Arrild Uggerup nu har i Væрге. K. Udt. i R. 8, 178.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover at holde Hr. Otte Krumpen, Feltøverste, et frit Bord, saa længe han ligger her i Riget, og 200 Dlr. om Maaneden, naar han rykker ind i Fjendens Land, mod at han saa selv holder sig et frit Bord. T. 8, 182 b.

— Til Hans Holck. Da de Svenske ville søge at erobre hvad Sild og Salt der er ved Marstrand, ligesom man kan befrygte, at en Del af Kongens Undersaatter i Halland, der ere ved samme Fiskeri, ville blive tagne af Fjenden, naar de vende hjem med Sild eller besøge de smaa Havne der i Landet, skal Hans Holck befale de Bønder i sit Len, der ere ved Sildefiskeriet, at sælge Sildeene paa Steder, hvor de ikke kunne komme Fjenden til Gode, og at løbe ind til Vardberg og andre sikre Steder med dem, men ikke ind i Smaahavnene under den hallandske Side. Kongen har ogsaa ladet udgaa aabent Brev¹ herom til alle, der besøge Sildefiskeriet ved Marstrand. Hvis han kan gøre noget for at forstyrre Fjendens Anslag, maa han ingen Flid spare. Brevene til Michel Zelle, Tolder i Marstrand, sendes ham til videre Besørgelse. T. 8, 183.

— Til Pael Bang, Borgemester i Assens. Kongen har svaret nogle Købmænd, der have begæret i næste Aar at maatte betale deres Øksentold i dansk Mønt, at dette ikke kan bevilges, da de først betale Tolden, naar de komme hjem, og der derude kun handles med Dalere; Pael Bang skal derfor opkræve Enkelt-dalere i Told. T. 8, 183 b.

— Lignende Brev til Tolderen i Riibe. Udt. i T. 8, 183 b.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder, at levere Frandtzen Brockenhus, der skal mønstre de danske Knægte, klare Registre og Mandtal over de til Kiøbenhavn Slot sendte Udbudsmænd. Orig.

---

¹ Se Norske Rigs-Registr. I. 442.

16. Dec. (Nyborg). Befaling til Kapitlerne at komme Kongen til Hjælp med Penge til Krigsfolkets Lønning og inden 20. Dag Jul [13. Jan.] sende dem til Kiøpnehavn til Rentemesteren. — Roskyld 4000 Dlr., Lund, Aarhus og Riibe hver 3000 Dlr. og Viborg 2000 Dlr. T. 8, 184.

17. Dec. (—). Gældsbrief til Johan Friis til Hesleagger, Kansler, paa 500 Dlr., som Kongen lover at betale tilbage med de første tyske Dalere, han faar. Udt. i P. 114 b.

— Lignende Brev til Hr. Otte Krumpen paa 500 Dlr. Udt. i P. 114 b.

19. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at bruge utilbørlig Snak eller Bagtale om hverandre i Selskab eller andensteds eller at digte eller udskrive Skældsskrifter mod hinanden, da der kommer megen Strid deraf, særlig mellem Kongens Undersaatter og Krigsfolket. T. 8, 190¹.

— (**Eskebjærg**). Fuldmagt for Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder, Johan Friis, Kansler, Børge Trolle og Jochim Beck, Rentemester, til at forhandle med Kongens Undersaatter om Laan af Penge og sætte Krongods i Pant derfor samt til at handle med Undersaatterne om at laane eller paa anden Maade undsætte Kongen med Fetalje. De af dem i Kongens Navn og under Kongens Segl udstedte Breve vil Kongen anerkende. T. 8, 191.

— Til Johan Friis. Da Kongens Undersaatter kunne ventes at ville have Brev paa hvad de laane Kronen, og Kongen ikke nu kan undvære nogen Sekretær, sender han Johan Friis sit Signet med Herlof Trolle, Admiral, med Befaling til at beholde det og forsegle de udgivne Breve med det. T. 8, 191.

20. Dec. (Nyborg). Til Peder Bilde og Dr. Hans Albredssen. Sognemændene i Bjerger Sogn have klaget over, at Sognet i Dr. Peder Paladius's Tid er bleven annekteret til Ør[s]lof Sogn, skønt Præsten havde saa megen Rente, at han kunde underholde sig til Nødtørft deraf, og over, at Ørslofs Sognepræst bor saa langt borte fra dem; da Vejen desuden er daarlig om Vinteren, saa at man ikke uden Fare kan passere den, særlig ved Nattetid, begære de igen at faa egen Sognepræst, som de ville underholde til Nødtørft; Præster have allerede tilbudt at ville tjene dem. Da Kongen ikke kender

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 276 f.

Sagen, skulle de undersøge den og enten give Sognemændene Svar paa deres Begæring, hvilken Kongen ikke finder ubillig, hvis de anførte Omstændigheder ere rigtige, eller sende fuldstændig Besked om Sagen til Kancelliet. T. 8, 192¹.

20. Dec. (Eskebjerg). Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, at levere Kongens Bygmester Hans von Paaschen den ham efter hans Bestalling tilkommende Fetalje. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Betragtning af den Skade, som Bønderne i Blekinge og Lister have lidt af Rigets Fjender, bevilger, at de Bønder smstds., hvis Gaarde ere brændte, maa være fri for Skat og Landgilde, at de Kvinder, som sidde for Gaarde, og hvis Mænd ere dræbte, maa beholde Gaardene uden nogen Besværing, og at Bønderne indtil videre maa sejle og udføre Tømmer og andre Varer og igen købe Korn og andet nødvendigt til deres Hus. R. 8, 448 b. K.

— Til Bønderne i Blekinge og Lister. Kongen opfordrer dem i Betragtning af de tilstaaede Lettelser og Friheder til at gøre Fjenden al mulig Modstand og ej at forlade sig paa listige og bedragelige Ord og Tilsagn, men i alle Maader at skikke sig som tro Undersaatte. T. 8, 191 b.

22. Dec. (—). Befaling til Peder Bilde at levere Prædikanterne i Kiøpnehavn 3 Læster Korn, som Kongen har givet dem. T. 8, 193.

— Til Pouel Bang, Tolder i Assens. Da Bønderne i Bog og Vendz Herreder, der endnu have den for lang Tid siden paabudte Madskat hos sig, have begæret at maatte komme af med den og have tilbudt selv at age den til Ladestedet og at give 2 Sk. danske for hver Tønde til Hjælp til Fragten, skal han modtage Fetaljen og Pengene og fragte et Skib, der kan føre Fetaljen til Vardberg, hvor den skal leveres til Hans Holck, Embedsmand smstds. T. 8, 193.

24. Dec. (Nyborg). Aabent Brev, at Peder Mortensen, Skriver paa Odensegaard, maa bo i Odense og være fri for al borgerlig Tyngde, saa længe han tjener som Skriver. R. 8, 178. K.

— Til Rigens Kansler. Da Biørn Anderssen, Landsdommer i Sjælland, forfølger Støfringgaard med mere Gods i Støfring og

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 447 f.

Mellerop til Laas og Erich Kaas, der mener, at denne Laas er ham til Skade, og derfor har taget Genbrev i Sagen, er bange for, at Biørn Anderssen skal tage ny Stævning og fare frem med sin Forfølgning, medens han er udenlands mod Rigets Fjender, befales det Kansleren i Henhold til det kgl. Forbud ingen Stævning eller Forfølgning at tilstede Biørn Anderssen før 6 Uger efter Erich Kaas's Tilbagekomst. T. 8, 193 b.

25. Dec. (Nyborg). Befaling til Erick Rud, Otte Rud, Jørgen Brade, Vincentz Jul, Erick Løcke, Henrick Gyldenstiern, Iffuer Jul, Chresten Jul, Enuold Krusse, Erich Podebusk, Oluf Mouritzen, Iffuer Kaas, Peder Munck, Loduig Munck, Knud Reffuentlou, Jacob Ulfeld, Anders Friis, Hans Lauritzen, Lauge Vensthermand og Niels Trolle straks at begive sig til Skaane til de danske Ryttere med deres Svende og Harnisker for at lade sig bruge der; naar de komme til Skaane, skulle de faa at vide, til hvilken Fane de skulle. T. 8, 192 b.

— Til Prioren af S. Knud. Da Fru Eddele Hardenberg, Frantz Bildis Enke, har tilbudt at laane Kronen 2000 Dlr. paa S. Knuds Klosters Gods paa Hornes ved hendes Gaard Huedeholm, skal Prioren med det første optage et klart Register over Godset og dets Rente og indsende det til Kancelliet. T. 8, 194.

27. Dec. (—, 1565.). Til alle Riddermændsmænd i Riber, Viborg, Aarhus og Vendelboe Stifter, Fyen, Langeland, Laaland, Falster og Sjælland. Da mange trods Kongens tidligere Befaling til at møde endnu sidde hjemme, paabydes det paany strengelig alle i egen Person at begive sig til Skaane med deres Heste og Harnisker og der lade sig bruge mod Fjenderne. Hvis nogen, som er før og formuende, bliver hjemme (og Kongen vil lade dette nøjagtig undersøge), skal han have forbrudt sin Frihed, Skjold og Hjælm og herafter ikke regnes for en Adelsmand. T. 8, 195.

— Til Lensmændene i Stifterne i Jylland, Fyen og Sjælland. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse. De skulle derefter udskrive Adelen og sørge for, at den hurtig begiver sig til Skaane, hvor den skal faa nærmere Ordre. De maa ikke tillade andre end gamle og svagelige Personer at blive hjemme og skulle indsende Register over de udskrevne med Angivelse af, hvor stærke de møde, og over dem, som de have tilladt at blive hjemme, med Angivelse af Aarsagen dertil. Findes der Enkefruer, som endnu ikke have udgjort deres Heste, skulle de befale dem at sende disse.

— Seddel i Otte Bradis Brev: Da Hr. Otte Krumpen, Marsk, er forhindret i selv at være tilstede, skal Otte Brade lade denne Befaling udføre ogsaa i Viborg Stift. T. 8, 195 b.

28. Dec. (Nyborg, 1565). Forleningsbrev for Hr. Esbiørn Andersen paa et Vikarie til S. Marie Magdalene Alter i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Jacob Orgemester; han skal residere ved Domkirken. R. 8, 447. K.

— Forleningsbrev for M. Oluf Biørnsen, Sognepræst i Malmø, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Christian; han skal residere ved Domkirken, naar han ikke længere er Sognepræst. Udt. i R. 8, 448.

29. Dec. (—, 1565). Befaling til Olluf Pedersen, Tolder i Ribe, og Pouel Bang, Tolder i Assens, at betale Frederich Knepfue, liubsk Admiral, 2500 Dlr. af Tolden for noget Kabelgarn, som Kongen har bestilt hos ham, og tage Kvittans derfor. T. 8, 220.

31. Dec. (Korsør, Nytaarsaften 1565). Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, straks at sende den største ryske Slæde paa Kiøpnehafns Slot til Kongen eller, hvis der ingen haves paa Slottet, saa den største, han kan faa i Byen, saa at Kongen med det allerførste kan faa den i Soer Kloster. Orig.

1565.

1. Jan. (Antvorskov)¹. Til Byrge Trolle, Holger Rosenkrantz, Peder Bilde, Herlof Trolle og Steen Rossensparre. Kongen kan ikke, da de Lubske, ligesom tidligere, saa alvorlig begære Dybene og Strømmene spærrede igen ved Sænkning, tro andet end, at de maa vide bestemt Besked derom; de have ogsaa hidsendt en sørfaren Mand, der nærmere skal berette al Lejligheden. Da det jo vilde være til stort Gavn for Riget, skulle de i Forening

¹ I T. er Brevet udateret.

med Hr. Magnus overveje Sagen og træffe en for Riget gavnlig Beslutning, ligesom de ogsaa skulle bestemme, hvilke gamle og udelige Skibe der skulle bruges dertil, og hvor Kisterne og Træværket, der skulle i Skibene, kunne tillaves, saa at alt forbliver hemmeligt; den lubske Mand, som Kongen sender til dem, skal give dem nærmere Underretning. Da de Lubske stadig begære Sundet lukket, for at Fjenderne ikke skulle faa Undsætning, og Kongen anser det baade for muligt og gavnligt, skulle de overveje denne Sag tillige med de Lubskes andre Begæringer, ligesom de ogsaa skulle overveje, hvorledes det kan forhindres, at de Engelske og andre sejle omkring Vardehus i Norge og ad den Vej tilføre Fjenderne Krigsrustning. De skulle sende Kongen skriftlig Betænkning om alle ovennævnte Punkter. — Seddel: Kongen har talt med Kansler Johan Friis, der mener, at Sundet nok kan lukkes; der sendes dem en Fortegnelse paa, hvorfor og hvorledes det skal gøres, og hvorledes »det endeligen er ment«. Orig. T. 8, 194.

1. Jan. (Antvorskov). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder. De af de lubske Ambassadører overbragte Hverv sendes ham; han skal sørge for, at det, som besluttet, hurtig bliver iværksat og bliver holdt hemmeligt. T. 8, 196 b. Orig.

2. Jan. (—). Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Da nogle Hollændere og Bremere, der sidste Sommer løb gennem Sundet med Salt og forpligtede sig til kun at løbe til de dem tilbadte Steder, uden Modstand have ladet sig tage af Fjenden, have ført deres Salt til Sverrig og der solgt det til en meget høj Pris, vil Kongen sende Fuldmægtige til Dantzick, hvor Skibene nu ligge, for at lade de menederske Skippere tiltale. Henrich Mogensen skal derfor straks sende Kongen en Fortegnelse over de hollandske og bremiske Skippere, der ere løbne gennem Sundet med Salt og endnu ikke ere komne tilbage igen, tillige med deres Forpligtelsesbreve, for at Kongen kan lade Forfølgningen foretage ordentlig. Der sendes ham nogle Besværinger af de Lubske paa deres Indbyggeres Vegne, hvorpaa han skal tilskrive Kongen sin Betænkning. T. 8, 196 b.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Da de ovennævnte hollandske og bremiske Skippere vel ogsaa have været hos ham i Søen og givet ham Forpligtelsesbreve, skal han sende saadanne til Kongen. Da der er kommen en Tømmermand fra Lubick, der skal forstaa at hugge og »tilfly« Tømmerværk til Sænkningen i de svenske

Skær, skal Herlof Trolle afgive sin Betænkning om, hvorhen Tømmermanden skal sendes, og hvad Underholdning han skal have; dog anser Kongen det ikke for raadeligt at sende ham til Kiøpnehavn, for at Foretagendet ikke skal blive aabenbaret. Han skal overveje, hvilke Skibe der kunne bruges til Sænkningen. — Seddel: Han skal bestille Styr mænd og Skibsfolk i Lubick, Hamborg og andre Søstæder til Brug paa Orlogsskibene til Foraaret. Da der ligger meget Skibstømmer hugget i Skaane i Herritzvad Klosters Skove og paa Vejen mellem Herritzvad og Helsingborg, skal han lade gøre Blokvogne til at føre det ned paa; Kongen vil, naar Blokvognene ere færdige, sende Rustheste derover for at slæbe Tømmeret ned. T. 8, 197.

2. Jan. (Antvorskov). Aabent Brev, hvorved Kongen i Betragtning af den Skade, Bønderne i Øster Herred i Blekinge have lidt af de Svenske, tillader, at de Kvinder, der sidde for Gaarde, og hvis Husbønder ere dræbte i denne Fejde, maa vedblive at besidde Gaardene, at de, hvis Gaarde ere brændte, maa være fri for Landgilde, og at Bønderne indtil videre maa udføre Tømmer og i Stedet købe Korn og andet til deres Næring. T. 8, 198¹.

— Lignende Breve for Bønderne i Medelsted og Vestre Herreder. Udt. i T. 8, 198.

3. Jan. (—). Til Borgemestre og Raad i Skelskøer. Da de Borgere i Skelskøer, der have lidt Skade af Ildebrand, have klaget over, at de ved Udredelsen af de Penge, hvormed Byen skal komme Kongen til Hjælp, sættes lige saa højt som de, der ingen Skade have lidt, befales det ikke at besvære dem over Evne, men at ordne det saaledes, at der ingen Klager kommer, og at Kronen alligevel faar den fulde Sum. T. 8, 198 b.

4. Jan. (Sorø). Til Hr. Otte Krumpen. Kongen kan ikke lade ham faa Marten Hofsteder, da Frantz Brockenhus ved sin Overtagelse af Kommandoen over det danske Fodfolk fik denne til Hjælp og har stærk Brug for ham, efterdi han har meget uforsøgt Folk. Hr. Otte maa derfor se sig om efter en anden. T. 8, 200 b.

— Befaling til dem, der skulle være Høvedsmænd over Krigsfolket, straks at begive sig til Kiøpnehavn, hvor de skulle faa nærmere Besked. T. 8, 198 b.

— Aabent Brev til Bønderne over hele Riget, at Kongen er

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 277 f.

bleven enig med nogle Rigsraader om, at der paany skal udskrives Knægte af hvert Len af væragtige Bondesønner, Pebersvende, Tjenestedrenge og ledige Karle; kun Adelens egne Ugedagsmænd skulle være fri. Alle udskrevne skulle straks ruste sig med gode Værger og de bedste Klæder og følge Kongens Hovedsmænd eller andre af Lensmændene beskikkede til Kiøpnehavn, hvor de skulle faa nærmere Ordre; Kongen vil enten give dem Underholdning eller tilbørlig Besolding. Ingen maa undskylde eller løskøbe sig, og enhver udskreven, der ikke møder, vil blive straffet paa Livet. — Register paa de Udbudsknægte, der skulle stilles af Lenene: Kiøpnehavns Len 400 (Hovedsmand Matz Skiel), Frederichsborg Len 300, Krogens Len 100, Skioldenis Len 200, Holbeck Len 200, Roskyld Len 250, Trøgvelde Len 100, Kallundborg Len 400 (Hovedsmand Henrick Nilssen), Vordingborg Len 400 (Hovedsmand Jørgen Nilssen), Korsøer Len 200, Steege Len 100; i Fyen Nyborg Len 400, Nesbyhoffuit Len 400, Hagenskouf Len 200, Hindzegaffuel Len 150, Salling Herred 100, Rudgaardz Len 50, Thossing 50, Thrankier Len 200; paa Laaland Rafnsborg Len 300 (Hovedsmand Erich Pors), Alleholm Len 300 (Hovedsmand Erich Grubbe); paa Falster Nykiøping Len 300, Gedzøer Len med Bøtthe 100; i Jylland Alborg Len 800 (Hovedsmænd Baltzer Maltessen og Jørgen Preppe), Kolling Len 600 (Hovedsmand Eggert Henrickssen), Aarhus Len 200, Kallø Len 400 (Hovedsmand Albret Maltessen), Silkeborg Len 300 (Hovedsmand Palle Friis), Drotningborg Len 400 (Hovedsmand Godske Friis), Skanderborg Len 400 (Hovedsmand Nils Mouritzen), Okier Len 250 (Hovedsmand Christoffer Schriffuer), Røgsø Herred 100, Halds Len 500 (Hovedsmand Albret Skiel), Skiffuehus Len 200, Lundenis Len 400, Riberhus Len 400, Trørborg Len 70, Møgel-tønder Len 40, Bygholms Len 300 (Hovedsmand Søveren Mund), Skodborg Len 100, Aastrup Len 150, Bøuling Len med Hing og Ulborg Herreder 300, Seilstrup Len 100, Ørom Len 400, Han Herred 150, Hedensted Herred 100, Gislom Herred 100, Synderliung og Meilsom Herreder 250. T. 8, 200 og 204 b.

4. Jan. (Sorø). Til Lensmændene, som have Herreder i Befaling, i hele Riget, med Undtagelse af Skaane. Ovenstaaende aabne Brev sendes dem til hurtig Forkyndelse. De skulle i Forening med de udsete Hovedsmænd, hvem Kongen har givet Ordre desangaaende, udskrive Knægtene og maa ikke tillade nogen at købe sig løs eller leje for sig. De skulle ordne de udskrevne i Fænniker og sende

dem til Kiøpnehavn med Høvedsmændene eller en af deres egne Tjenere, ledsagede af Registre over de nu og tidligere udskrevnes Navne, for at man, hvis nogen løber bort, kan finde ham igen. Der sendes dem Pasbord for de udskrevne Folk. Hvis nogle mangle Værger, skulle Lensmændene skaffe dem saadanne. T. 8, 199.

4. Jan. (Sorø). Befaling til dem, der skulle være Høvedsmænd for de danske Knægte, straks at begive sig til Lensmændene, hjælpe til med at udskrive Knægtene, ordne dem i Fænniker og optage Registre over dem, og siden føre Knægtene til Kiøpnehavns Slot. T. 8, 199 b.

6. Jan. (—). Forleningsbrev for Christoffer Holst paa det Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Peder Palladius. R. 8, 448. K.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern om i Forening med de andre Raader at overveje, hvorledes man bedst kan forhindre de i Jens Kaas's Brev omhandlede Anslag af de Svenske mod Marstrand, Viigen, Indland og Halland, og om foruden den allerede sendte Humle ogsaa at sende Jens Kaas nogle Læster af det for Slottet [Kbhvn.] liggende Brød. Da Johan Falckener begærer Besked, om Kongen behøver Ankere og andet til Orlogsskibene, skal han tale med Admiralen herom og bestille det nødvendige. T. 8, 202 b. Orig.

7. Jan. (—). Til N. N. Kongen har i Betragtning af deres Armod fritaget Soer Klosters Gaardsæder i Hauerop og Liung i Mierløs Herred, ialt 24 Mænd, for den nu paabudte Madskat. T. 8, 206.

— Til Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Folmer Rosenkrantz, Hans Johanssen, Hr. Nils Lange, Axel Jul, Palle Jul, Eskyld Giøe, Antonius Bryske, Palle Ulfeld, Biørn Anderssen, Claus Huitfeld og Peder Hundermarck. Den udgaaede Befaling til Adelen om med Heste og Harnisker at begive sig til de danske Ryttere i Skaane gælder ikke dem, da de ikke skulle med paa Toget. — Seddel i Otte Bradis Brev: Der er idag kommet Klager over Mangel paa Proviant hos Krigsfolket i Vardberg og deromkring, da der endnu aldeles ikke er gjort Tilførsel dertil, ligesom ogsaa Jens Kaas skriver, at han kun har faaet 40 Læster Malt fra Otte Brade. Det befales derfor atter Otte Brade alvorlig at sørge for Tilførsel til Vardberg, Halmstad og Elfsborg og at give dem, der løbe

til Elfsborg, Ordre til at se sig vel for, at de ikke løbe i Hænderne paa Fjenderne. T. 8, 203.

8. Jan. (Sorø). Befaling til Jochim Beck, Rentemester, at modtage den Sum, Kapitlet i Roskylde skulde komme Kongen til Hjælp med i Dalere, baade i Dalere og dansk Mønt, da Kapitlet ikke kan skaffe hele Summen i Dalere, efterdi det i Landgilde kun kan faa den her i Riget gængse Mønt; dog skal han kræve saa meget som muligt i Dalere. T. 8, 203 b.

10. Jan. (—). Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, at sende de 200 Favne Tros til at slæbe Tømmer ud af Skovene med, hvorom Kongen har skrevet til Christoffer Mogenssen, hid med dette Bud, og skaffe Budet en Vogn til at køre dem paa. Orig.

11. Jan. (—). Befaling til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, om paa Kongens Vegne at holde Hr. Otte Krumpen, Marsk, en fri Disk, saa længe han ligger med Krigsfolket her i Riget. T. 8, 204.

12. Jan. (—). Til Hr. Magnus Guldenstjern. Han skal meddele Hr. Otte Krumpen og de andre derværende Raader den fra Pouel Huitfeldt komne Efterretning om, at Svenskerne ville for Halmstad, og raadslaa med dem om, hvad der i den Anledning bør gøres, ligesom han ogsaa skal sende al den Fetalje, der kan undværes, til Halmstad. Da Hr. Steen Erichssen har ønsket at blive budt til Gæst sammen med Jacob Bagge, maa han bede dem til Gæst paa sin Stue og lade dem tale sammen, dog ikke alene. T. 8, 204. Orig.

14. Jan. (—). Til Hr. Magnus Guldenstjern. Da Kongen venter snart at faa en stor Mængde Kobber ind fra Sognepræsterne i Jylland, Fyen, Sjælland og Smaalandene, skal Hr. Magnus befale Kongens Bøssestøber i Kiøpnehavn straks at lave Former til halve Kartover i Forraad, saa at han hurtigere kan støbe Skyts af Kobberet; ligesaa skal han befale Krudtmageren paa Krudtmøllen med det allerførste at gøre 2 Fjerd. Krudt til Kongens eget personlige Brug. T. 8, 206. Orig. (dat. 15. Jan.).

— Til Lensmændene i nedennævnte Len. De skulle straks, hver i sit Len, uddele Byg til N Læster Gryn blandt Bønderne og, naar Grynene ere malede, pakke dem i stærke Tønder og sende dem til Proviantmester Biørn Anderssen paa Kiøpnehavns Slot; lige-

saa skulle de hver bestille 1 god Læst Eddike og sende den i gode Tønder til Kiøpnehavn sammen med Grynene, begge Dele til Fastelavn eller saa snart som muligt. Det af Landgilde og Kirkekorn tiloversblivende Byg skulle de gøre i Malt og opbevare indtil nærmere Ordre. — Register: Roskyldgaard, Kallundborg, Vordingborg, Helsingborg, Landzkronne, Malmøe, Nyborg, Ottensgaard, Skanderborg, Silkeborg, Aalborg og Aarhusgaard Len hver 6 Læster Gryn, Frederichsborg og Krogens Len hver 4 og Rauensborg Len 6 Læster Gryn og 10 Læster Ærter. T. 8, 206 b. Orig. (til Peder Bilde).

14. Jan. (Soro). Befaling til Købstæderne hver at sende N Baadsmænd, Skippere, Styrmand og Tømmermænd til Kiøpnehavns Slot til Herlof Trolle, Tømmermændene Dag og Nat uspart og de andre inden førstkommande N Dag. Kongen vil give hver Baadsmænd 4 Gylden om Maaneden, hver Tømmermand efter hans Fortjeneste og Skippere og Styrmand redelige Maanedspenge. De Baadsmænd, der sidste Aar fik Pasbord om at møde igen, skulle regnes med i Tallet. — Register: Helsingborg Len 100 Baadsmænd og 8 Skibsbyggere, Landzkronne 50 Baadsmænd og 4 Skibsbyggere, Malmøe 100 Baadsmænd og 14 Skibsbyggere, Ydstedt 40 Baadsmænd og 8 Skibsbyggere, Threlleborg 30 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Falsterboe, Semershavn, Aarhus, Vee og Lund hver 10 Baadsmænd; Kiøpnehavn 100 Baadsmænd, 12 Tømmermænd og 8 Skippere, Samsø 150 Baadsmænd, Køge, Lessøe og Langeland hver 100 Baadsmænd, Steege 40 Baadsmænd og 8 Skibsbyggere, Jongshoffuit, Bryndehøu og Møns Land, Stubbekjøping, Nykiøping Len, Aalleholm Len, Rauensborg Len og Gilleeye hver 30 Baadsmænd, Nykiøping 30 Baadsmænd og 1 Skibsbygger, Seere 30 Baadsmænd og 4 Tømmermænd, Helsingør og Vordingborg Len hver 25 Baadsmænd, Skielskøer 24 Baadsmænd og 6 Tømmermænd, Kallundborg 24 Baadsmænd og 4 Skibsbyggere og Tømmermænd, Thossing, Vordingborg By, Nestuid, Nysted, Korssøer og Kallundborg Len hver 20 Baadsmænd, Prestøe 15 Baadsmænd, Heddinge, Aagers og Omme, Huen i Krogens Len, Nykiøping i Otz Herred og Holbæk hver 10 Baadsmænd, Frølund i Korssøer Len 6 Baadsmænd, Askøe, Femmø, Fede og de andre Smaaøer 12 Skibsbyggere og Tømmermænd; Aalborg 100 Baadsmænd og 6 Skibsbyggere, Nykiøping i Mors 10 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Aars 40 Baadsmænd og 6 Skibsbyggere, Horssens og Randers hver 30 Baadsmænd og 3 Skibsbyggere, Grindou 35 Baadsmænd og 5

Skibsbyggere, Ebbeltoft 20 Baadsmænd og 5 Skibsbyggere, S[k]afn, Sebye og Thiisted hver 20 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Riibe 100 Baadsmænd, 8 Skibsbyggere og 2 Skippere, Ringkiøping 20 Baadsmænd og 1 Skibsbygger, Kolling og Veigle hver 30 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Stubbekiøping i Falster 20 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Saxkiøping og Maribo hver 10 Baadsmænd og 1 Skibsbygger, Nagskouf 30 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Rudbye 20 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Rudkiøping paa Lauend 10 Baadsmænd, Eskel Giø af Øerne under Nyborg 40 Baadsmænd, Suinborg 28 Baadsmænd og 4 Skibsbyggere, Faaborg 10 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Assens 20 Baadsmænd, Medelfar 10 Baadsmænd og 1 Skibsbygger, Kierteminde 20 Baadsmænd og 4 Skibsbyggere, Nyborg 15 Baadsmænd og 2 Skibsbyggere, Hasseløe ved Gubborsund 4 Skibsbyggere. T. 8, 207 b. Orig. (til Vejle) i Viborg Provinsark.¹

15. Jan. (Sorø). Befaling til Hr. Niels Lange at indsende skriftlig Betænkning paa medfølgende to Breve fra Hertug Hans af Holsten til Kongen; Claus Rantzous Brev til Kongen angaaende Handelen mellem ham og Hr. Niels om Møgeltønder sendes ham. Kongen har befaleet Claus Rantzou at sende den i Møgeltønder Len oppebaarne Madskat til Hr. Niels, der skal sende den til Kiøpnehavn sammen med Madskatten af Riber Len. T. 8, 210.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaaard, straks at skaffe det Tømmer, som Kongen sender herfra til Roskilde, videre til Kiøpnehavn. Der sendes ham aabent Brev til Bønderne i Søme og Thune Herreder, at de skulle fremføre Tømmeret. Orig.

16. Jan. (—). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da Knud Schriffuer har erklæret, at der straks maa købes meget Kabelgarn og andet til Orlogsskibene, og Rentemester Jochim Beck ikke er tilstede, skal Hr. Magnus give Renteskriver Nils Pederssen Ordre til at levere ham 4000 enkelte Dalere af de første fra Kapitlerne eller andre indkommende Dalere til Indkøb af alt nødvendigt og 4000 eller 6000 Mk. i Klippinge til at forstrække Skippere og andre Skibsfolk med til Indkøb af Klæder og andet. Da der ligeledes endnu behøves mange Spigre af alle Slags til Skibe og der er Osmund tilstede og 2 Esser ledige i Smedjen paa Holmen, skal

¹ Jvfr. Norske Rigs-Registr. I. 447. Der er vist udgaaet Brev til de i Teksten nævnte danske Len i Lighed med Brevet til de norske Len. I Brevet til de norske Lensmænd er Mødetiden sat til Paaskedag [22. April].

Hr. Magnus til hver Esse sætte 3 Karle, der kunne slaa de nødvendige Spigre. T. 8, 210 b. Orig.

16. Jan. (Sørø). Befaling til Niels Pederssen, Renteskriver, at levere Knud Schriffuer ovennævnte Penge. T. 8, 211.

— Befaling til Jochim Beck, Rentemester, ikke at befatte sig med Indkøbet til Orlogsskibene, hvilket Kongen har overdraget Knud Schriffuer, da man ellers kan risikere at købe dobbelt af den samme Ting. T. 8, 211.

— Befaling til samme at nøjes med det, som Knud Schriffuer paa Hofprædikant M. Nils Nilssens Vegne leverer ham af det, denne med Roskilde Kapitel skal udrede til Kongen, kvittere ham derfor og ej yderligere besvære ham. T. 8, 211.

17. Jan. (—). Befaling til Sten Rossenspare at købe 1000 Al. Vadmæl til Orlogsskibene og sende dem til Knud Schriffuer i Kiøpnehavn, der skal betale ham de udlagte Penge. Udt. i T. 8, 211 b.

— Lignende Befaling til Jens Hiort, Foged i Soer Kloster, om 500 Al. Vadmæl. Udt. i T. 8, 211 b.

— Lignende Befaling til Abbeden af Ringsted Kloster om 500 Al. Vadmæl. Udt. i T. 8, 211 b.

20.¹ Jan. (Frederiksborg). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis og Byrge Trolle. Der sendes dem Pasbord for Hr. Steen Erichssen paa hans Rejse til Sverrig med Befaling til at lade en af Adelen følge ham til Grænsen. De skulle tilkendegive Hr. Steen, at Kongen for Øjeblikket ikke vil forløve flere af de Svenske; han maa dog tage sine 4 Svende med sig, men ikke sin Brodersøn, hvem Kongen ikke kan tillade at rejse, skønt han ikke nærer nogen Mistanke til Hr. Steen. Brodersønnen skal enten blive paa Kiøpnehavns Slot eller hos Kongen eller en anden i Riget. — Seddel: Hr. Steen skal føres gennem Gydinge Herred og skal blive hos Steen Bilde paa Vandaas, indtil han kan sende Bud ind i Sverrig om Forsikring. De skulle skrive til Steen Bilde herom. T. 8, 212. Orig.

— Pasbord for Hr. Steen Erichsen, Friherre til Grefsnis, selv femte at maatte rejse til sit Hjem i Sverrig paa de i hans Forpligtelsesbrev indeholdte Betingelser. T. 8, 213.

— Befaling til Biørn Kaas, Embedsmand paa Helsingborg, at

¹ T. har: 18., men da Brevet er indført mellem Breve af 20. og ifølge Mogens Gyldenstjernes Paategning paa Originalen er modtaget den 22., er Orig.'s 20. sikkert det rigtige.

lade 4 eller 6 af sine Svende følge Hr. Sten Erichssen op til Grænsen ad den Vej, som den Hr. Sten medgivne Forordnede anviser, og siden, naar han kommer tilbage, lade dem møde paa Grænsen og følge ham til Kiøpnehavn. T. 8, 211 b.

20. Jan. (Frederiksborg). Befaling til Herlof Trolle, Admiral, straks at begive sig til Kiøpnehavn for at have Opsigt med Skibsbygningen. T. 8, 212.

— Til Holger Rosenkrantz, Peder Bilde og Steen Rossensparre. Kongen har kaldt Herlof Trolle til Kiøpnehavn, da han kan gøre mere Gavn der end i Skaane og de tillige med de tidligere didsendte Raader vel kunne besørge Mønstringen. T. 8, 213.

21. Jan. (—). Befaling til Holger Rosenkrantz, Peder Bilde, Herlof Trolle og Sten Rossensparre at lægge Daniel Rantzous Knægte ind i Malmø og paase, at de ikke gøre Borgerne Overlast. T. 8, 213 b.¹

— Til Hr. Otte Krumpen, Feltøverste. I Anledning af hans Skrivelse om umønstrede Knægte og bortdøde Ryttere melder Kongen, at hans Raader og Rentemester allerede ere i Skaane for at mønstre Knægtene, ligesom han ogsaa, da Kongen jo ikke selv kan udrette alt, befaler Hr. Otte at gøre sig al Flid med at skaffe Folk til de Heste, hvis Ryttere ere døde. I Anledning af Pouel Huitfeldz Skrivelse mener Kongen det rigtigt at sende 1, 2 eller flere Faner Ryttere op, for at Fjenden ikke helt skal spille Mester, og befaler Hr. Otte at handle heri, som han finder gavnligst. — Seddel: Der sendes ham Brev til Hr. Jørgen Løcke om at være Løjtnant. Kongen kan ikke se, at han behøver Kommissærer med, da han jo ikke er fremmed og som Rigens Marsk har at befale, men vil dog medgive ham nogle Raader til at raadslaa med. T. 8, 214 b.²

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke at være Løjtnant hos Hr. Otte Krumpen, da denne har ønsket ham dertil. T. 8, 214.

— Befaling til Hr. Verner Parsberg og Hr. Lauge Brade at følge Hr. Otte Krumpen som Kommissærer. T. 8, 213 b.

22. Jan. (—). Til Jochim Beck. Kongen har eftergivet sin Kapelmester, Frantzischus Amfortius, dennes Part af den Sum, Roskyld Kapitel skulde komme Kongen til Hjælp med. Udt. i T. 8, 215.

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 454.   ² Sedlen er trykt: Hist. Tidskr. V. 431

22. Jan. (Frederiksborg). Til samme. Kongen har eftergivet sin Organist Arnoldus de Fine dennes Part af den Sum, Aarhus Kapitel skulde komme Kongen til Hjælp med. Udt. i T. 8, 215.

23. Jan. (—). Til Borgerskabet i Trelborg. Kongen har eftergivet det 500 Dlr. af de 2000, hvormed det skulde komme Kongen til Hjælp. Udt. i T. 8, 215.

— Til Abbedissen i Maribo. Kongen har eftergivet Indbyggerne i Maribo Halvparten af de 1000 Dlr., hvormed de skulde komme Kongen til Hjælp, da de have haft stort Besvær af Kongens Krigsfolk forrige Aar og hun har fremlagt Kongens Faders Brev, at Byen maa være fri for al kgl. Tynge; dog skulle de saa straks betale de andre 500 Dlr. T. 8, 215 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis og Byrge Trolle. Da der i det af den til Kiøpnehavn komne Købmand fra Berlin, Jochim Gribe, gjorde Forslag til en Handel med Kongen findes nogle ulidelige Artikler, hvilket Dr. Heronimus Thenner nærmere kan berette dem, skulle de forhandle med Jochim Gribe og, hvis de kunne bringe noget gavnligt i Stand, da gøre det og underrette Kongen derom. T. 8, 215 b.

— Befaling til Bønderne i Sømme, Thune, Valdbord og Lille Herreder hver at modtage 10 Skpr. Rug paa Roskildegaard, male dem i Mel, bage Kavringbrød deraf og levere det i Kiøpnehavn til Biørn Anderssen. Udt. i T. 8, 216.

— Fuldmagt for Skipper Hans Ogesen til paa Kongens Vegne at antage Baadsmænd og andet godt Skibsfolk i Skaane og Halland og sende dem til Kiøpnehavn, hvor de skulle faa nærmere Besked. Udt. i T. 8, 216.

24. Jan. (—). Befaling til Johan Jellisen Falekener, Borger i Amsterdam, at levere Kongens Tjener Fremyn Schaygnart, der er sendt til Skotland for at antage en 400 Styrmænd og Baadsmænd, en 3—400 Dlr. til dette Brug, hvis han besøger ham med dette Brev, og tage Kvittans derfor; Kongen vil siden betale hans Udlæg og lønne hans Villighed. T. 8, 216 b.

25. Jan. (—). Befaling til Axel Veffert, Embedsmand paa Landzkrone Slot, at skaffe Josua von Qualens Ryttere i Helsingborg i deres Betaling 500 Tdr. af den Havre, han har af Kongens. T. 8, 217.

— Befaling til Peder Bilde og Sten Rosensparre at paase, at

ovennævnte Havre fremkommer med det første og beregnes Rytterne til en rimelig Pris. T. 8, 217.

27. Jan. (Frederiksborg). Til Kapitlet i Ribe. Kongen kan ikke eftergive det noget af den Sum, hvormed det skal komme ham til Hjælp, og befaler det straks at fremsende Pengene. T. 8, 216 b.

— Til Claus Huitfeldt, Landsdommer paa Laaland og Falster. Da Kongen vil lade en stor Pram til at føre Skyts og andet tungt Gods paa bygge i Laaland og har befalet Herlof Trolle at sende Kongens Tømmermand derved for at bygge Prammen, skal Claus Huitfeldt anvise et bekvemt Sted til Byggeriet, skaffe Tømmer, Jærn og andet nødvendigt dertil samt saa mange Tømmermænd, der behøves, og Underholdning til disse, saa længe Arbejdet varer. Naar Prammen er bygget, skal han lade den sende til Kiøpnehavn. T. 8, 217.

28. Jan. (—). Befaling til Bønderne i Skaane at gøre Tilførsel til Krigsfolket med Proviant og sælge den til en rimelig Pris. Udt. i T. 8, 218.

— Befaling til Hofmesteren, Axel Viffert og Biørn Koes at paase, at Bønderne i Skaane gøre Tilførsel, da Hr. Otte Krumpen, Feltøverste, har meldt, at Krigsfolket lider Mangel paa Proviant. T. 8, 217 b.

— Til Hr. Otte Krumpen, Feltøverste. Paa hans Begæring om altid at have 4 Raader hos sig har Kongen befalet Hr. Jørgen Løcke at være Løjtnant og Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Steen Rossensparre at begive sig til ham, naar de ere færdige med Mønstringen¹. Brevene til Bønderne og Lensmændene om Tilførsel sendes ham, derimod kan der ikke udstedes Breve til Bønderne om med deres Vogne at befordre Provianten og Krigsfolkenes Førsel, da de allerede have været stærkt besværede dermed og mange have mistet baade Heste og Vogne. Kongen kan ikke love ham Penge, før Knægtene ere betalte. Da Rytterne ere svage, skulle de blive sammen. Han skal befale Niels Trudssen at møde hos ham med Feltskytset og de nødvendige Bøsseskytter. T. 8, 218 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Børge Trolle og Dr. Heronimus Thenner. Kongen har modtaget deres Skrivelse om

¹ Jvfr. under 21. Jan.

deres Forhandling med Hamborgernes Udsendinge om disses Handel paa Island og to i Krempe Len inddrevne og der anholdte Skibe. Kongen vil endnu i nogen Tid tillade Hamborgerne at besejle Island og der handle med ikke forbudte Varer, dog maa de ikke besøge Hopsaas Havn i Skaufjord eller nogen anden Havn, som Kongen selv lader besejle eller har tilladt sine egne Under-saatter at besøge. De to Skibe maa løsgives. — Seddel: Hvis de anse det for raadeligt at forhandle med Hamborgerne om paa egen Bekostning at udruste 5 eller 6 Skibe til Kongens Tjeneste i Sommer, maa de gøre det paa bedste Maade, dog uden at Hamborgerne derved faa Lejlighed til at kræve særlige Privilegier paa Island. T. 8, 218.

30. Jan. (Frederiksborg). Befaling til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, at lade 100 Læster Kalksten bryde paa Saltholm til Hertug Adolf af Holsten. T. 8, 219 b.

— Befaling til Frantz Brochenhuse til Brangstrup straks at begive sig over til Skaane og lade sig bruge mod Fjenden, der ifølge Skrivelse fra de i Lund forsamlede Raader nu er for Haanden. Orig.

1. Febr. (—). Til Folmer Rossenkrantz. Da de i Aarhus indlagte svenske Fanger gaa ud paa Gaderne og samtale med fremmede og med Byens egne Indbyggere, skal han i Forening med Borgemestrene og Byfogden befale Fangerne at holde sig i deres Herberg og Borgerne, hos hvem de ligge, at paase, at de ikke tale med fremmede eller fordægtige Personer. Vil nogen ikke rette sig herefter, skal Byfogden indsætte ham paa et Sted, hvor han igen kan finde ham. T. 8, 220.

2. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Ebdrup By og en Skov, kaldet Ebdrupholm, i Aarhusgaards Len, der ligge op til Feltballe Birk og tilhøre Kronen alene, lægges ind under Feltballe Birk, og Haffreballegaard, som er Ladegaard til Aarhusgaard og ligger op til Vibye Birk, lægges ind under Vibye Birk. R. 8, 86. K.¹

— Aabent Brev, hvorved Fru Anne Rossenkrantz faar Birkeret til Krenckerup. R. 8, 194 b. K. (Se Kronens Skøder.)

3. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Sested at holde 2

¹ Jvfr. nedenfor under 21. Maj 1565.

Postklippere ved Slottet [Krogen], der altid kunne staa rede til straks at føre de fra Skaane kommende Breve og Bud til Kongen. T. 8, 220 b.

3. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Frantz Brockenhus saa snart som muligt at begive sig over til Skaane; Kongen vil med det allerførste »tiltænke« om det, han skriver om. T. 8, 220 b.

— Befaling til Biørn Kaas at sende den til ham fra Helsingør oversendte Humle og Malt til Halmstadt, saa snart han erfarer, at Fjenderne ere af Vejen, da Pouel Huitfeld og Effuert Bild have meddelt, at der i Halmstadt er stor Mangel paa Humle og Malt. T. 8, 220 b.

— Til Pouel Huitfeld og Euerdt Bild. De to af dem hidsendte Ryttere, der vare undløbne de Svenske, ere ankomne, og Kongen vil efter Lejligheden spørge dem om nærmere Besked. Der var sendt Humle og Malt til Helsingborg for derfra over Land at føres til Halmstad, og noget var ogsaa paa Vejen, men maatte føres tilbage igen formedelst Fjenderne. T. 8, 221.

5. Febr. (—). Forleningsbrev for Lauritz Jenssen paa Espholtz Len i Gydinge Herred, som Christoffer Trundsen sidst havde det i Værge, uden Afgift. R. 8, 449. K.

— Forleningsbrev for Rasmus Stingere paa Huideør Kro, som hans Hustru Marine Anckers tidligere havde den i Værge; han skal skaffe de vejfarende Underholdning for deres Penge, gøre sædvanlig Tynge og Tjeneste deraf og være Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot lydig. R. 8, 350 b.

— Kvittans til Henrick Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 6 dobbelte Rosenobler, 1 dobbelt Dobbeldukat, 18 Dobbeldukater, 1 enkelt Dukat, 127 Engelotter, 297 rinske Gylden og 3 Krosater, som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot af forrige Aars Told ved Helsingør. R. 8, 351. K.

— Til Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus. Kongen kan ikke bevilge Bønderne i Viborg og Vindelbo Stifter at slippe med 1 Td. pakket Humle i Stedet for de 20 Skpr., som de ere takserede til at udgive, da der skal bruges mere Humle til Øllet til Skibene end ellers, for at det ikke straks skal blive surt. Han skal forhøre de hjemløbne Udbudsknægte om, hvem der har forløvet dem, og hvem der have været de fornemste til at raade til

saaledes at løbe hjem uden Tilladelse, og siden lade en eller to af de værste straffe paa Halsen og tage nøjagtig Borgen af de andre, at de ville blive tilstede og svare til Kongens Tiltale. T. 8, 221.

5. Febr. (Kbhvn.). Til Hofmesteren. Da Kongen med det første vil rejse til Skaane og opholde sig nogen Tid paa Byringe med 200 Heste eller flere og en 3—400 Personer, skal han ordne alt med Ophold og Underholdning og skaffe Staldrum paa Gaarden til Kongens egne Heste og til Tjenernes og Hofsindernes i de nærmeste Landsbyer. T. 8, 219 b.

— Befaling til Axel Viffert at skaffe Kongen med Følge og Heste Underholdning paa Gaarden i Lund, naar Vejen falder did, og med det første at sende 400 Tdr. Havre til Rytterne i Helsingborg. T. 8, 221 b.

— Befaling til Biørn Kaas at skaffe Kongen med Følge og Heste Underholdning paa Helsingborg Slot. T. 8, 223.

— Befaling til Eskel Gyøe, Embedsmand paa Nyborg, at forlægge de i Nørrejylland udskrevne Knægte, der en kort Tid skulle ligge i Fyen, i alle Lenene smstds. og paase, at der holdes godt Regimente over dem. T. 8, 223 b.

— Befaling til alle Fogder og Embedsmænd i Fyen at forlægge de jyske Knægte i Lenene efter Eskyld Gyøes Anvisning. T. 8, 223 b.

— Til Hr. Nils Lange, Embedsmand paa Riberhus. Hoslagt sendes der ham en Supplikats fra Borgerskabet i Ribe, hvori det klager over Forbudet mod Udførsel af Fisk, da det saa ikke kan »forlægge« Fiskerne hvad disse behøve til deres Fiskeredskaber, og foreslaar, at de vindtørrede Skullere maa udføres, hvilket Kongen ogsaa bevilger. T. 8, 224.

— Befaling til Jørgen Munck at levere Slotsfogden paa Krogen 200 Tdr. Havre. Udt. i T. 8, 223.

— Befaling til Jørgen Sested straks at indkræve den til Krogen Slot liggende Havrerente og indtil nærmere Ordre indlægge den paa Slottet tillige med hvad anden Havre han kan faa. Udt. i T. 8, 223.

6. Febr. (—). Befaling til Matz Skiel at levere Skrивeren paa Krogen al den Havre, han har af Kongens, mod tilbørlig Kvittans derfor. Udt. i T. 8, 224.

— Skøde til Hans Dornitzer, kgl. Plattenslager, paa en Gaard paa Vestergade i Kiøpnehavn, vest for Jørgen Pedersens

og øst for Christoffer Valckendorfs Gaard, dog mod at holde Gaarden vedlige med god Købstadbygning; han skal blive boende her, »befri« sig og tage sig en Hustru i Flensborg eller et andet Sted her i Riget samt forarbejde de Rustninger, som Kongen bestiller hos ham. R. 8, 352. K.¹

6. Febr. (Kbhvn.). Til Peder Huidtfeld, Hans Lauritzen, Niels Trolle, Jørgen Brade, Henrick Guldenstiern, Otthe Rud, Erick Rud, Jørgen Jenssen, Erick Løcke, Vincentz Jul, Olluf Calips, Christoffer Rosenkrantz, Knud Steenssen, Claus Skeel, Christiern Skeel, Peder Munck, Loduig Munck, Jacob Ulfeld, Anders Friis, Torlof Biilde, Lauge Vensthermand, Enuold Krusse, Thyge Krusse, Lauritz Grøn, Olluf Daa, Niels Matzen, Christiern Jul, Knud Reuentlou, Hans Pederssen og Hertuig Høyken. Den tidligere Befaling til dem om at møde i Skaane med deres Heste og Rustning forandres til, at de skulle lade sig bruge med deres Folk til Skibs til Foraaret og møde til den Dag, Herlof Trolle tilskrifer dem. T. 8, 224 b. K. (til Jørgen Brade). Orig. (dat. 7. Febr., til Jørgen Brade?).

— Befaling til Holger Rosenkrantz, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Steen Rossensparre at underrette Kongen om, hvorvidt de tyske Knægte ere afbetalte paa de 3 Maaneder og have faaet Klæde og andet, som de skulde have, og om Mønstringen er holdt. Saasnart de erfare, at Kongen, der paa Fredag eller Lørdag [8. el. 9.] rejser herfra til Skaane, er kommen til Helsingborg, skulle de begive sig til ham og medtage Daniel Rantzou og Jørgen v. Holls Løjtnant Lazarus Strickfus. T. 8, 225. K.

— Befaling til Bønderne i Thune Herred at møde paa Kiøpnehafns Slot med Heste og Vogne, naar Fogden paa Roskildegaard tilsiger dem, for at føre Kongens Fadebur herfra til Helsingør. Orig.

7. Febr. (—). Skøde til Lauritz Jenssen paa Graabrødre Klosters Jord i Halmstad og et andet Stykke Jord, som ogsaa er af Graabrødre Klosters Ejendom, liggende syd for Byens Alminding; han skal sætte god Købstadbygning derpaa. R. 8, 450. K.

— Til Borgemestre og Raad i Halmstad. Da Kong Christian III har lagt Graabrødre Kloster i Halmstad til Hospitalet smstds., men Klosterets Jord nu er aldeles øde, har Kongen givet

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 326 f.

Laurentz Jenssen denne med derpaa staaende Huse og Bygninger og vil i Stedet henlægge nogle Kronens Tiender til Hospitalet, hvoraf det kan have bedre Nytte. T. 8, 226. K.

7. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Borgemestre og Raad i Stube-kiøpping, Nykiøpping og Nagskouf og til Byfogden i Mariboe ikke at tillade, at der udføres Ærter der fra Byerne, men at anholde alle didkommende Ærter til Kongens Orlogsskibe. T. 8, 225 b. K.

— Lignende Befaling til Erick Rud for hans Lens Vedkommende; endvidere skal han købe saa mange Ærter som muligt til Kongen. Udt. i T. 8, 225 b. K. (i Udt.).

— Fornyet Befaling til Otte Brade, Embedsmand paa Aalborg-
hus, om at sende Malt og Humle til Elfsborg, Vardberg og Halmsted og Havre til Vardberg; han skal straks lade det indskibe, for at det kan komme afsted, saasnart Vandet bliver aabent. T. 8, 225 b. K.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård, straks at hidsende al den Kirke- og Gæsterihavre, han har liggende, samt al den Havre, som endnu staar uopkrævet hos Bønderne. Orig.

8. Febr. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i N straks at udgøre N Karle af deres By, de to Tredjedele med Hager, lange Rør, Krudt og Lod og den ene Tredjedel med Harnisk og lange Spyd, og sætte en forsøgt Borger til at følge dem frem og have Kommandoen over dem; de skulle møde efter Tilsigelse af Herlof Trolle, Admiral, der skal give dem nærmere Besked. De, der skulle være Hageskytter, skulle imidlertid øve sig flittigt i Skyden. De Folk, der sidste Aar have været brugte til Skibs, skulle fremsendes i ovennævnte Tal. Samtidig skal der sendes en Bartskeer, en Piber og en Trommeslager. K. · Orig. (til Odense om 50 Karle, Tisted om 30 Karle og Vejle (i Provinsark. i Viborg) om 30 Karle)¹.

10. Febr. (Helsingør). Forleningsbrev for Henrich Mogenssen, Tolder og Borgemester i Helsingør, paa en Enghave ved Stranden mellem Esperodz Enghave og Egebecksgaarde i Tykiøb Sogn i Liung Herred, hvilken Kierstine, Peder Hanssens, sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 8, 352 b. K.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder, Johan Friis, Byrge

¹ Brevet til Odense er trykt (efter Orig. i Raadstuearkivet): Aktst. vedk. Danmarks indre Forhold I. 78 f. Det maa antages, at der er udgaaet Breve til alle Købstæderne om at udgøre Karle, men de findes ikke i Registranten.

Trolle og Herlof Trolle. Kongen har hver Dag, siden han kom hid, haft Baade ude i Sundet, men der er saa megen Is paa hin Side og Drivis, at ingen kan komme over. Saasnart det er muligt, vil Kongen selv begive sig over og lade sine Heste komme, naar de kunne. Orig.

11.¹ Febr. (Helsingør). Gavebrev til Sognekirken i Helsingør paa nogle Jorder i Helsingør, der tidligere have hørt til Esserom Kloster, nemlig 1 Jord paa Stengaden, 1 Jord paa Mellemgaden, hvorpaa der er bygget 3 smaa Boliger, og 1 Jord paa Sudergaden, — og til Borgerne i Helsingør paa 1 Esserom Klosters Jord paa Sudergaden til at sætte deres Retterting paa. R. 8, 353. K. Orig.²

12. Febr. (—). Til Hans Holck, Embedsmand paa Vardberg. Kongen billiger hans Handel med de danske Knægte i Vardberg om de Penge, der skulle gives enhver om Ugen, men kan ikke nu sende Penge op til ham, hvorfor han selv maa finde Raad til fremdeles at forstrække Knægtene. Der er givet alvorlig Befaling til at gøre Tilførsel, saasnart Vandet bliver aabent. T. 8, 226 b.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Da Kongen ved sin Afrejse fra Kiøpnehavn glemte at tale med ham om Sejladsen for Norden paa Island, som ikke kan opgives dels for Kongens Fordels dels for Beboernes Skyld, der ikke kunne leve uden Tilførsel, skal han skaffe dertil egnede Skibe og, hvis Kongen selv ikke har saadanne eller ikke kan undvære dem, handle med andre, der have Skibe, om at overlade Kongen disse for Fragt, da de jo dog skulle ligge stille i Sommer; han skal tale med Pouel Stissen og Kongens Købmand derom. T. 8, 226 b.

13. Febr. (Kbhvn.). Befaling til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Ramsø Herred at møde med Heste og Vogne i Kiøge efter Jens Ulfstands Ordre og føre Havre derfra til Kiøpnehavn. K.

— (**Helsingborg**). Befaling til Bønderne i Asminderødztz og Karlebo Sogne, der hidtil have ligget under Frederichsborg Slot, herefter at svare til Krogen med Undtagelse af de 4 Mænd paa Ebbekiøf, Ørstrupe, Borilte og Capelgaarden, der som hidtil skulle ligge under Frederichsborg. R. 8, 354. K.

— Befaling til Bønderne i Blystruppe, Valbye, Morume,

¹ R. har: 12.   ² Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearchivet III. Till. S. 50 f.

Ramløsse, Tybircke og Veybye Sogne i Holbo Herred, der hidtil have ligget til Krogen, herefter at svare Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg Slot. R. 8, 354 b. K.

13. Febr. (Helsingborg). Befaling til Jørgen Munck, Lensmand paa Frederichsborg, at nedtage det Klæde, der er opslaaet i Kamrene paa Frederichsborg, dog ikke i Kongens eget Kammer og paa Salen, og sende det til Biørn Kaas. Udt. i T. 8, 227.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder paa Kiøpnehafns Slot, at bestille saa meget Klæde som muligt i Kiøpnehavn og andensteds og sende det til Biørn Kaas. Udt. i T. 8, 227.

— Til Hr. Peder Skram, Embedsmand paa Laugholm Slot. Kongen har modtaget hans Skrivelse om de Svenskes Huseren i den Landsende, om deres Planer mod Valden og Laugholm Slot og om de derværende Mangler og befaler ham at blive paa Slottet, da Kongen nu selv vil hjem søge Fjenden, saa at denne hverken skal kunne anfægte Laugholm Slot eller Valden. T. 8, 227 b.

— Befaling til Abbeden i Herritzvadst at levere Hr. Peder Nilssen alt det i Munckeliungbye Kirke værende uafmærkede Korn til at underholde sig selv, Kone og Børn med. Udt. i T. 8, 228.

14. Febr. (Landskrone). Befaling til Morten Sauskeren at antage saa mange danske Skytter som muligt i Blekinge, Lister og Gydinge Herred. Udt. i T. 8, 228.

15. Febr. (Lundegaard). Befaling til Jørgen Sested og Henrich Mogensen at sende saa meget Havre og Brød, som tidligere bestemt, til Helsingborg. Udt. i T. 8, 228.

— Til Jørgen Sested. Da Baandene ere sprungne af en Del af de Tønder, hvori det paa Toldboden liggende Mel opbevares, skal han straks lade hugge Baandstager i Kronens Skove og gøre dem i Stand, ligesaa skal han undersøge det paa Toldboden liggende Brød, pakke det friske i Tønder og underrette Hr. Magnus Guldenstiern om, hvor meget friskt Brød der er. Udt. i T. 8, 228.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Byrge Trolde og Herlof Trolde at sende saa meget Klæde som muligt til Helsingborg til at betale Josve v. Qualens Ryttere med. Udt. i T. 8, 228 b.

16. Febr. (Malmø). Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, straks at skaffe Kongen saa meget Klæde af alle Slags og Farver som muligt til de tyske Ryttere og at give Renteskriver Niels Pederssen Ordre til at udtage 20 Stykker hvidt Klæde

af Berederhuset; hvis noget af Kongens Klæde efter Jochim Becks Ordre allerede er farvet, skal han ogsaa udtage det og sende det til Helsingborg med denne Brevviser, Knud Friis, tillige med det øvrige Klæde. Orig.

16. Febr. (Malmø). Til Borgemestre og Raad i Ribe. Da Claus Sested i Anledning af den tidligere Befaling til dem om paa Kongens Vegne at lægge Beslag paa Seffueren Suendssens Gaarde og efterladte Gods har berettet, at han har hans Gaarde og Boder i Pant, skulle de vurdere ovennævnte Gaarde og efterladte Gods, udlægge Claus Sested saa meget, der tilkommer ham, og paa Kongens Vegne lægge Beslag paa Resten. T. 8, 228 b.

17. Febr. (—). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder. Da Hertug Adolph af Holsten har tilbudt at laane Kongen nogle Jærnlod til det grove Skyts, skal Hr. Magnus undersøge, om Kongen har Brug for dem, og hvis saa er, da straks tilskrive Kongen, hvor store og hvor mange Lod der behøves. T. 8, 229.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Fru Jutte Podebusk, Knud Gyldenstierns Enke, at lade alle de Øksne slagte, som Bønderne i Han Herred skulle udgive i Madskat, da de ved Vintertid ikke kunne drives til Lands, lade dem pakke i Tønder og salte, indsalte Kallun og Fødder, slaa Talgen i Tønder, lade Huderne salte og sende det altsammen til Kiøpnehavn til den bestemte Tid tilligemed den øvrige Fetalje fra Herredet. Rentemesteren skal erstatte hende Bekostningen herved. Orig.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskyldgaard, straks at uddele 14 Læster Rug af Tiendekornet paa Gaarden blandt Bønderne i sit Len, der hver skulle male 5 Skpr. Rug i Mel, bage Kavringbrød deraf og levere det paa Kiøpnehavns Slot inden Midfaste til Brug for Orlogsskibene. Han skal lade sin Skriver optage Register over de Bønder, der modtage Rug, og sende Registret til Slotsskriveren her. Orig.

— Befaling til Bønderne i Roskyldgaards Len at modtage og bage ovennævnte Rug. Orig.

19. Febr. (Malmø). Forleningsbrev for Kirstine, Morthen Schriffuers Enke, paa Kronens Part af Tienden af Sandbye og Dalbye Sogne i Skaane, uden Afgift. R. 8, 450 b.

— Tilladelse for Anders Godske, Borgemester i Kiøbnehavn, og Knud Pederssen, Slotsskriver smstds., til i Forening med flere Rigets Indbyggere at besejle Boesand Havn for Sonden

paa Island i Guldbringis Syssel og drive Handel der. De faa Eneret paa at købe Tran i Syslet, men skulle, inden de sælge den til andre, tilbyde Kongen den til en rimelig Pris; Svovl maa de ikke købe. De skulle svare sædvanlig Told og tilføre Islænderne gode Varer til rimelige Priser. R. 8, 546 b.

19. Febr. (Malmø). Befaling til Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg, at sende de bedste Skytter blandt de jydsk¹ Knægte over til Frands Brochenhus og hjemforløve de andre indtil nærmere Ordre. Udt. i T. 8, 229.

— Befaling til Fru [Sidsel Ulfstand], Knud Guldenstierns Enke, at give Kronens Bønder i sit Len Ordre til straks at møde med Heste og Vogne i Aahus for at føre nogle Læster Brød fra Aahus til Lilleø, hvilke Hartuig Bilde har faaet Ordre til at sende did. Orig.

20. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Baltzer Kaus, Bogfører i Kiøpnehavn, faar Eneret paa i 5 Aar efter dette Brevs Datum at trykke og sælge den danske Reces, Haandfæstning, Søret og Gaardsret, da den tidligere Udgave er udsolgt og han nu paa egen Bekostning vil lade trykke en ny. Enhver, der handler herimod, har forbrudt de Bøger, han har med at fare, og desuden 10 lødige Mk. rent Sølv, Halvdelen til Kronen og Halvdelen til Baltzer Kaus. R. 8, 355.

— Befaling til Bønderne i Skaane, undtagen Adelens egne Ugedagstjenere, om hver 6 bosiddende Bønder at holde en Vogn, to Heste og en Gaardmand til at køre den rede til at følge efter Krigsfolket med Proviant. Orig. Udt. i T. 8, 229 b.

— Befaling til Bønderne i Skaane om hver 10 at føre 5 Tdr. Brød, 10 Tdr. Havre, 1 Otting Smør, 5 Pd. Ost, 5 Sider Flæsk, $\frac{1}{2}$ Oksekrop og 2 Læs Hø til Krigsfolket og sælge det til en rimelig Pris. Udt. i T. 8, 229 b.

— Befaling til Lensmændene i Skaane at lade ovenstaaende aabne Breve forkynde for Bønderne. Udt. i T. 8, 229 b.

— Befaling til Bønderne i Malmø, Helsingborg og Landskrone Len, undtagen Adelens, at møde paa de af Lensmændene befalede Steder, modtage den dem leverede Rug, lade den male i Mel og bage i Kavringbrød og levere dette, hvor de tilsiges. — Hofmesteren i Malmø Len 100 Læster, Biørn Kaas i Helsingborg Len

¹ T. har: ydske.

50 Læster og Axel Viffert i Landskrone Len 50 Læster. Udt. i T. 8, 230.

21. Febr. (Malmø). Gavebrev til Hospitalet i Malmø paa Kronens Part af Tienden af Oxie Sogn, da Sognet er lagt til Hospitalet, der ogsaa har Jus patronatus til Kirken. R. 8, 450 b.

— Til Hans Holck, Embedsmand paa Vardberg. Kongen har modtaget hans Skrivelse med Tidender fra Marstrand og Elfsborg og befaler ham at skaffe sig vis Kundskab om alt og straks melde det; hvis han kan faa Bud eller Brev til Jens Kaas, skal han befale ham at være ved frit Mod, da Kongen med det allerførste vil rykke op med Krigsfolket og komme ham til Hjælp. Kongen billiger, at han har taget det svenske Gods, og befaler ham ligeledes at annamme under Slottet hvad andet Gods han kan udspørge. Den Overenskomst om Underhold, som han har truffet med de af ham i Vardberg indlagte danske Folk, er Kongen tilfreds med, og han vilde dertil have sendt ham nogle Penge, men da Vejene ere usikre, maa Hans Holck se at opholde Folkene en kort Tid. T. 8, 230.

— Befaling til Bønderne i Vardberg Len at bidrage til det i Vardberg liggende danske Krigsfolks Underhold, eftersom de kunne blive enige med Hans Holck om. Udt. i T. 8, 231.

— Befaling til Fru Sitzille Ulfstand, Knud Guldenstiernis Enke, at give sin Foged Ordre til at udlevere Jens Mogenssen, der er født i Villandtz Herred, har tjent en Tid i Sverrig, men nu igen er draget herind, det Gods, som Fogden har arresteret for ham. Orig.

22. Febr. (Børringe). Befaling til Seffueren Kier, Borgemester i Kolling, at afkvitte Oluf Bager i Otthensse 2000 Dlr. i Øksentold. Udt. i T. 8, 231.

— Lignende Brev til Hans Bang om at afkvitte samme 1000 Dlr. Udt. i T. 8, 231.

— Lignende Brev til Povel Bang om at afkvitte samme 334 Dlr. 46 Sk. Udt. i T. 8, 231.

23. Febr. (—). Mageskifte mellem Hr. Anders, Sognepræst til Lemundzhøy Sogn, og Kronen. R. 8, 451. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Uglerup Skov, hvori fra Arilds Tid kun de Uglerup Bønder have haft nogen Brugning indtil for kort Tid

siden, da nogle fremmede have begyndt at hugge i Skoven, herefter alene skal ligge til Uglerup By, der maa hugge El og Birk til Gærdsel og faa Vindfælder til Ildebrændsel og Tømmer til Husbygning, hvor der ikke sker Skovskade. Al Hugning af andre forbydes, dog kan Kongen lade hugge til sit eget Brug. R. 8, 451 b. K.

24. Febr. (Børringe). Dom, afsagt af Hr. Eyler Hardenberg, Holger Rossenkrantz og Peder Bilde, mellem Bertil Byg, Byfoged i Trelleborg, og Frandtz Seffrenssen, Borger smstds., der ihjelslog en Karl, ved Navn Peder Møller, og mod Recessens Bestemmelse fæstede Bod derfor, førend der var svoret derom, hvorfor Byfogden mener, at Bodden er tilfalden Kongen. Dommen giver Byfogden Ret og befaler Eftermaalsmanden paa ny at forfølge Sagen til 15 Mænd. R. 8, 452.

[—] Dom [afsagt af de samme] mellem Jeronymus Detlefssen, Borger i Trelleborg, og Borgemestre og Raad smstds. om en Jord paa Marken, som en Enke havde opladt ham, og som han har faaet i Fæste af Hr. Eyler Hardenberg, da Borgemestre og Raad ikke vilde unde ham den, samt om deres Berettigelse til at lade ham indskrive i Byens Bog for en uærlig Sag. Dommen gaar ud paa, at Jeronymus Detlefssen skal miste Jorden, da Enken kun overlod ham den under Forudsætning af Borgemestres og Raads Samtykke, og at han skal være angerløs for den Sag, hvorfor de have indskrevet ham i Byens Bog, da de ingen Ret have haft dertil. R. 8, 453.

[—] Dom [afsagt af de samme] mellem Frantz Seuerenssen, Borger i Trelborg, og Borgemestre og Raad smstds., der i Anledning af en Sigtelse mod ham for begaaet Drab havde sat ham fra hans Raadmandssæde og frataget ham en paa Embedsvegne tillagt Jord. Dommen gaar ud paa, at Borgemestre og Raad have handlet urigtigt heri, da de ikke have overbevist ham om nogen uærlig Sag, hvorfor han igen skal have Jorden. R. 8, 455.

25. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen tager S. Jørgens Hospital i Lund i sin Beskærmelse og stadfæster dets Privilegier. R. 8, 456. K.

— Skøde til M. Vessel Palssen. R. 8, 456. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Hr. Otte Krumpen at lade medfølgende Kundskaber, der er fangen i Gydinge Herred, pinlig forhøre, optegne

hans Bekendelse og sende den til Kongen, der saa vil give nærmere Ordre. T. 8, 231.

26. Febr. (Børringe). Befaling til Hr. Jørgen Løcke straks at begive sig til Aahus med Ritmestrene Jørgen Marsuins og Mouritz Podebusks Ryttere for at gøre Fjenderne Afbræk. T. 8, 231 b.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen at sende Hr. Jørgen Løcke til Aahus med ovennævnte Ryttere, da det trækker ud med Kongens Oprykning, Frosten ikke ser ud til at ville blive varig og Frands Brochenhus og Hack Ulfstand, Ritmester, melde, at Fjenden ligger der ovenfor Landemærket. T. 8, 231 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder. De ved Aahus trufne Dispositioner meddeles ham. Han skal sørge for at faa de til Stralsund bestemte Skibe færdige saa snart som muligt, da de Svenske sætte deres største Lid til deres ved Stralsund liggende Skibe og de ved at faa dem ind i Sverrig ville faa Undsætning baade med Folk, Krudt og andet nødvendigt. T. 8, 232 b. Orig.

— Befaling til Herlof Trolle, Admiral, at sørge for, at de Skibe, der skulle til det straalsundiske Farvand for at passe paa de ved Straalsund liggende svenske Skibe, straks blive gjorte rede og Folket forskrevet, saa at de kunne løbe ud, saasnart Isen bryder op. Han skal underrette Kongen om, hvornaar det ny Skib, Jægermesteren, kan blive færdigt, og om de andre Orlogsskibe ere nær færdige. T. 8, 232.

27. Febr. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Aahus at indtage to Faner danske Ryttere i Byen til Forebyggelse af fjendtlig Indfald i den Landsende. Udt. i T. 8, 231 b.

— Befaling til Biørn Kaas og Axel Viffert straks at optage Registre over al den Proviant, de have i Forraad, med Oplysning om, hvor den ligger, og sende Registrerne til Proviantmestrene Jørgen Bernekou og Hans Speigel. T. 8, 233.

— (**Malmö**). Befaling til Bønderne i Løue Herred at gøre Gengærd, hvor Otte Rud, Embedsmand paa Kaarsør, tilsiger, til nogle Knægte, som Kongen har ladet forskrive fra Fyen og Nørrejylland, og som med det første ventes hid over. K.

28. Febr. (Børringe). Gældsbrev til Sthen Bille til Vand-aas paa 438 Dlr. i Dalere og Guld og 30 Dlr. i runde, danske Markstykker; naar han leverer den anden Sum, som han har lovet

at laane Kronen, skal han faa nærmere Forvaring paa begge Summer. P. 117.

28. Febr. (Børringe). Forbud mod at hugge i nogle mellem Lauge Brock, Embedsmand paa Vordingborg, og andre Lods ejere uskiftede Fællesskove, hvilket nogle gøre, medens Lauge Brock nu er paa Rigens Rejse. Udt. i T. 8, 233.

1. Marts (—). Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis og Byrge Throle at forhandle med Adelen om at laane Kongen saa mange Penge som muligt og give den Forvaring derfor i Kronens Gods. T. 8, 233 b.

2. Marts (—). Pantebrev til Hans Spegel til Borrebye paa Boo Len i Skaane, som han nu selv har i Værge, for 5 lød. Mk. 7¹ Lod Kroneguld, 22 Rosenobler, 12 Dobbeltdukater, 16 Engeltotter, 103 Realer, hvert Stykke regnet for 1 Krone, 300 Jochimsdlr. og 1200 runde, danske Markstykker. P. 117 b. K.

— Befaling til Biørn Kaas og Axel Viffert straks at begive sig til Kongen og tage Lauritz Jenssen med sig; foreløbig maa de ikke sende mere Proviant til Halmsted. Udt. i T. 8, 233 b.

— Befaling til Frands Brockenhus og Hack Ulftand straks at begive sig til Kongen og tage Mickel Gydinge med sig. Udt. i T. 8, 233 b.

— (**Malmö**). Til N. N. Da deres By endnu resterer med N Daler af den Sum, som den skulde komme Kronen til Hjælp med til sidste 20. Dag Jul [13. Jan.], befales det at fremsende det resterende inden Midfaste. K.

4. Marts (Børringe). Til Herlof Trolle, Admiral. Paa hans Melding om, at de til den islandske Rejse bestemte Orlogsskibe ikke kunne undværes, med mindre der kan skaffes andre i Stedet, men at der ved Rostock ligger et godt Skib, der kan bruges til Orlogs, har Kongen sendt sin Købmand Hans Nilssen derned for at købe eller fragte det med Befaling til, hvis det ikke kan ske, da at rejse til Lubick eller Hamborg for der at skaffe Skibe, hvorfor Herlof Trolle skal sende en skibskyndig Mand med ham. Der sendes ham Brev til Borgemestre og Raad i Kiøpnehavn om at plukke Værk og Breve til Lensmændene paa Frederichsborg, Krogen og Hørsholm om at lade hugge Stuvholt til Orlogsskibene og

¹ Baae P. og K. have først i Brevet: siw, men i Slutningen IV.

lade det føre ned til Stranden, hvilket Kongen allerede mundtlig har befaleet dem i Helsingør. Han skal med Flid fremme Bygningen paa Skibene. — Seddel: Da Frederich Knebell, lubsk Admiral, der har købt 200 Skippd. Kabelgarn til Kongen i Liubick, hvor der nu ikke kan faas mere, har foreslaaet at sende Bud til Rostock og Wismer, hvor han mener, at saadant kan faas (dog skal Buddet først besøge ham for at høre, om han har faaet mere), skal Herlof Trolle tale med Knud Schriffuer, der har faaet Ordre til at købe Kabelgarn, lade det i Liubick købte Kabelgarn føre hid og, hvis der yderligere skal købes og til den Ende udstedes Breve i Kongens Navn, da lade disse udfærdige, thi Kongen har givet Kansler Johan Friis sit Segl, for at der ikke skal spildes Tid ved først at indhente Besked hos Kongen. T. 8, 234.

4. Maris (Børringe). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder. Da Arkelimesteren har erklæret, at der er Jærnkloder nok til Skytset, men at der mangler Krudt, skal han tale med Herlof Trolle derom og bestille det nødvendige Krudt, hvor det kan faas. Kongen er tilfreds med hans og de andre Raaders Ordning med Hensyn til de i Fyen liggende danske Udbudsfolk. Da Kongen for Øjeblikket ikke vil afhænde lutret Svovl, men Steffen Løitze ventes til Kiøpnehavn, hvor han sikkert vil udspørge om, hvad Svovl der haves i Forraad, skal Hr. Magnus uformærket sørge for, at hverken Steffen Løitze eller andre faar nogen Besked derom hos Svovlmesteren, dennes Svende, den, der har Svovlet i Forvaring, eller andre, der vide noget derom. Med Svovlmesteren, der skal ville tage sin Afsked, skal Hr. Magnus forhandle om at blive og, da Kongen ingen Besked gav paa Svovlmesterens Supplikation om at maatte besøge en Havn paa Island, tale med Pouel Stissen derom og træffe en Handel med Svovlmesteren, hvem Kongen gerne ser bliver i Riget. — Seddel: Meddelelse om Hans Nilssens Sendelse for at skaffe Skibe med Befaling til at hjælpe med sit Raad i denne Sag. T. 8, 235.

— Til Hans Holck, Høvedsmand paa Vardberg. En af de Ryttere, der kom til Vardberg, er nu kommen til Kongen, medens de andre ere blevne i Helsingborg indtil videre; Kongen vil lade dem alle passere og saa gerne, hvis det kunde ske uformærket, at de andre tyske Ryttere fik at vide, hvorledes disse og de andre to til Halmstad ankomne Ryttere ere blevne behandlede; hvis flere af deres Selskab ønske at begive sig til Tyskland, vil Kongen give dem

frit Pas. Han skal se at faa at vide, hvorledes det staa til med Elfsbor og Bahus, og underrette Kongen derom. T. 8, 236 b.

5. Marts (Børringe). Aabent Brev, hvorved Fru Margretthe Ugerups, Erich Bøllers Enkes, Pant i Søuede Len i Skaane forhøjes med 1175¹/₂ Jochimsdlr.; Lenet skal kun indløses til Kronens eget Behov. P. 118 b. K. Orig. (skaaren).

— Tilladelse for Anders Jude, Borger i Kiøbnehavn, og hans Medredere til at besejle Reffuit og Stappen Havne for Vesten paa Island (ligelydende med Tilladelse af 19. Febr.). Udt. i R. 8, 547.

— Til Indbyggerne paa Færøerne. Kongen fritager dem indtil videre for den paabudte Hjælp i Betragtning af deres Armod; dog skulle de saa for Fremtiden lade sig finde villige. T. 8, 236¹.

6. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster Bodel Pedersdatters, Skelm Hagenssens Enke, Borgerske i Rodnebye, og hendes Arvingers Ejendomsret til hendes Gods i Rodnebye og hendes Gods i Blekinge, som er 1 Gaard i Thiørnerøe og 2 Gaarde i Røbye i Vester Herred, 3 Gaarde i Kallebjerg, 1 Gaard i Leffuelunde og 2 Gaarde i Bondestrup² i Øster Herred. Hendes Ejendomsbrev gik nemlig til Grunde, da hendes Gaard i Rodnebye blev ødelagt ved Fjendens Erobring af Byen. R. 8, 457. K.

7. Marts (—). Forleningsbrev paa 10 Aar for Mickel Pederssen, kaldet Gydinge, paa Himlinge Len og Glimager Ørken i Gydinge Herred, uden Afgift; dør han før Udløbet af de 10 Aar, maa hans Hustru beholde Godset Resten af Tiden. R. 8, 458.

— Til Jens Ulfstand, Hovedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Da Mickel Pederssen, kaldet Gydinge, er bleven forlenet med noget Kronens Gods i Gydinge Herred mod at afstaa den Gaard i Kiøpnehafns Len, han er forlenet med, maa den Bonde, der tidligere boede paa Gaarden, igen faa denne, dog skal han blive enig med Mickel Pederssen om Indfæstning deraf, da denne selv tilfredsstillede Bonden for Overladelsen af Gaarden, og erstatte Mickel Pederssen den af ham saaede Rugsæd. T. 8, 238.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, at skaffe Frantz Brockenhus 3 Tdr. godt Kørnekrudt og give de Herremænd, der komme did og skulle bruges hos Frantz Brockenhus, Ordre til straks at begive sig over til ham. Orig.

¹ Tr.: Norske Rigs-Registr. I. 449.

² Vel Bommestorp.

7. Marts (Børringe). Befaling til Hr. Magnus Guldensstiern, Johan Friis, Børge Trolle og Herlof Trolle straks at lade det af Kurfyrst Agustus af Saxen til Kongen laante Skyts veje, optegne hvert Stykkes Vægt og sende Kongen Registre derpaa, da Kongen tidligere har lovet med det første at give Kurfyrsten Forvaring derpaa. T. 8, 238. Orig.

— Befaling til Herlof Trolle, Admiral, endelig at sørge for, at de til Straalsund bestemte Skibe ere rede til at løbe ud, naar Vandet bliver aabent, og at have Folk og Fetalje rede, da de Svenske efter Beretningerne sætte deres største Haab til deres ved Straalsund liggende Skibe. Da de pommerske Herrer huse og haandhæve de Svenske, skal han befale Admiralen over de Skibe, der skulle sendes did, at angribe de Svenske i Havnen ved Straalsund, hvis det kan ske uden Kongens Skade; hvis Lykken er med og Fjenderne lide Afbræk, bliver det nok svalet, thi Kongen har endnu ikke hørt, at de Hertuger af Pommern have taget noget fra de Konger af Danmark. T. 8, 237.

— [—]. Befaling til nedennævnte Købstæder at gøre Tilførsel for Penge til Krigsfolket i Halmstad: Kiøpnehavn 80 Læster Øl, 40 Læster Brød og 600 Tdr. Havre, Helsingør 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Køge 40 Læster Øl, 10 Læster Brød og 500 Tdr. Havre, Hedinge, Vordingborg og Holbeck hver 5 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Prestøe 5 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Steege, Nykiøping p. F., Nestuid og Kallundborg hver 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Stubbekiøpping 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Nagskouf 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 300 Tdr. Havre, Skelskøer 8 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Slagelsse og Kaarsøer tilsammen 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Nykiøpping i Otz Herred 5 Læster Øl, 3 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Roskyld 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre; Otthensse 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og 300 Tdr. Havre, Kirteminde 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Nyborg 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Suinborg 15 Læster Øl, 5 Læster Brød og 300 Tdr. Havre, Rudkiøpping, Faaborg, Medelfart og Bogensse hver 5 Læster Øl, 3 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Assens 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre; Kollinge 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Vedle 5 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Horssens 10 Læster Øl, 5 Læster

Brød og 300 Tdr. Havre, Aarhus 20 Læster Øl, 5 Læster Brød og 300 Tdr. Havre, Randers 20 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Ebbeltofte og Grindu hver 5 Læster Øl, 3 Læster Brød og 100 Tdr. Havre. — Summa¹ 400 Læster Øl, 200 Læster Brød og 6700 Tdr. Havre. T. 8, 243 b.²

7. Marts [Børringe]. Befaling til nedennævnte Købstæder at gøre Tilførsel for Penge til Vardberg: Houbrou og Skiffue hver 5 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre, Aalborg 60 Læster Øl, 30 Læster Brød og 500 Tdr. Havre, Nykiøpping 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og 200 Tdr. Havre, Thiisted, Lemuig, Seebye, Hørring og Schaffuen hver 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Tdr. Havre. — Summa¹ 150 Læster Øl, 85 Læster Brød og 1700 Tdr. Havre. T. 8, 245 b.

— Befalinger til Biørn Anderssen i Sjælland, Eskild Giøe i Fyen, Claus Huitfeldt i Laaland og Falster, Folmer Rossenkrantz, Otte Brade, Hr. Nils Lange og Holgier Rossenkrantz [i Jylland] at lade forkynde i Købstæderne, at de skulle gøre Tilførsel til Krigsfolket i Halmstad og Vardberg. Udt. i T. 8, 246.

8. Marts (—). Fredebrev for Christoffer Father, der har begaaet et Drab, men har stillet den dræbtes Arvinger tilfreds. Udt. i T. 8, 238 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, at give Borgemestre og Raad i Kiøpnehavn Ordre til at udlevere Christoffer Father, Daniel Rantzous Proviantmester, en Karl, Hans Anderssen af Lille Thønder, der er rømt af hans Tjeneste med noget af hans Regnskab, men er bleven arresteret af dem i Kiøpnehavn. Orig.

— Befaling til Hofmesteren, Biørn Kaas, Axel Viffert og Hertuig Bilde at udgøre 2 eller 3 Tømmermænd af hver Købstad til at følge Kongens Krigsfolk paa Toget; dog skal Hertuig Bilde af Aarhus og Vee udgøre 4 eller 6 Tømmermænd. Udt. i T. 8, 238 b.

9. Marts (—). Gældsbreve til Kræmmerne Mats Lampe paa 14069 Dlr., Henrich Mumme paa 4798 Dlr., Giert Skiermand paa 1939 Dlr., Sacharias Bock paa 820 Dlr. (for 80 Stykker Arrask og 2 Stykker Klæde) og Albret Rafn i Malmøø paa 858 Dlr. for Klæde, Sardug, Lærred, Arrask, Fløjel og andet Sidenkram, som Daniel Rantzov og Lasarus Stichfod med deres

¹ Sammentællingen er urigtig.

² Jvfr. dog Vedel Simonsen, Odense II. 2, 134 og Aktst. vedrør. Danmarks indre Forb. I. 83 Anm.

Hovedsmænd efter deres Sedlers Lydelse have faaet af dem til 2 Regimenter Knægte. Kongen lover at betale til næste Sommer. P. 119¹.

9. Marts (Børringe). Aabent Brev, at Fru Margrete Ugerup, Erich Bøllers Enke, maa have Ugedagsmændene til hendes Len Søuede lige saa frit som for andre Slotte. R. 8, 458.

— Forleningsbrev for Otte Pors paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som Hr. Niels Riber har resigneret ham; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Rentekammeret, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 458 b.

— Befaling til Bønderne i Orstad Herred, som have begæret Hjælp mod Fjenderne, der for nogen Tid siden have overfaldet dem og nu paany true dem, om som hidtil at gøre Fjenden Modstand, hvis han gør Indfald, og ikke give Brandskat eller gøre Tilførsel; Kongen vil med det første sende dem Undsætning og hjemsøge Fjenden, ligesom han, hvis de lide Skade, vil hjælpe dem med Bygningstømmer og forskaane dem for Landgilde. T. 8, 238 b.

10. Marts (—). Mageskifte mellem Jørgen Marsuin og Kronen. R. 8, 459. (Se Kronens Skøder.)

— (**Malmø**). Befaling til Lensmændene i Sjælland at sørge for, at den til Orlogsskibene paabudte Madskat bliver sendt til Kiøpnehavn inden Midfaste, Øllet i gode stærke Tønder. K. Orig. (til Peder Bilde).

11. Marts (Børringe). Til Frantz Brockenhus. Da de svenske Knægte, som laa ved Landemærket, skulle være hjemforløvede og Rytterne ere rykkede bort, skal han drage til Halmstad, mønstre de der liggende Knægte og afbetale dem, saa at Borgerne kunne faa Betaling for den Proviant, de have leveret Knægtene; hvis han ikke har faaet Penge til Knægtenes Besolding, skal han skrive til Raadet i Kiøpnehavn om paany at lade Breve udgaa, at disse Penge skulle leveres ham. De i Halmstad liggende tyske Knægte, der ogsaa høre under hans Regiment, skulle ligeledes afbetales. Han skal tage de Knægte, som han har liggende i Gydinge Herred, med sig. Halmstad og Orsted Herreder have faaet den Besked, at Kongen vil sende dem en Fane Ryttere til Hjælp, hvis de ville skaffe den Underholdning for Penge; herom skulle de hurtig give Kongen Besked. Den i Halmstad liggende Læst Smør maa sælges til Knægtene og skal siden afregnes i deres Betaling; Biørn Kaas har faaet

¹ Derefter følger en Optegnelae, at Kongen den 19. Febr. 1565 har købt en Del Klæde til en samlet Sum af 324¹/₂ Dlr. 8 Sk. af Valther Albretsen, Borger i Malmø.

Ordre til at sende 500 Sider Flæsk til Halmstad. Hvis Fjenden gør Indfald i Halmstad eller Orsted Herreder, skal han komme til Undsætning med sine Knægte. T. 8, 239.

12. Marts (Børringe). Forleningsbrev for Jacob Iffuersen paa S. Jørgens Hospital paa Boringholm med al den Kronens Rente af Boringholm, som ikke hører til Hammer Slot; han skal bo i Hospitalet, holde saa mange fattige Mennesker der, som den tilliggende Rente kan taale, og aarlig gøre Regnskab for Kronens Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. R. 8, 459 b.

— Befaling til Holger Rossenkrantz, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde, Knud Sparre, Jacop Sparre, Axel¹ Urne, Nickel Druckenbrot og Otte Pors at mønstre de i Ydstedt liggende Knægte. Udt. i T. 8, 240.

— Befaling til Frands Banner, Jørgen Bernekou, Jochim Beck og Peder Hanssen at mønstre de i Trelborg liggende Knægte. Udt. i T. 8, 240.

— Befaling til Eller Grubbe, Hans Spegel og Eller Grubbis Skriver at mønstre de i Semershavn liggende Knægte. Udt. i T. 8, 240.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern og Herlof Trolle at skaffe Vedskuder, da der er stor Mangel paa saadanne ved Slottet [Kbhvn.] og Bønderne ikke uden deres Fordærv med Vogne kunne føre det nødvendige Ved did. Der er ogsaa skrevet til Jochim Beck herom. T. 8, 240 b.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Han skal fremskynde Udrustningen af de Skibe, der skulle til Straalsund, og maa lade Nattergalen udruste og følge med; Kongen vil tale med Rentemester Jochim Bech om Penge til Skibsfolkene og skaffe saa mange som muligt. Da der mangler Digttere til det ny Skib, sendes der ham en Skrivelse til Friiderich Knebell om at skaffe Kongen 24 Digttere og Tømmermænd. Kongen haaber, at han har faaet Brevene til Lensmændene om at hugge Ved til Stuvholt. Da Kongens Skipper Peder Stegen ifølge Skrivelse fra Statholderen i Fyrstendømmerne har antaget 70 Bøsseskytter, 10 Styrmand og 100 Baadsmænd og endnu kan faa 500 Baadsmænd, men mangler Penge dertil, har Kongen skrevet til Skrивeren Blasius Echenberg om at

¹ T. har: Alker.

skaffe ham 500 Dlr. eller saa mange, han har af Kongens Penge. — Seddel: Da Kongen har lukket Sundet i Aar og mange Skibe derfor kunne ventes hemmelig at ville sejle gennem Bæltet, skal han hos Borgerne i Kiøpnehavn eller andensteds skaffe Kongen 2 Skibe, hvert paa 100 Læster eller mindre, udruste dem med Basser og andre Jærnstykker, der ikke kunne bruges paa Orlogsskibene, og lade dem løbe i Bæltet. — Ny Seddel: Da Siluester Francke, hvem Herlof Trolle uden Kongens Vidende har tilladt at drage bort og nu har lovet igen at skaffe tilstede, endnu ikke er kommet, befales det Herlof Trolle sikkert at skaffe ham tilstede, da Kongen ellers vil paadrage sig stor Spot, eftersom han bestemt har afslaaet Hertug Adolfs og mange af de fornemste Holsters Bøn om at løslade ham. T. 8, 240 b.

12. Marts (Børringe). Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Byrge Trolle og Herlof Trolle straks at tilskrive Kongen deres Betænkning paa Hr. Eyler Hardenbergs Forslag om at søge Hjælp hos Bønderne her i Landet [Skaane], nemlig 10 Mk. i Klippinge af hver, da der kun er et saare ringe Forraad af Penge og der behøves mange til Skibsfolkenes Besolding. — Seddel: En af de tyske Ryttere, der kom fra Sverrig og vare her, udtalte, at han i Sverrig laa i Herberg med en af de 8 nederlandske Skippere, der tværtimod deres Forpligtelsesbrev kom til Stockholm med Salt, og denne Skipper sagde, at de ikke vare nødte til det; dog forsømte man at tage Rytterens Udsagn beskrevet. De skulle derfor sørge for, at denne Rytter, Zacharias Gleysenberg, og hvis andre af hans Selskab vide noget derom, da ogsaa disse komme til Kiøpnehavn, naar de komme over Sundet, og give deres Udsagn beskrevne under deres Segl; deres Vidnesbyrd skulle sendes Kongen. T. 8, 242.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, Hr. Jørgen Lycke og Steen Rossenspar (ligelydende med den ovenfor i Hovedbrevet indeholdte). Udt. i T. 8, 242.

— Befaling til Jørgen Sested, Embedsmand paa Krogen, i Aar ikke at lade fremmede Skibe, der komme Vester fra, løbe gennem Sundet, men befale dem straks at stryge og sætte bag Slottet eller paa Lappen. Udt. i T. 8, 243.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, alvorlig at spørge Skipperne og Købmændene paa de to til Sundet komne Saltskibe, der ville Øster paa, om, med hvad Besked de ere løbne

hid, da de jo maa vide, at Kongen har lukket Sundet i Aar og har skrevet derom til Regentinden i Nederlandene, der utvivlsomt har bekendtgjort det i de nederlandske Stæder. Han skal vise Skibene tilbage. T. 8, 243.

14. Marts (Børringe). Aabent Brev, at Dorethe, Jens Juddes Hustru, maa beholde deres Gaard Reuestad, hvis hun overlever sin Mand, uden Stedsmaal, men mod at svare samme Afgift. R. 8, 460 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder, at give Renteskriver Niels Pederssen Ordre til at levere Jens Kaas's Fændrik Henrich Sack, der endnu ikke er draget op, 4000 Dlr. til Jens Kaas og selv levere ham 20 Stykker Klæde til Uddeling blandt Knægtene i deres Betaling; han skal lade Fændrikken komme med det Skib, der skal til Elfsborg med Fetalje. T. 8, 246 b.

16. Marts (—). Tilladelse for Gert Bomhoffuer, Kongens Svovllutrer, til, saa længe han tjener som saadan, at besejle 3 Havne, kaldede Patresfiord, Bøllingsvoge og Tolckefiord, for Vesten paa Island og handle der osv. (ligelydende med Tilladelse af 19. Febr.). R. 8, 547.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. De to Holænderskibe, der ville losse i Kiøpnehavn og siden sejle til Dantzick med Ballast, skulle begive sig hjem, naar de have losset, da Kongen hverken vil tillade dem eller andre at sejle paa det Farvand. Af de i de østre Stæder hjemmehørende Skibe, der komme fra Norge med Sild, skal han lade de liubickske passere, men anholde alle andre indtil videre, da det ikke er raadeligt at lade dem løbe, før Orlogsflaaden kommer i Søen. Da Jacop v. Dincken, Købmand, der sidste Aar fik Tilladelse til at sejle paa Naruen med 3 Saltskibe, hvoraf kun de to ere fremkomne, iaar derfor agter sig sammestedshen med ét Saltskib, forbydes det at lade nogen passere Sundet, hvis Tilladelse til at sejle til Naruen eller de andre østre Stæder er dateret forrige Aar; det samme gælder Fribyttere, der ikke have Bestalling fra i Aar. Han skal paase, at Fribyttere med Bestalling fra i Aar ikke under det Skin føre fordægtige Varer til Naruen, Reffuel, Riige eller andensheds. T. 8, 246 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Han skal bringe Mageskiftet med Mougens Godske mellem dennes i Kiøpnehavn ved Siden af Støbehuset liggende Gaard, hvori Bøssesløberen skal bo, og

en Kronens Plads i Roskylde i Orden. Kongen billiger hans Forslag om at sende de duelige af de i Fyen liggende danske Krigsfolk til Skibs og hjemforløve Resten samt at lade den paa Kongens Huse liggende Rug male i Mel og støde i Tønder. Øllet til Orlogsskibene skal brygges med Vintervand. T. 8, 247 b.

16. Marts (Børringe). Befaling til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, at give Bønderne i Farumme og Omegn Ordre til i Aar at pløje Jorden til Hans Apothekers Kornsæd paa Farumgaard og hjælpe ham med at høste; disse Bønder skulle siden forskaanes for Arbejde til Ladegaarden. Udt. i T. 8, 248.

— Befaling til Johan Jellisen Falckner at forstrække den til Amsterdam i Kongens Ærinde sendte Hans Guldsmid med 2500 Dlr., da det ikke er sikkert at sende saa stor en Sum saa langt bort. T. 8, 248.

17. Marts (—). Mageskifte mellem Jens Claussen til Boller og Kronen. R. 8, 87. K. (Se Kronens Skøder under 16. Marts.)

— Befaling til Hans Holck og Pouel Huitfeldt at optegne den af hver Købstad til [Varberg og Halmstad] fremsendte Fetalje, for at Kongen kan se, hvem der adlyde hans Befaling. Hoslagt medfølger Register over Købstæderne og den Fetalje, hver skal levere. T. 8, 248 b.

— Til Holger Rossenkrands, Hr. Lauge Brade og de andre Kommissærer i Ydstedt. Kongen har modtaget deres Skrivelse om Aarsagen til Mønstringens Forsinkelse og befaler dem med det første at holde den; der er affattet to Forvaringer paa den Rest i Klæde, Arrask og andre Silkevarer, som Kongen bliver Knægtene skyldig for den tredje Maaned, den ene Forvaring lydende til Paa-ske, den anden til Pinse. T. 8, 248 b.

— Til Hr. Niels Lange. Kongen vil skrive til Hertug Hans af Holsten om at lade Tvisten mellem Hertugen og Kongen staa hen, indtil Kongen faar bedre Ro og kan udnævne Raader til paa sine Vegne at afgøre Sagen. Udbudsfolkene fra Riiber Len maa blive hjemme, da Fiskeriet ellers helt maa ligge stille; dog skal han efter sit Tilbud skaffe 100 eller flere Baadsmænd og sende dem til Admiralen i Kiøpnehavn. T. 8, 249. K.

18. Marts (Malmø). Befaling til Jørgen Brade og Erich Rud at mønstre de af Laaland og Falster udskrevne Bondesønner, Tjenestedrenge og ledige Karle, udtage de duelige og dem, der have

Rør og kunne bruges som Hageskytter, og sende dem til Kiøpnehafns Slot; ligesaa skulle de sende dem, der bo ved Søsiden og pleje at sejle og fiske, sammestedshen for at bruges paa Orlogsskibene; Herlof Trolle skal give disse nærmere Besked. De utjenstdygtige maa sendes hjem, men ikke førend de udtagne ere komne afsted. K.

18. Marts (Malmö). Befaling til alle udskevne i Laaland og Falster at lade sig mønstre, hvor de tilsiges, og begive sig til Kiøpnehafns Slot til Herlof Trolle. K.

— Befaling til Peder Stub at levere Bartel Stinger, Kongens Salter, mod Kvittans 1000 Mk. til at købe Sild for til Kongen. K.

— Til Otte Brade. Da Bartel Stinger skal være Salter ved Nibe og Sebbersund Fiskerlejer og skal salte 60 Læster Sild til Kongens Slotte og Orlogsskibe, skal Otte Brade paase, at alle Ned- og Vodkarle tilbyde ham alle de Fisk, de fange paa de to bestemte Dage i Ugen, og straffe alle Overtrædelser. K.

— Befaling til alle, der besøge ovennævnte Fiskerlejer, angaaende det samme. K.¹

— (**Børringe**). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Byrge Trolle og Herlof Trolle. Der sendes dem Kopi af Kongens Svar til Hertug Hans af Holsten paa dennes Forespørgsel om Meningen med Sundets Spærring og om hans Undersaatters Handel paa den tyske Side. De skulle lade Brev udgaa, at alle her i Riget, der bruge Sejlads, maa handle paa den tyske Side, men ikke paa Naruen, Rusland, Reuel og de svenske Stæder; dog maa de ikke udføre Salt, Vin eller nogen Munition, ej heller sælge saadant til fremmede, der besøge Købstæderne. T. 8, 249 b.

19. Marts (—). Befaling til de samme at gennemlæse medfølgende Brev fra Borgemestre og Raad i Hamborg og tilskrive Kongen deres Betænkning derpaa. Orig.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Breve fra Hans Holec sendes ham; han skal lade Provianten til Elfsborg komme afsted, da Elvene der oppe nu aabnes og der er stor Mangel paa Proviant; ligesaa skal han sende Proviant til Vardberg. Da Tilførselen fra Byerne ikke kan ventes saa snart, skal han lade Brev udgaa til Otte Brade om at sende Proviant til Elfsborg, naar Vandet aabnes, og ogsaa selv skrive til ham derom. T. 8, 250.

— Til Hans Holec, Embedsmand paa Vardberg. Han skal

¹ Jvfr. ovenfor S. 122 f.; den der optagne Koncept bør sikkert henføres hertil.

altid have paalidelige Spejdere ude for at erfare, hvordan det staar til ved Elfsborg og Bahus, og ingen Omkostning spare derpaa. Da der mangler Fetalje til Knægtene i Vardberg, sendes der ham Brev til Hovedsmanden Rasmus Jude om at overlevere ham 200 af Knægtene med Hans von Heiden til Hovedsmand og selv begive sig til Frands Brochenhus med Resten. T. 8, 251.

19. Marts (Børringe). Brev til Rasmus Jude angaaende Knægtene. Udt. i T. 8, 251 b.

— Til Frands Brockenhus. Ordningen med de danske Knægte i Vardberg meddeles ham. — Seddel: Gydinge Herreds Knægte skulle blive i Herredet, da man ellers kan befrygte Indfald af Fjenderne. T. 8, 250 b.

— Befaling til Sten Bilde til Vandaas at drage hjem til sin Gaard med sine Folk og Heste og have Opsigt med alt i Gydinge Herred, da Frands Brockenhus, Øverste for de danske Knægte, har faaet Ordre til at begive sig til Halmstadt for at mønstre og betale de der liggende Knægte og til at tage de i Gydinge Herred liggende danske Knægte med sig, dog ikke Knægtene fra Gydinge Herred. T. 8, 251.

— Befaling til Herlof Trolle, Admiral, at skaffe Kongen 500 Dlr. til at forstrække Skipper Petther Stegen med til Antagelse af Baadsmænd, da Blasius Eckenberg, Kongens Skriver, der har faaet Ordre til at levere Petther Stegen Pengene, muligvis ikke kan skaffe dem. Kongen vil holde ham eller den, han faar Pengene af, skadesløs. — Seddel: Kongen finder det nyttigt at lade de Skibe »rabate«, der skulle først ud og trænge til det, da de Svenske for Straalsund sikkert ikke ville indlade sig i Slag, men, hvis de løbe i Søen, ville søge at undløbe. T. 8, 252. K.

21. Marts (—). Til samme. Kongen kan ikke nu fritage Kolling for at udrede Baadsmænd, hvilket Kongens Moder har begæret af Herlof Trolle. T. 8, 253. K.

— Til Hr. Otte Krumpen, Hr. Jørgen Løcke og Steen Rossenspare. Da Daniel Rantzou har klaget over, at Knægtene der i Byen maa betale Fetalje og andet altfor dyrt, skulle de undersøge dette og sørge for, at alt sælges til den fastsatte Takst. T. 8, 253 b.

— Befaling til Kiøpnehavn, Helsingborg, Landskrone, Helsingør, Frederichsborg, Slangerup, Roskyld, Ringstedt, Soer, Anduordskouf, Kaarsøer, Nyborg, Othensse og Assens altid at holde Post rede til at føre Bud og Breve til og fra Kongen. Udt. i T. 8, 253 b.

21. Marts (Børringe). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder. Kongen bifalder, at Herlof Trolle og Jens Ulfstand, der have mønstret de 400 didkomne jyske Udbudsknægte, have beholdt c. 150 og hjemsendt Resten; ligesaa billiger Kongen Hr. Magnus's Bestemmelser med Hensyn til de i Fyen liggende Knægte. Han skal passe paa den i det blaa Taarn siddende Karl, hvorom Mouritz Rantzou skriver, og lade gaa hvad Ret er over ham, naar Anklagerne komme. Kongen haaber, at han har modtaget de tidligere Skrivelser angaaende Sejladsen gennem Sundet, og befaler ham i Forening med de andre Raader at ordne alt i Kongens Fraværelse. — Seddel: Kongen havde tilladt sin Bøsseskytte Morten Riis, der var syg, at drage til det varme Bad i Tyskland, og denne havde lovet at være i Kiøpnehavn igen 14 Dage efter Paaske og at bringe nogle gode Bøsseskytter med sig, til hvis Antagelse Hr. Magnus skulde skaffe ham en 30—40 Dlr.; da hans Kone og Børn imidlertid nu berettes at være i Sverrig, skal Hr. Magnus indtil videre anholde ham og fratage ham Kongens Pasbord. T. 8, 252 b. K. (til Hovedbrevet.)

22. Marts (—). Befaling til samme at forhandle med den Bøssesløber i Laaland, der har tilbudt at støbe det Kobber, som Kongen skal have i Laaland og Falster, om at støbe 2 halve Kartover og at levere ham Skabelon dertil; hvis Bøssesløberen leverer godt Arbejde, vil Kongen siden handle nærmere med ham. Kongen overlader ham Valget af en Hovedsmand for Aarsknægtene, hvortil han har foreslaaet Løjtnanten. Tyske Knægte til Skibene kunne ikke faas fra de herværende Regimenter, dog mener Kongen, at man helst paa Skibene maa bruge de Knægte, der ligge i Aarspenge; han skal saa overveje, om man kan lade Borgerne eller andre holde Vagt (»vage«). Straks i næste Uge rejser Kongen til Lund og bliver der til Paaske, dog vil Kongen raadslaa med sine herværende Raader og Krigsbefalingsmænd og, hvis Vejret bliver nogenlunde, inden den Tid foretage et Tog mod Fjenderne. T. 8, 254.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Kongen opgiver efter hans Raad at sende Skibe til Bæltet, men Herlof Trolle skal skrive til Eskild Gøye om at passe paa, hvis der løber Skibe igennem, at man kan faa at vide, hvem de ere, hvad de have inde og hvorhen de ville. Da Kongen selv ikke saa snart kommer til Kiøpnehavn, skal Herlof Trolle sørge for Skibenes Udrustning. T. 8, 254 b.

22. Marts (Børringe). Til Pouel Huitfeld. Der sendes ham en Skrivelse fra Borgemestre og Raad i Halmstad med Befaling til, da Kongen har givet [N. N.] Klosteret efter det af ham sendte Register, en Gang for alle at undersøge Sagen og at handle med N. N. om at lade de paa Grunden værende Gaarde blive staaende, mod at N. N. faar Jordskylden deraf; ligesaa skulle de Gader og Alminder, der til Byens og Befæstningens Nytte gaa gennem samme Ejendom, blive ved Magt. Han skal undersøge, hvilke Tiender der kunne udlægges Hospitalet i Stedet for denne Ejendom, og underrette Kongen derom. — Seddel: Da Lauritz Jenssen vil tilholde sig de Bygninger, som Borgerne have sat paa ovennævnte Jord, skal han sørge for, at denne ikke besværer Borgerne, da Kongens Brev ikke siger, at disse skulle miste den Bygning, som de paa egen Bekostning have opført. T. 8, 254 b.

— Aabent Brev til Bønderne i nedennævnte Lensmænds Len om en almindelig Skat, saaledes at hver Mand, der sidder for Gaard, skal give 10 Mk. i Klippinge, hver Kronens Ugedagsmand 5 Mk. og hver Pebersvend, Gaardmand, Skrædder, Skomager, Smed, Kæltring, Tjenestedreng og Møller 5 Mk.; overalt skal den rige hjælpe den fattige, og Skatten skal være ude inden Paaske. Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der gøre Ugedage og bo i de samme Sogne, hvori Adelens Sædegaarde ligge, skulle være fri. Udt. i T. 8, 255 b.

— Befaling til Hr. Eyler Hardenberg, Axel Viffert, Biørn Kaas, Hans Spiegel, Jacob Sparre, Byrge Trolle, Fru Sitzelle, Knud Guldenstierns, og Hr. Lauge Brade at forkynde ovenstaaende aabne Brev, lægge Bønderne i Læg, indkræve Skatten og straks sende den til Rentemester Jochim Beck. K. Udt. i T. 8, 255 b.

— Til Johan Friis, Kansler. Da mange af de tyske Ryttere mangle Heste, ligesom ogsaa mange af deres Svende ere døde, hvilket volder Kongen stor Skade, eftersom deres fulde Besolding alligevel maa betales dem, vil Kongen lade dem mønstre og mener at kunne ordne det saaledes, at de lade sig mønstre og betale paa 2 Maaneder, halvt i Klippinge og halvt i Dalere, til hvilken Ende han beder Johan Friis laane sig 6000 Dlr. enten mod Pant eller Rente. T. 8, 255 b.

23. Marts (—). Fredebrev for Jørgen Kotti, Borgemester i Ottense, der nu har stillet Fru Sophia Løcke, Jacob Hardenbergs

Enke, tilfreds for de Penge, han skyldte hende, og hvorfor hun havde faaet Rønningsbrev over ham. K. Udt. i T. 8, 256.

24. Marts (Børringe). Tilladelse for Hans Johansen, Embedsmand paa Selckeborg, til straks at indløse 4 Gaarde fra Anders Christiensen og 1 Gaard fra Godtzske Friis, som de have faaet i Pant af Selckeborg Slots Gods, og siden beholde dem som Pant. P. 120. K.

— Til Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riberhus. Da han trods den tidligere Befaling til at lade Trætten med Mouritz Podebuskis Bonde i Kilstrup om en Eng staa hen alligevel har frtaget Bonden Engen, befales det ham at tilbagegive Bonden Engen og lade Sagen bero, indtil Kongen selv kan forhøre den eller lade gode Mænd dømme deri. T. 8, 256 b.

— (**Malmø**). Forbud mod at rejse eller forfølge Dele paa Hertuig Høcken eller det Gods, han har i Værge, saalænge han er forhindret i Kongens Bestilling til Skibs og 6 Uger derefter. K.

25. Marts (—). Søbrev for Frantz Iffuerssen, der skal løbe fra Gotland til Kiøpnehavn med Skibet den forlorne Søn. K.

— (**Børringe**). Livsbrev for Anders Jonssen i Byringe paa den Kronens Gaard smstds., som han selv ibor, mod at svare samme Afgift som hidtil; efter Anders Jonssens Død maa en af hans Sønner faa Gaarden uden Stedsmaal. R. 8, 460 b. K.

— Lignende Bræv for Peder Nielssen i Holmeg og hans Søn Hendrich Pederssen. Udt. i R. 8, 461. K. (i Udt.).

— Livsbrev for Peder Nielssen i Holmeg paa Kronens Part af Tienden af Høibye Sogn mod en aarlig Afgift af 13 Jochimsdlr. til Kronen. R. 8, 461 b. K.

— Til Hr. Peder Schram. Naar Vejret og Vejen blive saaledes, at Krigsfolket kan komme afsted, vil Kongen foretage et Tog, men som Vejen nu er, kan det ikke lade sig gøre. T. 8, 256 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, at skaffe Hr. Peder Skram, Embedsmand paa Laugholm, endnu en Tønde Krudt, da den halve Tønde, som han sidst sendte op, kun kom til Refleberg, hvor Fjenderne sloge Budet ihjel og opbrændte Krudtet. Orig.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Der sendes ham en Kopi af Kongens tidligere Skrivelse til ham om de fra Spanien

til Sundet komne Skibe, da han melder ikke at have faaet denne Skrivelse. De fra Vesterlandene komne Skibe, der ville losse her i Riget og igen købe deres Last her, maa gøre det, men han skal tage nøjagtig Forpligtelse af dem paa, at de ikke ville løbe andenstedshen; derimod skal han tilbagevise alle, der ikke ville losse og lade her i Riget, ligesaa de fra Friisland komne Bojerter. Bestemmelserne angaaende Kongens egne Undersaatters Sejlads kan han faa at vide af Hr. Magnus Guldensthiern; Kongens egne Undersaatter maa føre de i Norge saltede Sild til de østlige Stæder, dog kun til ufordægtige. Skibe fra de østlige Stæder maa ikke løbe vestpaa. T. 8, 257.

27. Marts (Børringe). Til Hr. Magnus Guldenstiern og Johan Friis. Da Staffen Løytze efter Kongens Begæring vil komme til Kiøpnehavn med Sølv for 10,000 Dlr. og derfor begærer en »Forstand«¹ med deres Besegling, sender Kongen dem et Forvaringsbrev paa Sølvet tillige med en Kopi af en Skrivelse til Staffen Løytze og beder dem medbesege Forvaringsbrevet og straks sende begge Brevene til Staffen Løytze, at denne med det første kan komme herind. T. 8, 257 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Byrge Trolle og Herlof Trolle. Jens Ulfstand, Embedsmand paa Bahus, melder, at Fjenderne have været for Slottet, men nu igen ere dragne bort, og at der er Mangel paa Fetalje, da Bønderne i Lenet ere blevne tvungne til at sværge til Fjenden, og paa Krudt, Lod og andet; det befales dem derfor at skaffe ham saa meget som muligt af disse Ting. T. 8, 258.

— (**Lund**). Til de samme. Kongen vil ikke forbyde Undersaatterne i Riibe og paa Vestkysten at bruge den hollandske Sejlads, da de jo ikke sejle gennem Øresund. Han billiger det af Johan Friis indsendte Udkast til Brevet til Købstæderne om Sejladsen og befaler dem at udfærdige Brevene derefter. Deres Betænkning over de Hamborgers Begæring har Kongen modtaget og befaler dem straks at hidsende de Hamborgers Skrivelse, for at Svaret kan blive udfærdiget. T. 8, 258.

— Befaling til Claus Huitfeldt at sende Simen Ricke, Borger i Rostock, 1 Par gode Øksne og 1 Td. Smør. Udt. i T. 8, 258 b.

¹ Kavtion.

27. Marts (Lund). Til Herlof Trolle, Admiral. Kongen takker ham, fordi han vil skaffe de 500 Dlr., og lover at holde ham skadesløs derfor; han maa sende dem med Selffuester Francke, hvem Kongen efter Herlof Trolles Raad tillader at drage til Peder Stedinge, der har skrevet om ham; dog skal Francke strængt forpligte sig til at vende tilbage igen. T. 8, 259.

— Til Peder Huitfeldt. Hans Skrivelse om de Skibe, der skulle ud paa det straalsundiske Farvand, og om de for Wismar liggende 14 Skibe er modtagen. Der sendes ham Kopi af Kongens Skrivelse til de Wismarske om at anholde disse 14 Skibe; hvis alle 14 eller nogle af dem ville løbe ud til Reffuel, Naruen, Suerige eller andre fordægtige Steder, skal han hindre dem deri og behandle dem som Fjender. Naar han kommer til Straalsund, skal han raadslaa med de Lubske om at gøre Fjenderne Afbræk og, hvis det kan ske uden Kongens Skade, angribe de Svenske i Havnen; han skal passe paa, at ingen af de Skibe, der skulle føre det svenske Gods til Sverrig, undkommer. T. 8, 259.

28. Marts (—). Befaling til Biørn Andersen, Landsdommer i Sjælland, at hjælpe Hr. Magnus Guldenstiern saa meget, som Ret er, i en Trætte, da hans Modpart har erhvervet kgl. Forbud mod at dele paa hans Gods, fordi han skulde paa Rigens Rejse, men alligevel er hjemme, uden at Hr. Magnus dog kan faa nogen Forfølgning over ham. Udt. i T. 8, 259 b.

— Befaling til Hans Skinckel, Ridefoged i Villands Herred, at opkræve og levere Ritmester Hack Ulfstand og de under ham i Vee liggende adelige den Gengærd, som Bønderne i Villands Herred havde ført sammen til Fjenden ved dennes Indfald i Herredet, da Bønderne ikke vare nødte til at samle den til Fjenden. T. 8, 260.

29. Marts (—). Pantebrev til Iffuer Jul til Beckmarck paa Kronens Part af Tienden af Lombore Sogn i Skotborg Herred for 150 Jochimsdlr. P. 120 b. K.

— Til Borgerskabet i Vedle. Da nogle Skippere, der sidste Aar fik Tilladelse til at løbe gennem Kongens Strømme, trods deres Forpligtelse løb til Sverrig, vil Kongen forbyde Sejladsen gennem Øresund, saa længe Fejden varer; dog maa Kongens egne Undersaatter sejle, men de maa ikke løbe til Reuel, Naruen, Rusland, Sverrig eller andre Steder, hvorfra Fjenderne kunne blive styrkede, maa ikke føre Salt, Vin, Bøsser, Krudt, Lod, Harnisk,

Værger eller anden Krigsrustning i Østersøen eller sælge saadant til fremmede i deres By. Orig. i Provinsark. i Viborg.

29. Marts (Lund). Til Jørgen Rosenkrantz og Folmer Rosenkrantz. Da Kongen ikke saa hurtig behøver alle de fra Nørrejylland udskrevne Folk, skulle de befale alle saadanne, der herefter komme til Færgestedet, at drage hjem igen, men at være rede til straks at drage afsted, naar de faa Kongens Skrivelse. K.

30. Marts (—). Pantebrev til Johan Friis til Heslagger, Kansler, paa Leckingegaard i Sjælland, som han selv har den i Værge, for 4000 Jochimsdlr. Pengene skulle betales tilbage paa én Gang. P. 121. (Overstreget.) K.

— Til samme. Kongen takker ham for Laanet af de 3000 Dlr. og sender ham Forvaringsbrev derpaa. Kongen faar i denne Tid størst Hjælp af dem, han mindst havde ventet det af, og mener, at Krigen er sendt af Gud for at lære ham baade Hedninger og Kristne at kende. T. 8, 260 b.¹

— Befaling til Jacob Boringholm straks at hidsende sin Bestalling som Jurisdiktsfoged paa Boringholm tillige med Følgebrevet. Udt. i T. 8, 261.

— Tilladelse for Borgerne i Aahus til at udføre Byg, Malt, Smør, Øl og Sild fra Aahus til Tyskland og der igen købe, hvad de have behov til deres Huses og Byens Ophold, Kronens Told dog uforkrænket. Udt. i T. 8, 261.

31. Marts (—). Fornyet Befaling til Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, om at sørge for Tilførsel til Elfsborg, Vardberg, Halmstad og Bahun og paase, at den til Vardberg bestemte Havre kommer afsted. Da Fjenderne ligge ved Elfsborg, skal han befale alle, der løbe paa dette Farvand, at se sig vel for. T. 8, 261.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern at forhandle med Joachim Helmicke, der vil tilføre Kongen Salpeter, og om muligt træffe en Handel med ham. T. 8, 261 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Byrge Trolle og Herlof Trolle. Kongen har skrevet til Erich Rossenkrantz, Embedsmand paa Bergenhus². De skulle overveje, hvorledes Sejladsen gennem Carelestrand ved Vardehus bedst kan forhindres. T. 8, 262 b.

¹ Tr.: Hist. Tidskr. IV. 668 f. V. 425.

² Se Norske Rigs-Registr. I. 450 f.

1. April (Lund). Brev til Hans Offesen om fremdeles at være tro i Rigets Tjeneste. Udt. i T. 8, 263 b.

— Befaling til Palle Ulfeld at være Værge for Anders Urnis Børn. Udt. i T. 8, 263 b.

2. April (—). Befaling til Fru Else Thagis igen at lade Kapellanen i Lund faa de Gaarde, som hun har taget fra et til Kapellanens Underhold henlagt Vikarie i Lunde Domkirke, da hun ikke har bevist sin Ret til Godset. T. 8, 264.

— Befaling til Kapitlet i Lund at undersøge, hvad Ret de adelige have haft, der have taget Gods fra Kapitlet uden først at have søgt Kongen derom, og siden tilskrive Kongen fuld Besked. Herefter maa intet Gods komme fra Kapitlet, førend de, der kræve det, have bevist deres Ret og have faaet kgl. skriftlig Befaling til Kapitlet om at udlevere det. T. 8, 264.

— Befaling til Kapitlet i Ribe selv at udrede den Sum, som det i Anledning af Kongens Brev til Kapitlet om Penge har paalagt M. Hans Lauritzen, Læsemester, Hr. Jens Pederssen, Sognepræst til Vor Frue, Hr. Niels, Kapellan smstds., Hr. Villom, Sognepræst til Sortebrødre, Hr. Jacob, Kapellan smstds., Hr. Axel, Organist, Lauritz Egidissen, Skolemester, og de 5 Hørere i Ribe Skole at erlægge, da disses Rente er tillagt dem for deres Embede og Tjeneste i Kirkerne og Skolen og de ingen Herlighed have i Kapitlet som andre Kanniker, med Undtagelse af Hr. Jens Pederssen, der er villig til at give hvad han skal af sit Kannikedømme. T. 8, 264 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

3. April (—). Forleningsbrev for Jacob Sparre til Suanholm paa det Aaledræt ved Abbekaas, som Thomes Jude paa Abbe-kaas nu har i Værge, uden Afgift. R. 8, 461 b. K.

— Befaling til Jesper Blome, Christoffer Gadendorff og Fru Apelonie Annefeld at begive sig til Skaane med deres Heste og Harnisk for at lade sig bruge mod Fjenderne; dog skal Fru Apelonie kun sende de Heste, som hendes afdøde Husbond er takseret til at udgøre af Hagenskouf. Udt. i T. 8, 265.

— Befaling til Folmer Rosenkrantz at levere Hr. Peder Skram, hvis Len Laugholm paa det nærmeste er afbrændt af de Svenske, 2 Læster Malt, 1 Læst Rug og 1 Læst Byg til Husholdningen paa Laugholm. T. 8, 265.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder, at skaffe de 50 Ryttere, som Kongen med det første venter fra Hertug

Adolf af Holsten, Natteleje, fri Underholdning og Foder til deres Heste fra Korsør og over til Kongen. Orig.

4. April (Lund). Pantebrev til Henrich Braade paa Borestad Len i Giers Herred, som er 22 Gaarde og 4 Fæster i Borestad, 3 Gaarde i Lillehiem, 1 Gaard i Kyllingerød, 1 Gaard i Linde-rød, 3 Gaarde i Syndersløf, 9 Gaarde i Deyeberg og 1 Gaard i Horred¹, for 3000 Jochimsdlr. P. 124. K. Orig. (skaaren).

— Til Johan Friis, Kansler. Da Hans Pouisk og Broder melde, at Hertug Adolf af Holsten har ladet dem stævne for Buckhagen Gaard, som Kongens Fader solgte deres Fader, Hr. Wulf Pouisk, skal Johan Friis i Hvælvingen paa Kiøpnehavn [Slot] opsøge den mellem Kongens Fader og dennes Brødre sluttede Skiftekontrakt, da der heri formentlig findes Besked om, hvorledes der skal forhol-des med det af Kongens Fader i Hertugdømmerne solgte Gods, og sende enten Originalen eller en Kopi under gode Mænds Segl til Kongen. T. 8, 265.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern og Herlof Trolle. Da de Sven-ske ifølge Hans Holckis Skrivelse have ført noget Skyts op paa en Klippe i Elven, kaldet Byllinge, mellem Elfsborg og det salte Vand og en af Kongens Jagter, der løb ind og kæmpede med Fjen-den, blev slaaet tilbage, foreslaar Hans Holck at sende et velrustet Orlogsskib derop, da Fetalje ellers vanskelig vil kunne komme ind paa Slottet og Jens Kaas lider stor Mangel derpaa; de skulle overveje og »tiltænke« denne Sag. — Seddel: Da det Krudt til Frands Brockenhus's danske Knægte, hvorom Hr. Magnus tidligere har faaet Skrivelse, endnu ikke er fremkommet og Knægtene ere helt blottede for Krudt, skulle de straks sende 3 Tdr. Krudt til Helsingborg og befale Lensmanden dér straks at sende det til Halmstad til Frands Brockenhus. T. 8, 266. Orig.

5. April (—). Pantebrev til Fru Lene Ulfstand, Ebbe Ulfeldtz Enke, paa 4 Gaarde og 3 Fæster i Hylle og 3 Fæster i Ka-rup i Blenttorp Sogn i Thorne Herred for 600 Jochimsdlr. P. 125. K.

— Tilladelse for Kronens Bønder i Nørrevang² og Obe-rup³ til som før at have fri Fædrift, Olden til deres egne hjemme-fødte Svin og fri Skovhugst til Ildebrændsel, Husbygning og andet

¹ Hörröd.

² Vist N. Vram, S. Asbo H.

³ Vist Åfvarp, S. Asbo H.

Husets Brug i Synderaas, dog kun til Skellighed og mod ikke at føre noget andenstedshen. Udt. i T. 8, 265 b.

6. April (Lund). Til Borgemestre og Raad i Semershafn. De fritages for de 20 væragtige Karle, som Byen skulde stille, mod altid at holde 2 Baade med Folk ved Byen, der kunne skaffe Kundskab fra Kongens Orlogsflaade. Udt. i T. 8, 266 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, Johan Friis, Kansler, Børge Trolle og Herlof Trolle straks at levere det hamborgiske Bud hoslagte Brev til Borgemestre og Raad i Hamborg og give ham hans Afsked. Orig.

7. April (—). Til samme. Da Fjenden har belagt Elfsborg haardt og med sit Skyts gør Slottet Skade og holder Kongens Proviantskibe borte fra Slottet, efterdi disse ikke ere saaledes forsynede med Folk og Skyts, at de kunne gøre Modstand, skulle de lade 2 af de til det straalsundiske Farvand bestemte Skibe gøre i Stand, sætte de nødvendige Knægte derpaa og sende dem til Elfsborg, hvor de skulle gøre Indfald paa Hisingen eller andensteds og ledsage Kongens Proviantskibe ind for Slottet; hvis disse Skibe allerede ere løbne ud, skulle de lade andre udruste og sende op. T. 8, 267. Orig.

— Til de samme. Inden Modtagelsen af deres Skrivelse havde Kongen selv indset det betænkelige i at lade Hans Blome sejle til Naruen med Salt og derfor aldeles afslaaet hans Begæring. Kongen har læst deres Betænkning om Mønten og befaler dem at lade mønte saa mange smaa Klippinge, 4 Skillings- og 2 Skillingsstykker som muligt. T. 8, 267 b. Orig.

— Pantebrev til Hr. Lauge Brade til Krogholm paa 21 Gaarde og 3 Fæster i Høybye i Oxie Herred, 4 [Gaarde] i Vebre By, 1 [Gaard] i Sleterød, 1 [Gaard] i Polt, 1 [Gaard] i Thorstrop, 9 [Gaarde], 3 Fæster og 1 Hus [i Thorstrop el. Vebre], Hasle Mølle, 8 [Gaarde] og 1 Mølle i Hemmindstrop By, 5 Gaarde og 1 Mølle i Røde og 4 Gaarde og 1 Fæste i Effuerløf By for 4000 Jochimsdlr. P. 121 b. (Overstreget.) K. Orig. (kun Brudstykke).

— Mageskifte mellem Axel Urne til Søgaard og Kronen. R. 8, 195 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Hans Goustssen, Borger i Helsingør, paa 3 Falkelejer, de to, kaldede Morup og Galtebeck, i Vardberrig Len, og det tredje paa Halsnes i Sjælland, mod at svare sædvanlig Afgift deraf. Han maa ikke udtage Falkeunger af Reden

og skal tilbyde Kongen alle Falke, førend han udfører dem. R. 8, 462. K.

7. April (Lund). Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, at lade en ved Lappen liggende Bojert, der efter Hr. Magnus Guldenstierns Skrivelse er ladet med Boldavit til Kongen, men ikke maa komme forbi Slottet, komme op til Kiøpnehavn og ligesaa at lade alle andre med kgl. Gods ladede Skibe løbe igennem, dog skal der sørges for, at de ikke løbe andenstedshen end til Kongens Købstæder med det af deres eget Gods, de have inde. Andre Skibe, der ville handle med Undersaatterne her i Riget, maa passere mod Forpligtelsesbrev. T. 8, 266 b.

— Til Kapitlet i Lunde Domkirke. Kongen har tilladt Steen Rossenspare at faa 2 Kapitlets Gaarde i Staffuerødt, hørende til det Vikarie, hvormed Otte Pors er forlenet, til Mageskifte mod at gøre Kapitlet tilbørlig Fyldest derfor. T. 8, 267 b.

8. April (—). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Kongen sender ham en i Nyborg antagen Møntmester og befaler ham at tale med Rentemester Jochim Beck om at sørge for, at Møntmesteren kommer i det Hus paa Holmen, hvori den fra Randers komne Guldsmid nu bor, og med det første kommer til at arbejde, da der mangler Smaamønt; de skulle skaffe Guldsmiden en anden Bolig, da Kongen vil beholde dem begge. T. 8, 268.

— Befaling til Frans Banner paa Fredag [13. April] at rykke op til Halmstadt med sine Ryttere, raadslaa med Frands Brockenhus og de andre Befalingsmænd og siden gøre Fjenden al mulig Skade. T. 8, 268 b.

— Til Hr. Otte Krumpen. Da Jørgen Marsuin skal være Embedsmand paa Helsingborg Slot og Frands Banner i dennes Sted Ritmester for den jyske Fane, skal Hr. Otte kalde Rytterne til sig og befale dem at holde Frands Banner for deres Ritmester. — Seddel: Ritmesteren har faaet Befaling til paa Onsdag [11. April] at rykke op ad Vejen til Halmstad med de i Malmø og Landskrone liggende Ryttere. T. 8, 268 b.

10. April (Kbhvn.). Pantebrev til Lauge Beck paa Riisø under Roskildegaard for 400 Lod Sølv. P. 114 b. K.

— Pantebrev til Biørn Anderssen til Vinstrup, Landsdommer i Sjælland, paa 4 Gaarde, kaldede Gimlinge Torp, i Flackeberg Herred for 500 Jochimsdlr. P. 115. (Overstreget.) K.

11. April (Lund). Forleningsbrev for Sueder Ketting,

Embedsmand paa Hamershus, paa S. Jørgens Hospital paa Borneholm, hvori han skal holde saa mange fattige og syge Mennesker, som Renten kan taale. Han skal tillige være Jurisdiktsfoged paa Borneholm, oppebære al den Kronens Rente, der ikke hører til Hamershus, og levere Kronen den ene Halvdel deraf, medens han selv maa beholde den anden. R. 8, 462 b. K.¹

11. April (Lund). Befaling til Eyler Hardenberg og Axel Viffert at skaffe Vogne i deres Len til at flytte de i Malmø [og Landskrone] liggende Rytteres Gods paa samt at skaffe Havre, Brød, Flæsk og Salt efter Ritmesterens Begæring til Rytternes Proviantering paa Opmarschen. T. 8, 269.

— Til Frans Brockenhus. Kongen sender den jyske og fynske Fane op til ham og befaler ham at tage Befalingen over dem, indtil Feltøverstén kommer eller der sættes en anden til det. T. 8, 269.

— ² Befaling til Peder Biilde, Embedsmand paa Roskyldegaard, straks at sende den Havre, han har liggende paa Gaarden, til Kiøpnehavn; der sendes ham aabent Brev til Bønderne i Lenet om at fremføre Havren. Orig.

12. April (—). Forleningsbrev for Morthen Krabbe til Biørnholm paa Kronens Part af Tienden af Liungbye og Nødager Sogne ved Biørnholm, uden Afgift. R. 8, 87 b.

— Tilladelse for Holger Rossenkrantz til Boluer til at nedbryde den Stald i Emsborg, hvori Kongens egne Heste stode, og det dertil byggede Stuehus, hvori Kongens Svende havde deres Bolig, og bruge det deri værende Tømmer, Sten og andet. R. 8, 90 b.

— Livsbrev for Hans Jenssen, Slotsskriver paa Malmø Slot, paa en Jord i Malmø, hvorpaa Rasmus Snedker har opført en af Hans Jenssen nu købt Bygning, uden Afgift. Hvis Arvingerne efter Hans Jenssens Død ville sælge Bygningen eller Kronen vil have Ejendommen tilbage, skal Bygningen vurderes og Vurderingssummen betales af Kronen. R. 8, 463. K.

— Befaling til Hr. Eyler Hardenberg, Biørn Kaas og Axel Viffert straks at sende alt det Smør, de kunne undvære, til Kiøpnehavn, da der her er stor Mangel paa saadant, samt straks opkræve

¹ Tr.: Hübertz, Aktst. t. Bornholms Hist. S. 300 f.   ² Orig. har: Vor Gaard i Roskilde, hvilket sikkert er en Fejl for: Vor Gaard i Lund.

den sidst paabudte Pengeskat af Bønderne i deres Len og indsende den til Rentemesteren. T. 8, 269 b.

12. April (Lund). Befaling til Byrge Trolle, Hr. Lauge Brade, Jacob Spare, Hans Spegel og Fru Zitzele Ulfstandt at opkræve den paabudte Skat af Bønderne [i deres Len] og sende den til Jochom Beck. Udt. i T. 8, 269 b.

— Pantebrev til Niels Kundtze, Borgemester i Malmø, paa Hofgaarden i Laxmandtz Aagerup i Fylle Sogn i Torne Herred for 500 Jochimsdlr. P. 125 b. K. Orig. (skaaren og stærkt ødelagt).

13. April (—). Gælds-brev til samme paa 6000 Mk. danske i Klippinge, som han har forstrakt Kongens Ritmester Frandtz Banner med til dennes Ryttere; Kongen lover at betale dem tilbage, saasnart han kommer tilbage til Kiøpnehafns Slot. P. 126. K.

— Foreløbigt Pantebrev til Fru Else Ulfstand, Tage Thottes Enke, paa Øvitz Kloster med saa meget af Godset der til, at hun kan have Fyldest deri for de 2000 Jochimsdlr., som hun nu har laant Kronen, og for den Sum, som hun har lovet til førstkommende Paaske; naar hun har udgivet denne sidste Sum, skal hun faa Pantebrev paa hele Summen. P. 126 b. (Overstreget.) K.

— Forleningsbrev for Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, paa Kronens Part af Tienden af Lille Slogerup, Store Slogerup, Dalkjøping og Gisløf Sogne og paa 1 Gaard i Gisløf, uden Afgift. R. 8, 464. K.

— Skøde til Jørgen Ketting. R. 8, 464. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Hartuig Bilde, Embedsmand paa Aarhus, indtil videre fritages for Halvparten af sin Afgift af Aarhus Len, da Fjenderne have gjort stor Skade paa hans Gods og have afbrændt en Del af Kronens Gods under Aarhus. R. 8, 465. K.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Da de af Hertug Adolf af Holsten til Kongen antagne Baadsmænd nu maa formodes at være komne over til Sjælland, skal han sende Bud ud imod dem og befale dem at tøve i Kiøge eller hvor Budet møder dem, hvorefter han enten selv eller ved en anden kyndig Mand skal forhandle med dem om at træde i Tjeneste paa samme Vilkaar som andre Baadsmænd; ville de ikke det, skal han med bedste Lempe

give dem deres Afsked og faa dem ud af Riget. Der medfølger en efter hans Betænkning opsat Skrivelse til Hertugen om Grundene til, at Kongen ikke vil beholde Baadsmændene, hvilken han straks skal sende til Hertugen, hvis Baadsmændene ikke blive antagne. T. 8, 270.

13. April (Lund). Ærinder, som Pouel Stissen, Embedsmand paa Island, skal udrette smstds. Han skal besigte Klostrene Ornamente og Inventarier og tage alt overflødigt fra Klostrene, indsætte en Provst eller Official i hver Fjerding til at have Opsigt med Kirkerne, da Superintendenterne ikke kunne overkomme den aarlige Visitats, lade den i Vestfiorden allerede udnævnte Official Hr. Jon Loptzen faa Vadzfjord Beneficium, ophæve Arresten paa afdøde Dade Bunde Gudmundssons Gods og aftinge Sagerne med dennes Arvinger. R. 8, 549¹.

— Befaling til Lensmændene i Klostrene paa Island at lade Pouel Stissen se alt det Inventar, der findes i Klostrene, og siden levere ham, hvad han paa Kronens Vegne begærer deraf. R. 8, 550 b.

— Stadfæstelse af den af Lagmænd og Lagrettesmænd paa Island afsagte Dom om Hor. Den gamle Artikel om Ubodemaal formildes derhen, at den, som beligger sin egen Slægt, skal miste Livet og have sit Løssøre forbrudt til Kronen, medens hans Odel og Arvegoods skal tilfalde hans rette Arvinger. R. 8, 552².

— Skøde til Peder Enerssen paa Ellidt Ø, der hidtil har hørt til Helgefildz Kloster, til Erstatning for hans Bygning paa Gaarden Arnastappe, der er bleven tildømt Kronen, og for hans Tiltale til Kronen paa Biskop Øgmundz Vegne. R. 8, 551³.

— Befaling til Bønderne under Helgefild herefter at svare til Arnastappe, da Helgefild ligger ubelejligt til at holde Hus og Avl paa. R. 8, 551 b.

— Forleningsbrev for Skolen for Søndén paa Island paa Kronens Tiender af Rangervalde og Bordestrande Sysler. R. 8, 552 b.⁴

¹ Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 16 f. M. Ketilson, Forordn. til Island. II. 28 ff. ² Tr.: Store Domur. Holum 1743. Fol. 3 (paa Islandsk). Detharding, Von den isländ. Gesetzen S. 20 f. (paa Latin). Thorhallesen, Den isländ. Lov Jons Bogen S. 413 f.

M. Ketilson, Forordn. til Island II. 38 ff. (paa Islandsk), 52 f. (paa Dansk). Stephensen og Sigurdsson, Lovsamling for Island I. 89 f. Fogtman, Reskriptsaml. II. 210 Anm. ³ Tr.: M. Ketilson, Forordn. til Island II. 55 f. ⁴ Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 16. M. Ketilson, Forordn. til Island II. 54 f. Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Isl. I. 90.

13. April (Lund). Forleningsbrev for Sira Haldor Benedictson paa Modravelle Kloster for Norden paa Island, saaledes som Sira Biørn Gisleson nu har det i Værge; han skal svare Afgift deraf efter Overenskomst med Lensmanden. R. 8, 553.

— Livsbrev for Hr. Rasmus Villatzen paa Oddestad Beneficium i Rangerualde Syssel paa Island, uden Afgift. R. 8, 553 b.

— Forleningsbrev for Nicolaus Torstenson paa Flatøe Ø for Norden paa Island, hvilken Magnus Jonsen nu har i Værge; han skal aarlig svare Lensmanden 10 Dlr. deraf. R. 8, 554.

14. April (Kbhvn.). Pantebrev til Coruitz Viffert paa 10 Gaarde og 1 lille Mølle i Katzløse Sogn og By, 1 Gaard i Hue-rødt¹ og 1 Gaard i Bolckagger², alt i Liunis Herred, for 250 Jochimsdlr. P. 116. K.

— (**Lund**). Tilladelse for Sira Magnus Magnusson paa Island til at ægte Guron Tolleifdatter, uagtet hun tidligere har været beligget af hans Frænde Guender Illefson. R. 8, 554 b.

— Skadesløsbrev til Hr. Eiler Hardenberg, Hr. Otte Krumpen, Hr. Magnus Guldenstiern, Birge Trolle, Hr. Jørgen Licke, Holger Rossenkrantz, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde, Steen Rosenspar, Jochim Beck, Jens Ulfstand, Frantz Banner, Mouritz Podebusch, Jørgen Bilde, Albret Oxe, Erich Bilde, Steen Bilde, Iffuer Lunge, Christoffer Lunge, Biørn Kaas, Otte Banner, Lauge Brock, Jørgen Marsuin, Hans Schougardt, Erich Podebusch, Hack Ulfstand, Hartuich Bilde, Hendrich Brade, Holger Brade og Hans Skiel, der have sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og hans Hovedsmænd for 100,000 Dlr. Hovedstol med Rente. Hvis Kongen ikke betaler til rette Tid og Forloverne komme i nogen bevislig Skade, Kost og Tæring derfor, skal Kallundborg Slot og Len straks overleveres dem som brugeligt Pant, indtil de faa alle deres Udlæg erstattede, og Slottets Rente maa ikke formindskes, førend de ere fri for deres Løfte. R. 8, 465 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder. Kongen anmoder ham om som Forlover at besegle medfølgende Brev til Daniel Rantzou og hans Hovedsmænd paa 100,000 Dlr.; Kancellitjeneren skal forelæse ham en Kopi af Skadesløsbrevet. Orig.

— Til [Regeringsraaderne]. Da et Skib, der skulde til Elfs-

¹ Hörröd.

² Balkåkra.

borg med Fetalje, i Elven er blevet slaaget tilbage af Fjenderne, skulle de straks sende 2 Orlogsskibe derop, forsynede med det nødvendige Skyts og Folk, saa de kunne gøre Landgang paa Hiis-singe, slaa Fjenden (der ikke skal være meget stærk), ødelægge hans Baade og Espinger og frigøre Indløbet til Slottet; Skibene kunne komme tilbage igen, inden Flaaden skal løbe ud. Da det Skib, der skulde løbe til Elfsborg med Malt, i Stedet er løbet til Jylland, skulle de sende Malt op med Skibene. Orig.

15. April (Lund). Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern at bespise paa Slottet de Ryttere, som Hertug Adolf har sendt til Kongen og lovet at besolde i 3 Maaneder, og som nu formodentlig ere i Kiøpnehavn, samt skaffe dem Foder til deres Heste, da Kongen vil give dem fri Underholdning, indtil de skulle bruges, for at deres Maaneder først skulle begynde, naar de drage mod Fjenden. Hvis de allerede ere paa Vejen herover, skal han kalde dem tilbage til Kiøpnehavn. T. 8, 270 b. Orig.

— Befaling til Jochim Beck, Rentemester, at gøre Afregning med Ritmester Josue v. Qualen, der straks skal begive sig til Kiøpnehavn, og at sende 6000 Dlr. i Klippinge hid, da Kongen har Brug for dem. Der er skrevet til Biørn Kaas om straks at sende ham Registre over sine Forstrækninger til Ritmesteren og dennes Ryttere samt over deres Gæld til Bønderne, for at det kan blive afkortet. T. 8, 270 b.

— Skrivelse til Biørn Kaas, Embedsmand paa Helsingborg, angaaende ovennævnte Sag. Udt. i T. 8, 271.

16. April (—). Skøde til Hr. Jørgen Løcke til Offuergaard. R. 8, 88 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for samme, der har opladt Kronen sit Pantebrev paa Gislom Herred, paa samme Herred i 10 Aar og uden Afgift; hvis han dør inden Udløbet af de 10 Aar og hans Hustru, Fru Beate Brade, overlever ham, maa hun beholde Herredet 1 Aar efter hans Død. R. 8, 88. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tilsiger Hr. Jørgen Løcke, der har lovet selv at skaffe Penge til sin Tæring paa den ham befalede Rejse, at gøre Afregning med ham ved hans Hjemkomst og at give ham Gislom Herred i Pant for hans Udlæg paa Rejsen. R. 8, 90.

— Brev til Fru Johanne Nielsdatter om at overlevere Hr. Jørgen Løcke 2 Gaarde i Hofthued af det Gods, hun har faaet

i Pant; dog skal han have det i Fru Johannes Minde. — Seddel: Hun skal overlevere ham 3 Gaarde i Oue By, da Kongen havde givet ham Ouegaard og Oue By, førend hun fik Hedensted Herred i Pant. Udt. i T. 8, 271.

17. April (Lund). Pantebrev til Fru Karine, Mogens Krabis Enke, paa 9 [Gaarde], 1 Fæstejord og 1 Mølle i Gisleberg i Schreflinge Sogn, 1 [Gaard] i Hostensløf, 1 [Gaard] i Three, alt i Onse Herred, og Herligheden af 1 Kirkegaard i Jordberg, der svarer Landgilde til Ønerup Kirke, samt 6 [Gaarde] i Sandagger i Strebelstrop Sogn i Asbo Herred for 1509¹/₂ Jochimsdlr., 23 Rosenobler, 2 Henricusnobler, 120 Gylden i Guld, 43 Dobbeltdukater, 1 Portugaløs, 10 ungerske Gylden, 9 Engelotter og 181 Lod hvidt gjort Sølv, ialt beregnet til 2000 Jochimsdlr. P. 127.

18. April (—). Pantebrev til Knud Spare til Klogerup paa 12 Gaarde og 1 Fæste i Vismerløf i Skaane for 1000 Jochimsdlr. P. 127 b. K.

— Forleningsbrev for Hans Bagge, Foged paa Landzkronne, paa Kronens Part af Tienden af Quistofte Sogn, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. R. 8, 466 b. K.

— Til Henrick Mogensen, Tolder i Helsingør. De fremmede Skibe, der komme til Sundet, maa løbe ned for Helsingør og sætte der, indtil de faa Besked, om de skulle løbe tilbage eller ej, da de ved at ligge ovenfor Slottet [Krogen] let kunne ødelægges, hvis der kommer Storm. Han skal meddele Lensmanden paa Slottet dette til Efterlevelse og passe paa, at ingen Skibe løbe bort, førend de have taget Afsked af ham. T. 8, 271 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Paa hans ved Peder Bilde forebragte Ærinder svares, at Kongen har Bud hos Jørgen v. Høls Knægte og mener der at kunne faa en Fænnike til at sende til Bahus og Elfsborg; Kongen vil give Besked paa de Dantzikers Ærinde. Han maa give Suart Hans Afsked og noget til Tæring; der sendes ham Pasbord for denne ud af Landet. T. 8, 271 b.

— Til Herlof Trolle, Admiral. Kongen har idag faaet Skrivelse fra Henrick Rantzou, Statholder i Fyrstendømmerne, om Penge til Petther Stegen og om de af Hertug Adolf til Kongen antagne Baadsmænd. Da Herlof Trolle har lovet at skaffe Pengene til Petther Stegen, gaar Kongen ud fra, at det allerede er sket, og angaaende Baadsmændene har Herlof Trolle tidligere faaet Ordre. T. 8, 272.

19. April (Lund). Befaling til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, straks at lade alt det Mel, han har, bage i Kavringbrød, pakke Brødet i Tønder og sende det til Krogen. Udt. i T. 8, 272 b.

20. April (Kbhvn.). Pantebrev til Jacob Grubbe paa 2 Gaarde, kaldede Torrerød og Skanckholt, i Farendetofte Sogn i Nørre Asbo Herred og 1 Mølle til Herritzuad Kloster, kaldet Dybbedals Mølle, for 255¹/₂ Jochimsdlr. P. 116 b. K.

— (Lund). Befaling til de i Varberg liggende danske Knægte at hjælpe til med at fuldføre Befæstningen paa Varberg Slot; Hans Holck skal give dem en rimelig Betaling derfor, saaledes som de kunne blive enige om, enten efter Rodetal eller efter anden Beregning. T. 8, 272 b.

21. April (—). Stadfæstelse af Lund Bys Privilegier. R. 8, 467. K.

— Livsbrev for Oge Finde paa 2 Gaarde, kaldede Vadsgaard og Boel, i Faritz Herred, uden Afgift, men mod at lade sig bruge mod Fjenden i denne Fejde. R. 8, 467. K.

— Befaling til Jochim Beck, Rentemester, at levere Ogge Fiende 30 Dlr., Klæde til en Kappe og et Par Hoser samt Sædug til en Trøje og Rufoder til Hoserne. Udt. i T. 8, 273.

22. April (—). Pantebrev til Mauritz Podebusk til Kørup paa 8 [Gaarde] og Herligheden af 6 Kirkegaarde, der svare Landgilde til Superintendenten i Fyen, i Harsmarck i Lunde Herred, 13 [Gaarde] og 1 Gadehus i Bordessø¹ i Skam Herred, 7 [Gaarde] i Rorsløf, 1 [Gaard] i Brestrup, 4 [Gaarde] og 1 Hus i Gynstrup², 4 [Gaarde] i Renge³, 2 [Gaarde] og 1 Skov i Krogsbølle og 9 [Gaarde] i Hørup⁴ By og Sogn for 5200 Jochimsdlr. og 1000 Gylde. P. 128 b. K.

— Følgebrev for Hack Ulfstand til Bønderne under Gislefeld, som Frederich, Borggreve von Dhonen, sidst havde i Værg. R. 8, 356. K.

— Til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg. Han skal lade Jacob Ulfelds Øg føre bort fra Hasseløen⁵ og igen lade Kongens islandske Stod føre derhen, hvis det da ikke allerede er sket; den brune Klipper, som Kongen nu sender ham, skal han slippe løs til ovennævnte Stod, naar Græsset bliver saa højt,

¹ Baardessø.   ² Gundstrup.   ³ Ringe.   ⁴ N. Højrup.   ⁵ Hesselø.

at den kan »behjælpe« sig hos Øgene. Hr. Eyler Hardenberg har givet Kongen 2 Gangerøg, et rødt og et hvidt, og Køgemester Christiern Munck har givet Kongen et, hvilke han skal føre til Hasseløen, naar de komme. Han skal sende Kongens Staldmester 10,000 Hestekosøm. T. 8, 273 b.

23. April (Lund). Skøde til Jochim Beck, Eyler Grubbe og Eskild Gøye. R. 8, 91. (Se Kronens Skøder.)

— Til Biørn Kaas. Da Rytterne nu paa Onsdag [25. April] skulle rykke op fra Helsingborg til Halmstadt, skal han, som tidligere befalet, skaffe dem Natteleje paa Vejen og Proviant samt Vogne til at føre deres Gods paa, da de selv maa have Fetalje med sig for dermed at underholde sig, indtil der kommer Fetalje til Halmstadt fra Købstæderne. T. 8, 273.

24. April (—). Pantebrev til Fru Sitzille Ulfstand til Liungbyegaard, Knud Gyllenstierns Enke, paa 2 Gaarde, kaldede Ramsø, i Ramsø Herred med nogle Enge og 2 Gaarde i Issøue i Thune Herred for 900 Jochimsdlr. og 100 Gylden i Guld. P. 130 b. K.

25. April (—). Aabent Brev om en Dom, afsagt i Lund 17. April 1565 af Holgerd Rossenkrantz, Peder Bilde og Steen Rossenspar, mellem M. Baltzer Jacobssen, Ærkedegn i Lunde Domkirke, paa Helliggesthus Hospitals Vegne og Niels Kundtze, Borgemester i Malmøe, paa en af hans Medborgeres Vegne angaaende en Helliggesthus Hospitals Gaard paa Søndergade i Malmøe. Ved Dommen tilkendtes Gaarden med Bygning og Forbedring Hospitalet. R. 8, 468. K.

— Aabent Brev, at Klædebodemænd og Kræmmere, der besøge S. Laurentz og Trehøye Markeder i Lund, herefter ikke maa bygge deres Klæde- og Kramboder paa Bredegade, da Bønderne derved forhindres i at komme ind i Byen med deres Vogne, men skulle staa med deres Varer paa Adeltorvet og ned ad Gaden ligesom tidligere. R. 8, 469 b. K.¹

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da Kongen ikke kan tillade denne Brevviser at sejle til Kunsberg med nogen Vin, som han har liggende i Kiøpnehavn, har han tilladt ham at oplægge den Vin, han ikke kan sælge her i Riget, i Kiøpnehavn og derefter løbe med Ballast til Kunsberg og der indlade Korn, hvis han da kan formaa

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 284.

Skipperen dertil, dog skal han saa straks give 2 Dlr. af hver Læst; naar han kommer tilbage, maa han løbe vestpaa med Kornet mod at svare sin rette Told deraf. Hvis Skipperen ikke vil løbe til Kunsberg med Ballast, maa han enten oplægge Vinen i Kiøpnehavn og der anvende den til sit Bedste eller sejle tilbage med den. T. 8, 274.

25. April (Lund). Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Hermand Hermandssen, Jacob Carnillessen og Petter Claussen maa løbe vestpaa med deres Skibe mod at give 150 Dlr. ud over den sædvanlige Told. Udt. i T. 8, 274.

26. April (—). Pantebrev til Fru Elsse Ulfstand, Tage Thots Enke, paa Øuidtz Kloster med følgende Gods, nemlig 18 [Gaarde] i Effuidt¹, 5 [Gaarde] i Suansøe, 1 [Gaard] i Askerød, 11 [Gaarde] og 1 Gadehus i Veissel², 8 [Gaarde] i Torpe, Vester Mølle, Øster Mølle, Brønssel³ Len, som er 11 [Gaarde], 3 [Gaarde] i Seue-ryd⁴, 11 [Gaarde] i Dom⁵, 12 [Gaarde] i Frenne⁶, 9 [Gaarde] i Albestedt, 5 Gaarde i Skartofte, 2 [Gaarde] i Thierbye, 2 [Gaarde] i Eylstrop⁷, 9 [Gaarde] i Brandstad, 2 [Gaarde] i Opinaa⁸, 1 [Gaard] i Eylstrop⁹, 4 [Gaarde] og 1 Fæste i Huldstrød, 1 [Gaard] i Hulteturp, 1 [Gaard] i Langerød, 2 Gaarde i Røge¹⁰, 2 [Gaarde] og Herligheden af 1 Kirkegaard i Strøe¹¹, Togerup Len, som er 8 [Gaarde] og 1 Fæste, og 2 [Gaarde] i Gullerup¹² for 4000 Jochimsdlr. og 1000 Lod Sølv. P. 131. (Overstreget.) K. Orig. (skaaren).

— Befaling til Kapitlet i Aarhus straks at opsøge den paa Biskop Boes Alters Gods i Aarhus Domkirke gjorte Fundats og overlevere den til Jochim Beck og Eyler Grubbe, Rentemestre, og Eskyld Giøe, Embedsmand paa Nyborg, hvem Kongen har opladt Alteret med tilliggende Gods; naar et Vikarie bliver ledigt, skal det lægges til Skolen i Stedet for Biskop Boes Alter. T. 8, 274 b.

— Befaling til Henrich Mogensen at udlevere Mouritz Rantzous Bud noget Gods, der var paa Seluester Franckis Skib, og lade ham passere vestpaa med det. T. 8, 275 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern at sende Tolderen i Helsingør et Register over ovennævnte Gods. Udt. i T. 8, 276.

28. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen udlægger

¹ Øfved, Færs H.   ² Vressel, Færs H.   ³ Brönslöf, Færs H.   ⁴ Säljaröd, Færs H.
⁵ Fejlskrift for Vomb, Færs H.   ⁶ Frenninge, Færs H.   ⁷ Ellestorp, Færs H.   ⁸ Omma, Færs H.
⁹ Ilstorp Færs H.   ¹⁰ Ry, Færs H.   ¹¹ Strö, Froste H.   ¹² Gullarp, Onsg H.

Mogens Godske, Embedsmand paa Hørbyegaard, en øde Plads i Roskilde, hvorpaa Sortebrødre kloster har staaet, og en anden derved liggende Jord, som han nu selv har i Værge, i Stedet for en Gaard vest for S. Peders Kirke i Kiøpnehavn. Kronen skal fremdeles udrede den aarlige Jordskyld af Gaarden, som er 12 Mk. danske. R. 8, 356 b. K.¹

28. April (Lund). Befaling til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehavns Slot, at levere Hans Dornitzer 1 Par Øksne og 1/2 Td. Smør til hans Bryllup. Udt. i T. 8, 276.

29. April (—). Befaling til Dr. Hans Albretsen, Superintendent i Sjællands Stift, at skrive til Superintenderne om at afholde Bededage. Udt. i T. 8, 276.

30. April (—). Følgebrev for Jørgen Marsuin til Bønderne under Helsingborg Slot, som Biørn Kaas nu har i Værge. R. 8, 470. K.

— Følgebrev for Biørn Kaas til Bønderne under Malmøe, som Hr. Eyler Hardenberg nu har i Værge. Udt. i R. 8, 470. K. (i Udt.).

1. Maj (—). Til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehavns Slot. Marckus Anckeressen maa faa Huidtøer Kro, som Rasmus Stinger har opladt ham, mod at svare sædvanlig Afgift deraf til Kiøpnehavns Slot. Jens Ulfstand skal skaffe ham noget Tømmer til Kroens Istandsættelse. T. 8, 276 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da Hans Drejer er død, skal han forsegle Dørene til Drejerkammeret og til Kongens eget Kammer samt Nøglerne til Dørene og forvare Nøglerne vel, indtil Kongen selv kommer did. T. 8, 277.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Byrge Trolle og Herlof Trolle. Den af Dr. Albrecht Knopper overleverede Fortegnelse over Grev Johan af Ostfriislands Hverv til Kongen sendes dem tillige med tidligere Skrivelser fra de ostfriisiske Grever om samme Sag og Kopi af Kongens Svar derpaa; de skulle overveje Sagen i Forening med Holger Rossenkrantz og tilbagesende Akterne tillige med deres skriftlige Betænkning. T. 8, 276 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Byrge Trolle, Holger Rossenkrantz og Herlof Trolle. Hoslagt sendes der dem

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 327. I R. 8, 351 b findes indført et Skøde af 21. Marts 1565, hvori den sidste Bestemmelse om Jordskylden ikke findes, men Skødet er overstreget.

Breve til Kongen fra de unge pommerske Herrer i Fællesskab og fra Hertug Hans Frederich alene angaaende nogle Skuder, der forrige Aar bleve fratagne nogle af deres Undersaatter, og det befales dem at kalde denne Brevviser for sig og erfare de nærmere Omstændigheder af ham. Da der i den Afsked, som der gaves de pommerske Sendebud paa Frederichsborg Slot, skal være givet de Pommerske Haab om at faa deres Skuder igen, skulle de paa Kongens Vegne give Brevviseren tilbørligt Svar; der sendes dem en Kopi af de pommerske Sendebuds Hverv. T. 8, 277.

1. Maj (Lund). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaard, straks at sende Havre til Helsingborg Slot. Orig.

— Til Peder Huitfeld, Underadmiral. Kongen har modtaget hans Skrivelse af 28. April og befaler ham, da de svenske Skibe ved Straalsund ligge indkvarterede under Volden og intet kan udrettes der uden Fare, at lade dem ligge og kun angribe dem, der maatte løbe ud. Kongen vil ikke for Øjeblikket lade de Dyb »sænke«. Da han erklærer ikke uden Fare at kunne blive liggende med Flaaden, hvor han ligger, skal han holde Søen af og til under den pommerske Side, det nye Dyb og Bornholm og paase, at ingen svenske Skibe løbe ud, at ingen besøger Sverrig, og at ingen Svenskere komme i det Farvand. Han skal straks tilskrive Kongen om Stillingen. T. 8, 277 b.

2. Maj (—). Til Herlof Trolle, Admiral. Da Kongen af Sverrig vil lade sine Skibe løbe ud for at ledsage de ved Straalsund liggende svenske Skibe hjem, skal han sørge for, at Orlogsskibene hurtigst muligt komme i Søen og forhindre det. Kongen har hørt, at Svensken i Aar vil have sin Adel og sine bedste Folk til Skihs. T. 8, 278 b.

— Forleningsbrev for Steen Bilde til Vandaas paa Herridzvad Kloster, som Hr. Lauritz, Abbed, nu har det i Værge, da det formedelst dennes Forsømmelse gaar uskikkelig til i Klosteret med løssagtigt Levned og unyttig Tæring. Han skal skaffe Abbeden Bolig og Underholdning i Klosteret, opretholde Sang, Læsning og anden Kirketjeneste og holde Skolen ved Magt, derimod skal han straks skille sig af med alle overflødige Folk; han skal underholde Kongen med Følge, naar dennes Vej falder der forbi. R. 8, 470 b. K.

— Befaling til Abbed Lauritz i Herritzvad Kloster at overlevere Steen Bilde Klosteret med Jordebøger, Inventarium

og alt Tilbehør, opskrive Kirkens Klenodier og Ornamerter og overlevere dem med klare Registre, samt registrere Klosterets Jordebrev og overlevere dem med beseglet Register. T. 8, 278.

2. Maj (Lund). Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder, at levere Dirick Krummel noget Gods, som denne havde inde paa Seluester Franckis Skib, da Dr. Jochom Hincke, Domprovst i Bremen, Kongens Raad, er gaaet i Forbøn for ham. T. 8, 279.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. De med Sand ballastede Skibe, der komme til Sundet, maa sejle til Liubeke, Dantzick, Kunsberg og andre østlige Stæder; dog skulle de først svare Told og forpligte sig til ikke at sejle til Naruen, Sverrig, Reffuel eller andre fordægtige Steder, ligesom han ogsaa skal forvisse sig om, at der ikke er Salt, Vin, Skyts, Harnisk, Krudt eller andre Varer skjulte under Sandet. De fra de østlige Stæder kommende Skibe, der have hjemme vestpaa, maa passere vestpaa, naar de have svaret Told. Denne Brevviser, Johan Johanssen af Amsterdam, der i Forening med nogle af Kongens Undersaatter har nogle Sild inde, maa sejle til Dantzick dermed, da han har lovet at føre de der igen købte Varer til Norge; dog skal han svare Told og forpligte sig ligesom de ballastede Skibe. T. 8, 279.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Børge Trolle, Herlof Trolle og Jochim Beck. Simon Carnellis, Henrick Frandsens Tjener i Amsterdam, der er sendt til Bahus for at hente Penge for de 100 Tdr. Rug, som Henrick Frandsen solgte Jens Ulfstand til 2 Dlr. pr. Tønde, og som Gert Villomssen paa Henrick Frandsens Vegne fik kgl. Brev til Jens Ulfstand om at betale, begærer nu Betaling her i Riget, da han ikke kan komme ind i det belejrede Bahus. De skulle undersøge Sagen og sørge for, at han bliver betalt; han skal være villig til at tage Korn eller andre Varer i Betaling. Rel. Dr. Hieronymus Thenner. Orig. T. 8, 280.

5. Maj (Kbhvn.). Pantebrev til Biørn Kaas til Starupgaard paa 1 Gaard i Liusekuuld, 1 Gaard i Poelstrup og 1 Gaard i Sande i Skaane for 300 Lod Sølv. P. 133 b. K.

— (**Helsingborg**). Aabent Brev, at Undersaatterne i Engelholm maa være fri for Landgilde, Skat og al kongelig Tyngde i et Aar efter dette Brevs Datum, da de Svenske have brændt i Engelholm og borttaget deres Gods. Udt. i R. 8, 471. K.

— Befaling til Steen Bilde at skaffe Undersaatterne i Enggel-

holm Tømmer til deres Huses Opbygning i Herritzuad Klosters Skove af det Smaatømmer, som ligger hugget, og af andet, som ikke er til Skovskade. T. 8, 280.

5. Maj (Helsingborg). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis, Børge Trolle, Holger Rossenkrantz og Herlof Trolle. Kongen har skrevet efter sin Broders Heste, som ligge i Kiøpnehavn, og venter, at de med det første komme her over. Det kan ikke bevilges den ommeldte Kaptejn, at hans Ryttere betales ligesom de tyske Ryttere, nemlig halvt med Dalere og halvt med Klippinge, da Kongen mener, at hans Bestalling lyder anderledes end de Tyskes, derimod har Kongen i Henhold til deres Overenskomst med ham skrevet til Rentemesteren om straks at betale ham 1000 enkelte Dlr. og 3000 Dlr. i Klippinge. Kongen vil ikke lade afregne med Kaptejnen, da denne ikke er bleven mønstret, siden han kom ind i Riget, og Kongen derfor ikke ved, hvorledes han er stafferet, eller hvor stærk han er eller har været; Kongen kan ikke skaffe ham Heste, men hvis de kunne, maa han gerne faa Heste og Harnisker i Betaling. Taksten for Proviant i Aahus sendes dem. Kongen har for nogle Dage siden sendt Dr. Albrecht Knopper til dem fra Lund med en Skrivelse angaaende Greven af Ostfriesland¹. T. 8, 280 b.

— Befaling til Jochim Beck, Rentemester, straks at skaffe den skotske Kaptejn 1000 enkelte Dlr. og 3000 Dlr. i Klippinge, saa han med det første kan blive affærdiget. T. 8, 281 b.

—² Aabent Brev, medgivet Matz Steensen til Sverrig, at han har overleveret Brev fra Kong Erick til Kongen og flere Breve til de svenske Fanger og har berettet, at Kong Erick vil løsgive ham for Christoffer Andersen; da hans i Sverrig udstedte Forpligtelsesbrev imidlertid intet melder herom, kan man, hvis man straks løslader Christoffer Anderssen, befrygte, at Matz Steensen alligevel indmanes, og Kongen lader ham derfor rejse tilbage til sit Indlager, men lover tillige, at Christoffer Anderssen straks skal blive løsladt, naar Matz Steensen faar sit Forpligtelsesbrev igen og møder med skriftligt Bevis fra Kong Erick, at han er fri. T. 8, 281. K.

— Til Bønderne i Vardberg Len. Kongen beder dem være ved frit Mod, da han nu har sendt noget Krigsfolk op til dem og med det første vil sende mere, og melder dem, at der er skrevet til nogle Lensmænd i Jylland om at sende Korn til Hans

¹ T. har urigtig: Vestfriesland.

² K. har: 9.

Holck, der igen skal udlaane det til Bønderne til Sædekorn. T. 8, 282.

5. Maj (Helsingborg). Befalinger til Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, og Folmer Rosenkrands [Embedsmand paa Aarhusgaard] om efter nærmere Rekvisition af Hans Holck straks at sende denne noget af Kronens Tiendekorn eller andet. T. 8, 282 b.

— Til Hans Holck, Embedsmand paa Vardberg. Ovenstaaende Breve til Otte Brade og Folmer Rossenkrantz sendes ham til Besørgelse. Han skal samtidig meddele dem, hvor meget Korn de skulle sende. Hvis der under Halland kan faas Skuder til at løbe efter Kornet, var det det bedste, da det er usikkert, om der kan faas Skibe i Aalborg eller Aarhus. T. 8, 282 b.

6. Maj (—). Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, Fredrich Leyel og David Hanssen, Toldskrivere smstds., der i Overværelse af Børge Trolle have gjort Rentemester Jochim Beck Regnskab for al Indtægt og Udgift af Tolden fra 4. Jan. 1564, da Henrich Mogenssen blev Tolder, til 31. Dec. samme Aar. Udgiften oversteg Indtægten med 36½ Dlr. 1 Ort, 48 Mk. 5½ Sk. danske, der skulle afkvittes i næste Regnskab. Alle indkøbte Varer har Henrich Mogenssen leveret fra sig med Undtagelse af 37 smalle Læster 1 Td. grovt Toldsalt, som han fremdeles skal staa til Regnskab for. R. 8, 357 b. K.¹

7. Maj (—). Forleningsbrev for Tomes² Jude, Byfoged i Helsingborg, paa Kronens Part af Tienden af Bordzløf³ Sogn, uden Afgift. R. 8, 471 b. K.

8. Maj (—). Pantebrev til Niels Matzsen, Borgemester i Malmø, paa 1 Gaard i Hindbye, uafløst i 6 Aar, for 150 Jochimsdlr. P. 134. K.

— Skøde til Peder Anderssen i Pinerup. R. 8, 472. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Arnoldus de Fine, kgl. Organist, paa et Vikarie i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Anders von Eulenov; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 358 b. K.

— Forleningsbrev for Johan Venstermand, kgl. Sekretær, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som efter Kapitlets Statuter er ledigt efter afdøde Anders von Evlenov;

¹ Tr.: Hist. Tidsskr. V. 463 ff.

² K. har: Thønnis.

³ Baarsløf, Luggude H.

naar han ikke længere gør daglig Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 359. K.

8. Maj (Helsingborg). Forleningsbrev for Hr. Tyge, Skolemester i Malmøe, paa det Kannikedømme i Lunde Domkirke, som M. Lauritz Thuessen nu er forlenet med. R. 8, 471 b. K.

— Forleningsbrev for Fru Margrette, Anders Jenssens Enke, paa Kronens Part af Tienden af Vesbye Sogn mod at svare samme Afgift deraf som afdøde Rasmus Viig. Udt. i R. 8, 472.

— Til Herlof Throlle, Admiral. Kongen har modtaget hans Melding, at Orlogsskibene ville være færdige til at løbe ud om 14 Dage, og at han og de Liubskers Sendebud ere blevne enige om, at den danske og liubske Flaade skulle mødes om 14 Dage ved Falsterboe Rev, og det befales ham derfor endelig at sørge for, at Skibene blive færdige til Tiden. Han skal blive enig med de Liubskers Admiral om Bestemmelser angaaende Byttet, og Kongen vil unde sine Skibsfolk den samme Fordel, som de Liubsker unde deres, dog undtages Kongens og de Liubskers Øvrigheds-sag, hvormed der skal forholdes efter det mellem Kongen og de Liubsker sluttede Forbund. Da de af Hertug Adolf sendte 40 Baadsmænd kun ville tage tysk Mønt i Sold og ville tjene sammen paa ét Skib, skal han igen forløve dem og give dem en stemmelig Tærepeng til Tilbagerejsen. T. 8, 283.

9. Maj (—). Pantebrev til Hans Skougaard, kgl. Sekretær, paa Magleby Len i Skaane med et Bygge paa Synderaas, kaldet Maglerød, og Herligheden af 1 Bol i Herninge, kaldet Nackebol, for 500 Jochimsdlr. P. 134 b.¹ K.

— Forleningsbrev for Erich Kaas til Lindberggaard paa Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Harredzlef og Lien² Sogne, uden Afgift. R. 8, 91 b.

— Til Borgemestre og Raad i Holstebrou. Da Præster, Bønder og andre, der bo udenfor Byen, men have købt eller arvet Gaarde i Byen, ikke ville deltage i Byens Tynge, skulle de befale alle saadanne at svare deres Part ligesom andre Borgere af den Byen paalagte Tynge; hvis nogen vægrer sig, maa de arrestere hans Gaard og Ejendom, indtil Betaling sker, og hvis

¹ Udenfor er skrevet: haver sig det siden tilskift.

² Lem, Støvring H.

han befatter sig med Gaard eller Ejendom, inden det sker, forfølge ham for Retten. T. 8, 283 b.¹

9. Maj (Helsingborg). Befaling til alle, der gøre Tilførsel til Halmstadt, at overlevere Pouel Huitfeld, Embedsmand smstds., den Fetalje, de føre did, da Kongens Krigsfolk nu ere dragne fra Halmstadt; han skal give dem sit Brev paa god Betaling, hvilken Kongen ogsaa herved lover. T. 8, 284.

— Til Pouel Huitfeld. Der er paany udgaaet Breve til Købstæderne om at føre Fetalje til Byen [Halmstad], da der efter hans Beretning endnu intet er kommet. Ovenstaaende Brev sendes ham til Efterlevelse. Hvis han erfarer nogen vis Kundskab, skal han straks lade Kongen det vide. T. 8, 284 b.

10. Maj (Kbhvn.). Pantebrev til Mogens Godtzske, Embedsmand paa Hørbygaard, paa Strande Len i Mierløse Herred, som Hr. Erich Krabe til Bustrup sidst havde i Forlening, og 3 Gaarde i Lidemarcke og Gunderød² i Bieffuerskouf Herred for 3000 Jochimsdlr.; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 135. (Overstreget.) K. Orig. (skaaren).

— (**Helsingborg**). Til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, Johan Friis, Kansler, Byrge Trolle og Herlof Trolle. De skulle underrette Kongen om, hvorvidt Fetaljen til Orlogsskibene er fremkommen, saa Skibene kunne komme ud til den bestemte Tid, og om de ikke finde det raadeligt at bruge nogle af de i Sundet liggende ballastede Skibe til at hente Fetalje, hvis der mangler Skibe dertil. Orig.

— Til Peder Huitfeld. Da der fra Wolgast og andre pommer-ske Stæder skal gøres Fjenderne Tilførsel med Proviant og andet, skal han raadslaa med de Lubske derom og gøre sit yderste for at forhindre det. T. 8, 285.

11. Maj (—). Befaling til Jochim Beck, Rentemester, at betale hvad Kongens Hofskrædder Claus Plom behøver til den Æresklædning, som Kongen har skænket Christoffer Krabbe. T. 8, 285.

12. Maj (—). Befaling til nedennævnte Købstæder at brygge N Læster Øl til Krigsfolket og modtage Malt dertil af Axel Viffert, Embedsmand paa Landskrone Slot. — Register: Malmø 20 Læster,

¹ Tr.: Secher, Forordninger I. 285.

² Gummerød.

Landskrone 10, Helsingborg 6, Falsterboe og Skannør 3, Trelleborg 5 og Ydsted 10 Læster. T. 8, 285.

12. Maj (Helsingborg). Befaling til Byfogderne i Malmø, Landskrone, Helsingborg, Falsterbo og Schannør, Trelleborg og Ydsted at skaffe Humle og de nødvendige Tønder til ovennævnte Øl. T. 8, 285 b.

— (**Kbhvn.**). Pantebrev til Christiern Munck paa Kroens Part af Tienden af Sønderbege Sogn i Sønderliung Herred og 1 Stykke Skov, kaldet Kiøbe Skov, som ligger til Hald Kirke i Hald Herred, for 160 Jochimsdlr. P. 135 b. K.¹

14. Maj (—). Til Axel Viffert paa Landskrone [Slot]. Da de 10 Læster Øl, som Landskrone fik Ordre til at brygge, ikke ville slaa til, skal Byen brygge 40 Læster, hvortil Axel Viffert skal levere Humle og Tønder. Naar Øllet er brygget, skal han sende det til de 2 Nattelejre, hvor Krigsfolket skal ligge mellem Lund og Laugholm, naar det rykker op. T. 8, 286.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Landskronne at lade brygge 40 Læster Øl. Udt. i T. 8, 286 b.

— Til Borgemestre og Raad i Malmø. Da Daniel Rantzou paa Mandag [21. Maj] skal rykke op med sine Knægte, skulle de straks brygge de 36 Læster Øl, som de staa til Rest med fra forrige Aar. Enuold Lauritzen, Foged paa Slottet, har faaet Ordre til at skaffe Vogne, der kunne føre Øllet til Krigsfolkets første Nattelejr efter Afmarschen fra Byen [Malmø]. T. 8, 285 b.

— Befalinger til Biørn Kaas, Axel Viffert og Jørgen Marsuin om efter nærmere Aftale med Tøjmasteren Niels Ulfstand straks at skaffe denne Skansegravere i deres Len til at følge med Skytset; de skulle selv blive enige om, hvor mange der skulle stilles fra hvert Len. T. 8, 286.

— Befaling til Jørgen Suob straks at begive sig til Skaane og varetage sin Bestilling med at forordinere Proviant. Udt. i T. 8, 286 b.

— Befaling til Hans Speigel at begive sig til Halmstadt og sørge for, at den didsendte Proviant bliver tilstede. Udt. i T. 8, 286 b.

15. Maj (—). Pantebrev til Fru Elsebe Brade, Hr. Hans Skougardtz Enke, paa 5 Gaarde i Sandbye, 2 Gaarde i Skarnberg,

¹ Tr. (tildels): Saml. til jydsk Hist. og Topogr. X. 26.

1 Gaard i Skadeberg, 1 Gaard i Egeberg¹, Graffuerhus og 2 Gaarde i Aagerup for 1000 Jochimsdlr. P. 136. (Overstreget.)² K.

15. Maj (Kbhvn.). Forleningsbrev for Bendt Vind, Skriver paa Helsingborg Slot, paa en af de Svenske brændt Gaard i Rebbelberg i Birre Herred, uden Afgift, men mod at genopbygge Gaarden og selv forhandle med de paa Gaarden boende Bønder, saaledes at der ingen Klager kommer derover. R. 8, 472 b. K.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, om for Hertug Adolf af Holstens Forbøns Skyld at lade to Skippere, Hartmand og hans Svoger Bernt Durschou, passere vestpaa med deres Skibe og Varer. Udt. i T. 8, 286 b.

16. Maj (—). Befaling til Axel Viffert og Jørgen Marsuin at bestille Nattetejre paa belejlige Steder i deres Len til Daniel Rantzou og hans Knægte, der rykke op paa førstkommende Lørdag [19. Maj], og gøre Tilførsel til Knægtene med Fetalje. T. 8, 287³.

— Befaling til nedennævnte Købstæder hver at sende N Tømmermænd til Helsingborg for at rykke op med Krigsfolket og medgive hver 15 Mk. til 1 Maanedes Besolding. — Register: Malmø 4, Landtzkrone, Lund, Kiøpnehavn, Kiøge, Helsingør og Roskilde hver 3, Helsingborg og Slangerope hver 2. Udt. i T. 8, 287.

— Befaling til Jørgen Sestødt paa Krogen straks at lade brænde saa megen Kalk som muligt og levere den til Jørgen Munck, naar denne sender Bud derefter, til Frederichsborgs Bygning. Udt. i T. 8, 287 b.

17. Maj (—). Bestalling for Laurentz Boessen som Isensnider; han skal istandholde de til Mønten her i Byen nødvendige Stempel- og Møntisen, hvorfor Møntmesteren Povel Fechtel aarlig skal betale ham 300 Mk. i den nu her i Riget møntede Mønt, ligesom Kongen aarlig vil give ham en sædvanlig Hofklædning, skaffe ham fri Bolig her i Byen og fritage ham for al Kongens og Byens Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste. Hvad han forarbejder i Guld og Sølv til Kongen selv, vil denne betale ham stykkevis. R. 8, 359 b. K.

— Aabent Brev, at Peder Bilde til Suanholm, der sammen med andre af Raadet og Adelen har sagt god for Kongen for en

¹ Engeberg, Torne H.

² Udenfor er skrevet: Hans Skougaard fik det til Ejendom.

³ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 465 f.

stor Sum Penge, maa faa Tuerbye Gaard og Len, som han nu selv har i Værge, i Pant, hvis han eller hans Arvinger for dette Løfte komme i nogen bevislig Skade, Kost og Tæring ved Kongens Forømmelighed, og beholde det, indtil Udlægene blive erstattede. R. 8, 360 b. K.

17. Maj (Kbhvn.). Forleningsbrev for Frederich Leyel, Toldskriver i Helsingør, paa Fleitorpgaard med dertil liggende Bundgarnsstade, uden Afgift. R. 8, 360 b. K.

— Til Jens Kaas, Embedsmand paa Elfsborg. Kongen vilde gerne for længe siden have undsat ham med Fetalje og har ogsaa gjort sig Umage derfor, men det har hidtil ikke kunnet ske; han takker ham og Krigsfolkene for deres Troskab og beder ham opmuntre Krigsfolkene til at holde ud, da de med det allerførste skulle blive undsatte. T. 8, 288.

— Til Knud Steensen, Christiern Jul, Thime Abbelgaard og Christiern Skiel. Kongen har modtaget Knud Steensens og Thime Abbelgaards Skrivelse og sender et Skib med Proviant til dem, hvilket de skulle se at faa ind til Elfsborg. Hvis dette ikke kan ske, skulle de paa enhver Maade se at faa Bud ind til Jens Kaas og meddele ham, at det danske Krigsfolk allerede er i Vardberg, og at det tyske Folk ogsaa hurtig rykker op til hans Undsætning; hvis det ikke kan lade sig gøre paa anden Maade, skulle de se at faa en Karl til ved Nattetid at svømme ind til Slottet; samtidig skulle de overlevere Jens Kaas medfølgende Brev. T. 8, 287 b.

— Befaling til Hans Holck paa Vardberg at sørge for, at medfølgende Brev kommer Jens Kaas i Hænde, og at Fjenderne ikke faa fat i det. T. 8, 287 b.

— Til Bønderne over hele Riget med Undtagelse af Skaane. Danmarks Riges Raad har til Krigsfolkets Underholdning bevilget Kongen en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver Gaard skal give 6 Mk. danske, hver Kronens Ugedagsmand 3 Mk., hver Skrædder, Skomager og Smed paa Landsbyerne og hver Møller 6 Mk., hver Pebersvend, Husmand og Tjenestedreng, der har Korn og ikke er udbudt, 3 Mk.; kun Adelens Ugedagsmænd, der fra Arilds Tid have været Ugedagsmænd og bo i de samme Sogne, hvori de af Adelens Sædegaarde, hvorpaa den selv holder Avl, ligge, maa være fri; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Skatten skal være ude inden førstkommende N Dag, og Skriverne maa ikke oppebære Penge for at skrive Skatten. Lensmændene skulle lægge

Bønderne i Læg, oppebære Skatten og indsende den til Jochim Beck, Rentemester. T. 8, 289 b.

17. Maj (Kbhvn.). Til Lensmændene over hele Riget med Undtagelse af Skaane¹. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse. De skulle sørge for, at Skatten kommer ud til den bestemte Tid. T. 8, 288 b. Orig. (til Peder Bilde).

— Befaling til Axel Viffert igen at lade Krudtmøllen ved Lundt, der nu ikke bruges til at lave Krudt paa, men er bortfæstet for Mellandgilde, gøre i Stand til Krudtmølle, befale Krudtmageren at lave saa meget Krudt som muligt der og skaffe ham hvad han behøver dertil. T. 8, 290 b.

— Til N. N. Da Erich Valkendorff, Embedsmand paa Høgstrupgaard, har fanget nogle Troldkvinder i Fyen, der have forgjort hans Broder Jørgen Valkendorff og have bekendt, at Præsten i Reginge² har været i Raad med dem, skal N. N. i Forening med andre gode, hjemmевærende Mænd, stævne Præsten for sig og i Overværelse af Erich Valkendorff forhøre ham og Troldkvinderne og give Erich Valkendorff Præstens egen og Troldkvindernes Bekendelse om ham beskrevet. K.

18. Maj (—). Pantebrev til Claus Huitfeldt, Landsdommer paa Laaland og Falster, paa 4 Gaarde i Lørup, 1 Gaard i Roslinge³ og 1 Gaard i Sandaager, alt i Gudme Herred, for 500 Jochimsdlr. P. 137. K.

— Skøde til Byrge Trolle. R. 8, 473. K. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 3583 Jochimsdlr., som han har leveret Jochim Beck, Rentemester, og paa 2 Portugaløser, regnede til 32 Dlr., og 3 Dobbeltdukater, regnede til 9 Dlr., som han paa sit Brev og Segl har laant af fremmede Købmænd og Skippere og leveret til Kongen selv. R. 8, 361 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover at tilbagebetale de Penge, som Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa Kongens Vegne laaner af fremmede Købmænd og Skippere paa sit eget Brev og Segl, til 13. Maj 1566 af Tolden ved Helsingør. R. 8, 361 b. K.

— Aabent Brev, at Hans Hasel, kgl. Klejnsmed, maa bo i

¹ De opregnes alle med deres Len.

² Ringe, Gudme H.

³ Ryslinge.

Kiøpnehavn og indtil videre være fri for al borgerlig Tynge. K. Udt. i R. 8, 361¹.

18. Maj (Kbhvn.). Aabent Brev, at Anne, Hans Meyers Enke, aarlig maa oppebære 40 Dlr. af Rentemesteren, 4 Pd. Rug, 8 Pd. Malt, 2 Øksne, 6 Fedesvin, 8 Faar, 10 Gæs, 1 Td. Smør, 1 Td. Sild, 1 Td. Bergerfisk og 20 Læs Ved af Lensmanden paa Kiøpnehavns Slot samt være fri for Landsknægtehold og alt andet Hold, Vagt, Sise, Skat og al anden kgl. og Byens Tynge, saa længe hun er Enke og bor i Kiøpnehavn. R. 8, 362. K.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, at lade Henrick Histfold, Borger i Dort, sejle til Dantzick eller Køningsberg med sit Skib. Udt. i T. 8, 290 b.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaaard, straks at sende Havre til Lensmanden paa Kiøpnehavns Slot, der skal skaffe Skibe til at føre Havren til Vardberg paa. Orig.

— Til Frantz Brochenhuse, Øverste, Frantz Banner og Mouritz Podbusch, Ritmestre. De tyske Ryttere og Knægte rykke op førstkommende Mandag [21. Maj] og ville komme til dem med det allerførste. De ville finde al Besked hos Daniel Rantzou, Peder Bilde og Steen Rosensparre. Orig.

19. Maj (—). Gældsbrev til Fru Anne, Hr. Claus Podbuskis Enke, paa 1150 Jochimsdlr., 300 Lod Sølv og 2100 Mk. i danske Hvider og gamle Kong Christierns og Kong Hans's Firehvidestykker. Kongen lover at betale Pengene tilbage til førstkommende S. Mikkel's Dag eller gøre hende nøjagtig Forvaring derfor i Kronens Gods. P. 137 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Erich Rud til Fullesangs Pant i Vorgaard forhøjes med 3000 Jochimsdlr.; han skal herefter være fri for den Afgift, som han hidtil har givet af Gaarden. P. 138. (Overstreget.) K.

— Pantebrev til Biørn Saxstrop til Ousbye paa 3 Gaarde i Hørød i Hørby Sogn i Froste Herred og 1 Gaard i Frenderup for 400 Jochimsdlr. P. 138 b. K.

— Forleningsbrev for Jon Marbo, Borger i Vardberg, paa en Ø, kaldet Ballø, i Vardberg Len med den derpaa byggede Gaard mod aarlig at svare 1 Td. Smør til Vardberg Slot. R. 8, 473. K.

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 327 (efter R.).

19. Maj (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Sested, Embedsmand paa Krogen, at levere Herlof Trolle, Admiral, 2 halve Slinger, 3 Falkonetter, 2 Jærnfalkonetter, 12 Basser og 2 smedede Falkonetter. Udt. i T. 8, 291.

21. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Ebdrup By, Ebdrupholm Skov og Skorupgaard lægges ind under Feltballe Birk og Haffreballegaard, som er Ladegaard til Aarhusgaard, under Vibye Birk. R. 8, 91 b.¹

— Aabent Brev til Bønderne i N Stift, hvem de end tjene, at alle paa 16 Aar og derover skulle møde for Holger Rossenkrantz, Otte Brade og Jørgen Rossenkrantz, der skulle udtage Bønderknægte til Brug mod Rigets Fjender. De udskrevne skulle rette sig efter ovennævnte Raaders Befalinger, og enhver udskreven, der sidder overhørig, vil blive straffet paa Livet. T. 8, 291 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen bemyndiger Holger Rossenkrantz, Otte Brade og Jørgen Rossenkrantz til at undersøge, hvorfor mange af Adelen i Jylland og Fyen trods gentagne Paabud om at møde og lade sig bruge mod Fjenden endnu sidde hjemme, men ikke desto mindre ride til Tinge og Stævne og ellers færdes, hvor de lyste. Det befales alle at møde for dem og rette sig efter deres Befalinger. T. 8, 291 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover at betale dem, der gøre Tilførsel til Krigsfolket, med rund Mønt, Korn eller andre gode Varer, alt eftersom de blive enige med Rentemesteren om. Udt. i T. 8, 292.

— Befaling til Otte Brade at sende al den Havre, han har, til Halmstad eller Vardberg. Udt. i T. 8, 292 b.

— Befaling til samme at bage det Mel, han har, i Brød og sende det til Elfsborg og Bahu, at sende den Rug, han har, til Halmsted eller Vardberg og at sende al den Fetalje og Malt, han har, hid. Udt. i T. 8, 292 b.

— Befaling til Hr. Niels Lange, Otte Brade, Peder Guldenstiern, Vincentz Jul og Fru Eddel Hardenberg om hver i sit Len at ordne det saaledes, at Undersaatterne føre hvad tørret og saltet Fisk de have at sælge til Halmsted eller Vardberg, hvor der er Mangel paa Proviant, og sælge den der for en rimelig Pris og lige-saa hvad anden Fetalje de kunne undvære. T. 8, 292 b.

¹ Jvfr. Brev af 2. Febr. 1565.

21. Maj (Kbhvn.). Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Kongen har lovet Daniel Rantzou i sit Navn at købe 100 Læster Salt til denne, hvorfor Henrich Mogensen skal købe dem saa billigt som muligt, naar der kommer Salt i Sundet, forhandle med Skipperen eller Købmanden om at tage Rug i Betaling, da der ikke er rede Penge, og levere det købte Salt til Daniel Rantzous Fuld-mægtig mod Kvittans; Rugen til Betaling vil Kongen skaffe ham. T. 8, 293.

— Befaling til Lensmændene paa Sjælland, Laaland, Falster og Møen at lade holde god Strandvagte i deres Len og paase, at ingen løber i Søen med Baade og tilfører Fjenden Kundskab; alle løse Folk, hvorom der er nogen Tvivl, skulle de holde tilstede, indtil de faa at vide, hvorledes det forholder sig med dem, ligesom de ogsaa skulle føre Tilsyn med, hvilke Folk, de Baade, der gaa paa Fiskeri, føre ud med sig. T. 8, 293 b.

22. Maj (—). Pantebrev til Jacob Grubbe paa Kronens Rettighed i 2 jordegne Bøndergaarde i Veylinge Sogn i Ludgude Herred, den ene i Hellerød og den anden i Thange, for 200 Jochimsdlr. P. 139 b. K.

— Skøde til Jørgen Rossenkrantz til Rossenholm. R. 8, 92 b. Orig. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Eiler Grubbe til Lystrup, Rentemester, paa 2700 Dlr., som han har betalt Kongen for Tredjeparten af det til Biskop Boe Basses Alter i Aarhus Domkirke liggende Gods. R. 8, 363. K.

— Skadesløsbrev til Oluf Munck til Tuissel, Anthonius Bryske til Langssø, Rigens Kansler, Hr. Niels Lange til Kiergaard, Peder Bilde til Suanholm og Daniel Rantzov til Vandrup, Øverste, Rigsraader, Erich Løcke til Skougaard, Eyler Grubbe til Liustrup, Steen Bilde til Vandaas, Axel Veffert til Axelvold og Peder Guldenstiern til Thim, der have sagt god for Kongen til Josue von Qualen og dennes Ryttere for 22,529 Dlr. 10 Sk. 1 Hvid lybsk; hvis Kongen ikke betaler Pengene i rette Tid, og ovennævnte Mænd komme i nogen bevislig Skade, Kost og Tæring derfor, skulle de straks have Nesbyehoffuitz Len, saaledes som det nu er, i Pant. R. 8, 363 b. K.

— Til Folmer Rosenkrantz. Da Brevene paa det Gods, som Jørgen Rosenkrantz har faaet til Mageskifte af Kongen, skulle findes paa Aarhusgaard, og Jørgen Rosenkrantz ønsker

at se dem, skal Folmer Rosenkrantz opsøge dem og levere dem til Jørgen mod dennes Reversal. T. 8, 293 b.

22. Maj (Kbhvn.). Til Søster Margrette Urne, Abbedisse i Maribo. Da en af hendes Medsøstre er løben fra Klosteret og har skikket sig utilbørligt og der er stor Uenighed mellem Søstrene, idet de unge sætte sig op mod hende og de ældste, skal hun kalde dem alle for sig, meddele dem, at Kongen har erfaret saadant om dem og alvorlig befaler dem at være lydige og føre et tugtigt Levned, samt siden passe paa, at de ikke tale med løst Folk for Taleporten; hvis deres Slægt og Venner eller Bud fra disse ville tale med dem, skulle de først indhente hendes Tilladelse. Al Ulydighed eller grov Last skal hun straffe med »Prisonen«, men hvis det ikke hjælper, skal Lensmanden faa Befaling til at straffe dem. T. 8, 294¹.

— Kvittans til Povel Fechtel, Møntmester, paa Dalere, Sølv og Pagament, som han har oppebaaret af Jochim Beck og Eyler Grubbe, Rentemestre, fra 5. Jan. 1562 til 5. Nov. 1564 og igen formøntet og udgivet. Kongen takker ham for tro Tjeneste og godt Regnskab. R. 8, 363. K.²

23. Maj (—). Forleningsbrev for Povel Fechtel, Møntmester, paa Kronens Part af Tienden af Gladsaxe Sogn i Sjælland, uden Afgift. K. Udt. i R. 8, 364 b.

— Gældsbrief til Borgemestre og Raad i Kiøpnehavn paa 3000 Dlr. i Klippinge, at betale tilbage til førstkommende S. Hans Dag Midsommer. Udt. i P. 140. K. (i Udt.).

— Kvittans til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, paa 400 Jochimsdlr., som han har leveret Daniel Rantzov, Øverste. R. 8, 473 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Laurentz Benedict, Bogtrykker i Kiøpnehavn, faar Eneret paa i 5 Aar efter dette Brevs Datum at trykke »Den rette Søkaart om Sejladsen i Østre- og Vestresøen«; enhver, der handler herimod, skal have forbrudt Bøgerne og 10 Mk. rent Sølv, Halvdelen til Kongen og Halvdelen til Laurentz Benedict. R. 8, 365.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover Biørn Anderssen, Proviantmester, der skal forhandle med Købstæderne i Sjælland om Proviant til Krigsfolket og om Skibe til at sende den til Krigsfolket

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 763 f. Kall-Rasmussen, Musse Herred S. 170. Secher. Forordninger I. 287 f. ² Tr.: Dsk. Magazin I. 168.

paa, at holde ham skadesløs for hans Handeler i denne Sag. T. 8, 294 b.

23. Maj (Kbhvn.). Til Sueder Ketting paa Bornholm. Kongen sender ham Malt og Humle, som han skal lade Bønderne brygge i Øl til Orlogsskibene, saa det kan være rede, naar Herlof Trolle skriver derom; han skal forhandle med Bønderne om selv at levere Tønder, hvorfor Admiralen skal levere dem andre, naar han kommer der under Landet med Flaaden. Han skal udtage 300 raske Karle med Værger paa Øen og holde dem tilstede, indtil Admiralen vil bruge dem paa Skibene. T. 8, 295¹.

— Bestalling for Herlof Trolle, Admiral, til at løbe med Kongens Orlogsskibe i Østre- og Vestresøen for at bekæmpe Kongen af Sverrig og hans Forbundsfæller. T. 8, 296.

— Bestallinger for de gemene Hovedsmænd at følge Herlof Trolle og være ham lydige. — Register paa de Herremænd, der skulle følge Admiralen: Jørgen Brade paa Mercurius, Erich Rudt paa Jomfruen, Otte Rudt paa Krabaten, Hans Lauritzen paa Lybske Christoffer, Niels Trolde paa Danske Christoffer, Vincentz Jul paa Elefanten, Henrick Guldenstiern paa Achilles, Thyge Krusse paa Jonas, Knud Reuentlou paa Papegøjen, Selueter Francke paa S. Jørgen, David Guntersberg paa Danske Jomfru, Jørgen Jenssen paa Solen, ² paa Guds Lykke. Udt. i T. 8, 296 b.

24. Maj (—). Befalinger til Aarhus, Horsens, Veidle, Viborg, Olborg og Randers at skaffe de Knægte, som Kongen nu sender dem, Herberg og Underholdning i Byen en stakket Tid. T. 8, 297.

— Befaling til Erich Rud at holde Byg og Malt tilstede, da Didrich Themermænd, Borger i Liubick, med hvem Hr. Magnus Guldenstiern skal handle om Krudt, som Didrich dels har leveret, dels skal levere Kongen, vil tage Byg og Malt i Betaling; han skal levere Didrich saa meget, som Hr. Magnus skriver, og tage Kvittans derfor. T. 8, 297 b.

25. Maj (—). Pantebrev til Fru Marine Huitfeldt, Hans Urnis Enke, paa 2 Gaarde i Tiufstrup Sogn i Falckebergs Herred og 1 Gaard, kaldet Nygaard, i Liunge Sogn for 600 Jochimsdlr.; hun maa nyde Oldengæld af Bøndernes egne hjemmefødte Svin. P. 140 b. K.

¹ Tr.: Hülertz, Aktst. t. Bornholms Hist. S. 303 f. ² Navnet er forskrevet i Registranten; der staar nærmest: vormi.

26. Maj (Kbhvn.). Stadfæstelse for Niels Jenssen i Hornsgaard af et Pergamentsbrev, dat. 1562, hvorved Abbed Anders i Vidskyld Kloster og Konventet smstds. forlene ham og Hustru for Livstid med Hornsgaard. R. 8, 93.

— Aabent Brev, at Hans Dalhaussen maa beholde den Gaard i Kiøpnehavn nord op til Gammeltorv, som Pouel Fechtel, Møntmester, har opladt ham, som arvelig Ejendom uden Jordskyld. R. 8, 365. K.

— Livsbrev for Hans Dalhaussen, Povel Fechtels Dattermand, paa at være Møntmester, da Povel Fechtel, der har tjent ærligt og vel, nu formedelst Alderdom og Skrøbelighed har begæret og faaet sin Afsked. Hans Dalhaussen¹ faar tillige Livsbrev paa Kronens Part af Tienden af Gladsaxe Sogn. R. 8, 365 b. K.

— Stadfæstelse af det Brev, hvorved Herlof Trolle og Birgitte Gøye 26. Maj 1565 paa Kiøpnehavns Slot for Kongen og Rigsraadet af deres Gaard Herlofsholm stifte en fri Adelsskole. Bønderne paa det til Skolen henlagte Gods skulle fremdeles beholde samme Friheder som Adelen Arvetjenere. R. 8, 366 b. K.

27. Maj (—). Befaling til Otte Brade, Hans Johansen og Erich Lange at besigte det under Aarhusgaard og Aarhus Kapitel liggende Gods, som Jørgen Rossenkrantz ønsker til Mage-skifte. Udt. i T. 8, 298.

— Til Kapitlet i Aarhus. Kongen har bevilget Jørgen Rossenkrantz noget af Kapitlets Gods i Hornslet og Therndrup til Mage-skifte mod Udlæg af lige saa godt Gods, hvilket Kapitlet skal paase. T. 8, 298.

— Befalinger til Steen Rosenspare og Peder Bilde straks at fremsende det af Bønderne til Orlogsskibene bagte Brød og igen levere hver Bonde 10 Skpr. Rug, der skulle males i Mel og bages i Brød, hvilket siden skal sendes til Kiøpnehavn. Udt. i T. 8, 298 b. Orig. (til Peder Bilde), dat. 29. Maj.

— Befaling til Folmer Rossenkrantz at overlevere Jørgen Rossenkrantz Hornslet Hestehave, som Kongen har undt denne. Udt. i T. 8, 298 b.

28. Maj (—). Skøde til Kiøbnehavns By paa en Kronens

¹ Dette ser lidt underligt ud, da Povl Fechtel jo lige den 23. Maj havde faaet Livsbrev paa samme Tiende. K. har intet Navn, kun N., saa der skulde maaske staa Povl Fechtel.

Jord smstds. mellem Hr. Lage Brades Gaard og det gamle Tøjhus. R. 8, 367¹.

28. Maj (Kbhvn.). Befaling til Indbyggerne paa Møen at være Claus Ulfeld, Embedsmand paa Elmelund, lydige og møde med deres Vaaben, naar han befaler, da de svenske Skibe ere i Søen og kunne befrygtes at ville gøre Landgang der paa Landet. T. 8, 299.

29. Maj (—). Til Eskeld Gøye paa Nyborg. Da Kongen endnu har nogle Læster Brød liggende i Fyen, skal han skaffe saa mange Skuder som muligt i Købstæderne paa Fyen, indskibe ovennævnte Brød derpaa tillige med alt det Brød og al den Havre, han ellers kan faa, og sende dem til Halmstad; Kongen vil betale hvad Brød og Havre han faar. T. 8, 299 b.

30. Maj (—). Pantebrev til M. Diderich Stub paa Kronens Part af Tienden af Junget og Thorums Sogne for 100 Jochimsdlr. P. 141 b. (Overstreget.)² R. 8, 93 b. (Overstreget.) K.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, at anholde de vestfra kommende Skibe, der ere ladede med Salt eller Vin, men tage Told af dem, der ere ladede med Ballast, og befale dem straks at sejle hid for at løbe ud med Kongens Flaade. De østfra kommende Skibe, der ville vestpaa, skal han fortolde og lade passere. T. 8, 299 b.

— Til Erich Basse. Der sendes ham en Drabanthøvedsmand og 10 Drabanter til Vagt og andet Brug, da han har skrevet til Raadet, at de svenske Fanger paa Slottet [Kallundborg] ere stærkere, end han selv er; han skal skaffe Drabanterne Bolig og Underholdning paa Slottet. T. 8, 300.

31. Maj (—). Pantebrev til Niels Kundtze, Borgemester i Malmø, paa 5 Gaarde i Felie By³ i Thorne Herred i Skaane for 600 Jochimsdlr. P. 139. K.

— Pantebrev til Mauritz Podebusk til Kiørup paa Trankier Slot paa Langeland med tilliggende Gods for 10,000 Jochimsdlr.; han skal holde Kongen og Riget Slottet til en tro Haand i en Slotslov og tjene selvsjette med 6 geruste Heste. P. 141. (Overstreget.) K. Orig. (skaaren).

1. Juni (—). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa 148 Dlr. 20 Sk., som han har oppebaaret

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 327 f. ikke fuldgjort.

³ K. har: Fieliegye.

² Udenfor er skrevet: Dette Brev blev

af Jørgen Hanssen, Borger i Othense, for 137 Øksne, denne har haft paa Foder i Esserum, for hver Okse 1 Dlr. 4 Sk.; Pengene har han leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. R. 8, 368.

1. Juni (Kbhvn.). Befaling til Eskel Gøye paa Niborg Slot at levere Niels Henrichssen, der i den udnævnte Lensmand Mouritz Podebuskes Fraværelse paa Toget skal ligge i Slotsloven paa Tranekier Slot, Slotsloven smstds. med Inventarium, Register, Jordebøger og andet, hvorover han skal lade gøre 2 forseglede Registre, af hvilke det ene skal sendes til Rentemester Jochim Beck og det andet skal blive paa Slottet. T. 8, 300.

2. Juni (—). Skøde til Biørn Kaas til Starupgaard. R. 8, 94. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Hendrich Maler, der skal være Maler paa Orlogsskibene, herefter maa bo i Kiøbnehavn og være fri for al kgl. og Byens Tyng, dog Kronens Told og Sise hermed uforkrænkede. R. 8, 368.

— Befaling til Hr. Lauge Brade, der tillige med andre Raader skal følge Krigsfolket paa Toget ind i Sverrig, om i alle Maader at ramme Kongens Gavn og meddele Peder Bilde og Steen Rossenspar, at Kongen med det første vil sende en Sum Penge, som han og de kunne bruge til nødvendige Udgifter. T. 8, 300 b.

3. Juni (—). Befaling til Riddermændsmænd, Købstædmænd og Bønder paa Laaland at være Albret Oxe lydige og efter hans Anvisning gøre Fjenden Modstand, hvis der gøres Indfald i Landet. Udt. i T. 8, 301.

— Befaling til Albret Oxe at have Opsyn med alt paa Laaland, særlig med Nagskouf, at det ikke skal blive overrasket af Fjenden. T. 8, 301 b.

— Tilladelse for Oluf Laffuerber fra Straalsund til toldfrit at udføre 2 Læster Havre til Tyskland. Udt. i T. 8, 301 b.

4. Juni (—). Pantebrev til Pouel Wobitzser paa Stege Len, uafløst i 10 Aar og siden videre, indtil det afløses ham, for 20,000 Jochimsdlr.; han skal i disse 10 Aar blive boende her i Landet og tjene Riget selvsjette med 6 geruste Heste, dog maa han, naar Kongen ikke har Brug for ham, begive sig i andre Herrers Tjeneste, saafremt disse ikke ere Kongen imod og det sker med dennes Vilje. Kongen forbeholder sig Kronens gamle Frihed med Told og Aaresild, hvilken Tolderen paa Brøndehøffue og de andre Sildefiskerlejer under Møens Land som hidtil skal oppebære om Høsten

og gøre Regnskab for, ligesaa forbeholder Kongen sig alt Vrag. Pouel Wobitzser maa ikke befatte sig med Præster, Degne eller deres Tjenere, ej heller med Kronens og Kirkernes Tiendekorn eller anden Rettighed, som Lensmanden paa Roschildegaard har i Befaling. Han maa fange Raadyr, Harer og Ræve. P. 142. (Overstreget.) K. Orig. (skaaren og meget ødelagt).

4. Juni (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Anne Kaas, Jost Ulfeldtz Enke, paa 1 [Gaard] og 1 Gadehus i Pedolt, 3 [Gaarde] og 1 Hus i Mallings, 3 [Gaarde] og 1 Hus i Beder, 1 [Gaard] i Fløudstrup, 1 [Gaard] i Pølle, 1 [Gaard] i Snogdrup og Hedesboel, alt i Ning Herred, for 1000 Jochimsdlr., som hun har laant Kronen. P. 143. (Overstreget.) K.

6. Juni (Frederiksborg). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da Marcus Hees, Raadmand i Kiøpnehavn, har begæret 6 Læster af det fra Island for Sonden udførte Svovl i Betaling for de Penge, han har laant Kronen, skal Hr. Magnus undersøge, om dette ikke strider mod den med Steffen Løytze sluttede Kontrakt; hvis det ikke gør det, maa han faa Svovlet. T. 8, 302 b. K.

— Befaling til Kirkeværgerne ved de Kirker i Sjællands og Skaanes Stifter, der skulle svare en aarlig Pension til de højlerde i Kiøpnehavn, om punktlig at yde denne og, naar Kongen undertiden oppebærer Kirkens Part af Tienden til sit Brug, da først at udtage den Universitetet tilkommende Del og ikke som hidtil forholde de højlerde deres Part. T. 8, 302 b.¹

7. Juni (Kbhvn.). Pantebrev til Christoffer Rosenkrandt til Lønderupgaard paa 1 Gaard i Ugelriis By i Tostrup Sogn i Rindtz Herred, der tillige svarer Afgift til Tostrup Kirke af 1 Fjerd. Jord i Ugelriis Mark, og 1 Eng, vesten og sønden til Skindersbroe, kaldet Kirckeholm, hvoraf der aarlig holdes fri Oblater («Aflede») og Vin til Tostrup Kirke, for 100 Jochimsdlr.; han skal svare de samme Afgifter til Kirken. P. 143 b. K.

— Befaling til Tolderen paa Skaffuen at skaffe Hans Hølekis Bud nogle Fisk til Købs til en rimelig Pris, da der mangler Fisk paa Vardberg Slot; findes der Skuder og Baade, der have Fisk inde, skal han faa dem til at løbe til Vardberg og afhænde Fiskene til Hans Holck. T. 8, 303 b.

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 208 f. Rørdam, Dak. Kirke-
love II. 75 f. (efter en Afskrift i Karen Brahes Bibliothek, hvori tillige Laaland og Falster nævnes).

7. Juni (Kbhvn.). Befaling til Hr. Otte Krumpen, Marsk, at levere Hans Holckis Bud, naar det kommer til Hobro med Skibe, 10 Læster Rug, 20 Læster Malt og 10 Læster Havre. T. 8, 304.

— Befaling til Steen Rossenspare straks at levere Marcus Hes 50 Læster Rug som Betaling for Penge, Kongen skylder ham. T. 8, 304.

— (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at den i Semershafn afdøde Skotte Peiter Brons efterladte Gods ikke skal være forbrudt til Kronen, selv om det staar over Aar og Dag, uden at hans Arvinger komme tilstede, da Jørgen Mar har berettet, at Peiter Bron ingen Arvinger har her i Riget, hvorfor han befalede Jørgen Mar at sende hans efterladte Gods til hans Brødre og Arvinger i Skotland, hvilket ikke kan lade sig gøre for Øjeblikket; Arvingerne skulle dog bevise, at de ere rette Arvinger. R. 8, 371.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Da Kongen efter Lejligheden vil lade nogle løbe til Narffuen med Salt og andre Købmandsvarer, men vil have nogen Fordel deraf, skal han underhandle med dem, der faa denne Tilladelse, om at give den 8. Pending ligesom sidste Aar eller mere; han skal med hver især tilskrive Dr. Zacarias Wehlingk, som Kongen har liggende der, om sin Overenskomst med Skipperen, og om han selv har oppebaaret Afgiften, eller Dr. Zacarias skal gøre det. Han skal tage den strengeste Forpligtelse af enhver til ikke at bruge Bedrageri og paase, at ingen har Skyts, Krudt, Lod eller anden Krigsmunition inde. Brevet til Dr. Zacarias desangaaende sendes ham til Besørgelse. T. 8, 303. K. Orig.

8. Juni (—). Til Børge Trolle. Mauritz Borgemester, Borger i Lubick, har berettet, at han i denne Fejde af al sin Evne har gjort Tilførsel til Krigsfolket, men alligevel er bleven anholdt Dag og Nat i Bæltet med sit med liubsk Gods ladede Skib og efter sin Løsladelse har mistet baade Skib og Gods paa Vejen til Olborg; han begærer derfor et af de mindste ved Kiøpnehavn liggende Vrag, hvilket han vil sætte i Stand og dermed atter gøre Tilførsel. Børge Trolle skal bese Vraget og, hvis det ikke uden stor Bekostning kan indrettes til Vedskib eller andet nyttigt Brug, lade ham faa det. T. 8, 304 b.

9. Juni (—). Gavebrev til Aarhus Skole. R. 8, 95 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Holger Rosenkrantz, Otte Brade og Jørgen Ro-

senkrantz, der nu drage om i Stifterne i Jylland, at sørge for, at der fra Købstæderne og andensteds, hvor der er Brød og Havre at faa, øjeblikkelig sendes saadant til Vardberg, da Daniel Rantzou, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Steen Rossensparre melde, at der mangler Fetalje, særlig Brød og Havre; hvad der ikke bliver betalt i Vardberg lover Kongen at betale. T. 8, 305.

12. Juni (Kbhvn.). Befaling til Knud Steensen, Christiern Jul, Christiern Schiel og Otte Galskøt straks at begive sig fra Vestresøen og hid med Skibene Kiøge Høg, Gribben, Engelske Mickel, Falk van Malmø og Havfruen, da Kongen vil bruge dem ved Orlogsflaaden i Østresøen, og befale Hovedsmændene paa Normannden, Gøgen, Liuniugen, Unge Fortun og Liljen at blive liggende med disse indtil nærmere Ordre. T. 8, 305 b. K.

13. Juni (—). Til Abbedissen i Maribo Kloster. Kongen bevilger, at Erich Rudt, Embedsmand i Rauensborg Len, maa faa en Maribo Klosters Mølle ved hans Gaard Fogelsang til Mageskifte for en af sine Møller ved Klosterets Gods, hvis hun mener, at Mageskiftet ikke er til Skade for Klosteret. T. 8, 306.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Landskrone at hidsende det Byen tilhørende Skib med alt Tilbehør, hvilket Kongen saa vil udruste og bruge i Orlogsflaaden, da denne er for faatallig. T. 8, 307 b.

— Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at tilsige deres Bønder til at modtage Rug paa Slottet, male det i Mel, bage det i Kavringbrød og sende Brødet hid til Proviantmesteren, da der endnu mangler nogle Hundrede Læster Brød til Orlogsskibene. — Register: Kiøpnehafns Len 100 Læster Brød, Vordingborg Len 60 Læster, Nykiøpping Len 40 Læster (Rugen leveres af Claus Huitfeldt), Aaleholms Len 40 Læster (Rugen leveres af Erick Rud), Raffuensborg Len 30 Læster, Kaarsøer Len og Slagelsse Herred 30 Læster (Rugen tages paa Kallundborg Slot), Kallundborg Len 60 Læster (og at udskikke til Slagelsse Herred 20 Læster), Holbecks Len 30 Læster (af den i Holbeck liggende Tienderug), Roskyldt Len 60¹ Læster, Nyborg Len 40 Læster, Otthens Len 30 Læster, Skanderborg Len 80 Læster, Silkeborig Len 40 Læster, Aarhus Len 60 Læster, Kallø Len 40 Læster (hvis Jørgen Rossenkrantz ikke har Rug, skal den leveres af Folmer Rossenkrantz). T. 8, 306 b. Orig. (til Peder Bilde).

¹ T. har: 40.

14. Juni (Kbhvn.). Befaling til nedennævnte Købstæder straks at modtage Tiendekorn, Rug og Malt, af Stiftsskriverne og deraf bage N Læster Brød og brygge N Læster Øl; Humle og Tønder skulle de selv skaffe, dog skal Rentemester Jochim Beck siden betale dem derfor. Brødet og Øllet skulle de med Skibe, Dag og Nat uspart, føre til Vardberg, hvorfra andre saa skulle føre det videre efter Krigsfolket. — Register: Kiøge 20 Læster Øl og 20 Læster Brød af Tiendekornet i Byen, Hedinge 10 Læster Brød af Tienderugen i Kiøge, Vordingborg 6 Læster Øl og 5 Læster Brød af Kornet paa Slottet, Prestøe 6 Læster Øl, Steege 20 Læster Øl af Tiendemaltet, Nykiøpping p. F. 10 Læster Øl, Stubbekiøpping 10 Læster Øl (tage Malt hos Claus Huitfeld), Nysted 10 Læster Øl, Nagskouf 20 Læster Øl, Saxkiøpping 5 Læster Øl (tage Malt hos Erick Rudt), Nestuid 20 Læster Øl (der er Malt tilstede), Skelskøer 15 Læster Øl (der er Malt tilstede), Kallundborg 10 Læster Øl og 15 Læster Brød af Kornet paa Slottet, Nykiøpping i Otz Herred 6 Læster Øl og 6 Læster Brød (de have Malt og Rug i Byen), Holbeck 6 Læster Øl og 10 Læster Brød (de have Malt og Rug i Byen), Roskyld 10 Læster Øl og 10 Læster Brød, Malmø 20 Læster [Øl], Landzkrona 10 Læster Øl, Helsingborg 5 Læster Øl (tage Malt hos Axel Viffert). T. 8, 307 b.

— Befalinger til Stiftsskriverne om at skaffe Købstæderne ovennævnte Korn. T. 8, 309.

— Lignende Befalinger til Axel Viffert, Claus Huitfeld og Erich Rud. Udt. i T. 8, 309 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Sjælland og Smaalandene, med Undtagelse af Adelens egne Ugedagsmænd, at de tilstedeværende Rigsraader have vedtaget, at hver Bonde skal give 1 Td. dansk Øl til Orlogsflaaden og senest til S. Olluf Dag [29. Juli] sende den til Proviantmesteren i Kiøpnehavn i en stærk, med 10 Baand forsynet Tønde. T. 8, 310 b.¹ K.

— Befaling til Lensmændene i Sjælland og Smaalandene at forkynde det aabne Brev og sørge for, at Øllet leveres. T. 8, 310.

— Pantebrev til Otthe Emichsen Mouritssøn paa Sebyegaard i Sjælland for 121½ Lod ungarsk Guld, 500 Jochimsdlr. og 720 Lod Sølv. P. 144. (Overstreget.) K. Orig. (skaaren).

¹ T. 8, 307 er indført et Udtog af Brevet med Dato: 13. Juni.

14. Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev for Christoffer Mogenssen paa Kronens Part af Tienden af Balderup Sogn i Sjælland, uden Afgift. R. 8, 368 b.

— Befaling til Fru Eddele, Frands Bildis Enke, at overlevere Erick Lycke 2 Gaarde i Hilderslef Herred, den ene, kaldet Abelgaardt, i Østervild By og Sogn, den anden i Skoufsted, hvilke Gaarde Kongen har bevilget maa udlægges fra Ørum Slot til Ø Kloster i Stedet for de 2 Ø Klosters Gaarde, som Frands Banner fik til Ørum. T. 8, 309 b.

— Følgebrev for Erick Løcke til Bønderne paa ovennævnte Gaarde. Udt. i R. 8, 97.

— Befaling til Eskel Gyøe at give Tolderen Jørgen Valle Ordre til at lade de ballastede Skibe, der ville til Dantzicgk, Kønsberg eller andre ufordægtige østlige Stæder, passere, dog skal han først tage Told af dem og Forpligtelsesbrev, at de ikke ville løbe til Fjenden, til Reuel eller andre fordægtige Stæder; Saltskibene maa ikke løbe gennem Bæltet, men skulle anholdes, dog maa de afhænde Saltet her i Riget. T. 8, 308 b.

— Befaling til Prioeren af Andvordskouf at gøre sig al mulig Umage for at skaffe Penge til Indløsning af det Klosters Gods, som Fru Marine Huitfeld paa Eskestrupgaard har faaet i Pant, og som daarlig kan undværes fra Klosteret. T. 8, 310.

— Lignende Befaling til Jens Hiort, Foged i Soer Kloster. Udt. i T. 8, 310.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, at bestille Urter og Urtefrø til Kongens Urtehave paa Frederichsborg med de Skibe, der løbe vestpaa. Udt. i T. 8, 310.

15. Juni (—). Aabent Brev, at Barbara, Hendrich Smedz Enke, maa beholde det Gods, som Seuerin Jenssen, hans Hustru Siliche og deres Børn have efterladt sig, da hun og hendes Husbond have ført Siliche med fra Holland som en lille Pige, have opfødt hende, bortgiftet hende og givet hende Hjemgift, Gods og Penge, ligesom hun var deres egen Datter; siden have Siliche og Seuerin Jenssen paa deres yderste anbefalet deres Børn til Hendrich Smed og dennes Hustru, der ogsaa have beholdt dem hos sig, men nu ere de alle døde. R. 8, 371 b.

— Befaling til Jens Ulfstand for Sjælland, Biørn Kaas for Skaane og Eskeld Giøe for Fyen at tage det Peder Christensen

efter Claus Rossenkrantz tilfaldne Gods til sig, for at det ikke skal forrykkes fra denne. Udt. i T. 8, 311 b.

16. Juni (Kbhvn.). Befaling til Biørn Kaas, Axel Viffert og Jørgen Marsuin at sende deres Heste og Svende op til Steen Bilde, naar denne tilsiger dem, da Ritmester Hack Ulfstand nu er draget op med sine Ryttere og det derfor kan befrygtes, at de Svenske gøre Indfald i Gydinge Herred og de andre omliggende Herreder. T. 8, 312.

— Befaling til Hr. Peder Skram, Jørgen Marsuin og Hans Hølek at holde Postklippere til at fremføre Posten fra Lejren til Kongen og fra Kongen til Lejren. Udt. i T. 8, 312 b.

— Til Daniel Rantzov, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Steen Rosensparre. Kongen har modtaget deres Skrivelse om Grunden til, at de tøvede nogle Dage i Vardberg, ligesom han ogsaa deraf ser, at de sidste Onsdag [13. Juni] rykkede op mod Elfsborg. I Henhold til deres Handel med dem, der have ført Proviant til Lejren, har Kongen skrevet til de paa det sendte Register opførte Lensmænd og mundtlig befalet Rentemesteren at betale den allerede gjorde Tilførsel og for Fremtiden straks at betale dem, der have deres eller Proviantmesterens Brev paa den gjorde Tilførsel. Saasnart Vinden vil føje sig, vil der afgaa Proviant til Elfsborg, ligesom der ogsaa med det allerførste vil blive sendt Penge til Krigsfolket og til dem selv at have ved Haanden. Der sendes dem Brev til Frands Banner om at sælge Kongen Havre; der er skrevet til Otte Brade om at sende den af Frands og Otte Banner leverede Havre med Skib til Elfsborg. Da Henning Tornous Ryttere vægre sig ved at holde Vagt, efterdi de hidtil have været fri, har Kongen skrevet til Henning Tornou, at hans Ryttere skulle holde Vagt ligesom andre, for at der ikke skal opstaa Mytteri deraf; derimod skulle Kongens egne Tjenere og Hertug Adolfs Ryttere tillige med de andre under den Fane liggende være fri derfor. Kongen kan desværre ikke sende dem Enspændere, da han kun har Jens Fux, thi Otte Peyen er sendt uden Riget. Kongen vil straks sende dem de begærede Skovle, Spader, Økser og Hakker. T. 8, 312 b.¹

— Befaling til Otte Banner og Frands Banner at sælge Kongen

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 459 ff.

al den Havre, de kunne undvære, og hurtig sende den til Aalborg til Otte Brade, der skal betale dem for den. T. 8, 315.

16. Juni (Kbhvn.). Til Otte Brade, Sten Rosenspare, Eskild Gyøe og Jørgen Munck. Hoslagt sendes dem en Seddel paa den Fetalje, som nogle Adelige og Købstædmænd efter Kongens Begæring have sendt til Lejren og overleveret Proviantmesteren, med Befaling til at betale disse med Penge, Korn eller andre gode Varer. Ligesaa skulle de herefter straks betale alle, der komme til dem med Bevis fra Kommissærerne eller Proviantmesteren for at have leveret Proviant til Krigsfolket. — Seddel: Fra Fru Eddel Hardenberg er sendt 100 Tdr. Havre til $\frac{1}{2}$ enkelt Dlr. pr. Tønde; fra Tisted 142 Tdr. Havre, 1 Td. saltet Aal og 10 Tdr. Øl; fra Olborg 200 Tdr. Havre, 2 Læster Øl og 2 Læster Brød — alt at betale af Otte Brade. Fra Slangerup er sendt 20 Tdr. Havre, 2 Læster Brød, 2 Læster Øl og 22 Sider Flæsk — at betale af Jørgen Munck. Fra Kallundborg er sendt 7 Tdr. Havre, 1 Læst Øl og $1\frac{1}{2}$ Læst Brød — at betale af Sten Rosenspare. Fra Nyborg er sendt 60 Tdr. Havre og 7 eller 8 Læster Øl og Brød; fra Kirtheminde 5 Læster Brød og $4\frac{1}{2}$ Læst 3 Tdr. Øl — at betale af Eskild Gyøe. T. 8, 314.

17. Juni (—). Befaling til Holger, Jørgen og Folmer Rosenkrantz, Biørn Kaas, Axel Viffert, Jørgen Marsuin, Claus Huitfeldt og Lauge Brock om straks at betale alle, der komme til dem med Kommissærernes eller Proviantmesterens Bevis for at have leveret Fetalje til Lejren eller andensteds, enten med Penge, Korn eller andre gode Varer, for at de ikke skulle have nødig at vente paa deres Betaling i Lejren eller hvor de skulle levere Fetaljen, men straks kunne losse og sejle bort. T. 8, 315 b.

— Følgebrev for Otte Rud til Bønderne paa Ranies Gods, som han har indløst fra Erich Rossenkrantz til Langting. R. 8, 97.

— Til Otte Brade og Eskild Gøye. Kongen har paa Begæring af Greverne af Ostfriisland bevilget Embderne og Grevernes andre Undersaatter herefter i Stedet for den hidtil svarede 100. Pending at maatte svare samme Told som Kongen af Hispaniens Undersaatter i Arvelandene, hvilket de skulle meddele Tolderne til Efterkommelse. T. 8, 316.

18. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Rigens Kansler Anthønis Bryskes Pant i Vissenberg Birk i Fyen forhøjes med 1000 Dlr. P. 144 b. (Overstreget). K.

18. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at Lauritz Røød, Borger i Lemuig, indtil videre maa være skattefri, da hans Hus og Gods for nylig 2 Gange er brændt. R. 8, 97 b.

19. Juni (—). Kvittans til Tolderen paa 1118 Rosenobler, 2 dobbelte Rosenobler, 1 Henricusnobel, 51 Engelotter, 2 Dobbeltdukater, 38 rinske Gylden og 2750 Dlr., som han har leveret Kongen selv paa Regnskab af dette Aars Told. Udt. i R. 8, 97 b.

— Kvittans til samme paa 1000 Dlr. i en Sæk, 3175 Dlr., 2 Portugaløser regnede for $31\frac{1}{2}$ Dlr., 2 Engelotter for $4\frac{1}{2}$ Dlr. og 1 dobbelt Princetdr. for 2 Dlr. 1 Mk., ialt regnet for 4231¹ Dlr. 1 Mk. danske, hvilke Penge han har laant af fremmede Skippere og Købmænd og nu har leveret Kongen selv. Udt. i R. 8, 98.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Kongen bevilger, at de fremmede Skippere, der have søgt Henrich Mogensen om Tilladelse til at sejle til Riige med Salt, maa sejle derhen mod, som de have tilbudt, at give Kongen nogle Læster Salt af hvert Skib. T. 8, 316 b.

20. Juni (—). Mageskifte mellem Vincentz Jul til Hesselmede og Kronen. R. 8, 98 b. (Se Kronens Skøder.)

— Pantebrev til Vincentz Jul til Hesselmede paa 1 Gaard, kaldet Broeng, og 1 Bol i Ol² Sogn i Vester Herred, 1 Gaard i Grerup og 1 Gaard i Torp³ i Bellom Sogn for 400 rinske Gylden. P. 146 b.

— Til Borgemestre og Raad i Købstæderne. Da mange til Orlogsskibene udskrevne Knægte og Baadsmænd ere løbne hjem uden Pasbord og Tilladelse og mange, der vare hjemsendte for medelst Sygdom, men ere blevne raske, alligevel blive hjemme, befales det dem straks at sende alle saadanne til Kiøpnehavn. T. 8, 316 b. Orig.

21. Juni (—). Befaling til M. Frands, Abbed i Ringsted Kloster, om i Forening med Hr. Niels Anderssen, Prior i Anduordskof Kloster, at optage Inventarium paa Soer Kloster i Anledning af Abbed Oluf Lauritzens Død og M. Morten Pederssens Udnævnelse til Abbed smstds.; de skulle affatte to Registre under deres Segl, sende det ene ind til Kancelliet og lade det andet blive ved Klosteret. T. 8, 317 b.

¹ Skal være: 4213.

² Aal, V. Horne H.

³ Tarp, Billum S.

21. Juni (Kbhvn.). Befaling til Prioren i Anduordskou om det samme. Udt. i T. 8, 317 b.

— Følgebrev for M. Morthen Pederssen til Bønderne under Soer Kloster, som Hr. Oluf Lauritzen sidst havde i Værge. R. 8, 369.

— Befaling til Jens Hiort, Foged i Soer Kloster, at modtage M. Morten Pederssen som Abbed i Klosteret og med de øvrige Folk smstds. være ham lydig. Udt. i T. 8, 318 b.

— (**Krogen**). Til Jens Kaas, Hovedsmand paa Elfsborg. Kongen har med Glæde hørt, at Elfsborg er blevet undsat af Skibene. Der er allerede et Skib ladet med Proviant, hvilket med første gunstige Vind skal blive sendt til ham; Krudt og Lod ere allerede sendte. Kongen kan ikke tillade ham at begive sig her ned, førend Lejligheden bliver anderledes og han faar Kongens Skrivelse derom. T. 8, 317.

— Til Hr. Lauge Brade, Daniel Rantzov, Peder Bilde og Steen Rossensparre. Deres Skrivelse, dat. Nyløsse 16. Juni, er modtaget d. 20. Da Meldingerne lyde, at de Svenske forstærke sig og ville rykke did ned med deres Magt, kunde det være godt, om de kunde komme i Handel med de allerede for Haanden værende Svenskere, inden hele den svenske Magt bliver samlet. Der vil blive sendt Proviant til Bahus; Hans Holck har faaet Ordre til straks at sende den til Vardberg kommende Fetalje videre til Elfsborg; den til Elfsborg kommende Havre kan Kongen ikke sende længere, hvorfor de selv maa hente den. Jens Ulfstand har faaet Ordre til at skaffe Tøjmaster Niels Ulfstand Krudt, Lod, Bly og andet efter det af denne opsatte Register, og Kongen har sendt Krudt og Lod til Elfsborg. Der er givet Ordre til at sende Penge til Knægtene; de tyske Ryttere have jo, som Daniel Rantzov ved, lovet ikke at fordre Penge før S. Mikkels Dag, og Kongen tvivler ikke paa, at de danske ville have Taalmodighed, da de jo kende Kongens Stilling. Kongen har læst den tilsendte Skrivelse fra Hertug Adolf af Holsten til Christoffer v. Broberg og befaler dem at forhandle med Christoffer v. Broberg og dennes Ryttere om fremdeles at blive hos Kongen, naar de bestemte 3 Maaneder ere forløbne; Kongen vil give dem Sold som de andre tyske Ryttere. T. 8, 317 b.¹

22. Juni (Kbhvn.). Befaling til Lauge Brock at skaffe de Borgere

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 462 ff.

i Prestø og Vordingborg, der skulle brygge Øl, et Læs Ved for hvert Pd. Malt, de skulle brygge. T. 8, 319.

22. Juni (Kbhvn.). Befaling til samme straks at fremsende den Skat, Bønderne i Vordingborg Len skulle give. Udt. i T. 8, 319.

24. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Fru Inger Oxe, Jørgen Brades Enke, faar sin afdøde Mands Pant i S. Peders Kloster i Lund forhøjet med 1000 Jochimsdlr.; hun skal gøre samme Tynge og Tjeneste deraf som hendes Husbond. P. 145. K.

25. Juni (—). Befaling til Jens Bilde, Embedsmand paa Gulind, straks med sit eget visse Bud at fremsende de fra Henrich Wulf, Statholder i Lifland, og Christoffer Valchendorf til ham kommende Skrivelser til Kongen. T. 8, 319.

— Til Pouel Wobitzer, Embedsmand paa Steege. For at de Svenske, der ligge under Møen, ikke skulle gøre Landgang, sender Kongen Erich Morthenssen til ham med 400 af de fyenske Knægte, hvilke han skal forlægge paa Landet og befale at holde stærk Strandvagt; han skal holde godt Regimente over Knægtene og befale Bønderne at skaffe dem Underholdning. T. 8, 319 b.

— (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 2 Gaarde i Sjælland, kaldede Egebeck, uden Afgift. R. 8, 369.

26. Juni (—). Befaling til Bønderne i Sjælland at føre det Brød, Mel, Rug og Havre, som de kunne undvære, til Købstæderne og sælge det der til en rimelig Pris, saa at disse bedre kunne gøre Tilførsel til Krigsfolket. Udt. i T. 8, 319 b.

27. Juni (Kbhvn.). Til Holger Rosenkrantz. Da Kommissærerne ved Krigsfolket nylig have klaget over Mangel paa Proviant, befales det ham paany at forhandle med Undersaatterne i Jylland om at sende Brød og Havre til Elfsborg, da han jo nok kan tænke sig, hvilken Skade det vilde være, om Krigsfolket af Mangel paa Proviant blev nødt til at gaa tilbage. Han skal alvorlig tilskrive Otte Brade og sin Broder Jørgen Rosenkrantz om ligeledes at sørge for Tilførsel til Elfsborg. T. 8, 320 b.

28. Juni (—). Forleningsbrev for Enuold Lauritzen, Foged paa Malmø, paa Kronens Part af Tienden af Hylie og Bunckeflod Sogne, uden Afgift. Udt. i R. 8, 473 b.

— Befaling til Jens Kaaes og Jens Ulfstand straks at udvælge en Admiral for de Jagter, som Kongen har bestemt skulle blive hos dem; hvis Peder Knudssen ikke har anden Bestilling, mener

Kongen, at han bør vælges, men ellers maa de vælge en anden duelig Karl. T. 8, 321. K.

28. Juni (Kbhvn.). Til Axel Jul, Palli Juel, Biørn Anderssen, Claus Daae, Eiler Løcke, Christoffer Johanssen, Hans Johanssen, Eskild Gøye, Henning Quitzou, Axel Urne, Folmer Rossenkrantz, Niels Rossenkrantz, Christoffer Gøye, Palle Ulfeld, Jasper Krausse, Eyler Krausse, Magnus Godske, Jørgen Uggerop, Lauge Beck og Loduig Munck. Da Kongen ved Afregningen er bleven Jossua v. Qualen og dennes Ryttere en Sum Penge skyldig, hvorpaa de begære Kongens Brev med nogle af Adelen som Forlovere, beder Kongen dem medbesegle medfølgende Brev som Forlovere og lover at holde dem skadesløse derfor, til hvilken Ende han sætter Malmøhus med Len som Underpant. T. 8, 321.

29. Juni (—). Forleningsbrev for Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa Visselberiggaard i Nørrejylland, som Hr. Niels Lange sidst havde den i Værge, uden Afgift. R. 8, 99.

— Følgebrev for Wulf Sested til Bønderne under Haldsted Kloster og i Sørup Birk. R. 8, 196.

— Befaling til Claus Huitfeld, Erich Grubbe og Albret Oxe at være tilstede, naar Wulf Sestedt overtager Haldsted Kloster, for at se hvad Inventarium han modtager samt paase, at han faar klar Jordebog; de skulle forfatte to Registre under deres Segl, indsende det ene til Rentekammeret og lade det andet blive i Klosteret. T. 8, 321 b.

— Befaling til Eskild Gøye at modtage 15000 Dlr., som Wulf Sestedt har lovet at laane Kongen og at levere paa Nyborg Slot, og ufortøvet sende dem til Kongen med sit eget fuldvisse Bud. T. 8, 322.

30. Juni (—). Befaling til Johan Gilesen Falckener, Faktor i Amsterdam, at købe saa mange Stenkul som muligt til Kongen af dem, han plejer at købe, og sende dem hid; Beløbet, han udgiver derfor, skal han indskrive i Kongens Regnskab. T. 8, 322.

2. Juli (—). Forleningsbrev for Fru Sitzelle Ulfstand, Knud Gyldensterns Enke, paa Kronens Part af Tienden af Dostrup¹ Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 8, 372 b.

— Fornyet Befaling til Holger Rosenkrantz, Otte Brade og Jør-

¹ Daastrup, Ramsø H.

gen Rosenkrantz om at sørge for Tilførsel af Brød og Havre, særlig Brød, fra Jylland til Elfsborg, for at Krigsfolket kan komme paa Toget, da Øversten og Kommissærerne dels skriftlig, dels mundtlig ved Erich Podbusk, have klaget over al Maade over Mangel paa Proviant og berettet, at der intet er kommet fra Jylland, hvilket Kongen ikke kan forstaa, da der her skal være Rug og Havre nok og de tilførende ifølge Kongens Brev kunne faa deres Betaling hos Lensmanden, hvis de ikke faa den i Lejren. T. 8, 322 b.

2. Juli (Kbhvn.). Til Povel Huitfeldt og Hans Hølek. Da Øversten og Kommissærerne stadig klage over Mangel paa Brød og Havre, hvilket forundrer Kongen, efterdi der er bestilt Tilførsel baade i Sjælland, Jylland og Fyen og der er sendt Skibe med Proviant herfra til Elfsborg, hvoraf dog kun lidt skal være fremkommet, befales det dem, hvis der er kommet Brød og Havre til dem, da straks at sende det videre til Elfsborg og ved visse Bud at undersøge, om der findes Proviantskibe i Havnene der omkring, der ere sendte herfra, i hvilket Tilfælde de skulle skynde paa dem. Træffe de Proviantskibe, der modvillig forsømme Rejsen, skulle de melde Kongen, hvem det er, at de kunne faa deres Løn. Kongen har erfaret, at der skal have været et Skib med 30 Læster Brød først i Halmstad og siden i Vardberg uden at kunne faa losset noget af Stederne, hvorfor det løb hjem igjen; det burde have været vist til Elfsborg, da de jo vidste, at Krigsfolket trængte til Proviant. K. T. 8, 323.

— Til Daniel Rantzov, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Steen Rossensparre. Kongen har gjort alt muligt for at skaffe Proviant; der er skrevet gentagne Gange til Holger Rossenkrantz, Otte Brade og Jørgen Rossenkrantz, her i Landet drager Biørn Anderssen om til Købstæderne, og Eskild Giøe har faaet Befaling til at gøre det samme i Fyen, saa Kongen ikke, hvis det gjaldt hans egen Sjæl, for sin Person kunde gøre mere, men han kan jo ikke vide, om de, der skulle fremføre Fetaljen, ikke forsømme det. Her fra Slottet er sendt en hel Del Fetalje, men Kongen ved ikke, hvorfor den ikke er kommen. T. 8, 323 b.¹

— Befaling til Borgemestre og Raad i Skelskøer at skaffe Skuder til de 40 Læster Brød, som Bønderne i Flackeberigs Herred

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 470 f.

skulle bage, straks indskibe Brødet, naar Bønderne levere det, og sende det til Elfsborg, hvor de skulle levere det til Kommissærerne mod disses Kvittans, hvilken de skulle sende til Kongen; de skulle lade en paalidelig Mand følge med Brødet for at paase, at det kommer hurtig frem. T. 8, 325.

2. Juli (Kbhvn.). Befaling til Johan Friis, der har Skelskøer i Befaling, at paase ovennævnte Befalings Udførelse. T. 8, 325.

— Befaling til Prioeren i Anduordskouf Kloster straks at sende 1000 Tdr. Havre til Slotsfogden paa Korsøer og uddele 20 Læster Rug til Bønderne i Flackeberigs Herred, saaledes at hver Bonde faar $\frac{1}{2}$ Pd. at male og bage i Kavringbrød; det aabne Brev til Bønderne derom sendes ham. T. 8, 326.

— Befaling til Abbeden i Soer Kloster med det allerførste at sende saa megen Havre som muligt til Kaarsøer. Udt. i T. 8, 326 b.

— Befaling til Otte Rud at fragte et Skib, der straks kan indtage ovennævnte 1000 Tdr. Havre, naar de komme til Kaarsøer, og hurtig føre dem til Elfsborg. Han skal sende en paalidelig Karl med, der skal sørge for, at Skibet kommer hurtig frem, og skal levere Havren til Kommissærerne og tage Kvittans med sig hjem, hvilken siden skal sendes Kongen, for at denne kan se, at Havren er fremkommet; hvis Karlen viser sig forsømmelig eller ikke har Kvittans med tilbage, skal han straffes. T. 8, 325 b.

— Til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester. Da han paa Byringe i Holger Rossenkrantz og andres Overværelse bad om Afsked fra Hofmesterembedet formedelst Alderdom og Svaghed og om at maatte forskaanes for at kaldes til Herredage og andre Forsamlinger, medmindre den menige Adel forskreves, og til Gengæld lovede at overlevere Kongen Dragsholm Len og indsende sit Livsbrev derpaa inden S. Hans Dag, befales det ham nu, eftersom det endnu ikke er sket, straks at sende Brevet med denne Dreng; hoslagt sendes Kongens Brev om Fritagelse for Embedet. T. 8, 324.

3. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Hr. Eyler Hardenberg efter egen Begæring formedelst Alderdom og Svaghed afskediges fra Hofmesterembedet, saa at han kun skal møde til Herredag, naar menige Adel og Ridderskab forskrives did; han har samtidig uopfordret tilbageleveret sit Livsbrev paa Dragsholm Kloster. R. 8, 370¹.

¹ Tr.: Hist. Tidsskr. V. 419

3. Juli (Kbhvn.). Tilladelse for Otthe Rud til Møgelkier til at indløse Rannis Gods i Nørrejylland fra Erich Rosenkrantz til Langting for Pantessummen og siden beholde det i Pant mod at forhøje Pantessummen med 2500 Jochimsdrl. P. 147.

— Forleningsbrev for Christoffer Mogenssen paa Rosbeckgaard i Sjælland, uden Afgift. R. 8, 369 b.¹

— Befaling til Jomfru Ingeborg Bilde straks at modtage Pantessummen for Øwitz Kloster af Fru Else Ulfstand, Thage Tots Enke, og overlevere hende Pantebrevet, hvilket hun trods Kongens tidligere Befaling endnu ikke har villet gøre. T. 8, 327.

— Til Jens Kaas, Embedsmand paa Elfsborg. Den 21. Juni sendte Kongen Skibet Nagskouf Falk, ladet med Vin og Fetalje, op til ham, ligesom der ogsaa er givet Befaling til at sende ham Tilførsel fra anden Kant, saa Kongen kan ikke forstaa, at der intet kommer, men han mener dog, at det nu maa være kommet. Kongen havde ikke ventet, at Knægtene vilde have opført sig saaledes mod Jens Kaas, og kunde nok lide, at Hovedmanden for Mytteriet blev straffet. Der sendes ham en Kopi af Kongens Skrivelse til de under ham liggende Knægte og et aabent Brev om at handle med de paa Huset liggende Knægte. Der sendes ham ligesaa Kopi af Kongens Skrivelse til Hovedsmanden Glasenap om at skaffe hans Fuldmægtig nogle af Strolen[s]² Knægte, som hin har under sig; han skal handle med dem, der ville drage ind til ham, om en ringe Maanedspenge. Der er idag givet Ordre til at sende ham 4 Falkoner samt Krudt og Lod. Hvis han, som han selv skriver, kan undvære den halve Kartove og flere andre Stykker, skal han sende dem hid. T. 8, 326 b.

4. Juli (—). Til Daniel Rantzov, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Steen Rossensparre. Kongen har modtaget deres Skrivelse om Forhandlingen med Broberg og dennes Ryttere om Betaling, men da det vilde vække stort Mytteri blandt Rytterne, hvis nogle bleve betalte med bedre Mønt end andre, skulle de fremdeles forhandle med Broberg om at blive i Kongens Tjeneste; denne vil give ham selv 100 Dlr. om Maaneden og hans Ryttere samme Sold som andre og, naar de aftakkes, lade dem afbetale som de andre tyske Ryttere. Rytterne under Thornous Fane skulle alle holde Vagt med Undtagelse af de Junkere, der vare beordrede til

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 328.

² Gert von Strol (Straal).

at vare paa Kongens eget Liv, hvilke selv skulle være vagtfri, men lade deres Heste og Svende gøre Vagt ligesom de andre Ryttere. — Seddel: Der sendes dem 2 Fade Vin, et til Daniel Rantzov og et til Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Steen Rossensparre, og en Fortegnelse over den til Elfsborg og Bahuus sendte Proviant. »Disligiste fik Packs 2 Amer Vin for sig selv at maatte beholde«. T. 8, 327 b.¹

4. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Sten Bille til Kiersgaard paa 6 Gaarde i Brenderup By i Fyen for 600 Jochimsdlr. P. 147 b.

— Befaling til Steen Rosenspare og Otte Rud at give Bønderne i deres Len Ordre til straks at hidsende det Øl, som de skulle udgive til S. Olluf Dag [29. Juli], da der allerede nu mangler Øl paa Orlogsskibene. T. 8, 328 b.

— Til Jørgen Bilde. Der sendes ham nogle danske Knægte til Brug i den Landsende; hvis han mangler Proviant til dem, er der skrevet til Byrge Trolde om at lade ham faa den Proviant, som Kongen har liggende paa Lillø. T. 8, 328 b.

— Befaling til Fru Citzele Ulfstand om efter Jørgen Bildes nærmere Ordre at give Kronens Bønder i Villands Herred Ordre til at føre det paa Lillø liggende Flæsk og Brød derhen, hvor Jørgen Bilde beordrer. T. 8, 329.

— Til Fogden paa Kallundborg. Da Kongen venter nogle Folk fra Jylland, der skulle forlægges her i Landet, indtil de skulle bruges mod Fjenden, sendes der ham et Register over, hvor mange Knægte der skulle ligge i hvert Len, med Befaling til, naar Knægtene komme over, da at henvise hver Høvedsmand med sin Fænnike til et af Lenene og med sit eget Bud tilskrive Lensmændene derom. — Register: I Vordingborg Len 1 Fænnike, i Faxe Herred i Tryggeueld Len 1 Fænnike, i Flackeberigs Herred i Kaarsøer Len 1 Fænnike, i Skioldenis Len 1 Fænnike, i Løu Herred i Kallundborg Len 1 Fænnike, i Otz Herred 2 Fænniker, i Olleholm Len 1 Fænnike, i Raffuensborg Len 1 Fænnike, i Thyberigs, Hamers og Borse Herreder 1 Fænnike. T. 8, 329.

— Befaling til Lensmændene i ovennævnte Len at forlægge Knægtene hos Bønderne i deres Len, med Undtagelse af Adelens Ugedagsmænd, og skaffe Knægtene Underholdning. De skulle paase,

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 471 ff.

at hver Bonde holder efter sin Formue, at der føres godt Regimente over Knægtene, og at Knægtene gøre Strandvagt og lade sig bruge mod Fjenden, hvis denne vil gøre Indfald. T. 8, 330.

4. Juli (Kbhvn.). Befaling til Borgemestre og Raad i Nestvid og Slaugelse at forlægge de to Fænniker danske Knægte, der skulle til Laaland, og den Fænnike, der skal til Vordingborg Len, paa en Nats Tid i deres By og skaffe dem Underholdning. T. 8, 330 b.

7. Juli (Frederiksborg). Pantebrev til Fru Birgitte Gøye, Herlof Trollis Enke, paa Tølløse Len og Capellegaarden i Sjælland, som hun selv har i Værge, for 1600 Jochimsdlr., som hendes afdøde Mand har laant Kronen. P. 148. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Johan Friis og Dr. Heronimus Thenner. Kongen har modtaget deres Skrivelse om deres Forhandling med Staffen Løyetze om det Sølv, denne har ført herind, og vil unde ham det Reinfeld Klosters Gods for Sølvet paa den Betingelse, at Godset bliver vurderet af uvildige Mænd; hvis Godset er bedre end Sølvet, skal Staffen Løyetze eller hans Arvinger gøre Fyldest derfor og Løyetze give sit Brev derpaa, men hvis Sølvet er bedre, skal det overskydende betales ham. Medfølgende Brev til Abbeden af Reinfeld om at begive sig hid med det Brev, han har af Løyetze paa ovennævnte Gods, skulle de besørge videre. Staffen Løyetze maa faa det »Enhorn« i sine Hænder mod at give sit Brev paa straks at ville tilbagelevere Kongen det, naar denne leverer ham Brevet til Abbeden af Reinfeld paa Godset. De skulle opsætte Brevene om denne Sag og overveje, hvor højt hvert Hundrede aarlig Indkomst skal sættes. T. 8, 330 b.

8. Juli (—). Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt Engelbret af Amsterdam, Johan thom Grottenhus's Tjener, at sejle til Dantzick med den spanske Vin, som han i Foraaret lod oplægge i Helsingør, hvorfor Henrich Mogensen skal fortolde ham og tage hans Forpligtelsesbrev paa, at han ikke vil løbe til fordægtige Steder dermed. Skibe med Vin og Salt, der ville til de prydskke og pommerske Stæder, maa han fortolde og lade passere mod Forpligtelsesbrev som ovenfor, derimod maa han ingen fortolde til Naruen uden Kongens særlige Tilladelse. T. 8, 331.

— Befaling til Johan Friis, Kansler, at handle med Oluf Munck, der nu skal være kommen til Kiøpnehavn, om at afstaa

Otzlef Kloster, da Kongen nu kan gøre sig og Riget Fordel med dette Kloster, og at lade Pengene staa endnu i nogen Tid mod nøjagtig Forvaring med Brev og Segl og en rimelig Rente. Han og Jochim Beck skulle med det første underrette Kongen om Udfaldet. T. 8, 332.

8. Juli (Frederiksborg). Befaling til Jochim Beck, Rentemester, at møde, naar Kansleren tilsiger ham, og deltage i Handelen med Oluf Munck. T. 8, 331 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne om i Forening med de tilstedeværende Raader at kalde Hertugen af Prytzsens Tjener, der er kommen til Kiøpnehavn med Ærinde til Kongen, for sig, erfare, hvad det er, og tilskrive Kongen det; hvis han kun vil tilkendegive det for Kongen, skal Hr. Magnus befale Dr. Hieronimus Thenner at begive sig hid med ham. Orig.

12. Juli (—). Aabent Brev, at Rasmus Hanssen, Sporemager, for Livstid maa beholde den af ham beboede Vaaning i Kronens Boder paa Østregade og være fri for Skat, Hold og al kgl. og Byens Tyngge mod at udføre alt Arbejde, som befales ham. R. 8, 372 b.

— Til Erich Rud. Kongen har læst hans Skrivelse til Hr. Magnus Guldenstiern om Kampen i Lørdags [7. Juli]. Han skal træde ind paa et andet Skib og i sin Broders Sted med de Skibe, der nogenlunde kunne bruges, og de Folk, der ere føre, holde Søen under Bornholm, for at det ikke skal siges, at de Danske ere slaaede af Søen; hvis Fjenderne igen komme i Søen og ere ham for overlegne, kan han altid bruge sin Fordel, om det gøres behov. De Skibe, der ikke kunne blive ude, skal han lade løbe ind til Dragøer, at de hurtigst muligt kunne blive reparerede og sendte tilbage igen, og med dem hjemsende alle de syge. Det til Kiøpnehavn indkomne, i Slaget tagne svenske Skib, S. Jørgen, vil Kongen med det første lade istandsætte og sende til ham. Han skal gøre sig al mulig Umage for, at den dansker Flaade kan blive gelejdet hjem, da det er Kongen meget magtpaaliggende. T. 8, 332 b.

— Befaling til Skibshøvedsmænd, Skippere, Styrmand og alle andre Krigs- og Skibsfolk paa Orlogsskibene at være lydige mod Erich Rudt til Foulesang, hvem Kongen har beskikket til Admiral. T. 8, 333 b. K.

— (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Ide Ulfstand, Falck Gyøes Enke, paa Hassens Birk i Kallø Len, som er 4 [Gaarde]

i Egismarck, 8 [Gaarde] i Holm, 6 [Gaarde] i Droebye, 17 [Gaarde] i Boslom og Burdegaardjord, Burgaard, 4 [Gaarde] i Lengsbeck¹, Boer Eng paa Holms Mark, 1 øde Jord, kaldet Huids Jord, og Purbecks Jord, 9 [Gaarde] i Ebbelskouf, Ørsø Mølle og 12 Husfolk, for 51 Rosenobler, 3 Portugaløser, 40 Engeltotter, 5 Dobbeltdukater, 1 Henricusnobel og 3665 Jochimsdlr. 8 Sk., i alt beregnet til 4000 Dlr.; derimod forbeholder Kongen sig Ebbelsøe Gaarde med Biørnkier Skov, Ebbeltoft By og alt Vrag, som strander i Birket. P. 148 b. (Overstreget.)²

14. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til Christoffer Erichssen til Løgestedt paa 1 Gaard i Søsterup i Anderoms Sogn i Albo Herred i Skaane for 200 Jochimsdlr. P. 150 b. (Overstreget.)

— Befaling til Folmer Rossenkrantz at skaffe Skipper Matz Lauritzsen, der med Skibet Duen skal løbe til Lejren med Fetalje og derefter til Aarhus for at hente Brød og ligesaa føre det til Lejren, fuld Ladning af Brød eller, hvis der ikke er saa meget, da saa meget Brød som muligt og Havre for Resten; han skal sørge for, at Skipperen straks kommer afsted. T. 8, 334. K.

17. Juli (—). Til Erich Rud. Da nogle af Hovedsmændene paa Orlogsskibene i den sidste Træfning med de Svenske ikke holdt sig som de burde, sendes der ham et kgl. aabent Brev til dem med Befaling til at kalde alle Hovedsmændene for sig, oplæse Brevet for dem og siden raadslaa med dem og de Lub-ske om de bedste Forholdsregler. T. 8, 334. K.

— Befaling til Henning Jørgensen indtil videre at overtage S. Jørgens Gaard uden for Suinborg, hvilken den nu afdøde Eyler Rønno havde i Forsvar, og paase, at de fattige faa tilbørlig Underholdning. T. 8, 334 b. K.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Da Flores Florenssen har laant Kongen et Skib, der nu bruges ved Orlogsflaaden, men beretter, at der endnu i Skibet er 115 Læster Salt, som han ikke har faaet Betaling for, skal Henrich Mogensen afkøbe og betale ham dem. T. 8, 335. K.

18. Juli (—). Fuldmagt for Knud Pederssen til at indkøbe Hamp, Kabelgarn, Beg og Tjære til Kongen og sælge Okse-huder, Lammeskind, Malt, Rug og andet, som kan undværes fra Slottet, til Betaling deraf. R. 8, 373.

¹ Lyngsbæk, Mols H.   ² Ovenover er skrevet: Dette Birk haver Kiøn Quitzou fra Fru Ido indløst efter kongl. Maj. Tilladelse.

19. Juli (Kbhvn.). Forleningsbrev for Rasmus Villomsen, Byfoged i Kiøpnehavn, paa Kronens Part af Tienden af Smørum Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 8, 373 b.

— Til Bønderne i Albøe Herred. Da Kongen i Betragtning af, at Aarhus ligger saa tæt ved den svenske Grænse og er ubefæstet, men med ringe Bekostning kan befæstes mod et Anløb, har befalet Borgerne at befæste det og til den Ende givet dem Planker i Kronens Skov Bøgeore udenfor Aarhus, skal hver Bonde møde med Heste og Vogn i Skoven, hugge og kløve et Læs Bøgeplanker efter Anvisning af Hans Speigel, Embedsmand paa Gladsaxe, føre dem til Aarhus og aflæsse dem, hvor Borgemestre og Raad tilsige; kun Adelens egne Arvetjenere skulle være fri for denne Ægt. T. 8, 335.

— Til Hans Speigel. Ovenstaaende Brev sendes ham til Forkyndelse. Han skal anvise Bønderne, hvor de maa hugge, og paase, at hver kører et Læs Planker til Aarhus. T. 8, 336.

— Befaling til Bønderne i Villands Herred hver at møde med Skovl og Spade ved Aarhus og i 4 Dage før S. Mikkelssdag paa egen Bekostning arbejde paa Befæstningen ved Aarhus efter Hans Speigels Anvisning. Udt. i T. 8, 335 b.

— Til Fru Sitzele Ulfstand paa Liungbye. Ovenstaaende Brev sendes hende til Forkyndelse, og det befales hende at tilholde Bønderne til at arbejde de 4 Dage efter Borgemestres og Raads Anvisning. T. 8, 337 b. K.

— Til Daniel Rantzov, Øverste, og Kommissærerne. Kongen billiger, at de have sendt Thime Abbelgaard med en Fænnike danske Knægte til Bahus, og haaber, at Jens Ulfstand kan hjælpe sig med den, da Kongen nu ikke kan sende tyske Knægte did; Kongen kan heller ikke sende Skyts did, da det er paa Orlogsskibene, derimod er der sendt 4 Tdr. Slangekrudt og 2 Tdr. Kørnekruddt, og mere vil blive sendt med det allerførste. Kongen har befalet Statholderen at sende Proviant til Bahus og har ogsaa gjort og vil fremdeles gøre sig al mulig Umage for at skaffe tilstrækkelig Proviant til Lejren. T. 8, 336¹.

— Til Folmer Rossenkrantz. Da Jørgen Bernekou, Embedsmand paa Lund paa Mors, har givet Kongen sit ved Aarhus liggende Skib, skal Folmer Rossenkrantz lade Skibet gøre i Stand, sætte de nødvendige Skibsfolk derpaa, indskibe saa meget Brød, Havre og

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 474 ff.

anden Fetalje som muligt derpaa og lade det løbe til Lejren dermed; der sendes Brev fra Jørgen Bernekou til dennes Foged om at udlevere de til Skibet hørende Redskaber. T. 8, 337.

19. Juli (Kbhvn.). Befaling til Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, at modtage de 1000 Tdr. Havre, som Kongen har købt af Erich Podebusk, Embedsmand i Vrelof Kloster, og siden sende dem til Lejren med Skib; Erich Podebusk giver sin Foged Ordre til at levere Havren i Olborg. Han skal sende alt det Mel, han har af Kongens og kan undvære, til Bahu. T. 8, 338.

21. Juli (Abrahamstrup). Til Jochim Beck, Rentemester. Da han tit undslaar sig i sin Bestilling og viser sig meget raadløs, naar Hr. Magnus Guldenstiern paa Kongens Vegne taler til ham om noget, befales det ham, saafremt han ikke vil have Kongens Unaade, trolig at hjælpe Hr. Magnus med Raad og Daad. Da Biørn Anderssen skal skaffe Fetalje her fra Landet til Lejren, vil Kongen i hans Sted bruge Jochim Becks Søn Lauge Beck til at skaffe Proviant til Orlogsskibene, hvorom der sendes ham Brev til Sønnen. Da største Parten af de danske Knægte, der skulle til Blekinge, ingen Værger have, skal han skaffe Høvedsmanden Hans von Suerin alle de Rør og Værger, der kunne faas i Kiøpnehavn og andensteds, saa at Knægtene hurtig kunne komme afsted. T. 8, 338 b.

22. Juli (—). Til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder. Meddelelse om Biørn Anderssens Afløsning af Lauge Beck som Proviantmester for Orlogsskibene; han skal, naar Lauge Beck kommer til Kiøpnehavn, give denne al nødvendig Underretning. Jørgen Bilde's Brev sendes ham med Befaling til at sørge for, at de danske Knægte, der skulle til Jørgen Bilde, blive forsynede med Værger og ufortøvet komme afsted. Han skal gøre sig al mulig Flid for at skaffe Jens Kaas hvad han behøver, da Kongen ikke gerne ser, at denne mangler noget; han skal blive enig med Rentemesteren om, hvorfra der skal tages Fetalje til Bahu. Han skal kalde Rentemesteren til sig og raadslaa med ham om, hvad der skal bestilles til Kiøpnehavns Slot og Skibenes Underhold i Vinter, og hvor det skal bestilles. T. 8, 340.

— Befaling til Jochim Bech, Rentemester, at tale med Hr. Magnus Guldenstiern om, hvad der skal bestilles til Kiøpnehavns Slot og Skibene, og siden straks bestille det. T. 8, 341.

— Tilladelse for Oluf Munck til at indløse Ørum Slot

fra Fru Edel Hardenberg, Frantz Billis Enke; naar han indsender det indfrieede Pantebrev paa Ørum Slot og sine egne Pantebreve paa Øtzløf Kloster, vil Kongen give ham Brev paa alle de Penge, som Ørum Slot og Øtzløf Kloster nu staa i Pant for, og give ham Ørum Slot i Pant derfor. R. 8, 100.

22. Juli (Abrahamstrup). Til Hans Holck, Embedsmand paa Vardberg. Kongen er tilfreds med hans Undskyldning med Hensyn til Efterretningen om den hjemløbne Proviantskude og har læst hans Skrivelse om den Hollænder, hvorm Hertuginde af Parma har skrevet til Kongen; de af hans Bud overbragte Dokumenter derom ere leverede til tyske Kancelli, for at man der kan tilskrive Hertuginde fuld Besked om Hollænderen og hans Skib. Han skal sende den Præst, han har siddende for Manddrab, ned til Axel Viffert, at han først kan komme for Superintendenten og den gejstlige Ret og siden forfølges efter Loven, og sige til den dræbtes Slægt, at Axel Viffert skal hjælpe dem til Ret over Præsten. T. 8, 339 b.

— Befaling til Jens Ulfstand paa Kiøpnehafns Slot straks paa Kongens Vegne at annamme Hielmsøgaard med Gods og sætte en paalidelig Karl derpaa for at paase, at intet bortkommer. T. 8, 340 b.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt Jesper Møllenhof at lade Peithers Codde af Amsterdam løbe til Riga med hans ballastede Skib, da han har lovet Knud Pederssen, Slotsskriver paa Kiøpnehavn, at ville forære Kongen 2 Læster Tjære; Henrich Mogensen skal derfor tage Told og Forpligtelsesbrev af ham, besigte hvad han har inde og lade ham passere. — Seddel: Samme maa lade 2 Saltskibe løbe til Naruen mod at købe nogle lange Rør og anden Krigsmunition til Kongen. T. 8, 341.

24. Juli (—). Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern, Statholder, at tale med Jesper Møllenhof, blive enig med ham om, hvad han skal bestille til Kongens Arkeli, og levere ham en Fortegnelse derover. — Seddel (dat. 23. Juli): Da Erich Rudt og den liubske Admiral ere komne til Byen for at tale med Kongen, befales det ham straks at tilskrive Kongen al Besked om deres Ærinde; de skulle saa siden faa skriftligt Svar. Da Skipperne og de andre, der pleje at sejle til Island, ikke tør paatage sig at

fuldende Rejsen derop i Aar, skal den opsættes og Skibet og Godset anvendes paa anden Vis. T. 8, 341 b.

24. Juli (Abrahamstrup). Forleningsbrev for Hustru Magdalena til Fouling, Niels Jonssens Enke, paa 2 Gaarde, kaldede Vegge og Ørebro, i Brederød Sogn i Thønnersø Herred, der have tilhørt Abram Pederssen, og som hendes Husbond havde i Forlening, uden Afgift. R. 8, 474.

25. Juli (Kbhvn., S. Jacobi ap. Dag). Skadesløsbrev til Axel Jul, Palle Jul, Biørn Anderssen, Claus Daa, Eyler Løcke, Christoffer Johanssen, Hans Johanssen, Eskeild Gøye, Hening Quitzov, Axel Urne, Folmer Rosenkrantz, Niels Rosenkrantz, Christoffer Gøye, Palle Ulfeld, Jesper Krausse, Eyler Krausse, Mogens Godske, Jørgen Ugerup, Lauge Beck og Lodvig Munck, der have sagt god for Kongen til Josue v. Qualen og hans Ryttere for 45,058 Dlr. 20 Sk. 2 Alb. lysbk; hvis Kongen ikke betaler i rette Tid og de komme i nogen bevislig Skade, Kost og Tæring derfor, maa de straks tage Malmøe Len i Pant, hvilket Kongen lover ikke at formindske, førend de ere fri for dette Løfte. R. 8, 374.

26. Juli (Frederiksborg). Forleningsbrev for Oluf Stercke i Siersløf, Birkefoged til Frederichsborg Birketing, paa Kronens Part af Tienden af Ølsted Sogn, saa længe han er Birkefoged, mod en aarlig Afgift af 6 Pd. Korn, Rug og Byg, til Frederichsborg Slot. R. 8, 375.

— Til Jens Ulfstand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Da der i Anders Godskes Hus og andensteds i Kiøpnehavn skal findes Penge, Pantebreve, Gældsbreve og Registre, tilhørende Peder Christiernssen paa egne og hans Søstersøn Claus Rossenkrantztes Vegne, befales det ham at tage alt saadant til sig, hvor han kan opspørge det, og forvare det vel. — Seddel: Han skal straks paa Kongens Vegne tage de Penge til sig, som Peder Christiernssen har staaende i Forvaring i Anders's Hus. T. 8, 342¹.

— Til Grers, Jens og Hack Ulfstandt, Brødre. Paa deres Skrivelse, at Sigmund Rauge, medens de have været i Rigets Tjeneste, har ladet sig vie til deres Søster Anne uden deres og andre Slægtninges og Venners Vidende og Vilje og nu skal ville bringe Kongen til at tage sig af Sagen, hvilket de bede ikke maa ske, inden de komme hjem, svares der, at der ingen har været hos Kon-

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 584.

gen, som heller ikke vil have noget med Sagen at gøre, men han beder dog Hack Ulfstand vel huske, hvad Kongen og han tidligere have talt om denne Sag, thi da Sigmund Raue skal være Adelsmand og af god Slægt, synes Kongen, at man tidligere med bedre Lempe havde kunnet forekomme sligt, end sket er. K.

27. Juli (Frederiksborg). Stadfæstelse for Matz Skiel, Foged paa Abramstrup, af 2 Pergamentsbreve, dat. Vejle, Onsdag før Pinsedag 1561, hvorved Erick Jenssen til Eggom tilskøder Peder Skiel til Hesselballe 1 Gaard i Hesselballe i Starup Sogn i Jerløf Herred med Sjetteparten over al Hesselballe Mark og Skov og en Jord paa Lilleballof Mark, der ligger til samme Gaard, — samt $1\frac{1}{2}$ Gaard i Tuduey i Østed Sogn i Jerløf Herred med Halvparten af $2\frac{1}{2}$ Otting Jord over al Yding Mark og Skov; dog undtages Fru Bertte i Hørups Part i ovennævnte Gods. R. 8, 100 b.

28. Juli (—). Følgebrev for Axel Viffert til Bønderne under Riperhus og til Præster, Provster, Degne, Kirkeværger og Kirketjenere i Riper Stift, som Hr. Niels Lange sidst havde i Værge. R. 8, 101.

29. Juli (—). Befaling til alle, baade adelige og uadelige, at betale Marine, Jens Klines Enke, Borgerske i Riibe, hvad de maatte være hendes afdøde Husbond skyldige, da han har efterladt sig stor Gæld baade i Tyskland og her i Riget, som hun nu maa betale; hvis de, som hidtil, nægte at betale, vil Kongen paa anden Maade hjælpe hende til Ret. R. 8, 102.

— Befaling til Biørn Kaas paa Malmø Slot at lade nedenstaaende Breve til Borgere og Bønder i Skaane forkynde paa Landstinget og, hvis der kommer noget paa, da at rejse Bønderne og gøre Fjenden Modstand. T. 8, 342 b.

30. Juli (—). Befalinger til Borgere og Bønder i Skaane at være Biørn Kaas lydige. K. Udt. i T. 8, 343.

— Til Peder Bilde og Steen Rosenspare. Da de mene at have Ret til det efter Claus Rossenkrantz faldne Gods, melder Kongen dem, at han har givet Ordre til at tage det i Forvaring, eftersom han ikke vidste nogen nærmere Arving dertil end Morbroderen Peder Christiærnsen; de skulle indsende de Breve, hvorpaa de begrunde deres Krav, enten i Original eller i nøjagtig Kopi; hvis det findes, at de have Ret til Godset, vil Kongen ikke forholde dem det. T. 8, 343.

— Til Erich Schram, Iffuer Schram og Fru Jutte Podebusk.

Kongen beder dem afholde sig fra al Jagt i Salthen By og Skove, indtil Mageskiftet mellem dem og Kongen om deres Part i Salthen By og Skove bliver afsluttet. T. 8, 343 b.

30. Juli (Frederiksborg). Befaling til Holger Rosenkrantz at forhandle med ovennævnte om Mageskiftet, om Afholdelse fra Jagten og om, hvor meget Vildtbrad han aarlig paa Kongens Vegne skal levere dem derfor. Udt. i T. 8, 344.

— Bestalling for Erich Rud, Admiral, at løbe med Flaa-den i Østre- og Vestressøen. Udt. i T. 8, 344.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Kongen sender ham en Supplikats fra Kort Becker, Hans Siellof og Hans Bon, Borgere i Hamborg, og befaler ham at lade dem passere vest-paa, da det er engelsk Gods, de have inde; dog skal han først tage Told af dem. Orig.

31. Juli (—). Forleningsbrev for M. Jacob Matzsen, Skolemester i Aarhus, paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, der er ledigt efter M. Oluf Olssen; naar han ikke længere er Skolemester, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 102 b.

— Lignende Brev for M. Tøger Lauritzsen, Skolemester i Randers, paa et Vikarie i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter M. Oluf Olssen. Udt. i R. 8, 103.

— Forleningsbrev for M. Christen, Skolemester i Lund, paa et Vikarie smstds., som er ledigt efter Hr. Knud Olssen. Udt. i R. 8, 474.

1. Aug. (—). Gavebrev til Sognepræsteembedet i Riibe. R. 8, 103 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Anders Høyg paa Lundegaard, som han nu selv har den i Værge, uden Afgift. R. 8, 375 b.

— Til Holger Rossenkrantz. Da Kongen nu ønsker det Gods i Otz Herred til Mageskifte, hvorom Kong Christian III allerede underhandlede med hans Broder Otte Rossenkrantz, bedes han paa sine Broderbørns Vegne at afstaa Godset mod at faa det Gods i Stedet, som Otte Rossenkrantz selv begærede, nemlig Aasbye med Kirkegodset i Nesbye Sogn, dog Kirkens Ret af Kirkegodset undtagen. T. 8, 344 b.

3. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len hver at købe N Slagtestude hos Provster, Præster og Kron-tjenere i deres Len til en rimelig Pris i Klippinge, da Kongen har Brug for mange til Kiøpnehafns Slot og Orlogsskibene; de skulle

optegne, af hvem Studene ere købte, hvor meget hver har kostet, og hvilken Lød enhver har, og med klare Registre sende dem til Kiøpnehafns Slot senest til S. Mikkel's Dag til Rentemester Jochim Beck, der skal betale dem de udlagte Penge. — Register: Kiøpnehafns, Frederichsborg, Kallundborg og Vordingborg Len hver 100 Slagtestude, Roskyld Len 50, Skioldenis Len, Anduordskouf Kloster og Soer Kloster hver 40, Abrahamstorp, Krogen, Holbeck og Kaarsøer Len og Ringsted Kloster hver 30 og Gaffuenøe Len 20. Summa 740. — Nyborg Len 60, Otthensse Len 40, S. Knuds Klosters Len 30 og Rudgaards Len 20. Summa 150. — Riberhus Len og Stift og Skanderborg Len hver 200, Hald, Aarhus og Alborg Len hver 100, Lundenis og Vesteruig Len hver 50, Skiibe og Kallø Len hver 40, Mareagger Len, Vidskild Kloster, Ørum Len og Børlom Kloster hver 30. Summa 1000. — Malmø, Landskrone og Helsingborg Len hver 50, Heritzuad Kloster, Gladsaxe og Aarhus Len, Gers, Froste og Fers Herreder hver 30. Summa 330. — Summa Summarum 2220 Slagtestude. T. 8, 345.

4. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev til Frandtz Banner til Kockedal paa 1 Gaard i Thulestrup, 5 Gaarde og Kronens Rettighed af 1 jordeggen Bondegaard i Thollestrup, alt i Rindtz Herred, for 500 Jochimsdlr. P. 151. (Overstreget.)

— Pante- og Forleningsbrev til Anders Emichssen til Refsø paa 2 [Gaarde] i Grindløsse Sogn og By i Fyen, 1 [Gaard] i Engeldrup, 1 [Gaard] i Vesterbye, 1 [Gaard] i Rosedrup¹ i Skambye Sogn, 1 [Gaard] i Bulmer²; 2 [Gaarde] i Renge³ i Mierrufs Sogn, 2 Gaarde i Rogelund i Aasum Sogn og Herred for 1000 Jochimsdlr. Orig. (skaaren). P. 151 b.⁴

— Pantebrev til Fru Barbare Splidtzdatter, Iffuer Raskis Enke, paa Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde i Nim Herred: 1 i Underup, 2 i Emur⁵, 1 i Lund, 1 i Thondrup⁶, 1 i Kiørup, 3 i Brønding⁷, 1 i Bouding⁸, 4 i Hornborg, 2 og 1 Gadehus i Kalhaue, 1 Gadehus i Huorum⁹ og 1 Gadehus i Huering for 782 Jochimsdlr., 196 Dlr. i runde Markstykker og 44 Lod Sølv, ialt regnet til 1000 Dlr. P. 152. (Overstreget.)¹⁰ Orig. (skaaren og meget ødelagt).

¹ Rodstrup, Skam H.   ² Bolmerød, Skam H.   ³ Ringe, N. Næraa S.   ⁴ Udenfor er skrevet: Hans Speigel haver nu dette Gods i Pant; og med en senere Haand: Dette haver siden Jørgen Suob til Harritzlefsgaard indløst og eftergivet for Livsbrev.   ⁵ Enner.   ⁶ Tamdrup.   ⁷ Vrønding.   ⁸ Boring?   ⁹ Havrum.   ¹⁰ Ovenover er skrevet: Havde Erich Lycke fra hende indløst og kongl. Maj. selv det fra hannem haver indfriet.

4. Aug. (Kbhvn.). Forleningsbrev for Touge Nielsdatter, M. Oluf Olufssens Enke, paa Kronens Part af Tienden af Mallinge Sogn i Nørrejylland, uden Afgift. R. 8, 104.

— Aabent Brev, hvorved den Afgift, som Hr. Hans, Sognepræst til Ørsted Sogn i Fyen, skal svare af Kronens Part af Tienden af Ørsted Sogn, der blev udlagt ham paa Embedsvegne paa Livstid af Kong Christian III mod en skellig Afgift, fastsættes til 2 Pd. Korn, som han skal levere Lensmanden paa Othensegaard. R. 8, 178 b.

— Befaling til alle Superintendenter, Provster, Sognepræster og menige Kirketjenere at bruge medfølgende Gradual og Sangbog, som Kongen har ladet M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift, forfatte paa Latin og Dansk, da der hersker stor Uorden med Ceremonier og Sang i Kirkerne, hvilket skyldes, dels at Sogneegnene ikke holde sig til den i Ordinansen fastsatte Sang, men følge deres egen Lyst, dels at der nu mange Steder ikke mere findes ordentlige Gradualer og Sangbøger i Kirkerne. R. 8, 377¹.

— Privilegium for Baltzar Kaus, Bogfører i Kiøpnehavn, paa i 3 Aar efter dette Brevs Datum alene at trykke og sælge den af M. Niels Jespersen forfattede Gradual og Sangbog; dog skal Baltzar Kaus lade den trykke her i Riget og sælge den til en rimelig Pris. Eftertryk og ulovligt Salg straffes med Børgernes Konfiskation. R. 8, 376.

5. Aug. (—). Forleningsbrev for Fru Agnete, Jørgen Prippis Enke, paa 3 Gaarde i Vegerbye By og Sogn i Huornum Herred, 1 Gaard, kaldet Toeldal², der svarer en Del af sin Landgilde til Vegerbye Kirke, 4 Gaarde i Liungsøe, 1 Gaard i Klæstrup³ og 2 Gaarde i Vaxløf⁴ Sogn, hvilke Gaarde hun nu selv har i Væрге, uden Afgift. R. 8, 104.

— Forleningsbrev for Fru Agnette Skenck, Jørgen Prippis Enke, paa Kronens Part af Tienden af Hornum og Vegerbye Sogne i Hornum Herred, uden Afgift. R. 8, 105 b.

6. Aug. (—). Stadfæstelse for Niels Ibssen i Quistrup af et Pergamentsbrev⁵, hvorved Kongens Fader skænker ham 1 Gaard, kaldet Villemosse, og Tipsmærkis Bygge. R. 8, 105 b.

— Befaling til Folmer Rosenkrantz at modtage 10 Øksne,

¹ Tr.: Børdam, Dsk. Kirkelove II. 76 ff.

² Torndal.

³ R. har kun: Kstrup.

⁴ Vokslev.

⁵ Se Bricka, Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 401.

som Niels Ibssen i Quistrup skal give Kongen, og sende dem hid sammen med de Øksne, han skal købe. Udt. i T. 8, 346.

6. Aug. (Kbhvn.). Til Jens Bilde, Embedsmand paa Gulland. Statholderen Hr. Magnus Guldenstiern har faaet Ordre til at skaffe ham Salt, Rug, Malt, Flæsk og Fisk. Da han skriver, at han ved Opbringelsen af Claus Nurstuig og andre fordægtige kun har rettet sig efter Kongens Befaling, vil Kongen, der har givet Claus Nurstuig Forskrift til ham og begæret Oplysning om det denne der under Landet fratagne Gods, lade det bero derved og give tilbørligt Svar, hvis der sker videre Fordring. Han skal gøre Fjenderne alt muligt Afbræk og altid have paalidelige Spejdere ude. T. 8, 346 b.

— Til Hr. Lauge Brade, Peder Bilde og Sten Rossensparre. Kongen har for længe siden givet Ordre til at sende Penge op til dem, men der er kommet Forhindring i Vejen; nu sendes der Daniel Rantzov 3000 Dlr. og 9000 Mk. danske til Fordeling blandt de to Faner tyske Ryttere og Knægtene, og det befales dem at sørge for, at den danske Mønt bliver modtaget af Krigsfolket. — Seddel: De skulle i Forening med Daniel Rantzov formaa Krigsfolket til at modtage de 3000 Dlr. dansk Mønt; vægrer det sig derved, skulle de beholde de 3000 enkelte Dlr. og ej uddele dem, førend Krigsfolket tager den danske Mønt. T. 8, 347¹.

8. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Børge Trolle til Lilløs Pant i Gers Herred i Skaane forhøjes med 500 Jochimsdlr. P. 153. (Overstreget.)

— Mageskifte mellem Jørgen Rossenkrantz til Rossenholm og Kronen. R. 8, 106. (Se Kronens Skøder.)

— Bestalling for Peder Michelssen, Borgemester i Stege, som Tolder i Stege By, paa Brøndehøue og de andre Fiskerlejer paa Møen. R. 8, 378.

— Bestalling for Anders Jørgenssen, Borgemester i Stege, som Tolder paa Møen. Udt. i R. 8, 379.

— Til Hr. Peder Schram. Kongen takker for de tilsendte Tidender og beder ham fremdeles meddele, hvad han erfarer. De 10—12 svenske Bønder ovenfor Landemærket, af hvem han undertiden faar Kundskab, skal han frede, saa de ikke blive plyn-drede eller faa deres Gaarde afbrændte. T. 8, 347 b.

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 481 f.

8. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Kongen har sendt Niels Mouritzen til Nørrejylland med Fuldmagt til i alle Len, hvor der er udtaget Udbudsknægte, at undersøge, hvorvidt Fogder eller andre, saaledes som Kongen har erfaret, have taget Penge af de rige og tilladt dem at blive hjemme og derimod udtaget fattige, der hverken kunne skaffe sig Værger eller Klæder. Han skal tage nøjagtig Borgen af dem, der saaledes have forset sig, at de ville blive tilstede og svare til deres Gerning, og paa Kongens Vegne indkræve de af Fogder eller andre oppebaarne Penge, hvilke han skal levere til Kongen med klart Regnskab. Han skal igen udtage alle de Knægte, der ere løbne fra deres Fænniker uden deres Øverstes Tilladelse, og tage dem med sig hid. T. 8, 348.

9. Aug. (—). Befaling til Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz og Folmer Rosenkrantz at hjælpe Niels Mouritzen baade i deres egne og de fraværende Lensmænds Len, saa at han hurtig kan komme tilbage igen. T. 8, 348 b.

— Forleningsbrev for Rasmus Katholm, Professor ved Universitetet, paa et Kannikedomme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter afdøde M. Esbern, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Aarhus; naar han ikke længere er Professor, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 108 b.

— Forleningsbrev for Peder Munck paa Kronens Part af Tienden af Estuad og Rønneberg Sogne i Nørrejylland, uden Afgift. R. 8, 109.

— Mageskifte mellem Biørn Anderssen og Kronen. R. 8, 379. (Se Kronens Skøder under 8. Aug.)

— Befaling til Matz Stensen igen at begive sig ind i Sverrig og holde sit Fængsel som en ærlig Mand, da Christoffer Anderssen, mod hvem han skulde løsgives, er bleven syg og ikke kan rejse. T. 8, 350.

— Til Folmer Rosenkrantz. Da Kongen har tilmageskiftet Jørgen Rosenkrantz en øde Jord i Hornslet, kaldet S. Karine Jord, der hører til Hospitalet i Aarhus og svarer 1 Ørt. Rug, 1 Ørt. Byg og 1 Læst Kul i Landgilde, skal Folmer Rosenkrantz straks udlægge Hospitalet lige saa megen Rente. T. 8, 350 b.

— Befaling til Biørn Anderssen at skaffe saa megen Proviant og Havre som muligt til Halmstedt og Vardberg. Udt. i T. 8, 350 b.

— Befaling til Jørgen Marsuin, Axel Viffert og Biørn Kaas

straks at sende de Heste og Svende, hvormed de skulle tjene af deres Len, op til Jørgen Bilde med Ordre til at være ham lydige. T. 8, 349.

9. Aug. (Kbhvn.). Befaling til alle Pebersvende og Gaardmænd i Malmø, Helsingborg og Landskrone Len straks at møde hos Jørgen Bilde med deres Værger og lade sig bruge mod Fjenden efter hans Befaling. T. 8, 349 b.

— Befaling til Biørn Kaas, Axel Viffert og Jørgen Marsuin straks at lade ovenstaaende Brev forkynde i deres Len og sørge for, at de opbudte ufortøvet komme afsted med gode Værger. De skulle forhandle med de Bønder, der have tjent til Hove og ere noget formuende, om at tjene med Hest og Harnisk paa dette Tog hos Jørgen Bilde; Kongen vil saa igen ramme deres Bedste. T. 8, 349.

10. Aug. (—). Befaling til alle Pebersvende, Gaardmænd og ledige Karle i Villands, Gers, Frosted, Albo og Fers Herreder straks at møde med deres Vaaben, naar Jørgen Bilde, Befalingsmand i Blekinge, tilsiger dem, og være ham lydige; det befales alle Lensmænd og Fogder at paase, at ingen bliver hjemme, og ej at anse Gunst eller Gave. T. 8, 351 b.

— Befaling til Peder Mickelsen, Borgemester i Steege, at være Tolder smstds. efter afdøde Frantz Pogeuis. T. 8, 351.

11. Aug. (—). Befaling til Indbyggerne paa Møen at være Pouel Wobitzer, Embedsmand paa Stheege Slot, lydige med at gøre Fjenden Modstand, hvis han gør Indfald. Udt. i T. 8, 352.

12. Aug. (—). Befaling til Hr. Jørgen Løcke straks at begive sig hid og rette sig efter at blive her i nogen Tid, da Kongen formedelst de mange vigtige Forretninger maa have nogle Raader hos sig. T. 8, 352 b.

13. Aug. (—). Befaling til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Vemmendehøys, Liunitz, Herristed, Ingelsted, Jerrested og Albo Herreder at begive sig til Ydsted, hver modtage 4 $\frac{1}{2}$ Skp. Rug af Simen Mechelsen, Byfoged smstds., male den i Mel, bage dette i Kavringbrød og siden levere Simen Mechelsen Brødet. T. 8, 352 b.

— Befaling til Borgerne i Ydstedt at brygge den Malt, som Byfogden leverer dem, i Øl og sende Øllet til Orlogsflaaden; de skulle selv skaffe Humle og Tønder, men Byfogden skal betale dem derfor. Udt. i T. 8, 353.

13. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Simen Mickelsen, Byfoged i Ydsted, at levere Borgerne i Ydsted den Malt, som Kongen har liggende der i Byen; hvis han ikke har Penge nok til at betale dem for Humle og Tønder med, skal han henvise dem til Rentemesteren. T. 8, 353.

14. Aug. (—). Forleningsbrev for Fru Edel Hardenberg, Frantz Bildis Enke, paa Kronens Part af Tienden af Horne og Suaninge Sogne i Fyen, uden Afgift. R. 8, 179.

— Kvittans til Arild Ugerup paa hans Regnskab over Indtægt og Udgift af Othensegaard og tilliggende Len i den Tid, han har haft dem i Forlening, samt paa de i samme Tid oppebaarne Konge- og Madskatter; hvad han blev skyldig, har han dels betalt, dels leveret Peder Munck til Inventarium. R. 8, 179 b.

— Tilladelse for Hr. Bartholomeus Thinappel, Borgemester i Lubeck, til at besejle en Havn, kaldet Dyrefjord, i Issefjord Syssel paa Island og handle der, mod at svare sædvanlig Told, tilføre Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris og bruge ret Maal og Vægt. R. 8, 561 b.¹

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Da nogle engelske Skibe, der i Aar ere løbne gennem Sundet, skulle være komne til Stockholm, hvorom denne Brevviser skal give ham nærmere Besked, skal han i sit Register opsøge, hvem disse Engländerne ere, og underrette Brevviseren derom. Et stort Skib paa en 4—500 Læster, der skal være løbet østpaa, noget før Kongens Orlogsflaade kom af Søen, skal han anholde, naar det kommer tilbage, og straks underrette Kongen derom. Naar den engelske Mand, af hvem Kongen sidste Gang fik det Skib, kommer til Sundet, skal han befale ham at begive sig til Kongen. T. 8, 354.

— Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og Axel Viffert at give Bønderne i deres Len Ordre til at sidde rede med deres Vaaben, da den Svenske skal være paa Marschen ned mod Grænsen; da Kongen straks vil sende nogle Knægte der over, skulle de bestemme, hvor ved Grænsen disse bedst kunne lægges, saa de i en Hast kunne samles. T. 8, 354.

— Til Borgemestre og Raad i Ydsted. Kongen har tilladt Simon von der Borg at udføre til Liubick 200 Tdr. Havre,

¹ Tr.: M. Ketilson, Forordn. t. Island II. 58 .

som han har købt i Fjor og har liggende i Ydsted, Kronens Told dermed dog uforkrænket. T. 8, 355.

14. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Torben Bilde, Øverste, straks med alt sit Krigsfolk at begive sig til Skaane, hvor han skal faa nærmere Besked. T. 8, 356.

— Befaling til Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Folmer Rosenkrantz og Eskild Giøe at være Jørgen Busk behjælpelige med i Købstæderne og paa Landsbyerne baade i deres egne og de fraværende Lensmænds Len at udtage Tømmermænd til Orlogsskibenes Istandsættelse; Tømmermændene skulle straks sendes hid. T. 8, 356.

— Lignende Befaling til Lensmændene og Borgemestre og Raad i Nørrejylland. Udt. i T. 8, 356 b.

15. Aug. (—). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, paa 275 Dlr., som han ved sin Søn, Mogens Henrichsen, har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 206.

— Lignende Kvittans til samme paa 725 Dlr., som han har laant af fremmede Skippere i Sundet til Kongen. Udt. i R. 8, 206.

— Befaling til Folmer Rossenkrantz at skaffe denne Brevviser Seffuere[n] Christiernssen en Kronens Tiende i sit Len, uden Afgift, hvis en saadan er ledig, hvis ikke, da den første, der bliver ledig. T. 8, 356 b.

— Befaling til Johan Jellesen Falckener, Købmand i Amsterdam, at bestille Boldavit, Spigre og andet til Kongen efter medfølgende Register, saa at Kongen hurtig kan faa det; Købmanden paa Ferø har faaet Ordre til at tilføre ham de Varer, han udfører fra Ferø, som Betaling, ligesom ogsaa Erich Rossenkrantz paa Bergenhus i Betaling skal levere ham al den Bergerfisk og andet, han kan undvære. T. 8, 357.

— Befaling til Fru Eddel, Frands Bildis Enke, at give Niels Mouritzen Oplysning om, hvilke Udbudsknægte fra Ørom Len der ere hjemløbne, sørge for, at de følge med ham tilbage til deres Hovedsmænd og tage Borgen af dem, at de ville komme tilstede. T. 8, 357 b. K.

— Til M. Thyge og Prælater og Kanniker i Lund. Da Byrge Trolle til Lillø beklager sig over, at nogle mod hans Vilje ville

indsætte en Degn i Osum¹ og Skieffuersløf Sogne, og han frygter for, at de, naar Præsten afgaar, ligesaa ville indsætte en Præst, hvilket han mener er mod Ordinansen, da han er bedste Sogne-mand og som saadan bør give sit Samtykke, skulle de undersøge Sagen og sørge for, at der ikke indsættes Præst eller Degn mod Ordinansen. T. 8, 357 b.

15. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Fru Sitzel Ulfstand, Knud Gyl-denstierns Enke, at give Bønderne i Villandt Herred Ordre til at gøre Gengærd til de danske Knægte, der ere sendte op mod den blekingske Grænse. Orig.

16. Aug. (—). Til Peder Munck. Peder Schriffuer har nu gjort Rentemesteren klart Regnskab for hvad Arreld Ugerup eller hans Foged har oppebaaret og igen udgivet af Othensegaards Len samt for Restancer af Jordebogsafgifter og af Udbudspenge til Udbudsknægtene; der sendes Peder Munck et Register over disse Restancer med Befaling til at indkræve dem og gøre Rentemesteren klart Regnskab derfor. T. 8, 358.

17. Aug. (—). Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og Axel Viffert straks at rejse alle Bønder i Skaane over 16 Aar, da Kongen har sikker Kundskab om, at Fjenden nu er paa Tog herved, og give dem Ordre til at møde i Laugholm med deres Vaaben og blive der, indtil de faa nærmere Ordre; de skulle have Underholdning med til 14 Dage. Ovennævnte Lensmænd skulle selv med deres Heste og Harnisker følge Bønderne. Der sendes dem et aabent Brev til Bønderne, som de kunne bruge, hvis det gøres behov. T. 8, 359.

— Aabent Brev til Bønderne i Skaane, at alle over 16 Aar skulle møde med Vaaben og Fetalje til 14 Dage, hvor ovennævnte Lensmænd tilsige dem, og være disse lydige. T. 8, 359 b.

18. Aug. (—). Befaling til Hans Lauritzen at passe paa, at nogle Knægte, der løbe sammen og ville gaa med Skib fra Pom-mern til Sverrig, ikke komme over; ligeledes skal han se at faa fat i de lutringske Sendebud, der have været i Sverrig og nu ville sejle fra Calmarn til Strolsund med et Skib, kaldet Fossen², som de Svenske erobrede fra de Liubske. T. 8, 360.

— Befaling til Johan Jellesen Falckener, Købmand i Amster-dam, at bestille 9 Fade »Efferts Vete«, 3 Fade »presløs« Rode,

¹ Åsum, Gørs H.

² Fuchsén.

1 Fad Vinsten og 1 Balle Krap til Kongens Vandfarveri og sende det hid saa hurtig som muligt, saaledes som Statholderen tidligere har skrevet til ham om. — Seddel: Han skal skaffe saa meget som muligt af det Gods til Orlogsskibene, hvorpaa der sidst sendtes ham Register, og sende det hid med denne Brevviser, Jens Hallandsfar. T. 8, 360.

18. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Bønderne i Sjælland, Laaland og Falster straks at hidsende det resterende af Madskatten og Øllet til Orlogsskibene. Udt. i T. 8, 360 b.

— Befaling til Abbeden i Soer at give Klosterets Tjenere Ordre til straks at møde med Heste og Vogne i Klosterets Skove for at føre det nu eller tidligere til Orlogsskibene huggede og skaarne Tømmer til Ringsted Kloster, hvor de skulle lægge det paa en belejlig Plads ved Landstinget. T. 8, 361.

— Befaling til Fru Anne Rosenkrantz at give Kronens Tjenere i hendes Len og i Ringsted Herred Ordre til at føre ovennævnte Tømmer fra Ringsted Kloster til Boldeled; Bønderne i Ramsø Herred skulle føre det derfra til Kiøge Kro og Peder Bilde derfra til Kiøpnehavn. Udt. i T. 8, 361.

— Til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt Hans Wernicke fra Emsbittel at sejle til Neruen med 3 Skibsladninger Salt, dog skal Henrich Mougensen tage Told og Forpligtelsesbrev af ham paa ikke at ville løbe andenstedshen. Orig.¹

20. Aug. (—). Forleningsbrev for Hr. Niels Olufsen, Sognepræst i Kobberup Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Kobberup Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 8, 109 b.

— Befaling til Jørgen Thidemand, Landsdommer i Skaane, med sine Svende at begive sig ind paa Landzkrone Slot, hvis Lensmand, Axel Viffert, Kongen vil bruge i anden Bestilling, og have Opsyn med Slottet, indtil Kongen kan forordinere en anden Lensmand; han skal hjælpe til med at rejse Bønderne og følge dem frem. T. 8, 361 b.

— Befaling til Frands Lauritzen, Foged paa Dragsholm, at modtage det derværende Inventarium, skønt det er meget ringe; dog skal han paase, at der saa vidt muligt sker Kongen Fyldest. Han maa beholde Skrивereren paa Slottet, Rasmus, og maa

¹ Paa Foden af Brevet er skrevet: Herpaa antvordet Hans Moers, Skipper fra Hamborg, et kongl. Maj. Pasbrev, indeholdende Hans Werneckis Navn, den 27. Sept. 1565.

antage de nødvendige Folk, hvis saadanne ikke findes; med de unyttige Folk, som maatte findes, skal han handle, som han kan tænke, at det kan være Kongen gavnligst. De svenske Fanger paa Slottet vil Kongen sende til Nyborg, hvorfor han skal overlevere dem til Loduig Munck, Hofsinde, der skal følge dem did. T. 8, 361 b.

20. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Bilde at opsætte det af ham paatænkte Tog ind i Sverrig indtil nærmere Ordre, da Kongen nu vil bruge Torben Bilde og dennes Knægte paa et andet Sted, saa at de ikke kunne følge ham. T. 8, 363. K.

— Til Biørn Kaas, Axel Viffert og Jørgen Marsuin. Da Arkelmester Niels Ulfstand mangler 3 Rustvogne med Heste og andet Tilbehør til Arkeliet, skulle de paa Kongens Bekostning hver lade lave en Rustvogn med Tilbehør, købe 4 stærke Heste dertil og sende Rustvogn og Heste til Niels Ulfstand. T. 8, 363 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Kiøpnehafns, Krogens, Frederichsborgs, Roskyldgaards og Abrahamstorps Len, at Rigsraadet har bevilget en almindelig Skat af dem til Krigsfolkets Besolding, saaledes at enhver, der sidder for Gaard og bruger Avl, liden eller stor, skal give 10 Mk. Klippinge, hver Skomager, Smed, Møller, Kæltring, Murmester og Skrædder 6 Mk. Klippinge og enhver af Kronens egne Ugedagsmænd 3 Mk. Klippinge. Skatten skal være ude den 8. Dag efter Brevets Forkyndelse. T. 8, 363 b. Orig. (til Roskilde Len).

— Til Lensmændene i ovennævnte Len. Ovenstaaende Brev sendes dem til Forkyndelse paa første Tingdag. De skulle skrive Skatten, indkræve den til anden Tingdag og levere den til Jochim Beck, Rentemester, med klare Registre. Kan nogen, der sidder for Gaard, ikke udgive 10 Mk. ligesom de rige, maa han nøjes med at give 6 Mk.; dog skulle de paase, at rige ikke under det Skin skaa- nes. T. 8, 364.

21. Aug. (—). Pantebrev til Erich Basse til Siørup paa Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard i Tydeberg, der ligger til Kirken smstds., 1 i Riisløf, der ligger til Riisløf¹ Kirke, 1 i Testrup, der ligger til Testrup Kirke, 1 i Høm, der ligger til Kirken smstds., 2 i Queret i Tersløse Sogn, der ligger til Tersløse Kirke, og 1 i Ve-

¹ P. har urigtig: Reerslev.

thersløf, der ligger til Kirken smstds., for 400 Lod Sølv. P. 153. Orig. (skaaren).

21. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Seuren Mund, der paa Toget mod de Svenske 2 Gange har mistet Hest og Karl og ikke mere formaar at holde Hest og Karl ved Hoben, da han kun har én Gaard, herefter maa være fri for at udruste Hest i denne Fejde mod at betale 50 Dlr. R. 8, 109 b.

— Befaling til Euert Bild at være Løjtnant under Ritmester Mouritz Podebusk i Stedet for Otthe Emicksen, der har bedt sig fritaget for denne Bestilling. T. 8, 364 b.

22. Aug. (—). Forleningsbrev for Hospitalet i Randers paa 6 [Gaarde] og 1 Kirkestuf i Hald By, som afdøde Hr. Seuren i Spenderup skal have haft i Forlening, dog kun saafremt Godset ikke hører til Hald Kirke eller i Forvejen er forlenet bort til anden Tjeneste; Forstanderen for Hospitalet skal oppebære Renten af Godset, anvende den til de fattiges Bedste og gøre Regnskab derfor. R. 8, 110.

— Forleningsbrev for Seuren Sort paa en Kronens Jord syd for Vardberg og øst for S. Jørgens Kirkegaard, uden Afgift. R. 8, 474 b.

— Forleningsbrev for Guldbrand Olssen paa følgende svenske Gods: 3 [Gaarde] i Gunestrup, 1 [Gaard] i Ballig og 1 [Gaard] i Suenstrup i Himble Herred samt 5 [Gaarde] i Togerup i Vindberg Sogn i Faraas Herred, uden Afgift, da de Svenske have taget hans Gods i Sverrig og forlenet det til hans Fogder og andre og have plyndret og brændt hans Gods i Halland. R. 8, 475.

— Befaling til Frandtz Villomssen, Tolder for Kiøpnehafns Slot, Jørgen Lauritzen, Byfoged i Kiøge, Matz Holste, Byfoged i Prestøø, Peder Bille, Byfoged i Stege, Niels Hansen, Byfoged i Vordingborg, Peder Kock, Byfoged i Naskouf, Oluf Rose, Tolder i Rodbye, Otthe Hansen, Tolder i Nestued, Jacop Dauitzen, Borgemester i Skelskør, Jens Schriffuer, Borgemester i Korsøør, Lauritz Karsse, Byfoged i Nyborg, Lauritz Hansen, Tolder i Malmøø, Peder Jude, Borgemester i Landtzkrone, Rasmus Andersen, Byfoged i Falsterbo¹, Jep Nielsen, Byfoged i Skannør, Bertel Byg, Byfoged i Trelborg og Symen Michkelsen, Byfoged i Ysted, herefter at tage 12 Sk. danske i Sise

¹ T. har ved en Fejlskrift: Karleboe.

af hver Td. tysk Øl, der indføres for Byen og sælges, og aarlig gøre Rentemesteren Regnskab derfor. Udt. i T. 8, 365 b.

22. Aug. (Kbhvn.). Til Otthe Brade, Jørgen Rosenkrantz, Folmer Rosenkrantz og Eskild Giøe. Da Krigsfolket skal lægges i Vinterlejr i Halmstad, Vardberg og der omkring for ikke, som hidtil, at tilføje Kongens Undersaatter Skade, skulle de skaffe Fetalje did fra Nørrejylland [og Fyen], saa at Krigsfolket kan faa Underholdning for sine Penge. T. 8, 366.

— Til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt Christoffer Snepel af Hamborg at løbe til Neruen med 2 Skibsladninger Salt (osv. som Brevet af 18. Aug.). Orig.

23. Aug. (—). Befaling til Jens Kaas at sende den halve Kartove og den Slange, hvorom han har skrevet til Kommissærerne, og som Skipperen sidst ikke vilde medtage, ned til Kiøbenhavn med denne Brevviser, Skipper Jens Skaubo, tillige med hvad andet Skyts han kan undvære fra Slottet. T. 8, 366 b.

24. Aug. (—). Kvittans til Henrich Mogensén, Tolder i Helsingør, paa 600 Rosenobler, 1 Henrichsnobel, 1 Dobbeltdukat, 1 Engelt, 72 rinske Gylden og 600 Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Kiøbenhavn paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 206 b.

— Kvittans til Eyller Grubbe til Lystrup, Rentemester, paa 1 Rosenobel, 1 Henricusnobel, 5 Dobbeltdukater, 40 Engelt og 407 Goltgylden, som han har leveret ind i Kongens eget Kammer. R. 8, 207.

25. Aug. (—). Til Matz Stensen. I Anledning af hans Begæring ved Samtalen med Kongen paa Bremerholmen om at maatte skrive ind i Sverrig har Kongen nu talt med Raadet og finder, at det paa ingen Maade kan ske, da det vilde være til Skade for hans gode Navn og Rygte, hvorfor han øjeblikkelig skal begive sig ind i Sverrig igen og holde sit Fængsel. T. 8, 367.

— Befaling til Hans Holck og Pouel Huitfeldt at modtage den fra Nørrejylland og Fyen til Vardberg Slot og Halmstad kommende Fetalje og give dem, der føre Fetaljen did, Brev paa, hvor meget de levere, da Kongen enten vil betale Fetaljen med Korn eller andet eller vil lade Rentemesteren betale den; de skulle opbevare Fetaljen vel, saa at de, hvis Krigsfolket skal ligge i Vinterlejr der, kunne sælge deraf til det. De skulle beholde dette stille hos sig selv. T. 8, 367.

25. Aug. (Kbhvn.). Til Peder Bille. Da der for Øjeblikket ikke er Penge til at betale det Flæsk og Havre til en Værdi af 350 Dlr. eller mere med, som han har forstrakt Daniel Randzov med til Krigsfolket, maa han tage sin Betaling af Roschildegaards Indkomst og indskrive det i sit Regnskab. T. 8, 368.

— Til Biørn Andersen. Kongen undrer sig over, at der endnu kun er kommet en ringe Del af den Proviant, som han har faaet Ordre til at handle med Kjøbstædmændene i Sjælland om at føre til Lejren, og havde ventet sig større Iver af ham i denne vigtige Sag; det befales ham derfor alvorligt igen at begive sig rundt til Købstæderne og forhandle med dem om straks at føre Proviant til Halmstad og Vardberg og sælge den til Krigsfolket. T. 8, 368.

— Befaling til Jørgen Marsuin straks at rejse Bønderne i sit Len, hvem de end tjene, dog ikke Bønderne i Gyøding Herred, og forsamle dem ved Engelholm, da Kongen med det allerførste vil komme til Helsingborg og da give nærmere Ordre. T. 8, 368 b.

26. Aug. (—). Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Tidemand, Sten Bille og Jørgen Bille at møde hos Kongen paa Helsingborg Slot førstkommende Tirsdag [28. Aug.]. T. 8, 369. K.

[Omtr. 26. Aug.] Befaling til nedennævnte Købstæder i Skaane hver at udruste N Karle og Heste. — Malmøe 25 Heste, Landtzkrone og Helsingborg hver 10, Ysted 15¹, Trelborig 5, Simershavn 10, Lund 10, Aahus 16 og Vehe 12 Heste. Udt. i T. 8, 369 b.

27. Aug. (Kbhvn.). Kvittans til Eyller Grubbe, Rente-mester, paa 5000 enkelte Dlr. og 1000 Rosenobler, som han har indleveret i Kongens Kammer paa Kiøpnehavn til Kongen selv. R. 8, 207.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Der sendes ham 2 Breve angaaende den Englænder, der skal være kommen til Sundet med 2 Skibe, med Befaling til at arrestere hans egne Skibe og de Skibe, hvori han har Gods, og tage Sejl og Ror af dem. Orig.

— Aabent Brev, at Geske, Hendrich Hofmandz Enke, hendes Søn Jørgen Hofmand og hendes andre Børn frit maa handle i Købstæderne i Danmark og Norge og maa beholde alt det

¹ Ved denne og de 2 næste Byer anføres her intet Tal, men i en mellem Brev af 1. og 2. Sept. indført udateret Optegnelse (T. 8, 373 b) angives Tallene for disse Byer.

Gods, som de havde i Rodnebye, baade inden- og udenfor Byen, før Fejden begyndte, da hendes Husbond blev dræbt ved de Svenskes Erobring af Rodnebye, hendes Huse, Gaarde og Jordebrevne brændte og hendes Gods og Penge røvet, saa at hun nu er i stor Armød. R. 8, 476.

28. Aug. (Kbhvn.). Til Borgerne i Steege. Kongen har udnævnt Anders Jørgensen og Peder Michelsen til Borge-mestre i Steege, da de tidligere Borgemestre skulle være døde, hvorfor alle skulle være dem lydige. R. 8, 207 b.

— Kvittans til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Helsingborg Len i den Tid, han har haft det i Forlening, samt paa de i samme Tid oppebaarne Konge- og Madskatter. Hvad han blev skyldig har han betalt eller leveret Jørgen Marsuin til Inventarium. R. 8, 477 b.

— Fuldmagt for Eskild Giøe, Embedsmand paa Nyborg, til at forhandle med Købstæderne i Fyen om at føre Proviant til Krigs-folket. Købstæderne opfordres til at skaffe saa megen Proviant som muligt, særlig Øl, Brød og Havre, og der loves dem rede Betaling derfor. T. 8, 370 b.

31. Aug. (Lund). Befaling til Jørgen Munck, Jørgen Sested og Borchort v. Papenheim at lade hver Mand i deres Len hugge et godt Læs Ved og føre det til Kiøpnehafns Slot, da Kongen har givet Ordre til at brygge nogle Hundrede Læster Øl i Kiøpnehavn og der mangler Ved dertil. T. 8, 371 b.

— (**Helsingborg**). Befaling til Dr. Hans Albritzen om i Anled-ning af Kongens forestaaende Oprykning med Krigsfolk straks at udskrive Bededage over hele Sjælland, da Tiden ikke tillader at udskrive saadanne over hele Landet. T. 8, 371.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern, Johan Friis, Børge Trolle, Hr. Jørgen Løcke og Erich Rud. Kongen har idag faaet Brev fra Hans Holck, at Fjenden Kl. 12 Natten mellem Mandag [27. Aug.] og Tirsdag har skudt Ild paa Vardberg By paa 3 Sider, har erobret Byen Tirsdag Kl. 8, ihjelslaaet hvad der var derinde, afbrændt Byen og nedrevet Befæstningen; Kongens Folk kæmpede tappert, og svenske Fanger erklære, at de Svenske have mistet en 2500 Mand for Byen. Kongen har været i Lund og forhandlet med de Hollische Høveds-mænd, der ogsaa have lovet at gøre sig al mulig Flid for at faa Knægtene til at rykke op, saa Kongen venter, at de bryde op Man-

dag eller Tirsdag i det seneste. Kongen vil med det allerførste rykke op med Krigsfolket for at undsætte Vardberg Slot. Johan Friis, Børge Trolle, Hr. Jørgen Løcke og Erich Rud skulle straks begive sig til Kongen. T. 8, 371 b.¹

1. Sept. (Helsingborg). Befaling til Bønderne i Malmøoe, Landtzkrone, Helsingborg og Gladsaxe Len og Fers, Frøste og Villands Herreder, med Undtagelse af Adelens egne Ugedagsmænd, om hver især straks at komme Kongen til Hjælp med 5 Mk. Klippinge, da Kongen har ladet handle med de i Ysted, Trelleborg og Simershavn liggende tyske Knægte, der gøre Kongens Undersaatter stor Skade, om at rykke op mod Fjenden, men til denne Oprykning behøver en stor Sum Penge. T. 8, 373.

— Befaling til Børge Trolle, Hr. Lauge Brade, Jacob Sparre, Hans Spiegel og Fru Sitzle Ulfstand straks at lade ovenstaaende Brev forkynde, lægge Bønderne i Læg, opkræve Skatten og ufortøvet sende den til Kongen. T. 8, 372 b. Orig. (til Sidsel Ulfstand).

2. Sept. (—). Brev til Borgemestre og Raad i Halmstad, hvem Fjenden truer med Mord og Brand, om at være ved frit Mod og ikke lade sig forskrække, da Kongen med det allerførste i egen Person vil være hos dem. T. 8, 374.

3. Sept. (—). Til Jørgen Tidemand og Biørn Kaas, Embedsmænd paa Landtzkrone og Malmøoe Slotte. Da M. Vessel Pallisen, Kantor i Lunde Domkirke, har begæret en Kronens Gaard i Falckerup² i Bare Herred til Mageskifte for en Gaard i Virkie i Haraggers Herred, skulle de besigte Mageskiftegodset og indsende klare Registre derpaa. T. 8, 376.

— Befaling til Biørn Andersen, Eskild Giøe, Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Folmer Rosenkrantz og Holger Rosenkrantz at sørge for hurtig Tilførsel af al Slags Fetalje, men særlig Brød, Øl og Havre, fra Købstæderne og andensteds til Halmstad, da Kongen nu i egen Person agter sig til Hoben, hvor alt det danske og tyske Krigsfolk forsamles, saa der behøves megen Fetalje, hvis man ikke skal blive nødt til at drage tilbage. T. 8, 377.

— Befaling til Borgerskabet i Kiøpnehavn, Malmø og Landtzkrone at føre Proviant til Krigsfolket. Udt. i T. 8, 377 b.

— Befaling til Biørn Kaas straks, naar de tyske Knægte rykke op fra Trelleborg, Ysted og Simershavn, da at rejse Bønderne i

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 488 f.

² Flækkerup.

de Herreder, han har Besked paa, med Undtagelse af dem, der skulle blive hjemme ved Stranden, give dem Ordre til at tage 14 Dages Underhold med og rykke op med dem efter Knægtene. Naar han kommer »her jævne« Helsingborg, skal han ilig sende Bud til Kongen for at faa Besked. T. 8, 377 b.

3. Sept. (Helsingborg). Befaling til Jørgen Tidemand at træffe Aftale med Biørn Kaas om Oprykningsdagen, have Bønderne rejste til den Tid og rykke op sammen med Biørn Kaas. Naar han kommer »her jævne« Helsingborg osv. (som ovenfor). T. 8, 375 b.

4. Sept. (—). Befaling til Bønderne, hvem de end tjene, i Bierge, Nørre Asbo, Sønder Asbo, Luudgude, Rønneberg, Onse, Harragers, Thorne, Froste, Bare og Oxie Herreder, undtagen Korne Len, at være lydige mod Jørgen Tidemand, Biørn Kaas. Axel Viffert og Matz Erichssen, Ridefoged i Helsingborg Len, der skulle foretage et Tog ind i Sverrig med dem, straks møde med Vaaben og 1 Maanedes Kost og lade sig bruge paa Toget. Matz Erichssen skal kommandere Bønderne fra Helsingborg Len. T. 8, 378 b.

— Befaling til Hr. Lauge Brade at overtage Befalingen over de Bønder i Skydtz, Vemmenztzhøyg, Liunitz, Harrestad, Ingelstad og Jerrestad Herreder, der skulle blive hjemme, og paase, at der holdes god Strandvagt, og at Bønderne have alt rede til at gøre Fjenden Modstand, hvis han gør Indfald. T. 8, 378.

-- Befaling til Bønderne i ovennævnte Herreder, hvem de end tjene, at være Hr. Lauge Brade lydige. T. 8, 379 b.

— Befaling til Bønderne i Villandt, Fers og Giers Herreder, hvem de end tjene, at være lydige mod Jørgen Bilde, der med dem og andet Krigsfolk skal gøre et Tog ind over Landemærket. T. 8, 380.

— Til Dr. Hans Albritzen. Da Sognepræsten i Sthege er død og der skal være kommen en lærd Mand ved Navn M. Iffuer til Kiøpnehavn, befales det ham at sørge for, at denne bliver kaldet til Præst i Sthege. T. 8, 380 b.¹

— Til Eskild Giøe. Da Bestillingen med at skaffe Proviant fra Fyen til Krigsfolket vil falde ham alene for besværlig, har Kongen for at fremme Tilførselen befalet Anthønis Bryske, Rigens

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 554 f.

Kansler, at hjælpe til med at skaffe Proviant, særlig Brød, Øl og Havre, der fra Landet til Halmstad. T. 8, 382 b.

4. Sept. (Helsingborg). Befaling til Anthønis Bryske, Rigens Kansler, at hjælpe Eskild Giøe med at skaffe Proviant til Halmstad. Han skal blive enig med denne om, i hvor stort Distrikt enhver skal bestille Tilførsel. T. 8, 382.

— Befaling til Borgere og Bønder i Fyen af yderste Evne at føre Proviant til Halmstad efter nærmere Forhandling med Eskild Giøe og Anthønis Bryske, for at Kongen ikke skal blive nødt til at opgive det forestaaende Tog af Mangel paa Tilførsel. Der loves dem god Betaling. T. 8, 381.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern straks at sende et Skib med 2000 Sider Flæsk til Halmstad, da der er Mangel paa Fetalje i Lejren, og give Ordre til at levere Flæsket til Pouel Huitfeld. I øvrigt skal han skaffe saa meget Brød og Havre som muligt derop. T. 8, 381 b.

— Til Erich Basse. Hr. Gabriel Christenssen og Hr. Jørgen Fincke maa undertiden spadserere i Marken, derimod maa de ikke ride eller komme i Byen [Kallundborg], og Erich Basse skal selv følge dem ud og ind, naar de spadserer i Marken, og passe paa, med hvem de tale. T. 8, 383.

— Forleningsbrev for M. Hans Lagesen, Læsemester i Ribe, paa det Kannikedomme i Riber Domkirke, som er ledigt efter Hr. Jens Grundet. R. 8, 111.

— Gavebrev til Sognepræsteembedet i Landzkrona paa Kronens Part af Tienden af Thofte Sogn til Erstatning for de 3 Pd. Korn aarlig af Glomslef Sognetiende, der tidligere vare henlagte til Embedet, men nu efter Opførelsen af en Ladegaard i Glomslef By ikke kunne undværes fra denne. R. 8, 478.

5. Sept. (—). Pantebrev til Hr. Jørgen Løcke til Offuergaard paa Gislom Herred, som han nu selv har i Væрге, for 2047 Jochimsdlr., som han havde lagt ud af sine egne Penge paa sin Rejse i Rigets Ærinde til Kongen af Hispanien. P. 154 b. (Overstreget.)

— Til Hans Lauritzen. Han skal skaffe sig at vide, om den svenske Skibsflaade kan ventes i Søen; hvis han erfarer, at den kommer saa stærk, at han ikke kan bestaa den med de Skibe, han har, skal han løbe hjem med Flaaden og kun lade Pinkerne blive ude for at skaffe Kundskab; paa disse skal han sætte paalide-

lige Folk og befale dem at passe nøje paa og ikke løbe paa deres »Musseri« eller gøre Kongens Undersaatter og Forbundsfæller Skade. Derimod skal han, hvis han erfarer, at han er Fjenden stærk nok, blive ude saa længe som muligt. T. 8, 383.

6. Sept. (Helsingborg). Skøde til Anders Lorch paa en Kronens Gaard og Jord, kaldet Kongens Rustkammer, paa Amager-torv i Kiøbenhavn, fri for Skat, Vagt, Rytter- og Landsknægtehold og al anden borgerlig Tynge samt for at herberge Kongens Hofsin-der og Tjenere, medmindre det sker med hans gode Vilje. Han skal holde Gaarden vedlige med god Købstadbygning, lade indrette et Rustkammer deri, hvori Kongens Rende- og Stikketøj kan op-hænges og opbevares, og i Huset ud mod Amager-torv lade et stort Kammer eller en Sal indrette, hvori Kongen og hans Gæster kunne have Plads, naar der holdes Ridderspil; naar Ridderspillet er til Ende, maa Anders Lorch selv benytte Salen. Hvis han kan faa en Gaard ved Siden af til Købs og vil bygge begge Husene under ét, skulle ovennævnte Friheder gælde for begge Gaarde. R. 8, 208¹.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern straks at samle alt det Brød, der kan faas i Kiøpnehavn og andensteds, og lade en Skude løbe til Halmstad med det, da Kommissærerne skrive, at der er overmaade stor Mangel i Lejren paa Brød, Øl og Havre, særlig Brød, og man kan befrygte, at Folket ikke vil op, hvis der ikke skaffes Brød. Han skal sende $\frac{1}{2}$ Læst Kørnekrudt eller saa meget, han har, her over og skaffe Kommissærerne hvad de begære til Arkeliet, hvis det da ikke allerede er sendt. T. 8, 383 b. Orig.

7. Sept. (—). Befaling til samme at skaffe Jens Kaas Klæde og andet til Knægtene og sørge for, at han bliver provian-teret i Tide. Orig.

— Kreditiv for Hr. Jørgen Løcke til Offuergaard til de Bønder i Nørrejylland, der i sidste Fejde forbrød deres frie Bonde-gods. T. 8, 384.

— Befaling til Biørn Kaas og Jørgen Tidemand straks at skaffe alle de i deres Len udskrevne Sjettingsvogne hid tillige med en Karl til at passe og køre Hestene paa Toget. — Seddel: De skulle befale Bønderne frem for alt at skaffe Brød, da det ellers kan befrygtes, at Krigsfolket gaar tilbage og tilføjer Bønderne større

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 328 f.

Skade. De skulle paase, at Borgerne gøre Tilførsel til Halmstad, særlig med Brød. T. 8, 384.

8. Sept. (Helsingborg). Befaling til nedennævnte Byer at brygge Øl og bage Brød, sende det til Krigsfolket og sælge det til dette. — Malmø 40 Læster Øl og 40 Læster Brød, Landtzkronne 20 Læster Brød og 20 Læster Øl, Lund 10 Læster Øl og Brød. Udt. i T. 8, 385.

— Til Biørn Kaas. Da Skibe formedelst Modvind ikke kunne naa op til Lejren, har Kongen befalet Malmø, Lund og Landtzkrone straks at have det Brød rede, som de tidligere have faaet Skrivelse om, for at det kan blive sendt over Land. Biørn Kaas skal derfor straks tilsige alle Bønderne i Skydtz, Vemmindtzhøyg, Liunitz, Harestad, Ingelstad og Jerrestad Herreder, der have faaet Ordre til at blive hjemme, til at møde i ovennævnte Købstæder med Heste og Vogne og føre Brødet til Lejren; han skal lade paalidelige Bud følge med for at paase, at Brødet kommer hurtig frem. Købstæderne skulle selv lade Folk følge med til at sælge Brødet. Han skal lade sine Fogder sørge for, at det Brød, som Bønderne i hans Len skulle bage, hurtig bliver bagt og kommer til Lejren. T. 8, 385 b.

— Anmodning til Fru Johanne Nielsdatter om at overlevere Hr. Jørgen Løcke de 3 Gaarde i Ouebye, som hun har i Væрге, men som Kongen har givet Hr. Jørgen. Der sendes hende Brev til Rentemesteren. T. 8, 386 b.

— Befaling til Jochim Beck, Rentemester, at afkorte Fru Johanne Nielsdatter, Hans Løckis Enke, saa meget i hendes Afgift af Hedensted Herred, som de 5 Gaarde i Herredet, 3 i Ouebye og 2 i Houftrud¹, svare, hvilke Kongen har afhændet til Jørgen Løcke. T. 8, 387.

9. Sept. (—). Til Peder Bilde og Sten Rosenspare. Kongen billiger, at de ved Efterretningen om Fjendens March ned mod dem ere rykkede hid over Aaen, indtil det øvrige Krigsfolk naar frem. De Holiske Knægte ere nu paa Opmarchen; den øverste Løjtnant Streckfod lovede igaar to Hofsinder, der vare sendte til ham for at fremskynde Marchen, at han vilde gøre sit bedste, men mente dog ikke at kunne naa op til dem før paa Onsdag [12. Sept.]; idag var han imidlertid hos Kongen og lovede at se at være paa hin Side Laugholm paa Tirsdag. De skulle derfor blive enige med

¹ Hovtved, Hindsted H.

Daniel Randtzov om, hvor mange Ryttere der skulle sendes Knægtene »under Øjne«, hvornaar de skulle affærdiges, og hvor de skulle møde disse. Der er givet Befaling til at sende Brød over Land fra Malmø, Lund, Landtzkrone og Helsingborg, og Kongen venter idag nogle Læster Brød fra Helsingør, hvilke straks skulle blive sendte. Kongen har erfaret, at Torben Bildes Folk ikke vare saa blottede for Værger, da de kom derover, som nu, men at en stor Del af Folket bortkaster deres Harnisker, saa man har ført hele Vognlæs fulde tilstede af dem, Bønderknægtene have haft, og de have vel gjort det samme med Rørene, da Øversten og Hovedsmændene ikke passe paa; de skulle derfor befale Torben Bilde at sige til Hovedsmændene om at passe paa. T. 8, 387 b.¹

9. Sept. (Helsingborg). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da en stor Del af Bønderknægtene endnu er uden Værger og Masebeck skal have 150 Rør i Kiøpnehavn og en anden Købmand smstds. 300 Rør, skal han straks udtage disse til Kongen og sende dem hid. T. 8, 387.

— Befaling til samme at handle med de Hageskytter, der vare paa Skibene, om at tage en Sum Klippinge-Laanepenge og derefter drage op mod Fjenden eller, hvis de ikke ville gaa ind paa det, da at tage de to Parter i Klippinge og den tredje i Dalere. Hvis de ikke ville tage Laanepenge, skal han afregne med dem fra den Dag, de sidst bleve betalte, afkvitte deres Underholdning til Skibs, betale de to Dele i Klippinge og den tredje i Dalere og straks sende dem til Lejren. Knud Pederssen, Slotsskriver, har lovet at gøre sit bedste for at skaffe de nødvendige Klippinge til Laans. Han maa lægge Aarsknægte og Baadsmænd i Borgeleje, hvor han selv synes, og hjemforløve de udmønstrede Bønderknægte. Orig.

10. Sept. (—). Befaling til samme straks at faa de Hollische Hageskytter fra Skibene til, Dag og Nat uspart, at drage op til Hoben og straks at hidsende de Rør, hvorom Kongen igaar skrev til ham. Orig.

— Til samme. Kongen har modtaget hans Skrivelse af 7. ds. om det af Kong Erichs Tilhængere i Tyskland udsprede Rygte, at det ikke er denne, men den danske Konge selv, som har skrevet det Brev til England, der er kommet Kongen i Hænde;

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 490 f.

deri gøres der Kongen stor Uret, og han bifalder, at Hr. Magnus har kaldt den engelske Mand, der har ført Brevet, til Kiøpnehavn, og befaler at indlægge ham i et godt Herberg. Kongen overlader til ham at træffe Bestemmelse om Skibene til Marstrandt. Kongen vil overveje de af Jens Kaas's Løjtnant idag overbragte Ærinder og senere tilskrive Hr. Magnus nærmere Besked. Handelen med de Hollische Hageskytter om Aarspenge er opsat, da de nu ere kaldte til Hoben. Kongen saa gerne, at Handelen med Henrich Billingshusen om at gøre Krudt kunde gaa for sig, hvorfor Hr. Magnus skal se at blive enig med ham, for at Arbejdet straks kan begynde; han skal forespørge hos kyndige Folk, hvor dyrt de Varer, denne begærer, kunne anslaaes. T. 8, 390. Orig.

10. Sept. (Helsingborg). Til samme. Kongen har af disse Brevvisere, Diderich Claussen von Rorup og Giert Jelissen fra Staf-feren, hvis 2 Skibe ere blevne anholdte ved Kiøpnehavn og skulle bruges til Orlogs, købt 50 Læster Salt af hvert Skib til 12 Dlr. Læsten; Hr. Magnus skal derfor lade Skibene besigte og vurdere af søkyndige Folk og, naar Saltet er modtaget, underrette Kongen om, hvad denne bliver dem skyldig; Kongen vil saa sende ham Breve, at de skulle faa deres Betaling til Foraaret, for at han kan give Skipperne Besked og lade dem passere; de maa blive i Kiøpnehavn, indtil han faar Bud tilbage fra Kongen. T. 8, 392. Orig.

— Til Biørn Kaas, Jørgen Tidemand, Jørgen Marsuin, Knud Spare, Jørgen Jenssen og Oge Olsen¹. Da der vil blive Brug for megen Proviant til Hoben, har Kongen for at lette dem Arbejdet med at skaffe Provianttilførsel fra deres Len tilskikket N. N. til at hjælpe dem og befaler dem at skaffe saa megen Proviant som muligt til Krigsfolket. T. 8, 388 b.

— Befaling til Borgere og Bønder i Malmø, Landtzkrone og Helsingborg Len af al deres Evne at gøre Tilførsel efter oven-nævntes Anvisning til Lejren med Proviant, særlig Brød og Havre, og sælge det til Krigsfolket. T. 8, 389.

— Befaling til Biørn Kaas straks at rejse Bønderne i de ham befalede Herreder, følge dem til Engelholm og levere dem til Axel Viffert og Sten Bilde, der skulle være deres Øverster; derefter skal han begive sig tilbage til Malmø Slot og sørge for Tilførsel fra Lenet. T. 8, 390 b.

¹ Overskriften maa forstaas saaledes, at det er de 3 sidstnævnte, der ere tilskikkede til at hjælpe de 3 førstnævnte.

10. Sept. (Helsingborg). Befaling til Bønderne i Bierge, Nørre Asbo, Sønder Asbo, Ludgude, Røneberg, Onsse, Harragers, Thorne, Froste, Bare og Oxie Herreder og til dem, der ere udgjorte af Giødinge Herred, straks at begive sig paa Toget mod Fjenderne, tage en Maanedes Underholdning med sig og være Axel Viffert og Sten Bilde lydige. T. 8, 391.

— Befaling til Sten Bilde at være Øverste for de skaanske Bønder i Forening med Axel Viffert og straks begive sig til Engelholm med de af Giødinge Herred udtagne Skytter; hvis han kommer før Axel Viffert, skal han straks skrive til denne og afvente hans Ankomst; Axel Viffert har faaet al Besked. T. 8, 391 b.

— ¹ Befaling til nedennævnte Lensmænd at lade hver Bonde i deres Len tage $\frac{1}{2}$ Pd. af deres Landgilderug og deraf bage 2 Tdr. tyndt, vel gennembagt Kavringbrød¹ af Størrelse som en »lempe-
lig« Tallerken; de Bønder, der ikke give Rug i Landgilde, skulle Lensmændene levere $\frac{1}{2}$ Pd. Rug. — Jens Ulfstand i Kiøpnehafns Len skal levere Brødet paa Kiøpnehafns Slot, Jørgen Munck paa Frederichsborg skal levere paa Krogen, Jørgen Sested paa Krogen skal levere paa Krogen, Matz Skiel paa Abrumstrup skal levere paa Kiøpnehafns Slot, Sten Rosenspare i Kalundborg Len skal levere paa Kalundborg Slot, Prioren i Anduordskouf, Abbeden af Sora, Abbeden af Ringsted og Lauge Brock i Vordingborg Len skulle levere paa Kiøpnehafns Slot, Peder Bilde paa Roschildegaard skal levere der smstds. i det seneste til S. Dionisii Dag [9. Okt.], Eskild Giøe og Peder Munck skulle levere i Kiøpnehavn, Otte Brade paa Aalborghus skal levere i Halmstad, Holger Rosenkrandtz paa Skanderborg, Folmer Rosenkrandtz i Aarhus Len, Jørgen Rosenkrandtz paa Kallø, Hr. Otte Krumpen i Haldtz Len, Hans Johanssen i Silkeborg Len og Axel Viffert i Riiberhus Len skulle levere i Kiøpnehavn. Udt. i T. 8, 392 b. Orig. (til Peder Bilde).

11. Sept. (u. St.). Befaling til Sten Rosenspare at levere Skipper Peder Poulsen, hvem Kongen har sendt til Kallundborg Slot med Skibet Munken, 40 Læster Malt og saa meget Flæsk og Smør, han kan undvære, at Skipperen straks kan komme tilbage til Kiøpnehafns Slot dermed, da der er Mangel paa Proviant. T. 8, 393 b.

13. Sept. (Halmstad). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern, Johan Friis, Børge Trolle, Hr. Jørgen Løcke, Erich Rud og Jochim

¹ I T. er Brevet udateret.

Beck at overveje, hvorledes der bedst kan skaffes Proviant, da der med Tiden vist vil blive Mangel derpaa, og om der ikke kunde faas en Hjælp af Bønderne, af hver 20 Bønder en 10 Tdr. Øl, 10 Tdr. Kavringbrød, 10 eller 20 Tdr. Havre og hvad andet Bønderne kunne undvære. Hvis de mene, at det kan gaa, skulle de straks udstede Breve derom med Opgivelse af, hvorhen ethvert Len skal sende sin Proviant, og befale Lensmændene at sende den afsted. T. 8, 394.

[Omtr. 13. Sept.] (Halmstad). Til Hr. Magnus Guldenstierne, Statholder. Da den Svenske igaar Nat faldt ud fra Vardberg By med nogle Baade og en Pram og tog en Stangkrejert, 3 eller 4 Skuder og alle de i Vardbergs Havn værende Baade og Smaaskibe, medens Kongens Jagt Havfruen næppe undkom, skal han straks sende et stort Skib eller 2 eller 3 Jagter, vel udrustede og bemandede, derop for at rense og forsvare Havnen. Orig.

14. Sept. (Kbhvn.). Befaling til Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, at sende 1½ Læst Smør til Elfsborg. Udt. i T. 8, 394 b.

20. Sept. (Helsingborg). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Fjenden har erobret Vardberg Slot og nedskudt det store Stenhus paa den søndre Side, men da Kongens Folk ere komne did enten i Aftes eller i Dag, kunne de næppe befæste Slottet saaledes, at Kongen ikke kan indtage det igen; Hr. Magnus skal derfor straks indskibe paa Pramme 8 hele og halve Kartover, hvis de kunne undværes fra Skibene, eller i det mindste 6 hele og halve Kartover, 500 Lod til hvert Stykke og det nødvendige Krudt samt Kran og andet Tilbehør, saa at det straks kan sendes op til Vardberg til at erobre Huset med, saasnart Kongen faar Bud fra Krigsfolket, at Fjenden enten flygter eller lider Nederlag; han skal sende Arkelmester Hermand op med Skytset og befale ham at tage de dygtigste Bøsseskytter, han kan faa, med sig. Da svenske Skuder og Baade flakke om paa Farvandet til Halmsted og Vardberg, skal han, saasnart Vinden blæser, sende de Skibe og Jagter, hvorom der tidligere er skrevet, derop for at nedlægge de svenske Skuder i alle Havnene mellem de to Byer og paa hin Side Vardberg, dog maa de ikke løbe ind i Vardberg Havn, førend de faa at vide, at det er uden Fare. Han skal straks sende Mel, Malt og al den Humle, han kan faa i Byen, til Halmsted for der at blive brygget og bagt og desuden sørge for, at der bliver bagt Brød og sendt til Halmsted; der er

sikkert Rug nok i Landet, som han kan lade male paa Vejrmøllerne ved Kiøpnehavn, Roskilde og andensteds og siden hurtig sende hid. — Seddel: Han skal, hvis han ikke kan sende de 8 hele og halve Kartover, sikkert skaffe 6 hele og halve Kartover og 2 hele Slinger og sørge for, at Skibene og Jægterne hurtig komme ud, da den ringe Proviant, som sendes til Krigsfolket, ellers løber Fare for at blive opbragt. T. 8, 394 b. Orig.

20. Sept. (Helsingborg). Til Otte Braade, Jørgen Rosenkrantz og Folmer Rosenkrantz. Da der kun er kommet lidt Proviant til Halmstad fra dem, befales det dem atter baade i deres egne og de fraværende Lensmænds Len at sørge for, at der derfra bliver sendt saa meget Mel, Malt og Humle som muligt til Halmstad for der at blive bagt og brygget, men ikke desmindre at paase, at der ogsaa bliver sendt Brød og Havre. Hvis der ikke er Rug nok paa Kongens Gaarde, skulle de skaffe Rug andensteds og hurtig lade den male og sende hid. T. 8, 396.

21. Sept. (—). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, paa 985 Rosenobler, 8 Englotter, 40 rinske Gylden og 700 Dlr., som han ved Toldskriver Frederich Leyl har indleveret i Kongens Kammer til Kongen selv paa Regnskab af dette Aars Told. R. 8, 209 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern, Johan Friis, Børge Trolle, Hr. Jørgen Løcke, Holger Rosenkrantz, Erich Rud og Jochim Beck. Kongen beder dem i Betragtning af de store Pengeudgifter og det ringe Forraad at bevilge en Skat af alle de Bønder, der ikke gav Pengeskat sidst, og at overveje, om det skal være en Daler- eller en Sølvskat, saa at det kan »noget drage til Sum«; de skulle i Brevene opfordre til, at der ikke, som hidtil, bliver for mange Ugedagsmænd. Da Kongens Slotte og Gaarde ere helt blottede for Proviant og det vil falde Bønderne for besværligt at give Madskat, naar de skulle give Daler- eller Sølvskat, skulle de overveje, hvorledes der bedst kan skaffes Proviant til Krigsfolket, da det jo, selv om Fjenden flygter eller bliver slaaet, vil tage nogen Tid at tilbageerobre Vardberg Slot; Kongen saa gerne, at de og andre Raader og Adelen vilde komme til Hjælp med nogen Proviant, ikke fordi de ere pligtige dertil, men i Betragtning af den forhaandenværende Nød; de skulle ligesaa overveje, hvorledes der kan skaffes Proviant til Orlogsskibene til Foraaret. Da Silden ikke »tilgaar« og de fremmede derfor kunne befrygtes at ville opkøbe og

udføre alt Kornet her i Riget, skulle de med det første udstede Forbud mod Udførsel i nogen Tid. De skulle tilskrive Kongen, hvormeget saltet Kød og Korn det kan tillades de Lybske at udføre til deres By, da Kongen ikke er utilbøjelig til at skaffe dem saadant. T. 8, 396 b.¹

. **21. Sept. (Helsingborg).** Til Hr. Mogens Gyldenstierne, Johan Friis, Byrge Trolde, Hr. Jørgen Lycke, Holgerd Rosenkrantz og Erich Rud. Kongen har efter Johan Friisis, Hr. Jørgen Lyckis og Holgerd Rosenkrantzis Afrejse betænkt denne Handel og sender dem nogle Artikler med Befaling til at gennemlæse og overveje dem og siden give Kongen skriftlig Betænkning paa hver enkelt Artikel. — Artikler: 1. Da der i Riget findes mere end 100,000 bosiddende Bønder, henstiller Kongen, om ikke hver 5 Bønder hver Maanedsdag kunde betale en Hageskytte hans Sold, hvorved 20,000 Hageskytter kunde betales, uden at Kongen behøvede at bekymre sig derom. — 2. Da der her i Riget er nogle Hundrede Præster, henstilles, om ikke hver 2 Præster kunde holde en Hageskytte i denne Fejde, hver Hageskytte skulde optegnes med Navn og de ham betalende Præster; naar en Hageskytte døde, skulde Hovedsmanden strax skaffe en anden i Stedet, men fra Dødsdagen til den nyes Tiltrædelse skulde Præsterne være fri for at betale. — 3. Om ikke Kannikerne kunde holde, nogle 2, andre 1 Hageskytte, alt efter enhvers Formue. — 4. Om Købstæderne ikke kunde lægges sammen, saaledes at 3, 4 eller 5 af de bedste betalte Øversten hans Løn, medens de andre, hver efter sin Formue, takseredes til at betale Hovedsmændene, Løjtnanten, Fændrikken og de andre Befalingsmænd, saa hver kunde faa sin Betaling i rette Tid; den ene Halvdel af Lønnen skulde være i Dalere, den anden i Klippinge. — 5. Om at forordne Skrivere i hvert Stift til at oppebære Kronens Tiende og Kirketienden i Sjælland og Skaane, lade Rugen bage i Brød, Bygget gøre i Malt og siden brygge i Øl og sende Brød og Øl tilligemed Havren til Lejren og sælge den der til Krigsfolket for Penge. Naar det blev saaledes ordnet, vilde det forslaa til at underholde Folk og Heste, maaske baade Aar og Dag, og Kongen kunde faa en god Hjælp i Penge deraf til at betale Rytterne med. Krigsfolket skulde ogsaa altid have Lejr i Fjendens Land og der »være om« Hø og Rufoder;

¹ Tr. (tildels): P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 192 f.

paa den Maade kunde Kongens Undersaatter skaanes og Kronens og Adelens Skove fredes. — Hvis alt ordnes saaledes eller endnu bedre, ville Undersaatterne blive bedre tilfreds end nu, men hvis det ikke sker, ville Skaane, Halland, Blekinge og Norge staa stor Fare. T. 8, 397 b. Orig.¹

21. Sept. (Helsingborg). Til Adel, Borgere og Bønder i Skaane. Da Krigsfolket har ligget i lang Tid i Skaane og næsten fortæret alt Korn og Feltalje og der er Mangel paa Heste, idet de opkøbes baade af fremmede og Kongens egne Undersaatter og udføres, forbydes indtil videre al Udførsel af Korn, Fetalje og Heste. T. 8. 399².

— Befaling til Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Landstinget. Udt. i T. 8, 400.

22. Sept. (—). Aabent Brev, at Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Helsingborg, herefter skal oppebære Kronens Part af Tienden af alle Sognene i Sønder Asbo, Nørre Asbo, Bierig, Lugud og Gyding Herreder og gøre Kronen Regnskab derfor; dog skal han ikke befatte sig med de Tiender, der ere forlenede bort til andre. R. 8, 479.

23. Sept. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstierne, Johan Friis og de andre i Kiøbenhafn forsamlede Raader. Kongen kan ikke, som de begære, komme til Kiøbenhafn, da han endnu ingen Tidender har fra Krigsfolket og der kunde komme saadanne, at det var nyttigere at være her end der; men saa snart det kan ske, vil han komme. Johan Friis, Hr. Jørgen Løcke og Holgerd Rosenkrands skulle siden begive sig herover. T. 8, 400.

24. Sept. (—). Til [det hjemmeladte Raad]. Da Peder Biilde i dette Øjeblik er kommet og har meldt, at de Svenske igen ere rykkede op, og at Kongens Folk ligge for Vardberg og mene snart at kunne erobre Huset, hvis de havde Skyts, skulle de straks sende de 4 Kartover og 2 Slinger, hvormed de tidligere have faaet Brev, op til Vardberg med Krudt, Lod og alt Tilbehør og lade M. Hermand og de nødvendige Bøsseskytter følge med. Hr. Magnus Guldenstern skal straks skrive til Befalingsmanden over de til Vardberg sendte Skibe, at han ikke maa lade Skibe løbe ind for Vardberg, saa længe Fjenden har Huset inde. Naar Johan Friis,

¹ Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 193—96.
Secher, Forordninger I. 292 f.

² Tr.:

Hr. Jørgen Løcke og Holger Rossenkrantz komme hid, vil Kongen tage Peder Biildes øvrige Ærinder for og derefter straks sende ham tilbage. Orig.

28. Sept. (Kbhvn.). Aabent Brev til Bønderne i Jylland, Sjælland, Fyen og Smaalandene, at Rigsraadet har bevilget en almindelig Skat, saaledes at hver 10 jordegne Bønder og andre, Møllere, Smede, Skomagere, Skræddere, Murmestre og Kæltringer, der bo paa Landsbyerne, skulle lægges i Læg sammen og give 100 Mk. Klippinge, den rige hjælpe den fattige, hver Indestemand, Husmand, Pebersvend og Tjenestedreng, som har Kornsæd, 5 Mk.; kun Adelen egne Ugedagsmænd, der bo i de Sogne, hvori Adelen Sædegaarde, hvorpaa den selv holder Avl, ligge, og have været fri fra Arildstid, skulle være fri for Skatten. Skatten skal være ude 14 Dage efter Brevets Forkyndelse. Skriverne skulle ingen Penge have for at skrive Skatten. T. 8, 400 b. Orig. (til Vestervig Birk).

— Til Lensmændene i ovennævnte Lande¹. De skulle forkynde ovenstaaende Brev, befale Bønderne at møde Andendagen efter Brevets Forkyndelse, lægge dem i Læg og skrive dem for Skatten, paase, at den kommer ud til den bestemte Tid, og siden sende den til Joachim Beck. T. 8, 401.

29. Sept. (—). Skøde til Peder Hansen, Renteskriver, paa 1 Gaard med 4 Boder i Studiestræde mellem S. Eligii Alters Residens og Lauridtz Prestøs Hestemølle, hvilken Gaard med Boder var funderet til S. Joannis Alter i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn og nu af M. Oluf Offesen, Kantor i Roskylde Domkirke, bortlejet til Peder Hansen. Han skal holde Gaarden vedlige med god Købstadbygning og aarlig svare 8 Mk. danske i Jordskyld til Prædikestolen i Vor Frue Kirke. R. 8, 210².

30. Sept. (—). Til Anthonius Bryske, Hr. Jørgen Lycke, Biørn Andersen og Clavs Hvitfeld. Da de herværende Rigsraader og andre af Adelen have lovet hver især at komme Kongen til Hjælp med Rug, Byg, Malt, Havre, Smør og Flæsk til Krigsfolket og Orlogsskibene, skulle de forhandle med den hjemmeværende Adel om ligeledes at komme Kongen til Hjælp med Proviant og sørge for, at Provianten bliver ført til Steder, hvorfra den med Skibe kan føres hid. De skulle befale Lensmændene paa de Steder, hvor Pro-

¹ De opregnes med deres Len: i Sjælland nævnes dog kun Korsør, Kallundborg, Skjoldenæs, Holbæk, Vordingborg, Stege og Tryggøevælde Len med deres Lensmænd; jvfr. ovenfor under 20. Aug.

² Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 330.

vianten bedst kan samles, at modtage den og hurtig skaffe Skibe til dens Overførsel. T. 8, 403.

30. Sept. (Kbhvn.). Kreditiv for samme til Riddermændsmænd, Enkefruer og andre Adelige i Jylland, Sjælland, Fyen og Smaalandene. T. 8, 402 b.

1. Okt. (—). Gældsbrief til Borgemestre og Raad i Kiøpnehavn paa 1000 Jochimsdlr., at betale tilbage med det allerførste. P. 165 b.

— Skøde til Hr. Jørgen Lycke til Offuergaard. R. 8, 112. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Knud Pedersen, Skriver paa Kiøbenhavns Slot, paa 1000 Dlr., indleverede i Kongens Kammer til Kongen selv, hvilke han har oppebaaret for 16 Læster Rug og 8 Læster 3 Pd. Byg, der skulle leveres ham fra Dragsholm Slot. R. 8, 210 b.

— Følgebrev for Erich Rosenkrantz, Embedsmand paa Bergenhus, til Bønderne paa Ferøe. R. 8, 562 b.

— Befaling til Tolderen i Riibe at betale Jost Valckers 186 Dlr. for Vin, som han har ført til Lejren, og som Daniel Randtzov har faaet af ham. Udt. i T. 8, 403 b.

— Befaling til alle indlændiske og udlændiske, der bruge Sildefiskeri i Bæltet, herefter at svare den Rettighed, der tilkommer Kronen af dem, paa Nyborg Slot til den af Eskild Giøe dertil forordnede; han skal gøre aarligt Regnskab derfor. T. 8, 403 b.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, Folmer Rosenkrantz, Hans Johansen, Holger Rosenkrantz, Axil Viffert, Otte Brade, Eskild Giøe, Peder Munck, Peder Bilde, Jørgen Tidemand, Claus Huitfeldt og Erich Rud i Aar at oppebære alt Kirkekornet i N Stift, saa vidt enhvers Befaling strækker sig, lade Bygget gøre i Malt, Rugen male i Mel og indpakke i Tønder og ilig sende det hid tillige med Havren. T. 8, 404.

— Til Peder Munck eller hans Foged. Da det vil falde Eskild Giøe, Embedsmand paa Nyborg, for vanskeligt ene af den Indkomst, han har til Slottet, at betale Borgerne der i Landet for den Proviant, de føre til Lejren og fremvise Kommissærernes og Proviantmesterens Beviser for at have tilført, skal Peder Munck hjælpe ham med at betale og indskrive det i sit Regnskab. T. 8, 404 b.

— Til Eskild Giøe. Brevet til Peder Munck sendes ham til

videre Besørgelse ligesom ogsaa det aabne Brev til Fiskerne i Bæltet med Befaling til at opkræve Kronens Rettighed af dem og gøre Regnskab derfor. Da andre Lensmænd skulle have oppebaaret Told af Fiskerne i Bæltet uden at have Bemyndigelse dertil, skal han igen indkræve det saaledes oppebaarne og føre det til Regnskab. T. 8, 405.

2. Okt. (Kbhvn.). Befaling til Pouil Huitfeldt at sende Aarild Grisis Enke¹ i Halland, fra hvem de Svenske skulle have meget af deres Kundskab, og som skal have 2 eller flere Sønner i Sverrig, ned til Kiøpnehavn med et sikkert Bud, annamme hendes Gaard og Gods, sætte sine egne paalidelige Folk paa Gaarden, opskrive hendes Sølv, Boskab, Klenodier og andet rørlige Gods og holde det i god Forvaring. — Seddel: Kongen har givet Pouil Wobitzer alt det rørlige Gods, som Aarild Grisis Enke har anbragt i Forvaring hos Borgemester Gunde Hanssen i Halmsted, hvorfor han skal befale denne at udlevere Godset til Pouel Wobitzer; han skal optage 2 Registre derover, beseglede af ham og Pouel Wobitzer, levere Pouel Wobitzer det ene og selv beholde det andet. T. 8, 405 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at arrestere 2 Johan Wigerssen og Claus Peterssen i Holland tilhørende Skibe, der med det første ventes fra Naruen, og 2 Hermand Bolemand tilhørende Skibe, der ventes fra Andorp, da Jacob von Dich har Tiltale til disse Skibe, men er bange for, at de til ubodelig Skade for ham ved vrang Undervisning skulle faa Lov at løbe gennem Sundet. Han skal underrette Kongen om Arrestationen, hvis de komme, og holde dem tilstede, indtil han igen faar Besked fra Kongen. Rel. Lic. Casper Paselick. Orig.

[Omtr. 2. Okt.] Bøsseskytter fik Borgeleje i disse efterskrevne Slotte og Købstæder. Paa Krogen 10, Helsingbors Slot 10, Landtzkrone Slot 10, Malmø Slot 10, Kiøpnehavns Slot 20, Roschildegaard², Vordingborg Slot 10, Kallundborg Slot 10, Nyborg Slot 10, Otthenssegaard 10, Riiberhus 10, Aalborgshus 10, i Aalborg 50, Randers 30, Aarhus 30, Horssens 30, Vedle 20, Kalinge 20, paa Elfsborg 10 og paa Baahus 10. Summa 300³. Udt. i T. 8, 406 b.

3. Okt. (Kbhvn.). Forleningsbrev for Niels Schriffuer, Slotsskriver paa Bahu, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som Hans Jensen, Skriver, nu har i Værge, og som Anthonis Hanisch

¹ Inger Oxehufvud.

² Tallet mangler.

³ Ved Sammentællingen faas 320.

tidligere var forlenet med; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste paa Bahus, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 482.

3. Okt. (Kbhvn.). Befaling til nedennævnte Købstæder hver at komme Kongen til Hjælp med N enkelte Dalere og levere dem til Rentemester Eyller Grubbe paa Kiøpnehafns Slot inden førstkommende S. Mortens Dag. — I Sjælland: Kiøpnehavn 4000 Dlr., Kiiøge 2000, Helsingør og Nestued hver 1500, Stege 800, Roskilde 600, Kallundborg 500, Skielskør, Slagelse og Korsør hver 400, Holbeck, Slangerup og Prestø hver 300, Ringsted, Vordingborg, Nykiøping i Otz Herred og Heddinge hver 200 Dlr. — I Fyen: Otthensse 2000 Dlr., Suinborg 1500, Kirthemind 600, Nyborg 500, Assens og Medelfart hver 400, Faaborg, Bogensse og Rudkiøping hver 300 Dlr. — I Smaalandene: Nagskouf 1500 Dlr., Stubbekiøping 800, Nykiøping i Falster 500, Nysted 300, Saxkiøping og Rødbye (med Tolderen og Færgemænd) hver 200 Dlr. — I Jylland: Riibe og Olborg hver 2500 Dlr., Aarhus 1500, Randers 1400, Horsens 1000, Varde og Viiborg hver 800, Koldinge 700, Nykiøping i Mors og Ringkiøping hver 600, Holstebro, Lemuig og Vedle hver 500, Tiisted og Skaffuen hver 400, Skiiffue og Grindov hver 300, Ebbeltofte, Houbroe, Mariager og Seebye hver 200 og Høringe 150 Dlr. — I Skaane: Malmøe 3000 Dlr., Landtzkrone og Ydsted hver 1000, Treleborg 800, Aahus 600, Vee 500, Helsingborg og Lund hver 400, Simirshavn 300, Falsterboe og Skannør 200 Dlr. T. 8, 407. Orig. (i Aarhus Raadstuearkiv)¹.

5. Okt. (—). Forleningsbrev for M. Jacob Nielsen, Sognepræst til S. Nelaus Kirke i Kiøbenhavn, paa Kronens Part af Tienden af Bryndbyevestre og Vallindsbeck Sogne, uden Afgift. R. 8, 211.

— Aabent Brev, at Lic. Caspar Paselicks Hustru, Judit, maa beholde Degnedømmet i Roskylde Domkirke i 2 Aar efter Mandens Død, regnet fra Dødsdagen, det første Aar mod at svare Halvdelen af den visse Rente til Universitetet, og det andet Aar uden Afgift. R. 8, 211.

— Aabent Brev, hvorved Laurents Benedict, Bogtrykker i Kiøbenhavn, faar Eneret paa i 3 Aar at trykke og sælge Dr. Niels Hemmingsens Prædiken ved Herlof Troldis Begra-

¹ Tr.: Hübertz, Aktst vedk. Aarhus I. 180 f. (efter Orig.).

velse; hvis nogen uden Laurents Benedicts Samtykke trykker eller sælger Bogen, har han forbrudt Bøgerne til denne og skal desuden straffes. R. 8, 212.

5. Okt. (Kbhvn.). Livsbrev for Lauritz Thomesen, hvis Ben er bleven skudt af af Fjenderne, paa Borgeleje, Klæder og Føde paa Landzkrona Slot, dog mod at lade sig bruge som Bøsse-skytte, saa vidt han kan. R. 8, 479 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Kiøpnehafns, Frederichsborg, Roskilde, Krogen og Abruksrup Len, at Rigsraadet, som er her tilstede, har bevilget Kongen en Madskat af dem til Skibenes og Slottets [Kbhvn.] Behov, saaledes at hver 10 Mand skulle lægges i Læg sammen og give 1 Okse, 5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 1 Fjerd. Smør, 10 Gæs, 10 Tdr. godt Øl og 5 Tdr. Brød, den rige hjælpe den fattige. Madskatten skal leveres paa Kiøpnehafns Slot til Proviantmester Lauge Beck. Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo i de Sogne, hvori Adelens Sædegaarde, hvorpaa den selv holder Avl, ligge, og fra Arilds Tid have været fri, skulle være fri for denne Skat. T. 8, 409 b. Orig. (til Roskilde Len).

— Befaling til Jens Ulfstand, Jørgen Munck, Peder Bilde, Jørgen Sested og Matz Skiel straks at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde, lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Skatten bliver leveret med klare Mandtal paa Kiøpnehafns Slot. T. 8, 409. Orig. (til Peder Bilde).

9. Okt. (—). Aabent Brev, at Abbeden i Sore Kloster heretter, naar der udskrives Skat, skal skrive og lægge Bønderne i Sore Birk i Læg, oppebære Skatten og fremsende den, da Bønderne, der hidtil ere blevne skrevne af Lensmanden paa Vordingborg, have klaget over den lange Rejse did, og da Sore Birk udelukkende tilhører Sore Kloster. R. 8, 212 b.

— Til Abbeden i Sora Kloster. Kongen har bevilget, at Bønderne i Sora Birk maa skrives for Skat af Abbeden, hvorfor de have lovet Kongen 50 Øksne, hvoraf allerede de 30 ere leverede; Abbeden skal straks indkræve de resterende 20 Øksne og sende dem til Kiøpnehavn og skal for Fremtiden skrive, oppebære og indsende de paalagte Skatter. T. 8, 410.

— Artikler, som Jørgen Tidemand, Biørn Kaas, Sten Bilde og Axil Viffert skulle berette de andre ikke her tilstedeværende Lensmænd i Skaane ved deres Sammenkomst i Lund: Da de Bønder i Skaane, der efter Kongens Befaling vare dragne op

til Vardberg mod Fjenden, igen ere løbne hjem, skal det undersøges, om nogen af Hovedsmændene, Sten Bilde eller Axil Viffert, eller Kommissærerne forløvede dem. Froste Herred drog først af Lejren, og en tog Fænniken med sig uden Tilladelse af Fændrikken, der blev i Lejren; det skal undersøges, hvem det var. Axel Viffert beretter, at Lasse i Granckerup forbød Fændrikken i Froste Herred at drage frem med Fænniken, skønt Axel Viffert befalede det. Peder Erichssen i Nordtorp var Principal i Froste Herred og raadede Bønderne til at drage hjem. Man skal faa at vide hos Fændrikkerne, hvem der raadede Bare og Oxie Herred til at drage hjem. Man skal faa at vide hos Fændrikken, hvem der var Kaptejn for, at Fers Herred drog hjem uden Tilladelse. Sten Bilde beretter, at de Bønder, der fik Lov at drage hjem, lejede 800 Bønderkarle, der skulde blive ved Krigsfolket; disse oppebar nok Pengene, men drog ogsaa bort; da her er stor Skyld, skal det nøje undersøges, hvem der forløvede dem, og hvorledes det forholder sig hermed. I alle Herreder er en Del helt bleven hjemme, hvorfor det skal undersøges, hvem de ere og hvem der har givet dem Dristighed til at blive hjemme. Jørgen Tidemand, Biørn Kaas, Sten Bilde og Axil Viffert, der have erfaret Kongens Mening om disse Sager, skulle tilkendegive de andre, hvorledes der nærmere skal handles hermed. Udt. i T. 8, 410 b.

9. Okt. (Kbhvn.). Til alle Kapitler i Danmark. Efter Raadslagning med Rigsraadet er det bestemt, at enhver, der har Indkomst og Rente i Domkirken, skal give Kongen 1 enkelt Daler af hver 3 smalle Tdr. Korn; 1 Fjerd. Smør eller 6 Mk. Landgildepengene eller 1 Bolsvin regnes lig med 3 Tdr. Korn; endvidere vil Kongen i Aar oppebære Halvparten af al Domkirkens Indkomst. De skulle sende Hjælpen til Eyller Grubbe paa Kiøpnehafns Slot inden S. Morthens Dag, lade Domkirkens Indkomst gøre i Penge og fremsende den til samme Tid. T. 8, 411 b.

10. Okt. (—). Befaling til Borgerne i Jylland, Fyen og Lange-land, Sjælland, Møen og Smaalandene straks at udgive de Dalere, som de have faaet Brev om at komme Kongen til Hjælp med, og levere dem til de dertil beskikkede Opkrævningsmænd. T. 8, 412.

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke, Anthonis Bryske, Biørn Anderssen og Claus Huitfeldt straks at rejse rundt til alle Købstæderne, indkræve ovennævnte Dalere og ilig sende dem hid. — Seddel:

De skulle give Borgerne Kvittans for Pengene, og Kongen vil siden give dem Kvittans, naar de fremsende Pengene. T. 8, 412 b.

10. Okt. (Kbhvn.). Stadfæstelse for Jomfru Kirstine Thomisdatter, Priorisse i Østlef Kloster, af et af Kong Frederik I 1530 udstedt Brev¹. R. 8, 113.

— Tilladelse for Borgerne i Helsingør til at købe til deres Huses Ophold i Skaane, Kronens Forbud dermed dog uforkrænket og med Forpligtelse til ikke under det Skin at føre Varerne andenstedshen. Orig.

— Til Malmøe, Landtzkrone, Helsingborg, Ysted, Trelleborg, Aarhus, Semershavn, Falsterboe og Skanør. Da de, der besøge Skaane Fiskeri, have beklaget sig over det mod Udførsel af Sild udstedte Forbud, har Kongen igen opgivet dette; derimod oprettholdes Forbudet mod Udførsel af Heste, Fetalje og Korn, dog maa de af Kongens Undersaatter, der besøge det norske Fiskeri, tage saa megen Fetalje med sig, som de bruge til Fiskeriet, men der skal vaages over, at fremmede ikke under det Skin udføre Fetalje. T. 8, 413.

12. Okt. (—). Pantebrev til Johan Friis til Hesselagger, Kansler, paa Kierrup² Gaard og Gods samt Kronens Gods i Ørbeck i Fyen, som hans Broder Henrich Friis nu har i Værge, for 1000 Jochimsdlr. P. 155 b.

— Skøde til Hans Lauritzsen, Skriver paa Roskildeggaard, paa 1 Gaard i Roskilde nord for det nye Torv, uden Jordskyld, men mod at sætte god Købstadbygning med Tegtag derpaa. R. 8, 213 b.

— Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 550¹/₂ Rosenobel, 6 Englotter og 34 rinske Gylden, som han har indleveret i Kongens Kammer paa Kiøpnehafns Slot til Kongen selv paa Regnskab af dette Aars Told ved Helsingør. R. 8, 214.

— Til Frandtz Banner, Mouritz Podebusk, Hack Ulfstand og alle adelige, der ligge under dem. Da Kongen har skrevet til Feltøverste, Kommissærer, Ritmestre og hele Krigsfolket om det Tog, som skal gøres ind i Vestergylland, og det er meget magtpaaliggende, at dette Landskab ødelægges, efterdi Fjenden faar sin meste

¹ Jvfr. Erslev og Møllerup, Frederik I's danske Registranter S. 255.
Bjærgø H.

² Kejrup,

Proviandt derfra, beder Kongen dem være villige til ogsaa at gøre Toget. T. 8, 413 b.

14. Okt. (Kbhvn.). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård, straks at indkræve alt det Brød, som Bønderne i Lenet efter Kongens Befaling have bagt, saa det med det allerførste kan blive indskibet i de 3 ved Roskilde liggende hallandske Skuder og kan komme til Vardberg sammen med det Brød, som Borgerne i Roskilde have bagt; de, der fremfølge Brødet, skulle faa nærmere Besked i Vardberg af Kommissærerne. Orig.

15. Okt. (—). Skøde til Fru Citzele Ulfstand til Bøndt, Knud Gyldenstierns Enke. R. 8, 196 b. Orig. (Se Kronens Skøder.)

16. Okt. (—). Pantebrev til Fru Birgite Biilde, Christopher Galdis Enke, paa Svenstrobe Hovedgaard i Sjælland med Svenstrobe og Grønholt Byer, der ere Gaardsæder til Svenstrobe, Gamerød, der er 5 Gaarde, Borupe, der er 8 Gaarde og 1 Mølle, og Aagerup, der er 2 Gaarde, for 2850 Jochimsdlr. og 150 rinske Gylden i Guld, som hun har laant Kronen; hun maa have nødtørftig Ildebrændsel, Gærdsel og Olden til sine Gaardsvin og til Bøndernes Svin i Skovene til Svenstrobe, men maa ellers ikke befatte sig med Skovene. P. 156. (Overstreget.) Orig. (skaaren og stærkt ødelagt).

— Befaling til Borgemestre og Raad i Landtzkrone, Malmø, Ydsted og Trelleborg at gøre Tilførsel til Krigsfolket med Øl, Brød og Havre. Udt. i T. 8, 417.

— Tilladelse for Borgerskabet i Ydsted til at udføre smaa Klippere under 10 Dalers Værdi, dog Kronens Forbud dermed uforkrænket. Udt. i T. 8, 417.

— Befaling til Abbeden i Sora at købe 4000 Skpr. Humle til Kongen og sende dem hid. Udt. i T. 8, 417 b.

— Lignende Befalinger til Abbeden i Ringsted og Prioren i Anduordskouf om hver at købe 2000 Skpr. Humle. Udt. i T. 8, 417 b.

18. Okt. (Frederiksborg). Til Johan Jellesen Falckner. I Anledning af hans Skrivelse til Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder, om at faa 100 Læster Korn i Betaling for sine Udlæg paa Kongens Vegne, har Kongen givet Ordre til at levere ham de 100 Læster, naar han til Foraaret sender Skibe efter dem; hvad Kongen iøvrigt bliver ham skyldig skal blive betalt. Han bedes sørge for, at Kongen faar hvad der er bestilt hos ham. T. 8, 420.

19. Okt. (Frederiksborg). Ekspektancebrev for Hans Kierurt, Skriver paa Frederichsborg, paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, dog tidligere Ekspektancebreve dermed uforkrænkede. R. 8, 214 b.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, Marsk, om med Korn og andre Varer at betale Jørgen Busk de 200 Dlr., som Kongen skylder denne for Fjerdeparten af et Skib. Udt. i T. 8, 420 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, Johan Friis, Kansler, og de andre i Kiøpnehavn værende Raader. Hoslagt sendes dem en Skrivelse fra Kongen og Dronningen af Skotland om at lade denne Brevviser drage ind i Sverrig, men da Kongen ikke ved, om det er raadeligt, skulle de overveje Sagen og kun lade ham passere, hvis de mene, at det ikke kan skade Kongen. Orig.

— ¹ Til Hr. Magnus Gyldenstjerne, Johan Friis og Børge Trolle. Da Pouel Wobisser er kommen hid og har meddelt, hvorledes det gaar til for Vardberg, og at Talen gaar i Lejren, at de tyske Ryttere ikke ville tjene længere, hvis Daniel Rantzou skal vedblive at være Feltøverste, skulle de meddele Kongen deres Betænkning herom. T. 8, 442².

20. Okt. (—). Til Peder Bilde. Hoslagt sendes ham en Ekspektakt af nogle Efterretninger, som en af Kongens tro Undersaatter har erfaret af visse Folk; da de ikke ere paa Kongens Bedste og ikke ere tjenlige at aabenbare, skal Peder Bilde som Kongens betroede Raad i al Hemmelighed se at erfare noget derom og meddele Kongen det. T. 8, 421.

— Forleningsbrev for Dr. Jahan Bentz, Kongens Livlæge, paa et Kannikedømme i Viborg Domkirke, kaldet Skals Præbende, som er ledigt efter Baruch Skotte; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste ved Hove, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 113 b.

— Til Raadet i Kiøpnehavn. Der sendes det Brev til Rentemester Eygler Grubbe om at levere Knud Schriffuer de af ham begærede 1500 Dlr. til Indkøb af Humle, Kabelgarn og andet, hvorpaa der er Mangel, til Skibene og Brev til Borgemestre og Raad i Dantzick om at lade Knud Schriffuers Fuldmægtig faa det med sig, som han køber til Kongen. T. 8, 421. Orig.

¹ I T. er Brevet dat. 19. Nov., men Raadet svarer paa Brevet 22. Okt.; Brevets Indhold henviser det ogsaa til Okt. ² Tr.: Nye dsk. Magazin VI. 150f. Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 502.

20. Okt. (Frederiksborg). Befaling til Eyler Grubbe at levere Knud Perssen, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, 1500 Dlr. Udt. i T. 8, 422.

— Befaling til Peder Bilde og Sten Rosenspare at forhandle med Bønderne i Halland om at lade Kongen faa Klokkerne i de af Fjenden ødelagte Kirker, da Fjenden ellers borttager dem og bruger dem til Skyts, naar Kongens Folk igen drage bort derfra; Kongen vil saa siden, naar der kommer Ro og Kirkerne igen kunne opbygges, hjælpe dem til Klokke og Kirkebygninger. De Klokke, de faa, skulle de indskibe paa Fetaljeskuderne og sende dem til Kiøpnehavn. T. 8, 421 b.

21. Okt. (—). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård, at lade Fru Birgitta Bilde, Christoffer Gallis Enke, beholde saa meget Foder paa Suenstrupgaard, som hun behøver i Vinter til sit Kvæg, da hun ellers ikke kan holde Plovøksne eller andet Fæ til at pløje og holde Avlen ved Magt med; Peder Bildis Foged vil nemlig efter hendes Beretning føre alt Foderet bort fra Suenstrup. Orig.

22. Okt. (—). Befaling til Hr. Jørgen Løcke og Fru Johan Nielsdatter at lade det af dem til Orlogsskibene huggede Tømmer indskibe paa Skibet Engelen, hvormed Skipper Anders Hallandtzfar er sendt over for at hente det. T. 8, 422.

23. Okt. (—). Til Jochim Beck. Da han jo selv bedst kender Sagen, kunde han nok have givet Fru Birgitte Rosenkrantz, Peder Bildis Hustru, Besked om, hvad der skal gøres med det paa Svendstrupgaard værende Fæ og andet, og havde ikke behøvet at henvise hende til Kongen. Han skal blive enig med Fru Birgitta Bilde, Christofer Gallis Enke, om, hvad hun skal have til Inventarium af det Kongen tilkommende Fæ, Hø og Korn paa Gaarden, og hvorledes der ellers skal forholdes med det. T. 8, 423.

— Skøde til Borchort von Papenheim. R. 8, 197 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Eyler Grube at levere Henrich Billinchhusen 1000 enkelte Dalere paa Regnskab paa den Handel, som Kongen har gjort med ham om at skaffe Krudt, og tage Kvittans derfor. T. 8, 422 b.

— Aabent Brev, at Enker paa Kronens Gods herefter ikke, som hidtil, skulle fæste deres Gaarde paany efter deres Husbonds Død; gifter Enken sig derimod, skal den, hun ægter, fæste

Gaarden af Lensmanden og have det i dennes Minde. Enken maa, saa længe hun besidder Gaarden, ikke bortleje noget af Gaardens Ejendom. R. 8, 114¹.

24. Okt. (Frederiksborg). Befaling til alle Lensmændene at lade medfølgende aabne Brev forkynde paa alle Herredstingene og at rette sig efter det. T. 8, 423.

— Befaling til Johan Jellessen at være Skibsbygger Frederik Banck, der vil bygge et Skib i Norge til Kongen og vil rejse til Holland for at antage de nødvendige Skibsbygningsfolk, behjælpelig med at faa disse Folk og paa Kongens Bekostning skaffe ham Jærn og andet nødvendigt. T. 8, 425.

25. Okt. (—). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa 500 Dlr., som han efter Kongens Befaling har leveret Guldsmeden M. Hans paa Holmen ved Kiøpnehafns Slot af de Dalere, Kongen tidligere har leveret Jørgen Munck. R. 8, 215.

— Befaling til M. Vessel, Kantor i Lund, at have Tilsyn med Skolen smstds., da hans Formænd altid have haft det Hverv. T. 8, 426. (Overstreget.)

26. Okt. (—). Befaling til Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, at skaffe 1 Fad Vin og 1 Læst Rostockerøl, som Kongen har givet Jens Ulfstand, Embedsmand paa Bahu, naar dennes Tjener besøger ham med dette Brev. Orig.

27. Okt. (—). Befaling til Jørgen Bilde at sende de danske Knægte med deres Hovedsmand til Øverste Torben Bilde, da han skriver, at de ikke ere til nogen Nytte hos ham. Kongen mener, at han nu maa have faaet Brevene til Indbyggerne i Fers, Giers, Villandtz og Albo Herreder om at være ham lydige. Han skal blive i Blekinge og have Opsigt med alt, og der sendes ham Brev til Fru Sitzle Ulfstand eller hendes Foged i Villandtz Herred om at tilholde Bønderne i Herredet til at gøre ham Tilførsel for Penge. Han skal have vis Kundskab ude alle vegne og meddele Kongen hvad han erfarer. T. 8, 426 b.

— Befaling til Hr. Lauge Brade at lade Bonden Lasse Granck føre til Skaane Landsting, befale Jørgen Tidemand og Biørn Kaas at møde med Beviserne imod ham og lade ham staa sin Ret, hvis han findes skyldig, for at andre kunne se sig i Spejl og afstaa fra

¹ Tr.: Saml. af kgl. Forordn. Kbh. 1590. Fol. Bj—Bij. Lovsaml. 1643 Ggg—Gggij. Dsk. Magazin VI. 57 f. M. Ketilson, Forordn. t. Island II. 59 ff. Seeher, Forordninger I. 296 f.

deres Ulydighed. Han skal se at faa fat i den anden Bonde, Per Erichssen i Nørtho, der fik Hjælp, da Hr. Lauge sendte to af sine Svende ud for at gribe ham i hans Gaard, og undkom til Skoven, men forøvrigt undrer det Kongen, at han ikke sendte saa mange ud efter ham, at han ikke kunde undslippe, da Hr. Lauge jo dog selv skriver, at samme Bonde er en stor Forræder. T. 8, 427.

30. Okt. (Kbhvn.). Mageskifte mellem M. Vessel Pallelsen og Kronen. R. 8, 480. (Se Kronens Skøder under 31. Okt.)

31. Okt. (—). Til Peder Bilde. Da mange føre danske Knægte, og det endda af de fornemste, komme hjem med Øverste Torben Bildis og Hovedsmændenes Pasbord og have stillet andre i deres Sted, uden at det dog indskrives [i Pasbordet], hvem det er, skal han forbyde Torben Bilde herefter at forløve raske Karle, da de, uanset Øverstens og Hovedsmændenes Pasbord, ville blive fængslede og straffede, ligesom Torben Bilde ogsaa vil blive draget til Ansvar. T. 8, 427 b.

— Befaling til Michel Pedersen Gyødinge at modtage de af Gyødinge Herred udskrevne Knægte, som Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Helsingborg Slot, har faaet Ordre til at sende til ham, og bruge dem hos sig. T. 8, 428.

— Befaling til Frantz Banner, Moritz Podebusk, Hack Ulfstand og Peder Gyldenstiern, Ritmestre, at give deres i sidste Slag med de Svenske saarede Ryttere Ordre til straks at begive sig til Kiøpnehavn for der at blive forsynede med Bartskeer og blive helbrædede. T. 8, 428 b.

1. Nov. (—). Kvittans til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingør, paa 1 dobbelt Rosenobel, 163 Rosenobler, 4 Englotter, 8 rinske Gylden og 1 Dlr., som han har indleveret i Kongens Kammer til Kongen selv paa Regnskab. Udt. i R. 8, 215.

[—] Aabent Brev, hvorved det bestemmes, at, naar nogen dør i Købstæderne og de rette Arvinger ikke ere tilstede, skal det efterladte Gods beskrives og staa i Aar og Dag; hidtil have nemlig mange i saa Tilfælde tilkøbt sig den dødes efterladte Gods og fremført Breve derom, hvorved det dog er meget tvivlsomt, om de ere gaaede rettelig til Værks, og hvorved ogsaa Kronens Ret krænkes. Naar den dødes rette Arvinger komme og [æske Godset, skal det leveres dem, efter at de have bevist deres Ret, Byens og Kronens Rettighed dermed dog uforkrænket; møde den dødes Arvinger ikke inden Aar og Dag, tilfalder Godset Kronen, Byens

Rettighed, Friheder og Privilegier dermed dog uforkrænkede]. R. 8, 215 b.¹

2. Nov. (Kbhvn.). Kreditiv for Holger Rosenkrandt til Boluer til de i Skaane forsamlede danske Ritmestre og danske Ryttere. T. 8, 429.

— Ærinder, som Holger Rosenkrandt skal give ovennævnte Ritmestre og Ryttere tilkende: Hver Ritmester skal med sine Ryttere begive sig til den ham anviste Købstad og have Lejr der indtil videre. Da mange Ryttere have lidt Skade paa Heste, Folk og Rustning og derfor begære at maatte drage hjem i nogen Tid, skulle Holger Rosenkrandt, Peder Bilde og Frandt Brockenhuis forhandle med dem om, hvem der først skulle drage hjem, og hvornaar de igen skulle stille vel rustede og stafferede, for at de andre derefter ligesaa kunne forløves hjem. T. 8, 428 b.

— Befaling til Otte Brade straks at sende 8 Læster Malt til Baahus og 6 Læster Malt til Elfsborg. Udt. i T. 8, 429 b.

3. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Erich Lycke til Skougaards Pant i Ø Kloster forhøjes med 2253 Jochimsdlr., som han har betalt Kongens Ritmester Josue von Qualen af den Sum, som han og andre af Adelen havde sagt god for til Josue von Qualen og dennes Ryttere til sidste S. Mikkels Dag. P. 157. (Overstreget.) Orig.

— Pantebrev til Steen Bilde til Vandaas paa Herritzuaad Kloster, som han nu selv har i Værge, for 2253 Jochimsdlr., som han har betalt Josue von Qualen, 30 Dlr. for 2 Vognheste, som Jens Ulfstand, Embedsmand her, har købt af ham, 246 runde Mk. danske, hvormed han efter Kongens Befaling har forstrakt nogle Skansegravere, der kom til Elfsborg, og 500 runde Mk. danske, hvorfor han havde Grimestrup By i Pant, der nu er solgt til Thage Thot, ialt 2283 Dlr. og 746 Mk. danske. P. 158. (Overstreget.)

— Befaling til Jørgen Sested om med Korn at betale Borgerne i Helsingør for nogle Læster Øl og Brød, som de have ført til Lejren, og hvorpaa de have Kommissærernes og Proviant-

¹ I R. mangler Slutningen af Brevet, idet et Par Blade synes at være udrevne, det følgende Blad er dog pagineret 216. Det i [ ] satte er taget efter Secher, Forordninger I. 297 f., hvor Brevet er trykt efter nogle Afskrifter. I R. er udenfor Brevet skrevet: Nota dette Brev gik ikke ud til flere Købstæder end til Kjøpnahafn alene paa denne Tid; i Overensstemmelse dermed er Overskriften ogsaa: Kjøpnahafns Indbyggere finge Brev saa lydendes.

mesterens Beviser, tage disse Beviser til sig og forvare dem ved sit Regnskab. T. 8, 429 b.

5. Nov. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Tolderen i Helsingør herefter til evig Tid aarlig skal oppebære 1 Td. Smør, 4 Pd. Mel, 4 Pd. Malt og 2 Skippd. Flæsk af Lensmanden paa Krogen; Melet skal bages i Brød og Maltet brygges i Øl, og Lensmanden skal levere Humle og Ved dertil. Tolderen skal dernæst aarlig købe Sko og Klæder for 50 Dlr. af Tolden og uddele Smør, Brød, Øl, Flæsk, Sko og Klæder til fattige Skolebørn og andre fattige i Helsingør og i Landsbyerne og Fiskerlejerne deromkring. R. 8, 216¹.

— Stadfæstelse af Superintendent i Lund, M. Thyge Asmundsens Tilladelse for Hr. Jesper Digsmed, Sognepræst i Halmsted, til i sin Livstid at holde en Kapellan, da han formedelst Alderdom og Svaghed ikke ene kan forestaa Embedet. R. 8, 480 b.

— Til Pouil Huitfeld. Da Sognepræsten i Halmstad, Hr. Jesper Digsmed, har berettet, at Borgemestre og Raad smstds. have faaet kgl. Brev paa noget Gods udenfor Byen, hvoriblandt er en Gaard, der fra Arilds Tid har ligget til Præstegaarden i Halmstad, men at han intet Vederlag har faaet derfor, skal Pouil Huitfeld, hvis han ikke kan forlige dem saaledes, at Borgemestre og Raad give Sognepræsten Vederlag for Gaarden, sørge for, at han maa bruge Gaardens Tilliggende til Præstegaarden. T. 8, 430 b.²

— Befaling til Holger Rosenkrantz at sørge for, at Johan Jellesen Falckners Skib, naar det til Foraaret kommer til Aarhus, straks kan faa 100 Læster Korn af Skanderborg Slots Indkomst. T. 8, 430.

— Til Johan Jellesen Falckner. Kongen har befalet Lensmanden paa Skanderborg at have de 100 Læster Korn rede, som han har begæret i Betaling for det, han skal bestille til Orlogsskibene, og beder ham derfor sikkert skaffe det bestilte. T. 8, 430 b.

— Befaling til Jens Nielsen, Stiftsskriver i Roskilde, at betale Borgerne i Kallundborg, Slaulse, Nykiøping i Otz Herred og Holbeck med Korn og andre Varer for den Proviant, de have tilført Krigsfolket. Udt. i T. 8, 431.

6. Nov. (—). Pantebrev til Anthonis Bryske til Lange-

¹ Overskriften og den første Linje af Brevet have staaet paa et nu afrevet Blad.

² Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 78 f.

søe, Rigens Kansler, paa 2 Gaarde i Andebølle i Fyen, 2 Gaarde i Gadzbøl, 2 Gaarde i Kuolbiørg¹, 2 Gaarde i Skoufby, 3 Gaarde i Skalbørg og 1 Gaard i Aalemose² for 2253 Jochimsdlr., som han har betalt til Josue von Qualen. P. 158 b. Orig. (skaaren og meget ødelagt).

7. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Stiftsskriveren at betale Borgerne i Skielskør med Korn og andre Varer for den Proviant, de have tilført Krigsfolket. Udt. i T. 8, 431 b.

8. Nov. (—). Pantebrev til Eyler Grubbe til Liustrup, Rentemester, paa 17 Gaarde og 2 Gadehuse i Sallerup i Sjælland, 4 Gaarde i Aufnøe, 7 Gaarde og 1 Gadehus i Kostrede³, 2 Gaarde i Strøby, Thorpegaard, Skougaard, 2 Gaarde i Lundbye, 2 Gaarde og 1 øde Jord i Reng, 1 Gaard i Thulstrup, 1 Gaard i Hyllede og 2 Gaarde i Aastrup for 2252 Jochimsdlr., som han har betalt til Josue von Qualen af de 22,529 Dlr., som han og andre af Adelen havde sagt god for. P. 160. (Overstreget.) Orig. (skaaren).

— Befaling til alle, som fri og frelse kendes og have frit Jordegods i Sjælland, Skaane og Smaalandene, at møde i Kiøpneshavn 18. Nov., da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med dem om. T. 8, 432.

— Befalinger til Biørn Kaas, Jørgen Tidemand og Jørgen Marsuin straks at forskrive alle fri og frelse, der have frit Jordegods i deres Len, forkynde ovenstaaende Brev for dem og alvorlig befale dem at møde. T. 8, 431 b.

— Befaling til alle, som fri og frelse kendes og have frit Jordegods i Jylland, at møde personlig i Viborg 9. Dec., da Kongen til den Tid vil sende nogle Raader over for at forhandle med dem om nogle mærkelige Ærinder⁴. Udt. i T. 8, 433.

— Befalinger til Axel Viffert, Hr. Otte Krumpen eller hans Foged, Otte Brade og Folmer Rosenkrantz, Lensmænd i Jylland, straks at forskrive alle fri og frelse, der have frit Jordegods, forkynde ovenstaaende Brev for dem og alvorlig befale dem at møde. T. 8, 432 b.

9. Nov. (—). Tilladelse for Fru Mette Rosenkrantz, Sten Rosensparis Enke, til at beholde alt det Gods i Pant, som hendes Husbond havde i Pant. P. 161 b.

¹ Kaalbjørg, Odense H.   ² Andemose, Odense H.   ³ P. har: Kosted.   ⁴ Efter Brevet er med samme Haand tilføjet: Nota: kongl. Maj. var der udi egen Person udi Viborg og forhandlede hos Adelen om deres Rustning.

9. Nov. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Hans Simenssen, der har giftet og bosat sig i Lund, men alligevel skal lade sig bruge i Kongens daglige Tjeneste som Bager og derfor ikke personlig kan varetage sit Hus og sin Næring, maa tillige med sin Hustru være fri for Skat, Vagt, Landsknægtehold og al kgl. og Byens Tynges, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste. R. 8, 482 b.

— Til Jørgen Thidemand. Hvis Jep Bager i Lund har op-sagt den Halvdal af Kronens Vejrmølle, han har i Leje, har Kongen tilladt sin Bager, Hans Simenssen, at faa denne Halvdal til den Halvdal, han allerede har, for den sædvanlige aarlige Skyld. Udt. i T. 8, 433.

— Befaling til Jens Nielssen, Stiftsskriver i Sjælland, at betale Borgerne i ¹ den Proviant, som de efter Kommissærernes og Proviantmesterens Kvittanser have ført til Lejren, med Kirkekorn mod Udlevering af Kvittanserne. Udt. i T. 8, 433 b.

— Befaling til Matz Anckerssen, Stiftsskriver i Riber Stift, at levere Borgemestre og Raad i Ribe saa megen Rug, som de have brugt til at bage de 19 Læster Brød af, hvilke Kongen har ladet annamme til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 8, 433 b.

10. Nov. (—). Aabent Brev, at Hospitalet i Horsens, der har Mangel paa Ildebrændsel, herefter til evig Tid maa oppebære 100 Læs Ved aarlig af Houlund², Høm³ og Thørning⁴ Skove i Vore Herred; Lensmanden paa Skandelborg Slot skal lade Veddet hugge til S. Hans Dag, og Kronens Tjenere i Vore Herred skulle føre det til Hospitalet i Horsens. R. 8, 114 b.

— Aabent Brev, at Fru Margrete Bilde, Lauge Brocks Enke, maa beholde Vordingborg Slot til førstkommande 1. Maj paa de samme Betingelser, som hendes Husbond havde det, og mod at holde Slottet i en Slotslov, saa det ikke bliver til Rigets Skade. Føler hun sig besværet ved nogen af Betingelserne, skal hun med det første underrette Kongen derom. R. 8, 220. K.

— Lignende Brev for Fru Mette Rosenkrantz, Sten Rosensparris Enke, paa Kallundborg Slot. Udt. i R. 8, 221. K. (i Udt.).

— Til Hr. Peder Skram. Da der i Halmstad, hvor der skal ligge nogle Fænniker tyske Knægte, er stor Mangel paa Ildebrænd-

¹ Der er ladt Plads aaben til Navnene i Registranten.
Hem, Tyrsting H.

² Højlund, Tyrsting H.

⁴ Taaning, Vor H.

sel, skal han, for at Borgerne ikke skulle lide Skade paa deres Huse, lade alle i Laugholm og andensteds i Lenet værende Skuder og Baade hver føre en Ladning Brændevad til Halmstad og anvise dem Ved i Kronens Skove, hvor der sker mindst Skovskade. Han skal lade hugge Ved, der skal ligge rede ved Strandsiden, saa Borgerne i Halmstad kunne faa det til Købs, naar de sende Skibe efter det. T. 8, 433 b.¹

10. Nov. (Kbhvn.). Lignende Befaling til Jens Ulfstand paa Kiøpnehavn[s Slot] at bestille Ved ved Baadsted. Udt. i T. 8, 434¹.

— Lignende Befaling til Jørgen Marsuin at bestille Ved under Kulden og Torekov. Udt. i T. 8, 434¹.

11. Nov. (—). Forleningsbrev for Lauritz Hansen til Kiergaard paa Kronens Part af Tienden af Skiern og Borese Sogne, uden Afgift. R. 8, 115.

12. Nov. (—). Følgebrev for Pouel Huitfeld, Befalingsmand i Halmstad, til Bønderne i Farridz og Vische Herreder, der tidligere have svaret til Vardberg. R. 8, 483 b.

— Følgebrev for Jens Kaas, Hovedsmand paa Elfsborg, til Bønderne i Himle og Fiere Herreder, der tidligere have svaret til Vardberg. Udt. i R. 8, 484. Udt. i T. 8, 434 b.

— Befaling til samme at lade Følgebrevet forkynde og tage Bønderne i Forsvar. Udt. i T. 8, 434 b.

— Aabent Brev, at Oge Brun skal antage nogle danske Skytter, begive sig ind i Sønder- og Nørrehalland med dem og bevogte Grænsen; han og hans Knægte skulle gøre Fjenden alt muligt Afbræk med Rov og Brand og maa selv beholde alt Byttet; Kongen vil lade dem underholde som de andre danske Knægte. Det befales Knægtene at være Oge Brun lydige. T. 8, 435 b. K. (defekt).

— Lignende Brev for Michel Pederssen, kaldet Gydinge, at bevogte Grænserne i Gydinge, Villantz og Nørre Asbo Herreder. Udt. i T. 8, 436. K. (i Udt.).

— Befaling til Pouel Huitfeld at levere Oge Brun Proviant af Kommissen til ham selv og hans Knægte, naar han forlanger det, og skaffe de syge og saarede Knægte, han sender der til Byen [Halmstad], Bolig og Underhold. T. 8, 435.

— Befaling til Jørgen Bilde at hjælpe Michel Gydinge,

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 513 f.

naar han kommer i den Egn; hvis han har Brug for ham og hans danske Knægte, skal han være villig. Udt. i T. 8, 434 b.

12. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Marsuin at give Bønderne i Gydinge og Nørre Asbo Herreder Ordre til at gøre Tilførsel til de danske Knægte, saa længe de bevogte Grænsen. Udt. i T. 8, 435.

— Lignende Befaling til Fru Sitzille Ulfstand om at sørge for Tilførsel fra Villantz Herred. Orig. Udt. i T. 8, 435.

— Til Biørn Koes. Da Vognmændene i Malmøe gennem Borgemestre og Raad have klaget over, at de paa hans Befaling besværes mere, end det fra Arilds Tid har været brugeligt, og ikke mene at kunne blive ved, skal han undersøge Sagen og ikke besvære dem med Ægter ud over hvad ret og brugeligt er. Udt. i T. 8, 436.

— ¹ Befaling til Provster og Præster i Skaane at underholde Kongens Arkeliheste, som Lensmændene sende til dem, med Hø, Havre og Straafoder og paase, at de blive godt røgtede. Udt. i T. 8, 436 b. K.

13. Nov. (—). Befaling til Lensmændene paa Kongens Regnskabshuse med dette Bud at underrette Kongen om, hvor meget Korn de have i Forraad, og indtil nærmere Ordre ikke sælge deraf. Orig. (til Peder Bilde). Udt. i T. 8, 436 b.

— Befaling til Otte Brade straks at skaffe Proviant til Halmstad, saa at det der indlagte Regiment Knægte kan faa Underholdning for sine Penge. K. Udt. i T. 8, 437.

— Lignende Befaling til Folmer Rossenkrantz. K. Udt. i T. 8, 437.

— Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Tiidemand og Jørgen Marsuin at have Opsyn med alt i Skaane i Kongens Fraværelse. K.

14. Nov. (—). Befalinger til Knud Stenssen for Sjælland, Lauge Venstermand for Laaland og Falster, Peder Munck for Fyen, Chresten Jul og Enduold Krusse for Jylland om straks at begive sig til alle Købstæder, Fiskerlejer og Landsbyer, udtage saa mange sødygtige Baadsmænd, de kunne faa, optegne deres Navne og Findested paa klare Registre og give dem Ordre til at møde til Foraaret i Kiøpneshavn for at tjene paa Orlogsskibene. De maa ikke anse Gunst eller

¹ K. har nærmest 20. Nov., men Tallene ere meget utydelige.

Gave og derfor lade duelige Folk blive hjemme. Alle Baadsmænd, der ere løbne hjem uden Pasbord, skulle de straks vise hid igen. Der sendes dem Breve til Lensmændene og Borgemestre og Raad om at være dem behjælpelige med at udtage Baadsmænd og at skaffe dem Befordring og Underhold. T. 8, 439.

14. Nov. (Kbhvn.). Til Pouel Huitfeld. Der sendes ham efter hans Begæring 500 Dlr. i Klippinge til at give de Folk, der skulle færdiggøre den af Hovedsmand Herman Tegitmeyers Knægte i Halmstad lagte Runddel, der endnu ikke er færdig, da Daniel Rantzous Knægte ikke ere villige til at fuldføre Bygningen. Han skal sørge for, at den bliver færdig med det første. T. 8, 440.

15. Nov. (—). Skøde til Eyler Grubbe til Liustrup, Rente-mester. R. 8, 216 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Borgemester og Raad i Holbeck at modtage Dominicus Lauritzen som Byfoged i Byen, da han nu har aflagt Kongen sin Ed, hjælpe ham i hans Stilling og befale Menigheden at søge Ret hos ham. Udt. i T. 8, 440.

— Følgebrev for Sueder Kietting, Befalingsmand paa Borringholm, til de Bønder paa Borringholm, som Jørgen Rud havde i Forlening. Udt. i R. 8, 483.

16. Nov. (—). Befaling til Bønderne paa det Gods paa Borneholm, som Jørgen Rud har i Forlening, at lade sig bruge med Strandvagt og andet ligesom de andre Bønder paa Landet, naar Sueder Ketting tilsiger dem, hvilket de hidtil have vægret sig ved. T. 8, 440 b. K.

— Pantebrev til Hr. Mangnus Guldenstiern, Statholder, paa 4 Gaarde i Skiberup og 13 Gaarde i Hasle Bøsserup i Vemmindehøigs Herred for 1000 Jochimsdlr., som han nu har laant Kronen, og 500 Jochimsdlr., som han for nogen Tid siden laante Rentemester Jochim Beck til dermed at fuldgøre de 3000 Dlr., Jochim Beck betalte Grev Gunther af Schuartzborg, da denne drog fra Kiøpnehavn til Nyborg til Kongen og tog sin Afsked, samt 2 trekvarter Slinger med Hjul og beslagne Lader, vejende 12 Skippd. paa 3 Lispd. nær, som han har laant Kongen; hvis Kongen vil beholde Slingerne, skal han betale 500 Dlr. derfor. P. 163¹. Orig. (skaaren og meget ødelagt).

¹ I P. 157 findes indført et Gælds-brev dat. 20. Okt. 1565 til Mogens Gyldenstjerne paa ovennævnte Slinger, hvori Kongen lover at levere dem tilbage eller betale 492 Dlr. Den kasserede Orig. til samme Brev har 25. Okt. I Top. Saml. p. Perg., Vemmenhøg Herred

16. Nov. (Kbhvn.). Til Claus Huitfeld. Da de Baade, der skulle overføre nogle Hageskytter fra Helligehavn til Rudbye, ikke løbe ind for Rudbye, men sætte Knægtene i Land paa andre Steder, hvorved Knægtene formenes Færgestederne og ingen Underhold faa, har Kongen paany skrevet til Borgemester og Raad i Helligehavn derom; det befales ham at sørge for, at Knægtene faa Underhold, saa snart de komme i Land ved Rudbye eller andensteds paa Laaland og Falster, og straks at overføre dem til Sjøland og vise dem til Kiøpnehavn. T. 8, 441.

18. Nov. (—). Gældsbrief til S. Jørgens Hospital udenfor Kiøpnehavn paa 700 Dlr., som Niels Trolle har givet Hospitalet, og som dette nu har laant Kronen; saa længe Pengene blive staaende, skal Tolderen i Helsingør af Tolden aarlig til S. Mikkel Dag betale Hospitalets Forstander 35 Dlr. i Rente. P. 164.

— Befaling til Johan Jellissen Falckner i Amsterdam at forstrække Koruitz Veffert, der er sendt til Nederlandene i Kongens Ærinde, med de Penge, han begærer, og tage hans Brev derpaa; Kongen vil betale ham disse Penge tillige med dem, han i Forvejen skylder ham. Skønt Kongen til Foraaret muligvis lukker Sundet, vil han dog tillade ham fremfor nogen anden at løbe gennem med Skibe og Gods, men han maa ikke lade nogen faa det at vide. T. 8, 441 b.

20. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster Sognemændene i Selde og Osted Sognes Kaldelse af Hr. Bunde Knudsen til Kapellan hos deres Sognepræst Hr. Seffren Nielsen, der formedelst Alder og Svaghed ikke ene kan forestaa Sognene, og til Sognepræst efter dennes Død, da M. Kield Jul har befundet ham duelig til Embedet og har ordineret ham. R. 8, 115 b.²

21. Nov. (—). Til Kronens Bønder i Kiøpnehavns, Krogens, Fredrichsborg, Abramstorp og Roskilde Len og Hørsholm Birk. Da Kongen hastig skal udgive en stor Sum Penge, skal hver Bonde, der sidder for Gaard, komme Kongen til Hjælp med 12 Mk. Klippinge og inden Mandag eller Tirsdag [26. el. 27. Nov.] levere dem til Lensmanden. T. 8, 442 b. Orig. (til Roskilde Len).

— Befaling til Lensmændene i ovennævnte Len at forkynde

findes endvidere et Pantebrev, dat. 25. Okt. 1565, til Mogens Gyldenstjerne paa samme Gods som ovenfor for de 1500 Dlr., men udenpaa er skrevet: Disse Breve bleve omskrevet for et ondt fortroden Hjærte og gerrig Sind, som mere agtede Pendinge end sin Herre og fæderne Rige at tjene. Otho Brockenhus.

¹ Aasted, Harre H

² Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 440 f.

ovenstaaende Brev, indkræve Pengene og sende dem til Jochim Beck. Udt. i T. 8, 442 b. Orig. (til Peder Bilde).

[Omtr. 21. Nov.] Befaling til Jørgen Marsuin at købe 3000 Knabefade og sende dem til Knud Schriffuer. Udt. i T. 8, 442 b.

— Lignende Befaling til Jørgen Thidemand at købe 3000 Fade. Udt. i T. 8, 442 b.

23. Nov. (Kbhvn.). Til Abbeder og Priorer i Sjælland. Da Kongen behøver flere Ryttere, har han ladet Adelen taksere, hvor stærk enhver skal tjene i denne Fejde, hvilket den ogsaa har bevilget, og da Rigsraadet mener, at Klostrene ogsaa herefter skulle holde Rustning ligesom tilforn, befales det dem at skaffe sig saa mange væragtige Karle, som Klosteret altid har været takseret til, med Heste, Harnisk og anden Rustning og holde dem rede; i Stedet for Drabtøj skulle de skaffe godt Skyttetøj, sort eller jærnfarvet, men ikke Blanketøj, og hver Karl skal have 2 Fyrbøsser med Sværd og anden Rustning. T. 8, 443.

24. Nov. (—). Skøde til Hack Ulfstand til Hickebiørg. R. 8, 481. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Lauritz Benedicht, Bogtrykker i Kiøpnehavn, der har lovet at holde et færdigt Trykkeri smstds., faar Eneret paa at trykke alle latinske, danske og tyske Bøger, som udgaa her i Riget, dog skulle de først gennemses og approberes af det hele Universitet eller den største Hob, der bedst forstaar sig paa det, der skal trykkes, hvilket ogsaa gælder, selv om nogen erklærer at ville forsvare det, der skal trykkes. Eftertryk fra Udlandet af de af ham trykte Bøger maa ikke sælges her i Riget, saa længe Bøgerne kunne faas hos Lauritz Benedicht. Det, der skal trykkes, skal i rette Tid tilsendes Lauritz Benedicht, for at han i Tide kan skaffe sig Papir, Svende og andet. Han skal trykke Bøgerne godt og sælge dem til en rimelig Pris. Kommer der Klager over ham og disse findes begrundede, skal han advares første og anden Gang, men, hvis det ikke hjælper, saa have sit Privilegium forbrudt. R. 8, 217 b¹.

25. Nov. (—). Befaling til Adelen i Skaane at møde med dens Rustning 3. Juledag hos Hack Ulfstand i Vee for at hindre Fjenden i at gøre Indfald i den Egn. Udt. i T. 8, 443 b.

— Befaling til de højlerde i Kiøpnehavn at kalde Jørgen

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Univ. Hist. 1537—1621 IV. 207 ff. Nyrop, Den dsk. Boghandels Hist. I. 118 ff.

Sejllægger, Borger i Kiøpnehavn, og Kancelliskriver Jørgen Brucke, der for nogen Tid siden i Godtfolks Overværelse har bedt om førstnævntes Datter, hvilket Giftermaal dog nu formedelst nogen Uenighed mellem dem ikke kan have Fremgang, for sig med deres Beviser og forhandle dem imellem enten til Minde eller til Rette. Orig. (i Konsistoriets Arkiv)¹.

26. Nov.² (Kbhvn.). Aabent Brev, at M. Rubert Geisbusk, Kongens Vundartz, maa være fri for Skat og al kongelig og borgerlig Tynge i Riibe, saa længe han bruges i Kongens Tjeneste. R. 8, 122. K.

— Forleningsbrev for Christen Elckier, kgl. Enspænder, paa Birckingegaard i Sjælland, uden Afgift; han maa nyde sædvanlig Arbejde til Birckingegaard af de 5 Gaarde i Birckinge By og skal tjene Riget med 1 gerust Hest. R. 8, 219.

— Befaling til nogle Bønder, der ved et Mageskifte ere lagte under Kallundborg Slot, herefter at svare deres Skriverskæppe til Skriverstuen ligesom de fra Slottet bortmageskiftede Bønder, hvilket Slotsskriveren Jens Ellekier har klaget over, at de nægte. R. 8, 219 b.

— Aabent Brev, hvorved det paany forbydes alle paa Borneholm at tiltage sig Adelsfrihed, medmindre de kunne bevise at være ægtefødte af Adel eller at have erhvervet Frihed af tidligere Konger; Lensmanden skal forfølge Overtrædelser. R. 8, 477³.

— Sueder Ketting citat Bendt Hanssen i Jepscher Sogn for at have taget noget Vrag til sig og bortført det mod Forbudet og for at tilholde sig Adelsfrihed der paa Landet, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 8, 443 b.

— Aabent Brev, at Oluf Mouritzen til Bollerup i Nærværelse af Kongen og de her tilstedeværende Rigsraader idag har erklæret sit Signet dødt og magtesløst, da de Svenske den 16. Aug. i Falckenberig have ophugget hans Vogn og sønderslaaet hans Skrin, ved hvilken Lejlighed hans Signet er bortkommet; han har tillige erklæret ikke at ville svare til de Breve, der maatte være beseglede med det efter den Dag, det bortkom. R. 8, 484⁴.

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 209 f. ² R. har urigtig: 1566.

³ Tr.: L. Thurah, Beskrivelse over Bornholm S. 45 f. (med urigtig Dato 25. Nov.). P. N. Skougaard, Beskrivelse over Bornholm S. 214 f. (med urigtig Dato 16. Nov.). Dsk. Magazin VI. 68 f. Secher, Forordninger I. 300.

⁴ Tr.: Kolderup-Rosenvinge,

26. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Abbedissen i Maribo, Erich Rud og Claus Huitfeldt at købe alle de Ærter, de kunne faa, og sende dem hid. Udt. i T. 8, 443 b.

— Befaling til Kapitlet i Lund at overlade Jørgen Gans, Friherre til Politz, en ved Kapitlet værende Ligsten, der ikke bruges paa nogen Grav, og hvorom M. Jon Thurssen ved Besked, til at lægge paa hans i Domkirken begravede Broder Busse Ganssis Lejersted. T. 8, 444.

— Befaling til Erich Rosenkrantz til Langtind at drage til Malmø og tage Kommandoen over de der liggende Ryttere under den jydsk Fane, da Kongen en kort Tid vil bruge Ritmester Frantz Banner i anden Bestilling. Orig.

27. Nov. (—). Gælds-brev til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingør, paa 800 Dlr. for 20 Stykker engelsk Klæde, som Kongen har ladet ham udtage til Krigsfolket, at betale tilbage af Tolden ved Helsingør til Foraaret. P. 165.

— Befalinger til Jørgen Thidemand i Skaane, Claus Huitfeldt i Laaland og Falster og Biørn Anderssen i Sjælland straks at indkræve hos Borgerne i Købstæderne de Restancer, der skulde have været ude til S. Mortens Dag, og levere dem til Jochim Beck. Udt. i T. 8, 444 b.

— Befaling til Købstæderne straks at yde ovennævnte Restancer. Udt. i T. 8, 444 b.

— Til Pouel Huitfeldt. Han skal forbyde Oge Brun og hans Fribyttere at gøre Indfald paa Bønderne i Vesbo og Synderboe i Sverrig, da de have ladet sig forlyde med at ville hjælpe Kongen med Tilførsel og andet, hvis de maa blive forskaanede for Overlast; røve Bønderne derimod fra Kongens Undersaatter, skal der gøres Gengæld: den samme Befaling skal han give Mogens, der tjente Hans Holck; derimod saa Kongen gjerne, om der kunde gøres Bønderne i Kind og Marck Skade, da de ere ham meget onde. Hvis Mogens beder ham om Hjælp, skal han hjælpe ham paa det bedste. T. 8, 445.

— ¹ Til Borgemestre og Raad i Malmø. Kongen har tilladt

Gl. danske Domme. 1. Saml. Fort. S. XXI—XXVII (med urigtig Dato 28. Nov.). Brasch Gl. Eiere af Bregentved S. 161 (med Dato 28. Nov.). Bricka, Frederik II's Ungdomskjærlighed S. 189 f.

¹ Brevet har kun: Datum ut supra, og det foranstaaende Brev er dateret 17. Nov. (jvfr. Norske Rigs-Registr. I. 490), men de ere begge indførte mellem Breve af 27. Nov., saa at 17. formodentlig er en Fejlskrift for 27.

Jochim Møller at udføre 20 Læster Byg, Kronens Forbud og Told dermed dog uforkrænkede. Udt. i T. 8, 445.

2. Dec. (Nyborg). Forleningsbrev for Jacob Ulfeldt til Kougisbøl paa Kronens Part af Tienden af Vinding Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 8, 180 b.

— Forleningsbrev for Philips Heidersdorff paa Kronens Part af Tienden af Sandagger Sogn i Bog Herred. Udt. i R. 8, 180 b.

— Forleningsbrev for Rasmus Henrichsen, Skriver paa Nyborg Slot, paa en Eng udenfor Suenborg, kaldet Støfningen, som Hans Michelsen sidst havde i Værge, mod aarlig at svare 1 Fjerd. Smør deraf paa Nyborg Slot. R. 8, 180. (Overstreget med den Bemærkning: dette Brev gik ikke for sig.) K. (udateret; bagpaa er skrevet K. (i Udt.) til Brevene af 10. Dec. til Anne Muncksdatter og Gregers Holgersen).

4. Dec. (Middelfart). Befaling til Eyller Grubbe, Rentemester, at give hver af de nye Høvedsmænd 30 Dlr., naar Daniel Rantzov besøger ham med dette Brev, og tage Kvittans derfor; Busse Gandtz¹ skal hver Maaned have 50 Dlr. ud over sin rette Besoldning, hvorfor han skal indregne dem i hans Regnskab; han skal forstrække Papenhian² 100 Dlr. paa Regnskab mod Kvittans. Da Daniel Rantzov skal forstærke sit Regiment med nogle Skytter, skal han, hvis han har saa mange Penge ved Haanden, levere denne 500 Dlr. eller i modsat Fald saa mange, han har, til »Laufgelt« og andet og tage Kvittans derfor. — Seddel: Først skulle dog de Hollische Knægte betales; de 50 Dlr. til Busse Gandtz skulle berignes fra den Dag, han blev aftakket fra Frantz v. Bylow og kom i Kongens egen Tjeneste. T. 8, 446.

6. Dec. (Nørre Snede). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne straks at sende Hr. Gabriel Chrestensen og Hr. Jørgen Fincke, der nu ere paa Kallundborg, over til Aalborghus og lade en Riddermandsmand og nogle af Kongens Drabanter følge dem derover; Hr. Clavs Aagesen og den svenske Herremand paa Kallundborg, Arvid Giøstesen, skal han sende til Otthensegaard, ligesaa under Ledsagelse; findes der flere svenske Herremænd paa Kallundborg, skal han sende dem til Riberhus. — Seddel: Hvis der paa Kallundborg er 2 svenske Herremænd flere end Hr. Gabriel Chrestensen, Hr. Jørgen Fincke og Arvid Gustafsøn, skal han sende den

¹ Jvfr. dog ovenfor under 26. Nov. 1565.

² o: Kristoffer v. Papenheim.

ene til Riibe og den anden til Skanderborg, hvis der er tre flere, to til Riibe og en til Frederichsborg. T. 8, 446 b.

7. Dec. (Skanderborg). Befaling til Lensmændene i nedenævnte Len at lade male N. Læster Byggryn af Kronens Korn, lade brygge N. Læster Eddike og sende begge Dele til Kiøbenhafns Slot i stærke Tønder inden Fastelavn eller Midfaste i det seneste til Brug paa Orlogsflaaden. — Register: Roskildegaardt, Kallundborg, Vordingborg, Rafnsborg, Kiøbenhavn, Frederichsborg, Sore, Andvorskouf, Otthensegaardt, Skanderborg, Aalborghus, Malmøhus og Landtzkrone Len hver 6 Læster Gryn og 1 Læst Eddike, Abramstrup og Ringstedt Len hver 4 Læster Gryn og 1 Læst Eddike, Prioren i S. Knuds Kloster 3 Læster Gryn og 1 Læst Eddike, Nyborg og Aarhusgaard Len hver 6 Læster Gryn, 1 Læst Eddike og 10 Læster saltet Fisk, Riberhus 20 Læster saltet Fisk og Kalløe 10 Læster saltet Fisk. — Summa 95¹ Læster Gryn, 18 Læster Eddike og 50 Læster saltet Fisk². T. 8, 447.

10. Dec. (Viborg). Forleningsbrev for Fru Anne Muncksdatter paa Kronens Part af Tienden af Gimsing³ Sogn. Udt. i R. 8, 125. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Gregers Holgierdsen paa Kronens Part af Tienden af Baling, Hierceck, Reiberg⁴ og Ramsing Sogne. Udt. i R. 8, 125. K. (i Udt.).

12. Dec. (Silkeborg). Befaling til Albræt Skiel at være Værge for Fru Anne Munck, Mouritz Jensens (der faldt i det sidste Slag med de Svenske) Enke, og hendes Barn. Udt. i T. 8, 448 b.

— Tilladelse for Christiern Skiel til at indløse Smerupe Gods fra Faderen, Albricht Skiel. P. 166. K.

— Gavebrev til Hr. Oluf Nielsen, Kannik i Viborg, paa de Klæder, som fandtes efter den i Viborg døde Dr. Arnoldt Siluius. Udt. i T. 8, 448.

— Befaling til Borgemestre, Raad og Byfogder i Nyborig og Aarhus at give Færgemændene i deres Byer Ordre til for en skellig Fragt at overføre Adelen med Heste og Harnisk, der skal møde i Kiøbenhavn straks efter Hell. 3 Kongers Dag. Udt. i T. 8, 448 b.

¹ Ved Sammentælling faas: 101.   ² Efter Registret er tilføjet: Nota udi Eskild Gøyes, Otthe Brades (!), Jørgen Rosenkrantzis og Axel Vifferts Breve formeldes om de 50 Læster saltet Fisk.   ³ Gimsing, Hjern H.   ⁴ Vistnok Fejlskrift for Kreiberg.

13. Dec. (Silkeborg). Til Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder. I Anledning af Pouel Hvitfelds Skrivelse til ham om Tilførsel til Halmsted har Kongen tilkaldt nogle Lensmænd og vil, naar disse komme, bestille hos dem, at der bliver sendt saa megen Proviant som muligt til Halmsted; Hr. Magnus skal selv skaffe Proviant fra Købstæderne der i Landet [Sjælland]. Feltskytset skal indtil videre blive staaende i Halmsted. Han skal med den Pram, der skal til Lubeck med Master, sende Silvester Francke det Anker, Spil og Storeknægt, han skriver om, Kabeltov og Sejl kan Silvester Francke bestille paa Kongens Vegne i Lubeck; Kongen vil se at skaffe Silvester Francke Penge til at antage Bøsseskytter og Skibsfolk for, og Hr. Magnus skal, da det vil koste meget, hvis de 20 Skippd. Bolte og Jernfang, som Francke mangler til Skibet, alle skulle bestilles i Lubeck, lade de 10 Skippd. lave i Kiøpnehavn og sende ham dem, de andre 10 Skippd. maa bestilles i Lubeck. Da der ingen Arbejdskarle er at faa i Kiøbenhavn, skal Hr. Magnus se, om ingen af de svenske Fanger i Kiøbenhavn eller andensteds kunne bruges, og, hvis saa er, sende dem til Francke med Befaling til at passe paa, at de ikke løbe bort, thi skal Francke hyre Arbejdskarlene i Lubeck, vil det blive meget bekosteligt. T. 8, 448 b.

—¹ Befaling til Godske Rostrup, Jørgens Søn, at møde selv paa egne og Moders Vegne med 2 gode Heste og en væragtig Karl, begge forsynede med Harnisk, Værge og 2 gode Fyrbøsser, i Kiøbenhavn 14. Dagen efter Hell. 3 Kongers Dag og siden lade sig bruge mod Rigens Fjender. T. 8, 449.

— Til Hr. Otthe Krumpen. Kronens Bønder i Fiends Herred have berettet, at deres Gæsteri nu har staaet i 4 Aar, skønt de hvert Aar have været villige til at udgive det, men nu indkræver² Slotsskriveren det og forlanger for hver 12 Heste 6 Lod Sølv eller 6 Byskrpr. Malt, hvorhos han ikke vil modtage den Mønt, som er gængs i Riget; det befales derfor Hr. Otthe at give sin Foged og Skriver Ordre til at opkræve Kronens Indkomst hvert Aar og at modtage Pengeydelseerne i den Mønt, som er gængs i Landet, for at Kongen ikke, saafremt dette Misbrug ikke afskaffes, skal foraar-sages til at »vide« det hos ham og lade de andre straffe paa Halsen

¹ Dette og det følgende Brev have begge urigtig Aarstallet 1566. ² T. har: Nu skal eders Slotsskriver udi eders Fraværelse ikke (!) af dennem samme Efterstand og begærer for hver ...

eller paa anden Maade, saa de skulle mærke Kongens alvorlige Mening ikke at ville lade Bønderne lide Uret. T. 8, 449 b.

17. Dec. (Skanderborg). Gavebrev til Almindeligt Hospital i Viborg. R. 8, 116 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Gundi Chrestensen, Landstings-skriver paa Viborg Landsting, paa Kronens Part af Tienden af Rødding Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 8, 118. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde: 1 i Resen, 1 i Trogelstrup, 1 i Fløø, 1 i Dommerby, 1 i Smollerup, 1 i Mønsted og 1 i Boris. R. 8, 117. K.

— Aabent Brev, at Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, der ogsaa var bleven takseret til at tjene med geruste Heste, maa være fri for al Rustning, saa længe han er Landsdommer. T. 8, 450.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Aarhus om efter Ordre af Folmer Rosenkrantz, Embedsmand paa Aarhusgaard, at skaffe Skibe til Overførelsen af nogle Læster Brød, Mel, Malt og Havre, som han har faaet Ordre til at sende til Halmsted; Kongen vil bekoste Overløb og hvad andet der skal bygges paa Skibene og vil betale hvad Skade Skibene maatte lide paa Rejsen. Orig. i Aarhus Raadstuearkiv¹.

18. Dec. (—). Befaling til Bønderne i Giødeløf Sogn, hvem de end tjene, at gøre Tilførsel med Proviant og Foder til Ritmester Hack Ulfstand og den skaanske Fane, der en kort Tid skulle ligge i Væ. Udt. i T. 8, 450 b.

— Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegård, straks at lade male 6 Læster Byggryn og brygge 1 Læst Eddike til Orlogsflaaden af Kronens Korn og sende Gryn og Eddike i stærke Tønder til Kiøbenhavn Slot inden Fastelavn eller Midfaste. Orig.

— ² Tilladelse for Christoffer Skonning, Borgemester i Horssens, til at udføre 10 Læster Havre til Tyskland, Kronens Forbud og Told dermed dog uforkrænkede. Udt. i T. 8, 450 b.

— Til Joachim Beck, Rentemester. Da de Holliske Knægte begære at blive afbetalte for en hel Maaned med Klæde, Sidentøj, Arrask og andet, til et Beløb af 25,000 Daler, hvoraf han allerede

¹ Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 182 f.
urigtig Aarstallet 1566.

² Dette og det følgende Brev have

har for de 20,000, har Kongen ikke noget derimod, hvis Joachim Beck mener, at det kan være til Kongens Gavn; der sendes ham Brev til Oluf Bager. Hvis han mærker, at det skal regnes Kongen til Skade, om de skulle vente nogle Dage paa Varerne fra Oluf Bager, skal han erklære, at de ikke have forlangt Varer for mere end 20,000 Dlr., hvilket Kongen ogsaa har lovet dem, og at Kongen i den Henseende henviser til Daniel Rantzou, der har forhandlet med Kongen for de Holliske og uden Tvivl vil bekræfte dette. Det hos Henrich Momme bestilte skal denne beholde til Daniel Rantzous Regiment. T. 8, 451.

18. Dec. (Skanderborg). Befaling til Oluf Nielsen, Borger i Otthense, Dag og Nat uspart, at sende saa meget Klæde, Sidentøj, Arrask og andet, som Joachim Beck begærer, til Kiøbenhafn; han skal faa Forvaring derpaa. T. 8, 451 b.

19. Dec. (—). Forleningsbrev for Oluf Brockenhus til Houdstrup paa Kronens Part af Tienden af Astrup og Malling Sogne i Aarhusgaards Len, uden Afgift; desuden har Kongen tilladt, at hans Tjenere i Randelev By indtil videre maa være fri for Kongeskat ligesom hans Ugedagsmænd i Sognet ved hans Gaard Houdstrup. R. 8, 118. K.

— Livsbrev for Anders Bunde i Oustrup og Hustru Barbra Gødisdatter paa den Gaard i Oustrup, som de nu selv have i Værge, uden Afgift, Ægt og Arbejde, og for et af deres Børn, Søn eller Datter, uden Stedsmaal, Ægt og Arbejde, men mod at svare sædvanlig Landgilde. R. 8, 118 b.

20. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Fru Jutte Poddebuskes, Knud Gyldenstierns Enkes, Pant i Vesteruig Kloster forhøjes med 1000 Jochimsdlr.; hun skal herefter, saa længe hun har Vesteruig Kloster, tjene Riget med 16 geruste Heste og ikke mere af sin Forlening og sit Arvegods, men ellers afkortes intet i den aarlige Afgift af Klosteret. P. 166.

— (**Kbhvn.**). Kvittans til Eyler Grubbe til Lystrup, Rentemester, der i Overværelse af Hr. Magnus Guldenstjerne, Statholder, Hr. Otte Krompen, Marsk, og Byrge Trolde til Lillø har gjort Kongen Regnskab for sin Indtægt og Udgift fra S. Michels Dag 1562 til 10. Dec. 1565. Han blev derefter skyldig: 3867 Mk. 12 Sk. i Klippinge, 891 enkelte Dlr. 1 Sk. 2 Pend. lybsk Mønt, 1 Dlr. 13½ Sk. 1 Pend. i rund Mønt, 294 rudsche Deninger, 47 Stykker engelsk Mønt, store og smaa, 2 Portugaløser, 1 seksdobbelte Dukat,

7 Rosenobler, 1 Henricusnobel, 1 Dobbeltdukat, 3 Engelotter, 2 Dukatklippinge, 11 Kroneklippinge, 1 Krone, 217 Goltgylden, 15½ Lod Guld, 2 Guldringe paa 3 Kvintin og 2 forgyldte Sølvringe, for hvilket han siden skal gøre Regnskab. R. 8, 221.

22. Dec. (Skanderborg). Stadfæstelse for Gregers Ulfstand, Hr. Holgierdz Søn, af et af Oluf Simensen til Holm, Herredsfoged i Uldborg Herred, 1565 udgivet Brev angaaende det Fiskeri, der bruges ved Thorskminde til Forfang for Gregers Ulfstand og andre Lodsejere. R. 8, 119. K.

— Stadfæstelse for samme af et af Olluf Munck, Erich Krabe, Erich Skram, Malti Jensen, Jens Spend og Niels Krag udgivet og af alle, med Undtagelse af Niels Krag, beseglet Brev af 1553 angaaende samme Fiskeri. Udt. i R. 8, 119 b. K.

— Forleningsbrev for Lauritz Nielsen paa det Kanikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Hr. Peder Knudsen; naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 8, 120. K.

24. Dec. (—). Befaling til Peder Munck, der har faaet Tiladelse til at indløse Aastrup Slot fra Fru Margrethe Reuentlof, Hr. Erich Krabbis Enke, om samtidig at betale hende de 2000 Dlr., som Kongen skylder hende foruden Pantessummen for Aastrup. T. 8, 451 b.

25. Dec. (—). Til Jørgen Bilde og Hertvig Bilde. Da en Pinke, tilhørende Johan Kampferbeck og Henrich Rockendorf, Borgere i Lubeck, og deres Medredere, skal være strandet under Blekinge med Gods og en Del af Godset skal være bjærget, men Bønderne forlange for høj Bjærgeløn, i hvilken Anledning Rederne have faaet Borgemestre og Raad i Lubecks Forskrift til Kongen, skulle de være Redernes Fuldmægtig behjælpelig med at faa det Gods, der er bjærget eller kan bjærges, for en rimelig Bjærgeløn. T. 8, 452.

26. Dec. (—, 2. Juledag 1566). Til Kapitlet i Aarhus. Kongen har bevilget, at Dr. Cornelis Hamsfort maa være fri for det, han sidste Gang var takseret til at give til Kongen af sin Rente i Domkirken. Rel. Dr. Hieronimus Thenner. T. 8, 452 b.

— Til Borgemestre og Raad i Kiøbenhafn. Kongen beder dem laane sig 5000 Dlr. og levere dem til Daniel Rantzov, Feltøverste, mod dennes Kvittans, da han har bedt om denne Sum

til at forstrække sine Knægte med. Kongen vil betale dem tilbage med Korn og andre Varer straks paa Foraaret. T. 8, 453¹.

26. Dec. (Skanderborg, 2. Juledag 1566). Til Jørgen Rosenkrands og Folmer Rosenkrands. Da alle Havne nu ere tillagte, skulle de sørge for at have det Brød, Malt, Mel og Havre, som de have faaet Ordre til at sende til Halmstad, rede, at det straks kan sendes afsted, naar Vandet aabnes. T. 8, 453.

— Befaling til Povel Hvitfeldt at modtage ovennævnte Brød, Malt, Mel og Havre, give Kvittans derfor og anvende det til Kongens Bedste. Udt. i T. 8, 453 b.

27. Dec. (—, 3. Juledag 1566). Befaling til Danmarks Riges Raad at møde i Kiøbenhafn den 20. Januar for at give Kongen deres gode Raad. Udt. i T. 8, 453 b.

— Befaling til Jørgen Rosenkrands, Anders Chrestensen, Albret Skiel, Frantz Dyre, Erich Lange, Morthen Suendsen, Axel Nielsen, Greigers Ulfstand, Hr. Holgerds Søn, Henrich Gyldenstierne, Peder Gyldenstierne, Anders Banner, Lauritz Skram, Jachob Skram og Jørgen Skram at møde i Horssens Onsdagen efter 3. Juledag [2. Jan.] og der nærmere erfare Kongens Vilje. Udt. i T. 8, 453 b.

28. Dec. (—, 1566). Tilladelse for Wernicke Meinmawen, Borger i Lubeck, til at købe 100 Tdr. Byg og 100 Tdr. Havre her i Riget og udføre dem til Lubeck, dog Kronens Told og Forbud dermed uforkrænkede. Udt. i T. 8, 454.

— Befaling til Joachim Beck om i Forening med Axel Urne og Eyller Grubbe at klargøre Greven af Svartsborgis Regnskab paa ham selv og de Ryttere, han havde her i Riget, lige fra den første Mønstring og siden til de forskellige Afbetalinger, affatte en skriftlig Beretning om, hvorledes alt er gaaet med hans Afregning og Betaling, og levere Axel Urne en klar Afskrift baade af Regnskab og Beretning. T. 8, 454.

— Befaling til Axel Urne, Dag og Nat uspart, at begive sig til Henrich Randtzov, Statholder i Fyrstendømmerne, med ovennævnte Regnskab og Beretning og rette sig efter hans videre Ordre om enten at drage tilbage igen eller følge ham. Han skal deltage med Rentemestrene i Regnskabets og Beretningens Affattelse, for at han kan vide fuld Besked derom, naar han kommer til Statholderen eller Greven. T. 8, 454 b.

¹ Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 584 f.

29. Dec. (Skanderborg, 1566). Befaling til Peder Biilde at skaffe Hø, Havre og Straafoder til nogle Hofsinders Heste, der komme fra Kiøbenhafn og skulle blive staaende i Roskylde indtil videre, samt Underholdning til Folkene. T. 8, 454 b.

30. Dec. (—). Befaling til Jens Trudsen at sende Hofsindernes Heste og Folk til Roskyldegaard, da der er Mangel paa Havre og Straafoder der paa Slottet [Kbhvn.], men lade Kongens egne Heste blive staaende indtil Kongens Ankomst og skaffe Hø, Havre og Straafoder til dem. T. 8, 455 b.

— Til Joachim Beck. Da der vil blive Mangel paa Fetalje til Orlogsskibene, befales det ham, der jo ved, hvor høj en Madskat Raadet bevilgede af Almuen, medens Kongen her ikke ved bestemt Besked, straks at lade Brevene udfærdige i Kancelliet og udgaa; ligesaa skulle han og Raadet blive enige med Superintendenten om den Sølvskat af Præsterne, som Rigsraadet bevilgede sidste Gang i Kiøbenhafn, og lade Brevene udfærdige med det allerførste. T. 8, 455 b.

— Til Statholderen og det hjemmeladte Raad. Naar Lensmanden paa Kiøbenhafns Slot klager over Mangel paa Fetalje, henvise de stadig til Kongen, men de maa jo vide, at Kongen ikke kan varetage den Bestilling og netop derfor har givet dem Ordre til at være tilstede og skaffe Raad for de forskellige Mangler, særlig da tale med Rentemesteren om, hvorfra det fornødne kan forskrives; det befales dem derfor at forskrive det manglende fra andre Len, da Kongen ikke her kan vide Besked om, hvad de forskellige Lensmænd have fremsendt eller endnu restere med, og burde have haft anden og videre Besked, hvis han skulde forskrive noget. — Seddel: De skulle blive enige med Dr. Hans Albretsen, Superintendent, om Sølvs-katten af Præsterne. T. 8, 456.

— Befaling til Eyller Grubbe at forstrække Papenheim med 100 Dlr. og de 4 Holliske Høvedsmænd hver med 30 Dlr., saaledes som tidligere befalet, og tage Kvittans derfor. Udt. i T. 8, 456 b.

— Befaling til Joachim Beck straks at gøre Afregning med Daniel Rantzovs Høvedsmænd, hvis det ikke allerede er sket, og paase, at der ikke sker Kongen for kort. Udt. i T. 8, 456 b.¹

¹ Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 511 f.

31. Dec. (Skanderborg, 1566). Nyt Livsbrev for Peder Bertelsen i Freerslef paa den Gaard smstds., han nu selv bor i, uden Afgift, da det Brev¹, Kong Christian III havde givet ham paa Gaarden, er gaaet til Grunde, da Gaarden for nogen Tid siden brændte. R. 8, 120 b. K.

— Til Otthe Brade. Da der fra et under Thye strandet Skib skal være bjærget og indført til Tiistedt 5 Læster Svovl, der tilhøre Kongen, skal han med det første sende Bud did for at undersøge Sagen og, hvis Svovlet findes der og Tønderne have nogle Mangler, lade dem gøre i Stand og derefter føre Svovlet til Aalborg Slot, hvorfra han skal sende det til Amsterdam med det første Skib, der sejler did, og levere det til Clavs Bolles eller Charstianus Charstiansen, de Løitzers Tjenere smstds. T. 8, 456 b.

— Befaling til Fru Eddel Hardenberrig, Frands Bildis Enke, at lade Otthe Brades Bud faa det til Thiistedt førte Svovl. Udt. i T. 8, 457.

.

---

¹ Se Bricka, Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 322.

Supplement.

1561. 21. Febr. (Ribe). Pasbord for Skipper Huid Rose, der med Skibet Christoffer skal løbe fra Kiøbnehavn til Ferøø og tilbage igen. Orig.

— **5. Maj (Kbhvn.).** Til Kapitlet i Roskilde. Forskrift for Fru Margrete, Jens Rossengaardz Enke, der beretter, at Kapitlet gør hende Hinder paa Residensen og Bønderne til det Kannikedomme, hvormed hendes afdøde Mand var forlenet, og begærer selv at maatte raade for Bønderne og beholde Residensen i dette Aar mod at svare tilbørlig Tyngte til Kapitlet og Universitetet. Orig.

— **14. Juli (—).** Befaling til Kapitlet i Riiber Domkirke at lade Christiern Lange, Kancelliskriver, faa det Kannikedomme, hvormed Kongen har forlenet ham, med samme Ret som Eyler Grubbe og Andreas von Eulenov. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— **20. Sept. (Odense).** Til Kapitlet i Riber Domkirke. Christiern Lange, Kancelliskriver, har klaget over, at Kapitlet trods Kongens tidligere Befaling vil lade andre, der ere blevne Kanniker efter Eyler Grubbe, gaa forud for ham »in optione«, at det ej vil udlægge ham Residens, skønt der er ledige Residenser, som det bortlejer til andre, og at nogle faa i Kapitlet dele alle Kapitlets Enge mellem sig og ikke ville lade ham faa hans Part. Det befales Kapitlet at rette sig heri, da han er privilegeret som residerende Kannik, saa længe han er i Kongens Tjeneste i Kancelliet. Orig. i Provinsark. i Viborg.

1562. 16. Maj (Frederiksborg). Befaling til 3 Bønder i Testrup i Ringsted Herred, 1 i Torpe i Tydberigs Herred, 2 i Sebye i Volburgs Herred, 2 i Krideborup, 1 i Bindsløf, 6 i Hyllinge, 3 i

Toremark, 2 i Arebye, 1 i Ilsøe, 6 i Quislemarck i Flackebierigs Herred og 1 i Allersløf, hvilken tidligere laa til Roskildeggaard, og 1 i Julege, som laa til Ebbelholt, herefter at ligge til Roskilde Kapitel. Orig.

1563. 1. Febr. (Frederiksborg). Til Kapitlet i Riiber Domkirke. Kongen har tilladt Fru Mette Munck, Iffuer Juls Enke, at faa Kapitlets Gaard paa Vennerholm til Mageskifte mod igen at udlægge Kapitlet en lige saa god Gaard. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Hr. Nils Lange, Embedsmand paa Riiberhus, at være tilstede ved ovennævnte Mageskifte og paase, at der gøres Kapitlet Fyldest. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— **25. Marts (—).** Befaling til Kapitlet i Riber Domkirke at lade M. Seueren Matzsen, som har et Kannikedømme, der kun renter 2 Ørt. Korn, hvoraf han skal gøre Tyng og Tjeneste som residerende Kannik, faa den Rettighed, der kan tilkomme ham som residerende Kannik i Skiftegoods eller andet, hvilket han hidtil ikke har faaet. Orig. i Provinsark. i Viborg.

1564. 7. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Knud Stensen til Lundby straks at møde i Kiøpnehavn og rette sig efter det hjemmeladte Raads og Admiralens Ordre. Orig.

Rettelser og Tilføjelser.

- S. 4 L. 3 f. o. Tilføj: Orig. til (M. Jørgen i Vendelbo Stift) i Provinsark. i Viborg.
- 26 - 18 f. n. Tilføj: K.
  - — - 7 — Tilføj: K.
  - 28 - 6 f. o. Tilføj: K.
  - 32 - 9 — Tilføj: Orig. i Provinsark. i Viborg.
  - 43 - 14 — Tilføj: K.
  - 71 - 16 f. n. Siuert, læs: Sittert.
  - 92 - 7 f. o. Isser Snider, læs: Isensniderne.
  - 93 - 20 — Tilføj: og i Vendelbo Stift.
  - 94 - 15 — Tilføj: Orig. (dat. 2. Febr.) til Superintendenten i Viborg Stift i Provinsark. i Viborg. Brevet bør derfor henføres til 2. Febr.
  - 101 - 2 — Se Rettelsen til S. 94.
  - 123 Note. Brevet er af 18. Marts 1565, se dette Sted.
  - 137 L. 10 f. o. Tilføj: K.
  - 143 - 7 f. n. Tilføj: K.
  - 150 - 8 f. o. Tilføj: Orig.
  - — - 5 f. n. Tilføj: Orig. til Randers i Provinsark. i Viborg.
  - 158 - 5 f. o. Tilføj: Orig. i Provinsark. i Viborg.
  - 184 - 1 f. n. Brevet er trykt hos Rasmussen, Oplysn. betræffende Rudkjøbing, men med det urigtige Aarstal 1565.
  - 204 - 2 — Tilføj: K.
  - 209 - 4 f. o. Tilføj: Orig.
  - 217 - 10 — Tilføj: Orig.
  - 324 - 5 — Hemidstrup, læs: Houdstrup.
  - 408 - 6 — Tilføj: K.
  - 530 - 9 — Tilføj: K.
-

Navneregister.

H. o: Herred. Dat. o: at Stedet forekommer som Dateringssted for Kongebreve paa de anførte Sider. Rel. o: Relator.

Aabjærg, Skodborg H., 72.

Aabo, Finland, 259.

Aaby, Kær H., 295.

—, Sønder-, Vemmenhøg H., 54.

Åfvarp se Oberup.

Aage Olsen se Gere.

Aagerup, Arts H., 195.

—, Ringsted H., 673.

—, Smørum H., 136.

—, Torne H., 495, 605.

—, Skaane, 12, 49.

—, Laksmunds-, Torne H., 589.

Aarhus 27 f., 46, 51, 81, 84, 88, 103,

132, 167, 194, 209, 222, 238, 264,

350, 358, 377, 396, 413, 424 f., 427,

442, 495, 498, 501, 508, 519, 536,

548, 562, 565, 570, 583, 600, 634,

652, 669, 672. — Bro 288. — Havn

194. — Hospital 68, 120, 521. For-

stander se Eske Pedersen; Pe-

der Friis. — Mølle 28. — Skole 97.

— Gaard og Len 120, 154, 159, 194,

481, 500, 589, 640.

Aakær, Fjends H., 177.

— Slot og Len 11, 58, 268, 379, 545.

Aal, V. Horne H., 623.

Aalborg 6, 51, 64, 84, 89, 103 f.,

133, 190, 209, 222, 238, 263, 265,

306, 309, 323, 326, 346, 378, 402 f.,

407, 409, 499 f., 507, 513, 534 ff.,

548, 570, 601, 612, 617, 622, 635,

668 f. — Borgemester se Jørgen

Køning; Tolder se Peder Stub.

Borger 305. — Hospital 11, 140,

197. — Helliggejsthus 90. — Vor

Frue Kloster 15.

Aalborghus Slot og Len 6, 10, 22,

33, 116, 199, 201, 253, 268, 284,

372, 377, 419, 452, 512, 514, 525,

545, 548, 640, 661, 668, 689 f., 697.

Aalbæk, Rødding H., 177.

Aalegaard, Ø. Han Herred, 284.

Aalholm Slot og Len 146, 241, 325,

391, 401, 456 f., 469, 515, 545, 548,

618, 630.

Aalsrode, Sønder H., Mols, 13, 305.

Aalsø, Sønder H., Mols, 13.

Aarestrup, Hornum H., 395 f.

Aarhus 27, 51, 64, 82, 84, 86, 89,

103, 127, 141, 183, 188, 209, 222,

235, 238, 242, 261, 275, 309, 326,

328, 370 f., 383, 394, 402, 409, 414,

424, 429, 432, 449, 474, 499, 536,

548, 554, 570, 601, 612, 633 f.,

668 f., 679, 690, 692. — Borgeme-

ster se Lars Fog. Borgere 140 f.,

362. — Graven 140, 202. Mejl-

gade 141. Snæverstien 140. Stu-

risgade 140 f. — Hospital 58, 197,

200, 202, 643. Forstander se Niels

- Byg. — Domkirke, St. Klemens Kirke, 13, 79, 127, 155, 466, 502, 531, 639, 694. Altre: Biskop Bos 596, 610; Jerusalems 140; St. Margrete 141; Marie assumpt. 141; St. Peders ad vincula 140. Præbender se Holmstrup. Kapitel 43, 57, 127 f., 141, 146, 158, 167, 240, 257, 260, 539, 552, 596, 613, 639, 643, 694. Ærke-
degne dømme 203. — Vor Frue Kirke 643. — St. Olai Kirkegaard 141. — Skole 141, 596, 617. Skolemester se Jakob Madsen.
- Stift 117, 186, 244, 266, 269, 323, 328, 383, 406, 439, 492, 541. Superintendent se Mads Lang.
- Aarhusgaard og Len 6, 11, 22, 70, 117, 164, 168, 201, 253, 268, 372, 377, 379, 381, 452, 456, 463, 525, 545, 548, 554, 609 f., 613, 618, 640, 661, 690. — Skriver se Gregers.
- Aarre, Skads H., 387, 415.
- Aars, Aars H., 19, 321.
- Aarstad Herred 97, 313, 529, 571 f.
- Aartved se Ortved.
- Aas, Viske H., 334. — Kloster 190, 233, 240, 334.
- , Vor H., 311.
- Aaseby, Tybjærg H., 639.
- Aashøj, Bjæverskov H., 189.
- Aaskovgaard, Vinding H., 235.
- Aasted, Harre H., 685.
- Aastrup, Fakse H., 680.
- Len, Vennebjerg H., 142, 268, 370, 408, 545, 694.
- Aasum, Færs H., 647.
- Abbedens Langeland, Tyrsting H., 14.
- Abbekaas, Vemmenhøg H., 354, 584.
- Abildgaard, Povl, 169, 181. — Timme 606, 634.
- Peder, Hr., 140.
- Abildgaarde, Hillerslev H., 620.
- Abraham Pedersen 637.
- Abrahamstrup Gaard og Len 141, 160, 165, 201, 394, 428 f., 446, 452, 640, 649, 661, 670, 685, 690. Dat. 478-82, 635 ff.
- Adolf, Hertug, 62, 65, 71, 149, 278, 300 f., 357, 448 f., 454, 520, 528, 554, 561, 573, 585, 589 f., 592 f., 602, 605, 621, 624.
- Agathe Pedersdatter, Mikkell Koks, 372.
- Agernæs, Skam H., 340.
- Aggershus Slot og Len 70, 405, 443, 524.
- Aggersø, V. Flakkebjerg H., 548.
- Ahlefeldt, Apollonia, Joakim Brockdorffs, 584. — Bertram 80.
- Ditlev, Lensmand p. Møgel-tønder, 78, 100, 132, 147, 465. — Jørgen 61. — Povl 392.
- Akeleje, Mikkell, 141, 290.
- Aksel, Organist i Ribe, 584. — Andersen se Baden. — Nielsen se Arenfeldt. — Tønnesen se Viffert.
- Alberte, Torne H., 458.
- Albo Herred 68, 97, 280, 350, 634, 644, 676.
- Albrecht, Hertug af Preussen, 127, 427, 632.
- Albrekt (Albert), Kongens Smed, 252. — Guldsmid i Svendborg 404. — Tyske, Sisemester i Næstved, 117. — Hansen i Svendborg 404. — Maltesen se Viffert.
- Alhed, Jørgen Venstermands, se Urne.
- Allers, Sjælland, 85.
- Allerslev, Baarse H., 178.
- , Voldborg H., 699.
- Allerum, Luggude H., 198.
- Allerup, Skads H., 18.
- Allested, Færs H., 596.
- Alling Kloster 21 f., 107, 128, 280, 517.
- Almind, Brusk H., 5, 173, 241.
- , Lysgaard H., 167.
- Almtoft, Lysgaard H., 10.
- Als, Hindsted H., 15, 403.
- Alsted, Vester-, Skyts H., 54. — Øster-, 54.

Alsønderup, Strø H., 38, 108, 112, 149.
 Amager 35, 429, 525.
 Amrum 54.
 Amsfortius, Franciscus, Sangmester, 161, 230, 551.
 Amsterdam 12, 491, 575, 599, 697.
 Amtofte, V. Han H., 106.
 Andebølle, Odense H., 680.
 Andemose, Odense H., 680.
 Anders (Andreas), Abbed i Vitskøl, 613. — Vikar i Aarhus 117. — Præst i Lemundshøj 563. — Bonde i Ovstrup 693. — Bødker, Skipper, 174. — Remmesnider i Svendborg 404. — Skriver, Hr., 141. — Skriver, Borgemester i Flensborg, 362. — v. St. Anneberg, Bøsseskytte, 447. — Hallandsfar, Byfoged i Landskrone, 425. — Hallandsfar, Skipper, 675. — Jude i Kbhvn. 568. — Jude, Foged p. Færøerne, 454. — v. Stadzfort, Landsknægt, 360. — Andersen i Helsingør 203. — Dagsen, Byfoged i Halmstad, 331, 487. — Findsen 484 f. — Hansen se Lindenov. — Hansen i Viborg 9. — Ibsen, Hr., 141. — Jensen (?adelig) 602. — Johansen se Lindenov. — Jonsen i Børringe 580. — Jørgensen, Borgemester i Stege og Tolder p. Møen, 642, 653. — Knudsen, Tolder p. Falsterbo, 73; Borgemester i Kbhvn., 115. — Kristiensen se Sandberg. — Lavridsen, Skipper, 238. — Nielsen i Farsbølle 219. — Nielsen i Halmstad 492. — Pedersen 74. — Pedersen, Mag., Kannik i Lund, 421. — Pedersen se Galt. — Povlsen, Præst i Almind, 167. — Stisen, Foged p. Helsingborg, 164. — Thomesen, Hr., 141.
 Andorf se Antwerpen.
 Anholt 12, 65, 113, 282, 347, 376, 420.

Anker, Marine, Rasmus Stingers, 555.
 Anklaams Kompagni p. Dragør 52.
 Anna, Kurfyrstinde af Sachsen, 503.
 Anne Trolde i Hestetangs Mølle 203. — Albrekt Gjæse se Rosenkrantz. — Frans Brockenhuus's se Tinhus. — Frans Guldsmids i Roskilde 199 f. — Gert Bryskes se Viffert. — M. Hans's 62. — Hans Mejers 608. — Jens Juels se Skram. — Hr. Johan Urnes se Rønnev. — Jørgen Pedersens 9, 159, 530. — Hr. Klavs Podebuskes se Krognos. — Kristiernes 81. — Kristiern Fastis se Bild. — Kristoffer Gyldenstjernes se Parsberg. — Mikkel Judes 412. — Mogens Gyldenstjernes se Sparre. — Søren Basses 20. — Thomes Rods se Vognsen. — Jakobsdatter, M. Niels Nielsen Koldings, 241. — Jensdatter, Povl Lavridsens, 283. — Klavsdatter, Jørgen Barnekovs, se Ravensberg. — Knudsdatter 85. — Kristiernesdatter 40. — Lavridsdatter, Vincens Brockmands, 433. — Nielsdatter, Jomfru, 10. — Pedersdatter, Frands Skrivets, i Kerteminde, 187.
 Annike, Hans Prytzes, 413 f.
 Annise, Holbo H., 108, 112, 149 f.
 Anst, Anst H., 40.
 — Herred 273, 382.
 Anton, Greve af Oldenborg, 152. — Thomesen, Byfoged i Helsingborg, 140.
 Antwerpen 64, 76, 422, 668.
 Antvorskov Kloster 41, 59, 69, 71, 81, 133, 158, 160, 242, 248, 250, 252 f., 259, 282, 344, 365, 372, 388, 448 f., 452, 463, 506, 516, 519 f., 577, 620, 628, 640, 661, 673, 690. Dat. 79 f., 505-9, 543 f. — Prior se Niels Foss; Læsemester se Frans Mogensen. — Hospital 81.

Areby (? Aarby, Arts H.) 699.
 Arenfeldt, Aksel Nielsen, 355, 382, 463 f., 695. — Henrik Nielsen, Landsdommer i Sjælland, 126, 129, 152, 197, 245, 296, 545. — Margrete, Jens Rosengaards, 120, 126, 153, 177, 202 f., 225 f., 698. — Torbern Nielsen 36.
 Arild Olsen se Gyldensø.
 Arløse, Ø. Flakkebjerg H., 176 f., 245.
 Arnakke, Merløse H., 189.
 Arnarstapi p. Island 590.
 Arndrup, Skads H., 198.
 Arninge, Sønder H., Laaland, 296.
 Arrie, Oksie H., 8.
 Arvid Gustavsen se Stenbock.
 Asbo, Nørre-, Herred 97, 341, 373, 655, 661, 665, 682 f.
 —, Sønder-, Herred 87, 97, 341, 655, 661, 665.
 Asfærg, Nørhald H., 405.
 Asgud Mikkelsen 120.
 Askerød, Færs H., 311, 596.
 Askø 548.
 Asmild Kloster, Nørlyng H., 8 f., 19.
 Asmildgaard, Nørlyng H., 8 f.
 Asminderup, Skippinge H., 195.
 Asminderød, Lyng-Kronborg H., 115, 149, 418, 559.
 Asnæs Skov, Ods H., 85.
 Asperup, Vends H., 381.
 Assens 25, 27, 51, 76, 84, 103, 137, 209, 220, 222, 250 f., 259, 267, 287, 326, 346, 377, 394, 398, 400, 409, 461, 499, 536, 549, 569, 577, 669. — Byfoged se Kristiern Jude; Tolder se Povl Bang. Borgere 137, 289. — Skole 76, 183, 287.
 —, Bjærg H., Jylland, 355.
 Astrup, Ning H., 693.
 Avaskær, Blekinge, 27, 43, 51, 74, 80, 84, 103, 132, 210, 222, 238, 243.
 Aversi, Tybjærg H., 130, 441.
 Avgust, Kurfyrste af Sachsen, 143, 310, 315, 320, 332, 334, 337, 492, 503, 510, 569.

Avgustin v. Oldenbrandenburg, Landsknægt, 360.
 Avlum, Hammerum H., 537.
 Avnsbjærg, Lysgaard H., 382.
 Avnslev, Vinding H., 117.
 Avnsø, Skippinge H. Dat. 85.
 Avnø, Hammer H., 680.
 Avrich, Simon, 338.
 Avsaas, S. Asbo H., 178.
 Axel se Aksel.

Baad, Jens, 468.
 Baadsbøl se Ballum.
 Baadstad By og Len, Bjærg H., Skaane, 55, 60, 114 f., 178, 189, 196, 397, 682. — Teglgård 60.
 Baag Herred 287, 540. — Provst se Mikkell.
 Baahus Slot og Len 150, 175, 203, 324, 392, 405, 417 f., 443, 470, 524 f., 568, 577, 581, 583, 593, 599, 609, 624, 630, 634 f., 668 f., 678. — Slotsskriver se Niels Pedersen Skriver.
 Baardesø, Skam H., 594.
 Baarse Herred 87, 630.
 Baarslev, Luggude H., 601.
 Baas, Dronninglund H., 142.
 Baden, Aksel Andersen, 375. — Hans Lavridsen 31, 183, 227, 255, 401, 541, 557, 612, 647, 656 f. — Lavrids Andersen 138, 147, 154, 175, 218, 223, 225, 255, 440, 486. — Lavrids Jensen 443, 463, 555, 557 f., 566, 579. — Otte Andersen 244, 441.
 Bager, Oluf, se Oluf Nielsen.
 Bagge, Hans, Slotsfoged p. Landskrone, 367, 593. — Jakob, svensk Admiral, 474, 507, 517, 532, 547. — Jensen, Hospitalsforstander i Ribe, 83.
 Bajlum, Harre H., 155, 304.
 Bakke, Falkeløje i Halland, 37.
 Bakkegaard, Fjære H., 334.
 Bakær, Fjære H., 324.
 Baldringe, Herrestad H. Dat. 64 ff.

- Balg, Himle H., 650.
 Balgø, Himle H., 608.
 Balkager, Ljunits H., 54, 591.
 Ballerup, Smørum H., 620.
 Balling, Rødding H., 690.
 Ballum Birk 246.
 —, Baadsbøl-, Ballum Birk, 184. —
 Husum-, 184. — Vesterende-, 184.
 — Østerende-, 184.
 Balslev, Vends H., 16.
 Baltser Jakobsen, Ærkedegn i
 Lund, 195, 204, 595. — Maltesen
 se Viffert. — Tilesen i Kbhvn. 408.
 Banck, Frederik, Skibsbygger, 676.
 Bandholmgaard, Fuglse H., 296.
 Bang, Eline, Jørgen Rantzaus,
 453 f., 474.
 —, Erik, i Romvig 537. — Hans,
 Borgemester i Middelfart, 57,
 381. — Hans i Bogen 42, 267.
 — Henrik, Borgemester i Mid-
 delfart, 520. — Jens i Bogen 5.
 — Jørgen i Assens 289. — Kri-
 stoffer, Skriver p. Emsborg, 42,
 267. — Lavrids i Svendborg 404.
 — Povl, Tolder og Borgemester
 i Assens, 220, 289, 353, 368, 383,
 523, 538, 540, 542, 563.
 Bangsbo, Fjære H., 324.
 Bannebjerg, Holbo H., 61.
 Banner, Anders, 13, 695. — Birgitte,
 Klavs Bryskes, 404. — Erik Eri-
 sen 291. — Frans, Lensmand p.
 Børglum Kloster, 11, 27, 61, 83,
 85, 121, 144, 180, 191, 213 f., 247,
 262, 264, 282, 291, 293, 306, 403,
 410 f., 572, 587, 589, 591, 608, 621,
 640, 672 f., 677, 688. — Magdalene,
 Iver Krabbes, 31, 51, 105 f., 137,
 149, 155, 187, 239, 242, 268, 283,
 324, 329, 353, 392, 504. — Otte,
 Lensmand p. Sejlstrup, 27, 33,
 50, 61, 78, 180, 199, 247, 262, 268,
 279, 284, 353, 411, 591, 621.
 Baptista Jensen 306.
 Barbara, Henrik Smeds, 620. —
 Gødesdatter, Anders Bondes, 693.
 Barby, Anders, 9, 144.
 — Greve se Burkard.
 Bardastrandssyssel p. Island 590.
 Bare Herred 97, 101, 300, 373, 655,
 661, 671.
 Bareus, Aage Andersen, Kongens
 Sanger, 401 f.
 Barkager, Bjørge H., Skaane, 408 f.
 — Len 69.
 Barnekov, Hans, 34, 68, 263. — Jør-
 gen, Lensmand p. Aakær og Lund
 p. Mors, 4, 9, 15, 27, 33, 76, 105,
 167 f., 170, 180, 194, 269, 291, 382,
 393, 430, 485, 505 f., 565, 572,
 634 f.
 Barsebæk, Haragers H., 147, 372..
 Baruch Skotte, Kancelliskriver,
 397, 674.
 Basse, Erik, 328 f., 614, 649, 656.
 — Hans Pedersen 93, 401, 557.
 — Jesper Nielsen 321. — Jørgen
 Nielsen 545. — Niels Torlofsen
 13. — Peder Hansen 86, 401.
 —, Søren, paa Helgenæs 20.
 Bassemænd, Gødert, Salpetersyder,
 28, 148.
 Bast, Hans, i Kerteminde 377.
 Bastian Bartske 190.
 Båtsandar, Havn p. Island, 561 f.
 Bavelse, Tybjærg H., 142. — Gaard
 436.
 Bay, Anders, i Randers 171. — Jens,
 Borgemester i Randers, 170.
 Beck, Albert, 255. — Joakim, Rente-
 mester, 1 f., 12 f., 15, 27, 30, 35 ff.,
 40, 49, 62, 71 ff., 75, 78, 86, 91 f.,
 94, 98 f., 104, 107, 109, 111-5, 119,
 122 f., 130, 135 ff., 143 f., 153 f.,
 156, 165 f., 183, 194, 196, 207 f.,
 210 ff., 220, 226 f., 234, 249, 253,
 263, 265, 271, 287, 289, 293, 297,
 302 f., 309, 312 f., 318, 330, 335 f.,
 340 f., 346 f., 351, 358, 360 f., 364,
 373, 378, 383, 385, 390, 404, 424 ff.,
 436, 441-6, 449, 452, 454, 456, 459,
 463, 470, 477 f., 487, 492, 496, 512,
 517 f., 520, 523, 526 f., 530, 536,

- 539, 547, 549-52, 561, 572, 579, 587, 589, 591 f., 594 ff., 599 ff., 603, 607, 611, 615, 619, 632, 635, 640, 649, 658, 661 ff., 666, 675, 684, 686, 688, 692 f., 695 f. — Lage 473, 587, 626, 635, 637, 670. — Margrete, Palle Ulfelds, 390. —, Rasmus, 20.
- Becker, Kort, i Hamborg 639.
- Beder, Ning H., 616.
- Bedinge, Vemmenhøg H., 54. — Store-, 355.
- Bege, Jørgen Hansens, se Skram. — Kristiernsdatter, Kristiern Pedersens, i Igum 464.
- Behr, Didrik, 30, 108, 156, 294, 341.
- Beldringe, Baarse H., 178.
- Beltinge, Froste H., 34, 85, 131.
- Benckel, Hans, Hr., 372.
- Benderup, Niels Movridsen, 128, 545, 643, 646.
- Benedicht, Lavrens, Bogtrykker i Kbhvn., 529, 611, 669 f., 686.
- Bennecke, Kort, i Lybæk 423.
- Bent i Knubbeløkke 524. — Halandsfar, Bøsseskytte, 408. — Gregersen, Anders Barbys Tjener, 144. — Hansen i Ibsker Sogn 687.
- Bente Nielsdatter, Frans Skrivners, 456.
- Bentz, Johan, Kongens Livlæge, 674.
- Berendal, Meynolf, 362.
- Bergen 123, 132.
- Berger, Jørgen, 300, 387, 420 f.
- Berlin 552.
- Bernt (Bernhard) Skomager i Lybæk 328. — Haagensen p. Bornholm 95.
- Berte, Fru, i Højrup se Emmiksen.
- Bertel Svart 276. — Nielsen 226.
- Beuchling, Kasper van, 533.
- Beyer se Behr.
- Bigum, Nørlyng H., 321.
- Bild, Anne, Kristiern Fastis, 13, 261, 333. — Evert 405, 529, 533, 555, 650. — Otte Klavsen 226, 286, 341 f. — Peder 141, 336. — Torlof 401, 537 f., 557.
- Bilde, Anders, 84, 311. — Anne, Jens Brahes, 199, 220, 441. — Anne, Jens Rotfelds, 441. — Jfr. Birgitte Hansdatter 109, 228. — Birgitte Klavsdatter, Kristoffer Galdes, 673, 675. — Eggert 179. — Erik, Lensmand i Salling H., 27, 34, 51, 61, 100, 175 f., 180 f., 195, 210, 227, 244, 251, 266, 268, 295, 353, 410, 412, 591. — Ermegaard Andersdatter, Jørgen Podebuses, 160, 280. — Jfr. Ermegaard Hansdatter 109, 228. — Frans, Lensmand p. Ørum, 23 f., 51, 61, 84, 116, 157, 163, 179 f., 199, 214, 242, 245, 249, 256, 268 f., 462, 490, 541, 620, 636, 645 f., 697. — Hartvig, Lensmand p. Aahus, 27, 31, 33, 51, 61, 81, 113, 120, 133, 180, 193, 203 f., 226 f., 264, 268 ff., 288, 292, 326, 404 f., 413, 441 f., 500, 521, 562, 570, 589, 591, 694. — Hilleborg, Lavrids Grubbes, 85. — Jfr. Ingeborg 311, 413, 629. — Jens, Lensmand p. Visborg, 43 ff., 60, 98, 100, 130, 149, 156, 161, 175, 177, 206, 230, 252, 259, 303, 364, 366, 378, 383, 385, 422 f., 443, 459 f., 479, 485, 488, 491, 510, 517, 625, 642. — Jørgen 63, 68, 100, 104, 108, 113, 145, 177, 203 f., 269, 441, 591, 630, 635, 644, 652, 655, 676, 682 f., 694. — Margrete, Lage Brocks, 681. — Peder, Lensmand p. Tureby, 1 f., 12, 27 f.; Lensmand p. Roskildegård 33 f., 41 f., 49, 51-4, 61, 66, 75, 79, 82-5, 89 f., 92, 94, 97, 108 f., 112, 120 f., 130 f., 133, 135 f., 139, 142, 144, 148, 151, 153, 156, 160, 167 ff., 182, 185, 188 f., 191, 196, 201, 207 f., 212, 215, 217, 220, 228, 248 ff., 252, 259, 290 f., 293, 344, 349, 365 f., 371, 395, 400, 408, 411 f., 421 f., 425, 441 f., 448 f.,

- 454, 457, 462 f., 465, 472, 474, 477 f., 482, 490, 492 f., 500, 505, 526, 530, 533, 539-43, 549, 551 ff., 557 f., 561, 564, 572, 588, 591, 593, 595, 598, 605 f., 608, 610, 613, 615, 618, 621, 624, 627, 629 f., 638, 642, 648 f., 652, 658 f., 661, 665 ff., 670, 673 ff., 677 f., 692, 696. — Sidsel, Just Høgs, 295. — Sidsel, Niels Parsbergs, 189, 198. — Sten Klavsen 27, 60, 105, 194, 203 f., 265, 277, 287 f., 304, 355, 418, 426, 436, 440 f., 450, 455, 464, 474 f., 481, 483, 486, 501, 528, 550, 565 f., 577, 591; 1565 Lensmand p. Herriśvad Kloster, 598 ff., 610, 621, 652, 660 f., 670 f., 678. — Sten Knudsen 630. — Torbern, Lensmand paa Braade, 36, 84, 351, 646, 649, 659, 676 f. — Peder, Byfoged i Stege, 650. Billinge, Onse H., 63. — Klippe ved Elfsborg 585. Billingshusen, Henrik, 660, 675. Bindslev se Venslev. Bing, Anders, 99, 129. Bintze, Hans, Skibshøvedsmand, 401. Birgitte Josefsdatter, Torkild Pedersens, se Rekhals. Birkehoved ved Nyborg 527. Birkende, Skippinge H., 687. — Gaard 687. Birkenæs, Vor H., 290. Biskopsjorden ved Odense 93. Biskopstaarup, Vinding H., 59, 117. Bissrup, V. Flakkebjærg H., 106. Bjønstrup, Lunde H., 11. Bjelke, Ture, svensk Adelsmand, 73. Bjelkers Gods 494. Bjellerup, Store, Torne H., 306. — Vester-, 458. — Øster-, 458. Bjerlev, Ø. Gynge H., 217. Bjerre, V. Flakkebjærg H., 539 f. Bjerreby, Taasinge, 30. Bjerregaard, Skodborg H., 168. Bjerresø, Herrestad H., 99, 447. Bjærg, Skodborg H., 168. Bjærgby, Vennedbjærg H., 305. —, Stifts-, Tudse H., 330. Bjærg, Bjærg H., Jylland, 355. — Herred, Skaane, 97, 189, 196, 341, 655, 661, 665. Bjæverskov Herred 151, 158, 472 f. Bjødstrup, Vor H., 311, 381. Bjørn, Bjørn Andersen, Landsdommer p. Sjælland, 188, 197, 202, 207, 228, 244 f., 254, 316 f., 342, 357, 359, 392, 399, 421 f., 456 ff., 462, 476 f., 518, 537, 540 f., 546 f., 552, 570, 582, 587, 611 f., 626 f., 635, 637, 643, 652, 654, 666 f., 671, 688. — Gislesen, Præst p. Island, 591. Bjørnholm, Sønder H., Mols, 588. Bjørnkær, Kristen, i Odense 488. Bjørnkær, Kær H., 295. — Skov, Mols H., 633. Bjørnsløkke Mark, Ribe H., 245. Bjørnstrup, Børglum H., 322, 374. Bjørup, Falster, 79, 466. Black, Niels, Kannik i Roskilde, 152, 154. Bladstrup, Lunde H., 60. Blangslev, Hammer H., 8, 317. Blekinge 29, 37, 73 f., 133, 198, 226, 244 f., 254, 258, 270, 288, 308 f., 320, 379 f., 413, 424, 479, 495, 498, 501, 503, 509 f., 540, 560, 563, 635, 647, 665, 676, 694. Blidstrup, Holbo H., 45, 145, 559. Blik, Anders, 218. — Kristoffer 421, 465. Block van Münster, Skibshøvedsmand, 401. — Jens, Mag., Kannik i Viborg Domkirke, 527. — Niels i Rold, Herredsfoged i Hindsted Herred, 380 f. Bloksgaard, Skodborg H., 168. Blome, Hans, 378, 517 f., 522, 586. — Jesper, Lensmand p. Hagenskov, 486 f., 497, 584. Blovstrød, Lynge-Kronborg H., 14, 108, 112, 150. Bo, Skipper, 126.

- Bo Len, Froste H., 566.
 Bock, Zakarias, Kræmmer, 570.
 Bode, Rugsø H., 405.
 Boderup, Skyts H., 54.
 Bodil, Lavrids Sørensens, 255. —
   Peder Vinds, i Engelholm 225.
   — Pedersdatter, Skelm Haagen-
   sens, i Rønneby 568.
 Boer Eng, Mols H., 633.
 Boes, Hjelmlev H., 397.
 Bogense 24, 51, 58, 84, 103, 209,
   222, 242, 251, 280, 288, 326, 377,
   394, 398, 400, 409, 461, 499, 536,
   569, 669. — Borgere 5, 42, 58. —
   Vor Frue Alter 164.
 Bogø 152.
 Bol, Favraas H., 594.
 Boldrup, Gislum H., 324.
 Bolemann, Herman, 668.
 Bolle Led, Sjælland, 382, 648.
 Bolles, Klavs, i Amsterdam 697.
 Bolmerød, Skam H., 640.
 Bolstofte, Luggude H., 400.
 Bomhover, Gert, Svovllutrer, 567,
   574.
 Bommel, Jakob, i Roskilde 526.
   — Peter, Kromand ved Frede-
   riksborg, 114.
 Bon, Hans, i Hamborg 639.
 Bonchorst, Henrik, Skipper, 503.
 Bonde Knudsen, Kapellan til Selde
   og Aasted, 685.
 Bonderup, Hammer H., 36.
   —, Torne H., 458, 495.
 Bondestrup (?Bommestorp), Ble-
   kinge, 568.
 Borchhorst, Gert, 475.
 Borg, Simen v. der, 645 f.
 Borlitz, Lynge-Kronborg H., 559.
 Bork, N.-Horne H., 16.
 Borlunde, Froste H., 198.
 Bornholm 95, 119, 124, 162, 175,
   205, 255, 347, 434, 462 f., 473, 479,
   502, 572, 583, 588, 598, 612, 632,
   684, 687. Jvfr. St. Jørgens Hospital.
 Borreby, V. Flakkebjærg H., 240.
 Borrestad, Gærs H., 585.
 Borris, Bølling H., 682.
   —, Fjends H., 692.
 Borsholm, Lynge-Kronborg H. Dat.
   212, 470 f.
 Borum, Framlev H., 169.
 Borup, Hammer H., 36.
   —, Ramsø H., 673.
   —, Kride-, Voldborg H., 698.
 Borupgaard, Lynge-Kronborg H.,
   224.
 Boslum, Mols H., 633.
 Bosø Kloster, Skaane, 147, 198,
   260, 295.
 Bouding (?Boring, Nim H.) 640.
 Braade Len 36. 106.
 Brabrand, Hasle H., 146, 190.
 Brahe, Aage, 441. — Beate, Jørgen
   Lykkes, 592. — Elsebe, Hans
   Skovgaards, 50, 604. — Henrik
   585, 591. — Holger 591. — Jens
   17, 47, 68, 199, 220, 441. — Jør-
   gen, Lensmand p. Nykøbing, 27,
   51, 69 f., 179 f., 234 f., 250, 257,
   269, 273, 278, 281, 295, 303, 305,
   309, 312, 366, 373, 390 f., 401, 473,
   493, 524, 541, 557, 575 f., 612, 625.
   — Lage, Lensmand i Froste Her-
   red, 27, 29, 60, 68, 175, 178, 186,
   288, 292, 301 f., 304, 314, 317 f.,
   322, 326, 331, 337, 441, 449, 472,
   482, 494 f., 500, 511, 513 f., 519,
   533, 551, 553, 557, 572, 575, 579,
   586, 589, 591, 614 f., 618, 621, 624,
   627, 629 f., 642, 654 f., 676 f. —
   Magdalene, Jørgen Urnes, 49.
   116, 441. — Otte, Lensmand p.
   Aalborghus, 2, 9 f., 13, 15, 17,
   19, 22, 32 f., 39, 51, 64 ff., 72, 78,
   82, 89, 98, 104, 113, 120, 122 f.,
   143 f., 146, 155, 161, 180, 186 f.,
   192, 197, 199 f., 203, 205, 220, 239,
   242, 244, 246 ff., 265 f., 268 f., 278,
   291, 298, 308, 311, 323, 331, 345,
   347 f., 353, 365, 370 f., 374, 377,
   383 f., 399, 406 f., 419 f., 425 f.,
   453, 455, 469 f., 492, 500, 504 f.,
   507, 511 f., 514, 521, 527, 531,

- 534 ff., 542, 546, 555, 558, 570, 576, 583, 601, 609, 613, 617 f., 621 f., 625 ff., 635, 643, 646, 651, 654, 661 ff., 667, 678, 680, 683, 690, 697. — Peder, svensk Adelsmand, 138, 333, 457 f.
- Brandenburg, Kurfyrsten af, 334.
- Brandstad, Færs H., 596.
- Brandt Villumsen, Skipper, 434.
- Brandtborg, Skodborg H., 31.
- Brangstrup, Gudme H., 117.
- Bratskov, Ø. Han H., 316.
- Bred, Odense H., 286.
- Bredstrup, Nørre H., Mols, 197.
- , Skam H., 594.
- Bredzer, Albret, Skomageri Kbhvn., 339.
- Bregne Herred, Blekinge, 86, 97.
- Bregnehave, Musse H., 188.
- Breide, Abel, Mikkeli Hals's, 321, 355.
- Bremen 8, 12, 543.
- Brenderup, Vends H., 630.
- Brenner, Steffen, Sejrmager, 208.
- Bret, Bjørge H., Jylland, 57.
- Brigsted, Vor H., 311.
- Briksbøl, Skads H., 198.
- Brinkgaard og Mølle, Ballum Birk, 106, 147, 184.
- Bro, Vends H., 181, 285.
- Broberg, Kristoffer von, Hovedsmand, 624, 629.
- Broby, Gyngø H., 400.
- Brock, Lage, Lensmand p. Holbæk, 1, 27, 51, 61, 91, 97, 133, 139, 180, 188, 212, 215, 228, 238; 1563 Lensmand p. Vordingborg 247, 250 f., 254, 260, 268 f., 278, 331, 346, 366, 374, 391, 399, 412, 433, 457, 493, 566, 591, 622, 624 f., 661, 681.
- Brockdorff, Joakim (Jakob), 61, 412; 1564 Lensmand p. Hagenskov 475, 497, 511.
- Brockenhuus, Ermegaard, Erik Madsens, 30. — Frans, Lensmand p. Nyborg, 4, 7, 17, 27, 51, 61 f., 86, 92, 98, 100, 107, 114, 117 f., 126, 139; 1562 Lensmand p. Kbhvn. 141, 151, 155 f., 158, 162 f., 165 f., 173, 176, 178, 180-3, 185, 187, 191, 196, 203 f., 207 f., 210 f., 218 f., 222 ff., 228, 232-7, 239, 242, 248, 264, 268, 272, 278, 289, 297 f., 307, 310, 316, 331, 334, 351, 356, 366, 374 f., 380, 385, 389, 391, 401, 409, 414, 444, 448, 533, 538, 544, 554 f., 562, 565 f., 568, 571, 577, 585, 587 f., 608, 678. — Godske, Lensmand p. Thistedgaard, 58, 64, 315, 388, 410. — Jakob, Lensmand p. Helsingborg, 13 f., 34, 37 f., 42, 51, 60, 63, 85, 90, 97-100, 108, 113 ff., 126, 133 f., 139, 169, 175, 178, 184, 186, 189 f., 199, 212; Lensmand p. Stege 216 ff., 223, 225 ff., 229, 237, 242, 252, 255, 263, 268, 276, 347, 391, 412, 464. — Johan 169, 181, 244, 382, 403. — Klavs 16. — Lage 256, 265, 271 f., 279 f., 326, 342 f., 401, 410. — Oluf 13, 128, 244, 324, 328, 693. — Otte, Sekretær, 175, 202, 303, 450, 685.
- Brockhoff se Bruchofen.
- Brockmand, Jesper, Mag., 69, 136, 141, 185, 197, 203, 466. — Vincens 433.
- Brod Eriksen 133.
- Broeng, V. Horne H., 284, 623.
- Bron, Mads, se Brun. — Peter se Brown.
- Brorstrup, Aars H., 325.
- Broweyler, Adolf, fra Köln 8.
- Brown, Peter, Skotte, 617.
- Bruchofen, Henrik v., Mag., 127.
- Bucke, Jørgen, Kancelliskriver, 687.
- Brudgaard, Nørre H., Mols, 197.
- Brun, Aage, 682, 688. — Mads, Præst i Stokkemarke, 439. — Peder, Hospitalsforstander i Ribe, 83. — Vitus 273.
- Brunck, Lavrids Mikkelsen, Præst i Stubbekøbing, 79, 466.

- Brunsvig 153. Hertug 334. Jvfr.
 Erik; Henrik; Julius.
 Brusk Herred 273.
 Brydegaard, Baag H., 113.
 Brüggemann, Jakob, i Stettin 503.
 Bryske, Antonius, Rigskansler, 36,
 49, 195, 247, 249, 278, 299 f.,
 362 f., 380 f., 414, 476, 522, 540 f.,
 546, 610, 622, 655 f., 666 f., 671,
 679 f. — Grete, Peder Ruds, 34,
 262. — Jørgen 240, 261, 403. —
 Karl 261. — Klavs 16, 296, 404.
 Brød, Rønningsmand, 88.
 Brømsebro, Blekinge, 288, 301.
 Brøndbyvester, Smørum H., 669.
 Brøndeheje, Møen, 216, 391, 548,
 615, 642.
 Brøndshøj, Sockelunds H., 403.
 Brøndum, Skads H., 11.
 Brønskov, Skaane, 343.
 Brønslev, Færs H., 596.
 Buckhagen, Cappel H., 585.
 Buderup, Hornum H., 395 f. — Bro
 171.
 Buekier se Bakær.
 Buerup, Løve H., 129.
 Bukkerup, Baag H., 195.
 Bunkeflod, Oksie H., 16, 625.
 Burgaard (Burdegaard), Mols H.,
 633.
 Burholt, Børglum H., 421, 465.
 Burkard, Greve af Barby, 414.
 Burløf Kannikedømme i Lundø
 Domkirke 49.
 Busch (Busk), Bertel, 368. — Heyne
 i Lybæk 357. — Jørgen, Skipper,
 296 f., 366, 424, 646, 674.
 Bussert, Hans, Borgemester i
 Khvn., 128 f.
 Bustedgaard, Hornum H., 306.
 Bustrup, Rødding H., 433.
 Buxtehude, Hannover, 435.
 Byg, Bertel, Byfoged i Trelleborg,
 564, 650. — Niels, Hospitalsfor-
 stander i Aarhus, 202. — Severin
 202.
 Bygholm Slot og Len 11, 268, 406, 545.
 Bülow, Frans v., 281, 689.
 Büren (Bøyren), Meinert v., 435.
 Bækkeskov Kloster 81, 193 f., 203 f.
 Bækmarkgaard, Skodborg H., 31.
 Bøgeore, Skov ved Aarhus, 634.
 Bølle, Birgitte, Kristoffer Gjæes, 505.
 — Erik 2, 38, 120, 148, 164, 209,
 211, 297, 568, 571.
 Bølling Herred 11.
 Bøllingsvoge (Bolungarvig el. Bo-
 lungarhavn), Havn p. Island, 574.
 Bønnerup, Nørre H., Mols, 212.
 Børge Aagesen 339. — Jensen se
 Ulfstand. — Nielsen, Hr., 255.
 Børglum Kloster og Len 213 f.,
 253, 293, 465, 640.
 — Stift 306.
 Børringe, Vemmenhøj H., 580.
 — Kloster 556, 628. Skov 349.
 Dat. 67 f., 563-81.
 Bøserup, Skyts H., 54.
 Bøtø, Falster, 545.
 Bøvling Gaard og Len, Skodborg
 H., 46, 90, 168, 170, 268, 408,
 437, 545.
 Canis, Hans de, se Hund.
 Capitein, Peder, Dr., 291.
 Carsten, Hans, Skipper i Lybæk,
 298.
 Casse, Peder, i Vallingerød 74.
 Cederitz, Frederik, Høvedsmand,
 435.
 Celle, Hannover, 60.
 Chilian, Trompeter, se Kilian.
 Christiern I, Konge, 38, 246.
 Christiern II, Konge, 45.
 Christian III, Konge, 6, 9, 11, 18 f.,
 21, 30, 33, 42, 55, 58 ff., 64, 66,
 69, 76 f., 79, 82, 85, 87, 93 f., 135,
 150, 158, 162, 164, 167 f., 170-3,
 191 f., 203, 207, 232, 278, 352,
 420, 486, 502, 531, 557, 639, 641,
 697.
 Christiern (Christian) se Kristiern
 (Kristian).

Christoffer se Kristoffer.
 Claudius Gallus se Claude Collart.
 Clement se Klement.
 Codde se Kodde.
 Collart, Claude, svensk Høveds-
 mand, 484.
 Costerman, Henrik, 339. — Korne-
 lius 339.

Daa, Jesper, 153, 261. — Klavs 83,
 97, 160, 180, 220, 228, 247, 285,
 516, 626, 637. — Oluf 557. — Pe-
 der 198 f., 401. — Torbern 72, 131.
 Daastrup, Ramsø H., 626.
 Dade Gudmundsen p. Island 590.
 Daderup, Tybjærg H., 196.
 Daglykke, Lynge-Kronborg H.,
 163, 277.
 Dagstrup, Haragers H., 449.
 Dalby, Torne H., 458, 561.
 — Kloster 295, 444 f., 458 f.
 Dalhausen, Hans, Møntmester, 613.
 Dalkøbing, Skyts H., 589.
 Dallerup, Hatting H., 255.
 Dalum Kloster. Foged se Tho-
 mas Sørensen Skriver.
 Dam, Staffen, svensk Fange, 532.
 Dampsfledt, Matthias, Skibshøveds-
 mand, 401.
 Damsgaard, Ø. Lisbjærg H., 277.
 Dançay, Charles, fransk Gesandt,
 112, 509.
 Danzig 19, 31, 53, 146, 155, 206,
 223, 252, 300, 375, 394 f., 407,
 419 f., 423, 426, 440, 442, 446,
 471, 482, 527, 529, 543, 574, 593,
 599, 608, 620, 631 f., 674.
 Dav, Markus, i Husum 118.
 Davgaard, Hatting H., 355.
 David Hansen, Toldskriver i Hel-
 singør, 191, 220, 401, 601. —
 Thomsen, Mag., Kannik i Lund,
 386.
 Davstrup, Lunde H., 36.
 Dejbjærg, Bølling H., 48.
 —, Gørs H., 585.

Dethering, Jobst, 362.
 Deventer, Holland, 62, 179.
 — Gert von, i Kbhvn. 310, 349.
 Dich, Jakob von, 668. Jvfr. Dincken.
 Didrik Skomager 339. — Klavsens
 van Rorup 660. — Pedersen 71.
 Dieppe, Frankrig, 513.
 Diernisse, Salling H., 295.
 Digsmed, Jesper, Præst i Halm-
 stad, 679.
 Dincken, Jakob von, Købmand, 574.
 Jvfr. Dich.
 Ditlev, Jens Bildes Foged, 100.
 Ditmarsken 12.
 Doense, Hindsted H., 304.
 Dohna, Frederik v., Hofmarskal,
 13 f., 22, 40, 57, 69, 112, 128, 392,
 438, 440, 450 f., 457, 459, 474, 594.
 Dokkedal, Fleskum H., 212 f.
 Dolmer, Nørre H., Mols, 197.
 Dominicus Lavridsen, Byfoged i
 Holbæk, 684.
 Dommerby, Fjends H., 692.
 Dornitzer, Hans, kgl. Plattenslager,
 556 f., 597.
 Dorothea, Christian III's Dronning,
 19, 21, 28, 30, 59 ff., 76, 98, 121,
 162, 220, 273, 380, 382, 384, 393,
 410, 448, 577.
 Dorothea, Chr. III's Datter, 60, 77.
 Dorothea Herolds, Enke efter
 Frands de Medina, 260. — Jens
 Judes 574. — Knud Heyes 74. —
 Niels Markvardsens se Torne-
 krans. — Maltesdatter, Peder
 Kruses, se Viffert.
 Dortrecht (Dort), Holland, 608.
 Draaby, Mols H., 633.
 —, Nedre, Horns H., Sjælland, 365.
 Drage, Magdalene, Mikkøl Ake-
 lejes, 141, 290.
 Drake, Oluf, svensk Adelsmand,
 497.
 Dragsholm Slot og Len 53, 139,
 349, 628, 648, 667. — Foged se
 Frans Lavridsen; Skriver se
 Rasmus.

- Dragør 52, 54, 632. Tolder se Oluf Hansen.
 Drejby (?Drejby) 277.
 Drenderup, N. Tyrstrup H., 45, 181.
 Dresselberg, Niels Andersen, 86, 107, 136, 330.
 Dressing, Bernt, i Lybæk 503.
 Drey, Johan von, Hertug Julius's Sekretær, 123.
 Dreyer, Henrik, Klejnsmed, 475.
 Dringelberg, Peder, Kannik i Lund. 386.
 Drongstrup, Hammerum H., 11, 52, 288.
 Dronningborg Slot og Len 4, 121, 170, 220, 268 f., 377, 379, 545.
 Dronningholms Len, Sjælland, 394.
 Drucken, Lasse, 137.
 Druckenbrot, Nikkel, Kancelliskriver, 455 f., 572.
 Drusin, Benedikt, Kromand ved Frederiksborg, 90.
 Due, Hans, Foged p. Emsborg, 14.
 Dueholm Kloster 18, 155.
 Duncker, Anders, i Køng 182.
 Durschou, Bernt, Skipper, 605.
 Dus, Kristen, Bøsseskytte, 408.
 Dybedals Mølle, N. Asbo H., 594.
 Dybkær, Hind H., 187.
 Dyrby, Nørhald H., 345.
 Dyre, Frans, 403, 695. — Jens Klavsen 279, 322, 374, 575. — Peder Kristensen 620 f., 637 f.
 Dyrefjord, Havn p. Island, 645.
 Dyrlev, Baarse H., 293.
 Dyrum, Skaane, 440.
 Dærup, Baag H., 286.
 Dørup, Tyrsting H., 14.
Ebbe Andersen se Galt.
 Ebbekøb, Lyng-Kronborg H., 559.
 Ebbelskov, Mols H., 633.
 Ebbelsøgaarde, Mols H., 633.
 Ebbestrup, Galtén H., 146.
 Ebdrup, Sønder H., Mols, 554, 609. — Ebdrupholm, Skov, 554, 609.
 Eckenberg, Blasius, Skriver, 572 f., 577.
 Egbro, Skaane, 288.
 Egebæk ved Helsingør 88, 558, 625.
 Egede, Øster-, Fakse H., 94, 108.
 Egenæs, Fjære H., 324.
 Egeris, Fjends H., 187.
 Egesleville, V. Flakkebjærg H., 83.
 Eget, Falster, 79, 466.
 Egetunge, Halmstad H., 418.
 Eggert Hansen, Lagmand p. Island, 20, 77, 125, 231. — Henriksen se Sandberg.
 Egholm, Ø ved Aalborg, 303, 371.
 Egsmark, Mols H., 633.
 Egsted, Hans, Skipper, 149.
 Egø se Egholm.
 Ejby, Vends H., 285.
 Ejler, Mag., se Ejler Hansen Malmø.
 Ejlskov, Skovby H., 22.
 Ekernførde. Dat. 378.
 Elbo Herred 273, 372. Herredsfoged se Kristiern Nielsen.
 Elfsborg Slot og Len 309, 319 ff., 327 f., 332 f., 335, 341, 348, 350, 360, 384-7, 399, 405, 417, 419, 437, 452 f., 470, 476, 512, 514, 521, 535, 546 f., 558, 563, 568, 574, 576 f., 583, 585 f., 591 ff., 606, 609, 621, 624 f., 627 f., 630, 662, 668, 678. Dat. 317-33.
 Eline, Henning Gages, 162.
 Elisabeth, Dronning i England, 70, 146.
 Elisabeth (Elsebe, Lisbeth) Tryllerinde 111. — Dr. Kristiern Morsings 37. — Lavridsdatter, Mag. Jørgen Jensens, 24, 79. — Petersdatter i Nyborg 117 f.
 Elkær, Jens, Slotsskriver p. Kalundborg, 687. — Kristen, kgl. Enspænder, 20, 687.
 Elleholm, Blekinge, 103, 210, 222, 238.
 — Slot og Len 31, 150, 354.
 Ellestrup, Færs H., 596.
 Ellidæ p. Island 590.

- Ellinge Gaard og Len, Ods H., 41, 230.
 Elsborg, Lysgaard H., 165.
 Else, Hr. Kristiern Friis's, se Rosenkrantz. — Peder Svaves se Skave.
 Eltang, Brusk H., 47.
 Emden 12, 622.
 Emmiksen, Anders, 640. — Berte, Henrik Kristensen Sandbergs, 638. — Movrids 80. — Otte 619, 650.
 Emsborg (Em Kloster) 289, 588.
   Dat. 1 ff., 6-15. — Foged se Hans Due; Skriver se Kristoffer Bang. — Kirke 77. — Kro 14. Kromand se Jens Skriver. — Len 11, 38, 42.
 Emsbüttel 648.
 Enevold Jensen se Seefeld. — Lavridsen se Udsen.
 Engebjærg, Torne H., 605.
 Engelbret, Johan thom Grottenhus's Tjener, 631. — Johansen 339.
 Engeldrup, Skam H., 640.
 Engelholm 225, 356, 599 f., 652, 660 f. — Bro 288.
 Engelsbæk Len, Skaane, 196.
 Engerød Skove, Skaane, 360.
 Enköping, Sverrig, 482, 502.
 England 62, 65, 132, 420, 434, 527, 543, 645, 652, 659 f.
 Engom, Hatting H., 355.
 Enkhuyzen, Holland, 12.
 Enner, Nim H., 640.
 Erik XIV, Konge i Sverrig, 73, 76, 169, 212, 217, 219, 228, 253 f., 311, 335, 347, 353, 355, 359, 364, 483, 487, 494, 600, 659.
 Erik, Hertug af Brunsvig-Lyneborg, 281 f., 335.
 Erik Arnesen p. Island 231, 419. — Eriksen se Banner. — Henningsen, Vikar i Roskilde, 152. — Ipsen 413. — Jensen i Igum 464, 638. — Jespersen, Jesper Daas Tjener, 153. — Mortensen (? Godov) 625. — Nielsen i Munkebo 412.
 Erridsø, Elbo H., 285, 372.
 Ersholt, V. Flakkebjærg H., 342.
 Erst, Anst H., 6.
 Esbern, Mag., Præst til Vor Frue Kirke i Aarhus, 643. — Andersen, Vikar i Lund, 542.
 Esbønderup, Holbo H., 41, 142 f. — Lille-, Lyng-Kronborg H., 138.
 Eserup, Bare H., 458.
 Eske (Eskild) Kristiernsen i Skive 130. — Klementsens, Præst i Grimstrup og Aarre, 387. — Pedersen, Forstander for Aarhus Hospital, 120.
 Eskebjærg Gaard, Bjærg H., Fyen, 141, 156. Dat. 522 f., 539 f.
 Eskemosegaard, Lyng-Kronborg H., 21.
 Eskildstrup, Falster, 466.
 Eskær, Nørre H., Salling, 162.
 Espe, Vemmenhøg H., 54.
 Espergærde, Lyng-Kronborg H., 245, 447.
 Esperods Enghave ved Helsingør 558.
 Espholt Len, Gærs H., 47, 212, 216, 555.
 Esrom Kloster 41 f., 61, 80, 115, 120, 133, 142, 448, 559, 615. Dat. 39, 130, 134-42, 444 ff., 490. — Abbed se Peder; Foged se Frederik Kristiernsen. — Ladegaard 143, 145.
 Esterbølle, Nørre-, Skovby H., 410.
 Estvad, Ginding H., 643. — Gaard 119.
 Eulenaus, Andreas von, Kancellisekr., 50, 601, 698.
 Everdrup, Baarse H., 178.
 Everlev, Torne H., 211, 586.
 Everup, Ø. Flakkebjærg H., 66.
 Faaborg 25, 51, 84, 103, 209 f., 222, 251, 326, 377, 394, 398, 409, 461, 499, 536, 549, 569, 669. — Helligaandskloster 17.

- Faare, Skodborg H., 31.
 Faarebæk, Oksie H., 69, 455.
 Faarup, Nørhald H., 345, 405.
 Fakse Herred 151, 187, 274, 630.
 — Herredsfoged se Peder Boesen.
 Faksinge, Baarse H., 36.
 Falckner, Johan Gilllesen, i Amsterdam 158, 210, 229, 454, 491, 507, 546, 552, 575, 626, 646 ff., 673, 676, 679, 685.
 Faldengaard, Baag H., 195.
 Falkenberg 51, 80, 84, 103, 132, 210, 222, 238 f., 687. Dat. 351.
 — Skole 97.
 Falster (Bjelke), Mogens, 32.
 Falster 7, 35, 51, 70, 79, 95, 157, 186, 235 f., 245, 251, 257, 259 f., 298 f., 310, 369, 380, 390, 399, 412, 456 f., 464, 466 f., 483, 492, 524 f., 530, 541, 570, 575 f., 578, 604, 610, 616, 648, 683, 685, 688.
 Falsterbo 45, 51, 67, 84, 103, 115, 129, 132, 209, 222, 238, 242, 294, 298, 330, 409, 415, 461, 493, 498, 536, 548, 669, 672. — Byfoged se Rasmus Andersen. — Tolder 298, 447. Jvfr. Anders Knudsen; Knud Pedersen Skriver. — Rev 113, 446, 602.
 Fanø 233.
 Farringløse, Ringsted H., 322.
 Farsbølle, Skovby H., 219.
 Farum, Ølstykke H., 150, 232, 575.
 — Gaard og Len 36, 430, 466, 504, 575.
 Fasti, Jørgen, se Splid. — Kristiern 13, 261, 333. — Thomas 474.
 Father, Kristoffer, Daniel Rantzau Proviandtmeester, 570.
 Favraas Herred 97 529, 682.
 Favrholt, Lynge-Frederiksborg H., 15, 21, 35, 133.
 Favsing, Sønderhald H., 15.
 Fechtel, Didrik, 120, 136, 157, 173.
 — Henrik 173. — Povl, Møntmeester, 91 f., 120, 136, 157, 173, 178, 297, 350, 508, 510, 514, 605, 611, 613.
 Fedet, Fakse H., 207, 243.
 Feed, Hans, 339.
 Feigel, Sebald, i Nürnberg 339.
 Fejø 548.
 Feldballe, Sønder Herred, Mols, 306. — Birk 554, 609.
 Felding, Sønder-, Hammerum H., 52, 288.
 Feldingtorp, Hammerum H., 52.
 Feliks Jensen se Gere.
 Ferring, Vandfuld H., 168.
 Filested, Rønnebjærg H., 400.
 Fincke, Jørgen, svensk Adelsmand, 212, 218 f., 221, 223 f., 236, 338, 347, 352, 656, 689.
 Finde, Aage, 594.
 Findt, Lars, i Hellerød 435.
 de Fine, Arnold, kgl. Organist, 386, 552, 601.
 Fiskerhoved, Fakse H., 71.
 Fjellie, Torne H., 614.
 Fjellenstrup, Holbo H., 115.
 Fjellerup, Nørre H., Mols, 321, 380, 439.
 Fjends Herred 160, 691.
 Fjære Herred 97, 682.
 Flaarup, Fuglse H., 32.
 Fladsaa, Hammer H., 36.
 Flakkebjerg, V. Flakkebjerg H., 35.
 — Herred 627 f., 630. — Herreds-foged 72, 202.
 Flakkerup, Bare H., 654.
 Flatø, Ø ved Island, 591.
 Fleitorpgaard, Sjælland, 606.
 Flemming, Anne, Jakob Ulfelds, 436. — Jakob 436.
 Fleninge, Salling H., 162.
 Flensborg 52, 172, 222, 224, 280, 328, 331, 338, 351, 357, 380, 393, 473, 475, 557. — Borgemeester se Anders Skriver; Raadmand se Peder Pommerening. — Borgere 280, 331, 351, 353, 357, 393, 475. — S. Hans Sogn 353.
 Flensborghus 470. Dat. 21, 78, 276, 376, 379 ff., 510-7.

Flintinge, Musse H., 188.
 Flores Florensen 633.
 Fly, Fjends H., 692.
 Flyinsenne, Sjælland, 8.
 Flø Præbende i Viborg Domkirke 157.
 Flødstrup, Vinding H., 117.
 Fløjstrup, Ning H., 616.
 Foed, Klavs, 516.
 Fog, Lars, Borgemester i Aarhus, 166 f.
 Folby, Sabro H., 158.
 Foldagergaarde, Hammerum H., 52.
 Fontein, Klavs, kgl. Herold, 36, 111, 533 f.
 Forlande, Fjære H., 316.
 Forste, Hans, i Danzig 407.
 Foss, Niels Andersen, Prior i Antvorskov, 136, 160, 623 f.
 Fovlum, Sønderlyng H., 302, 463.
 Fragdrup, Hindsted H., 304.
 Framlev, Framlev H., 14.
 Frammerslev, Hindborg H., 177.
 Francke, Silvester, Skipper, 381, 477, 522 f., 573, 582, 596, 599, 612, 691.
 Franke Hansen 401.
 Frankrig 327, 352, 487, 519. — Le-gat 364, 417, 454. Jvfr. Charles Dançay.
 Frans, Abbed i Ringsted Kloster, se Frans Andersen. — Bartskær i Svendborg 409. — Guldsmid i Roskilde 199. — Skriver, Foged p. Krogen, se Frans Lavridsen. — Skriver i Kerteminde 174, 187, 195. — Skriver i Skaane 367, 456. — Andersen, Mag., Abbed i Ringsted Kloster, 74 f., 489, 505, 623. — Gotfredsen 88. — Iversen i Strandhygaard se Munk. — Iversen, Skipper, 580. — Jensen i Landskrone 312 f. — Jensen 363 f. — Lavridsen, Foged p. Krogen, 38, 119, 142, 179, 469 ff.; Foged p. Dragsholm 648 f. — Mogensen, Læsemester i Ant-

vorskov, 20. — Pedersen, Kongens Salter, 15. — Sørensen, Salter, 403. — Sørensen i Trelleborg 564. — Villumsen, Tolder i Kbhvn., 43, 183 f., 350, 364, 367, 650.
 Fravde, Aasum H., 529.
 Frederik I., Konge, 6, 136, 173, 672.
 Frederik, kgl. Enspænder, 20. — Sanger se Frederik Sørensen. — Kristiernsen, Foged p. Esrom, siden p. Frederiksborg, 41, 120, 143, 145, 447. — Sørensen, Kongens Sanger, 42, 59, 380.
 Frederiksborg Slot og Len 15, 21, 81, 95, 108, 112, 114, 116, 119, 130, 134, 142, 147, 149 f., 165, 182, 217, 234, 240, 245, 277, 283, 369, 375, 398, 429, 446 f., 452, 476, 505, 512, 520, 525, 528, 545, 548, 559 f., 566 f., 577, 598, 605, 620, 637, 640, 649, 661, 670, 685, 690. D a t. 29 ff., 37-41, 69-74, 86 ff., 94-8, 108-15, 118-34, 142-8, 151-5, 157 f., 160-6, 168-73, 179, 182 f., 198-208, 211, 213-8, 220-34, 236-42, 256 ff., 278 f., 350 ff., 360-8, 383-94, 415-8, 425-30, 441 ff., 446-55, 468-71, 475-8, 482, 488 ff., 502-5, 550-4, 616 f., 625, 631 f., 637 ff., 673-6. — Skriver se Hans Kierurt; Kromænd se Benedikt Drusin, Peter Bommel, Rasmus Villumsen. — Slotskirke 202. — Birk og Birketing 108, 112, 150, 165, 394. Birkefoged se Oluf Stercke.
 Fredsgaard Len 119, 153, 197, 317.
 Fredtoft, V. Horne H., 284.
 Fregerslev, Hjelmslev H., 697.
 Frenderup, Froste H., 608.
 Frenninge, Færs H., 596.
 Frerslev, Ringsted H., 189, 317.
 Fresse, Elert, Skipper, 503.
 Friis (1 Egern), Godske, 333 f., 545, 580. — Palle 545.
 — (3 Egern), Henrik, 672. — Johan, Kongens Kansler, 13, 25, 27, 30, 35, 45, 49, 51, 65, 77, 95, 104,

- 108 ff., 112, 115, 121 ff., 126, 128, 134, 138, 153, 169, 174, 179 f., 190, 204, 207 f., 210, 218 f., 221, 223 f., 228, 232 f., 240, 248, 261, 279, 297, 299, 310, 340, 350 f., 357, 364, 366, 374 f., 391 f., 417, 428 f., 505 f., 510, 512, 514, 522, 524, 535, 539, 543, 550, 552 ff., 558 ff., 566 f., 569, 573, 576, 579, 581, 583, 585 f., 597, 599 f., 603, 628, 631 f., 653 f., 661-5, 672, 674.
- Friis (Skaktavl), Albert, 263, 294.
— Anders 401, 410, 541, 557. — Anne, Jesper Daas, 153, 261. — Kirstine 219, 263, 294. — Kristiern 28, 31, 42, 44, 263, 284, 297, 494.
— Bernhard, Dr., 66. — Erik 338. — Knud 561. — Peder, fhv. Borgemester i Rønneby, Forstander for Aarhus Hospital, 521.
- Friisland 581.
- Frstrup, Hvetbo H., 199, 316.
- Froste Herred 97, 280, 288, 292, 300, 361 f., 449, 500 f., 640, 644, 654 f., 661, 671.
- Frølund, Slagelse H., 548.
- Frøs Herred 245, 247.
- Fuglebjerg, Ø. Flakkebjerg H., 245.
- Fuglesang, Rønnebjerg H., 60, 101, 178.
- Fuglie, Skyts H., 54.
- Fuglsang, Musse H., 618.
- Fuks Falkefænger 37.
— Jens, kgl. Enspænder, 153, 412, 621.
- Fultofte Len, Albo H., 302.
- Fuse (Vigfus) Thorstensen p. Island 231, 314, 421.
- Fyen 7, 10, 35, 51, 65 f., 75 ff., 107, 155, 166, 201, 236, 251, 266, 268, 270 f., 278, 298 ff., 310, 317, 326 ff., 330, 337, 339, 346 f., 353 f., 358, 362, 365, 368 ff., 377, 379 f., 395, 410 f., 424 f., 437, 439, 449, 452, 476, 481 f., 487, 492, 494, 496, 513, 526, 541, 547, 556, 565, 567, 570, 575, 578, 607, 609, 614, 620, 627, 651, 653, 655 f., 666 f., 671, 683.
- Fyens Stift 186, 200, 323, 411. — Landsting. Landstingsskriver se Hans Madsen.
- Fæmø 548.
- Fænø 502.
- Færlev, Gynge H., 418.
- Færs Herred 97, 175, 280, 292, 300, 361 f., 449, 500 f., 640, 644, 654 f., 671, 676.
- Færøerne 126, 454, 568, 646, 667, 698.
- Fønle Len, Gynge H., 194.
- Før 54.
- Førslev, Ø. Flakkebjerg H., 176 f.
- Føvling, Malt H., 187 f.
— Tyrsting H., 322.
- G**aabense Færg, Falster, 250.
- Gaardsvig, Hammerum H., 11, 52, 288.
- Gaasdal, Bølling H., 52.
- Gaaseholmen ved Odense 93.
- Gabriel Kristiernsen se Oxenstjerna.
- Gadendorf, Kristoffer, Lensmand p. Kærstrup, 392, 459, 508, 584.
- Gadsbølle, Odense H., 680.
- Gagge, Henning, 162.
- Galde, Kristoffer, 673, 675.
- Galskyt, Otte, 48, 401, 618.
- Galt, Anders Pedersen, 295, 311.
— Ebbe Andersen 130. — Gjord Pedersen 146. — Mogens Pedersen 79. — Peder Ebbesen 79, 170.
- Galtebæk, Himle H., 60, 586.
- Galten, Knud, i Randers 171.
- Gammerød, Ramsø H., 673.
- Gandløse, Ølstykke H., 150.
- Gans, Busse, 688 f. — Jørgen, Friherre til Puttlitz, 688.
- Gassum, Nørhald H., 168.
- Gavelrød, Torne H., 495.
- Gavnø Gaard og Len 640.

- Ged, Karine, Mogens Krabbes, 593.
 Gedsted Bro, Rinds H., 171.
 Gedsør Gaard og Len 325, 437, 545.
 Geispuscher, Ruprecht, Kongens Saarlæge, 687.
 Gellerup, Hammerum H., 52, 87, 537.
 Gellinge, Fjære H., 316.
 Gelstrup Len, Ods H., 34.
 Geltofttegaard(nu Rosenlund), Musse H., 188.
 Gelsing, Hjerm H., 690.
 Gensø, Lister H., 151.
 Gentofte, Sokkelund H., 109, 148, 465.
 Gerden, Mikkel von, Skipper, 508.
 Gere, Aage Olsen, 441, 660. — Fe-
 liks Jensen 244, 441. — Most
 Jensen 441.
 Gerlev, Horns H., 254.
 — Herred 537.
 Gerrild, Nørre H., Mols, 305.
 Gerslev, Løve H., 129.
 —, Vemmenhøg H., 321.
 Gert Remmesnider i Kbhvn. 311.
 — Jellissen fra Staveren 660. —
 Madsen i Allers 85. — Villum-
 sen 599. Jvfr. Deventer, Gerzen.
 Gertrud Nielsdatter, Jomfru, 383.
 Gertzmann, Frederik, 338.
 Gerup, Hassing H., 333.
 Gesinge, Taasinge, 117.
 Geske, Henrik Hofmanns, 652 f. —
 Schafners i Lybæk 25, 78, 173.
 Gesten, Anst H., 40.
 Gettrup, Kær H., 32.
 Gerzen, Gert von, 360.
 Gillebert, Superintendent i Skal-
 holt, se Gisle Jonsen.
 Gilleleje, Holbo H., 373, 391, 497,
 548.
 Gilsbakke p. Island 314.
 Gimlinge Torp, V. Flakkebjærg
 H., 587.
 Gise, Didrik, i Lybæk 146.
 Giseler, Baltser, i Kbhvn. 224.
 Gisle Jonsen, Superintendent i
 Skalholt, 125, 232.
 Gisleberg, Onse H., 593.
 Gislev, Gudme H., 62.
 —, Skyts H., 589.
 Gislum Herred 284, 323, 331, 345,
 494, 545, 592, 656.
 Gisselfeld, Ringsted H., 13 f., 22,
 57, 459, 594.
 Gjedde, Knud, 86 f., 113, 135, 142.
 Gjord Pedersen se Galt.
 Gjõe, Albrekt, 61, 188, 252, 399,
 410, 412, 431, 465, 469, 500. —
 Anders 32, 263. — Birgitte, Her-
 luf Trolles, 400, 613, 631. — Eline,
 Vincens Juels, 53, 56. — Eskild,
 Lensmand p. Skanderborg, 15,
 23 f., 27, 30; 1561 Lensmand p.
 Odensegaard 36, 39, 43, 51, 58 ff.,
 75, 78 f., 95, 107; 1562 Lensmand
 p. Nyborg 141 f., 148, 156, 158,
 160, 166, 180, 186, 195, 200, 206,
 210, 242, 247 f., 250 f., 259, 263,
 268 f., 274, 277 f., 298, 300, 323,
 328, 331, 353, 359, 374, 386, 388,
 392 ff., 398, 404, 408, 411 f., 429,
 437, 444, 454, 459, 462, 473, 475 f.,
 481, 492, 497, 503 ff., 515, 522,
 529 f., 534, 546, 549, 556, 562,
 570, 578, 595 f., 614 f., 620, 622,
 626 f., 637, 646, 651, 653-6, 661,
 667 f., 690. — Falk 76, 146, 220,
 632. — Henrik 206. — Ide, Oluf
 Rosenkrantz, 35. — Kristoffer
 130, 190, 207, 505, 531, 626, 637.
 — Mogens 173, 207.
 Glad, Hans, Skipper, 74.
 Gladsakse, Sokkelund H., 49, 289,
 611, 613.
 — Len, Skaane, 134, 150, 154, 156,
 159, 500 f., 534, 640, 654.
 Glambæk, Niels, 487.
 Glasenap, Kort, Hovedsmand, 629.
 Glaser, Hans, i Antwerpen 76.
 Gleysenberg, Zakarias, Rytter,
 573.
 Glim, Sømme H., 208.

- Glimager, Gynge H., 400. — Ørken 568.
- Glob, Anne, Jørgen Urnes, Hofmesterinde, 5, 8 ff., 17, 19, 28, 59, 63, 101. — Henrik 205. — Sofie 207.
- Globich, Klavs, i Lybæk 271.
- Glumslev, Rønnebjærg H., 656.
- Glynge, Harre H., 177.
- Glæsborg, Nørre H., Mols, 321, 345, 439.
- Godske, Mogens, 35, 40, 228, 574, 597, 603, 626, 637. — Peder 55. — Anders, Borgemester i Kbhvn., 56, 391, 561 f., 637.
- Golt, Johan, Dr., 16.
- Gottorp 6.
- Gram, Mikkell, i Assens 137.
- Gram Herred 245.
- Grank, Lasse, i Grankerup 671, 676.
- Grankerup, Froste H., 671.
- Granslev, Hovlbjærg H., 345.
- Grastorfer (Gerstorffer), Høvedsmand, 274.
- Graverhuset, Torne H., 605.
- Gravlev, Hornum H., 395 f.
- Gregers, Skriver p. Aarhusgaard, 352. — Holgersen se Ulfstand. — Nielsen 338. — Pedersen i Svendborg 404.
- Greifswald 460 f., 488.
- Grenaa 51, 84, 103, 183, 209, 222, 309, 326, 352, 376 f., 409, 499, 536, 548, 570, 669. — Hospital 197.
- Grensing, Simen, Skipper, 503.
- Grensten, Middelsom H., 405.
- Grerup, V. Horne H., 623.
- Grete, Peder Ruds, se Bryske.
- Grevensvænge, Hammer H., 36.
- Grevinge, Ods H., 36.
- Gribe, Joakim, i Berlin 552.
- Griis, Arild, 668.
- , Peder, i Tolstrup 5.
- Grimmestrup, N. Asbo H., 678.
- Grimsted, Nørre H., Laaland, 296.
- Grimstrup, Skads H., 387, 415.
- Grinderslev, Nørre H., Salling, 13.
- Grinderslev Kloster 12 f., 192 f.
- Grindløse, Skam H., 640.
- Grip, Kristoffer Andersen, svensk Adelsmand, 474, 600, 643.
- Grottenhus, Johan thom, i Amsterdam 631.
- Grove, Hindborg H., 177.
- Grovholm Kær, Nørlyng H., 381.
- Grubbe, Ejler, Rentemester, 40, 42, 50, 60, 99, 109, 111, 119, 122 f., 127, 153 f., 166, 179, 207, 211 f., 220, 227, 234, 246, 249 ff., 350, 392, 415, 438, 462, 523 f., 572, 595 f., 610 f., 651 f., 669, 671, 674 f., 680, 684, 689, 693, 695 f., 698. — Erik 32, 244 f., 278, 281, 312, 325, 368, 545, 626. — Jakob 396, 424, 594, 610. — Lavrids 85.
- Grundet, Jens, Hr., 656.
- Gryde Havn, Bjærg H., Skaane, 189.
- Græse, Lynge-Frederiksborg H., 108, 112, 145, 149.
- Græsted, Holbo H., 138, 143.
- Grøn, Anders, 503. — Jørgen 115, 223, 345, 401. — Lavrids 401, 557.
- Grønevold, Rolf, Hollænder, 454.
- Grønholt, Lynge-Kronborg H., 108, 112, 149.
- , Ramsø H., 673.
- Guamsøe se Svansø.
- Gudrun Thorleifsdatter p. Island 591.
- Guelev, Villands H., 88.
- Guldborg Færg 250.
- Guldbrand Olsen, Hans Holcks Føged, 461, 650.
- Guldbringssyssel p. Island 231, 562.
- Guldener, Kort, Fribytter, 505.
- Gulland 44, 60, 98, 100, 130, 150, 156, 161, 177, 206, 230, 255, 308, 366, 443, 473, 485, 491, 510, 517, 522, 580.
- Gullerup, Onse H., 596.
- Gullev, Hovlbjærg H., 345.
- Gumløse, Gynge H., 400.
- Gummerød, Bjæverskov H., 603.

- Gunde Hansen, Borgemester i Halmstad, 668. — Gunde Kristensen, Landstingsskriver p. Viborg Landsting, 692.
- Gundel Villumsdatter 74.
- Gundestrup, Himle H., 650.
- , Salling H., 117, 295.
- , Skam H., 594.
- Gundetved (nu Selchausdal), Løve H., 36.
- Gundsø Gaard og Len, Sømme H., 69.
- Gunner Gislesen p. Island 231. — Islejfsen p. Island 591.
- Gurre, Lynge-Kronborg H., 142.
- Gustav Olsen se Stenbock.
- Gyldenløve, Ingeborg, Peder Hansens, 86.
- Gyldenstjerne, Anne, 291. — Gørvel, Lage Ulfstands, 193, 441. — Henrik 61, 180, 262, 286 f., 291 ff., 366, 401, 410 f., 541, 557, 612, 695. — Hildebrand 364. — Karine Knudsdatter 291. — Karine Ottesdatter 505. — Knud Henriksen 17 f., 33, 46, 61, 69, 76, 96, 163, 283, 291, 561, 693. — Knud Pedersen 49, 81, 88, 116, 151, 194, 346, 441, 481, 495, 562 f., 579, 595, 626, 647, 673. — Kristoffer 21, 160, 286, 535. — Mogens, Statholder p. Københavns Slot, 1 f., 4, 6, 9, 12, 14 ff., 19-22, 25 f., 32, 35, 42, 61, 63, 67, 74, 121, 131, 133, 135, 137, 143, 146, 173, 175, 217 f., 255, 268, 286, 288, 291 f., 297, 300 f., 304, 310, 318, 320, 325, 333, 344, 351, 353, 363, 435, 438, 443, 446, 448, 451, 454 f., 460, 468 ff., 478 f., 503, 505-14, 516-9, 522, 524 f., 527 ff., 531 ff., 538 ff., 542 f., 546 f., 549 f., 552 ff., 558-61, 565-70, 572-6, 578, 580-7, 591 ff., 595 ff., 599 f., 603, 612, 616, 631 f., 635 f., 642, 653, 656 f., 659-65, 673 f., 676, 684 f., 689, 691, 693, 696. — Niels 382. — Oluf Pedersen 212. — Otte 118 f., 382, 505. — Peder 17, 51, 78, 123, 219, 242, 268 f., 353, 366, 609 f., 677, 695. — Predbjørn 291. — Sibylle, Eskild Gjæes, 388 f.
- Gyldensø, Arild Olsen, 401.
- Gyllebo, Jerrestad H., 113.
- Gylling, Hads H., 465.
- Gylte, Bengt, svensk Rigsraad, 95.
- Gynge Herred 97, 265 f., 269, 277, 288, 304, 341, 355, 373, 426, 481, 489 f., 501 f., 528, 550, 560, 564, 568, 571, 577, 621, 652, 661, 665, 677, 682 f. — Bro 288.
- Gyntersberg, David, 612.
- Günther, Greve af Schwarzburg, 26, 108, 159, 161, 281, 327, 349 f., 360, 362, 375, 379, 408, 448, 457, 472 f., 477 ff., 482, 502 f., 507 ff., 514, 516-20, 523 f., 528, 684, 695.
- Gærs Herred 97, 175, 280, 288, 350, 404, 481, 500 f., 640, 642, 644, 655, 676.
- Gødelev, Torne H., 211, 692.
- Gøderslev, Bare H., 344.
- Gødesen, Marine Severinsdatter, Niels Glambæks, 487.
- Gørløse, Lynge-Frederiksborg H., 108, 112, 149.
- Gørslev, Bjæverskov H., 322.
- Gørvel, Lage Ulfstands, se Gyldenstjerne.
- Haagendrup, Strø H., 41, 233.
- Haagerup, Salling H., 162.
- Haarslev, Skovby H., 256.
- Haaslev, Skyts H., 54.
- Haastenslev, Onse H., 400, 593.
- Hack se Hak.
- Hackman, Hildebrand, 338.
- Haderslevhus 263. Dat. 273, 376, 518 ff.
- Haderslevnæs 251, 353.
- Hads Herred 172.
- Hage, Mogens, i Veterslev 185.
- Hagens Mølle, Hindborg H., 187.

- Hagenskov, Ø. Flakkebjærg H., 177.
 — Slot og Len 156, 268, 435, 452, 475, 529, 545, 584.
 Hagerup, Lyng-Frederiksborg H., 505.
 Hak, Lene, Hans Krafsses, 120, 415.
 —, Arild, Skibshøvedsmand, 385.
 — Tore, svensk Spejder, 419.
 Hald, Lambret von, i Deventer 248, 425.
 Hald, Nørhald H., 345, 604, 650.
 —, Strø H., 41.
 — Slot og Len 38, 160, 201, 268, 275, 280, 297, 452, 545, 640, 661.
 Haldager, Ø. Flakkebjærg H., 126.
 — Haldagergaarde 192. — Haldagerlille 317.
 Haldor Benediktsen, Præst p. Island, 314, 591. — Skulesen p. Island 419.
 Halephage, Joakim, se Holepoge.
 Halfdan Torarinsen 77.
 Halland 29, 37, 51, 108, 198, 226, 244 f., 254, 257 f., 271 f., 308, 310, 317 f., 320, 332 f., 353, 374 f., 379 f., 387, 413, 438, 442, 450, 468, 496, 507, 512, 521, 533, 538, 546, 552, 601, 650, 665, 668, 675.
 — Nørre-, 7, 236, 264, 266, 416, 461, 525, 682.
 — Sønder-, 7, 236, 264, 266, 313, 373, 416, 461, 682.
 Hallig, Niels, i Nykøbing 377.
 Halløse se Holløse.
 Halmstad 27, 29, 51, 70 f., 80, 84, 103, 132, 167, 185, 200, 210, 222, 238, 257, 264, 272, 290, 294, 308, 313, 318, 331 ff., 335 f., 340, 342 f., 348, 355 f., 359 ff., 389, 391, 396, 416 f., 424, 440, 451, 454, 460, 478, 485 ff., 497, 499 f., 507, 511 f., 519, 521, 524 f., 533, 546 f., 555, 557 f., 566 f., 569-72, 575, 577, 579, 583, 585, 587, 595, 603 f., 609, 614, 627, 643, 651 f., 654, 656 ff., 661 ff., 679, 681-84, 691 f., 695. Dat. 307-10, 335-43, 355-8, 661 f. — Borgemestre se Gunde Hansen, Niels Hansen; Byfoged se Anders Dagsen. — Borgere 492. — Hospital 557, 579. — Kirke 361. — Graabrødrekloster 486, 557 f., 579. — Skole 97.
 Halmstad Aa 71.
 — Herred 29, 97, 288, 292, 313, 318, 342, 358, 363, 571 f.
 Hals, Mikkell, 321, 355.
 Hals, Kær H., 287.
 Halsnæs, Sjælland, 41, 173, 394, 586.
 — Gaard og Len. Foged se Jens Jensen.
 Halsted, Nørre H., Laaland, 406.
 — Kloster og Len 102, 154, 214 f., 626. Jvfr. St. Olufs Kapel.
 Haltrup, Skads H., 286, 342.
 Hamborg 8, 12, 81, 340, 364, 369, 420, 427, 479, 512, 518, 530, 544, 554, 566, 576, 581, 586. — Borgere 364, 639, 651.
 Hammelev, Nørre H., Mols, 305.
 Hammer, Niels, 338.
 Hammer Herred 630.
 —, Store-, Skyts H., 54.
 Hammerlev, Skyts H., 54.
 Hammershus Slot og Len 186, 206, 572, 588.
 Hammershøj, Sønderlyng H., 32.
 Hammerum Herred 11.
 Hammerø. Dat. 314 ff.
 Hamsfort, Kornelius, Kongens Livlæge, 16, 58 f., 66, 78, 90, 466, 694. — Magdalene, Hieronimus Thenners, 59, 90.
 Han Herred, Jylland, 291, 370, 527, 545, 561.
 Handingmand, Kristoffer Mogenssen, Slotsfoged p. Kbhvns. Slot, 49, 54, 401, 532, 547, 620, 629.
 Hanhals, Fjære H., 316.
 Hanisch, Antonius, kgl. Sekretær, 56 f., 59, 61, 668.
 Hannæs 55, 284, 430.

Hans, Konge, 42.

Hans (den ældre), Hertug, 58, 62, 65, 71, 81, 149, 181, 207, 229, 247 f., 273, 278, 353, 357, 393, 549, 575 f.

Hans (den yngre), Hertug, 518.

Hans, Mag., 62. — Præst i Esbønderup 41. — Præst i Ørsted se Hans Justesen. — (Svarte Hans), Profos, 333, 593. — Bager i Svendborg 404. — Bartskær 137, 478. — Degn i Ravnstrup 466. — Drejer se Hans Mejer. — Rebslager i Kbhvn. 351. — Sadelmager 339. — Skinder i Svendborg 404. — Skriver i Helsingborg 43, 273, 289, 437, 452. — Skriver, Slotsskriver p. Malmøhus 16, 61. Jvfr. Hans Jensen. — Skrædder i Svendborg 404. — von Bredsted, Landsknægt. 360. — von Köln, Salpetersyder, 28. — Riber, Bøsseskytte, 408. — Svenske i Svendborg 404. — de Villa, Guldsmid, 312 f., 575, 676. Jvfr. Johan Sibe. — Aagesen, Skipper, 552. — Albretsen, Superintendent i Sjælland, 3, 94, 163, 186, 258 f., 357, 363, 377, 439, 460, 476, 539 f., 597, 653, 655, 696. — Andersen fra Lille Tønder 570. — Andersen paa Styrø 322. — Berildsen, Landsdommer p. Bornholm, 130, 148. — Didriksen, Bartskær i Næstved, 98. — Goustsen i Helsingør 586. — Henriksen, Kannik og Forstander for Duebrødre Hospital i Roskilde, 50, 158, 184. — Ipsen, Præst i Viborg, 482. — Iversen i Svendborg 404. — Jensen, Præst i Uggerslev, 25. — Jensen, Slotsskriver p. Malmøhus, 225, 588, 668. Jvfr. Hans Skriver. — Jepsen 10. — Jepsen i Paarup Mølle 286, 299. — Johansen se Lindenov. — Justesen, Præst i Ørsted, 641.

— Lagesen, Læsemester i Ribe, 584, 656. — Lavridsen se Baden. — Lavridsen, Skriver p. Roskildegaard, 88, 672. — Lavridsen, Stiftsskriver i Viborg Stift, 345. — Lavridsen se Hans Lagesen. — Madsen, Landstingsskriver i Fyen, 534. — Mikkelsen i Svendborg 86, 148, 392 f., 404, 689. — Mogensen, Læsemester ved Universitetet, 208, 384. — Mortensen i Almind 5. — Nielsen i Kbhvn. 124 f., 204, 210 f., 249, 445, 447, 456, 530, 566 f. — Nielsen i Helsingør 220. — Offesen 584. — Pedersen se Basse. — Pedersen 420. — Povlsen 338. — Simensen, Bager i Lund, 681. — Simensen i Kienemark 439 f. — Simensen i Varde 53. — Snit die Suerte, Skipper, 503. — Tavsen, Superintendent i Ribe Stift, 54, 83. — Thomesen, Mag., Præst ved Vor Frue Kirke i Kbhvn., 3, 20, 506. Hans Frederik, Hertug af Pommeren, 598.

Hansestæderne 57, 125.

Hansted, Hillerslev H., 256.

Haragers Herred 97, 101, 655, 661.

Harbou, Mogens Mogensen, 413.

Hardenberg, Anne, Knud Ebbesens, 359, 408, 521. — Edel, Frans Bildes, 353, 462, 490, 541, 609, 620, 622, 636, 645 f., 697. — Ejler, Lensmand paa Malmø og Dragsholm, Rigshofmester, 1, 6, 8, 29, 34, 37, 51, 63, 67 f., 76, 88, 90, 95, 97, 99, 101, 104, 108, 111, 120, 122, 126, 128-31, 133 f., 137, 139, 144 f., 180 f., 183, 186, 195, 198, 202 f., 217 f., 225 ff., 242, 244 f., 252 ff., 264, 268 f., 272, 278, 282, 285, 287, 292, 298, 302, 304-7, 310, 314, 317, 323, 331, 336, 344, 349, 370, 388, 414 f., 419, 441, 445, 448 f., 458, 477, 480, 482, 484 f., 488, 492 f., 497, 500,

- 508 ff., 516, 524 ff., 535, 547, 553, 556, 562, 564, 570, 573, 579, 588, 591, 595, 597, 611, 628. — Erik 247, 282 f., 344, 403, 468. — Jakob 579. — Knud, Lensmand p. Lykaa, 17, 47, 51, 74, 80, 168, 175, 210, 226 f., 268, 275, 288, 292, 457 f., 474, 479 f. — Mette, Didrik Qvit-zovs, 59.
- Harlingen, Holland, 427.
- Harre, Harre H., 177.
- Harreby, Frøs H., 247.
- Harrested, Ø. Flakkebjærg H., 176 f.
- Harridslev, Støvring H., 463, 602.
- Harridslevgaard, Skovby H., 24.
- Harritsborg ved Roskilde 526.
- Harritshøj, Lyng-Kronborg H., 138.
- Hartmann, Skipper, 605.
- Hartvig Thomesen se Juel.
- Hasagergaard, Hovlbjærg H., 345.
- Hasel, Hans, kgl. Klejnsmed, 607 f.
- Hasle 195.
- Mølle, Sjølland, 40.
- Mølle, Torne H., 586.
- Hasle-Bøserup, Vemmenhøg H., 54, 684.
- Haslev, Ringsted H., 56, 69, 295, 317.
- Hasmark, Lunde H., 594.
- Hasselø i Guldborgsund 549.
- Hassens Birk, Kallø Len, 632 f.
- Hassing Herred 256.
- Hastrup, Tune H., 346.
- Havelsegaard, Strø H., 30, 151.
- Haversack, Villum, Dugmager, 56.
- Haverslev, Aars H., 302, 325.
- Haverup, Alsted H., 546.
- Haverø, Fjære H., 324.
- Havnelev, Stævns H., 229.
- Havnø, Hindsted H., 162.
- Havreballegaard ved Aarhus 554, 609.
- Havreholm, Lyng-Kronborg H., 138.
- Havrum, Hovlbjærg H., 345.
- , Nim H., 640.
- Hedegaard, Nørre H., Mols, 43.
- Hedensted, Hatting H., 322.
- Hedesbol, Ning H., 616.
- Hefdis Mark, Tudse H., 332.
- Hegelund, Kristiern, Kancelliskriver, 380, 434, 506, 521.
- Heglinge Len, Gynge H., 302.
- Hegnet, Fyen, 502.
- Heiden, Hans von, Høvedsmand, 577.
- Heidersdorff, Filip von, 689.
- Heiligenhafen 251, 259, 685.
- Hejre, Mads, i Torpelund 296.
- Helge Pedersen i Høgeland 315.
- Helgefjelds Kloster p. Island 231, 590.
- Helgehamn se Heiligenhafen.
- Helgenæs 376.
- Hellerød, Luggude H., 610.
- , Refs H., 435.
- Hellesagre, Fjære H., 321.
- Helleskov, Skaane, 88.
- Hellested, Torne H. Dat. 62 ff.
- Hellevig, Blekinge, 300.
- Helløfmagle se Herlufmagle.
- Helmicke, Johan, 583.
- Helnekirke Kloster i Lund 135, 286, 344. — Abbed se Kristiern.
- Helsingborg 27, 51, 62 f., 84, 89, 103, 132, 140, 163, 169, 210, 222, 237 f., 242, 264, 267 f., 276, 285, 287, 299, 301, 326, 344, 346, 353, 373, 376, 387, 396, 402, 409, 413, 442, 454, 460 f., 464, 495, 536, 544, 552, 555, 557, 560 f., 567, 577, 585, 595, 604 f., 619, 640, 652, 655, 659, 669, 672. — Byfoged 225. Jvfr. Antonius Thomesen, Thomas Jude. — Borgere 43, 63, 273, 437. — Skole 97.
- Slot og Len 14, 38, 42, 100, 114, 135, 174, 190, 196, 201, 212, 216, 263, 267, 273, 278, 280, 292, 302, 309, 356, 367, 376, 406, 442, 455, 500 f., 548, 556, 562, 587, 597 f., 644, 652-5, 660, 668. Dat. 61 f., 300-4, 306, 353, 483, 491 f., 559 f., 599-604. — Foged se Anders Sti-

- sen; Ridefoged se Mads Eriksen;
Skriver se Bent Vind.
- Helsing, Holbo H., 45, 108, 112, 143, 149 f.
- Helsingør 12, 27, 31, 34, 51, 70, 84, 88 f., 108, 139, 147, 155, 157, 169, 205, 217, 222, 229, 237, 239, 267, 270, 275, 287, 300, 309, 326, 377, 389, 409, 415, 418, 427, 431 f., 435, 438, 440, 442, 448, 470, 485, 493, 498, 536, 548, 555, 557, 559, 567, 569, 577, 593, 605, 631, 659, 669, 672, 678 f., 685. Dat. 160, 470, 558 f. — Borgemester se Henrik Mogensen Rosenvinge; Byfoged se Jens Ibsen. — Borgere 203, 220, 278, 586. Toldere og Toldskrivere se Henrik Mogensen Rosenvinge, Jens Mogensen Rosenvinge, David Hansen, Frederik Leiel, Kristiern Lange. — Gader 559. — Hospital 45, 140, 145, 173. — Sognekirke 173, 559. — Toldbod 121, 191, 220, 420, 430, 440, 485, 560.
- Hem, Onsild H., 168.
- , Tyrsting H., 681.
- Hemans, Otte, 503.
- Hemmestrup, Torne H., 586.
- Hemmingsdyng, Vemmenhøg H., 54.
- Henning, Mag., Kannik i Lund, 402, 421. — Jørgensen se Qvitzov.
- Henrik, Hertug af Brunsvig, 108, 110, 128.
- Henrik, Mag., Kannik i Lund, 250. — Bundtmager 339. — Maler i Kbhvn. 615. — Skrædder 98. — Smed 620. — von Hartz 339. — von Strassburg, Skipper i Lybæk, 121, 368. — Fransen i Amsterdam 599. — Mogensen se Rosenvinge. — Nielsen se Arenfeldt. — Olsen, Raadmand i Rønne, 195. — Pedersen i Holmeg 580.
- Herlev, Lynge-Frederiksborg H., 40, 108, 112, 149.
- Herlufille, Tybjerg H., 516.
- Herlufmagle, Tybjerg H., 332.
- Herlufsholm 66, 84, 613.
- Herman, Arkelimester, 443, 662, 665. — Hermansen, Skipper, 596.
- Hermested se Hørmedsted.
- Herninge, S. Asbo H., 602.
- Herrestad, Herrestad H., 8. — Herred 97, 373, 644, 655, 658. —, Store-, Herrestad H., 99.
- Herrested Birk, Fyen, 529.
- Herridsvad Kloster 41, 132 f., 174, 178, 274, 288, 366, 373, 386, 397, 400, 402, 412, 428, 441, 472, 484, 488, 493, 544, 560, 594, 598 ff., 640, 678. — Abbed se Lavrids Sørensens.
- Herslev, Rønnebjerg H., 364, 390.
- Hersnap, Bjerge H., Fyen, 117.
- Hes, Hennike, kgl. Ætser, 390. — Markus, Raadmand i Kbhvn., 241, 435, 616 f.
- Hesbjerg Teglgård, Odense H., 234.
- Hesselballe, Brusk H., 279, 638.
- Hesselholmssgaarde, Bjæverskov H., 322.
- Hesselrød, Skaane, 400.
- Hesselø 594 f.
- Hessen, Landgreven af, 334.
- Hestetangs Mølle, Lynge-Frederiksborg H., 203.
- Hestkær, Hillerslev H., 204 f.
- Hetvig, Robert, 218, 220.
- Heye, Knud, 74.
- Hieronimus, Dr., se Hieronimus Thenner. — Ditlevsen i Trelleborg 564.
- Hildesheim, Biskoppen af, 108, 110.
- Hilleborg, Lavrids Grubbes, se Bille. — Movrids Emmiksens se Qvitzov.
- Hillerslev Herred 256, 620.
- Hillesborg (Hilderbro) Falkeleje ved Landskrone 37.
- Hilleshøj, Rønnebjerg H., 367.
- Himle Herred 97, 682.

- Himlinge Len, Gynge H., 568.
 Hincke, Joakim, Dr., 315, 599.
 Hind Herred 46, 268, 545.
 Hindborg Herred 256.
 Hindby, Oksie H., 601.
 Hindsgavl Slot og Len 11, 21, 268, 278, 452, 486 f., 529, 545.
 Hindsholm 100, 126 f., 192, 522.
 Hindsted Herred 13, 268, 504, 545, 593, 658. — Herredsfoged se Niels Block.
 Hinge, Lysgaard H., 10. Dat. 9.
 Hintze, Lavrids, 85.
 Hisingen ved Elfsborg 586, 592.
 Histfold, Henrik, i Dort 608.
 Hjedsgaard, Hindsted H., 304.
 Hjelm søgaard, Tybjærg H., 636.
 Hjerck, Harre H., 177, 690.
 Hjørnerup, Bjærg H., Skaane, 300.
 Hjorslev, Lunde H., 389.
 Hjort, Jens, Foged i Sorø Kloster, 550, 620, 624.
 Hjortholm, Vemmenhøg H., 325.
 Hjørunde, Lynge-Frederiksborg H., 149.
 Hjørring 51, 57, 84, 103, 209, 309, 326, 409, 536, 570, 669.
 Hobro 51, 72, 84, 133, 222, 238, 370, 377, 394, 409, 536, 570, 617, 669.
 Hoby Birk, Laaland, 329.
 Hochsteder (Hofsteder), Martin, 533, 544.
 Hofmann, Henrik, i Rønneby 652 f. — Jørgen 652 f.
 Hofsós, Havn p. Island, 530, 554.
 Holaveden, Sverrig, 502.
 Holbo Herred 136, 142, 150, 183, 393.
 Holbæk 51, 65, 91, 103, 117, 139, 183, 209, 222, 238, 258, 288, 392, 409, 498, 536, 548, 569, 618 f., 669, 679, 684. — Byfoged se Dominicus Lavridsen, Jens Mortensen. — Kirke 382.
 — Slot og Len 91, 139, 201, 215, 276, 282, 326, 446, 452, 545, 618, 640, 666.
 Holck, Hans, Lensmand p. Varberg, 23, 51, 59, 80, 168, 175, 199, 209, 226 f., 243, 245, 256 f., 264 f., 268, 271 f., 279 f., 288, 292, 303, 307, 309, 312 f., 315-21, 323 f., 326, 331, 341 ff., 348, 351, 355 f., 359 f., 363, 374, 376, 386 f., 408, 422, 442, 445, 449 f., 461, 483, 490 ff., 499 ff., 516, 525, 533 f., 536, 538, 540, 559, 563, 567, 575 ff., 585, 594, 600 f., 606, 616 f., 621, 624, 627, 636, 651, 653, 688. — Henrik 69.
 Holepøge, Joakim, 129, 232.
 Holland 65, 82, 316, 376, 420, 427, 434, 475 f., 543, 574, 581, 620, 676.
 Holle, Johan von, Hovedsmand, 274. — Jørgen von, Oberst, 40, 274, 277, 281, 294, 307 f., 327, 331 f., 448, 454, 470, 473, 477 f., 502, 518 f., 557, 593.
 Hollegaard, Skaane, 343.
 Holløse, Holbo H., 134, 142.
 Holmans Herred 273.
 Holme, Mols H., 633.
 —, Nørre-, Kær H., 295.
 — Kloster 162.
 Holmeg, Bare H., 580.
 Holmgaard, Dronninglund H., 537 f.
 —, Sønder-, Bølling H., 287.
 Holmstrup Præbende i Aarhus Domkirke 249 f.
 Holner, Peter, 395.
 Holse, Thomas, i Svendborg 404.
 Holse, Skovby H., 22.
 Holst (Holste), Anders, Tater, 95. — Frans i Ribe 299. — Hans, Skipper, 126. — Jakob 132 f. — Kristoffer, Kannik i Lund, 443, 546. — Mads, Byfoged i Præstø, 650. — Mikkelt, Landsknægt, 360. — Peder, Borgemester i Nyborg, 527. — Peder 352. — Rikard, Landsknægt, 360. — Thomas, Proviantmester, 244, 282, 343, 450.
 Holstebro 44, 51, 78, 84, 103, 119, 150, 183, 209, 238, 289, 326, 409,

- 536, 602, 669. — Byfoged se Rasmus Klejnsmed. — Borger 156.
 Holstebro Bro 156.
 Holsted, Ø. Flakkebjærg H., 66.
 Holsten 27, 71, 247, 282, 357, 364, 412, 503, 509, 518, 520.
 Holtug, Stævns H., 195.
 Homø, Sønder H., Mols, 305.
 Hoorn, Holland, 438.
 Hoppenov, Lars, i Helsingør 377.
 Horn, Kristoffer von, 338.
 Hornborg, Nim H., 640.
 Horne, Salling H., 245, 541, 645.
 —, Vester-, Herred 16. — Herredsfoged se Jørgen Sørensen.
 —, Øster-, Herred 16.
 Horneby, Lyngø-Kronborg H., 138.
 Hornesholm, Holbo H., 120, 447.
 Horns Herred, Jylland, 10, 19, 33, 42, 50, 144, 268, 527.
 — Herred, Sjælland, 195, 276, 428 f.
 Hornsgaard, Slet H., 613.
 Hornslet, Ø. Lisbjærg H., 613, 643.
 Hornum, Bjærg H., Jylland, 57, 355.
 —, Hornum H., 641.
 — Herred 311.
 — Præbende i Viborg Domkirke 527.
 Horsens 8, 27, 51, 64, 84, 108, 188, 188, 209, 222, 242, 261, 289, 309, 326, 409, 476, 499, 532, 536, 548, 569, 612, 668 f., 695. — Borge-mester se Kristoffer Skaaning.
 — Hospital 406, 681. — St. Hans Kloster 130, 255.
 Horsted, Jerlev H., 5.
 Hove, Smørum H., 40, 136.
 —, Vandfuld H., 168.
 Hovedstrup (nu Rødstenseje), Hads H., 324 (jvfr. 700), 693.
 Hovgaarden i Laxmands Aagerup 589.
 Hovlbjærg, Hovlbjærg H., 345.
 Hovtrup, Haragers H., 147.
 Hovtved, Hindsted H., 592, 658.
 Hoya, Greve af, se Johan.
 Hude, Jørgen von der, 278.
 Huese se Hvejsel.
 Hüge, Hans, 362.
 Hulerød, Holbo H., 393.
 Hulserød, Onse H., 596.
 Hulterup, Onse H., 596.
 Hulvadgaard, Malt H., 182.
 Humble, Langeland, 117.
 Humle, Lysgaard H., 207, 382.
 — Aa, Skaane, 86.
 Hund, Hans de, kgl. Apotheker, 129, 504, 575.
 Hundermark, Peder, Landsdommer i Fyen, 66, 75 f., 137, 186 f., 286, 546.
 Hundige, Tune H., 40.
 Hundsæk, Malt H., 105, 172, 372.
 Hundseng, Froste H., 34, 131.
 Hundslev, Bjærg H., Fyen, 472.
 Hundslund Kloster, 2, 110, 117, 236, 257, 288.
 Hundstrup, Salling H., 117, 295.
 Husavig, Island, 125.
 Husie, Oksie H., 124.
 Husum, Hans, i Aalborg 305.
 Husum, Sokkelund H., 128 f., 456.
 — se Ballum.
 Hvas, Erik, Jesper Krafsses Tjener, 135, 179. — Jens 186 f. — Kristiern 212, 254, 305, 372. — Markvard 186 f. — Melkior 186 f.
 Hvedholm, Salling H., 541.
 Hvedstrup, Sømme H., 40.
 Hveen 548.
 Hvejsel, Nørvang H., 372.
 Hvellinge, Skyts H., 54.
 Hvid, Anders, i Svendborg 404. — Mads, Præst i Holstebro, 119, 212, 254, 262. — Peder, Raadmand i Randers, 170.
 Hvids Jord, Mols H., 633.
 Hvidding Herred 246.
 Hviddinge, Nørre-, Haragers H., 449. — Sønder-, 194, 449.
 Hvide, Otte Stisen, 155, 162. — Povl Stisen, Lensmand p. Island, 7 ff., 45, 77, 105, 122, 125, 231, 421, 559, 567, 590.

- Hviderup, Froste H., 51, 104.
 Hvidovre, Sokkelund H., 392.
 Hvidøre Kro, Sokkelund H., 555, 597.
 Hvirring, Nim H., 640.
 Hvitfeld, Klavs, Landsdommer p. Laaland og Falster, 32, 51, 53, 89, 106 f., 159, 164, 186, 192, 225, 234 f., 242, 244 f., 250 f., 257, 269, 273, 278, 325, 343, 358, 362, 365 ff., 373, 390 f., 396 f., 411 f., 431, 433, 437, 452, 457, 464, 467, 482 f., 488, 492 f., 505, 524, 546, 553, 570, 581, 607, 618 f., 622, 626, 666 f., 671, 685, 688. — Marine, Hans Urnes Enke, 612, 620. — Mette, Erik Rosenkrantz's, 314. — Peder, 53, 92, 275, 329, 363, 373, 395, 401, 431, 436, 508, 557, 582, 598, 603. — Povl, Lensmand p. Koldinghus, 16, 48, 51, 53, 78, 175, 180 f., 191, 193, 200, 257, 264, 266, 272, 290, 313, 323, 331, 343, 348, 358-61, 374, 416 f., 422, 430, 450, 461, 485 f., 492, 494, 497, 499, 533, 547, 551, 555, 575, 579, 603, 627, 651, 656, 668, 679, 682, 684, 688, 691, 695.
 Hvolgaard, Nørvang H., 202, 296, 354, 426, 447.
 Hvorslev, Hovlbjærg H., 345.
 Hybens, Hans, 338.
 Hyldal, Skodborg H., 72.
 Hylken, Hads H., 57.
 Hylle, Torne H., 585.
 Hyllede, Fakse H., 680.
 Hyllie, Oksie H., 16, 625.
 Hyllinge, Ø. Flakkebjærg H., 177, 698.
 Hærmesteren 134.
 Hærup, Vester-, Rødding H., 372. — Øster-, 372.
 Hæsing, Vester-, Salling H., 522.
 Højbjærg, Sønder H., Mols, 13, 333.
 Høcken, Hartvig, 401, 410, 557, 580. — Johan, Lensmand p. Al-ling Kloster, 21 f., 107.
 Høg, Erik, 181. — Henrik 273, 377, 401. — Just 295. — Jørgen 13, 401. — Hans, i Toreby 296.
 Høgaas, Fjære H., 324.
 Høgeland, Fjære H., 315.
 Høgs Herred 97, 314.
 Høgsvig, Hammerum H., 11, 52, 288.
 Højbjærg, Lysgaard H., 165.
 Højby, Bare H., 580, 586.
 Højers Herred 246.
 Højlund, Tyrsting H., 681.
 Højrup, Nørre-, Skam H., 594. —, Sønder-, Vinding H., 117.
 Højslev, Fjends H., 22, 483.
 Højstrup Gaard og Len 294.
 Høm, Ringsted H., 649.
 Hønborg Slot og Len 268, 357, 382, 463.
 Hønie, Hans, 158.
 Hørby, Froste H., 54. —, Hindsted H., 354 f.
 Hørje Len, Gærs H., 440.
 Hørmested, Horns H., Jylland, 15.
 Hørrød, Froste H., 608. —, Færs H., 295. —, Gærs H., 585. —, Ljunits H., 591.
 Hørsholm Gaard og Len 21, 398, 566 f. Dat. 36 f., 211. — Birk 685.
 Hørup, Lysgaard H., 10, 382, 523.
 Høve, S. Asbo H., 178.
 Høyer, Herman, Skibshøvedsmand, 169.
 Høyg, Anders, i Lundegaard 639.
 Høyrde Fang, Musse H., 188.
 Idale, Fjære H., 316.
 Ide, Fru, se Munk. — Falk Gjøs se Ulfstand. — Oluf Rosenkrantz se Gjøs.
 Igelstrup, Albo H., 8.
 Igelsø, Merløse H., 699.
 —, Vemmenhøg H., 325.
 Igum, Elbo H., 463 f.
 Ilkær, Skodborg H., 31.

Ilstrup, Færs H., 596.
 Indlandet, Norge, 546.
 Ingeborg, Jokum Schults, i Flensborg 331. — Peder Hansens se Gyldenløve.
 Ingelstad Herred 97, 373, 644, 655, 658.
 Inger Nielsdatter, Jomfru, 333.
 Isak Movridsen 123. — Pedersen i Ystad 396 f.
 Ishøj, Smørum H., 595.
 Isie, Vemmenhøg H., 54.
 Island 7 ff., 20, 45, 122, 124 ff., 210, 229 ff., 234, 249, 421, 527, 530, 554, 559, 566 f., 574, 590 f., 616, 636 f.
 Isolte Len, Halland, 38, 148, 209.
 Italien 352.
 Iver Bertelsen, Mag., Præst i Stege, 655.

Jakob 339. — Kapellan til Sortebrødre Kirke i Ribe 584. — Bartskær i Lund 6. — Degn i Spjellerup 94, 108 f. — Fisker i Hagerup 505. — Orgemester 542. — Skrædder 339. — thom Berge 218. — Bornholm, Jurisdiktsfoged p. Bornholm, 583. — Jude 157. — von Magdeburg 115, 401. — Davidsen, Borgemester i Skelskør, 650. — Eskesen i Skive 130. — Hansen, kgl. Skipper i Nyborg, 386. — Iversen, Forstander for St. Jørgens Hospital p. Bornholm, 572. — Karnillesen, Skipper, 596. — Madsen, Mag, Skolemester i Aarhus, 639. — Movridsen se Sparre. — Nielsen, Præst til St. Nikolaj Kirke i Kbhvn., 109, 185, 669. — Nielsen 380. — Povlsen 276.

Jan, Klavs, 366 f.
 Jedsted, Gørding H., 247.
 Jelstrup, Vennøbjærg H., 374.
 Jennum, Nørhald H., 345.

Jens (Jes), Hr., 176. — Præst til Holme Kloster 162. — Præst i Egede 94, 108 f. — Præst i Sal 54. — Bødker 171. — Køkkenskriver se Jens Sørensen. — Skriver, Borgemester i Korsør, 26, 650. — Skriver, Kromand ved Emsborg, 14. — Snedker i Svendborg 404. — Hallandsfar, Skipper, 648. — Jude i Havnelev 229. — Jude i Revstad 574. — Jude, Bøsseskytte, 408. — Jude, Skipper, 394. — Andersen, Lokat i Roskilde, 152. — Andersen Bager, Borger i Kbhvn., 55. — Andersen i V. Marker 180. — Hansen 225. — Hansen i Stensbæk (adelig) 306. — Ibsen, Byfoged i Helsingør, 88, 236. — Jensen i Gettrup 32. — Jensen, Foged p. Halsnæs, 230. — Klavsen i Bogense 164. — Klavsen se Dyre. — Knudsen, Borgemester i Trelleborg, 68, 145, 362. — Lavridsen, Raadmand i Randers, 171. — Lavridsen i Stæe 66. — Markvardsen se Rodsten. — Mogensen 563. — Mogensen se Rosenvinge. — Mortensen, Byfoged i Holbæk, 350. — Nielsen, Stiftsskriver i Sjællands Stift, 679, 681. — Nielsen, Fyrbøder i Tyske Kancelli, 515. — Ovesen i Aarhus 452. — Pedersen, Præst til Vor Frue Kirke i Ribe, 584. — Pedersen 338. — Pedersen i Brudgaard 197. — Simensen, Kapellan i Kolding; 1561 Præst i Anst, 40. — Sørensen, kgl. Køkkenskriver, 430, 466, 504. — Thomesen til Hjermelevgaard 299, 311.

Jenslev, Voldborg H., 191.
 Jep Bager i Lund 681. — Smed i Nørre Ørslev 368. — Hansen 225. — Jørgensen 201 f. — Knudsen i Vram 100. — Madsen i Torup 38. — Nielsen, Byfoged i Skanør, 650.

- Jerditze, Fjære H., 315.
 Jerlev Herred 169, 181, 273, 382.
 Jeronimus se Hieronimus.
 Jerrestad Herred 97, 373, 644, 655, 658.
 Jerresø se Erridsø.
 Jersie, Tune H., 317, 359.
 Jersøre, Skam H., 410.
 Jerup, Horns H., Jylland, 307.
 Jesper Knudsen, Kældersvend, 47.
 — Madsen i Svendborg 404. — Nielsen se Basse. — Olsen, Borge-mester i Kbhvn., 487. — Skam-melsen, kgl. Kældersvend, 230.
 Joakim, kgl. Sanger, 388.
 Johan III, Konge i Sverrig, 223, 259.
 Johan, Greve af Hoya, Biskop af Osnabrück, 347.
 Johan, Greve af Oldenborg, 327.
 Johan, Greve af Ostfriisland, 597, 600.
 Johan Guldsmed se Sibe. — Bap-tist 228, 513. — Gillesen se Falck-ner. — Johansen i Amsterdam 599. — Karnelis, nederlandsk Skipper, 428. — Wigersen i Hol-land 668.
 Johanne, Aage Brahes, se Sparre. — Nielsdatter se Rotfeld.
 Jon Andersen 301. — Mortensen p. Island 230. — Loptsen, Official p. Island, 590. — Pedersen, Slots-skriver og Foged p. Kallø, 85. — Tursen, Mag., 688.
 Jonas von Lutzenborg, kgl. Vintap-per, 419.
 Jonstrup, Lynge-Kronborg H., 138.
 Jordbjærg, Vemmenhøg H., 355, 593.
 Judit, Kasper Paselicks, 669.
 Juel, Hartvig Thomesen, 76, 78, 105, 167. — Iver Keldsen 173, 287, 699. — Iver Mogensen 31, 305, 582. — Jens, Lensmand paa Aarhus-gaard og Kallø, 4, 13, 15, 22, 30, 51, 57 f., 65, 70, 76, 79, 89, 105, 113, 127 f., 141, 146, 158, 164, 166 f., 175, 186 f., 190, 200, 220, 240, 242, 244, 247, 266, 269, 275, 289, 296, 353 f., 372, 379, 425, 456, 522, 538. — Johan 169, 181. — Jørgen til Laage 57, 76, 105, 167, 169. — Jørgen 299. — Jørgen Han-sen 106. — Kristiern 401, 436, 541, 557, 606, 618, 683 f. — Lavrids 299. — Marine, Kristoffer Pallesen Ulfelds, 472. — Mogens 15, 33, 244, 311, 374. — Niels Enevold-sen 123, 187. — Niels Keldsen 12 f., 46, 155, 168, 180, 192 f., 262, 459. — Palle, Landsdommer i Nørrejylland, 4, 9, 11, 44, 52, 187, 219, 239, 244, 263, 276, 296, 345, 357, 381, 410 f., 546, 626, 637, 692. — Vincens 1, 26, 56, 69, 72, 74, 284, 366, 401, 408, 433; 1564 Lensmand p. Bøvlings 437 f., 541, 557, 609, 612, 623.
 — (Rantzau Vaabon) Gregers, 266.
 — Keld, Superintendent i Viborg Stift, 186, 292, 395, 439, 467, 685.
 Julius, Hertug af Brunsvig-Lüne-burg, 123.
 Junget, Nørre H., Salling, 614.
 Jungshoved Slot og Len 45, 139, 260, 391, 548.
 Junius, Adrianus, kgl. Livlæge, 432.
 Just Blytækker 478. — Mikkelsen i Hammershøj 32.
 Jutte, Knud Gyldenstjernes, se Podebusk.
 Juul, Aksel, Landsdommer i Nørre- jylland, 8 f., 19, 43, 170, 219, 276, 321, 345, 357, 376, 381, 546, 626, 637. — Iver til Bigum 321, 401, 541.
 —, Kristiern, 289.
 Jylland 3, 7, 35, 45, 48, 51, 58, 107, 155, 162, 189, 235 f., 244, 246 f., 253, 269 ff., 275, 277, 298, 310, 324, 326 f., 329, 337, 339, 346 f., 358, 362, 365, 367-70, 376, 378 ff., 395, 414, 416, 425, 429, 436 f., 449,

- 452, 456, 460, 463, 487, 495 f., 500, 508, 513, 519, 526, 535, 541, 547, 556, 565, 570, 583, 592, 600, 609, 618, 625, 627, 630, 643, 646, 651, 657, 666 f., 671, 680, 683.
- Jyllinge, Sømme H., 40, 395, 699.
- Jørgen, Mag., i Kbhvn. 478. — Præst i Farum 232. — Præst i Munkebo 58. — Præst i Svaninge se Jørgen Hansen. — Præst i Søborg se Jørgen Hansen. — Mag., Superintendent i Vendsyssel, se Jørgen Mortensen Bornholm. — Bager i Svendborg 404. — Foged 401. — Guldsmid i Kbhvn. 92. — Jæger 4. — Sejlægger i Kbhvn. 686 f. — Samsing, Kantor i Aarhus, 170 f. — Eriksen, Herredsfoged i Skads H., 18. — Gotfridsen 186 f. — Hansen, Præst i Svaninge, 245. — Hansen, Præst i Søborg, 232. — Hansen i Odense 220, 268, 615. — Hansen se Juel. — Jensen, Mag., se Sadolin. — Jensen se Ulfeld. — Jensen i Igum 464. — Jespersen, Borgemester i Sæby, 475. — Jonsen, Skipper, 126. — — Klavsen i Bogen (Vaaben: en halv Bjørn) 58. — Knudsen i Aalborg 305. — Kristensen, Raadmand i Landskrone, 390. — Lavridsen, Byfoged i Køge, 96, 650. — Mortensen Bornholm, Superintendent i Vendsyssel, 32, 186, 439. — Nielsen, Præst i Slagelse, 167 f. — Nielsen se Basse. — Olsen i Svendborg 404. — Pedersen, Rentemester, 9, 159, 530, 556. — Pedersen, Byfoged i Kbhvn., 392. — Pedersen p. Samsø 48. — Rasmussen 364. — Sørensen i Hebo, Herredsfoged i V. Horne H., 16. — Villadsen 66.
- St. Jørgens Hospital p. Bornholm 175, 572, 588. — Forstander se Jakob Iversen.
- Kaabeløs**, Rasmus, i Svendborg 404.
- Kaalbjærg, Odense H., 680.
- Kaas (Vaaben: en Sparre), Anne, Just Ulfelds, 616. — Bjørn 22; Lensmand p. Vordingborg 23, 27, 35, 51, 56, 61 f., 84, 91, 97, 104, 111, 118, 132, 135, 139, 175, 177, 180, 188 f., 198, 212, 216 ff., 224, 227 f., 232; 1563 Lensmand p. Helsingborg 244, 268, 273, 277 f., 281, 288, 292, 309, 312-5, 317, 323, 330 f., 341, 344, 346 f., 350, 356, 362 f., 367, 373, 376, 386, 388 f., 396 f., 413, 420 f., 441-5, 455, 458, 461 f., 464, 480-6, 489 f., 492, 495, 497, 500 f., 528, 533, 550 f., 553, 555 f., 560, 562, 565 f., 570 f., 574, 579, 588, 591 f., 595; 1565 Lensmand p. Malmøhus 597, 599, 604, 615, 620 ff., 638, 643 ff., 647, 649, 652-5, 657 f., 660, 670 f., 676, 680, 682 f. — Ellen, Erik Tornekran's 142. — Erik til Lindbjærggaard 311, 463, 541, 602. — Iver 401, 541. — Jens 43, 99, 360 f.; 1564 Lensmand p. Elfsborg 384-7, 399, 405, 417, 419, 437, 452 f., 476, 513 f., 531, 535, 546, 563, 585, 606, 624 f., 629, 635, 651, 657, 660. — Niels, Sekretær, 152, 372, 459. — Sofie, Lavrids Andersens, 464, 475, 486. — (Vaaben: en Murtinde), Anders 468. — Emmike 468.
- Kaatrup, Nørhald H., 345.
- Kagge, Erik, svensk Adelsmand, 497.
- Kagstrup, Ringsted H., 322.
- Kalhøve, Nim H., 640.
- Kalips, Oluf, 401, 557.
- Kalle, Anders, i Nakskov 296. — Oluf 296.
- Kallebjærg, Blekinge, 568.
- Kallesø, Skodborg H., 168.
- Kallinggaard (? Kallehavegaard, Sønder H., Laaland) 296.

- Kallundborg 27, 51, 64, 82, 84 f., 89, 103, 139, 183, 209, 222, 242, 258, 261, 312, 326, 392, 398, 400, 402, 409, 426, 429, 447, 449, 461, 498, 519, 536, 548, 569, 619, 622, 656, 669, 679. — Borger 67. — St. Jørgens Gaard 433.
- Slot og Len 34, 91, 139, 201, 215, 236, 253, 275, 278, 338, 347, 352, 372, 392, 425, 446, 520, 545, 548, 591, 614, 618 f., 630, 640, 661, 666, 668, 681, 687, 689 f. Dat. 82 f. — Slotsskriver se Jens El-kær.
- Kallø Slot og Len 11, 201, 266-9, 372, 452, 456, 545, 618, 640, 661, 690. — Slotsskriver og Foged se Jon Pedersen.
- Kalmar 288, 455, 501, 517, 647.
- Kalmarsund 460, 491.
- Kalslund, Tune H., 441.
- Herred 245.
- Kalv, Hans, i Skovbølle 296.
- Kampen, Nederlandene, 12, 62.
- Kamperbecker (Kampferbeck), Henrik, 365. — Johan i Lybæk 694.
- Kandia 185.
- Kapelgaarden, Lyng-Kronborg H., 559.
- , Tune H., 400, 631.
- Kappendrup, Aasum H., 101, 334.
- Karelestrand ved Vardøhus 583.
- Karine, Hans Bartskærs, 478. — Anders Gjæes se Valkendorf. — Johan Høckens se Plüskow. — Kristoffer Sternbergs 163. — Mads Torbernsens se Karine Pedersdatter. — Mogens Krabbes se Ged. — Mogens Munks se Rosenkrantz. — Niels Skeels se Krabbe. — Palle Skrams se Skovgaard. — Villums 74. — Klavsdatter, Steffen Brenners, 208. — Nielsdatter, Rasmus Kaabelø's, 404. — Pedersdatter, Mads Torbernsens, 400, 441, 491.
- Karl V, Kejser, 64.
- Karlebo, Lyng-Kronborg H., 108, 112, 149, 559.
- Karletofte, Skaane, 400.
- Karse, Lavrids, Byfoged i Nyborg, 650.
- Karstian Karstiansen i Amsterdam 697.
- Kartofte, Musse H., 399, 467, 469.
- Karup, Torne H., 585.
- Kasper Jensen, kgl. Bud, 34.
- Kastrup, Ø. Flakkebjærg H., 245.
- Katholm, Rasmus, Prof. i Kbhvn., 123, 643.
- Kathøj, Lyng-Kronborg H., 115.
- Katrine, Hertuginde af Sachsen-Lauenborg, 25, 78, 173.
- Katrine, Kornelius Costermans, 339. — Morten Schults i Flensborg 331.
- Katsløse, Ljunits H., 54, 591.
- , Rise-, Luggude H., 49.
- Kattegat 273, 290, 301, 433, 611 f., 618, 639.
- Katterup, Oksie H., 455.
- Kaus, Baltser, Bogfører, 97, 193, 209, 562, 641.
- Kejrup, Bjærg H., Fyen, 672.
- Keld, Mag., Superintendent i Viborg Stift, se Juel.
- Keldkær, Tørrild H., 75, 78, 119.
- Keldstrup, Bølling H., 580.
- , Fuglse H., 32.
- , Rønnebjærg H., 400.
- , Sønder H., Mols, 381.
- , Vemmenhøg H., 55, 110.
- Bæk ved Halmstad 71.
- se Gelstrup.
- Kellerup, Onsild H., 194.
- Kellinghus, Hans, i Flensborg 393.
- Kempen, Weinholdt, Hertugen af Preussens Tjener, 127.
- Kempinge, Skyts H., 54.
- Kerndrup, Baag H., 383.
- Kerrebjærg, S. Asbo H., 86.
- Kerteminde 7, 25, 51, 84, 103, 209 f. 222, 234, 242, 251, 326, 377, 394,

- 397 f., 409, 461, 499, 536, 549, 569, 622, 669. — Borgere 170, 174, 187, 195.
- Ketting, Jørgen, 589. — Svøder, Lensmand p. Hammershus, 148, 186, 197, 205 f., 252, 255, 424, 473, 479, 587 f., 612, 684, 687.
- Kiel Slot og Len 395. Dat. 377 f.
- Kienemarke (?Tjennemarke, Sønder H., Laaland) 439.
- Kierurt, Hans, Skriver p. Frederiksborg, 674.
- Kilderød, Ø. Flakkebjærg H., 314.
- Kilian, kgl. Trompeter, 112.
- Kind, Smaaland, 688.
- Kindstrup, Vends H., 267.
- Kinlach, Peter, i Landskrone 471.
- Kirial, Søren, i Dolmer 197.
- Kirkeby, Sunds H., 283, 486. — (?Kærby), Vends H., 285.
- Kirkeholm Eng, Rinds H., 616.
- Kirstine, Morten Skrivere, 561. — Peder Hansens, i Borupgaard 224, 558. — Peder Palladius's 148, 198, 465. — Jepsdatter i Landskrone 153. — Thomesdatter, Priorisse i Ørslev Kloster, 672.
- Kissendrup, Vinding H., 117.
- Kiøflinge, Onse H., 400.
- Klaaberød, N. Asbo H., 472, 488.
- Klagstrup, Vemmenhøg H., 54.
- Klakring, Bjærg H., Jylland, 355.
- Klavs Fisker 6. — Møller i Værebros 412. — Skrædder i Nybro 531. — Aagesen se Thott. — Ibsen i Vinding 5. — Jakobsen, Slotsfoged p. Nykøbing, 466. — Klavsen se Thott. — Klavsen, svensk Fange, 445. — Petersen i Holland 668.
- Klein, Peter, 435.
- Klement, Mag., se Klement Haagenzen. — Esbernzen 338. — Haagenzen, Mag., Vikar i Lund, 30.
- Klingstrup, Sunds H., 205. — Gaard 467.
- Klippede, Ringsted H., 322.
- Klostergaard, Skodborg H., 168.
- Klotrup, Rinds H., 283.
- Klyne, Jens, i Ribe 273, 438, 638.
- Klæstrup, Hornum H., 641.
- Knabe Movridsen i Bogense 5 f.
- Knardrupgaard, Ølstykke H., 2.
- Knebel, Frederik, Raadmand i Lybæk, 369, 400; lybsk Admiral 542, 567, 572.
- Knob, Folmer, 44, 113, 186, 198 f.
- Knopf, Kristoffer, Dronning Dorotheas Hofprædikant, 384.
- Knoppert, Albert, Professor, 1, 378, 597, 600.
- Knubbeløkke, Sønder H., Laaland, 524.
- Knud Skriver se Knud Pedersen. — Alsing 206. — Jude se Maaneskjold. — Jude, Bøsseskytte, 408. — Ebbesen se Ulfeld. — Hansen, Sognepræst, 436. — Hansen i Egetunge 418. — Henriksen i Rødding (adelig) 48. — Jensen se Maaneskjold. — Olsen, Hr., 639. — Pedersen, Slotsskriver p. Kbhvns. Slot og Tolder p. Falsterbo 54, 128, 182, 184, 330 f., 418; 1564 tillige øverste Skibsskriver p. Bremerholm 532 f., 549 f., 561 f., 567, 633, 636, 659, 667, 674 f., 686.
- Knude, Skads H., 312.
- Knudstrup, Hovlbjærg H., 201.
- Kobberup, Fjends H., 648.
- Koblanck, Gregorius, Kannik i Lund, 49, 249.
- Kock, Hans, i Kbhvn. 314. — Kort 211. — Peder, Byfoged i Nakskov, 650. — Peder 135.
- Kocker, Arent, se Køckert.
- Kodde, Peter, Skipper, 434, 636.
- Kogsbølle (nu Holckenhavn), Vinding H., 436.
- Kogsholt, Torne H., 495.
- Kolberg 335.
- Kold, Søren, i Holløse 134.
- Kolding 6, 15, 27, 41, 45, 51, 55,

- 59 f., 76, 84, 103, 105, 172, 180, 194, 209, 222, 241, 247, 278, 282, 298, 309, 346, 368, 382, 394, 409, 499, 518, 522, 536, 549, 569, 577, 668 f. — Borgemester se Søren Kær; Tolder se Søren Kær. Borgere 6, 459, 522. — Bykirke 6. — Skibsbro 105, 194.
- Koldinghus Slot og Len 98, 268, 357, 405, 463, 545. Dat. 3-6, 21 f., 56-9, 76, 78 f., 148, 181, 249, 273, 375, 381 f., 520. — Foged se Mogens Madsen.
- Kolding, Niels Nielsen, Hofprædikant, 20, 40, 43 f., 111, 151, 155, 173, 228, 241, 258, 550.
- Kolind, Sønder H., Mols, 15, 187.
- Kollerup, Skaane, 343.
- Kongsbakke i Halland 43, 222, 315.
- Kongsgaarde, Mols H., 85.
- Kongsgaarden, Stævns H., 447.
- Kophussted, Hammerum H., 52.
- Korne Len se Krone Len.
- Kornelius, Dr., se Hamsfort. — Bøssesmed 55. — Kongens Smed 443, 489, 514. — Kongens Skibsbgger 510. — Jansen, Skipper, 453.
- Korning, Hatting H., 355.
- Korsholte, Horns H., Jylland, 15, 98.
- Korstrop, Sønderhald H., 405.
- Korsør 26 f., 51, 84, 103, 139, 209, 222, 238, 250 f., 267, 278, 326, 329, 346, 392, 397, 402, 409, 437, 448 f., 452, 461, 493, 536, 548, 569, 577, 585, 628, 669. — Borgemester se Jens Skrivers.
- Slot og Len 91, 118, 136, 139, 160, 201, 215 f., 388, 446, 545, 548, 618, 628, 630, 640, 666. Dat. 542.
- Kortsen, Mads, i Lykkesholm 186 f.
- Kostræde, Hammer H., 680.
- Kotte, Jørgen, Borgemester i Odense, 579 f.
- Kovig se Kyfvig.
- Kovsted, Nørhald H., 345.
- Krabbe, Erik, Lensmand p. Lundenæs, 27, 83, 85, 90, 107, 121, 142, 156, 169, 220, 247, 261, 268 f., 291, 368 f., 380, 384, 388, 397, 403, 408, 411, 413, 430, 433, 465, 488, 538, 603, 694. — Iver, Lensmand p. Skivehus, 9 ff., 19, 22, 31, 33, 42, 50, 52, 57, 105 f., 137, 149, 155, 187, 283, 324, 329, 392, 504. — Karine, Niels Skeels, 55, 58, 106, 284, 382, 464, 523. — Magdalene, Børge Jensens, 441. — Mogens 55, 109 f., 194, 441, 593. — Morten 13, 50, 261, 588. — Niels 305, 311. — Oliva, Iver Lykkes, 342. — Kristoffer, tysk Hovedsmand, 603.
- Krafse, Ejler, 32, 130, 212, 228, 261, 399, 415, 441, 464, 626, 637. — Hans 120, 415. — Jesper 8, 32, 34, 54, 69, 72, 84, 135 f., 160, 201 f., 228, 415, 626, 637.
- Krag, Niels, 694.
- Bjørn, paa Kullen 324.
- Krarup, Jylland, 248.
- , Salling H., 162.
- Kregome, Strø H., 45, 150, 173, 394.
- Krejbjærg, Rødding H., 690.
- Krempe 470.
- Len 554.
- Kristence, Fru (? Ulfstand), 441.
- Kristiern (Kristian), Abbed i Hellekirke Kloster, 135. — Hr., Vikar i Lund, 542. — Mag., Skolemester i Lund, 639. — Falkefænger 36 f. — Jude, Byfoged i Assens, 137. — Eriksen i Aarhus 140. — Hansen i Næstved 83. — Iversen, Skibsskriver, 202. — Jensen 299. — Nielsen, Mag., Kannik i Lund, 365. — Nielsen, Korfits Ulfelds Tjener, 88. — Nielsen i Erridsø, Herredsfoged i Elbo Herred, 372. — Pedersen i Igum 464. — Pedersen p. Samsø 48. — Povlsen, Prior i St. Knuds

- Kloster i Odense, 6, 73, 144, 156 f., 175 f., 287, 378, 467. — Povlsen, Præst i Buderup, 395 f. — Sørensen til Rødding 401. — Tøgersen, Præst i Gellerup, 87.
- Kristoffer, Kongens Smed, 252. — Guldsmid i Odense 20f., 106, 174. — Skriver 545. — Skriver, Foged p. Odensegaard, 529. — Andersen se Grip. — Eriksen til Løvestad se Mormand. — Johansen se Lindenov. — Knudsen i Kerrebjærg 86 f. — Kristiernsen 256. — Mikelsen, Vikar i Aarhus, 155, 158. — Mogensen se Handingmand. — Olsen, Peder Godskes Tjener, 55. — Pallesen se Ulfeld. — Pedersen i Svendborg 404. — Trondsen se Rustung.
- Krog, Oluf, i Nakskov 296.
- Krogen Slot og Len 2, 38, 80, 89, 126, 138 f., 147, 150, 165, 173, 189, 210, 253, 278, 319, 321, 391, 393, 397 f., 418, 438, 442, 446 ff., 452, 469, 545, 548, 555 f., 559 f., 566 f., 573, 593 f., 640, 649, 661, 668, 670, 679, 685. Dat. 39, 624. — Foged se Frans Lavridsen.
- Krognos, Anne, Hr. Klavs Podebuskes, 2, 110, 263, 441, 608. — Oluf Movridsen 295, 541, 687.
- Krogsbølle ved Nakskov 11, 60. —, Skam H., 374, 594.
- Kroll 320.
- Krone Len, N. Asbo H., 655.
- Krummel, Didrik, 599.
- Krumpen, Otte, Marsk, Lensmand p. Hald, 2, 6, 32, 38, 51, 60, 83, 100, 105, 107, 123, 137, 155, 160, 169, 179, 184, 186, 188, 220, 242, 244, 261, 268 f., 275, 278, 291, 297 f., 315, 323, 334, 337, 344, 370 f., 376, 380, 382, 385, 394 f., 410, 417, 437, 492, 494 f., 500, 505 f., 512, 514, 522, 524, 535, 538 f., 542, 544, 547, 551, 553, 564 f., 573, 577, 587, 591, 617, 661, 667, 674, 680, 691, 693.
- Kruse, Envold, 244, 262, 401, 541, 557, 683 f. — Lavrids til Rørbæk 306. — Peder, Landsdommer i Nørrejylland, 4, 44, 197, 354. — Tyge, 311, 401, 557, 612. — Rasmus, Skipper, 126.
- Krænkerup, Musse H., 188, 554.
- Krønge Birk, Laaland, 106 f.
- Kuld, Oluf, Proviantskriver, 504.
- Kullegaard ved Kullen 387.
- Kullen 164, 347, 373, 376, 387, 421, 682. — Bjærgværk 164. — Fyr 12, 113, 225, 241, 300, 420 f., 478. —, Fjære H., 324.
- Kuntze, Niels, Borgemester i Malmø, 69, 455, 589, 595, 614.
- Kurland 24.
- Kvislemark, Ø. Flakkebjerg H., 699.
- Kvistrup, Hjerm H., 641.
- Kvols, Fjends H., 464.
- Kvorning, Sønderlyng H., 302, 463.
- Kværede, Ringsted H., 329, 649.
- Kyfvig, Fjære H., 324.
- Kyllingerød, Gærs H., 585.
- Kyse, Ø. Flakkebjerg H., 126.
- Kær, Søren, Borgemester og Tolder i Kolding, 45, 181, 382, 459 f., 522, 563.
- Kærgaard, Jens, 437.
- Kærstrup, Fuglse H., 32.
- Gaard og Len, Taasinge, 30, 61, 156, 166, 444 f., 458 f., 508.
- Købe Skov, Hald H., 604.
- København 17, 19, 24, 26, 33, 35, 59, 64, 66, 73 f., 84, 86, 89, 92 f., 102 ff., 110, 112 f., 121, 124, 127, 132, 138 ff., 158, 169, 173, 180, 191 f., 206, 209 f., 212, 219, 221 f., 227 f., 233, 235-40, 242, 250, 252, 255, 258 f., 264, 271, 274 f., 281, 287, 294, 297, 301, 303, 309, 313, 315, 318 ff., 323, 326-9, 333, 340 f., 343, 346 f., 349 f., 352, 356, 364, 368, 370, 372, 376 f., 382, 384,

390 ff., 397 f., 400, 402, 409 f., 419, 429, 432, 439, 441, 448, 461, 464, 467 f., 470, 479 f., 486, 490, 493, 495 f., 498, 501, 507, 509 f., 512, 515 f., 519, 522, 527, 531, 536, 540, 544 f., 548 f., 551, 559 f., 566, 569 f., 574, 577, 580, 587 f., 592, 595 ff., 600, 605, 608, 611, 613 ff., 619, 648, 654, 660, 663, 665, 667 ff., 677 f., 680, 684, 690 f., 694 ff., 698.

— Borgemestre se Anders Godske, Anders Knudsen, Hans Busser, Jesper Olsen, Mikkel Skriver; Byfoged se Jørgen Pedersen, Rasmus Villumsen; Raadmand se Markus Hes; Stadsskriver se Peder Pedersen; Tolder se Frans Villumsen. — Borgere 52, 55, 71, 107, 202, 204, 224, 273, 289, 310 f., 335, 339, 351, 372, 389, 391, 408, 437 f., 456, 467, 530, 686 f. — Færgestrædet 204. Højbrostræde 478. Kongensgade 207 f. Læderstræde 398. St. Pedersstræde 55. Studiestræde 666. Vestergade 363, 556 f. Østergade 208, 632. — Bremerholm (Holmen ved Kbhvns Slot) 336, 468, 491, 510, 532, 549, 586, 651, 676. — Almindeligt Hospital 55, 60, 96 f., 115, 136, 143, 178. Forstander se Lavrids Mule. St. Jørgens Hospital 685. — Bryggerens Lavshus 127. — Støbehuset 574. — Tøjhuset 328, 495, 614. — Vor Frue Kirke 228, 506. Eligii Alter 192, 666; St. Johannes Alter 666. Nikolaj Kirke 109, 379 f. Kirkegaard 403. St. Peders Kirke 597. — Mønten 302, 402, 417, 507 f., 605. — Kongens Rustkammer p. Amagertorv 657. — Blaataarn 39, 448, 578. — Toldbod 385. — Amagertorv 657. Gammeltorv 613. — Universitetet („de højlærde“) 2 f., 7, 16, 33 f., 50, 56, 93, 108 f., 116, 123, 129, 135, 208, 216, 228,

258, 352, 432, 444, 470, 504, 616, 669, 686 f., 698.

Københavns Slot og Len 1 f., 4, 16, 23 ff., 27, 32, 35-9, 42, 45, 56 f., 59 f., 63, 69, 79, 81 ff., 89, 92, 97, 102 ff., 108, 114, 131 f., 138 f., 141, 149 ff., 160, 165 f., 169, 175 f., 178, 182, 184 f., 189 f., 196, 201, 205-8, 211, 213 f., 217, 220, 224 ff., 229, 234, 237, 243, 249, 275, 279, 286, 297, 299, 307, 320 f., 324, 326, 337, 343, 346, 390, 392, 408, 414, 419, 427 f., 443, 446, 452, 456, 528, 532 f., 538, 542, 545-8, 550, 557, 568, 572, 576, 585, 589, 618, 635, 639 f., 649, 661, 668, 670, 681 f., 685, 690, 696. — Slotsfoged se Kristoffer Mogensen Handingmand; Slotsskriver se Knud Pedersen. — Hr. Eskes Kammer 532.

Købinge, Gørs H., 217.

—, Skyts H., 54.

Køckert (Kocker), Arent, i Lybæk 362, 408.

Køge 27, 33, 35, 51, 64, 84, 89, 91, 96, 103, 139, 158, 182, 187, 209, 222, 242, 250 f., 253, 274, 276, 281, 287, 309, 326, 374, 390 f., 397 f., 409, 414, 424, 441 f., 461, 472, 480, 493, 498, 536, 548, 559, 569, 589, 605, 619, 669. — Borgemester se Kristiern Rose; Byfoged se Jørgen Lavridsen; Raadmand se Peder Pedersen. — Vesterport 182.

— Kro 648.

— Vejler 158.

Kølby, Slet H., 44.

Køler, Rasmus, 130.

Køln 8, 395.

Kølskegaard og Mølle, Dronninglund H., 295.

Kølvring, Hvetbo H., 316.

Køng, Baag H., 182.

—, Hammer H., 84.

Køningsberg 426, 440, 595 f., 599, 608, 620.

- Køning (Koning), Jørgen, Borge-
mester i Aalborg, 308, 371.
Køpping, Gert, Skipper, 126.
Kørring, Niels, i Ørring 407.
Kørup, Nim H., 640.
—, Skam H., 340.
- L**
Laaland 7, 35, 51, 95, 101, 153,
157, 160, 186, 211, 215, 235 f., 245,
251, 257, 259, 273, 296, 298 f., 310,
367, 369 f., 377, 380, 391, 399, 412,
457, 464, 482, 492, 514 f., 524 f.,
530, 541, 553, 570, 575 f., 578, 610,
615 f., 631, 648, 683, 685, 688.
Laalands Albue 81, 215.
Laen, Nørre H., Mols, 321, 439.
Lage Mikkelsen 171.
Lagebro Mølle, Gynge H., 464.
Laholm 27, 42, 51, 103, 132, 210,
222, 238, 339, 353, 355 f., 358, 451,
604, 658, 682. — Bro 288.
— Slot og Løn 38, 314, 342, 356,
361, 363, 375, 399, 412, 453, 560,
584, 647, 682. Dat. 355.
Lambret se Hald.
Lamdrup, Gudme H., 62.
Lammehave, Gudme H., 77.
Lampe, Mads, Kræmmer, 570.
Lande, Fjære H., 316.
Landskrone 27, 51, 53, 64, 84, 89,
103, 132, 153, 167, 173, 178, 183,
209, 237 f., 242, 264, 280 f., 293 f.,
302, 304 f., 309, 326, 336 f., 344,
346 f., 353, 362, 370, 377, 387, 390,
396, 398, 409, 413, 431, 441, 461,
472, 488, 493, 495, 498, 536, 548,
577, 587 f., 604 f., 618 f., 652, 654,
656, 658 f., 669, 672 f. — Borge-
mestre se Peder Jude, Søren
Skriver; Byfoged se Anders Hal-
landsfar; Raadmand se Jørgen
Kristensen. — Borgere 313, 471.
— Skole 97.
— Slot og Løn 38, 134, 161, 201,
211, 222, 237, 253, 263, 278, 280,
292, 302, 406, 441, 500 f., 548
562 f., 640, 643, 648, 654, 660, 668,
670, 690. Dat. 343, 560. — Slots-
foged se Hans Bagge. — Skriver
se Lavrids Hansen.
Lang, Mads, Superintendent i Aar-
hus Stift, 170.
Langaas, Favraas H., 59.
Langballe, Ning H., 452.
Lange, Erik, 27, 61, 72, 78, 180,
202, 219, 296, 354, 377, 381 f., 403,
522, 613, 695. — Kristiern, Kan-
celliskriver, 50, 211, 537, 698. —
Niels, Lensmand p. Ribershus, 3,
8, 16, 18, 21, 39 f., 45, 48, 50 ff.,
66, 75, 79, 83, 96, 100, 105 f.,
110 f., 132, 142 f., 147, 152, 155,
168, 172, 184, 186, 189, 201, 229,
242, 244, 261, 266, 268 f., 273, 278,
323, 348, 353, 357 f., 371 f., 380,
394 f., 405, 407, 415, 445, 453,
461 ff., 465, 468, 488, 492, 505,
510, 530, 534, 540, 549, 556, 570,
575, 580, 609 f., 626, 638, 699.
—, Kristiern, Toldskriver i Hel-
singør, 401.
Langeland 7, 25, 35, 107, 141, 236,
269, 310, 347, 369, 380, 398 f., 411,
424, 492, 494, 541, 548, 671.
Langerød, Lille-, Færs H., 596.
Langlighjærge, Ø, Ø. Horne H.,
233.
Langvaddams Sø, Sokkelund H.,
105, 223.
Langø, Bjærge H., Fyen, 52, 101.
Lappen ved Krogen 418, 438, 573,
587.
Lasse i Grankerup se Lasse Granck.
Lauenburg, Pommern, 335.
Lauf von Geldern 362.
Laugisaare, Skaane, 49.
Lavenkær, Hindsted H., 144, 248,
279, 380.
Laverber, Oluf, i Stralsund 615.
Lavrids (Las), Abbed i Herrerisvad
Kloster, 114, 598 f. — Superin-
tendent i Aarhus Stift se Lav-
rids Bertelsen. — Hr., i Stubbe-

- købing se Lavrids Mikkelsen
Brunck. — Præst i Højbjerg 165.
— Kapellan i Nykøbing 466. —
Præst i Møgeltønder se Lavrids
Bosen. — Bundtmager 339. —
Bøssestøber i Kbhvn. 131. —
Farver i Flensborg 353 f. — Hov-
slaaer 361. — Fynbo, Mag., 158.
— Riber, Bøsseskytte, 408. —
Ysted 480. — Andersen se Ba-
den. — Bentsen i Svendborg 404.
— Bertelsen, Superintendent i
Aarhus Stift, 13, 166 f., 186. —
Bosen, Præst i Møgeltønder, 19 f.
— Bosen, Isensnider, 605. —
Hansen til Kærgaard 682. —
Hansen, Skriver p. Landskrone,
182. — Hansen, Tolder i Malmø,
650. — Hansen 10. — Hansen 339.
— Ibsen i Trelleborg 68, 145. —
Ibsen i Havnelev 229. — Ibsen
68 f. — Iversen se Serlin. — Jen-
sen se Baden. — Jensen, Præst
i Aas og Veddige, 334. — Jen-
sen, Byfoged i Skelskør, 79. —
Jensen i Odense 174. — Jensen
339. — Jørgensen i Aagerup 49.
— Knudsen, svensk Sekretær,
253 f. — Madsen 186. — Madsen,
svensk Adelsmand, 497. — Mik-
kelsen, Slotsskriver p. Riberhus,
465 f. — Nielsen, Kannik i Aar-
hus, 502, 694. — Nielsen, Jakob
Skeels Foged, 80. — Sejersen i
Ø. Marker 130. — Sørensen, Ab-
bed i Herrerisvad Kloster, 412 —
Sørensen i Boes 397. — Sørensen
i Dallerup 255. — Thomesen i
Snardrupgaard 321 f., 383 f. —
Thomesen i Odense 488. — Tho-
mesen 670. — Tuesen, Skole-
mester i Kbhvn., 388, 602. —
Ægidiussen, Skolemester i Ribe,
584.
- St. Lavrids Kapel p. Øland 189.
Laxmand, Mads Stensen, Lands-
dommer i Nørrehalland, 190, 194,
227, 600, 643, 651. — Povl 113,
161, 163, 192, 198.
Ledøje, Smørum H., 14.
Leiel, Frederik, Toldskriver i Hel-
singør, 278, 401, 601, 606, 663.
Leipzig 41.
Lejonhufvud, Sten Eriksen, svensk
Adelsmand, 95, 212, 218 f., 221,
223 f., 233, 236, 338, 347, 352, 547,
550 f.
Lekkinge Len, Baarse H., 583.
Lem, Støvring H., 602.
Lemmestrup, Hads H., 522.
Lemundshøj, Skaane, 563.
Lemvig 51, 84, 103, 168, 183, 209,
222, 238, 289, 326, 409, 536, 570,
669. — Borger 623.
Lene, Hans Krafes, se Hak. —
Jakob Sehesteds se Viffert.
Lerbjærg, Fjære H., 315.
Lergaard, Niels Mikkelsen, Præst,
87.
Lesse, Henrik, fra England 282.
Leve, Peder Knudsen, 625 f.
Levelunde, Blekinge, 568.
Levit, Robert, af Danzig 53.
Li, Øster, Gærs H., 199.
Lidemark, Bjæverskov H., 603.
Lifland 24, 156, 180, 230, 484. —
Statholder se Henrik Wulf.
Lilbjærggaard se Bjerregaard.
Lille Herred 151, 158, 371, 390, 480,
552.
Lilleballe, Brusk H., 638.
Lillehjem, Gærs H., 585.
Lillerød, Lyng-Frederiksborg H.,
108, 112, 149.
Lillø, Gærs H., 562, 630.
Lindbjærg, Himle H., 209, 238 f.
Linde, Nørhald H., 345, 463.
Lindenov, Anders Johansen, 58, 78.
— Hans Johansen, Lensmand p.
Silkeborg, 10, 15, 22, 27, 30, 38,
61, 105, 107, 128, 146, 164, 167,
180, 186, 188, 200, 207, 240 f., 247,
268, 275, 280, 289, 353, 381 f., 505,
517, 522 f., 546, 580, 613, 626, 637,

- 661, 667. — Kristoffer Johansen, Lensmand p. Hindsgavl, 5, 11, 16, 27, 45, 51, 57, 61, 107, 152, 180 f., 210, 242, 247 f., 268 f., 278, 283, 353, 399, 412, 429, 486, 626, 637.
- Linderød, Gærs H., 585.
- Lindholmgaarde, Lyngø - Frederiksborg H., 120.
- Lindumø, Fjære H., 316.
- Lipper, Jørgen, Kongens Salter, 123, 451.
- List 233, 247.
- Lister, Blekinge, 29, 37, 86, 97, 108, 198, 226, 245, 254, 258, 309, 379 f., 413, 540, 560.
- Ljunits Herred 97, 373, 644, 655, 658.
- Lock, Lavrids, i Tømmerup 233.
- Loftsgaard, Favraas H., 60.
- Logishøf, Ning H., 146.
- Loheman, Lodeke, 362.
- Loldrup Præbende i Viborg Domkirke 157.
- Lomborg, Skodborg H., 582.
- Longleige se Langlighjærge.
- Loptrupgaard, Hovlbjærg H., 345.
- Lorck, Andreas, 115, 138, 380, 657.
— Jørgen, Hertug Hans's Raad, 133.
- Lothringen 2, 647.
- Luders, Hans, i Lybæk 357.
- Luderup, Tybjærg H., 332.
- Luggude Herred 97, 341, 655, 661, 665. — Herredsting 63.
- Lumme, Søren, Hr., 430.
- Lund, Hans, 221. — Hans, Vikar i Roskilde, 386.
- Lund 51, 54, 56, 108, 132, 198 f., 238, 250, 280, 286, 310, 344, 362, 409, 431, 448 f., 454, 457, 536, 543, 554, 578, 584, 594 f., 600, 604 f., 607, 652, 654, 658 f., 669 f., 681.
— Borgere 6, 406. — Brædegade 595. — Hospital 502. Helliggejsthus 502, 595. — St. Jørgens Hospital 564. — Domkirke (St. Laurentii Kirke) 42, 61, 104, 120, 173, 179, 182, 184 f., 192, 204, 249, 306, 386, 388, 401 f., 430, 521, 532, 542, 571, 584, 668 f., 688. Altre: Marie Magdalene 542; St. Trinitatis 49. — Kapitel 11 f., 47, 50 f., 85, 90, 101, 110 f., 120, 124, 131, 136, 157, 183 f., 250, 257, 292, 350, 365, 367, 380, 386, 388, 421, 443, 539, 546, 584, 587, 602, 646 f., 688. Ærkedegnedømme 195, 502; Provsti 179; Burløf Kannikedømme 49. — St. Peders Kloster 175, 359, 373, 625. — Skole 54, 97. Skolemestre se Kristiern, Mogens Madsen.
- Lund Stift se Skaane Stift.
- Gaard og Len i Skaane 556. Dat. 560, 581-99, 653.
- Gaard og Len p. Mors 9, 33, 291.
- , Nim H., 640.
- Lundager, Haragers H., 147.
- Lundby, V. Flakkebjærg H., 83.
- , Hammer H., 178, 217, 307, 680.
— Lundbytorp 307.
- Lunde, Lunde H., 11.
- Lundegaard, Sjølland, 639.
- Lundenæs Slot og Len 268, 291, 368 f., 413, 433, 436, 452, 462, 465, 468, 488, 545, 640.
- Lunderup, Torne H., 458.
- Lunge, Iver, 235, 591. — Kristoffer 120, 144, 159, 199, 305, 374, 591.
- Lustrup Birk 246.
- Lyby, Froste H., 54.
- Lybæk 7 f., 25, 129, 133, 138, 190, 233, 259, 271, 298, 315, 321, 328, 335, 340, 368 f., 378 f., 381, 400, 408, 420, 428, 435, 444, 460, 471, 473 f., 477, 479 f., 500, 503, 512, 518, 542 ff., 566 f., 574, 582, 599, 602 f., 633, 647, 664, 691, 694 f. — Borgemester se Antonius von Stiten; Raadmand se Frederik Knebel. — Borgere 357, 360, 457, 503, 617, 694 f.

- Lyckov, Hans, Kongens Tømmermand, 25.
- Lydom, V. Horne H., 16.
- Lykaa 27, 43, 51, 73, 80, 84, 103, 132, 154, 210, 222, 238, 243, 490, 495, 503, 516.
- Slot og Len 17, 47, 150, 168, 194.
- Lykke, Anne, 537. — Ejler 256 f., 262, 626, 637. — Erik, Lensmand p. Ø Kloster, 17, 27, 33, 61, 180, 244, 357, 381, 401, 410 f., 439, 541, 557, 610, 620, 640, 678. — Hans 162, 304, 504, 658. — Iver 342. — Jørgen, Lensmand p. Mariager Kloster 21, 27, 33, 42, 50, 60, 101, 133, 144, 159, 170 f., 212 f., 220, 226, 244, 246 ff., 265 f., 268 f., 278 f., 284, 298, 311, 323, 331, 335, 345, 353, 380 f., 411 f., 417, 428 f., 455, 472, 482, 486, 494, 500 f., 510-4, 518 ff., 523, 533, 535, 551, 553, 565, 573, 577, 591 ff., 644, 656 ff., 661-7, 671, 675. — Kirstine, Kristoffer Urnes, 219, 414. — Peder 205, 227, 404, 467. — Sofie, Jakob Hardenbergs, 81, 579 f.
- Lykkegaard, Skovby H., 58.
- Lykkesholm, Langeland, 186.
- Lüneburg, Hertug af, 9. Jvfr. Vilhelm.
- Lyng, Alsted H., 546.
- Lyngby, Sønder H., Mols, 588.
- Lille-, Strø H., 108, 112, 149. — Store-, 14.
- Øster-, Kirke, N. Asbo H., 495.
- Øster-, Villands H., 8.
- Lynge, Lynge-Frederiksborg H., 14, 56, 69, 108, 112, 149.
- Lyngsaa, Dronninglund H., 31.
- Lyngsbæk, Mols H., 633.
- Lyngsø, Hornum H., 641.
- Lysekuld, Luggude H., 140, 599.
- Lysholt, Baag H., 195.
- Store-, Nørvang H., 130.
- Læsø 76, 113, 376, 420, 548.
- Lætus, Rasmus, Dr., Læsemester ved Kbhvns Universitet, 104 f.
- Lødøse, Sverrig, 138, 361. — Gamle-, 334, 513, 525. Jvfr. Nyløse.
- Løitz, Handelshus, 122, 527, 529, 697. — Steffen 7, 45, 73, 124 f., 204, 208, 350 f., 445, 468 f., 567, 581, 616, 631.
- Lønborg Gaard og Len 454, 474.
- Løndinge, Jens, 465.
- Lønholt, Lynge-Kronborg H., 14.
- Lønstrup, Rønnebjærg H., 400.
- Lørup, Gudme H., 607.
- Løsning, Hatting H., 355.
- Løve Herred 565, 630.
- Maalev**, Smørum H., 37.
- Maaneskjold, Knud Jensen, Landsdommer i S. Halland, 227, 281, 375, 450 f.
- Maarum, Holbo H., 143, 559.
- Machabæus, Johannes, Dr., 116 f.
- Mads, Præst i Horne, se Mads Hansen Svanning. — Blytækker 172. — Bonde, Herredsfoged i Nørre Herred, 254. — Andersen i Randers 171. — Ankersen, Stiftsskriver i Ribe Stift, 681. — Bentsen, Skipper, 238. — Didriksen i Flensborg 353 f. — Eriksen, Ridefoged i Helsingborg Len, 655. — Hansen, Præst i Erst, 6. — Lavridsen 35. — Lavridsen, Skipper, 633. — Madsen i Trelleborg 67. — Pedersen 191 f. — Pedersen, Borgemester i Stokholm, 474. — Stensen se Laxmand. — Sørensen, Hospitalsforstander i Slagelse, 414. — Torbernsen (Vaaben: en halv Buk med et Blad i Munden) 253, 319, 355, 400, 441, 491. — Tygesen i Skødsgaard 169.
- Madum, Ulyborg H., 123.
- Magdalene, Fru, 67. — Børge Jensens se Krabbe. — Hieronimus Thenners se Hamsfort. — Jørgen Urnes se Brahe. — Mikkel se Drage. — Niels Jonsens 637.

- Magdeburg, Ærkebiskoppen af, 108, 110.
- Magleby Len, S. Asbo H., 602.
- Maglerup, Skyts H., 54.
- Maglerød, S. Asbo H., 602.
- Magnus, Hertug, 24, 30, 134.
- Magnus Magnussen, Præst p. Island, 591.
- Malertorp, Vemmenhøg H., 325.
- Malling, Ning H., 616, 641, 693.
- Malmø, Ejler Hansen, Prof., 135.
- Malmø 27, 64, 84, 89, 101, 103, 132, 167, 183, 190, 198, 209, 222, 225, 238, 242, 250, 263 f., 269 f., 279 ff., 285, 293, 302, 304, 309, 321, 326, 328, 336, 344, 346, 349 ff., 353, 373, 377, 389, 396, 398, 409, 413, 415, 419, 431, 441 f., 446, 448 f., 454, 461, 470, 477, 488, 493, 495, 498, 501, 514, 535 f., 542, 548, 551, 587 f., 603 ff., 619, 652, 654, 658 f., 669, 672 f., 683, 688 f. — Borge-mestre se Niels Kuntze, Niels Madsen; Tolder se Lavrids Han-sen. — Borgere 344, 393, 470. — Søndergade 595. — Hospital 211, 563. — Skole 97.
- Malmøhus Slot og Len 67, 161, 201, 253, 280, 292, 302, 349, 354, 500 f., 548, 562, 597, 626, 637, 640, 644, 654, 660, 668, 690. Dat. 343 f., 353 f., 455, 560-3, 565 f., 571, 575 f., 580. — Foged se Ene-vold Lavridsen Udsen; Skriver se Hans Jensen.
- Malte Jensen se Sehested.
- Manstein, Valentin, Hovedsmand, 415.
- Manø 233.
- Mar, Jørgen, i Sømmershavn 418, 476, 617.
- Marbo, Jens, i Varberg 608.
- Margrete, Anders Jensens, 602. — Jens Rosengaards se Arenfeldt. — Jesper Rantzaus se Rantzau. — Knabe Movridsens i Bogense 5 f. — Hansdatter i Ystad 465.
- Mariager 133, 159, 669.
- Fjord 213.
- Kloster og Len 21, 171, 185, 194, 213, 381, 403, 406, 410, 640.
- Maribo 273, 409, 536, 549, 552, 558.
- Kloster 63, 126, 250 f., 524, 552, 611, 618, 688. — Abbedisser se Mette Marsvin, Margrete Urne.
- Marine, Jens Bangs, i Bogense 5. — Jens Klynes 638. — Kristierns-datter i Igum 464. — Madsdatter i Vadsholt 32. — Severinsdatter, Niels Glambæks, se Gødesen. — Tønnesdatter, Byfoged Jørgen Pedersens, 392.
- Mark Herred, Elfsborg Len, 319, 688.
- Marke, Tudse H., 330.
- Marker, Vester-, Bornholm, 130. — Øster-, 130.
- Markus Ankersen i Hvidøre Kro 597.
- Marslev, Bjarge H., Fyen, 179.
- Marstrand 339, 405, 501, 514, 538, 546, 563, 660. — Borger 395.
- Marsvin, Anne, 98, 467. — Jørgen, Lensmand p. Tranekær, 25, 27, 47, 51, 61, 180, 214, 217, 242, 266-9, 347, 353, 365, 398 f., 412, 447, 494, 520, 530 f., 565, 571, 587, 591; 1565 Lensmand p. Hel-singborg 597, 604 f., 621 f., 643 ff., 647, 649, 652 f., 660, 665, 677, 680, 682 f., 686. — Mette, Abbe-disse i Maribo Kloster, 63, 524.
- Masebecker, Henrik, i Lybæk 133, 659.
- Maulberbaum, Hans, i Köln 395.
- Mede, Otto von der, Hieronimus Thenners Tjener, 357.
- Medelste Herred, Blekinge, 86, 97, 354, 544.
- Meinmawen, Wernicke, i Lybæk 695.
- Meissen 41, 61, 119.
- Mejer, Hans, Drejer, 208, 312, 470, 597, 608. Jvfr. Møyer.

- Mejlgaard, Nørre H., Mols, 43.
 Meklenborg. Hertug se Ulrik.
 — jvfr. Melckeburg.
 Melby, Arts H., 85.
 —, Gynge H., 418.
 —, Strø H., 150.
 Melckeburg, Hans, Skipper, 7.
 Melde, Blasius, Bjærgværksskriver, 156.
 Melkior von Groningen, Landsknægt, 360. — Børialsen 283. — Pedersen, Præst i Torning, 164.
 Mellerup, Støvring H., 541.
 Menérth, Just, 401.
 Mesilt, Skaane, 343.
 Mesinge, Bjærg H., Fyen, 195.
 Mette, Jakob Vibes, i Ribe 18 f. — Hr. Kristoffer Mikkelsens 158. — Povlsdatter, Mogens Hansens, i Odense 58.
 Meyger, Schwibrecht, 362.
 Middelborg, Jakob, Skibshøvedsmand, se Jakob von Magdeburg.
 Middelfart 21, 25, 27, 51, 93, 103, 209, 222, 248, 251, 287, 326, 329, 346, 377, 394, 399, 409, 426, 429, 461, 499, 502, 536, 549, 569, 669.
 — Borgemestre se Hans Bang, Henrik Bang.
 Middelsom Herred 83, 100, 297, 545.
 Midskov, Bjærg H., Fyen, 117.
 Mikkél, Provst i Baag Herred, 287.
 — Bartskeer 478. — Kok i Kbhvn. 372. — Remmesnider 339. — Skriver, Borgemester i Kbhvn., 33; Borger 56, 273, 289, 517. — Skriver 531. — Vragér 53. — Blevingsfar i Køge 96. — Jude, Bøsseskytte, 408. — Jude i Munkebo 412. — Jensen, Kannik i Viborg, 527. — Justsen 132 f. — Lavridsen 339. — Pedersen (kaldet Gydinge) 342, 430, 435 f., 497, 499, 506, 513, 524 f., 531, 566, 568, 677, 682 f.
 Moers, Hans, Skipper, 648.
 Mogens, Hans Holcks Tjener, 688.
 — Eriksen se Mormand. — Hansen i Odense 46, 58. — Henriksen se Rosenvinge. — Jonsen 314. — Justsen se Skovgaard. — Madsen, Foged p. Koldinghus, 148. — Madsen, Skolemester i Lund, 90. — Mogensen se Harbou. — Pedersen se Galt.
 Moller, Frans, i Danzig 482. Jvfr. Møller.
 Momme se Mumme.
 Mondbjærg, Vor H., 311.
 Monstrup, Rønnebjærg H., 114.
 Morchel, Henrik von, i Deventer 179.
 Mormand, Kristoffer Eriksen, 633.
 — Mogens Eriksen, Lensmand p. Aalholm, 32, 211, 234 f., 250, 257, 325, 329, 365 f., 373, 386, 389, 391, 401, 457, 464, 469, 524.
 Mors 50, 53, 179, 430.
 Morsing, Kristiern, Dr., 37, 116 f.
 Morten Guldsméd i Kolding 6. — Savskaerer 560. — Skriver 561. — Lubertsen i Lybæk 457. — Pedersen, Abbed i Sorø Kloster, 623 f. — Svendsen se Orning.
 Morup Len, Nørrehalland, 42. — Falkeleje 586.
 Mosby Aas, Væmmenhøg H., 354.
 Mosede, Tune H., 243.
 Moskwa, Storfyrsten af, 112.
 Most Jensen se Gere.
 Mov, Flæskum H., 15, 403.
 Movrids Borgemester i Lybæk 617. — Jensen (adelig) 690. — Jensen i Sorup 155.
 Muckov, Klavs, 512.
 Muldbjærg, Flæskum H., 226.
 Mule, Hans, i Odense 38, 46, 58, 93, 220, 268. — Kasper, Mag., 1. — Lavrids, Forstander for Alm. Hospital i Kbhvn., 96, 403. — Oluf, Erik Hardenbergs Foged, 344.
 Mumme, Didrik, i Kbhvn. 438, 467. — Henrik, Kræmmer, 570, 693.

- Mund, Søren, 545, 650.
 Mundhøj, Jylland, 248.
 Munk (Lange), Frans Iversen, 459.
 – Ide, Oluf Rosenkrantz's, 228.
 – Iver 410. – Jørgen 11, 45, 66;
 1562 Lensmand p. Frederiksborg 112, 119, 133, 142 f., 163, 165, 182, 185, 268, 285 f., 373, 375, 391, 394, 398, 410, 412, 457, 462, 493, 512, 525, 556, 560, 594 f., 605, 614, 622, 626, 653, 661, 670, 676. – Kristen Hansen, Lensmand p. Aggershus, 56, 59 f., 70, 266, 328, 376, 501, 526. – Kristoffer 48, 244, 312. – Ludvig 219, 401, 404, 410, 473, 480, 533, 541, 557, 626, 637, 649. – Mette, Iver Juels, 173, 287, 699. – Mogens 414. – Oluf, Lensmand p. Ørslev Kloster, 11, 48, 52, 116, 144, 160, 219, 224, 247, 285, 372, 410, 413 f., 433, 436, 462, 465, 610, 631 f., 635 f., 694. – Peder 401, 403 f., 410; 1564 Lensmand p. Odensegaard 538, 541, 557, 643, 645, 647, 661, 667, 683 f., 694.
 – (med Vinranke-Vaaben) Anne, Movrids Jensens, 689 f. – Kristen Nielsen, Køgemester, 595, 604. – Niels 296. – Otte 401.
 Munkebo, Bjørge H., Fyen, 58.
 –, Skaane, 412.
 Munkegaard, Sjælland, 138.
 Munkelyngby, N. Asbo H., 560.
 Munketværaa Kloster p. Island 314.
 Munkevang ved Helsingborg 140.
 Mus, Josef, 317.
 Musse Herred 367.
 – Store-, Musse H., 329.
 Münchhausen, Hilmer von, Oberst, 40, 274, 277, 281, 294, 331.
 Myndst, David, Bøsseskytte, 408.
 Mynge, Holbo H., 447.
 Münster, Hans, Prof., 377.
 Münster 514. – Borgere 282, 512.
 Myre, Beate, Most Jensens, 441.
 Mødrufjeld p. Island 314.
 Mødruvold Kloster p. Island 231, 591.
 Møen 216, 347, 391, 400, 412, 464, 494, 548, 610, 614 f., 625, 642, 644, 671. Toldere se Anders Jørgensen, Frans Pogwisch.
 Møg, Niels, 435.
 Møgeltønder 19 f. – Birk 246.
 – Slot og Len 100, 132, 147, 168, 268, 453, 465, 545, 549. – Slots skriver se Oluf Rytter.
 Møllenhof, Jesper, 636.
 Møller, Jakob, i Malmø 344. – Joakim 689. – Johan 522. – Klavs, Skipper, 424. – Matthæus, von Aachen, Krudtmager, 236 f., 243. – Peder i Trelleborg 564. Jvfr. Møller.
 Mølløv se Maalev.
 Mønsted, Fjends H., 692.
 Mørdrupgaard, Lyngø-Frederiksborg H., 120.
 Nachtigall, Henrik, Juveler, 62, 530.
 Nagelsti Birk, Musse H., 164.
 Nagler, Jørgen, Hovedsmand, 435.
 Nakkebol, S. Asbo H., 602.
 Nakskov 11, 27, 51, 60, 84, 89, 103, 209, 222, 227, 235, 242, 258, 273, 326, 391, 409, 461, 498, 536, 549, 558, 569, 615, 619, 669. – Byfoged se Peder Kock. – Borgere 296.
 Narva 135, 473 f., 477, 479 f., 574, 576, 582, 586, 599, 617, 631, 636, 648, 651, 668.
 Navl, Jørgen, 34 f.; 1562 Lensmand p. Seber Kloster 101, 137 f., 147, 154, 227.
 Navtrup, Harre H., 177.
 Nebel, Skads H., 11.
 –, Vor H., 311.
 –, Øster-, Bjørge H., Jylland, 290.
 Nederby, Hammerum H., 11, 52, 288.
 –, Ingelstad H., 99, 129.
 Nederlandene 62, 64 f., 121, 129, 399, 423, 426, 428, 443, 573 f., 685.

Neksø 195.

Nerrop, Peder, i Bredstrup 197.

Nesbækgaarde, Rødding H., 177.

Nestelsø, Hammer H., 178.

Nibe 117, 122, 212, 576.

Niederhof, Hans, Skipper, 76.

Niehof, Henrik, i Lybæk 368.

Niels, Prior i Antvorskov, se Niels

Foss. — Hofprædikant se Niels

Nielsen Kolding. — Præst i Lands-

krone se Niels Povlsen. — Ka-

pellan til Vor Frue Kirke i Ribe

584. — Kedelsmed i Svendborg

404. — Krudtmager, Bøsseskytte,

408. — Skriver, Slotsskriver p.

Bahus, 521, 668 f. — Skriver 128.

— Smed i Tjæreby 83. — Ander-

sen se Dresselberg. — Andersen,

Prior i Antvorskov, se Foss.

— Andersen, Hovedsbaadsmænd,

207 f. — Andersen, Borgemester,

389. — Bringelsen i Uddevalla 451.

— Graversen, Sanger, 380. — Gre-

gersen, Vikar i Lund, 96. — Han-

sen, Borgemester i Halmstad,

71. — Hansen, Byfoged i Vor-

dingborg, 650. — Hemmingsen,

Prof., 97, 193, 209, 669. — Hen-

riksen se Sandberg. — Ibsen i

Kvistrup 641 f. — Jensen i Aar-

hus 362. — Jensen i Hornsgaard

613. — Jensen i Skelskør 79. —

Jensen 230. — Jespersen, Mag.,

Superintendent i Fyens Stift, 22,

24, 79, 186, 200, 245, 411, 466,

594, 641. — Jonsen se Viffert. —

Jonsen til Fyllinge 319, 375, 637.

— Jonsen i Tolstrup 489. — Kal-

lisen i Flensborg 351. — Klavsen

(adelig) i Næs 169, 181. — Lav-

ridsen i Herridsvad Kloster 493.

— Lavridsen i Svendborg 404. —

Madsen se Skade. — Madsen,

Borgemester i Malmø, 601. —

Madsen, Byfoged i Trelleborg,

67. — Madsen i Kolding 459 f.,

522. — Markvardsen se Skjernov.

— Movridsen se Benderup. —

Nielsen, Hofprædikant, se Kol-

ding. — Nielsen i Kbhvn. 335,

389. — Olufsen, Præst i Kobbep-

rup, 648. — Pedersen, Renteskri-

ver, 549 f., 560, 574. — Pedersen,

Skriver p. Bahus, 42. — Peder-

sen i Haagendrup 233. — Peder-

sen i Svendborg 404. — Povlsen,

Hr., 415. — Povlsen, Kannik i

Lund, 365, 367. — Povlsen, Præst

i Landskrone, 111. — Sverkersen

i Svendborg 404. — Thorlofsen

se Basse. — Truelsen i Farsbølle

219. — Truidsen se Ulfstand.

Niemacker, Jørgen, Teltmager, 475.

Nikolaj Klosters Birk 246.

Nikolavs Torstensen p. Island 231,

314, 421, 591.

Nimwegen, Pil von, Skibshøveds-

mand, 401.

Nisum, Sønder-, Ulvborg H., 436.

Nivaa, Sjølland, 114, 119.

Norby, Ditlev, 47. — Hans 11, 25,

60, 137 f., 166, 411. — Lavrids

386.

Nordre Syssel p. Island 314.

Norge 19, 53, 74, 81, 107, 110, 112,

122, 132, 138, 160 f., 168, 174, 206,

228, 333, 361, 393, 398 f., 405, 438,

454, 460, 473, 480, 484, 498, 509,

513 f., 517, 574, 581, 599, 652, 665,

676.

Nortov, Froste H., 671, 677.

Nurstvig, Klavs, 642.

Nyborg 27 f., 51, 84, 98, 114, 118,

209 f., 221 f., 234, 250 f., 263, 267,

326, 394, 398, 402, 409, 429, 437,

444, 449, 499, 519, 536, 549, 569,

577, 587, 622, 649, 669, 684, 690.

— Borgemester se Peder Holst;

Byfoged se Lavrids Karse; Tol-

der se Jørgen Vale. Borgere

413 f., 531. — Søndergade 531.

— Slot og Len 30, 61, 141, 156,

172, 195, 201, 253, 256, 268, 323,

328, 352, 372, 424, 452, 473, 476

- 504, 529, 545, 548 f., 618, 626, 640, 667 f., 689 f. Dat. 22-5, 59, 98, 509, 520-42. — Skriver se Rasmus Henriksen.
- Nyby Ladegaard, Sokkelund H., 35.
- Nygaard, Alsted H., 612.
- , Ods H. Dat. 86, 263.
- Nykirke, Øster-, Nørvangs H., 372.
- Nykøbing p. F. 27, 51, 84, 89, 103, 209, 222, 227, 242, 258, 273, 278, 281, 325 f., 377, 391, 409, 457, 461, 466, 498, 536, 548, 558, 569, 619, 669. — Hospital 467. Helliggejsthus 500. Forstander se Tyge Jensen.
- Slot og Len 281, 312, 325, 368, 391, 545, 548, 618. Slotsfoged se Klavs Jakobsen.
- p. M. 51, 84, 96, 103, 209, 222, 238, 326, 370, 409, 536, 548, 570, 669.
- p. S. 51, 84, 103, 139, 183, 209, 222, 258, 261, 326, 392, 409, 425, 429, 498, 536, 548, 569, 619, 669, 679.
- Nyløse i Sverrig 228, 399, 624. Jvfr. Lødøse.
- Nyminde 233.
- Nürnberg 115.
- Nyrup, Baag H., 76.
- , Ø. Flakkebjærg H., 106.
- Nysted 51, 84, 89, 103, 209, 222, 227, 242, 258, 273, 326, 377, 391, 401, 409, 461, 498, 536, 548, 619, 669. — Kloster 241.
- Næs, Helligum H., 8.
- Næsby, Tybjærg H., 639. — Gaard 291.
- , Vemmenhøg H., 321.
- Aa, Sjælland, 388.
- Næsbyholm, Vemmenhøg H., 321.
- Næsbyhoved Slot og Len 43, 214, 545, 610.
- Sø 141.
- Næstved 27, 51, 62, 89, 94, 98, 103, 133, 139, 189, 206, 209, 222, 224, 227, 238, 242, 246, 258, 276, 281, 326, 366, 388, 391, 398, 402 f., 409, 459, 461, 493, 498, 509, 536, 548, 569, 619, 631, 669. — Borgemester se Valter Skotte; Byfoged se Peder Nielsen; Sisemester se Albert Tyske; Tolder se Otte Hansen. Borgere 83, 98, 328. — Kirke 66. — Sortebrødrekloster 388 f.
- Næsum, Villands H., 151.
- Nøbbelev, Ljunits H., 54.
- Nødager, Sønder H., Mols, 588.
- Nøddebo, Holbo H., 108, 112, 149.
- Nølev, Hads H., 190.
- Nørre Herred, Mols, 381. — Herredsfoged se Mads Bonde.
- Nørremose, Musse H., 188.
- Øbbekær, Ribe H., 245, 247.
- Oberup, S. Asbo H., 585.
- Odder, Hads H., 324.
- Oddestad p. Island 591.
- Odense 20, 27, 38, 40, 51, 57, 64, 95, 98, 103, 107, 174, 176, 200, 249 ff., 267, 281, 326, 394, 398, 409, 432, 473, 498, 534 ff., 540, 558, 569, 577, 641, 669. Dat. 75 f., 179, 181 f., 374. — Borgemester se Jørgen Kotte. Borgere 38, 46, 58, 93, 106, 141, 174, 220, 264, 268, 290, 368, 460, 488, 534, 615, 693. — Vestergade 467. — Hospital 17. — Elendehus 534. — St. Albani Kirke. St. Anne Alter 98, 467. St. Albani Kirkegaard 141. Vor Frue Kirke med Jfr. Marie Alter 20, 106. St. Knuds Kirke 42. — St. Hans Kloster 43, 214. (Jvfr. Odensegaard). St. Knuds Kloster 6, 41, 156 f., 174, 176, 234, 253, 285, 365, 372, 378, 452, 541, 640, 690. Prior se Kristiern Povlsen. — Skole 21, 106, 467. — St. Hans Sogn 267. — Vesterport 174.

- Odense Gaard og Len 5, 23, 57, 75, 141 f., 158, 166, 170, 201, 214, 253, 257, 268, 289, 372, 452, 520, 529, 538, 548, 618, 640, 645, 647, 668, 689 f. — Foged se Kristoffer Skriver; Skriver se Peder Mortensen.
- Ods Herred 235 f., 630, 639.
- Oksbøl, V. Horne H., 284.
- Oksenvad, Hindborg H., 187.
- Oksie, Oksie H., 563.
- Herred 97, 373, 655, 661, 671.
- Oldenborg. Greve se Anton, Johan.
- Oliva Kloster ved Danzig 335.
- Ollerup, Sunds H., 285.
- Olmenes se Ølmenæs.
- Olstrup, Holme-, Hammer H., 36, 178.
- Oluf, Superintendent i Holum, se Oluf Hjaltesen. — Abbed i Sorø se Oluf Lavridsen. — Jomfrugod 225. — Rytter, Slotsskriver p. Møgeltønder, 465. — Skriver, Byfoged i Roskilde, 183, 199 f., 257 f. — Vagtmester 339. — Andersen 277. — Arridsen i Bandebjærg 61. — Bjørnsen, Mag., Præst i Malmø, 542. — Hansen, Tolder i Dragør, 54. — Hansen p. Bornholm 95. — Henriksen i Kbhvn. 107. — Hjaltesen, Superintendent i Holum, 20, 125. — Ibsen 229. — Jakobsen, svensk Dr., 345. — Jensen i Torup 38. — Lavridsen, Abbed i Sorø Kloster, 50, 388, 623 f. — Lavridsen, svensk Adelsmand, 458. — Madsen i Lundby 83. — Movridsen se Krognos. — Nielsen (Bager) i Odense 141, 264 f., 290, 368, 460, 534, 563, 693. — Nielsen, Kannik i Viborg, 690. — Offesen, Mag., Kantor i Roskilde Domkirke, 666. — Olsen, Mag., Præst til St. Klemens Kirke i Aarhus, 531, 639, 641. — Pedersen se Gyldenstjerne. — Pedersen, Tolder i Ribe, 8, 77, 369, 512, 538, 542, 667. — Pedersen i Lykkegaard 58. — Pedersen, Præst i Jyllinge, 395. — Pellesen i Vaang 354. — Simensen i Holm, Herredsfoged i Ulvborg H., 694. — Tøstesen (Olaus Theophili) 172.
- St. Olufs Kapel i Halsted 406.
- Omø, V. Flakkebjærg H., 548.
- Onsale, Fjære H., 316.
- Onse Herred 97, 101, 655, 661.
- Onsild, Nørre-, Onsild H., 345.
- Opmaa, Førs H., 596.
- Oppesundby, Lyng-Frederiksborg H., 149.
- Oranien, Prinsen af, 228, 454.
- Ore se Vor.
- Oreslef (Rorslev, Vends H., eller Aarslev, Vinding H.) 285.
- Orisø, ?Fjære H., 316.
- Orlofgaard se Aalegaard.
- Ormager, Ø. Flakkebjærg H., 458.
- Orning, Morten Svendsen, 22, 128, 170, 244, 262 f., 268, 277, 357, 405, 463, 695. — Thomas Svendsen 13.
- Ortved, Ringsted H., 35.
- Orup, Tybjærg H., 329.
- Oslo 329, 405.
- Fjord 376.
- Osnabrück, Biskop af, se Johan.
- Ostfriisland 622. — Greve se Johan.
- Osthussen, Kornelius von, Skipper i Riga, 40.
- Otte Sadelmager 339. — Andersen se Baden. — Andersen i Kbhvn. 202. — Hansen, Tolder i Næstved, 650. — Jensen i Igum 464. — Klavsen se Bild. — Mortensen 17. — Stisen se Hvide.
- Otting, Hindborg H., 177.
- Ove, Hindsted H., 593, 658.
- Ovegaard, Hindsted H., 42, 284, 494, 593.
- Ovenskovgaarde, Gislom H., 405.
- Overby, Ods H., 34.
- Overholm, Skaane, 194.

Ovreydre se Hvidovre.

Ovstrup, Jylland, 693.

Oxe, Albert, 32, 106, 109, 244 f., 591, 615, 626. — Eskild, Lensmand p. St. Peders Kloster i Lund, 27, 61, 109, 175, 180, 249, 359, 373. — Inger, Jørgen Brahes, 625. — Johanne 75, 78. — Mette, Hans Barnekovs, 34, 109, 263. — Peder 14, 75, 78, 119, 296. — Sidsel 75, 78.

Oxehufvud, Inger, Arild Griis's, 668.

Oxenbruch, Jørgen von, 464.

Oxenstjerna, Gabriel Kristiernsen, svensk Adelsmand, 212, 218 f., 221, 223 f., 236, 338, 347, 352, 656, 689.

Paahult, Torne H., 586.

Paarup, Holbo H., 114 f.

— Mølle, Vinding H., 286, 299.

Paaschen, Hans von, kgl. Bygmester, 540.

Paaske, Hans, i Svendborg 404.

Packemor, Leo, 304, 478. — Mikkell, Høvedsmand, 384 f., 399.

Palladius, Peder, Dr., 148, 198, 465, 539, 546. Enke se Kirstine.

Palæologus, Demetrius Ralli, fra Kandia 185.

Papenheim, Borkard von, Jægermester, 143, 349, 398, 410, 653, 675. — Kristoffer von 689, 696.

Papick, Mikkell, i Danzig 300.

Parma, Hertuginde af, 636.

Parnov se Pernau.

Parsberg, Anne, Kristoffer Gyldestjernes, 160, 286, 535. — Niels 189, 198, 263, 469. — Verner, Lensmand p. Sølvitsborg, 2, 8, 29, 35 f., 39, 51, 80, 86, 90, 97, 104, 108, 175, 196, 226 f., 243 f., 264, 266-9, 275, 277, 288, 292, 300 f., 308 f., 350, 358, 427 f., 471, 479, 490, 510 f., 513 f., 519, 533, 551.

Parther, Hans, fra England 282.

Paselick, Kasper, Lic., 258, 292, 335, 386, 492, 669. Rel. 668.

Passemand se Bassemand.

Patreksfjord, Havn p. Island, 574.

Paulinus, Peder, Mag., Præst i Roskilde, 490.

Pax, Kristoffer, Staldmester, 47; 1563 Lensmand p. Holbæk 215 f., 268, 282, 388, 392, 412, 630.

Payens, Magdalene, Dr. Bernhard Friis's, senere Dr. Kornelius Hamsforts, 66.

Peder (Peter), Abbed i Esrom Kloster, 46. — Mester 4 f., 478. — kgl. Perlestikker 455. — Bøssesmed i Svendborg 404. — Kedelsmed i Svendborg 404. — Knivsmed i Svendborg 404. — Remmesnider i Svendborg 404. — Skriver 647. — Smed i Nakskov 296. — Fynbo i Egeslevlille 83. — Halandsfar, Skipper, 419. — Jude, Borgemester i Landskrone, 650. — von Maintz, Drabant, 256. — Pommerening i Flensborg 280; Raadmand i Flensborg 328. — Andersen i Pinerup 601. — Andersen i Svendborg 404. — Bertelsen i Fregerslev 697. — Boesen, Herredsfoged i Fakse H., 94. — Ejnensen p. Island 590. — Eriksen (Hierichsen) i Bredstrup 197. — Eriksen i Nortov 671, 677. — Evertsen i Helsingborg 217. — Hansen se Basse. — Hansen, Renteskriver, 57, 572, 666. — Hansen p. Bornholm 95, 148 f. — Hansen i Borupgaard 224, 558. — Ibsen, Raadmand i Rønne, 195. — Iversen, Mag., Kantor i Lund, 120, 124, 136, 157, 173. — Jensen, Raadmand i Randers, 170 f. — Jensen i Gøderslev 344. — Jespersen, Hr., 140. — Klavsen, Skipper, 596. — Knudsen se Leve. — Knudsen, Hr., 694. —

- Kristensen se Dyre. — Lavridsen, Præst, 41. — Lavridsen i Rørspjæld 86 f. — Lavridsen i Høgeland 315. — Mikkelsen, Borge-mester og Tolder i Stege, 642, 644, 653. — Mortensen, Skriver p. Odensegaard, 179, 540. — Nielsen, Hr., 560. — Nielsen, Byfo-ged i Næstved, 459. — Nielsen i Holmeg 580. — Nielsen i Melby 85. — Nielsen i Svallerup 141. — — Nielsen, Bøsseskytte, 405. — Nielsen, Glarmester i Svendborg, 404. — Nielsen, kgl. Sanger, 430. — Olsen i Svendborg 404. — Pe-dersen, Stadsskriver i Kbhvn., 112. — Pedersen, Forstander for Alm. Hospital i Randers, 170. — Pedersen, Raadmand i Køge, 182. — Povlsen, Skipper, 661. — Svendsen se Væbner. — Sørensen, Læge, 352. — Terkelsen i Aarhus 140.
- Pedershage, Sjælland, 505.
- Pedholt, Ning H., 616.
- Pejn, Otte, kgl. Enspænder, 621.
- Pernau, Lifland, 484.
- Picholt, Villum, Franskmand, 454.
- Pil se Nimwegen.
- Pinerup, Skaane, 601.
- Piphering, Henrik, 190, 239.
- Plum, Klavs, Hofskrædder, 398, 455, 603.
- Plüskow, Karine, Johan Høckens, 107.
- Podebusk, Erik, 27, 33, 61, 180, 201, 403, 410 f., 541, 591, 627, 635. — Jutte, Knud Gyldenstjernes, 9, 17 f., 24, 46, 61 f., 76, 96, 163, 283, 561, 638 f., 693. — Jørgen 280. — Klavs 2, 110, 263, 441, 608. — Movrids 340, 468, 474, 520, 530, 565, 580, 591, 594, 608; Lens-mand p. Tranekær 614 f., 650, 672 f., 677.
- Podlitz, Melkior, i Kbhvn. 435. — se Gans.
- Poel, Ning H., 616.
- Pogwisch, Agathe, Enevold Jen-sen Seefelds, 279, 380 f., 484 f. — Frans, Tolder p. Møen, 81, 644. — Hans 585. — Wulf 585.
- Poitz, Peder, svensk Adelsmand, 474.
- Polen 173, 223, 345, 375. — Amba-sader 128.
- Poley, Rikard, 132.
- Polt se Paahult.
- Pommer, Frederik, Henrik Rant-zaus Tjener, 119.
- Pommern 335, 440, 488, 508, 510, 569, 598, 603, 631, 647. Hertug se Hans Frederik.
- Pop, Movrids, Skipper, 383.
- Poppe, Povl, i Aalborg 305 f.
- Popping, Bernt, 522, 527.
- Pors, Erik, 545. — Otte 571 f., 587 — Anders, i Nakskov 296.
- Povl til Flinterup 375. — Jude, Bor-gemester i Trelleborg, 67 f., 145, 203. — Møntmester se Povl Fech-tel. — Skriver i Thisted 256. — Hansen i Kbhvn. 204. — Jakob-sen, Falkefænger, 162. — Kle-mentsen i Vejle 339. — Lavridsen i Klotrup 283. — Madsen, Super-intendent i Ribe Stift, 56, 110 f., 123, 186. — Nielsen, Præst i Bu-derup, 395 f. — Nielsen, Borger i Kbhvn., 52. — Pedersen, Hr., 380. — Stisen se Hvide. — Vigfussen, Lagmand p. Island, 234.
- Povlstrup, Færs H., 295.
- , Luggude H., 599.
- Mark, Gravlev Sogn, 311.
- Prenger, Jørgen, i Lybæk 360.
- Prentzet, Bernt, i Rostock 485.
- Preussen 631. — Hertug se Al-brecht.
- Prip, Jørgen, 273, 305, 322, 383 f., 545, 641.
- Prysz, Hans, Foged, 401.
- Prytz, Hans, i Nyborg 413 f. — Simon, Tolder i Skagen, 72, 82, 161, 411, 616.

Præstø, Lavrids, 666.
 Præstø 27, 51, 84, 89, 91, 103, 139,
 209, 222, 238, 250 f., 261, 326, 366,
 374, 377, 391, 409, 498, 536, 548,
 569, 619, 625, 669. — Byfoged se
 Mads Holste. — Kloster 218. •
 Puggaard, Skodborg H., 31.
 Purbæks Jord, Mols H., 633.
 Purup, Vor H., 290.

Qualen, Josva von, 281, 470, 502,
 552, 560, 592, 610, 626, 637, 678,
 680.

Quernheim, Hilmer von, Oberst,
 40, 281.

Qvistofte, Rønnebjerg H., 593.

Qvitzov, Didrik, 36, 59. — Henning
 Jørgensen 16, 22, 141, 181, 244,
 403, 410, 626, 633, 637. — Hille-
 borg, Movrids Emmiksens, 80.

Raade, Møgeltønder Sogn, 466.

Raagelunde, Aasum H., 640.

Raakildegård, Hornum H., 306.

Raale, Mads, 181.

Raaren ved Helsingør 120.

Raarup, Bjørge H., Jylland, 355.

Rade, Henrik van, 101, 334. — Jør-
 gen van 12 f., 192.

Radenberg, Herman, 378.

Radsted, Musse H., 399, 469.

Rafn, Albert, i Malmø 570.

Rafnholt (Fru Silis Holt), Skov,
 Musse H., 188.

Raft, Hans, i Taars 296. — Jep i
 Tjæreby 296. — Povl i Nakskov
 296.

Ramløse, Holbo H., 138, 143, 560.

Ramsing, Rødding H., 690.

Ramsø Herred 158, 382, 390, 480,
 559, 648.

Ramsøgaarde, Ramsø H., 595.

Ramten, Nørre H., Mols, 146.

Randers 4, 56 f., 84, 103, 133, 170 f.,
 209, 222, 261, 309, 326, 370, 383,

394, 409, 499, 536, 548, 570, 587,
 612, 668 f. — Borgemester se Jens
 Bay; Raadmænd se Jens Lav-
 ridsen, Peder Hvid, Peder Jen-
 sen. Borgere 171, 240. — Hos-
 pital 4, 170 f., 650. Forstander
 se Peder Pedersen. — St. Hans
 Kapels Gods 171. — Priorgaard
 170. — Vesterport 170. — Skole-
 mester se Tøger Lavridsen.

Randlev, Hads H., 693.

Randrupgaard, Nørhald H., 194.

Rånes Gods, Jylland, 86, 284, 622,
 629.

Rangaavolde Syssel p. Island 590.
 Rangstrup Herred 246.

Rantzau, Bertram, 392. — Daniel
 260, 272, 280 f., 307 f., 333, 351,
 391, 396, 424, 435, 442 f., 445,
 449 f., 461, 477 f., 487, 497, 502,
 518, 551, 557, 570, 577, 591, 604 f.,
 608, 610 f., 618, 621, 624, 627,
 629 f., 634, 642, 652, 659, 667,
 674, 684, 689, 693-6. — Henrik,
 Statholder, 40, 60, 119, 159, 204,
 315, 320, 334, 378, 507, 518, 572,
 593, 695. — Henrik 392. — Jesper
 105, 172, 182, 268, 274. — Johan
 146, 241, 515. — Jørgen, Lensmand
 p. Lønborrggaard, 11, 27, 60, 180,
 226, 244, 262, 282, 333; 1563 Lens-
 mand p. Elfsborg 334 f., 341, 348,
 384, 453, 474. — Klavs 549. —
 Kristoffer 392. — Margrete, Jes-
 per Rantzaus, 105, 172, 182, 268,
 274, 353. — Movrids, Amtmand p.
 Gottorp, 381, 522 f., 529, 578, 596.
 — Peder 132.

Rask, Iver, 261, 640.

Rasmus Bødker i Svendborg 404.
 — Bødker i Trelleborg 67. —
 Klejnsmed, Byfoged i Holstebro,
 119. — Skriver p. Dragsholm 648.
 — Skriver i Visby 252. — Sned-
 ker i Malmø 588. — Jude, Hø-
 vedsmænd, 577. — Andersen, By-
 foged i Falsterbo, 650. — Hansen,

- kgl. Sporemager, 385, 632. — Hansen 440. — Henriksen, Skriver p. Nyborg Slot, 689. — Jensen, Præst i Værløse, 54, 81. — Jensen i Svendborg 404. — Jensen 452. — Jørgensen i Svendborg 404. — Pedersen, Hr., i Aarhus 169. — Rejmensen, Præst i Helsingør, 471. — Villadsen, Præst p. Island, 591. — Villumsen, Byfoged i Kbhvn., 447, 478, 634. — Villumsen, Borgemester i Slangerup, 144. — Villumsen, Kromand ved Frederiksborg, 240, 245, 283, 364 f., 429. — Villumsen i Malmø 393.
- Rauge, Sigismund, 637 f.
- Ravensberg, Anne, Jørgen Barnekovs, 506.
- Ravning, Tørrild H., 119.
- Ravnsborg Slot og Len 102, 146, 153 f., 201, 215, 235, 325, 391, 456 f., 545, 548, 618, 630, 690.
- Ravnstrup, Falster, 79, 466.
- Præbende i Viborg Domkirke 384.
- Reerstrup, Lynge-Kronborg H., 138.
- Ref, Maren Pedersdatter, 204. — Peder 204.
- Refs Herred 256.
- Reinfeld Kloster 631.
- Reinicke, Henrik, i Rostock 367.
- Rekhals, Birgitte Josefsdatter, Tor-kild Pedersens, 487.
- se Strehkals.
- Renge, Stævns H., 254.
- Rentzing, Jakob, i Münster 282, 512.
- Resen, Fjends H., 692.
- , Skodborg H., 459.
- Reval 239, 255, 303, 364, 423, 474, 484, 574, 576, 582, 599, 620.
- Revelbjærg, Bjørge H., Skaane, 580, 605.
- Reventlov, Jakob, kgl. Sekretær, 26, 33, 456. — Knud 401, 410, 541, 557, 612. — Margrete, Erik Krabbes, 407 f., 411, 413, 433, 488, 538, 694.
- Revn, Sønder H., Mols, 305.
- Revstad, Vemmenhøg H., 574.
- Ribe 3, 8, 18 f., 21, 27, 48, 51, 64, 77, 83 f., 103, 159, 171 f., 183, 188 f., 194, 206, 209, 222, 229, 244, 247 f., 273, 326, 346, 351, 357 f., 409, 530, 536, 549, 556, 561, 581, 669, 681, 687, 690. — Tolder se Oluf Pedersen. Borgere 273, 299, 438, 530, 638. — Helligaands Gaard og Jord 152, 211. Kirkegaard 211. — Korsbrødregaard 211. — Adelgade 211. — Hospital 83, 189, 233. Forstandere se Bagge Jensen, Peder Brun. — Domkirke 191, 198. Læsemester se Hans Lagesen. Kapitel 16, 20, 50, 172, 191, 198, 257, 506, 530, 539, 553, 584, 656, 698 f. — Skole 171, 233, 584, 639. Skolemester se Lavrids Ægdiussen. — Stift 186, 266, 439, 452, 492, 541, 638, 640. — Stiftsskriver se Mads Ankersen.
- Riberhus Slot og Len 3, 21, 79, 106, 147, 184, 188, 247, 268, 358, 452, 510, 528 f., 545, 549, 575, 638, 640, 661, 668, 689 f. Dat. 15-21. — Slotsskriver se Lavrids Mikelsen.
- Riber, Niels, Hr., 571.
- Richert (Ricke), Simon, i Rostock 340, 581.
- Rif, Havn p. Island, 105, 568.
- Riga 40, 434, 485, 574, 623, 636.
- Riis, Morten, Bøsseskytte, 578.
- Riisbøl, Slavs H., 382.
- Riisø, Sømme H., 587.
- Rikard Petersen 338.
- Rimbolt, Elias, Dr., 16.
- Rimsø, Nørre H., Mols, 305.
- Ring, Hammer H., 307, 680.
- , Skyts H., 54.
- Kloster 294, 532.

- Ring Sø, Skaane, 192.
 Ringe, Gudme H., 77, 117, 607.
 —, Skam H., 594, 640.
 — Bæk, Sjølland, 505.
 Ringkøbing 51, 84, 103, 150, 209,
 222, 238, 289, 409, 536, 549, 669.
 Ringsted 51, 103, 139, 161, 251,
 258 f., 267, 409, 536, 669. — St.
 Hans Sogn 178.
 — Herred 412, 505, 648.
 — Kloster 41, 59, 69, 71, 74 f., 130,
 133, 160, 185, 189, 213, 248, 250,
 253, 259, 344, 346, 365, 372, 382,
 388, 448 f., 452, 463, 489, 505 f.,
 516, 550, 577, 640, 648, 661, 673,
 690. — Abbed se Frans Andersen.
 Rislev, Tybjerg H., 332, 649.
 Ritzzenberger, Johan, i Hamborg
 364, 378.
 Rivold se Rügenwalde.
 Rockendorf, Henrik, i Lybæk 694.
 Rod, Thomes, 13.
 Rode, Reimer, 497.
 Rodneby se Rønneby.
 Rodsten, Jens Markvardsen, 15,
 307.
 Rodstrup, Skam H., 640.
 Roiert, Frans, Franskmand, 454.
 Rokkerup, Vemmenhøg H., 325.
 Rold, Hindsted H., 380 f.
 Rolf von Deventer, Krudtmager,
 243.
 Romb, Skodborg H., 305.
 Romviggaarde, Hammerum H., 537.
 Rorslev, Skam H., 594.
 Rorup, Holland, 660.
 Rosbækgaard og Mølle ved Kbhvn.
 56, 391, 629.
 Rose, Hvid, Skipper, 126, 698. —
 Kristiern, Borgemester i Køge,
 182. — Oluf, Tolder i Rødby, 85,
 115, 159, 235, 358 f., 493, 650.
 Rosengård, Jens, 26, 120, 152 f.,
 177, 202, 225 f., 698.
 Rosenkrantz, Anne, Albert Gjøs,
 61, 91, 139, 188, 228, 252, 274,
 382, 399, 410, 412, 431, 465, 467,
 469, 500, 505, 515, 554, 648. —
 Birgitte, Peder Bildes, 675. —
 Else, Kristiern Friis's, 42, 263,
 284, 297, 494. — Erik Akselsen
 85 f., 180, 247, 262, 284, 372, 468,
 622, 629, 688. — Erik Ottesen, Lens-
 mand p. Bergenhus, 123 f., 166,
 257, 405, 583, 646, 667. — Erik
 Stygge 314. — Folmer 76, 105,
 167, 200, 244, 311, 328; 1564 Lens-
 mand p. Aarhusgaard 379, 429,
 456, 462 f., 492, 505, 521, 546,
 554, 570, 583 f., 601, 610 f., 613,
 618, 622, 626, 633 f., 637, 641 ff.,
 646, 651, 654, 661, 663, 667, 680,
 683, 692, 695. — Holger, Lens-
 mand p. Bygholm, 9, 22 f., 27,
 30; 1561 Lensmand p. Skander-
 borg 38 f., 47, 51, 57 f., 63 f., 67,
 69, 76 f., 107, 144, 167, 169, 186,
 188, 194, 241 ff., 249, 268 f., 274,
 276, 289, 291, 294, 297, 316, 353,
 357, 381, 406, 412, 424, 475 f.,
 492, 495, 503, 505, 533, 542 f.,
 551, 557, 564, 570, 572, 575, 588,
 591, 595, 597, 600, 609, 617, 622,
 625-8, 639, 654, 661, 663-7, 678 f.
 — Jørgen, Lensmand p. Dron-
 ningborg 4, 170, 242; Lensmand
 p. Kallø 266-9, 278 f., 289, 298,
 315, 323, 328, 334, 337, 347, 353,
 371, 376, 381, 383, 420 f., 425 f.,
 437, 456, 463, 535, 546, 583, 609 ff.,
 613, 617 f., 622, 625 ff., 642 f., 646,
 651, 654, 661, 663, 690, 695. —
 Karine, Mogens Munks, 219, 414.
 — Klavs 621, 637 f. — Kristoffer
 Nielsen 83, 85 f., 100, 121, 220.
 — Kristoffer Stygge 244, 261,
 401, 557, 616. — Mette, Sten Ro-
 sensparres, 680 f. — Niels til Hal-
 kær 321, 626, 637. — Oluf 35. —
 Otte 639.
 Rosensparre, Sten, Lensmand p.
 Kallundborg, 8, 11 f., 34, 36, 51,
 54, 56, 66 f., 69, 72, 83, 85, 90,
 108, 121, 130 f., 133, 135, 139, 147,

- 152 f., 161, 175, 186, 188 f., 191 f., 195, 212, 220, 227 f., 232, 236, 242, 244, 254, 260, 264, 267-70, 275, 278, 295, 317, 331, 338, 352, 392, 399, 403, 408, 412, 425, 435, 457, 462 f., 472, 477, 482, 489 f., 511, 513, 519, 533, 542 f., 550-3, 557, 573, 577, 587, 591, 595, 608, 613, 615, 617 f., 621 f., 624, 627, 629 f., 638, 642, 658 f., 661, 675, 680 f.
- Rosenvinge, Henrik Mogensen, Borgemester i Helsingør, 109, 115; Tolder smstds. 401, 407, 411, 418 ff., 423, 425-8, 431-6, 438, 440, 446, 453, 461, 471, 474, 476, 478 ff., 491, 543, 555, 558, 560, 573 f., 580 f., 587, 593, 596, 599, 601, 605, 607 f., 610, 614, 617, 620, 623, 625, 631, 633, 636, 639, 645 f., 648, 651 f., 663, 668, 672, 677, 688. — Jens Mogensen, Tolder i Helsingør, 12, 31, 39 f., 46, 56, 62, 64 f., 69 f., 88, 109, 114 f., 121, 127, 129, 134, 146, 149, 154 f., 160, 164 f., 176, 190 f., 205, 220, 232, 236, 238 f., 246, 248, 257, 264, 267, 270, 275, 295, 300, 302, 309, 313, 319, 321, 330 f., 348, 369, 407. — Mogens Henriksen 646.
- Roskilde 27, 51, 75, 91, 103, 107, 139, 151, 182, 207, 209 f., 227, 249 ff., 257 ff., 267, 274, 276, 281, 326, 383, 398, 409, 414, 421 f., 424, 454, 479, 506, 510, 526, 532, 536, 549, 552, 561, 569, 575, 577, 605, 619, 663, 669, 672 f. — Byfoged se Oluf Skriver. Borgere 199 f. — Lammegade 50. — Duebrødre Kannikedomme og Hospital 184. Forstander se Hans Henriksen. St. Jørgens Hospital 260, 361. Helliggejsthus 74. — Domkirke 56, 74 f., 88, 141, 152, 154, 161, 179, 202, 230, 386, 601, 669. Alt-re: Vor Frue 88. St. Gertruds 59. Marie Magdalene 152. Se-verini 152 f. Kongens Kapel 69.
- Hell. 3 Kongers Kapel 260. St. Lavrids Kapel 228. St. Hans Præbende 36. Primæ Vikarie 88. Kapitel 1, 26, 29, 36, 43 f., 56, 74 f., 81, 101, 111, 130, 137, 139, 152, 154 f., 202 f., 209, 213, 220, 257, 363, 377-80, 384, 403, 455 f., 458, 490, 539, 547, 550 f., 601, 674, 698 f. — St. Dionysii Kirke 50. — Graabrødre Kirke 59, 66. — St. Mortens Kirke 183. — St. Agnete Kloster 191. — Vor Frue Kloster 37, 40 f., 183, 235 f., 441. — Graabrødre Kloster 59, 66. — St. Klare Kloster 33 f. — Sorte-brødrekloster 597. — Vor Frue Sogn 208.
- Gaard og Len 33 f., 49, 52, 91, 139, 161, 201, 215, 250, 259, 344, 371 f., 446, 452, 545, 548, 557, 588, 616, 618, 640, 649, 652, 661, 668, 670, 673, 685, 690, 696, 699. Dat. 26, 505. — Skriver se Hans Lavridsen.
- Rostock 129, 301, 303, 315, 334, 337, 340, 366 f., 385, 421, 423, 437 f., 440, 458, 466 f., 477, 480, 485, 487 f., 508, 566 f.
- Rostrup, Godske, 691. — Jakob 410. — Jørgen 355, 691.
- Rostrup, Hindsted H., 304.
- Rotfeld, Jens, 441. — Johanne Niels-datter, Hans Lykkes, 49, 162, 304, 504, 592 f., 658, 675.
- Rotzfeld, Didrik, 395.
- Rovs, Luggude H., 43.
- Rud, Erik, Lensmand p. Halsted Kloster, 11, 25, 27, 32, 51, 78, 81, 89, 92, 96 f., 100 ff., 146, 153, 160, 173, 180, 186, 214 f., 217, 225, 234 f., 242, 250 f., 257, 260, 269, 273, 278, 296, 298, 325, 343, 362 f., 365 ff., 370, 372 f., 391, 396, 401, 408, 410 ff., 415, 433, 440, 452, 455, 457, 464, 493, 522, 524, 541, 557 f., 575 f., 608, 612, 618 f., 632 f., 636, 639, 653 f., 661-4, 667, 688.

- Jørgen 14, 22, 27, 57, 60, 75, 97, 119, 180, 225 f., 228, 240, 684.
 - Kirsten 149, 155, 261. - Otte, Lensmand p. Odensegaard, 5 f., 23 f., 43, 79; 1562 Lensmand p. Korsør 118, 133, 136, 139, 160, 180, 215 ff., 228, 232, 248, 250 ff., 259, 268, 278, 290, 307 f., 392, 401, 412, 475, 493, 541, 557, 565, 612, 622, 628 ff., 632. - Peder 34, 262.
 Rude, V. Flakkebjærg H., 85, 106.
 Rudkøbing 51, 103, 184, 209, 222, 326, 394, 398, 409, 499, 536, 549, 569, 669.
 Rudme, Salling H., 295.
 Rugaard Gaard og Len 201, 248, 268, 380, 390, 529, 545, 640. Dat. 249.
 Rugsø Herred 23, 268, 324, 545.
 Runggaard (? Rodegaard, Framlev H.) 355.
 Rusland 108, 116, 118, 131, 135, 180 f., 198, 576, 582.
 Rustung, Kristoffer Trondsen, Lensmand p. Tryggvælde, 1, 91, 94, 118, 207, 212, 216, 222 f.; 1563 Lensmand p. Espholt 270, 430, 555.
 Ry, Færs H., 596.
 Ryde, Ginding H., 54.
 Rye Aa, Jylland, 316.
 Rügenwalde, Pommern, 479.
 Rynkeby, Gudme H., 117.
 Ryslinge, Gudme H., 607.
 Rær, Hillerslev H., 256.
 Rævhede, Hvetbo H., 316.
 Rævkærgaard, Hvetbo H., 199, 316.
 Rød, Lavrids, i Lemvig 623.
 Rødby 27, 222, 250 f., 278, 346, 358, 514, 536, 549, 669, 685. - Tolder se Oluf Rose.
 Rødning, Frøs Herred, 48.
 -, Nørlyng H., 692.
 - Birk, Rødning H., 297 f.
 Røde, Torne H., 586.
 Rødeby, Blekinge, 568.
 Rødovre, Sokkelund H., 105.
 Røgelhede, Fjends H., 22.
 Røgild, Ø. Han H., 199, 316.
 Rømø, Sønder-, 233.
 Rønbjærg, Ginding H., 643.
 Rønne 195, 197. - Raadmænd se Henrik Olsen. Peder Ihsen.
 Rønnebjærg Herred 97, 655, 661.
 Rønneby 27, 51, 80, 84, 103, 132, 167, 210, 222, 238, 243, 269, 351, 414, 427, 455, 473, 568, 653. - Borgemester se Peder Friis. - Skole 97.
 Rønnebæk, Hammer H., 36, 111, 178.
 Rønnebæksholm Gaard og Len, Hammer H., 36.
 Rønnevolde (!) Kloster p. Island 231.
 Rønninge, Aasum H., 101, 334.
 Rønnov, Anne, Johan Urnes, 21, 117, 120. - Ejler, Lensmand p. Hagenskov, 17, 22, 113, 152, 210, 244, 248, 250 ff., 259, 266, 268 f., 278, 295, 299 f., 353, 362 f., 374, 403, 412, 475, 511, 633. - Mette, Jakob Vifferts, 404.
 Rørbæk, Ølstykke H., 130, 441.
 Rørmosegaarde, Baag H., 195.
 Rørspjeld, S. Asbo H., 86, 142.
 Rørum, Albo H., 113, 186.
 Saaderup, Vinding H., 172.
 Sachsen 507. - Kurfyrste se August. Kurfyrstinde se Anna.
 Sachsen-Lauenborg. Hertuginde se Katrine.
 Sack, Henrik, Jens Kaas's Fændrik, 574.
 Sadolin, Jørgen Jensen, Mag., Superintendent i Fyen, 24, 79.
 Sadtler, Herman, 362.
 Saksøbing 51, 84, 89, 103, 209, 222, 227, 326, 409, 461, 498, 536, 549, 619, 669.
 Sal, Ginding H., 54.
 -, Hovlbjærg H., 345.
 Salbytorp, Ramsø H., 40.
 Saldrup, Sønder H., Mols, 15, 187.

- Sallerup, Hammer H., 680.
 —, Oksie H., 104, 389.
 Salling 50, 53, 137.
 — Herred 34, 52, 100, 141, 268, 545.
 Salten, Vrads H., 61 f., 76, 105, 146, 167, 639.
 Saltholm 95, 481, 554.
 Saltø Slot og Len 106, 139.
 Salvelder, Veit, Hovedsmand, 435.
 Samsø 392, 548.
 Sandager, S. Asbo H., 593.
 —, Baag H., 689.
 —, Gudme H., 607.
 — Len, Skaane, 196.
 Sandberg, Anders Kristiensen, 244, 328 f., 382, 580, 695. — Eggert Henriksen 468, 545. — Margrete, Niels Keldsen Juels, 193. — Niels Henriksen 468, 615.
 Sandby, Torne H., 218, 561, 604.
 — Dat. 62.
 —, Tudse H., 35.
 —, Tybjærg H., 196.
 — Gaard og Len, Gynge H., 440, 464, 475, 486.
 Sande, ?Luggude H., 599.
 —, Lyng-Kronborg H., 138.
 Sandfærgaard og Mølle, Ulvborg H., 239.
 Sandmeier, Lavrids, i Næstved 328.
 Sara, Poul van, 301, 401, 417 f., 460, 521.
 Sarpsborg, Norge, 329.
 Sartorius, Rasmus, Lektor i Lund, 90.
 Sasse (Saxen), Gillius, 522, 527.
 Sax, Peder, i Flensborg 357.
 Saxtrup, Bjørn, 36, 54, 108, 113, 244, 281, 300, 608.
 Schaygnart, Fremyn, 552.
 Scheffer, Kristoffer, 134.
 Schult, Hans, Hr., 192. — Jokum i Flensborg 331. — Morten i Flensborg 331.
 Schurmann (Skiermand), Gert, Kræmmer, 570.
 Schwarzburg, Greven af, se Günther.
 Schwendi, Sebastian, kgl. Sekretær, 260, 363.
 Schwerin, Hans von, Hovedsmand, 635.
 Sebbler Kloster 28, 59, 101.
 Sebbersund, Slet H., 122, 576.
 Seefeld, Enevold Jensen, 279, 484.
 Segeberg 337, 470, 503. Dat. 76 f., 180, 249.
 Segeberggaard ved Ribe 21, 45, 66.
 Sehested (holstensk Slægt), Jakob, Lensmand p. Kærstrup, 30, 61, 166, 180, 247, 258, 268, 353, 365, 444 f., 458. — Jørgen, Køgemester, 79, 354; 1564 Lensmand p. Krogen 393, 397 f., 402, 408, 410, 412, 430 f., 433 f., 438, 440, 442, 447, 457, 469, 485, 497, 554 ff., 560, 573, 605, 609, 653, 661, 670, 678 f. — Klavs 561. — Mikkel, Lensmand p. Gavner, 27, 61, 160, 180, 228, 247, 263. — Wulf, Lensmand p. Halsted Kloster, 626.
 — (dansk Slægt), Malte Jensen, Lensmand p. Gudum Kloster, 27, 61, 72 f., 143, 180, 189, 219, 227, 694.
 Sejlstrup Slot og Len 78, 199, 268, 284, 370, 545.
 Sejro 38, 53, 392, 548.
 Sejstrup, Fjends H., 22.
 Selde, Nørre H., Salling, 482, 685.
 Selle, Mikkel, i Kbhvn. 391, 399, 405, 437, 452; Tolder i Marstrand 538.
 Sellerød, Færs H., 596.
 Selsø, Horns H., 221, 436.
 Sem, Onsilid H., 345.
 Seratus, Arnold, Dr. med., 18. Jvfr. Silvius.
 Serlin, Lavrids Iversen, 41.
 Serridslev, Vor H., 495.
 Sesne, Rejnolt, Franskmand, 454.
 Sibe, Johan, Guldsmid, 59, 76, 92, 121, 398, 400. Jvfr. Hans de Villa.

- Sidse (Sidsel), Baltser Tilesens, i Kbhvn. 408. — Fru, se Ulfstand.
- Siellof, Hans, i Hamborg 639.
- Siersløf, Jylland, 306.
- Sigerslevvestre, Lyng-Frederiksborg H., 145, 149, 505.
- Sigerslevøstre, Strø H., 72, 144.
- Silike, Severin Jensens, 620.
- Silis Holt se Rafnholt.
- Silkeborg Slot og Len 11, 38, 116, 157, 167, 188 f., 201, 207, 241, 268, 382, 452, 545, 548, 580, 618, 661. Dat. 9.
- Silvius, Arnold, Dr., 690. Jvfr. Seratus.
- Simen Karnelis 599. — Mikkelsen (Skriver), Byfoged i Ystad, 465, 644 f., 650. — Sørensen i Horsted 5.
- Simested, Rinds H., 345.
- Simlinge, Vemmenhøg H., 54.
- Sinding, Hids H., 240 f. —, Rødding H., 372.
- Sinsig, Jakob van, Hollænder, 454.
- Sipperup, Hammer H., 36.
- Sittert, Matthias, Dugfarver i Kbhvn., 71 (jvfr. 700), 112.
- Sjælland 7, 33, 35 f., 51, 55, 71, 75, 89, 92, 107, 113, 139 f., 155, 197, 199, 207, 210, 218, 235 f., 240, 244, 246, 251, 257, 266 ff., 271, 277, 279, 298, 310, 317, 324, 329 f., 332, 337, 339, 342 f., 346, 353 f., 363, 369 f., 377, 380, 391, 411, 419, 436, 439, 451 f., 464, 467 f., 472, 487, 496, 513, 516, 520, 526, 531, 541, 547, 570 f., 589, 610 f., 619 f., 625, 627, 648, 652 f., 664, 666 f., 671, 680, 683, 685 f., 688, 691.
- Stift 52, 185, 411, 492, 616. — Stiftsskriver se Jens Nielsen.
- Skaane 29, 37, 51, 55, 89, 108 f., 119, 134, 143, 155, 157, 161, 198, 203, 217, 223, 226, 229, 236 f., 244 f., 253 f., 257, 259 f., 263 f., 266, 268 f., 271 f., 279 f., 295, 298, 302, 304, 308, 310, 313, 317 f., 320, 322 ff., 326, 329, 336 f., 348 f., 351, 356, 363, 377, 379 f., 388, 406, 413, 417, 419, 426, 438, 440, 448, 458, 464, 470, 478, 480, 484, 487, 494, 497, 500, 502 f., 509, 516, 523, 525 f., 533, 541, 544 ff., 551-7, 562, 573, 584, 604, 606 f., 620, 638, 646 f., 664 f., 670 ff., 678, 680, 683, 686, 688.
- Skaane Landsting 676.
- Stift 186, 309, 387, 439, 616.
- Skaaning, Hans, Kapellan til St. Nikolaj Kirke i Kbhvn., 379 f., 489. — Kristoffer, Borgemester i Horsens, 290, 692.
- Skaarby, Ljunits H., 54.
- Skaarupgaard, Sønder H., Mols, 609.
- Skaby, Kristen, i Kerteminde 377.
- Skade, Niels Madsen, 401, 557.
- Skadebjærg, Torne H., 605.
- Skads Herred. Herredsfoged se Jørgen Eriksen.
- Skagen 10, 12, 19, 51, 57, 64 f., 84, 103, 113, 161, 209, 222, 309, 326, 347, 377, 409, 468, 536, 549, 570, 669. — Tolder se Simen Prytz.
- Rev 10, 28, 39, 72.
- Skalbjiærg, Odense H., 680.
- Skalder, Holger, Ærkedegn i Lund, 195, 204, 350.
- Skalholt Domkirke p. Island 232.
- Stift 125. — Superintendent se Gisle Jonsen.
- Skals, Rinds H., 345.
- Præbende i Viborg Domkirke 397, 674.
- Skamstrup, Skads H., 286, 342.
- Skanderborg Slot og Len 6, 11, 24, 30, 38 f., 58, 77, 188 f., 201, 241, 253, 268, 289, 372, 381, 452, 474 f., 545, 548, 618, 640, 661, 679, 681, 690.
- Skandershave, Baag H., 195.
- Skankholt, N. Asbo H., 594.
- Skannerup, Anst H., 382, 464.
- Skanør 51, 84, 103, 132, 166, 172,

- 184, 209, 222, 238, 242, 294, 409, 461, 498, 536, 604, 669, 672. — Byfoged se Jep Nielsen.
- Skarholt, Froste H., 85, 131.
- Skarnbjærg, Torne H., 604.
- Skarpenbergs Gods i Salling 118, 177.
- Skartofte, Færs H., 596.
- Skarum, Nørre H., Mors, 317.
- Skavbo, Hans, Hr., 388. — Jens, Skipper, 126, 651. — Klavs, Mag., 123. — Severin, Skipper, 126.
- Skave, Else, Peder Svaves, 228, 245. — Herluf 27, 32, 54, 228, 244, 254, 322, 392, 430, 509. — Sidsel 228.
- Skeel, Abel, Niels Langes, 18. — Albert, Lensmand p. Bøvling, 4, 17, 46, 48, 51 f., 78, 87, 90, 98, 180, 185, 275, 329, 403, 545, 690, 695. — Hans 591. — Herman 173, 261. — Jakob, Lensmand p. Korsør, 1, 26 f., 34 f., 51, 61, 80, 91, 97; 1562 p. Skivehus 105 f., 116, 118, 136, 149, 160, 177, 202, 227, 296, 401. — Kristiern 557, 606, 618, 690. — Margrete, Jørgen Rostrops, 262, 355. — Niels 55, 58, 64, 106, 284, 382, 464, 523.
- (Dyre), Klavs, 290, 401, 557. — Mads, Foged p. Abrahamstrup, 163, 232; 1563 Foged p. Krogen 278 f., 394, 428 f., 457, 462, 545, 556, 638, 661, 670. — Peder 169, 181, 638.
- Skelby, Falster, 79, 466.
- Skellerup, Onsild H., 345.
- Skellingsted, Tudse H., 195.
- Skelm Haagensen i Rønneby 568.
- Skelskør 27, 51, 79, 84, 89, 91, 97, 103, 139, 174, 209, 222, 238, 240, 242, 258, 261, 276, 282, 326, 377, 392, 397, 400, 409, 449, 461, 493, 498, 536, 544, 548, 569, 619, 627 f., 669, 680. — Borgemester se Jakob Davidsen; Byfoged se Lavrids
- Jensen. — Kirke 174 f. — Raadhus 175.
- Skenck, Agnete, Jørgen Prips, 305, 384, 641.
- Skern, Bølling H., 682.
- , Middelsom H., 121, 220.
- Skeuin, Johan, i Antwerpen 395.
- Skiermand se Schurmann.
- Skindersbro, Rinds H., 616.
- Skinkel (Vaaben: tre Søblade), Jørgen, 4, 77.
- (Vaaben: Lillie), Povl, 36, 52, 141, 181, 244.
- , Hans, Ridefoged i Villands Herred, 582.
- Skipperslev, Gærs H., 647.
- Skive 51, 84, 103, 183, 209, 238, 326, 392, 409, 536, 570, 669. — Borgere 130. — Kirke 130.
- Skivehus Slot og Len 31, 105 f., 137, 149, 268, 283, 370, 452, 504, 545, 640.
- Skiverup, Vemmenhøg H., 54, 447, 684.
- Skivholme, Framlev H., 14.
- Skivum, Aars H., 321.
- Skjernov, Niels Markvardsen, 36, 262.
- Skjoldenæs Gaard og Len 49, 53, 55, 61, 91, 139, 274, 276, 410, 446, 452, 545, 630, 640, 666.
- Skodborg Aa 247.
- Herred 168.
- Slot og Len 3, 172, 182, 229, 268, 545. — Foged se Peder Stub.
- Skodgaarden, Vemmenhøg H., 447.
- Skogerse se Skovsø.
- Skotland 138, 427, 433 f., 438, 454, 513, 552, 617, 674.
- Skottemark, Fuglse H., 32.
- Skouese Kirke, Fyen, 117.
- Skovby, Skovby H., 164.
- Skovbølle, Laaland, 296.
- Skovgaard, Hans, R., 50, 155, 175, 218, 237, 349, 441, 604. — Hans, Sekretær, 50, 99, 202, 237, 256,

- 279, 427, 591, 602, 605. -- Johan 219, 221, 401, 404, 410, 533. -- Karine, Palle Skrams, 278. -- Mogens Justsen 219.
- Skovgaard, Sjælland, 680.
- Skovkloster se Herlufsholm.
- Skovlunde, Smørum H., 40.
- Skovnæbben, Rønnebjerg H., 400.
- Skovsby, Odense H., 680.
- Skovsgaard, Rønnebjerg H., 400.
- Skovsted, Hillerslev H., 620.
- Skovsø, Slagelse H., 8, 136.
- Skram, Anne, Jens Juels, 353, 372, 377, 425 f., 456, 522, 538. -- Bege, Jørgen Hansens, 106. -- Hartvig 11, 48, 52, 288, 413. -- Kristiern 356. -- Palle 278. -- Peder, Lensmand p. Laholm, 29, 38, 51, 63 f., 80, 108, 119 f., 175, 220, 226 f., 243 f., 264, 268, 272, 274 f., 286, 288, 290, 292, 299, 303, 318, 323, 329, 331, 335, 337 ff., 345, 361, 363, 399, 412, 436, 450, 461, 468, 499 f., 507, 529, 533, 560, 580, 584, 621, 642, 681 f.
- Skram (Fasti), Erik, 76, 219, 279, 638 f., 694. -- Iver 76, 311, 638 f. -- Jakob 382, 695. -- Jørgen 262, 302 f., 372, 381, 410, 463, 695. -- Lavrids 240, 247, 261, 279, 372, 410, 695.
- Skridakloster p. Island 231, 419.
- Skræddergaard, Skodborg H., 72.
- Skrødstrup, Onsild H., 345.
- Skudderløse, Ringsted H., 130.
- Skullerup, Voldborg H. Dat. 482.
- Skurup, Vemmenhøg H., 54.
- Skyts Herred 97, 373, 655, 658.
- Skæve, Dronninglund H., 31.
- Skævinge, Strø H., 40, 108, 112, 149.
- Skød, Hovlbjærg H., 345.
- Skødegaard, Anst H., 169, 181.
- Skøflingsbro, Hornum H., 302.
- Skørtinge, Framlev H., 355.
- Slagelse 51, 80, 103, 139, 238, 251, 258, 409, 427, 536, 569, 631, 669, 679. -- Hospital 414. Forstander se Mads Sørensen. St. Jørgens Hospital 414. -- St. Mikkel's Kirke 167, 427. St. Peders Kirke 168.
- Slagelse Herred 618.
- Slagslunde, Ølstykke H., 150.
- Slangstrup 51, 102 ff., 139, 150, 165, 242, 258, 267, 283, 409, 536, 577, 605, 622, 669. -- Borgemester se Rasmus Villumsen. -- Kloster 102.
- Sleb, Fjære H., 316.
- Slesvig, By, 152.
- Sletten, Københavns Len, 4, 136, 143, 213.
- , Skaane, 71.
- Sletterød, Vemmenhøg H., 586.
- Slide Havn p. Gulland 383.
- Slimminge, Vemmenhøg H., 8, 54.
- Slogstrup, Lille-, Skyts H., 54, 589. -- Store-, 54, 589.
- Smaaland, Sverrig, 301, 304, 308 f.
- Smaalandene 210, 244, 269, 271, 332, 339, 343, 346, 354, 370, 391, 452, 466, 487, 496, 506, 547, 619, 666 f., 671, 680.
- Smal, Klement, Kornelius Hamsforts Tjener, 16.
- Smed, Henrik, i Malmø 200.
- Smerup, Refs H., 690.
- Smit, Kasper, Høvedsmand, 435. -- Klavs i Flensborg 475.
- Smøllerup, Fjends H., 692.
- Smørum, Smørum H., 40, 634. -- Herred, 14, 37.
- Smørumovre, Smørum H., 136.
- Snardrupgaard se Snorupgaard.
- Snare, Peder, i Ribe 79 f.
- Snarested, Ljunits H., 54, 447.
- Snepel, Kristoffer, i Hamborg 651.
- Snestrup, Tønnersø H., 272.
- Snodstrup, Ølstykke H., 150.
- Snorupgaard, Hornum H., 305, 322, 383 f.
- Snovdrup, Ning H., 616.
- Snæbø, Onsild H., 345.
- Sobæk, Lyng-Kronborg H., 278.
- Sofie, Dronning, 69 f., 153, 179, 215, 312, 395.

- Sofie Iversdatter, Søren Svendsens, 530.
- Solbjærg ved Kbhvn. 151, 159.
- , Vemmenhøg H., 54.
- Solrød, Tune H., 243.
- Solte se Saltø.
- Sondrup, Aars H., 321.
- Sort se Søren.
- Sorø Kloster 35, 41, 46, 50, 59, 69, 71, 133, 135, 160, 248, 250, 252 f., 259, 282, 344, 359, 365, 372, 382, 388, 415, 448 f., 452, 463, 473, 506, 516, 519 f., 542, 546, 577, 623 f., 628, 640, 648, 661, 670, 673, 690.
- Dat. 25, 80 ff., 219 f., 544-50. — Abbeder se Morten Pedersen, Oluf Lavridsen. — Foged se Jens Hjort.
- Birk 670.
- Sostrup (nu Benzon), Nørre H., Mols, 212, 254.
- Sovidstrup, Torne H., 458.
- Spanien 129, 327, 482, 580, 622.
- Sparre, Anne, Mogens Gyldenstjernes, 35. — Jakob, Lensmand i Færs Herred, 27, 61, 175, 180, 270, 292, 314, 441, 449, 457, 460, 495, 500, 572, 579, 584, 589, 654. — Johanne, Aage Brahes, 408, 441. — Knud 29, 244, 281, 441, 572, 593, 660.
- Spend, Jens, 219, 262, 413, 694.
- Spentrup, Nørhald H., 345, 650.
- Spiegel, Hans, Kongens Kammer-tjener, 221, 246, 288, 304, 365, 441; 1564 Lensmand p. Gladsakse, 534, 565 f., 572, 579, 589, 604, 634, 640, 654.
- Spjellerup, Fakse H., 94.
- Spild (Fasti), Barbara, Iver Raskes, 640. — Jørgen 15, 227, 262, 284, 372.
- Sprengel, Joakim, 418.
- Sprogø 393.
- Sprøgger, Hans, i Taars 296.
- Spdyholm, Møgeltønder Len, 465.
- Spørring, V. Lisbjærg H., 329.
- Spøttrup, Rødding H., 297.
- Staby, Ulvborg H., 44.
- Stabæk, Vennebjærg H., 199.
- Stagsted, Dronninglund H., 142.
- Stappen, Havn p. Island, 568.
- Stavereen, Holland, 12, 660.
- Staverskov, Oluf, 244, 262.
- Staverød, Haragers H., 587.
- Stavning, Bølling H., 48.
- Stavnstrup, Skodborg H., 31.
- , Skaane, 400.
- Stavreby, Falster, 79, 466.
- Stedstrup, Merløse H., 35.
- Steffen Jæger 351 f.
- Stege 51, 84, 89, 103, 209, 222, 242, 258, 326, 377, 391, 400, 409, 461, 498, 536, 548, 569, 619, 642, 653, 655, 669. — Borgemestre se Anders Jørgensen, Peder Mikkelsen; Byfoged se Peder Bilde; Tolder se Peder Mikkelsen.
- Slot og Len 116, 137, 212, 216, 276, 446, 545, 615 f., 666.
- Stegen (Stedinge), Peder, Skipper, 572 f., 577, 582, 593.
- Steinunn Jonsdatter p. Island 231.
- Sten, Henrik, 512.
- Sten Eriksen se Lejonhufvud.
- Stenbock, Arvid Gustavsen, svensk Adelsmand, 236, 689. — Gustav Olsen, Hr., svensk Adelsmand, 317.
- Stenholt Gaard og Mølle, Holbo H., 163.
- Stenløse, Odense H., 176.
- , Ølstykke H., 150, 412.
- Stensbæk, Horns H., Jylland, 15, 306.
- Stensen, Knud, 137 f., 147, 307, 557, 606, 618, 633 f., 699.
- Stenstrup, Hammer H., 36.
- Stenum, Børglum H., 299.
- Stenvigk, Konrad von, Lic., kgl. Livlæge, 1, 384.
- Stenvigsholm, Norge, 460.
- Stercke, Oluf, i Sigerslevvestre, Birkefoged i Frederiksborg Birk, 505.

- Sternberg, Kristoffer, 163.
 Sterrede, V. Flakkebjærg H., 85, 106.
 Stettin 395, 526. -- Borger 503.
 Steuerwald, Slot ved Hildesheim, 108.
 Stevn, Hindsted H., 13.
 Stichfod, Lazarus, se Strickfuss.
 Stinger, Bertel, Salter, 122 f., 576.
 — Peder 414. — Rasmus i Hvidøre Kro 555, 597.
 Stiten, Antonius von, Borgemester i Lybæk, 367 f.
 Stoby, Gynge H., 400, 418.
 Stockholm 228, 482, 645. — Borgemester se Mads Pedersen.
 Stockholm, Hindsted H., 304.
 Stokkemarke, Sønder H., Laaland, 439.
 Store Bælt 115, 121, 160, 221, 381, 573, 578, 617, 620, 667 f.
 Storeheddinge 103, 139, 183, 222, 242, 245, 258, 274, 391, 409, 498, 536, 548, 569, 619, 669.
 Storm, Asmus, Skibshovedsmand, 401.
 Straal se Strol.
 Stralsund 301, 303, 319, 337, 364, 368, 385, 395, 423, 440, 460 f., 488, 508, 517, 532, 565, 569, 572, 577, 582, 586, 598, 615, 647.
 Strandbygaard, Skodborg H., 459.
 Strandlenet, Merløse H., 388, 603.
 Strangesen se Bild.
 Strarup, Gudme H., 92.
 Strekhals Gods 55, 106, 284.
 Strickfuss (Stichfod), Lazarus, Jørgen von Holles Løjtnant, 557, 570, 658.
 Strol (Straal), Gert von, Hovedsmand, 629.
 Strotman, Leber, i Münster 282.
 Strubin, Jørgen, Raadmand i Stettin, 526.
 Strø, Froste H., 317, 596.
 — Len 221, 229 f., 246, 317.
 —, Strø H., 108, 112, 149. — Gaard 128.
 Strøbelstrup Bro, S. Asbo H., 288.
 Strøby, Stævns H., 680.
 Strøllille, Strø H., 130.
 Stub, Didrik, Mag., 614. — Jens i Svendborg 404. — Peder, Slotsfoged p. Skodborg, 3. — Peder, Tolder i Aalborg, 104, 461, 576.
 Stubbekøbing 27, 51, 79, 84, 89, 103, 209, 222, 227, 235, 242, 258, 273, 325 f., 377, 391, 409, 436, 457, 461, 498, 536, 548 f., 558, 569, 619, 669.
 Stubberup, Bjærg H., Fyen, 52, 100.
 —, Jerlev H., 199.
 — Len, S. Asbo H., 50.
 Studstrup se Stedstrup.
 Stygge, Hans, 4, 13, 48, 130, 144, 146, 167, 170, 255, 324, 382, 523.
 Styrred, Færs H., 295.
 Styrsø ved Elfsborg 322.
 Stævns Herred 151, 158, 187, 274, 391, 493.
 Stødstrup, Falster, 466.
 Støfne se Stevn.
 Støvningen, Eng ved Svendborg, 689.
 Støvring, Støvring H., 540 f. — Gaard 540 f.
 Sundby, Falster, 466.
 — Færge, Sjælland, 114, 133.
 Surbeck, Simen, Købmand i Kbhvn., 26, 234, 514, 527 f.
 Svale, Verner, Landsdommer i Fyen, 16, 66, 76.
 Svalev, Rønnebjerg H., 400. — Sønder-, 400.
 — Len, Rønnebjerg H., 114, 312, 400.
 Svallerup, Arts H., 141.
 Svaneke 195.
 Svanning, Hans, Mag., 1. — Mads Hansen, Præst i Horne, 245.
 Svanninge, Salling H., 245, 645.
 Svansø, Færs H., 311, 596.
 Svart se Bertel.
 Svave, Jørgen, 6, 16, 24, 36, 59,

- 141, 180 f., 247, 374, 485, 604, 640.
- Svend, Provst, se Svend Mogensen.
- Gundersen i Dyrum 440. — Hansen paa Styrsø 322. — Mogensen, Provst i Vestervig, 96. — Pedersen se Væbner.
- Svendborg 51, 84, 86, 103, 148, 209 f., 222, 242, 251, 288, 326, 377, 394, 398, 400, 404, 409, 432, 459, 461, 499, 536, 549, 569, 669. — Borgere 86, 392, 404. — St. Jørgens Gaard 633.
- Svenstrup, Fjends H., 22.
- , Himle H., 650.
- , Onsild H., 345.
- , Ramsø H., 673.
- , Vemmenhøg H., 54.
- , Vends H., 21.
- Gaard og Len 371, 673, 675.
- Sverborg, Hammer H., 307.
- Sverrig 39, 134 f., 138, 173, 217 f., 228, 230, 233, 236, 239, 252 f., 255, 265, 270, 273, 290, 292, 297, 301, 303, 315, 317, 322, 335, 337-41, 343, 345 f., 364, 399, 416 f., 419, 423, 426, 431, 433, 435, 438 f., 442 f., 445, 448-51, 453 ff., 457, 460 f., 463, 466, 468 f., 472, 476-9, 481, 483 f., 489, 491, 494, 498, 500 ff., 508, 514, 524, 527, 538, 543, 546 f., 550, 555, 560, 563, 565, 569, 573, 576 ff., 582, 584 f., 598 ff., 615, 624 f., 633, 647, 649 ff., 653, 655, 662, 668, 674.
- Svinbo, Ø. Lisbjerg H., 15.
- Svingaardsti, Rødding H., 372.
- Svinninge, Tudse H., 330.
- Svob se Svave.
- Systofte, Falster, 79, 466.
- Sæby 51, 84, 103, 136 f., 209, 222, 238, 309, 326, 377, 409, 499, 536, 549, 570, 669. — Borgemester se Jørgen Jespersen.
- , Løve H., 152. — Kapel-, 152. — Store-, 152.
- , Rønnebjerg H., 456.
- Sæby, Voldborg H., 69, 698.
- Sæbygaard, Dronninglund H., 192.
- Len, Løve H., 152, 296, 619.
- Sæderød, Gærs H., 199.
- Særø, Fjære H., 324.
- Søborg, Holbo H., 138, 232, 447.
- Sødinge, Gudme H., 117.
- Søffueruald (? Skjervalla), Fjære H., 324.
- Søgaard, Rønninge-, Aasum H., 101, 334.
- Søllerød, Sokkelund H., 150.
- Sølvitsborg 27, 51, 80, 84, 103, 132, 167, 210, 222, 238, 288.
- Slot og Len 150, 210.
- Somme Herred 151, 159, 182, 371, 549, 552.
- Sømmershavn 51, 84, 103, 132, 209, 222, 238, 347, 377, 402 f., 409, 417, 442, 495, 498, 534, 536, 548, 572, 586, 617, 652, 654, 669, 672. — Borgere 418, 476, 617. — Skole 97.
- Søndag Skomager 444.
- Sønderaas, S. Asbo H., 586, 602.
- Sønderbo Herred, Smaalund, 319, 688.
- Sønderborg 166, 378.
- Sønderby, Baag H., 520.
- Sønderbæk, Sønderlyng H., 296, 604.
- Sønderjylland 48, 247, 503, 518.
- Sønderlyng Herred 83, 100, 297, 545.
- Sønderside Fiskerleje 233.
- Sønderslev, Gærs H., 585. — Bro 288, 402.
- Søndrum Gaard og Len, Halland, 486.
- Sørby Len, Vemmenhøg H., 47.
- Søren (Severin), Præst i Hinge, se Søren Mikkelsen. — Præst i Spenstrup se Søren Mortensen. — Skriver, Borgemester i Landskrone, 237. — Skriver se Søren Kær. — Sort 334, 650. — Andersen i Drejby 277. — Jensen 620. — Kristiernsen 646. — Lassen i Holstebro 156. — Madsen, Mag., Kannik i

Ribe, 191, 530, 699. — Mikkelsen, Præst i Hinge, 10. — Mortensen, Præst i Spentrup, 650. — Nielsen, Præst i Selde og Aasted, 685. — Olsen, Hr., Kannik i Roskilde, 490. — Rasmussen i Randers 240. — Svendsen i Ribe 530, 561.

Sørup, Fjends H., 177, 187.

—, Ljunits H., 54.

—, Sjælland, 155.

— Birk, Laaland, 626.

— Gaard og Len, Falster, 106, 358.

Søsterup, Albo H., 633. — Skov 192 f.

Søvde Len, Skaane, 211, 230, 297, 563, 571.

Søvind, Vor H., 311.

Taagerup, Favraas H., 650.

Taalkneffjord, Havn p. Island, 574.

Taaning, Vor H., 681.

Taars, Laaland, 296.

Taasinge 30, 107, 141, 156, 166, 263, 380, 412, 445, 459, 492, 514, 545, 548.

Tage 345. — Ottesen se Thott.

Tale, Povl Laxmands, se Ulfstand.

Tamdrup, Nim H., 640.

Tanderup, Baag H., 57.

Tange, Luggude H., 610.

—, Ribe H., 246.

Tanum Kær (? Tarm Kær, N. Horne H.) 468.

Tapperider, Lars, 489.

Tarp, Hammerum H., 11, 288.

—, V. Horne H., 623.

Tasche, Hans, 362.

Tegitmeyer, Herman, Hovedsmand, 684.

Tendrup, Ø. Lisbjærg H., 613.

Tengelsaas, Froste H., 199.

Terne Mølle, Vemmenhøg H., 325.

Terp, Nørhald H., 345.

Terslev, Ringsted H., 649.

Testrup, Rinds H., 72.

—, Ringsted H., 119, 649, 698.

Themermann se Zimmermann.

Thenner, Hieronimus, Dr., kgl. Raad, 9, 30, 59, 66, 81, 90, 154, 204, 208, 258, 271, 291 f., 351, 357, 425, 444, 470, 479, 552 ff., 631 f. Rel. 509, 599, 694.

Thessing, Hans, i Lybæk 321, 408, 457.

Thihussen, Frederik von, 274.

Thimme, Henrik, Hovedsmand, 274.

Thisted 51, 84, 103, 209, 222, 238, 289, 326, 388, 409, 536, 549, 558, 570, 622, 669, 697. — Borger 256. — Gaard og Len 55, 58, 64, 315.

Thomas, Mag., Kantor i Aarhus Domkirke, 127. — Smed i Nedre Draaby 365. — Smed i Villersø 197. — (Tønnes) Jude, Byfoged i Helsingborg, 163, 217 f., 601. — Jude i Abbekaas 354, 584. — Svendsen se Orning. — Sørensen Skrifer, Foged i Dalum, 174.

Thomeruplille se Tommelille.

Thor (Tord) Skaaning 194 f. — Svendsen i Marstrand 395.

Thosløf se Hvorslev.

Thott, Klavs Aagesen, svensk Adelsmand, 458, 689. — Klavs Klavsen 244, 272. — Tage 39, 47, 52, 110, 175, 177, 190, 238, 240, 312, 441, 584, 589, 596, 629, 678.

Thulle, Niels, i Kerteminde 377.

Thy 50, 53, 179, 284, 697.

Thyholm Provsti 237, 256 f.

Tiarck Allichson, vestfrisisk Skipper, 428.

Tibberup, Lynge-Kronborg H. Dat. 210 f.

Tibirke, Holbo H., 143, 560.

Tidemand, Jørgen, Landsdommer i Skaane, 15, 29, 47, 63, 68 f., 99 f., 113, 131, 145, 192, 227, 244, 281, 464, 589, 648, 652, 654 f., 657 f., 660, 665, 667, 670 f., 676, 680 f., 683, 686, 688.

Tiherred, Smaalund, 319.

Tikøb, Lynge-Kronborg H., 150, 471.

- Timme Badstuemand i Kbhvn. 351.
 Tinapfel, Bartholomæus, Raadmand i Lybæk, 443 f., Borgemester 645.
 Tinhuus, Anne, Frands Brockenhuus's, 182, 414.
 Tipsmark, Hjerm H., 641.
 Tirup, Rønnebjerg H., 400.
 Titus Povlsen 367.
 Tjele, Sønderlyng H., 302, 463.
 Tjennemarke se Kienemarke.
 Tjustrup, Ø. Flakkebjerg H., 317, 612.
 Tjæreby, V. Flakkebjerg H., 83.
 —, Færs H., 596.
 —, Laaland, 296.
 —, Strø H., 108, 112, 149.
 Tjørnerød, Blekinge, 568.
 Tofte, Rønnebjerg H., 656.
 Togerup Len, Skaane, 596.
 —, Biskops-, Skaane, 218.
 Tokkerup, Fakse H., 129.
 Toksværd, Hammer H., 106, 178.
 — Mølle 106.
 Toldelund ved Odense 290.
 Tolkefjord se Taalknefjord.
 Tollestrup, Rinds H., 640.
 Tolstrup, Brusk H., 5.
 —, Børglum H., 299.
 —, Horns (nu Vennebjerg H.), 33.
 —, Ringsted H., 489.
 —, Vor H., 311.
 Toltingskrog, Bjærg H., Jylland, 47.
 Tommelille, Ingelstad H., 8.
 Tommerup, Skyts H., 54.
 Torbern Nielsen se Arenfeldt. — Sigfussen 77.
 Toreby, Laaland, 296.
 Torkov, Bjærg H., Skaane, 682.
 — Kirke 42.
 Torie (? Tøle), Fjære H., 316.
 Torkild Pedersen se Væbner. — Pedersen i Kongsbakke 315.
 Torløse, Onse H., 400.
 Torndal, Hornum H., 641.
 Torne Herred 97, 101, 655, 661.
 Tornekrans, Dorothea, Niels Markvardsens, 36, 262. — Erik 142.
 Tornemark, Fakse H., 699.
 Torning, Lysgaard H., 164.
 Tornov, Henning, Høvedsmand, 621, 629.
 Torp, Færs H., 311, 596.
 — se Tarp.
 Torpe, Himle H., 209, 238 f.
 —, Laaland, 296.
 —, Tybjærg H., 698.
 Torpelund, Laaland, 296.
 Torpet, Ringsted H., 178.
 Torpgaard, Hind H., 187.
 —, Sjælland, 680.
 Torrerød, N. Asbo H., 594.
 Torrød, Fjære H., 324.
 Torslunde, Tudse H., 330.
 Torsminde 17, 694.
 Torsted, Jerlev H., 169, 181.
 Torsten Fønboesen p. Island 45 f.
 Torstrup, Skaane, 586.
 Torum, Nørre H., Salling, 614.
 Torup, Onse H., 99.
 —, Strø H., 150. — Gaard 37.
 —, Sjælland, 38.
 —, Hammer-, Hammer H., 8.
 Tostrup, Rinds H., 616.
 Tove Nielsdatter, Mag. Oluf Olsens, 641.
 Tovgaard, Fjends H., 201.
 Tranders, Sønder-, Fleskum H., 34.
 Tranekær Slot og Len 25, 47, 61, 156, 159, 214, 266 ff., 452, 545, 614 f.
 Tranholm, Vråds H., 282 f.
 Tredløse (? Træløse, Tybjærg H.), 330.
 Trelleborg 27, 51, 68, 84, 89, 100, 103, 108, 132, 145, 167, 203, 209, 222, 238, 242, 373, 377, 396, 409, 441 f., 451, 461, 472, 495, 498, 536, 548, 552, 572, 604, 652, 654, 669, 672 f. — Borgemestre se Jens Knudsen, Povl Jude; Byfogder se Bertel Byg, Niels Madsen. — Borgere 67 f., 564. — Skole 97.

- Treptow, Pommern, 138.
 Trerup, Rødding H., 372.
 Trevad, Fjends H., 177.
 Trindelen ved Læsø 113, 420.
 Troels Arridsen i Trelleborg 67 f.
   — Thorsen 440.
 Troelstrup, Fjends H., 692.
 —, Froste H., 199.
 Trolle, Arvid, svensk Adelsmand, 474. — Børge, Lensmand p. Jungshoved, 1, 15, 21, 28, 51, 56, 69, 90 f., 97, 139, 169, 175, 191, 207, 228, 254, 260, 266, 268, 288, 292, 297, 310, 315, 351, 391, 396, 429 f., 435, 441, 446, 495, 500, 505 f., 512, 514, 522, 524, 539, 542 f., 550, 552 ff., 558 ff., 566, 569, 573, 576, 579, 581, 583, 586, 589, 591, 597, 599 ff., 603, 607, 617, 630, 642, 646 f., 653 f., 661-4, 674, 693. — Herlof, Admiral, Lensmand p. Roskildegård, 1 f., 12, 18 f., 22, 31; 1561 Lensmand p. Kbhvn. 31 f., 35, 38 f., 51 ff., 61, 66, 71 f., 74, 80 f., 83, 86, 91, 94 f., 98 f., 108 f., 111 f., 115, 121 f., 127 f., 131, 133, 138, 143, 156, 182, 189 f., 192, 244, 254, 266 f., 294, 352, 360, 400, 416 ff., 429, 433, 435, 440, 444, 448, 460, 466, 471, 473 f., 477, 479 f., 483 ff., 488, 491, 501 ff., 506, 508, 517, 523, 527, 532 f., 539, 542 ff., 548, 551, 553, 557-60, 565 ff., 569, 572 f., 576 ff., 581 ff., 585 f., 589 f., 593, 597-600, 602 f., 609, 612 f., 631, 669. Rel. 324. — Jakob 263, 332. — Niels 37, 107, 160, 263, 332, 401, 541, 557, 612, 685. — Ture, svensk Adelsmand, 419.
 Trondhjem 430.
 Tronerup se Torup.
 Trotteberg Falkeleje, Halland, 162.
 True, Hindsted H., 304.
 —, Onsild H., 345.
 —, (?Tvede, Nørhald H.), 345.
 Truelstrup, Torne H., 453.
 Try Herred 14, 37, 71, 86, 120, 136, 150, 153, 183.
 Tryggevælde Gaard og Len 71, 91, 201, 207, 212, 243, 274, 276, 433, 446, 545, 630, 666.
 Træ, Onse H., 593.
 Trøjborg Len 268, 528, 530, 545.
 Tude, Skads H., 312.
 Tudvad, Jerlev H., 638.
 Tule Olsen i Aagerup 49.
 Tulstrup, Oksie H., 455.
 —, Vemmenhøg H., 54.
 —, Sjælland, 680.
 Tulstrupgaarde, Rinds H., 640.
 Tune Herred 151, 158, 371, 390, 480, 549, 552, 557.
 Tunge se Tange.
 Tureby Len, Fakse H., 208, 293, 349, 606.
 Turup, Baag H., 289.
 Tved, Ribe H., 246 f.
 Tvede, Lille-, Hammer H., 36. — Nørre-, 317.
 Tvindelstrup, Ringsted H., 322.
 Tybjerg, Tybjerg H., 329, 649. — Kirke 130.
 — Herred 630.
 Tybjærglille, Tybjærg H., 130.
 Tyelin(?) 486.
 Tyge, Skolemester i Malmø, 602.
   — Asmundsen, Superintendent i Skaane, 68, 186, 238 f., 501, 646 f., 679. — Jensen, Forstander for Helliggejsthus i Nykøbing p. F., 500. — Povlsen 366.
 Tykkebæ Kloster p. Island 419.
 Tyrsting Herred 76 f.
 Tyrstrup Herred 245.
 Tyske se Albert.
 Tyskland 73, 93, 122, 159 ff., 169, 172, 218 f., 225, 239 f., 248, 250, 264, 277, 282, 310, 315, 328, 331, 335, 338 ff., 362, 365, 368, 389, 393, 395 f., 398, 400, 407, 410, 414, 417 f., 424 f., 433, 437 f., 471, 488, 494, 526, 567, 576, 578, 583, 638, 659, 692.

Tyvkær, Holmans H., 464.
 Tøger Tømmermand 296 f. — Lavridsen, Skolemester i Randers, 639.
 Tølløse, Merløse H., 504.
 — Gaard og Len 631.
 Tømmerup, Merløse H., 332.
 —, Strø H., 233.
 Tønder 570.
 — Herred 246.
 Tønnersø Herred 29, 97.
 Tønsberg 329.
 Tørresø, Skam H., 340.
 Tørringe, Oksie H., 456.
 —, Vendsyssel, 305.

U, Mogens, Lensmand p. Bornholm, 162, 175, 206, 347, 441.
 Ubberup, Arts H., 195.
 Udby, Baarse H., 317.
 —, Rugse H., 405.
 —, Vends H., 535.
 Udesundby, Lynge-Frederiksborg H., 149.
 Udsen, Enevold Lavridsen, Foged p. Malmøhus, 135, 161, 173, 178, 190, 270, 604, 625.
 Ugelris, Rinds H., 616.
 Ugerup, Arild, Lensmand p. Elleholm, 31; 1562 Lensmand p. Odensegaard 141, 159, 166, 169 f., 174, 176, 180 f., 186, 195, 200, 210, 214, 226 f., 234, 242, 247 f., 250 f., 257, 259, 268 f., 353, 394, 397 f., 401, 405, 410 ff., 462, 497, 505, 538, 645, 647. — Erik, Lensmand p. Gladsakse, 51, 113, 133 f., 156, 180, 194, 217, 226 f., 268, 292, 347, 441 f., 495, 500. — Jørgen 31, 137, 142, 397, 626, 637. — Margrete, Erik Bølls, 211, 297, 568, 571.
 Uggeløse, Lynge-Frederiksborg H., 108, 112, 149.
 Uggerby, Vennebjerg H., 305.
 Uggerløse, Horns H., Sjælland, 254.
 Uggerslev, Skam H., 25.

Uglerup, Nørre-, Torne H., 458. — Sønder-, 458.
 —, Tudse H., 72 f.
 —, Skaane, 563 f.
 Ulf, Mikkel, 314.
 Ulfeld, Ebbe, 194, 495, 585. — Eggert 181. — Erik 232, 389. — Jakob 142, 228, 232, 236, 247, 257, 288, 389, 401, 410, 436, 541, 557, 594, 689. — Just 57, 76, 616. — Jørgen Jensen 147, 225, 401, 557, 612, 660. — Kirstine, Morten Svendsen Ornings, 263. — Klavs 228, 254, 263, 614. — Knud Ebbesen 359, 436, 521. — Korfits, kgl. Sekretær, 27, 37, 40, 59, 64, 67, 88, 99, 110, 143, 177, 212, 217, 221, 223, 228, 230, 232, 236 f., 389, 436. — Kristoffer Pallesen 126 f., 192, 403, 472. — Palle 6, 141, 164, 180, 210, 247 f., 268 f., 353, 380, 390, 412, 473, 497, 546, 584, 626, 637. — Ulfeld Kristoffersen 468.
 Ulfstand, Anne, 637 f. — Børge Jensen 441. — Else, Tage Thotts, 238, 312, 441, 584, 589, 596, 629. — Gregers Jensen 116. — Gregers Holgersen 413, 637 f., 690, 694 f. — Gregers Truidsen 13, 15, 23, 52, 90, 98, 180, 247, 262, 268, 282, 284, 353, 403. — Hak 71, 106; 1562 Lensmand p. Isolte 148; 1562 Lensmand p. Aas-Kloster 190, 209, 238, 240, 405, 494, 520, 565 f., 582, 591, 594, 621, 637 f., 672 f., 677, 686, 692. — Ide, Falk Gjæes, 76, 146, 220, 632 f. — Jens Holgersen, Lensmand p. Bahus, 218, 220, 324, 341, 356, 405, 417 f., 456, 469 f., 501, 513 f., 581, 599, 625, 634, 637 f., 676. — Jens Truidsen, Lensmand p. Saltø, 27, 34 f., 60, 94, 97, 106, 109, 118, 133 f., 139, 192, 195, 228, 246, 254, 260, 272, 307, 315; 1564 Lensmand p. Kbhvns Slot 412, 427, 434, 457, 462, 469, 473,

- 475, 480 f., 489, 493, 505, 520, 532 ff., 554, 559, 568, 575, 578, 591, 597, 620, 624, 636, 661, 670, 678, 682, 696. Rel. 419. — Kirstine, Karl Bryskes, 261. — Lage Truidsen, Lensmand i Rugsø H., 23, 27, 145, 175, 193, 203 f., 441. — Lene, Ebbe Ulfelds, 194, 495, 585. — Niels Truidsen, Lensmand p. Møen, 27, 51, 60, 81, 97, 116, 137, 180, 212, 216, 228; 1564 Tøjmester 472, 497 f., 553, 604, 624, 649. — Sidsel, Knud Gyldenstjernes, 49, 69, 81, 88, 116, 151, 175, 193 f., 288, 292, 346, 441, 481, 495, 500, 562 f., 579, 589, 595, 626, 630, 634, 647, 654, 673, 676, 683. — Tale, Povl Laxmands, 113, 161, 192, 198. — Jvfr. Kristence.
- Ulkendrup Mark, Lunde H., 11.
- Ulrik, Hertug af Meklenborg, 455, 481.
- Ulstrup, Løve H., 135.
- , Nørre H., Mols, 321, 439.
- Ulvborg Herred 11, 46, 78, 268, 545. — Herredsfoged se Oluf Simensen.
- Underup, Nim H., 640.
- Ungnadt, David von, Skibshøvedsmand, 401.
- Ungstrup, Lysgaard H., 164.
- Uno, Villum von, Apotheker, 299, 314, 338.
- Urne, Aksel, 63, 176, 309, 330, 358, 396, 446, 448, 452, 472, 478, 482, 484, 507, 510 f., 572, 586, 626, 637, 695. — Alhed, Jørgen Venstermands, 107. — Anders 584. — Hans 612. — Johan 21, 117, 120. — Jørgen Johansen 8, 17, 59, 63, 101. — Jørgen Lagesen 49, 116, 441. — Klavs 47, 116, 118, 179, 182. — Kristoffer 152, 262, 325, 376, 404, 414. — Lage Johansen 117. — Lisbet, Peder Lykkes, 205, 404, 467. — Margrete, Abbedisse i Maribo Kloster, 611.
- Urup, Vor H., 64.
- Utterslev, Sokkelund H., 55.
- Utthermarck, Joakim, 454. — Klavs 52.
- Uvelse, Lynge-Frederiksborg H., 108, 112, 149.
- V**
- Vaang, Medelste H., 354.
- Vadensø, Rønnebjerg H., 390.
- Vadsfjord se Vatnsfjord.
- Vadsgaard, Favraas H., 594.
- Vadsholt, Kær H., 32.
- Vadsted, Gern H., 333.
- Vagner, Hans, 133.
- Valby, Fjære H., 324.
- , Holbo H., 143, 559.
- , Torne H., 458.
- Valckers, Just, 667.
- Valde, Fjære H., 316.
- Valden, Høgs H., 560.
- Vale, Jørgen, Tolder i Nyborg, 25, 28, 59, 62, 118, 263, 271, 461, 620.
- Valkendorf, Aksel, 62, 468. — Erik 228, 247, 294, 504, 607. — Jakob 170, 468. — Jørgen 607. — Karine, Anders Gjæes, 32, 263. — Kristoffer 24, 26, 557, 625. — Margrete, Jørgen Skinkels, 4, 77, 504.
- Vallensbæk, Smørum H., 669.
- Vallingerød, Merløse H., 74.
- Valter Skotte, Borgemester i Næstved, 459. — Albretsen i Malmø 470 f., 571.
- Valther, Anders, 368.
- Vanderskrog, Dronninglund H., 538.
- Vandløse, Nørre-, Ljunits H., 8. — Sønder-, 8.
- Vang, Nørre-, se Nørre-Vram.
- Vangede, Sokkelund H., 157.
- Varberg 27, 46, 51, 64, 80, 84, 103, 132, 175, 203, 209 f., 222, 238 f., 243, 253, 255, 257, 264, 270 f., 281, 288, 290, 301, 303, 307, 309, 312 f., 315 f., 320, 324, 333, 338, 342 f., 348, 351, 355 f., 359, 373, 396, 422, 442, 449 f., 483, 490, 499 f., 521,

- 524 f., 534, 536, 538, 540, 546, 558 f., 563, 567, 570, 575 ff., 583, 594, 606, 608 f., 618 f., 621, 624, 627, 643, 650-3, 662, 665, 671, 673 f. — Borgere 608. — Hospital 209, 238 f. — Bykirke 209, 238 f. — St. Jørgens Kirkegaard 650. — Skole 97.
- Varberg Slot og Len 23, 157, 168 f., 243, 245, 256, 265, 271, 314, 316, 320, 326, 341 f., 348, 355 f., 360, 374, 386 f., 422, 445, 499 f., 524, 533, 563, 594, 600 f., 608, 616, 651, 654, 662 f., 682. Dat. 312 f., 333 ff.
- Varberg, Henrik von, 523.
- Varde 51, 103, 183, 209, 222, 326, 409, 536, 669. — Borger 53. — Byfoged 53.
- Vardøhus, Norge, 543, 583.
- Warnow, Meklenborg, 466.
- Vatnsfjord, Præstegaard p. Island, 590.
- Vattrup, Lysgaard H., 329.
- Vebbestrup, Hindsted H., 304.
- Veberød, Torne H., 586. — Skove 88, 349.
- Vedby, Skovby H., 153.
- Veddige, Viske H., 334.
- Vedersø, Hind H., 123.
- Vedslet, Vor H., 311.
- Vedsted, Hvetbo H., 199, 316.
- Veflinge, Skovby H., 521.
- Vegerslev, Nørre H., Mols, 212.
- Vegge, Tønnersø H., 637.
- Veggerby, Hornum H., 641.
- Veggerløse, Falster, 79, 466.
- Veggeside(?) 425.
- Weisse, Hans, Skipper, 503.
- Vejby, Holbo H., 45, 138, 145, 560.
- Vejerslev, Hovlbjærg H., 345.
- Vejlby, Sønder H., Mols, 305.
- Vejle 8, 27, 51, 64, 84, 103, 183, 188, 209, 222, 242, 249, 309, 326, 409, 432, 499, 536, 549, 558, 569, 582 f., 612, 668 f. — Borger 339.
- Veksø, Ølstykke H., 150, 342.
- Vellev, Luggude H., 43.
- Wellingck, Zakarias, Dr., Raad, 270, 617.
- Vem, Hjerm H., 44.
- Vemmenhøg, Vemmenhøg H., 54, 447.
- Herred 45, 97, 373, 644, 655, 658.
- Vendelbo Stift 117, 186, 244, 265 f., 323, 439, 452, 492, 541, 555.
- Vends Herred 36, 287, 540.
- Vendsyssel 469 f., 534.
- Vennebjærg Herred 527.
- Vennerholm se Venø.
- Venslev, V. Flakkebjærg H., 698.
- Venstermand, Johan, 601. — Jørgen 107. — Lage 244 f., 401, 541, 557, 683 f.
- Venø, Skodborg H., 699.
- Verleby (? Verslev), Skippinge H., 34.
- Wernicke, Hans, i Emsbüttel 648.
- Verslet, Onse H., 99.
- Vesby, Luggude H., 602.
- Vespenø 26, 126, 234.
- Vessel Pallesen, Kantor i Lund, 124, 131, 564, 654, 676 f.
- Vestbirk, Vor H., 311.
- Vestbo Herred, Smaaland, 319, 688.
- Veste, Lavrids, 157.
- Vester Herred, Blekinge, 544.
- Mølle, Færs H., 596.
- Vesterby, Aars H., 302.
- , Skam H., 640.
- Vesterbæk, Skads H., 286, 342.
- Vestergaard, Nørre H., Mols, 321, 439.
- Vestergötland 672 f.
- Vesterlandsfjord, Ribe Stift, 54, 268.
- Vesterlunde, Jylland, 248.
- Vesterside Fiskerleje, Jylland, 233.
- Vesterstad, Vester-, Færs H., 43.
- Øster-, 43.
- Vestersøen se Kattegat.
- Vestervig Kloster 18, 46, 96, 118, 163, 283, 640, 693. — Provst se Svend Mogensen.
- Vestfjord, Island, 590.

- Vetterslev, Ringsted H., 185, 649 f.
 Veyersse se Vedersø.
 Vibe, Jakob, i Ribe 18 f.
 Viborg 18, 41, 51, 107, 158, 183, 238, 352, 409, 482, 536, 612, 669, 680. — Borger 9. — Byfoged 40. — Almindeligt Hospital 467, 692. — Domkirke 18, 372, 384. Præbender se Flø, Hornum, Loldrup, Ravnstrup, Skals. — Kapitel 13, 18, 76, 112 f., 157 f., 257, 352, 371 f., 384, 420, 467, 527, 539. — St. Peders Kirke 173. — Skole 287, 292.
 — Landsting 7. — Landstingsskriver se Gunde Kristensen.
 — Stift 186, 244, 266, 269, 303, 371, 394, 410, 439, 452, 492, 500, 541, 555. — Stiftsskriver se Hans Lavridsen.
 Viborg, Mikkil, i Kbhvn. 314.
 Viby, Bjarge H., Fyen. 117.
 — Birk, Ning H., 554, 609.
 Wieck, Estland, 24.
 Viffert, Aksel Tønnesen, Lensmand p. Landskrone, 38, 51, 60, 63, 68, 85, 89, 96 f., 99 f., 113, 123, 124, 130 f., 133 f., 142, 145, 161, 163, 173, 178, 180, 186, 192 f., 199, 207, 211, 217 f., 226 f., 229 f., 237 ff., 242, 244, 246, 250, 264, 268 f., 273, 278, 281, 286, 288, 292, 298, 302, 305, 309 f., 314 f., 317, 327, 331, 343 f., 349, 359, 362, 370, 380, 386, 388, 398, 400, 402, 406, 408 f., 413, 416 f., 422, 431, 440 ff., 444 f., 449, 457 f., 461 ff., 468, 480 ff., 484 f., 488, 492 f., 495, 497, 500 f., 505, 532, 535, 552 f., 556, 563, 565 f., 570, 579, 588, 603 ff., 607, 610, 619, 621 f., 636; 1565 Lensmand p. Riberhus 638, 643 ff., 647 ff., 655, 660 f., 667, 670 f., 680, 690. — Albert Maltesen 306, 545. — Anne, Gert Bryskes, 16. — Baltser Maltesen 403, 545. — Dorothea Maltesdatter, Peder Kruses, 197, 354 f. — Holger Tønnesen, Hofsinde, 8, 46; 1561 Lensmand p. Bøvling 90 f., 242, 268 f., 353, 408, 437. — Jakob 16, 404. — Korfits 212, 236, 327, 591, 685. — Lene, Jakob Sehesteds, 30, 444 f., 458 f. — Niels Jonsen 204 f., 279, 302.
 Vig, Jørgen, 46. — Rasmus 602.
 Vigen, Norge, 175, 546.
 Vigen, ?Falster, 436.
 Vigerslev, Skovby H., 49.
 —, Sokkelund H., 392.
 Vigersted, Ringsted H., 329.
 Vignæs Birk, Laaland, 358.
 Vigsø, Hillerslev H., 256.
 Vildbjærg, Hammerum H., 43.
 Vilhelm, Hertug af Lüneburg, 60.
 Villands Herred 49, 69, 97, 175, 280, 288, 292, 350, 404, 427 f., 481, 500 f., 563, 582, 630, 634, 644, 647, 654 f., 676, 682 f. — Ridefoged se Hans Skinkel.
 Villemose, Hjerm H., 641.
 Villersø, Nørre H., Mols, 197.
 Willicke Enthes van Mentheda 415.
 Villie, Ljunits H., 54.
 Villum i Lund 406. — Præst til Sortebrødre Kirke i Ribe 584. — Apotheker se Uno. — Blytæker 478. — Hansen i Kallundborg 66 f. — Lassen, Dugmager, 56.
 Vilslev, Gørding H., 247.
 Vilstedgaard, Slet H., 193.
 Vincens, Præst, 501 f.
 Vind, Bent, Skriver p. Helsingborg Slot, 605. — Peder 225.
 Vinderslev, Lysgaard H., 10.
 Vinderød, Strø H., 173.
 Vinding, Holmans H., 5.
 Vindinge, Vinding H., 359, 408, 521, 689.
 Vindum, Middelsom H., 19.
 Vinge, Middelsom H., 321.
 Vingodset, Fyen, 90.
 Vingsted Mølle, Tørrild H., 119.
 Vinkel, Fjends H., 22.

- Vinter, Peder, Hr., 502.
Wintz, Jakob, Hovedsmand, 258, 350, 374, 509.
Virke, Haragers H., 654.
Visborg Slot og Len p. Gulland 45, 149, 230, 259, 383, 485.
Visby p. Gulland 43 f., 252 f., 259, 485. — Havn 43 f. — Helliggejsthus 44.
— Len, S. Asbo H., 50.
Wisch, Henrik van der, 378. — Johan van der, 281. — Klavs van der, 378.
Viske Herred 97, 209, 238 f., 682.
Viskumgaard, Sønderlyng H., 197, 280.
Viskum, Over-, Sønderlyng H., 280.
Wismar 567, 582.
Vismerlev, Bare H., 593.
Visselbjærggaard, Skads H., 626.
Vissenbjærg Birk, Fyen, 622.
Vitskøl Kloster 28, 147, 155, 199, 246, 253, 278, 287, 292 f., 325, 366, 613, 640. — Abbed se Anders.
Wittenberg 123.
Viuf, Brusk H., 148, 355.
Vium, Harre H., 177.
—, Nørre-, Bølling H., 52.
Wobitzer, Povl, Lensmand p. Stege, 615 f., 625, 644, 668, 674. — Woislaf, Lensmand p. Trøjborg, 247, 268, 272, 294, 353, 437, 528 ff.
Vognsen, Anne, Thomas Rods, 13.
Vokslev, Hornum H., 641.
Wol, Oluf, 17.
Voldborg Herred 276, 371, 552.
Wolgast, Pommern, 603.
Vomb, Færs H., 596.
Vong Skov, Skaane, 88.
Vonge, Nørvangs H., 522.
Vor, Rugsø H., 405.
— Herred 76 f., 290, 311, 681.
— Kloster 299.
Vordingborg 27, 51, 84, 89, 103, 139, 209, 218, 222, 238, 247, 250 f., 260, 288, 326, 346, 374, 377, 391, 409, 461, 498, 519, 536, 548, 569, 619, 625, 669. — Byfoged se Niels Hansen.
Vordingborg Slot og Len 23, 84, 91, 104, 116, 139, 150, 201, 212, 278, 346, 372, 391, 441, 446, 452, 545, 548, 618 f., 625, 630 f., 640, 661, 666, 668, 670, 681, 690.
Vorgaard, Dronninglund H., 608.
Vorladegaard, Tyrsting H., 14.
Vormstrup, Slet H., 321.
Vosnæs, Ø. Lisbjærg H., 277.
Vrads Herred 344.
Vram, Skaane, 100.
—, Nørre-, S. Asbo H., 585.
— Len, S. Asbo H., 50.
Vrejlev Kloster 116, 157, 189.
Vressel, Færs H., 311, 596.
Vrigsted, Bjærg H., Jylland, 355.
Vrønding, Nim H., 640.
Wulf, Henrik, Statholder i Lifland, 480, 484, 625.
Væ 27, 46, 51, 132, 186, 238, 302, 304, 314, 322, 350, 404 f., 427 f., 441 f., 494, 498, 536, 548, 570, 582, 652, 669, 686, 692. — Skole 97.
Væbner, Peder Svendsen, 48, 322. — Svend Pedersen 47. — Torkild Pedersen 47, 322, 487.
Vælinge, Luggude H., 396.
Vællerød, Færs H., 295.
Værebø, Nørre-, Mølle, Sømme H., 412.
Værløse, Fakse H., 94.
—, Smørum H., 54, 81.
Yding, Jerlev H., 638.
Ystad 51, 64, 84, 89, 100, 103, 108, 132, 167, 209, 222, 238, 242, 255, 344, 346, 373, 377, 396 f., 402 f., 409, 442, 461, 472, 495, 498, 536, 548, 572, 575, 604, 644 ff., 652, 654, 669, 672 f. — Borgemester 362; Byfoged se Simen Mikkelsen. Borgere 396 f. — Hospital 68, 99. — Skole 97.

Zakarias, Dr., se Wellingck.

Zimmermann, Didrik, i Lybæk 612.

Zittert se Sittert.

Zwolle, Holland, 62.

Æbelholt Kloster, Strø H., 55, 80, 133, 142, 699. — Kirke 38.

Æbeltoft 51, 57, 84, 103, 183, 209, 222, 252, 309, 326, 352, 376 f., 409, 499, 536, 549, 570, 633, 669.

Æbelø, Skam H., 59.

Ø Kloster 17, 620, 678. — Sogn og Kirke 189.

Øfjord, Island, 125, 314.

Øgmund, Biskop i Skalholt, 590.

Øland 474, 508.

— i Limfjorden 189.

Ølev, Vemmenhøg H., 195.

Ølmenæs, Fjære H., 37.

Øls, Hindsted H., 354.

Ølsemagle, Ramsø H., 441.

Ølsted, Strø H., 108, 112, 149, 637.

Ølstykke, Ølstykke H., 150, 489.

Ønnerup, Vemmenhøg H., 54, 355, 593.

Ønneslev, Torne H., 458.

Ønnestad, V. Gyngø H., 221, 229 f., 246, 418.

Ørbæk, Vinding H., 672.

Ørebø, Tønnersø H., 637.

Øresund 28, 31, 113, 120, 138, 147, 154, 156, 162, 164 f., 210, 221, 264, 313, 319, 381, 401, 411, 418, 420, 423, 427, 431, 433, 436, 438, 440, 471, 474, 479 f., 482, 489, 543, 559,

573 f., 576, 578, 581 f., 593, 599, 645 f., 652, 668, 685.

Ørje, Rønnebjærg H., 390.

Ørmervalde, Fjære H., 316.

Ørre, Hammerum H., 43.

Ørridslev, Lunde H., 329, 389.

—, Vor H., 311.

Ørring, Høgs H., 407.

Ørslev, Baarse H., 178.

—, V. Flakkebjærg H., 539.

— Kloster, Fjends H., 285, 632, 636.

—, Nørre-, Falster, 79, 368, 466.

Ørsted, Baag H., 641.

—, Rugse H., 406.

Ørsø, Vemmenhøg H., 54.

— Mølle, Mols H., 633.

Ørum, Nørre H., Mols, 345.

—, Sønderlyng H., 302, 463.

— Slot og Len 24, 46, 154, 205, 214, 268, 370, 462, 490, 545, 620, 635 f., 640, 646.

Øsel 24, 135.

Østbirk, Vor H., 299.

Østbo Herred, Smaalund, 319.

Øster Herred, Blekinge, 73 f., 97, 210, 356, 471, 544.

— Mølle, Færs H., 596.

Østerild, Hillerslev H., 620.

Østerris, Fjends H., 22, 483.

Østerslev, Villands H., 8.

Østersøen 169, 225, 252, 273, 290, 400, 433, 436, 479, 583, 611 f., 618, 639.

Østrup, Lunde Herred, 36.

—, Lyng-Kronborg H., 559.

Øvid, Færs H., 311, 596.

— Kloster 37, 311, 413, 531, 589, 596, 629.

Øvreby, Halmstad H., 361.

Sagregister.

Aaresild, Afgift, 615.

Abildgaard 171.

Accise se Sise.

Adel, bornholmsk, skal bevise sit

Adelsskab 687. Adelsmand maa ikke forfølges for Bytinget i Drabssag 38. Øksenhandel 45, 181, 209, 324, 329. Adels Toldfrihed 468. Frihed for at svare Bropenge 63, 85, 105. Løfte om indbyrdes Fred 382. Adelsmands usømmelige Optræden 206, 376.

Adelsmand skal sættes i Forvaring 206; forvises Kongens Gaard 219. Adels Ret til Kapitelsgods 584. Adelsmands Samtykke som bedste Sognemand til Indsættelse af Præst og Degn 647. Adelsdames Giftermaal mod hendes Slægts Vilje 637f. Adelsmands Begravelse 228. Adelskole (Herlufsholm) oprettes 613. Adelsfruer skulle „drage“ Værelser se Dragning. Jvfr. Rustning, Skat.

Adelsmøde 235, 240, 246, 249, 254, 414, 419, 425, 680, 695.

Alderdomsforsørgelse 79 ff., 135, 256, 278, 352, 493.

Altinget p. Island 230.

Apothek 129. Apothekere 129, 299, 314, 338, 504, 575.

Arkeliet, Leverancer til, 532, 636, 649.

Arkelimester se Herman.

Arkiv se Breve.

Arv efter Udlænding 617. Arv efter Selvmorder 53. Arvesager 142 f., 159, 389, 451, 620. Arv skal staa i Aar og Dag, hvis de rette Arvinger ikke ere tilstede, 677f. Gaaen fra Arv og Gæld 530.

Astrag se Sten.

Baadsmænd se Flaaden.

Baandstager 362, 560.

Badstuemand 351.

Bartskærere (Badskere) 6, 190, 227, 275, 398, 409, 478.

Bavner 269.

Bededage 3 f., 94, (163 f.), 258 f., 357, 439, 476, 597, 653.

Befordring 75, 79, 161, 249, 254, 260, 270, 281, 449, 506, 535, 588, 595. Forbud mod ulovlig Befordring 27, 70. Jvfr. Pasbord. Postvæsen.

Begravelse, adelig, 228.

Berider, kongl., 476.

Besigtelser i Anledning af Mageskifter 8, 11, 13, 15, 22, 33-7, 52, 56 f., 69, 72, 76, 85, 99, 105, 113 f.,

- 126 f., 130 f., 144, 146, 153, 187, 189-92, 194 f., 199, 201, 212, 217 f., 254, 374, 381 f., 396, 399, 425 f., 441, 464, 467, 470, 474 f., 522, 613, 654.
- Beslaglæggelse af Skibe og Gods 31, 62, 96, 133, 154, 160, 316, 330, 364, 375, 378, 385, 407, 422 f., 427, 444, 460 f., 485, 522, 530, 561, 563, 598, 642, 652, 668. Løsgivelse 228, 238, 259, 271, 300, 364, 366, 522, 554, 590, 599.
- Bibelen. Regnskab for Salg af Bibler 116 f.
- Bier 74.
- Birk. Oprettelse af Birker med Ting og Fogder 108, 150, 246, 483, 554. Forøgelse af Birkers Omraade 246, 554, 609.
- Birkefogder 637.
- Bjærgværk 134, 143, 156, 164.
- Bogførere (Bogtrykkere) 97, 193, 209, 529, 562, 611, 641, 669, 686; fritages for Afgifter 529.
- Bogtrykkeri, Privilegium paa, 686.
- Bogvæsen. Eneret paa Bøger og Forbud mod Eftertryk 97, 193, 200, 209, 562, 611, 641, 669, 686. Jvfr. Censur. Bogsamling 13. Danske Bøger, trykte i Tyskland, maa ikke sælges i Danmark 93. Papir 686.
- Bohave. Senge og Sengetilbehør 22, 35, 118, 182, 184, 224. Tapedet 528. Vandfad 428.
- Borddækning, Tilbehør til, (Duge, Tallerkener osv.) 70. Knabefade 686.
- Borgeleje 278. Borgeleje for Livstid 352, 670. Borgelejebreve 132, 135, 167, 183, 243, 414, 565, 612, 668.
- Borgere se Købstæder.
- Bortrømning af Landet 10, 17, 118, (211), 226, 444; af Tjenesten 225, 570. Rømningsgods 88.
- Breve, Registrering af fyenske Præstegaardes, 200. Arkivet paa Københavns Slot 585. Arkivet paa Folen 425. Kapitels, Hospitals og Klosters Brevkister 130, 171, 203 f. Lensmænds Brevkister 2, 78, 98, 142, 167, 207, 382, 523, 610 f.
- Broer 76 f., 165, 288, 390, 480. Skibsbroer 5, 63, 85, 105, 132, 194. Forleningsbreve p. Broer 156, 171 f. Bropenge til Broers Vedligeholdelse 63, 85, 105, 194.
- Bryder 247.
- Bryllupshøjtideligheder 60, 66, 184. Brændevin 40, 180.
- Brændsel se Ved.
- Brødbagning 1, 89 ff., 160, 201, 252 f., 286, 290, 293 f., 307, 309, 313 f., 318, 321, 325, 336, 352, 370 f., 462, 552, 561 f., 594, 609, 613, 618 f., 627 f., 644, 658, 661 f., 673, 681. Ombagning af Brød 430, 497.
- Bude, kongl., 34.
- By se Købstad.
- Byfoged. Udnævnelser til Byfoged 350, 425, 684. Borgeres Valg af Byfoged annulleret 26. Regnskab 40.
- Bygmestre. Jvfr. Peter, Hans von Paaschen.
- Bygningsarbejder paa Slotte se Slotte.
- Byskatter 534. Eftergivelse 94. Jvfr. Købstæder.
- Byvaaben 195.
- Bønder tilsiges til offentligt Arbejde 25, 101 f., 243, 361 f., 404, 429, 460 f., 480, 509, 634; til at male Korn og bage Brød 1, 91, 201, 286, 313, 318, 370 f., 428, 462, 552, 561 f., 613, 618, 628, 644, 661; til at brygge Øl 318, 370, 446, 456 f., 476, 612, 619; til at hugge Ved 3, 393; skulle stille Heste og Karle til Transport af Fetalje 346, 354, 461, 480, 500,

562, (657), maa give Penge i Stedet 358, 369. Kirke- og Præstetjenere skulle hjælpe Kronens Bønder med Ægt og Arbejde 483. Jvfr. Ægt. Hoveri 71, 94. Bønder købe sig fri for at deles til Stavns 296. Livsfæste 38 f., 85, 155, 172, 255, (315), 322, 334, 354, 365, 418, 452, 465 f., 580, 594, 613, 693, 697. Bonde vil ikke rømme Gaard, hvoraf han er udvist, 283; udsættes af Gaarden 164. Privilegier 38. Ret til Fiskerleje 45; til Skove og Skovveje 45. Jvfr. Hunde. Pengebidrag til udskrive danske Knægtes Underhold 527, 537. Bønder nægte at give Skat 530; at give Tiende 19 f., 463; at gøre Ægt 505, 508; at holde Strandvagt 684. Oprørske og ulydige Bønder 53, (137), 318. Bønder, der have vist sig som Forrædere, skulle straffes 361, 374 f., 676 f. Kongens Omsorg for Bønder 10, 17, 63, 127, 241, 264, 270, 315 f., 321, 324, 343, 354, 356, 407 f., 416, 422, 440, 442, 540, 544, 572, 601. Jvfr. Handel, Indfæstning, Landgilde, Leding, Skatter.

Bøndergods. Herligheden overjordegent Bøndergods afstaas (bortforlenes, sættes i Pant) af Kronen 305, 333, 389, 464, 610, 640. Bondegaard maa ikke splittes 18; nedlægges 11. Bøndergods forbrudt under Grevens Fejde 18.

Bøsser 494. Bøsselader 473. Jvfr. Skyts, Vaaben.

Bøsseskytter 233, 236, 243, 248, 275, 323, 359 f., 386 f., 405, 408, 417, 447, 574, 578, 662, 665, 670; lægges i Borgeleje 668.

Cement se Kalk.

Censur 93, 686.

Cypresskrin 369, 433 f.

Degne 94, 108 f., 185 f. Degnes Underholdning 54, 164, 173, 184. Degnebol 117, 305, 466.

Diamantkors 530.

Domkapitler se Kapitler.

Domme se Rettertingsdomme.

Drabanter, Kongens, 429, 469, 614.

Drabssager 5, 17, 38, 41, 46, 58, 62, 66 f., 77, 98, 137, 230, 277, 296 f., 382, 431, 435, 465, 487, 492, 564, 570, 636. Jvfr. Mord.

Dragning af Værelser 184.

Drejerammeret p. Københavns Slot 597.

Dug se Borddækning.

Dyr, fremmede. Løver 183.

Dyregaard 152.

Dyrtid 226, 234.

Dæmning 28, 86.

Dødsbo. Registrering og Forsegling af Dødsbo 459.

Dødsstraf se Livsstraf.

Eddikebrygning 151, 548, 690, 692.

Ejendomstrætter 2, 16, 22, 32, 48, 63, 67 f., 72, 78, 86 f., 95, 113, 119, 123, 130, 136, 142 ff., 147 ff., 161, 167, 170, 186, 192, 204 f., 207, 212, 231, 247 f., 254, 279, 372, 380 ff., 468, 523, 540 f., 580, 585.

Embedsfratrædelse 628.

Enhjørningshorn 112, 631.

Enke, der gifter sig igen, mister sin Forlening 90, 241. Enke maa nyde Naadensaar 74, 79, 698; maa beholde Len 1 Aar efter Mandens Død 681; maa beholde Pant 680.

Enspændere 30, 40, 153, 412, 450, 621, 687.

Fadebur, Kongens, 505, 557. Købstad henlægges dertil 502.

Falkefænger 36 f. Falkehandel 125, 132. Falkelejer 37, 162, 586.

Fanger, svenske, i Danmark 218 f., 221, 223 f., 233, 236, 252, 316, 319 f., 327 f., 338, 345, 347, 352, 445, 460, 470 f., 473 f., 479 f., 483 f., 497, 509 f., 532, 547, 550 f., 554, 600, 614, 643, 649, 656, 689 f. Engelske 528. Polske 345. Franske og hollandske 454 f. Danske Fanger i Sverrig 600, 643, 651. Udveksling af Fanger 600, 643. Farver, Jord til, 9. Jvfr. Vandfarveri. Fattigforsørgelse 679. Jvfr. Hospitaler. Finanser se Pengevæsen. Fisk, Handel med. 2, 26, 347, 378, 400, 538, 609, 616. Jvfr. Told. Enkelte Arter Fisk 2, 34, 73, 145. Fiskeri. Ulovlige Fiskeredskaber 29, 241. Kongens Eneret til at købe Sild paa visse Ugedage 15 f., 122 f., 403, 576. Købstads Ret til Fiskeri 166, 172, 502. Aalefiskeri 192, 354, 502, 505, 584. Laksefiskeri 29. Sildefiskeriet i Bæltet 667. Fiskeriet omkring Ribe 247 f.; Afgift deraf 233. Fiskeboder paa Skanør 166. Fiskeri ved Torsminde 694. Det norske Fiskeri 110, 498, 501, 513, 515, 517, 525, 538, 672. Bønders Ret til et Fiskerleje 45. Bønder maa drive Fiskeri 87. Saltning af Fisk 15, 122, 226, 257, 403, 576. Kongens Saltere 15, 117, 122 f., 212 f., 226, 403, 451, 576. Kongens Salterboder 226. Salteri i Mariager Fjord 212 f. Fjerkræ. Agerhøns 21. Duer 525. Fasaner 132. Ragøns 525. Ænder 157. Flaaden. Skibes Bygning og Udstyrelse 162 f., 491, 507, (551), 553, 566 f., 676, 691. Indkøb og Leverancer af Skibsrekvisiter (Tov, Sejl, Søm osv.) 88, 162 f., 191, 227, 376, 386, 436 f., 491, 523,

527, 542, 546, 549 f., 567, 633, 646, 648, 674, 691. Proviantering 3, 89, 201, 241 f., 246, 252, 255, 271, 286, 290, 303, 324, 339, 365 f., 407, 410 ff., 428, 430, 441 f., 446, 452, 479, 483, 603, 612 f., 639 f., 690, 692. Proviantmestre se Bjørn Andersen, Lage Beck. Pengeudgifter til Flaaden 252. Skibes Udrustning og Udsendelse 3, 12, 19, 80, 138, 223, 227, 246, 376, (400 f.), 430, 448, 565, 569, 572 f., 577, 586, 592, 598, 602, 662 f. Flaadens Virksomhed 162, 165, 252, 255 f., 273, 301, 335, 339 f., 405, 466, 473 f., 483, 491, 506-9, 517, 582, 598, 602 f., 632, 656 f.; Kongens Misfornøjelse dermed 337 f. Flaadens Tilstand 162, 338, 632. Et Skib strandet 416, 421, 425, 446. Hageskytter 448, 454, 460, 479, 558, 659. Udskrivning af Karle til Søs 246, 409, 558, 575, (586), 612; i Borgeleje 429. Jvfr. Landsknægte. Antagelse og Udskrivning af Baadsmænd 2 f., 57, 84, 103, 119 f., 206, 228 f., 248, 265, 270, 275, 287, 376 f., 391 f., 398 f., 401, 403, 407, (434), 519, 544, 548 f., 552, 572, 575, 577, 589 f., 593, 683 f.; i Borgeleje 183, (518), 659. Afskedigelse 602. Antagelse af Skippere 84, 265, 376 f., 548 f.; af Styrmand 84, 103, 248, 265, 376 f., 544, 548 f., 552, 572; af Bartskaarere, Pibere og Trommeslagere 227, 275, 398, 409; af Tømmermænd 265, 377, 548 f., 572, 646; af Digtere 572. Styrmand lægges i Borgeleje 183. Søfolk maa ikke tage Hyre, førend Kongen har faaet dem, han behøver, 80. Desertører 402. Kgl. Skippere 126, 149, 296 f., 366, 383, 386, 419, 552, 572, 577, 580, 633, 651, 661, 675, 698. Admiraler se Lavrids Andersen Ba-

den, Jakob Brockenhuus, Peder Hvitfeld, Erik Rud, Peder Skram, Herluf Trolle. Søofficerer 115, 131 f., 147, 156, 162, 169, 222 f., 225, 227, 249, 273, 290, 385 f., 405, 433, 612, 618; skulle møde 386, 400 f., 410, 557, 699; ere ulydige 255 f., 633. Skibsskriver se Knud Pedersen. Kongelige Skibe: Achilles 138, 612; Arken 401, 442; Berger Grib 126; Bjørnen 126, 401; Byens Løve 401; David 401; Danske Jomfru 612; Danske Kristoffer 401, 612; Duen 633; Elefanten 401, 433, 612; Engelen 675; Engelske Kætter 401; Engelske Mikkell 618; Enhornet 115, 383; Enkhuizenske Jomfru 401; Falk van Aalborg 401; Falk van Malmø 618; Den forlorne Søn 580; Fortuna 147, 162, 366, 401, 491, 506 ff.; Unge Fortuna 618; Den flyvende Gejst 132, 401; Gotlandske Lam 479; Gribben 618; Grib van Kongsberg 401; Guds Lykke 612; Gøgen 401, 618; Hanen 126; Havfruen 169, 618, 662; Hektor 147, 162, 225; Herkules 147, 162; Hertug Adolfs Pinke 401; Hinden 223; Hjorten 126; Høgen 401; Jomfruen 126, 612; Jonas 401, 612; Jægeren 401; Jægermesteren 565; St. Jørgens Bojert 401, 612; Kind Gottes 401; Krabaten 401, 448, 460, 612; Kristoffer 698; Køge Høg 126, 618; Laksen 416; Lammet 149; Liljen 618; „Liuniugen“ 618; Lodsmands Pinke 386; Lybske Kristoffer 401, 612; Merkurius 156, 162, 401, 473, 491, 612; Morianen 401; Munken 661; Nakskov Falk 629; Nattergalen 301, 320, 345, 405, 508, 572; Normanden 222, 290, 401, 618; Oslo Kravel 126; Papegøjen 401, 612; Skotske Pinke 401; Solen 401, 612; Svanen 126,

273; Svenske Jomfru 401, 448; Ulven 115, 225. Skibe, stillede af Købstæder, 56 f., 114, 237 f., 242 f., 387, 395, 501, 618. Købstæder overlade Kongen deres Orlogsskibe 57; fritages for at holde Orlogsskibe 228, 514. Til ladelse til selv at bruge dem 237, 242. Køb af Skibe 138, 424, 442, 566, 674. Skibsartikler 18, 286, 435. Jvfr. Højhedsret. Forbrydelse af Gods til Kronen 81, 133. Jvfr. Bøndergods. Tilbagegivelse deraf 62, 118, 133, 182, 199 f., 217, 465, 492. Forbud se Udførselsforbud. Forsvarsanstalter og Forsigtighedsforanstaltninger 524, 610, 614 f., 625. Jvfr. Fæstningsarbejder. Leding. Forvisning fra Kongens Gaard 219. Fredejagt se Vildtbane. Fredløshed, Fredebreve 5, 98, 277, 283, 435, 570, 579 f. Fredsmøde i Rostock 315, 334, 337, 421, 437, 458, 487. Fremmede se Udlændinge. Fribyttere 505, 509. Jvfr. Sørøvere. Fyr 9 f., 12, 19, 28, 39, 64 f., 72, 113, 161, 225, 241, 300, 387, 411, 420 f. Fyrtaarn 478. Fyrbøder 515 f. Fyrstebesøg 3, 97, 281 f., 448 f., 454. Fædrift se Kvægavl. Fængsel, Klosters, 158. Færger 22, 218, 232, 234, 250, 270, 281, 429, 497, 502, 535, 690. Klage over utilbørlig Færgeløn 358 f. Afgift til Færgesbros Vedligeholdelse 63. Fremmede, der ville ud af Landet, skulle passere de almindelige Færgesteder 325. Folk, der ikke have Kongens eller Raadets Pasbord, maa ikke sættes over 330 f. Anholdelse af Kvæg ved Færgesteder 514 f.

Fæstningsarbejder 209, 237, 243, 294, 348, 404 f., 416 f., 428, 509, 516, 594, 634, 684.

Gaardsret 145. Trykning 562. Geder 36.

Gejstlighed. Forbedringer af dens Kaar 24, 41, 92, (164), 165, 169, 185, 191, 208, 232, 334, 372, 379 f., 389 f., (447), 471, 482, 489 f., 506, 531, 540, 542, 560, 584, 591, 639, 648, 656, 669. Herredsprovster maa kun indsættes med Stiftslensmandens Samtykke 387. Jvfr. Kapellan, Præster, Skat, Superintendenten.

Gesandter til Lifland (24, 26), 156; til Nederlandene 685; til Rusland 108, 116, 118, 131, 134 f., 180; til Sverrig 212, 217 f., 223; til Fredsmødet i Rostock 315, 334, 337, 421, 437, 477, 480, 487; fra Frankrig 364, 417 (jvfr. Ch. Dançay); fra Hamborg 554, 586; fra Lothringen 647; fra Lybæk 543; fra Polen 128, 173, 223, (375); fra Preussen 632; fra Rusland 180 f., 198 f., 255; fra Sverrig 73, 95, 173, 212, 253. Rejseregnskaber 116, 118.

Gos se Øl.

Gradual og Sangbog 641.

Grynmalen 89, 201, 318, 372, 457, 462, 547 f., 690, 692.

Grænsen, Bevogtning af, 426, 481, 489, 528, 577, 655, 682 f. Grænsefred 416, 688. Grænsen mellem Nørre- og Sønderjylland 247.

Gærder. Bønder skulle sætte Stengærder eller opkaste Diger og Grøfter 165.

Gæsteri 197, 691. Klager over Gæsteri 197. Kirkegæsteri 215. Præstegæsteri 215. Hestegæsteri 216.

Haandfæstning, Trykning af, 562.

Haandværk. Haandværkere i Kongens Tjeneste 4 f., 59 f., 71, 112 f., 131, 154, 172, 208, 252, 312, 365, 372, 385, 390, 398, 443, 455, 478, 489, 510, 514, 518, 547, 603, 605, 632, 681. Forskellige Haandværkere, Arbejdere og Industridrivende [Betegnelsen er for nogle Vedkommende maaske kun et Navn]: Bagere 404, 681; Blytækkere 172, 478; Brolæggere 182; Bundtmagere 339, 529; Bødkere 67, 404; Bøssesmede 60, 404; Bøssesløbere 131, 228, 547, 574, 578; Digtene 572; Drejer 208, 312, 470, 597; Dugmagere 56, 518; Farver 518 (Dugfarver 71, Vandfarver 112); Glarmester 404; Guldsmede 6, 59, 92, 106, 312 f., 336, 400, 575, 587, 676; Hovslaaer 361; Isensnider 605; Juveler 62, 530; Kalkslaaere 188; Klædeberedere 103, 112; Krudtmagere 236 f., 243, 408, 547, 607; Maler 615; Murere 146, 188; Perlestikker 455; Plattenslager 115, 556 f., 597; Rebslager 351; Remmesnider 339, 404; Sadelmager 339; Savskærer 560; Sejermager 208; Sejl lægger 686 f.; Skibsbyggere 210, 510, 676; Skifertækker 113; Skinder 404; Skomagere 339 f., 343 f., 498; Skræddere 339, 398, 404, 455, 531, 603; Smede 252, 296, 365, 443, 489 (Hammersmede 115, 121 f.; Kedelsmed 404; Klejnsmede 475, 607 f.; Knivsmed 404); Snedker 404, 588; Spøremager 385, 632; Teltmagere 154, 475; Tømmermænd 25, 115, 163, 296 f., 444, 543 f., 570, 605; Vintapper 419; Drejlvæver 70; Ætser 390.

Handel. Bestemmelser om Handel 26, 273, 357, 576, 581 f. Handelsprivilegier 194, (652), 672. Kongens Forkøbsret til Varer

- 124 f., 231, 234. Indskrænkninger i Handelsfrihed 576, 582. Fjendtlige Handelsskibe skulle anholdes 301, 303, 319, 385, 399, 479. Foranstaltninger for at hindre, at Handelsskibe falde i Fjendens Hænder 263, 418, 479, 574. Forbud mod Handel med Fjenden 416, 501, 528. Handel med Udlandet 62, 64. Kongens udenlandske Handel 476, 518. Indførsel fra Udlandet 396, 398, 407, 425. Udlændiske Købmænds Handel 65, 73, 252, 280, 282, 300 f., 328, 331, 340, 351, 357, 362, 365-8, 378, 393, 395, 400, 418, 475, 482, 500, 503, 526, 615, 645, 695. Handel p. Island 105, 229, 234, 249, 554, 559, 566 f., 636 f. Tilladelse til at handle p. Island 530, 554, 561 f., 568, 574, 645; p. Norge 107. Handelen p. Narva 473 f., 477, 480, 574, 586, 617, 636, 648, 651. Sejlads gennem Bæltet 573, 578. Handel i Havn udenfor Købstad 388. Bønders Handel 44 f., 73, 87, 238, 540, 544. Kromand (Herbergindehaver) maa sejle til Tyskland og drive Handel der 225, 240. Forbud mod Landkøb (71), 87, 187, 195, 209. Jvfr. Fisk, Havn, Heste, Højhedsret, Korn, Svovl, Told, Udførselsforbud, Øksne.
- Harnisker 70, 471, 494, 600. Harniskammer 534.
- Havn til Ind- og Udskeibning overlades By 495 f. Havn udenfor Købstad 388. Vedligeholdelse 43 f., 137, 194. Ulovlige Havne 71, 187. Jvfr. Bro.
- Havnefoged 102.
- Heksesag se Trolddomssag.
- Herberger i Købstæder 93, 225. Jvfr. Kro.
- Herold se Klavs Fontein.
- Herredage 26, 180.
- Herredsfogder 16, 18, 94, 202, 372, 380, 412, 694. Lønning 412.
- Herredsskel 16.
- Heste, Handel med, 159, 231, 406. Jvfr. Told, Udførselsforbud. Kongens Stod 594 f. Kongens Heste 26, 126, 169, 217, (252), 393, 442 f., 476, 594, 696. Hofsinders Heste 696. Arkeliheste 683. Postklippere 248, 250, 259, 269, 313, 506, 555, 621. Skydsheste 327. Islandske Heste 421, 594. Vallaker 30. Hestesko 344.
- Hjulbøre se Vogne.
- Hoffet. Leverancer af Fødevarer osv. til Hoffets Brug (o. lign.) 2 f., 6, 63, 69, 75, 81 f., 150 f., 160, 165 f., 173 ff., 179, 201, 235, 312, 347, 349, 370, 373, 394-7, 419 f., 452, 524, 534, 639 f., 661, 688. Jvfr. Vin. Fastsættelse af Hofklædning 26 ff., 131.
- Hofmarskal se Frederik v. Dohna, Peder Gyldenstjerne.
- Hofmester, Kongens og Rigens, se Ejler Hardenberg. Afskedigelse 628.
- Hofmesterinde, Enkedronningens, se Anne Glob.
- Hofsinder 79, 90, 123 f., 142, 148, 364, 405, 442, 649, 658.
- Hospitaler, Forleningsbreve paa, 175, 414, 433, 572, 587 f. Under søgelser om Hospitalernes Indtægter 17, 44, 68, 209. Under søgelse om bortkommet Hospitalsgods 4, 170. Hospital maa sende Bud ud om Almisser 55. Hønlæggelse af Gods til Hospitaler 405 f., (650); af Tiender 563; af Ved 681; af arveløst Gods 96 f. Valg af Forstandere 521. Mageskifter 467, 500, (643). Regnskab 467. Jvfr. Aarhus, Aalborg, Aarhus, Antvorskov, Halmstad, Helsingør, Horsens, St. Jørgens Hospital p. Bornholm, Kallund-

borg, København, Lund, Malmø, Nykøbing, Odense, Randers, Ribe, Roskilde, Slagelse, Varberg, Viborg, Ystad.

Hospitalsgods 170 f., 189, 197, 202, 405 f., 467, 595, 643.

Hospitalsprivilegier 564.

Humle, Indkøb af, 420 f., 423, 673 f.

Hunde. Jagthunde 210. Bønder maa ikke holde løse Hunde 157, 171. Hundes Læmmelse 157, 171.

Huse, Tømmer til, 316, 321, 600.

Huses Bygning 21, 121. Bulstue 334. Jvfr. Købstæder.

Hylding i Hertugdømmerne 518.

Hæren. Feltøverst se Günther, Greve af Schwarzburg, Otte Krumpen, Daniel Rantzau. Feltøverstens Løjtnant se Jørgen Lykke. Krigskommissærer se Peder Bilde, Lage Brahe, Jørgen Lykke, Verner Parsberg, Sten Rosensparre. Øverst se Jørgen v. Holle, Hilmer v. Münchhausen, Daniel Rantzau. Ritmestre se Frans Banner, Frederik von Dohna, Eskild Gjøl, Jørgen Marsvin, Movrids Podebusk, Josva von Qualen, Erik Rosenkrantz, Hak Ulfstand, Aksel Viffert. Tøjmester se Niels Ulfstand. Hovedsmænd 258, 274, 281, 415, 577 f., 600, 629, 650. Hof-fanen 502. Fynske Fane 474, 588. Jydske Fane 587 f., 688. Skaanske Fane 692. Landsknægte 157, 185, 257, 383, 517; antages (99), 134, 251, 350, 374; afskediges 332, 336, 340, 433. Besolding 383, 385. Ryttere 517, 567, 584 f., 592, 624; antages 251, 259, 267, 503, 523; afskediges 332, 336, 340, 493, 518, 523. Besolding 337, 629. Hageskytter 452, 660, 685. Skotske Krigsfolk 490, 492, 499, 513, 600. Det danske Krigsfolk 525, 625, 634, 676. An-

tagelse og Udskrivning af danske Knægte 469 f., 481 f., 484, 492, 500, 513, (538), 544 ff., (560), 565, (575), 609, 643, 682. Øverst se Torben Bilde, Frans Brockenhuus. Hovedsmænd 545, 635, 646. Permittering 562, 575 f., 578, 583, 659, 677. Desertering 555 f., 643, 646. Daarlig Opførsel 509. Vaabenmangel 635, 659. Krigsartikler for det danske Krigsfolk 533. Skansegravere 277, 309, 498, 604, 678. Penge til Hæren 302, 318, 326, 335 f., 366, 385, 391, 399, 415, 448, 450, 470, 477 f., 482, 523 f., 526, 574, 642, 689, 696. Afregning med Hovedsmænd 378, 392, 452, 592, 695 f.; med Krigsfolket 360 f., 384, 396, 523 f., 526, 571. Pendingemester se Aksel Urne. Proviantering [passim]. Takst for Salg af Proviant 325, 377, 525 f., 577, 600. Betaling for Tilførsel 621 f. Proviantmestre 244 f., 282, 303, 305, 309, 312, 458, 485, 518, 565, 570, 604 f., 611 f., 635. Tilrettevisning 652. Proviantskrivere 289, 504. Marketenter (Sutlere) 308, 487. Leverance af Klæde, Støvler osv. til Hæren 340, 470, 560 f., 570, 574, 657, 688, 692 f. Indkvartering 132, 135, 167, 183, 243, 251, 257 f., 260, 268 f., 273 f., 276, 280 f., 332, 336, 340, 342, 351, 356, 358, 374, 414, (424), 519, 551, 556, 565, 605, 612, 630 f., 659, (678). Mytteri 477, 502, 629. Desertører 331, 353, 499. Forbud mod at fjærne sig fra Fanen uden Kongens Til-ladelse 494, 520. Hus til syge Landsknægte 286. Behandling af saarede 677. Jvfr. Bøsseskytter.

Hærværk sværges 283.

Højhedsret. Sundets Lukning 543,

- 573 f., 576, 582, 685. Anholdelse (Opholdelse) af Skibe i Sundet 411, 418, 420, 423, 427, 431, 437 f. Ordre om Handelsskibes Passage 411, 418, 420, 423, 427 f., 434, 438, 440, 471, 479 f., 488, 503, 574, 581, 587, 593, 596, 599, 605, 608, 614, 620, 623, 631, 636, 639, 645. Kongen tager fremmede Handelsskibe til Krigsbrug 270, 275, 446, 660; laaner Skyts og andet af Skibe, der sejle gennem Rigets Strømme, 255, 270, 275; tager Søfolk af Skibe, der sejle gennem Sundet, 248, 275, 434, 471. Visitation af fremmede Skibe 433. Fremmede Skibe skulle stryge i Sundet 147.
- I**ldebrande 123, 186.
 Ildebrændsel, Mangel paa, 3, 39, 55, 114, 117, 134, 150, 189, 207, 282, 393, 472, 499, 653, 681. Jvfr. Ved.
 Indfæstning (Stedsmaal) 85, 225, 568, 574, 675 f., 693.
 Indlager, Indmaning, 376, 475, 600.
 Instrumenter, musikalske, 520.
 Invalid skal underholdes for Livstid 493.
 Inventariums Affattelse 384 f., 623.
 Strid om dets Størrelse 132, 147, 675.
 Isgrav 375.
- J**agt 11, 21 f., 157, 167, 206, 210 f., 639.
 Jvfr. Falkefænger, Hunde, Jægermester, Marsvinsjagt, Vildtbane.
 Jakker, skotske, 534.
 Jordebøger 142.
 Jurisdiktsfoged 583, 588.
 Jæger 4, 351.
 Jægermester se Burkard von Papenheim.
- Jærn. Osmund 533, 549. Indkøb af Jærn 38, 443, 454. Forarbejdning 60, 408. Jærn optages fra et sunket Skib 341.
 Jærnhytte 60, 90.
- K**alentegods 79, 466.
 Kalk og Sten (Mursten) 5, 25, 60, 95, 101, 119, 122, 126, 133 f., 137, 159, 161, 174, 213, 463, 481, 554. Cement 229. Klinker 229. Tagsten 183, 234, 277. Torgauske Sten 229. Brænding af Kalk 178, 605; af Sten 178, 289.
 Kammer, Kongens, se Pengevæsen, Rustkammer, Sølvkammer.
 Kancelliets Tjenere (Sekretærer osv.) se Baruch Skotte, Otte Brockenhuus, Jørgen Brucke, Nikkel Druckenbrot, Andreas von Eulenaus, Antonius Hanisch, Kristiern Hegelund, Niels Kaas, Kristiern Lange, Jakob Reventlov, Sebastian Schwendi, Hans Skovgaard, Korfits Ulfeld, Johan Venstermand.
 Kansler, Kongens, se Johan Friis. Rigens K. se Antonius Bryske. Norges Riges K. se Peder Hvitfeld, Oluf Kalibs.
 Kantori, Kongens. Jvfr. Kapelmester, Organist, Sangere.
 Kapellan, Tilladelse til at holde. 679, 685. Forpligtelse for Præst til at holde Kapellan 109, 389.
 Kapelmester, kongl., 551.
 Kapitler se Aarhus, Lund, Ribe, Roskilde, Viborg. Valg af Medlemmer 111, 124, 195, (203). Forlening med Kannikedommer: Aarhus 57, 158, 249, 640, 643, 694. Lund 49, 90, 120, 173, 182, 185, 204, 249 f., 365, 386, 388, 421, 546, 571, 602. Ribe 50, 506, 656. Roskilde 1, 26, 44, 56, 152, 154 f., 184, 228, 230, 377, 380, 384, 455,

- 490, 601. Viborg 18, 352, 384, 397, 527, 674. Kongen ønsker, at en Mand skal have et bestemt Præbende uden at forvises til det nederste 136. Ombytning af Præbender 50. Residderen ved Kapitlerne 1, 43, 75, 111, 127 f., 157, 183 f., 228, 250, 698 f. Kannikeresidensers Vedligeholdelse 127, 141, 151. Kapitler skulle hjælpe Kongen med Penge 539, 584, 664, 671; skulle svare Madskat 292, 371; skulle stille Heste til Befordring af Skyts 257. Kanniker fritages for Indkvartering 258.
- Kapitelsgods 12, 36, 85, 101, 111, 131, 198, 202 f., 213, 350, 584. Tilladelse til at mageskifte eller sælge det 51, 146, (198), 240, 458, 587, 613, 699.
- Kapitelsprivilegier 16.
- Kirkes Opførelse 232; Istandsættelser 189, 406, 529; Nedbrydelser 77, 174-7, 189, 232, 361; Tillukkelse af Adelsmand 25; Oplukkelse 38, 145. Gaver til Istandsættelse og Vedligeholdelse 124, 406, 529. Henlæggelse fra en Kirke til en anden 66. Afgift til Universitetet 616. Øde Kirker 183. Usømmelig Optræden i Kirke 206.
- Kirkegaard 102. Fredning 403.
- Kirkegods 42, 104, 117, 130, 146, 166, 198, 231, 280, 299, 305, 311, 344 f., 441, 466, 535, 639, 641, 650. Altergods 20 f., 98, 106, 152, 164; sælges 140. Kronens Rettighed af Kirkegods pantsættes (bortforlenes) 305, 311, 321 f., 324, 328 ff., 332, 345, 355, 537, 593 f., 596, 640, 649 f., 692.
- Kirkeinventarium. Alterklæder og Messehagler 202. Klokker 217, 238, 532, 675. Klenodier tilbageleveres Kirken 38, 145.
- Kirkekorn se Tiende.
- Kirkeprivilegier 42.
- Kirkeregnskaber 256.
- Kirkeskove 137.
- Kirkevin og -Oblater 616. Jvfr. Vingods.
- Klenodier, Køb af, 62, 121.
- Klostre, Lensbreve paa, 8 f., 18, 28, 101, 213 ff., 231, 235, 257, (292 f.), 314, 359, 419, 458, 591, 598. Pantebreve 18, 177, 192 f., 240, 280, 283, 286 f., 293, 311, 373, 517, 589, 596, 678. Kloster bortmageskiftes 37; nedbrydes 218; bortskænkes 66, 486. Regnskaber 73. 144 f., 287. Inventarium 238, 623. Klenodier og overflødige Ornamentter tages af Kongen 147, 590. Klostres Rustning 246, 686. Valg af Abbed 74 f., 623 f. Arv efter en Abbed 46. Prior tilsiges Bolig i Kloster for Livstid, selv om han fratræder sin Stilling, 156 f. Klosterjomfruer 177, 235, 257. Løstagtigt Levnet og Ulydighed i Kloster 598, 611. Klosterskal levere Kongen Heste 41, 252, 451; skal underholde Peblinge i Skole 287, 292. Skole i Kloster ophæves 292. Verdslige Personer underholdes i Klostre 81, 135, 344, 493; Heste ligeledes 344.
- Klostergods 2, 15, 37, 40 f., 50, 55, 62, 96, 114 f., 120, 126, 130, 146 f., 155, 160, 174, 185, 189, 191, 194, 199, 204, 213, 236, 255, 260, 285, 289, 295, 342, 346, 359, 378, 381, 400, 412, 421, 441, 444 f., 465, 472, 488 f., 516, 541, 557 ff., 590, 594, 597, 613, 618, 620, 631, 699. Kongen vil ikke afhænde Klostergods 62.
- Klosterkirke bortgives til Sognekirke 102, 104.
- Klæde, Boldavit osv., Indkøb af, 264, 340, 368 f., 418, 420, 460,

- 470, 491, 512, 518, 535, 550, 560, 570 f. Jvfr. Hæren.
- Klædedragt. Hoser 26 f. Jvfr. Hoffet.
- Kobber 131, 155, 325, 386, 411, 465, 534, 578. Kobberskat 534, 547.
- Kokke 79, 211, 372.
- Kongerejser 8, 27, 41, 55 f., 61, 247, 446, 448, 454, 502, 516, 518 f., 556 f., 559, 578.
- Kongetjenere faa Forleninger o. desl. 14, 16, 26, 34, 36, 42, 44, 47, 49 f., 54, 57, 59, 61, 79, 88, 90, 148, 152, 154 f., (157), 172 f., 179, 182, 184, 194 f., 203, (207 f.), 225, 228, 230, 237, 256, 260, 351 f., 363, 367, 372, 380, 388, 397 f., 401, 430, 447, 455, 465 f., 504, 521, 558, 571, 588, 593, 601 f., 605 f., 611, 620, 625, 668, 674, 687, 693 f.
- Korn, Handel med, 238, 258, 264, 270, 276, 322, 348, 353 f., 365, 419, 596, 635, 667, 673, 683. Jvfr. Udførselsforbud.
- Kort. Søkort 611.
- Kroer se Emsborg, Frederiksborg, Hvidøre. Jvfr. Herberg. Kromand maa drive Handel med Bønderne 90, 114, 240.
- Krongods i Købstæder bortskødes (bortskænkes) 6, (171), 211, 224, 291 f., 363, 372, 388 f., 413 f., 495 f., 531, 556 f., (559), 613 f., 657, 672. Jvfr. Mageskifter. Køb af Bøndergods 392; af Købstadgods 240. Krongaard skiftes mellem Bønder 184.
- Krudt 12, 320, 323, 326, 328, 383, 417, 448, 547, 567 f., 580 f., 585, 612, 624, 629, 634, 657, 660, 662, 665, 675. Krudtmager og -mølle 236 f., 243, 547, 607.
- Krybskytter se Vildttyveri.
- Kul 208, 349 f., 402, 410, 417, 454, 626.
- Kvægavl. Købstæders Fædrift 502; Bønders 586. Strid om Fædrift mellem Adelsmand og Bønder 113. Anskaffelse af Kvæg 130, (?149), 152, 158, 168, 433 ff. Jvfr. Svin, Øksne.
- Kvægsyge. Dødt Kvæg skal straks nedgraves udenfor Byerne for at forebygge Sygdom 139 f.
- Kætteri 231.
- Købstæder underlægges Lensmændene 50 f., 78, 165, 310. Strid mellem Købstad og Lensmand 197. Strid mellem Byøvrighed og Borgere 100, 145, 153, 282. Uenighed og Uskikkelighed i Byer 29, 108, 145. Byøvrighed maa hæve Told, Sise og Sagefald til Forbedring af Havn og Skole 43 f. og til Forbedring af Befæstningen 53, 70; dens Forpligtelse til at holde Ting og paadømme Sager 424. Valg og Afskedigelser af Borgemestre 26, 203, 237, 653; Borgemestre suspenderes formedelst indbyrdes Strid 68. Optagelse i Borgerskab 190. Købstæder skulle skaffe Skuder til Transport 133, 235, 244, 251, 254, 330, 370, 394 f., 397, 425, 429, 437, 449, 472, 500, 534, 627, 692; skulle laane Kongen Kedler 279, 431; Heste 281. Skomagere skulle levere Støvler og Sko til Krigsfolket 340, 343 f., 495, 498, og Sække 345. Købstæder skulle herbergere Fyrster 3; skulle herbergere fremmede 246; skulle brygge Øl 3, 89, 241 f., 294, 309, 325, 370, 441 f., 446, 449, 451, 492 f., 603 f., 619, 625, 644, 653, 658; skulle bage Brød 293, 309, 336, 352, 619, 658, (681); skulle sende Haandværkere til Kongens Brug 188, 279, 377, 570, 605; skulle stille Bartskaarere, Pibere og Trommeslagere 227, 275, 398, 558; skulle stille Heste og Karle 652; skulle rejse Galger paa

Markedet 432. Borgere skulle udføre Fæstningsarbejder 243, 404, 416 f. Købstad skal bidrage til anden Købstads Skibsbro mod Fritagelse for Bropenge 194. Købstad fritages for Sise 339 f., 347, 351, 361; for at kunne befæste Byen 294, 338. Brandlidte Borgere skulle have Lettelse i Skat 544, 623. Kongens Haandværkere og andre Tjenere fritagne for Afgifter 208, 419, 435, 447, 470, 475, 515 f., 540, 605, 607 f., 615, 632, 681, 687. Bogtrykker fritagen for Afgifter 529. Borger, der skal tjene som Høvedsmand, fritagen for Afgifter, 406. Enke fritagen for Afgifter 208, 408, 608. Borgere fritagne for Afgifter 467. Præst maa bo i Købstad og være fri for Afgift 436. Fritagelse for Afgift, naar man ikke driver Købmandsskab, 241. Præster og Bønder, der eje Gaarde i Købstad, skulle gøre Tynge deraf ligesom andre Borgere 602. Lejen af øde Kapitelsgaarde og -Jorder nedsættes 101. Vikariegaarde, tildømte Kronen, skulle sættes for Jordskyld 176. Øde Jorder skulle sættes for Jordskyld og bortlejes (afhændes) 152, 174, 189, 421 f. Købstadgods maa kun sælges til Borgere 174. Borger, der fraflytter Byen, maa beholde sin Gaard deri 283. Borgeres (ulovlige) Besiddelse af Hospitalsgods 4. Undersøgelse om Kloster gods i Købstæder 289. Urenlighed i Købstæder 140. Bygningsmaade 82 f. Jvfr. Straa-tag. Jvfr. Borgelejebreve, Byvaaben, Flaaden, Fæstningsarbejder, Kvægavl, Leding, Skatter, Udførselsforbud.

Købstadjord 24, 33, 60, 140, 502; sælges til Borgere 33.

Købstadsprivilegier 24, 34, 41, 43, 46, 70, 80, 85 f., 102, 117, 136, 143, 184, 187, 245, 252, 594.

Kød, Handel med, se Told, Udførselsforbud.

Køgemester, Kongens, se Kristiern Munk, Jørgen Sehested.

Køkkensager. Kedler 279, 431.

Køkkenurter. Indkøb af Urter og Urtefrø 620.

Ladegaarde 15, 35.

Lagmænd 234, 590.

Landdag 503.

Landgilde maa ikke forhøjes 58. Eftergivelse for en Tid 85, 94, 134, 155, 324, (343), 407, 442, 540, 544, 599.

Landkøb se Handel.

Landsdommere udnævnes 65 f., 197; lønnes med Løn 76, 152, 197, 317, 692. Bolig 176. Landsdommer fritages for at holde Rustning 692. Jvfr. Henrik Nielsen Arenfeldt, Hans Berildsen, Bjørn Andersen Bjørn, Peder Hundermark, Klavs Hvitfeldt, Palle Juel, Aksel Juul, Peder Kruse, Mads Stensen Laxmand, Knud Jensen Maaneskjold, Verner Svale, Jørgen Tidemand.

Landsting. Sag, som af Herredstinget er henvist til Landstinget uden endelig Dom, vises tilbage 87.

Landstingsskrivere se Gunde Kristensen, Hans Madsen.

Lavsvæsen 40 f. Gildehus 127, 317.

Leding. Borgeres og Bønders Ledingspligt 7. Befalinger til at sidde rede til Opbrud 308 f., 380, (488), 638, 645. Befalinger til Opbrud 644, 647, 652, 654 f., 660 f.

- Hver ni Bønder skulle udruste den tiende 341, 464, 467, 472, 481 f., 492; hver fire skulle udruste den femte 484. Hovedsmænd 661. Desertering 671. Jvfr. Mønstringer.
- Lejdebreve 253 f., 296 f., 458, 484 f.
- Len se Kapitler, Kirkegods, Klostre, Kongetjenere, Landsdommere, Pantelen, Vikarier. Lens Omraader forandres 147, 149 f., 164, 166, 168, 196, 199, 207, 236, 359, 394, 472, 488, 529, 559 f., 620, 658, 682, 698 f.
- Lensafigter, Eftergivelse af, 589.
- Restancer 116, 137, 162, 433, 647.
- Regnskaber 116, 257. Kvittanser 35, 39, 43, 46, 52, 61, 156-9, 182, 189, 194, 346, (414), 456, 469, (611), 645, 653. Ny Forordning om Genant og Rostjeneste af Regnskabslen 153 f., 159, 217.
- Lensmænd skulle have Købstæder i Forsvar 50 f., 78, 388. Lensmænd, der have Herreder, skulle møde hos Kongen 383. Lensmænd skulle betale den til Krigsfolket gjorte Tilførsel 621 f., 667 f., 678. Trætter mellem Lensmænd og Bønder 205 f., 230. Klager over Lensmænd 437, 440. Tilrettevisninger 21 f., 87, 127, 149, (213), 306 f., 323, 402, 469, 475, 691 f.
- Lensbreve paa Livstid opsiges (opgives) 36, 128, 628. Lensmand maa fratræde Len 131; faar Erstatning for Tabet af en Forlønning (19), 30, 106, 245, 444 f. Hans Enke maa beholde Lenet 1 Aar 681. Lensmand nægter at modtage Inventarium 17. Taksation af Rustning af Lenene 203. Den pligtige Rustning af Len ned sættes 59. Opbud af Lensmænds Svende 314, 621, 643 f. Lensmand maa ikke fjærne sig fra sit Len 230, 624. Hans Rejser inden Riget maa ikke føres Kongen til Udgift 214 ff., 260, 379. Instrukser 45.
- Ligprædiken 669 f.
- Ligsten 688.
- Livlæge se Læger.
- Livsstraffe 182; eftergivet paa visse Betingelser 416.
- Lov se Reces.
- Læger. Kanonikat henlagt til Underhold for en Dr. med. 18, 352. Kongens Livlæger se Johan Bentz, Kornelius Hamsfort, Adrianus Junius, Konrad von Steinvigk. Saarlæger se Robert Geispusch.
- Læsemestre 16, 104 f., 386, 584.
- Underhold 158, 386, 656.
- Lønninger 9, 208, 211, 236, 243, 352, 387, 390, 397, 432, 443, 548, 605.
- Løstaghed se Utugt.
- Mageskifter i Købstæder 141, 574 f., 596; mellem Kronen og Klostre 40.
- Maler se Haandværk.
- Maltgøring 89, 366, 394, 548, 667.
- Mandhelg 404. Jvfr. Fredløshed.
- Markeder 72, 142, 368, 595.
- Markeskel 13, 16, 32, 123, 169, 181, 188, 311, 372. Jvfr. Ridebreve.
- Marsk se Otte Krumpen.
- Marsvinsjagt 502.
- Mel. Anholdelse af Mel i Sundet 313, (319). Melmaling 91, 307, 428, 575, 663, 667.
- Mord 134. Jvfr. Drabssager, Selvmord.
- Murbrækkere 417.
- Myndighed, ekstraordinær, under Kongens Fraværelse 298 ff., 535. Jvfr. Regeringsraad.
- Møller 4, 19, 28, 31, 40, 50, 56, 63, 106, 113, 115, 119, 121, 136, 163, 184, (186), 187, 203, 220, 295, 299, 311, 319, 325, 400, 412, 458, 464,

- 467, 586, 591, 593f., 596, 618, 633, 673, 681. Ufri maa ikke bygge Vejrmøller 53.
- Mønstringer 29, 35, 37, 107, 135, 207, 210, (260), 268, 272, 396, 468, 533, 538, 551, 571 f., 575-9.
- Møntvæsen 14, 473, 514, 516f., 587.
- Møntsorter 25, 27 f., 35, 39, 46, 56, 59, 69, 88, 99, 176, 190, 205, 288, 369, 462, 555, 566, 608, 623, 693f. Møntning 91f., 178, 279, (302), 312, 318, 332, 336, 448, 507-10, 586. Slagskat 91. Spørgsmaal om Oprettelse af en Mønt i Roskilde 510. Paabud om under Straf at tage den af Kongen slaaede Mønt (Klippinge) til fuld Værdi 332, 363, 413, 431f., 533.
- Møntmestre se Hans Dalhausen, Povl Fechtel. Udnævnelse og Afskedigelse 613. Kvittanser til Møntmestre 91f., 611.
- Nyheder** skulle opspørges og indberettes 2, 218, 230, 239, 259, 265, 275, 308, 319, 329, 335, 430, 516, 563, 577, 642; meldes 134, 138, 335.
- Nævn 226.
- Olden**, fri, 14, 114, 230, 240, (282), 430, 466, 504, 585, 673. Jvfr. Svin.
- Oldengæld 502.
- Oldinge afgøre Skelstrætter 32, 188.
- Oprejsningsbreve 68, 148, 404.
- Ordrift 186.
- Orfejde 115, 219, 221, 454, 509 f., 528.
- Organist, kgl., 210, 386, 542, 552, 584, 601.
- Pantelen** 11, 33, 42, 47, 50, 61, 64, 90, 129, 168, 177, 209, 239, 246, 277, 280, 282-8, 290f., 293, 295 ff., 301-7, 311 f., 314, 316 f., 321 f., 324 f., 329 f., 333 f., 340, 342, 346, 355, 371 f., 391, 400, 407 f., 410, 421, 430, 437 ff., 447, 456, 464 f., 467, 472, 490 f., 494 f., 504, 534, 566, 583, 585 f., 587, 589, 591-5, 599, 601-5, 607f., 610, 612, 614ff., 619, 630-3, 640, 649 f., 656, 672f., 679f., 684. Jvfr. Klostre. Tiladelser til at indløse Pantelen (-gods) 9, 12, 17, 23, 31, 33f., 58, (85 f.), 99 f., 105 f., 110, 118, 149, 164, 190, 192f., 236, 284, 354, 381, 408, 436, 580, 629, 635 f., 690. Indløsninger til Kronen 83f., 107, 146f., 155, 358, 383f., 529. Indløsningssum nægtes modtagen 202f. Forhøjelse af Pant i Pantelen 260, 282-5, 288, 291, 294, 315, 342, 410, 453f., 474, 504, 568, 608, 622, 625, 642, 678, 693, (694). Pantelen formindskes 187. Pantelen opgives 592. Affattelse af Register over Pantelen 527. Jvfr. Kirkegods, Tiende.
- Papir se Bogvæsen.
- Pasbord 74, 206, 223, 233, 254, 270, 281 f., 294, 299, 311, 314, 324, 338 f., 357, 394 f., 412, 414, 424, 437, 464, 550, 593, 698.
- Patronatsret 49, 55 (jvfr. 110), (77).
- Pelsværk 522, 529.
- Pengevæsen. Indbetalinger i Kongens Kammer og Rentekammeret 25, 27, 35, 39, 46, 56, 59, 69, 88, 98 f., 160, 166, 176, 190, 205, 234, 267 f., 295, 302, 309, 335 f., 348, 351, 369, 403f., 424, 436, 445, 462, 492, 555, 607, 610, 623, 646, 651f., 663, 667, 672, 677. Udskrivning af Penge osv. fra Kapitler, Klostre, Kirker og Præster 265, 539, 584, 671, 696. Penge indsatte i Hvælvingen p. Kbhvns Slot 27, 92, 104. Udbetalinger 115, 119, 123, 210 f., 335 f., 385, 399, 470, 478, 549 f., 592, 674 f.,

684. Pengeforsendelser 312 f., 315 f., 318, 320, 327, 330, 332, 335 f., 405, 446, 448, 450, 478, 482, 484, 511, 516 f., 519, 563, 575, 592, 621, 624, 642. Kronens Gæld (Laan) 77, 257, 260-3, 266, 269, 271, 274, 278, 284, 287 f., 294, 296-9, 305 f., (309), 311, 328, 334, 336, 351, 368, 371, 424, (425 f.), 428, 435, 438, 454, 459, 462, 483, 487, 520, 530, 539, 541, 565, 570 f., 579, (580), 581 f., 589, 599, 607 f., 611, 623, 626, 631 f., 646, 667, 685, 688, 694 f. Tilbagebetaling deraf 408, 454, 457, 460, 512, 527, 542, 617, 673 f., 679. Gæld til Høvedsmænd 591, 610, 626, 637. Udenlandsk Gæld 310, 320, 492. Afregning med udenlandske Leverandører 360. Optagelse af Laan hos Købstæder 426; hos Bønder 425. Skadesløsbreve 607, 611 f.; med eventuelt Pant 435, 591, 605 f., 610, 626, 637. Kongens Tilgodehavende (Udlaan) 114, 117, 123, 211, 239, 459 f., 522, 526, 530. Jvfr. Pantelen, Rente-
mestre, Skatter.
- Pest 504, 507 f., 510, 512, 516, 519 f.
- Pibere 227, 275, 398, 409.
- Postil 193.
- Postvæsen 35, 248, 250, 259, 269, (309), 313 f., 323 f., 506, 555, 577, 621, 625. Jvfr. Befordring, Pas-
bord.
- Priser paa Falke 37, 162; Havre 419; Rug 599; Salpeter 28, 148; Sukker 418; Tømmer 46; Fetalje i Lejren 325 f. Jvfr. Lønninger.
- Profos 333, (593). Klavdit 492.
- Prædikant, Kongens, se Niels Niel-
sen Kolding; Kongens Moders
P. se Kristoffer Knopff.
- Præsters Kaldelse og Udnævnelse 40, (334), 387, 395 f., (415), 655, 685. Overhøring af Superinten-
dent 387, 685. Sognemænd fra-
tages Retten til at kalde Sogne-
præst 387. Præst dømt fra Em-
bedet for Drab 41; afsat og
fængslet for Drab 501 f., 636;
Præst skal forflyttes formedelst
Strid med en Adelsmand 411.
Strid mellem to Præster om et
Sogn 87, 167 f.; mellem Præst
og Adelsmand 25, 411. Præst
faar tillagt endnu et Sogn til sin
Underholdning 109, 389. Præst
gøre Tjeneste i Kollegas Fra-
værelse 245. Præster paa Island
skulle tage Kollats paa deres
Sogne hos Lensmanden 234. Præ-
ster skulle hjælpe Kongen med
Fetalje 371, 411; skulle under-
holde Arkeliheste 683. Præst
skal ikke dige og dæmme som
Bønder 19 f. Skibspræster 245.
Jvfr. Gejstlighed, Kapellan, Skat-
ter.
- Præstegaarde 10, 44, 54, 105, 109,
117, 176, 196, 200, 230, 295, 305,
334, 395, 439, 679.
- Pumpetræ 2.
- R**aader, kongelige, 9, 90, 154, 258,
270, 291 f., 425, 470, 552, 631.
- Reces, Trykning af, 562. Jvfr.
Søret.
- Redskaber. Økser, Skovle, Spader,
Hakker 277, 472, 480, 621.
- Regeringsraad indsættes i Kon-
gens Fraværelse 297; maa bryde
Breve til Kongen 310; faar Fuld-
magt til at optage Laan og sætte
Gods i Pant derfor 297, 539, 566.
Tilrettevisning 696. Ringaagt
mod Regeringsraadernes Befal-
linger 323.
- Rejseomkostningers Godtgørelse
592, 656.
- Rendebane se Turnering.
- Rentemestre se Joakim Beck, Ej-
ler Grubbe. Tilrettevisninger 635,

675. Regnskab 1, 99, 109, 207, 693 f. Kvittanser 27, 35, 92, 99, 104, 166, 234, 246 f., 335 f., 351, 424, 462, 610, 651 f., 693 f.
- Retsvæsen. Forbud mod Forfølgning paa fraværendes Gods 77, (100), 276, 299, 457, 468, 540 f., 580. Trætter mellem fraværende og hjemmenværende Adelsmænd skulle opsættes 496. Retsvæsen p. Island 231, 234.
- Retterting. Sag, som af Landsting er henvist til Retterting uden Dom, sendes tilbage af Kongen 192. Rettertingsdomme 67 f., (201 f.), 248, 564, 595.
- Ridebreve, Ridemænd 47, 248. Jvfr. Markeskel.
- Ridetøj 520. Sattel 385.
- Rigsraadet. Møder 26, 90, 155 f., 169, 226, 346, 364, 383, 400, 490, 524, (654), 695. Forhandlinger, Samtykke til Foranstaltninger 48, 102, 195, 270, 456, 462, 496, 534, 536 f., 606, 649, 666, 670 f., 696. Rigsraader sendes til Forhandling med en enkelt Provins's Adel 246, 248 f., 254, 299; ere Forlovere for Kongens Gæld 310, 351; skulle afgive Betænkning 479, 504, 564 f.
- Rosbaarer (Rosbører) 337.
- Rustkammer, Kongens, 657.
- Rustning, Adelens skyldige, 7, 29, 107, 135, 198, 203, 609; Befaling at sidde rede med Rustning 277 f., 380, 448. Opbud af Adelens Rustning 263 f., 302, 304, 317 f., 322, 337, 353 f., 379, 439, 441, 468, 487, 526, 541, (546), 584, 686, 691. Fritagelse for Rustning 650. Jvfr. Klostre, Lensmænd, Mønstringer.
- Rygter, farlige, 2, 335, 546 f., 560. Rømning se Bortrømning.
- Salpeter 28, 148, 468, 507, 583. Salpeterjord 9.
- Salpetersydere 28, 148.
- Salt 257, 272, 339, 348, 423, 428, 431, 435 f., 438, 453, 460, 473-6, 480, 501, 543, 573 f., 586, 601, 610, 617, 623, 633, 636, 648, 651, 660. Saltere, Salterbod se Fiskeri.
- Sandemænd 13, 16, 22, 38, 169, 181, 247 f., 311, 372.
- Sangere, kgl., 42, 380, 388, 401, 430. Sangmester 161, 230.
- Segl, kgl., 539, 567. Adelsmands bortkomne Signet erklæres dødt og magtesløst 687. Jvfr. Byvaaben.
- Sejerværk 95, 208.
- Sekretær, kgl., se Kancelliets Tjenere.
- Selv mord 53, 218, 220.
- Senge se Bohave.
- Siler 168.
- Sindssyge 135.
- Sise af Øl 44, 77 f., 84 f., 101 f., 117, 222, 294, 338, 340, 347, 351, 361, 650 f.
- Skadesløsbreve se Pengevæsen.
- Skatter af Købstæder 536, 664, 669, 671; af Præster 534, 547, 664, 696. Brandskat 453. Konge- og Landeskatter 14, 48 f., 195 f., 270 f., 347, 462 f., 496, 579, 589, 606 f., 625, 649, 654, 663 f., 666, 685 f. Madskatter 102 f., 292, 299, 371, 407, 411 f., 456, 536 f., 549, (561), 571, 648, 661 f., 670, 696; af Adelen 666. Restancer 120, 347, 353, 357, 405, 463, 540, 566, 648, 688. Skatteenægtelse 530. Jvfr. Byskatter. Skattebegunstigelser 32, 74, 83, 86, 111, 210, 218, 540, 544, 546, 551 f., 568, 599, 623, 693 f.
- Skibe, Fragtning af, 126, 133, 304, 318, 380, 456 f., 476, 483, 485, 540, 559, 572, 601, 614, 628.
- Skibsartikler se Flaaden.
- Skiftevæsen. Gods, hvortil de rette

- Arvinger ikke ere tilstede, skal staa i Aar og Dag 677.
- Sko 340, 343 f., 495, 498.
- Skoler. Aarlig Indtægt tillagt Skole 590. Fattige Peblinges Underhold og Almisser 21, 97, 106, 287, 292, 679. Skolemestre 90, 388, 584; deres Underhold 54, 158, 467, 602, 639. Jvfr. Degne. Brug af Skolemestre og Hørere i Byens Bestillinger forbydes 25. Straffemyndighed over Skolers Disciple 171. Tilsyn med Skole 676.
- Skove, Opsyn med Kronens, 22, 136. Undersøgelse af Skoves Tilstand 43, 55, 128, 141, 160, 413, 459, 486. Skov forhugget 127. Skove sættes for Hartkorn 43; for Oldensvin 167. Udskiftning af Skov 181. Foranstaltninger for at skaane Skove 71 f., 110, 165, 349, 420; jvfr. Geder. Udvisning af Ildebrændsel 5, 349, 410; af Tømmer 6, 137, 188, 191, 198, 348, 366, 380, 402, 600. Bønder maa hugge til Gærdsel osv. 564, 585. Ulovlig Skovhugst 401, 563 f., 566. Skovskel 32. Birk 564. Eg 380. El 564. Jvfr. Tømmer, Udførselsforbud, Ved.
- Skovfogder 466.
- Skydevaaben, mindre, se Bøsser, Vaaben.
- Skyts 12, 131, 227 f., 237, 243, 264, 274 f., 301, 325 f., 348, 355 f., 405, 417 f., 443, 460, 482, 497, 522, 547, 553, 569, 573, 578, 609, 629, 634, 651, 662 f., 665, 691. Lader 532.
- Skyts laanes af fremmede 252, 270; af Adelsmænd 264, 275, 291, 684. Fyrverfer 417.
- Skænk, Kongens, se Korfits Vifert.
- Skøvlingsbrev 225, 485.
- Slotte (Gaarde osv.), Byggearbejder paa, 5, 15, 21, 25 f., 75, 77, 116, 119, 122, 126, 143, 165 f., 168 f., 178, 188, 234, 277, 289, 512. Nedrivning af Slot 15, 21, 151, 184, 588.
- Slotstjeneres Løn. Skriverkorn 166, 687. Slotsskrivers Løn 42.
- Sluser 168.
- Slæder 542.
- Smedje, Kongens, 549 f.
- Smør, Mangel paa, 588.
- Sogne nedlægges og henlægges til andre Sogne 176 f., 361. Sogn henlægges som Anneks til et andet 209, (238 f.), 306, 539. Sogn maa have egen Sognepræst 176.
- Sognedegne se Degne.
- Spejdere 39, 232, 278, 419, 564 f., 577.
- Stakitter 98, 348.
- Stald 25 f., 143, 468, 588.
- Staldmester, kgl., se Kristoffer Pax.
- Statholder i København se Mogens Gyldenstjerne; i Holsten se Henrik Rantzau; i Lifland se Henrik Wulf.
- Stedsmaal se Indfæstning.
- Sten 4 f., 116, 126, 455. Astrag 4. Mursten se Kalk. Skifersten 146.
- Stengærder se Gærder.
- Stenkul se Kul.
- Stiftsgods 166, 306.
- Stiftsskrivere 664. Kongen vil selv lønne Stiftsskriver 215. Stiftsskriver betale Tilførsel til Hæren 679 ff. Jvfr. Hans Lavridsen, Jens Nielsen, Mads Ankersen.
- Stod, Kongens, se Heste.
- Straatag i Købstæder, Forbud mod, 82 f., 186.
- Strandingsgods se Vrag.
- Studier, Understøttelser til, 16, 35, 123, 172, 352, 378, 420, 502. Studier i Udlandet 123, 172, 352.
- Stævning skal ske i ens Bopæl 162.
- Sukker 418.
- Superintendenters Udnævnelse 83.

Underhold 24, 79, 101, 187, 466.
 Residenser 200, (466). Enker 24, 465. Jvfr. Visitats.
 Svineavl 69, 520.
 Svovl, Handel med, 7 ff., 20, 45, 122, 124 f., 210 f., 249, 383, 421, 445, 527, 529, 562, 567, 616, 697.
 Svovlbjærge p. Island 231, 314.
 Svovlmester 567, 574.
 Søbreve 115, 124, 131 f., 147, 149, 156, 169, 225, 273, 290, 368, 433, 580.
 Søfart. Spærring af Sejlads ved Sænkning af Skibe 491, 542 ff.
 Sejlads om Vardøhus 543, 583.
 Jvfr. Handel, Søtønder.
 Sølvkammer, Kongens, 528.
 Sølvstob 341.
 Søm 143. Hestekosøm 252, 344, 595. Spigre 489, 549 f.
 Sørret 34. Trykning 562.
 Sørøvere 132, 206.
 Søtønder 10, 12, 113, 420.

Tallerkenes se Borddækning.

Tapeter se Bohave.

Tatere 82, 95.

Teglovne, -gaarde, -lader 60, 80, 143, 178, 234, 463.

Telte 154.

Testamente, gensidigt, 187, 404, 436, 505 f.

Tiende, Forleninger med, 10 f., 13 f., 16, 30, 43 f., 47 ff., 54, 57, 148, 152, 168, 173, 179, 195, 198, 211, 241, 256, 273, 289, (359), 363 f., 372, 381 ff., 390, 392, 400, (408), 412, 418, 436, 456, 459, 463, 482, 504, 520 f., 561, 580, 588 ff., 593, 601 f., 611, 613, 620, 625 f., 634, 637, 641, 643, 645, 648, 669, 682, 689 f., 692 f. Pantebreve paa Tiender 299, 302 f., 305 f., 322, 324, 340, 345, 354, 465, 531, 537, 582, 604, 614. Bortgivelse af Kroens Tiende 45, 54, 99, 143, 178,

238 f., 563, 641, 656. Anvendelse af Krontiende 58, 143, 148, 158, 165, 169, 217, 408 f., 447, 465, 489; Oppebørsel deraf 112, 117, 143, 145, 173, 178, 528 f., 665; Tiendehalm 178. Kirkekorn 1, 365; Kirkehalm 112. Kongen oppebærer Kirkekornet til sit Brug 309, 318, 394, 505, 667. Kirketiende skal ydes i Negene 309. Krontiende skal ydes i Negene 515; skal føres til Tiendenyderens Hus 188, 515. Bønder nægte at give Tiende 19 f.

Tin 350.

Tjære 149, 491, 636. Jvfr. Flaaden (Indkøb og Leverancer).

Told. Undersøgelse om Told af danske i Udlandet 64 f. Told i Købstæder: Assens 220, 368, 538, 563; Falsterbo 115; Kolding 181, 522, 563; Middelfart 563; Ribe 369, 512, 538; Rudby 115 f.; i Havn udenfor Købstad 163; paa Fiskerlejer 216, 468, 534; paa Møen 216; paa Gulland 177. Told af Heste og Øksne 78 f., 220, 512, 522, 538, 563; af Øl se Sise. Toldregnskaber 115 f. Adels Ret til Toldfrihed 468. — Told i Sundet 39, 46, 62, 69, 88, 121, 146, 149, 160, 164 f., 176, 185, 190 f., 205, 220, 246, 267, 295, 302, 348, 369, 555, 601, 607, 622 f., 646, 651, 663, 672, 677. Regnskab 109, 601. Kvittanser 25, 39, 46, 56, 59, 69, 88, 160, 176, 181, 190, 205, 246, 267, 295, 302, 348, 369, 555, 601, 607, 623, 646, 651, 663, 672, 677. Jvfr. Henrik Mogensen Rosenvinge, Jens Mogensen Rosenvinge, Jørgen Vale. Told skal svares i bestemt Mønt 28, 121. Bestemmelser om Told af Udlændinge 62, 65, 121, 129, 622. Alle Skibe skulle stryge Sejl for Krogen og fremvise deres

- Søbrev 210. Toldsvig 40, (210, 222). Skibe „forløbe“ Tolden 98, 121. Indførelse af ny Toldse-der 164 f. Told i Bæltet 25, 59, 62, 221, 668. Alle Skibe skulle stryge for Nyborg og fremvise deres Søbrev 221. Fritagelser for Told 127, 220, 361, 381, 427.
- Toldere, Udnævnelse af, 104, 642, 644. Tilrettevisning 118. Tolder maa ikke drage bort fra Byen i den Tid Skibene sejle 118.
- Toldskrivere, Antagelse af, 12.
- Tortur 479, 504, 564 f.
- Tran, Handel med, 122, 124 f., 166, 249, 562.
- Trolddomssag 226, 229, 503 f., 607. Tryllerinde 111.
- Trommeslagere 227, 275, 398, 409.
- Trompetere, Kongens, 112, 327.
- Trykning af kgl. Breve 303.
- Turnering. Rende- og Stikketøjs Opbevaring 657.
- Tyendes Bortrømning af Tjeneste 225, 570.
- Tyverier (67 f.), 133, 144, 225, 415.
- Tærninger 408.
- Tøjhus 328, 495.
- Tøjsorter 99.
- Tømmer 2, 5 f., 15, 33, 42, 46, 60, 74, 81, 88, 98, 119, 132, 137 f., 143, 149, 156, 160, 163, 170, 185, 188, 191-4, 209, 221, 284, 300, 348, 360, 363, 366 f., 373 f., 376, 382, 386, 389, 398, 402, 459, 468, 473, 493 f., 499 f., 510, 513 f., 524, 529, 531, 544, 549, 566, 597, 600, 634, 648, 675. Jvfr. Skove, Udførselsforbud, Vognskud.
- Tønder 560.
- Udbud** se Leding.
- Udførselsforbud, Klage over, 177, 237, 369, 396. Forbud mod Udførsel af Falke se Falkehandel; Fetalje 226, 235, 242, 343, 365 f., 388, 661 (Undtagelser 237, 239, 272, 310, 418, 475, 488, 494, 583); Fisk (Undtagelser 398, 407, 503, 556); Heste 235 f., 283, 346 ff., 665 (Undtagelser 112, 358, 368, 395 ff., 417, 673); Huder 343 (Undtagelser 418, 425); Kalk 159, 161; Korn 226, 235, 242, 336, 343, 365, 388, 664 f. (Undtagelser 240, 259, 280, 328, 331, 343, 351, 357 f., 362, 365, 367 f., 378 f., 389, 393, 395 ff., 400, 410, 425, 475, 503, 515, 535, 615, 645, 664, 689, 692, 695); Kvæg 493; Malt (Undtagelser 264 f., 273, 282, 315, 335, 362, 367 f., 378, 395, 418, 425, 470 f., 476); Master (Undtagelse 482); saltet Oksekød 94, 119 (Undtagelser 73, 321, 338, 340, 351, 500, 526, 664); Tømmer 150, (389) (Undtagelser 351, 393, 425, 438); Egetømmer 110, 112 (Undtagelser (161, 168, 174), 331, (392), 424); Ved 101, 150, 464 (Undtagelser 340); Ærter 365 f., 391, 530, 558; Øksne 343 f., 388 (Undtagelser 45, 52, 58, 71, 146, 181, 209, 279, 324, 340, 343). Udførselsforbud hæves eller ændres 283 f., 294, 310, 369, 396, 443, 672.
- Udlændinge, Forsigtighedsforholdsregler m. H. t., 217 f., 232, (259), 278 f., 298, 310 f., 325, 610.
- Uld 103 f.
- Umyndiggørelse 179, 232.
- Universitetet. Professor lønnes med et Sognekald 104 f. Standsning af Forelæsninger formedelst Sygdom 504. Universitetets Domsmyndighed 108 f.
- Urtegaard (Kaalgaard) 33, 168, 620.
- Utugt 74, 231, 590.
- Vaaben.** Armbrøst 341. Hager 431, 514. Rør 341, 434, 479, 659. Jvfr. Bøsser, Skyts.

Vagt. Strandvagt 269, 684.
 Vandfad se Bohave.
 Vandfarveri, Leverancer til, 647 f.
 Vandkunst 60, 98, 115.
 Ved, Hugning af, 3, 5, 10, 19, 28, 39, 150, 189 f., 393, 398, 411, 653, 681 f. Forbrug 60, 143, 282, 349, 366, 499 f., 625. Forbud mod Salg af Ved til andre end Kongen 115. Jvfr. Udførselsforbud.
 Veje, slette, 165, 175, 480. Udbedring af Veje 151, 158 f., 165, 288, 301, 342, 480.
 Vejr, ondt, 163.
 Vikarier, Breve paa, 30, 42, 49, 59, 61, 88, 106, 120, 152, 155, 173, 179, 191 f., 379 f., 386, 388, 401, 430, 502, 521, 531, 542, 601, 639, 668.
 Vikariegods 58, 152 f., 174, 176, 192, 249 f., 467, 584, 596; tilbagegivet Stifterens Slægt 596.
 Vildtbane, Kongens, 2, 14, 41, 76, 86, 113, 120, 126, 129 f., 136, 144, 153, 199. Jvfr. Jagt.
 Vildttyveri 135, 179, 233, 368.
 Vin 3, 26, 119, 121, 127, 180, 185, 224, 239, 381, 391, 395, 425-8, 434, 438, 471, 520, 595 f., 629 ff., 667, 676.
 Vingods 90.
 Visitats af Superintendent 22, 54, 110, 590. Superintendent skal have fri Overfart over Færgestederne paa Visitats 22 f.
 Vocabularium 200.
 Vogne 110 f.; skulle gøres bredere 165. Blokvogne 544. Stenvogne 81. Hjul 274. Kongl. Rustvogne 165, 410, 489, 649. Vognmænd 683.
 Vognskud 298.
 Vrag og Strandingsgods 17 f., 33, 42, 46 f., 53, 67, 70, 76, 87 f., 91, 98, 118, 129, 170, 214 ff., 282 ff., 329, 379, 421, 425, 433 f., 438, 494,

616, 633, 687, 697. Uvedkommende maa ikke befatte sig med strandet Gods 170. Klage over for høj Bjærgeløn 7, 129, 694. Bjærgere skulle have Bjærgeløn, men maa ikke tilegne sig det bjærgede 53.
 Værgemaal 584, 690.

Ægt 81, 119, 137, 151, 158 f., 165, 168 f., 172, 182, 190, 194, 197, 200, 234 f., 267, 279, 313 f., 349, 358, 361 ff., 367, 373, 382, 386, 390, 393 f., 398, 402, 433, 453, 460 f., 473, 480 f., 483, 493, 505, 508, 515, 529, 549, 553, 557, 559, 563, 575, 588, 630, 634, 648, 658, 683. Klager over Ægt 151, 197, 483; Fritagelse for Ægt 151, 155, 172, 452, 693. Præster p. Island skulle gøre Ægt 125 f.

Ægtefælles Ret til at afhænde af det fælles Bo 19.

Ægteskabstilladelser for beslægtede 32, 231, 591.

Ærerørig Tale 500, 539.

Øde Jord skal bebygges 120. Jvfr. Købstæder.

Øksne, Handel med, 268, (280), 324, 329, 349, 486. Jvfr. Told, Udførselsforbud. Øksne maa kun udføres fra visse Byer 78 f. Opstaldning 21, 100, 133, 139, 181, 185, 317, 324, 329, 615. Øksendrivere 486.

Øl 3, 101 f., 224, 249, 271, 312, 316, 364, 383, 392, 397, 399, 417, 451, 454, 468 f., 482 f., 497 ff., 571, 603 f., 630, 648, 676. Jvfr. Sise. Brygning 3, 89, 241 f., 252, 272, 280, 294, 307, 309, 318, 325, 370, 441 ff., 446, 449, 451, 456 f., 476 f., 492 f., 575, 603 f., 612, 619, 625, 644 f., 653, 658